

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

NIET UITLEENEN

Mr. Fleischmann.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

145 E 7
niet plakken
(Boekbandnr. 1791 D11)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

AMSTELODAMI

Apud Ioannes { â Waeſberge / â Someren }

Anno 1670.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

NIET PLAAT 145 E7

ΑΠΠΙΑΝΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΡΩΜΑΙΚΑ.

APPIANI ALEXANDRINI ROMANARUM HISTORIARUM

Pars prior, continens earum

PUNICAM, SYRIACAM,
PARTHICAM, MITHRIDATICAM,
IBERICAM, ANNIBALICAM.

ALEXANDER TOLLIVS,
Utrumque textum multis in locis emendavit, correxit &
HENRICI STEPHANI,
Ac Doctorum quorundam Virorum Selectas Annotationes adjecit.

AMSTELODAMI,
Ex Officinâ JOH. JANSSONII à WAESBERGEN,
Et JOHANNIS à SOMEREN.

ANNO M. DC. LXX.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

CELSISSIMO ac POTENTISSIMO
PRINCIPI,
CAROLO
SANCTA-MAURO,
DUCI MONTAUSERIO,
PARI FRANCIÆ,
REGIORUM ORDINUM
EQUITI TORQUATO,
NORMANNIÆ, INCULISMENSIS,
SANTONIÆ, ALSATIÆ PROVINCIARUM PRÆFECTO,
GALLIARUM DELPHINIS
GUBERNATORI, &c.

QUEMADMODUM illi, qui blandiſſimo Tuo congreſſu fruuntur, poſtquam ab eo diſceſſerunt, ſentiunt idem ſibi prope evenire, quod iis ſolet, qui intenti atque adeo inconniventes in ſolis lumine diu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ne diu hæſerunt, quibus etiam longius digreſſis, caligant tamen adhuc oculi, nec vim priſtinam obtutus facile poſſunt recipere. Sic nobis, Celſiſſime Princeps, longo licet regionum intervallo ſummotis, Tui nominis & uno omnium ore deprædicatarum virtutum ſplendor, aſſiduè obverſatur, & dici vix poteſt, quantus nos rapiat animi exceſſus & divina quædam ἀναγωγή; rementientes animo tum ea quæ Tu incredibili animi magnitudine & prudentia, approbante etiam belli fortuna, perfeciſti; tum vero cum rerum præclariſſimè geſtarum gloria conjunctam humanitatem, clementiam, bonitatem, affabilitatem, & eam, quam vix Latinè interpretamur, ἐυπροσιτίαν: cum ſcilicet Te adeo ſubmittere ſoleas, ut omnibus qui ſalutare Te deſiderant aditus facillimos præbeas, eósque non pro amplitudine Tuæ Celſitudinis, ſed pro modulo accedentium imbecillitatis excipias. Quin etiam ut eoſdem ad recta ſtudia acrius tuo exemplo inflammes, interiores ſæpe literas, & quæ ad Politicam, & Hiſtoriam atque adeo univerſam Philologiam pertinent, tam graviter, tam doctè, tam eleganter pertractas, ut qui Te diſſerentem audierit, non ſatis poſſit admirari, quomodo Principi, cujus humeris pro juſta parte ſalus publica, maxima rerum moles, tot Provinciarum cura, denique in ſpem regni ſuccreſcentis DELPHINI moderamen, incumbit, ad ea reminiſcenda vel otium ſuppetat vel memo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

memoria. Sed ita eſt profecto, non in inani hominum perſuaſione, ſed in optimarum & pulcherrimarum artium, totiusque antiquitatis cognitione rerum prudenter ac feliciter agendarum ſeminaria poſita ſunt, & magni ac præcellentes Viri, Tibique ſimillimi, qui terrarum olim imperio potiti ſunt, non aliis fundamentis nitebantur, aut rerum quas moliebantur magnitudinem ſuſtinebant. His igitur cauſis, Celſiſſime Princeps, permoti, ſumma religione Te jam dudum venerati ſumus, & nunc cum Appiano Alexandrino, Scriptori, cui res Romanæ plurimum debent, nova veſte à nobis donato, Patronus pro more quærendus eſſet, Primus Tu, cujus illum auctoritati ac patrocinio commendaremus in mentem veniſti; eum potiſſimum in finem, ut publicè conſtaret, nos Celſitudini Tuæ ita eſſe dicatos, ut ſolent quæ ἀναθήματα vocantur, quæ nulla expiatione aut exauguratione revelli, aut in alios uſus, quam in quos conſecrata ſunt, revocari poſſunt. Tu tantum, Celſiſſime Princeps, munus hoc noſtrum ſerenâ fronte accipias, & nos devotiſſimum erga Te animum afferentes tua gratia & favore dignos ducas. Sic Deus Opt. Max. omnia tua acta publicè & privatim fortunet: ſic gloriam tuam indies magis & magis etiam ad invidiam augeat: ſic Te ac Familiam Tuam ſingulari divinâ ſuâ benevolentia complectatur, & dignitatem hanc Tuam, in qua & natalium ſplendor & ſumma virtutum merita

rita Te poſuerunt, univerſæ Galliæ fauſtam ac felicem eſſe patiatur. AMSTELODAMI Idib. Februar. cIↃ IↃC LXX.

Celſitudinis Tuæ Humillimi Clientes

JOH. JANSSONIUS à WAESBERGEN,

Et

JOHANNES à SOMEREN.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ἈΠΠΙΑΝΟΥ ἈΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ῬΩΜΑΙΚΑ.

ΤΗΝ Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν ἀρχόμενος συγγράφειν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην προτάξαι τοὺς ὅρους ὅσων ἐθνῶν ἄρχουσι Ῥωμαῖοι. εἰσὶ δὲ οἵδε· ἐν μὲν τῷ Ὠκεανῷ, Βρεττανῶν τὸ πλεῖον μέρος· διὰ δὲ τῶν Ἡρακλείων στηλῶν ἐς τήνδε τὴν θάλασσαν ἐσπλέοντί τε, καὶ ἐπὶ τὰς αὐτὰς στήλας περιπλέοντι, νήσων ἄρχουσι πασῶν, καὶ ἠπείρων ὅσαι καθήκουσιν ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ὧν εἰσὶν ἐν δεξιᾷ πρῶτοι Μαυρούσιοι ὅσοι περὶ τὴν θάλασσαν, ὅσα τε ἄλλα Λιβύων ἔθνη μέχρι Καρχηδόνος· καὶ τούτων ὕπερθε Νομάδες, οὓς Ῥωμαῖοι καλοῦσι Νουμίδας, καὶ τὴν χώραν Νουμιδίαν. ἕτεροι δὲ Λίβυες ὅσοι περιοικοῦσι τὰς Σύρτεις μέχρι Κυρήνης· Κυρήνη τε αὐτή, καὶ Μαρμαρίδαι, καὶ Ἀμμώνιοι, καὶ οἱ τὴν Μαρείαν λίμνην κατοικοῦσι· καὶ ἡ μεγάλη πόλις ἣν Ἀλέξανδρος ἔθηκε πρὸς Αἰγύ-

APPIANI ALEXANDRINI IN ROMANAS HISTORIAS

PRÆFATIO.

SCRIPTVRVS populi Romani res geſtas, neceſſarium duxi, primùm fines imperii deſcribere, qui ſic habent: In Oceano Britannicarum gentium majorem partem continent: inde Herculeum fretum petentibus, atque porro univerſi Mediterranei maris oram eaſdem uſque columnas circum relegentibus, quicquid inſularum regionúmve maritimarum in conſpectum venit, Romani juris cenſetur. Harum gentium primi ad dexteram fretum penetrantibus ſunt Mauri, quà mare accolunt: deinde Afri alii Carthaginem uſque. Supra hos remotiores à mari ſunt Nomades, quos Latini vocant Numidas, ipſámque regionem Numidiam. Sequuntur in ora Libyes ſecundum utramque Syrtim ad Cyrenen pertinentes: Hammoniíque, & quicquid populorum circa Mareiam lacum habitat: ad hæc magna illa urbs in Ægypti confinio, Alexandri conditoris nomen referens: ipſáque

tum Cyrene ipſa, Marmaridæ, pulorum circa Mareiam lacum in Ægypti confinio, Alexandri

que Ægyptus, patens adverſo Nilo navigantibus uſque verſos ad Orientem Æthiopas, per mare verò uſque Peluſium. Hinc curſu flexo in ora occurrit Palæſtina regio Syriæ, ſupra quam eſt pars quædam Arabum. ad mare Palæſtinos contingunt Phœnices: ſuperiora occupat cava (ut vocant) Syria, & quæ Euphratem uſque amnem porrigitur: tum remotiores etiam Palmyreni cincti arenis ſqualentibus, & ipſi ad Euphratem pertinentes. Poſt Syros ſunt Cilices, hiſque confines Cappadoces, & Armeniæ pars quam Minorem nominant. deinde ceteræ gentes, quodquot ſecundum Euxinum pontum parent Romano imperio. harum Syri & Cilices noſtrum mare ſpectant: Armenii verò atque Cappadoces hinc Ponticis nationibus ſunt finitimi, inde mediterraneis quas Major Armenia complectitur: nulla quidem Romanis tributa pendens, ſed ex eorum autoritate reges accipiens. Medio autem Cappadocas inter & Cilicas ſpatio, quà in Ioniam iter eſt, ingens in mare procurrit peninſula, cujus dextrum latus Euxino Propontidéque & Helleſponto atque Ægæo clauditur, lævum Pamphylio Ægyptióque mari alluitur: fertur enim utrumque peninſulam facere: cujus incolæ ad Ægyptium pelagus verſi Pamphylii ſunt & Lycii, ac deinceps Cares uſque Ioniam: ceteri Euxinum, Propontidem, Helleſpontúmque ſpectant, Galatæ, Bi-

πλοῦ· Αἴγυπτός τε αὐτὴ, μέχρι Αἰθιόπων τῶν ἑῴων ἀνὰ τὸν Νεῖλον πλέοντι, καὶ μέχρι Πηλουσίου διὰ θαλάσσης· ἐπιστρέφοντι δὲ τὸν πλοῦν, καὶ περιιόντι, Συρία τε ἡ Παλαιστίνη, καὶ ὑπὲρ αὐτὴν μοῖρα Ἀράβων. ἐχόμενοι δὲ τῶν Παλαιστινῶν Φοίνικες ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ· καὶ Φοινίκων ὕπερθεν, ἥ τε κοίλη Συρία, καὶ μέχρι ἐπὶ ποταμὸν Εὐφράτην. ἀπὸ θαλάσσης ἄνω, Παλμυρηνοί τε καὶ ἡ Παλμυρηνῶν ψάμμος ἐπ' αὐτὸν Εὐφράτην καθήκουσα· Κίλικές τε Σύρων ἐχόμενοι, καὶ Καππαδόκαι Κιλίκων ὅμοροι, καὶ μέρος Ἀρμενίων, οὓς καλοῦσιν Ἀρμενίαν βραχυτέραν. παρά τε τὸν Εὔξεινον πόντον, ἄλλα ὅσα πάντα καὶ Ῥωμαίων ὑπήκοα ἔθνη. Σύροι μὲν δὴ καὶ Κίλικες ἐς τήνδε τὴν θάλασσαν ἀφορῶσιν, Ἀρμένιοι δὲ καὶ Καππαδόκαι ἔς τε τὰ Ποντικὰ γένη καθήκουσι, καὶ ἀνὰ τὴν μεσόγαιον ἐπὶ τὴν καλουμένην Ἀρμενίαν μείζονα, ἧς Ῥωμαῖοι οὐκ ἄρχουσι μὲν ἐς φόρου κομιδὴν, αὐτοὶ δὲ αὐτοῖς ἀποδεικνύουσι τοὺς βασιλέας. ἀπὸ δὲ Καππαδοκῶν καὶ Κιλίκων ἐς τὴν Ἰωνίαν καταβαίνοντί ἐστιν ἡ μεγάλη χερρόνησος, ὅ, τε Πόντος ὁ Εὔξεινος, καὶ ἡ Προποντὶς, καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἐπὶ δεξιὰ, καὶ τὸ Αἰγαῖον, ἐν δὲ λαιᾶς τὸ Παμφύλιον, ἢ Αἰγύπτιον πέλαγος. λέγεται γὰρ ἄμφω ποιεῖν χερρόνησον καί εἰσιν αὐτῆς οἱ μὲν ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος ἀφορῶντες, Παμφύλιοί τε καὶ Λύκιοι, καὶ μετ' αὐτοὺς Καρία, μέχρι Ἰωνίας· οἱ δ' ἐπὶ τὸν Εὔξεινον, καὶ τὴν Προποντίδα, καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, Γαλάται τε καὶ Βι-

θυνοὶ,

θυνοί, καὶ Μυσοί, καὶ Φρύγες· ἐν δὲ μεσογαίῳ Πισίδαι τε καὶ Λυδοί· τοσαῦτα ἔθνη τὴν Χερρόνησον οἰκοῦσι, καὶ πάντων ἄρχουσι Ῥωμαῖοι. περάσαντες δὲ, καὶ ἑτέρων ἐθνῶν ἄρχουσιν ἀμφὶ τὸν Πόντον, καὶ Μυσῶν τῶν ἐν Εὐρώπῃ, καὶ Θρᾳκῶν ὅσοι περὶ τὸν Εὔξεινον. ἀπὸ δὲ Ἰωνίας κόλπος ἐστὶ θαλάσσης ὁ Αἰγαῖος, καὶ ἕτερος Ἰωνίου θαλάσσης, καὶ ὁ Σικελικὸς πορθμὸς, καὶ ἡ Θυρρήνη θάλασσα μέχρι τῶν Ἡρακλείων στηλῶν. τοῦτο μῆκός ἐστιν ἀπ᾽ Ἰωνίας ἐπὶ τὸν Ὠκεανόν. καὶ ἐν τῷδε αὖ τῷ παράπλῳ Ῥωμαίων ὑπήκοα τοσαῦτα, ἥ τε Ἑλλὰς πᾶσα, καὶ Θεσσαλία, καὶ Μακεδόνες, καὶ ὅσα περίοικα ἄλλα Θρᾳκῶν, καὶ Ἰλλυριῶν, καὶ Παιόνων ἔθνη, αὐτή τε Ἰταλία μακροτάτη δὴ πάντων ἐθνῶν οὖσα, καὶ ἀπὸ τοῦ Ἰωνίου παρήκουσα ἐπὶ πλεῖστον τῆς Τυρρηνικῆς θαλάσσης, μέχρι Κελτῶν, οὓς αὐτοὶ Γαλάτας προσαγορεύουσι· καὶ Κελτῶν ὅσα ἔθνη, τὰ μὲν ἐς τήνδε τὴν θάλασσαν, τὰ δὲ ἐς τὸν βόρειον Ὠκεανὸν ἀφορᾷ, τὰ δὲ παρὰ Ῥῆνον ποταμὸν ᾤκηται. Ἰβηρία τε πᾶσα καὶ Κελτίβηρες ἐπὶ τὸν ἑσπέριον καὶ βόρειον Ὠκεανὸν, καὶ τὰς Ἡρακλείους στήλας τελευτῶντες. καὶ τούτων πέρι καὶ ἐφ᾽ ἑκάστου δηλώσω τὰ ἀκριβέστατα, ὅταν εἰς ἕκαστον ἔθνος ἡ γραφὴ περιίῃ. νῦν δὲ ὅσον ὅροις μεγάλοις τὴν ἀρχὴν περιλαβεῖν, κατὰ μὲν θάλασσαν εἴρηται, κατὰ δὲ γῆν περιοδεύοντι, μοῖρα τε Μαυρουσίων ἂν εἴη τῶν παρ᾽ Αἰθίοψι τοῖς περὶ ἑσπέραν· καὶ ἔτι θερμότερον, ἢ θηριῶδες ἄλλο Λιβύης, μέχρις Αἰθιόπων τῶν ἑῴων.

thyni, Myſi, Phryges: mediterranea ejus tenent Lydi & Piſidæ. tot gentes habitant hanc peninſulam, omnes Romanorum ſubjectæ imperio. Trans fretum verò in Europa & alias provincias habent Ponto contiguas, Mæſiam ac Thraciam quà Euxinum accolit. Ab Ionia verò Ægæus ſinus incipit, inde alter Ionius, poſt quem eſt ſretum Siculum, & inde Tyrrhenum mare uſque columnas Herculeas. Atque hæc eſt longitudo ad Oceanum ab Ionia. in quibus oris hæ ſunt Romanæ provinciæ, Græcia univerſa, Theſſalia, Macedonia, tum finitimæ Thraciæ reliqua, & Illyricum ac Pannoniæ. Sequitur ipſa Italia longiſſimo protenſa ſpatio, ab Ionio mari præter Tyrrhenicum tendens uſque Galliam: cujus provinciæ gentes partim noſtrum mare ſpectant, partim ſeptentrionalem Oceanum, partim ſecundùm flumen Rhenum habitant. His accedit univerſa Hiſpania, & Celtiberi pertingentes ad ſeptentrionalem Occidentalémque Oceanum, ac columnas Herculis. De ſingulis harum regionum dicetur diligentiſſimè, quum ordo narrationis ad eas nos deduxerit. Nunc quàm amplis finibus maritimis imperium includatur, dictum eſt. Terreſtri verò itinere luſtranti eos occurrit pars Mauritaniæ vergens ad occidentalem Æthiopiam, tum aliæ propter nimium æſtum, aut noxias beſtias, incultiores regiones Africæ, uſque orientales Æthiopas. Et hi quidem

dem in Africa ſunt Romanorum termini: in Aſia verò flumen Euphrates, mons Caucaſus, Armeniæ Majoris regnum, Colchis quæ ad Euxinum mare colitur, & reliquum oræ illius. In Europa duo maximè fluvii Romanorum imperium finiunt, Rhenus & Danubius: horum Rhenus in ſeptentrionalem Oceanum, Danubius in Euxinum Pontum evolvitur. Alicubi tamen trans hos quoque amnes Germanis tranſrhenanis nonnullis imperant, & Getis ultra Danubium, quos ipſi Dacos nominant. Hi ſunt verſus continentem termini, quantùm exactiſſimè eos digerere potuimus. Inſulæ quoque quotquot ſunt in mari Mediterraneo, Cyclades, Sporades, Echinades, Tyrrhenicæ, Baleares, ſeu quocunque alio nomine, vel circa Africam, vel in Ionio, Ægyptio, Myrtoo, Siculo ceteróque noſtro mari quibuſcunque diſtincto vocabulis: tum illæ, quas ob excellentiam Græci magnas nominant, Cyprus, Creta, Rhodus, Lesbus, Eubœa, Sicilia, Sardinia, Corſica, & ſi qua eſt alia major minórve, omnes Romanis parent. In ſeptentrionali etiam Oceano tranſportatis copiis in Britanniam inſulam, quæ præ magnitudine videri poſſit alia terra continens, occuparunt pluſquam dimidiam, de reliquo ejus parum ſoliciti, ut minus commodo. quando ne id quidem quod poſſident ex ea, fructus affert uberes. Ex his tot ac tantis gentibus

ταῦτα μὲν Λιβύης Ῥωμαίοις ὅροι. τῆς δὲ Ἀσίας, ποταμός τε Εὐφράτης, καὶ τὸ Καύκασον ὄρος, καὶ ἡ Ἀρμενίας τῆς μείζονος ἀρχή, καὶ Κόλχοι παρὰ τὴν Εὔξεινον θάλασσαν ᾠκημένοι, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦδε τοῦ πελάγους. ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ ποταμοὶ δύο, Ῥῆνός τε καὶ Ἴστρος, μάλιστα τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ὁρίζουσι· καὶ τούτων Ῥῆνος μὲν ἐς τὸν βόρειον Ὠκεανόν· Ἴστρος δὲ ἐς τὸν Εὔξεινον Πόντον καταδιδοῖ. περάσαντες δέ πη, καὶ τούσδε Κελτῶν τῶν ὑπὲρ Ῥῆνον ἄρχουσιν ἐνίων, καὶ Γετῶν τῶν ὑπὲρ Ἴστρον οὓς Δακοὺς καλοῦσιν. ὅροι μὲν οὗτοι κατ' ἤπειρον, ὡς ἐγγύτατα ἐλθεῖν τοῦ ἀκριβοῦς. νῆσοι δὲ πᾶσαι ὅσαι τῆς ἐντὸς θαλάσσης εἰσίν, αἵ τε Κυκλάδες, ἢ Σποράδες, ἢ Ἠιάδες, ἢ Ἐχινάδες, ἢ Τυῤῥηνίδες, ἢ Μυησίαι, ἢ ὅσας ἄλλας ὀνομάζουσιν ἑτέρως, περί τε Λιβύην, καὶ τὸ Ἰώνιον, ἢ Αἰγύπτιον, ἢ Μυρτῷον, ἢ Σικελικὸν, ἢ ὅσα ἄλλα τῆσδε τῆς θαλάσσης ὀνόματα· ὅσαι τε ἐξαιρέτως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὀνομάζονται μεγάλαι νῆσοι, Κύπρος τε, καὶ Κρήτη, καὶ Ῥόδος, καὶ Λέσβος, καὶ Εὔβοια, καὶ Σικελία, καὶ Σαρδὼ, καὶ Κύρνος, καὶ εἴ τις ἄλλη μικροτέρα τε καὶ μείζων, ἅπαντα ταῦτ' ἐστὶ Ῥωμαίοις ὑπήκοα. καὶ τὸν βόρειον Ὠκεανὸν ἐς τὴν Βρεττανίδα νῆσον περάσαντες ἠπείρου μεγάλης μείζονα, τὸ κράτιστον αὐτῆς ἔχουσιν ὑπὲρ ἥμισυ, οὐδὲν τῆς ἄλλης δεόμενοι· οὐ γὰρ εὔφορος αὐτοῖς ἐστιν οὐδ' ἣν ἔχουσι· τούτων τοσούτων καὶ τηλικούτων ἐθνῶν ὄντων τὸ μέγεθος, Ἰταλίαν μετ' αὐτὴν ἐπιμόχθως τε καὶ

μόλις

μόλις ἐν πεντακοσίοις ἔτεσι κατέργάσαντο βεβαίως, καὶ τούτων τὰ ἡμίσεα βασιλεῦσιν ἐχρῶντο. τοὺς δὲ λοιποὺς τοὺς βασιλέας ἐκβαλόντες, καὶ ἐπομόσαντες οὐκ ἀνέξεσθαι βασιλέων, ἀριστοκρατίᾳ τε ἐχρήσαντο ἀπὸ τοῦδε, καὶ προστάταις ἄρχουσιν ἐτησίοις· διακοσίοις δὲ μάλιστα ἐξῆς ἐπὶ τοῖς πεντακοσίοις ἐπὶ μέγα ἦλθεν ἡ ἀρχὴ, καὶ ξενικῆς τε δυνάμεως ἐκράτησαν ἀπείρου, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐθνῶν τότε ὑπηγάγοντο. Γάϊός τε Καῖσαρ ὑπὲρ τοὺς τότε δυναστεύσας, καὶ τὴν ἡγεμονίαν κρατυνάμενός τε καὶ διαθέμενος ἐς φυλακὴν ἀσφαλῆ, τὸ μὲν σχῆμα τῆς πολιτείας καὶ τὸ ὄνομα ἐφύλαξε, μόναρχον δὲ ἑαυτὸν ἀπέστησε πᾶσι. καὶ ἔστιν ἥδε ἡ ἀρχὴ μέχρι νῦν ὑφ' ἑνὶ ἄρχοντι· οὓς βασιλέας μὲν οὐ λέγουσιν, ὡς ἐγὼ νομίζω, τὸν ὅρκον αἰδούμενοι τὸν πάλαι· αὐτοκράτορας δὲ ὀνομάζουσιν, ὃ καὶ τῶν προσκαίρων στρατηγῶν ὄνομα ἦν· εἰσὶ δὲ ἔργα τὰ πάντα βασιλεῖς. καὶ ἔστι καὶ τοῖσδε τοῖς αὐτοκράτορσιν ἐς τὸν παρόντα χρόνον, ἐγγυτάτω διακοσίων ἐτῶν ἄλλων, ἐν οἷς ἥτε πόλις μάλιστα κατεκοσμήθη, καὶ ἡ πρόσοδος ἐπιπλεῖστον ηὐξήθη, καὶ πάντα ἐν εἰρήνῃ μακρᾷ καὶ εὐσταθεῖ προῆλθεν εἰς εὐδαιμονίαν ἀσφαλῆ. καί τινα καὶ τοῖς προτέροις ἔθνεσιν οἵδε οἱ αὐτοκράτορες εἰς τὴν ἡγεμονίαν προσέλαβον, καὶ ἀφιστάμενα ἄλλα ἐκρατύναντο. ὅλως τε δι' εὐβουλίαν τὰ κράτιστα τῆς θαλάσσης ἔχοντες, αὔξειν ἐθέλουσι μᾶλλον,

Italos ipſos magno labore poſt quingenteſimum demum annum perdomuerunt: cujus temporis dimidium vixêre ſub regibus. Deinde his expulſis, jurejurando obſtricti neminem regem ſe paſſuros, per optimates rempubl. adminiſtrarunt, & per magiſtratus annuos. Ceterùm poſt quingentos illos annis ducentis maximè imperium immenſum crevit augmentis continuis, accedentibus innumeris externis auxiliis: quo temporis ſpatio plurimas populus Romanus acquiſivit provincias. Poſt hæc C. Cæſar ceteris ætatis ſuæ potentior, ubi principatum ſuum conſtabilivit, ſpeciem quidem reipub. noménque reliquit, ſibi tamen imperium in omnes uſurpavit: & ſic in hodiernum uni parent omnia: quem non regem dicunt, propter religionem opinor jurisjurandi veteris, ſed imperatorem nominant: quæ appellatio communis eſt eorum etiam qui ad certum tempus præſunt exercitibus: ſed revera omnino reges ſunt. Hoc genus imperatorum ætas in præſentem diem alteros CC annos penè complevit: quo tempore urbs reddita eſt ornatiſſima, aucta in immenſum etiam reditibus, longa conſtantíque pace res provehente ad felicitatem tutiſſimam. Nam imperatores hi, veteres etiam provincias ampliores fecerunt, alias conatas ab imperio deficere, continuerunt in officio. In ſumma, ut ſunt prudentes, contenti maritimis regionibus, omnium optimis, malunt has excolere, quàm imperium in infini-

infinitum proferre ad gentes barbaras, inopes domi, & nil lucri afferentes dominis. Quarum aliquot ego vidi in urbem legatos veniſſe, ut ſe ſuóſque populares dederent, nec receptos ab imperatore, ut ipſi inutiles: innumeris enim aliis gentibus ipſi dant reges, quòd imperium his opus non habeat: & ſunt provinciæ in quas inſumendum eſt, quum pudeat quamvis damnoſas abjicere. Ceterùm circumquaque in præſidio ſunt magni exercitus, qui tantum terræ mariſque tanquam regionem aliquam cuſtodiunt. Nec ullum imperium ad hanc ætatem vel tam amplum, vel tam diuturnum fuit. nam nec res Græcorum, etiam ſi quis eas exorſus à Dario, unde potiſſimùm claritatis initium, ad Philippum Amyntæ deducat, & Athenienſes, Lacedæmonios, Thebanóſque in unum congerat, tam apparebunt magnificæ. Nam illi pro dignitate ſuarum civitatum inter ſe certabant potius quàm pro parando imperio, nec ullum eorum certamen clarius fuit, quàm pro libertate adverſus oppugnantes eam reges exteros. Quòd ſi quis eorum navigavit in Siciliam ſpe augendi imperii, cladem accepit: aut ſi quis tranſivit in Aſiam, etiam is non magnis rebus geſtis reverſus eſt. In ſumma, Græcorum potentia quantumvis ambitioſa, extra Græciam nihil firmæ ditionis acquiſivit, contenta libertatem generis diu tueri, & invictæ virtutis opinionem: ceterùm

ἢ τὴν ἀρχὴν ἐς ἄπειρον ἐκφέρειν ἐπὶ βάρβαρα ἔθνη πενιχρὰ καὶ ἀκερδῆ. ὧν ἐγώ τινας εἶδον ἐν Ῥώμῃ πρεσβευομένους τε καὶ διδόντας ἑαυτοὺς ὑπηκόους εἶναι, καὶ οὐ δεξάμενον βασιλέα ἄνδρας οὐδὲν αὐτῷ χρησίμους ἐσομένους. ἔθνεσί τε ἄλλοις ἀπείροις τὸ πλῆθος αὐτοὶ διδόασι τοὺς βασιλέας, οὐδὲ αὐτῶν εἰς τὴν ἀρχὴν δεόμενοι. καὶ τῶν ὑπηκόων ἐνίοις προσαναλίσκουσιν, αἰδούμενοι, καίπερ ἐπιζημίους ὄντας, ἀποθέσθαι. τήν τε ἀρχὴν ἐν κύκλῳ περικάθηνται μεγάλοις στρατοπέδοις, καὶ φυλάσσουσι τὴν τοσήνδε γῆν καὶ θάλασσαν ὥσπερ χωρίον. ἀρχή τε οὐδεμία περιῆλθέ πω μέχρι νῦν εἰς τοσοῦτο μεγέθους καὶ χρόνου. οὔτε γὰρ τὰ Ἑλλήνων, εἴ τις ὁμοῦ τὰ Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων, καὶ Θηβαίων δυναστευσάντων παρὰ μέρος, ἀπὸ τῆς Δαρείου στρατείας, ὅθεν αὐτοῖς ἐστὶν ἐλλαμπρύνεσθαι μάλιστα, ἐς τὴν Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου τῆς Ἑλλάδος ἡγεμονίαν συναγάγοι, πολλὰ ἂν ἐπιφανείη. οἵ τε ἀγῶνες αὐτοῖς ἐγίνοντο οὐκ ἐπὶ ἀρχῆς περικτήσει μᾶλλον ἢ φιλοτιμίᾳ πρὸς ἀλλήλους, καὶ οἱ λαμπρότατοι περὶ τῆς αὐτῶν ἐλευθερίας πρὸς ἀρχὰς ἄλλας ἐπιούσας. εἰ δέ τινες αὐτῶν εἰς Σικελίαν πλεύσαντες, ἐπὶ ἀρχῆς ἑτέρας ἐλπίδι, προσέπταισαν. ἢ εἴ τις ἐς τὴν Ἀσίαν διῆλθε, μικρὰ καὶ ὧδε δράσας εὐθὺς ἐπανῄει. ὅλως τε ἡ Ἑλληνικὴ δύναμις, καίπερ ἐκθύμως ὑπὲρ ἡγεμονίας ἀγωνισαμένων, οὐ προῆλθεν ὑπὲρ τὴν Ἑλλάδα βεβαίως, ἀλλὰ δεινοὶ μὲν ἐγένοντο ἀδούλωτον αὐτὴν καὶ ἀήττητον κατασχεῖν ἐπι-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

πλεῖστον. ἀπὸ δὲ Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου, καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου, καὶ πάνυ μοι δοκοῦσι πρᾶξαι κακῶς καὶ ἀναξίως αὐτῶν. ἥ τε τῆς Ἀσίας ἀρχὴ, ἔργων μὲν πέρι καὶ ἀρετῆς, οὐδ' ἐς τὰ σμικρότατα τῶν Εὐρωπαίων παραβάλλεται, δι' ἀσθένειαν καὶ ἀτολμίαν τῶν ἐθνῶν. καὶ τοῦτο δηλώσει καὶ ἥδε ἡ γραφὴ προϊοῦσα. ὀλίγαις γὰρ μάχαις Ῥωμαῖοι τοσούτων τῆς Ἀσίας ἐθνῶν κατέσχον, ὅσων ἐπικρατοῦσι, καίτοι Μακεδόνων αὐτῶν ὑπερμαχομένων. τὰ δὲ πολλὰ περὶ τὴν Λιβύην καὶ τὴν Εὐρώπην ἐξετρίφθησαν. Ἀσσυρίων τε αὖ, καὶ Μήδων, καὶ Περσῶν, τριῶν τῶνδε μεγίστων ἡγεμονιῶν εἰς Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου συντιθεμένων, οὔτ' ἂν ὁ χρόνος ἐφίκοιτο τῶν ἐνακοσίων ἐτῶν, ὅσα ἐστὶ Ῥωμαίοις ἐς τὸν παρόντα χρόνον. τό, τε μέγεθος τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκείνων οὐδὲ ἐς ἥμισυ νομίζω, τῆσδε τῆς ἡγεμονίας ἀπαντᾶν, τεκμαιρόμενος, ὅτι Ῥωμαίοις ἀπό τε δύσεων καὶ τοῦ περὶ ἑσπέραν Ὠκεανοῦ, ἐπὶ τὸ Καύκασον ὄρος, καὶ ποταμὸν Εὐφράτην, καὶ ἐς Αἰθίοπας τοὺς ἄνω δι' Αἰγύπτου καὶ Ἀράβων ἐπὶ τὸν ἑῷον Ὠκεανὸν ἡ ἀρχὴ διεξέρχεται· καὶ ὅρος ἐστὶν αὐτοῖς ὁ Ὠκεανός ἀρχομένου τε καὶ δυομένου τοῦ θεοῦ· θαλάσσης τε πάσης ἡγεμονεύουσι τῆς ἐντὸς οὔσης, καὶ νήσων ἁπασῶν, καὶ ἐν τῷ Ὠκεανῷ Βρεττανῶν, Μήδοις τε καὶ Πέρσαις, ὅτε πλείστη θάλασσα, ἢ ὁ Παμφύλιος κόλπος ἦν, καὶ μία νῆσος ἡ Κύπρος, ἤ τι που ἄλλο σμικρὸν τῆς Ἰωνίας ἐν θαλάσσῃ· τοῦ τε Περσικοῦ κόλπου, καὶ γὰρ τοῦδε

poſt Amyntæ Philippum, & Alexandrum hujus filium, videntur mihi ſe ma'è geſſiſſe, & indignè ſuis majoribus. Aſiaticum quoque imperium rebus geſtis ac virtute minimè conferendum his quæ Europa protulit, propter infirmitatem ignaviámque earum gentium, apparebit in proceſſu hujus hiſtoriæ. Paucis enim prœliis Romani in ſuam poteſtatem redegerunt tot quas nunc tenent provincias, quamvis defenſas milite Macedonico: verùm circa Africam Europámque exhauſerunt laboris plurimum. Rurſus Aſſyriorum, Medorum, Perſarum tria maxima imperia ſimul congeſta ne tempus quidem nongentorum annorum æquare poſſunt, quantum duravit in hodiernum Romana potentia. Amplitudo verò illorum imperiorum dimidio minor fuit, ſi conferantur termini. ſiquidem Romani ab occidentali Oceano ad Caucaſum montem, & fluvium Euphratem, & Æthiopas qui ſunt ſupra Ægyptum ac Arabiam, uſque orientalem Oceanum imperant: atque ita ab occaſu ortúque ſolis clauduntur Oceano. maris quoque Mediterranei totius tenent dominium, & inſularum omnium, atque etiam in Oceano Britanniæ. Medi verò Perſæque quum plurimum mari pollebant, aut Pamphylium ſinum habuerunt cum una Cypro inſula, aut parvam aliquam partem Ioniæ regionis maritimæ. nec Perſici ſinus, quem in poteſtate habebant,

ampli-

amplitudo magna eſt. Jam Macedonum res ante Philippum Amyntæ filium fuere admodum tenues, nec uſquequaque liberæ. Ipſe Philippus laboravit ſatis feliciter, verùm intra Græciam regionéſque finitimas. Sub Alexandro demum regnum illud amplitudine, frequentia virorum, proſperitate victoriarum ac celeritate factum eſt florentiſſimum, & penè incomparabile: ceterùm fulguri ſimile, ob brevitatem temporis. Cujus quidem, vel in multas diſtracti ſatrapias, portiones diu retinuerunt ſplendorem priſtinum. Certè ſoli mei reges alebant ducenta millia peditum, quadraginta millia equitum, trecentos elephantes bello aſſuetos, curruum falcatorum duo millia, armorum quantum trecentis millibus ſufficiat. Præter hunc terreſtrem apparatum, duo millia actuariarum, & id genus minorum navium præſtò erant: longæ verò ab hemioliis uſque quinqueremes MD. inſtumentum longarum duplum, thalamegi auratis puppibus roſtríſque, quas ad oſtentationem in bello ipſi reges conſcendebant, DCCC. Pecuniæ verò numeratæ in theſauris DCCXL. talentorum Ægyptiorum millia. Totum enim hoc apparet ex regiis tabulis adhuc extantibus, in quas referebantur hujuſcemodi omnia; quas reliquit Alexandri ſucceſſor in regno Ægyptio, regum omnium parandis opibus attentiſſimus, & expendendis

ἐκράτουν, πόσοντι καὶ ὅπου πέλαγός ἐςι. τὰ δὲ δὴ Μακεδόνων τὰ μὲν περὶ Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου καὶ πάνυ σμικρὰ ἦν, καὶ ἔστιν ἃ ὑπήκουσαν. τὰ δὲ αὐτοῦ Φιλίππου πόνου μὲν καὶ ταλαιπωρίας ἔγεμεν οὐ μεμπτῆς, ἀλλὰ καὶ ταῦτα περὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὰ πρόσχωρα ἦν. ἐπὶ δὲ Ἀλεξάνδρου μεγέθει τε καὶ πλήθει, καὶ εὐτυχίᾳ, καὶ ταχυεργίᾳ διαλάμψασα ἡ ἀρχὴ, καὶ ὀλίγου δεῖν εἰς ἄπειρον καὶ ἀμίμητον ἐλθοῦσα, διὰ τὴν βραχύτητα τοῦ χρόνου προσέοικεν ἀστραπῇ λαμπρᾷ· ἧς γε καὶ διαλυθείσης εἰς πολλὰς σατραπείας, ἐπὶ πλεῖστον ἐξέλαμπε τὰ μέρη. καὶ τοῖς ἐμοῖς βασιλεῦσι μόνοις ἦν στρατιά τε πεζῶν μυριάδες εἴκοσι, καὶ μυριάδες ἱππέων τέσσαρες, καὶ ἐλέφαντες πολεμισταὶ τριακόσιοι, καὶ ἅρματα ἐς μάχας δισχίλια, καὶ ὅπλα ἐς διαδοχὴν μυριάσι τριάκοντα. καὶ τάδε μὲν αὐτοῖς ἦν ἐς πεζομαχίαν· ἐς δὲ ναυμαχίας, κοντωτὰ καὶ ὅσα σμικρότερα ἄλλα δισχίλια, τριήρεις δὲ ἀπὸ ἡμιολίας μέχρι πεντήρους πεντακόσιαι καὶ χίλιαι. καὶ σκευὴ τριηρετικὴ διπλότερα τούτων, θαλαμηγά τε χρυσόπρυμνα, καὶ χρυσέμβολα ἐς πολέμου πομπὴν, οἷς αὐτοὶ διαπλέοντες ἐπέβαινον οἱ βασιλεῖς ὀκτακόσιοι. χρημάτων δὲ ἐν τοῖς θησαυροῖς τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα μυριάδες ταλάντων Αἰγυπτίων· ἐς γὰρ δὴ τοσοῦτο παρασκευῆς τε καὶ στρατιᾶς ἐκ τῶν βασιλικῶν ἀναγραφῶν φαίνεται παραγαγών τε καὶ καταλιπών. ὁ δεύτερος Αἰγύπτου βασιλεὺς μετ' Ἀλέξανδρον, ὃς καὶ πορίσαι δεινότατος ἦν βασιλέων, καὶ δαπανῆσαι λαμπρότατος,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

πατος, καὶ κατασκευάσαι μεγαλουργότατος· φαίνεται δὲ καὶ πολλὰ τῶν ἄλλων σατραπειῶν οὐ πολὺ τούτων ἀποδέοντα, ἀλλὰ πάντα ἐς τοὺς ἐπιγόνους αὐτῶν συνετελέσθη, φθαρέντων ἐς ἀλλήλους, ᾧ μόνως ἀρχαὶ μεγάλαι καταλύονται στασιάσασαι· τὰ δὲ Ῥωμαίων μεγέθει τε καὶ εὐτυχίᾳ διήνεγκε δι᾽ εὐβουλίαν καὶ χρόνον, ἔστε τὴν περίκτησιν αὐτῶν ἀρετῇ καὶ φερεπονίᾳ καὶ ταλαιπωρίᾳ πάντας ὑπερῆραν, οὔτε ταῖς εὐπραγίαις ἐπαιρόμενοι, μέχρι βεβαίως ἐκράτησαν, οὔτε συστελλόμενοι ταῖς συμφοραῖς, ὧν γε καὶ δύο μυριάδες ἀνδρῶν ἐνίοτε μιᾶς ἡμέρας, καὶ ἑτέραι τέσσαρες ἀπόλλυνται, καὶ ἄλλης πέντε, καὶ περὶ τῆς πόλεως αὐτῆς πολλάκις ἐκινδύνευον, καὶ λιμοί τε καὶ λοιμοὶ συνεχεῖς, καὶ στάσεις, ὁμοῦ πάντα ἐπιπίπτοντα οὐκ ἀπέστησε τῆς φιλοτιμίας, ἕως ἑπτακοσίοις ἔτεσι κακοπαθοῦντές τε καὶ κινδυνεύοντες, ἀγχωμάλως τὴν ἀρχὴν ἐς τόδε προήγαγον, καὶ τῆς εὐτυχίας ὤναντο διὰ τὴν εὐβουλίαν. Καὶ τάδε πολλοὶ μὲν Ἑλλήνων, πολλοὶ δὲ Ῥωμαίων συνέγραψαν· καὶ ἔστιν ἡ ἱστορία τῆς Μακεδονικῆς μεγίστης δὴ τῶν προτέρων οὔσης πολὺ μείζων. ἀλλ᾽ ἐντυγχάνοντά με καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν ἐντελῆ καθ᾽ ἕκαστον ἔθνος ἰδεῖν ἐθέλοντα ἀπέφερεν ἡ γραφὴ πολλάκις ἀπὸ Καρχηδόνος ἐπὶ Ἴβηρας, καὶ ἐξ Ἰβήρων ἐπὶ Σικελίαν, ἢ Μακεδονίαν, ἢ ἐπὶ πρεσβείας, ἢ συμμαχίας ἐς ἄλλα ἔθνη γινομένας· εἶτ᾽ αὖθις ἐς Καρχηδόνα

ſplendidiſſimus, magnificentiſſimúſque in operibus. Conſtat autem alias quoque ſatrapias non multo deteriores fuiſſe, omnes tamen attritas poſterorum conflictationibus mutuis, quod diſſidium ſingularis peſtis magnorum regnorum eſt. At Romanum imperium magnitudine felicitatéque præſtitit propter diuturnitatem ſuam, & ſenatus in conſiliis providentiam: quanquam nec virtus, nec tolerantia laborum difficultatúmque ſumma in eo parando defuit. Quas tamen felicitates ſucceſſuum moderatè tulerunt donec opes confirmarentur: ac ne cladibus quidem ceſſerunt, aliquoties XX millibus amiſſis una ſtrage, interdum quadraginta aut quinquaginta, non ſemel de ipſa Urbe adducti in periculum, intercedente continuè nunc fame, nunc ſeditione, nunc peſtilentia: quæ omnia cohibere ambitionem non potuere, donec DCC annis eluctati per tot ærumnas ac pericula, uno eodémque tenore imperium ſuum provexerunt ad hoc faſtigium, ut felicitatis prudentiæque fructum perciperent uberrimum. Eas res multi Græci, multi Romani autores ſcripto prodiderunt: & eſt argumentum copioſius, quàm rerum Macedonicarum, quondam longè ampliſſimarum. Me verò contemplatum eorum virtutem, & eam ſpectare cupientem per gentes ſingulas, ſtilus huc illuc traduxit è Carthagine in Hiſpaniam, inde porro in Siciliam aut Macedoniam, aut ad legationes auxiliave aliarum atque aliarum gentium: inde rurſum reduxit Carthagi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

nem aut in Siciliam errabundum, ac rurſum ab his imperfectis aliò tranſtulit: donec per partes mihi ipſi congeſſi quoties in Siciliam exercitus aut legatos miſerint, quidve in ea inſula geſſerint, donec in præſentem formam eam redegerunt. item quot bella, quot fœdera legationéſve ultro citróq; miſſæ inter duos populos interceſſerint, quas clades mutuò vel intulerint vel acceperint, donec Carthago eſt diruta, & Africa facta provincia rurſuſque inſtaurata Carthagine, Africa ad præſentem ſtatum devenit. Idem feci per ſingulas provincias, cupiens cognoſcere quid in unaquaque Romani geſſerint: ut ſcirem cujuſque gentis vel ignaviam vel induſtriam, tum victoris populi virtutem atque fortunam, & ſiquis interea caſus memorabilis incidit. Moxque ratus & aliis gratum fore ad hunc modum res Romanas perdiſcere, provinciatim narrationem aggreſſus ſum, omiſſis quæ interim alibi geſta ſunt, & dilatis in ſuum ordinem. Tempus ubique aſcribere operæ viſum eſt ſupervacuæ: tantum ex intervallo admonebimus ejus in rebus notatu dignioribus. Ceterùm nomen olim cuique Romano unum erat, ut ceteris omnibus: pòſt acceſſit alterum: nec ita dudum etiam tertium cœptum eſt addi quibuſdam, quo magis agnoſcerentur ex aliqua nota corporis, aut virtute animi: quemadmodum & Græci aliquot nominibus adjuncta habebant cognomina. Ego interdum ponam

ἀνῆγον, ἢ Σικελίαν ὥσπερ ἀλώμενοι, καὶ πάλιν ἐκ τούτων ἀτελῶν ἔτι ὄντων μετέφερεν. ἕως δὲ τὰ μέρη συνήγαγον ἐμαυτῷ, ὁσάκις ἐς Σικελίαν ἐστράτευσαν, ἢ ἐπρέσβευσαν, ἢ ὁποῖον ἔπραξαν ἐς Σικελίαν, μέχρι κατέστησαν αὐτὴν ἐς τὸν κόσμον τὸν παρόντα· ὁσάκις τε αὖ Καρχηδονίοις ἐπολέμησαν, ἢ ἐσπείσαντο, ἢ ἐπρέσβευσαν ἐς αὐτούς, ἢ πρεσβείας ἐδέξαντο παρ' ἐκείνων, ἢ ἔδρασαν ὁποῖον, ἢ ἔπαθον πρὸς αὐτῶν, ἕως Καρχηδόνα κατέσκαψαν, καὶ τὸ Λιβύων ἔθνος προσέλαβον, καὶ αὖθις ᾤκησαν αὐτοῖς Καρχηδόνα, καὶ Λιβύην κατέστησαν ἐς τὰ νῦν ὄντα. καὶ τόδε μοι κατὰ ἔθνος ἕκαστον ἐπράχθη βουλομένῳ τὰ ἐς ἑκάστους ἔργα Ῥωμαίων καταμαθεῖν, ἵνα τὴν τῶν ἐθνῶν ἀσθένειαν, ἢ φερεπονίαν, καὶ τὴν τῶν ἑλόντων ἀρετὴν, ἢ εὐτυχίαν, ἢ εἴ τι ἄλλο συγκύρημα συνηνέχθη, καταμάθοιμι. νομίσας δ' αὐτίκα καὶ ἄλλον οὕτως ἐθελήσειν μαθεῖν τὰ Ῥωμαίων, συγγράφω κατὰ ἔθνος ἕκαστον. ὅσα δὲ ἐν μέσῳ πρὸς ἑτέρους αὐτοῖς ἐγίνετο, ἐξαιρῶ, καὶ εἰς τὰ ἐκείνων μετατίθημι. τοὺς δὲ χρόνους ἐπὶ μὲν πᾶσι περισσὸν ἡγούμην καταλέγειν· ἐπὶ δὲ τῶν ἐπιφανεστάτων ἐκ διαστήματος ὑπομνήσω. καὶ τὰ ὀνόματα Ῥωμαίοις πάλαι μὲν ἦν ἕν, ὥσπερ ἀνθρώποις ἅπασιν ἑκάστῳ, μετὰ δὲ ἐγένοντο δύο, καὶ οὐ πολὺς χρόνος ἐξ οὗ καὶ τρίτον ἤρξατό τισιν ἐς ἐπίγνωσιν ἐκ πάθους ἢ ἀρετῆς προστίθεσθαι, καθὰ καὶ τῶν Ἑλλήνων τισὶν ἐπὶ τὰ ὀνόματα ἦσαν ἐπικλήσεις· ἐγὼ δὲ ἔστι μὲν ὅπου καὶ πάντων ἐπιμνή-

σομαι,

σομαι, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἐπιφανῶν ἐς γνώρισμα τῶν ἀνδρῶν· τὰ δὲ πολλά, καὶ τούτους, καὶ τοὺς ἄλλους, ἃ κυριώτατα ἡγοῦμαι προσαγορεύσω. Τριῶν δὲ βίβλων οὐσῶν, αἳ τὰ ἐς τὴν Ἰταλίαν ὄντα αὐτοῖς πολλὰ πεπραγμένα συνάγουσι, τὰς μὲν τρεῖς ἡγητέον εἶναι Ῥωμαϊκῶν Ἰταλικῶν· διὰ δὲ πλῆθος ἔργων διῄρηνται· καὶ δηλοῦσιν, ἡ μὲν προτέρα τὰ τῶν βασιλέων ἑπτὰ γενόμενα ἔργα, ἐφεξῆς ἅπαντα ἐφ᾽ ἑαυτῶν ὡς ἐγένετο, καὶ αὐτὴν ἐπιγράφω, Ῥωμαϊκῶν Βασιλικήν. ἡ δὲ ἑξῆς τὰ ἐς τὴν ἄλλην Ἰταλίαν, χωρίς γε τῶν παρὰ τὸν κόλπον τὸν Ἰόνιον, ἐς δὲ σύγκρισιν τῆς προτέρας ἥδε λέγεται, ἡ ἑξῆς Ῥωμαϊκῶν Ἰταλική. τελευταίῳ δὲ ἔθνει Σαυνίταις, οἱ παρὰ τὸν Ἰόνιον ᾤκηνται, μεγάλῳ τε καὶ χαλεπῷ, ὀγδοήκοντα ἔτεσι συνεπλάκησαν, μέχρι καὶ τούσδε, καὶ ὅσα σφίσιν ἐγγὺς ἔθνη συνεμάχει, καὶ Ἕλληνας ὅσοι ὑπὸ τὴν Ἰταλίαν εἰσίν, ὑπηγάγοντο· καὶ ἔστιν ἥδε τῶν προτέρων εἰς σύγκρισιν, Ῥωμαϊκῶν Σαυνιτική· τὰ δὲ λοιπὰ τούτων ἑκάστη κατὰ λόγους ἐπιγράφονται, Ῥωμαϊκῶν Κελτική τε, καὶ Σικελική, καὶ Ἰβηρική, καὶ Ἀννιβαϊκή, καὶ Καρχηδονιακή, καὶ Μακεδονική, καὶ ἐφεξῆς ὁμοίως. τέτακται δ᾽ αὐτῶν ἄλλη μετ᾽ ἄλλην, ὡς ἑκάστῳ πολέμῳ τὴν ἀρχὴν πρὸς ἑτέρου λαβεῖν συνέπεσεν, εἰ καὶ τὸ τέλος τοῦ ἔθνους μετὰ πολλὰ ἕτερα γένηται. ὅσα δ᾽ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι πρὸς

omnia, præſertim virorum illuſtrium, quò noſcantur facilius: pleroſque autem vel horum, vel aliorum, eo appellabo quod videbitur maximè proprium. Quum autem tres ſint libri, quibus res populi Romani intra Italiam geſtæ, ſanè non paucæ, continentur, exiſtimandi ſunt omnes narrare de bellis Romanorum Italicis, licet diſtincti ſint propter memorabilium rerum copiam. Horum primus geſta ſeptem regum cuncta complectitur, eo quo regnarunt ordine, cui feci titulum, Romanarum hiſtoriarum liber de regibus. Sequuntur res geſtæ per Italiam univerſam, abſque populis qui mare Ionium accolunt, qui liber ad differentiam prioris inſcribitur, Romanarum hiſtoriarum de his bellis quæ deinceps poſt reges pulſos geſta ſunt in Italia. Ultimi omnium in ea terra Samnites, Ionio mari propinqui, gens magna & ferox, per octoginta annos cum Romanis conflictati ſunt: donec & ipſi, & eorum ſocii, Græci quoque qui habitant intra Italiam, ſubacti ſunt. hic ad priorum diſcrimen dicetur, Romanarum hiſtoriarum liber de bello Samnitico. Reliquorum ſinguli pro ſuo quiſque argumento habebunt titulos: Romanarum hiſtoriarum liber de bellis Gallicis, vel Sicilienſibus, vel Hiſpanienſibus, vel de bello Annibalis, vel de bellis Punicis, vel Macedonicis, ceteríſque ſimiliter. Quorum ordo eſt ſecundum ordinem temporum, quibus cœpta finitáve ſunt, etiam ſi aliquando alia multa intervenerint. Seditiones verò domeſticæ bellá-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

que civilia, horrenda præ ceteris, prodentur juxta ætates autorum, qui hos motus concitarunt, videlicet Marius & Sylla, Pompeius & Cæſar, Antonius alterque Cæſar, Auguſtus cognomine, & interfectores ſuperioris Cæſaris: poſtremum erit quo ipſi victores inter ſe commiſſi ſunt, civilium bellorum noviſſimum, quo tempore Ægyptus quoque venit ſub Romanum imperium. Ita res ſingularum gentium in ſuos libros, & bella civilia juxta ſuos duces, digeruntur. Ultimus liber, quantis exercitibus muniatur hoc imperium, quantóſque reditus habeat è ſingulis provinciis, tum ſi quid ſuperimpendit in claſſes præſidiarias & navales ſocios, indicabit, ceteráque hujuſmodi. Aptiſſimum autem exordium ab ipſorum genere ſumetur, ſcripturo de eorum virtutibus. Quis verò hæc ſcribam, multi norunt, & ipſe antè docui: ut autem apertius dicam, Alexandrinus ſum honeſtiſſimo loco habitus in patria, verſatúſque Romæ in agendis cauſis apud Auguſtorum tribunalia, donec me inter ſuos Procuratores optaverunt. cetera qui volet ſcire, ex commentariis de hac ipſa re ſcriptis cognoſcere poterit.

ἀλλήλους ἐστασίασάν τε καὶ ἐπολέμησαν ἐμφύλια, φοβερώτερα σφίσι ταῦτα μάλιστα γενόμενα, ἐς τοὺς στρατηγοὺς τῶν στάσεων διῄρηται· τὰ μὲν ἐς Μάριόν τε καὶ Σύλλαν, τὰ δὲ ἐς Πομπήϊόν τε καὶ Καίσαρα, τὰ δὲ ἐς Ἀντώνιόν τε καὶ τὸν ἕτερον Καίσαρα τὸν Σεβαστὸν ἐπίκλην, πρὸς τοὺς ἀνδροφόνους τοῦ προτέρου Καίσαρος· τὰ δὲ ἐς ἀλλήλους αὐτῶν, Ἀντωνίου τε καὶ Καίσαρος στασιασάντων, ᾧ τινι τελευταίῳ τῶν ἐμφυλίων ὄντι καὶ Αἴγυπτος ὑπὸ Ῥωμαίων ἐς μοναρχίαν περιῆλθεν. ὧδε μὲν ἐς βίβλους ἕκαστα τῶν ἐθνῶν, ἢ στρατηγῶν τὰ ἐμφύλια διῄρηται. ἡ δὲ τελευταία καὶ τὴν στρατιὰν αὐτῶν ὅσην ἔχουσιν, ἢ πρόσοδον ἣν καρποῦνται καθ᾽ ἕκαστον ἔθνος, ἢ εἴ τι προσαναλίσκουσιν εἰς τὰς ἐπινείους φρουράς, ὅσα τε τοιουτότροπα ἄλλα ἐπιδείξει. ἁρμόζει δὲ ἀπὸ τοῦ γένους ἄρξασθαι τὸν περὶ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν συγγράφοντα. τίς δὲ ὢν ταῦτα συνέγραψα, πολλοὶ μὲν ἴσασι, καὶ αὐτὸς προέφηνα, σαφέστερον δ᾽ εἰπεῖν, Ἀλεξανδρεὺς ἐς τὰ πρῶτα ἥκων ἐν τῇ πατρίδι, καὶ δίκαις ἐν Ῥώμῃ συναγορεύσας ἐπὶ τῶν βασιλέων, μέχρι με σφῶν ἐπιτροπεύειν ἠξίωσαν. καὶ εἴ τῳ σπουδὴ καὶ τὰ λοιπὰ μαθεῖν, ἔστι μοι καὶ περὶ τούτου συγγραφή.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ΑΠΠΙΑΝΟΥ ἈΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ῬΩΜΑΙΚΩΝ ΛΙΒΥΚΗ Ἢ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΚΗ.

ΚΑΡΧΗΔΟΝΑ τὴν ἐν Λιβύῃ Φοίνικες ᾤκισαν ἔτεσι πεντήκοντα πρὸ ἁλώσεως Ἰλίου. οἰκισταὶ δ' αὐτῆς ἐγένοντο Ζῶρός τε καὶ Καρχηδών· ὡς δὲ Ῥωμαῖοι καὶ αὐτοὶ Καρχηδόνιοι νομίζουσι, Διδὼ, γυνὴ Τυρία, ἧς τὸν ἄνδρα κατέκαινε Πυγμαλίων, Τύρου τυραννεύων· καὶ τὸ ἔργον ἐπέκρυπτεν. ἡ δὲ ἐξ ἐνυπνίου τὸν φόνον ἐπέγνω, καὶ μετὰ χρημάτων πολλῶν καὶ ἀνδρῶν, ὅσοι Πυγμαλίωνος τυραννίδα ἔφευγον, ἀφικνεῖται τῆς Λιβύης ἔνθα νῦν ἐστι Καρχηδών. ἐξωθούμενοι

APPIANI ALEXANDRINI ROMANARVM HISTORIARUM DE BELLIS PUNICIS LIBER.

CARTHAGINEM in Africa Phœnices condiderunt, annis L ante captum Ilium. Conditores fuere Xorus & Carchedon: ut autem Romani ipſique Carthaginienſes exiſtimant, Dido, mulier Tyria: cujus maritum Pygmalion Tyri tyrannus clam interfecerat. Illa, per ſomnum cæde cognita, cum pecuniis multiſque viris, tyrannidem fugientibus, navibus in Africam venit, ubi nunc Carthago eſt. Quumque repellerentur ab Afris,

Carthago à quibus & quando condita.

Xorus. Carchedon.

Dido.

Pygmalion Didus maritum interficit.

Οἰκισταὶ δ' αὐτῆς ἐγένοντο Ζωρός τε καὶ Καρχηδών] Cum Appiano conveniunt Philiſtus Naucratita, Euſebius in Chronico, Stephanus de Urbibus & Hieronymus, ac Carthaginem à Zoro vel Xoro & Carchedone conditam ſcribunt. Hos tamen Salmaſ. in Solinum, Voſſius Theol. Gent. & Bochartus refellunt, noſque docent, *Zorum* & *Carchedonem* urbium, non conditorum eſſe nomina. Nempe *Zorus* eſt idem quod *Tſor* Phœnicium, Tyri nomen. Ita efferebant veteres. Liber nominum in Hieronymo cap. de Marco: *Tyrus quippe lingua Hebræa Zor dicitur.* Et Καρχηδὼν eſt Carthago. Verum nomen erat *Carthada.* i.e. nova urbs. Solinus: *Eliſſa mulier extruxit, & Carthadam dixit, quod phœnicum ore exprimit civitatem novam.* Inde eſt, quod utraque Carthago tam Libyca quam Iberica Græce dicta eſt Καινὴ πόλις, ut videre eſt apud Stephanum & Euſtathium. Porro de conditu Urbis videatur Scaliger de Emend. tempor. & in Not. ad Euſeb.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

fris, petiere tantum loci ad incolendum, quantum tauri tergus comprehenderet. Riſerunt illi Phœnicum ſordes, & puduit tantillam rem pernegare: ſed maximè mirati ſunt, quomodo oppidum in eo ſpatio poſſet fieri: cupidique videndi commentum illud ingenioſum, jurati promiſerunt ſe daturos. Phœnices, ſecto in orbem corio, ſic, ut unam corrigiam efficerent tenuiſſimam, circumtenderunt ubi nunc eſt arx Carthaginienſium: quam inde Byrſam nominant. Procedente tempore, ex hac ſede incurſantes finitimos & vincentes, navibus quoque per mare victum quærentes, more patrio, arci urbem circumdederunt. Jamque potentes obtinuerunt Africam, mari latè imperantes, ſuſceptis etiam externis expeditionibus in Siciliam & Sardiniam, aliasque maris ejus inſulas, & in Hiſpaniam quoque:

Phœnicum dolus.

Byrſa.

δ' ὑπὸ τῶν Λιβύων, ἐδέοντο χωρίου ἐς συνοικισμὸν λαβεῖν, ὅσον ἂν βύρσα ταύρου περιλάβῃ. τοῖς δ' ἐνέπιπτε μέν τι καὶ γέλωτος ἐπὶ τῇ τῶν Φοινίκων μικρολογίᾳ, καὶ ᾐδοῦντο ἀντειπεῖν περὶ οὕτω βραχυτάτου. μάλιστα δ' ἠπόρουν ὅπως ἂν πόλις ἐν τηλικούτῳ διαστήματι γένοιτο· καὶ ποθοῦντες ἰδεῖν ὅ, τι ἐστὶν αὐτοῖς τοῦτο τὸ σοφὸν, συνέθεντο δώσειν, καὶ ἐπώμοσαν. οἱ δὲ, τὸ δέρμα περιτεμόντες ἐς ἱμάντα ἕνα στενότατον, περιέθηκαν ἔνθα νῦν ἐστὶν ἡ Καρχηδονίων ἀκρόπολις· καὶ ἀπὸ τοῦδε Βύρσα ὀνομάζεται. χρόνῳ δ' ἐντεῦθεν ὁρμώμενοι, καὶ τῶν περιοίκων ἀμείνους ὄντες ἐς χεῖρας ἐλθεῖν, ναυσί τε χρώμενοι, καὶ τὴν θάλασσαν οἷα Φοίνικες ἐργαζόμενοι, τὴν πόλιν τὴν ἔξω τῇ Βύρσῃ περιέθηκαν. καὶ δυναστεύοντες ἤδη, Λιβύης ἐκράτουν καὶ πολλῆς θαλάσσης· ἐκδήμους τε πολέμους ἐστράτευον ἐς Σικελίαν, καὶ Σαρδὼ, καὶ νήσους ἄλλας ὅσαι τῆσδε τῆς θαλάσσης εἰσὶ, καὶ ἐς Ἰβηρίαν. πολλαχῇ δὲ καὶ ἀποικίας

Οἱ δὲ τὸ δέρμα περιτεμόντες] Fabulam de bovis corio in tenuiſſimas partes diſſecto, unde *byrſæ* factum ſit nomen, jam pridem docti exploſerunt. Nec fidem meretur, quod quidam ſtatuunt, tempore Didonis, quo Carthaginis fundamenta locavit, pecuniam de corio bubulo (quos nummos D. Hieronymus *Scorteos* vocat) in uſu fuiſſe. Neque magis veriſimile, Didonem, Pygmalionis tyrannidem fugientem, tot boum attuliſſe terga, quibus tantam terræ portionem, facta permutatione, comparaverit, in qua arcem illam condiderit, cui poſtea urbem circumdederit, quæ ſecundum Strabonem, C CCLX ſtadiorum, Livium XXIII. M. Eutropium XXII. M. Oroſium XX. M paſſuum ambitum haberet. Statuendum potius Βύρσαν Græcis dici pro *Boſra* ad vitandam κακοφωνίαν. Græcæ enim linguæ genius non patitur, ut *R* poſt *S* ponatur. *Boſra* a. eſt arx, munimentum: adeo ut recte noſtro ut & Straboni Βύρσα, Ἀκρόπολις, & τὸ ὀχυρώτατον τῆς πόλεως dicatur. Et merito cum Byrſæ ambitus, autore Servio, ad libr. I. Æneid. Virgil. fuerit ſtadiorum XXII. vel quemadmodum tradidit Eutropius, plus quam II. M. paſſuum, & in vertice habuerit Æſculapii templum, quod ſcribitur tantæ fuiſſe capacitatis, ut Byrſa à Scipione capta, in eo per ſeptem dies quinquaginta hominum millia delituerint.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ἀποικίας ἐξέπεμπον. ἥ τε ἀρχὴ αὐτοῖς ἐγένετο, δυνάμει μὲν ἀξιόμαχος τῇ Ἑλληνικῇ, περιουσίᾳ δὲ μετὰ τὴν Περσικήν. ἑπτακοσίοις δ' αὐτοὺς ἔτεσιν ἀπὸ τοῦ συνοικισμοῦ Ῥωμαῖοι Σικελίαν ἀφείλοντο, καὶ Σαρδὼ μετὰ Σικελίαν· δευτέρῳ δὲ πολέμῳ καὶ Ἰβηρίαν. ἔς τε τὴν ἀλλήλων ἐμβαλόντες μεγάλοις στρατοῖς, οἱ μὲν, Ἀννίβου σφῶν ἡγουμένου τὴν Ἰταλίαν ἐπόρθουν ἑκκαίδεκα ἔτεσιν ἑξῆς· οἱ δὲ Λιβύην, Κορνηλίου Σκιπίωνος τοῦ πρεσβυτέρου σφῶν στρατηγοῦντος· μέχρι τὴν ἡγεμονίαν Καρχηδονίους ἀφείλοντο, καὶ ναῦς, καὶ ἐλέφαντας, καὶ χρήματα σφίσιν ἐπέταξαν ἐπενεγκεῖν ἐν χρόνῳ. δεύτεραί τε σπονδαὶ Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις, αἵδε διέμειναν ἐς ἔτη πεντήκοντα· μέχρι λύσαντες αὐτὰς, τρίτον πόλεμον καὶ τελευταῖον ἀλλήλους ἐπολέμησαν· ἐν ᾧ Καρχηδόνα Ῥωμαῖοι κατέσκαψαν, Σκιπίωνος τοῦ νεωτέρου σφῶν στρατηγοῦντος, καὶ ἐπάρατον ἔγνωσαν. αὖθις δ' ᾤκισαν ἰδίοις ἀνδράσιν, ἀγχυτάτω μάλιστα τῆς προτέρας, ὡς εὔκαιρον ἐπὶ Λιβύῃ χωρίον. τούτων τὰ μὲν ἀμφὶ Σικελίαν ἡ Σικελικὴ γραφὴ δηλοῖ· τὰ δ' ἐν Ἰβηρίᾳ γενόμενα, ἡ Ἰβηρική· καὶ ὅσα Ἀννίβας ἐς Ἰταλίαν ἐσβαλὼν ἔπραξεν, ἡ Ἀννιβαϊκή· τὰ δ' ἐν Λιβύῃ γενόμενα ἀπ' ἀρχῆς, ἥδε συνάγει.

Ἤρξαντο δ' αὐτῶν ἀμφὶ τὸν Σικελικὸν πόλεμον οἱ Ῥωμαῖοι, ναυσὶ πεντήκοντα καὶ τριακοσίαις ἐπιπλεύσαντες ἐς Λιβύην, καὶ πόλεις τινὰς ἑλόντες, καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τῇ δυνάμει καταλιπόντες Ἀτίλιον Ῥή-

paſſimque deductis coloniis, ſic imperium acquiſiverunt, Græcorum conferendum viribus, 2
Perſarum verò opibus. Septingenteſimo autem anno à Carthagine condita, Romani abſtulerunt eis Siciliam, & paulo pòſt Sardiniam: ſecundo verò bello Punico Hiſpaniam. invadentesque alteri alteros magnis copiis in ſuis ſedibus, Pœni Annibale duce per XVI annos vaſtarunt Italiam: Romani verò Africam, Cornelii Scipionis majoris auſpiciis: donec Carthaginienſibus imperium, claſſes, elephantos ademerunt, pecuniamque ad certum tempus perſolvendam imperarunt. Tum verò pax reddita ex fœdere manſit per annos L. donec hac quoque turbata, tertium ac noviſſimum bellum Punicum exortum eſt: quo victores Romani diruerunt Carthaginem ductu Scipionis minoris, additis in inſtauratores diris imprecationibus: coloniam tamen deduxerunt in locum proximum, opportunam ad Afros continendos in officio. Cæterùm quæ Carthaginienſes in Sicilia geſſerunt, continet hiſtoria Sicula, ſicut Hiſpanienſis, quæ geſſerunt in Hiſpania, Annibalica item, quæ is geſſit in Italia: hoc volumen peculiariter rebus in Africa ab initio geſtis dicatum eſt.

Romani Carthaginienſibus Siciliam auferunt, Sardiniam & Hiſpaniam.

Annibal Italiam vaſtat.

Cornelius Scipio Africam.

Carthago diruta ductu Scipionis minoris.

Hiſtoria Sicula. Hiſpanienſis. Annibalica.

Incipiemus autem à tempore belli Siculi, quando Romani CCCL navibus appulerunt in Africam & captis aliquot urbibus, cum exercitu & poteſtate reliquerunt ibi Atilium Regulum. Is

Bellum Siculum.

Atilius Regulus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

alia ducenta oppida occupavit, quæ tædio Carthaginienſium ad eum defecerunt: progreſſusque ulterius, agrum eorum ſuburbanum populatus eſt. Illi à Lacedæmoniis ducem petierunt, rati per bonorum imperatorum inopiam afflictas res ſuas: à quibus impetrarunt Xanthippum. Atilius, qui ad ſtagnum caſtrametatus fuerat, circum oram ejus contra hoſtes iter faciebat æſtuoſo tempore, gravibus armis, ſiti, æſtu laboreque preſſus, & è præruptis locis impetitus miſſilibus: ſub veſperam autem ubi acceſſit ad fluvium, quo ab hoſtili exercitu dirimebatur, continuò traduxit ſuos in ripam ulteriorem, ut ſic quoque terreret Xanthippum. At ille ſuos inſtructos è caſtris immiſit in eum, ratus facilem fore de feſſis & malè affectis victoriam, & noctem profuturam victoribus: nec fruſtratus eſt

Carthaginienſes à Lacedæmoniis ducem petunt. Xanthippus.

3 ſua ſpe: nam è triginta virorum millibus, quibus Atilius præerat, pauci evaſere Clypeam, reliqui omnes aut cæſi aut capti ſunt: proconſul quoque venit in poteſtatem hoſtium. Hunc non multo pòſt Carthaginienſes feſſi miſerunt cum ſuis legatis Romam, ut aut pacem eis impetraret, aut reverteretur: ille clam collocu-

Clypea urbs.

Clades Romanorum.

γλον· ὃς ἄλλας τε πόλεις διακοσίας προσέλαβεν, αἳ Καρχηδονίων ἔχθει πρὸς αὐτὸν μετετίθεντο, καὶ τὴν χώραν ἐπιὼν ἐπόρθει. Καρχηδόνιοι δὲ Λακεδαιμονίους στρατηγὸν ᾔτουν, οἰόμενοι δι' ἀναρχίαν κακοπραγεῖν. οἱ μὲν δὴ Ξάνθιππον αὐτοῖς ἔπεμπον· ὁ δὲ Ἀτίλιος ἀμφὶ λίμνῃ στρατοπεδεύων, ὥρᾳ καύματος περιώδευε τὴν λίμνην ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ὅπλων τε βάρει, καὶ δίψῃ καὶ πνίγει καὶ ὁδοιπορίᾳ κακοπαθῶν, καὶ βαλλόμενος ἀπὸ κρημνῶν ἄνωθεν. ὡς δ' ἐπλησίασε περὶ ἑσπέραν, καὶ ποταμὸς αὐτοὺς διεῖργεν, ὁ μὲν εὐθὺς ἐπέρα τὸν ποταμόν, ὡς καὶ τῷδε τὸν Ξάνθιππον ἐκπλήξων· ὁ δὲ συντεταγμένην τὴν στρατιὰν ἐπαφίησι διὰ τῶν πυλῶν, ἐλπίσας κεκμηκότος καὶ κακοπαθοῦντος περιέσεσθαι, καὶ τὴν νύκτα πρὸς τῶν νικώντων ἔσεσθαι. τῆσδε μὲν οὖν τῆς ἐλπίδος ὁ Ξάνθιππος οὐκ ἀπέτυχεν· ἀπὸ γὰρ τρισμυρίων ἀνδρῶν, οὓς ὁ Ἀτίλιος ἦγεν, ὀλίγοι μόλις αὐτῶν ἐς Ἀσπίδα πόλιν διέδρασαν· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες, οἱ μὲν ἀπώλοντο, οἱ δ' ἐζωγρήθησαν. καὶ μετ' αὐτῶν ὁ στρατηγὸς Ἀτίλιος, ὕπατος γεγονώς, αἰχμάλωτος ἦν. τόνδε μὲν δὴ μετ' οὐ πολὺ κάμνοντες οἱ Καρχηδόνιοι, σὺν οἰκείοις πρέσβεσιν ἔπεμψαν ἐς Ῥώμην ἐργασόμενον σφίσι διαλλαγάς, ἢ ἐπανήξοντα. καὶ ὁ Ἀτίλιος Ῥῆγλος ἐν ἀπορ-

Καὶ ὁ Ἀτίλιος Ῥῆγλος] Hanc hiſtoriam vel potius fabulam, plerique Romanorum poſteris, ut veram, tradiderunt. Cicero de officiis tertio eam habet, & vigiliis necatum Atilium ait: ut & in oratione in Piſonem reſectas ei palpebras dixit: & Horatius Carminum 3. ode 5. Silius Italicus vero in eo argumento tragicè debacchatur: eos auctores ſequutus Zonaras eadem de morte Atilii narravit: ii omnes Appiani huic loco concinere videntur. Si dixero me tantis & talibus auctoribus fidem non habere, riſum forte tuum, vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ἐν ἀπορρήτῳ τοῖς τέλεσι Ῥωμαίων ἐπισκήψας ἐγκρατῶς ἔχεσθαι τοῦ πο-	tus cum Romanis honoratioribus, autor eis fuit bellum continuandi,

vel indignationem movebo. Sed audi quæſo, quæ me ab ea narratione credenda demonent, & expande frontem, ſi corrugata eſt. Polybius, qui belli primi Punici hiſtoriam fuſe, ne dicam prolixe, ſatis exequitur, cum Atilii cladem & captivitatem narret, de toto eo negotio ne verbum quidem facit, ut nec de Atilii itu & reditu, nec de ejus morte loquitur. Si quis conjecturæ noſtræ locus eſt, puto eum auctorem de morte Atilii conſulto tacuiſſe, ne coactus foret fallere fidem hiſtoricam eam fabulam narrando, ut Romæ obtinebat, vel odium Romanorum incurrere, ſi contrarium recepto apud eos rumori traderet. Ut id credam, ſuadent duo loci inſignes, unus Polybii libri primi, ubi de auctoribus qui bellum Punicum primum ſcripſerunt, ait, Philinum & Fabium, non, ut oportuit, veritatem retuliſſe, ſed Philinum quidem omnia in Carthaginenſium favorem ſcripſiſſe, Fabium vero contra, & utrumque falſo: alter locus eſt Diodori Siculi, cujus extat fragmentum libri 24 quantivis pretii à Valeſio publicatum. Sic autem incipit: (de Atilii autem uxore & ejus liberis loquitur, quibus data fuerat cuſtodia Boſtaris & Hamilcaris, Carthaginenſium ducum captivorum.) 1 Ὅτι ἡ μήτηρ τῶν νεανίσκων βαρέως φέρουσα τὴν τοῦ ἀνδρὸς τελευτὴν, καὶ νομίσασα δι' ἀμέλειαν αὐτὸν ἐκλελοιπέναι τὸ ζῆν, ἐποίησε (vel ἔπεισε) τοὺς υἱοὺς κακουχεῖν τοὺς αἰχμαλώτους Narrat deinde, quomodo ob carceris nimium rigorem, alter eorum mortuus ſit, alter vero duraverit, donec re in vulgus prodita. Οἱ δὲ, μισοπονηρήσαντες τοῖς δημάρχοις προσήγγειλαν. δεινῆς δ' οὖν τῆς ὠμότητος φανείσης, οἱ ἄρχοντες ἐνεκαλέσαντο τοὺς Ἀτιλίους, καὶ παρ' ὀλίγον θανάτου κρίσιν προσέθηκαν ὡς καταισχύνουσι τὴν Ῥώμην, διηπειλήσαντο δὲ τὴν ἁρμόζουσαν παρ' αὐτῶν λήψεσθαι τιμωρίαν, εἰ μὴ πᾶσαν ἐπιμέλειαν ποιήσονται τῶν αἰχμαλώτων, οἱ δὲ τῇ μητρὶ πολλὰ καταμεμψάμενοι, τὸν μὲν Βοδόστορα καύσαντες ἀπέστειλαν τὴν τέφραν τοῖς συγγενέσι, τὸν δὲ Ἀμίλκαν ἐκ τῆς κακουχίας ἀνέλαβον. Id eſt, *Ubi vero odio habentes eam malignitatem, id tribunis denunciaverunt, & cum videretur ea crudelitas graviſſima, Magiſtratus Atilios ad ſe vocarunt, & parum abfuit, quin eos in capitale judicium adducerent, tanquam Romam dedecore afficientes; denunciarunt autem illis eos graviſſimas daturos pœnas, niſi omnem curam adhiberent iis captivis. Illi autem multum apud matrem quiritantes, & de ea querentes, Boſtora quidem uſſerunt, & cineres miſerunt ejus agnatis: Hamilcarem vero male habitum refocillarunt.* Ex hoc Diodori loco & ex Polybii ſilentio licet conjicere, totam de M. Atilii ſupplicio tragœdiam ad pulpita amandari debere, & à veritate hiſtorica exulare: & mihi videor totam Atilii hiſtoriam intelligere. Adverte animum lector. M. Atilio totam Carthaginenſium ditionem liberè populante, Aſdrubalem, Boſtarem & Hamilcarem duces arceſſunt Carthaginenſes: pugnant cum Atilio, vincuntur, de pace agunt; ſed in caſſum ob duriores conditiones ab Atilio propoſitas: denuo pugnant Xanthippo Lacedæmonio duce, vincunt & univerſum Romanorum exercitum delent, & ipſum ducem Atilium captivum Carthaginem ducunt: curam adhibet Hamilcar, & captivum fovet, ut fit in bello: claſſem navium 350 parant Romani, & Conſulibus M. Æmilio & Servio Fulvio ducibus, ad Hermæum promontorium claſſem Carthaginenſium profligant, captis navibus 114 & ducibus Boſtare & Hamilcare, quos Romam mittunt cum victoriæ nuncio: quod ex eo conjicio, quod de iis non ſit amplius mentio in illo bello, ſed de ſolo Aſdrubale, & quod ex eo Diodori loco citato pateat eos captivos Romam ductos fuiſſe. Senatus, ut ſolaretur uxorem & filios

1 Quod mater juvenum graviter ferens viri mortem & putans eum à vita diſceſſiſſe propter incuriam, ſuaſit filiis, ut male haberent captivos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Reguli fortitudo.

Reguli crudelis interitus.

Xanthippo ſua felicitas perniciem affert.

Pœnorum perfidia.

nuandi, & reverſus eſt, paratus ad ſupplicium. Pœni incluſum cavea, ſtimulis intus extantibus, confecerunt. Xanthippo ſua felicitas perniciem attulit. Carthaginienſes enim, ne Lacedæmoniorum videretur tanta victoria, finxerunt ſe velle Xanthippum, egregiè donatum, honoris cauſa cum triremibus in patriam remittere: quarum præfectis mandarunt, ut eum cum cæteris Laconibus in altum mergerent: ſic ille pœnas dedit pro navata opera ſtrenua. Atque hæ fuere cladium victoriarumque vices utrinque primo bello Punico, donec Pœni Romanis ceſſerunt Sicilia: quomodo autem ceſſerint, in rebus Siculis indicatum eſt.

λέμου, ἐπανῆλθεν εἰς λίμενα ἕτοιμος. καὶ αὐτὸν οἱ Καρχηδόνιοι καθείρξαντες ἐν χαλεάγρᾳ κέντρα πάντοθεν ἐχούσῃ διέφθειραν. Ξανθίππῳ δὲ τὸ εὐτύχημα ξυμφορῶν ἦρξε. Καρχηδόνιοι γὰρ αὐτὸν, ἵνα μὴ δοκοίη Λακεδαιμονίων ἔργον εἶναι τοσοῦτον, ὑποκρινάμενοι τιμᾶν δωρεαῖς πολλαῖς, καὶ προπέμπειν ἐπὶ τριηρῶν ἐς Λακεδαίμονα, τοῖς τριηράρχαις ἐνετείλαντο, μετὰ τῶν συμπλεόντων Λακώνων καταποντίσαι. ὁ μὲν δὴ δίκην ἔδωκε τήνδε εὐπραξίας. καὶ τάδε ἦν τοῦ πρώτου πολέμου Ῥωμαίοις περὶ Λιβύην εὐπραγήματά τε καὶ ἀτυχήματα· μέχρι Καρχηδόνιοι Σικελίας Ῥωμαίοις ἀπέστησαν· ὅπως δὲ ἀπέστησαν, ἐν τῇ Σικελικῇ γραφῇ δεδήλωται.

Μετὰ

filios Atilii, iis mandat cuſtodiam ducum Carthaginenſium, ut haberent redemptionis Atilii pretium, facta ſcilicet commutatione, ut fit in bello, quod Diodorus narrat. At accidit, ut morbo moreretur in captivitate Atilius: unde irata uxor & non amplius ſperans, ſe per ſuorum captivorum tranſmutationem potituram marito, eos crudeliter vexat, unde Senatus iræ adverſus matrem & filios: ea vero, ut colorem juſtitiæ daret crudelitati ſuæ, fabulam hanc de necato per incuriam & vigilias & tormenta Atilio in vulgus & alias mulieres, ejus affines loquaces tradidit, unde rumor ille increbuit, & in majus traditus eſt, & propter Carthaginenſium odium facile creditus, vires acquiſivit eundo; niſi ita res ſe habuerit, multum me fallit conjectura. Lege lector, veritatis ſectator, totum Diodori fragmentum & Polybii librum 1. attente, &, ut ſpero, dices me non aberrare à veriſimili, & inter errata hiſtorica M. Atilii caveam, & aculeos & palpebras ſectas annumerabis. *Palmer.*

Ὁ μὲν δὴ δίκην ἔδωκε τήνδε εὐπραξίας] Inſignis perfidia, Pœnis ſæpius uſitata. Documento ipſe Annibal. qui quamvis pro eorum incolumitate plures imperatores, plures Romanorum exercitus trucidaſſet, quam gregarios milites alius, in exilium tamen ire coactus fuit. Expertus eandem quoque Maſaniſſa, de quo inferius hoc eodem libro. Quare non immerito nunc *fraudulenti*, nunc *mendaces*, *verſipelles* & *bilingues* apud Scriptores nominantur. Et Regulus ipſam Carthaginem *fraudum domum*, *gentem aſtu fallere lætam*, appellavit. Ipſe Annibal apud Silium de ſe gloriatur,

Scita patrum & leges, & jura fidemque Deosque
In dextra eſſe ſua.

Exempla qui cupit, præter noſtrum, Polybium, Diodorum Siculum, Livium & imprimis Valerium Maximum conſulat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Μετὰ δὲ τοῦτο Ῥωμαίοις μὲν καὶ Καρχηδονίοις εἰρήνη ἦν ἐς ἀλλήλους· Λίβυες δ' ὅσοι Καρχηδονίων ὄντες ὑπήκοοι συμμεμαχήκεσαν αὐτοῖς ἐπὶ Σικελίαν, καὶ Κελτῶν ὅσοι μεμισθοφορήκεσαν, ἐγκλήματα τινὰ μισθῶν καὶ ὑποσχέσεων ἐς τοὺς Καρχηδονίους ἔχοντες, ἐπολέμουν αὐτοὺς μάλα καρτερῶς· οἱ δὲ Ῥωμαίους ἐς συμμαχίαν ὡς φίλους ἐκάλουν. καὶ αὐτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι ξενολογεῖν ἐς μόνον τόνδε τὸν πόλεμον ἀπὸ τῆς Ἰταλίας ἐφῆκαν· ἀπείρητο γὰρ ἐν ταῖς σπονδαῖς καὶ τόδε. ἔπεμψαν δὲ καὶ διαλλακτῆρας, οἷς οἱ Λίβυες οὐχ ὑπήκουον, ἀλλὰ τὰς πόλεις ἐδήλωσαν ὑπηκόους εἶναι Ῥωμαίων, εἰ θέλοιεν· οἱ δ' οὐκ ἐδέξαντο. Καρχηδόνιοι δὲ ναυτικῷ πολλῷ ταῖς πόλεσιν ἐφεδρεύοντες, τὴν ἀγορὰν αὐτῶν ἀφῃροῦντο τὴν ἐκ τῆς θαλάσσης. ἀπόρου δὲ καὶ τῆς γῆς ὡς ἐν πολέμῳ γιγνομένης, Λιβύων μὲν διὰ τὸν πόλεμον ἐκράτουν· ἐμπόρους δ' ὅσοι παρέπλεον, ἐλῄστευον ἐξ ἀπορίας· τοὺς δὲ Ῥωμαίων καὶ κτείνοντες ἔβαλλον ἐς τὸ πέλαγος, ἵνα λανθάνοιεν. καὶ διέλαθον ἐπὶ πολύ. γνωσθέντος δὲ τοῦ γιγνομένου ποινὴν αἰτούμενοι διωθοῦντο· μέχρι, Ῥωμαίων ἐπιστρατεύειν αὐτοῖς ψηφισαμένων, Σαρδὼ ποινὴν ἔδωκαν. καὶ τόδε ταῖς προτέραις συνθήκαις ἐνεγράφη.

Οὐ πολὺ δὲ ὕστερον οἱ Καρχηδόνιοι στρατεύουσιν ἐς Ἰβηρίαν, καὶ αὐτὴν κατὰ μέρος ὑπήγοντο, μέχρι, Ζακανθαίων ἐπὶ Ῥωμαίους καταφυγόντων, Καρχηδονίοις ὅρος ἐν Ἰβηρίᾳ γίνεται, μὴ διαβαίνειν τὸν

Poſt hæc pax fuit inter Romanum Carthaginienſemque populos: Cæterùm Afri Pœnis ſubditi, qui eis contra Siculos miſerant auxilia, & Galli, qui eorum ſtipendia meruerant, queſti pollicita ſibi, fide Punica reddita, magnum bellum eis intulerunt: qui à Romanis, ut amicis, petierunt auxilia. Permiſſum eſt ut ad hoc ſolum bellum militem Italum mercede conducerent, nam ex fœderis legibus ne hoc quidem debebatur. Miſerunt & qui pacem inter partes componerēt, quos Afri audire noluerunt, ſed futuros ſe ſub imperio Romanorum dixerunt, ſi illis videatur: non ſunt tamen recepti. At Carthaginienſes magnis claſſibus infeſtando civitates quæ defecerant, intercludebant eis commeatus maritimos: & quia terra (ut fit in bello) non colebatur, Afri ſuccubuerunt: negotiatores quoque quotquot prreternavigabant, ſpoliabantur ab egenis prædonibus. Romani verò etiam occidebantur, & projiciebantur in mare, quò laterent ſcelesta facinora. Latueruntq; longo tempore: ſed deprehenſi tandem pœnas luere tergiverſabantur, donec decreto contra eos bello, Sardinia mulctati ſunt: idque aſcriptum eſt priori fœderi.

Afri ſub imperio Romanorum eſſe volunt, non recipiuntur.

4

Carthaginienſes Sardinia mulctati.

Non multo autem poſt Carthaginienſes expeditionem ſuſceperunt in Hiſpaniam: quam per partes adorti ſubjugabant; donec, Saguntinis ad Romanos confugientibus, Pœnis in Hiſpania præfixus eſt terminus, ne

Terminus Pœnis præfixus in Hiſpania.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Iberus fluvius. tranſirent Iberum fluvium. quod fœdus rurſum violarunt Carthaginienſes, duce Annibale, qui trajecto fluvio exercitus Hiſpanienſes commiſit aliis ducibus, P. & Cn. Scipiones in Hiſpania cæſi. ipſe irrupit in Italiam. Romani verò duces P. & Cn. Scipiones fratres, in Hiſpania præclaras adepti victorias, ambo cæſi ſunt ab hoſtibus: & qui poſt eos rexerunt exercitus, parum proſperè bellum adminiſtrabant, donec Scipio P. filius. Scipio, Publii, qui in Hiſpania cecidit, filius, cum claſſe eò profectus, A deo mitti creditus ad bellum Hiſpanicum. opinione omnium à deo mitti creditus, & divinitus omnia gerere, vicit egregiè: partaque hinc ingenti gloria, exercitum ſucceſſoribus à ſenatu miſſis tradidit. Ipſe in urbem reverſus poſtulavit, ut mitteretur in Africam cum exercitu, retracturus Annibalem ex Italia, & à Carthaginienſibus pœnas expetiturus in ipſorum patria. Id quidam reip. adminiſtratores diſſuadebant, negantes oportere, exinanita tot bellis Italia, Annibale tunc quoque illam vaſtante, Mago. Magone in ejus latere Ligures. Ligures Galloſque in mercenariam militiam conducente, in Africam expeditionem fieri, & *aliena captari, priuſquam domi ſit ſecuritas.* Alii verò exiſtimabant, Carthaginienſes, qui nunc intrepidi agerent de ſubjuganda Italia, nemine infeſtante domi, ſi bello domeſtico implicarentur, Annibalem revocaturos. Hæc ſententia vicit. non tamen permiſerunt delectus eum

Ἴβηρα ποταμόν. καὶ τάσδε αὖ τὰς σπονδὰς ἔλυσαν Καρχηδόνιοι περάσαντες, Ἀννίβου σφῶν ἡγουμένου. διαβάντες δὲ, ὁ μὲν Ἀννίβας διαστρατηγεῖν ἑτέροις τὰ ἐν Ἰβηρίᾳ καταλιπὼν, ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐσέβαλε· στρατηγοὶ δὲ Ῥωμαίων ἐν Ἰβηρίᾳ Πόπλιός τε Κορνήλιος Σκιπίων καὶ Γναῖος Κορνήλιος Σκιπίων, ἀλλήλοιν ἀδελφὼ, λαμπρὰ ἔργα ἀποδεικνυμένω, θνήσκετον ἄμφω πρὸς τῶν πολεμίων. καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοὺς στρατηγοὶ κακῶς ἔπραττον, μέχρι Σκιπίων ὁ Ποπλίου Σκιπίωνος τοῦδε τοῦ περὶ Ἰβηρίαν ἀναιρεθέντος υἱὸς ἐπιπλεύσας, καὶ δόξαν ἅπασιν ἐμβαλὼν ὡς ἥκοι κατὰ θεὸν, καὶ δαιμονίῳ χρῷτο συμβούλῳ περὶ ἁπάντων, ἐκράτει τε λαμπρῶς, καὶ ἐπὶ δόξης ἐκ τοῦδε πολλῆς γενόμενος, τὴν μὲν στρατηγίαν τοῖς ἐς διαδοχὴν ἐπιπεμφθεῖσι παρέδωκεν· ἐς δὲ Ῥώμην ἐπανελθὼν, ἠξίου πεμφθῆναι στρατηγὸς ἐς Λιβύην, ὡς ἀναστήσων Ἀννίβαν ἐξ Ἰταλίας, καὶ Καρχηδονίοις δίκην ἐπιθήσων ἐν τῇ πατρίδι. τῶν δὲ πολιτευομένων οἱ μὲν ἀντέλεγον, οὐ χρῆναι κεκενωμένης ἄρτι τῆς Ἰταλίας τοσοῖσδε πολέμοις, καὶ πορθουμένης ἔτι πρὸς Ἀννίβου, καὶ Μάγωνος ἐν πλευραῖς ἐπ᾽ αὐτὴν Λίγυάς τε καὶ Κελτοὺς ξενολογοῦντος, ἐς Λιβύην στρατεύειν· οὐδὲ τὴν ἀλλοτρίαν χειροῦσθαι, πρὶν τὴν οἰκείαν ἀπαλλάξαι τῶν παρόντων· οἱ δὲ ᾤοντο Καρχηδονίους νῦν μὲν ἀδεεῖς ὄντας ἐφεδρεύειν τῇ Ἰταλίᾳ, οὐδὲν ἐνοχλουμένους οἴκοι· πολέμου δὲ οἰκείου σφίσι γενομένου, καὶ Ἀννίβαν μεταπέμψεσθαι. οὔπω μὲν ἐκράτησε πέμπειν ἐς Λιβύην Σκιπίωνα, οὐ μὴν συνεχώρησαν αὐτῷ καταλέ-

γειν

ἄγειν στρατὸν ἐξ Ἰταλίας, πονουμένης ἔτι πρὸς Ἀννίβου· ἐθελοντὰς δέ, εἴ τινες εἶεν, ἐπέτρεψαν ἐπάγεσθαι, καὶ τοῖς ἀμφὶ τὴν Σικελίαν ἔτι οὖσι χρῆσθαι. τριήρεις τε ἔδοσαν αὐτῷ κατασκευάσασθαι δέκα, καὶ πληρώματα αὐταῖς λαβεῖν, ἐπισκευάσαι δὲ καὶ τὰς ἐν Σικελίᾳ· καὶ χρήματα οὐκ ἔδωκαν πλὴν εἴ τις ἐθέλοι τῷ Σκιπίωνι κατὰ φιλίαν συμφέρειν· οὕτως ἀμελῶς ἥπτοντο τοῦδε τοῦ πολέμου τὰ πρῶτα, μεγίστου σφίσι καὶ ἀξιοτιμοτάτου μετ᾽ ὀλίγον γενομένου. Ὁ δὲ Σκιπίων, ἔνθους ὢν ἐπὶ Καρχηδόνι ἐκ πολλοῦ, καὶ τινὰς ἱππέας τε καὶ πεζούς, ἐς ἑπτακισχιλίους μάλιστα, ἀθροίσας, διέπλευσεν ἐς Σικελίαν, ἔχων ἀμφ᾽ αὐτὸν ὑπογενείους ἐπιλέκτους τριακοσίους, οἷς εἴρητο χωρὶς ὅπλων ἕπεσθαι. Σικελῶν δὲ αὖ τριακοσίους καταγράψας εὐδαίμονας, ἐκέλευσεν ἥκειν ἐς ἡμέραν ῥητήν, ἐσκευασμένους ὅπλοις τε καὶ ἵπποις ὅτι δύναιντο καλλίστοις. ὡς δὲ ἀφίκοντο, προύθηκεν εἴ τις ἑαυτοῦ θέλοι τὸν στρατευσόμενον ἀντιδοῦναι. δεξαμένων δὲ πάντων, ἤγαγεν ἐς μέσον τοὺς τριακοσίους τῶν ὅπλων ἐρήμους, καὶ ἐς τούσδε ἐκείνοις προσέταξε μετασκευάσασθαι. οἱ δ᾽ ἑκόντες παρεδίδοσαν ὅπλα καὶ ἵππους· καὶ περιῆν τῷ Σκιπίωνι τριακοσίους νέους Ἰταλιώτας ἔχειν ἀντὶ Σικελιωτῶν, κάλλιστα ἵπποις καὶ ὅπλοις ἀλλοτρίοις ἐσκευασμένους, καὶ χάριν εὐθὺς ἐπὶ τῷδε εἰδότας· οἷς δὴ καὶ προθυμοτάτοις ἐς πάντα χρώμενος διετέλει.

Καρχηδόνιοι δὲ ταῦτα πυνθανόμενοι, Ἀσδρούβαν μὲν τὸν Γίσκωνος ἐπὶ θήραν ἐλεφάντων ἐξέπεμπον, Μάγωνι δ᾽ ἀμφὶ τὴν Λιγυστίνην

habere in Italia etiam tum preſſa armis Annibalis: tantùm voluntarios milites, ſi qui ſe offerrent, permiſſus eſt ſecum ducere, & uti Sicilienſi exercitu: additis decem triremibus, cum ſociis navalibus, &, præter has, quotquot erant in Sicilia. Nec pecunia data eſt, niſi quam privatim amici Scipionis contulerunt: adeo negligenter hoc bellum aggreſſi ſunt, quod non multo pòſt maximi momenti viſum eſt. At Scipio, qui divinitus jam dudum ferebatur contra Carthaginem, equitum peditumque fermè VII. M. collectis, trajecit in Siciliam, habens circa ſe primæ pubis ſelectos CCC numero, quos inermes ſequi juſſerat: deinde conſcriptis æquè CCC Siculis divitibus, juſſit ad certam diem præſtò eſſent, inſtructi armis equiſque quantum poſſent pulcherrimis. Ut verò venêre, poteſtatem eis fecit ſubſtituendi ſibi vicarios: quod ubi libenter acceperunt omnes, produxit in medium ſuos CCC inermes, & his arma tradi juſſit. Illi volentes arma equoſque tradiderunt. Sic Scipio pro CCC Siculis totidem Italos ſibi paravit, alienis equis armiſque inſtructos pulcherrimè: qui mox imperatori ſuo gratias egerunt eo nomine, & poſtea ſemper egregiam ei præſtiterunt operam. 5

Sicilienſis exercitus Scipioni datus.

His auditis, Carthaginienſes Aſdrubalem Giſconis filium ad venationem elephantorum miſerunt: Magoni, mercenarium mili-

Aſdrubal Giſconis filius.

Mago.

militem in Liguria colligenti, miſerunt peditum VI. M. DCCC equites, elephantos VII: juſſeruntque ut adjunctis quantum poſſet aliis copiis invaderet Etruriam, quò Scipionem diſtraheret ab Africa. Mago tunc quoque cunctatus eſt, vel quia non poterat ſe Annibali, tam remoto, adjungere: vel quia ſemper eventum prævidebat. Aſdrubal verò à venatione reverſus, ex delectibus Pœnorum Afrorumque ſena confecit millia, & ſexcentos equites: ſervorum quoque millia quinque coemit ad remigium, & à Numidis accepit equitum duo millia: mercenarium etiam militem conducebat, & omnes ex-
6 ercebat, ducenteſimo à Carthagine ſtadio. Erant in Numidia multi reguli, ſejuncti ditionibus, quos inter Syphax honore præminebat: regis quoque Maſæſulorum gentis validæ filius erat Maſaniſſa, educatus & eruditus Carthagine: quem, ut forma moribusque præſtantem, Aſdrubal Giſconis, nemini Carthaginienſium ſecundus, optavit ſibi generum, quamvis Numidam: deſponſa ſibi puella adoleſcens alæ præfectus abiit in Hiſpaniam. Syphax, qui puellam adamarat, ſubditam Carthaginienſibus regionem populabatur, & Scipioni, quando ad eum ex Hiſpania trajecerat, promiſit ſe fore belli ſocium ſi Carthaginem invaderet. Id ubi ſenſere Pœni, non ignari quantum momentum in Syphace eſſet ad id bellum, elo-

Syphax regulus Numidiæ. Maſæſulorum gens. Maſaniſſa forma & moribus præſtans. Aſdrubal nemini Carthaginienſium ſecundus. Maſaniſſa gener Aſdrubalis.

Syphax belli ſocietatem Romanis promittit.

ξεναγοῦντι πεζοὺς ἀπέστελλον ἐς ἑξακισχιλίους, καὶ ἱππέας ὀκτακοσίους, καὶ ἐλέφαντας ἑπτά, καὶ προσέταξαν αὐτῷ μεθ᾽ ὅσων δύναιτο ἄλλων ἐσβαλεῖν ἐς Τυῤῥηνίαν, ἵνα τὸν Σκιπίωνα περισπάσειεν ἐκ Λιβύης. Μάγων μὲν δὴ καὶ τότε ἐβράδυνεν, Ἀννίβᾳ δὲ συνελθεῖν οὐ δυνάμενος πολὺ διεστῶτι, καὶ τὸ μέλλον αἰεὶ περιορώμενος. Ἀσδρούβας δ᾽ ἀπὸ τῆς θήρας ἐπανελθὼν, κατέλεγε Καρχηδονίων τε καὶ Λιβύων ἐς ἑξακισχιλίους πεζοὺς ἑκατέρων, καὶ ἱππέας ἑξακοσίους· δούλους τε ἠγόραζε πεντακισχιλίους, τὸ ναυτικὸν ἐρέσσειν. καὶ παρὰ τῶν Νομάδων ἔλαβε δισχιλίους ἱππέας· καὶ ξένους ἐμισθοῦτο, καὶ πάντας ἐγύμναζε, διακοσίους σταδίους ἀπέχων ἀπὸ Καρχηδόνος. Νομάδων δὲ τῶν ἐν Λιβύῃ δυνάσται μὲν ἦσαν κατὰ μέρη πολλοί, Σύφαξ ὑπὲρ ἅπαντας καὶ τιμὴν εἶχε πρὸς τῶν ἄλλων ἐπιφανῆ, Μασσυλίων δ᾽ αὖ γένους ἀλκίμου παῖς ἦν τοῦ βασιλέως Μασσανάσσης, ὃς ἐτέθραπτο μὲν ἐν Καρχηδόνι καὶ πεπαίδευτο· ὄντι δ᾽ αὐτῷ καὶ τὸ σῶμα καλῷ καὶ τὸν τρόπον ἀρίστῳ Ἀσδρούβας ὁ Γίσκωνος, οὐδενὸς Καρχηδονίων δεύτερος, ἐνεγγύησε τὴν θυγατέρα, καίπερ ὄντι Νομάδι, Καρχηδόνιος ὤν. ὡς δ᾽ ἐνεγγύησεν, ἐπήγετο ἐς Ἰβηρίαν στρατηγῶν τὸ μειράκιον. Σύφαξ δὲ, κνιζόμενος ὑπ᾽ ἔρωτος ἐπὶ τῇ παιδὶ, τὰ Καρχηδονίων ἐλεηλάτει, καὶ Σκιπίωνι διαπλεύσαντι πρὸς αὐτὸν ἐξ Ἰβηρίας συνέθετο συμμαχήσειν ἐπὶ Καρχηδονίους ἰόντι. αἰσθόμενοι δ᾽ οἱ Καρχηδόνιοι, καὶ μέγα ποιούμενοι ἐς τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον Σύφακα προσλαβεῖν, ἐξέδοσαν αὐτῷ τὴν παρθένον ἀγνοοῦ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ἀγνοησάντων καὶ ὄντων ἐν Ἰβηρίᾳ Ἀσδρούβου τε καὶ Μασσανάσσου. ἐφ' οἷς ὁ Μασσανάσσης ὑπεραλγῶν συνετίθετο καὶ ὅδε ἐν Ἰβηρίᾳ τῷ Σκιπίωνι, λανθάνων, ὡς ᾤετο, Ἀσδρούβαν. ὁ δ' αἰσθόμενος, βαρέως μὲν ἔφερεν ὑπὲρ τοῦ μειρακίου καὶ τῆς θυγατρὸς, ὑβρισμένοιν ἀμφοῖν, ἡγεῖτο δ' ὅμως τῇ πατρίδι συμφέρειν ἐκ ποδῶν Μασσανάσσην ποιήσασθαι. καὶ ἐπανιόντι ἐς Λιβύην ἐξ Ἰβηρίας ἐπὶ θανάτῳ τοῦ πατρὸς συνέπεμπε προπομποὺς ἱππέας, οἷς εἴρητο, ἀφανῶς ἐπιβουλεύειν αὐτῷ, καὶ κτείνειν ὅπῃ δύναιντο Μασσανάσσην. ὁ δ' αἰσθόμενος ἐξέφυγέ τε καὶ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν ἐκρατύνετο, ἱππέας ἀθροίζων· οἷς ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἦν ἔργον ἀκοντίοις πολλοῖς χρωμένους ἐπελαύνειν αἰεὶ καὶ ἀναχωρεῖν, καὶ αὖθις ἐπελαύνειν. καὶ ὅλως ἐστὶν αὐτοῖς ἡ μάχη, φυγὴ καὶ δίωξις· ἴσασι δὲ καὶ λιμὸν φέρειν οἱ Νομάδες οἵδε, καὶ πόᾳ χρῆσθαι πολλάκις ἀντὶ σίτου· καὶ τὸ πάμπαν ὑδροποτοῦσιν. ὅ, τε ἵππος αὐτοῖς κριθῆς μὲν οὐδ' ὅλως γεύεται, ποηφαγῶν αἰεί· πίνει δὲ διὰ πολλοῦ. τοιούτους ὁ Μασσανάσσης ἐς δισμυρίους συναγαγὼν, ἐξῆγεν ἐπὶ θήρας ἢ λεηλασίας ἑτέρων ἐθνῶν· ἅπερ ᾤετο καὶ ἔργα καὶ γυμνάσια εἶναι. Καρχηδόνιοι δὲ καὶ Σύφαξ, νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς εἶναι τὴν παρασκευὴν τοῦ μειρακίου (οὐ γὰρ ἠγνόουν ἃ ἐλελυπήκεσαν αὐτὸν) ἔκριναν προτέρῳ τῷδε πολεμεῖν, ἔςτε καθέλωσι, καὶ τότε Ῥωμαίοις ἀπαντᾶν. Σύφαξ μὲν οὖν καὶ Καρχηδόνιοι, πλείους ἦσαν παρὰ πολὺ, μετὰ δὲ ἁμαξῶν καὶ παρασκευῆς βαρείας καὶ τρυφῆς

carunt ei virginem: neſciis Aſdrubale Maſaniſſáque, qui tum erant in Hiſpania. quapropter Maſaniſſa indignatus, & ipſe fœdus cum Scipione in Hiſpania iniit, non ſentiente (ut putabat) Aſdrubale. Qui re cognita, moleſtè quidem tulit illatam adoleſcenti ac filiæ injuriam: tamen in rem publicam Pœnorum fore putabat, ſi Maſaniſſam tolleret. quem revertentem, ob defunctum patrem, in Africam, deducendum dedit equitibus, mandato ut clam eum per inſidias quomodocunque opprimerent. Ille dolum ſubodoratus aufugit, ditionemque paternam firmavit collecto equitatu, aſſueto die noctuq; velitari jaculationibus, incurſando recurſandóque. nam hoc pugnæ genus nihil aliud eſt, quàm nunc fugere, nunc perſequi. Sciunt autem Numidæ & famem ferre, & herbis ſæpe uti frumenti vice, aquæ potu contenti: equi quoque ne guſtant quidem hordeum, herba ſemper veſcentes, & rarò bibentes. Ex hoc genere Maſaniſſa collectis fermè xx millibus, educebat eos ad venationes aut prædas abigendas è cæteris gentibus, operæpretium in his exercitiis exiſtimans. Carthaginienſes verò & Syphax rati contra ſe factum hunc adoleſcentis apparatum (erant enim ſibi offenſæ conſcii) decreverunt priores illum invadere ac debellare, & ita demum Romanis occurrere. Et erant longè ſuperiores numero, trahentes ſecum plauſtra & impedimenta uſque ad

Fœdus initum cum Scipione à Maſaniſſa.

Aſdrubal generum interfici mandat.

Numidarum victus.

Numidarum equi.

Maſaniſſa laboris exemplum ſuis.

ad delicias: contrà Maſaniſſa laboris exemplum erat ſuis omnibus, nihil habens præter equitatum, non jumenta, non commeatus. quo expeditior & fugiebat hoſtem & adoriebatur, rurſumque in loca munita ſe recipiebat: & ſæpe circumventus dividebat copias, ut agminatim quà poſſent effugerent: ipſe interim cum paucis latitabat, donec ſuos aut noctu aut interdiu confluentes ex condicto ad ſe reciperet. Et accidit aliquando, ut cum duobus comitibus in ſpelunca lateret, circum quam hoſtes caſtra habebant. Nec unquam in caſtris ſuis diverſatus eſt: ſed ars ejus fuit præcipua, curare, ne hoſtis ſciret ubinam ipſe lateret: quo factum eſt ut hoſtes non poſſent eum aggredi, ſed tantùm irruentem arcerent. Commeatus autem quotidie quærebat ubi nox ſuperveniret: ſive rus id eſſet, ſive vicus, ſive oppidum, diripiens cuncta dividenſque ſociis. quamobrem multi ad eum confluebant Numidæ, non ob ſtipendia, quæ nulla erant ordinaria, ſed ob lucra uberiora ſtipendiis.

Ad hunc modum Maſaniſſa Pœnos infeſtante, Scipio, rebus omnibus apparatis in Sicilia, ſacra fecit Jovi Neptunóque: & in Africam profectus eſt navibus longis duabus ſupra quinquaginta, onerariis quadringentis, actuariis lembíſque multis ſubſequentibus. copias autem ducebat XVI. M. peditum, equites MDC. ſimúlque vehebat tela, ar-

ἐστρατεύοντο· Μασσανάσης δὲ πόνον τε πολὺν πᾶσιν ἐξῆρχε, καὶ ἱππικὸν μόνον εἶχε, καὶ ὑποζύγιον οὐδὲν, οὐδὲ ἀγοράν. ὅθεν ῥαδίως ὑπέφευγέ τε καὶ ἐπεχείρει, καὶ ἐς τὰ ὀχυρὰ ἀνεπήδα· πολλάκις τε καταλαμβανόμενος, διεσκίδνη τὸ στράτευμα, ὅπῃ δυνηθεῖεν ἀποφεύγειν κατὰ μέρη. καὶ σὺν ὀλίγοις αὐτὸς ὑπεκρύπτετό ποι, μέχρι συνέλθοιεν αὐτῷ νυκτὸς ἢ μεθ' ἡμέραν ἐς τὸ συγκείμενον. τρίτος δέ ποτε ἐν σπηλαίῳ κρυπτόμενος ἔλαθε, τῶν πολεμίων περὶ τὸ σπήλαιον στρατοπεδευόντων. οὐδὲ ἔστιν ὅτε ἐσταθμεύσεν ἐν στρατοπέδῳ, ἀλλὰ καὶ μάλιστ' ἐστρατήγει λανθάνειν ὅποι ποτὲ εἴη. ὅθεν οὐκ εἶχον αὐτῷ συνεχῶς προεπιχειρεῖν οἱ πολέμιοι, ἀλλ' ἠμύνοντο ἐπιόντα. ἀγορὰ δ' ἦν αὐτῷ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὅ, τι περὶ ἑσπέραν καταλάβοι χωρίον ἢ κώμην ἢ πόλιν, ληϊζομένῳ τε πάντα καὶ διαρπάζοντι καὶ μεριζομένῳ τοῖς συνοῦσιν· ὅθεν αὐτῷ πολλοὶ τῶν Νομάδων ἐπεφοίτων, μισθοὺς μὲν οὐ διδόντι τεταγμένους, τὰς δ' ὠφελείας πολὺ πλείονας ἔχοντες.

Καὶ Μασσανάσης μὲν Καρχηδονίοις οὕτως ἐπολέμει. ὁ δὲ Σκιπίων, ἐπεὶ οἱ πάντα εὐτρεπῆ γεγένητο ἐν Σικελίᾳ, ἔθυε Διῒ καὶ Ποσειδῶνι, καὶ ἐς Λιβύην ἀνήγετο ἐπὶ νεῶν μακρῶν μὲν δύο καὶ πεντήκοντα, φορτίδων δὲ τετρακοσίων· κέλητές τε καὶ λέμβοι πολλοὶ συνείποντο αὐτῷ. καὶ στρατιὰν ἦγε, πεζοὺς μὲν ἑξακισχιλίους ἐπὶ μυρίοις, ἱππέας δὲ χιλίους καὶ ἑξακοσίους. ἐπήγετο δὲ καὶ βέλη καὶ ὅπλα καὶ μηχανήματα ποι-

κίλα,

ξύλα, καὶ ἀγορὰν πολλήν· καὶ Σκιπίων μὲν ὧδε διέπλει. Καρχηδόνιοι δὲ καὶ Σύφαξ, πυνθανόμενοι, ἔγνωσαν ἐν τῷ παρόντι ὑποκρίνασθαί τε Μασσανάσσην, καὶ ἐς φιλίαν ἐπαγαγέσθαι, μέχρι ὅτου Σκιπίωνος ἐπικρατήσειαν. ὁ δ' οὐκ ἠγνόει μὲν ἐξαπατώμενος, ἀντενεδρεύων δὲ καὶ μηνύων πάντα τῷ Σκιπίωνι, ἧκε πρὸς τὸν Ἀσδρούβαν ὡς συνηλλαγμένος μετὰ τῶν ἰδίων ἱππέων. καὶ ἐστρατοπέδευον οὐ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων Ἀσδρούβας τε καὶ Σύφαξ καὶ Μασσανάσσης περὶ Ἰτύκην πόλιν· ἐς ἣν ὁ Σκιπίων καταχθεὶς ὑπ' ἀνέμων, καὶ αὐτὸς ἐστρατοπέδευσε περὶ αὐτήν. οὐ πολὺ δ' ἀπεῖχεν ὁ Ἀσδρούβας αὐτοῦ στρατιὰν ἔχων, ἐς δισμυρίους πεζοὺς, καὶ ἱππέας ἑπτακισχιλίους, καὶ ἐλέφαντας ἑκατὸν ἐπὶ τεσσαράκοντα. Σύφαξ μὲν οὖν, εἴτε δείσας, εἴτε ἄπιστος ἐς ἑκατέρους γιγνόμενος, παρὰ μέρος ἐσκήψατο τι λυπεῖν τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ τοὺς ὁμόρους βαρβάρους, καὶ ἀνεζεύγνυεν ἐς τὰ οἰκεῖα. Σκιπίων δὲ κατ' ὀλίγους ἔπεμπεν ἐπιχειρεῖν τῷ Ἀσδρούβᾳ καὶ τινὲς αὐτῷ καὶ τῶν πόλεων προσεχώρουν. νυκτὸς δὲ λαθὼν ὁ Μασσανάσσης ἧκεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τοῦ Σκιπίωνος· καὶ δεξιωσάμενος αὐτὸν, ἐδίδασκε τῆς ἐπιούσης ἐς τι χωρίον ἀπὸ τριάκοντα σταδίων Ἰτύκης, ἔνθα πύργος ἐστὶν, Ἀγαθοκλέους ἔργον τοῦ Συρακουσίων τυράννου, μὴ πλείους πεντακισχιλίων ἐνεδρεῦσαι. ἅμα δ' ἡμέρᾳ τὸν Ἀσδρούβαν ἔπειθε τὸν ἵππαρχον Ἄννωνα πέμψαι, τό, τε πλῆθος τῶν ἐχθρῶν ἐπισκεψόμενον, καὶ ἐς Ἰτύκην ἐσδραμούμενον, μή τι πλησιαζόντων πολεμίων νεωτερίσειαν. καὶ αὐ-

ma, & varias machinas. Cujus
adventum ubi Carthaginienſes
& Syphax audivere, ſtatuerunt
ad præſens per amicitiæ ſimula-
tionem ſibi Maſaniſſam concilia-
re, donec Scipionem vincerent.
Id conſilium eum non latuit: ſed Dolus dolo penſatus.
ut dolum dolo rependeret, poſt-
quam Scipionem certiorem fecit
de his omnibus, tanquam recon-
ciliatus venit cum ſuis equitibus 8
ad Aſdrubalem. Itaque circa U- Utica.
ticam metati ſunt caſtra, Aſdru-
bal, Syphax, Maſaniſſa, non lon-
gis intervallis inter ſe diſtantia: ad
quam urbem & Scipio ventis de-
latus, ipſe quoque in proximo
caſtra poſuit. ab eo non multùm
aberant Aſdrubalis caſtra, & in
his XX M peditum, equitum VII M,
elephanti CXL. Syphax, ſive me- Syphacis perfidia.
tu, ſive ancipiti erga utraſque
partes perfidia, finxit ſuum re-
gnum infeſtari à finitimis barba-
ris, atque ita domum rediit. Sci-
pio paucorum velitationibus
tentavit Aſdrubalem, in deditio-
nem receptis interim aliquot
oppidis. Maſaniſſa verò clam no- Maſaniſſa venit in caſtra Scipionis.
ctu venit in caſtra Scipionis: &
poſt mutuam ſalutationem ad-
monuit eum ut ſequenti die, tri-
geſimo ab Utica ſtadio, prope
turrim Agathoclis, qui Syracuſa- Turris Agathoclis.
norum olim tyrannus fuerat,
tantum quinque millia colloca-
ret in inſidiis: diluculo verò per-
ſuaſit Aſdrubali, ut Hannonem Hanno.
præfectum equitum mitteret,
ſpeculaturum hoſtium copias, &
in Uticam pervaſurum: ne hoſte
propinquo novis rebus oppidani
ſtuderent;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ſtuderent: pollicitus ſecuturum ſe, ſi hoc illi placeat. Hanno profectus eſt cum lectiſſimis mille Pœnorum equitibus, & Afrorum manu: Maſaniſſa cum ſuis Numidis. Ut verò ad turrim ventum eſt, & Hanno verſus Uticam cum paucis provectus eſt, ex inſidiis pars quædam ſe oſtendit. Ibi Maſaniſſa juſſit, eum cui Carthagininienſis equitatus cura commiſſa fuerat, hoſtes, ut paucos, invadere: quem ipſe brevi ſubſecutus eſt, velut opem laturus.

Carthaginienſium ſub Hannone clades.

Tum Afris circumventis, plures ex inſidiis coorti: atque ita utrinque miſeri, tam Romanorum quàm Maſaniſſæ telis confixi ſunt, exceptis CCCC, qui vivi in poteſtatem venerunt. Quo facto Maſaniſſa properè Hannoni tanquam amicus occurrit, comprehenſúmque in caſtra Scipionis adduxit, & cum matre ſua, quæ apud Aſdrubalem erat, permutavit.

Hanno per proditionem in caſtra Scipionis adductus.

Scipio cum Maſaniſſa regionem eam populati, Romanos, quotquot nexi terram fodiebant, ſolverunt: quos ex Hiſpania Siciliave, aut etiam ex ipſa Italia Annibal eò miſerat. Quumque urbem magnam oppugnarent, Locham nomine, multumque laborarent, Lochenſes, admotis jam ſcalis ad mœnia, per caduceatorem petierunt, ut eis pacato agmine liceret ex urbe decedere.

Locha urbs.

9

Tum Scipio receptui cecinit. miles, iratus ob ea quæ in oppugnatione perpeſſus fuerat, ſignum non audiit, ſed ſuperatis mœnibus, cunctos, nullo ſexus ætatiſve diſcrimine, contrucidavit. Imperator ſuperſtites Lo-

Lochenſes contra fidem datam miſerè trucidati.

τὸς ὑπισχνεῖτο, εἰ κελεύοιτο, ἕψεσθαι. Ἄννων μὲν δὴ χιλίους ἦγεν ἐπιλέκτους ἱππέας Καρχηδονίους, καὶ Λιβύων τι πλῆθος, Μασσανάσσης δὲ Νομάδας τοὺς ἑαυτοῦ. ὡς δ' ἐπὶ τὸν πύργον ἀφίκοντο, καὶ ὁ Ἄννων ἐξίππευσεν ἐς τὴν Ἰτύκην σὺν ὀλίγοις, μέρος τι τῆς ἐνέδρας ἐξεφαίνετο· καὶ ὁ Μασσανάσσης ἐκέλευε τὸν τεταγμένον ἐπὶ τοῖς ἱππεῦσι τῶν Καρχηδονίων ἐπιδραμεῖν αὐτοῖς, ὡς οὖσιν ὀλίγοις. καὶ αὐτὸς ὡς βραχέως εἵπετο ὡς ἐπιβοηθήσων· ἐν μέσῳ δὲ τῶν Λιβύων γιγνομένων, ἥ τε πλείων ἐνέδρα κατεφαίνετο, καὶ συνηκόντισαν αὐτοὺς ἑκατέρωθεν οἵ τε Ῥωμαῖοι καὶ ὁ Μασσανάσσης· πλὴν τετρακοσίων, οἳ ἐλήφθησαν αἰχμάλωτοι. Μασσανάσσης δ' ἐπεὶ τοῦτο ἐξετετέλεστο, ἀπήντα τῷ Ἄννωνι κατὰ σπουδὴν, ὡς φίλος, ἐπαινιών· καὶ συλλαβὼν αὐτὸν, ἀπῆγεν ἐς τὸ τοῦ Σκιπίωνος στρατόπεδον, καὶ ἀντέδωκεν Ἀσδρούβᾳ τῆς μητρὸς τῆς ἑαυτοῦ. Σκιπίων δὲ καὶ Μασσανάσσης τὴν χώραν ἐπόρθουν, καὶ Ῥωμαίων ἐξέλυον ὅσοι δεθέντες ἔσκαπτον ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἐξ Ἰβηρίας, ἢ Σικελίας, ἢ ἀπ' αὐτῆς τῆς Ἰταλίας πεμφθέντες ὑπὸ Ἀννίβου. πολιορκοῦσι δ' αὐτοῖς πόλιν μεγάλην, ᾗ ὄνομα ἦν Λόχα, καὶ πολλὰ δεινὰ πάσχουσιν, οἱ μὲν Λοχαῖοι προστιθεμένων τῶν κλιμάκων ἐπεκηρυκεύοντο ἐκλείψειν τὴν πόλιν ὑπόσπονδοι. καὶ ὁ Σκιπίων ἀνεκάλει τῇ σάλπιγγι τὴν στρατιάν· ἡ δ' οὐχ ὑπήκουεν, ὑπὸ ὀργῆς ὧν ἐπεπόνθεσαν, ἀλλ' ἐπιβάντες τοῖς τείχεσι, καὶ γύναια καὶ παιδία κατέσφαττον. ὁ δὲ τοὺς μὲν ἔτι ὄντας

Λοχαίων

λοχαγῶν ἀφῆκεν ἀπαθεῖς, τὴν δὲ στρατιὰν τὴν λείαν ἀφείλετο· καὶ τοὺς λοχαγοὺς ὅσοι συνεξημάρτανον, ἐκλήρωσεν ἐν τῷ μέσῳ, καὶ τρεῖς τοὺς λαχόντας ἐκόλασε θανάτῳ. καὶ τάδε πράξας αὐτὸς ἐλεηλάτει. Ἀσδρούβας δ' αὐτοὺς ἐνήδρευε, Μάγωνα μὲν τὸν ἵππαρχον ἐπιπέμψας ἐκ μετώπου, αὐτὸς δὲ ὄπισθεν ἐπιών. οἱ δ' ἐν μέσῳ γινόμενοι τὸ ἔργον ἐμερίσαντο, καὶ ἐς ἑκατέρους αὐτῶν ἑκάτερος ἐπιστραφεὶς, πεντακισχιλίους τῶν Λιβύων ἀπέκτειναν, καὶ χιλίους καὶ ὀκτακοσίους ἔλαβον αἰχμαλώτους· τοὺς δὲ λοιποὺς ἐς τὰς πέτρας κατήραξαν· καὶ ὁ Σκιπίων εὐθὺς ἐπὶ τοῖσδε προσέβαλλεν Ἰτύκῃ, κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, δύο μὲν πεντήρεσιν ἐζευγμέναις πύργον ἐπιθείς· ὅθεν τριπήχη βέλη καὶ λίθους μεγάλους ἐς τοὺς πολεμίους ἠφίει· καὶ πολλὰ μὲν ἐλύπει, πολλὰ δ' ἀντέπασχε, θραυομένων τῶν νεῶν. χώματα δ' ἐπαίρων μέγιστα, καὶ κριοῖς τὸ τεῖχος, ὅτε προσπελάσειε τύπτων, δρεπάνοις τε περισπῶν, ὅσαι βύρσαι περὶ αὐτὸ καὶ ἄλλα σκεπαστήρια ἦν. οἱ δὲ τὰ μὲν χώματα ὑπετάφρευον, καὶ τὰ δρέπανα βρόχοις παρῆγον, καὶ τοὺς κριοὺς τῆς ὁρμῆς ἐξέλυον, ἐπιβάλλοντες ἐπικαρσίας δοκούς· ἐς δὲ τὰς μηχανὰς ἐξεπήδων μετὰ πυρὸς, ὅτε πνεῦμα φυλάξειαν ἐς αὐτὰς ἐπιφέρον. ὅθεν ὁ Σκιπίων, ἀπογνοὺς οὕτως αἱρήσειν τὴν πόλιν, ἐς πολιορκίαν αὐτῆς καθίστατο. Σύφαξ δὲ τῶν γινομένων πυνθανόμενος, ἧκε μετὰ τοῦ στρατοῦ, καὶ οὐ μακρὰν ἐστάθμευεν ἀπὸ Ἀσδρούβου. ἔτι δ' ὑποκρινόμενος εἶναι φίλος ἀμφοτέροις, καὶ τρίβειν τὸν πόλεμον ἐγνω-

chenſium dimiſit incolumes, militibus prædam abſtulit: centuriones, qui in culpa fuerant, pro concione ſortiri juſſit, & tres, quibus ſors non favit, affecit ſupplicio. Quo facto ipſe prædas agebat: quem Aſdrubal inſidiis circumvenire conatus eſt, immiſſo à fronte Magone præfecto equitum, ipſe terga invaſurus. Itaque in medio deprehenſi Romani diviſere prælium, partitíque operas Maſaniſſa & Scipio, ancipiti certamine in hoſtes obverſo, Afrorum V. M. deleverunt, MDCCC ceperunt, reliquos per abrupta egerunt præcipites. Scipio, mox terra maríque oppugnavit Uticam, impoſita turre in duas conjunctas quinqueremes, unde tela tricubitalia magnóſque lapides in hoſtem mittebat, multa damna inferens, & recipiens, dum naves pulſatæ franguntur: ad hæc aggeres admovens & arietes ad mœnia, detrahénſque falcibus coria cæteraque protegmina. Contrà hoſtis ſubruebat aggeres, falces injectis laqueis deflectebat, arietum impetum retundebat tranſverſis trabibus: erumpebant etiam cum facibus in machinas, quoties ventum in eas verſum animadvertebant. Quapropter Scipio, deſperans urbem poſſe capi machinis & operibus, ad oppugnationem ejus ſe parabat. Id ubi Syphaci relatum eſt, venit cum exercitu: & non longè ab Aſdrubale caſtra poſuit. Fingebat autem ſe amicum utriuſque populi,

De centurionibus ſupplicium.

Afrorum altera clades.

Oppugnatio Uticæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

populi, ut bellum traheret, donec aliæ naves, quæ à Carthaginienſibus ædificabantur, venirent, & Galli atque Ligures mercenarii: & pacis ſequeſter videri volebat. Cenſebat autem æquum, pop. Romanum abſtinere bellum ab Africa, & pop. Carthaginienſem ab Italia: Siciliam, Sardiniam, aliaſque inſulas Pu-
10 nicæ ditionis, cum Hiſpania, relinqui Ro. populo: uter populus eas conditiones aſpernatus fuerit, adverſus eum arma ſe conſociaturum cum altero. Interim & Maſaniſſam tentabat ad ſe pellicere, Maſæſulorum regnum ei ſe confirmaturum pollicens, & è tribus filiabus daturum nuptum quancunque ipſe delegerit. Qui verò hæc offerebat regis ſui nomine, aurum attulerat, ut, ſi nihil impetraret, largitione aliquem è miniſtris ad cædem Maſaniſſæ corrumperet: atque ita evenit, ut internuntius re infecta diſceſſurus, cuidam aurum daret, mercedem patrandi ſceleris: accepit ille, ſed Maſaniſſæ indicavit, & eum qui dederat coarguit. Syphax deſperans ſe poſſe poſthac fallere, palam Carthaginienſes juvabat: & urbem mediterraneam Tholuntem, in qua & Romanorum apparatus & magna vis frumenti inerat, per proditionem cepit, concidítque ejus præſidiarios, quòd nollent pacati diſcedere: ſimúlque denuo magna Numidarum accivit auxilia: jamque & mercenarii milites, & naves perornatæ aderant. Ut verò bellum placuit, Syphax contra oppugnatores Uticæ, Aſdrubal ad caſtra Scipionis profectus eſt:

Maſaniſſam Syphax ad ſe tentat pellicere.

Filiarum unam promittit.

Syphax aurum dat ad Maſaniſſæ cædem.

Tholus urbs proditione capta.

κῶς, μέχρι νῆές τε ἕτεραι ναυπηγούμεναι πρὸς τῶν Καρχηδονίων ἐπιπλεύσοιντο, καὶ μισθοφόροι τινὲς Κελτῶν καὶ Λιγύων ἐπέλθοιεν, ἐπεχείρει διαιτᾶν διαλύσεις. καὶ ἐδικαίου μήτε Ῥωμαίους Λιβύης, μήτε Καρχηδονίους Ἰταλίας ἐπιβαίνειν ἐπὶ πολέμῳ· ἔχειν δὲ Ῥωμαίους Σικελίαν καὶ Σαρδὼ, καὶ εἴ τινας ἄλλας νήσους ἔχουσι, καὶ Ἰβηρίαν. ἢν δὲ τις ἀπειθῇ, τοῖς πειθομένοις ἔφη συμμαχήσειν. ἅμα δὲ ταῦτ᾽ ἔπρασσε, καὶ Μασσανάσσην ἐπείρα ἐπιθέσθαι πρὸς αὐτὸν, τήν τε Μασσυλίων ἀρχὴν αὐτῷ βεβαιώσειν ὑπισχνούμενος, καὶ τῶν θυγατέρων τριῶν οὐσῶν, δώσειν εἰς γάμον ἣν ἂν ἐθέλῃ. ἔφερε δὲ ὁ ταῦτα λέγων χρυσίον, ἵνα, εἰ μὴ πείσειε, δῷ τῶν θεραπευτήρων αὐτοῦ τῷ κτείνειν Μασσανάσσην ὑπισχνουμένῳ. ὁ μὲν δὴ, μὴ πείθων, ἔδωκέ τινι τὸ χρυσίον ἐπὶ τῷ φόνῳ· ὁ δὲ λαβὼν ἔδειξε τῷ Μασσανάσσῃ, καὶ τὸν δόντα ἤλεγξε. Σύφαξ δὲ οὐ προσδοκῶν ἔτι λήσειν, φανερῶς τοῖς Καρχηδονίοις συνεμάχει, πόλιν τε ἐν μεσογείῳ Θολοῦντα Ῥωμαίων παρασκευὴν καὶ σῖτον πολὺν ἔχουσαν, ἐκ προδοσίας εἷλε, καὶ τοὺς φρουροῦντας αὐτὴν ἔκτεινεν, οὐκ ἐθελήσαντας ἀπελθεῖν ὑποσπόνδους· συμμαχίαν τε ἄλλην πολλὴν Νομάδων μετεπέμπετο. καὶ οἱ μισθοφόροι παρῆσαν αὐτοῖς ἤδη, καὶ νῆες εὐπρεπῶς εἶχον. ὡς δὲ ἔγνω πολεμεῖν, Σύφακα μὲν ὁρμώμενον ἐπὶ τοὺς πολιορκοῦντας Ἰτύκην, Ἀσδρούβαν δὲ ἐπὶ τὸ Σκιπίωνος στρατόπεδον· τὰς δὲ ναῦς ἐδ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

τοῖς ναυσὶν ἐπιπλεῖν· καὶ γίνεσθαι ταῦτα τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ἅπαντα ὁμοῦ, ἵνα μὴ διαρκέσειαν αὐτοῖς οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τὴν ὀλιγότητα. ὧν ἤδη νυκτὸς οὔσης ὁ Μασσανάσης παρὰ τινῶν Νομάδων πυθόμενος, μετέδωκε τῷ Σκιπίωνι. ὁ δὲ ἔδεισε, καὶ ἠπόρει μὴ ἐς πολλὰ αὐτῷ διαιρούμενος ὁ στρατὸς, ἀσθενέστερος ἐς πάντα γίγνηται. τοὺς οὖν ἡγεμόνας αὐτίκα νυκτὸς ἐπὶ τὴν σκέψιν ἐκάλει· καὶ ἀπορούντων ἁπάντων, ἐπὶ πολὺ σιωπήσας γενόμενος εἶπε.

„ Τόλμης καὶ ταχυτῆτος ἡμῖν ὦ φίλοι δεῖ, καὶ μάχης ἐξ ἀπογνώσεως. φθάσωμεν ἐπελθόντες τοῖς πολεμίοις. ὅσα δ' ἐν τῷδε πλεονεκτήσομεν, μάθετε ἤδη. ἐκείνους μὲν ἐκπλήξει τὸ ἀδόκητον τῆς ἐφόδου, καὶ τὸ παράδοξον τοῦ

claſſis item claſſi eſt oppoſita, ut ſequenti die ſimul omnia fierent, & Romani in diverſa diſtracti, non poſſent ad omnia ſufficere, numero longè impares. Quæ ubi nocte demum Maſaniſſa cognovit è quibuſdam Numidis, cum Scipione communicavit: ille hæſit nonnihil, timens ne exercitus in tot negotia diſtractus infirmior redderetur ad omnia. Præfectos igitur ipſa nocte vocavit in conſilium: quibus diu nil expedientibus, tandem poſt maturam cogitationem inquit.

Audacia nobis, amici, ac celeritate opus eſt, & pugna ex deſperatione. invadamus hoſtem priores. quid inde lucri expectandum ſit diſcite. illos terrebit nec opinus adventus noſter, & quòd invadantur à paucioribus: nos non

Scipionis oratio ad exercitus præfectos.

Δεῖ, καὶ μάχης. Gelenius in hac interpretatione, *Et pugna ex deſperatione*, verbum verbo reddidit. (atque ut hîc, μάχης ἐξ ἀπογνώσεως, ita ἐξ ἀπογνώσεως μαχέσονται pag. 32. dicitur) malim tamen, *& ea quæ deſperatis convenit pugna*. Vel, *& tali qualis ex deſperatione naſci ſolet pugna*. Eſſe porro miros & propemodum incredibiles hujuſmodi pugnæ effectus, cùm ex hoc hiſtorico, aliquot locis, tum ex aliis diſcimus. Eſt autem obſervandum, in deſperatione vel fugere ſolere milites, vel incredibili quadam non ſolùm fiducia ſed audacia etiam uti. Exemplum fugæ cùm alibi habemus apud noſtrum Appianum, tum verò pag. 26. valde inſigne, utpote de ipſo etiam Annibale, ἔφευγεν, ἤδη σαφῶς ἀπογνοὺς ἅπαντα.

ξει τὸ ἀδόκ. E duobus quæ à Scipione afferuntur ut ſuos ad hoſtem invadendum accendat, alterum omittit hic interpres. Ita enim Scipio Appiani ore loquitur, ἐκείνους μὲν ἐκπλήξει τὸ ἀδόκητον τῆς ἐφόδου, καὶ τὸ παράδοξον τοῦ ἔργου, τῶν ὀλιγωτέρων περιεπιχειρούντων. at ille locum hunc ita reddit,

Illos terrebit nec opinus adventus noſter, & quòd invadantur à paucioribus.

Atque his verbis exprimitur quidem τὸ ἀδόκητον, ſed præmittitur, καὶ τὸ παράδοξον τοῦ ἔργου. id eſt, *& quia quod fiet à nobis incredibile erit.* Verùm, quum id quod proximè ſubjungitur, ad illud quod proximè præceſſit referatur, utpote rationem reddens, cur factum eorum incredibile futurum ſit, interpres contrà alterum illud eſſe putavit, quod Scipio ſuis ad inflammandos eorum animos proponeret; ideóque particulam *&* addidit. Totus enim hic locus ita reddendus fuerat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

non in diverſa diſtractis, ſed confertis utemur exercitus viribus: nec cum univerſis hoſtibus congrediemur, ſed cum iis quos primos aggreſſi fuerimus. ſeorſum. n. caſtra habent: quos ſi per partes adoriamur, pares erimus.
II Certè felicitate præſtamus & fortitudine. quòd ſi deus de primis victoriam dederit, contemnemus ceteros. Ceterùm qui primi ſint invadendi, quóve modo, aut tempore, ſi libet, paucis audite. quod quum probarent omnes, Tempus, inquit, eſt mox poſt hunc cœtum ſolutum rem aggredi, dum nox eſt, per quam & pugna majorem pavorem incutiet hoſtibus, & imparatiores inveniet, nec quiſquam ſociorum ipſis ſuccurrere poterit in tenebris, atque ita præveniemus eorum conſilia de invadendis nobis die proxima. Quum autem tres exercitus habeant, navalis longè abeſt, nec licet naves nocte aggredi. Aſdrubal & Syphax

Prudentiſſimum Scipionis conſilium.

,, ἔργου, τῶν ὀλιγωτέρων παρεπιχει-
,, ρούντων· ἡμεῖς δ᾽ οὐκ εἰς πολ-
,, λὰ διῃρημένῃ τῇ στρατιᾷ χρησό-
,, μεθα, ἀλλ᾽ ἀθρόᾳ· οὐδ᾽ ἐπάξο-
,, μεν αὐτὴν ἅπασι τοῖς ἐχθροῖς,
,, ἀλλ᾽ οἷς ἂν ἐπιλεξώμεθα πρώ-
,, τοις· σταθμεύουσι δ᾽ ὑφ᾽ ἑαυ-
,, τοῦ ἕκαστοι. καὶ ἐσμὲν αὐτοῖς κα-
,, τὰ μέρος ἰσόμαχοι, τόλμῃ δὲ
,, καὶ εὐτυχίᾳ προὔχομεν. καὶ ἢν ὁ
,, θεὸς δῷ τῶν πρώτων ἐπικρατῆ-
,, σαι, τῶν ἄλλων καταφρονήσομεν.
,, οἷς δ᾽ ἐπιχειρητέον ἐστὶ πρώ-
,, τοις, καὶ τίς ὁ καιρὸς ἢ τρόπος
,, ἔσται τῆς ἐπιχειρήσεως, ἢν ἀρέ-
,, σκῃ, τὰ τῆς γνώμης ἐρῶ. Συν-
,, θεμένων δὲ πάντων, Ὁ μὲν και-
,, ρὸς (εἶπεν) εὐθὺς ἐπιχειρεῖν,
,, ἀπὸ τοῦδε τοῦ συλλόγου, νυκτὸς
,, ἔτι οὔσης· ὅτε καὶ τὸ ἔργον ἐστὶ φο-
,, βερώτερον, καὶ ἀνέτοιμα τὰ ἐκεί-
,, νων, καὶ οὐδεὶς τῶν συμμάχων αὐ-
,, τοῖς δύναται βοηθεῖν ἐν σκό-
,, τῳ. φθάσομέν τε οὕτως αὐτῶν
,, τὰ βουλεύματα, μόνως ἐγνωκό-
,, των ἡμῖν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ἐ-
,, πιθέσθαι. τριῶν δ᾽ αὐτοῖς ὄν-
,, των στρατοπέδων, αἱ μὲν νῆες εἰσὶ πόρρω, καὶ οὐκ ἔστι ναυσὶ

,, νυκτὸς

Illi quidem terrebuntur inopino adventu noſtro, & quia quod fiet à nobis, incredibile erit, utpote invadentibus iis qui ſunt pauciores: at nos non in multas partes d ſtracto, ſed conferto exercitu utemur.

σταθμεύουσι] Ferri non poteſt hæc lectio, σταθμεύουσι δ᾽ ὑφ᾽ ἑαυτοῦ ἕκαστοι, nec dubito quin ὑφ᾽ ἑαυτοῦ mutari in ἐφ᾽ ἑαυτῶν debeat. Ac convenit certè hæc quam repono lectio cum utriuſque interpretis verbis: nam ita Gelenius, *ſeorſum enim caſtra habent:* (ſed ſcribe, *caſtra quique habent*) ita & P. Candidus, *caſtra ſeparatim unuſquiſque eorum habet.*

ἐστὶ φοβε-] Perinde vertit Gelenius acſi ſcriptum eſſet, ὅτε καὶ τὸ ἔργον ἔσται φοβερώτερον, non autem ἐστὶ φοβ. quum tamen rectè ſcribatur ἐστὶ, non ἔσται neque enim hoc dicitur de iſta pugna, (nam ἔργον hîc eſt *pugna*) tanquam illi futurum peculiare: ſed de quavis, quæ nocte committitur, *eam eſſe magis formidoloſam.*

οὐκ ἔστι ναυσὶ] Gelen. ad vitandam ambiguitatem, debuit potius dicere, *nec licet navibus noctu aggredi.* Vel, *nec poſſunt naves nocte* hoſtem *aggredi.*

καὶ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

„ νυκτὸς ἐπιχειρεῖν· Ἀσδρούβας δὲ καὶ Σύφαξ οὐ μακρὰν ἀπ᾽ ἀλλήλων. καὶ τούτοιν Ἀσδρούβας μὲν ἐστὶ τὸ τοῦ πολέμου κεφάλαιον, Σύφαξ δὲ οὐκ ἂν νυκτὸς ἐπιτολμήσειε τῷ πόνῳ, βάρβαρος ἀνὴρ καὶ τρυφῆς γέμων καὶ δέους. φέρε οὖν, ἡμεῖς μὲν ἐπὶ Ἀσδρούβαν μετὰ παντὸς ἴωμεν τοῦ στρατοῦ· Μασσανάσσην δὲ τόνδε ἐπιτάξωμεν ἐφεδρεύειν τῷ Σύφακι, ἢν ἄρα καὶ παρὰ δόξαν ἐξίῃ τοῦ στρατοπέδου. πεζοὶ δὲ χωρῶμεν ἐπὶ τὸν χάρακα τοῦ Ἀσδρούβου, καὶ περιστάντες ἐπιχειρῶμεν ἐκ παντὸς μέρους, σὺν ἐλπίδι τε χρηστῇ καὶ τόλμῃ θρασυτάτῃ· τούτων γὰρ τὰ παρόντα δεῖται μάλιστα. τοὺς δ᾽ ἱππέας (οὐ γὰρ ἐστὶν αὐτοῖς χρῆσθαι νυκτὸς ἔτι οὔσης) προπέμψω πορρωτέρω, κυκλοῦσθαι τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων· ἵνα εἰ μὲν βιασθείημεν, ὑποδέχοιντο ἡμᾶς, καὶ ἐς φιλίους καταφεύγοιμεν· εἰ δ᾽ ἐπικρατοίημεν, ἐκφεύγοντας ἐκείνους διώκοιεν καὶ διαχρῷντο. Ταῦτ᾽ εἰπὼν, καὶ τοὺς ἡγεμόνας ἐκπέμψας ὁπλίσαι τὸν στρατὸν, αὐτὸς ἐθύετο Τόλμῃ καὶ Φόβῳ, μη-

non longè diſtant inter ſe: ex his Aſdrubal caput belli eſt: Syphax noctu nihil audebit, barbarus, delicatus & timidus. Age igitur, invadamus Aſdrubalem totius exercitus viribus: Maſaniſſam hunc locemus in inſidiis, ſi fortè Syphax præter opinionem caſtris ſe moverit. Pedites autem eamus ad Aſdrubalis caſtra, & undique oppugnemus acriter ea cum ſpe victoriæ, ſic enim nunc opus eſt. Equites autem, quorum per noctem nondum uſus eſt, præmittam ulterius, cincturos caſtra hoſtium: ut ſi nos repelli contingat, ſint nobis receptaculo, & amicè protegant: quòd ſi vicerimus, fugientes perſequantur & conficiant.

His dictis, miſsíſque præfectis ad armandum exercitum, ipſe ſacra fecit Audaciæ Pavoríque, nequis

Sacra Audaciæ Pavorique facta.

καὶ τόλμῃ] Omittit interpres duo iſta verba, καὶ τόλμῃ θρασυτάτῃ, quæ ita copulata vix memini alibi me legere. Ac in promptu ratio eſt, cur quis ea non libenter copulet, quum τόλμα quidem vitio carere dicit, at non item θρασύτης. Quum tamen initio hujus concionis nomine τόλμα fuiſſet contentus, hîc longius progredi auſus eſt, & τόλμῃ θρασυτάτῃ dicere. Quem ſermonem Ariſtoteli, & cæteris qui in ſuis Ethicis libris de virtutibus & vitiis diſputant, haud facilè probaret. P. Candidus vertit, *bona ſpe audaciáque confiſi:* at verò Gelen. quum illud ἐλπίδι χρηστῇ, non minus rectè vertiſſet, *cum ſpe victoriæ* (quum enim hac de re ſermo eſt, ſpes bona haud eſſe alia poteſt quàm ſpes victoriæ) interpretationem illarum vocum τόλμῃ θρασυτάτῃ, quæ proximè ſequuntur, vel imprudens omiſit, vel conſultò vitavit. At ego non dubito quin itidem fas ſit Latinè dicere, *cum fiducia quæ ſit etiam audaciſſima.* vel, *cum fiducia modò non audaciſsima.* Perinde acſi diceret, *Cum fiducia quæ vel in audaciam erumpat.* Non ignoro tamen Gelenium in ipſo hujus concionis principio τόλμαν non diſtinxiſſe ἀπὸ τοῦ θρασύτητος, ſive θρασύτητα ἀπὸ τῆς τόλμης; quippe qui verba illa, Τόλμης καὶ ταχυτῆτος δεῖ verterit, *Audacia nobis ac celeritate opus eſt.*

Panicus terror.

nequis ut in nocte Panicus terror accideret, ſed fortiſſima opera exercitus exiſteret. Et jam aderat tertia vigilia, quum ſubmiſsè tuba ſignum dedit: móxque tantus exercitus ibat ſummo ſilentio, donec equites hoſtem circumdederunt: ſimúlque pedites ad foſſam pervenerunt. Tum exorto clamore promiſcuo, accedentibus ad terrorem tubis & buccinis, pelluntur excubiæ: foſſa repletur aggere, vallum convellitur: aliquot audaciſſimi procurrentes incendunt tabernacula. Afri attoniti, è ſomno ad arma proſiliunt, conantúrque, ſed fruſtra, inſtaurare ordines, quum mandata propter tumultum non exaudirentur, ne duce quidem

12 ſatis ſciente quid fieret. Romani in exilientes & trepidè ſe armantes irruunt, plura tabernacula incendunt, ſternunt obvios. Illi clamore, aſpectu ac vi hoſtium terrentur, nocte obſtante quominus periculum cognoſcerent. ratíque caſtra expugnata, & timentes incendium, denſo agmine procurrebant in campum, tanquam tutiorem. Ita diffugientes alii aliò, in circumſtantes equites incidebant, & occidebantur. Syphax, audito nocturno clamore, viſóque incendio, non ſuccurrit: tantùm equitum manum ſubmiſit Aſdrubali. Hos Maſaniſſa repentè aggreſſus, ma-

δὲν, ὡς ἐν νυκτὶ, πανικὸν οἱ γενέσθαι, ἀλλὰ τὸ στρατὸν αὐτῷ θρασύτατον μάλιστα ὀφθῆναι. τρίτης δὲ ἤδη φυλακῆς ἠρέμα τῇ σάλπιγγι ὑπεσήμαινε, καὶ μετὰ σιγῆς βαθυτάτης στρατὸς τοσοῦτος ἐβάδιζεν, ἕως οἱ μὲν ἱππεῖς περιέστησαν ἐν κύκλῳ τοὺς πολεμίους, οἱ πεζοὶ δ᾽ ἐπὶ τὴν τάφρον αὐτῶν ἀφίκοντο. βοῇ δὲ τότε παμμιγεῖ καὶ σάλπιγξιν ἀθρόαις καὶ βυκανήμασιν ἐς κατάπληξιν χρώμενοι, τοὺς μὲν φύλακας ἐξέωσαν ἐκ τῶν φυλακτηρίων, τὴν δὲ τάφρον ἔχουν, καὶ τὰ σταυρώματα διέσπων· οἱ δ᾽ εὐτολμότατοι, περιδραμόντες ἐνέπρησαν τινὰς σκηνάς. καὶ οἱ Λίβυες μετ᾽ ἐκπλήξεως ἀνεπήδων τε ἐξ ὕπνου, καὶ τὰ ὅπλα μετελάμβανον, καὶ ἐς τὰς τάξεις ἀτάκτως ἐφέροντο· καὶ τῶν παραγγελλομένων διὰ τὸν θόρυβον οὐ κατήκουον, οὐδ᾽ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ τὸ ἀκριβὲς τῶν γιγνομένων εἰδότος. ἀναπηδῶντας οὖν αὐτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ὁπλιζομένους ἔτι καὶ ταρασσομένους κατελάμβανον καὶ σκηνὰς πλέονας ἐνεπίμπρασαν, καὶ τοὺς ἐν ποσὶν ἀνῄρουν. τοῖς δ᾽ ἦν ἥ τε βοὴ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἡ ὄψις, καὶ τὰ ἔργα, φοβερώτατα, ὡς ἐν νυκτὶ, καὶ ἀγνωσίᾳ τοῦ γενομένου κακοῦ. ἡγούμενοί τε ὡς ἐλήφθη τὸ στρατόπεδον, καὶ τὸ πῦρ τῶν ἐμπεπρησμένων σκηνῶν δεδιότες, ἐξέπιπτον ἑκόντες ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐς τὸ πεδίον ὡς ἀσφαλέστερον ἐωθοῦντο· ὅθεν κατὰ μέρος ὅπῃ τύχοιεν ἀκόσμως διεδίδρασκον, καὶ ἐς τοὺς Ῥωμαίων ἱππέας, οἳ κύκλῳ περιεστήκεσαν, ἐμπίπτοντες, ἀπέθνησκον. Σύφαξ δὲ νυκτὸς μὲν ἔτι, τῆς βοῆς αἰσθόμενος, καὶ τὸ πῦρ ὁρῶν, οὐκ ἐπεξῆλθεν, ἀλλὰ τῶν ἱππέων τινὰς ἐπικουρεῖν ἔπεμψεν Ἀσδρούβᾳ· οἷς ὁ Μασσανάσσης ἐπιπεσὼν ἄφνω, πολὺν ἐργάζεται φόνον.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ν. ἅμα δ' ἡμέρᾳ μαθὼν ὁ Σύφαξ Ἀσδρούβαν μὲν ἤδη φυγόντα, τὰς δὲ στρατιὰς αὐτοῦ τοὺς μὲν ἀπολωλότας, τοὺς δ' εἰλημμένους, ὑπὸ τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ διεῤῥιμμένους, τὸ στρατόπεδον αὐτῇ παρασκευῇ Ῥωμαίους ἔχοντας· ἀνεζεύγνυε, φεύγων εἰς τὰ μεσόγαια μετὰ θορύβου, πάντα καταλιπών· οἰόμενος, εὐθὺς ἀπὸ τῆς Καρχηδονίων διώξεως αὐτῷ Σκιπίωνα ἐπανιόντα ἐπιστήσεσθαι. ὅθεν καὶ τοῦδε τὸ χάρακα καὶ τὴν ἐν αὐτῷ παρασκευὴν εἷλε Μασανάσσης. καὶ Ῥωμαῖοι, διὰ τόλμης μιᾶς, ἐν ὀλίγῳ μέρει νυκτὸς, δύο στρατοπέδων καὶ δύο στρατῶν πολὺ μειζόνων ἐκράτησαν ὁμοῦ. ἀπέθανον δὲ Ῥωμαίων μὲν ἀμφὶ τοὺς ἑκατὸν ἄνδρας, τῶν δὲ ἐχθρῶν ὀλίγῳ δέοντες τρισμύριοι· καὶ αἰχμάλωτοι ἐγένοντο δισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι. τῶν δὲ ἱππέων ἑξακόσιοι ἐπανιόντι τῷ Σκιπίωνι ἑαυτοὺς παρέδωσαν· καὶ τῶν ἐλεφάντων οἱ μὲν ἀνῄρηντο, οἱ δὲ ἐτετρωντο. Σκιπίων δὲ ὅπλων τε καὶ χρυσοῦ, καὶ ἀργύρου, καὶ ἐλέφαντος πολλοῦ, καὶ ἵππων ἄλλων τε καὶ Νομαδικῶν κεκρατηκὼς, καὶ διὰ μιᾶς τῆσδε νίκης λαμπροτάτης δὴ γενομένης, ἐς γόνυ τὰ Καρχηδονίων καταβαλὼν, ἅπαντα ἀριστεῖα τῷ στρατῷ διεδίδου, καὶ τῶν λαφύρων τὰ ἀξιολογώτατα ἐς Ῥώμην ἔπεμπε· καὶ τὸν στρατὸν ἐγύμναζε φιλοπόνως, προσδοκῶν Ἀννίβαν τε αὐτίκα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ Ἄννωνα ἀπὸ Λιγυστίνων ἐπελεύσεσθαι. καὶ Σκιπίων μὲν περὶ ταῦτα ἦν. Ἀσδρούβας δὲ, ὁ στρατηγὸς Καρχηδονίων, ἐν μὲν τῇ νυκτομαχίᾳ μεθ' ἱππέων πεντακοσίων τετρωμένος, εἰς Ἄνδαν κατέφυγεν· ἔνθα μισθοφόρους τε τινὰς, ἐκ τῆς μάχης ἐκπεσόντας, καὶ Νομάδας

gnam cædem edidit. Diluculo ubi Syphax cognovit fugiſſe Aſdrubalem, milites ejus vel cæſos, vel captos, vel diſperſos, caſtra cum apparatu veniſſe in poteſtatem Romanorum, trepidè fugit in mediterranea, relictis rebus omnibus: veritus ne Scipio, reverſus à perſecutione Carthaginienſium, confeſtim in ipſum arma verteret. quo factum eſt, ut & hujus caſtra cum apparatu per Maſaniſſam capta ſint. Atque ita Romani, uno auſu, brevi noctis ſpatio, geminis caſtris potiti, duos ſuo longè majores exercitus profligaverunt. Deſiderati ſunt apud victores circiter centum milites: ex hoſtibus verò paulo minus triginta millibus: capti quadringenti ſupra duo millia: equites etiam ſexcenti Scipioni poſt victoriam in caſtra venienti ſe dediderunt: elephanti pars cæſi, pars conſauciati ſunt. Scipio armorum, auri, argenti, eboris magna vi potitus, equis quoque multis, tum aliis tum Numidicis, & una hac illuſtri victoria dejectis Carthaginienſium viribus, militibus dona diſtribuit, ſelectam prædam in urbem miſit, milites ad laborem exercuit, expectans Annibalem mox ab Italia, Hannonem à Liguria, ſuperventuros. Aſdrubal, dux Carthaginienſium, in nocturno prælio ſaucius, cum quingentis equitibus Andam ex fuga petiit: ubi mercenarios quoſdam è pugna profugos & Numidas recollegit, ſervis quo-

Aſdrubalis fuga.

Syphacis fuga.

Centum milites Romani cæſi: hoſtium triginta millia.

13 Aſdrubal ſaucius.

Andam ex fuga petit.

Servi ad libertatem vocati.

Aſdrubal capitis damnatus.

que ad libertatem vocatis. deinde ubi cognovit capitis ſe damnatum à ſuis civibus ob malè adminiſtratam militiam, ſucceſſore dato Hannone, Bomilcaris filio, exercitum ſibi uſurpabat, adjungens maleficos, & ſecum omnes trahens, quà ſpes commeatuum duceret, exercitando durabat equitum circiter tria millia, peditum octo millia, rebus deſperatis ni vincere contingeret. Hæc ejus ſtudia tam Romanos quàm Pœnos diu latuerunt. Ceterùm Scipio ad ipſam Carthaginem armatas duxit copias, ſuperbè invitans ad prælium, nemine contrà prodeunte. At Amilcar claſſis præfectus cum centum navibus properavit in portum Scipionis: ratus, priuſquam ille reverteretur, viginti Romanas triremes ibi ſe facilè cum ſuis centum expugnaturum. Eum quum Scipio vidiſſet ſolvere, præmiſit qui os portus obſtruerent, onerariis per intervalla in ancoris diſpoſitis, ut triremes, tanquam per portas, quando tempus poſceret, poſſent excurrere: naves etiam inter ſe antennis colligarent & conjungerent, ut vice muri eſſent: móxque ipſe ſuperveniens adjuvit intentos huic operi. Quúmque Carthaginienſes machinis ac miſſilibus impeterentur, à navibus pariter & à terra muróque naves eorum frangebantur: feſſique diſceſſerunt circa veſperam. In abeuntes Romanæ per intervalla dicta erumpebant, & quoties vim ferre non poſſent, retro ſe per eadem recipiebant: unam etiam

Hanno Bomilcaris filius.

Amilcar, claſſis præfectus.

συνέλεγε, καὶ δούλους ἐς ἐλευθερίαν συνεκάλει. πυθόμενος δ' ὅτι Καρχηδόνιοι θάνατον αὐτοῦ κατέγνωσαν, ὡς κακῶς ἐστρατηγηκότος, καὶ Ἄννωνα τὸν Βουμίλχαρος εἵλοντο στρατηγεῖν, ἴδιον αὐτοῦ τὸν στρατὸν ἐποίει, καὶ κακούργους προσελάμβανε, καὶ ἐλῄζετο ἐς τὰς ἄλλας τροφάς, καὶ ἐγύμναζεν οὓς εἶχεν ἀμφὶ τρισχιλίους ἱππέας, πεζοὺς δὲ ὀκτακισχιλίους, ὡς ἐν μόνῳ τῷ μάχεσθαι τὰς ἐλπίδας ἔχων. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ποιῶν, Ῥωμαίους ἐπὶ πολὺ καὶ Καρχηδονίους ἐπὶ πολὺ ἐλάνθανε. Σκιπίων δ' ἐπῆλθεν αὐτῇ Καρχηδόνι τὸν στρατὸν ὡπλισμένον, καὶ σοβαρῶς ἐς μάχην προεκαλεῖτο, οὐδενὸς ἐξιόντος. Ἀμίλχαρ δὲ ὁ ναύαρχος ναυσὶν ἑκατὸν ἐσπευσμένος ἐς τὸν ναύσταθμον ἀνήγετο τοῦ Σκιπίωνος, ἐλπίσας αὐτόν τε φθάσειν ἐπανιόντα, καὶ τὰς οὔσας ἐκεῖ Ῥωμαίων εἴκοσι τριήρεις ῥᾳδίως ταῖς ἑκατὸν αἱρήσειν. καὶ ὁ Σκιπίων, ἰδὼν αὐτοῦ τὸν ἀπόπλουν, προύπεμπέ τινας ἐς πλοῦν τοῦ λιμένος, ἐμφράξαι στρογγύλοις πλοίοις ἐπ' ἀγκυρῶν ἐκ διαστήματος, ἵνα ὡς διὰ πυλῶν αἱ τριήρεις ἐκθέοιεν ὅτε καιρὸς εἴη· καὶ τὰ πλοῖα τοῖς κέρασι συνδῆσαί τε καὶ ἁρμόσαι πρὸς ἄλληλα, ἵνα ἀντὶ τείχους ᾖ. καταλαβὼν δὲ τοῦτο τὸ ἔργον, ἥπτετο τοῦ πόνου· καὶ βαλλομένων τῶν Καρχηδονίων ἀπό τε τῶν πλοίων καὶ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους αἱ νῆες ἐθραύοντο, καὶ καμοῦσαι περὶ ἑσπέραν ἀπέπλεον. ἀπιούσαις τε αὐταῖς αἱ Ῥωμαίων ἐπέκειντο, ἐκθέουσαί τε διὰ τῶν διαστημάτων, καὶ, ὅτε βιάζοιντο, ὑποχωροῦσαι. μίαν

δὲ καὶ

δὲ καὶ ἀνεδήσαντο κενὴν ἀνδρῶν, καὶ πρὸς τὸν Σκιπίωνα ἀνήγαγον. μετὰ δὲ τοῦτο ἐχείμαζον ἄμφω. καὶ Ῥωμαίοις μὲν ἦν ἐκ θαλάσσης ἀγορὰ δαψιλής· Ἰτυκαῖοι δὲ καὶ Καρχηδόνιοι λιμώττοντες ἐλῄστευον τοὺς ἐμπόρους· μέχρι Ῥωμαίων νῆες ἄλλαι πεμφθεῖσαι τῷ Σκιπίωνι ἐφώρμουν τοῖς πολεμίοις, καὶ τὰς λῃστρικὰς ἐκώλυον. οἱ δ' ἔκαμνον ἤδη σφόδρα τῷ λιμῷ.

Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος, ἐγγὺς ὄντος Σύφακος, Μασσανάσσης ᾔτησεν ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ στρατιᾷ τὸ τρίτον τῆς Ῥωμαϊκῆς παρὰ Σκιπίωνος· καὶ λαβὼν, ἡγουμένου τῶν Ῥωμαίων Λαιλίου, τὸν Σύφακα ἐδίωξεν. ὁ δὲ ὑπέφευγε, μέχρι καθορώμενος περί τινι ποταμῷ, συνετάσσετο εἰς μάχην. οἱ μὲν οὖν Νομάδες ἑκατέρωθεν, ὥσπερ ἔθος αὐτοῖς, πολλὰ καὶ ἀθρόα ἠφίεσαν ἐπ' ἀλλήλοις. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, προβαλλόμενοι τὰς ἀσπίδας ἐπῄεσαν. Σύφαξ δὲ Μασσανάσσην ἵετο ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ ὀργῆς· ὁ δ' ἀντεπέλασε γεγηθώς. καὶ ἀγῶνος πολλοῦ περὶ ἄμφω γινομένου, τραπέντες οἱ τοῦ Σύφακος ἐς φυγὴν, τὸν ποταμὸν ἐπέρων. ἔνθα τις αὐτοῦ τοῦ Σύφακος ἵππον ἔβαλεν· ὁ δ' ἀπεσείσατο τὸν δεσπότην. καὶ ὁ Μασσανάσσης ἐπιδραμὼν εἷλέ τε αὐτὸν Σύφακα, καὶ τὸν ἕτερον αὐτοῦ τῶν υἱῶν· καὶ τούσδε μὲν εὐθὺς ἔπεμπε Σκιπίωνι. ἀπέθανον δ' ἐν τῇ μάχῃ Σύφακος μὲν ἐς μυρίους ἄνδρας, Ῥωμαίων δὲ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα· Μασσανάσσου δὲ τριακόσιοι. καὶ αἰχμάλωτοι Σύφακος τετρακισχίλιοι. τούτων ἦσαν Μασσύλιοι δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν ἐς

vectoribus vacuam, à puppe religatam ad Scipionem pertraxerunt. Poſt hæc utrinque hyematum eſt, Romanis commeatus per mare convehentibus. Uticenſes verò & Carthaginienſes, fame laborantes, in negotiatores graſſabantur, donec aliæ Romanæ naves ad Scipionem miſſæ per ſtationes hoſtilibus ſunt oppoſitæ, ad arcendas prædatorias: móxque vehementer fame Pœni preſſi ſunt. 14

Eadem hyeme, quum propinquus Syphax eſſet, Maſaniſſa ad ſuas copias tertiam partem Romani exercitus adjungi petiit: quam ubi accepit, adductam à Lælio, unà Syphacem perſecuti ſunt. Ille tamdiu ſubterfugiebat, donec ad fluvium quendam, hoſtibus eum aſſecutis, explicavit aciem. Tum Numidæ utrinque more ſuo multum telorum conjecerunt in ſe invicem: Romani verò ſcutis protecti in pugnam ibant. Syphax viſo Maſaniſſa, iratus, in eum ſe vertit: lætus ille concitavit ſe obviam. Ibi circa utrunque magno conflato certamine, Syphax cum ſuis fugatus trajiciebat fluvium: interim equus ejus à quodam ictus excuſſit dominum: tum Maſaniſſa incurrens & ipſum cepit, & filiorum ejus alterum: quos mox ad Scipionem miſit. Ceciderunt in ea pugna è Syphacis parte ad decem millia: ex Romanis ſeptuaginta quinque: Maſaniſſa trecentos amiſit: captivorum è Syphacis exercitu fuere IIII M. in his erant Maſæſuli D ſupra duo mil-

Syphax equo excuſſus.

Captivus cum altero filiorum ad Scipionem miſſus.

lia qui ad Syphacem à Maſaniſſa transfugerant: hos ille expetiit à Lælio, & acceptos jugulavit. Poſt hæc Maſæſulorum terram & Syphacis ſunt ingreſſi, ad reſtituendum Maſaniſſam in regnum, & ut dedentes ſe in fidem reciperent, detrectantes verò imperium, ſubverterent. Venerunt & à Cirta legati, dedentes Syphacis regiam: privatim quoque ad Maſaniſſam alii, miſſi à Sophonisba Syphacis uxore, excuſaturi coactas nuptias. Hanc Maſaniſſa libenter accepit: revertenſque ad Scipionem, Cirtæ reliquit, nimirum futura proſpiciens. Ille rogavit Syphacem, quis malus genius ei mentem ademerit, ut, qui amicus ſe invitaſſet in Africam, fidem deóſque juratos falleret, Romanóſque præterea, quibus ſpretis ſecutus ſit partes Carthaginienſium paulo antè hoſtium communium. Qui reſpondit, Sophonisba, Aſdrubalis filia, cujus amore in meam perniciem captus ſum. eſt enim amatrix patriæ nimia, & poteſt quemvis flectere ad quidlibet. Ipſa me ex amico veſtro fecit amicum ſuæ patriæ, & ex tanta felicitate conjecit in hanc miſeriam. Te verò moneo (poſtquam enim veſter ſum, & alienus à Sophonisba, vobis favere debeo) cave à muliere, ne Maſaniſſam quocunque vult pelliceat: non enim ſperandum eſt, ut ipſa Romanas partes foveat, tanta ineſt ei charitas pa-

Cirta urbs.

Sophonisba.

15

Σύφακα ἀπὸ Μασανάσσου μεταστάντων. καὶ αὐτοὺς ὁ Μασανάσσης ἐπὶ τῷδε ᾔτησε παρὰ Λαιλίου, καὶ λαβὼν κατέσφαξε. μετὰ δὲ τοῦτο Μασυλίους καὶ τὴν χώραν τὴν Σύφακος ἐπῄεσαν, τὰ μὲν αὖθις ἐς τὴν ἀρχὴν τοῦ Μασανάσσου καθιστάμενοι, τὰ δὲ προσποιούμενοί τε, καὶ τοὺς ἀπειθοῦντας αὐτῶν καταστρεφόμενοι. ἀφίκοντο δ' αὐτοῖς καὶ ἐκ Κίρτης πρέσβεις τὰ βασίλεια τοῦ Σύφακος παραδιδόντες. ἰδίᾳ δὲ πρὸς Μασανάσσην ἕτεροι παρὰ Σοφονίσβας τοῦ Σύφακος γυναικὸς, τὴν ἀνάγκην τοῦ γάμου διηγούμενοι. Σοφονίσβαν μὲν οὖν ἄσμενος εἶχε λαβὼν ὁ Μασανάσσης, καὶ αὐτὴν ἐπανιὼν πρὸς Σκιπίωνα αὐτὸς ἐν Κίρτῃ κατέλιπε, προορώμενος ἄρα τὸ μέλλον. Σκιπίων δὲ ἤρετο Σύφακα, Τίς σε δαίμων ἔβλαψε, φίλον ὄντα μοι, ἐπὶ Λιβύην ἐλθεῖν προτρέψαντα, ψεύσασθαι μὲν θεοὺς οὓς ὤμοσας· ψεύσασθαι δὲ μετὰ τῶν θεῶν Ῥωμαίους, καὶ μετὰ Καρχηδονίων ἀντὶ Ῥωμαίων ἑλέσθαι πολεμεῖν, τῶν ἐπὶ Καρχηδονίους οὐ πρὸ πολλοῦ σοὶ βεβοηθηκότων; Ὁ δ' εἶπε, Σοφονίσβα, Ἀσδρούβα θυγάτηρ, ἧς ἐγὼ ἤρων, ἐπ' ἐμῷ κακῷ. φιλόπατρις δ' ἐστὶν ἰσχυρῶς, καὶ ἱκανὴ ἅπαντα τινὰ πεῖσαι πρὸς ἃ βούλεται· αὐτή με καὶ ἐκ τῆς ὑμετέρας φιλίας ἐς τὴν ἑαυτῆς μετέθηκε πατρίδα, καὶ ἐς τόδε συμφορᾶς ἐκ τοσῆσδε εὐδαιμονίας κατέβαλε. σοὶ δὲ παραινῶ (χρὴ γὰρ, ὑμέτερον γενόμενον, καὶ Σοφονίσβας ἀπηλλαγμένον νῦν γε εἶναι ὑμῖν βέβαιον) φύλασσε Σοφονίσβαν, μὴ Μασανάσσην ἐς ἃ βούλεται μεταγάγῃ· οὐ γὰρ δὴ μὴ τὸ γύναιον ποτὲ ἕληται τὰ Ῥωμαίων, ἐλπίζειν ἄξιον· οὕτως ἐστὶν ἰσχυρῶς φιλόπα-

„ φιλόπολις. ταῦθ' ὁ μὲν ἔλεγεν εἴτ' ἀληθεύων, εἴτε ζηλοτυπούμενος, καὶ Μασσανάσσην ἐς τὰ μέγιστα βλάπτων· ὁ δὲ Σκιπίων Σύφακα μὲν, συνετόν τε φαινόμενον, καὶ τῆς χώρας ἔμπειρον, ἐπὶ τὰ κοινὰ ἐπήγετο, καὶ γνώμης καὶ συμβουλῆς μετεδίδου, οἷόν τι καὶ Κροίσῳ τῷ Λυδῷ Κῦρος ἐχρῆτο. Λαιλίου δ' ἀφικομένου, καὶ ταῦτα περὶ τῆς Σοφονίσβας πυθέσθαι παρὰ πολλῶν λέγοντος, ἐκέλευσε τὸν Μασσανάσσην τὴν Σύφακος γυναῖκα παραδοῦναι. παραιτουμένου δὲ ἐκείνου, καὶ τὰ περὶ αὐτῆς ἄνωθεν ὡς ἐγένετο διηγουμένου, τραχύτερον ὁ Σκιπίων ἐκέλευεν αὐτὸν μηδὲν ἀφαιρεῖσθαι βίᾳ τῶν Ῥωμαϊκῶν λαφύρων, ἀλλ' εἰς τὸ μέσον καταθέντα αἰτεῖν, καὶ πείθειν, εἰ δύναιτο. ᾤχετο οὖν ὁ Μασσανάσσης μετά τινων Ῥωμαίων, παραδώσων αὐτοῖς τὴν Σοφονίσβαν· κρύφα δὲ αὐτῇ φέρων φάρμακον πρῶτος ἐνέτυχε· καὶ τὰ παρόντα προύθηκεν, ἢ πιεῖν, ἢ Ῥωμαίοις δουλεύειν ἑκοῦσαν. οὐδέν τε εἰπὼν ἔτι, ἐξήλασε τὸν ἵππον. ἡ δὲ, τῇ τροφῷ δείξασα τὴν κύλικα, καὶ δεηθεῖσα μηδὲν ὀδύρεσθαι καλῶς ἀποθανοῦσαν, ἔπιε τοῦ φαρμάκου. καὶ αὐτὴν ὁ Μασσανάσσης τοῖς ἥκουσι Ῥωμαίων ἐπιδείξας, καὶ θάψας βασιλικῶς, ὑπέστρεφε πρὸς Σκιπίωνα. ὁ δὲ, αὐτὸν ἐπαινέσας τε, καὶ παρηγορήσας ὅτι πονηρᾶς γυναικὸς ἀπηλλάγη, ἐστεφάνωσε τῆς ἐφόδου τῆς ἐπὶ Σύφακα, καὶ ἐδωρήσατο πολλοῖς. ἀχθέντος δ' ἐς Ῥώμην τοῦ Σύφακος, οἱ μὲν ἠξίουν περισώζειν ἄνδρα, ἐν Ἰβηρίᾳ φίλον καὶ σύμμαχον αὐτοῖς γενόμενον· οἱ δὲ, κολάζειν, ὅτι τοῖς

triæ. Hæc ille, ſive quia vera, ſive per zelotypiam, ut Maſaniſſam valde læderet. Scipio Syphacem prudentem habitum, & regionis peritum, conſiliis adhibebat publicis, audiebatque ſententiam ejus, quemadmodum olim Cyrus Crœſi regis Lydorum. Quumque veniſſet Lælius, eadem ſe de Sophonisba audiſſe referens, Scipio à Maſaniſſa tradi ſibi uxorem Syphacis petiit, quo recuſante, & quæ ſibi dudum cum ea interceſſerant memorante, Scipio durius imperavit ne quid per vim uſurparet è præda populo Romano debita, ſed deponeret in medium, ac tum, ſi videretur, poſceret. Sic ille abiit cum quibuſdam Romanis, traditurus eis Sophonisbam: ſed primus clam eam convenit, venenum afferens, optionémque, utrum bibere mallet, an Romanis ultro ſervire: & hoc tantum dicto, equum concitavit. Illa poſtquam nutrici oſtendit poculum, rogavit ne defleret honeſtè mortuam: móxque venenum ebibit. Ejus corpus Maſaniſſa venientib. Romanis oſtendit, & ſepelivit regali funere, ac mox ad Scipionem rediit, qui laudatum ſolatus eſt quòd amiſiſſet malam mulierem, coronavítque ob felicem expeditionem contra Syphacem & honoravit donis plurimis. Cæterùm, perducto Romam Syphace, quidam cenſebant ſervandum hominem, cujus fideli opera uſi fuerant in Hiſpania; alii, puniendum, quòd contra amicos arma ſumpſiſſet: interim

Scipio Syphacem adhibet conſiliis.

Cyrus. Crœſus.

Sophonisba veneno hauſto moritur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Syphacis interitus.

interim ille morbo ex mœſtitia contracto abſumptus eſt.
16
At Aſdrubal, ubi ſuos ſatis exercuit, miſit quendam ad Hannonem, ducem Carthaginienſium, poſtulans ut ſe collegam aſſumeret: ſubmonénſque, multos apud Scipionem eſſe Hiſpanos, per quos auro pollicitíſque corruptos poſſint incendi caſtra illius: promiſitque etiam ſe ad tempus affore, ſi præſtitutum ſibi fuerit. His auditis, Hanno vaframentis agebat contra Aſdrubalem: nec tamen ſpem abjecit de ſucceſſu conſilii, ſed hominem fidum cum auro in Scipionis caſtra miſit, ſpecie transfugæ: qui nemini ſuſpectus, multos ſeductos corrupit. quibus ubi diem præſtituit, ad Hannonem rediit: eam ille ſignificavit Aſdrubali. Scipionem verò ſacrificantem aruſpices monebant cavendum ab incendio. Is per totum exercitum dimiſit qui plus ſatis candentem ignem comprimerent. rurſúmque per aliquod dies inſtaurabat ſacrificia: & quum exta ſemper idem periculum portenderent, moleſtè ferens, mutare caſtra ſtatuit. Tum Rom. equitis ſervus Hiſpanus, ſuſpectos habens fraudis ſocios, ſimulavit ſe conſcium, donec totam rem cognovit, & indicavit domino: qui ad Scipionem eum adduxit, & corruptos coarguit: Scipio capite mulctatos omnes extra caſtra projecit. Id Hanno ex propinquo facilè ſenſit, nec ad præſtitutum venit. Aſdrubal ignarus adfuit: conſpectíſque tot cadaveribus, conji-

Auro corrupti milites nonnulli Scipionis.

Supplicium de corruptis auro militibus.

φίλοις ἐπολέμησεν. ὁ δὲ ὑπὸ λύπης νοσῶν ἀπέθανεν. Ἀσδρούβας δὲ, ἐπειδὴ καλῶς τοὺς συνόντας ἐγύμνασεν, ἔπεμπέ τινα πρὸς Ἄννωνα, τὸν στρατηγὸν τῶν Καρχηδονίων, ἀξιῶν αὐτῷ τὸν Ἄννωνα κοινωνῆσαι τῆς στρατηγίας· καὶ ὑποδεικνὺς ὅτι πολλοὶ Σκιπίωνι σύνεισιν Ἴβηρες, οὓς ἐάν τις χρυσίῳ καὶ ὑποσχέσει διαφθείρῃ, τὸ Σκιπίωνος στρατόπεδον ἐμπρήσουσι. ἔφη δὲ καὶ αὐτὸς, εἰ προμάθοι τὸν καιρὸν, ἥξειν ἐπὶ τὸ ἔργον. ταῦτα μὲν Ἀσδρούβας· ὁ δὲ Ἄννων ἐς μὲν τὸν Ἀσδρούβαν ἐπανούργει. τοῦ δ' ἐγχειρήματος οὐκ ἀπήλπισεν, ἀλλ' ἄνδρα πιστὸν μετὰ χρυσίου, καθάπερ αὐτόμολον, εἰς τὸ Σκιπίωνος στρατόπεδον κατέπεμψεν· ὃς πιθανὸς ὢν ἐντυχεῖν ἑκάστῳ, διέφθειρε πολλούς· ἡμέραν τε συνθέμενος αὐτοῖς ἐπανῆλθε, καὶ τὴν ἡμέραν ὁ Ἄννων τῷ Ἀσδρούβᾳ μετέφερε. Σκιπίωνι δὲ θυομένῳ κίνδυνον τὰ ἱερὰ ἐδήλου ἐμπρησμοῦ· καὶ περιπέμψας εἰς ἅπαν τὸ στρατόπεδον, εἴπου τι λαῦρον εὕρισκε πῦρ, κατέπαυε· καὶ αὖθις ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐθύετο. ὡς δ' οὐκ ἀνίει τὰ ἱερὰ τὸν ἐμπρησμὸν ὑποδεικνύοντα, ὁ μὲν ἐβαρυθύμει, καὶ μεταστρατοπεδεῦσαι διεγνώκει. ἱππέως δὲ Ῥωμαίου θεράπων Ἴβηρ, ὑπονοήσας τι περὶ τῶν συνθεμένων, ὑπεκρίνατο συνειδέναι· ἕως τὸ πᾶν ἔμαθε, καὶ ἐμήνυσε τῷ δεσπότῃ. ὁ δὲ αὐτὸν ἐς τὸν Σκιπίωνα ἤγαγε, καὶ τὸ πλῆθος ἠλέγχετο. καὶ πάντας ὁ Σκιπίων ἔκτεινε, καὶ ἐξέρριψε πρὸ τοῦ στρατοπέδου. αἴσθησις δ' ἦν Ἄννωνι μὲν ὀξεῖα πλησίον ὄντι, καὶ οὐκ ἦλθεν ἐπὶ τὸ συγκείμενον. Ἀσδρούβας δὲ ἀγνοῶν ἀφίκετο. ὡς δὲ τὸ πλῆ-

θος

θος εἶδε τῶν νεκρῶν, εἴκασε τὸ συμβὰν, καὶ ἀνεχώρει. καὶ αὐτὸν ὁ Ἄννων ἐς τὸ πλῆθος διέβαλεν, ὡς ἀφίκοιτο Σκιπίωνι διδοὺς ἑαυτὸν, ὁ δὲ οὐ λάβοι. Ἀσδρούβας μὲν δὴ καὶ ἐκ τοῦδε τοῖς Καρχηδονίοις ἦν μᾶλλον διὰ μίσους. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Ἀμίλχαρ μὲν ἄφνω ταῖς Ῥωμαίων ναυσὶν ἐπιπλεύσας, μίαν ἔλαβε τριήρη, καὶ φορτίδας ἕξ. Ἄννων δ' ἐπιθέμενος τοῖς πολιορκοῦσιν Ἰτύκην, ἀπεκρούσθη. Σκιπίων δὲ, χρονίου τῆς πολιορκίας οὔσης, ταύτην μὲν διέλυσεν, οὐδὲν ἀνύων, τὰς δὲ μηχανὰς ἐς Ἱππῶνα πόλιν μετετίθει. καὶ οὐδενὸς οὐδ' ἐνταῦθα προκόπτοντος ἑαυτῷ, κατακαύσας ἄχρηστα τὰ μηχανήματα, τὴν χώραν ἐπέτρεχε, τοὺς μὲν εἰς φιλίαν ἐπαγόμενος, τοὺς δὲ ληιζόμενος.

Καρχηδόνιοι δ' ἐπὶ ταῖς κακοπραγίαις δυσφοροῦντες, αἱροῦνται στρατηγὸν αὐτοκράτορα, Ἀννίβαν. τὸν δὲ ναύαρχον ἔπεμπον ἐπὶ νηῶν, ἐπισπέρχειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν διάβασιν. ἅμα δὲ ταῦτ' ἔπρασσεν, καὶ ἐς τὸν Σκιπίωνα περὶ εἰρήνης ἐπρεσβεύοντο, ἡγούμενοι τούτοιν πάντως ἑνὸς τυχεῖν, ἢ τὴν εἰρήνην ἕξειν, ἢ χρόνου διατρίψειν, ἕως ἀφίκοιτο ὁ Ἀννίβας. Σκιπίων μὲν οὖν αὐτοῖς ἀνοχάς τε ἔδωκε, καὶ τὴν δαπάνην τοῦ στρατοῦ λαβὼν, πρεσβεύειν ἀφῆκεν ἐς Ῥώμην. οἱ δὲ ἐπρέσβευον, καὶ τειχῶν ἐκτὸς ἐσταθμεύοντο, ὡς ἔτι πολέμιοι. ἀχθέντες τε ἐπὶ τὴν βουλὴν, ἐδέοντο συγγνώμης τυχεῖν. τῶν δὲ συμβουλευόντων οἱ μὲν τῆς Καρχηδονίων ἀπιστίας ὑπεμίμνησκον, ὡς ὁσάκις συνθοῖντο, παραβαῖεν· ὅσα τε Ἀννίβας δράσειε δεινὰ Ῥωμαίους καὶ τοὺς Ῥωμαίων συμμάχους, ἔν τε Ἰβηρίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ.

ciens quid accidiſſet, receſſit: eum Hanno apud caſtrenſem multitudinem calumnioſè criminabatur, acceſſiſſe ut Scipioni ſe dederet, & infecta re abiiſſe. Ex eo tempore Aſdrubal in majore apud Carthaginienſes fuit odio. Per eoſdem dies Amilcar naves Amilcar.
Romanas repentè aggreſſus, unam triremem cepit & ſex onerarias: Hanno verò adortus obſeſſores Uticæ, repulſus eſt. Scipio tam longam obſidionem pertæſus diſſolvit, quum nihil proficeret: machinas Hipponem Hippo urbs.
tranſportavit: & quum hic quoque nihil ſuccederet, exuſtis eis ut inutilibus, per agros diſcurrebat, alios perducens in amicitiam, alios depopulans. 17

Carthaginienſes impares tot cladibus, imperatorem eligunt Annibalem, & claſſem ad eum mittunt cum præfecto, qui adventum viri acceleret: nihilominus ad Scipionem legatos de pace ire jubent, ſperantes aut pacem ſe impetraturos, aut effecturos ut Annibal ſatis temporis ad reditum habeat. Legati de pace ad Scipionem miſſi.
Scipio dedit eis inducias, & acceptis alimentis exercitus, permiſit cum S.P.Q.R. per legatos de pace agere. Legatione miſſa, nihilominus ſtationes tanquam hoſtes habebant pro mœnibus. Legati in ſenatum admiſſi orabant veniam: patres, pars memorabant Pœnorum perfidiam, ruptáque toties fœdera, tum Annibalis injurias, populo Romano ſociiſque illatas, vel in Hiſpania vel in Italia: pars pacem

cem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

cem utiliorem ſibi quàm Pœnis oſtendebant, miſerè vexata tot bellis Italia: non diſſimulando futurum periculum, tot exercitibus & claſſibus confeſtim contra Scipionem coituris, Annibalis ex Italia, Magonis è Liguria, Hannonis Carthagine. Quapropter ſenatus conſilium non expediens, miſit ad Scipionem legatos, ut de communi ſententia conſuleret, agerétque quicquid videretur è re publica. qui pacem cum populo Carthaginienſi fecit, his legibus:

Conditiones pacis.

Magonem cum exercitu dedúcant è Liguria Pœni, nec in poſterum conducant mercenarium militem: naves longas, præter triginta, ne habeant: intra Punicam, quam vocant, foſſam ſe contineant: captivos & perſugas, fugitivóſque reſtituant: argenti mille ſexcenta talenta intra certum tempus in ærarium inferant. Maſaniſſæ quoque cautum eſt, ex eodem fœdere, ut non ſolùm Maſæſulos, ſed quantumcunque de Syphacis ditione occupare potuerit, bono jure haberet. In has leges pacis ubi conventum eſt, legati in urbem navigarunt, ut eas jurejurando ſancirent apud conſules. Romani quoque legati pe-

18 tierunt Carthaginem, ut ſacramentum à Magiſtratibus Carthaginienſium acciperent.

Maſaniſſæ dona à pop. Romano ob egregiam fidem ac operam miſſa.

Maſaniſſa à populo Rom. ob egregiam fidem ac operam donatus eſt aurea corona, & patera aurea, ſella curuli eburnea, toga picta, palmatáque tunica, equo phaleris aureis ornato, & armatura totius corporis.

οἱ δὲ, τὸ τῆς εἰρήνης χρήσιμον τοῖς Καρχηδονίοις μᾶλλον ἢ σφίσιν ὑπεδείκνυον ἔσεσθαι, τῆς Ἰταλίας τοσοῖσδε πολέμοις ἐκτετρυμμένης· τό, τε τοῦ μέλλοντος ἀδεὲς ἐπεξῄεσαν, ἐπιπλευσομένων ἐπὶ τὸν Σκιπίωνα αὐτίκα σὺν μεγάλοις στρατοῖς Ἀννίβου τε ἐξ Ἰταλίας καὶ Μάγωνος ἐκ Λιγύων, καὶ Ἄννωνος ἀπὸ Καρχηδόνος. ἐφ᾽ οἷς ἀπορούσα ἡ βουλὴ συμβούλους ἔπεμψε τῷ Σκιπίωνι, μεθ᾽ ὧν ἔμελλε κρινεῖν τε καὶ πράξειν ὅ, τι δοκιμάσειε συνοίσειν. ὁ δὲ ἐς τὴν εἰρήνην τοῖς Καρχηδονίοις ἐπὶ τοῖσδε συνέβη· Μάγωνα μὲν ἀποπλεῖν ἐκ Λιγύων αὐτίκα, καὶ τοῦ λοιποῦ Καρχηδονίους μὴ ξενολογεῖν, μηδὲ ναῦς ἔχειν μακρὰς πλείους τριάκοντα, μηδὲ πολυπραγμονεῖν τι πέρα ὧν ἔχουσιν ἐντὸς τῶν λεγομένων Φοινικίδων τάφρων· ἀποδοῦναί τε Ῥωμαίοις ὅσους αἰχμαλώτους αὐτῶν ἔχουσι καὶ αὐτομόλους· ἀργυρίου τε αὐτοῖς τάλαντα χίλια καὶ ἑξακόσια ἐσενεγκεῖν ἐν χρόνῳ. ἔχειν δὲ Μασσανάσσην Μασσυλίους τε καὶ τῆς Σύφακος ἀρχῆς ὅσα δύναιτο. τάδε μὲν συνέθεντο ἀλλήλοις, καὶ πρέσβεις διέπλεον οἱ μὲν ἐς Ῥώμην, τοὺς ὑπάτους ὁρκοῦντες, οἱ δ᾽ ἀπὸ Ῥώμης, ἐς Καρχηδόνα· καὶ τὰ τέλη τῶν Καρχηδονίων ὤμνυε. Μασσανάσσῃ δὲ Ῥωμαῖοι χαριστήρια τῆς συμμαχίας, στέφανόν τε ἀπὸ χρυσοῦ, καὶ σφραγῖδα χρυσῆν ἔπεμπον, καὶ ἐλεφάντινον δίφρον, καὶ πορφύραν, καὶ στολὴν Ῥωμαϊκὴν, καὶ ἵππον χρυσοφάλαρον, καὶ πανοπλίαν.

Γιγνο-

Γιγνομένων δ' ἔτι τούτων ὁ Ἀννίβας ἄκων ἐς Καρχηδόνα ἔπλει, τὴν ἐς τοὺς ἄρχοντας ἀπιστίαν τοῦ δήμου καὶ ταχυεργίαν ὑφορώμενος· ἀπιστῶν δ' ἔτι τὰς σπονδὰς ἔσεσθαι, καί, εἰ γένοιντο, εὖ εἰδὼς οὐκ ἐς πολὺ βεβαίους ἐσομένας, ἐς Ἀδρυμητὸν Λιβύης κατήγετο πόλιν, καὶ σῖτον συνέλεγεν, ἐπί τε ὠνὴν ἵππων περιέπεμπε. καὶ τῷ δυνάστῃ τῶν Νομάδων τῶν καλουμένων Ἀρεακιδῶν ἐς φιλίαν ὑπήγετο. καὶ τετρακισχιλίους αὐτομόλους ἱππέας αὐτῷ προσφυγόντας, οἳ Σύφακος ὄντες, τότε ἐγίγνοντο Μασσανάσσου, κατηκόντισεν, ὑποπτεύσας, τοὺς δ' ἵππους διέδωκε τῷ στρατῷ. ἦλθε δὲ καὶ Μεσότυλος αὐτῷ δυνάστης ἕτερος μετὰ χιλίων ἱππέων, καὶ Οὐέρνας Σύφακος υἱὸς ἕτερος, ἐπὶ τῶν πλεόνων τῆς πατρῴας ἀρχῆς ἐπικρατῶν. πόλεις τε Μασσανάσσου τὰς μὲν ὑπήγετο, τὰς δ' ἐβιάζετο· Νάρκην δ' ἐνήδρευσεν ὧδε· ἀγορᾶς χρῄζων, ἐσέπεμπεν ὡς ἐς φίλους. ὅτε δ' ἔδοξεν ἐπιθέσθαι, πλείους ἔπεμπε ξιφίδια ἐπικρύπτοντας, οἷς εἴρητο, τὰ δίκαια ποιεῖν ἐς τοὺς πιπράσκοντας, μέχρι σαλπίγγων ἀκούσειαν, τότε δ' ἐπιχειρεῖν τοῖς ἐντυχοῦσι, καὶ τὰς πύλας οἱ φυλάσσειν. οὕτω μὲν ἑάλω Νάρκη. Καρχηδονίων δὲ ὁ δῆμος, ἄρτι τὰς συνθήκας πεποιημένοι, καὶ Σκιπίωνος ἔτι παρόντος, οὔπω τῶν ἰδίων πρέσβεων ἀπὸ Ῥώμης ἀνεστρεφότων, ἀγορὰν Σκιπίωνος ὑπ' ἀνέμων κατενεχθεῖσαν ἐς Καρχηδόνα, διήρπασαν. καὶ τοὺς παραπέμποντας αὐτὴν ἔδησαν, πολλὰ τῆς βουλῆς ἀπειλούσης, καὶ παραινούσης μὴ λύειν συνθήκας ἄρτι γεγενημένας. οἱ δὲ καὶ

Interea Annibal invitus navigavit Carthaginem, ſuſpectam habens populi ſui lubricam fidem erga principes, præcipitiáque ejus conſilia: & quia fœdus ictum vix credebat, vel, ſi eſſet ictum, non fore firmum ſciebat, Adrumetum appulit: miſitque qui frumentum comportarent, & equos coemerent. Cum Arecacidarum Numidicæ gentis regulo ſocietatem iniit: quatuor millia equitum, qui quondam Syphacis fuerant, tunc à Maſaniſſa ad eum transfugerant, ut ſuſpectos objecit configendos jaculatoribus, equos diviſit ſuis militibus. Meſetulus quoque, alius regulus, acceſſit ad eum cum mille equitibus: & Vermina, Syphacis alter filius, majorem paterni regni partem obtinens. Urbes etiam Maſaniſſæ, partim deditione, partim vi recipiebat: Narcem autem per inſidias hoc modo: quum opus haberet commeatu, miſit tamquam ad amicos, & quum viſum eſt inſidiarum tempus, plures intromiſit accinctos occultis pugionibus, cum mandato ut neminem venditorem fraudarent, donec tubæ ſignum audirent: tum verò ſternerent obvios, & portas occupatas ſibi ſervarent. ita Narce capta eſt. At populus Carthaginienſis, nuper icto fœdere, præſente adhuc Scipione, nondum legatis ab urbe reverſis, commeatus Scipioni vento Carthaginem delatos diripuit, & nautas conjecit in vincula, ſenatu ſuo multa interminante, &

Adrumetum.

Arecacidæ.

Meſetulus.

Vermina, Syphacis filius,

Narce urbs.

Narce capta.

Populus Carthaginienſis fœdus ſolvit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

te, & monente ne violarentur recens icta fœdera: illi fœdus ut iniquum incuſabant, dicentes, à fame plus eſſe periculi quàm à violato fœdere. Scipio ſemel data pace noluit denuo bellum incipere, tantum poſtulavit in judicium tanquam amicos diſcedentes ab officio. at illi etiam legatos Romanos cuſtodire volebant, donec ſui ex urbe reverterentur.
19 ſed hos Hanno Magnus & Aſdrubal Hœdus ereptos è turba dimiſerunt, deducentibus duabus triremibus. Alii Aſdrubali præfecto claſſis ad Apollinis promontorium ſtanti ſuaſerunt, ut quamprimum triremes deductrices diſcederent, Scipionem adoriretur; & fecit. In eo conflictu unus atque alter legatorum ſauciati telis perierunt: reliqui inter miſſilia volitantia, ægrè ad portum in quo caſtra habebant evaſerunt, & è navi ab hoſtibus jamjam occupanda exiliverunt: tantillum abfuit quin captivi fierent. Quæ poſtquam in Urbe ſunt cognita, legatos Carthaginienſium ob pacem miſſos, qui nondum abierant, ſenatus ut hoſtes abnavigare juſſit continuo. Illi revertentes, tempeſtate in caſtra Scipionis depulſi ſunt, qui præfecto claſſis roganti quid eis facere deberet: Nihil tale, inquit, quale Carthaginienſes: dimiſitque intactos. Id ubi ſeniores (quod ſanctius eſt conſilium) audierunt, conferendo injuriam & beneficium, exprobrabant temeritatem plebi, conſulebántque, vel nunc pacta ſervarent, & peterent à Scipione veniam erroris, mulctámque ultro ſolverent.

Apollinis promontorium.

Legati Romanorum cæſi.

Scipio fidem ſervat.

ταῖς συνθήκαις ἐπεμέμφοντο ὡς ἀδίκως γενομέναις, καὶ τὸν λιμὸν ἔφασαν ἐνοχλεῖν ὑπὲρ τὰς παραβάσεις. Σκιπίων μὲν οὖν οὐκ ἠξίου πολέμου κατάρχειν μετὰ σπονδάς, ἀλλ᾽ ᾔτει δίκας ὡς φίλους ἁμαρτόντας. οἱ δὲ καὶ τοὺς πρέσβεις αὐτοῦ κρατεῖν ἐπενόουν, ἕως ἀφίκοιντο αὐτοῖς οἱ ἀπὸ Ῥώμης. ἀλλὰ τούσδε μὲν Ἄννων τε ὁ Μέγας καὶ Ἀσδρούβας ὁ Ἔριφος ἐξείλοντο τοῦ πλήθους, καὶ προὔπεμπον δύο τριήρεσιν. ἕτεροι δὲ Ἀσδρούβαν τὸν ναύαρχον ἔπεισαν, ὁρμοῦντα περὶ τὴν Ἀπόλλωνος ἄκραν, ὅταν ἀποστῶσιν αἱ προπομποὶ τριήρεις, ἐπιθέσθαι ταῖς τοῦ Σκιπίωνος. καὶ ὁ μὲν ἐπέθετο· καὶ τῶν πρέσβεων τινὲς ἐκ τοξευμάτων ἀπέθανον· οἱ δὲ λοιποί, τιτρωσκόμενοί τε ἔφθασαν ἐς τὸν λιμένα τοῦ σφετέρου στρατοπέδου, καὶ ἐξήλαντο τῆς νεὼς ἤδη λαμβανομένης. παρὰ τοσοῦτον ἦλθον αἰχμάλωτοι γενέσθαι. ὧν οἱ ἐν ἄστει Ῥωμαῖοι πυθόμενοι, τοὺς πρέσβεις τῶν Καρχηδονίων, οἱ περὶ τῆς εἰρήνης ἔτι παρῆσαν, ἐκέλευον ἀποπλεῖν αὐτίκα, ὡς πολεμίους. καὶ οἱ μὲν ἐξέπλεον, καὶ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος ἐς τὸ τοῦ Σκιπίωνος στρατόπεδον κατήγοντο. Σκιπίων δὲ τῷ ναυάρχῳ, πυθομένῳ περὶ αὐτῶν ὅ,τι δέοι ποιεῖν, οὐδὲν ὅμοιον, ἔφη, τοῖς Καρχηδονίοις, ἀλλ᾽ ἀπέπεμπεν ἀπαθεῖς. μαθοῦσα δὲ ἡ γερουσία, τὸν δῆμον ὠνείδιζε τῇ συγκρίσει, καὶ συνεβούλευε καὶ νῦν δεηθῆναι Σκιπίωνος, τὰ μὲν συγκείμενα φυλάσσειν, δίκας δὲ τῶν ἡμαρτημένων παρὰ Καρχηδονίων λα-

βεῖν.

ξεῖν. οἱ δὲ, καὶ αὐτῇ τῇ γερουσίᾳ δυσχεραίνοντες, ἐκ πολλοῦ, διὰ τὴν κακοπραγίαν ὡς οὐκ εὖ τὰ συμφέροντα προεστωμένη, καὶ ὑπὸ ἀνδρῶν δημοκόπων ἐρεθιζόμενοί τε καὶ ἐς ἀλόγους ἐλπίδας ἐπαιρόμενοι, τὸν Ἀννίβαν ἐκάλουν μεθ' ἧς εἶχε στρατιᾶς. ὁ δὲ, ὁρῶν τὸ μέγεθος τοῦ πολέμου, Ἀσδρούβαν αὐτοὺς ἐκέλευε σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει καλεῖν. Ἀσδρούβας μὲν δὴ, τῆς καταδίκης αὐτῷ λυθείσης, παρεδίδου τὸν στρατὸν Ἀννίβᾳ, καὶ οὐδ' ὡς ἐπιφαίνεσθαι τοῖς Καρχηδονίοις ἐθάρρει, ἀλλ' ἐκρύπτετο ἐν τῇ πόλει. Σκιπίων δὲ ναῦς τῇ Καρχηδόνι ἐπιστήσας, εἶργεν αὐτοὺς ἀγορᾶς ἀπὸ θαλάσσης, οὐκ εὐποροῦντας οὐδ' ἀπὸ τῆς γῆς, ἀσπόρου διὰ τὸν πόλεμον γενομένης. τῶν δ' αὐτῶν ἡμερῶν Ἀννίβου καὶ Σκιπίωνος ἱππομαχία γίνεται περὶ Ζάμαν, ἐν ᾗ Σκιπίων ἐπλεονέκτει· καὶ ταῖς ἐπιούσαις ἀκροβολίσματα ἦν ἐς ἀλλήλους· ἕως αἰσθόμενος ὁ Σκιπίων Ἀννίβαν ἰσχυρῶς τε ἀπορούμενον, καὶ περιμένοντα ἀγορὰν φερομένην, νυκτὸς ἔπεμψε Θέρμον χιλίαρχον ἐπὶ τοὺς ἄγοντας αὐτήν, καὶ λόφον ὁ Θέρμος ἐν στενῇ διόδῳ καταλαβὼν, ἔκτεινε τῶν Λιβύων ἐς τετρακισχιλίους, καὶ ἐζώγρησεν ἑτέρους τοσούσδε· καὶ τὴν ἀγορὰν ἧκε φέρων τῷ Σκιπίωνι.

Ὁ δ' Ἀννίβας, ἐς ἔσχατον ἀφιγμένος ἀπορίας, καὶ τὸ παρὸν ἐπινοῶν ὅπως δύναιτο διαθέσθαι, πρέσβεις ἐς Μασσανάσσην ἔπεμπεν, ὑπομιμνήσκων τε τῆς ἐν Καρχηδόνι διατριβῆς καὶ παιδεύσεως, καὶ παρακαλῶν ἔτι οἱ συναγαγεῖν ἐς συνθήκας Σκιπίωνα. τὰ γὰρ πρότερα,

Qui jamdudum ſenioribus infenſi ob belli calamitates, quaſi parum prudenter ab illis adminiſtratum eſſet, exagitatíque turbulentis concionibus, vanam ſpem conceperunt, acciverúntque Annibalem cum ſuo exercitu. Ille, conſiderans belli magnitudinem, autor fuit eis vocandi Aſdrubalem cum copiis quas habebat. ita Aſdrubal abſolutus exercitum Annibali tradidit: attamen ne tum quidem auſus eſt venire in conſpectum civium, ſed clam egit in patria. At Scipio, claſſe ad Carthaginem admota, excludebat commeatus maritimos, ne terra quidem ſuppeditante, propter intermiſſam agriculturam belli tempore. Per eoſdem dies Annibalis Scipioníſque equitatus ad Zamam conflixe- Zama.
runt, Romanis ſuperantibus. Secutæ deinde per aliquot dies velitationes mutuæ: donec Scipio edoctus Annibalem vehementer laborare annonæ inopia, & frumentatores venturos expectare, noctu contra eos miſit Ther- Thermus.
mum tribunum: qui occupato tumulo circa anguſtum tranſitum, occidit Afrorum quatuor millia, & vivos cepit totidem: commeatus verò ad Scipionem detulit.

Tum Annibal ad extremam Annibal agit de pace.
redactus inopiam, & cogitans quomodo poſſet ad preſens res diſponere, legationem ad Maſaniſſam miſit, admonens educationis & vitæ actæ Carthagine, rogánſque daret operam ut pax inter ſe ac Scipionem fieret:

quic-

quicquid enim peccatum ſit, id plebi eſſe imputandum, & quibuſdam plebe ſtultioribus. Ille memor ſe educatum & eruditum in ea urbe, cujus majeſtatem reverebatur, & ubi multos adhuc privatim amicos habebat, deprecatus eſt apud Scipionem: effecitque ut renovaretur fœdus his legibus ut pop. Carthaginienſis naves viroſque quos cum commeatu ceperat, pop. Romano redderet, & quicquid rapuerat, reſtitueret: aut pretium juxta Scipionis æſtimationem, & mulctæ nomine mille talenta ſolveret. Hæ leges ubi placuere, induciæ factæ ſunt, donec nuntiarentur Carthaginem: ſic Annibal ex inſperato ſervatus eſt. Senatus autem Carthaginienſis valde probavit id fœdus, rogabátque plebem ut aſſenſum præberet, continuas calamitates enarrans, & quanta ſit præſens inopia tam pecuniarum, quàm militum & commeatuum: quæ, ut ſolet vulgus ſtolidum, putabat ſuos duces privatis ſuis commmodis hac pace conſulere, ut freti Romanorum amicitia potentes fierent in patria: ídque & Annibalem nunc agere, & prius egiſſe Aſdrubalem: qui noctu prodito exercitu hoſtibus, paulo pòſt voluerit & ſeipſum Scipioni dedere, & in hoc ad caſtra ejus acceſſerit, nunc verò in urbe lateat. Ad hos rumores tumultu excitato cum clamoribus quidam relicta concione, obeuntes urbem, quærebant
Aſdrubalis infelix exitus. Aſdrubalem: qui paulo antè in patris ſepulchrum veneno prius

τοῦ δήμου καὶ τῶν ἀνοητοτέρων τοῦ δήμου ἁμαρτήματα γίνεσθαι. ὁ δὲ, τῷ ὄντι τεθραμμένος τε καὶ πεπαιδευμένος ἐν Καρχηδόνι, καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως αἰδούμενός τε, καὶ φίλος ὢν ἔτι πολλοῖς ἐκεῖθεν, ἐδεήθη τοῦ Σκιπίωνος, καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς αὖθις ἐς τοιάσδε συνθήκας, ὥστε Καρχηδονίους τάς τε ναῦς καὶ τοὺς ἄνδρας οὓς ἔλαβον Ῥωμαίοις ἀγορὰν φερούσας, ἀποδοῦναι, καὶ τὰ ἡρπασμένα ἅπαντα, ἢ τῶν ἀπολωλότων τιμὴν, ἣν ἂν ὁρίσῃ Σκιπίων, ποινήν τε τοῦ ἀδικήματος, χίλια τάλαντα εἰσενεγκεῖν. τάδε μὲν ἦν τὰ συγκείμενα. καὶ γενομένων ἀνοχῶν, μέχρις αὐτὰ μάθωσι Καρχηδόνιοι, ὁ μὲν Ἀννίβας ἐξ ἀέλπτου περιεσώζετο· Καρχηδονίων δ' ἡ μὲν βουλὴ τὰ συμβάντα ὑπερησπάζετο, καὶ παρεκάλει τὸν δῆμον ἐμμεῖναι τοῖς ἐγνωσμένοις, τήν τε κακοπραγίαν σφῶν τὴν ἐς ἅπαντα διηγουμένη, καὶ τὴν παροῦσαν ἀπορίαν στρατοῦ τε καὶ χρημάτων καὶ ἀγορᾶς. οἱ δὲ, οἷον ὄχλος, ἀφρόνως ἡγοῦντο τοὺς στρατηγοὺς σφῶν δι' ἑαυτοὺς ταῦτα Ῥωμαίοις συντίθεσθαι, ἵνα δι' ἐκείνων δυναστεύωσι τῆς πατρίδος· ὃ καὶ Ἀννίβαν νῦν καὶ Ἀσδρούβαν οὐ πρὸ πολλοῦ ποιῆσαί τε, καὶ τὸ στρατόπεδον νυκτὸς ἐγχειρίσαντος τοῖς πολεμίοις, μετ' ὀλίγον καὶ ἑαυτὸν ἐθελῆσαι τῷ Σκιπίωνι ἐκδοῦναι, ἐπὶ τῷδε προσπελάσαντα· κρύπτεσθαί τε νῦν ἐν τῇ πόλει. βοῆς τε ἐπὶ τούτῳ καὶ θορύβου γιγνομένου, τὴν ἐκκλησίαν τινὲς καταλιπόντες, ἐζήτουν Ἀσδρούβαν περιιόντες. ὁ δ' ἔφθασε μὲν ἐς τὸν τοῦ πατρὸς τάφον

κατα-

καταφυγὼν, καὶ φαρμάκῳ διαχρησάμενος αὐτόν. οἱ δέ, κἀκεῖθεν αὐτοῦ τὸν νέκυν ἐξελόντες, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποτεμόντες, περιέφερον ἐπὶ δόρατος ἀνὰ τὴν πόλιν. Ἀσδρούβας μὲν δὴ καὶ τὸ πρῶτον ἀδίκως ἐξεπεπτώκει· καὶ τὸ δεύτερον ψευδῶς διεβέβλητο ὑπὸ Ἄννωνος, καὶ τότε πρὸς Καρχηδονίων οὕτως ἀνῄρητο, καὶ οὕτως ἀποθανὼν ὑβρίζετο. Καρχηδόνιοι δὲ ἐπέστελλον Ἀννίβᾳ λῦσαι τὰς ἀνοχάς, καὶ πολεμεῖν Σκιπίωνι· κελεῦσαι δ' ὅτι τάχιστα τὸν πόλεμον μάχῃ, διὰ τὴν ἀπορίαν. ὁ μὲν δή, πέμψας ἔλυσε τὰς ἀνοχάς· καὶ Σκιπίων Πάρθον τε, μεγάλην πόλιν, αὐτίκα προσπεσὼν εἷλε, καὶ πλησίον Ἀννίβου μετεστρατοπέδευσεν. ὁ δὲ ἀνεζεύγνυε, τρεῖς τοῖς Ῥωμαίοις κατασκόπους ἐπιπέμψας, οὓς ὁ Σκιπίων ἔλαβέ τε, καὶ οὐκ ἔκτανεν (ὥσπερ ἔθος τοὺς κατασκόπους κτείνειν) ἀλλ' ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὰς ὁπλοθήκας καὶ τὰ μηχανήματα περιαχθῆναι κελεύσας, καὶ τὴν στρατιὰν γυμναζομένην ἰδεῖν, ἀπέλυσε φράζειν Ἀννίβᾳ περὶ ἑκάστων. ὁ δὲ ἠξίωσεν ἔτι συνελθεῖν ἐς λόγους Σκιπίωνι· καὶ συνελθὼν ἔλεγε Καρχηδονίους ἀγανακτῆσαι τῇ προτέρᾳ εἰρήνῃ, διὰ τὰ χρήματα· καὶ εἰ τοῦτο ἐκλυθείη, Σικελίας δὲ μόνον ἀξιοῖεν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ Ἰβηρίας, καὶ νήσων ὅσων ἄρχουσι, κρατεῖν, ἔσεσθαι τὰς συνθήκας βεβαίους. ὁ δέ, πολὺ (ἔφη) κέρδος Ἀννίβᾳ τῆς φυγῆς ἔσται τῆς ἐξ Ἰταλίας, εἰ ταῦτα προσλάβοι παρὰ Σκιπίωνος. καὶ ἀπηγόρευε πέμπειν ἔτι πρὸς αὐτόν· διαπειλησάμενοί τε ἀλλήλοις, ἀνεζεύγνυον ἑκάτερος ἐς τὸ αὐτοῦ στρατόπεδον·

Contumelia in defunctum.

21

epoto ſe abdiderat: illi autem defuncti inde protracti caput amputatum, ac haſtæ præfixum circumferebant per urbem. Sic Aſdrubal primùm exulavit immeritò: deinde falsò ab Hannone delatus, & tunc à civibus ad mortem adactus, etiam defunctus contumeliis affectus eſt. Qui mox mandarunt Annibali, ut ſolutis induciis bellum inferret Scipioni, & quamprimum fieri poſſet, armis de ſumma rerum decerneret, propter inopiam. Poſt ſolutas inducias Scipio Parthum, magnam urbem, cepit primo impetu: móxque caſtra admovit caſtris Annibalis. Ille ſua caſtra movit, ter miſſis in Romana exploratoribus: quos comprehenſos Scipio, præter caſtrenſem morem, non interfecit: ſed juſſos circumire, ut armamentaria, machináſq; & decurrentem exercitum inſpicerent, dimiſit incolumes ad Annibalem, ut eum edocerent de ſingulis. Ille poſtulavit colloquium. quo impetrato, ajebat populum Carthaginienſem moleſtè ferre fœdus, propter imperatam tantam pecuniam: quæ ſi remittatur, & pop. Rom. contentus ſit Sicilia, Hiſpania & occupatis inſulis, pacem firmam ac ratam fore. Reſpondit alter, Annibalem habiturum ingens Italiæ fugâ relictæ pretium, ſi hoc abs ſe impetraverit: interdixítque ne amplius nuntios ad ſe mitteret. Ita poſt mutuas minas quiſque in ſua caſtra digreſſi ſunt. Erat propè oppidum

Parthus urbs à Scipione capta.

22

Scipio præter caſtrenſem morem exploratores non interficit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Cilla oppidum. pidum Cilla, & juxtà tumulus caſtris idoneus: quem Annibal occupare volens, præmiſit qui caſtra metarentur: móxque cum toto exercitu eum petiit. Eum quum à Scipione occupatum inveniſſet, excluſus inde pernoctavit in medio campo arido, fodiendis puteis occupatus. Exercitus arenam egerens, paululum aquæ turbidæ, magno labore quæſitum, bibebat, abſque cibo, aliáve cura corporis: pars etiam in armis pernox perſtitit. Id ubi ſenſit Scipio, manè aggreſſus eſt feſſos itinere, ſiti, vigiliis.

Annibal ægrè tulit, alieno tempore ſe cogi ad prælium: conſi-
22 derans, ſive maneat, laboraturum ſe aquæ inopia, ſive fugiat, additurum hoſti animos, poſtremum agmen infeſtaturo: unde neceſſe fuit armis experiri. Móxque in aciem produxit armatorum fermè L. M. & elephantos LXXX. hos ante aciem per intervalla terroris cauſa conſtituit: poſt eos verò tertiam exercitus partem, quæ ex Gallis conſtabat ac Liguribus, intermixtis paſſim
Mauri & Baleares. ſagittariis & funditoribus Mauris & Balearibus. Hos ſequebatur alter ordo, in quo Pœni Afríque. Tertii deinceps erant Itali, ſecuti ejus auſpicia: quibus, ut vinci magis timentibus, fidebat plurimùm. equitatus in utroque cornu conſtitit. talis fuit Annibalis acies. Scipio habebat circiter XXIII. M. peditum, equites Italos & Rom. M. D. auxiliares

πόλις δ' ἐγγὺς ἦν Κίλλα, καὶ παρ' αὐτὴν λόφος ἀφυὴς ἐς στρατοπεδείαν· ὃν ἐπινοῶν ὁ Ἀννίβας προλαβεῖν, ἔπεμπε τινὰς διαγράφειν τὸ στρατόπεδον· καὶ εὐθὺς ἀναστήσας ἐβάδιζεν ὡς ἕξων τὸν λόφον. Σκιπίωνος δ' αὐτὸν φθάσαντός τε καὶ προλαβόντος, ἀποληφθεὶς ἐν πεδίῳ μέσῳ καὶ ἀνύδρῳ, διετέλει τὴν νύκτα πᾶσαν ὀρύσσων φρέατα. καὶ στρατὸς αὐτοῦ διαμώμενος τὴν ψάμμον, ὀλίγον καὶ θολερὸν ἔπινον ἐπιμόχθως, ἀθεράπευτοί τε καὶ ἄσιτοι· καὶ ἐν τοῖς ὅπλοις ἔνιοι διενυκτέρευσαν. ὧν ὁ Σκιπίων αἰσθανόμενος προσέβαλεν ἅμα ἕῳ κεκμηκόσιν ἐξ ὁδοῦ καὶ ἀγρυπνίας καὶ ἀνυδρίας.

Ἀννίβας δ' ἤχθετο μὲν οὐχ ὅπῃ βούλοιτο συνιὼν ἐς μάχην, ἑώρα τε ὡς εἴτε μένοι κατὰ χώραν, κακοπαθήσων ὑπὸ τῆς ἀνυδρίας· εἴτε φύγοι, τὰ φρονήματα τῶν ἐχθρῶν ἀναστήσων, καὶ πολλὰ πεισόμενος ὑπ' αὐτῶν ἐπικειμένων. ὅθεν ἀναγκαῖον ἦν αὐτῷ μάχεσθαι· καὶ παρέτασσεν αὐτίκα ἄνδρας μὲν ἐς πεντακισμυρίους, ἐλέφαντας δὲ ὀγδοήκοντα· ἵστησι δὲ πρώτους μὲν τοὺς ἐλέφαντας ἐκ διαστημάτων ἐφ' ὅλου τοῦ μετώπου, φοβερώτατα κατασκευάσας· καὶ ὑπ' αὐτοῖς ἦν τὸ τρίτον τῆς στρατιᾶς, Κελτοὶ καὶ Λίγυες· τοξόται τε αὐτοῖς ἀναμεμίχατο πάντῃ, καὶ σφενδονῆται Μαυρούσιοι καὶ Γυμνήσιοι. τούτων δ' ὄπισθεν ἡ δευτέρα τάξις ἦν, Καρχηδόνιοί τε καὶ Λίβυες. τρίτοι δ' ὅσοι ἐξ Ἰταλίας εἵποντο αὐτῷ, οἷς δὴ καὶ μάλιστα (ὡς πλέον δεδιόσιν) ἐθάρρει. ἡ δ' ἵππος περὶ τὰ κέρατα ἦν. οὕτω μὲν Ἀννίβας ἐξέταξε. Σκιπίωνι δ' ἦσαν ἀμφὶ τοὺς δισμυρίους καὶ τρισχιλίους. ἱππεῖς δ' Ἰταλῶν καὶ Ῥω-

μαίων

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ρίων χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. συνε-
άχει δὲ Μασανάσσης ἱππεῦσι Νο-
άσι πολλοῖς, καὶ Δακάμας ἕτε-
ρος δυνάστης ἱππεῦσιν ἑξακοσίοις.
ὶ μὲν οὖν πεζὸν ἐς τρεῖς καὶ ὅδε
άξεις ἐπέταττεν ὁμοίως Ἀννίβᾳ. λό-
ους δ' ὀρθίους ἐποιεῖτο πάντας,
α δι' αὐτῶν οἱ ἱππεῖς εὐχερῶς
διαθέοιεν. ἐφίστη δ' ἑκάστῳ λόχῳ
προμάχους κατὰ μέτωπον, οἳ ξύλα
αχέα διπήχεα μάλιστα πυκνά, καὶ
ὰ πολλὰ αὐτῶν σεσιδηρωμένα, ἔ-
μελλον ὡς καταπέλτας ἐκ χειρὸς ἐς
ὺς ἐλέφαντας ἐπιόντας ἀφήσειν.
παρήγγελτο δ' αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἄλ-
οις πεζοῖς ἐκκλίνειν τὴν ὁρμὴν τῶν
θηρίων, καὶ περιθέοντας ἀκοντίζειν
αὐτὰ συνεχῶς, καὶ προσπελάζον-
ας, ὅτε δύναιντο, ὑποτέμνειν τὰ
νεῦρα. οὕτω μὲν οἱ διετετάχατο τῷ
Σκιπίωνι· τοὺς δ' ἱππέας, τοὺς μὲν
Νομαδικοὺς, ἐπέστησε τοῖς κέρασιν,
θισμένους τὴν τῶν ἐλεφάντων ὄψιν
ὀδμὴν φέρειν, τοὺς δὲ Ἰταλικοὺς,
διὰ τὸ ἄηθες, ὀπίσω πάντων, ἑ-
τοίμους ἐπελθεῖν διὰ τῶν διαστη-
μάτων, ὅτε τὴν πρώτην τῶν ἐλε-
φάντων ὁρμὴν ὑπομείνειαν οἱ πε-
ζοί. παρ' ἕκαστον δὲ τῶν ἱππέων τῶν-
δε ὑπηρέτης ἦν πολλὰ ἀκόντια φέ-
ρων, οἷς ἐπενόει τὰ θηρία ἀμύνε-
σθαι. οὕτω μὲν αὐτῷ καὶ ἡ ἵππος
εἶχε. παρεδίδου δὲ τὸ μὲν δεξιὸν
Λαιλίῳ, τὸ δὲ λαιὸν Ὀκταουΐῳ· ἐν
τοῖς μέσοις ἵστην αὐτός τε καὶ Ἀν-
νίβας, κατὰ δόξαν ἀλλήλων ἔχοντες
ἀμφ' αὐτοὺς ἱππέας ἐπικουρεῖν,
ὅπῃ τι πονούμενον ἴδοιεν· ὁ μὲν Ἀν-
νίβας, τετρακισχιλίους· ὁ δὲ Σκι-
πίων, δισχιλίους, καὶ τοὺς τετρακο-
σίους Ἰταλοὺς, οὓς αὐτὸς ὥπλισεν ἐν
Σικελίᾳ.

erant Maſaniſſa cum multis equitibus Numidis, & alter regulus Lacumaces cum DC equitibus. Aciem æquè ut Annibal triſariam diſtinxit, in haſtatos, principes, & triarios. cohortes aliquantum inter ſe diſtantes inſtruxit, ut per eas diſcurſus pateret equitibus. In fronte ſtatuit qui craſſis ſudibus bicubitalibus, pleriſque ferratis, elephantos ingruentes cominus feriendo tanquam tormento repercuterent. His ceteriſque peditibus mandatum eſt, ut impetum belluarum in dextram lævámque refugerent, & ipſas ancipitibus telis continenter peterent, aut propius accurrendo, quoties poſſent, nervos earum ſucciderent. Sic inſtructis peditibus, equitatum Numidarum in utroque cornu locavit, aſſuetum ferre odorem & aſpectum elephantorum. Italico verò non aſſueto talibus, poſtremam aciem clauſit, parato ad excurrendum inter ordines, quamprimum pedites elephantorum impetum retunderent. ſinguli autem horum adjunctum habebant velitem, armatum multis telis quibus arceret belluas. atque ita equites quoque inſtructi ſunt. Dextro Lælius, Octavius lævo præfuit: mediam aciem utrinque imperatores ipſi tuebantur, ſimúlque exiſtimationem mutuam, ſtipati equitibus, ut ubi- 23
cunque laborantibus ſuccurrerent. Habebat autem Annibal circa ſe eorum quatuor millia: Scipio verò duo millia, & inſu-
er trecentos illos Italos, quos ipſe armaverat in Sicilia.

Lacumaces regulus.

Inſtructis aciebus uterque obequitabat exhortans ſuos: Scipio, deos invocans coram omnibus, quos fœderum teſtes Pœni violaverint toties quoties à pactis diſceſſerint: & milites jubens non tam multitudinem hoſtium conſiderare, quàm virtutem propriam, qua & antè hoſtes eoſdem in eadem terra viciſſent: quòd ſi & victoribus de futuro ſolicitudo ſit, apud victos majorem eſſe procul dubio. Ita Scipio ſuos accendebat, paucitatem eorum conſolans. Contrà Annibal rerum in Italia geſtarum ſuos admonebat victoriarúmque illuſtrium, non de Numidis partarum, ſed de univerſa Italia: & eveſtigio paucitatem hoſtium oſtendebat, exhortans ne plures paucioribus, & indigenæ cederent exteris. Periculum quoque præſentis certaminis, & magnitudinem, uterque apud ſuos exaggerabat: Annibal, aſſeverans agi de Carthagine totáque Africa, ſerviturâne an imperatura ſit in poſterum: è diverſo Scipio, victis non eſſe quò ſe in tutum recipiant, victores ſecuturam magnam acceſſionem imperii, ſimúlque præſentium laborum requiem, deſideratum in patriam reditum, ſempiternamque gloriam. Poſt has exhortationes tubæ à Pœnis primùm, mox & à Romanis cecinerunt. In congreſſu verò primi elephanti ornatu

Scipionis cum Annibale conflictus.

Ἐπεὶ δὲ ἕτοιμα ἦν αὐτοῖς, ἐπέτρεχε τοὺς ἰδίους ἐπιπαρέρχων ἑκάτερος· ὁ μὲν Σκιπίων, τοὺς θεοὺς κατακαλῶν ἐν ὄψει τῶν στρατευομένων, ἐς οὓς οἱ Καρχηδόνιοι παρεσπονδήκεσαν, ὁσάκις ἔλυον τὰ συγκείμενα· καὶ τὴν στρατιὰν ἀξιῶν μὴ ἐς τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων ἀφορᾶν, ἀλλ' ἐς τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, ᾗ καὶ πρότερον, τῶνδε τῶν ἐχθρῶν πλειόνων ὄντων, ἐπεκράτησαν ἐν τῇδε τῇ γῇ. εἰ δ' ἔστι καὶ τοῖς νικήσασιν ἐπὶ τῷ μέλλοντι φόβος, ἡ ἀμφιβολία, πόσῳ ταῦτα τοῖς νενικημένοις πλεονάζειν ἀνάγκη; οὕτω μὲν ὁ Σκιπίων ἠρέθιζέ τε καὶ παρηγόρει τὴν ὀλιγότητα. ὁ δ' Ἀννίβας τῶν τε ἐν Ἰταλίᾳ γεγονότων ἔργων ὑπεμίμνησκεν αὐτοὺς, ὡς λαμπρὰ καὶ μεγάλα πράξειαν, οὐκ ἐπὶ Νομάσιν, ἀλλ' ἐπὶ πᾶσιν Ἰταλοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν. καὶ τὴν ὀλιγότητα τῶν ἐχθρῶν αὐτόθεν ἑστὼς ἐπεδείκνυε, καὶ παρεκάλει μὴ χείρους ὀλιγωτέρων ἐν οἰκείᾳ γῇ πλέονας ὄντας ὀφθῆναι. τὸν δὲ κίνδυνον τοῦ παρόντος ἀγῶνος καὶ τὸ μέγεθος ἑκάτερος τοῖς ἰδίοις ὑπερεπῆρεν· Ἀννίβας μὲν, ὅτι Καρχηδόνα καὶ Λιβύην ἅπασαν ὁ ἀγὼν ὅδε κρινεῖ, ἢ δούλην εὐθὺς ἡσσωμένων εἶναι, ἢ εἰς τὸ ἔπειτα ἄρχειν ἁπάντων ὧν ἐπεκράτουν. Σκιπίων δ', ὅτι νικωμένοις μὲν οὐδ' ἀναχώρησις ἐστὶν ἀσφαλὴς, ἐπικρατοῦσι δὲ ἀρχὴ μεγάλη προσγίγνεται, καὶ ἀνάπαυλα πόνων τῶν παρόντων· καὶ ἐς τὰ οἰκεῖα ἀπόπλους, καὶ ἐς τὸ μέλλον εὔκλεια. οὕτω παροξύνας τοὺς ἰδίους ἑκάτερος, ἐς τὸν ἀγῶνα συνῄεσαν, Ἀννίβας μὲν, σαλπίγγων κατάρξας, Σκιπίων δ' ἀντηχεῖν κελεύσας. συνιόντων δ' αὐτῶν, οἱ μὲν ἐλέφαντες κατῆρχον τῆς μάχης, ἐς τὸ φοβερώτατον ἐσκευασμένοι,

μένοι, καὶ τοῖς κέντροις ἐξοτρυνόμενοι πρὸς τῶν ἐπικαθημένων. περιθέοντες δ᾽ αὐτοὺς οἱ Νομάδες ἱππεῖς ἐσηκόντιζον ἀθρόως, μέχρι τρωθέντας τε καὶ φεύγοντας, καὶ δυσχερῶς ἔτι ἔχοντας, ἀπήγαγον ἐκ μάχης οἱ ἐπιβάται. καὶ τάδε μὲν ἦν περὶ τοὺς ἀμφὶ τὰ κέρατα ἐλέφαντας· οἱ δ᾽ ἐν μέσῃ τῇ φάλαγγι τοὺς Ῥωμαίων πεζοὺς κατεπάτουν, ἀπείρους τε ὄντας τοιᾶσδε μάχης, καὶ βαρεῖς ὑπὸ τῆς ὁπλίσεως, καὶ παρ᾽ αὐτὸ φεύγειν εὐκόλως ἢ διώκειν οὐ δυναμένους· ἕως ὁ Σκιπίων τοὺς ἱππέας τοὺς Ἰταλικούς, ὀπίσω τεταγμένους καὶ κουφότερον ἐσκευασμένους, ἐπαγαγών, ἀποβῆναι τῶν ἵππων ταρασσομένων ἐκέλευσε, καὶ τοὺς ἐλέφαντας περιθέοντας ἐσακοντίζειν· πρῶτός τε αὐτὸς ἀποβὰς ἔτρωσε τὸν προπηδῶντα τῶν ἐλεφάντων. θαρρησάντων δὲ τῶν ἄλλων, καὶ τιτρωσκόντων ἤδη πανταχόθεν αὐτούς, καὶ οἵδε ὑπεχώρουν. καὶ γενομένης τῆς μάχης καθαρᾶς θηρίων, ὁ ἀγὼν ἐγίγνετο μόνων ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. τὸ μὲν οὖν δεξιὸν τὸ Ῥωμαίων, οὗ Λαίλιος ἐπεστάτει, τρέπεται τοὺς ἐναντίους Νομάδας, Μασσανάσσου βαλόντος αὐτῶν τὸν δυνάστην Μασσάθην. ὀξέως δ᾽ αὐτοῖς ὁ Ἀννίβας ἐπιδραμών, συνέστησε τὴν μάχην. τὸ δὲ λαιόν, ἔνθα Ῥωμαίων μὲν Ὀκτάουιος ἐπεστάτει, τῶν δὲ πολεμίων Κελτοὶ καὶ Λίγυες ἦσαν, ἐπόνει μάλα καρτερῶς ἑκατέροις· καὶ Σκιπίων μὲν ἔπεμπε Θέρμον τὸν χιλίαρχον ἐπικουρεῖν, μετ᾽ ἐπιλέκτων· Ἀννίβας δ᾽ ἐπεὶ τὸ λαιὸν συνέστησεν, ἐς τοὺς Λίγυας καὶ Κελτοὺς μεθίππευεν, ἐπάγων ἅμα τὴν δευτέραν τάξιν Καρχηδονίων τε καὶ Λι-

terrifico pugnam occeperunt, ſtimulis concitati ab inſeſſoribus: quos equites Numidæ circumcurſando telis obruebant, donec ſaucii & in ſuos ſe vertentes, jámque moderatu difficiles, à rectoribus ſubducti ſunt ex acie. & hoc quidem in utroque cornu accidit. Ceterùm in acie media 24 proculcabantur pedites Romani, imperiti hujus pugnæ generis & propter gravem armaturam nec ad refugiendum nec ad perſequendum agiles: donec Scipio equites Italicos, è poſtrema acie inductos, & levius armatos juſſit ab equis territis deſilire, & in elephantos huc illuc ruentes tela conjicere: primúſque ipſe deſcendit, & elephantem procurrentem ſauciavit. Hoc exemplo confirmatis aliis, & undique jam eos vulnerantibus, retro cedebant hi quoque. Sic exactis è pugna belluis, certamen virorum tantùm & equorum ſupererat. Dextrum cornu, cui Lælius præerat in fugam vertit oppoſitos ſibi Numidas, poſtquam Maſaniſſa vulneravit Maſintham eorum regulum: quibus properè ſuccurrens Annibal, prælium redintegravit. In lævo, ubi Octavius pugnabat contra Gallos & Ligures, utrinque laborabatur pariter: eò Scipio ſubmiſit Thermum tribunum cum ſelectis militibus. Annibal reſtituto lævo ſuo cornu, ad Ligures Gallóſque tranſvolavit, inducens ſimul & Pœnorum Afrorúmque ſubſidium: id a-

Scipio elephantem ſauciat.

Maſinthas.

nimadvertens Scipio, movit & ipſe principes. Ibi duobus præſtantiſſimis ducibus contendentibus, militum quoque fuit egregium certamen ſub ipſorum oculis, dum verentur cedere, nec ſibi quicquam ad ſummam alacritatem reliquum faciunt, laborem accendentibus crebris vehementibúſque cohortationibus. Quúmque diu Marte dubio certatum eſſet, duces ambo, miſerati ſuos feſſos, concurrerunt, quò citius decerneretur: emiſſiſque pariter telis, Scipio trajecit Annibalis clypeum: Annibal equum percuſſit alterius, qui vulneris impatiens Scipionem in tergum excuſſit: ille inſcenſo alio, rurſum Annibalem telo, ſed tunc etiam fruſtra, petiit: niſi quòd vulneravit proximum equitem. Interim re cognita Maſaniſſa ſupervenit: & Romani, ubi viderunt, imperatorem ſuum, non ducis ſolùm, verùm etiam militis obire munia, pugnaréque pro militibus, impreſſione vehementius

Annibal & Scipio concurrunt inter ſe.

25 facta, coegerunt hoſtem terga vertere, quem urgendo perſequebantur, Annibale ſuis adequitante, fruſtráque conante ſurdos precibus ad repugnandum ſiſtere. Videns igitur ſe nihil apud eos proficere, Italos, quos ſecum adduxerat, nondum motos è ſubſidiis, concivit in prælium, ſperans, dum Romani fuſos perſequuntur, facilius turbatum iri eorum ordines: illi ubi viderunt eum hoc agere, ceu teſſera data ſe recipiendo properè integrarunt ordines. Jámque deſtituti equitatu, abſumptis miſſi-

βύων. κατιδὼν δ' αὐτὸν ὁ Σκιπίων, ἀντιπαρῆγε μεθ' ἑτέρου στίφους. δύο δὲ στρατηγῶν ἀρίστων ἐς ἀγῶνα συνιόντων, ἔρις ἦν τῶν ὑφ' ἑκατέρῳ λαμπρὰ, καὶ δέος· καὶ προθυμίας οὐδετέροις τι ἐνέλειπε, σφοδροῦ καὶ ὀξέος ὄντος πόνου τε καὶ παρακελεύσεως. μακρᾶς δὲ καὶ ἀκρίτου τῆς μάχης οὔσης, οἱ στρατηγοὶ τοὺς κάμνοντας ἐλεοῦντες, ὥρμων ἐπ' ἀλλήλους, ὡς ἐν σφίσι τῆς κρίσεως ταχυτέρας ἐσομένης· καὶ ἠκόντισαν ὁμοῦ, Σκιπίων μὲν, Ἀννίβου τὴν ἀσπίδα, ὁ δ' Ἀννίβας ἔτυχε τοῦ ἵππου. καὶ ὁ ἵππος ὑπὸ τῆς πληγῆς ἐξέφερεν ὀπίσω τὸν Σκιπίωνα, μέχρι περιβὰς ἕτερον ἵππον, αὖθις ἐς τὸν Ἀννίβαν ἠκόντισεν. ἀλλ' ἀπέτυχεν αὐτοῦ καὶ τότε, τὸν δὲ ἱππέα τὸν ἐγγὺς ἔβαλεν. ἧκεν δ' ἐν τούτῳ καὶ Μασσανάσσης πυθόμενος· καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, τὸν στρατηγὸν ὁρῶντες στρατιωτικῶς σφῶν ὑπερμαχόμενον, καρτερώτερον τοῖς πολεμίοις ἐνέπεσον, καὶ ἐτρέψαντο καὶ φεύγοντας ἐδίωκον· οὐδὲ παριππεύοντος αὐτοῖς τοῦ Ἀννίβου, καὶ δεομένου στῆναι, καὶ τῆς μάχης αὖθις ἐς πεῖραν ἐλθεῖν, ἔτι ἐπείθοντο. ἀπογνοὺς οὖν αὐτὸς ὁ Ἀννίβας τοὺς ἐξ Ἰταλίας οἱ συνελθόντας, ἐφεδρεύοντας ἔτι καὶ ἀτρεμοῦντας ἦγεν ἐπὶ τὴν μάχην, ἐλπίσας Ῥωμαίοις, ἅτε διώκουσιν, ἀσυντακτοτέροις ἐπιπεσεῖσθαι. οἱ δὲ τὸ ἐνθύμημα αὐτοῦ θεασάμενοι μετὰ σπουδῆς ἀλλήλους ἐκ τῆς διώξεως ἐκάλουν, καὶ συνετάσσοντο αὖθις ἐς μάχην. οὔτε δὲ ἵππων σφίσι παρόντων, οὔτε ἀκοντίων ἔτι ὄντων, ξίφεσιν ἐς ἀλλήλους ἐχρῶν-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…, καὶ συνεπλέκοντο. φόνος τε ἦν
…ολὺς ἐνθάδε μάλιστα, καὶ τραύ-
…ματα μέγιστα, καὶ πιπτόντων στό-
…νος, καὶ ἀναιρούντων μεγαλαυχία·
…έχει ποτὲ καὶ τούσδε ἐτρέψαντο οἱ
…παλοὶ, καὶ φεύγουσιν εἵποντο. κρί-
…ς τε ἦν λαμπρὰ τοῦ πολέμου. καὶ
Ἀννίβας ἐν τῇ φυγῇ θεασάμε-
…νος ἱππέων Νομάδων πλῆθος
…συνεστηκὸς, προσδραμὼν ἠξίου μὴ
…περιλιπεῖν αὐτόν· καὶ πείσας, ἐπῆγε
…τοῖς διώκουσιν, ἐλπίσας ἐργάσα-
…σθαι τινὰ πάλιν δίωξιν. πρώτοις
Μασσυλίοις ἐντυχὼν ἐμάχετο· καὶ
…όνος ἦν οὗτος, Μασσανάσσου καὶ
…ννίβου συνεστώτων. φερομένων δὲ καὶ
…τῶνδε ἐπ' ἀλλήλους ὑπὸ προθυ-
…μίας, ἐς μὲν τὴν ἀσπίδα ὁ Μασ-
…σανάσης ἠκόντισε βαλών· ὁ δὲ Ἀννί-
…βας καὶ τότε ἔτυχε τοῦ ἵππου. καὶ ὁ
…Μασσανάσης ἐκπεσὼν, πεζὸς ἐπὶ τὸν
…Ἀννίβαν ὥρμα, τόν τε ἐπελαύνοντα
…πρὸ τῶν ἄλλων ἱππέα βαλὼν ἀ-
…πέκτεινε· καὶ τῶν λοιπῶν τὰ ἀκόντια
…ς τὴν ἐλεφαντίνην ἐκδεχόμενος, ἓν
…τῶν ἐμπεπηγότων ἐξεῖλε· καὶ ἀκοντί-
…σας ἐς τὸν Ἀννίβαν αὖθις, οὐδ' ὣς
…ἐπετύγχανεν, ἀλλὰ τὸν ἐγγὺς ἱππέα
…καὶ ὅδε ἀπέκτεινεν· ἕτερον δ' ἐξέλ-
…κων, ἐς τὸν βραχίονα ἐτρώθη, καὶ
…ὑπεχώρησεν ἐκ τῆς μάχης ἐπ' ὀλί-
…γον. Σκιπίων δὲ πυθόμενος, ἔδει-
…σε περὶ τῷ Μασσανάσῃ, καὶ ἐς τὸ
…ἔργον ἠπείγετο· καὶ εὗρε τὸν Μασσα-
…νάσην ἐς τὴν μάχην αὖθις ἐπὶ ἵπ-
…που φερόμενον ἑτέρου, τὸ τραῦμα
…ἐπιδήσαντα. ὅ, τε ἀγὼν ἦν ἴσος
…αὐτοῖς αὖθις καὶ πάνυ καρτερὸς, αἰ-
…δουμένων τοὺς στρατηγοὺς ἑκατέρων·
ἕως ὁ Ἀννίβας ἐπὶ τινὸς λόφου θεα-
…σάμενος Ἴβηρας καὶ Κελτοὺς συνε-
…στῶτας, ἐξίππευσεν ὡς καὶ ἐκείνους ἐπάξων. τότε γὰρ οἱ μαχόμενοι τὸ

libus, rem gladiis gerebant cominus, tum verò ingens cædes edebatur magnis vulneribus, inter gemitus cadentium & clamores inſultantium: donec hac quoque parte hoſtes fuſi fugatíque ſunt, indubia jam victoria. Annibal inter fugiendum conſpicatus conglobatos equites Numidas, accurrit, rogavítque ne ſe deſererent: quo impetrato, in perſequentes fecit impetum, ſperans ſe eos in fugam verſurum: & forte fortuna in Maſæſulos incidit. Jámque commiſſi erant Maſaniſſa & Annibal: quibus alacriter concurrentibus, Annibal ictum excepit clypeo, & hoſtis equum tunc quoque percuſſit. Maſaniſſa reſurgens, Annibalem invaſit pedibus, & equitem objicientem ſe, telo confixit: reliquorum aliquot jacula excepit ſcuto elephantino, &, uno quod hæſerat extracto, iterum Annibalem fruſtra petiit, quum alius eques intercurrens, letale vulnus acciperet: dúmque rurſum evellit aliud, ſauciatus brachium, pugna exceſſit paulisper. Hoc audito Scipio, Maſaniſſæ timuit: quúmque eò properaret, reperit eum vulnere obligato pugnam equo alio repetere. Sicque redintegrato prælio pugnatum eſt acriter, utriſque pariter duces ſuos reverentibus: donec Annibal, viſo, in quodam colle, Hiſpanorum Gallorúmque globo, equum illò adegit, ut & hos adduceret: reliqui cauſam

Maſaniſſa & Annibal inter ſe concurrunt.

Amor militum erga Annibalem.

Maſaniſſæ virtus & fortitudo incredibilis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

26 abitus non intelligentes, & rati eum fugere, ultro contentionem remiſerunt, turbatíſq; ordinibus fugerunt, non quà Annibal, ſed quà cuique viſum eſt. Hos ita diſperſos Romani quaſi abſoluta victoria perſequebantur, ſolutis ordinibus, ne ipſi quidem ſcientes propoſitum Annibalis: qui mox reverſus eſt, ſtipatus Hiſpanis Galliſque. Scipio rurſum ſuis à perſecutione revocatis aciem reſtituit properè, numero ſuperantem, eos qui è colle deſcenderant: quamobrem non difficilis fuit victoria. Annibal, quum ne hic quidem ultimus conatus ſuccederet, rebus omnino deſperatis, fugæ ſe commiſit. Eum equites perſequebantur, & inter ceteros multos Maſaniſſa, vexatus vulnere, ſemper imminens, & vehementer cupiens Annibalem captivum ad Scipionem adducere: ſed illum nox eripuit. Tandémque per tenebras cum viginti equitibus, qui ſoli curſum ejus æquare potuerant, refugit in oppidum, nominatum Thon: ubi cognovit Brutiorum Hiſpanorúmque multos equites eôdem è clade fugiſſe. Metuens igitur Hiſpanos, ut barbaros temerarios, Brutios verò, ut Italos, Scipionis conterraneos, ne, quo facilius veniam erratorum & actæ contra Italiam militiæ conſequerentur, Scipioni ipſum dederent, clam, uno fidiſſimo equite comitatus, effugit: emenſúſque intra duas noctes duóſque dies fer-

Mentem ducis non intelligere magnorum malorum cauſa.

Annibalis fuga.

Thon oppidum.

μὲν αἰτίας οὐ συνιέντες, τὴν δὲ ἀποχώρησιν αὐτοῦ φυγὴν ὑπολαβόντες εἶναι, τὸν ἀγῶνα μεθῆκαν ἑκόντες· καὶ ἔφυγον ἀκόσμως, οὐχ ᾗπερ ἑώρων Ἀννίβαν, ἀλλ' ὅποι τύχοιεν ἕκαστοι. καὶ οἱ μὲν οὕτω διελύθησαν· Ῥωμαῖοι δὲ αὐτοὺς, ὡς τετελεσμένης τῆς μάχης, ἐδίωκον ἀτάκτως, οὐδ' αὐτοὶ τῆς Ἀννίβου προαιρέσεως συνιέντες. ὁ δ' ἐπανῄει πεφραγμένος Ἴβηρσι καὶ Κελτοῖς. καὶ ὁ Σκιπίων αὖθις ἐκ τῆς διώξεως τοὺς Ῥωμαίους ἀνεκάλει μετὰ σπουδῆς, καὶ παρέταξε πολὺ πλείονας τῶν ἀπὸ τοῦ λόφου καταβεβηκότων· ὅθεν αὐτῷ οὐ δυσχερῶς περιεγίγνετο. Ἀννίβας δὲ, καὶ τῆσδε τῆς πείρας τελευταίας γινομένης ἀποτυχὼν, ἔφευγεν, ἤδη σαφῶς ἀπογνοὺς ἅπαντα. καὶ αὐτὸν ἐδίωκον ἱππεῖς ἄλλοι τε πολλοὶ, καὶ Μασσανάσσης, περιωδυνῶν ὢν ἐκ τοῦ τραύματος· αἰεί τε πλησιάζων, καὶ μέγα ποιούμενος αἰχμάλωτον Ἀννίβαν ἀγαγεῖν Σκιπίωνι. τὸν δὲ νὺξ ἐρρύσατο· καὶ σκότος μετ' εἴκοσι ἱππέων, τῶν δυνηθέντων σὺν αὐτῷ συνανύσαι τὸν δρόμον, ἐς πόλιν κατέφυγεν, ᾗ ὄνομα Θών. ἔνθα Βρετίων ἔγνω καὶ Ἰβήρων ἱππέας πολλοὺς ἀπὸ τῆς ἥττης συμπεφευγότας. δείσας οὖν περὶ μὲν τῶν Ἰβήρων, ὡς βαρβάρων ταχυέργων, περὶ δὲ Βρετίων, ὡς Ἰταλῶν ὁμοεθνῶν Σκιπίωνι, μὴ ἐς συγγνώμην ὧν ἐξήμαρτον ἐς τὴν Ἰταλίαν, προσαγάγωσιν αὐτὸν τῷ Σκιπίωνι, λαθὼν ἐξέφυγε, μεθ' ἑνὸς ἱππέως, ᾧ μάλιστ' ἐπίστευε. σταδίους δ' ἀνύσας ἐς τρισχιλίους, δύο νυξί τε καὶ ἡμέραις,

ᾗ ὄνομα Θών] Malè in Edit. Θεών.

ἡμέραις, ἧκεν ἐς πόλιν ἐπὶ θαλάσσης Ἀδρυμητὸν, ἔνθα τι μέρος ἦν αὐτῷ στρατιᾶς σιτοφυλακοῦν. περιπέμπων δ' ἐς τὰ πλησίον, καὶ τοὺς ἐκ τῆς μάχης διαφυγόντας ἀναλαμβάνων, ὅπλα καὶ μηχανήματα εἰργάζετο. Σκιπίων δὲ, νίκην ἀρίστην νενικηκὼς, τὰ μὲν ἄχρηστα τῆς λείας ἐνεπίμπρη διαζωσάμενος αὐτὸς, ὥσπερ εἰώθασι Ῥωμαίων οἱ στρατηγοί· χρυσίου δ' ἐς Ῥώμην τάλαντα δέκα, καὶ ἀργυρίου ͵β καὶ ͵φ, καὶ ἐλέφαντα εἰργασμένον, καὶ τοὺς ἐπιφανεῖς τῶν αἰχμαλώτων ἔπεμπε, καὶ Λαίλιον ἐξαγγελοῦντα περὶ τῆς νίκης, ἐπὶ νεῶν. τὰ δὲ λοιπὰ ἀποδόμενος, τὴν τιμὴν ἐπιδιεῖλε τῷ στρατῷ· καὶ δῶρα τοῖς ἀριστεύσασιν ἐδίδου, καὶ Μασσανάσσην ἐστεφάνου· καὶ τότε καὶ τὰς πόλεις ἐπιὼν ἐχειροῦτο.

Τὸ μὲν δὴ τέλος τῆς Ἀννίβου τε καὶ Σκιπίωνος ἐν Λιβύῃ μάχης, τότε πρῶτον ἀλλήλοις ἐς χεῖρας ἐλθόντων, τοῦτ' ἦν. ἀπέθανον δὲ Ῥωμαίων

mè tria ſtadiorum millia, venit Adrumetum, urbem maritimam, ubi partem quandam copiarum habebat ad frumenti cuſtodiam: evocánſque è circumvicinis locis milites, & elapſos è prælio recolligens, arma parabat ac machinas. At Scipio victoriam adeptus egregiam, ſpolia minus utilia cremavit ipſe accinctus, ut Romanis mos eſt ducibus. pretioſam prædam in urbem miſit; auri talenta decem, argenti talentorum MMD. ebur arte laboratum, & captivos nobiles navibus impoſitos, ſimúlque Lælium, victoriæ nuntium: reliquam divendidit, & pretium di- 27
viſit militibus, ex quo & dona militaria meritis diſtribuit, Maſaniſſæque coronam dedit: ac tum demum civitates obeundo in deditionem accipiebat.

Scipionis victoria.

Hoc eventu Annibal cum Scipione depugnavit in Africa, tunc primùm cum armis congreſſi. Deſiderati ſunt in Romano exercitu

τὰ μὲν ἄχρηστα τῆς λείας ἀνεπίμπρη] Ex more & ſuperſtitione Romanorum. Sic L. Æmilius Paulus victis Macedonibus arma hoſtium face ſubdita ſuccendit, apud Livium lib. XLV. c. 33. & lib. XXVIII. apud eundem Cn. Manlius victis Gallogræcis, armis hoſtium in uno concrematis tumulo, ceteram prædam conferre omnes juſſit. Africanus minor inferius *ſcuta, machinas & naves inutiles, Marti Minervæque ſacratas accinctus cremavit, more patrio.* Non tamen hoc ſemper in uſu fuiſſe liquet ex Flori. l. IV. c. 12. ubi cæſis à Vibio Pannoniis, *arma victorum non ex more belli cremata, ſed capta ſunt, & in profluentes data: ut ceteris qui reſiſtebant victoria ſic nuntiaretur.* Plerunque autem ſpoliorum partem deorum alicui conſecrabant ac devovebant, idque non ſolum cum ad bellum proficiſcerentur imperatores, ſed etiam cum victoriam obtinuiſſent atque ad triumphum reverterentur. De quibus multa ſcitu non indigna produxit *Thomaſinus l. de donariis & tabulis votivis,* cui addi poteſt *Faber lib. 2. Semeſtr. c. 3.* & *Stewech. ad Vegetii lib. 2.* Unde & Romæ templum erat *Jovis Prædatoris,* ita à præda dicti, quod ei à præda aliquid deberetur. Servius 3. Æneid. *Romanis,* inquit, *moris fuit, ut bella geſturi de parte prædæ aliquid numinibus pollicerentur, adeo ut Romæ fuerit unum templum Jovis Prædatoris.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Cæſorum ab utraque parte numerus.

ercitu quingenti ſupra duo millia: Maſaniſſa aliquanto plures amiſit: hoſtium ceciderunt XXV. M. capta ſunt VIII. M. D. Hiſpani transfugerunt ad Scipionem CCC: Numidæ ad Maſaniſſam DCCC. Priuſquam autem hujus victoriæ nuntius vel Romam perferretur vel Carthaginem, Pœni ſcripſerunt Magoni, tunc militem mercede conducenti in Gallia, jubentes ut Italiam, ſi poſſet, invaderet, aut cum mercenariis navigaret in Africam. His literis interceptis, & in urbem allatis, denuo ſenatus pedites equiteſque & naves ac pecunias ad Scipionem miſit: qui jam ad Carthaginem Octavium itinere terreſtri præmiſerat, ipſe tendebat eôdem cum navibus. Tum Carthaginienſes, ubi audivere victum Anibalem, legatos in actuaria navicula miſerunt ad Scipionem:

Hanno & Aſdrubal legati miſſi ad Scipionem.

quorum principes erant, Hanno Magnus & Aſdrubal Hœdus, qui caduceum altè in prora defixerant, & manus ad victorem tendebant ſuppliciter. Ille juſſit ut caſtra peterent, ubi pro tribunali eos admiſit: legati humi procubuerunt cum gemitu, ſublevatique ab apparitoribus, quicquid vellent permiſſi ſunt dicere. Tum Hœdus,

Oratio Aſdrubalis

Ego quidem, principes Romani, & Hanno hic, & quotquot

μὲν δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, Μασσανάσσου δ' ἔτι πλείονες· καὶ τῶν πολεμίων δισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι. αἰχμάλωτοι δ' ἐλήφθησαν ὀκτακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι. καὶ Ἴβηρες ηὐτομόλησαν πρὸς Σκιπίωνα τριακόσιοι, καὶ Νομάδες πρὸς Μασσανάσσην ὀκτακόσιοι. οὔπω δὲ οὔτε Καρχηδόνιοι τῶνδε, οὔτε Ῥωμαῖοι, πυθόμενοι, οἱ μὲν ἐπέστελλον Μάγωνι, ξενολογοῦντι ἔτι Κελτούς, ἐσβαλεῖν εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἰ δύναιτο, ἢ ἐς Λιβύην μετὰ τῶν μισθοφόρων καταπλεῦσαι· οἱ δὲ, τῶνδε τῶν γραμμάτων ἁλόντων, καὶ ἐς Ῥώμην κομισθέντων, στρατιὰν ἄλλην καὶ ἵππους καὶ ναῦς καὶ χρήματα ἔπεμπον τῷ Σκιπίωνι. ὁ δὲ ἤδη τῇ Καρχηδόνι κατὰ μὲν τὴν γῆν ἔπεμπεν Ὀκταούιον, ταῖς δὲ ναυσὶν αὐτὸς ἐπέπλει. καὶ οἱ Καρχηδόνιοι, τὴν ἧσσαν Ἀννίβου πυθόμενοι, πρέσβεις ἐπὶ κελητίου προσέπεμπον τῷ Σκιπίωνι, ὧν ἡγοῦντο Ἄννων τε ὁ Μέγας λεγόμενος, καὶ Ἀσδρούβας ὁ Ἔριφος· οἳ τὸ κηρύκιον ὑψηλὸν ἔστησαν ἐπὶ τῆς πρῴρας, καὶ τὰς χεῖρας ὤρεγον ἐς τὸν Σκιπίωνα, ἱκετῶν τρόπον. ὁ δ' αὐτοὺς ἐκέλευσεν ἥκειν ἐς τὸ στρατόπεδον· καὶ ἐλθοῦσιν ἐφ' ὑψηλοῦ προκαθήμενος ἐχρημάτιζεν. οἱ δὲ μετ' οἰμωγῆς ἑαυτοὺς ἐρρίπτουν ἐς τὸ ἔδαφος, καὶ τῶν ὑπηρετῶν ἀνιστάντων, καὶ λέγειν κελευόντων ὅ,τι θέλοιεν, Ἀσδρούβας ὁ Ἔριφος εἶπεν.

,, Ἐμοὶ μὲν ἐστὶν, ὦ Ῥωμαῖοι, καὶ
,, Ἄννωνι τῷδε, καὶ ὅσοι Καρχηδο-
,, νίων

Ἐμοὶ μὲν ἐστὶν, ὦ Ῥωμαῖοι.] Gelen. perinde vertit acſi ſcriptum eſſet, Ἐγὼ μὲν καὶ Ἄννων ὅδε καθαρεύομεν ἁμαρτ. &c. Non parum tamen diſcriminis inter hanc ſermonis formam & illam eſſe puto. Quum enim Aſdrubal ita loquitur, videtur velle innuere, non eſſe ſibi difficile ut ipſe & Han-

ne

„ νίων ἔμφρονες, καθαρεύειν ἁμαρτημάτων ὧν ἡμῖν ἐπικαλεῖτε. τοὺς γὰρ πρέσβεις ὑμῶν, ἐς οὓς ἐξήμαρτεν ἡ πατρὶς ἄκουσα ὑπὸ λιμοῦ, περιεσώζομεν, καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐπέμπομεν· χρὴ δ' ἡμᾶς μηδὲ Καρχηδονίων καταγινώσκειν ἁπάντων, οἵ γε τὴν εἰρήνην καὶ πρότερον ᾔτησαν, καὶ λαβόντες προθύμως ὤμνυον. εἰσὶ δ' αἱ πόλεις ἐπὶ τὸ χεῖρον εὐεπίστρεπτοι, καὶ τὸ πρὸς χάριν ἀεὶ παρὰ τοῖς πλήθεσιν ἐπικρατεῖ. ἃ καὶ ἡμεῖς ἐπάθομεν, οὔτε πεῖσαι δυνηθέντες, οὔτ' ἐπισχεῖν, διὰ τοὺς ἐκεῖ μὲν διαβάλλοντας ἡμᾶς, παρὰ δ' ἡμῖν τὴν παῤῥησίαν ἀφῃρημένους. μὴ δὴ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας εὐπειθείας ἢ εὐβουλίας, ὦ Ῥωμαῖοι, τὰ παρ' ἡμῖν κρίνετε·

Carthaginienſium ſapiunt, alieni ſumus à criminibus quæ nobis objicitis: nam legatos veſtros, quos inviti cives noſtri violarunt, fame cogente, nos ſervavimus & ad vos remiſimus. Nec populum tamen Carthaginienſem univerſum culpare convenit, qui & de pace prior egit, & fœdus oblatum iniit cupide. Omnis autem populus facilè in deterius ſeducitur: & quicquid gratum eſt, apud multitudinem vulgarem habetur potius. Id quod nos ipſi experti ſumus, qui nec ſuadendo, nec diſſuadendo quicquam profecimus propter obtrectatores clancularios, qui tamen coram nobis nunquam auſi ſunt ingenuè quid deſiderarent proloqui. Quapropter non eſt, principes Romani, quòd ex veſtra conſulendi parendíque diſciplina res

ad Scipionem & alios principes. 28

no puri ab illis criminibus judicentur. At P. Candidus vertit, Mihi quidem fas eſt, ô Romani, & Hannoni ipſi reliquiſque Carthaginienſibus, quicunque non inſipientes ſunt, purgare crimina quæ nobis objiciuntur. Quaſi verò καθαρεύειν ἁμαρτημάτων, idem valeret quod καθαίρειν ἁμαρτήματα (ſi tamen ita loquuntur Græci) & ideo poſſent hæc verba ita reddi, quia eum ſtatim hoc ipſum facientem videmus.

καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐπέμπομεν.] Non bene cum præcedentibus cohærent iſta interpretis verba, *Nec populum tamen Carthag.* &c. Sed dicendum potius fuit, *Atque adeo ne populum quidem Carthag. univerſum accuſare debetis.* Perinde acſi diceret Aſdrubal, Non ſolùm autem & ego & Hanno culpa caremus, ſed de aliqua etiam populi parte idem dici poteſt. Niſi quis Καρχηδονίων ἁπάντων malit ſimpliciter *Carthaginienſes omnes* interpretari, quàm *populum omnem*, ſive *univerſum* dicere. Neque enim dubium eſt, quin de illis, qui præcipui erant inter Carthaginienſes, hoc intelligi præcipue velit.

τὴν εἰρήνην καὶ πρότερον ᾔτησαν] Scribe πρότεροι, & pone hypoſtigmen poſt λαβόντες.

εἰσὶ δ' αἱ πόλεις ἐπὶ τὸ χεῖρον] Perinde eſt acſi diceret, ἀλλ' ὑμᾶς ἐνθυμεῖσθαι χρὴ ὅτι αἱ πόλεις ἐπὶ τὸ χεῖρον εἰσὶν εὐεπίστρεπτοι, id eſt, Sed vos conſiderare oportet, urbes facilè ad id quod deterius eſt deflecti.

Οὔτε πεῖσαι δυνηθέντες] Malè Gel. οὔτε πεῖσαι οὔτ' ἐπισχεῖν vertit, *nec ſuadendo nec diſſuadendo:* quum ἐπισχεῖν ſit cohibere ſeu reprimere, adhibita etiam vi, quos verbis ad officium ſuum adducere non potes. Nec malè etiam fortaſſe quis reddiderit, In officio ſuo continere.

Ἀλλ'

res noſtras exiſtimetis: ſed ſi fortè alicui noſtrum peccatum videtur calamitate premente majus, cogitet quanta ſit famis neceſſitas, quæ nobis horum malorum cauſa fuit præcipua. Niſi enim hæc interceſſiſſet, non erat ejuſdem populi, modò pacem orare, tantum pecuniarum offerre, naves longas paucis exceptis tradere, magnam partem imperii vobis cedere, in has conditiones jusjurandum interponere, legatione in hoc ad ſenatum veſtrum miſſâ: modò legatorum reditu non expectato, ultro peccare. Verùm hoc infortunium ad deum aliquem iratum, & tempeſtatem, quæ commeatus veſtros in portum noſtrum appulit, referendum eſt. Acceſſit huc fames quoque, conſultrix in rebus alienis peſſima, præſertim apud egenos omnium: nec eſt æquum

Fames conſultrix in rebus alienis peſſima.

,, ἀλλ' εἰ τῷ καὶ τῷ πεισθῆναι τοῖς
,, ἐπιτρίβουσιν ἀδίκημα εἶναι δοκεῖ, τὸν
,, λιμὸν ὑπείδεσθε, καὶ τὴν ἀνάγ-
,, κην, ἣ γέγονεν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ πά-
,, θους. οὐ γὰρ δὴ τῶν αὐτῶν ἔργον
,, ἀκούσιον ἦν, ἄρτι μὲν περὶ εἰ-
,, ρήνης παρακαλεῖν, καὶ χρήματα
,, τοσαῦτα διδόναι, καὶ τὰς νεῶν τὰς
,, μακρῶν, πλὴν ὀλίγων, ἀφι-
,, στάναι, καὶ τὸ πολὺ τῆς ἀρχῆς ὑ-
,, μῖν παρεῖναι, καὶ περὶ τῶνδε ὀ-
,, μνύναι τε καὶ ὅρκους πέμψαντας
,, ἐς Ῥώμην, ἔτι δ' ὄντων τῶν ἡ-
,, μετέρων πρέσβεων παρ' ὑμῖν, ἑ-
,, κόντας ἁμαρτεῖν· ἀλλὰ μάλιστα
,, μὲν θεῶν τις ἔβλαψε, καὶ ὁ χει-
,, μὼν, ὁ τὴν ἀγορὰν ὑμῶν ἐς
,, Καρχηδόνα καταγαγών. ἐπὶ δὲ
,, τῷ χειμῶνι ὁ λιμὸς ἡμᾶς ἀφεί-
,, λετο, μὴ καλῶς ὑπὲρ τῶν ἀλλο-
,, τρίων φρονῆσαι, πάντων ἐν-
,, δεεῖς ὄντας. οὐδὲ λογισμὸν αἰτεῖν

Ἀλλ' εἰ τῷ καὶ τῷ πεισθῆναι.] Scribe, ἀλλ' εἴτῳ καὶ τὸ πεισθῆναι τοῖς ἐπιτρ. Miror quomodo Gelen. ex iſtis Appiani verbis, ἀλλ' εἴτῳ καὶ τὸ πεισθῆναι τοῖς ἐπιτρίβουσιν ἀδίκημα εἶναι δοκεῖ, elici poſſe crediderit hunc ſenſum, *Sed ſi fortè alicui noſtrum peccatum videtur calamitate premente majus*: quum hæc ſententia requirat ut multa in ſcriptura illa mutentur, immo vix etiam mutatio ulla excogitari poſſe videatur, è qua ſenſus hic effici queat. Contra verò hunc ſenſum apertè verba illa admittunt, *Sed ſi cui vel in hoc peccatum eſſe videtur, quòd aſſenſus præbitus iis fuerit qui remp. perdebant*, vel *rempubl. peſſundabant.* Utitur autem hac voce eodem modo & alibi, & quidem in uno etiam loco qui non procul abeſt. Nam legitur pag. 31. ἐπιτρίψει τὸ πλῆθος. At P. Candidus putavit eſſe *cunctari*. vertit enim, *Verum ſi fidere cunctantibus peccatum ducitis.* Atqui pro *cunctari*, quod ab hoc loco prorſus alienum eſt, dicendum eſſet non ἐπιτρίβειν, ſed διατρίβειν. ſic tamen ut alia verba uſum illum frequentius habeant.

τὸν λιμὸν ὑπείδεσθε.] Scribo, ὑπίδεσθε.

ἔργον ἀκούσιον.] Non obſervavit Gelenius hanc pulchram antitheſin inter ἔργον ἀκούσιον, & ἑκόντας ἁμαρτεῖν, quod in fine hujus periodi legitur. Non cadebat (inquit) in eundem populum hæc facere, quæ nonniſi ab invitis fieri poterant; deinde quum hæc feciſſet, ultro in vos illa committere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ἄξιον παρὰ πλήθους ἀσυντάκτου καὶ ἀτυχοῦντος. εἰ δὲ καὶ ὡς ἀδικεῖν ὑμῖν δοκοῦμεν, οὐκ ἀτυχεῖν, ὁμολογοῦμεν, καὶ δι' αὐτὸ καὶ παρακαλοῦμεν. ἔστι δὲ τῶν μὲν μηδὲν ἁμαρτόντων δικαιολογία, τῶν δ' ἁμαρτόντων παράκλησις, ἐφ' ᾗ ταχύτερός ἐστιν ὁ τῶν εὐτυχούντων ἔλεος τὰ ἀνθρώπεια ὑφορωμένων, ὅταν αἰσθάνωνται διὰ τὰς αἰφνιδίους μεταβολὰς παρακαλοῦντας τοὺς ἐχθὲς ἀδικεῖν δυναμένους. οἷα καὶ ἡ Καρχηδονίων πόλις, ἡ τῆς Λιβύης μεγίστη καὶ δυνατωτάτη, ναυσὶ καὶ χρήμασιν ὁμοῦ καὶ ἐλέφασι, καὶ στρατῷ πεζῷ τε καὶ ἱππικῷ, καὶ ὑπηκόοις πολλοῖς, ἑπτακοσίοις ἔτεσιν ἀνθήσασα, καὶ Λιβύης πάσης, καὶ ἄλλων ἐθνῶν καὶ νήσων καὶ θαλάσσης τοσῆσδε ἄρξασα, καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἐς ἀμφήριστον ἐπὶ πλεῖστον ἐλθοῦσα, νῦν οὐκ ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ ταῖς ναυσὶν, οὐδ' ἐν τοῖς ἐλέφασι καὶ ἵπποις, οὐδ' ἐν τοῖς ὑπηκόοις, (ὧν πάντων ὑμῖν ἀφίσταται) τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς ὑμῖν ἔχει τοῖς προπεπονθόσι κακῶς. ἃ χρὴ θεωροῦντας ὑμᾶς, καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς νέμεσιν φυλαττομένους, μετριοπαθῶς χρῆσθαι ταῖς εὐπραξίαις, καὶ τῆς σφετέρας αὐτῶν, ὦ Ῥωμαῖοι, μεγαλοφροσύνης, καὶ τῆς Καρχηδονίων ποτὲ τύχης ἄξια πράσσειν, τάς τε τοῦ δαιμονίου μεταβολὰς

quum rationem actorum poſtulare à turba miſera. Quòd ſi mavultis hæc improbitati noſtræ imputare, quàm miſeriæ, fatemur, & ideo deprecamur: relinquatur innocentibus cauſæ dictio: erratum agnoſcentes decet deprecatio: quæ facilius apud felices miſerationem invenit, ſi conſiderent rerum humanarum vices mutabiles, & veniam orantes hodie, qui heri vim inferre poterant. Quale nunc recens eſt exemplum civitatis Carthaginienſium, quæ totius Africæ maxima potentiſſimáque, per DCC annos pollens claſſibus, pecuniis, elephantis, pedeſtribus equeſtribúſque copiis, Afrorum aliarúmque gentium ac inſularum terra maríque latè domina, & imperii veſtri jamdudum æmula, nunc non in maritimis opibus & claſſibus, non in equitatu elephantíſque, non in provinciis, quibus omnibus vobis decedit, ſpem ſalutis collocat: ſed in vobis ipſis prius malè tractatis. Hæc vos conſiderare oportet, fortunæque
potentis invidiam: & moderatè 29
uti tot proſperitatibus; rationémque habere, tum magnanimitatis veſtræ ſolitæ, tum Carthaginienſium felicitatis priſtinæ: & fortunæ beneficio, ſic in noſtris

μετριοπαθῶς χρῆσθαι] De his verbis μετριοπαθῶς χρῆσθαι ταῖς εὐπραξίαις, dictum eſt, Annot. quadam in paginam 49.

τάς τε τοῦ δαιμονίου μεταβολὰς] Sæpe proponitur conſideranda hæc rerum humanarum mutatio, tanquam omnibus æquè periculum ejus impendeat.

Neque

noſtris cladibus uti, ut nec deos immortales offendatis inſolentia, & apud homines laudem clementiæ vobis comparetis perpetuam. Nec enim vobis in poſterum timendum eſt à Pœnorum perfidia, quos anteactorum pœnitentia cogit tantas vobis pœnas luere. Eſt autem innocentiæ rectæque vitæ apud pruden-

Pœnorum perfidia.

„ ἀνεπιφθόνως ἐν ταῖς ἡμετέραις
„ συμφοραῖς διατίθεσθε· ἵνα καὶ
„ πρὸς τοὺς θεοὺς ἀναμάρτητα ᾖ τὰ
„ ὑμέτερα ἡμῖν, καὶ πρὸς ἀνθρώ-
„ πους ἀξιέπαινα πάντας. οὐ γὰρ εἰ
„ μετάθωνταί γε καὶ νῦν οἱ Καρ-
„ χηδόνιοι δέος ἐστὶν, οἳ τοσήνδε
„ μετάνοιαν καὶ δίκην τῆς πρὶν ἀ-
„ γνωμοσύνης ὑφίστανται. ἔστι δ'
„ ἀναμαρτησίας τοῖς μὲν σώφροσιν
„ ἡ εὐβο-

Neque enim ſolùm pag. quæ hanc proximè præcedit, legimus eò pertinentia (ubi tamen non ſimpliciter τὰς μεταβολὰς, ſed τὰς αἰφνιδίους μεταβολὰς, habemus) ſed etiam pag. 44. Ἀλλ' ἐς σωφρόνισιν ὑμῖν, ὦ Ῥωμαῖοι, καὶ μετριοπαθεῖν ἡ τῆς ἡμετέρας μεταβολῆς ὀξύτης ἔστω. Sic & 47. τοὺς δὲ ὑπάτους ἔχε μὲν οἶκτος ἀνθρωπίνης μεταβολῆς. Illa tamen verba pag. 29. (quæ nunc in manibus eſt) τάς τε τοῦ δαιμ. μεταβ. ἀνεπιφθόνως ἐν ταῖς ἡμετ. συμφοραῖς διατίθεσθαι, ita Gelen. vertit, ut nullam mutationum mentionem fecerit. Ita enim totum hunc locum reddit, Et fortunæ beneficio ſic in noſtris cladibus uti, ut nec deos immortales offendatis inſolentia, & apud homines laudem clementiæ vobis comparetis perpetuam. Atqui quum hoc etiam in loco præcipuum id ſit, quòd mutationes illas conſiderandas his proponit (nimirum ut quas & ipſi experiri aliquando poſſint) earum mentio prætermittenda non fuit. & viciſſim minimè neceſſe fuit duas voces iis quæ ab Appiano dicuntur, adjicere, videlicet *inſolentiæ* & *clementiæ*. Poſſit autem locus iſte mentione illa non prætermiſſa, & illis vocibus non adjectis, ita reddi, *Et circa mutationes quæ divinitus contingunt, ita vos gerere, ut noſtræ calamitates nullam vobis invidiam conflent. Hinc enim fiet ut iis quæ de nobis ſtatuetis, minimè in deos delinquatis, & ea laude digna ab omnibus hominibus judicentur.* Scio tamen fore, qui genitivo τοῦ δαιμονίου fortunam ſignificari exiſtiment: ſed hæc interpretatio non placet: ſicut nec præcedens genit. τύχης fortunam, ſed εὐτυχίαν, id eſt felicitatem, ſignificare putandum eſt. Adde quòd in illis quos attuli antea locis μεταβολὴν aut μεταβολὰς, ſine ulla fortunæ mentione, dici videmus. Sed enim quendam etiam habemus locum initio pag. 50. ubi τύχην ἀνθρωπείαν de his dicere mutationibus videtur. Cæterùm non dubito quin ſcribendum ſit ὑμῖν poſt ὑμέτερα. Nec repugnaverim ei qui, ſicut ego ex ἡμῖν facio ὑμῖν, ita, mutato viciſſim υ in η, legere malit ἡμέτερα. ut τὰ ἡμέτερα ſonet Res noſtræ, id eſt, Ea quæ de rebus noſtris ſtatuetis, ſive de ſtatu rerum noſtrarum.

Οὐ γὰρ εἰ μετάθωνται] Scribo οὐ γὰρ μὴ μετάθωνται.

δίκην τῆς πρὶν ἀγνωμοσύνης] Non debuit Gelen. omittere in ſua interpretatione genitivum τῆς ἀγνωμοσύνης. Eum in hac mea habebis, *qui ad tantam pœnitentiam tantaſque ingrati animi pœnas rediguntur.* multi verò nec *ingratitudinis pœnas* dicere dubitarent.

Ἔστι δ' ἀναμαρτησίας] Pulchrè hoc dicitur, Ἔστι δ' ἀναμαρτησίας τοῖς μὲν σώφροσιν ἡ εὐβουλία φυλακὴ, τοῖς δ' ἁμαρτοῦσι, τὸ προπαθεῖν καὶ μεταγνῶναι. Quanto autem pulchrior eſt hæc ſententia, eo fideliorem interpretationem meretur: quod vel de Geleniana dici poſſe videtur, in poſteriore præſertim par-

te.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

,, ἡ εὐβουλία φυλακή· τοῖς δ' ἁ-
,, μαρτοῦσι, τὸ προπαθεῖν καὶ
,, μεταγνῶναι βεβαιοτέρους τε εἰ-
,, κός ἐστι τοὺς νενουθετημένους γε εἶ-
,, ναι τῶν ἀπειράτων. οὐδ' ἄξιον Καρ-
,, χηδονίοις ὑμᾶς ὠμότητα καὶ ἁ-
,, μαρτίαν ἐπικαλοῦντας, ταῦτα
,, μιμεῖσθαι. τοῖς μὲν γὰρ ἀτυχοῦσιν
,, ἑτέρων ἁμαρτημάτων ἄρχουσιν
,, ὑπὸ τῆς ἀπορίας αἱ συμφοραί,
,, τοῖς δ' εὖ πράσσουσιν, ἐν ἐξου-
,, σίᾳ τὸ φιλάνθρωπόν ἐστιν. οὐδ'
,, εὐκλεὲς οὐδὲ συμφέρον ἐς τὴν ἀρ-
,, χὴν ὑμῖν ἐστὶ, πόλιν τοσήνδε κα-
,, θαιρεῖν μᾶλλον ἢ περισώζειν. ἐστὲ
,, δὲ ἀμείνονες μὲν ὑμεῖς τῶν ὑμετέ-
,, ρων συμφερόντων κριταί· ἡμεῖς
,, δ' ὑμῖν ἐς τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν

tes cuſtos conſiliorum felicitas: prolapſis verò in errorem affert remedium poſt caſtigationem pœnitentia. quos credibile eſt, conſtantiores fore in officio, quàm qui nunquam diſciplinam experti ſunt. Nec decet, vos, qui Pœnorum crudelitatem & iniquitatem inſectamini, eadem admittere vitia: nam infelices etiam peccandi occaſionem ab egeſtate accipiunt: felicibus in manu eſt uti humanitate ac clementia. Veſtræ certè reipublicæ tam honeſtum quàm utile fuerit, tantam civitatem ſervare potius, quàm perdere: Sed quid magis conferat, veſtrum eſto judicium: nos in defenſionem ſalutis noſtræ duo hæc potiſſimùm prætendi-

Infelices peccandi occaſionem ab egeſtate accipiunt.

te. Ita enim ille, *Eſt autem innocentiæ rectæque vitæ apud prudentes cuſtos conſiliorum felicitas: prolapſis verò in errorem affert remedium poſt caſtigationem pœnitentia.* At ego ita; *Facit autem prudentia, ut homines bene morati ſibi caveant à peccato: ut verò quum peccarunt, caveant ne iterum peccent. id efficitur ex eo quòd antea pœnas dederint, & eos pœnituerit.* In qua interpretatione poſt τοῖς δ' ἁμαρτοῦσι repeto ἀπὸ κοινοῦ illa, ἐστὶν ἀναμαρτησίας φυλακή. De qua repetitione minimè dubitari poteſt: ſed eam adjuvo adjectione adverbii *iterum:* quum dico, *ne iterum peccent.* ut paulò pòſt legitur ἑτέρων ἁμαρτημάτων. ubi tamen ἑτέρων omittit Gelen in ſua interpretatione. Ceterùm ad nomen φυλακὴ quod attinet, fateor, in priore parte φυλακὴν prima fronte videri de cuſtodia dici: ſed eam ſignificationem elegi, quæ utrique membro convenire poſſet. Cur verò ἀναμαρτησίας φυλακὴ dicitur: quum potius τῆς ἁμαρτησίας (ſi hæc etiam vox in uſu foret) φυλακὴ dicendum eſſet? Nimirum, ut paſſim negationem in ſermone Græco ſupervacaneam videmus eſſe, & dici φυλάττομαι τὸ ἁμαρτεῖν, ſive τὸ μὴ ἁμαρτεῖν una & eadem ſignificatione, aliaque itidem verba negantem hanc particulam περιττῶς adjunctam habent: ita quin ſcripſerit Appianus φυλακὴ τῆς ἀναμαρτησίας ſimili quodam pleonaſmo, mihi nequaquam dubium eſt: ac quin perinde ſit acſi quis φυλακὴ τοῦ μὴ ἁμαρτεῖν pro φυλακὴ τοῦ ἁμαρτεῖν diceret. Hoc tantùm intereſſe puto, quòd quum quis verbo utitur, pleonaſmus ille dici vulgaris poſſit: at non item, quum aliquod nomen ejuſmodi, cui adnexa negatio eſt, (nam id de voce ἀναμαρτησία dici poteſt) ſermoni adhibetur.

Ἑτέρων ἁμαρτημάτων ἄρχουσιν] Non animadvertit Gelenius haud dici tantùm ἁμαρτημάτων, ſed ἑτέρων ἁμαρτημάτων. ideoque vertit; *peccandi occaſionem*, quum dicendum eſſet, *iterum peccandi occaſ.* ſive *denuo peccandi.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

tendimus, imperii Carthaginienſium quæ fuit, dignitatem, & veſtram erga omnes moderationem, quæ armis adjuncta vos ad tantam provexit potentiam. Quod autem ad fœderis leges attinet, modò pacem detis, contenti eis erimus: de qua non eſt quod dicamus amplius, quum in veſtram poteſtatem committamus noſtra omnia.

Hanc orationem Hœdus fletu concluſit. Scipio juſſis legatis ſecedere, diu conſultavit cum optimatibus: & poſt deliberationem revocatos ſic allocutus eſt,

Scipionis reſponſum ad legatos Carthaginienſium.

Vos quidem nulla venia digni eſtis, toties violatis fœderibus, & poſtremò legatis quoque: quod nefarium facinus tam manifeſtum, eſt ut extrema quæque pati ſitis meriti, veſtra etiam confeſſione: quid autem faſſos accuſare opus eſt? Ad ſupplicationes confugitis, qui ne nomen quidem Romanum relicturi eratis incolume, ſi vobis contigiſſet vincere. Nos tamen nunquam vobiſcum injuriis certavimus: nanque legatos veſtros, etiam tum in urbe morantes, quum vos & noſtros legatos violaſtis & fœdera, populus dimiſit: ego quoque delatos in caſtra mea, vobis jam hoſtibus, intactos remiſi. Debetis igitur in rebus deſperatis lucrum exiſtimare quicquid acceperitis. Ego dico meam ſenten-

30 Ingratitudinis ac perfidiæ Carthaginienſium cum beneficio Rom. collatio.

„ δύο ταῦτα μάλιστα φέρομεν ἐκ πάντων, τό τε Καρχηδονίων ποτὲ ἀξίωμα ἀρχῆς, καὶ τὴν ὑμετέραν αὐτῶν ἐς πάντας μετριοπάθειαν, ἣ μετὰ τῶν ὅπλων ἐς τοσοῦτον ὑμᾶς ἐπῆρεν ἀρχῆς καὶ δυνάμεως. τίσι δὲ συνθήκαις ἂν ἄρα διδῶτε τὴν εἰρήνην, χρησόμεθα· περὶ αὐτῆς περισσὸν λέγειν τοὺς ἐφ' ὑμῖν τὰ ἑαυτῶν τιθεμένους.

Τοσαῦτ' εἰπὼν ὁ Ἔριφος, ἐπέκλαυσεν. ὁ δὲ Σκιπίων μεταστησάμενος αὐτοὺς, ἐβουλεύετο μετὰ τῶν ἀρίστων ἐπὶ πολύ· ὡς δ' ἔκρινεν, ἐσκαλέσας αὐτοὺς, ἔλεγεν ὧδε,

„ Ἐστὲ μὲν οὐδεμιᾶς συγγνώμης ἄξιοι, πολλάκις ἐς σπονδὰς ἡμῶν ὑβρίσαντες, καὶ τὰ τελευταῖα νῦν καὶ ἐς πρεσβείας ἁμαρτόντες οὕτω φανερῶς καὶ ἀθεμίτως, ὡς μήτε ἐξαρνεῖσθαι, μήτε ἀντιλέγειν ὅτι μὴ τῆς ἐσχάτης ἐστὲ τιμωρίας ἄξιοι. τί δὲ δεῖ κατηγορεῖν τῶν ὁμολογούντων; ἐς ἱκεσίας καταφεύγετε, οἱ μηδ' ὄνομα Ῥωμαίων καταλιπόντες ἄν, εἰ ὑμεῖς ἐκρατήσατε· ἀλλ' ἡμεῖς μὲν οὐδέποθ' ὑμῖν ὅμοια ἐποιήσαμεν· ἐπεὶ καὶ τοὺς πρέσβεις ὑμῶν ἔτ' ὄντας ἐν Ῥώμῃ, παρεσπονδηκότων ὑμῶν, καὶ ἐς πρέσβεις ἁμαρτόντων, ἥ τε πόλις ἀπέλυσε, κἀγὼ, καταχθέντας ἐς τὸ στρατόπεδον, πρὸς ὑμᾶς ἤδη πολεμοῦντας ἀπέπεμψα ἀπαθεῖς. χρὴ δ' ὑμᾶς, καταγινώσκοντας αὑτῶν, ὅ, τι ἂν λάβητε,

peccandi. Verùm & ſtatim pòſt vocem aliam prætermittit, videlicet αἱ συμφοραί.

περὶ αὐτῆς περισσὸν] Scribendum puto. περὶ γὰρ αὐτῆς περισσὸν λέγειν.

χρὴ δ' ὑμᾶς καταγινώσκοντας] Non rectè Gelenius hæc verba καταγι-

γνώσκοντας

„ λάσητε, κέρδος ἡγεῖσθε. λέξω δὲ
„ ἅ μοι δοκεῖ, καὶ ἡ σύγκλητος
„ ἐπιψηφιεῖ ἃ ἂν δοκιμάσῃ. Δί-
„ δομεν ὑμῖν καὶ ἔτι τὴν εἰρήνην
„ ὦ Καρχηδόνιοι, ἢν τάς τε ναῦς
„ τὰς μακρὰς παραδιδῶτε Ῥω-
„ μαίοις, χωρὶς δέκα μόνων, καὶ
„ τοὺς ἐλέφαντας ὅσους ἔχετε, καὶ
„ ὅσα ἡρπάσατε πρώην, ἢ τῶν ἀ-
„ πολωλότων τιμὴν, (ἐμοῦ τὰ ἀμ-
„ φίβολα κρίνοντος) καὶ αἰχμα-
„ λώτα πάντα, καὶ αὐτομόλους, καὶ
„ ὅσους Ἀννίβας ἐξ Ἰταλίας ἤγα-
„ γε. ταῦτα μὲν ἐν τριάκοντα ἡ-
„ μέραις, ἀφ' οὗ ἂν εἰρήνη κρι-
„ θῇ. ἐν δὲ ἑξήκοντα ἡμέραις,
„ Μάγωνα χρὴ Λιγύων ἀποστῆναι,
„ καὶ τὰς φρουρὰς ὑμᾶς ἐξαγαγεῖν
„ ἐκ τῶν πόλεων, ὅσαι τῶν Φοινικί-
„ δων τάφρων ἐκτὸς εἰσὶ, καὶ ὅσα
„ αὐτῶν ἔχετε ὅμηρα ἀποδοῦναι·
„ καὶ ἐς Ῥώμην ἑκάστου ἔτους ἀνα-
„ φέρειν ΕΥ᾿βοϊκὰ τάλαντα δια-
„ κόσια, ἐπὶ πεντήκοντα ἐνιαυτούς.
„ καὶ μήτε ξενολογεῖν ἀπὸ Κελτῶν
„ ἢ Λιγύων ἔτι, μὴ Μασσανάσσῃ,
„ μήτε ἄλλῳ Ῥωμαίων φίλῳ πο-
„ λεμεῖν· μηδὲ στρατεύειν τινὰ Καρ-
„ χηδονίων ἐπ' ἐκείνους, ἀπό γε τοῦ
„ κοινοῦ. τὴν δὲ πόλιν ὑμᾶς ἔχειν,
„ καὶ τὴν χώραν ὅσην ἐντὸς τῶν Φοινι-
„ κίδων τάφρων εἴχετε, ἐμοῦ δια-
„ πλέοντος ἐς Λιβύην· Ῥωμαίων
„ τε εἶναι φίλους καὶ συμμάχους κατὰ
„ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ἢν ἀρέ-

tiam: ſenatus noſter approbabit quæ placuerint. Damus nunc quoque pacem vobis, Carthaginienſes, ſi naves longas populo Romano tradideritis, decem tantùm exceptis, item elephantos quotquot habetis, quæque nuper rapuiſtis, aut eorum quæ perierunt pretium, me judice, ſi quid controverſum fuerit: item captivos, transfugas, & milites Annibalem ex Italia ſecutos reddideritis: idque intra diem trigeſimum ex quo pax declarata fuerit. Intra ſexageſimum verò oportet Magonem revocetis è Liguria, & præſidia deducatis è civitatibus ſitis extra foſſas Punicas, & reddatis eis quotquot habetis obſides. In urbem quoque ſingulis annis afferetis CCL talenta Euboica per annos L, nec licebit vobis poſthac vel è Gallia Liguriáque mercenarium militem conducere, vel contra Maſaniſſam alióſque pop. Romani amicos, bellum gerere: vel Carthaginienſem quenquam contra eos militare conſenſu publico. Urbem verò habebitis & agrum intra foſſas Punicas, his terminis quibus habuiſtis me navigante in Africam: coletíſque pop. Romani amicitiam, & ei terra maríque ſubmittetis auxilia, ſi hæc eadem ſenatui

Conditiones pacis à Scipione datæ.

γνώσκοντας ὑμῶν, vertit, *in rebus deſperatis:* nec illi venit in mentem, Appianum, hoc ſignificare volentem, dicturum fuiſſe, ἀπογινώσκοντας αὐτῶν. ſicut pag. quæ proximè ſequitur, habemus, τῆς πόλεως ἀπογνόντας. at verò ut hic dicitur καταγινώσκοντας αὐτῶν, ita etiam in fine pag. 27. καταγινώσκειν ἁπάντων. ubi ipſemet καταγινώσκειν vertit *culpare*. Satis alioqui notum eſt, reddi etiam *accuſare*, nec non *condemnare*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ſenatui noſtro placuerint. Quæ ubi rata fuerint, Romanus exercitus decedet ex Africa intra diem centeſimum quinquageſimum. Et ſi volueritis ad legationem mittendam inducias, ſtatim dabitis nobis obſides, CL pueros quos ipſe legero: addetis mille talenta ad alendum exercitum, & commeatus inſuper: ubi pax decreta fuerit, recipietis obſides.

31 Hoc reſponſum legati retulerunt Carthaginem: ubi concionibus per aliquammultos dies habitis, optimates cenſebant accipiendas conditiones, ne, ſi graventur quædam amittere, periclitentur de univerſis. Forenſis autem multitudo, magis quantùm auferatur, quàm quid relinquatur reputans, difficilem ſe reddebat, indignè ferens, principes ſuos in fame publica malle frumentum dare militibus Romanis, induciarum cauſa, quàm ſuis civibus: itaque circumſtando ſingulos proceres, minabantur omnibus, direpturos ſe ac crematuros ædes eorum. Tandem placuit, Annibalem, qui contractis jam ſex millib. peditum, D equitibus diverterat ad oppidum Marthamam, vocari in conſilium. Venit ille, & quamvis moderati cives timerent, ne vir bellicoſus populum perderet, gravi oratione pacem ſuaſit: plebs verò

Marthama oppidum.

„ σκῇ δοκῶσι τῇ βουλῇ. ἀρεσάντων „ δὲ, Ῥωμαίους ἀναχωρεῖν ἐκ Λι„ βύης πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἡμέ„ ραις. ἀνοχάς τε ἢν ἐθέλητε λα„ βεῖν, ἔστε πρεσβεύσητε ἐς Ῥώ„ μην, δώσετε ἡμῖν αὐτίκα ὅμη„ ρα, πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν παῖ„ δας οὓς ἂν αὐτὸς ἐπιλέξωμαι· „ δώσετε δὲ ἐς δαπάνην τῇ στρατιᾷ „ ἄλλα τάλαντα χίλια, καὶ ἀγο„ ράν· καὶ γινομένων τῶν σπονδῶν, „ ἀπολήψεσθε τὰ ὅμηρα.

Ταῦτα τοῦ Σκιπίωνος εἰπόντος, οἱ μὲν πρέσβεις ἔφερον ἐς Καρχηδόνα τοὺς λόγους. συνιόντος δὲ τοῦ πλήθους ἐς ἐκκλησίαν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, τοῖς μὲν ἀρίστοις ἐδόκει τὰ προτεινόμενα δέξασθαι, καὶ μὴ, περὶ τινῶν ἀπειθοῦντας, κινδυνεύειν περὶ ἁπάντων. τὸ δὲ ἀγοραῖον πλῆθος, οὐ τὸ παρὸν δεινὸν ἐκλογιζόμενοι μᾶλλον, ἢ τὴν ἀφαίρεσιν ὧν ἔχουσι τοσήνδε οὖσαν, ἠπείθουν καὶ ἠγανάκτουν, εἰ ἐν λιμῷ τοῦ σίτου οἱ ἄρχοντες αἱροῦνται Ῥωμαίοις ἀντὶ τῶν πολιτῶν εἰς τὰς ἀνοχὰς παρασχεῖν. ἐφ' ἕκαστον τῶν αὐτῶν συνιστάμενοι πᾶσιν ἠπείλουν τὰς οἰκίας αὐτῶν διαρπάσειν καὶ καταπρήσειν· τέλος δὲ ἔγνωσαν, Ἀννίβαν ἔχοντα μὲν ἤδη πεζοὺς ἑξακισχιλίους, ἱππέας δὲ πεντακοσίους, σταθμεύοντα δὲ ἐν πόλει Μαρθαμᾷ, σύμβουλον ἐπὶ τοῖς παροῦσι καλεῖν. ὁ δὲ ἧκε, καὶ τῶν μετρίων δεδιότων μὴ πολέμιος ἀνὴρ ἐπιτρέψει τὸ πλῆθος, πάνυ σεμνῶς ἐκέλευσε τὴν εἰρήνην δέχεσθαι. ὁ δὲ δῆμος καὶ τόνδε ὑπὸ ὀρ-

irata & maledica eum quoque convitiis inſectata eſt, minitaba-

γῆς

ἐφ' ἕκαστον τῶν αὐτῶν] Scribe, ἐφ' ἕκαστον σὺν αὐτῶν.

ὑπὸ

ἧς βλασφήμου ἐβλασφήμει, καὶ πᾶσιν ἠπείλει· μέχρι, τῶν γνωρίμων τοὺς μὲν ἐς Μασανάσσην καταφεύγειν, τοὺς δὲ ἐς αὐτοὺς Ῥωμαίους αὐτομολῆσαι, τῆς πόλεως ἀπογνόντας. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, πυθόμενοι σῖτον πολὺν ἐς ἐμπόριόν τι ὑπ' Ἀννίβου σεσωρευμένον,

túrque omnibus, donec nobiles pars ad Maſaniſſam ſe conferrent, pars ad ipſos Romanos deſperatis rebus urbanis transfugerent. Cetera multitudo quum audiſſet magnam vim frumenti in emporium quoddam congeſtam ab Annibale,

* * *

ἀνώμαλον καὶ ἐπίφθονον ἐστίν, ὃ καὶ Σκιπίων ἔοικεν ὑφορώμενος ἐπιστεῖλαι μὲν ἡμῖν τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, ἐπειπεῖν δ' ὡς καὶ βραδυνόντων συνθήσεται. εἰκὸς δὲ ἐκεῖνον καὶ τάδε ἄμεινον ἡμῶν ἐκλογίζεσθαι, καὶ πλέον τι συνορᾶν, ὄντα ἐπὶ τῶν ἔργων. λυπήσομέν τε, ἀκυροῦντες αὐτοῦ τὴν παραίνεσιν, ἄνδρα φιλόπολιν, καὶ στρατηγὸν ἐξαίρετον· ὅς γ' οὐδ' ἐς Λιβύην ἡμᾶς ὁρμωμένους παρώξυνέ τε, καὶ στρατιὰν οὐ λαβὼν αὐτὸς συνεστήσατο, καὶ τὰ ἐκεῖ προήγαγεν ἡμῖν ἐς ὅσον οὐκ ἠλπίζομεν. ὃ καὶ θαυμάζειν ἄξιον, ὅτι ῥαθύμως ἔχοντες ἐν ἀρχῇ τοῦδε τοῦ πολέμου, νῦν ἔχετε φιλονείκως καὶ ἀμέτρως. εἰ δέ τις ταῦτα μὲν ἡγεῖται καλῶς ἔχειν, δέδιε δὲ μὴ καὶ νῦν τὰς σπονδὰς παραβῶσιν οἱ Καρχηδόνιοι, μάλιστα μὲν εἰκὸς αὐτοὺς ἤδη σπονδῶν

Oratio in ſenatu habita de pace Carthaginienſibus danda.

iniquum & invidioſum eſt. Quod & Scipio (ut videtur) ſuſpicatus, quum mentem ſuam nobis aperuit, adjecit, daturum ſe Pœnis pacem etiam nobis cunctantibus: veriſimile eſt autem illum hæc melius nobis perpendere, pluráque videre quum præſit omnib. Cujus monita ſi neglexerimus, offendemus ducem eximium, & amantem patriæ, quì nobis ſemper autor fuit invadendi Africam, & quum non impetraret exercitum, ipſe confecit, réſque ibi geſſit felicius quam ſperabamus. Quare mirandum eſt, vos bellum, quod tam negligenter ſuſcepiſtis initio, nunc tam pertinaciter & immodicè velle gerere. Quòd ſi quis cetera ſatis probans, hoc tantùm veretur, ne nunc quoque Cartha- 32
ginienſes violent fœdera, veriſimilius

ὑπὸ ὀργῆς βλασφήμου] Expungo βλασφήμου.

ἀνώμαλον καὶ ἐπίφθονον] Nihil annoto in hanc orationem, ſive concionem: quòd ſit ἀκέφαλος. Ceterùm apud alterum interpretem, P. Candidum, præſigitur interpretationi ſequentium hæc admonitiuncula, *Deſiderantur hîc pauca quædam de populi tumultu atque Romanorum conſultatione de rebus Carthaginienſium. Id quod ex ſequentis orationis fragmento facilè conſtare videtur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

milius eſt, doctos quantum malorum ipſis attulerit perfidia, nunc fidem ſervaturos ſanctius, contemptu religionis peſſundatos. Nec eſt ejuſdem conſultoris, nunc Carthaginienſes ſpernere, ut nihil valentes amplius, nunc timere, quaſi ad rebellandum validos. Nobis verò facilius eſt cavere ne creſcant denuo, quàm nunc eos omnino tollere: nunc enim cum deſperatis pugnaremus, poſtea verò metu eos continebimus in officio. Et habebunt vel abſque nobis ſatis incommodorum, infeſtè urgentibus circumvicinis omnibus ob imperii ſuperbi memoriam: Maſaniſſa quoque amicus nobis fidiſſimus ſemper eos obſervabit ex inſidiis. Quod ſi quis his omnibus contemptis, tantùm quomodo Scipioni ſuccedat, & privata commoda cogitat, non fortunam pariter pollicetur ſibi perpetuò propitiam. Jam quis uſus erit captæ urbis, etiam ſi contingat capere? num ideo funditus eam evertemus, quia frumentum noſtrum & naves rapuit? quod tamen parati ſunt cumulatè reddere. An hoc quidem non faciemus ad vitandam hominum deûmque invidiam, ſed Maſaniſſæ donabimus? atqui, tametſi amicus, non eſt tamen ne ipſe quidem augendus ſupra modum: præſtat enim ejus cum Pœnis contentione abuti in utilitatem reipublicæ. At fortaſſe reditus ex eorum agro percipiemus annuos? at eos reditus abſument præſidia. magnis enim opus erit

Maſaniſſa amicus Romanorum fidiſſimus.

„ φυλακῆς ἐμφθάνεσθαι, πολλὰ ἐκ
„ τῶν παραβάσεων παθόντας, καὶ
„ τὴν εὐσέβειαν ἐς τὸ μέλλον ποιή-
„ σασθαι περὶ πολλοῦ, ἐξ ἀσεβείας
„ ἐς γόνυ πεσόντας. οὐκ ἔστι δὲ τῶν
„ αὐτῶν συμβούλων, ἄρτι μὲν κα-
„ ταφρονεῖν τῶν Καρχηδονίων, ὡς οὐ-
„ δὲν ἔτι ἰσχυόντων, δεδιέναι δ' αὖ-
„ θις ὡς ἀποστῆναι δυναμένους. ἡ-
„ μῖν δὲ τὸ φυλάσσειν αὐτοὺς ἐς τὸ
„ μὴ πάλιν αὐξῆσαι, τοῦ νῦν ἀνε-
„ λεῖν εὐχερέστερόν ἐστι. νῦν γὰρ ἐξ
„ ἀπογνώσεως μαχέσονται, ὕστερον
„ δ' ἀεὶ δεδιότας τηρήσομεν. ἅλις
„ δὲ κακῶν ἕξουσι καὶ χωρὶς ἡμῶν,
„ οἷς εἴτε περίοικοι πάντες ἐπιχει-
„ ρήσονται δυσμεναίνοντες τῆς ποτὲ
„ βίας· καὶ Μασσανάσσης ἀνὴρ πι-
„ στότατος ἡμῖν ἐφεδρεύσει παρὼν
„ αἰεί. εἰ δ' ἄρα τις καὶ τῶνδε πάν-
„ των καταφρονεῖ, ὅπως δ' αὐτὸς
„ ἐκδέξεται τὴν Σκιπίωνος ἀρ-
„ χὴν, τὸ ἑαυτοῦ μόνον σκοπεῖ,
„ καὶ σκοπεύει καὶ τὰ τῆς τύχης αὐτῷ
„ εἰς τέλος ἀπαντήσειν. τί καὶ χρη-
„ σόμεθα τῇ πόλει, λαβόντες αὐ-
„ τὴν, ἢν καὶ λάβωμεν; ἀνέλωμεν
„ ἄρδην, ὅτι σῖτον ἡμῶν καὶ ναῦς
„ ἥρπασαν; ἃ μετὰ πολλῶν ἄλλων
„ ἀξιοῦσιν ἀποδοῦναι. ἢ τοῦτο μὲν οὐ
„ πράξομεν, νέμεσίν τε θεῶν φυ-
„ λασσόμενοι, καὶ ψόγον ἀνθρώ-
„ πων, Μασσανάσσῃ δὲ ἔχειν δώσο-
„ μεν; ἀλλ' εἰ καὶ φίλος ἐστὶν, οὐ
„ χρὴ στερροποιεῖν οὐδ' ἐκεῖνον ἀμέ-
„ τρως, ἡγεῖσθαι δὲ τὴν ἔριν αὐτῶν
„ τὴν ἐς ἀλλήλους τῶν Ῥωμαίων κοι-
„ νῷ συμφέρειν. ἀλλ' ἐς προσόδους
„ τὴν χώραν ἀνύσομεν; ἀλλ' ἡ φυ-
„ λάξουσα στρατιὰ τὴν πρόσοδον
„ ἀναλώσει. πολλῆς γὰρ, ὡς ἐν πολ-

„ λοῖς

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

„λοῖς περιοίκοις καὶ πᾶσι βαρβάροις, δεησόμεθα. ἀλλ' ἀποίκους πέμψομεν ἐς μέσους τοσούσδε Νομάδας; οἱ τῶν μὲν βαρβάρων ἰσχυόντων αἰεὶ δεινὰ πείσονται. ἢν δ' ἐπικρατήσωσιν αὐτῶν, ἐς τὸ μέλλον ἡμῖν ἔσονται φοβεροὶ καὶ ἐπίφθονοι, χώραν τοσήνδε καὶ πολὺ κρείττονα τῆς ἡμετέρας ἔχοντες. ἃ καὶ αὐτά, μοι δοκεῖ, συνιὼν ὁ Σκιπίων, κελεύει δεῖν ἡμῖν δέχεσθαι τὰς Καρχηδονίων παρακλήσεις. πειθώμεθα οὖν καὶ τοῖς δεομένοις καὶ τῷ στρατηγῷ.

Ὁ μὲν οὕτως εἶπε. Πούπλιος δὲ Κορνήλιος, Κορνηλίου Λέντλου συγγενής, τοῦ τότε ὄντος ὑπάτου, καὶ τὸν Σκιπίωνα διαδέξεσθαι προσδοκῶντος, ἀντέλεγεν οὕτως,

„Τὸ μὲν συμφέρον ἐστὶ μόνον ἐν τοῖς πολέμοις, ὦ ἄνδρες, χρήσιμον· καὶ ὅσῳ δυνατὴν ἔτι καὶ νῦν ἀποφαίνουσιν οὗτοι τὴν πόλιν φυλάξασθαι, χρὴ τὴν ἀπιστίαν αὐτῆς μετὰ τῆς δυνάμεως καὶ τὴν ἰσχὺν περιανελεῖν, ἐπεὶ μὴ τὴν ἀπιστίαν δυνάμεθα. οὐδεὶς δ' ἡμῖν καιρὸς ἐς τὸ λῦσαι τὸν ἀπὸ Καρχηδονίων φόβον, ἐπιτηδειότερός ἐστι τοῦ παρόντος, ἐν ᾧ πάντων εἰσὶν ἀσθενεῖς καὶ ἄποροι· πρὶν αὖθις αὐτὸν εἰς ἑκάτερον

inter tot circumvicinas gentes barbaras. Colonos fortaſſe mittemus in mediam barbariam Numidicam? qui ſemper infeſtabuntur à prævalentibus barbaris: quòd ſi ipſi ſuperiores evaſerint, ob potentiam invidioſi nobis erunt ac formidabiles, adepti tantam regionem noſtra longè præſtantiorem. Quæ omnia Scipio mihi videtur intelligere, dum autor eſt, ut admittamus poſtulata Carthaginienſium: ergo morem geramus & rogantibus & imperatori. Ad hæc Publius Cornelius Lentulus, gentilis Cnei tunc conſulis, & ut expectabatur
ſucceſſoris Scipionis, reſpondit 33
in hanc ſententiam,

P. Cornelii Lentuli oratio in ſenatu habita in contrariam ſententiam.

In bellis P. C. ſola ſpectari ſolet utilitas: & quia confeſſum eſt nunc etiam potentem eſſe civitatem iſtam, cavendum eſt ab ejus perfidia, conjuncta cum potentia: & quoniam perfidiam non poſſumus tollere, ante omnia debilitemus potentiam. Nec eſt aliud tempus opportunius liberandi nos à metu Carthaginienſium, quàm nunc, dum infirmi & egeni ſunt, priuſquam vires & opes recipiant. Non nego tamen

Τὸ μὲν συμφέρον ἐστὶ] Pro hoc loco facit illud, pag. 29. ἐστὲ δὲ ἀμείνονες μὲν ὑμεῖς τῶν ὑμετέρων συμφερόντων κριταί.

τὴν πόλιν φυλάξασθαι.] Poſt πόλιν, non poſt φυλάξασθαι interpungendum eſt: item poſt δυνάμεως.

πρὶν αὖθις αὐτὸν.] Intellige αὐτὸν τὸν φόβον; quod Gelenius intellexiſſe non videtur. vertit enim, *priuſquam vires & opes recipiant.* Sed quoniam dicit εἰς ἑκάτερον, ad illa duo, ἀσθενεῖς καὶ ἄποροι, reſpiciens, videtur ἄποροι non de inopibus, ſed de conſilii incertis intelligendum. Alioqui duo illa ἀσθενεῖς & ἄποροι idem propemodum valere dici poſſent. Verùm & de hoc monebo, non immeritò ſuſpicaturum quempiam, non πάντων ſed

πάντας

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

tamen rationem æquitatis habendam, nec eſt periculum, ne populus Romanus videatur Carthaginienſes devictos gravius premere: qui rebus ſecundis iniqui & inſolentes erga omnes ſunt, in calamitatibus verò ſupplices, ac mox impetrata venia diſcedunt à fœdere. Non jusjurandum, non deos eſſe credunt: & iſte poſtulat ut ſervemus eos ad vitandam hominum deûmque invidiam; at ego puto ipſos deos eò redegiſſe Carthaginem, ut tandem pœnas impietatis luant, qui icta in Sicilia, Hiſpania, Italia, Africa, nobiſcum & cum aliis fœdera violando, graves omnibus intulerunt injurias: quarum aliquot externa exem-

Carthaginienſium crudelitatis & perfidiæ exempla.

,, αὐξῆσαι. οὐ μέντοι καὶ τὸν τοῦ δι-
,, καίου λογισμὸν ἂν περιφύγοιμι,
,, οὐδ' ἀμετρίας μοι δοκῶ δόξαν οἴ-
,, σεσθαι τὴν πόλιν ἐπὶ Καρχηδο-
,, νίοις· οἱ παρὰ μὲν ταῖς εὐπρα-
,, ξίαις ἀδικοῦσι καὶ ἐνυβρίζουσιν ἐς
,, ἅπαντας, ἐν δὲ ταῖς συμφοραῖς
,, παρακαλοῦσιν· ἂν δὲ τύχωσιν, εὐ-
,, θὺς ἐπὶ ταῖς συνθήκαις μετα-
,, τίθενται. οὔτε σπονδῶν ἐστὶν αὐ-
,, τοῖς αἰδὼς, οὔτε λόγος ὅρκων·
,, οὓς οὗτος ἀξιοῖ περισώζειν. διὰ
,, νέμεσιν θεῶν καὶ ἀνθρώπων φθό-
,, νον· ἐγὼ δ' αὐτοὺς τοὺς θεοὺς ἡ-
,, γοῦμαι ἐς τόδε τὴν Καρχηδόνα
,, περιενεγκεῖν, ἵνα δῶσι ποτὲ δί-
,, κην τῆς ἀσεβείας· οἱ καὶ περὶ Σι-
,, κελίαν καὶ Ἰβηρίαν καὶ Ἰταλίαν,
,, καὶ ἐν αὐτῇ Λιβύῃ, καὶ πρὸς ἡ-
,, μᾶς καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἄλ-
,, λους αἰεὶ συνετίθεντο, καὶ παρώρμων, καὶ δεινὰ καὶ σχέτλια ἔδρων.
,, ὧν τὰ

πάντως Appianum ſcripſiſſe: quoniam nomen ἀσθενεῖς cum genitivo, aliquid inſolens habere videtur.

Διὰ νέμεσιν θεῶν] Quum dicat Appianus deorum quidem νέμεσιν, hominum autem φθόνον, interpres hic alterum tantùm, videlicet φθόνον, non minus diis quàm hominibus tribuit. Ita enim vertit, *ad vitandam hominum deûmque invidiam*. Ego tamen relinquendam diis nemeſin exiſtimo, & hac ipſa voce in Latino etiam ſermone uti licere. Haud ignoro interim, φθόνον apud hunc ipſum ſcriptorem eſſe etiam deorum, non minus quàm hominum, pag. 512. πόσον δὲ ὑμῖν ἔσεσθαι φθόνον παρά τε ἀνθρώπων καὶ θεῶν, ἐνυβρίζουσιν ἐς τὸν ὑμῖν τὴν ἡγεμ. &c. Verùm annon per κατάχρησιν diis quoque vox iſta tribuatur, quærendum eſſe reſpondeo. Sed quis ille eſt locus ubi Aſdrubalem iſta dicentem audimus? Immo duos eſſe crediderim: hunc videlicet qui paginam 28 claudit, & 29 inchoat, καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς νέμεσιν φυλαττομένους; & iſtum, qui parvo intervallo ſequitur, τάς τε τοῦ δαιμονίου μεταβολὰς ἀνεπιφθόνως ἐν ταῖς ἡμετ. συμφ. διατίθεσθαι. Ad vocem autem νέμεσιν quod attinet, talem ejus uſum habemus & initio paginæ 82. σοὶ μὲν οὐ νέμεσις ἐκ θεῶν, ὦ Ῥωμαῖε. Legimus verò & pag. 50. καὶ τὴν φοβερωτάτην τοῖς εὐτυχοῦσι νέμεσιν. ubi tanquam de dea loquitur. Sed ad duos illos priores locos quod attinet, ubi genitivus θεῶν huic nomini additur, iis & ſimilibus adhiberi interdum & φθόνον, paulo antè oſtendi.

καὶ παρώρμων.] Suſpectum mihi eſt hoc quidem loco vocabulum iſtud παρώρμων. Nihil certè habet Gelenii interpretatio quo iſtud voluiſſe exprimere dici poſſit: & quod in eadem legitur, *fœdera violando*, verbo συνετίθεντο reſpondere haud dici poteſt.

ὑπὸ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ὧν τὰ ἀλλότρια ὑμῖν πρὸ τῶν ἡμετέρων δίεξειμι, ἵνα εἰδῆτε πάντας ἐφησθησομένους τοῖς Καρχηδονίοις, εἰ δίκην δοῖεν. οὗτοι Ζακανθαίους, πόλιν Ἰβηρίας ἐπιφανῆ, σφίσι τε αὐτοῖς ἔνσπονδον καὶ φίλην ἡμῖν, ἡβηδὸν ἔκτειναν, οὐδὲν ἀδικοῦντας· οὗτοι Νουκερίαν ὑπήκοον ἡμῶν ἐπὶ συνθήκῃ λαβόντες, καὶ ὀμόσαντες σὺν δύο ἱματίοις ἕκαστον ἀπολύσειν, τὴν μὲν βουλὴν αὐτῶν ἐς τὰ βαλανεῖα συνέκλεισαν, καὶ ὑποκαίοντες τὰ βαλανεῖα ἀπέπνιξαν, τὸν δὲ δῆμον ἀπιόντα κατηκόντισαν. Ἀχερράνων δὲ τὴν βουλὴν ἐν σπονδαῖς ἐς τὰ φρέατα ἐνέβαλον, καὶ τὰ φρέατα ἐνέχωσαν. Μάρκον τε Κορνήλιον ὕπατον ἡμέτερον ὅρκοις ἀπατήσαντες, ἤγαγον μὲν ὡς ἐπισκεψόμενον αὐτῶν τὸν στρατηγὸν ἀρρωστοῦντα, συναρπάσαντες δὲ ἀπήγαγον ἐς Λιβύην ἐκ Σικελίας αἰχμάλωτον, μετὰ δύο καὶ εἴκοσι νεῶν. ἔκτειναν δὲ καὶ Ῥήγλον αἰκισάμενοι, στρατηγὸν ἕτερον ἡμῶν, ὑπὸ εὐορκίας ἐπανελθόντα πρὸς αὐτούς. ὅσα δ' Ἀννίβας ἢ πολεμῶν, ἢ ἐνεδρεύων, ἢ παρορκῶν, ἔς τε πόλεις καὶ στρατόπεδα ἡμῶν, καὶ λήγων ἐς τοὺς συμμάχους ἔδρασε τοὺς αὐτοῦ, τάς τε πόλεις πορθῶν, καὶ τοὺς αὐτῷ συστρατευσαμένους κατακαίνων, μακρὸν ἂν εἴη καταλέγειν. πλὴν ὅτι τετρακόσια ἡμῶν ἀνέστησαν ἄστη, τοὺς δ' αἰχμαλώτους ἡμῶν, τοὺς μὲν ἐς

pla referam, priuſquam ad res noſtras perveniam, ut ſciatis omnes applauſuros ſi illi pœnas meritas dederint. Hi Saguntum, urbem Hiſpaniæ nobilem, ipſis fœderatam & nobis amicam, nihil commeritam, occidione deleverunt, non puberibus parcendo, non impuberibus. Hi poſtquam Nuceriam noſtræ ditionis urbem in deditionem acceperunt ex fœdere, jurati ſe permiſſuros ut oppidiani cum binis veſtibus abeant, ſenatum in balinea concluſum æſtu ſuffocaverunt, populum verò abeuntem confixerunt jaculis. Acerrarum quoque ſenatum poſt fidem ei datam in puteos conjectum terra obruerunt. M. Cornelium conſ. noſtrum jurejurando deceptum adduxerunt ad ſuum ducem, quaſi viſendi ejus ægroti gratia, móxque captivum abripuerunt in Africam è Sicilia cum viginti duabus navibus: alium etiam ducem noſtrum, Regulum, excruciatum interemerunt: qui ne juſjurandum violaret, ad eos redierat. Porro quanta Annibal bello, inſidiis, perfidia, in nos exercitúſque noſtros, ac poſtremò in ſuos ipſius ſocios patraverit, urbes populando & commilitones interficiendo, longum eſſet recenſere: dicam tamen compendio, CCCC ab eis deleta noſtra oppida, captivos noſtros partim in foſſas fluvióſque conjectos, ut præ-

Saguntos urbs Hiſpaniæ nobilis quomodo tractata.

Nuceria urbs.

Acerrarum ſenatus.

M. Cornelius conſul.

34

Regulus jusjurandum relligioſè obſervat.

Carthaginienſes quadrin-

ὑπὸ εὐορκίας ἐπανελθόντα] Malim hæc ὑπὸ εὐορκίας ita reddere, *Qui tam erat obſervans jurisjurandi, ut eum ad ſe reverſum haberent.* Vel *Qui ſervandi jurisjurandi tam erat ſtudioſus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

genta Romanorum oppida deleverunt.

Eorum mira crudelitas.

præberent uſum pontium, partim ſubjectos elephantis proculcandos, partim digladiari coactos, compoſitis fratrum paribus, aut filiis cum parentib. Nuper verò legatos de pace huc miſerunt, per eos jurejurando ſunt obſtricti: & priuſquam illi hinc diſcederent, naves noſtræ in Africa diripiebantur, milites conjiciebantur in vincula: ad tantam inſaniam crudelitas eos adigit. Iſtis igitur quæ miſeratio vel moderatio debetur, qui nihil unquam moderatè, nihil clementer in quenquam fecerunt? qui, ut ait Scipio, ſi nos viciſſent, ne nomen quidem Romanum ſupereſſe paſſi fuiſſent? At fides firma eſt, ac dextera. quæ tandem? quod fœdus, quod jusjurandum non conculcaverunt? quam pacem, quam gratiam non rependerunt injuria? Audio non eſſe illos imitandos. ecquid imitamur, qui pacem non violamus? nondum enim eſt compoſita. Sed dices, non imitandam eorum crudelitatem. ergo amicos & ſocios faciemus, homines crudeliſſimos? neutrum horum æquum eſt: ſatius eſt, ut victi dedant ſe in no-

„ τάφρους καὶ ποταμοὺς ἐμβαλόντες,
„ ὡς γεφύραις ἐπέβαινον· τοὺς δὲ
„ τοῖς ἐλέφασιν ὑπέβαλλον, τοὺς δ'
„ ἀλλήλοις μονομαχεῖν ἐκέλευον,
„ ἀδελφοὺς ἀδελφοῖς συνιστάντες,
„ καὶ πατέρας υἱοῖς. τὰ δ' ἔναγχος
„ ταῦτα, περὶ εἰρήνης ἐπρέσβευον
„ ἐνταῦθα, καὶ παρεκάλουν, καὶ
„ ὤμνυον, καὶ οἱ πρέσβεις αὐτοῖς ἔ-
„ τι παρῆσαν. ἐν δὲ Λιβύῃ τὰς ναῦς
„ ἡμῶν διήρπαζον, καὶ τοὺς στρατιώ-
„ τας κατέδεον. τοσοῦτον αὐτοῖς καὶ
„ ἀνοίας διὰ τὴν ὠμότητα περίε-
„ στι. τούτοις οὖν τίς ἐστιν ἔλεος ἢ
„ μετριοπάθεια παρ' ἑτέρων, τοῖς
„ οὐδὲν μέτριον οὐδ' ἥμερον εἰς οὐδέ-
„ νας εἰργασμένοις; τοῖς (ὥσπερ ἔ-
„ φη Σκιπίων) εἰ ἐλάβοντο ἡμῶν,
„ οὐδ' ἂν ὄνομα Ῥωμαίων ὑπολι-
„ ποῦσιν· ἀλλὰ πίστις ἐστὶ βέβαιος,
„ ἢ δεξιά; ποία; τίς σπονδή, τίς
„ ὅρκος ὃν οὐκ ἐπάτησαν; τίς δὲ
„ συνθήκη καὶ χάρις, εἰς ἣν οὐχ
„ ὕβρισαν; μὴ μιμησώμεθα (φη-
„ σὶν) αὐτούς. τίνα γὰρ συνθήκην
„ ἡμεῖς λυόμεθα, οἱ μήπω τι συν-
„ θέμενοι; ἀλλὰ τὴν ὠμότητα (φη-
„ σὶν) αὐτῶν μὴ μιμησώμεθα. φί-
„ λους οὖν καὶ συμμάχους ποιησόμε-
„ θα τοὺς ὠμοτάτους; οὐδέτερα τού-
„ των ἄξια. ἀλλ' ἐπιτρεψάτωσαν
„ ἡμῖν αὑτοὺς νόμῳ νενικημένων,
„ ὡς

ἔλεος ἢ μετριοπά] De his verbis ἔλεος ἢ μετριοπάθεια dictum eſt Annotatione quadam in paginam 49.

ἔφη Σκιπίων] Verba illa Scipionis habes initio pag 30. οἱ μηδ' ὄνομα Ῥωμαίων καταλιπόντες ἄν, εἰ ὑμεῖς ἐκρατήσατε. Ex horum autem locorum collatione colligitur, ἐλάβοντο hîc dici poſſe idem valere quod ἐκράτησαν.

μὴ μιμησώμεθα] Pag. 29. dictum fuit ab Aſdrubale, οὐδ' ἄξιον Καρχηδονίοις ὑμᾶς ὠμότητα καὶ ἁμαρτίαν ἐπικαλοῦντας, ταῦτα μιμεῖσθαι. hic prius ad illud quod dixit ἁμαρτίαν ἐπικαλοῦντας, reſpondet: perinde ac ſi intellexiſſet Aſdrubal, ἁμαρτίαν ἐν τῷ λύειν τὴν συνθήκην, vel τὰς συνθήκας.

καὶ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ὡς πολλοὶ σφᾶς ἐπέτρεψαν· σκεψόμεθα δ' ἡμεῖς, καὶ ὅ, τι ἂν δῶμεν, εἴσονται χάριν, οὐχὶ συνθήκην νομίσουσιν εἶναι. διαφέρει δὲ τούτοιν ἑκάτερον ὧδε· μέχρι μὲν συντίθενται, παραβήσονται, καθάπερ καὶ πάλαι, πρόφασιν αἰεί τινα τῶν συνθηκῶν φέροντες, ὡς ἐν αὐταῖς ἠλαττωμένοι· τὰ δ' ἀμφίλογα, εὐπρόφασίστα. ὅταν δὲ παραδῶσιν αὑτούς, καὶ τὰ ὅπλα παρελώμεθα, καὶ τὰ σώματα ἐφ' ἡμῖν γένηται, καὶ πεισθῶσιν ὅτι μηδὲν αὐτοῖς ἐστιν ἴδιον, τὰ μὲν φρονήματα αὐτῶν καταβήσεται, ἀγαπήσουσι δ' ὅ, τι ἂν παρ' ἡμῶν λάβωσιν ὡς ἀλλότριον. εἰ μὲν οὖν Σκιπίωνι ἑτέρως δοκεῖ, τὰς γνώμας ἔχετε συγκρίνειν· εἰ δὲ συνθήσεται Καρχηδονίοις χωρὶς ὑμῶν, τί καὶ ἐπέστελλεν ὑμῖν; ἐγὼ μὲν γάρ, ὡς ὑμῖν κυρίοις οὖσι περὶ τῶνδε κρῖναι, τὴν γνώμην εἶπον ἣν νομίζω συνοίσειν τῇ πόλει.

Τοιαῦτα μὲν καὶ ὁ Πούπλιος εἶπεν· ἡ δὲ βουλὴ κατ' ἄνδρα παρ' ἑκάστου ψῆφον ᾔτει, καὶ ἐς τὴν Σκιπίωνος γνώμην αἱ πλείω συνέδραμον. ἐγίγνοντο οὖν αἱ συνθῆκαι τρίται αἵδε Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις, πρὸς ἀλλήλους. καὶ ὁ Σκιπίων ἐς αὐτὰς ἐδόκει μάλιστα τοὺς Ῥωμαίους ἐναγαγέσθαι, εἴτε τῶν εἰρημένων οὕνεκα λογισμῶν, εἴτε ὡς ἀρκοῦν Ῥωμαίοις ἐς εὐτυχίαν, τὸ μόνον ἀφελέσθαι Καρχηδονίοις τὴν ἡγεμονίαν. εἰσὶ γὰρ οἳ καὶ τόδε νομίζουσιν, αὐτὸν ἐς Ῥωμαίων σωφρονισμὸν ἐθελῆσαι γείτονα καὶ ἀντίπαλον αὐτοῖς φόβον ἐς ἀεὶ καταλιπεῖν, ἵνα μή ποτε ἐξυβρίσειαν ἐν μεγέθει τύχης καὶ ἀμε-

ſtram poteſtatem, quomodo antea multi alii ſe dediderunt: nos interim deliberabimus, & quicquid acceperint, habebunt gratiam, non fœderi imputabunt beneficium. Differunt autem hæc duo ſic: quandiu fœdera nobiſcum eis erunt, ea violabunt ut prius, ſemper aliquid prætexendo cur ipſis iniquæ videantur leges fœderis: nam facilè prætextus naſcuntur è controverſiis: ubi verò ſe dederint, ademptis per nos armis, & in poteſtatem acceptis corporibus, ſcient nihil ipſis eſſe proprium, & demittent animos, contenti quicquid à nobis ut alienum acceperint. Ergo 35
ſi aliter Scipioni videtur, poteſtis ſententias inter ſe collatas expendere: quòd ſi abſque vobis fœdus cum Carthaginienſibus facturus eſt, quid opus erat ad vos ſcribere? equidem apud vos, quorum judicium eſt de ſententiis, eam dixi, quam è rep. eſſe exiſtimo.

Audita hac quoque ſententia, ſenatus popoſcit calculos: Scipio vicit pluribus ſuffragiis. Atque ita ictum eſt tertiò fœdus inter Romanum Carthaginienſemque populos: cujus præcipuus autor viſus eſt Scipio, ſive ob antedictas rationes, ſive quod ſatis felicem pop. Rom. duceret ob ademptum Pœnis imperium. Sunt enim qui putent ad continendos in majorum diſciplina Romanos cum voluiſſe relinqui vicinam urbem æmulam, ne ſecuri nimia felicitate inſoleſcerent,

Scipionis ſententia vincit.

Tertium fœdus ictum inter Romanos & Carthaginienſes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

rent. quam Scipionis tacitam
Cato. ſententiam non multo pòſt Cato in ſenatu protulit, graviter
Rhodii. admonens patres infenſos Rhodiis.

Scipio, fœdere icto, ex Africa totum exercitum deportavit in Italiam, urbémque triumphans iniit, illuſtriore pompa quàm ullus ante eam diem.
Triumphus Scipionis. Fuit autem ejus forma, qua etiam nunc utuntur, hujuſcemodi: Coronatur pompa univerſa, præcedunt tubicines & plauſtra onuſta ſpoliis,
Triumphi deſcriptio. traducuntur & captarum urbium ſimulacra, tabulæque exprimentes res geſtas: deinde aurum argentúmque, tam rude quàm ſignatum, & ſi quid eſt hujuſmodi præterea: tum coronæ imperatori ob virtutem datæ à civitatibus, aut ſociis, aut ab ipſo exercitu: ſequuntur deinceps boves candidi, poſt eos elephanti, mox Pœnorum Numidarúmque duces captivi. Ipſum imperatorem præcedunt lictores paludati, & chorus cithariſtarum ac ſatyrorum, Etruſco more cinctorùm ornatorúmque coronis aureis, qui pariter incedunt ordine, cum cantu & tripudio: ludiones ipſi vocant: opinor, ideo,
Etruſci Lydorum coloni. quia Etruſci Lydorum coloni ſunt. horum in medio quidam
36 ſtolatus ac purpuratus, ornatúſque monilibus & torquibus aureis, geſticulatur ad movendum riſum, tanquam inſultans hoſtibus. Sequuntur deinceps qui ſuffitum faciunt. Mox ipſe imperator invehitur curru picturato,

ἑρμηνεία. καὶ τόδε οὕτω φρονῆσαι τὸν Σκιπίωνα, ὃ οὐ πολὺ ὕστερον ἐξεῖπε τοῖς Ῥωμαίοις Κάτων, ἐπιπλήττων παροξυνομένοις κατὰ Ῥόδου.

Ὁ δὲ Σκιπίων, ταῦτα συνθέμενος, ἐκ Λιβύης ἐς τὴν Ἰταλίαν παντὶ τῷ στρατοπέδῳ διέπλει, καὶ ἐς τὴν Ῥώμην ἐσήλαυνε θριαμβεύων, ἐπιφανέστατα δὴ τῶν πρὸ αὐτοῦ. καὶ ὁ τρόπος, ᾧ καὶ νῦν χρώμενοι διατελοῦσιν, ἐστὶ τοιόσδε· ἐστεφάνωνται μὲν ἅπαντες· ἡγοῦνται δὲ σαλπιγκταί τε καὶ λαφύρων ἅμαξαι· πύργοι τε παραφέρονται, μιμήματα τῶν εἰλημμένων πόλεων, καὶ γραφαὶ, καὶ σχήματα τῶν γεγονότων· εἶτα χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἀσήμαντός τε καὶ σεσημασμένος, καὶ εἴ τι τοιουτότροπον ἄλλο· καὶ στέφανοι ὅσους τὸν στρατηγὸν ἀρετῆς ἕνεκα ἀναδοῦσιν ἢ πόλεις, ἢ σύμμαχοι, ἢ τὰ ὑπ' αὐτῷ στρατόπεδα. βόες δ' ἐπὶ τούτοις λευκοὶ, καὶ ἐλέφαντες ἦσαν ἐπὶ τοῖς βουσί· καὶ Καρχηδονίων αὐτῶν καὶ Νομάδων ὅσοι τῶν ἡγεμόνων ἐλήφθησαν. αὐτοῦ δ' ἡγοῦνται τοῦ στρατηγοῦ ῥαβδοῦχοι φοινικοῦς χιτῶνας ἐνδεδυκότες, καὶ χορὸς κιθαριστῶν τε καὶ πτυριστῶν, ἐς μιμήματα Τυῤῥηνικῆς πομπῆς, περιεζωσμένοι τε καὶ στεφάνην χρυσῆν ἐπικείμενοι. ἴσα τε βαίνουσιν ἐν τάξει μετὰ ᾠδῆς, καὶ μετ' ὀρχήσεως. λυδοὺς αὐτοὺς καλοῦσιν, ὅτι (οἶμαι) Τυῤῥηνικοὶ Λυδῶν ἄποικοι· τούτων δὲ τὶς ἐν μέσῳ πορφύραν ποδήρη περικείμενος, καὶ ψέλλια καὶ στρεπτὰ ἀπὸ χρυσοῦ, σχηματίζεται ποικίλως ἐς γέλωτα, ὡς ἐπορχούμενος τοῖς πολεμίοις. ἐπὶ δ' αὐτῷ θυμιατηρίων πλῆθος, καὶ ὁ στρατηγὸς ἐπὶ τοῖς θυμιάμασιν, ἐφ' ἅρματος καταγεγραμμένου ποικίλως,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ς, ἔστεπται μὲν ἀπὸ χρυσοῦ καὶ θων πολυτίμων, ἔσταλται δ' ἐς τὸν ύτερον τρόπον πορφύραν, ἀστέρων ρυσῶν ἐνυφασμένων. καὶ σκῆπτρον ἐλέφαντος φέρει, καὶ δάφνην, ὴν ἀεὶ Ῥωμαῖοι νομίζουσι νίκης σύμβολον. ἐπιβαίνουσι δ' αὐτῷ ἐπὶ τὸ ρμα παῖδές τε καὶ παρθένοι, καὶ πὶ τῶν παρηόρων ἑκατέρωθεν ἤιθεοι συγγενεῖς. καὶ παρέπονται ὅσοι περὶ πόλεμον ἦσαν αὐτῷ γραμματεῖς καὶ ὑπηρέται καὶ ὑπασπισταί. καὶ ετ' ἐκείνους ἡ στρατιὰ κατά τε ἴλας καὶ τάξεις, ἐστεφανωμένη πᾶσα καὶ δαφνηφοροῦσα· οἱ δὲ ἀριστεῖς καὶ ὰ ἀριστεῖα ἐπίκεινται. καὶ τῶν ἀρχόντων τοὺς μὲν ἐπαινοῦσιν, οὓς δὲ σκώπτουσιν, οὓς δὲ ψέγουσιν. ἀφελὴς ὰρ ὁ θρίαμβος, καὶ ἐν ἐξουσίᾳ λέγειν ὅ,τι θέλοιεν. ἀφικόμενος δὲ ἐς ὸ Καπιτώλιον ὁ Σκιπίων, τὴν μὲν πομπὴν κατέπαυσεν, εἱστία δὲ τοὺς φίλους, ὥσπερ ἔθος ἐστίν, ἐς τὸ ἱερόν. καὶ τέλος εἶχε Ῥωμαίοις ὁ δεύτερος περὶ Καρχηδονίους πόλεμος, ἀρξάμενος ἀπὸ Ἰβηρίας, λήξας δ'

redimitus gemmata corona aurea: amicitur autem toga clavata purpurea: manu geſtat ſceptrum eburneum & virgam lauream, quæ apud Romanos ſignum eſt victoriæ. Vehuntur eodem curru pueri virgineſque, & in funalibus equis adoleſcentes gentiles: juxta currum incedunt militiæ ſocii, ſcriba, apparitores, armigeríque: ſequuntur milites diſtincti per turmas ac centurias, laureati omnes, & fortiſſimus quiſque dona geſtans militaria. Hi alios principes laudant, in alios cavillantur, quoſdam vituperant: eſt enim res ſimplex triumphus, & in eo magna jocorum licentia. Ubi verò Capitolium aſcendit Scipio, finita pompa epulum amicis ex more in templo præbuit. Hic finis ſecundi belli Punici,

Virga laurea ſignum victoriæ apud Romanos.

Finis ſecundi belli Punici.

καὶ ἐπὶ τῶν παρηόρων ἑκατέρωθεν ἤιθεοι συγγενεῖς] Perperam interpres τοὺς παρηόρους verterat, *jugales equos*, cum *funales* fuerint, quibus, qui currum triumphantis comitabantur, veherentur. Suetonius in Tiberio cap.6. *Actiaco triumpho currum Auguſti comitatus eſt, ſiniſteriore funali equo, cum Marcellus Octaviæ filius dexteriore veheretur.* Erant autem in quadriga quatuor equi, quorum duo *jugales* erant, dexter & ſiniſter; duo *funales* itidem dexter & ſiniſter; omneſque ita juncti ut æquata fronte currerent. *Jugales* intra jugum ibant, ac ζύγιοι dicebantur. *Funales* utrimque ad latera jugalium loro annexi, quos σειραφόρους & σειραίους, παρηόρους & παρασείρους idcirco Græci vocabant, quod funibus ſcilicet alligati forent ad latus jugalium. Sed & ἀορτῆρες iidem funales nominabantur, quemadmodum feliciſſime eam vocem Dioni Chryſoſtomo in orat. de Circo, ὁ πάνυ Salmaſ. reſtituit, pro quo perperam ἀκρωτῆρες vulgatum eſt, ἐν τῷ ἅρματι ἵπποι λευκοὶ κατὰ τὸν Ζαχαρίαν, ζυγαῖοι μὲν, φῶς καὶ ἀθανασία· ἀορτῆρες, δικαιοσύνη καὶ ἀλήθεια. & paulo poſt: ἐν ἅρματι αὐτοῦ μέλανες, ὑποζύγιοι μὲν, ὁ ᾅδης καὶ θάνατος, ἀορτῆρες δὲ, σκότος καὶ ἀπώλεια. utrobique ἀκρωτῆρες editum. Vide Salmaſ Not. ad Solin. p. 898. & pagg. aliquot præcedentibus & ſequentibus, ubi plurima obſervatione ac ſcitu digniſſima, de quadrigis, equorum ad illas applicatione atque agitatione adduxit, ad quæ lectorem remittimus.

Ἀλλ'

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ci, quod in Hiſpania cœptum, in Africa deſiit, intercedente fœdere, centeſima quadrageſima quarta Olympiade.

Tum Maſaniſſa Carthaginienſibus infenſus, magnam eorum agri partem ſibi vindicabat, fretus Romanorum amicitia, ſuum quondam fuiſſe dictitans. Illi à Romanis petierunt, ut regem placarent: qui miſerunt conciliatores cum mandatis, ut quantum poſſent regi faverent: ita, recepto agro, Maſaniſſa quoque cum eo populo fœdus fecit, quod per annos quinquaginta duravit. Quo tempore Carthago pace quieta fruens, multum & viris crevit & opibus, camporum ubertate abundans & commoditatibus maritimis: ac mox, animis (ut fit) felicitate luxuriantibus, civitas in factiones ſcindebatur, Romanam, popularem, regiam. Erant autem cuique ſui principes, viri honore virtuteque nobiles: Romanam Hanno Magnus fovebat, Maſaniſſæ par-
37 tes Annibal, cognomine Paſſer:
popularem factionem Amilcar Sannis cognominatus, & cum eo Carthalo. Hi animadvertentes, Romanos occupari bello Celtiberico, Maſaniſſam infeſtari ab Hiſpanis aliis, perſuaſerunt Carthaloni tunc boetharcho ut dum pro magiſtratu obit regionem, caſtra Maſaniſſæ in agro de quo controverſia fuerat invaderet: ille cæſis captiſque aliquot regiis, agreſtes Afros concitavit contra

Carthago denuo in factiones lapſa, in tres partes ſcinditur.

Hannibal cognomine Paſſer. Amilcar Sannis. Carthalo.

Boetharchus, qui præeſt auxiliaribus copiis.

ἐν Λιβύῃ ἐς τὰς δὲ τὰς περὶ αὐτῆς Καρχηδόνος σπονδάς. καὶ ὀλυμπιάδες ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἦσαν ἀμφὶ τὰς ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα καὶ τέσσαρας.

Μασσανάσσης δὲ Καρχηδονίοις τε μηνιῶν, καὶ Ῥωμαίοις θαῤῥῶν, ἐπέβαινε γῇ πολλῇ τῶν Καρχηδονίων, ὡς γενομένῃ ποτὲ ἑαυτοῦ. καὶ οἱ Καρχηδόνιοι Ῥωμαίους παρεκάλουν σφίσιν Μασσανάσσῃ συναλλάξαι. οἱ δ' ἔπεμπον διαλλακτὰς, οἷς εἴρητο συμπράσσειν ὅσα δύναιντο Μασσανάσσῃ. οὕτω μὲν τὴν γῆν ἀπετέμετο Καρχηδονίων ὁ Μασσανάσσης, καὶ συνθῆκαι Καρχηδονίοις καὶ πρὸς τόνδε ἐγένοντο, αἳ διέμειναν ἐς ἔτη πεντήκοντα. ἐν οἷς μάλιστα ἡ Καρχηδὼν εἰρηνεύουσα ὁμαλῶς, ἐς μέγα δυνάμεως καὶ εὐανδρείας ἦλθεν, ἔκ τε πεδίων εὐκαρπίας, καὶ θαλάσσης εὐκαιρίας. καὶ εὐθὺς (οἷον ἐν ταῖς εὐτυχίαις γίνεται) οἱ μὲν ἐρωμάϊζον, οἱ δὲ ἐδημοκράτιζον, οἷς δ' ἤρεσκε Μασσανάσσης. ἡγοῦντο δὲ ἑκάστων οἱ καὶ δόξῃ καὶ ἀρετῇ προύχοντες· τῶν μὲν ῥωμαϊζόντων, ὁ μέγας Ἄννων· τῶν δ' αἱρουμένων τὰ Μασσανάσσου, Ἀννίβας ὁ Ψὰρ ἐπικαλούμενος· τῶν δὲ δημοκρατιζόντων, Ἀμίλχαρ, ᾧ Σαυνίης ἐπώνυμον ἦν, καὶ Καρθάλων· οἳ φυλάξαντες Ῥωμαίους τε Κελτίβηρσι πολεμοῦντας, καὶ Μασσανάσσην ταῖς αἰτίαις πρὸς ἑτέρων Ἰβήρων συγκεκλεισμένον, πείθουσι τὸν Καρθάλωνα βοήθαρχον ὄντα, καὶ ἐπὶ τῇδε τῇ ἀρχῇ τὴν χώραν περιϊόντα, ἐπιθέσθαι τοῖς Μασσανάσσου, σκηνουμένοις ἐν ἀμφιλόγῳ γῇ. ὁ δὲ καὶ ἔκτεινέ τινας αὐτῶν, καὶ περιήλασε, καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς Λίβυας ἐπὶ τοὺς

Νομά-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ομάδας ἤγειρεν. ἄλλα τε πολλὰ
ατοῖς ἔργα πολέμων ἐς ἀλλήλους
γίγνεται· μέχρι Ῥωμαίων ἕτεροι
πρέσβεις ἐπῆλθον εἰς διαλλαγάς,
ὁμοίως εἴρητο, Μασσανάσσῃ
πράττειν ἀδήλως. καὶ ἐβεβαίωσαν οἱ-
τῷ Μασσανάσσῃ ὅσα προειλή-
, μετὰ τέχνης, ὧδε· εἶπον μὲν
ἐν, οὐδὲ ἤκουσαν, ἵνα μή τι ὡς
δίκῃ Μασσανάσσης ἐλαττῷτο· ἐν
σῳ δ' ἀμφοῖν γενόμενοι, τὰς
χεῖρας διέστησαν. καὶ τοῦτο ἦν αὐ-
ῖς κέλευσμα πρὸς ἀμφοτέρους
διαλύσεις. οὐ πολὺ δ' ὕστερον ὁ
Μασσανάσσης ἠμφισβήτει καὶ τῶν λε-
γομένων μεγάλων πεδίων καὶ χώρας
πεντήκοντα πόλεων, ἣν Τύσκαν προσ-
αγορεύουσιν· ἐφ' οἷς πάλιν οἱ Καρ-
χηδόνιοι κατέφυγον ἐπὶ Ῥωμαίους·
δ' ὑπέσχοντο μὲν αὐτοῖς καὶ τότε
πρέσβεις πέμψειν ἐς δίαιταν. διέτρι-
βον δὲ ἕως εἴκασαν πολλὰ τῶν Καρ-
χηδονίων διεφθάρθαι. καὶ τότε πρέσβεις
ἔπεμπον, καὶ Κάτωνα· οἳ εἰς τὴν
ἀμφίλογον γῆν ἀφικόμενοι, ἠξίουν
σφίσιν ἀμφοτέρους περὶ ἁπάν-
των ἐπιτρέπειν. Μασσανάσσης μὲν
οὖν, οἷα πλεονεκτῶν, καὶ Ῥω-
μαίοις ἀεὶ θαρρῶν, ἐπέτρεπεν· οἱ
Καρχηδόνιοι δ' ὑπώπτευον ἐπεὶ καὶ τοὺς
προτέρους ᾔδεσαν οὐκ εὖ δικάσαντας.
ἔφασαν οὖν αὐτοῖς συνθήκας τὰς ἐπὶ
Σκιπίωνος οὐδὲν χρῄζειν δικῶν οὐδὲ
διορθώσεων, ὅσα μὴ ἐξ αὐτῶν πα-
ραβαίνονται μόνα. οἱ δ' οὐκ ἀνα-
σχόμενοι περὶ μέρους δικάζειν, ἐπαν-
ῄεσαν· καὶ τὴν χώραν περιεσκόπουν
ἀκριβῶς τε εἰργασμένην, καὶ κατα-
σκευὰς μεγάλας ἔχουσαν. εἶδον δὲ

Numidas. Aliæ quoque hoſtiles velitationes interceſſerunt inter partes, donec iterum legatos Romani miſerunt qui pacem componerent, quibus æquè mandatum fuerat, ut clam utilitatem regis promoverent: hi Maſaniſſam in ſemel occupatorum poſſeſſione confirmarunt arte hac; nec pronuntiarunt quicquam, nec cauſam cognoverunt, ne Maſaniſſa videretur victus judicio: tantùm in medium progreſſi diremerunt partes, denuntiaruntque ut ab armis ceſſaretur utrinque. Non multo pôſt Maſaniſſa litem movit de magnis campis, qui oppidis L coluntur: hanc regionem ipſi Tyſcam nominant: quamobrem Carthaginienſes denuo conſugerunt ad Sen. Pop. Rom. Promiſſum eſt ituros eò legatos ad diſceptandum: ſed legatio tantiſper dilata eſt, donec conjectari potuit, ſuccubuiſſe Carthaginienſes: tum demum legati, & in his Cato, miſſi ſunt: qui ubi ad agrum controverſum pervenerunt, petierunt negotium committi ipſorum arbitrio. Maſaniſſa, qui erat potior, & Romanis ſemper fidebat, committere non gravabatur. Pœni ſuſpicabantur, nec immeritò, quando meminerant prius etiam parum ſincerum fuiſſe judicium: ajebántque fœdera ex Scipionis autoritate icta non opus habere correctoribus, modò ab utraque parte ſerventur. Legati qui nolebant judices eſſe niſi ex conſenſu partium, re infecta reverſi ſunt: & obiter conſidera-

Tyſca regio.

Cato legatus ad Carthaginienſes miſſus.

verunt

verunt regionem, diligentiſſimè cultam, inſtructamque magnis apparatibus: viderunt civitatem quoque introgreſſi, & quantum aucta ſit denuo, poſt cladem non multo antè acceptam à Scipione.
38 Ubi verò in urbem redierunt, diſſerebant quid ita parum ſolliciti eſſent de Carthagine æmula civitate, quæ tam facilè reciperet amplitudinem priſtinam: præcipuè Cato aſſeverabat, ne libertatem quidem pop. Romani fore in tuto, ſtante Carthagine. Quæ ubi ſenatus cognovit, ſtatuit quidem bellum gerere, ſed occaſionem expectabat, celans propoſitum. Fertur, Catonem ex eo tempore nunquam non pro ſententia dixiſſe, delendam Carthaginem: ei Scipionem Naſicam contradixiſſe, imò ſinendam Carthaginem, ut ejus metu diſciplina à majoribus tradita, jam labaſcens retineatur.

Libertas pop. Rom. in tuto non eſt ſtante Carthagine.

Ceterùm Carthagine factio popularis ejecit regiam, exilio mulctatis circiter XL civibus: à plebe jusjurandum exactum eſt, ne unquam exules reciperet, néve de recipiendis ullam mentionem fieri ſineret. Illi ad Maſaniſſam confugerunt, ad bellum eum inſtigaturi: qui ſponte ſic animatus, miſit Carthaginem duos è filiis, Guluſſam & Micipſam, ut poſtularent recipi actos propter ipſum in exilium. Hos ad portam propinquantes excluſit boetharchus, veritus ne plebs per cognatos exulantium flecteretur lacrymis: Guluſſam verò in reditu Amilcar Samnis etiam adortus eſt ex inſidiis, & cæſis aliquot

Carthagine factio popularis regiam ejicit.

Guluſſa & Micipſa, Maſaniſſæ filii.

καὶ τὴν πόλιν εἰσελθόντες, ὅση τε τὴν δύναμιν ἦν, καὶ πλῆθος ὅσον ηὔξητο ἐκ τοῦ οὐ πρὸ πολλοῦ κατὰ Σκιπίωνα διαφθορᾶς. ἐπανελθόντες δὲ ἐς Ῥώμην, ἔφραζον οὐ ζῆλον μᾶλλον γέμειν αὐτοῖς τὰ Καρχηδονίων, πόλεως δυσμενοῦς τοσῆσδε καὶ γείτονος, εὐχερῶς οὕτως αὐξανομένης. καὶ ὁ Κάτων μάλιστα ἔλεγεν, οὔποτε Ῥωμαίοις βέβαιον οὐδὲ τὴν ἐλευθερίαν ἔσεσθαι, πρὶν ἐξελεῖν Καρχηδόνα. ὧν ἡ βουλὴ πυνθανομένη, ἔκρινε μὲν πολεμεῖν, ἔτι δ' ἐχρῄζε προφάσεων· καὶ τὴν κρίσιν ἀπόρρητον εἶχον. Κάτωνα δ' ἐξ ἐκείνου φασὶν ἐν τῇ βουλῇ συνεχῆ γνώμην λέγειν, Καρχηδόνα μὴ εἶναι. Σκιπίωνα δὲ τὸν Νασικᾶν τὰ ἐναντία ἀξιοῦν, Καρχηδόνα ἐᾶν, ἐς φόβον ἄρα καὶ τόδε Ῥωμαίων, ἐκδιαιτωμένων ἤδη.

Καρχηδονίων δ' οἱ δημοκρατίζοντες τοὺς τὰ Μασσανάσσου φρονοῦντας ἐξέβαλον, ἐς τεσσαράκοντα μάλιστα ὄντας· καὶ ψῆφον ἐπήνεγκαν φυγῆς, καὶ τὸν δῆμον ὥρκωσαν, μήτε καταδέξεσθαι ποτὲ, μήτε ἀνέξεσθαι τῶν λεγόντων καταδέχεσθαι. οἱ δ' ἐξελαθέντες ἐπὶ τὸν Μασσανάσσην κατέφυγον, καὶ ἐξώτρυνον ἐς πόλεμον· ὁ δὲ καὶ αὐτὸς οὕτως ἔχων, ἔπεμπε τῶν παίδων ἐς Καρχηδόνα Γελόσσην τε καὶ Μικίψαν, ἀξιῶν καταδέχεσθαι τοὺς δι' αὐτὸν ἐξεληλαμένους. τούτοις προσιοῦσι τὰς πύλας ὁ βοήθαρχος ἀπέκλεισε, δείσας μὴ τὸν δῆμον οἱ συγγενεῖς τῶν φευγόντων καταδακρύσειαν. Γελόσσῃ δὲ καὶ ἐπανιόντι Ἀμίλχαρ ὁ Σαννίτης ἐπέθετο· καὶ τινὰς μὲν ἔκτεινεν, αὐ-

τὸν

ν δὲ ἐθορύβησεν. ἐφ' οἷς ὁ Μασσα-
σσης προφάσεις τάσδε ποιούμενος,
πολιόρκει πόλιν Ὀρόσκοπα, καὶ τῆς-
παρὰ τὰς συνθήκας ἐφιέμενος.
δὲ Καρχηδόνιοι πεζοῖς μὲν δισμυ-
οις καὶ πεντακισχιλίοις, ἱππεῦσι
πολιτικοῖς τετρακοσίοις, Ἀσδρού-
τοῦ τότε σφῶν βοηθάρχου στρατη-
οῦντος, ἐπὶ τὸν Μασσανάσσην ἐ-
άτευον. καὶ πλησιάσασιν αὐτοῖς,
σασίς τε καὶ Σούβας ταξίαρχοι Μασ-
νάσσου, διενεχθέντες τι τοῖς παι-
Μασσανάσσου, προσέδραμον ἐς αὐ-
μολίαν, ἱππέας ἄγοντες ἑξακι-
λίους. οἷς ἐπαρθεὶς ὁ Ἀσδρούβας,
ετεστρατοπέδευεν ἐγγυτέρω τοῦ βασι-
έως· καὶ ἐν ταῖς ἀκροβολίαις ἐπὶ
ρειόνων ἦν. ὁ δὲ Μασσανάσσης,
νεδρεύων αὐτὸν, ὑπεχώρει κατ' ὀ-
ίγον, οἷα φεύγων· ἕως περιεσπάσ-
ν ἐς πεδίον μέγα καὶ ἔρημον, οὗ
παντακόθεν ἦσαν λόφοι καὶ ἀπόκρη-
νοι, καὶ ἀγορᾶς ἀπορία· τότε δ'
πιστρέψας, ἐστρατοπέδευεν ἐν τοῖς
εδινοῖς, ὁ δὲ Ἀσδρούβας ἐς τοὺς λό-
φους, ὡς ὀχυρωτέρους, ἀνέδραμε.
οἱ μὲν τῆς ἐπιούσης ἔμελλον ἐς χεῖ-
ας ἥξειν· Σκιπίων δ' ὁ νεώτερος,
τὴν Καρχηδόνα ὕστερον ἑλὼν, ὑπο-
ρατευόμενος τότε Λουκούλλῳ Κελ-
ίβηρσι πολεμοῦντι, ἐς τὸν Μασ-
ανάσσην ἀφικνεῖτο, πεμφθεὶς ἐλέ-
φαντας αἰτῆσαι. καὶ αὐτῷ Μασ-
ανάσσης, τοῦ σώματος ὡς ἐς μά-
χην ἐπιμελούμενος, ἱππέας ἅπαν-
τας ἔπεμψε, καὶ τῶν παίδων τισὶν ἐκέ-
λευεν, ἐλθόντα ὑποδέξασθαι. αὐ-
τὸς δ' ἅμ' ἕῳ τὸν στρατὸν ἐξέτασ-
σεν, ὀγδοήκοντα μὲν καὶ ὀκτὼ γεγο-
νὼς ἔτη, ἱππεύων δ' ἔτι καρτερῶς,
καὶ γυμνὸν τὸν ἵππον ἀναβαίνων, ὡς

ex comitatu, ipſum perterrefecit. Per has occaſiones rex obſedit Oroſcopam oppidum, hujus quoque poſſeſſionem præter fœderis leges concupiſcens. Eò Carthaginienſes cum XXV millibus peditum, equitibus urbanis CCCC, occurrerunt, ductu Aſdrubalis, qui tunc boetharchus erat. Ad hos propinquantes Aſaſis & Suba præfecti Maſaniſſæ diſſidentes à regiis juvenibus, transfugerunt cum VI. M. equitum: ob quam acceſſionem Aſdrubal factus animoſior, admovit ad regem caſtra propius: & in velitationibus plerumque diſcedebat ſuperior. Ei Maſaniſſa inſidias ſtruens, quaſi fugiens, 39
cedebat paulatim, donec ipſum pertraxit in magnam & incultam planitiem, cinctam præruptis tumulis, & rerum victui neceſſariarum inopem: tum verò in hoſtem obverſus, caſtra in planicie poſuit, Aſdrubal in tumulos, ut munitiores, aſcendit. Quúmque pugnaturi eſſent in craſtinum, Scipio minor, qui pòſt Carthaginem cepit, tunc legatus Luculli, bellum gerentis in Celtiberia, venit ad Maſaniſſam, miſſus ut elephantos peteret. Ei Maſaniſſa, intentus curæ corporis, ut mox pugnaturus, omnes equites miſit obviam, mandavítque filiis aliquot ut venientem exciperent. Ipſe primo mane inſtruebat aciem, LXXXVIII annos natus, adhuc tamen eques validus, non ſtratum equum more patrio ſolitus inſcendere, & militis pariter ac ducis obire munia.

Oroſcopa oppidum obſeſſum.

Aſaſis & Suba à Maſaniſſa ad Aſdrubalem deficiunt.

Maſaniſſa octogenarius, eques validus, aciem inſtruit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Numidæ inter Africæ populos valentiſſimi, & annoſiſſimi.

nia. Sunt enim Numidæ in tota Africa valentiſſimi, & inter longævos annoſiſſimi: ea de cauſa fortaſſe, quia hyems ibi parum habet noxii frigoris, & æſtas non eſt tam ardens quàm apud Indos ac Æthiopas: quapropter etiam feras validiſſimas fert hæc regio, viri quoque ſub divo in continuis degunt laboribus: vino utuntur parce, victus omnibus ſimplex frugaliſque. Ubi verò Maſaniſſa obequitans cœpit aciem ſtruere, ediverſo Aſdrubal quoque ſuos produxit: jam enim & ad hunc multi ex agris confluxerant. Id prælium Scipio ſpectavit è ſublimi, tanquam in theatro: ajebatque poſtea, ſæpe ſe interfuiſſe variis certaminibus, ſed nunquam tanta cum voluptate: non aliud enim ſecurè ſe ſpectaſſe, decem tum ſupra centum millibus inter ſe dimicantibus. Et, quo magis rem attolleret, ajebat duos tantum ante ſe ſpectaſſe tale ſpectaculum, Trojani belli tempore, Jovem ab Ida, Neptunum è Samothracia.

Ardens æſtas apud Indos ac Æthiopas. Numidarum regio, victus.

Jupiter & Neptunus belli Trojani ſpectatores.

Pugnatum eſt autem à mane ad noctem uſque, cæſoque utrinque magno numero, Maſaniſſa viſus eſt ſuperior. Revertenti in caſtra Scipio gratulabundus ſe obtulit: ille: ut avitum amicum,
40 excepit officioſiſſimè. Carthaginienſes, adventu ejus cognito, rogabant ut pacem inter ſe & Maſaniſſam componeret. Ille partes adduxit ad colloquium: quumque de conditionibus ageretur, Pœni Maſaniſſæ remitte-

ἔθος ἐστὶ Νομάσι, καὶ στρατηγῶν, καὶ μαχόμενος. εἰσὶ γὰρ Λιβύων οἱ Νομάδες εὐρωστότατοι, καὶ μακροβίων ὄντων μακροβιώτατοι. αἴτιον δ' ἴσως, ὅτι χειμὼν οὐ πολὺ κρύος ἔχων, ὑφ' οὗ φθείρεται πάντα· καὶ τὸ θέρος οὐ καταικαῖον, ὥσπερ Αἰθίοπας τε καὶ Ἰνδούς. διὸ καὶ τῶν θηρίων τὰ δυνατώτατα ἥδε ἡ γῆ φέρει, καὶ οἱ ἄνδρες ἐν ὑπαίθρῳ καὶ πόνοις εἰσὶν αἰεί. ὀλίγος τε ὁ οἶνος αὐτοῖς, καὶ ἡ τροφὴ πᾶσιν ἁπλῆ τε καὶ εὐτελής. Ὁ μὲν δὴ Μασσανάσσης, ἐπιβὰς ἵππου, διεκόσμει τὸν στρατόν· καὶ Ἀσδρούβας ἀντεξῆγε τὸν λαὸν αὐτῷ, πολὺ πλῆθος. ἤδη γὰρ καὶ τῷδε πολλοὶ προσεληλύθεισαν ἐκ τῆς χώρας. ὁ δὲ Σκιπίων ἐθεᾶτο τὴν μάχην ἀφ' ὑψηλοῦ, καθάπερ ἐκ θεάτρου· ἔλεγέ τε πολλάκις ὕστερον, ἀγῶσι συνενεχθεὶς ποικίλοις, οὔποτε ὧδε ἡσθῆναι· μόνον γὰρ ἔφη τόνδε τὸν πόνον ἄφροντις ἰδεῖν, μυριάδας ἀνδρῶν συνιούσας ἐς μάχην ἕνδεκα. ἔλεγέ τε σεμνύνων, δύο πρὸ αὐτοῦ τὴν θέαν ταύτην ἰδεῖν ἐν τῷ Τρωϊκῷ πολέμῳ, τὸν Δία ἀπὸ τῆς Ἴδης, καὶ τὸν Ποσειδῶνα ἐκ Σαμοθρᾴκης.

Γενομένης δὲ τῆσδε τῆς μάχης ἐς νύκτα ἀπ' ἠοῦς, καὶ πολλῶν πεσόντων ἑκατέρωθεν, ἔδοξεν ἐπὶ κρεισσόνων ὁ Μασσανάσσης γενέσθαι. καὶ αὐτῷ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τοῦ ἔργου ὁ Σκιπίων ὤφθη. ὁ δὲ αὐτόν, οἷα φίλον ἐκ πάππου, περιεῖπε θεραπεύων. ὅπερ οἱ Καρχηδόνιοι μαθόντες, ἐξεδέοντο τοῦ Σκιπίωνος πρὸς Μασσανάσσην σφᾶς συναλλάξαι. ὁ δὲ συνήγαγε μὲν αὐτούς· γινομένων δὲ προκλήσεων, οἱ Καρχηδόνιοι τῷ Μασσανάσσῃ τὴν μὲν περὶ τὸ Ἐμπόριον

ελον γῆν ἔλεγον μεθήσειν, καὶ ἀρ-
ρίου τάλαντα δώσειν διακόσια αὐ-
κα, καὶ ὀκτακόσια σὺν χρόνῳ· τοὺς
αὐτομόλους αἰτοῦντος, οὐχ ὑ-
στησαν οὐδ' ἀκοῦσαι, ἀλλ' ἄπρα-
οι διεκρίθησαν. καὶ Σκιπίων μὲν ἐς
ηρίαν, ἔχων τοὺς ἐλέφαντας, ἐ-
νῄει· Μασσανάσσης δὲ, τὸν λόφον
πολεμίων περιταφρεύσας, ἐφύ-
σσε μηδεμίαν αὐτοῖς ἀγορὰν ἐσφέ-
σθαι. οὐδ' ἄλλως ἐγγὺς ἦν οὐδὲν, ἐ-
ὰ καὶ αὐτῷ μόλις ἐκ μακροῦ σφό-
α ἐπιμόχθως ἐφέρετο ὀλίγη. Ἀσ-
ούβας δ' εὐθὺς μὲν ἐδόκει διώσα-
αι διεκπαίσαι τοὺς πολεμίους ἐρ-
ωμένῳ ὄντι καὶ ἀπαθεῖ τῷ στρατῷ·
ορὰν δ' ἔχων Μασσανάσσου πλεί-
, προσκαλεῖσθαι τὸν Μασσανάσσην
όμιζε· καὶ περίεμενε, πυνθανόμε-
ος ἅμα καὶ Ῥωμαίων ἐπιέναι πρέ-
εις ἐς διαλύσεις. εἴρητο δ' αὐτοῖς,
Μασσανάσσης ἐλασσοῖτο, λῦσαι τὴν
αφοράν· εἰ δ' ἐπὶ κρεισσόνων εἴη,
ιπαροξῦναι. οἱ μὲν δὴ τὸ ἑαυτῶν
ραξαν. ὁ δὲ λιμὸς τὸν Ἀσδρούβαν
τοὺς Καρχηδονίους ἐξέτεινε· καὶ
ς σώμασι πάντα ἔχοντες ἀσθε-
, βιάσασθαι μὲν οὐκ ἔτι τοὺς πο-

bant agrum qui eſt circa Emporium, pollicebanturque CC argenti talenta, præſentis pecuniæ, & DCCC ad certum tempus pendenda: ſed quum transfugas repeteret, ne audire quidem hoc ſuſtinentes, infecta re diſceſſerunt. Scipio in Hiſpaniam cum elephantis rediit. Maſaniſſa caſtra hoſtium in tumulo ſita circumvallavit, ne commeatus eis ſubveherentur: & alioquin nihil erat in propinquo, imò ipſi vix è longinquo laborioſè parcéque afferebantur. Aſdrubal primùm videbatur poſſe integris etiam tum viribus per hoſtes erumpere. ſed quia plus commeatuum habebat, putabat Maſaniſſam pacem petiturum: ideóque differebat, quòd audiret adventare legatos Romanorum, ut pacem componerent. erat autem eis mandatum, ſi Maſaniſſa bello ſuccumberet, liti finem imponere: quòd ſi ſuperaret, animum illi addere. legati officio ſuo functi ſunt. Interea fames Aſdrubalem Pœnóſ-

ue attrivit, ut debilitatis corporibus, non poſſent hoſtem vi repellere:

Ingens fames & morbus in caſtris Pœnorum.

τὴν μὲν περὶ τὸ Ἐμπόριον γῆν] τὸ Ἐμπόριον, ſive τὰ Ἐμπόρια, utro-
e modo dicitur, Regio eſt Africæ ad minorem Syrtim fertiliſſima, in qua
itas una Leptis tam opulenta, ut ſingula indies talenta vectigal Carthagi-
nſibus dederit. Quæ opes etſi etiam aliunde, præcipue tamen ex uber-
e regionis ipſis ſuppetebant. Quare Emporia Livio dicuntur, *Ora mino-
Syrtis & agri uberis.* Idem Livius de Scipione l. 29. *Emporia ut peterent
bernatoribus edixit. Fertiliſſimus ager, eoque abundans omnium copiâ rerum
regio.* Unde Polybius lib. 1. dicit Carthaginienſes ſpes fere omnes ſuas
llocatas habuiſſe in eo commeatu, qui advehebatur *ex loco quem ipſi voca-
t Emporia.* Atque hinc etiam tanta ſolicitudine caverunt, ne Romani
ra Pulchrum Promontorium, quod Carthagini præjacet, navigarent, ne
a circa Byzacium cognoſcerent; *nec loca circa parvam Syrtim quæ Empo-
vocant, propter ſoli ubertatem*, ut auctor eſt Polybius lib. 3.

pellere: & primùm jumenta, dein equos mactarunt, lora quoque decocta in cibum verterunt: acceſſerunt & morborum genera omnifaria, quæ incommodo victu & otio augebantur, anniq; tempore: concluſa enim erat intra modicum caſtrorum ſpatium turba hominum, æſtate ardente qualis eſt in Africa: & quum ligna coquendis cibis deficerent, ſcuta urebantur: nec cadavera mortuorum efferebantur, Maſaniſſa non intermittente ſtationes: ac ne cremari quidem poterant lignorum inopia: ita peſtis in dies graveſcebat, dum verſantur inter olentia tabo corpora. Jámque plerique peſte abſumpti erant, quum ceteri nullam ſalutis ſpem videntes reliquam, coacti ſunt transfugas
41 Maſaniſſæ dedere, & quinque millia talentorum argenti pendere intra quinquageſimum annum, & exules ſuos, poſthabita jurisjurandi religione, recipere: milites ipſi cum ſingulis tunicis ſub jugum miſſi ſunt. Guluſſa memor ſe paulo antè ab eis exagitatum (incertum an conſcio patre) immiſit in abeuntes equitatum Numidicum: cui nec reſiſtere potuerunt inermes, nec fugere attenuatis viribus: ſic è quinquagintaocto millibus admodum pauci Carthaginem incolumes reverſi ſunt. Inter deſideratos fuit ipſe dux Aſdrubal, cum aliis nobilibus. Hujuſmodi bellum fuit inter Maſaniſſam & Carthaginienſes.

Pœnorum clades maxima.

Dux Aſdrubal deſideratus.

λεμίους ἐδυνάντο· τὰ δ' ὑποζύγια πρῶτον, εἶτα τοὺς ἵππους ἐπὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἔθυον, καὶ ἱμάντας ἑψοῦντες ἤσθιον. καὶ νόσων αὐτοὺς ἰδέαι πᾶσαι κατελάμβανον, ἔκ τε πονηρίας τροφῶν, καὶ ἀκινησίας ἔργων, καὶ ὥρας ἔτους. συνεκέκλειστο γὰρ ἐς ἓν χωρίον καὶ τὸ δέον στρατόπεδον ὄχλος ἀνθρώπων, Λιβύῃ θέρους. τῶν τε ξύλων αὐτοῖς ἐς τὴν ἕψησιν ἀπολιπόντων, τὰ ὅπλα κατέκαιον. καὶ τῶν ἀποθνησκόντων οὐδεὶς οὐδὲ ἐξεφέρετο, Μασσανάσσου τὴν φυλακὴν οὐκ ἀνιέντος· οὔτ' ἐξεκαίετο, ξύλων ἀπορίᾳ. ὁ οὖν φθόρος αὐτοῖς ἦν πολύς τε καὶ περιώδυνος, συνοῦσιν ὀδωδόσι καὶ σηπομένοις σώμασι· τό, τε πλεῖστον ἤδη τοῦ στρατοῦ διέφθαρτο, καὶ τὸ ὑπόλοιπον οὐδεμίαν σφίσι σωτηρίας ὁρῶντες ἐλπίδα, τοὺς αὐτομόλους ὑπέστησαν ἐκδοῦναι τῷ Μασσανάσσῃ, καὶ πεντακισχίλια ἀργυρίου τάλαντα πεντήκοντα ἔτεσιν ἐσενεγκεῖν, τούς τε φυγάδας σφῶν καταδέξασθαι, παρὰ τὸ ὅρκιον· καὶ αὐτοὶ διὰ μιᾶς πύλης τοὺς ἐχθροὺς καθ' ἕνα διεξελθεῖν διὰ χιτωνίσκου μόνον. Γελόσσης δ' αὐτοῖς ἀπιοῦσι χαλεπαίνων τῆς οὐ πρὸ πολλοῦ διώξεως, εἴτε συνειδότος τοῦ πατρός, εἴτε δι' ἑαυτοῦ, Νομάδας ἱππέας ἔπεμπεν, οἷς οὔτε ἀμυνομένους, οὔτε ὅπλα ἔχοντας ἐς ἄμυναν, οὔτε φυγεῖν ὑπ' ἀσθενείας δυναμένους * ἔκ τε μυριάδων πέντε στρατῶν καὶ ὀκτακισχιλίων ἀνδρῶν ὀλίγοι πάμπαν ἐς Καρχηδόνα περιεσώθησαν· καὶ σὺν αὐτοῖς Ἀσδρούβας τε ὁ στρατηγός, καὶ ἕτεροι τῶν ἐπιφανῶν. τοιόσδε μὲν ὁ Μασσανάσσου καὶ Καρχηδονίων πόλεμος ἦν.

ἘΚΔΕΧΕΤΑΙ δ' αὐτὸν ὁ …τος ἐν Λιβύῃ καὶ τελευταῖος Ῥωμαίων. καὶ Καρχηδόνιοι τῷ Μασσάσσου πταίσματι συμπεσόντες, …ενεστάτης ὑπ' αὐτοῦ τῆς πόλεως …ομένης, αὐτόν τε Μασσανάσσην ἐ…ικεισαν, ἐγγὺς ἔτι ὄντα μετὰ πολ…στρατοῦ, καὶ Ῥωμαίους δυσμενεῖ…ας αἰεὶ σφίσι, καὶ πρόφασιν θη…ους τὰ ἐς τὸν Μασσανάσσην γε…μα. ὧν οὐδέτερον κακῶς ὑπενόουν. …τίκα γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι πυθόμενοι, …τὸν ἐπήγγελλον ἐς ὅλην τὴν Ἰ…λίαν, τὴν μὲν χρείαν οὐ λέγον…, ὡς δ' ἂν ὀξέως ἔχοιεν ἐς τὰ …ραγγελλόμενα χρῆσθαι. καὶ οἱ Καρ…δόνιοι, νομίζοντες ἐκλύσειν τὴν …όφασιν, ἐπεκήρυσσον Ἀσδρούβᾳ … τῷ στρατηγήσαντι τοῦδε τοῦ πρὸς …σσανάσσην πολέμου, καὶ Καρθά…νι τῷ βοηθάρχῳ, καὶ εἴ τις ἐφῆ…το τοῦ ἔργου, θάνατον, ἐς ἐκείνους …ὴν αἰτίαν τοῦ πολέμου περιφέρον…. ἐς Ῥώμην πρέσβεις ἔπεμπον, …κατηγοροῦν μὲν αὐτοῦ Μασσανά…, κατηγοροῦν δὲ καὶ τῶνδε τῶν ἀν…ῶν, ὡς ἀμυνομένων αὐτῷ ὀξέως καὶ προπετῶς, καὶ τὴν πόλιν ἐς …όφασιν ἔχθρας ἐμβαλλόντων. ὡς … τις τῶν βουλευτῶν τοὺς πρέσβεις …ετο ὅπως οὐκ ἐν ἀρχῇ τοῦ πολέ…ου τοὺς αἰτίους, ἀλλὰ μετὰ τὴν …σαν, ἐξεκήρυξαν, καὶ πρὸς ἡμᾶς … βουλὴ πάλαι διεγνωκυῖα πολεμῆ…, καὶ προφάσεις ἐρεσχελοῦσα, ὡ… ἀπεκρίνατο, Καρχηδονίους οὔπω …ωμαίοις ἱκανῶς ἀπολογήσασθαι. …άλιν οὖν ἀγωνιῶντες ἠρώτων, εἰ

MOXQUE ſecutum eſt tertium & ultimum bellum Punicum, quando Carthaginienſis populus, accepta clade à Maſaniſſa debilitatus, & ipſum regem timebat, in propinquo habentem magnas copias, & populum Romanum inſuper, alioquin ſemper iniquiorem ſibi, tunc verò etiam occaſionem arrepturum, ob conflictationem cum Maſaniſſa ipſorum amico & ſocio. Nec malè conjectabant: namque Romani his auditis, ſine mora milites imperaverunt omnibus Italis: non præmonitis ad quem uſum pararentur, ſed tantùm ut parati eſſent mandata exequi. Carthaginienſes ut crimen diluerent, publico præconio capitis reos declararunt, Aſdrubalem, belli contra Maſaniſſam geſti ducem, & Carthalonem boetharchum, cæteróſque illorum ſocios, in eos belli cauſam conferendo: in urbem verò legatos miſerunt, qui Maſaniſſam accuſarent, nec minus cives ſuos damnatos, quòd præproperè temerariéque arma ſumpſiſſent adverſus regem, & civitatem conjeciſſent in novarum inimicitiarum periculum. Qui quum à ſenatore quodam interrogati eſſent cur non ab initio belli damnaſſent quotquot ejus cauſa fuere, ſed poſt acceptam cladem proclamaſſent damnatos: nimirum jamdudum Pœnos de inferendo Romanis bello cogitare, & occaſiones quærere: ſenatum verò hanc excuſationem non accipere: turbati, rogaverunt viciſſim, quomodo igitur abſolvendi eſſent

Initium tertii & ultimi belli Punici.

Aſdrubal & Carthalo publico præconio capitis rei declarati.

42

eſſent à crimine, ſi peccaſſe viderentur. Reſponſum eſt verbo, ſi populo Romano ſatisfeceritis. De hac ſatisfactione in ſenatu Carthaginienſi quæſitum eſt, aliis putantibus Romanos velle addi aliquid ad præſtitutam à Scipione pecuniam: aliis, decedendum eſſe agro, de quo cum Maſaniſſa erat contentio. Dubitantes igitur, rurſum legationem in urbem miſerunt, quæ poſtularet ut diſertè ſibi modus ſatisfactionis præſcriberetur. Reſponſum eſt, ipſos Carthaginienſes bene ſcire modum: atque ita legati dimiſſi ſunt. quæ res Pœnos vehementer turbavit ac terruit.

Utica ſecunda in Africa, poſt Carthaginem, civitas.

Ceterùm Utica, ſecunda in Africa, poſt Carthaginem, civitas, portus habens commodos, & ad excipiendum militem externum copioſos, ſexaginta ſtadiis remota à Carthagine, & opportuna ad ſedem belli contra eam civitatem gerendi, deſperatis rebus illius antiquam ſimultatem detegens in tempore, legatos Romam miſit, qui ſe ſuámque urbem in fidem populi Romani dederent: at ſenatus jam antè ad bellum propenſus & paratus, civitatem adeo munitam & opportunam adeptus, mentem ſuam aperuit: & in Capitolium, ubi de bello deliberare ſolent, conveniens, decrevit Carthaginienſes armis perſequendos eſſe. Et continuò ad id bellum adminiſtrandum Coſſ. miſſi ſunt, M'. Manilius cum exercitu, L. Mar-

Romanis ſe dedit.

Bellum contra Carthaginienſes decretum, M.

δοκοῦσιν ἁμαρτεῖν, τί παθόντες ἀπολύσονται τὸ ἔγκλημα. οἱ δὲ οὕτως ἔφασαν τῷ ῥήματι, εἰ τὸ ἱκανὸν ποιήσετε Ῥωμαίοις. ζητούντων δ' ἐκείνων ὅ,τι εἴη τὸ ἱκανὸν, οἱ μὲν ᾤοντο Ῥωμαίους ἐθέλειν τοῖς χρήμασι προσεπιθεῖναι τοῖς ἐπὶ Σκιπίωνος ὡρισμένοις· οἱ δὲ, Μασσανάσσῃ τῆς ἀμφιλόγου γῆς μεταστῆναι. ἀποροῦντες οὖν, πάλιν ἐς Ῥώμην ἔπεμπον, καὶ παρεκάλουν γνῶναι σαφῶς ὅ,τι ἐστὶν αὐτοῖς τὸ ἱκανόν. οἱ δ' αὖθις ἔφασαν εἰδέναι Καρχηδονίους καλῶς, καὶ εἰπόντες ἀπέπεμψαν. οἱ μὲν δὴ φόβου καὶ ἀπορίας ἦσαν ἐν τούτῳ.

Ἰτύκη δὲ, ἡ Λιβύης μεγίστη μετὰ Καρχηδόνα πόλις, λιμένας τε ἔχουσα εὐόρμους, καὶ στρατοπέδων καταγωγὰς δαψιλεῖς, ἑξήκοντα σταδίους ἀπὸ Καρχηδόνος ἀφεστῶσα, καὶ καλῶς ἐς πόλεμον αὐτοῖς ἐπικειμένη· τὰ Καρχηδονίων ἄρα καὶ αὕτη ἀπογνοῦσα, καὶ τὸ πάλαι μῖσος ἐς αὐτοὺς ἐκφέρουσα ἐν καιρῷ, πρέσβεις ἐς Ῥώμην ἔπεμψεν, οἳ τὴν Ἰτύκην Ῥωμαίοις ἐπέτρεπον. ἡ δὲ βουλὴ καὶ τέως ἐς τὸν πόλεμον ὁρμῶσά τε καὶ παρασκευαζομένη, πόλεως ὀχυρᾶς οὕτως καὶ ἐπικαίρου γενομένης, ἐξέφαινέ τε τὴν γνώμην, καὶ ἐς τὸ Καπιτώλιον (οὗπερ εἰώθασι περὶ πολέμου σκοπεῖν) συνελθοῦσα, ἐψηφίσατο, Καρχηδονίοις πολεμεῖν. στρατηγούς τε τοὺς ὑπάτους αὐτίκα ἐξέπεμπον, ἐπὶ μὲν τοῦ πεζοῦ, Μάνιον Μανίλιον, ἐπὶ δὲ τοῦ στόλου, Λού-

κιον

Μάνιον Μανίλιον, ἐπὶ δὲ στόλου Λούκιον Μάρκιον Κηνσωρῖνον] Eruditiſſimus Pighius ad annum V. C. DCIV. bene obſervat, alterius Conſulis *Manilii* nomen

ν Μάρκιον Κηνσωρῖνον· οἷς ἐν ἀ-
πορρήτῳ λέλεκτο, μὴ ἀναχεῖν τοῦ
πολέμου, πρὶν Καρχηδόνα κατα-
στρέψῃ. οἱ μὲν δὴ θύσαντες, ἐς Σι-
κελίαν ἔπλεον, ὡς ἐκεῖθεν εἰς τὴν
ύκην διαβαλοῦντες. ναυσὶ δ' ἐ-
ριθμῷ, πεντήκοντα μὲν πεντήρεσιν,
τὸν δ' ἡμιολίαις, ἀφράκτοις δὲ
κερκούροις καὶ στρογγύλοις πολλοῖς.
στρατὸν ἦγον, ὀκτακισμυρίους πε-
, καὶ ἱππέας ἐς τετρακισχιλίους,
ίστους ἅπαντας. ὡς γὰρ ἐπιφα-
στρατείαν, καὶ προῦπτον ἐλπίδα,
ς τις ἀστῶν καὶ συμμάχων ὥρμα·
πολλοὶ καὶ ἐθελονταὶ παρήγγελ-
ἐς τὸν κατάλογον.

Καρχηδονίοις δὲ προσέπεσε μὲν
κρίσις τοῦ πολέμου καὶ τὸ ἔργον
ς δι' ἑνὸς ἀγγέλου. ὁ γὰρ αὐτὸς
ρέ τε τὸ ψήφισμα τοῦ πολέμου,
τὰς ναῦς ἐδήλου πλεῖν ἐπὶ σφᾶς.
πλαγέντες οὖν ἀπεγίνωσκον αὐ-
, ἀπορίᾳ τε νεῶν καὶ ἀπωλείᾳ
σφάτῳ τοσῆσδε νεότητος· οὐ
μμάχους ἔχοντες, οὐ μισθοφό-
ς ἑτοίμους, οὐ σῖτον εἰς πο-
ορκίαν συνενηνεγμένον, οὐκ ἄλλο
ν, ὡς ἐν ἀκηρύκτῳ καὶ τυχεῖ πο-
έμῳ· οὐδ' αὐτοὶ διαρκεῖν δυνάμε-
Ῥωμαίοις τε καὶ Μασσανάσσῃ.
έσβεις οὖν ἑτέρους ἐς Ῥώμην ἔ-
πεμπον αὐτοκράτορας, ὅπῃ δύναιν-
τὰ παρόντα διαθέσθαι. οἷς ἡ σύγ-
ητος εἶπεν, ἐὰν τοῖς ὑπάτοις ἔ-

cius Cenſorinus cum claſſe, quibus ſecretò mandatum eſt, ne prius à bello deſinerent quàm dirutâ Carthagine. Hi votis conceptis navigarunt in Siciliam, ut inde trajicerent Uticam: vehebantur autem L quinqueremibus, C hemioliis, comitantibus multis aphractis, cercuris, & onerariis: in exercitu erant LXXX M. peditum, equitum lectiſſ. circiter IIII. M. nam ad tam nobilem expeditionem & certam ſpem, cives pariter properabant ac ſocii, multis ultro nomina dantibus.

Manlio & L. Marcio Cenſorino coſſ. mandatum.

Carthaginienſibus bellum ſimul & indictum & illatum eſt: 43
nam idem nuntius & S. C. cis attulit, & claſſem contra eos venire ſignificavit. Ergo attoniti deſperabant; quippe qui paulo antè tantum juventutis amiſerant, nec claſſem habebant, non ſocios, non mercenarios paratos, non frumentum ad ſuſtinendam obſidionem convectum, non aliud quicquam, ut in repentino & non denuntiato bello: nec ipſi ſufficere adverſus Romanos & Maſaniſſam poterant. Mittunt igitur alios legatos in urbem cum poteſtate libera utcunque rem componendi: his ſenatus dixit, ſi coſſ.

men corruptum apud ſcriptores legi, & nunc *M. Mallium*, nunc *Ani-*
m Manlium, nunc *M. Manlium* vocari; docetque verum nomen eſſe
anius Manilius. Idem error apud interpretem noſtrum qui itidem *M. Man-*
m perperam vertit. Livius enim lib. 6. tradit, Manlio Capitolino poſt ne-
n illatam hanc gentilitiam notam quoque additam eſſe, ut Manliæ gentis
creto cautum fuerit, *ne quis deinde M. Manlius vocaretur*. Quare ubique
hac hiſtoria in textu Græco Μάνιον Μανίλιον, & in Latino *M'. Manilium*
poſuimus.

coſſ. adhuc in Sicilia hærentibus, intra diem trigeſimum Carthaginienſes ccc nobiliſſimos pueros obſides dederint, & alia imperata fecerint, fore Carthaginem liberam, & uſuram ſuis legibus, obtenturámque agrum quem tunc in Africa habeat. Hoc S. C. publicè legatis datum eſt perferendum ad ſuos: clam autem coſſ. admoniti, ne diſcederent à mandatis quæ in urbe acceperant. Pœni ſuſpicabantur quidem, vix ſe impetraturos pacem firmam, vel datis obſidibus: tamen tanto periculo urgente, ſpem habuerunt in obedientia: & ut celeritate demererentur conſules, ante præſtitutum tempus adduxerunt pueros in Siciliam, cum fletu dimiſſos à parentibus ac domeſticis, præſertim matribus, cum inſano ejulatu liberos complectentibus, & naves, ancoráſque retentantib. funiculis quoque diruptis impedientibus nautarum miniſteria. Nec defuerunt quæ abeuntes diu natatu proſequerentur, oculis humentibus & defixis in filios: aliæ comas ſuas evellebant, & plangebant pectora haud ſecus quàm in luctu: videbantur enim ſibi nomine quidem obſides dare, re autem vera civitatem dedere, quum nullis certis conditionibus hos filios traderent: nam multæ hoc quoque flendo vaticinabantur civitati, traditos liberos nihil ei profore. Sic illi ſolverunt à Carthagine: in Sicilia verò accepti à coſſ. Romam tranſmiſſi

Obſides Romanis dati, trecenti pueri nobiliſſimi.

Amor matrum.

44

τι οὖσιν ἐν Σικελίᾳ, τριάκοντα ἡμερῶν τῶνδε οἱ Καρχηδόνιοι τριακοσίους τοὺς ἐνδοξοτάτους σφῶν παῖδας ἐς ὁμηρείαν παράσχωσι, καὶ τἆλλα κατακούσωσιν αὐτῶν, ἕξειν Καρχηδόνα ἐλευθέραν τε καὶ αὐτόνομον, καὶ γῆν ὅσην ἔχουσιν ἐν Λιβύῃ. ταῦτα μὲν ἐς τὸ φανερὸν ἐψηφίσαντο, καὶ τοῖς πρέσβεσιν ἔδωκαν ἐς Καρχηδόνα φέρειν τὸ δόγμα· ἐν ἀπορρήτῳ δὲ τοῖς ὑπάτοις ἐπέστειλαν, ἔχεσθαι τῶν ἰδίων σφίσιν ἐντεταλμένων. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τὴν μὲν γνώμην ὑπώπτευον, οὐκ ἐπὶ συνθήκῃ βεβαίᾳ τὰ ὅμηρα παρέχοντες· οἷα δ' ἐν κινδύνῳ τοσῷδε τὰς ἐλπίδας ἐν ᾧ μηδὲν ἐκλείψουσι τιθέμενοι, σπουδῇ προλαβόντες τὴν προθεσμίαν, τοὺς παῖδας ἦγον εἰς Σικελίαν· γονέων τε αὐτοῖς ἐπικλαιομένων, καὶ οἰκείων, καὶ μάλιστα τῶν μητέρων, αἳ σὺν ὀλολυγῇ μανιώδει τῶν τέκνων ἐξήπτοντο, καὶ νεῶν τῶν φερουσῶν αὐτά, καὶ στρατηγῶν· τῶν ἀγκυρῶν τε ἐπελαμβάνοντο, καὶ κάλω διέσπων, καὶ ναύταις συνεπλέκοντο, καὶ τοῦ πλοῦ ἐκώλυον. εἰσὶ δ' αἳ καὶ μέχρι πολλοῦ τῆς θαλάσσης παρένεον δεδακρυμέναι τε καὶ ἐς τὰ τέκνα ἀφορῶσαι· αἱ δ' ἐπὶ τῆς γῆς, τὰς κόμας ἐτίλλοντο, καὶ τὰ στέρνα ἔκοπτον, ὡς ἐπὶ πένθει. ἐδόκουν γὰρ ὄνομα μὲν εἰς εὐπρέπειαν εἶναι τὴν ὁμηρείαν, ἔργῳ δὲ, τῆς πόλεως ἔκδοσιν, ἐπ' οὐδεμιᾷ συνθήκῃ τῶνδε τῶν παίδων διδομένων. καὶ πολλαὶ καὶ τοῦτο ἐν ταῖς οἰμωγαῖς κατεμαντεύοντο τῇ πόλει, μηδὲν αὐτὴν ὀνήσειν τοὺς παῖδας ἐκδιδομένους. ἐν μὲν τῇ Καρχηδόνι τῶν ὁμήρων ἡ ἀναγωγὴ τοιάδε τις ἦν. ἐν δὲ τῇ Σικελίᾳ παραλαβόντες αὐτὰ οἱ ὕπατοι,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ε, διέπεμπον ἐς Ῥώμην, καὶ τοῖς
ρχηδονίοις ἔφασαν, ἐς τὸ τέλος
πολέμου τὰ λοιπὰ ἐρεῖν ἐν Ἰ-
κῃ.

Διαπλεύσαντές τε ἐς αὐτὴν, ἐ-
στρατοπέδευον, ὁ μὲν πεζὸς, ἔνθα
ιλαι τὸ Σκιπίωνος ἦν στρατόπε-
ν· αἱ δὲ νῆες, ἐν τοῖς λιμέσι τοῖς
υκαίων. ἀφικομένων δ᾽ ἐκεῖ πρέ-
ων ἐκ Καρχηδόνος, οἱ μὲν ὕπα-
 προυκάθηντο ἐπὶ βήματος ὑ-
λοῦ, ἡγεμόνων τε σφίσι καὶ χι-
έρχων παρεστώτων· ἡ στρατιὰ δ᾽ ἑ-
τέρωθεν ἐπὶ μῆκος πολὺ ὅπλοις
ἐπισήμοις ἐσκεύαστο, καὶ τὰ ση-
ῖα ἔφερεν ὀρθὰ, ἵνα οἱ πρέσβεις
πλῆθος ἐκ τούτων συμβάλοιεν.
εὶ δ᾽ οἱ μὲν ὕπατοι τῷ σαλπιγ-
 προσέταξαν ὑποσημῆναι σιωπὴν,
 κήρυξ ἀνεῖπε τοὺς Καρχηδονίων
έσβεις προσιέναι· οἱ μὲν εἰσήγον-
διὰ στρατοπέδου μακροῦ, καὶ τοῦ
ματος οὐ προσεπέλαζον, ἀλλὰ
 σχοίνισμα ἦν ἐν μέσῳ· οἱ δ᾽
ατοι λέγειν αὐτοὺς ἐκέλευον ὅ, τι
ίζοιεν. καὶ οἱ πρέσβεις ἔλεγον ἐ-
ὰ πολλὰ καὶ ποικίλα, συνθηκῶν
 πέρι τῶν σφίσι πρὸς Ῥωμαίους
ομένων, καὶ Καρχηδόνος αὐτῆς
όνου, καὶ πλήθους, καὶ δυνάμεως,
 ἀρχῆς ἐπὶ πολὺ μεγίστης ἐν γῇ
 θαλάσσῃ γενομένης. οὐκ ἐπὶ σε-
ολογίᾳ δ᾽ ἔφασαν λέγειν· (οὐ γὰρ
αι καιρὸν ἐν συμφοραῖς σεμνολο-
γίας) Ἀλλ᾽ ἐς σωφρόνισιν ὑμῖν

ſunt: qui Carthaginienſibus dixerunt, audituros ex ſe apud Uticam reliqua quæ ad tollendum bellum pertineant.

Quò poſtquam trajecerunt, terreſtres copiæ caſtra metatæ ſunt ubi quondam Scipio: claſſis divertit in portus Uticenſium: eôdem & legati Pœnorum venerunt. Tum conſules pro tribunali ſederunt, adſtantibus tribunis militaribus: ab utroque latere totus exercitus longo ordine conſtitit, inſignibus armis ornatus, & erecta ſigna præferens, ut legati ex his poſſent multitudinem conjicere. Tum ſilentii ſigno dato per tubicinem juſſu conſulum, præco legatos vocavit ut accederent: illi per totam caſtrorum longitudinem adducebantur, nec tamen ad tribunal accedebant propius, ſed dirimebantur quibuſdam funiculis. Conſules juſſerunt eos dicere quid peterent: qui multa miſerabiliter præfati de priſtinis utriuſque populi fœderibus, de Carthaginis ipſius antiquitate, frequentia, potentia, imperio quondam terra marique ampliſſimo, ſubjunxerunt, non hæc ſe jactanter commemoraſſe, quum in rebus calamitoſis non ſit tempus jactantiæ: ſed ut tam repentinæ mutatio-

In rebus calamitoſis non eſt tempus jactantiæ.

Ἀλλ᾽ ἐς σωφρόνισιν] Perinde eſſe puto acſi dictum eſſet, ἀλλ᾽ εἰς τὸ σωφρονίζειν ὑμᾶς καὶ προτρέπεσθαι εἰς μετριοπάθειαν. Sic autem principio paginæ 29. dicitur μετριοπαθῶς χρῆσθαι ταῖς εὐπραξίαις. Atque ut hîc ſequitur, ἡ τῆς ἡμετέρας μεταβολῆς ὀξύτης, ibi, paucis interjectis, ſequi vides τὰς τοῦ δαιμονίου μεταβολὰς ἀνεπιφθόνως ἐν ταῖς ἡμετ. &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

mutationis exemplo Romani admonerentur humanitatis ac modeſtiæ. Eſſe autem optimos, qui miſerati afflictos, bene ſibi ſperandum putant, ſi non inſolenter utantur alieno infortunio.

Oratio legatorum Carthaginienſium, ad conſules Romanos.

Hoc veſtram (inquit legationis princeps) pietatem decet, ut præcipuè curetis res hominum. Quòd ſi inclementes nacti ſumus adverſarios, debet eſſe aliqua calamitatum noſtrarum ſatietas, quando imperium terra maríque amiſimus, naves vobis tradidimus, alias non paravimus, à venatione ac poſſeſſione elephantorum abſtinuimus, eximios obſides & olim & nunc dedimus, tributa ſuis temporibus perſolvimus, ſoliti ſemper ab aliis accipere. Certè veſtris majoribus ſatis hæc fuêre victoribus:

,, ὦ Ῥωμαῖοι καὶ μετριοπαθεῖν ἡ
,, τῆς ἡμετέρας μεταβολῆς ὀξύτης ἔ-
,, σω. κράτιστοι δὲ ὅσοι τὰς πταί-
,, σαντας ἐλεοῦντες, τὸ σφέτερον
,, εὔελπι ποιοῦνται, τῷ μηδὲν ἐς
,, ἄλλας τύχας ἁμαρτεῖν. καὶ τάδε
,, μὲν ὑμῶν ἄξια, καὶ τῆς ὑμετέρας
,, εὐσεβείας ἣν προσποιεῖσθε μάλι-
,, στα ἀνθρώπων. εἰ δὲ καὶ ἀνημέρων
,, τετυχήκαμεν ἐχθρῶν, κόρος ἐ-
,, στὶν ἀτυχημάτων, ὅσα πεπόνθα-
,, μεν, οἱ τὴν ἡγεμονίαν τῆς τε γῆς
,, καὶ θαλάσσης ἀφῃρήμεθα· καὶ τὰς
,, ναῦς ὑμῖν παρεδώκαμεν, καὶ ἄλ-
,, λας οὐκ ἐπικτώμεθα· καὶ θήρας,
,, καὶ κτήσεως, καὶ ἐλεφάντων ἀπέ-
,, στημεν· καὶ ὅμηρα τὰ κράτιστα
,, καὶ πάλαι καὶ νῦν παρεδώκαμεν·
,, καὶ φόρους τελοῦμεν εὐτάκτως, οἱ
,, παρ' ἑτέρων αἰεὶ λαμβάνοντες· καὶ
,, τάδε ἤρκεσε τοῖς πατράσιν ὑ-
,, μῶν, οἷς ἐπολεμήσαμεν. καὶ συν-
,, θήκας

τῷ μηδὲν ἐς ἄλλας τύχας ἁμαρ.] Pro his Gelenii, *ſi non inſolenter utantur alieno infortunio*, malim iſta, *quòd non inſolenter ſe geſſerint erga aliena infortunia.* Ceterum non dubium eſt, quin ἄλλων τύχας ſcribendum ſit: quum hanc lectionem apertè ſequatur & P. Candidus, his verbis, *ne quid in aliorum fortunas indignè agant.*

Καὶ κτήσεως καὶ ἐλεφάντων] Videtur expungi debere particula καὶ ante genitivum ἐλεφάντων; ut intelligamus θήραν & κτῆσιν ἐλεφάντων. Nec aliter intellexit hic interpres, utpote illam particulam non agnoſcens. Sed nec aliter interpres agnoſcit, qui vertit, *elephantorum poſſeſſionem vobis liquimus.* Verum hic non ſolum voculam καὶ non agnoſcit, ſed nec iſta, καὶ θήρας. Eſt autem obſervatione dignum, & ad locum hunc facit, quod videmus pag. proximè ſequente, (ſicut & pag 48.) nimirum elephantas ἐπιφθόνους vocari. quod P. Candidus vertit *inviſos*, (id tamen ſignificare Appianus volens, dixiſſet potius μισητὰς, aut μισουμένους, aut certè ἀπεχθεῖς) at Gelenius, *invidendos.* Sed *invidioſos* rectius quis dixerit, aut *invidiæ obnoxios* etiam ſi Horatius *invidenda aula* pro *invidiæ obnoxia* dixiſſe exiſtimari poſſit. Quantum autem natio illa eſſe crediderit elephantum in bello momentum, cùm ex aliis nonnullis hujus ſcriptoris locis (quorum eſt hic in fine paginæ 28. οὐδ' ἐν τοῖς ἐλέφασι καὶ ἵπποις) tum verò ex multis Hiſpanicæ hujus hiſtoriæ apparet: quum interdum vel parvum eorum numerum ducere, rem ſibi glorioſam exiſtimarent: etiamſi quidam, κοινοὺς πολεμίους, id eſt, *communes hoſtes*, illos vocaverint, illam ob cauſam quam legis in eodem illo opuſculo, in fine paginæ 280. & principio pag. 281.

οὐχ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

θήκας ἐπ' αὐτοῖς ἐγράψαντο ἡμῖν, ὡς φίλοις τε καὶ συμμάχοις· καὶ ὅρκος ἐστὶν ἐν ταῖς συνθήκαις ἀμφοῖν ὅμοιος. κἀκεῖνοι μὲν ἡμῖν, οἷς ἐπολεμήσαμεν, πιστοὶ μετὰ ταῦτα ἐγένοντο· ὑμεῖς δὲ, οἷς οὐδ' εἰς χεῖρας ἤλθομεν, τί τῶνδε τῶν συνθηκῶν αἰτιώμενοι παραβεβάσθαι, τόνδε τὸν πόλεμον ὀξέως οὕτως ἐψηφίσασθέ τε καὶ ἀκηρύκτως ἐπηγάγετε ἡμῖν; πότερον οὐ δίδομεν τοὺς φόρους; ἢ ναῦς ἔχομεν; ἢ τοὺς ἐπιφθόνους ἐλέφαντας; ἢ οὐκ ἐλεεινοὶ τῶν πέντε μυριάδων τῶν χθὲς ἀπολολομένων ὑπὸ λιμοῦ; ἀλλὰ Μασσανάσσῃ πεπολεμήκαμεν. ἀλλά γε πλεονεκτοῦντι· καὶ πάντα δι' ὑμᾶς ἐφέρομεν. ἀπαύστως δ' ἔχων καὶ ἀθεμίστως ἐς ἡμᾶς, καὶ τὸ ἔδαφος ἐν ᾧ ἐτράφη καὶ ἐπαιδεύθη, γῆν ἄλλην ἡμῶν ἀπέσπα περὶ τὸ Ἐμπόριον· καὶ λαβὼν καὶ τήνδε, ἐπέβαινεν ἑτέρας, μέχρι τὰς συνθήκας ἡμῖν τὰς πρὸς ὑμᾶς συνέχεεν. εἰ τοῦτό ἐστιν ἡ τοῦ πολέμου πρόφασις, ἡμεῖς δὲ καὶ τοὺς ἀμυνομένους αὐτὸν ἐξεκηρύξαμεν, καὶ πρὸς ὑμᾶς πρέσβεις ἐπέμψαμεν, οἳ περὶ τούτων ἀπελογοῦντο· καὶ ἑτέρους, αὐτοκράτορας ὅπη θέλετε συνθέσθαι. τί οὖν ἔδει νεῶν καὶ στόλου καὶ στρα-

qui his legibus nos receperunt in ſocietatem & amicitiam: in eo fœdere utrique ex æquo jurati ſumus. Et illi quidem poſt diuturna bella pacem ſemel datam ſervarunt fideliter: vos, cum quibus nunquam armis certavimus, quid habetis quod cauſemini non ſervatum in hoc fœdere, ut meritò bellum hoc tam repentè decreveritis, &, ne denuntiatum quidem, nobis inferatis? Num tributa non ſolvimus? an naves habemus? an invidendos elephantos? an non miſerabiles videmur, fame amiſſis nudiuſtertius L M? At cum Maſaniſſa bellum geſſimus? at ille res noſtras uſurpavit, ferebamus tamen propter vos omnia. ſed quum ille nullum nefariæ cupiditatis finem faciens, terram, in qua nutritus & eruditus eſt, aliis poſt alia detrimentis afficeret circa Emporium: nec hoc contentus, rurſum aliam noſtræ ditionis partem invaderet: tandem effecit ut pax turbaretur, quam vobiſcum habuimus. Si hæc belli cauſa prætexitur, nos certè etiam defenſores noſtros publico præconio damnavimus, ad vos legationem excuſaturam miſimus, rurſumque alios legatos cum libera poteſtate pacem renovandi veſtro arbitrio. Quid igitur opus erat claſſe ac exercitu contra non tam 45

οὐχ ὁμολογοῦντας μὲν μὴ ἁμαρτεῖν] Adhibentur quidèm ſermoni aliquando duæ negantes particulæ, ſed non in locis hujuſmodi. Ideóque vix aliud mihi perſuadere poſſum quàm duarum alteram hîc expungi debere. Fortaſſe autem quum Appianus ſcripſiſſet, ὁμολογοῦντας μὲν μὴ ἁμαρτεῖν, aliquis novum eſſe putans iſtius particulæ uſum, ad collocationem quod attinet, & hanc expungendam cenſens, loco ejus præfixit alteram illam participio ὁμολογοῦντας; ſed quum hanc expungere oblitus eſſet, utraque remanſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

tam fatentes peccatum, quàm committentes ſe veſtro judicio? Quòd autem nec fallendi animo hæc offeramus, nec gravemur ullam mulctam luere, ſatis apparuit, quando lectiſſimos pueros expetitos à vobis obſides, mox, ut decretum juſſit, non expectata die trigeſima miſimus. Eſt autem in eodem S. C. ſi dederimus vobis obſides, Carthaginem ſinendam eſſe liberam uti ſuis legibus, & poſſidere quæ habemus. Hæc legati: ad quæ Cenſorinus aſſurgens, ſic reſpondit,

Cenſorini reſponſum.

Cauſas belli, Carthaginienſes, non eſt cur vobis exponam, quas legati veſtri à ſenatu audiverunt. Quod autem falsò nobis objeciſtis, hoc coarguam: nam ex S. C. notum eſt, & jam antè prædiximus vobis in Sicilia, poſt acceptos obſides, reliqua ſenatus placita proferenda eſſe Uticæ. Igitur quòd obſides celeriter &

46 cum delectu miſiſtis, laudamus vos: de cetero, armis quid opus eſt, ſi pacem ex animo cupitis? afferte omnia quæ vel privatim habetis vel publicè: tela catapultáſque nobis tradite. Adhæc legati reſponderunt, velle quidem ſe & in hoc parere, ſed neſcire quomodo Aſdrubal, damnatus

,, τοῦ, πρὸς ἄνδρας οὐχ ὁμο
,, λογοῦντας μὲν μὴ ἁμαρτεῖν, ἐα
,, τοὺς δὲ ὑμῖν ἐπιτρέποντας;
,, δὲ οὐκ ἀπατῶντες ὑμᾶς, οὐ
,, μικρολογούμενοι παθεῖν ὅ, τι
,, ζημιῶτε, ταῦτα προτεινόμεν
,, ἐπιδέδεικται σαφῶς, ὅτε τ
,, ἀρίστους παῖδας ἐς ὁμηρείαν α
,, τοῦσιν ὑμῖν, εὐθὺς, ὡς τὸ δ
,, γμα ἐκέλευε, τὰς τριάκοντ
,, προλαβόντες ἡμέρας, ἀπεστείλα
,, μεν. τοῦ δὲ αὐτοῦ δόγματος ἐσ
,, τὴν παράσχωμεν ὑμῖν τὰ ὅμηρα
,, τὴν Καρχηδόνα ἐλευθέραν ἐᾶν
,, αὐτόνομον, κεκτημένην ἃ ἔχ
,, μεν. Οἱ μὲν δὴ πρέσβεις τοσαῦ
τα εἶπον· Κηνσωρῖνος δ' ὑπαναστ
ἀντέλεγεν ὧδε,

,, Τὰς μὲν αἰτίας τοῦ πολέμου
,, δεῖ λέγειν ὑμῖν, ὦ Καρχηδόνιοι
,, πρεσβεύουσιν ἐς Ῥώμην, καὶ πα
,, ρὰ τῆς συγκλήτου μαθοῦσιν; ὃ
,, ἐψεύσασθε περὶ ἡμῶν, τοῦθ'
,, μᾶς ἐλέγξω. καὶ γὰρ τὸ δογμ
,, δηλοῖ, καὶ ἡμεῖς ὑμῖν ἐν Σικε
,, λίᾳ προείπομεν, τὰ ὅμηρα πα
,, ραλαμβάνοντες, τὰ λοιπὰ τῶ
,, δοξάντων ἐπικελεύσειν ἐν Ἰτύκ
,, τῆς μὲν οὖν ὁμήρων τῆς τε ταχύτη
,, τος καὶ ἐπιλέξεως ἐπαινοῦμεν ὑ
,, μᾶς· τί δὲ ὅπλων δεῖ τοῖς εἰ
,, ρηνεύουσι καθαρῶς; φέρετε πάν
,, τα ὅσα δημόσιά τε καὶ ἴδια ἔχο
,, στος ἔχει ὑμῶν, βέλη τε καὶ κα
,, ταπέλτας ἡμῖν παραδώτω. Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· οἱ δὲ πρέσβεις ἔ
,, φασαν, ἐθέλειν μὲν καὶ τοῖσδε ὑπακοῦσαι, ἀπορεῖν δὲ ὅπως Ἀσ
,, δρούβαν

ſit. Gelen. quiddam velut medium inter confeſſionem & inficiationem quæ ſivit in ſua interpretatione. vertit enim, *contra non tam fatentes peccatum quàm committentes ſe veſtro judicio.* At verò apud P. Candidum, peccatum fatentur. vertit enim, *contra eos qui nec ſe peccaſſe diffitentur*, &c. Neutram videlicet negationem agnoſcens.

ἀνοικί-

…δροῦσαν, ᾧ θάνατον ἐπεκήρυξαν, δύο μυριάδας ἀνδρῶν ἤδη συναγαγόντα, καὶ αὐτῇ Καρχηδόνι παραστρατοπεδεύοντα, ἀμυνοῦν…η. εἰπόντων δὲ τῶν ὑπάτων ὅτι Ῥω…αῖοι τούτων ἐπιμελήσονται. οἱ μὲν …ταῦτα δώσειν ὑπέσχοντο, καὶ συμ…μφθέντες αὐτοῖς Κορνήλιός τε Σκι…ων ὁ Νασικᾶς καὶ Γναῖος Κορνή…ος, ὁ Ἱσπανὸς ἐπίκλησιν, παρε…μβανον εἴκοσι μυριάδας πανο…λιῶν, καὶ βελῶν καὶ ἀκοντίων πλῆ…ος ἄπειρον, καὶ καταπέλτας ὀξυ…λεῖς τε καὶ λιθοβόλους, ἐς δισχι…ους. καὶ φερομένων αὐτῶν ἡ μὲν …ις ἦν λαμπρὰ καὶ παράλογος, …αξῶν τοσῶνδε ὑπ' αὐτῶν τῶν πο…μίων ἀγομένων. οἱ δὲ πρέσβεις εἵ…οντο αὐτοῖς, καὶ ὅσοι τῆς γερουσίας τῆς πόλεως ἄριστοι, ἢ ἱερεῖς, ἢ ἄλ…οι ἐπιφανεῖς. ἔμελλον οὖν τοὺς ὑ…άτους ἐς ἐντροπὴν ἢ ἔλεον ἄξειν. …σαχθέντες δὲ αὐτῷ κόσμῳ τοῖς ὑ…άτοις παρέστησαν. καὶ ὁ Κηνσωρῖ…ος (ἦν γὰρ εἰπεῖν ἱκανώτερος τοῦ …νάρχου) ἀναστὰς καὶ τότε, καὶ σκυ…ρωπάσας ἐπὶ πολὺ, ἔλεξεν ὧδε·

„ Τῆς μὲν εὐπειθείας ὑμᾶς Καρ-„ χηδόνιοι καὶ προθυμίας τῆς μέχρι „ νῦν ἔς τε τὰ ὅμηρα καὶ τὰ ὅπλα „ ἐπαινοῦμεν· χρὴ δὲ ἐν τοῖς ἀναγ-„ καίοις βραχυλογεῖν. ὑποστήσε-„ τε γενναίως τὸ λοιπὸν τῆς συγ-„ κλήτου κέλευσμα· ἐκστῆτε τῆς „ Καρχηδόνος ἡμῖν, καὶ ἀνοικί-„ σασθε, ὅπῃ θέλετε, τῆς ὑμετέρας

capitis, ac jam collecta habens contra Carthaginem virorum viginti millia, poſſet arceri. Quúmque reſpondiſſent coſſ. S. P. Q. Rom. id curæ fore, polliciti ſunt arma tradere: ad quæ accipienda miſſi ſunt Cornelius Scipio Naſica, & Cn. Cornelius Hiſpalus. Fuerunt autem ducenta armaturarum millia, telorum & jaculorum infinitus numerus, catapultarum, quibus vel cuſpides, vel ſaxa excutiuntur, duo millia: quæ quum adveherentur, aſpectus eorum præclarus fuit & mirificus, ipſis hoſtibus tot plauſtra adducentibus. Ea ſequebantur legati & ſeniorum principes, optimatéſque alii, & ſacerdotes ac viri nobiles, ut conſules aut reverentia moverent, aut miſericordia: ad quos introducti, ſic ut erant ornati, coram eis ſteterunt. Ibi Cenſorinus (erat is ſuo collega facundior) tunc quoque aſſurgens, vultu ad gravitatem compoſito, ſic locutus eſt: Quantùm ad promptam obedientiam, viri Carthaginienſes, attinet: quæ tum in obſidibus dandis, tum in armis tradendis apparuit, eſt quòd vos laudemus: ſed non eſt multis verbis utendum quando urget neceſſitas: feretis fortiter ſenatus juſſa reliqua. Cedite nobis Carthagine: ſedes ad quemlibet

Populus Carthaginienſis arma tradit.

Cornelius Scipio Naſica.

Cn. Cornelius Hiſpalus.

Catapultæ.

ἀνοικίσασθε, ὅπῃ θέλετε, τῆς ὑμετέρας.] Loco moveri volebant Romani Carthaginem, quod ſitu maxime oportuno erat, unde præcipua illi opum initia & incrementa, & ſemper rebellionis metus. Uſitatum autem apud veteres, eos populos, quorum rebellionem timerent è patriis ſedibus in alia loca transferre. *Auguſtus fiduciam montium timens in quam ſe recipiebant Aſtures,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

bet ditionis veſtræ locum transferte, modò ultra octuageſimum à mari ſtadium: certum enim eſt nobis hanc diruere. Hæc conſulis verba interrupit clamor tollentium manus ad cœlum, & deos irritorum fœderum teſtes invocantium, non ſine multis gravibus convitiis, ſive mortem appetebant, ſive mentis erant impotes, ſive Romanos contra legatos irritabant, procumbendo humi, & ſolum frontibus manibúſque pulſando: alii veſtimenta
47 ſcindebant præ furore, lacerabántque ſuametipſi corpora: tandem, ubi deſiit inſana illa commotio, mœrore obruti, ſilentes jacebant, tanquam mortui. obſtupuerunt ad hoc ſpectaculum Romani: & conſules non iniquo animo tulere conſternationem ex re inopinata ortam, donec indignatio deſineret. non ignari magnas calamitates audaciam primùm afferre attonitis, quam procedente tempore ſervire ſubigat neceſſitas. quod & tunc Carthaginienſibus accidit: nanque poſt longum ſilentium, ubi magis infortunium ſuum perſenſerunt, omiſſa indignatione deplorabant cum lamentis ſuam

„ ὀγδοήκοντα σταδίους ἀπὸ θαλάσ„ σης. τήνδε γὰρ ἡμῖν ἔγνωσται κα„ τασκάψαι. Οἱ δ᾽ ἔτι λέγοντος αὐτοῦ, τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέχον μετὰ βοῆς, καὶ τοὺς θεοὺς ἠπατημένοι κατεκάλουν· πολλὰ τε καὶ δυσχερῆ κατὰ Ῥωμαίων ἐβλασφήμουν, ἢ θανατῶντες, ἢ ἐκφρονοῦντες, ἢ τοὺς Ῥωμαίους ἐς μῖσος πρέσβεων διερεθίζοντες. ἔς τε τὴν γῆν σφᾶς ἐρρίπτουν, καὶ χερσὶ καὶ κεφαλαῖς αὐτὴν ἔτυπτον· οἱ δὲ καὶ τὰς ἐσθῆτας ἐπερρήγνυντο, καὶ τοῖς σώμασι τοῖς ἑαυτῶν ἐνύβριζον, ὡς ὑπὸ ἀνοίας ἐνηδρουμένοι· ἐπεὶ δέ ποτε αὐτοῖς ὁ οἶστρος ἔληξε, σιωπὴ πολλὴ καὶ κατήφεια ἦν, οἷα νεκρῶν κειμένων. Ῥωμαῖοι δ᾽ ἐξεπλήσσοντο, καὶ ὕπατοι φέρειν αὐτοὺς ἐγνώκεσαν, ὡς ἐπὶ ἀλλοκότῳ κελεύσματι, μέχρι παύσαιντο ἀγανακτοῦντες. καλῶς εἰδότες ὅτι τὰ μέγιστα δεινὰ αὐτίκα μὲν ἐς θρασύτητα ἐκπλήσσει, σὺν χρόνῳ δὲ καταδουλοῖ τὴν τόλμαν ἡ ἀνάγκη. ὃ καὶ τότε ἔπαθον οἱ Καρχηδόνιοι. παρὰ γὰρ τὴν σιωπὴν ἁπτομένου σφῶν τοῦ κακοῦ μᾶλλον, ἀγανακτεῖν μὲν ἔτι ἐπαύσαντο, ἀνέκλαιον δὲ καὶ κατεθρήνουν ἑαυτούς τε, καὶ παῖδας, καὶ γυναῖκας, ἐξ ὀνομά-

των

Aſtures, caſtra ſua, ſed quæ in plano erant, habitare & incolere juſſit. apud Flor. l. 4. c. 12. Philippus Macedo apud Juſtin. l. 8. c. 5. *Reverſus in regnum, ut pecora paſtores nunc in hybernos, nunc in æſtivos ſaltus trajiciunt; ſic ille populos & urbes, ut illi vel replenda, vel derelinquenda quæque loca videbantur, ad libidinem ſuam transfert.* ad ſubtrahendam ſcilicet rebellionis materiam. Non alia de cauſa Corinthum alterum oræ maritimæ ocellum ſuſtulerunt iidem Romani, *opportunitatem loci maxime ſequuti, ne poſſet aliquando ad faciendum bellum locus ipſe adhortari.* ut loquitur Cicero Offic. l. 1. Exempla plura videri poſſunt apud Forſtner. in Not. ad Tacit.

Εἰ μὲν

…α, καὶ πατρίδα αὐτὴν, ὡς ἐς
ἄνθρωπον ἀκούουσαν, λέγοντες οἰκ-
τ(ρὰ) καὶ πολλά. οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ τὰ τῶν
…ιῶν ὀνόματα καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς
θ… ἀνεκάλουν, ὡς παροῦσι κα-
…αις προφέροντες τὴν ἀπώλειαν.
…τε παμμιγὴς καὶ ἐλεεινὸς οἶκτος
…υζόντων ὁμοῦ τά τε κοινὰ καὶ τὰ
…α, μέχρι καὶ Ῥωμαίους αὐτοῖς
…δακρύσαι. τοὺς δὲ ὑπάτους ἔσχε
…οἶκτος ἀνθρωπίνης μεταβολῆς·
…θρωποὶ δ' ἀνέμενον, καὶ τούτων
…ος αὐτοῖς ἐγγενέσθαι. ὡς δὲ καὶ
…ρμῶν ἔληξαν, αὖθις ἦν σιωπή
…όγον αὐτοῖς διδόντες, ὡς ἡ μὲν
…ις ἐστὶν ἄνοπλος, ἔρημος, οὐ
…ῶν, οὐ καταπέλτην, οὐ βέλος,
…ίφος ἔχουσα, οὐκ ἄνδρας οἰκείους
…νοὺς ἀπομάχεσθαι, πέντε μυριά-
…ι ἔναγχος διεφθαρμένων· ξενι-
…ν δὲ οὐδέν ἐστιν, ἢ φίλος, ἢ σύμ-
…μαχος, ἢ καιρὸς ἐς ταῦτα· ἔχου-
…δ' αὐτὰ οἱ πολέμιοι, καὶ τὰ τέ-
…α, καὶ τὰ ὅπλα, καὶ τὴν χώραν·
…ὴ περικάθηνται τῷ ἄστει ἔνοπλοι,
…υσὶ, καὶ πεζοῖ, καὶ μηχανήμα-
…, καὶ ἵπποις· Μασσανάσσης δ'
…θρὸς ἕτερος ἐν πλευραῖς· θορύ-
…υ μὲν ἔτι καὶ ἀγανακτήσεως ἐπέ-
…ον, (ὡς οὐδὲν ἐν ταῖς συμφοραῖς
…φελούντων) ἐς δὲ λόγους αὖθις ἐ-
…ράποντο· καὶ Ἄννων (ὅτινι Γίλλας
…ώνυμον ἦν) ἐπιφανέστατος ὢν ἐν
…ῖς τότε παροῦσιν, αἰτήσας εἰπεῖν,
…λεξεν·

„ Εἰ μὲν ἔστι καὶ τῶν προτέρων εἰρη-
μένων ἔτι πρὸς ὑμᾶς, ὦ Ῥωμαῖοι,

vicem, liberos uxoréſque nominatim inclamando, ipſam denique patriam, tanquam percipientem voces miſerabiles: ſacerdotes quoque ſacra deóſque invocabant, tanquam præſentes, opprobrando eis ſuum interitum: fuítque tam miſerabilis gemitus promiſcuè privatam publicámque fortunam dolentium, ut Romanis ipſis eliceret lacrymas. Conſules quanquam ſubibat miſeratio humanarum viciſſitudinum, tamen mœſti finem expectabant. Tandem poſt lamenta rurſus ſilentium rediit: reputantéſque civitatem exarmatam eſſe ac deſertam, non navem, non catapultam, non telum, non gladium ſupereſſe, non domi propugnatorum ſatis, nuper amiſſis L millibus: nullum præſto eſſe mercenarium militem, aut amicum, aut ſocium, & quominus parentur excludi ſe anguſtiis temporis: in hoſtium poteſtate eſſe liberos, arma, agrum: urbem ſuam terra maríque obſideri claſſibus, machinis, pedeſtribus equeſtribúſque copiis: ex alio latere Maſaniſſam infeſtum imminere: compreſſerunt tumultum ac indignationem, ut omnino in tali caſu inutilem: rurſúmque ad orandum verſi ſunt. Ibi Hanno, cognomine Gilla, omnium qui tum aderant Pœnorum illuſtriſſimus, impetrata dicendi venia, ſic verba fecit:

Romanis ipſis elicit lacrymas fortuna & miſerabilis gemitus Carthagi-nienſium.

Hannonis Gillæ oratio, ad Romanos de non evertenda Carthagine.

Si licet, principes Romani, jam antè dictis aliquid addere, dicemus,

Εἰ μὲν ἔστι.] Malè vertit hoc primum membrum Gelenius. hæc enim ſunt ejus verba, *Si licet, principes Romani, jam ante dictis aliquid addere, dicemus,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Intempeſtiva eſt miſeris contentio.

48

cemus, non quòd velimus ex jure vobiſcum contendere: Intempeſtiva enim eſt miſeris contentio: ſed ut cognoſcatis eſſe cauſas & rationes cur debeamus videri digni veſtra miſericordia. Nos certè Africæ quondam mariſque domini, & per multos annos imperii veſtri æmuli, tandem Scipioni ceſſimus, quando naves & elephantos quotquot habuimus, vobis tradidimus: tributa quoque tunc impoſita, perſolvimus præſtitutis temporibus. ergo per deos fœderis teſtes parcite nobis, parcite jurejurando Scipionis,

,, λόγος, ἐροῦμεν, οὐχ ὡς δίκα
,, προφέροντες· (οὐ γὰρ ἐστὶν ἐν καιρ
,, τοῖς ἀτυχοῦσιν ἀντιλογία) ἀ
,, ἵνα μάθητε ὡς οὐκ ἀπροφάσ
,, τός ἐστιν ὑμῖν ὁ ἔλεος ἐφ' ἡμ
,, οὐδὲ ἄλογος· ἡμεῖς γε Λιβύ
,, ἄρχοντες καὶ θαλάσσης, ὅτι πλ
,, στοις περὶ ἡγεμονίας ὑμῖν ἐπολ
,, μήσαμεν· καὶ ταύτης ἀπέστημ
,, ἀπὸ Σκιπίωνος, ὅτε τὰς ναῦς
,, μῖν παρέδομεν, καὶ ἐλέφαντας
,, εἴχομεν, καὶ φόρους ἐταξάμεθα
,, σφίν· καὶ ἐδίδομεν ἐν καιρῷ. πα
,, σὺν θεῶν τῶν τότε ὀμωσμένω
,, φείδεσθε μὲν ἡμῶν, φείδεσθε
,, τῶν Σκιπίωνος ὅρκων, ὀμόσαντ
,, ἔσεσθ

mus. Neque enim hæc, εἰ 'στὶ λόγος τῶν πρότερον εἰρημένων, ſonant, *ſi*
cet jam antè dictis aliquid addere: verùm, *ſi qua ratio à vobis habetur eorum*
quæ jam dicta ſunt. Videtur certè & P. Candidus (cujus alioqui paſſim infi
lis & multis in locis barbara etiam eſt interpretatio) ſenſum aſſequutus eſ
ſed loquendi genus non ſatis aptum ad eum exprimendum adhibuiſſe. V
tit enim, *Si qua apud vos dictorum per nos ratio conſtat.*

οὐχ ὡς δίκαια] Hic δίκαια ſunt τὰ δικαιώματα: & ab illo nomine, qu
hanc ſignificationem habet, fit verbum δικαιολογῶ, ſive δικαιολογοῦμαι.
que aliud eſt hic δίκαια προφέροντες, quàm δικαιολογούμενοι, ſive εἰς δικαιο-
λογίαν προφέροντες. Qua δικαιολογίας appellatione uſus eſt ſuprà, in me
pag. 28. Ac optimè conveniunt ea quæ illic dicuntur, de iis qui nihil p
carunt, & de iis qui peccarunt, cum iis quæ hic leguntur: ubi tamen, qu
ſequendo præcedentia deberet ſequi illud idem vocabulum δικαιολογία, ſ
jungi videmus ἀντιλογία. Nam quum dictum eſſet, οὐχ ὡς δίκαια προφ-
έροντες, rationi conſentaneum erat ut ſequeretur in parentheſi, οὐ γὰρ 'στὶν
καιρῷ τοῖς ἀτυχοῦσι δικαιολογία. Simul autem obſerva, non dicere hîc τ
ἁμαρτοῦσι, ut illic, ſed τοῖς ἀτυχοῦσι: quaſi videlicet τὸ ἁμαρτεῖν conti
rit ἐξ ἀτυχίας τινός.

ὑμῖν ἐπολεμήσαμεν] Malim ὑμῶν, ut hic genitivus cum ὅτι πλείστοις ju
gatur. P. Candidus, *cum pluribus ex veſtris de principatu contendimus.*
Gelenius, *per multos annos.* non ſecus quàm ſi ἔτεσι additum inveniſſet, a
ſubaudiendum putaſſet. Cujus tamen ſubauditionis exemplum in mem
riam mihi non venit: ut omittam, videndum eſſe an & hic ſcriptor non a
cuſativum tantùm, ſed dativum etiam locis hujuſmodi adhibeat.

ἀπὸ Σκιπίωνος] An ἀπὸ Σκιπίωνος, *à tempore Scipionis* ſonat? id e
Jam ab eo tempore quo Scipio veſtri exercitus imperator erat. An poti
ὑπὸ Σκιπίωνος ſcribendum eſt? ut videlicet itá dicatur ταύτης ἀπέστημ
ὑπὸ Σκιπίωνος, ſicut alia quædam verba neutra & ſignificationem & co
ſtructionem paſſivorum habent. Atque hoc Latini imitantur etiam in ver
Interire & Mori.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ἔσεσθαι Ῥωμαίους Καρχηδονίοις συμμάχους καὶ φίλους. οὐδ' ἐστὶν ἐς τοῦθ' ὅ,τι ἡμάρτομεν. οὐ ναῦς ἔχομεν, οὐκ ἐλέφαντας, οὐ τοὺς φόρους ἐκλείπομεν. ἀλλὰ καὶ συνεμαχήσαμεν ὑμῖν ἐπὶ τρεῖς βασιλέας. μηδέ τῳ παραστῇ καταγινώσκειν, εἰ ταῦτα καὶ πρὶν εἴπομεν ὅτε τὰ ὅπλα ᾐτεῖτε. αἵ τε γὰρ συμφοραὶ ποιοῦσι μακρολόγους, καὶ ἅμα συνθηκῶν οὐδὲν ἐν ταῖς ἱκεσίαις δυνατώτερον. οὐδ' ἔχομεν ἐς οὐδὲν ἕτερον ἄν τι λόγῳ καταφυγεῖν, εἰ τὴν δύναμιν ὑμῖν ἅπασαν ἐξέδομεν. τὰ μὲν δὴ πρότερα τοιαῦτα, ὧν ὁ Σκιπίων ἐστὶν ἡμῖν, ὦ Ῥωμαῖοι, βεβαιωτής· τῶν δὲ παρόντων ὑμεῖς, ὦ ὕπατοι, δημιουργοὶ καὶ μάρτυρες ἐστὲ ἡμῖν. ὅμηρα ᾐτήσατε, καὶ τὰ κράτιστα ἠγάγομεν ὑμῖν· ὅπλα ᾐτήσατε, καὶ πάντα ἐλάβετε· ὧν οὐδὲ οἱ ληφθέντες ἐν ταῖς πολιορκίαις ἑκόντες μεθίενται. ἐπιστεύσαμεν δὲ ἡμεῖς τῷ Ῥωμαίων ἤθει καὶ τρόπῳ. καὶ γὰρ ἡ σύγκλητος ἡμῖν ἐπέστελλε, καὶ ὑμεῖς, τὰ ὅμηρα αἰτοῦντες, ἔφατε τὴν Καρχηδόνα αὐτόνομον ἐάσειν, εἰ λάβοιτε. εἰ δὲ προσέκειτο, καὶ τὰ λοιπὰ ὑμῶν ἀνέξεσθαι κελευόντων, οὐκ εἰκὸς ἦν ὑμᾶς ἐπὶ μὲν τοῖς ὁμήροις, αἴτημά τι σα-

qui juravit pop. Romanum pop. Carthaginienſi amicum ſociúmque fore. contra id fœdus nihil peccavimus. non naves, non elephantos habemus. tributa non deſideratis. contra tres reges vobis auxilio fuimus. nec eſt cur quemquam veſtrûm tædere debeat, ſi hæc etiam prius memoravimus, quum arma petebatis. nam plerunque miſeriis loquaces reddimur: nec eſt in deprecationibus quicquam validius quàm leges fœderis, & ad ſolas preces habemus refugium, quandoquidem potentiam univerſam vobis ceſſimus: hactenus de priſcis pacis legibus, quas nobis confirmavit veſter Scipio. quod verò ad præſentem ſtatum attinet, vos coſſ. autores teſteſque habemus, obſides petiiſtis, præſtantiſſimos omnium vobis adduximus. arma petiiſtis, & accepiſtis omnia, quæ ne expugnati quidem ſolent ſponte tradere. credidimus Romanorum conſuetudini & moribus. nam & ſenatus ad nos dedit literas, & vos, quum obſides peteretis, affirmabatis Carthaginem ſuis legibus relinquendam, ſi eos acciperetis. quòd ſi adjectum fuit, alia quoque imperata facienda, non decebat vos pro acceptis obſidibus libertatem civitati

Miſeriis loquaces reddimur.

ἄν τι λόγῳ καταφυγεῖν] Fortaſſe ἀντὶ λόγων ſcribendum eſt. Id eſt, οὐδέν ἡμῖν ἐστὶν ἀντὶ λόγων ἐς ὃ δυναίμεθα ἂν καταφυγεῖν. ſed voci οὐδέν addit ἕτερον.

αὐτόνομον ἐάσειν] Pro his, αὐτόνομον ἐάσειν, fuit potius dicendum, *ſuis legibus relictum iri*, vel, *fore ut ſuis leg. relinqueretur:* quàm, *ſuis leg. relinquendam.*

οὐκ εἰκὸς ἦν] Malim οὐκ εἰκὸς ἦν interpretari, *veriſimile non erat.*

ἐν δὲ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

vitati pollicitos, ultra obſides,
imperare ſubverſionem ipſius
Carthaginis: quam ſi fas eſt vo-
bis diruere, quomodo liberam ſi-
netis uti ſuis legibus, quemad-
modum dicitis? Hæc ſunt quæ
habuimus dicenda pro vetere
novóque fœdere. quæ ſi audire
non vultis, omittimus omnia,
& quod unum miſeris eſt reli-
quum, ad querelas precéſque re-
currimus. Eſt autem tanto cala-
mitatum agmine circumventis
49 ampla deprecandi materia. Ro-
gamus enim pro urbe antiqua,
juſſu deorum conditâ, & pro e-
jus in immenſum aucta gloria,
pro nomine cujus univerſam ter-
ram pervaſit celebritas: pro tot
ſacris ejus diiſque nil commeri-
tis, ne illos ſolennibus mulctetis
& pompis ac feſtivitatibus: ne
defunctos vobis non obnoxios
ſepulchris privetis & parentatio-
nibus. Quòd ſi noſtri quoque mi-

Carthago juſſu deorum condita.

,, φεῖ, τὴν πόλιν αὐτόνομον ἐ…
,, προαγγέλουσι, ἐν δὲ προσθήκ…
,, ὁμήρων ποιεῖσθαι τὴν Καρχηδό…
,, αὐτῆς καταστροφήν. ἣν εἰ θέμι…
,, μῖν ἐστὶν ἀνελεῖν, πῶς ἐλευθ…
,, ἔτι ἀφήσετε, ἢ αὐτόνομον…
,, λέγετε; τάδε μὲν εἴχομεν εἰ…
,, καὶ περὶ τῶν προτέρων συνθηκ…
,, καὶ περὶ τῶν πρὸς ὑμᾶς γενομέ…
,, εἰ δὲ καὶ τούτων οὐκ ἀνέξεσθε, …
,, ἐλέγομεν ἅπαντα, καὶ ὃ τοῖς …
,, χοῦσιν ἐστὶ λοιπὸν, ὀδυρόμεθ…
,, δεόμεθα. πολλὴ δ' ἡ ἱκεσία…
,, ἀφθονίαν κακῶν. ὑπέρ τε…
,, πόλεως παρακαλοῦμεν ἀρχαί…
,, χρησμοῖς μετὰ θεῶν συνῳκισμέ…
,, καὶ ὑπὲρ δόξης ἐπὶ μέγα πρ…
,, θούσης, καὶ ὀνόματος ἐπιφοι…
,, σαντος ἐπὶ τὴν γῆν ὅλην· ὑ…
,, τε ἱερῶν τῶν ἐν αὐτῇ τοσῶνδε…
,, θεῶν οὐδὲν ἀδικούντων· οὓς…
,, πανηγύρεις ἀφέλησθε καὶ π…
,, πὰς καὶ ἑορτάς· μηδὲ τοὺς…
,, φους, τὰ ἐναγίσματα, οὐδὲ…
,, μῖν ἔτι τῶν νεκρῶν ἐπιζημίων…
,, τ…

ἐν δὲ προσθήκῃ] Non expreſſit Gelenius vim & proprietatem horum verborum, ἐν δὲ προσθήκῃ τῶν ὁμήρων ποιεῖσθαι τὴν Καρχηδόνος αὐτῆς καταστροφήν. Quibus ſignificatur, non debuiſſe everſionem Carthaginis … velut actuarium alterius petitionis, qua videlicet petebantur obſides.

ὑπέρ τε γὰρ πόλεως παρακαλοῦμεν ἀρχαίας, χρησμ. &c.] Quorſum … Carthaginis laudes? dicet quiſpiam. Sed is meminerit hujus loci, quem … buit initio paginæ 29. καὶ τῆς Καρχηδονίων ποτὲ τύχης ἄξια πράσσειν. … non ejus qui in ejuſdem paginæ medio legitur, ubi qui illa nomine Carth… ginienſium dicit legatus, hoc etiam ait, ipſos ſaluti ſuæ conſulere volent… Romanis proponere eam quæ olim fuit Carthaginienſium dignitatem, & R… manorum in omnes moderationem. Quinetiam addit, hanc, adjunct… armis (id eſt, virtuti bellicæ) illos ad tantam extuliſſe potentiam.

μηδὲ τοὺς τάφους] Ut ſcriptum habemus hunc locum, cum his verbis, μ… δὲ τοὺς τάφους, τὰ ἐναγίσματα, oportet nos ἀπὸ κοινοῦ, repetere ἀφέλη… τοὺς θεοὺς, vel ἀφέλησθε αὐτούς. tanquam hæc quoque ad deos pertinea… Aliter tamen hic interpres: qui etiam οὐδὲν ὑμῖν ἔτι ἐπιζημίων ὄντων, qu… de mortuis dicitur, reddit, *vobis non obnoxios:* quum potius dicendum … ſet, *qui non amplius vobis ſunt noxii:* vel, *qui non jam vos ullo damno afficiu…*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

των. εἰ δὲ καὶ ἡμῶν ἐστὶν ἔλεος, φατὲ δὲ καὶ ἡμᾶς ἐλεεῖν, οἱ συγχωρεῖτε μετοικίσασθαι, φείσασθε πολιτικῆς ἑστίας, φείσασθε ἀγορᾶς, φείσασθε βουλαίας θεοῦ, πάντων τε τῶν ἄλλων ὅσα τοῖς ἔτι ζῶσι τερπνὰ καὶ τίμια. τί γὰρ δὴ καὶ δέος ἐστὶν ὑμῖν ἔτι Καρχηδόνος, οἳ καὶ τὰς ναῦς ἔχετε ἡμῶν, καὶ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἐπιφθόνους ἐλέφαντας; περὶ δὲ τῆς ἀνοικίσεως, εἴτῳ δοκεῖ τοῦτο εἰς παρηγορίαν ἡμῖν προστίθεσθαι, ἔστι καὶ τόδε ἀμήχανον, ἀνδράσιν ἐς ἤπειρον ἀνοικίσασθαι θαλασσοβιώτοις, ὧν ἄπειρον πλῆθος ἐργάζεται τὴν θάλασσαν. δίδομεν δ' ὑμῖν ἀντίδοσιν αἱρετωτέραν ἡμῖν, καὶ εὐκλεεστέραν ὑμῖν· τὴν μὲν πόλιν ἐᾶτε τὴν οὐδενὸς ὑμῖν αἰτίαν, αὐτοὺς δὲ ἡμᾶς οὓς ἀνοικίζετε, ἐθέλετε διαχρήσασθαι. οὕτως ἀνθρώποις δόξετε χαλεπαίνειν, οὐχ ἱεροῖς καὶ θεοῖς καὶ τάφοις, καὶ πόλει μηδὲν ἀδικούσῃ. δόξης δ' ἀγαθῆς καὶ εὐσεβοῦς ἐφίεσθε, ὦ Ῥωμαῖοι, παρὰ πάντα ἔργα,

ſeret, quandoquidem miſeratione vos motos dicitis alias nobis ſedes concedere, parcite aris focíſque, parcite foro, parcite deæ quæ curiæ præſidet, parcite ceteris rebus quæcunque jucundæ charæque ſunt viventibus. Quid enim timetis à Carthagine, quum naves noſtras & arma noſtra habeatis, illáſque invidioſas belluas? quòd ſi cui ſatis ſolatii videtur, permitti nobis pro hac urbe aliam condere, & hoc impoſſibile eſt, viros aſſuetos è mari victum quærere, migrare in mediterranea, quorum infinitus numerus deditus eſt rei nauticæ. Pro hac tamen gratia vobis aliam conditionem offerimus, quam & nobis præoptamus, & vobis allaturam plus gloriæ ducimus. ſinite urbem nil commeritam, nos verò, quos migrare jubetis, interficite. ſic fiet ut hominibus infenſi videamini, non ſacris & diis & ſepulchris & civitati innoxiæ. Soletis enim vos Romanos honeſtæ exiſtimationis pietatíſque rationem habere ante alia, & in Modeſtia Romanorum.

καὶ τοὺς ἐπιφθόνους] Sic τοὺς ἐπιφθόνους de elephantibus dictum audimus ſuprà, pag. videlicet 45. Vide annot. in quendam locum qui legitur in ne pag. 44.

περὶ δὲ τῆς ἀνοικίσεως] Alium uſum habet præpoſitio in hoc verbali nomi: ἀνοίκισις, deinde in ἀνοικίσασθαι & ἀνοικίζετε, quàm putat Gelenius, eum item oſtendit adjectio iſta ἐς ἤπειρον ante illud ἀνοικίσασθαι, ſimulque noen θαλασσοβιώτοις, quod velut per antitheſin ponitur.

ὧν ἄπειρον πλῆθος ἐργάζεται τὴν θάλασσαν] Pro his habet Gelenii intercetatio (ut vides) *quorum infinitus numerus deditus eſt rei nauticæ:* ſed latius ktendi illud Græcum loquendi genus videri poteſt: ad eos quoque videlit qui è mari quæſtum faciunt: etiamſi novus hic verbi ἐργάζεται uſus muls ſit futurus; & non omnino abſimile vero ſit, Appianum ſcripſiſſe, ἐρίζεται τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν. Conveniret certè cum hac ſcriptura quod gitur pag. 52. χερσεύσαντες πολλοὶ θαλασσοβίωτοι.

καὶ εὐσεβοῦς.] Fortaſſe ſcripſit καὶ τοῦ εὐσεβοῦς· ut τὸ εὐσεβὲς dicatur pro ἡ ὐσέβεια. Comperi autem & interpretem mihi aſſentiri.

παρὰ πάντα ἔργα] Non intellexit uſum præpoſitionis παρὰ hoc in loco: quum

& in rebus lætis præ vobis ferre | ,, καὶ μετριοπάθειαν ἐν τοῖς εὐ
modeſtiam, ídque erga omnes | ,, τυχήμασιν ἐπαγγέλλεσθε, καὶ τοῖ
,, οἱ

quum παρὰ πάντα ἔργα ſonet ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις, id eſt, *in omnibus fact*
veſtris. Ceterum hac ipſa μετριοπαθείας appellatione de Romanis Appia
nus ſæpe utitur: (quam miror hîc Gelenium *modeſtiam* potius quàm *moder*
tionem reddidiſſe) atque ut ejus laudem Romanis tribuit hic Hanno Gillas
Carthaginienſium legatus, ſic eandem illis tribui vidimus ab alio eorum le
gato, Aſdrubale, pag. 29. his verbis, καὶ τὴν ὑμετέραν αὐτῶν ἐς πάντα
μετριοπάθειαν. Quinetiam in ejuſdem pag. principio, idem eos hortatur, u
velint μετριοπαθῶς χρῆσθαι ταῖς εὐπραξίαις, & iis quæ ſtatim ſubjungit
hoc convenire eorum μεγαλοφροσύνῃ innuit. Ibi enim legimus (ſed repeta
paulo altius, à fine pag. præcedentis initium ſumens) ἃ χρὴ θεωροῦντας
μᾶς, καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς νέμεσιν φυλαττομένους, μετριοπαθῶς χρῆσθαι τα
εὐπραξίαις· καὶ τῆς σφετέρας αὐτῶν, ὦ Ῥωμαῖοι, μεγαλοφροσύνης, καὶ τ
Καρχηδονίων ποτὲ τύχης ἄξια πρᾶξαι. Non enim hoc aliter accipiendu
eſt quàm ſi dictum eſſet, καὶ, τοῦτο ποιοῦντας (videlicet μετριοπαθῶς χρ
μένους ταῖς εὐπραξίαις) τῆς σφετ. αὐτῶν, ὦ Ῥωμαῖοι, μεγαλοφρ. &c. Ha
autem μετριοπάθειαν, id eſt animi moderationem, proficiſci ἀπὸ τῆς μεγ
λοφροσύνης, id eſt à magnanimitate, non tantùm hic Aſdrubal, Carthag
nienſium legatus, cenſuit, ſed idem & philoſophi cenſuerunt. Eodemqu
modo eadem de re philoſophatus eſt Ovidius. hic enim, poſtquam dixit,

Quo quiſque eſt major, magis eſt placabilis iræ,
Et faciles motus mens generoſa capit.

hæc addit,

Corpora magnanimo ſatis eſt proſtraſſe leoni,
Pugna ſuum finem, quum jacet hoſtis, habet.

Verùm, ut ab hoc poëta ad Appianum, id eſt ad vocem ejus μετριοπάθε
revertar, animadvertendum eſt, eum pag. 34. vocem hanc, necnon v
cem ἔλεον uni eidemque loco adhibere: ſed tamen ita ut has disjungere p
tius quàm conjungere videatur, & quidem data priore ſede nomini ἔλεο
Nam ibi legimus, τούτοις οὖν τίς ἐστιν ἔλεος ἢ μετριοπάθεια παρ' ἑτέρ
τοῖς οὐδὲν μέτριον οὐδ' ἥμερον εἰς οὐδένας εἰργασμένοις; Hic inquam ἔλεον
μετριοπάθειαν potius disjungi videmus quàm copulari: quum non dicat
ἔλεος καὶ μετριοπάθεια, ſed ἔλεος ἢ μετριοπάθεια. Scimus tamen eju
dem hæc duo eſſe, & quidem μετριοπάθειαν in eum non cadere qui ni
ἐλέου habeat: ſed hîc ἔλεον dici puto de illis qui omnino velint ignoſcer
perinde acſi Latinè diceretur, *His igitur quæ eſſe debet miſeratio aut* ſalte
moderatio ab aliis. Ne hoc quidem tacebo, ἀμετρίαν ab hoc ipſo ſcripto
huic μετριοπαθείᾳ opponi, pag. 33. ubi dicens fore ut Roma ob Cartha
nienſes famam ἀμετρίας non incurrat, innuit etiam tacitè, id facturam pr
ter ſuum morem: quum ejus mos ſit, μετριοπάθειαν erga hoſtes ſuperat
adhibere.

ἐπαγγέλλεσθε.] Videtur hoc verbo ſignificari *polliceri*, hoc etiam in loc
potius quàm *præ ſe ferre*. ut ſit ſenſus. Et in proſpera fortuna vos mode
tione uſuros pollicemini. Niſi quis, *profitemini* dicere malit. Idem valet a
tem hîc εὐτυχήμασι, quod εὐπραξίαις, in illo paginæ 29. loco, cujus
præced. annot. mentionem feci. Sed in eo magis peccatur circa hujus l
interpretationem, quod, ſequendo qualem habes hîc ſcripturam, verb
καταλογίζεσθε abſtrahitur ab iis verbis cum quibus jungi vult & debet.
mirum ab iſtis, καὶ τοῦθ' οἷς ἂν αἰεὶ λάβοιτε. Intelligit enim, καὶ τοῦτο κ
τάλο

„ οἷς ἂν αἰεὶ λάβοιτε· καταλογί-
„ ζεσθε μὴ δὴ, πρὸς Διὸς καὶ θεῶν,
„ τῶν τε ἄλλων, καὶ ὅσοι Καρχηδόνα
„ ἔπ' ἔχουσί τε, καὶ μή ποτε μνη-

quos armis ſubigitis. ſinite vos exorari per Jovem deóſque ceteros qui Carthagini adhuc præſident, & deſinite infenſi eſſe, vel nobis

ταλογίζεσθε οἷς ἂν αἰεὶ λάβοιτε. Is autem aliquid alicui καταλογίζεται, qui vult illum id ſibi acceptum ferre.

καταλογίζεσθε] Locus hic poſſit crucem figere nonnullis etiam qui in Græ-a lingua ſunt exercitatiſſimi: ſed hoc illis, ſi hanc meam annotationem con-uluerint, haud eveniet. ſpero enim fore ut ea lecta, nullus de loco iſto crupulus relinquatur. Primùm igitur dico, (ut etiam antea dixi) verbum καταλογίζεσθε cum præcedentibus jungendum, (vel ipſa Græci ſermonis con-uetudine id evincente: quæ vult ut μὴ δὴ καταλογίζεσθε, non autem καταλογίζεσθε μὴ δὴ dicatur. ut omittam, verbum hoc nullum poſſe uſum ha-ere loco huic convenientem, ſi ſequentibus jungatur) & poſt ipſum τελείαν tigmen eſſe collocandam. Deinde, ex duabus vocibus μνησικακῆσαι ἂν fie-i volo unam, μνησικακήσαιμεν. Sed ubi erit verbum quod cum illis particu-is μὴ δὴ jungatur? erit in fine totius periodi. id enim erit διαβάλητε. per-nde acſi dictum eſſet μὴ δὴ διαβάλητε, πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, &c. deinde, repetito eodem verbo, ſequeretur, μὴ ἀγαθὴν δόξαν ὑμῶν αὐτῶν ἐν ἡμῖν πρώτοις διαβάλητε. Cui ſecundo membro apud Latinos adhiberetur vox *nquam*: & diceretur, *ne inquam*. At Gelenius lectionem illam ſequens, quæ verbum καταλογίζεσθε, cum illis voculis μὴ δὴ jungit, & quidem id præfigens (quod contra ſermonis Græci conſuetudinem eſſe dixi) vertit, *Sinite vos exorari*. quod verbis illis quî ſignificari poteſt? Paulò pòſt verò, verbum μνησικακῆσαι, quod de diis dicitur, de Romanis dictum exiſtimat. Sed libet primùm quidem totam hujus loci interpretationem Gelenianam, deinde verò & meam tibi ob oculos ponere. Ita igitur ille, *Sinite vos exorari per Jovem, deoſque ceteros qui Carthagini adhuc præſident: & deſinite infenſi eſſe vel nobis vel noſtris liberis ob injuriarum præteritarum memoriam. Cavete ne præclaram exiſtimationem, quam de vobis habent homines, propter nos primos labefaciatis.* In qua interpretatione obſervandum eſt, eum hoc quoque ſibi permittere ut pro ὑμῖν & ὑμετέροις ſcribat ἡμῖν & ἡμετέροις, nimirum ut quod de diis dicitur ab Appiano (vel potius ab Hannone Gilla, Carthaginienſium legato) de Romanis dici poſſit. Sed jam & meam interpretationem, ut pollicitus ſum, oculis tuis ſubjiciam. *Ne per Jovem, & deos, tum alios, tum verò eos qui Carthaginem adhuc tenent (qui utinam nec vobis nec veſtris liberis unquam ſuccenſeant, injuriarum memores) ne inquam præclaram de vobis exiſtimationem in nobis primis ludibrio exponite.* Fortaſſe autem reddi etiam poſſit, *Ne ſuſpectam reddite.* Scio διαβάλλειν eſſe non ſolùm Calumniari, ſed & Calumniæ exponere: verùm potius dicendus ſit aliquis calumniari aut calumniæ exponere eum de quo bona ſit exiſtimatio, (aut etiam, invidiam illi conflare) quàm ipſam bonam exiſtimationem. Niſi fortè, quoniam legimus, Imminuere bonam exiſtimationem, & Violare bonam exiſtimationem: etiam illa dici poſſe aliquis arbitratur. Ceterùm vides me in hujus loci interpretatione parentheſi quædam verba includere, quamvis de parentheſi Græcis adhibenda tacuerim. De hoc autem tacui propter particulam τε, quæ eſt poſt ἔχουσι. alioqui enim, hac ſublata, aptum & ibi locum parentheſis haberet; hoc modo, καὶ ὅσοι Καρχηδόνα ἔπ' ἔχουσι (καὶ μή ποτε μνησικακήσαιμεν ὑμῖν, μηδὲ παισὶν ὑμετέροις) μὴ ἀγαθ.

nobis vel noſtris liberis ob injuriarum præteritarum memoriam, cavete ne præclaram exiſtimationem quam de vobis habent homines, propter nos primos labefaciatis: ne honeſtam famam contaminetis tanto facinore, dictu factúque horrendo, exemplóque nunquam antè audito. Multa bella geſta ſunt à Græcis contra barbaros, multa à vobis contra gentes alias: nunquam tamen quiſquam diruit urbem manus dantem ante prælium, poſt arma & chariſſima pignora tradita, paratámque ad ferendum
50 quamvis mulctam aliam. Rogamus vos per deos teſtes fœderis, per fortunam humanam, per timendam felicibus Nemeſin, ne velitis vel felicitati veſtræ hanc notam inurere, vel miſerias noſtras in extremum exitium adducere. quòd ſi urbem nobis adimitis, ſaltem permittite ut per legatos apud ſenatum deprecari liceat. breve tempus poſtulamus, ſed magnum curarum tormentum ſecum ferens, propter eventus incertitudinem: vobis æquè liberum eſt vel nunc vel paulo pòſt quicquid libet facere, pietas modò adſit & clementia. Ad hæc Cenſorinus,

Timenda felicibus Nemeſis.

σικακῆσαι ἐν ὑμῖν, μηδὲ παισὶν ὑμετέροις· μὴ ἀγαθὴν δόξαν ὑμῶν αὐτῶν ἐν ἡμῖν πρώτοις διαβάλητε· μηδὲ τοσῷδε ἔργῳ τὴν εὔκλειαν ὑμῶν καταμιάνητε, χαλεπῷ μὲν ἐργασθῆναι, χαλεπῷ δὲ ἀκουσθῆναι, παρά τε πρώτοις ἡμῖν ἐξ ἅπαντος τοῦ βίου γενησομένῳ. πόλεμοι γὰρ πολλοὶ μὲν Ἕλλησιν ἐγένοντο καὶ βαρβάροις, πολλοὶ δὲ ὑμῖν, ὦ Ῥωμαῖοι, πρὸς ἑτέρους· καὶ οὐδείς πω κατέσκαψε πόλιν χεῖράς τε πρὸ μάχης καθεῖσαν, καὶ ὅπλα καὶ τέκνα παραδοῦσαν, καὶ εἴ τις ἐστὶν εἰς ἀνθρώπους ἄλλη ζημία, καὶ ταύτην παθεῖν ὑπομένουσαν. προφέροντες δ᾽ ὑμῖν ὁρκίους θεοὺς, καὶ τύχην ἀνθρωπείαν, καὶ τὴν φοβερωτάτην τοῖς εὐτυχοῦσι Νέμεσιν, δεόμεθα μήτε ἐς τὴν ἡμετέραν εὐπραγίαν ὑμᾶς ὑβρίσαι, μήτε τὰς ἡμετέρας συμφορὰς ἐς ἀνήκεστον περιαγαγεῖν· συγχωρῆσαι δ᾽, εἰ μὴ δίδοτε τὴν πόλιν ἔχειν, ἔς γε τὴν σύγκλητον ἔτι πρεσβεῦσαι περὶ αὐτῆς, καὶ δεηθῆναι. βραχὺ δ᾽ ὁρᾶτε τὸ διάστημα τοῦ χρόνου, βάσανον μὲν ἡμῖν φέρον μακρὰν ἐν ὀλίγῳ, διὰ τὴν τῶν ἐσομένων ἀμφιβολίαν· ὑμῖν δὲ τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἴσον, ἢ νῦν ἢ μετ᾽ ὀλίγον τὰ δοκοῦντα δρᾶν· τὸ δ᾽ εὐσεβὲς καὶ φιλάνθρωπον ἐπιγίνεται. Τοιαῦτα μὲν εἶπεν ὁ Ἄννων. οἱ δὲ ὕπατοι δῆλοι μὲν ἦσαν ἐσκυθρωπακότες παρὰ πάντα τὸν λόγον, ὅτι μηδὲν ἐνδώσουσιν αὐτοῖς. παυσαμένων δὲ, ὁ Κηνσωρῖνος ἔλεξε, Περὶ μὲν ὧν ἡ σύγκλη-

προφέροντες δ᾽ ὑμῖν ὁρκίους θεοὺς] Intelligere videtur illam μεταβολὴν, ſeu illas μεταβολὰς, quarum & in præcedentibus facta ſæpe fuit mentio. De his quædam dixi duobus locis annotationum in paginam 29.

Νέμεσιν] Vide quandam annot. in pag. 33. ubi hominum quidem φθόνον, at deorum dici νέμεσιν oſtendo.

σύγκλητος προσέταξε, τί δεῖ πολλάκις λέγειν; προσέταξε γάρ, καὶ χρὴ γενέσθαι, οὐδὲ ἀναθέσθαι δυνάμεθα τὰ ἤδη κεκελευσμένα γενέσθαι. ταῦτα δ᾽ εἰ μὲν ὡς ἐχθροῖς ἐπεκελεύομεν, ἔδει μόνον εἰπεῖν, καὶ ποιεῖν ἀναγκάζειν· ἐπεὶ δ᾽ ἐπ᾽ ὠφελείᾳ κοινῇ, τάχα μέν τι καὶ ἡμῶν, τὸ δὲ πλέον, ὑμῶν, ὦ Καρχηδόνιοι, γίνεται, οὐκ ὀκνήσω καὶ τοὺς λογισμοὺς ὑμῖν εἰπεῖν· ἢν δύνησθε πεισθῆναι μᾶλλον ἢ βιασθῆναι. ἡ θάλασσα ὑμᾶς ἥδε, μεμνημένους τῆς ἐν αὐτῇ ποτὲ ἀρχῆς καὶ δυνάμεως, ἀδικεῖν ἐπαίρει, καὶ ἀπὸ τοῦδε ἐς συμφορὰς περιφέρει. Σικελίας τε γὰρ δι᾽ αὐτὴν ἐπεχειρήσατε, καὶ Σικελίαν ἀπωλέσατε· ἔς τε Ἰβηρίαν διεπλεύσατε, καὶ Ἰβηρίαν ἀφῄρησθε· ἔν τε ταῖς συνθήκαις ἐληΐζεσθε τοὺς ἐμπόρους, καὶ τοὺς ἡμετέρους μάλιστα, ἵνα λανθάνοιτε, κατεποντοῦτε· ἕως ἁλόντες ποινὴν ἡμῖν ἔδοτε Σαρδώ· οὕτω καὶ Σαρδοῦς ἀφῃρέθητε διὰ τὴν θάλασσαν· ἣ πέφυκε πείθειν ἅπαντας αἰεὶ τοῦ πλέονος ὀρέγεσθαι, διὰ τὴν

Quæ ſenatus juſſit, quid opus eſt ſæpius dicere? juſſit enim & oportet fieri, ac ne differre quidem nobis licet quod mandatum eſt: id ſi vobis imperaremus tanquam hoſtibus, edicto tantum opus erat, & cogendi violentia. quoniam autem ita res publica, & fortaſſis etiam veſtra, poſtulat, veſtráque, Carthaginienſes, utilitas agitur, non pigebit rationes quoque vobis reddere, ſi perſuaderi potius quàm cogi poſſitis. Hoc mare quoties vos admonet veteris imperii potentiæque, toties ad peccandum provocat, & inde in calamitates conjicit. hujus enim occaſione Siciliam invaſiſtis & amiſiſtis: in Hiſpaniam trajeciſtis, ut aliquanto pòſt ex ea pelleremini. fœderis quoque tempore negotiatores, præſertim noſtros, ſpoliabatis, &, ut ſcelus lateret, mergebatis in mare, donec deprehenſi à nobis mulctati eſtis Sardinia. ſic & Sardiniam amiſiſtis propter hoc mare, quod ſuapte natura omnes ivitat ad avaritiam, propter proventus expeditos & celeres. hoc

Cenſorini reſponſio Hannonis orationi facta.

Carthaginienſes Sardinia mulctati.

Οὐδὲ ἀναθέσθαι] Hic ἀναθέσθαι non puto eſſe *differre*, ſed *retractare*, u *revocare*. Quendam autem & Suidæ ſæculo huic verbo illam ſignificatio-em pro hac dediſſe, conjicere eſt ex iis quæ in meo Theſauro Græcæ linguæ x eo aſſero.

ἡ θάλασσα ὑμᾶς ἥδε μ. τ. ἐ. α. π. ἀ. κ. δ. ἀδικεῖν ἐπαίρει] Juvit ſci-cet, imo non parum promovit Pœnorum vitia, mare vicinum, portuum lebritas, ad inſulam accedens ſitus, forma, fertilitas agrorum, & quod mnia ſuperat, mercaturæ frequentia. Hinc Cicero in Orat. in Rullum: *on ingenerantur hominibus mores tam à ſtirpe generis ac ſeminis, quam ex iis re-us, quæ ab ipſa natura loci & à vitæ conſuetudine ſuppeditantur; quibus alimur r vivimus. Carthaginienſes fraudulenti & mendaces: & quidem non genere ſed atura loci: quod nempe propter ſuos portus, multis & variis mercatorum adve-arumque ſermonibus ad ſtudium fallendi, quæſtus cupiditate vocentur.* Plura & gregia ad hanc rem apud Alexandrum ab Alexandro peti poſſunt.

Quid Athenienſes auxerit, quid ſtatim dejecerit.

hoc & Athenienſes quondam rei navalis ſtudioſos valde auxit, ac mox dejecit. ſunt enim maritimi quæſtus negotiatoriis ſimiles, acervatim & veniunt & abeunt.

Maritimi quæſtus negotiatoriis ſimiles acervatim & veniunt & abeunt.

ſcitis illos ipſos quorum modò memini, imperio prolato ultra Ionium mare uſque in Siciliam, non prius cupiditati modum impoſuiſſe quàm totum amiſerunt imperium, traditíſque hoſti por-
51 tubus & navibus, in civitatem receperunt præſidium, & longos illos muros diruerunt ſuis manibus, propemodum facti mediterranei. quæ res diu ſervavit eos incolumes. eſt enim, viri Carthaginienſes, terreſtris vita ſtabilior, intenta ſecuris agriculturæ laboribus: &, ut minus lucri afferat, affert tamen omnino certius quàm negotiatio. dicam quod ſentio, civitas maritima videtur mihi navis potius eſſe quàm terra ſolida, ita jactatur variis negotiis ſubinde mutabilibus: mediterranea vero abſque periculo fructus ex agris percipit.

Terreſtris vita ſtabilior.

Civitas maritima navis potius eſt quàm terra ſolida.

,, ἐν αὐτῇ ταχυεργίαν. ὃ καὶ Ἀθη
,, ναίους, ὅτε ἐγένοντο ναυτικοί, μά
,, λιστα ηὔξησέ τε καὶ καθεῖλεν. ἔοι
,, κε γὰρ τὰ θαλάσσια τοῖς ἐμπορ
,, κοῖς κέρδεσιν, ἃ καὶ τὴν αὔξησ
,, ἔχει καὶ τὴν ἀπώλειαν ἀθρόαν.
,, στε γοῦν αὐτοὺς ἐκείνους ὧν ἐπεμν
,, σθην, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τὸ Ἰόνι
,, ἐκτείνοντες ἐς Σικελίαν, οὐ πρ
,, ἀπέστησαν τῆς πλεονεξίας, πρ
,, τὴν ἀρχὴν ἅπασαν ἀφῃρέθησα
,, καὶ λιμένας καὶ ναῦς παραδοῦν
,, τοῖς πολεμίοις, καὶ φρουρὰν ἐ
,, δέξασθαι τῇ πόλει, καὶ τὰ τεί
,, σφῶν αὐτοὶ τὰ μακρὰ καθελε
,, καὶ σχεδὸν ἠπειρῶται τότε κα
,, νοὶ γενέσθαι. ὃ καὶ διέσωσεν ἐ
,, πλεῖστον αὐτούς. εὐσταθέστερος γὰρ
,, ὦ Καρχηδόνιοι, ὁ ἐν ἠπείρῳ βίος
,, γεωργίᾳ καὶ ἠρεμίᾳ προσπονῶν·
,, σμικρότερα μὲν ἴσως τὰ κέρδ
,, βεβαιότερα δὲ καὶ ἀκινδυνώτερ
,, καθάπαξ τὰ τῆς γεωργίας τῶν ἐμ
,, πόρων. ὅλως τε μοι δοκεῖ πόλ
,, ἡ μὲν ἐν τῇ θαλάσσῃ, ναῦς
,, εἶναι μᾶλλον ἢ γῆ, πολὺ τῶν σ
,, λον πραγμάτων ἔχουσα καὶ τ
,, μεταβολάς· ἡ δὲ ἐν τῷ μεσογεί
,, καρποῦσθαι τὸ ἀκίνδυνον ὡς ἐν γῇ. ἀλλὰ τοῦτ' ἄρα καὶ τὰ πάλαι β
,, σίλε

ἔοικε γὰρ τὰ θαλάσσια] Mirum hoc videri poſſit, quæſtus è mari prov nientes diſtingui à mercatorum quæſtibus. Quid? an nihil mercatoribus cu mari, & cum iis quos afferre ſolet quæſtibus? Immo credibile eſt mare iis primùm tentatum fuiſſe: credibile eſt (inquam) illi mercatori *qui fra lem truci, Commiſit pelago ratem Primus, nec timuit præcipitem africum Dec tantem aquilonibus, Nec triſtes Hyadas, nec rabiem noti.* Unde igitur illa d ſtinctio? Exiſtimo diſcrimen poni inter mercatores & eos maritimarum u bium incolas, quibus, domi etiam manentibus, (id eſt, in ipſa urbe com morantibus) quæſtuoſum eſt mare. dum à mercatoribus appellentibus v pretio emunt, quod aliquanto pòſt carè vendant. Sed videndum eſt an θαλάσσια abſolutè dicatur, an verò ita ut κέρδη ſubaudire oporteat. qu niam de iis quos mare affert quæſtibus loqui volens, potius dicturus fui videtur, ἔοικε γὰρ τὰ θαλάσσια κέρδη τοῖς ἐμπορικοῖς. Verùm & alteri ſtructuræ verborum inveniri exempla (multo tamen panciora) ſciendum e

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

πλεια ὡς ἐπίπαν ἦν ἐν μέσῳ· καὶ ἀπὸ τοῦδε μέγιστα ἐγένοντο τὸ Μήδων καὶ Ἀσσυρίων καὶ Περσῶν, καὶ ἑτέρων. ἀλλὰ βασιλικῶν μὲν ὑποδειγμάτων παύομαι, οὐδὲν ὑμῖν ἔτι διαφερόντων· ἐς δὲ τὴν ὑμετέραν Λιβύην ἀπίδετε, ὧν ἧς ἂν ἐθέλητε γείτονες ἔσεσθε, ἵνα τὴν ἐρεθίζουσαν ὑμᾶς ὄψιν τε καὶ μνήμην ἀφῆτε τῶν νῦν ἐνοχλούντων κακῶν, ὅταν ἐς τὴν θάλασσαν κενὴν σκαφῶν ἀφορῶντες, ἀναμιμνήσκησθε τοῦ πλήθους ὧν εἴχετε νεῶν, καὶ λαφύρων ὅσων ἐφέρετε· καὶ ἐς οἵους γε τοὺς λιμένας κατήγεσθε σοβαροί· καὶ τὰ νεώρια καὶ τὰ τῶν σκευῶν ταμιεῖα ἐνεπίμπλατε. τί δὲ αἱ ἐν τοῖς τείχεσιν ὑποδοχαὶ στρατοπέδων τε καὶ ἵππων καὶ ἐλεφάντων; τί δὲ θησαυροὶ τούτοις παρῳκοδομημένοι; τί ταῦτα μνημεῖα ὑμῖν ἐστίν; ἢ τί ἄλλο πλὴν ὀδύνη, καὶ

hanc ob rem & veteres regiæ fuerunt omnes mediterraneæ. hinc ita crevere Medi, Perſæ, Aſſyrii, & ceteri. diſcedam ab exemplis regiis, quæ jam nihil ad vos attinent. Veſtram Africam reſpicite, in qua vicinos habebitis quos elegeritis, ubi proſpectu qui vos nunc irritat, carebitis: nec erit vobis moleſta præteritorum malorum memoria, videntibus mare vacuum navigiis, reminiſcentibúſque numeroſarum claſſium cum ſpoliis venientium, & magnificentiæ portuum, armamentariorum, navalium. jam in mœnibus, exercituum, equorum, elephantorum receptacula, & propinqua his æraria, cujus rei vos admonent? aut quid aliud quàm dolorem vobis afferunt, & irri-

ἐς δὲ τὴν ὑμετέραν Λιβύην] Scio fore ut hîc alii quoque hæreant, m, quid referat vox relativa ὧν, quærent. Hac enim ſcriptura manen- ἐς δὲ τὴν ὑμετέραν Λιβύην ἀπίδετε, ὧν ἧς ἂν ἐθέλητε γείτονες ἔσεσθε, id ea referri dici poteſt? Nec verò id cognoſci ex interpretibus poteſt: orum uterque, ut ex hoc ſe extricare loco poſſet, viam ſibi vi fecit. Nam elenius ita, *Veſtram Africam reſpicite, in qua vicinos habebitis quos elegeri-*. At verò P. Candidus, prior interpres (quamvis autem ejus quoque erpretationem afferam, abſit tamen ut cum Gelenio ulla in parte confendum exiſtimem) *Ad Libyam veſtram referte oculos: cuicunque finitimi eſſe lueritis, per nos licebit fore.* Hæc certè interpretatio ut habere locum poſt, non de una Libya ſed de pluribus loquutum eſſe Cenſorinum oporter. nam tunc aptè ſequeretur, *cuicunque earum finitimi eſſe volueritis*, &c. d Gelenium autem quod attinet, ut Græca ſequutus verba dici poſſet, ita gi locum hunc neceſſe eſſet, ἐς δὲ τὴν ὑμετέραν Λιβύην ἀπίδετε, ἐν ᾗ ὧν ἐθέλητε γείτονες ἔσεσθε. Sed tandem & ipſe aperiam quid de eo ſentiam. eſſe pauca quædam ſuſpicor, ad quorum unum pertinet illa vocula relati. Suſpicor enim ita ſcriptum ab Appiano fuiſſe (φθόνου μὴ, ἢ ἔτυμον ἐω;) ἐς δὲ τὴν ὑμετέραν Λιβύην ἀπίδετε, πολλὰς πόλεις ἔχουσαν, ὧν ἧς ἂν θέλητε γείτονες ἔσεσθε. Nemini autem (ut de hoc obiter moneam) novus ideri debet hic concurſus duarum vocum quas eadem ſyllaba inchoat, uum paſſim apud Græcos ſcriptores hic in his ipſis vocibus inveniatur: etamſi alioqui hunc concurſum κακοφωνίας aliquid habere, delicatæ multoum aures judicaturæ ſint.

τί ταῦτα μνημεῖα ὑμῖν ἐστίν.] Scriptum fuiſſe arbitror, τί ταῦτα ἢ μνημεῖα

irritamentum ad repetendam, ſi fieri poſſit, eandem potentiam? Humanus affectus eſt, memoria fortunæ priſtinæ ſperare ad eam reditum. remedium autem adverſus calamitates eſt oblivio: quæ non poteſt vobis contingere, ni aſpectum amoveritis. cujus rei argumentum eſt manifeſtiſſimum, quòd ſæpius veniam pacémque adepti, non manſiſtis in fœdere. ergo ſi adhuc affectatis imperium, & nobis qui id abſtulimus iniqui, expectatis occaſionem, opus habetis tali civitate, talibus portubus & navalibus, & ſtructis in caſtrorum modum mœnibus. & cur parcamus deprehenſis tam infenſis hominibus? quòd ſi non ſolis verbis, ſed ex animo abdicaſtis vos imperio, contenti ditione quam habetis in Africa, & ſincerè fœdus nobiſcum iniſtis, agite, comprobate id opere, in veſtram Africam migrate à mari, cujus excidiſtis imperio. Nec eſt quòd ſimulata miſeratione deploretis ſacra, penates, fora, ſepulchra. manebunt immota ſepulchra, & licebit ea parentandi cauſa inviſere: ſacris etiam operari, quotieſcunque li-

Remedium adverſus calamitates eſt oblivio.

52

,, ἐρέθισμα ἐπανελθεῖν ἐς αὐτὰ,
,, ποτε δύνασθε; πάθος ἐστὶν ἀ
,, θρώπειον τοῖς μεμνημένοις τῆς π
,, τε τύχης, ἐλπίζειν τὴν τύχ
,, ἐπανελεύσεσθαι· φάρμακον δὲ κα
,, κῶν ἀκεστήριον, λήθη. ἧς οὐ
,, ἔνι μεταχεῖν ὑμῖν, ἣν μὴ τὴ
,, ὄψιν ἀπόθησθε. καὶ τούτων σαφ
,, ἐστατος ἔλεγχος, ὅτι πολλάκ
,, συγγνώμης καὶ συνθηκῶν τυχόντε
,, παρεσπονδήσατε. εἰ μὲν οὖν ἐ
,, τῆς ἀρχῆς ἐφίεσθε, καὶ δυσμεναί
,, νετε ἡμῖν ὡς ἀφῃρημένοι, κ
,, καιροφυλακεῖτε, δεῖ τῆσδε τῆς π
,, λεως ὑμῖν, καὶ λιμένων τοιῶνδ
,, καὶ νεωρίων, καὶ τειχῶν ἐς στρατ
,, πέδου τρόπον εἰργασμένων. καὶ
,, ἔτι φειδόμεθα ἐχθρῶν εἰλημμ
,, νων; εἰ δὲ τῆς μὲν ἀρχῆς ἀπέστη
,, καθαρῶς, οὐ λόγῳ μᾶλλον ἢ γν
,, μῃ, μόνα δ' ἐξήρκεσθε Λιβύ
,, ἃ ἔχετε, καὶ τάδε ἀπροφασίστ
,, συνέθεσθε ἡμῖν· φέρετε, καὶ ἔ
,, γῳ ταῦτα ἐπιδείξατε, ἐς μὲν Λ
,, βύην ἣν ἔχετε ἀνοικισάμενοι,
,, δὲ θαλάσσης ἐκστάντες ἧς ἀπέσ
,, τε. μηδ' ὑποκρίνεσθε ἐλεεῖν
,, ρὰ, καὶ ἑστίας, καὶ ἀγορὰς, καὶ τ
,, φους· ὧν τάφοι μὲν ἔσονται ἀκίν
,, τοι, καὶ ἐναγίζετε αὐτοῖς ἐπερχ
,, μενοι, καὶ τοῖς ἱεροῖς θύειν ἐθέλ
,, τε ἐπιόντες· τὰ δὲ λοιπὰ καθ
,, λωμ

μετὰ ὑμῖν ἐστίν; vel, τί ἄλλο ταῦτα, aut τί ταῦτα ἄλλο ἢ μν. At Gel nius vertit, *cujus rei vos admonent?* (ſequitur autem, *aut quid aliud qua dolorem vobis afferunt*, &c. tanquam ſcriptum eſſet, τίνος ταῦτα μνημεῖ ὑμῖν ἐστίν; Alter autem interpres, P. Candidus, duo membra in unu confundens, (ut ſæpe & hoc & alia multa peccat) quæ juncturam niſi m gna cum mutatione habere non poſſunt, ita hunc locum reddit, *quid a tem hæc aliud mentibus veſtris ſuggerunt, quam dolores & incitationes quaſda ad ea redeundi, quum licuerit.*

ἐρέθισμα ἐπανελθεῖν] Malim, ἐρέθισμα τοῦ ἐπανελθεῖν εἰς αὐτά.

εἴποτε δύνασθε] Non dubito quin ſcriptum ab Appiano fuerit, εἴπο δύναισθε.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

λούμεθα. οὐ γὰρ καὶ νεωρίοις θύετε, οὐδὲ ἐναγίζετε τείχεσιν. ἑστίας δὲ καὶ ἱερὰ ἄλλα καὶ ἀγορὰς ἔνι καὶ μετελθόντας ἐργάσασθαι, καὶ ταχὺ κἀκεῖνα ὑμῖν ἔσται πάτρια· ᾧ λόγῳ καὶ τὰ ἐν Τύρῳ καταλιπόντες, ἠλλάξασθε Λιβύην· τά τε ἐπίκτητα ὑμῖν τότε γενόμενα, νῦν πάτρια τίθεσθε. βραχεῖ τε λόγῳ, μάθοιτε ἂν ὡς οὐχ ὑπὸ δυσμενείας, ἀλλ' ἐπὶ βεβαίῳ τε ὁμονοίᾳ καὶ ἀμεριμνίᾳ κοινῇ τάδε προστάσσομεν· εἰ ἀναμνησθείητε ὅτι καὶ Ἄλβην ἡμεῖς οὐκ ἐχθρὰν ἀλλὰ μητρόπολιν οὖσαν, οὐδὲ δυσμεναίνοντες, ἀλλὰ ἄποικοι, προτιμῶντες, ἐπὶ συμφέροντι κοινῷ μετῳκίσαμεν ἐς Ῥώμην· καὶ ἐλυσιτέλυσεν ἀμφοτέροις. ἀλλ' εἰσὶ γὰρ ὑμῖν ἔτι χειρώνακτες πολλοὶ θαλασσοβίωτοι· καὶ τούτου πεφροντίκαμεν, ὡς ἂν εὐκόλως ἐπιμίγνυσθε τῇ θαλάσσῃ, καὶ τὴν τῶν ὡραίων διάθεσίν τε καὶ ἀντίληψιν ἔχοιτε εὐμαρῆ. οὐ γὰρ μακρὰν ὑμᾶς ἀπὸ θαλάσσης, ἀλλ' ὀγδοήκοντα σταδίους ἀναδραμεῖν κελεύομεν. ἡμεῖς δ' οἱ ταῦτα προστάσσοντες ὑμῖν, ἑκατὸν τῆς θαλάσσης ἀπέχομεν. χωρίον δὲ ὑμῖν δίδομεν ὃ θέλετε ἐπιλέξασθαι, καὶ μετελθοῦσιν, αὐτονόμοις εἶναι. τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ προὐλέγομεν, αὐτόνομον ἐάσειν Καρχηδόνα, εἰ πείθοιτο ἡμῖν. Καρχηδόνα γὰρ ὑμᾶς, οὐ τὸ ἔδαφος, ἡγούμεθα.

Τοσαῦτα εἰπὼν ὁ Κηνσωρῖνος, ἠσίγασε. καὶ τῶν Καρχηδονίων ὑπ' ἐκπλήξεως οὐδὲν ἀποκρινομένων, ἐπεῖπεν, ἃ μὲν ἔδει πείθοντα καὶ

buerit eò accedere. reliqua diruamus. non enim ſacrificatis navalibus, neque parentatis mœnibus, focos verò & aras & fora poteſtis ædificare aliubi, & brevi illam quoque habebitis patriam: quemadmodum prius relicta Tyro commigraſtis in Africam: & ſolum quod tunc fuit acquiſitium, nunc exiſtimatis patrium. utque compendio dicam, diſcere poteſtis hæc nos non inimico animo jubere, ſed ad tuendam ſecuritatem concordiámque publicam: ſi in memoriam revocaveritis, Albam etiam, non hoſtilem urbem, ſed veterem patriam, non ab infenſis nobis, ſed à colonis officioſis, ob communem utilitatem eſſe tranſlatam in noſtram urbem: & id factum utrique populo bene ceſſiſſe. ſed habetis adhuc multos opifices qui è mari victum parant. & huic rei proſpectum eſt, ut facile ſit vobis commercium cum mari, & poſſitis fructus exportare importaréque haud magno negotio. non enim longè à mari, LXXX ſtadia, jubemus vos recedere, quum ipſi ab eo abſimus C ſtadiis. locum ut ipſi eligatis concedimus, ſimúlque libertatem in novis ſedibus. & hoc eſt quod jam antè prædiximus, liberam fore Carthaginem ſi nobis pareat. vos enim, non veſtrum ſolum, putamus eſſe Carthaginem.

Carthaginienſes relicta Tyro in Africam commigrarunt.

Alba urbs.

Romam tranſlata.

His dictis Cenſorinus tacuit. Quumque Carthaginienſes attoniti, pariter ſilerent, adjecit, ſe dixiſſe quicquid ad ſuadendum

conſolandumque pertineat. de
cetero, inquit, ſenatus juſſa
peragenda ſunt, idque ſine mo-
53 ra. abite igitur, eſtis enim ad-
huc legati. His auditis ſubmo-
vebantur per apparitores: &
quia prævidebant futurum me-
tum Carthaginienſium, petie-
runt iterum dicendi veniam.
tum introducti, ſic locuti
ſunt, Videmus parendi neceſ-
ſitatem, quando ne legatos qui-
dem mittere in urbem ſinitis,
ceterùm ad vos redeundi ſpes
nulla eſt, quia necabimur à civi-
bus priuſquam ſermonem abſol-
verimus. quapropter oramus,
non propter nos, paratos ferre
omnia, ſed propter ipſam Car-
thaginem, ſi fortè metu poſſit ad
ferendam calamitatem adigi: ad-
moveatis ei claſſem interim dum
iter facimus: ut audiendo & vi-
dendo quæ jubetis, ſi poſſunt fe-
rant: quandoquidem id à nobis

,, παρηγορῶντα εἰπεῖν· τὸ δὲ πρὸς
,, ταγμα τῆς βουλῆς δεῖ γενέσθαι, κ
,, αὐτίκα γενέσθαι. ἄπιτε οὖν. ἐς
,, γὰρ ἔτι πρέσβεις. ὁ μὲν εἶπεν ὧ
τως. οἱ δ' ἐξωθούμενοι πρὸς τῶν ὑπη
ρετῶν, καὶ τὸ μέλλον ὑπὸ Καρχηδο
νίων ἔσεσθαι προορῶντες, ἤτησαν αὖ
θις εἰπεῖν. καὶ εἰσαχθέντες ἔφασαν
,, Τὸ μὲν ἀπαραίτητον τοῦ κελεύ
,, σματος ὁρῶμεν· οὐ γὰρ οὐδ
,, πρεσβεῦσαι δίδοτε ἐς Ῥώμην. ἡ
,, μεῖς δ' ἐπανελεύσεσθαι πρὸς ὑ
,, μᾶς οὐκ ἐλπίζομεν, ἀλλ' ὑπὸ
,, Καρχηδονίων ἔτι λέγοντες ἀπολεῖ
,, σθαι. δεόμεθα δ' ὑμῶν, οὐχ ὑπὲ
,, ἑαυτῶν· (ἐσμὲν γὰρ πάντα πα
,, θεῖν ἕτοιμοι) ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆ
,, ἔτι Καρχηδόνος, εἰ δύναιτο κα
,, ταπλαγεῖσα τὰς συμφορὰς ὑ
,, ποστῆναι· παραστήσατε αὐτῇ τὰ
,, ναῦς, ἕως ὁδεύοντες ἄπιμεν· ἵνα
,, καὶ ἀκούοντες καὶ θεωροῦντες ὧ
,, προσετάξατε, ἐνέγκωσιν, ἂν ἄ
,, ρα δύνωνται. ἐς τοῦτο δ' ἡμῖν ἀ
,, νάγκης ἀφῖκται καὶ τύχης, ὡ
,, αὐτο

τὸ μέλλον ὑπὸ Καρχηδονίων] Quum dicat Appianus, *& quum prævideren id quod facturi erant Carthaginienſes*, Gelen. hoc ipſum quod facturi erant voluit exprimere, ita reddens, *& quia prævidebant futurum motum Carthaginienſium.* (Neque enim dubito quin *motum* Gelen. ſcripſerit, non *metum*, ut habet Baſileenſis etiam editio) At verò P. Candidus, *futuram nobis ſortem prævidentes.* perinde acſi non ὑπὸ Καρχηδονίων ſed ἐπὶ aut περὶ Καρχ. legiſſet. quanquam de hoc etiam dubito, an Appianus, illud ſignificare volens, alterutro horum loquendi generum fuerit uſurus.

ὧν προσετάξατε] Non immeritò (meo quidem judicio) ſuſpectus fuerit hic genitivus ὧν, præcedente participio θεωροῦντες. At ſi particip. ἀκούοντες præcederet, θεωροῦντες ſequeretur, ſuſpicione fortaſſe carere videri poſſet hæc lectio. Rationi tamen conſentaneum eſſe puto ut præcedat ἀκούοντες: perinde acſi diceretur, non ſolùm audientes, ſed etiam videntes quæ imperaſtis. Adde quòd videtur dicturus fuiſſe potius ἀκούοντες ἃ προσετάξατε.

ἀνάγκης καὶ τύχης ἀφῖκται] Deeſſe puto hîc vocem πράγματα, & ſcriptum fuiſſe, ἐς τοῦτο δ' ἡμῖν ἀνάγκης καὶ τύχης ἀφῖκται τὰ πράγματα. Alioqui neceſſe fuerit ut dicamus ἀφῖκται ἡμῖν dictum eſſe eo modo quo Latini dicerent, Eò ventum eſt à nobis, pro Eò venimus.

ἐς δὲ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

„ἑαυτοὶ παρακαλεῖν ὑμᾶς τὰς ναῦς
„ἐπάγειν ἐπὶ τὴν πατρίδα. Οἱ
μ δὴ τοσαῦτα εἰπόντες ἀπῄεσαν·
ὁ Κηνσωρῖνος πεντήρεσιν εἴκοσι
περιπλεύσας, ἀνεκώχευε παρὰ
τὴν πόλιν. τῶν δὲ πρέσβεων οἱ μὲν
ἐκ τῆς ὁδοῦ διεδίδρασκον, οἱ δὲ πλέο-
νες ἐπορεύοντο σιγῇ.
Καρχηδόνιοι δὲ οἱ μὲν ἀπὸ τῶν τει-
ἐς τοὺς πρέσβεις, ὁπότε ἥξου-
, ἀφεώρων, καὶ βραδύνουσιν αὐ-
ς ἤχθοντο, καὶ τὰς κόμας ἐτίλ-
το· οἱ δ᾽ ὑπήντων ἔτι προσιοῦ-
, οὐκ ἀναμένοντες, ἀλλ᾽ ἐπει-
θυμοι μαθεῖν. σκυθρωποὺς δὲ ὁ-
ντες, ἔτυπτον τὰ μέτωπα, καὶ
ρώτων, οἱ μὲν, ὁμοῦ πάντας,
δ᾽ ἕκαστον, ὡς εἶχεν ἕκαστός τις
λιας ἢ γνώσεως ἐς αὐτὸν, ἐπιστρέ-
ων τε καὶ πυνθανόμενος. ὡς δὲ οὐ-
ὶς ἀπεκρίνατο, ἀνῴμωζον ὡς ἐπ᾽
έθρῳ σαφεῖ. καὶ οἱ ἐπὶ τοῦ τείχους,
ούοντες, συνανῴμωζον αὐτοῖς,
κ εἰδότες μὲν οὐδὲν, ὡς δ᾽ ἐπὶ
φεῖ καὶ μεγάλῳ κακῷ. περὶ δὲ
ς πύλας ὀλίγου μὲν αὐτοὺς καὶ
νεπάτουν ἐπιπίπτοντες ἀθρόοι·
ίγου δὲ διέσπασαν, εἰ μὴ τοσόνδε
φασαν, ὅτι χρὴ τῇ γερουσίᾳ πρό-
ερον ἐντυχεῖν. τότε γὰρ οἱ μὲν διΐ-
ταντο αὐτοῖς, οἱ δὲ καὶ ὡδοποίουν,
πιθυμίᾳ τοῦ θᾶσσον μαθεῖν. ὡς δὲ
ς τὸ βουλευτήριον ἐσῆλθον, ἡ μὲν
ερουσία τοὺς ἄλλους μετεστήσατο, καὶ
όνοι συνήδρευον ἐφ᾽ ἑαυτῶν· τὸ δὲ
πλῆθος ἔξω περιειστήκεσαν. οἱ δὲ
πρέσβεις ἀπήγγελον πρῶτα μὲν τὸ
κέλευσμα τῶν ὑπάτων. καὶ εὐθὺς ἦν
βοὴ τῆς γερουσίας, καὶ ὁ δῆμος ἔξω
συνεβόα. ὡς δὲ ἐπῆγον οἱ πρέσβεις
ὅσα ἀντέλεξαν δικαιολογούμενοι, καὶ

extorquet fortunæ iniquitas, ut ipſi veſtram claſſem vocemus contra patriam. his dictis abierunt. Cenſorinus cum XX quinqueremibus profectus, circa urbem oberrabat. legatorum pars diffugiebat ex itinere, plures tamen pergebant taciti.

Carthaginienſes è mœnibus proſpectabant quando illi venirent, & impatientia morarum capillos ſibi vellebant: alii procurrebant obviam, cognoſcendi deſiderio, & quum mœſtos reverti viderent, plangebant ora, & percontabantur, quidam ex univerſis, quidam ut quiſque in amicum notumve inciderat, prehenſando & ſciſcitando. & nemine reſpondente ingemiſcebant ut rebus perditis. id qui exaudiebant in mœnibus, congemiſcebant, ignari cur, magni tamen alicujus mali præſagio. Porro in aditu portæ conferti pene conculcabant ſe invicem: nec multùm aberat quin legatos diſcerperent, niſi hoc tantùm protuliſſent, ſibi opus eſſe primùm ſeniores alloqui. tum verò alii decedebant eis de via, alii turbam etiam dimovebant, quo maturiùs rem cognoſcerent. Ubi verò introgreſſi ſunt in curiam, ſeniores aliis ſemotis ſoli conſederunt: plebs curiam foris circumſtetit. legati ante omnia renuntiarunt juſſa conſulum. moxque concla- 54
matione orta, in curia, plebs quoque foris clamorem reddidit. deinde legatis narrare pergentibus quid pro ſua cauſa protuliſſent in medium, quibuſque precibus

cibus

cibus conati ſint obtinere ut Romam legationem mittere liceat, rurſum fuit altum ſilentium, expectantibus exitum ſenioribus, plebs quoque ſimul conticuit. Ut verò audivere ne legationem quidem ſibi permitti, ingentem ululatum ediderunt: ad quem plebs irrupit in curiam. jamque nihil aliud erat quàm furor & inſania, qualis mulierum bacchantium, & non uno modo furentium. Nam quidam in ſenatores qui ſententiæ de dandis obſidibus autores fuere, impetu facto, tanquam ab illis ortum fuiſſet circumventionis initium, excruciabant, & dilaniabant miſeros. quidam eos qui arma tradi ſuaſerunt, tractabant ſimiliter. alii legatos lapidibus impetebant, ut rerum triſtium nuntios: alii raptabant per urbem etiam. alii rurſum Italos, qui etiam tum apud ſe, ut in repentino improviſoque malo, hæſerant, mulctabant modis variis, dictitando ſe ultionem obſidum & armorum ademptorum ab eis expetere. erat enim tota urbs plena fletu, ira, metu, miniſque. per vias clamore ciebant ſuos quiſque chariſſimos, & in fana tanquam aſyla confugiebant: nec à conviтiis in deos abſtinendo, qui ne ſua quidem ſacraria tueri valeant. alii petentes armamentaria, flebant quum viderent vacua. alii decurrendo in navalia, lamentabantur naves perfidis traditas. quidam elephantos, quaſi adhuc præſentes, vocabant nomine: & vituperabant ſeque ſuoſque majores, qui nec elephantos, nec naves, nec tributa, nec arma dare debuerunt: quum

Populi Carthaginienſis furor & inſania.

Populi impetus in primores & legatos.

δεόμενοι, καὶ ἐς Ῥώμην πρεσβεύσειν παραιτούμενοι, αὖθις ἦν τῆς βουλῆς σιγὴ βαθεῖα, τὸ τέλος μαθεῖν περιμενούσης· καὶ ὁ δῆμος αὐτῇ συνεσιώπα. ὡς δ᾽ ἔμαθον ὅτι μηδὲ πρεσβεύειν ἐπέτρεψαν, ἠλάλαξαν ἐξαίσιον ὀδυρόμενοι. καὶ ὁ δῆμος ἐσέδραμεν ἐς αὐτούς· καὶ ἀπὸ τοῦδε ἦν οἶστρος ἄλογος καὶ μανιώδης, οἷα ἐν τοῖς βακχείοις πάθεσι φασὶ τὰς μαινάδας ἀλλόκοτα κακουργεῖν. οἱ μὲν τῶν βουλευτῶν τοὺς περὶ τῶν ὁμήρων ἐσηγησαμένους, ὡς ἐξάρχους τῆς ἐνέδρας, ᾔκιζόν τε καὶ διέσπων· οἱ δ᾽, τοὺς συμβουλεύσαντας περὶ τῶν ὅπλων· οἱ δὲ τοὺς πρέσβεις κατέλυον, ὡς κακῶν ἀγγέλους· οἱ δὲ καὶ περιέσυρον ἀνὰ τὴν πόλιν. ἕτεροι δὲ τοὺς Ἰταλούς, οἳ ἔτι παρ᾽ αὐτοῖς, ὡς ἐν ἀφνιδίῳ καὶ ἀκηρύκτῳ κακῷ, ἦσαν, ἐλυμαίνοντο ποικίλως· ἐπιλέγοντες, ὁμήρων περὶ καὶ ὅπλων καὶ ἀπιστίας ἀμύνεσθαι. οἰμωγῆς τε ἅμα καὶ ὀργῆς καὶ δέους καὶ ἀπειλῆς ἡ πόλις ἐνεπέπληστο, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀνεκάλουν τὰ φίλτατα, καὶ ἐς τὰ ἱερὰ ὡς ἐς ἄσυλα κατέφευγον· καὶ τοὺς θεοὺς ὠνείδιζον, ὡς οὐδὲ σφίσιν αὐτοῖς ἐπικουρῆσαι δυναμένους. ἕτεροι δὲ ἐς τὰς ὁπλοθήκας ἰόντες, ἔκλαιον, ὁρῶντες κενάς· οἱ δ᾽ ἐς τὰ νεώρια καταθέοντες, ὠδύροντο τὰς ναῦς, ὡς ἀπίστοις ἀνδράσιν ἐκδεδομένας. καὶ τὰ ὀνόματα τινὲς τῶν ἐλεφάντων ἀνεκάλουν, ὡς ἔτι παρόντων. τούς τε προγόνους καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐλοιδόρουν, ὡς δέον, μήτε ἐλέφαντας, μήτε ναῦς, μήτε φόρους, μήτε τὰ

ὅπλα

ὅπλα παραδόντας, ἀποθανεῖν σὺν
τῇ πατρίδι ὡπλισμένην. μάλιστα δ'
…ους ἐς ὀργὴν ἀνέκαιον αἱ μητέ-
ρες αἱ τῶν ὁμήρων, οἷα τινὲς ἐκ τραγ-
…ῳδίας ἐριννύες, ἐντυγχάνουσαι
…ὀλολυγῆς ἑκάστῳ, καὶ τὴν ἐκ-
… τῶν παίδων προφέρουσαι, καὶ
…αυτῶν ἀπόρρησιν· ἐπεγέλων δὲ
…ς, ὡς θεῶν ἀμυνομένων αὐτοῖς
… τῶν παίδων. ὀλίγοι δ' ὅσον ἐσω-
…ι, τὰς πύλας ἀπέκλεισαν, καὶ
…ἶχος λίθων ἀντὶ καταπελτῶν
…ρουν.

δὲ βουλὴ πολεμεῖν μὲν ἐψηφί-
… αὐτῆς ἡμέρας, καὶ τοὺς δούλους
…υξεν ἐλευθέρους εἶναι. στρατη-
… δὲ εἵλοντο, τῶν μὲν ἔξω πράξεων
…δοῦσαν, ᾧ θάνατος ἐπικήρυ-
… ῶν, ἔχοντα δισμυρίων ἤδη
…δον ἀνδρῶν. καὶ τις ἐξέτρεχεν,
…ς δεησόμενος μὴ μνησικακῆ-
…τῇ πατρίδι ἐν ἐσχάτῳ κινδύνῳ,
… ὧν ὑπ' ἀνάγκης ἠδικήθη Ῥω-
…ων δέει νῦν ἀναφέρειν. ἐντὸς δὲ
…ῶν ᾑρέθη στρατηγὸς ἕτερος Ἀσ-
…βας, θυγατριδοῦς Μασσανάσ-
… ἔπεμψαν δὲ καὶ ἐς τοὺς ὑπάτους,
…οῦντες αὖθις ἡμερῶν τριάκοντα
…ὰς, ἵνα πρεσβεύσωσιν ἐς Ῥώ-
…ι. ἀποτυχόντες δὲ καὶ τότε, ἐπὶ
…μαστῆς ἐγίγνοντο μεταβολῆς τε
…τόλμης, ὁποιῶν παθεῖν μᾶλ-
… ἢ τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν. ταχὺ δὲ
…τάρσους ἐκ τῆς μεταβολῆς ἐνε-
…πλαντο· καὶ δημιουργεῖα μὲν, τὰ
…όσια τεμένη, καὶ ἱερὰ πάντα, καὶ
… ἄλλο εὐρύχωρον ὂν, ἐγένετο. εἰρ-
…γοντό τε ὁμοῦ ἄνδρες τε καὶ γυναῖ-
…, ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς (μὴ ἀνα-
…υόμενοι, καὶ σῖτον αἱρούμενοι πα-
…μέρος, ἐπὶ ὅρῳ τακτῷ) θυρεοὺς
… τὴν ἡμέρας ἑκάστης, καὶ ξίφη τριακόσια, καὶ καταπελτικὰ βέλη χίλια,

præſtitiſſet armatos mori pro pa-
tria. Sed nihil æquè accendebat Matres obſidum filios ablegatos exprobrant primoribus.
iram populi ac matres obſidum:
quæ haud ſecus quàm furiæ tra-
gicæ ſingulos aggrediebantur,
exprobrantes filios ablegatos, i-
pſis fruſtra reclamantibus. Pauci,
ceteris magis ſobrii, portis clau-
ſis, in mœnia lapides pro cata-
pultis congerebant.

Senatus eadem die bellum de- 55
crevit, & ſervos per præconem Servi ad libertatem vocati.
pronuntiavit liberos. duces au-
tem elegere, foris Aſdrubalem, Aſdrubal prius capitis damnatus, eligitur dux Carthaginienſium.
quem damnarant capitis, haben-
tem jam armatorum XX. M. mox-
que ad eum quidam procurrit,
rogaturus ut acceptæ injuriæ vel-
let obliviſci in extremo patriæ
periculo: quæ metu Romano-
rum coacta in immerentem pec-
caverat. intra mœnia verò alte-
rum Aſdrubalem, Maſaniſſæ ne- Aſdrubal alter, Maſaniſſæ nepos.
potem ex filia. rurſumque à coſſ.
per nuntios petierunt x x x die-
rum inducias ut legatos Romam
mitterent. repulſi autem tunc
quoque verſi ſunt ad miram au-
daciam, quidvis paſſuri potius
quàm urbem deſererent: mutatis
enim animis omnium, templa fa-
náque & alia loca ſpatioſa verte-
runt in officinas publicas, ubi in-
terdiu noctuque viri pariter ac
fœminæ inceſſanter operaban-
tur, cibum per partes accipiendo
certo tempore: efficiebántque
ſingulis diebus clypeos centum,
trecentos gladios: tela quæ ex ca-
tapultis mittuntur, mille: tragu-

las

las & lanceas quingentas, catapultas quotquot poterant. has ut tendere poſſent, raſerunt ſuas fœminas, quum aliorum pilorum eſſet inopia.

Carthaginienſes radunt ſuas fœminas præ aliorum pilorum inopia.

Dum Pœni tanta cura bellum apparant, conſules, vel quia non libebat ſtatim rem tam inſolentem aggredi, vel quia facile videbatur, exarmatam urbem, quandocunque placeret, vi capere, cunctabantur etiam, rati remiſſuros impetum præ inopia: ut in anguſtis rebus ſolet fieri, ut qui primum contradicunt, procedente tempore conſiderata re melius, timeant potentiores offendere: quando & Carthaginienſium unus, conjiciens cives jam metu tentari, & in concionem progreſſus, quaſi acturus aliud, auſus eſt dicere, è malis eligenda minima inermibus, nil diſſimulans ſententiam. At Maſaniſſa indignabatur Romanis, moleſtè ferens quòd quum ipſe peſſumdediſſet Pœnorum potentiam, alios videret ſeſe ingere

Maſaniſſa Romanis indignatur.

σαύνια δὲ καὶ λόγχας πεντακοσίας, καταπέλτας ὅσους δυνηθεῖεν. ἐς τὰς ἐπιτάσεις αὐτῶν ἀπέκειραν γυναῖκας, τριχῶν ἑτέρων ἀπορ καὶ οἱ μὲν ἐν τούτῳ σπουδῆς καὶ π ρασκευῆς ἦσαν.

Οἱ δ᾽ ὕπατοι, τάχα μὲν π ὄκνῳ μὴ εὐθὺς ἐπιχειρεῖν ἐς ἔρ ἀλλόκοτον, ἅμα δὲ, καὶ τὴν π ἄνοπλον οὖσαν λήψεσθαι κατὰ κράτ ὅτε θέλοιεν ἡγούμενοι, διέμελλον τι· καὶ ἐνδώσειν αὐτοὺς ἐνόμιζον τῆς ἀπορίας· οἷον ἐν τοῖς δυσχερ γίγνεσθαι φιλεῖ, εὐθὺς μὲν ἀντι γεῖν, προϊόντος δὲ χρόνου καὶ λο σμοῦ, φόβον ἅπτεσθαι τῶν ἀπειθο των. ἃ καὶ τῶν Καρχηδονίων τις α τῶν εἰκάσας σφῶν ἤδη τὸ δέος πτεσθαι, ἐτόλμησεν ὡς ἐπὶ δή τι α λο παρελθὼν ἐς τὸ μέσον εἰπεῖν, τι χρὴ τῶν κακῶν ἐπιλέγεσθαι τὰ τελώτερα, ὄντας ἀνόπλους, οὐ σαφῶς εἰπόντα τὴν γνώμην. Μα σσάσσης δὲ ἤχθετο Ῥωμαίοις, ἔφερε βαρέως, ὅτι, τὴν Καρχη νίων δύναμιν αὐτὸς ἐς γόνυ βαλ

ἀλλ

ἐς δὲ τὰς ἐπιτάσεις αὐτῶν ἀπέκειραν τὰς γυναῖκας.] Factitatum id ſæp etiam ab aliis. Capitolinus in Maximo & Balbino: *Non tacenda hoc loco votio eſt Aquileienſium pro Romanis, qui etiam crines mulierum pro nervis ſagittas emittendas totondiſſe dicuntur.* Cæſar l. 3. de B C. de iis, qui obſ erant Salonis: *Præſectis omnium mulierum crinibus tormenta effecerunt.* T tormenta, ejuſmodi funium genere inſtructa apud Rhodios quoque olim ſtendebantur in teſtimonium virtutis mulierum ejus civitatis, ut tradit A ſtides in Oratione Rhodiaca. Et Byzantii, referente Dione, *rudentes è pillis mulierum fecerunt.* Romani etiam antiquiſſimis temporibus, cum G Capitolium obſiderent, iiſdem inopia aliorum pilorum uſi fuerunt, *mal runtque pudiciſſimæ feminæ, deformato ad tempus capite libere vivere cum ma tis, quam cum hoſtibus integro* ut loquitur Vegetius. In cujus rei memoria Veneri calvæ ædem conſecraverunt. Apti autem ad eam rem erant mul bres capilli & nervorum vicem ſupplebant: ſiquidem cum longi ac tenu eſſent, atque oleo inter plectendum perfunderentur, vires & intentione validam accipiebant, adeo ut parum à nervorum robore abeſſent. Vi porro quæ Stewechius ad Vegetii lib. IV, c. 9. adduxit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ους ἑώρα τῷ ἐπιγράμματι αὐ-
το ἐπιτρέχοντας τε, καὶ οὐ κοινω-
σας αὐτῷ πρὶν ἐπελθεῖν, ὡς ἐν
το πάλαι πολέμοις ἐποίουν. ὅμως
αὐτῶν τῶν ὑπάτων ἀποπειρωμέ-
καὶ καλούντων ἐπὶ συμμαχίαν,
τὴν συμμαχίαν πέμψειν, ὅ-
αἴσθηται δεομένων. καὶ μετ' οὐ
πέμψας, ἤρετο εἰ τινὸς ἤδη
ται. οἱ δὲ, οὐ φέροντες αὐτοῦ τὸ
ρὸν, ἤδη δέ τοι καὶ ἀπιστοῦντες
δυσμεναίνοντι, ἀπεκρίναντο προσ-
ψειν ὅτε δεηθεῖεν. περὶ δὲ ἀγο-
τῷ στρατῷ καὶ πάνυ ἐφρόντιζον,
μόνης ἔχοντες Ἀδρυμηττοῦ καὶ
πτεως, καὶ Σάξου, καὶ Ἰτύκης, καὶ
λης. τὰ γὰρ δὴ λοιπὰ Λιβύης ἦν
ντα ἔτι ὑπὸ Ἀσδρούβα, ὅθεν
ῖνος ἀγορὰν ἐς Καρχηδόνα ἔπεμ-
ὀλίγων δ' ἐς ταῦτα διατελε-
εισῶν ἡμερῶν, οἱ μὲν ὕπατοι
σῆεσαν ἄμφω τῇ πόλει τῶν Καρ-
δονίων, ἐς μάχην ἐσκευασμένοι,
επιχειρήσειν. ἦν δὲ ἡ πόλις ἐν μυ-
κόλπου μεγίστου, χερρονήσῳ τι
λιστα προσεοικυῖα. αὐχὴν γὰρ αὐ-
ν ἀπὸ τῆς ἠπείρου διῄρει, εὖ-
ν πέντε καὶ εἴκοσι σταδίων· ἀπὸ
δὲ αὐχένος, ταινία στενὴ καὶ ἐπι-
κης, ἡμισταδίου μάλιστα τὸ πλά-
τος, ἐπὶ δυσμὰς ἐχώρει, μέση λί-
ης τε καὶ τῆς θαλάσσης, ἁπλῷ
χει περὶ κρημνὰ ὄντα· τὰ δὲ πρὸς
σημβρίαν ἐς ἤπειρον, ἔνθα καὶ ἡ
ρσα ἦν ἐπὶ τοῦ αὐχένος, τρι-
λῷ τείχει. τούτων δ' ἕκαστον ἦν
ος μὲν πηχῶν τριάκοντα, χω-
ς ἐπάλξεών τε καὶ πύργων, οἳ ἐκ
πλέθρου διαστήματος αὐτοῖς τε-
όροφοι περιέκειντο, βάθος δὲ
οδῶν τριάκοντα. διώροφον δ' ἦν
άστου τείχους τὸ ὕψος, καὶ ἐν αὐ-

tes uſurpare victoriæ titulum, non communicato conſilio priuſquam trajicerent, ſicut ſuperioribus bellis ſolebant facere. 56 attamen conſulibus animum ejus pertentantibus & auxilia poſcentibus, ait ſe miſſurum ubi opus eos habere ſenſerit. nec multò pòſt miſit qui percontaretur ecquid opus habeant. Qui non ferentes ejus ſuperbiam, & ut irato jam diffidentes, reſponderunt ſe poſtulaturos, ſi opus habuerint. de commeatibus autem valde ſoliciti erant, qui ſubvehebantur tantùm ex Adrumeto, Saxo, Lepti, Xolla & Utica. nam Africæ reliqua tenebat Aſdrubal omnia: & inde commeatus mittebat Carthaginem. inter hæc paucis diebus abſumptis, ambo coſſ. ad eam admoverunt inſtructum exercitum, oppugnare parati. Sita erat in intimo ſinu magno, peninſulæ ſimilis. cervix enim eam à continente ſeparabat, lata vigintiquinque ſtadia: ab ea quædam lingua oblonga, ſemiſtadium lata, excurrebat verſus occidentem, inter ſtagnum & mare, rupibus undique munita & muro ſimplici. verſus meridiem & continentem, ubi etiam Byrſa erat in cervice, murus triplex fuit, altus triginta cubitos, abſque propugnaculis & turribus: quæ binorum jugerum ſpatiis inter ſe diſtabant per circuitum, nixæ fundamentis triginta pedum, ſingulæ contignationum quatuor. muri verò ad ſecundam contignationem pertingebant. erant

Maſaniſſæ ſuperbia.
Maſaniſſæ diffidunt Romani.
Saxus Urbs.
Leptis.
Xolla.
Situs Carthaginis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

erant autem fornicati & capaces, in quorum infima parte ccc elephanti ſtabulabantur, adjunctis pabuli promptuariis: ſuperius erant quatuor millium equorum ſtabula, cum hordei penuariis. virorum quoque diverſoria, viginti millium peditum, quatuor millium equitum. tantus apparatus bellicus ordinarium locum habebat in ſolis mœnibus. angulus autem qui ab hoc muro præter dictam linguam ad portus flectebatur, ſolus erat debilis & humilis, neglectus à principio. hi portus ſic erant diſpoſiti, ut navigatio eſſet ex alio in alium, & ab alto unum commune os patebat, latum pedes ſeptuaginta: quod claudebatur catenis ferreis.
57 Primus portus negotiatorum erat, & in eo tabernæ in nautarum uſum, multæ, varii generis: interioris verò portus in medio fuit inſula, quæ, ſicut & portus, perpetuas habebat crepidines magnas, navalibus refertas, quæ CCXX naves caperent: his cellæ imminebant, ubi condebantur inſtrumenta triremium. unum autem quodque navale in fronte habebat duas columnas operis Ionici, ut circumſpicientibus repræſentarent ſpeciem porticus tam in portu quàm in inſula: in qua erat & præfecti claſſis prætorium, unde tubicen ſolebat canere claſſicum, & præco edicere, & præfectus proſpicere. erat autem hæc inſula ori portus oppoſita, & in longum ſpatium patebat, ut præfectus procul videre omnia quæ in alto fierent, ceterùm adnavigantibus non eſſen

τῷ κοίλῳ τε ὄντι καὶ στεγανῷ, κάτ
μὲν ἐσταθμεύοντο ἐλέφαντες τριακό
σιοι, καὶ θησαυροὶ παρέκειντο αὐ
τοῖς τῶν τροφῶν. ἱπποστασία δ' ὑ
πὲρ αὐτοὺς ἦν τετρακισχιλίοις ἵπ
ποις, καὶ ταμιεῖα χιλοῦ τε καὶ κρι
θῆς. ἀνδράσι τε καταγωγαί, πε
ζοῖς μὲν ἐς δισμυρίους, ἱππεῦσ
δὲ ἐς τετρακισχιλίους. τοσήδε παρα
σκευὴ πολέμου διετέτακτο σταθ
μεύειν ἐν τοῖς τείχεσι μόνοις. γωνί
δ' ἡ παρὰ τὴν γλῶσσαν ἐκ τοῦδ
τοῦ τείχους ἐπὶ τοὺς λιμένας περι
κάμπτεν, ἀσθενὴς ἦν μόνη καὶ τα
πεινή, καὶ ἠμέλητο ἐξ ἀρχῆς· οἱ δ
λιμένες ἐς ἀλλήλους διέπλεοντο,
ἔσπλους ἐκ πελάγους ἐς αὐτοὺς ἦ
εἷς εὖρος ποδῶν ἑβδομήκοντα· ὃν ἁ
λύσεσιν ἀπέκλειον σιδηραῖς. ὁ μ
δὴ πρῶτος ἐμπόροις ἀνεῖτο, κα
πείσματα ἦν ἐν αὐτῷ πυκνὰ κα
ποικίλα· τοῦ δ' ἐντὸς ἐν μέσῳ νῆ
σος ἦν, καὶ κρηπῖσι μεγάλαις
τε νῆσος καὶ ὁ λιμὴν διείληπτο
νεωρίων τε ἔγεμον αἱ κρηπῖδες αἱ
δε, ἐς ναῦς διακοσίας καὶ εἴκοσι
πεποιημένων, καὶ ταμιείων ἐπὶ τοῖ
νεωρίοις, ἐς τριηρετικὰ σκεύη. κίο
νες δ' ἑκάστου νεωσοίκου προὔχον Ἰω
νικοὶ δύο, ἐς εἰκόνα στοᾶς τὴν ὄψι
τοῦ τε λιμένος καὶ τῆς νήσου περιφέ
ροντες. ἐπὶ δὲ τῆς νήσου σκηνὴ πε
ποίητο ναυάρχῳ, ὅθεν ἔδει καὶ τὸ
σαλπιγκτὴν σημαίνειν, καὶ τὸν κή
ρυκα προλέγειν, καὶ τὸν ναύαρχον ἐ
φορᾶν. ἔκειτο δ' ἡ νῆσος κατὰ τὸ
ἔσπλουν, καὶ ἀνετέτατο ἰσχυρῶς· ἵνα
ὅ, τε ναύαρχος τὰ ἐκ πελάγου
πάντα ἐφορᾷ, καὶ τοῖς ἐπιπλέουσι
ἀφανὴς ἡ τῶν ἔνδον ἦ ὄψις ἡ ἀκρι

βὴς

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ἦ· οὐ μὴν οὐδὲ τοῖς ἐσπλεύσασιν
…πόροις εὐθὺς ἦν τὰ νεώρια συνό-
…πτά· τεῖχός τε γὰρ αὐτοῖς διπλοῦν
…ιέκειτο, καὶ πύλαι αἳ τοὺς ἐμπό-
…ρους ἀπὸ τοῦ προτέρου λιμένος ἐς τὴν
…ν ἐσέφερον, οὐ διερχομένους τὰ
…ια. οὕτω μὲν εἶχεν ἡ πόλις ἡ
…χηδονίων ἡ τότε. οἱ δ' ὕπατοι,
…όμενοι τὸ ἔργον, ᾔεσαν ἐπὶ τοὺς
…μίους, Μανίλιος μὲν ἀπὸ τῆς
…ρου κατὰ τὸν αὐχένα ἐγχώσων τε
…τάφρον, καὶ βραχὺ ἐπιτείχι-
…σμα τὸ ἐπ' αὐτῇ βιασόμενος, καὶ
…ἐκείνῳ τὰ ὑψηλὰ τείχη· Κηνσω-
…ρῖνος δὲ κλίμακας ἔκ τε γῆς καὶ
…ἐπέφερε κατὰ τὴν εὐτελῆ τοῦ τει-
…χους γωνίαν. ἄμφω δ' ὡς ἀνόπλων
…εφρόνουν, ἕως ἐντυχόντες ὅπλοις
…καιναῖς καὶ ἀνδρῶν προθυμίᾳ πα-
…ρόγῳ, κατεπλάγησαν καὶ ὑπε-
…χώρησαν. καὶ εὐθὺς αὐτοῖς τοῦτο προ-
…όντεκεκρούκει, ἐλπίσασιν ἀμα-
…λήψεσθαι τὴν πόλιν. ὡς δὲ καὶ
…ας ἐπεχείρουν, καὶ αὖθις ἀπε-
…χωρον, τὰ μὲν τῶν Καρχηδονίων
…ήματα ἐπῆρτο· οἱ δ' ὕπατοι,
…ότες Ἀσδρούβαν, ὄπισθεν σφῶν
…ὲρ τὴν λίμνην οὐκ ἐκ μακροῦ
…στήματος ἐστρατοπεδευμένον, ὠ-
…ρουν καὶ αὐτοὶ δύο στρατόπεδα·
…νσωρῖνος μὲν ἐπὶ τῆς λίμνης ὑπὸ
…τείχεσι τῆς πόλεως, Μανίλιος
…ἐν τῷ αὐχένι τῷ ἐς τὴν ἤπειρον
…. ὡς δ' αὐτοῖς ἐγήγερτο τὰ στρα-
…πεδα, ὁ Κηνσωρῖνος ἐπὶ ὕλην ἐς
…χανὰς διέπλευσε διὰ τῆς λίμνης·
…ἀπέβαλεν ὑλοτόμων ἐς πεντακο-
…ους ἄνδρας, ὅπλα τε πολλά, Ἰ-
…μίλκωνος αἰφνίδιον αὐτῷ τοῦ Καρ-
…δονίων ἱππάρχου προσπεσόντος,
Φαμαίας ἐπώνυμον ἦν. κομίσας
…όμως τινὰ ὕλην, μηχανὰς ἐ-

conſpicui receſſus portuum, imò ne mercatoribus quidem portum ſuum intrantibus ſtatim in conſpectu erant navalia. nam circumdata erant muro duplici: & porta negotiatores è primo portu in urbem tranſmittebat, non tranſeuntes per navalia. hæc erat illo tempore facies Carthaginis. Coſſ. partitis operis hoſtem aggreſſi ſunt, Manilius per cervicem à continente, repleturus foſſam, & expugnaturus parvum murum ei ſuperpoſitum, ac deinceps alta mœnia: Cenſorinus ſcalas à terra & navibus admovens in illo neglectim munito angulo. Ambo autem hoſtem ut inermem contemnebant, donec oblatis ſibi novis armis & viris mirè alacribus, miraculo territi, retroceſſerunt, offendendo mox in limine, quum ſperaſſent ſine certamine ſe urbe potituros. iterato deinde conatu, quum rurſum non ſuccederet, creverunt Pœnorum animi. coſſ. verò timentes Aſdrubalem, qui à tergo ſuper ſtagnum non longè caſtra poſuerat, & ipſi bina caſtra muniverunt: Cenſorinus ad ſtagnum ſub urbis mœnibus; Manilius in cervice quà in continentem itur. caſtris permunitis Cenſorinus ſtagnum trajecit, petens materiem ſtruendis machinis, ubi amiſit circiter D fabros materiarios, & arma multa, repentè invaſus ab Himilcone Carthaginienſium equitum præfecto, cui Phamæas cognomen erat. abſtulit tamen materiam quan-

Manilius & Cenſorinus aggrediuntur Carthaginem.

58

Himilco Phamæas Carthaginienſium equitum præfectus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

tum potuit, fecítque ſcalas & machinas: ac rurſum fruſtra tentata eſt oppugnatio. Manilius, mediocri conatu vix primi muri parte dejecta, deſperans, ab incepto deſtitit, ratus inexpugnabilem eo latere. Cenſorinus aggere facto juxta Linguam in ſtagno, ut ſpatium eſſet amplius, admovit duos vaſtos arietes: alterum à VI. M. peditum impellendum tribunis inſtantibus, à remigibus alterum, triremium præfectis urgentibus. quúmque per æmulationem ab utriſque tum principibus tum miniſtris certatim quateretur murus, parte ejus collapſa proſpectus in urbem patuit. Pœni tamen ſic quoque hoſte repulſo, noctu reficiebant quod corruerat. & quia nox non ſufficiebat operi, veriti ne & id quod effecerant interdiu, Romani recens adhuc & udum dejicerent, eruptionem fecerunt in eorum machinas, partim armis inſtructi, partim ſolis facibus: quas etſi non omnino concremare potuerunt, ſuccurrentibus Romanis, tamen inutiles reddiderunt: atque ita ſe receperunt. ubi verò illuxit, Romanos cupido ſubiit irrumpendi per id ſpatium quod Pœni nondum permunierant. apparebat enim intus quædam apta ad pugnam area, in qua frontem tenebant armati, poſt quos conſtiterant inermes cum ſaxis & fuſtibus. alii diſpoſiti circa ædes proximas expectabant ſi quis irrumperet. mi-

ποίησε καὶ κλίμακας. καὶ πάλιν
πεχείρουν ἄμφω τῇ πόλει, καὶ ἀπ
τύγχανον ὁμοίως. Μανίλιος μὲν οὐ
μικρὸν ἔτι προσκάμνων, καὶ μόλις
τοῦ προτειχίσματος καταβαλὼ
ἀπέγνω μηδὲ ἐπιχειρεῖν ἔτι τοῦτ
Κηνσωρῖνος δὲ χώσας τι τοῦ λίμν
παρὰ τὴν ταινίαν, ἵνα εὐρύτε
εἴη, δύο μηχανὰς κριοφόρους ἐπ
γε μεγάλας· τὴν μὲν, ὠθουμέν
ἑξακισχιλίοις πεζοῖς, ἡγουμένων
χιλιάρχων, τὴν δὲ ὑπὸ τῶν ἐρετῶ
ἡγουμένων ναυάρχων. φιλονεικίας
ὡς ἐν ἴσῳ καὶ ὁμοίῳ ἔργῳ τοῖς
ὑπηρέταις καὶ τοῖς ἄρχουσιν αὐτ
γενομένης, συνέπεσέ τι τοῦ τείχου
καὶ τὰ ἐντὸς ἤδη κατεφαίνετο. Κα
χηδόνιοι δὲ, καὶ ὡς αὐτοὺς ἀπωσ
μενοι, τὰ πεσόντα νυκτὸς ἀνῳκο
μουν. οὐκ ἀρκούσης δ' ἐς τὸ ἔρ
αὐτοῖς τῆς νυκτὸς, δεδιότες περὶ
ἤδη γεγονότι, μὴ καὶ τοῦτο μεθ'
μέραν αἱ Ῥωμαίων μηχαναὶ νεότε
κτον καὶ ὑγρὸν ἔτι καταβάλοιεν, ἐ
δραμον ἐπὶ τὰ μηχανήματα τῶν π
λεμίων· οἱ μὲν, σὺν ὅπλοις, οἱ
γυμνοὶ, λαμπάδας ἡμμένας ἔχ
τες. καὶ ἐνέπρησαν μὲν οὐχ ὅλα
γὰρ ἔφθασαν, Ῥωμαίων ἐπιδραμ
των) ἀχρεῖα δ' ὅπλα ποιήσαντ
ἀνεχώρουν. ἅμα δ' ἡμέρᾳ Ῥ
μαίοις ἐπέπεσεν ὁρμὴ, διὰ τοῦ π
σόντος, οὔπω τελέως ἐγηγερμένο
βιάσασθαι καὶ ἐσδραμεῖν. καὶ γάρ τι
δίον ἐντὸς ἐφαίνετο εὐφυὲς ἐς μ
χην, ἐν ᾧ τοὺς ἐνόπλους ἔστησαν
Καρχηδόνιοι κατὰ μετώπου, τοὺς
ἀνόπλους αὐτοῖς ἐπέταξαν σὺν
θοις ὀπίσω καὶ ξύλοις. ἑτέρους τε πο
λοὺς διαθέντες ἐπὶ τῶν παρακειμέν
οἰκιῶν, ἀνέμενον τοὺς ἐπερχομένο
ἐσδραμεῖν. οἱ δ' ἔτι μᾶλλον ἠρε

ζοντ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ζτο, ὡς ὑπὸ γυμνῶν ἀνδρῶν κα-
τα]φρονούμενοι, καὶ θρασέως ἐπεπή-
δ. Σκιπίων δὲ, ὃς μετ' ὀλίγον
Καρχηδόνα, καὶ παρὰ τοῦτο
φρικανὸς ἐπεκλήθη, χιλιαρχῶν
τι, ὤκνει, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ λόχους
πολλὰ διελὼν, καὶ στήσας ἐκ δια-
στήματος ἐπὶ τοῦ τειχίου, κατιέναι
ἐς τὴν πόλιν οὐκ εἴα· τοὺς δὲ
ἐλθόντας, ἐξωθουμένους ὑπὸ τῶν
Καρχηδονίων, πάντοθεν αὐτοῖς ἐπι-
πτόντων, ὑπεδέχετο, καὶ περιέσω-
καὶ τοῦτο πρῶτον αὐτὸν ἐπὶ δό-
ἐποίησεν, εὐβουλότερον τοῦ στρα-
τοῦ φανέντα. * κοινὸς δ' ἦν ἐπι-
ή. καὶ τὸ Κηνσωρίνου στρατόπεδον
σει, σταθμεῦον ἐπὶ λίμνῃ σταθε-
καὶ βαρέος ὕδατος, καὶ ὑπὸ τεί-
μεγίστοις, οὐ καταπλεόμενον ἐκ
θαλάσσης. ὅθεν ὁ Κηνσωρῖνος
τὴν θάλασσαν ἀπὸ τῆς λίμνης με-
στρατοπέδευσε. καὶ οἱ Καρχηδόνιοι,
γίγνοιτο πνεῦμα ἐς τοὺς Ῥω-
ίους ἐπίφορον, σκάφας φρυγά-
καὶ στυππίων εἷλκον ὑπὸ τοῖς τεί-
ην, οὐ καθορώμενοι τοῖς πολεμίοις,
κάλων· εἰ δὲ ἐπικάμπτοντες ἔ-
μελλον γενήσεσθαι καταφανεῖς, θεῖον
τοῖς καὶ πίσσαν ἐπιχέοντες, ἀνέ-
τον τὰ ἱστία, καὶ πλήσαντες ἀνέμου,
ῦρ ἐνέβαλλον ἐς τὰ σκάφη. τὰ δὲ
τε ἀνέμῳ καὶ τῇ ῥοπῇ τοῦ πυρὸς
τὰς Ῥωμαίων ναῦς ἐωθεῖτο καὶ
υμαίνετο, καὶ ὀλίγου τὸν στόλον κα-
έφλεξε.

Μετὰ δὲ οὐ πολὺ Κηνσωρῖνος
ἐς Ῥώμην ᾤχετο ἀρχαιρεσιά-
ν· οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τῷ Μανιλίῳ
θρασύτερον ἐπέκειντο· καὶ νυκτὸς, οἱ
ν, ὅπλα ἔχοντες, οἱ δὲ, γυμνοὶ,
σανίδας φέροντες, ἐπετίθεσαν τῇ κατὰ
σφᾶς τάφρῳ τοῦ Μανιλίου, καὶ τὸ χαράκωμα διέσπων. ἀπορουμένων δὲ (ὡς

lites, ut videre ſe contemni ab inermibus, inſilierunt alacriter. Scipio verò, qui paulo pòſt Carthagine capta cognomen Africani meruit, tunc tribunus, ſe continuit, & ſuos diviſos in centurias per intervalla muro admovit, non paſſus in urbem deſcendere: tantùm eos qui repellebantur à Pœnis undique irruentibus, recipiebat ſervabátque. quod ejus factum primum comparavit illi gloriam, viſo plus quàm conſul ſapere. * communis autem erat epiſtola. Cenſorini caſtra tum laborabant morbis, ut ſtagnantibus aquis appoſita, & à mari diſcluſa magnis ædificiis. quamobrem conſul ea tranſmovit ad mare. Carthaginienſes, obſervato vento qui ad Romanos ferret, ſcaphas ſarmentis ſtuppáque repleruntpoſt ſua mœnia, ne viderentur ab hoſtium claſſiariis. deinde circumactas priuſquam in conſpectum venirent, perfuderunt pice ac ſulfure, & oppanſis vento velis ignem immiſerunt in eas. Illæ vento ac vi flammarum ad Romanas naves appulſæ penè totam claſſem concremarunt.

Scipio Carthagine capta cognomen cepit Africani.

59

Scipio conſule prudentior habitus.

Cenſorini caſtra morbis laborantia.

Tota pene claſſis Romanorum concremata.

Cenſorinus paulo pòſt in urbem comitiorum cauſa profectus eſt. tum Pœni audacius urgebant Manilium, erumpentéſque noctu, partim armati, partim inermes, tantùm pontes ferendo, aggreſſi ſunt foſſam Manilii proximam, & vallum cœperunt

Cenſorinus comitiorum cauſa in urbem profectus.

convellere. turbato autem intus propter nocturnum tempus milite, Scipio procurrit cum equitibus per averſam portam, quà nullus hoſtis aderat: circumvectúſque, Pœnos perterruit. atque ita in urbem ſe receperunt. in hac nocturna formidine Scipio viſus eſt iterum egregriè ſervaſſe exercitum: Manilius caſtra magis etiam muniit: muro extructo ubi vallum fuerat, & ad mare caſtello navibus recipiendis erecto, quò commeatus appellerent. deinde ad mediterranea verſus, decem peditum, duobus equitum millibus agros populatus eſt, additis lignatoribus, pabulatoribus, frumentatoribúſque: his populatoribus tribuni per vices præerant. Phamæas autem præfectus Afrorum equitum, juvenis ad pugnas impiger, equos in uſu habens parvos, celeres, herba contentos, ſi deſint alia, ſitis famíſque quoties opus eſſet patientes, in arbuſtis aut vallibus latitans, quoties videret hoſtem
60 agere diſſolutius, advolabat è latebris, in morem aquilæ, & damno dato in tutum ſe recipiebat: ſed quando ad Scipionem vices ejus præfecturæ redibant, nuſquam apparebat. Nam ille ſemper pedites in ordinibus, equites in equis continebat: & inter frumentandum non prius ſolvebat ordines, quàm campum quem demeſſurus erat, circundaret equitibus & ſcutatis peditibus. tunc quoque ipſe obequitabat cum turmis aliis, & meſſores ſe cedentes à ceteris, aut excedentes circulum, ſeverè caſtigaba[t]

Scipio iterum egregiè ſervat exercitum.

ἐν νυκτὶ) τοῦ ἔνδον, ὁ Σκιπίων ἐξέ-
δραμε σὺν ἱππεῦσιν ἐκ τοῦ στρατο-
πέδου, κατὰ πύλας ἄλλας ἔνθα οὐδεὶ
πόλεμος· καὶ περιδραμὼν τοὺς Καρ-
χηδονίους κατεφόβησε· οἱ δὲ ἀνεχώ-
ρουν ἐς τὴν πόλιν. καὶ δεύτερον
Σκιπίων ἐδόκει τῷδε τῷ ἔργῳ περι-
σῶσαι Ῥωμαίους ἐν νυκτὶ θορυβου-
μένους. ὁ δὲ Μανίλιος τὸ μὲν στρα-
τόπεδον ἔτι μᾶλλον ὠχύρου, τεῖχος
ἀντὶ χάρακος αὐτῷ περιτιθεὶς, (
ἐπίνειον φρούριον ἐγείρων ἐπὶ τῆς θα-
λάσσης, διὰ τὴν καταπλέουσαν
ἀγοράν. τραπεὶς δ' ἐς τὰ μεσό-
γαια, μυρίοις πεζοῖς καὶ ἱππεῦσι
δισχιλίοις τὴν χώραν ἐπόρθει, ξυ-
λευόμενός τε καὶ χορτολογῶν, καὶ ἀ-
γορὰν συλλέγων. ἡγεῖτο δ' ἀεὶ τῶν
προνομευόντων χιλίαρχος ἕτερος
παρ' ἑτέρου. καὶ Φαμαίας ὁ ἱππαρ-
χος ὁ τῶν Λιβύων, νέος τε ὢν ἔ
καὶ θρασύτερος ἐς μάχας, καὶ ἵπ-
ποις χρώμενος μικροῖς καὶ ταχίστ
καὶ ποηφαγοῦσιν, ὅτε μηδὲν εἴη,
φέρουσι δίψος, εἰ δεήσειε, καὶ λι-
μόν· ὑποκρυπτόμενος ἐν λόχμαι
ἢ φάραγξιν, ὅπη τι ἀμελούμεν
ἴδοι, ἐφίπτατο ἐξ ἀφανοῦς, ὡς τ
ἀετὸς, καὶ λυμηνάμενος ἐπεπήδ
ὅτε δὲ Σκιπίων ἄρχοι, οὐδαμοῦ οὐ
ἐπεφαίνετο. ὁ γάρ τοι Σκιπίων ἀ
συντεταγμένους ἦγε τοὺς πεζοὺς,
τοὺς ἱππέας τῶν ἵππων ἐπιβεβηκ
τας· ἔν τε ταῖς προνομαῖς, οὐ πρ
διέλυε τὴν σύνταξιν, ἢ τὸ πεδί
ὃ ἔμελλε θερίζειν, ἱππεῦσι καὶ ὁπλ
ταις περιλάβοι· καὶ τότε καλῶν αὐ
τὸς ἑτέραις ἴλαις ἱππέων αἰεὶ πε
ριῄει, καὶ τῶν θεριζόντων τοὺς ἀποσκι
δναμένους ἢ ἐξιόντα τοῦ κύκλου, πικρ

ἐκόλα

ἔπλαζεν· ὅθεν ὁ Φαμαίας οὐκ ἐπεχείρει μόνῳ. καὶ γινομένου τοῦδε συνεχῶς, τὸ μὲν κλέος ηὔξετο τῷ Σκιπίωνι· οἱ δ' ἕτεροι χιλίαρχοι ὑπὸ φθόνον ἐλογοποίουν, ξενίαν ἐκ προτέρων εἶναι Φαμαίᾳ πρὸς Σκιπίωνα τοῦδε πάππον. Λιβύων δὲ τοῖς πύργους καὶ φρούρια (ἃ πολλὰ ἦν τῇ χώρᾳ) καταφευγόντων, οἱ ἄλλοι χιλίαρχοι σπενδόμενοι καὶ ἀφιέντες, ἐπετίθεντο ἀπιοῦσιν· ὁ δὲ Σκιπίων ἐς τὰ οἴκοι παρέπεμπε, ἀπὸ τοῦδε οὐ πρὶν ἢ Σκιπίωνα παρεῖναι συνετίθετο οὐδείς. τοσαύτη δόξα αὐτοῦ ἀνδρείας τε πέρι καὶ πίστεως καὶ παρὰ τοῖς ἰδίοις δι' ὀλίγου ἐγένετο καὶ παρὰ τοῖς πολεμίοις. ἐπανελθόντων δ' αὐτῶν ἀπὸ τῆς προνομῆς ἐς τὸ στρατόπεδον, Καρχηδόνιοι νύκτωρ ἐπέθεντο τῷ ἐπινείῳ, καὶ θόρυβος ἦν ποικίλος συνεπηχούντων ἐς ἔκπληξιν τῶν ἐν ἄστει Καρχηδονίων. ὁ μὲν οὖν Μανίλιος τὸν στρατὸν ἔνδον συνεῖχεν, ὡς ἀγνοίᾳ τοῦ κακοῦ· ὁ δὲ Σκιπίων ἱππέων ἴλας δύο λαβών, ἐπῆγε τὰς δᾷδας ἡμμένας, προειπὼν διὰ τὴν νύκτα μὴ συμπλέκεσθαι, περιτρέχειν δὲ σὺν τῷ πυρί, καὶ τὸ πλῆθος ἐπιφαίνειν, καὶ φόβον ἐμπεσουμένων παρέχειν ἀεί· μέχρι ταρασσόμενοι διχόθεν οἱ Καρχηδόνιοι, κατεπλάγησαν καὶ ἐς τὴν πόλιν ἔφυγον. καὶ τόδε τοῖς Σκιπίωνος κατορθώμασι προσεγίγνετο. ἦν δὲ ἐν στόματι ἐπὶ πᾶσιν ἔργοις, ὡς μόνος ἄξιος τοῦ πατρὸς τοῦ Μακεδόνας ἑλόντος Παύλου, καὶ τῶν Σκιπιώνων, ἐς οὓς κατὰ θέσιν ἀνήκτο.

quamobrem Phamæas hunc ſolum non audebat aggredi. quod quum indeſinenter fieret, creſcebat Scipionis gloria, quam invidentes ei tribuni alii, ſpargebant rumores, avitum hoſpitium eſſe Scipioni cum Phamææ familia. quumque Afri in turres & caſtella, quæ multa erant in ea regione, confugerent, alii tribuni ex pacto dimiſſos adoriebantur in itinere ex inſidiis. Scipio verò eos domum deducebat: quamobrem niſi præſente Scipione, poſthac nemo paciſci voluit: adeo virtutis illius fideíque opinio quotidianis ferè acceſſionibus creſcebat apud ſuos pariter ac adverſarios. A populatione autem reverſis ad caſtra, Pœni caſtellum navale noctu ſunt aggreſſi magno tumultu, conſtrepente ad incutiendum terrorem etiam urbana multitudine. tum Manilius militem intus continuit, periculum non ſatis intelligens: Scipio verò, aſſumptis duabus alis equitum, excurrit cum accenſis facibus, præmonitis ſuis ut propter noctem abſtinerent à pugna, tantùm circumcurſando cum ignibus præberent multitudinis ſpeciem, & territarent quaſi jam jam invaſuri, donec Pœni ab utroque latere infeſtati metu in urbem refugere. Et hoc quoque acceſſit ad alia Scipionis præclara facinora: ob quæ in ore erat omnibus, ut ſolus dignus patre Paulo, debellatore Macedoniæ, Scipionibus, in quorum adoptatus fuerat familiam.

Phamæas Scipionem non audet aggredi.

Scipionis gloria invidiæ obnoxia.

Virtus & fides Scipionis.

Scipio minor in familiam Scipionum adoptatus.

Paulus debellator Macedoniæ.

61 Nepheris. Manilio verò Nepherim eunte adverſus Aſdrubalem, moleſtè id ferebat Scipio, videns iter eſſe per abrupta faucium, & præoccupata celſiora loca. ut verò tribus ſtadiis ab Aſdubale aberant, & ad fluminis cujuſdam alveum progreſſus per acclivia fuit aſcendendum ad eum, magnopere ſuaſit ut retro reverterentur, dictitans, opus eſſe alio tempore aliiſque artibus adverſus Aſdrubalem. ſed quum ei tribuni æmuli contradicerent, putarentque ignaviam magis quàm prudentiam eſſe viſo hoſte retrocedere, atque ita occaſionem ei præbere ut contemptim terga fugientum invaderet, ſecundam protulit ſententiam: ſaltem in ripa citeriore caſtra ponerent, ut, ſi forent impares contra vim hoſtium, haberent locum receptui, quem tunc nullum habebant. illi riſerunt hoc quoque conſilium. quorum unus minabatur abjecturum ſe gladium, ſi non Manilii, ſed Scipionis parendum eſſet imperio. (Manilius, rei militaris imperitus.) tranſiit igitur Manilius, vir ne aliàs quidem peritus artium militarium: ubi verò tranſiit, obvium habuit Aſdrubalem, móxque magna cædes utrinque eſt edita. Aſdrubal, poſtquam ſe in caſtellum recepit, ubi nullum erat ei periculum, obſervabat quomodo abeuntes aggrederetur ex inſidiis: qui pœnitentes jam anteactorum, diſcedebant uſque flumen integris ordinibus quod quum moram afferret in tranſitu, propter pauca vada, eá que difficilia, neceſſariò turbabantur ordines. id conſpicatu Aſdrubal, tum maximè incubuit: multóſque cædebat fugæ magi

Μανιλίου δὲ ἐς Νέφεριν ὁδεύο
τος ἐπὶ Ἀσδρούβαν, ἐδυσχέραινεν
Σκιπίων, ὁρῶν πάντα ἀπόκρημν
καὶ φάραγγας, καὶ τὰ ὑψηλὰ προει
λημμένα. ὡς δ᾽ ἀπὸ σταδίων τρι
ἐγένοντο τοῦ Ἀσδρούβα, καὶ ἐς τι ῥεῖ
μα καταβάντας ἔδει ἀναβαίνε
ἐπὶ τὸν Ἀσδρούβαν, ἐνέκειτο δὴ τότ
καὶ συνεβούλευε στραφῆναι, ὡς ἄλ
λου καιροῦ καὶ μηχανῆς ἄλλης ἐπ
τὸν Ἀσδρούβαν δεομένου. ἀντιλεγό
των δὲ κατὰ ζῆλον αὐτοῦ τῶν ἑτέρων χ
λιάρχων, καὶ μαλακίαν καὶ οὐκ εὐ
βουλίαν ἡγουμένων, εἰ τοὺς πολεμίο
ἰδόντες ἀναχωρήσουσιν, ἐν ᾧ καὶ κα
ταφρονοῦντες φεύγουσιν ἐπικείσον)
δεύτερα τούτων ἠξίου, στρατόπεδ
περὶ τοῦ ῥεύματος ἐγεῖραι, ἵν
βιασθεῖεν, ἔχοιεν ἀναχώρησιν, οὐ
ὄντος αὐτοῖς νῦν οὐδ᾽ ὅποι κατα
φεύγοιεν. οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἐγέλων,
τὸ ξίφος τις ἠπείλησεν ἀπορρίψει
εἰ μὴ Μανίλιος ἀλλὰ Σκιπίων ἄ
χοι. διέβαινεν οὖν ὁ Μανίλιος, ο
δὲ τἆλλα ὢν ἐμπειροπόλεμος. κ
αὐτῷ περάσαντι ὁ Ἀσδρούβας ἀπ
ήντα, φόνος τε ἦν πολὺς ἐξ ἑκα
τέρων. καὶ ὁ Ἀσδρούβας ἀναδραμ
ἐς τὸ φρούριον, ἔνθα μηδὲν πα
θεῖν ἐδύνατο, ἐφήδρευεν ἀπιοῦσ
ἐπιθέσθαι. οἱ δὲ, σὺν μετανοίᾳ
γεγονότων, ἀπεχώρουν, ἄχρι μ
ἐπὶ τὸ ῥεῦμα, ἐν τάξει· δυσπ
ρου δ᾽ ὄντος τοῦ ποταμοῦ, κα
διαβάσεων ὀλίγων τε καὶ δυσχερῶν
ἐς ἀταξίαν διῃροῦντο ἐξ ἀνάγκης
καὶ ὁ Ἀσδρούβας καθορῶν, ἐπέκε
το λαμπρῶς τότε μάλιστα, κα

πλή

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

...θος ἔκτεινεν, οὐδ' ἀμυνομέ-
...ων, ἀλλὰ φευγόντων. ἔπεσον δὲ
...καὶ τῶν χιλιάρχων τρεῖς, οἳ τὸν στρα-
...τηγὸν μάλιστα ἐπεπείκεσαν ἐς τὴν
...χην. ὁ δὲ Σκιπίων, τριακοσίους
...πέας οὓς εἶχεν ἀμφ' αὐτόν, καὶ
...ους ἄλλους συναγαγεῖν ἔφθασε,
...λὼν ἐς δύο, τοῖς ἐχθροῖς ἐπῆγε
... δρόμῳ πολλῷ, παρὰ μέρος
...κοντίζοντάς τε καὶ εὐθὺς ἀποχω-
...οῦντας, εἶτ' αὖθις ἐπιόντας, καὶ
...ιν εὐθὺς ἀποπηδῶντας. οὕτω γὰρ
...το αὐτοῖς, τοὺς ἡμίσεας αἰεὶ
...ρὰ μέρος ἐπιέναι, καὶ ἀκοντί-
...ντας ἀπελαύνειν, ὥσπερ ἐν κύ-
... περιιόντας. γιγνομένου δὲ τοῦδε
...νῶς, καὶ διαστήματος οὐδενὸς
...ος, οἱ μὲν Λίβυες ἐβάλλοντο
...εχῶς, καὶ ἐπιστρέφοντες ἐς τὸν
...πίωνα, ἧσσον τοῖς περῶσιν ἐ-
...ειν@. οἱ δ' ἔφθασαν διελθεῖν τὸν
...ον· καὶ ὁ Σκιπίων ἐπ' αὐτοὺς
...περάσας, βαλλόμενός τε καὶ χα-
...ῶς. σπεῖραι δ' ἐν ἀρχῇ τοῦδε τοῦ
...ου τέσσαρες ἀποσχισθεῖσαι τοῦ ῥοῦ-
...τος ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἐς τινὰ
...ον ἀνέδραμον· καὶ αὐτοὺς ὁ Ἀσ-
...ύβας περιεκάθητο, ἀγνοούντων
... Ῥωμαίων, ἕως ἐστάθμευσαν.
...ὶ δ' ἔμαθον, ἠπόρουν, καὶ τοῖς
... ἐδόκει φυγεῖν, καὶ μὴ κινδυνεύ-
... ἅπαντας δι' ὀλίγους· ὁ δὲ Σκι-
...ων ἐδίδασκεν, ἀρχομένων μὲν ἔρ-
... εὐβουλίας χρῄζειν, κινδυνευόν-
...ν δὲ ἀνδρῶν τοσῶνδε καὶ σημείων
...μη παραβόλου. αὐτὸς δ' ἐπιλε-
...μενος τινὰς τῶν ἱππέων ἴλας, ἐ-
...ενεῖσθαι ἔφη ἐκείνους, ἢ χαίρων αὐ-
...ῖς συναπολεῖσθαι. δύο τε ἡμερῶν

quàm pugnæ memores. in his ce-
cidere tribuni tres, qui præcipui
ſuo duci autores fuerant prælii. Clades Romanorum.
Scipio verò trecentos equites
quos circa ſe habebat, & alios
quotquot dabatur colligere, in
duas turmas diviſos, immiſit in
hoſtem magno impetu, admoni-
tos ut per vices aſſultarent jacu-
lando, móxque cederent: ite-
rúmque invaderent, ac mox re-
trocurrerent. ſic enim fore aje-
bat, ut ſemper dimidia pars ſuis
vicibus hoſtes invaderet, & jacu-
lis abigeret, tanquam in orbem
pugnare coactos. Id quum re-
peteretur ſæpius, & Afri, ut in 62
anguſto, telis configerentur con-
tinuè, in Scipionem averſi, mi-
nus moleſti erant vadum tranſ-
euntibus. atque interim ſupera-
ta eſt fluvii ripa ulterior. Scipio
quoque ad eos tranſvectus eſt in-
ter tela hoſtium. Hujus pugnæ
initio quatuor cohortes inter-
ventu hoſtium excluſæ à fluvio
recurrerant in quendam tumu-
lum. has obſidebat Aſdrubal,
Romanis etiam tum ignoranti-
bus, donec ad ſtativa ventum eſt.
tum verò cognita re, hærebant
ancipites conſilii, quibuſdam fu-
giendum cenſentibus, nec expo-
nendum periculo propter pau-
cos univerſum exercitum. at Sci-
pio monebat, antequam opus
aggrediaris opus eſſe recto conſi-
lio: adductis verò ſemel in peri-
culum tot viris, cum ſuis ſignis,

...endum eſſe extrema audacia. móxque pollicitus eſt, ſeipſum
...ceptis aliquot turmis equitum, quos ipſe cuperet, aut erepturum
...os, aut unà cum eis libenter moriturum. Aſſumptóque duo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

rum dierum commeatu, mox iter ingreſſus eſt, valde ſolicito exercitu ne & ipſe non rediret. ut verò pervenit ad obſeſſum tumulum, alium ex adverſo curſim occupavit, anguſta valle diremptum. Afri verò totis viribus incubuerunt in obſeſſos, rati non poſſe ſuccurrere Scipionem, feſſum ex itinere. at ille, ut vidit radices duorum tumulorum in vallem prominere, tranſcurrit per eos in locum ſuperiorem hoſtibus: qui jam circumventi, diffugere turbatis ordinibus, Scipione non perſequente, quòd ſuperarent numero. ita hos quoque jam deploratos ſervavit. quem poſtquam procul videre milites præter ſpem & ipſum incolumem & aliorum ſervatorem, ingentem jubilum ediderunt præ gaudio, certa opinione concepta, eum nihil ſine numine gerere: quod & olim ejus avo Scipioni creditum eſt futura prædicere. Manilius in caſtra ſuburbana reverſus eſt, multa perpeſſus quòd non paruiſſet Scipioni, diſſuadenti eam expeditionem. quúmque omnes moleſtè ferrent relictos inhumatos milites, præcipuè tribunos, Scipio, captivum quendam, ſolutum vinculis, miſit ad Aſdrubalem, rogans ut ſepeliret tribunos. ille quæſitos inter cadavera, & aureorum annulorum agnitos indicio (his enim differunt à vulgo

Milites deploratos ſervat Scipio.

Scipio nihil ſine numine gerere, ſicut & olim avus, creditur.

63

Scipio rogat Aſdrubalem ut ſepeliat tribunos.

Tribuni annulo-

σιτία φέρων, εὐθὺς ὤδευε, δεδι
τος πάνυ τοῦ στρατοῦ μὴ οὐδ᾽ αὐτ
ἐπανέλθοι. ὡς δ᾽ ἧκεν ἐπὶ τὸν λόφ
ἔνθα ἦσαν οἱ πολιορκούμενοι, τὸν
ἀντικρὺς αὐτοῦ δρόμῳ κατέλαβ
καὶ μία τοὺς δύο χαράδρα διεῖργ
οἱ δὲ Λίβυες τότε μάλιστα ἐπέκειν
τοῖς πολιορκουμένοις, καὶ πρὸς ἀ
τοὺς ἐνενδίκεισαν, ὡς οὔπω δυνα
μένου τοῦ Σκιπίωνος ἐπικουρεῖν
ὁδοιπορίας συντόνου. ὁ δὲ Σκιπί
ὡς εἶδε τὰς πέζας τῶν δύο λόφ
τὴν χαράδραν προϊούσας, τὸν κα
ρὸν οὐ μεθῆκεν, ἀλλὰ προεξέδραμ
δι᾽ αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς πολεμίους.
δ᾽ ἤδη κυκλούμενοι διέφυγον ἀ
κόσμως, μεθιέντος αὐτοὺς ἀπιέν
τοῦ Σκιπίωνος ἀδεῶς πολὺ πλεί
νας ὄντας. οὕτω μὲν δὴ καὶ τούσδε
Σκιπίων περιέσωσεν, ἐν ἀπογνώ
γινομένους. καὶ αὐτὸν ἡ στρατιὰ μα
κρόθεν ἰδοῦσα ἐξ ἀέλπτου περισ
σωσμένον τε καὶ σώσαντα τοὺς ἑτ
ρους, μέγα ἠλάλαξαν, ἡδόμενοι
δαιμόνιον αὐτῷ συλλαμβάνειν ἐδόξα
ζον, ὃ καὶ τῷ πάππῳ Σκιπίωνι πρ
σημαίνειν ἐδόκει τὰ μέλλοντα. ὁ μ
δὴ Μανίλιος ἀνεζεύγνυεν ἐς τὸ πρ
τῇ πόλει στρατόπεδον, πολλοῖς τισὶν ὑ
ποχῶν τοῦ μὴ πεισθῆναι Σκιπίωνι τ
στρατείας ἀποτρέποντι. ἀχθομένων
πάντων ἐπὶ τῇ τῶν πεσόντων ἀταφίᾳ
καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῖς χιλιάρχοις,
Σκιπίων τινὰ λύσας τῶν αἰχμαλώτω
ἔπεμψε πρὸς Ἀσδρούβαν, καὶ παρῄν
θάψαι τοὺς χιλιάρχους. ὁ δ᾽ ἐρευνη-
σάμενος τὰ νεκρά, καὶ ἀπὸ τῆς σφρα-
γῖδος εὑρὼν (χρυσοφοροῦσι γὰρ τῶν
στρατευομένων οἱ χιλίαρχοι, τῶν ἐλατ-
τόνων

τῶν ἐλαττόνων σιδηροφορούντων] Uſum annulorum Romanis varium fuiſſe neminem, qui vel primoribus labiis eorum antiquitates guſtavit, latere poteſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

τῶν σιδηροφορούντων) ἔθαψεν αὐ-
τ: εἴτε τὸ ἔργον ἀνθρώπειον καὶ
μιον ἐν τοῖς πολέμοις ἡγούμενος,
εἰ τὴν Σκιπίωνος δόξαν ἤδη δε-
δι τε καὶ θεραπεύων. Ῥωμαίοις δ᾽
ἐζευγνύουσι μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσδρούβα
ειτο Φαμαίας, διὰ τὸ πταῖ-
ι θορυβουμένοις· εἰσιοῦσι δὲ οἱ Καρ-
νιοι τῆς πόλεως ἐκδραμόντες ὑ-
των, καὶ τινὰ τῶν σκευοφόρων
διέφθειραν.

Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἡ σύγκλητος ἐς
στρατόπεδον ἔπεμπε τοὺς εἰσομέ-
καὶ μεταδώσοντας αὐτῇ τὰ ἀκρι-
ατα· ἐφ᾽ ὧν ὅ, τε Μανίλιος, καὶ
συνέδριον, καὶ οἱ λοιποὶ τῶν χι-

militum, ferreos geſtantium) ſepeliit: ſive humanum hoc ratus & à belli jure non alienum: ſive metuens jam tum Scipionis gloriam, & tantum virum hoc officio demereri cupiens. ceterùm ab Aſdrubale digreſſos Phamæas infeſtavit, propter acceptam cladem trepidos. jámque caſtra ſubibant, quum Carthaginienſes ex urbe procurrentes obviam, interfecerunt aliquot ex calonibus.

Interea ſenatus in caſtra miſit qui rebus inſpectis diligenter renuntiarent omnia. apud quos & nilius & conſiſtorium & tribuni ſuperſtites, extincta jam conti-

rum aureorum indicio aguti, ſepeliuntur.

Milites ferreos geſtant annulos.

t. Alii enim aureos, alii ferreos geſtabant, iiſque ordo plebeius ab eſtri diſtinguebatur. Aureis autem equites, non ſolum domi, ſed & miæ utebantur, ut & tribuni; plebes vero ac pedites & gregarii milites feros habebant. Hinc Punico bello ſecundo cum Mago Annibalis frater viriæ quam Pœni ad Cannas obtinuiſſent, nuncius, Carthaginienſibus res Italia geſtas expoſuiſſet, *ad fidem tam lætarum rerum effundi in veſtibulo cia juſſit annulos aureos, qui tantus acervus fuit, ut metientibus dimidium ſur tres modios expleſſe, ſint quidam autores. Fama tenuit, quæ propior vero , haud plus fuiſſe modio. Adjecit deinde verbis, quo majoris cladis indicium et, neminem niſi equitem atque ipſorum primores id gerere inſigne.* teſtis Livius xxiii. Plinius quoque lib. 33. c. 2. tradit, *Annulos diſtinxiſſe alterum ordem* (equeſtrem nempe) *à plebe, ut ſemel cœperunt eſſe celebres; ſicut tunica annulis Senatum tantum.* per ἐλαττόνους igitur hoc loco pedites & gregarii ilites intelligendi ſunt, qui ferreorum ſolum annulorum uſum habebant; ibus etiam plebs in urbe utebatur. Cujus tribuni, narrante noſtro lib. 2. ἐμφυλίων, ob cædem Clodii tumultuantes, cum armata multitudine in fom irruperunt, ac obvios quoſque trucidarunt, & præſertim eos, ὅσοι ταῖς θῆσιν ἢ σφραγῖσι ἀπὸ χρυσοῦ διέφερον. *qui veſtitu annuliſque aureis ab aliis ſtabant.*

ἔθαψεν αὐτοὺς] Eadem humanitate multi uſi fuerunt. De Romanis obrvat Varro, eos recuperata urbe, quam Galli Senones poſſederant, oſſa allorum coacervaſſe & in media urbe condidiſſe, cumque locum *Buſta allica* appellaſſe. L. Cornelius Conſul Hannonis Carthaginienſium ducis, um pro Olbia oppido *occubuiſſet, corpus è tabernaculo ſuo amplo funere extut, atque hoſtis exſequias ipſe celebravit.* Et Cn. Pompejus miſſum ad ſe Mihridatis cadaver non modo humandum, ſed & regiis Sinopenſium ſepulhris ſumptu ſuo inferri juſſit. Simili pietate in Archelai ac Bruti corpore umando uſus eſt Antonius, referente Valerio Maximo lib. v. c. i. & noſtro Appiano lib. iv. ἐμφυλ. extremo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Extinguitur continuis ſucceſſib. invidia.

continuis ſucceſſibus invidia, præclarè de Scipione teſtati ſunt, ſimúlque univerſus exercitus, & inſuper ipſius egregia facinora. itaque reverſi legati uno ore celebrarunt Scipionis ſolertiam induſtriámque, & quàm propenſus in eum ſit favor exercitus. id ſenatui pergratum fuit. ſed quia non una clades accepta fuerat, petiit à Maſaniſſa per legatos, ut auxilia valida contra Pœnos mitteret.

Auxilium à Maſaniſſa petunt Romani.

Verùm ea legatio vivum non invenit. feſſus enim ſenio morbóque, & plures filios habens illegitimos quibus multa donaverat, tres verò ex matrimonio, diverſis ingeniis moribúſque præditos, Scipionem, ut avitum amicum, accerſiit, conſulturus eum de regno committendo liberis.

Maſaniſſa morti proximus Scipionem accerſit.

qui ſine mora profectus eſt: ſed paulo antequam veniret, Maſaniſſa agens animam filiis præcepit, parerent Scipioni, quomodocunque patrimonium eis diviſerit.

Maſaniſſa moritur.

hoc elocutus, obiit vir fortunatus per omnia: qui deo favente paternum regnum à Carthaginienſibus ac Syphace occupatum recepit, & in tantum auxit, ut à Mauritania vicina Oceano Cyrenenſem uſque regionem per mediterranea ditionem propagaverit, magnúmque tractum terrarum ad mitiorem cultum redegerit, Numidis antea plurimùm olere victitare conſuetis, & agriculturam negligen-
64 tibus: reliqueritque magnam pecuniæ vim repoſitam, & copias exercitatiſſimas: illatas etiam ab inimicis injurias ulciſcendo: Syphacem manu ſua ceperit, Car-

λιάρχων, ἐσϐεσμένου τοῦ φθόνου
τὴν εὐπραγίαν, ἐμαρτύρουν τ
Σκιπίωνι, καὶ ὁ στρατὸς ἅπας, κ
τὰ ἔργα ἐπ' ἐκείνοις. ὥστ' ἐπα
θόντες οἱ πρέσϐεις διεθρόησαν
πάντες τὴν ἐμπειρίαν καὶ ἐπιτ
τοῦ Σκιπίωνος, καὶ τῆς στρατιᾶς
ἐς αὐτὸν ὁρμήν. ἡ δὲ βουλὴ τοῦ
μὲν ἔχαιρε, πολλῶν δὲ γεγενημέ
πταισμάτων, ἐς Μασσανάσσην
πέμπε, καὶ παρεκάλει συμμαχ
αὐτὸν ἐρρωμένως ἐπὶ Καρχηδόνα
δ' ὑπὸ μὲν τῶν πρέσϐεων οὐκ ἀ
λήφθη· κάμνων δὲ γήρᾳ καὶ νόσῳ,
παῖδας ἔχων, νόθους μὲν, πλε
νας, οἷς δεδώρητο πολλὰ, γνησ
δὲ, τρεῖς, οὐδὲν ἀλλήλοις τὰ ἤθ
ἐοικότας· ἐκάλει τὸν Σκιπίωνα
φιλίαν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ πάππο
σύμβουλον οἱ περὶ τῶν τέκνων καὶ
ἀρχῆς ἐσόμενον. ὁ δὲ ᾔει μὲν αὐτ
κα, μικρὸν δὲ πρὶν ἐλθεῖν, ὁ Μα
σανάσσης ἀποψύχων ἐπέσκηπτε το
παισὶ πείθεσθαι τῷ Σκιπίωνι, ὡς
αὐτοῖς διαιρῇ τὰ ὄντα. καὶ ὁ μὲν τοῦ
εἰπὼν, ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ἐς πάντ
ἐπιτυχὴς, ᾧ τὴν μὲν ἀρχὴν τὴ
πατρῴαν θεὸς ἔδωκεν, ἀφαιρεθέ
τι πρὸς Καρχηδονίων καὶ Σύφακος
ἀναλαβεῖν, καὶ προαγαγεῖν ἐπὶ μέ
γιστον, ἀπὸ Μαυρουσίων τῶν παρ
Ὠκεανῷ μέχρι τῆς Κυρηναίων ἀρ
χῆς ἐς τὰ μεσόγαια· ἡμερῶσαι δ
γῆν πολλὴν, τὰ πολλὰ τῶν Νομά-
δων ποηφαγούντων διὰ τὸ ἀγεώρ-
γητον. θησαυρούς τε χρημάτων κα-
ταλιπεῖν, καὶ στρατιὰν πολλὴν γε-
γυμνασμένην. τῶν δ' ἐχθρῶν, Σύ-
φακα μὲν αἰχμάλωτον ἑλεῖν αὐτο-
χειρί· Καρχηδόνι δ' αἴτιον τῆς ἀνα-

στατώ-

…σιώσεως γενέσθαι, πέμπειν ἀθε-
…νῆ Ῥωμαίοις ἀπολιπόντα. ἔφυ δὲ καὶ
τὸ σῶμα μέγας τε καὶ εὔρωστος, ἐς
γήρως πολύ· καὶ μάχης ἐπειρᾶτο μέ-
χρι τοῦ θανάτου. ἵππου τε χωρὶς
ἀναβολέως ἐπέβαινε. καὶ μέγιστον δεῖ
…τεκμηριῶσαι τὴν εὐρωστίαν αὐ-
…σφάλιστα. πολλῶν γὰρ αὐτῷ παί-
…γιγνομένων τε καὶ ἀποθνησκόν-
…, εἴποτε μὲν, ἦσαν αὐτῷ μείους
…. τετραετὲς δὲ παιδίον ἐνενη-
…κοντούτης ὢν ἀπέλιπεν. ὁ μὲν δὴ
Μασσανάσσης, ὧδε χρόνου τε καὶ σώ-
…τος ἔχων, ἐτεθνήκει. Σκιπίων
…τοῖς μὲν νόθοις αὐτοῦ παισὶ προσ-
…ένειμεν ἑτέρας δωρεὰς, τοῖς δὲ γνη-
…σίοις τοὺς μὲν θησαυροὺς καὶ φόρους,
…τὸ ὄνομα τῆς βασιλείας κοινὸν ἀ-
…φῆκε. τὰ δ' ἄλλα διέκρινεν ἀρ-
…μοστὴν πρὸς ὃ ἐβούλετο ἕκαστος·
…κίψῃ μὲν (ὃς πρεσβύτατος ὢν,
…ρηνικώτατος ἦν) Κίρτην ἐξαί-
…ρετον ἔχειν, καὶ τὰ βασίλεια τὰ ἐν
…τῇ· Γελόσσῃ δὲ, στρατιωτικῷ τε
…, καὶ δευτέρῳ καθ' ἡλικίαν,
…λέμου τε καὶ εἰρήνης εἶναι κυρίῳ·
…στανάβᾳ δὲ, ὃς νεώτατος ὢν
…κει δικαιοσύνην, δικάζειν τοῖς
…πηκόοις τὰ ἀμφίβολα. οὕτω μὲν
Σκιπίων τὴν ἀρχὴν καὶ περιουσίαν
…ασσανάσσου διεῖλε τοῖς παισί· καὶ
…ελόσσην εὐθὺς εἰς συμμαχίαν ἐ-
…ήγετο. ὁ δὲ τὰς Φαμαίου μάλι-
…στα ἐνέδρας (αἳ πολλὰ Ῥωμαίους
…ὕπουν) ἐρευνώμενος, ἀνέστελλεν.
… δὲ τινὶ χειμασίᾳ Σκιπίων καὶ Φα-
…μαίας ἀντιπαρώδευον ἀλλήλοις,
…μέσην ἔχοντες ἄβατον χαράδραν, καὶ
…οὐδὲν ἐς ἀλλήλους δυνάμενοι· δε-
…ίσας δ' ὁ Σκιπίων μὴ τις ἐνέδρα
τῷ τὸ πρόσθεν εἴη, περιιὼν κατε-
σκέπτετο σὺν τρισὶ φίλοις. καὶ αὐ-

thaginem adeo debilitarit, ut à Romanis dirueretur facilè. corpore quoque magno ac robuſto ad multum ætatis fuit: quamdiu vixit, intereſſe præliis ſolitus, & equum ſine ephippiis aſcendere. Præcipuum bonæ valetudinis argumentum fuit, quòd naſcentibus decedentibúſque filiis, nunquam tamen minus decem habuit: & noviſſimum quadriennem ſenex nonagenarius reliquit. hanc enim ætatem attigit, quam egregiè ferens tandem è vivis exceſſit. Scipio filiis aliis paternam munificentiam cumulatè reddidit: legitimis verò pecunias addixit & vectigalia, nomen quoque regium eis commune eſſe voluit, cetera diviſit pro dignitate ex ipſorum ſententia: Micipſæ, natu maximo, amantiſſimóque pacis, aſſignata præ ceteris Cirta regia: Guluſſæ, viro militari & proximo ætate, belli pacíſque cura commiſſa. Maſtanabal natu minimus, aſſuetus jura dicere, controverſiarum inter ſubditos finiendarum accepit judicium. Ad hunc modum regno patrimonioque diviſo inter Maſaniſſæ liberos, Scipio confeſtim Guluſſam adduxit in auxilium, qui perſcrutatus loca inſidiarum à quibus Phamæas Romanos infeſtaverat, ſuſtulit id incommodum. accidit autem ut tempeſtate quadam Scipio & Phamæas ſibi occurrerent, dirimente voragine inſuperabili: tum Scipio veritus ne ulterius laterent inſidiæ, diſpecturus proceſſit cum tribus comitib.

Equum ſine ephippiis ſenex aſcendere ſolitus.

Nonagenarius quadriennem puerum relinquit.

Scipio regnum & opes Maſiniſſæ inter ejus filios diſtribuit.

Maſtanabal.

Scipio & Phamæas ſibi occurrunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

comitibus, quod ubi vidit Phamæas, è regione proceſſit cum uno comite. Scipio, ſperans eum velle aliquid dicere, ipſe quoque profectus eſt uno comitatus. quúmque jam exaudiri poſſent mutuum, ſic Pœnum affatus eſt,

Scipionis cum Phamæa colloquium.

Quid ita ſaluti tuæ non proſpicis, quandoquidem publicæ non potes? tum alter, Et quæ mihi ſalus eſt reliqua in hoc ſtatu Carthaginienſium, poſt illata vobis à me
65 tot incommoda? tum Scipio, Equidem, ſiquid putas in me vel opis vel fidei, polliceor tibi Romanorum nomine non ſolùm ſalutem & veniam, ſed etiam gratiam. Pœnus verò laudavit eum, quòd tantùm fidei ſibi haberet præ ceteris. Deliberabo, inquit, & ſi id fieri poſſe putavero, ſignificabo tibi. his dictis diſceſſerunt.

At Manilius, ut aboleret acceptam ignominiam, rurſum contra Nepherim profectus eſt, aſſumpto cibo dierum quindecim, & in propinquo caſtra muniit, foſſa circumducta, ſicut Scipio priori expeditione monuerat: &

Summum dedecus Manilii conſulis.

quum nihil proficeret, majus dedecus admiſit, cum periculo ne rurſum abeuntes adoriretur Aſdrubal. Quo ſic hærente anxio, quidam è Guluſſæ militibus Scipioni literas attulit. has ille, ita ut erant, obſignatas oſtendit exercitui. his apertis ſcriptum invenerunt: Ad talem diem ego talem locum occupabo. tu cum quotcunque libuerit adeſto, & excubitoribus edicito ut noctu

τὸν ὁ Φαμαίας ἰδὼν, ἀντιπαρ[ῆε]
μεθ' ἑνὸς φίλου. ἐλπίσας δ' ...
τὸν ὁ Σκιπίων εἰπεῖν τι θελ[...],
ἐξίππευσε μεθ' ἑνὸς καὶ ὅδε φι[...].
καὶ ὡς ἤδη κατακούειν ἐδύναντο [ἀλ-]
λήλων, πρὸς Καρχηδονίων οἱ π[ρο-]
„ λήλυθε, Τί δὴ τῆς ἰδίας σωτηρ[ίας]
„ οὐ προνοεῖς, εἰ μὴ τῆς κοινῆς [δύ-]
„ νασαι; ὁ δὲ, Τίς ἐστὶν, ἔφη, [...]
„ σωτηρία, Καρχηδονίων μὲν οὕ[τως]
„ ἐχόντων, Ῥωμαίων δ' ὑπ' [...]
„ κακὰ πολλὰ πεπονθότων; κ[αὶ ὁ]
„ Σκιπίων, Ἐγγυῶμαί σοι (φησ[ὶ)]
„ εἰ πιστὸς ἐγὼ καὶ ἀξιόχρεως, [...]
„ σωτηρίαν καὶ συγγνώμην πα[ρὰ]
„ Ῥωμαίων καὶ χάριν ἔσεσθαι. [ὁ]
„ δ', Ἐπῄνεσα μὲν ὡς ἀξιοπι[σ-]
„ τατον ἐκ πάντων· κρινῶ δ[ὲ]
„ ἔφη, κἂν δυνατὸν ἡγοῦμαι, φ[α-]
„ νερὸν ἔσται σοι. Καὶ οἱ μὲν [ἐπὶ]
„ τούτοις διεκρίθησαν.

Ὁ δὲ Μανίλιος, αἰδούμενος [τὴν]
δυσπραξίαν τὴν ἐς Ἀσδρούβαν αὐ[τῷ]
γενομένην, αὖθις ἐς Νέφεριν ἐστ[ρά-]
τευε, πεντεκαίδεκα ἡμερῶν τροφ[ὰς]
ἐπαγόμενος. πλησιάσας δ' ἐθ[...]
χάρακα, καὶ ὤχυρου· καὶ ἐπέφερε[ν ...]
καθὰ Σκιπίων ἐν τῇ προτέρᾳ στ[ρα-]
τείᾳ παρῄγγειλεν. οὐδὲν δὲ ἀνύω[ν]
ἐν αἰδοῖ μείζονι ἐγίγνετο, καὶ φό[βῳ]
τοῦ πάλιν αὐτοῖς ἀπιοῦσι τὸν Ἀ[σ-]
δρούβαν ἐπιθέσθαι. καὶ ὁ μὲν ἐν π[...]
δε τῇ ἀπορίας. ἐπιστολὴν δὲ τις [...]
τοῦ Γελόσσου στρατοῦ ἔφερε τῷ Σκ[ι-]
πίωνι. ὁ δ' ὡς εἶχε σεσημασμένην
ἐπέδειξε τῷ στρατηγῷ· καὶ λύσαντ[ες]
„ εὗρον, Ἐς τήνδε τὴν ἡμέραν [ἐ-]
„ γὼ μὲν τόδε τὸ χωρίον καταλή-
„ ψομαι· σὺ δ' ἐλθὲ μεθ' ὅσω[ν]
„ βούλει, καὶ τοῖς προφύλαξιν εἰπ[ὲ]
„ δέχεσθαι τῆς νυκτὸς ἀφικνούμενο[ν]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…μὲν ἐπιστολὴ χωρὶς ὀνομάτων
…δ' ἐδήλου. συνῆκε δ' ὁ Σκι-
…πίων εἶναι παρὰ Φαμαίου. καὶ ὁ
Μάνιλιος ἐδεδίει μὲν περὶ τοῦ Σκι-
…, μή τις ἀπάτη παρ' ἀνδρὸς
…το πιθανωτάτου πάντων ἐς ἐνέ-
…· εὔελπιν δ' αὐτὸν ὁρῶν, ἔ-
…πεν, ἐπιτρέψας, περὶ μὲν τῆς
…ρίας δοῦναι πίστιν ἀσφαλῆ τῷ
…μαίῳ, χάριν δὲ μὴ ὁρίζειν,
…ἐπαγγέλλεσθαι Ῥωμαίους τὰ
…ποντα ποιήσειν. οὐ μὴν ἐδέησεν
…ἐπαγγελίας· ὁ γάρ τοι Φαμαίας
…κεν εἰς τὸ συγκείμενον, περὶ
…τῆς σωτηρίας ἔφη πιστεύειν δε-
…μένῳ Σκιπίωνι, τὰς δὲ χάρι-
…Ῥωμαίοις ἐπιτρέπειν. ταῦτα δ'
…ὼν, ἐξέτασσε τῆς ἐπιούσης ἐς μά-
…. καὶ προπηδήσας μετὰ τῶν ἰλαρ-
…ἐς τὸ μεταίχμιον, ὡς ἐπί τινα
…σκέψιν ἑτέραν, εἶπεν, Εἰ μὲν ἔ-
…στιν ἔτι τῇ πατρίδι βοηθεῖν, ἕ-
τοιμος εἰμὶ μεθ' ὑμῶν· εἰ δ'
ἔχει τὰ ἐκείνης ὡς ἔχει, ἐμοὶ μὲν
δοκεῖ τῆς ἰδίας σωτηρίας προνοεῖν.
καὶ πίστιν ἔλαβον ἐπί τε ἐμαυτῷ,
καὶ ὅσους πείσαιμι ὑμῶν· καιρὸς
δὲ καὶ ὑμᾶς ἐπιλέγεσθαι τὰ συν-
οίσοντα. Ὁ μὲν οὕτως εἶπε. τῶν
…ἰλαρχῶν οἱ μὲν σὺν τοῖς αὐτῶν
…τομόλησαν, καὶ ἐγένοντο πάντες
…διακοσίους καὶ δισχιλίους ἱππέας·
…ς δ' Ἄννων κατεκώλυσεν, ᾧ Λευ-
…κὸς ἦν ἐπίκλησις. ἐπανιόντι δὲ τῷ
…κιπίωνι μετὰ τοῦ Φαμαίου ὁ στρα-
…ς ἀπήντα, καὶ τὸν Σκιπίωνα εὐφή-
…μουν ὡς ἐπὶ θριάμβῳ. Μανίλιος
… ὑπερηδόμενός τε, καὶ οὐκέτι τὴν
…άνοδον αἰσχρὰν ἐπὶ τῷδε ἡγούμε-
…νος, οὐδ' Ἀσδρούβαν ἔψεσθαι προσ-
…κῶν καταπεπληγμένον, ἀνεζεύ-
…γνυεν αὐτίκα δι' ἔνδειαν, ἐπικαι-

venientem admittant. hæc erat epiſtolæ ſententia. nec addebantur nomina. id Phamææ commentum ſenſit Scipio. Manilius, quamvis timebat ei ab homine verſutiſſimo, tamen quum bene ſperantem videret, dimiſit: mandavítque ut Phamæam in fidem acciperet, ſed nihil de gratia definiret: tantùm polliceretur, ſenatum eam pro dignitate relaturum. nec tamen opus fuit pollicitationibus. nam Phamæas, poſtquam ad præſtitutum locum pervenit, ait ſe ſalutem ſuam Scipionis dextræ credere: ceterùm de rependenda gratia totum judicium Romanis committere. His dictis, ſequenti die ſuos inſtruxit ad prælium, móxque ante aciem cum præfectis proſiliens, quaſi conſideraturus aliquid, ſic eos allocutus eſt: Si ulla ſpes eſt ſuccurrendi patriæ, paratus ſum id vobiſcum facere: ſin verò in tali ſtatu eſt qualem ſcitis, ego meæ ſaluti conſulam: fidem enim accepi mihi & vobis quotquot perſuaſi fueritis: vos quid in rem veſtram ſit, ipſi videritis. Hæc ubi dixit, præfecti cum ſuis transfugerunt, fermè bis mille & CC equites, reliquos Hanno, cognomine Albus, cohibuit. Scipioni cum Phamæa revertenti exercitus prodiit obviam, fauſtis acclamationibus velut triumphantem excipiens. Manilius verò ſupra modum lætus, nec turpem jam reditum exiſtimans, quòd Aſdrubal territus haudquaquam perſecuturus videretur, caſtra movit propter

Phamææ verba ad ſuos.

66

Phamæas ad Romanos tranſit cum bis mille & ducentis equitibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

propter inopiam, non quindecimo expeditionis ejus die, ſed ſeptemdecimo: & adhuc opus erat laborioſo itinere tridui. Scipio aſſumptis Phamæa Guluſſáque & ipſorum equitatu, necnon aliquammultis Italicis equitibus, properavit ad campum quem vocant Magnum barathrum, unde cum magna præda & commeatibus ſub noctem ad exercitum rediit. Manilius autem audito ſucceſſorem ſibi venire Calpurnium Piſonem, præmiſit Romam Scipionem cum Phamæa. cum exercitus ad navem deduxit, comprecatus deos ut darent ſibi videre illum in Africam reverti conſulem, quaſi fatale eſſet ab hoc ſolo expugnari Carthaginem. divinitus enim hæc opinio ſuborta eſt, à ſolo Scipione poſſe capi Carthaginem: ídque multi Romam ſcribebant domeſticis. Senatus Scipionem laudavit publicè: Phamæam honoravit purpura & bulla aurea, equóque ornato phaleris aureis, & armatura integra, inſupérque XM. HS. addidit argenti facti pondo centum; & tentorium inſtructum ſupellectilibus, juſsítque ampliora ſperare ſi ad bellandum attulerit ſtrenuam operam. ille omnia pollicitus, in Africam trajecit in Romana caſtra.

Comprecatio exercitus pro Scipione Romam abeunte.

Phamæam ſenatus Rom. donis ornat.

Calpurnius Piſo & L. Man-

Ineunte vere, Calpurnius Piſo coſ. eò venit, ſimúlque collega L. Mancinus claſſis præfectus

δεκάτην ἡμέραν ἀντὶ πεντεκαιδε-
της ἔχων· τρισὶ δ' ἄλλαις ἐχ
κακοπαθοῦντα ἐπανελθεῖν. ὁ
Σκιπίων, τόν τε Φαμαίαν καὶ Γ
λόσσην καὶ τοὺς ὑφ' ἑκατέρων λα
ἱππέας, προσλαβών τε τινὰς
τῶν Ἰταλικῶν, ἐς πεδίον ὑπήχθη
καλούμενον Μέγα βάραθρον· καὶ πο
λὺν ἐξ αὐτοῦ ἀγορὰν ἧκε φέρων
στρατῷ περὶ νύκτα. Μανίλιος δ
πυθόμενος οἱ διάδοχον ἐπιέναι Κα
πούρνιον Πίσωνα, προέπεμπεν ἐς Ῥ
μην Σκιπίωνα μετὰ Φαμαίου· καὶ
στρατὸς ἐπὶ τὴν ναῦν καταθέοντ
εὐφήμουν Σκιπίωνα, καὶ ηὔχοντο
πατον ἐς Λιβύην ἐπανελθεῖν,
μόνον αἱρήσοντα Καρχηδόνα. θεόλ
πτος γάρ τις αὐτοῖς ἤδη ἡ δόξα
ἐπιπτε, Σκιπίωνα μόνον αἱρήσ
Καρχηδόνα. καὶ πολλοὶ ταῦτα τ
οἰκείοις ἐς Ῥώμην ἐπέστελλον. ἡ
βουλὴ Σκιπίωνα μὲν ἐπῄνει. Φα
μαίαν δ' ἐτίμησαν ἁλουργίδι,
ἐπιπορπήματι χρυσῷ, καὶ ἵππ
χρυσοφαλάρῳ, καὶ πανοπλίᾳ,
ἀργυρίου δραχμαῖς μυρίαις. ἐδ
καν δὲ καὶ μνῶν ἑκατὸν ἀργύρωμα
καὶ σκηνήν, καὶ κατασκευὴν ἐντελ
καὶ ἐπήλπισαν περὶ πλειόνων, εἰ τ
λοιπὰ τοῦ πολέμου συνεκπονήσ
αὐτοῖς. ὁ δ' ὑποσχόμενος, ἐς Λι
βύην διέπλευσεν ἐς τὸ Ῥωμαια
στρατόπεδον.

Ἦκε δὲ Καλπούρνιος Πίσων
ὕπατος ἅμα ἦρι, καὶ σὺν αὐτ
Λεύκιος Μαγκῖνος ἐπὶ τὴν ναυ
αρχίαν

καὶ σὺν αὐτῷ Λεύκιος Μαγκῖνος] Male interpres Lucium Mancinum Calpurnii Piſonis Conſulis Collegam vocat, cum Mancinus non Conſul, ſed Prætor anno V. C. DCV. claſſem ſortitus atque in Africam profectus ad Carthaginem nihil memorabile geſſerit.

ἀπ

...ρχυ· οἱ Καρχηδονίοις μὲν οὐκ ἐ-...πεχείρουν, οὐδὲ Ἀσδρούβᾳ· τὰς δὲ ...πόλεις ἐπιόντες, Ἀσπίδος μὲν ἀ-...τύγχανον, ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης ἀποπειράσαντες· ἑτέραν δ᾽ ἐγγὺς ... ὁ Πίσων, καὶ διήρπαζεν, αἰ-...μένην ἐπὶ συνθήκαις αὐτῷ προσ-...ῖν, ἀπὸ δὲ ταύτης ἐς Ἱππά-...κρα μετῆλθεν, ἣ μεγάλη τε ἦν, ...τείχεσι καὶ ἀκροπόλει καὶ λιμέσι ...νεωρίοις ὑπ᾽ Ἀγαθοκλέους τοῦ Σι-...κελιωτῶν τυράννου κατεσκεύαστο κα-... μέση δ᾽ οὖσα Καρχηδόνος καὶ ...κης, τὴν ἀγορὰν ἐλῄστευε τὴν ...μαίοις διαπλέουσαν· ὅθεν καὶ ...υ ἐπλούτουν. καὶ ὁ Καλπούρ-...ν ἀμύνασθαί τε αὐτοὺς ἐπενόει, ...τό γε κέρδος ἀφελέσθαι. ἀλλ᾽ ὁ ... τὸ θέρος ὅλον ἐφεδρεύων, οὐκ ...εν· δὶς δ᾽ ἐκδραμόντες οἱ Ἱπ-...πάγρετοι, Καρχηδονίων αὐτοῖς

qui nec Carthaginem tentarunt, nec Aſdrubalem. tantùm circumferentes bellum circa oppida, à Clupea terra maríque oppugnata repulſi ſunt. Sed aliud propinquum Piſo cepit & diripuit, oppidanis ſe dedititios eſſe cauſantibus. inde ad Hipponem Zaretum tranſiit, urbem magnam, mœnibus, arce, portubus, navalibus ab Agathocle Siculorum tyranno inſtructam pulcherrimè: quæ media inter Carthaginem & Uticam, commeatus Romanis intercipiebat, & inde oppidani non mediocriter ditabantur. Ab his Calpurnius maleficiorum pœnas exigere, ſimúlque lucrum auferre cogitabat. Sed ille fruſtra per totam æſtatem obſe-...: obſeſſi verò, bis eruptione facta, Carthaginienſibus quoque

cinus conſules in Africam miſſi ad bellum.

Ab urbe Clupea repulſi.

67

Hippon Zaretum.

Agathocles.

ἀπὸ δὲ ταύτης ἐς ἱππάγρετα μετῆλθεν.] Hippagretam præter Appianum ...no veterum agnoſcit. Eſt autem Hippo antiquior, quem *Diarrhytum* ...vaverunt, ac poſt promontorium Apollinis in Africa in magno ſinu collo-...erunt, diſtinxeruntque ab *Hippone Regio*, quod in altero ſinu poſt Ru-...batum amnem. Utrumque Græcos equites condidiſſe vult Solinus. Sed ...at. Græci enim in eam Africæ partem colonias nunquam deduxerunt; mul-...minus equites in colonias tranſmarinas tranſlati fuerunt: Græci denique ...monis aut ritus in illis locis veſtigium nullum apparuit. Verior Saluſtius, ...i Hipponem Phœnicum urbibus accenſet. Dicebatur eadem urbs etiam ...του ἄκρα ab Hippi promontorio, cui imminebat, unde & Incolæ *Hippa-...cræ* Stephano & Polybio dicuntur. Fallitur porro noſter Appianus cum ...cit μέσην οὖσαν Καρχηδόνος καὶ Ἰτύκης. Nam Utica, non Hippo, medium ...um obtinebat. Verum docti jam pridem obſervarunt Appianum Geographiæ non admodum peritum fuiſſe. *Hipponem* hunc *Diarrhytum* media lati-...as poſtea *Zarytum* vel *Zaritum* vocavit. Hinc *Hipzaritum* legimus in ...tore Uticenſi, & in Africæ notitia *Marianus Hipzaritenus*, & in collatio-...Carthaginienſi *Hippo Zaritorenſis*, & in concilio Carthaginienſi ſub Cy-...iano de baptizandis Hæreticis: *Martyr Petrus ab Hippone Zarito*. Sed ve-...m nomen Διάῤῥυτος, id eſt Κατάῤῥυτος *irriguus*. Vere igitur Plinius: *...pponem Diarrutum vocant*, Διάῤῥυτον *à Græcis dictum propter aquarum irri-...a*. Nempe in vicinia eſt λίμνη ἱππωνῖτις palus aut ſtagnum Hipponenſe, de ...o præter Diodorum Siculum Plinius junior ad Caninium lib 9. Epiſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

que opem ferentibus, incenderunt machinas hoſtium. conſul infecto negotio diſceſſit in hyberna, Uticam.

At Carthaginienſes, quum & Aſdrubalis exercitum haberent incolumem, & ipſi ex conflictu Hipponenſi Piſone ſuperiores
Bithyas. diſceſſiſſent, aucti etiam DCCC. equitibus Numidis, qui Bithya duce à Guluſſa transfugerant: viderêntque Maſaniſſæ alios filios Micipſam & Maſtanabalem ſemper quidem Romanis polliceri arma & pecunias, cunctari tamen, & de futuro circumſpectare: animoſiores redditi, per Africam vagati ſunt intrepidè, regionem muniendo præſidiis, & apud populos ejus multa contumelioſa in Romanos memorando pro concionibus. &, quo ignaviam illorum ſugillarent, exprobrabant eis res ad Nepherim parum feliciter geſtas ſemel atque iterum, & ad Hipponem acceptum recens incommodum: tum ipſam Carthaginem fruſtra oppugnatam, quamvis inermem & immunitam. miſerunt etiam ad Micipſam & Maſtanabalem, & ad Mauros liberos, qui monerent, cavendum ipſis quoque ne ſublata Carthagine à Romanis ſubigantur. Miſerunt & in Macedoniam alios ad vulgo creditum
Perſei filius. Perſei filium, qui tunc bellum gerebat adverſus Rom. populum, hortantes ut in bello perſiſteret gnaviter: non defore illi pecunias & naves à Carthagine. in ſumma nihil jam cogitabant modicum, poſtquam ſe armaverant, ſed indies creſcebat eis animus, apparatus, audacia,

συμμαχούντων, τὰς μηχανὰς αὐτῶν κατέπρησαν. καὶ ὁ μὲν, ἄπρακτος ἐς Ἰτύκην ἐπανελθὼν, ἐχείμαζεν.

Οἱ Καρχηδόνιοι δὲ, ἐπειδὴ σφίσι καὶ τὸ Ἀσδρούβα στρατόπεδον ἀπαθὲς ἦν, καὶ αὐτοὶ κρείττους ἐν τῇ μάχῃ ἐγεγένηντο Πίσωνος ἀμφὶ τὰ Ἱππάγρετα· Βιθύας τε αὐτοῖς ὁ Νομὰς μετὰ ὀκτακοσίων ἱππέων ἀπὸ Γελόσσου προσκεχωρήκει, καὶ Μικίψην καὶ Μαστανάβαν τοὺς Μασσανάσσου παῖδας ἑώρων ὑπισχνουμένους μὲν ἀεὶ Ῥωμαίοις ὅπλα καὶ χρήματα, βραδύνοντας δὲ, καὶ περιορωμένους ἄρα τὸ μέλλον· ἐπήρθησαν τοῖς φρονήμασι, καὶ Λιβύην ἀδεῶς ἐπῄεσαν, κρατυνόμενοι τὴν χώραν, καὶ πολλὰ ὑβριστικὰ ἐν ταῖς πόλεσι κατὰ Ῥωμαίων ἐκκλησιάζοντες. ἔς τε τὴν ἀνανδρίαν αὐτῶν περιέφερον τὰ ἐς Νέφεριν αὐτοῖς γενόμενα δὶς, καὶ ὅσα ἔναγχος ἐς Ἱππάγρετα· καὶ τὸ αὐτῆς Καρχηδόνος, ἀνόπλου τε οὔσης καὶ ἀφράκτου, μὴ δεδυνῆσθαι κατασχεῖν. ἔπεμπον δὲ καὶ ἐς Μικίψην καὶ Μαστανάβαν, καὶ ἐς τοὺς αὐτονόμους Μαυρουσίων, παρακαλοῦντες ὁμοῦ, καὶ διδάσκοντες ὅτι καὶ σφίσι μετ' αὐτοὺς ἐπιχειρήσουσι καὶ Ῥωμαῖοι. ἔστελλον δὲ καὶ ἐς Μακεδονίαν ἄλλους πρὸς τὸν νομιζόμενον υἱὸν εἶναι Περσέως, πολεμοῦντα Ῥωμαίοις· καὶ ἀνέπειθον ἔχεσθαι τοῦ πολέμου καρτερῶς, ὡς οὐκ ἐλλειψόντων αὐτῷ χρημάτων καὶ νεῶν ἀπὸ Καρχηδόνος. ὅλως τε μικρὸν οὐδὲν ἔτι ἐφρόνουν ὁπλισάμενοι, ἀλλὰ θυμοῦ καὶ τόλμης καὶ παρασκευῆς

μικρὸν ηὔξοντο. ἐπῄει δ' ἐν
ρεῖ καὶ Ἀσδρούβας ὁ κατὰ τὴν χώ-
ρας στρατηγὸς, τῷ δὶς κρατῆσαι
Μιλίου, τήν τε τῆς πόλεως στρα-
τηγίαν περιλαβεῖν ἐπειγόμενος,
ρδοῦσαν τὸν ἄρχοντα αὐτῆς, ἀ-
ιδοῦν ὄντα Γελόσσου, διέβαλε
ουλῇ, τὰ Καρχηδονίων Γελόσσῃ
διδόναι· καὶ τοῦ λόγου προτεθέν-
ἐς μέσον, ὁ μὲν ἠπορεῖτο ὡς
κδοκήτῳ, οἱ δὲ, τύπτοντες
ν τοῖς ὑποβάθροις, κατέβα-

ς δὲ Ῥώμην ἐξαγγελλομένης τῆς
ίσωνος ἀπραξίας, καὶ Καρχη-
ν παρασκευῆς, ὁ δῆμος ἤ-
το, καὶ ἐδεδοίκει, αὐξανομένου πο-
υ μεγάλου τε καὶ ἀδιαλλάκτου,
γείτονος. οὐ γὰρ τινὰ διάλυσιν
εδόκων, ἄπιστα πρότεροι κε-
αντες. τῶν δ' οὐ πρὸ πολλοῦ Σκι-
ος ἔργων ἐν Λιβύῃ χιλιαρχοῦν-
ἔτι μεμνημένοι, καὶ παραβάλ-
ες αὐτὰ τοῖς παροῦσι, τῶν τε
αλμένων σφίσιν ὑπὸ τῶν ἐκ
τοπέδου φίλων καὶ οἰκείων ἀνα-
ντες, ὥρμηντο ὕπατον ἐς Καρ-
να πέμπειν Σκιπίωνα. ἐνειστήκει
ἀρχαιρεσία· καὶ ὁ Σκιπίων (δι
ιαν ὑπατεύειν αὐτῷ οὐ συνε-
ουν οἱ νόμοι) ἀγορανομίαν με-
, καὶ ὁ δῆμος αὐτὸν ὕπατον
το. παρανόμου δ' ὄντος, καὶ
πάτων προφερόντων αὐτοῖς τὸν
ον, ἐλιπάρουν καὶ ἐνέκειντο· καὶ
κεκράγεσαν, ἐκ τῶν Τυλλίου καὶ
μύλου νόμων τὸν δῆμον εἶναι κύ-
τῶν ἀρχαιρεσιῶν, καὶ τῶν περὶ
τῶν νόμων ἀκυροῦν ἢ κυροῦν ὃν
οιεν. τέλος δὲ τῶν δημάρχων τις

cia: nec minus alacritatis erat in Aſdrubale, qui foris bellum adminiſtrabat, bis proſperè congreſſus cum Manilio: & urbanam quoque præfecturam affectans, Aſdrubalem, qui tunc eam obtinebat, Guluſſæ ex ſorore nepotem, falsò criminabatur apud ſenatum, quòd rempubl. Guluſſæ proderet. quod crimen poſtquam objectum eſt ei publicè, inopinata re territus, non habuit quod pro ſe afferret: moxque ſubſelliis eſt obrutus. 68

Aſdrubal Aſdrubalem, Guluſſæ nepotem ex ſorore, criminatur.

Aſdrubal ſubſelliis obrutus.

In urbe verò ubi nuntiatum eſt de Piſonis ſegnitie, déque apparatu Carthaginienſium, populus moleſtè id tulit. timens augmenta belli tam ardui ſuſcepti contra vicinam gentem infenſiſſimam. nullam enim jam pacem ſperabant, qui priores in jubendo fidem parum ſervarant. erat autem tunc recens tribuni Scipionis in Africa geſtorum memoria, quæ conferebantur cum rebus præſentibus. quúmque paſſim recitarentur quæ à caſtris perſcribebantur ad amicos ac domeſticos, omnes optabant illum in Africam mitti conſulem. & inſtabat comitiorum dies. ſed obſtabat ætas viri, nondum ad tantum honorem legitima: ædilitatem enim ambiebat, quum populus conſulatum obtulit. contradicentibus autem coſſ. & legem objicientibus, populus perſtabat in precibus, clamitans ſe legibus à Tullio Romulóque lafactum comitiorum arbitrum & poſſe leges ad ea pertinentes ratas habere vel irritas. tandem unus tribunorum plebis minatus

Ædilitatem ambit Scipio, quum populus conſulatum offert.

Tribunus plebis mi-

natur conſulibus.

natus eſt ademptũrum ſe poteſtatem comitiorum conſulibus, ni aſſentirent populo. ita conſules permiſerunt tribunis pleb. ut legem hanc in annum unum abrogarent, quo exacto ferrent eam denuo. Quod exemplum videtur ſumptum à Lacedæmoniis, qui quum, neceſſitati coacti leges poſthabere, captos ad Pylum abſolverent ab ignominia, feruntur dixiſſe, Dormiant leges hodie. Ita Scipio petens ædilitatem, conſulatum adeptus eſt: cum quo Druſus collega provincias ſortiri poſtulavit, donec unus tribunorum pl. rogationem tulit ad populum de bello Punico, quem ei præeſſe jubeat: populus Scipioni dedit eam provinciam, permiſitque ut ex delectibus ſupplementum conſcriberet, præterea voluntarios quotquot poſſet acciperet à ſociis, & ad reges ac civitates arbitratu ſuo literas daret, inſcriptas pop. Romani nomine. Et impetravit hoc modo ab aliquot regibus atque populis auxilia. His ita diſpoſitis, in Siciliam, & inde porro navigavit Uticam.

Neceſſitati leges aliquando poſthabendæ.

Dictum Lacedæmoniorum.

69

Piſo interim oppugnabat oppida mediterranea: Mancinus ſtans ad Carthaginem, animadvertit muri partem quandam neglectam, quòd eſſet ob continuas rupes penè inacceſſibilis, & ſperans ſe poſſe latere, ſcalas paravit: quibus admotis, milites aliquot impigrè murum aſcenderunt: ſed Pœni, contempta horum paucitate, portam aperuerunt, verſam ad eas rupes, &

ἔφη, τοὺς ὑπάτους ἀφαιρήσ
τὴν χειροτονίαν, εἰ μὴ συνθεῖντο τῷ
δήμῳ. καὶ ἡ βουλὴ τοῖς δημάρχοις
ἐπείθετο λῦσαι τὸν νόμον τόνδε καὶ
μετ᾽ ἔτος ἓν αὖθις ἀναγράψαι.
τι καὶ Λακεδαιμόνιοι, λύοντι
χρείᾳ τὴν ἀτιμίαν τῶν ἁλόντων
ἐν Πύλῳ, ἔφασαν, κοιμάσθ
νόμοι τήμερον. οὕτω μὲν ὁ Σκι
ἀγορανομίαν μετιών, ᾕρητο ὑ
τος· καὶ αὐτὸν ὁ συνάρχος
σος περὶ Λιβύης πρὸς αὐτὸν
λευε διακληρώσασθαι· μέχρι τ
δημάρχων εἰσηγήσατο, τῆσδε τῆς
τηγίας τὴν κρίσιν τοῦ δήμου
θαι· καὶ ὁ δῆμος εἵλετο τὸν
πίωνα. ἐδόθη δ᾽ αὐτῷ στρατι
μὲν καταλόγου, ὅσους ἦν ἀντὶ
πολωλότων, ἐθελοντὰς δ᾽ ἀγ
σους πείσειε παρὰ τῶν συμμάχω
ἐς βασιλέας καὶ πόλεις ὅσας
μοίως πέμπειν, τὸν Ῥωμαίω
μον ταῖς ἐπιστολαῖς ἐπιγράφοντ
ἔστιν οὓς ἔλαβεν οὕτω παρὰ πό
λεων καὶ βασιλέων. ὁ μὲν δή,
διοικησάμενος, ἐς Σικελίαν καὶ
Σικελίας ἐς Ἰτύκην ἔπλει.

Καλπούρνιος δὲ Πίσων ἐπο
κει τὰ μεσόγαια· καὶ Μαγκῖνος
φορμῶν Καρχηδόνι, μέρος τι
τείχους ἀμελούμενον ἰδών, οὗ κρη
προὔκειντο συνεχεῖς καὶ δύσβα
καὶ παρ᾽ αὐτῶν ἦν καὶ ἀμελούμ
ἤλπισε λαθὼν κλίμακας ἐποίσ
πι τὸ τεῖχος. καὶ προσέθηκε μ
τινὲς τῶν στρατιωτῶν ἀνῆλθον δ
μως· οἱ Καρχηδόνιοι δ᾽ ὀλίγω
τι ὄντων καταφρονήσαντες, ἀνέῳ
πύλην ἐς τοὺς κρημνοὺς ἐκφέρου
καὶ ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐξέδραμο

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

εὐθὺς οἱ Ῥωμαῖοι τρεψάμενοί τε
…ώκοντες, ἐς τὴν πόλιν διὰ τῆς
…πύλης συνεσέδραμον. βοῆς δ᾽ ὡς ἐ-
…νίκης γενομένης, ὅ, τε Μαγκῖ-
…ος ἐκφερόμενος ὑπὸ τῆς ἡδονῆς,
…ἄλλα ταχὺς ὢν καὶ κουφόνους,
…ἄλλος ὅμιλος ἅμα τῷ Μαγ-
…, τὰς ναῦς ἀφέντες, ἐς τὸ
…ος ἐβοηδρόμουν, ἄνοπλοί τε
…μενοί. ἤδη δὲ τοῦ θεοῦ περὶ δείλην
…ὄντος, ὀχυρόν τι πρὸς τῷ
καταβαλόντες, ἡσύχαζον. τρο-
δ᾽ ἀπορῶν ὁ Μαγκῖνος, ἐκά-
…ίσωνα καὶ τοὺς Ἰτυκαίων ἄρχον-
ἐπικουρεῖν αὐτῷ κινδυνεύοντι,
…οφὰς φέρειν κατὰ σπουδήν. καὶ ὁ
…έλλεν ἅμ᾽ ἕῳ πρὸς τῶν Καρχη-
…ν ἐξωθούμενος ἐς τοὺς κρημνοὺς
…ελεήσεσθαι. Σκιπίων δ᾽ ἑσπέρας
…τύχην κατήγετο, καὶ περὶ μέ-
νύκτας ἐντυχὼν οἷς ὁ Μαγκῖ-
ἔγραφε, τόν τε σαλπιγκτὴν
…ευεν εὐθὺς ἐπὶ πόλεμον ἠχεῖν,
…ὺς κήρυκας συγκαλεῖν ἐπὶ θά-
…αν ἐξ Ἰταλίας αὐτῷ, καὶ τοὺς
…τας Ἰτυκαίων· ὅσοι δ᾽ ὑπερή-
…, ἀγορὰν ἐς αὐτῶν τριήρεις
…φέρειν. αἰχμαλώτους τε Καρχη-
…ν τινὰς λύσας, ἀφῆκεν ἐξαγ-
…ειν αὐτοῖς ἐπιπλεῖν Σκιπίωνα.
…ε τὸν Πίσωνα ἱππέας ἄλλους ἐπ᾽
…οις ἔπεμπε, καλῶν αὐτὸν κατὰ
…ος. καὶ αὐτὸς ἐσχάτης φυλακῆς
…ετο, κελεύσας, ὅταν πλησιά-
…ιν, ὀρθοὺς ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων
…αι, ὡς πλείονα τὴν ὄψιν ἐμ-
…ιν τοῖς πολεμίοις. ὁ μὲν δὴ τάδ᾽
…χοσεν. ὁ δὲ Μαγκῖνος ἅμ᾽ ἕῳ,
Καρχηδονίων αὐτῷ πανταχόθεν
πιπτόντων, πεντακοσίους μόνους
εἶχεν ἐνόπλους, περιέστησε τοῖς
…ι,

Romanos procurrerunt, quibus fuſis fugatiſque milites à tergo hærentes per portam in urbem irruperunt pariter, editóque ut à victoribus jubilo, Mancinus lætitia geſtiens, vir & aliàs levis ac temerarius, ſimúlque turba cetera, navibus relictis ſemiermes concurrebant ad mœnia, ſuis opem laturi: jámque ſol ad occaſum vergebat, quum occupata munitione quadam in pomœriis, ibi quieti ſe continebant. ſed quia Mancinus carebat cibariis, Piſonem vocabat & magiſtratus Uticenſium, ut periclitanti ſuccurrerent, & cibos afferrent propere. Sic ille in periculo erat ne primo mane Pœni præcipitem per rupes impellerent. Scipio verò eo veſpere Uticam appulit, & circa mediam noctem acceptis Mancini literis, continuò juſſit ſigna canere: milites advectos revocavit per præcones ad mare, ſimúlque juventutem Uticenſium, ſeniores juſſit commeatus in triremes comportare: ſolutíſque aliquot captivis Carthaginienſium, dimiſit eos, nuntiaturos Scipionem cum claſſe advehi: Piſonem quoque aliis poſt alios equitibus ad eum miſſis vocavit, ut veniret celeriter, ipſe ultima vigilia ſolvit, juſſis militibus ut appropinquantes recti ſtarent in tabulatis, quo major numerus appareret hoſtibus. 70
Mancinus prima luce undique oppugnatus à Carthaginienſibus, orbem fecit ex D. quos ſolos armatos habuit, quo incluſit iner-

Mancinus in ſummum periculum conjectus.

Scipionis Uticam adventus.

iner-

inermium tria millia: jamque vim telorum & crebra vulnera vix ſuſtinens compellebatur in prærupta mœnium, quum naves Scipionis plenis velis in conſpectum venere, plenæ armatis militibus, non inexpectatæ Pœnis, qui à captivis præmoniti fuerant, Romanis vero nec opinatam ſalutem afferentes. cedentibus enim aliquantum Carthaginienſib. periclitantes in claſſem

Serranus Mancino claſſis ſucceſſor miſſus.

recepit Scipio: moxque Mancinum Romam remiſit. jam enim Serranus ſucceſſor ad claſſem venerat. ipſe non longè à Carthagine caſtra metatus eſt. Pœni quoque ad quintum ſtadium progreſſi à mœnibus ex adverſo ſua caſtra poſuerunt. in ea convenere Aſdrubal qui foris militiæ præerat, & Bithya præfectus equitum: adduxeruntque ſex millia veteranorum peditum & mille exercitatiſſimos equites.

Corrupta militum diſciplina.

At Scipio videns corruptam diſciplinam militum, ſub Piſone aſſuetorum otio, rapinis & avaritiæ, mixtámque his circumforaneorum multitudinem, qui prædæ cauſa excurrebant ad rapinas cum audacioribus, non expectato ducum imperio: quum

Lex caſtrenſis.

lex caſtrenſis pro deſertore habeat ſiquis ulterius ſecedat quàm unde ſignorum cantus audiri

γυμνοῖς, τετρακισχιλίοις οὖσι. πιεζόμε
μενος δὲ δι' ἐκείνων, καὶ συνωθού
μενος ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἤδη κατεκρη
μνίζετο· καὶ αἱ νῆες ὤφθησαν αἱ
Σκιπίωνος, ῥοθίῳ τε φοβερῷ κα
ταπλέουσαι, καὶ μεσταὶ πανταχόθ
ὁπλιτῶν ἐφεστώτων· Καρχηδονίοις
ἠθημένοις διὰ τῶν αἰχμαλώτων οὐ
ἀνέλπιστοι, Ῥωμαίοις δ' ἀγνοοῦσ
ἀδόκητον σωτηρίαν φέρουσαι. μικρ
γὰρ ὑποχωρησάντων τῶν Καρχηδονίων
ὁ Σκιπίων τοὺς κινδυνεύοντας ἐς αὐ
τὰς ἀνέλαβε· καὶ Μαγκῖνον μὲν αὐ
τίκα ἐς Ῥώμην ἔπεμψε (καὶ γὰρ
κεν αὐτῷ Σέῤῥας ἐπὶ τὴν ναυαρχία
διάδοχος) αὐτὸς δ' οὐ μακρὰν
Καρχηδόνος ἐστρατοπέδευε. οἱ δ
Καρχηδόνιοι, τῶν τειχῶν ἐς πέντε στα
δίους προελθόντες, ἀντήγειραν ἀ
τῷ χάρακα. καὶ αὐτοῖς ἐς τόνδε
χάρακα ἀφίκοντο Ἀσδρούβας τε
τῆς χώρας στρατηγὸς καὶ Βυθίας
ἵππαρχος, ἑξακισχιλίους πεζοὺ
ἄγοντες, καὶ ἱππέας ἐς χιλίους
χρόνῳ καὶ μελέτῃ γεγυμνασμένους.
Ὁ δὲ Σκιπίων, οὐδὲν εὔκοσμ
ἐν τοῖς στρατιώταις ὁρῶν, οὐδὲ τ
ταγμένον, ἀλλ' ἐς ἀργίαν καὶ πλε
νεξίαν καὶ ἁρπαγὰς ὑπὸ τοῦ Πίσων
ἐπιτετραμμένους· ἄλλο τε πλῆθος
αὐτοῖς συνόντας ἀγοραῖον, οἱ τ
λείας χάριν ἑπόμενοι, τοῖς θρασυ
τέροις συνεξέτρεχον ἐπὶ τὰς ἁρπα
γάς, ἄνευ παραγγέλματος ἰοῦσι
τοῦ νόμου λειποστρατιωτικὴν ἐν τοῖ
πολέμοις ἡγουμένου τὴν ἀποχωρου
τα πορρωτέρω σάλπιγγος ἀκοῆς·
στι

καὶ γὰρ ἧκεν αὐτῷ Σέῤῥας] Lege Σεῤῥανός, quod & interpres rectè o ſervavit, & Pigius ad annum V. C. DCVI. bene notavit ipſum Prætore claſſem Africanam ſortitum obtinuiſſe, & L. Mancino ſucceſſorem datu fuiſſe.

ἴστε

…ε πταίσωσιν οὗτοι, πάντα ἐς τὸν
…ατὸν ἀναφερόμεθα· καὶ ὅσα διαρ-
…γίαν, ἑτέρας ἔριδος αὐτοῖς κα-
…κῶν γιγνόμενα ἀρχάς· (πολλοὶ γὰρ
…υσκηνίων κατεφρόνουν διὰ τὰ
…, καὶ ἐς ἀνόμους πληγὰς καὶ
…ματα καὶ ἀνδροφονίας ἐχώρουν)
…αισθόμενος ὁ Σκιπίων, καὶ ἐλπί-
…ος οὔποτε κρατήσειν τῶν πολε-
…, εἰ μὴ τῶν ἰδίων κρατήσειε,
…γαγὼν ἐς ἐκκλησίαν αὐτοὺς, καὶ
…βῆμα ὑψηλὸν ἀναβὰς, ἐπέ-
…ξεν ὧδε·

Ἐγὼ μεθ' ὑμῶν, ὦ ἄνδρες, ὑπὸ
Μανιλίῳ στρατηγῷ ταττόμενος,
…ης εὐπειθείας ἐν ὑμῖν μάρτυσιν
…δωκα πεῖραν· ἣν νῦν ὑμᾶς αἰ-
…ῶ στρατηγῶν, κολάσαι μὲν ἐς ἔ-
…χατον ἐξουσίαν ἔχων τοὺς ἀπει-
…οῦντας, ὠφέλιμον δ' ἡγούμε-
…ς προαγορεῦσαι. ἴστε δὲ ἃ πράτ-
…ετε· καὶ τί με δεῖ λέγειν ἃ αἰ-
…χύνομαι; λῃστεύετε μᾶλλον ἢ πο-
…λεμεῖτε, καὶ διαδιδράσκετε, οὐ
…ρατοπεδεύετε· καὶ πανηγυρίζου-
…σιν ὑπὸ τῶν κερδῶν, οὐ πολιορ-
…κοῦσιν, ἐοίκατε· καὶ τρυφᾶν θέ-
…λετε πολεμοῦντες ἔτι, οὐ νενικη-
…κότες. τοιγάρτοι τὰ τῶν πολεμίων
…ἐξ ἀέλπτου καὶ βραχέος, οὗ κα-
…τέλιπον, ἐς τοσοῦτον ἐπῆρτο δυ-
…νάμεως, καὶ ἡμῖν ὁ πόνος ἐκ
…τῆσδε τῆς ῥᾳστώνης γέγονε χαλεπώ-
…m labor redditus ſit difficilior.

queant: & quicquid hi committant, imputari exercitui: tum, res raptas fieri contentionum injuriarúmque aliarum materiam (nam multi propter lucra contubernalibus contemptis, non abſtinebant à digladiationibus & cædibus) Hæc, inquam, animadvertens Scipio, & cogitans nunquam devicturum ſe hoſtes, ni ſuos in poteſtate habuerit, advocata concione pro tribunali, his eos verbis caſtigavit:

Ego vobiſcum, milites, Manilium ducem ſecutus, obedientiæ vobis teſtibus præbui ſpecimen, quam nunc pro imperio poſtulo à vobis: quamvis in contumaces animadvertendi extrema pœna poteſtatem habeam, tamen præmonere ducens ſatius. Scitis autem ipſi qualia committatis: (me certè pudet ea proferre in concione publica) latrocinia magis quàm bella geritis, & deſertis caſtris diſcurſatis, nundinationibus magis aſſueti quàm oppugnationibus: & delicias expetitis durante bello, ante victoriam: propterea hoſtium res præter ſpem brevi quo abſui tempore in tantum auctæ ſunt, ut nobis ſucceſſoribus, per tantam negligen… Quam culpam ſi mihi conſtaret veſtram

Oratio Scipionis ad milites ſuos de militum obedientia & officio.

71

…στε δὲ ἃ πράττετε] Scribe ἴστε. Perinde eſt autem acſi diceret, Satis …bis eſtis conſcii, me tacente.
…οὗ κατέλιπον] Libenter ſcripſerim, ἀφ' οὗ κατέλιπον. Ut enim ἀφ' οὗ …àm ἐξ οὗ malim legere, facit præpoſitionis ejuſdem uſus, qui trium vo…m intervallo præcedit. Hoc quoque animadvertendum eſt, ſcribendum …ἐπῆρται, ut legitur γέγονε. Quòd ſi ἐπῆρτο dicendum fuiſſet, certè & …γόνει.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

veſtram eſſe, ſtatim pœna ſequeretur: ſed quoniam in alium eam refero, nunc remitto vobis errata præterita. Ego certè non ad latrocinandum, ſed ad vincendum venio: nec ante victoriam pecunias exigam, ſed confectis prius hoſtibus. Ergo quotquot non militatis, abite omnes è caſtris hodie, præter eos qui poteſtatem manendi à me acceperint: nec ullum reverti volo, niſi qui commeatum afferat, eúmque milita-

„ τερος. τὰς δ' αἰτίας εἰ μὲ
„ ὑμῖν οὔσας ἑώρων, εὐθὺς ἂν ἐκ
„ λαζον· ἐπεὶ δ' ἀνατίθημι ἑ
„ ρῳ, νῦν ὑμᾶς ἀφίημι τῶν μέχ
„ νῦν γεγονότων· ἥκω δ' οὐ λῃστ
„ σων ἔγωγε, ἀλλὰ νικήσων· ο
„ χρηματιούμενος πρὸ τῆς νίκης
„ ἀλλὰ τοὺς ἐχθροὺς πρότερον ἐξε
„ γασάμενος. ἄπιτε πάντες ἐκ
„ στρατοπέδου σήμερον ὅσοι μὴ στρ
„ τεύεσθε, χωρὶς τῶν ἐπιτραπησο
„ μένων ὑπ' ἐμοῦ μένειν. τοῖς δ
„ ἐξιοῦσιν οὐδ' ἐπανελθεῖν βούλ
„ μαι, πλὴν εἴ τις ἀγορὰν φέροι, καὶ ταύτην στρατιωτικήν τε κ
„ ψιλ

ἥκω δὲ οὐ λῃστεύσων] Ad illud redit de quo illos initio ſuæ orationis re prehendit, quum diceret, λῃστεύετε μᾶλλον ἢ πολεμεῖτε. Quum autem d cat hîc, ἥκω δ' οὐ λῃστεύσων ἔγωγε, ἀλλὰ νικήσων, & in altero membro pr ceſſerit, νῦν μὲν ὑμᾶς ἀφίημι τῶν μέχρι νῦν γεγονότων, hac particula μὲν r ſpondente illi δ': non aliter hæc accipienda ſunt quàm ſi ita loquutus eſſe νῦν μὲν ὑμᾶς ἀφ. τῶν μ. νῦν γεγονότων, θέλω δ' οὐκέτι λῃστεύειν, ἀλλὰ νικ Perinde acſi diceret (ſi quadam paraphraſi uti hic conceditur) *Nunc remi vobis* (ſeu *condono*) *quod peccaſtis: ſed ea lege ut in poſterum, exemplo meo, n latrocinemini, ſed vincatis.* Eſtque hoc quoque obſervandum, eum, quu dicendum eſſet, ἥκω δ' οὐ λῃστεύσων ἔγωγε, ἀλλὰ πολεμήσων (ſicut repr hendens illos his uſus verbis fuerat, λῃστεύετε μᾶλλον ἢ πολεμεῖτε) maluil νικήσων dicere, bene ominandi cauſa, & ex ea ſpe quam ipſum concepil jam videbant, iis quoque ſpem injiciendo. Alioqui certè primo aſpectu v deri cui poſſet ſcribendum hîc, ἥκω δ' οὐ λῃστεύσων ἔγωγε, ἀλλὰ πολεμήσω Hoc enim optimè conveniret, (ut jam admonui) cum illis quæ parvo i tervallo præcedunt. Verum & hoc νικήσων ita reſolvi poteſt, οὕτω πολεμ σων ὥστε καὶ νικᾶν.

οὐδὲ χρηματιούμενος πρὸ τῆς νίκης] Hæc Scipionis verba reſpiciunt it dem ad alia ipſius, parvo intervallo præcedentia: iſta inquam, καὶ τρυ φᾶν θέλετε πολεμοῦντες ἔτι, οὐ νενικηκότες. Neque enim τρυφᾶν poſſunt m lites, niſi præcedat τὸ χρηματίζεσθαι. hoc autem jam ſignificaverat ſub appe latione τῶν κερδῶν. Sic autem κέρδη & τρυφὴν ab eo conjungi videbimus i fine hujus orationis.

ἄπιτε πάντες.] Aptum ſibi, meo judicio, locum haberet particula οὖ poſt ἄπιτε.

τοῖς δ' ἐξιοῦσιν.] Græci ſermonis conſuetudo non permittit ut ita qui loquatur, τοῖς δ' ἐξιοῦσιν οὐδ' ἐπανελθεῖν βούλομαι: ſed hoc modo, τοὺς δ ἐξιόντας οὐδ' ἐπανελθεῖν βούλομαι. Concedit quidem illa conſuetudo & dati vo uti, dummodo & ſecundum infinitivi modi verbum addatur. ut ſi, ex empli gratia, diceretur, τοῖς δ' ἐξιοῦσιν οὐδ' ἐπανελθεῖν ἐξεῖναι βούλομαι. A magis veriſimilis fortaſſe videbitur multis hæc emendatio, qua verbum o miſſum reponitur, quàm altera quæ dativum in accuſativum mutat.

ἐμὰ

ιλλω. ἔσαι δὲ καὶ τούτοις χρόνος
ρισμένος, ἐν ᾧ τὰ ὄντα διαθ-
ήσονται, καὶ τῆς πράσεως αὐτῶν
γὼ καὶ ὁ ταμίας ἐπιμελησόμε-
: καὶ τάδε μὲν εἰρήσθω τοῖς πε-
ιττοῖς· ὑμῖν δὲ τοῖς ἐστρατευ-
μένοις ἓν ἔσω παράγγελμα κοι-
ν ἐπὶ πᾶσιν ἔργοις, ὁ ἐμὸς
τρόπος καὶ πόνος. πρὸς γὰρ τόδε
κταθυνοντες αὐτούς, οὔτε προ-
υμίας ἁμαρτήσεσθε, οὔτε χά-
ιτος ἀτυχήσετε. χρὴ δὲ νῦν μὲν
πονεῖν, ἐν ᾧ κινδυνεύομεν· τὰ δὲ
κέρδη, τὴν τρυφὴν ἐς τὸν πρέ-
ποντα καιρὸν ἀναθέσθαι. ταῦτ'
γὼ προστάσσω καὶ ὁ νόμος· καὶ
τοῖς μὲν εὐπειθῶς ἔχουσιν οἴσει
πολλῶν ἀγαθῶν ἀμοιβήν, τοῖς
δ' ἀπειθοῦσι, μετάνοιαν.
Ὁ μὲν δὴ Σκιπίων ταῦτ' εἶπε,
εὐθὺς ἀπήλαυνε τὸ πλῆθος ἀν-
ν ἀχρείων, καὶ σὺν αὐτοῖς ὅσα
ιττὰ καὶ μάταια καὶ τρυφερὰ ἦν.
καθαροῦ δὲ τοῦ στρατοῦ γινομένου, καὶ
δεοῦς, καὶ ἐς τὰ παραγγελλό-
α ὀξέος, ἀπεπείραζε τῶν καλου-
ων Μεγάρων νυκτὸς μιᾶς δίχῃ
θέντων. χωρίον δ' ἐστὶν εὐμέγεθες
τῇ πόλει τὰ Μέγαρα, τῷ τεί-
παρεζευγμένον· ἐς ὃ τῇ μὲν ἑτέ-
περιέπεμπε, τῇ δ' αὐτὸς σὺν
λέκεσι καὶ κλίμαξι καὶ μοχλοῖς ἐ-
δίζεν εἴκοσι σταδίους ἀψοφητί,

rem ac ſimplicem: verùm his quoque tempus præſtituam in quo diſponant res ſuas, quarum venditionem ego & quæſtor curabimus. Hoc dictum ſit ſupernumerariis: vobis militibus unum mandandum habeo, ſuffecturum ad omnia quæ aggredimur, ut à me ſumatis exemplum morum ac induſtriæ: nam ſi ad eum ſcopum veſtros conatus dixeritis, nec alacritati ſucceſſus deerit, nec operi gratia. Nunc laborandum eſt dum urget periculum: lucra & deliciæ differantur in ſua tempora. Hæc ego, hæc diſciplina poſtulat: obedientes magna præmia manent, inobedientes pœnitentia.

Hæc locutus, continuò ſupervacuam turbam expulit, & cum his quicquid non tam ad victum pertinebat, quàm ad delicias. Sic repurgato exercitu, & ad mandata reverenter exequenda compoſito, una nocte clam aggreſſus eſt duobus locis Megara: qui locus in urbe peramplus, mœnibus eſt contiguus. Itaque circummiſſis qui eum diverſa parte invaderent, ipſe cum dolabris, ſcalis, vectibus, ibat per aliquot ſtadia ſilentio

Scipio repurgat exercitum.

Scipio Megara aggreditur.

72

ὁ ἐμὸς τρόπος καὶ πόνος] Jam antea, tanquam hæc duo, ſuum τρόπον & ſuum πόνον, in exemplum illis proponens, dixit illa, ἥκω δὲ οὐ ληϊσόμενος ἔγωγε, ἀλλὰ νικήσων.

τὰ δὲ κέρδη] Scribo, τὰ δὲ κέρδη καὶ τὴν τρυφὴν ἐς τὸν πρέποντα.

ἀπεπείραζε τῶν καλουμένων Μεγάρων νυκτὸς μιᾶς δίχῃ λανθάνων] Ita paſſim tertiam urbis Carthaginis partem vocat Appianus, quam *Magalia*, ſeu melius *Magaria* Servius & Iſidorus appellant, Erant autem *Megara* ſeu *Magaria*, portu *Cothone* & arce *Byrſa* demptis reliquum civitatis Carthaginenſis habitationi civium deſtinatum. Videatur Strabo.

lentio ſine omni ſtrepitu: ubi verò appropinquantem ſenſere diſpoſiti per mœnia, conclamantibus illis ipſe primus, móxque totus ejus exercitus, clamorem reddidit; diverſa quoque parte maximus exortus eſt: qui primus terror Carthaginienſes perculit, tot hoſtibus noctu repentè exortis ab utroque latere. Sed mœnia, quamvis magno conatu, ſuperare non potuit: ceterùm privati civis turrim deſertam, extra muros ſitam, & his parem celſitudine, juvenes audaces juſſit aſcendere: qui ſubmotis jaculando propugnatoribus, ligna & pontes tranſverſos injecerunt, per quos tranſcurrerunt in mœnia, & inde in Megara deſilierunt, diffractáque porta Scipionem admiſerunt: qui cum quatuor millibus introgreſſus, celeriter Carthaginienſes intra Byrſam compulit, quaſi capta urbe reliqua: in quo tumultu ac ſtrepitu vario nonnullis captis, etiam qui foris in caſtris erant, his deſertis in arcem ſe curſu receperunt unà cum aliis. Scipio, quia Megara conſita erant hortis & arbuſtis æſtivos fructus ferentibus, diſtincta etiam maceriis & ſepibus vivis aliiſque ſentibus, rivis quoque flexuoſis interfluentibus, veritus ne difficile militibus eſſet hoſtem per ignotas viarum ambages perſequi, néve nox occaſionem daret inſidiis, receptui cecinit. Ubi lux rediit, Aſdrubal

Aſdrubalis inaudita crudelitas erga capti-

μετὰ σιγῆς βαθυτάτης. αἰσθήσεως
ἄνωθεν, ὅτε μάλιστ' ἐπλησίαζε,
βοῆς ἀπὸ τειχῶν γινομένης, ἀντ
εβόησεν, αὐτός τε πρῶτος καὶ
στρατὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ ἐπὶ θάτερα
πεσταλμένοι, μέγιστον, ὡς τῇδε πρ
τῷ τοὺς Καρχηδονίους καταπλαγ
ναι, τοσούτων ἐχθρῶν ἐν πλευ
ραῖς ἄφνω νυκτὸς ἐπιγινομένων. κ
μὲν οὖν τὸ τεῖχος, οὐδὲν, καίπ
ἐπιχειρῶν, ἤνυεν· ἐς δὲ τινὸς ἰδιω
του πύργον ἔρημον, ἐκτὸς ὄντα
τείχους, καὶ τὸ ὕψος ἴσον ὄντα τ
τείχει, νεανίας ἀνεβίβασεν εὐτόλμους
οἳ τοὺς ἐπὶ τῶν τειχῶν ἀκοντίοις ἀ
νέστελλον· ξύλα τε καὶ σανίδας ἐς τ
διάστημα ἐπιθέντες, καὶ δι' αὐτῶ
ἐς τὰ τείχη διαδραμόντες, καθή
λαντο ἐς τὰ Μέγαρα· καὶ πυλίδ
κόψαντες, ἐδέχοντο τὸν Σκιπίωνα
ὁ δὲ εἰσῆλθε μὲν σὺν ἀνδράσι τετρα
κισχιλίοις· καὶ φυγὴ ταχεῖα τῶν Καρ
χηδονίων ἐς τὴν Βύρσαν ἦν, ὡς τ
ἄλλης πόλεως ἁλούσης. βοή τε ἐγί
γνετο ποικίλη, καὶ τινῶν αἰχμαλω
σία καὶ θόρυβος· ὡς καὶ τοὺς ἔξ
στρατοπεδεύοντας ἐκλιπεῖν τὸ χαρά
κωμα, καὶ ἐς τὴν Βύρσαν ἅμα τοῖ
ἄλλοις ἀναδραμεῖν. ὁ δὲ Σκιπίω
(τὸ γὰρ χωρίον τὰ Μέγαρα ἐλαχα
νεύετο, καὶ φυτῶν ὡραίων ἔγεμεν,
αἱμασιαῖς τε καὶ θριγκοῖς βάτου, καὶ
ἄλλοις ἀκάνθοις, καὶ ὀχετοῖς βαθέ-
σιν ὕδατος ποικίλοις τε καὶ σκολιοῖς
κατάπλεων ἦν) ἔδεισε μὴ ἄπορον
καὶ δυσχερὲς ᾖ στρατῷ διώκοντι, ἐν
ἀγνωσίᾳ μάλιστα διόδων· καὶ τις ἐν
νυκτὶ ἐνέδρα γένοιτο. ἀνεζεύγνυε δὴ
καὶ γινομένης ἡμέρας, ὁ Ἀσδρούβας
χαλεπῶς ἔχων τῆς ἐς τὰ Μέγαρα ἐπι-
χειρήσεως, ὅσα Ῥωμαίων εἶχεν αἰχ-

indignè ferens eam audaciam, quotquot ex Romanis captivos ha-

μάλωτα

...ωζα ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναγαγὼν (ὅ-
θεν συνώπτα Ῥωμαίοις ἔμελλε τὰ
δρώμενα ἔσεσθαι) τῶν μὲν ὀφθαλμοὺς,
...ώττας, ἢ νεῦρα, ἢ αἰδοῖα σι-
...ροις ἐξεῖλκε καμπύλοις· τῶν δ'
...τεμνε τὰ πέλματα, καὶ τοὺς
...τύλους ἐξέκοπτεν, ἢ τὸ δέρμα
...οιποῦ σώματος ἀπέσπα· καὶ
...τας ἐμπνοὺς ἔτι κατεκρήμνιζεν,
...λλακτα τοῖς Καρχηδονίοις τὰ ἐς
...ελω ἐπινοῶν. καὶ ὁ μὲν αὐτοὺς οὕ-
... ἠρέθιζε τὴν σωτηρίαν ἔχειν ἐν
... τῇ μάχῃ. περιέστη δ' αὐτῷ ἐς
...ναντίον ὧν ἐπενόει. ὑπὸ γὰρ συν-
...ος οἱ Καρχηδόνιοι τῶνδε τῶν
...είστων ἔργων περιδεεῖς ἀντὶ προ-
...ων ἐγίγνοντο, καὶ τὸν Ἀσδρού-
..., ὡς καὶ τὴν συγγνώμην σφῶν
...ρημένον, ἐμίσουν· καὶ μάλιστα ἡ
...ουλὴ αὐτοῦ κατεβόα ὡς ὠμὰ καὶ
...ερήφανα δεδρακότος ἐν συμφο-
...ς οἰκείαις τοσαῖσδε. ὁ δὲ καὶ τῶν
...ευτῶν τινὰς ἔκτεινε συλλαμβά-
... καὶ ἐς πάντα ὢν ἤδη περιδεής,
...τυραννίδα μᾶλλον ἢ στρατηγίαν
...ήλθεν, ὡς ἐν τῷδε μόνῳ τὸ ἀ-
...φαλὲς ἕξων, εἰ φοβερὸς αὐτοῖς εἴη,
... δι' αὐτὸ καὶ δυσεπιχείρητος. ὁ
...κιπίων τὸν μὲν χάρακα τῶν ἐχθρῶν,
... τῇ προτεραίᾳ καταλελοίπεσαν ἐς
...ἄστυ φεύγοντες, ἐνέπρησεν· ὅλου
... τοῦ ἰσθμοῦ κρατῶν, διετάφρευεν
...τὸν ἐκ θαλάσσης ἐπὶ θάλασσαν,
...έχων τῶν πολεμίων ὅσον ὁρμὴν βέ-
...ους. οἱ δὲ ἐπέκειντο, καὶ ἦν αὐτῷ
...νον ἐπὶ σταδίους τοῦ μετώπου πέν-
... καὶ εἴκοσιν, ἐργαζομένῳ τε ὁμοῦ
... μαχομένῳ. ὡς δὲ αὐτῷ τοῦτ' ἐξε-
...τέλεστο, ἑτέραν ὤρυξε τάφρον ἴ-
...ν, οὐ πολὺ τῆς προτέρας διέχων,

bebat, productos in mœnia, unde ſuis poterant eſſe conſpicui, aut oculis, aut linguis, aut nervis, aut pudendis, mulctavit, uncis ferreis ad hanc pœnam adhibitis: aliorum ſuccidit plantas, aliorum amputavit digitos, aut pellem detraxit toto corpore: atque ita vivos præcipitavit per rupes, ne Carthaginienſibus ullam ſpem pacis à Romanis impetrandæ relinqueret: utque exaſperatis 73 animis, in ſolis armis ſalutem reponerent. At res ceſſit in contrarium. nam Pœni, tam nefariorum facinorum ſibi conſcii, timidi potius quàm audaces reddebantur: & Aſdrubalem oderant, qui veniæ ſpem eis præciderat, præcipua ſenatus indignatione, qui eam immanitatem ac ſuperbiam intempeſtivam eſſe vociferabatur in calamitatibus publicis. At ille ſenatores etiam aliquot comprehenſos occidit: jámque omnibus formidandus, tyranno quàm præfecto erat propior: in eo tantùm ſecuritatem collocans, ſi timeretur à populo, & ideo non appeteretur facilè cujuſquam inſidiis. Scipio caſtra hoſtium pridie deſerta quum in urbem fugerent, incendit: & in univerſum iſthmo potitus, foſſam à mari ad mare perduxit, ad teli jactum ab hoſte ſemotus. Illi tamen opus impedire conabantur, quod per ſtadia vigintiquinque, militibus operantibus ſimul & propugnantibus, abſolutum eſt. quo perfecto alium foſſam parem fodit, non multùm à priore diſſitam, ſpe-

vos Romanos.

Aſdrubal ſenatores quoſdam Carthaginienſes occidit.

ſtantem ad mediterranea: addidiſque duabus tranſverſis, ut totus ambitus haberet formam quadrangulam, omnia vallis acutis muniit, poſt quos effodit foſſas alias. Ea verò parte quæ ſpectabat Carthaginem, murum etiam exſtruxit, xxv. ſtadiorum longitudine, altitudine pedum duodecim. turribus ac propugnaculis per intervalla eminentibus: latitudo muri æquabat altitudinis dimidium: in medio turris erat altiſſima, tecta quatuor faſtigiis, unde proſpicere licebat quid in urbe fieret. His operibus totius exercitus labore abſolutis intra dies noctéſque viginti, militibus viciſſim nunc arma, nunc ferramenta ſumentibus, nec niſi neceſſariam curam corporis admittentibus, in his caſtris collocavit copias: quæ alterum quoque uſum præbebant, munitionum videlicet: quarum longitudine intercludebantur commeatus obſeſſis importari ſoliti terreſtri itinere: nam hac cervice excepta reliquum urbis mari alluebatur. Quod primum ac præcipuum malorum famíſque fuit initium: nam ex quo populariter ex agris in urbem migratum fuerat, nec egredi quiſquam audebat, metu obſidentium, nec urbs frequentabatur propter bellum à negotiatoribus: Afrorum tantùm commerciis raro annona ſubvehebatur mari, quoties per tempeſtates licebat; major pars per terram afferebatur. quæ via poſtquam ob-

74 Commeatus obſeſſis Carthaginienſibus intercluſi.

ἐς τὴν ἤπειρον ἀφορῶσαν. δύο τε ἐπικαρσίας αὐταῖς ἑτέρας προσθεὶς, ὡς γενέσθαι τὸ ὅλον ὄρυγμα τετράγωνον, ἐσταύρωσε πάντα ξύλοις ὀξέσι· καὶ ἐπὶ τοῖς σταυροῖς τὰς μὲν ἄλλας τάφρους ἐχαράκωσε, τῇ δ᾽ ἐς τὴν Καρχηδόνα ὁρώσῃ καὶ τεῖχος παρῳκοδόμησεν, ἐπὶ τοὺς πέντε καὶ εἴκοσι σταδίους, ὕψος μὲν δυόδεκα ποδῶν, χωρὶς ἐπάλξεών τε καὶ πύργων (οἱ δ᾽ ἐκ διαστήματος ἐπέκειντο τοῦ τείχους) τὸ δὲ βάθος ἐφ᾽ ἥμισυ μάλιστα τοῦ ὕψους. ὁ δὲ ἐν μέσῳ πύργος, ὑψηλότατός τε ἦν, καὶ ἐπ᾽ αὐτοῦ ξύλινος ἐπέκειτο τετρώροφος, ὅθεν καθεώρα τὰ γινόμενα ἐν τῇ πόλει. ταῦτα δ᾽ ἡμέραις εἴκοσι καὶ νυξὶν ἐργασάμενος, ὅλῳ τῷ στρατῷ πονοῦντι, καὶ παραλλὰξ ἐργαζομένῳ τε καὶ πολεμοῦντι, καὶ σῖτον ἢ ὕπνον μὴ αἱρουμένῳ, τὴν στρατιὰν ἐσήγαγεν ἐς τόδε τὸ χαράκωμα. καὶ ἦν αὐτῷ τοῦτο, στρατόπεδόν τε ὁμοῦ, καὶ κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπιτείχισμα ἐπίμηκες· ὅθεν ὁρμώμενος τὴν ἀγορὰν ἀφῃρεῖτο Καρχηδονίους, ὅση κατὰ γῆν αὐτοῖς ἐφέρετο. ὅτι γὰρ μὴ τῷδε τῷ αὐχένι μόνῳ τὰ λοιπὰ ἡ Καρχηδὼν περίκλυστος ἦν· καὶ τοῦτο πρῶτον αὐτοῖς καὶ μάλιστα ἐγίγνετο λιμοῦ καὶ κακῶν αἴτιον. ἅτε γὰρ τοῦ πλήθους παντὸς ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὴν πόλιν ἀνοικισαμένου, οὔτε προϊόντος πῃ, διὰ τὴν πολιορκίαν, οὔτε ξένων ἐμπόρων διὰ τὸν πόλεμον θαμινοὺς ἐπιόντων, μόνῃ τῇ τῆς Λιβύης ἀγορᾷ χρώμενοι, μικρὰ μέν ποτε καὶ διὰ θαλάσσης, ὅτε ὡραῖον εἴη, τὰ πλέονα κατὰ τὴν γῆν ἐπεκομίζοντο· ἀφῃρημένοι δὴ τότε τὴν

ἐκ τῆς

…γῆς κομιδὴν, ἐπιπόνως ἤ-…το τοῦ λιμοῦ. Βιθύας τε (ὅς-…ἵππαρχος ἦν αὐτοῖς, καὶ ἐ-…ετο ἐπὶ σῖτον) ἐκ πολλοῦ περι-…ν μὲν ἢ βιάσασθαι τὸ χαράκωμα …κιπίωνος οὐκ ἐτόλμα· περι-…ν δὲ τὴν ἀγορὰν ἐς τὰ πόῤῥω … μακροῦ, ναυσὶν ἐσέπεμπεν, …μένουσῶν μὲν τῇ Καρχηδόνι νεῶν …κιπίωνος. ἀλλ' οὔτε διηνεκῶς, … πυκναὶ συνειστήκεσαν, ὡς ἐν …ῤῥῳ καὶ περικρήμνῳ θαλάσσῃ. …ρά τε τὴν πόλιν αὐτὴν οὐκ ἐ-…το ἀνακωχεύειν, τῶν Καρχηδο-… τοῖς τείχεσιν ἐφεστώτων, καὶ τοῦ …ατος ἐκεῖ μάλιστα διὰ τὰς …ρας ταρασσομένου. ὅθεν αἱ φορ-…ς αἱ Βιθύου, καὶ εἴ τις ἄλλος …ορος ὑπὸ κέρδους ἐθελοκινδύ-… ἠπείγετο, φυλάσσοντες ἄνεμον …πόντου πολὺν, πεπετασμένοις … ἱστίοις διέθεντο· ἀδυνάτων οὐσῶν … τῶν τριηρῶν ὁλκάδας φερομένας … καὶ πνεύματι διώκειν. σπανίως …ουν ἐγίγνετο, καὶ μόνον ὅτε βίαιον … πνεῦμα ἐκ πόντου. καὶ ταῦτα δ' … φέροιεν αἱ νῆες, Ἀσδρούβας …σμυρίοις ἀνδράσι μόνοις διένε-…, οὓς ἐς μάχην ἐπελέλεκτο, καὶ …ἄλλου πλήθους κατεφρόνει· ὅθεν …χθουν μάλιστα ὑπὸ τοῦ λιμοῦ. … Σκιπίων αἰσθανόμενος, ἐπε-… τὸν ἔσπλουν αὐτοῖς τοῦ λιμένος …δύσιν τε ἀφορῶντα, καὶ οὐ πάνυ …ρω τῆς γῆς ὄντα, ἀποκλεῖσαι· χῶ-…ουν ἐς τὴν θάλασσαν ἔχον, μα-…ν, ἀρχόμενος μὲν ἀπὸ τῆς ται-…ς, ἣ μεταξὺ τῆς λίμνης οὖσα καὶ … θαλάσσης, γλῶσσα ἐκαλεῖτο· …ρῶν δ' ἐς τὸ πέλαγος, καὶ δι-…νων ἐπὶ τὸν ἔσπλουν, ἤρειδε λίθοις τε μεγάλοις καὶ πυκνοῖς, ἵνα … ὑπὸ τοῦ κλύδωνος διαφθείροιτο· καὶ πλάτος τοῦ χώματος, τὸ

ſepta eſt, fame laborare cœperunt. Bithya quoque, præfectus equitum, ad frumentandum miſſus, diu nec accedere Scipionis caſtra, nec perrumpere auſus eſt: ſed è longinquo tardè mittebat in urbem frumentum navibus impoſitum, quamvis naves Romanæ prope urbem ſtarent: ſed nec continuæ, nec denſæ, ut circa importuoſa præruptáque littora, nec poterant fluitare propius, ſtantibus Pœnis ſupra mœnia, & fluctibus ibi maximè propter ſaxa ſævientibus: ideo naves onerariæ Bithyæ, & ſi quis negotiator lucri cauſa contemnebat periculum, obſervato vento quoties à mari flaret vehementior, plenis velis pervadebant, tutæ à triremibus, quæ curſum earum æquare non poterant: ſed occaſio hæc rarò ſe offerebat, nec niſi quum à mari ventus flaret vehementior. Et hos ipſos maritimos commeatus Aſdrubal diſtribuebat ſolis triginta millibus virorum, quos ad militiam ſelegerat: reliquam multitudinem contemnebat, quæ maximè fame laborabat. Id ubi ſenſit Scipio, conatus eſt claudere os portus, ad occidentem ſpectans, & non longè remotum à littore: produxit igitur in mare longum aggerem, ab ea lingua quæ inter ſtagnum erat & mare, per altum rectà verſus os protendens, dejectis & conſtipatis ſaxis prægrandibus, ne fluctibus cederent: ejus aggeris

Aggere in mari facto portum Carthaginienſium claudit Scipio.

75 aggeris latitudo vigintiquatuor pedum fuit in ſuperficie, in fundo verò quadrupla. Id opus initio Pœni ridebant, contemnentes, ut tardè aut fortaſſe nunquam abſolvendum. ſed quum totus exercitus certatim conferret operas, non interdiu, non noctu laborem intermittendo, tandem territi, aggreſſi ſunt diverſa portus parte, qua peninſula procurrit in medium pelagus, fodiendo aperire os aliud, quò nullus agger procedere poterat propter maris altitudinem & vim ventorum ſævientium, fodiebant autem populariter unà cum mulieribus & pueris, intus incipientes, & occultè verſantes in opere, ſimulque triremes ac quinqueremes ædificabant è materia vetere, ſumma cum alacritate ac audacia. Et adeo celabant omnia, ut ne captivi quidem poſſent Scipioni quicquam manifeſtè dicere, niſi ſtrepitum in portubus eſſe die noctéq; continuum, ceterùm, in quem uſum, ſe neſcire: donec apparatis jam rebus omnibus Carthaginienſes aperuerunt os portus circa diluculum, & eruperunt L. triremibus: cercuris verò, myoparonibus & aliis minoribus navigiis multis, ad terrorem ornatis egregiè. Romanos & novum os repentè apertum, & claſſis inde erumpens in tantum terruit, ut Pœni, ſi continuò claſſem aggreſſi fuiſſent, neglectam abſentibus, & ad oppugnationem verſis tum ſociis navalibus, tum remigibus facilè totam potuerint in ſuam poteſtatem redigere: nunc qui

Pœni claſſem Romanorum poſſunt totam ſubvertere.

μὲν ἄνω, τεσσάρων καὶ εἴκοσι ποδῶν,
τὸ δ' ἐς τὸν βυθὸν, καὶ τετραπλά-
σιον ἦν. τοῖς δὲ Καρχηδονίοις, ἀρ-
χομένου μὲν τοῦ δὲ τοῦ ἔργου, κα-
φρόνησις ἦν, ὡς χρονίου τε καὶ
κροῦ, καὶ ἴσως ἀδυνάτου· προϊόν-
δὲ σὺν ἐπείξει τοσοῦδε στρατοῦ,
τε ἡμέραν ἐκλείποντος ἐπὶ τοῖ
γοις, μήτε νύκτα, ἔδεισαν. καὶ
μα ἕτερον ἐπὶ θάτερα τοῦ λιμέ
ὤρυσσον ἐς μέσον τὸ πέλαγος
μηδὲν χῶμα προελθεῖν ἐδύνατο
πὸ βάθους τε καὶ πνευμάτων ἀγρ
τέρων. διώρυσσον δ' ἅμα γυναι
καὶ παισὶν, ἔνδοθεν ἀρχόμενοι,
πάνυ λανθάνοντες· ἅμα δὲ καὶ
ἐξ ὕλης παλαιᾶς ἐναυπήγουν, τ
τήρεις τε καὶ πεντήρεις, οὐδὲν ὑ
λείποντες εὐψυχίας τε καὶ τόλμ
οὕτω δ' ἅπαντα ἐπέκρυπτον,
μήτε τοὺς αἰχμαλώτους ἔχειν τι
Σκιπίωνι σαφὲς εἰπεῖν, ἀλλὰ κ
πον μὲν ἐν τοῖς λιμέσιν ἡμέρας
καὶ νυκτὸς εἶναι πολὺν ἀπαύστ
τὴν δὲ χρείαν οὐκ εἰδέναι· μέχ
γε δὴ πάντων ἑτοίμων γενομένων
Καρχηδόνιοι τὸ στόμα ἀνέῳξαν π
ἕω, καὶ ναυσὶ πεντήκοντα μὲν τρ
ρετικαῖς, κερκούροις δὲ, καὶ μ
πάρωσι, καὶ ἄλλοις βραχυτέρ
πολλοῖς, ἐξέπλεον, ἐς κατάπλη
ἐσκευασμένοις φοβερῶς. Ῥωμαί
δὲ τό, τε στόμα ἄφνω γενόμενο
καὶ ὁ στόλος ἐπὶ τῷ στόματι ἐς τ
σόνδε κατέπληξεν, ὡς τοὺς Καρχ
δονίους, εἰ αὐτίκα ταῖς ναυσὶ τα
Ῥωμαίων ἐπέθεντο, ἠμελημένας
ὡς ἐν τειχομαχίᾳ, καὶ οὐδενὸς να
του παρόντος, οὐδ' ἐρέτου, ὅλο
ἂν τοῦ ναυστάθμου κρατῆσαι. νῦν

(αἰλῶνα

(λῶναι γὰρ ἔδει Καρχηδόνα) τότε
ρες μόνην ἐπίδειξιν ἐπέπλευσαν,
σοβαρῶς ἐπιτωθάσαντες ἀνέστρε-
ν· τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ μετὰ τοῦτο ἐς
υμαχίαν καθίσταντο καὶ οἱ Ῥω-
ῖοι, τάς τε ναῦς καὶ τἆλλα εὐ-
πισάμενοι ἀντανήγοντο. βοῆς δὲ
παρακελεύσεως ἑκατέρωθεν γιγνο-
ένης, καὶ προθυμίας ἐρετῶν τε καὶ
ερνητῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν, ὡς ἐν
δὲ λοιπὸν Καρχηδονίοις μὲν τῆς
τηρίας οὔσης, Ῥωμαίοις δὲ τῆς νί-
ς ἐντελοῦς, πληγαί τε πολλαὶ καὶ
ύματα ποικίλα ἐγίγνετο παρ'
φοῖν, μέχρι μέσης ἡμέρας. ἐν
τῷ πόνῳ τὰ σκάφη τῶν Λιβύων
σμικρὰ ταῖς Ῥωμαϊκαῖς ναυσὶ
γάλαις οὔσαις ἐς τοὺς ταρσοὺς ὑ-
τρέχοντα, διέτρησε πρύμνας, καὶ
ἔκοπτε πηδάλια καὶ κώπας· καὶ
λα πολλὰ καὶ ποικίλα ἐλύπει, ῥᾳ-
ρῶς τε ὑποφεύγοντα, καὶ ῥᾳ-
ρῶς ἐπιπλέοντα. ἀκρίτου δ' ἔ-
τῆς ναυμαχίας οὔσης, καὶ τῆς ἡμέ-
ας ἐς δείλην τρεπομένης, ἔδοξε
ῖς Καρχηδονίοις ὑποχωρεῖν, οὔτι
κατὰ ἧτταν, ἀλλ' ἐς τὴν ἐπιοῦσαν
ὑπερτιθεμένοις. καὶ αὐτῶν τὰ σκά-
η τὰ βραχύτερα προύφευγε, καὶ
ἔσπλουν προλαβόντα, ἐς ἄλλη-
α ὠθεῖτο, ὑπὸ τοῦ πλήθους, καὶ
ὸ στόμα βύζην ἀπέκλειεν. ὅθεν αἱ
είζους ἐπανιοῦσαι τοῦ ἔσπλου ἀφή-
ντο, καὶ εἰς τὸ χῶμα κατέφυγον,
πρὸ τοῦ τείχους εὐρύχωρον ἐμπό-
οις ἐς διάθεσιν φορτίων ἐγεγένητο
ἐκ πολλοῦ. καὶ παρατείχισμα ἐπ'
αὐτοῦ βραχὺ ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ
ἐπεποίητο, ἵνα μὴ ὡς ἐν εὐρυχώ-
ρῳ στρατοπεδεύσαιεν ποτὲ οἱ πολέ-
μιοι. ἐς μὲν δὴ τόδε τὸ χῶμα αἱ

fatale erat deleri Carthaginem, contenti oſtentatione, inſultationeque ſuperba in portum reverterunt. Tertia verò die naves provexerunt ad prælium, & Romani apparata claſſe, rebúſque ceteris, ex adverſo promoverunt: concurrerunt autem magnis utrinque hortantium clamoribus, & remigum ſimul ac gubernatorum animis, dum alteri de ſalute, alteri de ſuprema manu imponenda victoriæ dimicant, multis ultro citróque illatis ictibus ac vulneribus in mediam uſque diem. In quo prælio naviculæ Pœnorum ſubeuntes Romanas, tanto majores, nunc puppibus, nunc gubernaculis, nunc remis detritis, mulctabant modis variis, pari agilitate ſuffugiendo incurſandóque denuo. Quúmque dubio Marte certatum eſſet uſque veſperam, viſum eſt Carthaginienſibus, ſatius eſſe retrocedere, non quòd victos ſe faterentur, ſed quòd certamen differrent in craſtinum. Eorum minora navigia celeriore fuga occuparunt portus oſtium, & conſtipata præ multitudine refertum occluſerunt, adeo ut majoribus redeuntibus in portum non pateret aditus: refugerêntque ad aggerem, qui ante mœnia ſpatioſus, dudum ad excipiendas negotiatorum ſarcinas extructus fuerat, in quo loricula non alta hujus belli tempore fuit addita, nequando locus hic propter amplitudinem occuparetur ab hoſtibus. Ad eum aggerem

Navale prælium Romanorum & Carthaginienſium.

76

aggerem naves Pœnorum portu excluſæ ubi refugêre, ſteterunt proris in hoſtes obverſis, militibus aliis è claſſe, aliis ex aggere, aliis è lorica antemurali propugnantibus. Romanis verò expeditus in eas erat impetus: nec difficile fuit pugnare cum navibus ſtantibus: ſed quoties ſe reciperent, quia propter longitudinem circumagebantur tardius, tantundem recipiebant damni quantum dederant: nam averſæ fiebant obnoxiæ Punicarum incurrentium ictibus: donec quinque naves Sidenſium, Scipioni miſſæ à ſociis, ancoras in altum longo intervallo jecerunt: à quibus ubi longos rudentes religarunt, in Punicas invehebantur remigio, & inflicta plaga rudentem à puppi legebant: rurſumq; repetito impetu, eodem modo in puppim retrocedebant. Id Sidenſium commentum tota claſſis imitata, multum incommodavit hoſtibus, continuatóque in noctem prælio, quotquot ſuperfuere naves Carthaginienſium, in urbem ſuam refugerunt. Scipio mane invaſit aggerem, quòd eſſet locus ad portum infeſtandum idoneus. incuſſis igitur in loricam arietibus, & admotis multis machinis, partem ejus diruit. At Pœni, quamvis fame variiſque moleſtiis preſſi, noctu excurrerunt in Romanorum machinas: non per terram (non enim erat tranſitus) nec navibus (erat enim ibi vadoſum mare) ſed nudi, non accenſis facibus, ne è

Naves Sidenſium Scipioni miſſæ.

Sidenſium commentum.

77

νῆες αἱ τῶν Καρχηδονίων, ἀποκλεισ-
μένοι, καταφυγοῦσαι, μετωπηδὸν
ὡρμίσαντο· καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐπι-
όντας οἱ μὲν ἀπ' αὐτῶν τῶν νεῶν οἱ
δ' ἀπὸ τοῦ χώματος, οἱ δ' ἐκ τοῦ
διατειχίσματος ἀπεμάχοντο. Ῥω-
μαίοις δὲ ὁ μὲν ἐπίπλους ἦν ῥᾳδι-
καὶ τὸ μάχεσθαι ναυσὶν ἑστώσαις εὐ-
ρές· αἱ δ' ἀναχωρήσεις, δι' ἀνα-
φὴν τῶν νεῶν μακρῶν οὐσῶν, β-
δεῖαί τε καὶ δυσχερεῖς ἐπεγίγνο-
ὅθεν ἀντέπασχον ἐν τῷδε τὰ ὁμ-
ὅτε γὰρ ἐπιστρέφοιντο, ἐπλήσσοντο
πὸ τῶν Καρχηδονίων ἐπιπλεόντων·
χει νῆες Σιδητῶν πέντε, αἳ φι-
Σκιπίωνος εἵποντο, τὰς μὲν ἀγκύ-
καθῆκαν ἐκ πολλοῦ διαστήματος
τὸ πέλαγος, ἀψάμεναι δ' ἀπ' α-
κάλους μακροὺς, εἰρεσίαν τοῖς Καρ-
δονίοις ἐπέπλεον, καὶ ὅτε ἐγχρίμψ-
ὑπεχώρουν τοὺς κάλους ἐπισπώμε-
κατὰ πρύμναν· αὖθις τε ῥοθίῳ κα-
πλέουσαι, πάλιν ἀνήγοντο κατὰ π-
μναν. τότε γὰρ ὁ στόλος ἅπας, τ-
τῶν Σιδητῶν ὁρῶντές τε καὶ μιμούμεν-
πολλὰ τοὺς ἐχθροὺς ἔβλαπτον. καὶ
ἔργον ἐς νύκτα ἐτελεύτα· καὶ ἐς τ-
πόλιν διέφυγον αἱ τῶν Καρχηδονί-
νῆες, ὅσαι γε ἔτι ἦσαν ὑπόλοιπ-
Σκιπίων δὲ, γινομένης ἡμέρας,
πεχείρει τῷ χώματι· καὶ γὰρ
εὔκαιρον ἐπιτείχισμα τοῦ λιμένος
κελοῖς οὖν τὸ παρατείχισμα τι-
πτων, καὶ μηχανήματα πολλὰ ἐπι-
γων, μέρος αὐτοῦ κατέβαλεν. οἱ
Καρχηδόνιοι, καίπερ ὑπὸ λιμοῦ
κακώσεως ποικίλης ἐνοχλούμενοι
νυκτὸς ἐξέδραμον ἐπὶ τὰ Ῥωμαίω
μηχανήματα, οὐ κατὰ γῆν (οὐ γὰ
ἦν δίοδος) οὐδὲ ναυσὶν (ἀλιτενὴ-
γὰρ ἦν ἡ θάλασσα) ἀλλὰ γυμνο-
δᾷδας ἔφερον, οὐχ ἡμμένας, ἵνα μ-
μακρόθε-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

μκρόθεν εἶεν καταφανεῖς. ἐς δὲ τὴν λασσαν ἐμβάντες, ᾗ μὴ τις ἂν οσεδόκησεν, οἱ μὲν ἄχρι τοῦ μα- βρεχόμενοι διεβάδιζον, οἱ δὲ καὶ έον ἕως ἐπὶ τὰ μηχανήματα ἐλ- ντες, ἐξῆψαν τὸ πῦρ, καὶ κατά- φοι γενόμενοι, πολλὰ μὲν ἔπα- , ἅτε γυμνοὶ τιτρωσκόμενοι, λὰ δ' ἀντέδρασαν ὑπὸ τόλμης· καὶ τὰς ἀκίδας τῶν βελῶν καὶ τὰς αἰ- μὰς ἐν στέρνοις καὶ ὄψεσι φέροντες ἀνίεσαν, ὥσπερ θηρία πληγαῖς ούμενοι· μέχρι τὰ μηχανήματα έπρησαν, καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐτρέ- αντο θορυβουμένους. ἔκπληξίς τε τάραχος ἦν ἀνὰ ὅλον τὸ στρατό- δον, καὶ φόβος οἷος οὐ πρίν, ὑ- μανίας γυμνῶν πολεμίων. ὥστε σας ὁ Σκιπίων, μετὰ ἱππέων ἔξω ελέθει, καὶ τοὺς οἰκείους, εἰ μὴ ξαιεν τῆς φυγῆς, ἐκέλευε βάλλειν. δὲ οὓς ἔβαλε καὶ ἀπέκτεινεν· ἕως πλείους διεσώθησαν ἐς τὸ στρατό- δον ὑπ' ἀνάγκης, καὶ διενυκτέ- ευσαν ἔνοπλοι, τὴν ἀπόγνωσιν τῶν θρῶν δεδιότες. οἱ δὲ τὰς μηχα- ς ἐμπρήσαντες, ἐξένεον αὖθις εἰς οἰκεῖα. ἅμα δ' ἡμέρᾳ, Καρ- δόνιοι μὲν, οὐκ ἐνοχλούντων σφᾶς μηχανῶν πολεμίων, τὸ διαπε- πτωκὸς τοῦ διατειχίσματος ᾠκοδό- μουν, καὶ πύργους ἐν αὐτῷ πολ- λοὺς ἐποίουν ἐκ διαστήματος. Ῥωμαῖοι δ' ἑτέρας ἐργασάμενοι μηχανάς, χώματα ἤγειρον ἀντιμέ- τωπα τοῖς πύργοις· δᾳδάς τε συγ- κομισάμενοι καὶ θεῖον ἐν κάδω- σι, καὶ πίσσαν, ἐπ' αὐτοὺς ἐσφεν- δόνων· καὶ ἔστιν οὓς τῶν πύργων ἐνε- πίμπρασαν. καὶ τοὺς Καρχηδονίους φεύγοντας ἐδίωκον. ὀλισθηρὸς δ' ἦν ὁ δρόμος, ὑφ' αἵματος πεπηγότος ὑπογύου τε καὶ πολλοῦ· ὥστε τῶν φευγόντων

longinquo eſſent conſpicui. Ceterum ingreſſi mare quà nemo expectarat, alii vadis tranſibant, merſi uſque pectora, alii natabant, donec ad machinas ventum eſt: ubi accenſo igne jam conſpicui, multa, utpote nudi, acceperunt vulnera, multa etiam intulerunt incommoda præferocia: quippe qui ſpiculis & cuſpidibus confixi facies ac pectora, non remittebant impetum, ſed more ferarum in vulnera ruebant: donec incenſis machinis propugnatores earum verterunt in fugam trepidos, nudo ac furente hoſte tota caſtra turbante magis quàm unquam antea.

Nudi Pœni hoſtes in fugam vertunt.

Itaque territus Scipio, circumequitabat eà cum turmalibus, juſſis ſuos ni fugam ſiſterent, configere: & confixit quoſdam:

Scipio ſuos fugientes configi jubet.

donec plures hac neceſſitate redire in caſtra compulit, perituros alioquin: & pernoctatum eſt in armis: tantum terroris furor deſperatorum intulit. illi machinis incenſis natatu domum reverſi ſunt. Ubi verò dies illuxit, Pœni jam tuti à machinis, inſtaurabant partem antemuralis dirutam, addendo multas turres certis interſtitiis. Romani, fabricatis aliis machinis, aggeres excitabant ex adverſo turrium: è quibus in eas jaculabantur faces, & ſulfur ac picem in fictilibus, incenderúntque nonnullas, & Pœnos fuſos perſequebantur: erat autem ſolum, quà currebant, fuſo recenti cruore lubricum. ut fugientes non

non liceret aſſequi. Scipio verò toto aggere occupato, foſſa eum muniit, & muro lateritio pari cum hoſtium mœnibus altitudine, nec longè ab his diſtante:
78 quo abſoluto quatuor millia militum aſcendere juſſit, & tela jaculáque contemptim in adverſos hoſtes ingerere: qui quoniam pares erant celſitudine, feriebant eos non irritis ictibus. atque ita æſtas abſumpta eſt.

Hyemis autem initio Scipio ſtatuit Carthaginienſium copias & auxilia quæ foris habebant, primùm tollere, unde illis commeatus ſubmittebantur: dimiſſis igitur aliis aliò ducibus, ipſe contra Diogenem, Aſdrubali faventem, Nepherim per ſtagnum profectus eſt, juſſo illuc terreſtri itinere accurrere C. Lælio. quò poſtquam pervenit, caſtra duobus ſtadiis à Diogene remota poſuit: ubi Guluſſa ad illum continenter infeſtandum relicto, ipſe properavit Carthaginem, ſubinde ultro citróque curſitans, ut quæ gerebantur inſpiceret. Quúmq; corruiſſent duo caſtella Diogenis, Scipio mille ſelectos averſa parte locavit in inſidiis, ipſe à fronte cum tribus millibus æquè ſelectorum aſcendebat per ruinas caſtellorum, non uno agmine, ſed ſeorſum, juſſis oppugnare militibus adeo conſtipatis, ut primi nullo modo repelli poſſent propter impetum ſequentium: Afris autem ad clamorem irruentium occurrentibus, & huc intentis omnibus, mille alii, ſic ut

Scipio contra Diogenem proficiſcitur.

ἀπελείποντο ἄκοντες. ὁ δὲ Σκιπ-
τοῦ χώματος ὅλου κρατῶν, τε-
τάφρευεν αὐτὸ, καὶ τεῖχος ἐκ πλιν-
θων, οὔτε κολοβώτερον τοῦ τῶν πο-
λεμίων, οὔτ' ἐκ μακροῦ διαστήμα-
τος αὐτῶν· ὡς δ' ἐξείργαστο αὐ-
καὶ τὸ τεῖχος, τετρακισχιλίοι-
αὐτὸ ἔπεμπεν, ἐπαφιέναι τοῖ-
ἐχθροῖς βέλη τε καὶ ἀκόντια.
καταφρονήσει δὲ, ἰσομέτωποι γε-
νόμενοι, ἔβαλλον αὐτοὺς ἐπιτυχῶς.
τὸ θέρος ἐς ταῦτα ἀνηλώθη.

Χειμῶνος ἀρχομένου, τὴν ἐν
χώρᾳ τῶν Καρχηδονίων δύναμιν τ-
συμμάχους ὁ Σκιπίων ἔγνω περι-
ελεῖν, ὅθεν αὐτοῖς διεπέμπετο.
ἐκπέμψας οὖν ἑτέρωθεν ἑτέρους,
τοὺς ἐς Νέφεριν ἐπὶ Διογένη τὸν
Ἀσδρούβα φρονοῦντα, τὴν Νέ-
φεριν ἠπείγετο διὰ τῆς λίμνης,
Γάϊον Λαίλιον κατὰ γῆν περιέπ-
πεν. ὡς δὲ ἀφίκετο, δύο σταδί-
ἀποσχὼν τοῦ Διογένους ἐστρατοπέδ-
καὶ Γελόσσην καταλιπὼν ἐγχρίπτειν
παύστως τῷ Διογένει, αὐτὸς
Καρχηδόνος ἠπείγετο· ὅθεν ἐς
Νέφεριν τε καὶ Καρχηδόνα διετρό-
ζεν, ἀεὶ τὰ γιγνόμενα ἐφορῶν.
δὲ τοῦ Διογένους μεσοπυργίων κα-
πεσόντων, ἧκεν ὁ Σκιπίων, καὶ
λίους ἐπιλέκτους ὄπισθεν τοῦ Διο-
νους ἐνεδρεύσας, ἑτέροις ἐκ μετ-
που τρισχιλίοις, ἀριστίνδην καὶ το-
δε ἐπιλελεγμένοις, ἐπέβαινεν ἐπὶ
πεπτωκότα τῶν μεσοπυργίων· ο-
ἀθρόους ἀναβιβάζων, ἀλλὰ κατὰ μ-
ρη πυκνοὺς ἐπ' ἀλλήλοις· ἵνα μὴ
βιασθέντες οἱ πρῶτοι φυγεῖν
ναιντο, διὰ τοὺς ἑπομένους. πολ-
δὲ βοῆς οὔσης καὶ πόνου, καὶ τῶν Λιβύ-
ἐς ταῦτα ἐπεστραμμένων, οἱ χίλι-
καθάπερ αὐτοῖς προείρητο, οὐδε-
ἐς α-

ἑαυτοὺς ἀποβλέποντος, οὐδ᾽ ὑπο-
νοοῦντος, ἐνέπεσον εἰς τὸ χαρά-
κωμα εὐτόλμως, καὶ διέσπων αὐτὸ
καὶ ὑπερέβαινον. καὶ τῶν πρώτων ἐν-
δυομένων, αἴσθησις ἐγίγνετο τα-
χὺ καὶ ἔφευγον οἱ Λίβυες, οὐχ
...ς ἑώρων, ἀλλὰ πολὺ πλείονας
...ίμενοι τοὺς ἐπελθόντας εἶναι. Γε-
...της δ᾽ αὐτοὺς ἐπιτρέχων σὺν Νο-
...σι πολλοῖς καὶ ἐλέφασι, πολὺν
...άζετο φόνον· ὡς ἀπολέσθαι μὲν ἐς
...ακισμυρίους σὺν τοῖς ἀχρείοις,
...ῶσθαι δ᾽ ἐς μυρίους, διαφυγεῖν
ἀμφὶ τοὺς τετρακισχιλίους. ἑά-
...ω δὲ καὶ ἡ πόλις ἡ Νέφερις ἐπὶ τῷ
...οπέδῳ, δύο καὶ εἴκοσιν ἡμέραις
...αις πολιορκηθεῖσα πρὸς τοῦ Σκι-
...νος, πάνυ κακοπαθῶς, ἐν χ-
...ι, καὶ ψυχρῷ χωρίῳ. τὸ δὲ ἔρ-
...τόδε μάλιστα συνήνεγκεν ἐς τὴν
Καρχηδόνος ἅλωσιν. ἥδε γὰρ ἡ
...πὰ τὴν ἀγορὰν αὐτοῖς διεπόρ-
...ευε, καὶ ἐς τόδε τὸ στρατόπεδον
...ύες ἀφορῶντες ἐθάρρουν. τότε δ᾽
...οῦ ληφθέντος, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς
...ύης χωρία τοῖς στρατηγοῖς Σκι-
...νος προσεχώρει· ἃ οὐ δυσχερῶς
...μβάνετο. ἥ τε ἀγορὰ τοὺς Καρ-
...ονίους ἐπέλιπε, καὶ οὐδὲν οὔτ᾽ ἐκ
...ύης, ἀλλοτρίας ἤδη γενομένης,
...᾽ ἀλλαχόθεν αὐτοῖς καταπλεῖν
...ύνατο, διά τε τὸν πόλεμον αὐ-
..., καὶ τὴν ὥραν χειμέριον οὖσαν.

Ἀρχομένου δ᾽ ἔαρος, ὁ μὲν Σκι-
...ων ἐπεχείρει τῇ τε Βύρσῃ καὶ τῶν λι-
...ων τῷ καλουμένῳ Κώθωνι· ὁ δὲ

juſſi fuerant, nemine obſervante, ac ne ſuſpicante quidem adventum eorum, intra caſtra irruperunt audacia maxima, convulſo vallo tranſcenſoque. Id quam primum ſenſerunt Afri, fugam arripuerunt, multo plures intus eſſe rati quàm quos videbant. Hos Guluſſa cum Numidis multis & elephantis perſecutus, ingentem ſtragem edebat: perierunt enim LXX millia connumeratis paganis: capta ſunt decem millia, evaſerunt circiter quatuor millia. Nepherim deinde cepit Scipio, labore magno per vigintiduos dies oppugnatam loco ac tempore frigido: quæ victoria plurimum ad expugnationem Carthaginis contulit. nam ab hoc exercitu com- 79
meatus ſuppeditabantur obſeſſis: hæc caſtra fiduciam Afris addebant: quibus captis etiam reliqua regionis ejus loca dediderunt ſe Scipionis ducibus, ſine ullo negotio. Ita commeatus apud Carthaginienſes defecit, quum neque ex Africa jam alienata, neque aliunde quicquam importari poſſet navibus, ob bellum pariter ac hyemem.

Afrorum ingens clades.

Nepheris urbs oppugnata & capta.

Ineunte deinde vere Scipio Byrſam ſimul & portum, quem Cothonem vocant, aggreſſus eſt. Aſdru-

Cotho portus.

...καὶ τῶν λιμένων τῷ καλουμένῳ Κώθωνι] Carthaginis tres erant præcipuæ ...tes, Κώθων, Μέγαρα & Βύρσα. Cothon varie deſcribitur. A Strab. lib. 17. ...ίον περιφερὲς, εὐρίπῳ περιεχόμενον, ἔχοντι νεωσοίκους ἑκατέρωθεν κύκλῳ. *...ula parva, rotundo euripo circumdata, utrimque habente in orbem navalia.* ...rtum fuiſſe ex hoc Appiani loco conſtat; & quidem partem unam habuiſ- ſe ro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Aſdrubal verò noctu incendit portus eam partem quæ erat quadrangula & quum expectans novum in eam partem à Scipione impetum, intentus eſſet eò cum civibus, Lælius clam aſcendit rotundam inde averſam: quúmque clamor editus eſſet à victoribus, terruit adverſarios. jámque contemptim milites aſcendebant, undique injectis trabibus, machinis pontibúſque ſuperando loca hiantia, invitis propugnatoribus, exhauſtis fame ac defectis animo. Occupato muro qui Cothonem cingebat, Scipio forum propinquum irrupit, ubi quia nox imminens non ſinebat procedere, pernoctavit armatus cum omnibus: ſequentis verò lucis initio vocavit quatuor millia recentium militum, qui ingreſſi templum Apollinis, auratam ejus ſtatuam & faſtigium o-

Apollinis ſtatua.

Ἀσδρούβας νυκτὸς ἐνεπίμπρη ἑ-
ρος τοῦ Κώθωνος τὸ τετράγων-
ἐλπίσας δ᾽ ἔτι τὸν Σκιπίωνα ἐπι-
σεσθαι, καὶ πρὸς τόδε τῶν Καρχηδον-
ἐπεστραμμένων, ἔλαθε Λαίλιος
θάτερα τοῦ Κώθωνος ἐς τὸ περι-
φερὲς αὐτοῦ μέρος ἀνελθών. βοῆ-
ὡς ἐπὶ νίκης γινομένης, οἱ μὲν
σαν, οἱ δὲ, πανταχόθεν ἤδη κα-
φρονοῦντες, ἐβιάζοντο τὴν ἀνο-
σιν, ξύλα καὶ μηχανήματα καὶ
νίδας ἐπιτιθέντες ἐπὶ τὰ διαστή-
τα· ἀσθενῶν τὰ σώματα τῶν φυ-
κων ὑπὸ τοῦ λιμοῦ γεγονότων, καὶ
γνώμαις ἀπαγορευόντων. ληφ-
τος δὲ τοῦ περὶ τὸν Κώθωνα τείχ-
τὴν ἀγορὰν ἐγγὺς οὖσαν ὁ Σκι-
κατέλαβεν. οὐδὲν τε, ὡς ἐν ἑσπ-
πλέον ἔτι δυνάμενος, ἐν τοῖ-
πλοις διενυκτέρευσε μεθ᾽ ἁπάν-
ἀρχομένης δὲ τῆς ἡμέρας, ἑτέ-
ἀκμῆτας ἐκάλει τετρακισχιλίους
ἐσιόντες ἱερὸν Ἀπόλλωνος, οὗ τ-
ἄγαλμα κατάχρυσον ἦν, καὶ δι-
ἀ-

ſe rotundam, alteram quadrangulam, muro quoque cinctam etiam ex Appiani locis colligere poſſumus. *ἐνεπίμπρη μέρος τοῦ Κώθωνος τὸ τετρ[άγω]νον. incendit partem Cothonis quadrangulam.* Item: *ἐπὶ θάτερα τοῦ Κώθ[ωνος] ἐς τὸ περιφερὲς αὐτοῦ μέρος ἀνελθών, ad alterum Cothonis latus ad partem eju[s ro]tundam aſcendens.* Et rurſus: *ληφθέντος περὶ τοῦ Κώθωνος τείχους. occu[pato] muro qui Cothonem cingebat.* Diodorus Siculus lib. 3. de portu Charmuth[o] Arabum Thamudenis: *ἐμφερέστατός ἐστι τῷ κατὰ τὴν Καρχηδόνα λιμένι, πρ[ο]σαγορευομένῳ Κώθωνι. Simillimus eſt portui Carthaginis Cothoni nomine.* Hir[tius] libro V. aliquoties *Cothonem* nominat non Carthaginis, ſed Adrumeti urbis [A]fricæ notiſſimæ. Quare veriſimile eſt, *Cothonem* non peculiarem Carthagini[en]ſium portum fuiſſe, ſed ita Afros appellaſſe omnes portus manu & arte [fa]ctos. Et Feſtus ſcribit, *Cothones appellari portus in mari interiore arte & m[anu] factos.* Et in illud Poetæ Æn. l. 1. *Hic portus alii effodiunt.* Servius: *id [eſt] Cothona faciunt. Cothona ſunt portus in mari non naturales, ſed arte & m[anu] facti. Eſt autem & maſculini & neutri generis. Nam & Cothon hujus Coth[onis] facit, & Cothonum hujus Cothoni.* Cothonem porro Carthaginienſem Af[ri] Tunetem uſque produxiſſe, quæ Urbs à Carthagine CXX ſtadia diſtab[at,] autor eſt Geographus Nubienſis de Tunete clim. 3. part. 2.

οἱ ἐσιόντες ἱερὸν Ἀπόλλωνος τὸ ἄγαλμα κατάχρυσον ἐσύλων] Valerius M[a]ximus tradit acrem ſui numinis vindicem fuiſſe Apollinem, *qui Carthag[ine] à Rom[anis]*

ὺν χρυσήλατον ἀπὸ χιλίων τα-
λάντων σταθμοῦ περιέκειτο, ἐσύλων,
ῖς μαχαίραις ἔκοπτον, ἀμε-
λήσαντες τῶν ἐφεστώτων· ἕως ἐμερί-
σαντο, καὶ ἐπὶ τὸ ἔργον ἐτράποντο.
ίωνι δ' ἦν μὲν ἐπὶ τὴν Βύρσαν
σπουδή· τὸ γὰρ ὀχυρώτατον τῆς πό-
λεως, καὶ οἱ πλείονες ἐς αὐτὴν
πεφεύγεσαν. τριῶν δ' οὐσῶν ἀ-
ἀγορᾶς ἀνόδων ἐς αὐτὴν, οἰ-
πυκναὶ καὶ ἑξόροφοι πανταχό-
σαν· ὅθεν οἱ Ῥωμαῖοι βαλλό-
, τὰς πρώτας τῶν οἰκιῶν κατέ-
ν, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἠμύνοντο τοὺς
πλησίων. ὅτε δ' αὐτῶν κρα-
ιν, ξύλα καὶ σανίδας τοῖς δια-
σι τῶν στενωπῶν ἐπιτιθέντες,
νον ὡς ἐπὶ γεφυρῶν. καὶ ὅδε μὲν
λεμος ἦν ἐπὶ τῶν τεγῶν ἄνω,
ος δ' ἐν τοῖς στενωποῖς κατὰ τοὺς
ντῶντας. στόνου δὲ καὶ βοῆς καὶ οἰ-
ς πάντα καὶ ποικίλων παθῶν
μπλατο, κτεινομένων τε ἐν
, καὶ ζώντων ἔτι ῥιπτουμένων
ν ἀπὸ τῶν τεγῶν ἐς τὸ ἔδαφος,
ρομένων ἐνίων ἐπὶ δόρατα ὀρ-
αἰχμὰς ἄλλας, ἢ ξίφη. ἐνε-
πρη δ' οὐδὲν οὐδείς πω, διὰ
πὶ τῶν τεγῶν, ἕως ἐπὶ τὴν Βύρ-
ἧκεν ὁ Σκιπίων· καὶ τότε τοὺς
ὁμοῦ στενωποὺς ἐνεπίμπρη· καὶ
ἀεὶ πιμπράμενον ἑτέροις ὁδο-
ν ἐκέλευεν, ἵνα εὐμαρῶς ὁ στρα-
ἐλαστάμενος διαθέῃ. ἄλλη δ'
ἦν τῶνδε ὄψις ἑτέρων κακῶν, τῶν

pertum laminis aureis, pondo
mille talentorum, deprædati
ſunt, concidendo gladiis, quan-
tumvis præfectis reclamantibus,
donec diviſa præda ad reliquam
oppugnationem verſi ſunt. Inte-
rim Scipio properabat ad Byr-
ſam: nihil enim erat in tota urbe
munitius, & eò plurimi confu-
gerant. Ad eam tribus clivis a-
ſcendebatur à foro, circa vias
continuatis ædibus celſis undi-
que imminentibus: ex quibus
quum Romani telis impeteren-
tur, primoribus expugnatis, ex
eis defendebant ſe à proximis:
& quoties vincebant, tranſver-
ſis trabibus ac tabulis impoſitis
ſuper angiportuum interſtitia,
tranſibant tanquam pontibus at- 80
que ita bellum gerebatur in ſola-
riis, interim aliis, utcunque ſibi
occurrebant, dimicantibus in i-
mis angiportibus. Erant autem
omnia plena clamore, gemitu, e-
julatu inter caſus varios, dum a-
lii cæduntur cominus, alii vivi è
tectis in humum dejiciuntur,
nonnulli cadentes rectis haſtis
excipiuntur, aut lanceis, aut gla-
diis. Nemo tamen ignem injicie-
bat ædibus, propter eos qui pu-
gnabant in ſolariis, donec ad Byr-
ſam evaſit Scipio: tum verò mo-
mento eodem tres angiportus
nſi ſunt, militibus viam munire juſſis per ruinas incendio-
, ut exercitus poſſet uno agmine tranſcurrere. Inde alia ca-
lamita-

Clades & miſeriæ urbis captæ.

*manu oppreſſa, veſte aurea nudatus, id egit, ut ſacrilegæ manus inter frag-
ta ejus abſciſſæ invenirentur.* Sed de eo ne γρύ quidem Appianus. De
ione tamen refert, cum diruta Carthagine militaria dona omnibus di-
uiſſe, eorum ratione non habita, qui fanum Apollinis violarant.

lamitatum extiterunt ſpectacula, dum ambuſta ædificia corruunt, & viri adeo non ſuccurrunt, ut reliquias etiam funditus diruant: nam ſtrepitus quoque hinc augebatur plurimùm, & cum ruderibus confertim in publicum decidebant cadavera: quidam etiam vivi, præſertim ſenes, mulierculæ, pueri, qui ſe in ædium latebras intimas abdiderant, pars vulnerati, ſemiuſtulati, edentes clamores triſtiſſimos: alii rurſum è tanta celſitudine inter lapidum lignorúmque fragmina propulſi, lacerabantur cadendo modis variis membratim fruſtatímque. Nec hic finis malorum fuit: nam purgatores ruderum, ſecuribus, dolabris, furcis tum vivos tum mortuos congerebant in foveas tractim, ceu ligna & lapides ferramentis verſando: atque ita hominum congerie complebantur foveæ: in eas alii præcipites dati diu palpitabant cruribus ſupra terram extantibus, aliorum humi defixis pedibus eminebant ſolo capita. Horum facies & cerebra diſſipabantur ungulis equitum, non temere, ſed data opera: nam & cæmentarii viæ purgatores data opera faciebant omnia. Verùm contentio certaminis, & opinio propinquæ victoriæ, tum properatio militum,
81 accendentibus ardorem præconibus ac tubicinibus, & tumultus tribunorum centurionúmque catervatim diſcurſantium, omnes velut lymphatos averte-

μὲν πυρὸς ἐπιφλέγοντος πάντα καὶ καταφέροντος, τῶν δ' ἀνδρῶν τὰ οἰκοδομήματα οὐ διαιρούντων ἐς ὀλίγον, ἀλλ' ἀθρόα βιαζομένων ἀνατρέπειν. ὅ, τε γὰρ κτύπος ἐκ τοῦδε πολὺ πλείων ἐγίγνετο, καὶ μετὰ τῶν λίθων ἐξέπιπτον ἐς τὸ μέσον ἀθρόοι νεκροί. ζῶντές τε ἕτεροι, πρεσβῦται μάλιστα, καὶ παιδία, καὶ γύναια, ὅσα τοῖς μυχοῖς τῶν οἰκιῶν ἐκέκρυπτο, οἱ μὲν, καὶ τραύματα φέροντες, οἱ δ' ἡμίφλεκτοι, φωνὰς ἀηδεῖς ἀφιέντες. ἕτεροι δ' ὡς ἀπὸ τοσοῦδε ὕψους μετὰ λίθων καὶ ξύλων καὶ πυρὸς ὠθούμενοι καὶ καταπίπτοντες, ἐς πολλὰ σχήματα κακῶν διεσπῶντο, ῥηγνύμενοί τε καὶ καταπατούμενοι. καὶ οὐδ' ἐς τέλος αὐτοῖς ταῦτα ἀπέχρη. λιθολόγοι γὰρ ὅσοι πελέκεσι καὶ ταῖς ἀξίναις, οἱ δὲ ταῖς χηλαῖς τῶν κοντῶν, τοὺς τε νεκροὺς καὶ τοὺς ἔτι ζῶντας ἐς τὰ τῆς γῆς κοῖλα μετέβαλλον, ὡς ξύλα καὶ λίθους ἐπισύροντες, ἢ ἀνατρέποντες τῷ σιδήρῳ· ἦν τε ἄνθρωπος ἀναπλήρωμα βόθρου. μεταβαλλόμενοι δ' οἱ μὲν ἐς κεφαλὰς ἐφέροντο καὶ τὰ σκέλη σφῶν ὑπερέχοντα τῆς γῆς ἤσπαιρον ἐπὶ πλεῖστον· οἱ δ' ἐς μὲν τοὺς πόδας ἔπιπτον κάτω, καὶ ταῖς κεφαλαῖς ὑπερεῖχον ὑπὲρ τοῦ ἐδάφους. ἵπποι δ' αὐτοὺς διαθέοντες ἐς τὰς ὄψεις ἢ τὸν ἐγκέφαλον ἐκόλαπτον, οὐχ ἑκόντων τῶν ἐποχουμένων, ἀλλ' ὑπὸ σπουδῆς. ἐπεὶ οὐδ' οἱ λιθολόγοι ταῦτ' ἔδρων ἑκόντες· ἀλλ' ὁ τοῦ πολέμου πόνος καὶ δόξα τῆς νίκης ἐγγὺς, καὶ ἡ τοῦ στρατοῦ σπουδὴ, καὶ κήρυκες ὁμοῦ καὶ σαλπικταὶ πάντα θορυβοῦντες, χιλίαρχοί τε καὶ λοχαγοὶ μετὰ τῶν τάξεων ἀλλασσόμενοι καὶ διαθέοντες, ἔνθουν

ἅπαν

...πας ἐποίουν καὶ ἀμελεῖς τοῦ ὁ-
...ρωμένων, ὑπὸ σπουδῆς. καὶ ταῦτα
...μένων ἐδαπανήθησαν ἓξ ἡμέ-
...αι καὶ νύκτες· τῆς μὲν στρατιᾶς ἐν-
...σομένης, ἵνα μὴ κάμοιεν ὑπ'
...νίας, καὶ κόπου, καὶ φόνου, καὶ
...ἀειδοῦς· Σκιπίωνος δ' ἀ-
...τως ἐφεστῶτος, ἢ διαθέοντος,
...ου, καὶ σιτοῦ οὕτως ἐπὶ τῶν ἔργων
...μένου. μέχρι κάμνων καὶ πα-
...ος, ἐκαθέζετο ἐφ' ὑψηλοῦ,
...γνόμενα ἐφορῶν. πολλῶν δ' ἔτι
...υμένων, καὶ τοῦ κακοῦ μακρό-
...δοκοῦντος ἔσεσθαι, προσέφυ-
...δόμης ἡμέρας αὐτῷ τινὲς ἐστεμ-

bat ab his ſpectaculis. In eos labores continuæ dies noctésque ſex inſumptæ ſunt, ſubmiſſis in vicem feſſorum recentibus, ne perpetuis vigiliis, laboribus, cædibus, & ſpectaculis triſtibus deficerent: ſolus Scipio ſine ceſſatione urgebat & diſcurrebat inſomnis, fortuitum cibum obiter capiens: donec præ laſſitudine ſedit in loco edito: inſpiciens quæ fierent. Quúmque multa etiam tum vaſtarentur, & videretur diu duratura hæc calamitas, die ſeptima Scipionis vigilantia.

...um quidam ſupplices confugerunt ad eum, præferentes verbe- Supplices præferen-

...σέφυγον ἑβδόμης ἡμέρας αὐτῷ τινὲς ἐστεμμένοι τε στέμματα.] Quinam ...arum uſum dedicaverint, docet Tertullianus de corona militis cap. VII. ...*rnum*, inquit, *Pherecydes ante omnes refert coronatum; Jovem Diodorus* ...*e victos Titanas &c. habes tragœdiam Cerberi. habes Pindarum, atque Cal*...*hum, qui & Apollinem memorat interfecto Dracone, lauream induiſſe ſup*...*. Erant enim ſupplices coronati apud veteres.* Supplices certe manibus ...s velamenta καὶ στέμματα præferebant, unde ἱκτηρίοις κλάδοισιν ἐξε...μένοι dicuntur à Sophocle, ſed & coronas capite præferentes quando...dibant. Noſter de bello Hiſpanienſi: τῆς δ' ἐπιούσης οἱ πρεσβύτατοι ...ωσάμενοί τε καὶ φέροντες ἱκετηρίας, τὸν Λούκουλλον αὖθις ἠρώτων, τί ...ντες ἂν εἶεν φίλοι. Polybius lib. 3. ſcribit apud omnes pene barbaros ...nam & oleæ ramos amicitiæ ſignum eſſe, quomodo τὸ κηρύκειον apud ...os. Sic exiſtimabant ſacroſanctos eſſe ſe & inviolabiles. Sane & vela...ta à ſupplicibus ad eorum, quibus ſupplicabant, genua erant depoſita, ...el hac ratione, quaſi Deorum interventu, eos mollirent ac flecterent. ... & ad aras aliquando confugiebant, & ea loca quæ exiſtimabant ſanctio... religioſiori obſervatione culta, ut adverſus hominum injurias ſeſe tue...ur, & quo inibi eſſent tutius ibidem ſedebant, ut ſine vi & majori numi... contemptu deripi non poſſent, cujus rei exempla apud ſcriptores paſſim ...a. Illi etiam qui alicujus genua comprehendebant ſic ſe ſolebant ſtatue... ut ſederent. Euripides in Oreſt.

----- ταπεινοὶ
Ἕζονθ', ὁ μὲν τὸ κεῖθεν, ὁ δὲ τὸ κεῖθεν,
Ἄλλος ἄλλοθεν πεφραγμένοι,
Περὶ δὲ γόνυ χεῖρας ἱκεσίους
Ἔβαλλον.

...ter paulo inferius de Aſdrubale, καὶ αὐτὸν ὁ Σκιπίων ἐκάθισε πρὸς πο... ἑαυτοῦ. Heliodorus Æthiopicarum hiſt. l 9. διὰ δὲ τοῦ ζεύγματος εἰς ... Αἰθίοπας ἐλθόντες ἱκέται πόρρωθεν γονυπετοῦντες ἐκάθηντο. Supplices ...ro eas quoque ædium partes quandoque occupabant, quas exiſtimabant ſanctio-

tes verbenas Æſculapii. Templum Æſculapii.

verbenas Æſculapii: cujus templum prædives erat in arce, nobilius ceteris. Has illi prætendentes, de ſalute tantùm paciſci cum Scipione petebant, concedenda his qui vellent arce excedere: & impetratum eſt, exceptis transfugis:

Supplices ſalutem impetrant à Scipione, exceptis transfugis.

exiverúntque mox quinquaginta millia virorum promiſcuè ac mulierum, tranſmiſſa per anguſtam portam antemuralem: quibus ſtatim addita eſt cuſtodia. transfugæ autem ad ſummum nongenti deſperata ſalute, in Æſculapii templum ſe receperunt cum Aſdrubale & uxore duobúſque filiis:

Transfugæ cum Aſdrubale in templum Æſculapii ſe recipiunt.

unde facilè repugnabant, quamvis pauci numero, ut è loco edito & impoſito rupibus, qui etiam pacis tempore ſexaginta gradibus aſcendebatur. Tandem famis, vigiliarum, pavoris, exitio jam propinquante, impatientia, ſano deſerto in ſummam ædem ſeſe proripuerunt: & interim Aſdrubal clam fugit ad Scipionem cum ramis oleæ.

Aſdrubal fugit ad Scipionem, cum ramis oleæ.

Eum Scipio juſſum aſſidere ſibi ad pedes, oſtendit transfugis: quo viſo poſtularunt ſilentium, & impetrato, poſt effuſa in Aſdrubalem mul-

Transfugarum, vi-

μένοι τε στέμματα Ἀσκληπιεῖα. δὲ γὰρ ἦν τὸ ἱερὸν ἐν ἀκροπόλει μ λιστα τῶν ἄλλων ἐπιφανὲς καὶ πλου ὅθεν οἵδε τὰς ἱκετηρίας λαβόντες δέοντο τοῦ Σκιπίωνος περὶ μ συνθέσθαι σωτηρίας τοῖς ἐθέλουσι πὶ τῷδε τῆς Βύρσης ἐξιέναι. ὁ δὲ δου, χωρὶς αὐτομόλων. καὶ ἐξῄει αὐτίκα μυριάδες πέντε ἀνδρῶν μα καὶ γυναικῶν, ἀνοιχθέντος τοῖς στενοῦ διατειχίσματος. καὶ ο μὲν ἐφυλάσσοντο· ὅσοι δ᾽ αὐτομ λοι Ῥωμαίων ἦσαν, ἀμφὶ τοὺς νακοσίους μάλιστα, ἀπογνόντες α τῶν, ἐς τὸ Ἀσκληπιεῖον ἀνέδραμ μετὰ Ἀσδρούβα καὶ τῆς γυναικὸς α τοῦ, καὶ δύο παίδων ἀρρένων. ὅ εὐμαρῶς ἀεὶ ἐμάχοντο, καίπερ τες ὀλίγοι, διὰ τὸ ὕψος τοῦ μένους καὶ τὸ ἀπόκρημνον· ἐς ὃ παρὰ τὴν εἰρήνην διὰ βαθμῶν ἑ κοντα ἀνέβαινον. ὡς δὲ ὅ, τε λιμ αὐτοὺς καθῄρει, καὶ ἡ ἀγρυπνία, ὁ φόβος καὶ ὁ πόνος τοῦ κακοῦ πρ πελάζοντος, τὸ μὲν τέμενος ἐξέλ πον, ἐς δὲ τὸν νεὼν αὐτοῦ καὶ τὸ γος ἀνέτρεχον. κἀν τούτῳ λαθὼ Ἀσδρούβας ἔφυγε πρὸς τὸν Σκιπίω μετὰ θαλλῶν· καὶ αὐτὸν ὁ Σκιπί ἐκάθισε πρὸς ποδῶν ἑαυτοῦ, καὶ π αὐτομόλοις ἐπεδείκνυεν. οἱ δ᾽ ὡς δον, ᾔτησαν ἡσυχίαν σφίσι γενέσ καὶ γεν

ſanctiores, veluti focum, ubi etiam Dii penates. Unde ἐπίστιος ſupple Herodoto, & Jupiter ἐπίστιος, ad focum ſc. ſtatutus, vel foci præſes, cu jus gratia ſancti & inviolati ſupplices. Jam ſi quando ſupplicum, qui ad a ram confugerant, habebatur ratio, eos ab aris benigne abducebant, quo ἀναστῆναι Græci dicunt. Si contra, *diripiebant* eos de ara & *abducebant*, ut La tini loquuntur, quod Græcis ἀποσπάσαι. Interdum tamen non audeban ſupplices de ara abducere; ſed igni atque incendio circumſeptos inde abſce dere eos cogebant. Supplices denique qui repellebantur, φυλλάδων ac veſ mentorum ſuorum diſcerptione, iis à quibus fuerant repulſi, invidiam fa cere conabantur, atque ita teſtabantur ſibi οὐδὲν ἀρκέσαι θεῶν λιτάς.

συνθέ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…μένης, Ἀσδρούβα μὲν ἐλοι-
…ηνὸς πολλὰ καὶ ποικίλα, τὸ δὲ
…ἐνέπρησάν τε καὶ κατεκαύθησαν.
… γυναῖκα τοῦ Ἀσδρούβα λέγου-
… ἁπτομένου τοῦ πυρὸς, ἀντικρὺ
…ιπίωνος γενομένην, κατακο-
…σμηθῆναί τε ὡς ἐν συμφοραῖς ἐ-
…ν, καὶ παραστησαμένην τὰ
…, εἰπεῖν ἐς ἐπήκοον τοῦ Σκι-
…ωνος, Σοὶ μὲν οὐ νέμεσις ἐκ
…ῶν, ὦ Ῥωμαῖε (ἐπὶ γὰρ πο-
…μίαν ἐστράτευσας) Ἀσδρούβαν
…τόνδε, πατρίδος τε καὶ ἱερῶν,
… ἐμοῦ καὶ τέκνων, προδότην
…όμενον, οἵ τε Καρχηδόνος δαί-
…ονες ἀμύναιντο, καὶ σὺ μετὰ τῶν
…μόνων. Εἶτ᾽ ἐς τὸν Ἀσδρούβαν
…ἐπιστρέψασα, εἰπεῖν, Ὦ μιαρὲ,
… ἄπιστε, καὶ μαλακώτατε ἀν-
…ῶν, ἐμὲ μὲν καὶ τοὺς ἐμοὺς παῖ-
…ς τόδε τὸ πῦρ θάψει· σὺ δὲ
…α κοσμήσεις θρίαμβον, ὁ τῆς
…γάλης Καρχηδόνος ἡγεμών; τί-
… δ᾽ οὐ δώσεις δίκην τῷδε ᾧ παρα-
…καθέζῃ; Τοσαῦτ᾽ ὀνειδίσασα,
…σφαξε τοὺς παῖδας, καὶ ἐς τὸ
…αὐτούς τε καὶ ἑαυτὴν ἐπέρριψεν.
…μὲν φασὶ τὴν Ἀσδρούβα γυναῖ-
… ὡς αὐτὸν ἐχρῆν Ἀσδρούβαν,
…οῦσαν, ἀποθανεῖν. ὁ δὲ Σκιπίων,
…ν ὁρῶν ἑπτακοσίοις ἔτεσιν ἀνθή-
…σαν ἀπὸ τοῦ συνοικισμοῦ, καὶ γῆς
…σδε καὶ νήσων καὶ θαλάσσης ἐπάρ-
…ξαν, ὅπλων τε καὶ νεῶν καὶ ἐλεφάν-
… καὶ χρημάτων εὐπορήσασαν, ἴ-
…ταῖς ἀρχαῖς ταῖς μεγίσταις, τόλ-
…δὲ καὶ προθυμίᾳ πολὺ διαφέρου-
…, (ἥγε καὶ ναῦς καὶ ὅπλα πάντα
…ρημένη, τρισὶν ὅμως ἔτεσιν
…ισχε πολέμῳ τοσῷδε καὶ λιμῷ)
…ε ἄρδην τελευτῶσαν ἐς πανωλε-
…ίαν ἐσχάτην, λέγεται μὲν δακρῦσαι, καὶ φανερὸς γενέσθαι κλαίων ὑ-

ta variáque convitia, templum incenderunt, & ſe concremaverunt.

ſo Aſdrubale, in eum convitia. Transfugæ ſe cum templo concremant.

Fertur, dum accenditur ignis, uxorem Aſdrubalis, ornatam pro tempore, conſtitiſſe ex adverſo Scipionis cum duobus filiis, & clara voce dixiſſe, Tibi quidem, Romane, dii ſint propitii, qui iure belli uteris: ab hoc autem Aſdrubale, patriæ, ſacrorum, mei, filiorúmque proditore, genii Carthaginis, túque cum eis, pœnas exigant. Deinde ad Aſdrubalem verſa, Sceleſte, inquit, perfide, effœminatiſſime virorum omnium, me quidem & hos meos filios hic ignis ſepeliet: tu verò ad quem triumphum ſervaris, dux magnæ Carthaginis? quas non pœnas dabis huic cui nunc ſupplex aſſides? His exprobratis jugulavit filios, conjecítque in ignem, & ſeipſam inſuper. Hunc ajunt fuiſſe uxoris exitum, qui magis decuiſſet ipſum Aſdrubalem.

82

Uxoris Aſdrubalis verba, ad Scipionem. Convitia in maritum, & imprecationes.

Uxoris & filiorum Aſdrubalis miſerabilis interitus.

At Scipio, urbem, quæ per annos, ex quo fuerat condita, ſeptingentos floruerat, maris & inſularum imperio, armis, claſſibus, elephantis, pecuniis, conferenda cum quovis regno maximo: audacia verò & alacritate præferenda etiam, quando ademptis navibus armiſque, tamen per triennium famem & bellum ſuſtinuit: tunc funditus deletam videns, illacrymaſſe dicitur, & propalam defleviſſe fortunam hoſtium: quippe qui diu multúmque co-

Scipio illacrymatur captæ Carthagini.

gitans,

gitans, conſiderabat, civitates etiam gentéſque ac imperia mutationibus obnoxia eſſe omnia, haud ſecus quàm fortunas hominum. Accidiſſe id quondam Ilio, fortunatæ civitati: accidiſſe deinde Aſſyriis, Medis, Perſis, quorum deinceps latiſſima fuerunt imperia: idem paſſos nuper Macedonas, quorum imperium maximum & illuſtriſſimum fuerat: itaque ſive volenti, ſive imprudenti, hoc carmen excidit,

Scipio vaticinatur Romæ excidium.

Iamque dies aderit quo concidat
Ilion ingens,
Et Priamus Priamíque ruat
plebs armipotentis.

Polybius, Scipionis præceptor.

Certè familiariter à præceptore Polybio rogatus, quid ſibi vellent ea verba, faſſus eſt ingenuè, cogitationem incidiſſe ſibi de patria, cui timeret, vices rerum humanarum conſiderans. id quod ipſe Polybius in hiſtoriis ſuis memorat.

Polybii hiſtoriæ.

83 Diruta Carthagine, præda per aliquot dies conceſſa eſt militi, exceptis, auro, argento, & donariis: deinde militaria dona multa imperator diſtribuit omnibu

περ πολεμίων· ἐπὶ πολὺ δ' ἔ
ἐφ' ἑαυτοῦ γενόμενός τε, καὶ συνι
ὅτι καὶ πόλεις καὶ ἔθνη καὶ ἀρχὰ
πάσας δεῖ μεταβαλεῖν, ὥσπερ
θρώπου δαίμονα· καὶ τοῦτ' ἔπα
Ἴλιον, εὐτυχής ποτε πόλις, ἔ
δὲ ἡ Ἀσσυρίων ἡ Μήδων καὶ
σῶν ἐπ' ἐκείνοις ἀρχὴ μεγίστη
μένη· καὶ ἡ μάλιστα ἔναγχος
λάμψασα ἡ Μακεδόνων· εἴτε ἑ
εἴτε προφυγόντος αὐτὸν τοῦδε
ἔπους,

Ἔσσεται ἦμαρ ὅταν ποτ' ὀλ
Ἴλιος ἱρὴ,
Καὶ Πρίαμος, καὶ λαὸς ἐϋ-
λίω Πριάμοιο.

Πολυβίου δ' αὐτὸν ἐρομένου σὺν π
ρησίᾳ, (καὶ γὰρ ἦν αὐτοῦ καὶ διδάσ
λος) ὅ,τι βούλοιτο ὁ λόγος,
σὶν, οὐ φυλαξάμενον, ὀνομάσαι
πατρίδα σαφῶς, ὑπὲρ ἧς ἄ
ἐς τἀνθρώπεια ἀφορῶν, ἐδεδίει·
τάδε μὲν Πολύβιος αὐτὸς ἀκού
συγγέγραφε.

Σκιπίων δ', ἐπεὶ κατέσκα
Καρχηδόνα, ἐπὶ μέν τινα ἡμερῶν
ἀριθμὸν ἐπέτρεψε τῇ στρατιᾷ δι-
αρπάζειν ὅσα μὴ χρυσὸς ἢ ἄργυρ
ἢ ἀναθήματα ἦν. μετὰ δὲ τοῦτ'

εἰς

συνιδὼν ὅτι καὶ πόλεις καὶ ἔθνη καὶ ἀρχὰς ἁπάσας δεῖ μεταβαλεῖν, ὥ περ ἀνθρώπου δαίμονα.] Seneca Epiſt. 71. *Omnes quæ uſquam rerum tiuntur urbes, quæque alienorum imperiorum magna ſunt decora, ubi fuer aliquando quæretur, & vario exitii genere tollentur.* Et paulo ante: *c tis eunt cuncta temporibus: naſci debent, creſcere, extingui.* Vellejus Pat culus l. 2. c. XI. *Ut paulo ante Domitiæ familiæ, ita Cæciliæ notanda claru do eſt: quippe intra XII. ferme annos hujus temporis conſules fuere Metelli, a cenſores, aut triumpharunt amplius XII. ut appareat, quemadmodum urbiu imperiorumque, ita gentium nunc florere fortunam, nunc ſeneſcere, nunc interi* Familiare eſt ſcriptoribus hac comparatione uti, & dicere *civitates mo naſci, vivere, reviviſcere, ægrotare, matreſque habere ut homines,* ut doc Petrus Faber erudita & eleganti diſſertatione lib. 1. *Semeſtr.* c. 9.

φυλαξ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…ϛεῖα πολλὰ διδοὺς ἅπασι, χω-…ς τῶν ἐς τὸ Ἀπολλώνειον ἁμαρτόν-…ων· ναῦν μὲν ὀξυτάτην κοσμήσας …φύροις, ἄγγελον τῆς νίκης ἔστελλεν Ῥώμην· ἐς δὲ Σικελίαν ἔπεμπεν, …α Καρχηδόνιοι σφῶν ἀναθήματα …ινὰ πολεμοῦντες ἔλαβον, ἐλθόν-…ς ἐπιγινώσκειν καὶ κομίζεσθαι. ὃ καὶ …λιστα αὐτὸν ἐδημαγώγησεν, ὡς … τοῦ δυνατοῦ φιλάνθρωπον. ἀπε-…μενος δὲ τὴν λείαν τὴν περισσὴν, …πλα δὲ καὶ μηχανήματα, καὶ ναῦς ἀ-…χρήστους Ἄρει καὶ Ἀθηνᾷ διαζωσά-…μενος αὐτὸς ἔκαιε, κατὰ τὰ πά-…τρια.

Οἱ δ' ἐν Ῥώμῃ, ὡς αὔτως τὴν …ναῦν ἰδόντες, καὶ τῆς νίκης περὶ δείλην …ἑσπέραν πυθόμενοι, ἐς τὰς ὁδοὺς …ἐπήδων, καὶ διενυκτέρευον μετ' ἀλ-…λήλων, ἡδόμενοι καὶ συμπλεκόμενοι, …ς ἄρτι μὲν ἐλεύθεροι φόβου γεγονό-…τες, ἄρτι δ' ἄρχοντες ἑτέρων ἀσφα-…λῶς, ἄρτι δὲ βέβαιον τὴν πόλιν ἔ-…χοντες, καὶ νενικηκότες οἵαν οὔτινα …πρότερον ἄλλην. πολλὰ μὲν γὰρ αὐ-…τοῖς συνῄδεσαν ἔργα λαμπρά, πολ-…λὰ δὲ τοῖς πατράσιν, ἔς τε Μακε-…δόνας καὶ Ἴβηρας, καὶ ἐς Ἀντίοχον …τὸν Μέγαν ἔναγχος, καὶ περὶ αὐ-…τὴν Ἰταλίαν· πόλεμον δ' οὐδένα …ἄλλον οὕτως ἐπὶ θύραις ἐπίφοβον αὐ-…τοῖς ᾔδεσαν, διά τε ἀνδρείαν καὶ …φρόνημα καὶ τόλμαν ἐχθρῶν, καὶ …πιστίαν ἐν σφίσιν, ἐπικίνδυνον γε-…νόμενον. ἀνέφερον δὲ καὶ ὧν ἔπα-…θον ὑπὸ Καρχηδονίων, ἔν τε Σικε-…λίᾳ, καὶ Ἰβηρίᾳ, καὶ περὶ αὐτὴν Ἰταλίαν ἑκκαιδεκα ἔτεσιν, Ἀννίβου τετρακόσια ἐμπρήσαντος ἄστη, καὶ μυριάδας ἀνδρῶν τριάκοντα ἐν μόναις μάχαις ἀνελόντος, ἐπί τε τὴν Ῥώμην πολλάκις ἐλάσαντος, καὶ ἐς ἔσχατον κίνδυνον συναγαγόντος. ὧν ἐνθυμούμενοι μάλιστα ἐξί-

corum tantùm ratione non habita, qui violarant ſanum Apollinis: exornatáque ſpoliis navi celerrima, in urbem eam miſit victoriæ nuntiam. Siciliæ quoque populis denuntiavit, ut erepta ſibi à Pœnis, inſulam bello infeſtantibus, donaria repeterent quæcunque poſſent agnoſcere: id quod maximè conciliavit ei favorem populorum, ut qui benignitatem exerceret quantum poterat. Præda deinde quæ ſupererat, divendita, ſcuta, machinas, & naves inutiles, Marti Minervæque ſacratas, accinctus cremavit, more patrio.

Violatoribus fani Apollinis dona non dat Scipio.

Siciliæ olim à Pœnis erepta, reſtituit.

Præda cremata.

In urbe quoque poſtquam navis conſpecta eſt, & victoria nuntiata ſub veſperam, vulgò procurſum eſt in publicum: & nox ea exacta inter gratulationes complexuſq; mutuos, quaſi tum primum reddita confirmataque ſecuritate publica, & victoria parta qualis ad eam diem nulla contigerat. Norant enim multa à ſe geſta egregiè, multa item à ſuis majoribus, contra Macedonas, Hiſpanos, & noviſſimè contra magnum Antiochum, atque adeo in ipſa Italia per annos ſedecim: quo temporis ſpatio Annibal cccc delevit oppida, & diverſis prœliis ſtravit ccc virorum millia: ad Urbem quoque admoto non ſemel exercitu, in extremum eam adduxit periculum. Quæ reputantes vix ſatis credebant de victoria, rogitantes ite-

Macedones.

Hiſpani.

Antiochus Magnus.

Annibal quadringenta Romanorum oppida delevit & ccc hominum millia.

 rum

rum atque iterum alii alios, num certò conſtaret dirutam eſſe Carthaginem. Atque ita noctem totam traducebant fabulis, quomodo exarmati Pœni, præter opinionem fabricarint arma alia: quomodo navibus ademptis novas ædificaverint è materia vetere: occluſoque portus oſtio, diverſa parte fodiendo, intra pau-
84 cos dies aperuerint os aliud. Celebrabant & mœnium altitudinem, exſtructorum ſaxis ingentibus, injectumque aliquoties ignem in machinas: in ſumma, totam recens geſti belli faciem quaſi repræſentabant auditorum oculis, adjuvantes narrationem etiam geſtibus: ut ſibi viderentur ſpectare Scipionem in ſcalis, in navibus, in portis, in præliis, curſitantem huc illuc: atque ita eam noctem exegit populus.

Sacrificia & ſupplicationes pro Scipionis victoria.

Ubi verò dies illuxit, ſacrificia ſupplicationeſque tributim agebantur circa deorum pulvinaria: inde ad ſpectacula itum eſt variorum certaminum. Senatus decem legatos, lectos è patrum numero, miſit in Africam, ut unà cum Scipione ordinarent eam provinciam: hi, ſi quid Carthaginis ſupererat, decreverunt id Scipionem diruere: interdixeruntque nequis ibi habitet, additis etiam diris devotionibus ſiquis contra faciat: præſertim ſi quis Byrſam Megarave condat denuo: ceterum aditus ejus nemini negatus eſt. Placuit & civitates, hoſtium eo bello ſocias, omnes ad unam delere, & agros earum quæſitos bello attribuer

Senatus decem legatos in Africam mittit, ut ordinent eam provinciam una cum Scipione. Diræ Romanorum ſuper Carthagine. Byrſa. Megara.

ϛαντο περὶ τῆς νίκης ἐς ἀπιϛίαν
τῆς· καὶ αὖθις ἀνεπυνθάνοντο ἀ
λων εἰ τῷ ὄντι Καρχηδὼν κατέσκα-
πτο. ἐλεσχήνευόν τε δι' ὅλης νυ
ὅπως μὲν αὐτῶν τὰ ὅπλα περι
θη, καὶ ὅπως αὐτοὶ παρὰ δ
ἐτεκτήναντο ἕτερα· ὅπως δὲ τὰς ν
ἀφῃρέθησαν, καὶ ϛόλον ἐπήξαντο
λαιῶ ἐξ ὕλης παλαιᾶς. τό, τε ϛ
τοῦ λιμένος ὡς ἀπεκλείσθη, καὶ
μετὰ ὡς ὠρύξαντο ἕτερον ἡμέραις
λίγαις. καὶ τὸ τῶν τειχῶν ὕψος
τοῖς διὰ ϛόματος ἦν, καὶ τὰ
λίθων μεγέθη, καὶ τὸ πῦρ ὃ π
λάκις ταῖς μηχαναῖς ἐπήνεγκαν.
λως τε τὸν πόλεμον, ὡς ὁρῶντες
τι γιγνόμενον, ἀλλήλοις διετύπο
καὶ ἐς τὰς φαντασίας τῶν λεγομέ
τῷ σχήματι τοῦ σώματος συνε
ργοῦντο. καὶ τὸν Σκιπίωνα ὁρᾶν ἐδόκο
ἐπὶ κλιμάκων, ἐπὶ νεῶν, ἐν
λαις, ἐν μάχαις, πανταχοῦ δια
θέοντα. οὕτω μὲν οἱ Ῥωμαῖοι διε-
κτέρευσαν.

Ἅμα δ' ἡμέρᾳ, θυσίαι τε
πομπαὶ τοῖς θεοῖς ἐγίγνοντο κατὰ φ
λὴν, καὶ ἀγῶνες ἐπὶ τούτοις, καὶ θ
ποικίλαι. δέκα δὲ σφῶν αὐτῶν
βουλὴ τοὺς ἀρίϛους ἔπεμπε, δι
θησομένους Λιβύην μετὰ Σκιπίων
ἐς τὸ Ῥωμαίων συμφέρον· οἱ Κα
χηδόνος μὲν, εἴ τι περίλοιπον ἔτι
ἔκριναν κατασκάψαι Σκιπίωνα·
οἰκεῖν αὐτὴν ἀπεῖπον ἅπασι,
ἐπηράσαντο, μάλιϛα περὶ τῆς Βυ
σης, εἴ τις οἰκήσειεν αὐτὴν, ἢ
καλούμενα Μέγαρα· ἐπιβαίνειν
οὐκ ἀπεῖπον. ὅσαι δὲ πόλεις συ
μεμαχήκεσαν τοῖς πολεμίοις ἐπ
μόνως, ἔδοξε καθελεῖν ἁπάσας·
ὅσαι Ῥωμαίοις βεβοηθήκεσαν, χ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ἔδωκαν ἐκάστῃ τῷ δορυκτήτου, καὶ
στον μάλιστα Ἰτυκαίοις τὴν μέ-
Καρχηδόνος αὐτῆς καὶ Ἵππω-
, ἐπὶ θάτερα· τοῖς δὲ λοιποῖς
ρον ὥρισαν ἐπὶ τῇ γῇ καὶ ἐπὶ τοῖς
μασιν, ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ ὁ-
ως. καὶ στρατηγὸν ἐτήσιον αὐτοῖς
Ῥώμης ἐπιπέμπειν ἔκριναν. οἱ
ή, ταῦτα προστάξαντες, ἀπέ-
σαν ἐς Ῥώμην. ὁ δὲ Σκιπίων ἐ-
σε τὰ δόξαντα, καὶ θυσίας ἐτέλει
ἀγῶνας ἐπὶ τῇ νίκῃ. ὡς δὲ αὐ-
πάντα ἐξετετέλεστο, διαπλεύ-
, ἐπιφανέστατα δὴ πάντων διε-
κατέβαινε πολύχρυσον θρίαμβον,
ἀγαλμάτων τε γέμοντα καὶ ἀναθη-
των, ὅσα Καρχηδόνιοι χρόνῳ πολ-
καὶ συνεχέσι νίκαις ἐκ πάσης
συνενηνόχεσαν ἐς Λιβύην. τότε
ἦν, ὅτε καὶ κατὰ Μακεδόνων ἁλόν-
Ἀνδρίσκου τοῦ Ψευδοφιλίπ-
υ, τρίτος ἤγετο θρίαμβος, καὶ
τὰ τῆς Ἑλλάδος πρῶτος ὑπὸ
μμίου. καὶ ἦν ταῦτα ἀμφὶ
ς ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀλυμπιά-
ς.

Χρόνον δ' ὕστερον Γαΐου Γράκχου
μαρχοῦντος ἐν Ῥώμῃ, καὶ στά-
ων οὐσῶν ἐξ ἀπορίας, ἔδοξε κλη-
ρούχους ἐς Λιβύην πέμπειν ἑξακισχι-
ους. διαγραφομένων δ' ἀμφὶ τὴν
ρχηδόνα τῶν θεμελίων, λύκοι τὰ
μέλια ἀθρόα διέσπασαν, καὶ συν-
εαν. καὶ τότε μὲν ἀνέσχεν ἡ βουλὴ τοῦ
νοικισμοῦ· χρόνῳ δὲ αὖθις, ὁπό-
Γάϊος Καῖσαρ, ὁ καὶ δικτάτωρ
στερον αὐτῆς διὰ νίκης γενόμενος,
Πομπήϊον ἐς Αἴγυπτον ἐδίωκε, καὶ
οὺς Πομπηΐου φίλους ἐς Λιβύην ἀπ'
Αἰγύπτου, λέγεται, τῇ Καρχη-
όνι στρατοπεδεύων, ὑπ' ἐνυπνίου
ρατὸν πολὺν ἰδὼν κλαίοντα, ἐνο-

ſociis Romani populi, maximè Uticenſibus, quicquid ab utroque latere Carthaginem & Hipponem uſque protenditur: ceteros tributarios fecerunt, & ſtipendiarios, tum viros tum mulieres: decreverúntque ut prætor ad eos ex urbe mitteretur annis ſingulis. his ita ordinatis in urbem reverſi ſunt. Scipio mandata illorum executus, ſacrificia ludóſque voti compos perſolvit diis immortalibus: perfectíſque ritè omnibus, claſſe revectus in urbem, triumphum egit omnium nobiliſſimum, refertum ſtatuis ac donariis, quæ Carthaginienſes per tot ætates, ex tot victoriis, toto orbe partis, comportaverant in Africam.

Triumphus Scipionis qualis.

Incidit autem in id tempus quo de Macedonibus & Andriſco, qui Pſeudophilippus vocabatur, tertiò triumphatum eſt. De Græcia verò primum triumphavit Mummius, circa centeſimam ſexageſimam olympiada.

De Macedonibus & Andriſco triumphus.

De Græcia primùm triumphavit Mummius.

85 Sed aliquanto pôſt in C.Gracchi tribunatu exortis in urbe ſeditionibus ob inopiam, placuit in Africam mitti colonorum ſex millia. cui coloniæ quum fundamenta deſignarentur in ſolo dirutæ Carthaginis, lupi ſigna confuderunt. quo factum eſt ut ſenatus rem inhibuerit. Rurſum aliquanto poſterius, quum Cæſar, qui adeptus mox victoriam, dictator creatus eſt, Pompejum in Ægyptum perſecutus, inde contra ejus amicos profectus eſſet in Africam, dicitur in ſomnis vidiſſe

Colonorum ſex millia in Africam miſſa.

Omen.

Somnium Julii Cæſaris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Conſilium de condenda Carthagine Corinthóque. Cæſaris interitus. Cæſar Auguſtus. Carthago nova.

vidiſſe magnum exercitum appellantem ſe flentémque: & permotum eo ſomnio in memoriales tabellas retuliſſe confeſtim de condenda Carthagine Corinthoque. Quo celeriter occiſo ab inimicis in Romana curia, filius illius, Cæſar Auguſtus, quum forte fortuna tabellas illas reperiſſet, condidit eam, quæ nunc eſt, Carthaginem in proximo illius veteris, antiquas devotiones cavens religioſiſſimè. Eò Romanorum colonorum compertum habeo miſſa fermè tria millia, reliquos additos è circumvicinis oppidis. Atque ita Africa redacta in formam provinciæ, Carthago tunc à Romanis diruta, ab eiſdem inſtaurata eſt, & colonia facta poſt annum centeſimum & alterum.

χληθῆναι, καὶ αὐτίκα ἑαυτ…
μνήμην ὑπογράψασθαι, Καρχη…
να συνοικίζειν. καὶ μετ' οὐ πο…
ἀπόρων αὐτὸν ἐς Ῥώμην περ…
παρακαλούντων, συνέταττε…
πέμψων τοὺς μὲν ἐς τὴν Καρχη…
τοὺς δ' ἐς Κόρινθον· ἀλλ' ὁ δ…
θᾶσσον ἀνῃρέθη πρὸς ἐχθρῶν ἐν…
Ῥωμαίων βουλευτηρίῳ· ὁ δ' …
νου παῖς Ἰούλιος Καῖσαρ, ὁ…
βαστὸς ἐπίκλησιν, ἐντυχὼν ἄρα…
ὑπογραφαῖς τοῦ πατρὸς, συνῳ…
τὴν νῦν Καρχηδόνα ἀγχιτάτω…
λιστα ἐκείνης, φυλαξάμενος…
πάλαι τὸ ἐπάρατον. οἰκήτορα…
Ῥωμαίους μὲν αὐτὸν τρισχιλίους…
λιστα πυνθάνομαι, τοὺς δὲ λοι…
ἐκ τῆς περιοίκων συναγαγεῖν. ὧ…
Λιβύης τῆς ὑπὸ Καρχηδονίοις …
μαῖοι κατέσχον, καὶ Καρχηδόνα κ…
σκαψάν τε καὶ συνῴκισαν αὖθις, …
ἔτη τῆς κατασκαφῆς ἑκατὸν καὶ δύο.

'A…

φυλαξάμενος τῆς πάλαι ἐπάρατον.] intelligit devotionem, cujus pa… præcedente meminit οἱ Καρχηδόνος μὲν, εἴ τι περίλοιπον ἔτι ἦν, ἔκριναν … τασκάψαι Σκιπίωνα· καὶ οἰκεῖν αὐτὴν ἀπεῖπον ἅπασι, καὶ ἐπηράσαντο, … λιστα περὶ τῆς Βύρσης, εἴ τις οἰκήσειεν αὐτήν, &c. Ejuſmodi vero devotione… uſu fuiſſe ſæpius liquet ex Macrobii libro 3. Saturn. c. 9. qui in antiquit… bus hæc oppida invenit devota, *Tonios, Fregellas, Gabios, Veios, Fiden… hæc intra Italiam. Præterea Carthaginem & Corinthum.* Ante devotio… tamen idem nos docet deos tutelares urbium evocatos primum fuiſſe, id… carmine ſolenni, cujus formulam loco citato adducit. Videri quoque po… Turnebus Adverſ. l. 14. c. 15.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ΠΠΙΑΝΟΥ ΛΕΞΑΝΔΡΕ'ΩΣ Ρ'ΩΜΑΙΚΩ͂Ν ΣΥΡΙΑΚΗ'.

ΑΝΤΙ'ΟΧΟΣ, ὁ Σελεύκου τοῦ Ἀντιόχου, Σύρων καὶ Βαβυλωνίων καὶ ἑτέρων ἐθνῶν βασιλεύς, ἕκτος δὲ ἀπὸ Σελεύκου τοῦ μετὰ Ἀλέξανδρον Ἀσίας περὶ Εὐφράτην βεβασιλευκό-
ν, ἐσβαλὼν ἐς Μηδίαν τε καὶ
ρθηνήν, καὶ ἕτερα ἔθνη, ἀφι-
άμενα ἔτι περὶ αὐτοῦ, καὶ πολλὰ
άσας, καὶ Μέγας Ἀντίοχος ἐπι-
ηθείς· ἐπαιρόμενος τοῖς γεγονόσι,
τῇ δι' αὐτὰ προσωνυμίᾳ, Συ-
ιαν τε τὴν κοίλην, καὶ Κιλικίας
ν ἅ, Πτολεμαίου τοῦ Φιλοπάτο-
ος Αἰγύπτου βασιλέως ἔτι παιδὸς
ος, ἐπιδραμὼν περιέσπασε· καὶ
κρὸν οὐδὲν ἐνθυμούμενος, Ἑλλη-

APPIANI ALEXANDRINI ROMANARUM HISTORIARUM DE BELLIS SYRIACIS LIBER.

ANTIOCHUS Seleuci filius, Antiochi nepos, Syrorum, Babyloniorum, & ceterarum gentium rex, ſextus ab eo Seleuco, qui poſt Alexandrum in Aſia circa Euphratem regnaverat, aggreſſus Mediam & Parthiam ceteráſque provincias quæ à progenitoribus ejus defecerant: & poſt multas res geſtas, Magnus cognominatus: elatus tum ſucceſſibus, tum cognomine Cœleſyriam, partemque Ciliciæ Ptolemæo Philopatori, Ægypti regi, etiam tum puero, violenter abſtulit: móxque nihil mediocre cogitans, Helleſpontios

Antiochus, Magnus cognominatus.

Ptolemæus Philopator, Ægypti rex.

Bellum hoc Syricacum adverſus Antiochum à Romanis geſtum præter oſtrum ſcribunt Livius lib. 34. & ſequent. Juſtinus lib. 31. Valer. Max. orus l. 2. c: 8. Gellius lib. 5. c. 5. Plutarchus Scipione & Catone Majore, alii quos ad Florum enumerat Camers.

ἕκτος δ' ἀπὸ Σελεύκου] Falſus eſt Appiani calculus, ſi ita ſcripſit: fuit im quintus tantum, non ſextus: numeremus. Seleucus Alexandri in riente ſucceſſor, cujus filius Antiochus Soter, cujus filius Antiochus eus dictus, cujus filius Seleucus Callinicus, cujus filius Antiochus Magnus, e quo hic ſermo: ergo legendum πέμπτος, ſi de filiatione & gradibus generationis intelligendum, vel, ut ratio conſtet, in Appiani calculo, intelligendum eſt de ordine ſucceſſionis & ita bene ſe haberet lectio vulgata. am Seleucus Ceraunus frater Antiochi Magni ante eum regnavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ſpontios impetiit, & Æoles, Io-
náſque, quaſi ad jus ipſius, ut re-
gis Aſiæ, pertinentes: quandoqui-
dem etiam majores eorum regi-
bus Aſiæ ſubditi fuerant. Deinde
in Europam trajiciens, Thraciam
ſubigebat, contumaces cogens
imperata facere: Cherſoneſum
etiam muniit, & Lyſimachiam
condidit: quam Lyſimachus rex
poſt Alexandrum Thraciæ, con-
diderat, ceu arcem contra eos
barbaros: Thraces verò poſt e-
jus mortem deleverant. Hanc
tunc Antiochus rurſum incoli
juſſit, revocatis civibus profugis,
& redemptis ſi qui eorum in ca-
ptivitate ſerviebant: aliíſque co-
loniis additis, ultro donans eis
boves ovéſque, & ferrum ad a-
griculturam, ut quam celerrime
urbem munitam, futuro bello
ſedem, abſolveret: videbatur e-
nim ei locus hic opportuniſſimus
in tota Thracia, ceu horreum ap-
paratibus quos deſtinabat, com-
modum. Et quum plerique ſe il-
li adjungerent, reciperéntque
87 præſidia metu potentiæ: Smyr-
næi tamen Lampſaceníque, &
ceteri qui recuſabant impera-
ta facere, legatos miſerunt ad
Flaminium ducem Romanum,
qui paulo antè magno prælio
vicerat Philippum Macedonem
in Theſſalia. Fuit enim tem-
pus quando res Macedonum
& Græcorum magna ex parte
erant permixtæ, ſicut diximus
in hiſtoriis Græciæ. Inter An-
tiochum quoque & Flaminium intercesſere legationes aliquot,
& ſine ſucceſſu quædam tentata ſunt: jam dudum enim inter

Antiochus in Europam trajicit.
Lyſimachiam condidit.
Lyſimachus.
Lyſimachia diruta.
Smyrnæi & Lampſaceni legationem mittunt ad Flaminium.
Philippus Macedo in Theſſalia victus à Flaminio.
Appiani hiſtoriæ Græciæ.

προντείους ἐπῄει, καὶ Αἰολέα
Ἴωνας, ὡς οἱ προσήκοντας, ἀρχ
τι τῆς Ἀσίας· ὅτι καὶ πάλαι τῶν τῆς
σίας βασιλέων ὑπήκουον. ἔστε τ
Εὐρώπην διαπλεύσας Θρᾴκ
ὑπήγετο, καὶ τὰ ἀπειθοῦντα ἐβ
ζετο. Χερρόνησόν τε ὠχύρου, καὶ Λ
σιμάχειαν ᾤκιζεν, ἣν Λυσίμαχ
μὲν ὁ Θρᾴκης ἐπὶ Ἀλεξάνδρῳ βα
λεύσας ἔκτισεν, ἐπιτείχισμα τ
Θρᾳξὶν εἶναι, οἱ Θρᾷκες δ᾽ ἀπ
θανόντος τοῦ Λυσιμάχου καθῃρήκ
σαν, καὶ ὁ Ἀντίοχος συνῴκιζε, τ
τε φεύγοντας τῶν Λυσιμαχέων κ
τακαλῶν, καὶ οἵτινες αὐτῶν αἰχμ
λωτοι γεγονότες ἐδούλευον, ὠνού
νος, καὶ ἑτέρους προσκαταλέγων
βοῦς καὶ πρόβατα καὶ σίδηρον ἐς γε
γίαν ἐπιδιδούς, καὶ οὐδὲν ἐλλείπων
ταχεῖαν ἐπιτειχίσματος ὁρμ
πάνυ γὰρ αὐτῷ τὸ χωρίον ἐφαίνε
λαμπρῶς ἔχειν ἐπὶ ὅλῃ Θρᾴκῃ,
ταμιεῖον εὔκαιρον ἐς τὰ λοιπὰ
ἐπενόει πάντων ἔσεσθαι. οἱ μὲν
πλείονες αὐτῷ προσετίθεντο, κ
φρουρὰς ἐσεδέχοντο, δέει τῆς δυνά
μεως· Σμυρναῖοι δὲ, καὶ Λαμψ
κηνοί, καὶ ἕτεροι ἔτι ἀντέχοντες,
πρεσβεύοντο ἐς Φλαμίνιον τὸν Ῥ
μαίων στρατηγὸν, ἄρτι Φιλίππου
Μακεδόνος μεγάλῃ μάχῃ πε
Θετταλίαν κεκρατηκότα. ἐγίγνετ
γὰρ δὴ καὶ τὰ Μακεδόνων καὶ τὰ Ἑλ
λήνων ἐπίμικτα ἀλλήλοις ἀνὰ μέ
ρη καὶ χρόνους, ὡς μοι ἐν τῇ Ἑλ
ληνικῇ γραφῇ δεδήλωται. καὶ γί
γνονται τινὲς Ἀντιόχῳ καὶ Φλαμι
νίῳ διαπρεσβεύσεις ἐς ἀλλήλους, καὶ
ἀπόπειραι ἀτελεῖς. ἐκ πολλοῦ δ᾽ οἱ
Ῥωμαῖοι καὶ ὁ Ἀντίοχος ὑπόπτως

εἶχον

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ἀλλήλοις, οἱ μὲν οὐκ ἀτρε-
ν ὑπολαμβάνοντες Ἀντίοχον,
ζόμενον ἀρχῆς τε μεγέθει, καὶ
ραξίας ἀρχῇ· ὁ δὲ, Ῥωμαίους
ους αὐξομένῳ μάλιστα ἐμπο-
έσεσθαι, καὶ κωλύσειν ἐς τὴν Εὐ-
ν περαιούμενον. οὐδενὸς δέ πω
ρου γεγονότος αὐτοῖς εἰς ἔ-
ν, ἀφίκοντο πρέσβεις ἐς Ῥώ-
παρὰ Πτολεμαίου τοῦ Φιλοπά-
ρ, αἰτιωμένου Συρίαν τε καὶ
κίαν Ἀντίοχον αὐτὴν ἀφελέσθαι.
οἱ Ῥωμαῖοι τῆς ἀφορμῆς ἐπέ-
ον ἄσμενοι, κατὰ καιρὸν γινομέ-
καὶ πρέσβεις ἐς τὸν Ἀντίοχον ἔ-
ον, οἱ λόγῳ μὲν ἔμελλον συνα-
λέξειν Πτολεμαῖον Ἀντιόχῳ, ἔρ-
δὲ, κατασκέψεσθαι τὴν ὁρμὴν
όχου, καὶ κωλύσειν ὅσα δυνάμεν-
ουτούτων δὴ τῶν πρέσβεων Γναῖος
μενος ἠξίου τὸν Ἀντίοχον, Πτο-
μαίῳ μὲν ὄντι Ῥωμαίων φίλῳ συγ-
ειν ἄρχειν ὅσων ὁ πατὴρ αὐτῷ
έλιπε· τὰς δ᾽ ἐν Ἀσίᾳ πόλεις,
Φίλιππος ὁ Μακεδὼν ἦρχεν,
ονόμους ἐᾶν. οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον,
ίοχον κρατεῖν ὧν Φίλιππον ἀ-
ιοντο οἱ Ῥωμαῖοι. ὅλως δ᾽ ἀπο-
ἔφη, τί τοσοῦτον στόλον ὁ Ἀν-
ος καὶ τοσαύτην στρατιὰν ἄγων
θεν ἐκ Μήδων ἔλθοι τῆς Ἀσίας ἐ-
θάλασσαν, ἔς τε τὴν Εὐρώ-
ν ἐσβάλοι, καὶ πόλεις ἐν αὐτῇ
κατασκευάζοιτο, καὶ Θρᾴκην ἐ-
γοῖτο· εἰ μὴ ταῦτά ἐστιν ἑτέρου
λέμου θεμέλια. ὁ δ᾽ ἀπεκρίνα-
Θρᾴκην μὲν, τῶν προγόνων αὐ-
γινομένην τε καὶ δι᾽ ἀσχολίας
πεσοῦσαν, αὐτὸς ἐπὶ σχολῆς ἀν-
λαμβάνειν· καὶ Λυσιμάχειαν ἐ-
ίρειν, οἰκητήριον Σελεύκῳ τῷ
υἱῷ εἶναι. τὰς δ᾽ ἐν Ἀσίᾳ πό-

Romanos & Antiochum mutuæ ſuſpiciones fuerant, quòd putarent illum non quieturum in tanta regni magnitudine, & felicitate conatuum: rex verò videbat ſolos Romanos incrementis ſuis poſſe obſiſtere, non laturos ejus in Europam tranſitum. Nondum tamen ullum ſimultatis argumentum extiterat, quum legati in urbem venerunt à Ptolemæo Philopatore, querente de Antiocho, qui Syriam ei Ciliciámque abſtulerat. Eam occaſionem, ut ſibi opportunam, S. P. Q. R. libenter arripuit: móxque legatos ad Antiochum miſerunt, prætextu reconciliandi reges, ſed re vera ut explorarent conatus Antiochi, & cohiberent pro viribus. Ejus legationis princeps Cneus petiit à rege, ut Ptolemæum, P. R. amicum, ſineret potiri paterno regno integro: & Aſiæ civitates, quas Philippus Macedo tenuerat, libertati ſuæ relinqueret: iniquè enim uſurpari ab Antiocho quæ P. R. Philippo ademerit: & addidit, mirum eſſe cur rex cum tanta claſſe tantóque exercitu adducto è Media venerit in Aſiam maritimam, jámque infeſtet Europam & urbes in ea ædificet, Thraciámque ſubigat: niſi hunc ad aliud bellum gradum faciat. Reſpondit ille, Thraciam quondam poſſeſſam à ſuis majoribus: deinde alienatam occupatis eis alibi, ſe nunc recuperare per otium: & ibi Lyſimachiam condere, Seleuco filio domicilium. Ceterùm Aſiæ

Legati Romanorum ad Antiochum miſſi.

Cneus legationis princeps.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Superbum Antiochi reſponſum.

Aſiæ civitates liberas ſe relicturum, ſi velint ſibi, non P. R. habere gratiam. Ptolemæi verò co-
88 gnatus ſum, inquit, mox ſocer futurus, & efficiam ut vobis pro hoc officio agat gratias: miror autem ego quoque, quo jure P. R. de Aſia ſatagat, quum ego rebus Italicis me non ingeram. Ita re infecta diſceſſum eſt, utriſque in apertiores minas prorumpentibus.

Annibal profugus.

Ab Antiocho exceptus.

Quúmque rumoribus temerè credidiſſet rex, mortuum eſſe Philopatorem, properavit in Ægyptum, ut occuparet orbatam principe: cui Pœnus Annibal occurrit circa Epheſum, profugus è patria propter inimicorum calumnias, qui eum apud Romanos ut inquietum & rebus novis ſtudentem detulerant: quo tempore Carthaginienſes Romanorum amicitiam colebant, ex fœdere. Eum Antiochus propter nomen artibus imperatoriis celebre, excepit magnificè, & circa ſe habuit. In Lycia verò edoctus Ptolemæum vivere, cogitare de Ægypto deſiit, ſperans illa omiſſa potiturum ſe Cypro, in quam trajiciebat celeriter: tempeſtate autem deprehenſus circa flumen Sarum, multas naves amiſit, & in his nonnullas cum amicis ceteríſque vectoribus: delatúſque in Seleuciam Syriæ, claſſem quaſſatam reparavit, & ibi celebravit liberorum nuptias, Antiochi & Laodices, quos matrimonio junxerat. Jámque certus bellum adverſus P. R. gerere,

Sarum flumen.

Nuptiæ liberorum Antiochi.

λεις αὐτονόμους ἐάσειν, εἰ χάριν
Ῥωμαίοις ἀλλ' ἑαυτῷ μέλλοιεν ἐξ
„ Πτολεμαίῳ δ', ἔφη, καὶ συ
„ γενής εἰμι, καὶ ὅσον οὔπω κη
„ δεστὴς ἔσομαι· καὶ χάριν ὑμῖν α
„ τὸν ὁμολογεῖν παρασκευάσω.
„ πορῶ δὲ κἀγὼ, τίνι Ῥωμαῖοι δ
„ καίῳ τὴν Ἀσίαν πολυπραγμ
„ νοῦσιν, ἐμοῦ τὴν Ἰταλίαν οὐ π
„ λυπραγμονοῦντος. οὕτω μὲν ἀ
ἀλλήλων ἄπρακτοι διεκρίθησαν
ἀποῤῥηγνύντες ἤδη τὰς ἀπειλὰς ἐς
φανερώτερον.

Λόγου καὶ δόξης ἐμπεσούσης ὅ
Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἀποθα
νοι, κατὰ σπουδὴν ὁ Ἀντίοχος ἀπῄε
ὡς Αἴγυπτον ἔρημον ἄρχοντος ἁρ
πασόμενος. καὶ αὐτῷ κατὰ Ἔφεσο
Ἀννίβας ὁ Καρχηδόνιος ξυμβάλλει
φεύγων τὴν πατρίδα, δι' ἐχθρ
διαβολὰς, οἱ Ῥωμαίοις αὐτὸν
φάσκον εἶναι δύσεριν τε καὶ φιλοπ
λεμον, καὶ οὔποτε εἰρηνεύειν δυνα
μενον. τότε δ' ἦν ὅτε Καρχηδόνι
Ῥωμαίοις ὑπήκουον ἔνσπονδοι. Ἀννί
βαν μὲν δὴ διώνυμον ἐπὶ στρατηγίᾳ
ὄντα ὁ Ἀντίοχος ὑπεδέχετο λαμ
πρῶς, καὶ εἶχεν ἀμφ' αὐτόν· περὶ
δὲ τὴν Λυκίαν Πτολεμαῖον περιεῖ
ναι μαθὼν, Αἰγύπτου μὲν ἀπέγνω
Κύπρον δ' ἐλπίσας αἱρήσειν ἀν
Αἰγύπτου, διέπλει κατὰ τάχος αὐ
τήν. χειμῶνος δ' ἀμφὶ τὸν Σάρ
ποταμὸν συμπεσὼν, καὶ πολλὰς τ
νεῶν ἀποβαλὼν, ἐνίας δ' αὐτοῖ
ἀνδράσι καὶ φίλοις, εἰς Σελεύκεια
τῆς Συρίας κατέπλευσε, καὶ τὸν στ
λον κατεσκεύασε πεπονημένον. γά
μους τε τῶν παίδων ἔθυεν Ἀντιόχο
καὶ Λαοδίκης, ἀλλήλοις συναρμό
ζων. ἤδη δὲ τὸν πρὸς Ῥωμαίους πό
λεμον ἐγνωκὼς ἀποκαλύπτειν, ἐπι

γαμίαι

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

...ς τοὺς ἐγγὺς βασιλέας προ-
...ελάμβανε· καὶ Πτολεμαίῳ μὲν εἰς
...γυπτον ἔστελλε Κλεοπάτραν, τὴν
...α ἐπίκλησιν, προῖκα Συρίαν
...ήλην ἐπιδιδούς, ἣν αὐτὸς ἀ-
...τοῦ Πτολεμαίου· θεραπεύων
...μειράκιον, ἵν' ἐν τῷ πολέ-
...πρὸς Ῥωμαίους ἀτρεμῇ. Ἀν-
...δα δ' ἔπεμπεν Ἀριαράθῃ, τῷ
...παδοκῶν βασιλεῖ, καὶ τὴν ἐπὶ
...Εὐμενεῖ, τῷ Περγάμου βα-
...ὁ δὲ (ἑώρα γὰρ αὐτὸν ἤδη Ῥω-
...τε πολεμησείοντα, καὶ πρὸς
...τὴν χρείαν τὸ κῆδος αὐτῷ
...στόμενον) ἠρνήσατο, καὶ τοῖς
...οῖς, Ἀττάλῳ τε καὶ Φιλεταί-
...αυμάζουσιν ὅτι κῆδος βασι-
...τοσοῦδε καὶ γείτονος, αὐτοῦ τε
...χοντος καὶ δεομένου, παραι-
...ἐπεδείκνυ, τὸν ἐσόμενον πόλε-
...ἐν μὲν ἀρχῇ τι παρ' ἀμφοῖν
...οπαλές, σὺν χρόνῳ δ' ὑπε-
...τὰ Ῥωμαίων, δι' εὐψυχίαν
...ταλαιπωρίαν. Ἐγὼ δ', ἔφη,
...ωμαίων μὲν ἐπικρατούντων,
...βαίως τῆς ἀρχῆς τῆς ἐμῆς ἄρξω·
...ντιόχου δὲ νικῶντος, ἐλπὶς μὲν
...φαιρεθῆναι πάντα πρὸς γείτο-
...ν, ἐλπὶς δὲ καὶ ἔχοντα βασι-
...ύειν βασιλευόμενον ὑπ' ἐκεί-
...ν. Ὁ μὲν δὴ τοιοῖσδε λογισμοῖς
...γάμους ἀπεώσατο.

...δ' Ἀντίοχος αὖθις ἐφ' Ἑλ-
...όντου κατῄει, καὶ περιπλεύσας
...ρρόνησον, πολλὰ καὶ τότε τῆς
...κης ὑπήγετό τε καὶ κατεστρέφε-
...Ἕλληνας δ' ὅσοι τοῖς Θρᾳξὶν
...ευον, ἠλευθέρου· καὶ Βυζαν-
...ἐχαρίζετο πολλά, ὡς ἐπικαι-
...τοῦ στόματος πόλιν ἔχουσι.
...ατας τε δώροις καὶ καταπλήξει
...ασκευῆς ἐς συμμαχίαν ὑπή-

propinquos reges adjungebat ſibi connubiis, miſitque Ptolemæo in Ægyptum Cleopatram, Syram cognomine, in dotem addens Cœleſyriam, quam ei prius ipſe ademerat, demulcens adoleſcentem, ut bello Romano quieſceret: Antiochidem verò miſit Ariarathi regi Cappadocum, & reliquam Eumeni regi Pergami. At ille, quia videbat eum jam bellum contra Romanos inſtituere, & in hunc uſum affinitatem quærere, excuſavit: mirantibúſque fratribus Attalo & Philetæro aſpernari eum affinitatem tanti regis vicini, & ultro invitantis, oſtendit imminere bellum, 89
primùm quidem æquo Marte gerendum: ſed tandem ſuperiores fore Romanos, propter generoſitatem ac laborum tolerantiam. Ego verò, inquit, vincentibus Romanis firmiter meum regnum obtinebo: quòd ſi Antiocho victoria contingeret, aut à præpotente vicino ſpoliarer poſſeſſionibus omnibus, aut etiam ſi regnum mihi maneret, parendum eſſet majoris regis imperio. his de cauſis ille nuptias renuit.

Cleopatra Syra.

Ptolemæum demulcet Antiochus.

Antiochis.

Ariarathes.

Eumenis de Antiocho & Romanis judicium.

Eumenes affinitatem Antiochi renuit.

Antiochus verò rurſus in Helleſpontum reverſus, & provectus in Cherſoneſum, multa tunc quoque Thraciæ loca vel vi vel deditione cepit: Græcos verò quotquot Thracibus parebant, liberabat, & Byzantiis multa largitus eſt, opportunam urbem in ore Ponti habentibus: Gallogræcos quoque muneribus & terrore apparatus in ſocietatem belli pertra-

Antiochi acta in Thracia.

pertraxit, ratus idoneos quos Romanis opponeret propter magnitudinem corporum. Poſthæc Epheſum appulit, unde legatos Romam miſit, Lyſiam, Egeſianactem, Menippum, ut ſenatus mentem pertentarent, quamvis aliud ſimulabat: videlicet ſe hactenus ſtudioſum Romani nominis, in ſocietatem etiam recipi cupientem, ſi modò dignus videatur: mirari cur jubeatur Ionicis urbibus abſcedere, & quibuſdam tributa remittere, & non miſcere ſe negogotiis Aſiæ, & omittere avitam poſſeſſionem Thraciæ: hæc enim juſſa non in amicos, ſed in victos competere. Senatus intelligens legatos tentatum ſe veniſſe, paucis verbis reſpondit, Si Antiochus Græcos Aſiaticos ſinat eſſe liberos, & ab Europa abſtineat, fore amicum P. R. ſi voluerit. hoc tantùm reſpondit ſenatus, nec ullam præterea cauſam adjecit.

Antiochus Epheſum appulit. Legatos Romam mittit.

Romanorum reſponſum ad legatos Antiochi.

Antiochus verò cogitans quamprimum Græciam invadere, & inde bellum adverſus Romanos incipere, communicavit cum Annibale id conſilium: qui dixit, Græciam jamdudum affectam, poſſe occupari abſque negotio: bella autem omnia domi eſſe difficilia propter famem comitem: foris verò geri facilius. nec Antiochum debellaturum in Græcia Romanos, abundantes commeatu & apparatu domeſtico. Suadebat igitur, ut occuparet partem aliquam Italiæ, ibíque

Antiochus cum Annibale conſilium ſumit de invadendis Romanis.

90

γετο, ἀξιομάχους ἡγούμενος ... θαι οἱ, διὰ τὰ μεγέθη τῶν σω... των. μετὰ δὲ τοῦτο εἰς Ἔφεσον κα... ρε, καὶ πρέσβεις ἐς Ῥώμην ἔπεμ... Λυσίαν τε καὶ Ἡγησιάνακτα καὶ ... νιππον· οἱ τῷ μὲν ἔργῳ, τῆς ... λῆς ἀποπειρᾶσθαι ἔμελλον· τῷ λ... δ' ὁ Μένιππος ἔφη, τὸν βασ... περὶ τὴν Ῥωμαίων φιλίαν ἐσ... δακότα, καὶ βουλόμενον καὶ σύμμ... χον αὐτοῖς εἶναι, ἂν ἀξιῶσι, θ... μάζειν ὅτι κελεύουσι τῶν ἐν Ἰ... πόλεων ἀφίστασθαι, καὶ φόρους τ... ἀφιέναι, καὶ τῆς Ἀσίας ἔνια μὴ ... λυπραγμονεῖν, καὶ Θρᾴκην ἐα... αἰεὶ τῶν προγόνων αὐτοῦ γενομέν... ἅπερ οὐ τοῖς φίλοις, ἀλλὰ τοῖς ... τημένοις τοὺς κεκρατηκότας ἐπι... λεύειν. οἱ δὲ, τῆς πρεσβείας συν... τες ἐπὶ διαπείρᾳ σφῶν ἀφιγ... νης, διὰ βραχέος ἀπεκρίν... αὐτοῖς, ἐὰν Ἀντίοχος αὐτονόμ... Ἕλληνας ἐᾷ τοὺς ἐν Ἀσίᾳ, καὶ Εὐρώπης ἀπέχηται, Ῥωμαίοις τὸν ἔσεσθαι φίλον, ἂν θέλῃ. το... δε μὲν ἀπεκρίναντο Ῥωμαῖοι, ... τὰς αἰτίας ταῖς ἀποκρίσεσιν ἐπέθεσαν.

Ὁ δ' Ἀντίοχος ἐς πρώτην ... πινοῶν τὴν Ἑλλάδα βαλεῖν, κἀκεῖθεν ἄρξασθαι τοῦ πρὸς Ῥωμαί... πολέμου, ὑπετίθετο τὴν γνώ... τῷ Καρχηδονίῳ Ἀννίβᾳ· ὁ δ' ἐ... τὴν μὲν Ἑλλάδα, ἐκ πολλοῦ τρυμμένην, ἔργον εὐχείρωτον εἰ... τοὺς δὲ πολέμους ἅπασι χαλεποὺς οἴκοι, διὰ λιμὸν τὸν ἐπιγιγνόμεν... ἔξω δὲ, κουφοτέρους· καὶ τὰ Ῥ... μαίων οὔποτε Ἀντίοχον καὶ τῇ Ἑ... λάδι καθαιρήσειν, ἀγορᾶς τε οἰκ... καὶ παρασκευῆς ἱκανῆς εὐπορ... των. ἐκέλευεν οὖν τι προλαβεῖ...

Ἰταλί...

λίας, καὶ πολεμεῖν ἐκεῖθεν ὁρμώ-
ϑν, ἵνα Ῥωμαίοις ἀσθενέστερα ᾖ
ὰ τὰ οἴκοι καὶ τὰ ἔξω. Ἔχω δ'
μπείρως (ἔφη) τῆς Ἰταλίας, καὶ
υρίοις ἀνδράσι δύναμαι κατα-
αλεῖν αὐτῆς τὰ ἐπίκαιρα· ἔς τε
Καρχηδόνα τοῖς φίλοις ἐπιστεῖλαι,
δῆμον ἐς ἀπόστασιν ἐγεῖραι,
υσφοροῦντα τέως ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ
ρὸς Ῥωμαίους ἀπίστως ἔχοντα·
όλμης τε καὶ ἐλπίδος ἐμπλησό-
μενον, εἰ πύθοιτό με ποθοῦντα
τὴν Ἰταλίαν αὖθις. ὁ δ', ἄσ-
μενος ἀκούσας τοῦ λόγου, καὶ μέγα
σπερ ἦν) εἰς τὸν πόλεμον ἡγού-
μενος Καρχηδόνα προσλαβεῖν, αὐ-
αὐτὸν ἐπιστέλλειν τοῖς φίλοις
λευεν. ὁ δὲ οὐκ ἐπέστελλε μὲν (οὐ
ἀσφαλὲς ἡγεῖτό πω, Ῥωμαίων
πάντ' ἀνερευνωμένων, καὶ τοῦ πο-
ου μήπω φανερῶς γεγονότος,
πολλῶν οἱ διαφερομένων ἐν Καρ-
νι, καὶ τῆς πολιτείας οὐδὲν βέ-
ιον οὐδὲ εὐσταθὲς ἐχούσης· ἃ καὶ
ὀλίγον ἀνέτρεψε τὴν Καρχη-
) Ἀρίστωνα δ' ἔμπορον Τύριον,
προφάσει τῆς ἐμπορίας ἔπεμπε
τοὺς φίλους, ἀξιῶν, ὅταν αὐ-
ς τὴν Ἰταλίαν ἐμβάλλῃ, τότε
ους τὴν Καρχηδόνα ἐς ἄμυναν

ſedem belli faceret: ita Romanam rem domi foríſque debiliorem fore. Equidem ſum, inquit, peritus Italiæ, & poſſum in ea cum decem millibus virorum occupare opportunum locum aliquem: & Carthanienſibus amicis mandare per literas, ut eum populum ad defectionem moveant, jam antè ſua ſponte à præſenti ſtatu abhorrentem, & alienum à fide Rom. populi, facilè ſpe melioris fortunæ auſurum aliquid, modò intelligat repetere me Italiam. Rex libenter his auditis, magni, ut erat, momenti ratus eſſe ad hoc bellum acceſſionem Carthanienſium, confeſtim eum juſſit amicis ſcribere: ille verò non ſcripſit quidem, nondum enim tutò poterat, Romanis ſcrutantibus omnia & bello nondum declarato: quum etiam multos æmulos haberet Carthagine, & perturbata eſſet ea reſp. quæ res paulo pòſt eam evertit: Ariſtonem tamen, negotiatorem Tyrium, ſpecie negotiationis miſit ad amicos, poſtulans ut quamprimum ipſe invaſſet Italiam, populum concitarent ad expetendam ultionem ob ac-

Ariſton Carthaginem ad defectionem ſollicitat, inſtinctu Annibalis.

ρίστωνα δ' ἔμπορον Τύριον.] Juſtinus hunc Ariſtonem non negotia-
m, ſed unum ex comitibus Annibalis vocat. Livius dicit, Annibalem
tonem quendam Tyrium Carthaginem miſiſſe, cujus ſolertiam leviori
miniſteriis expertus fuerat. Sed ſpecie negotiationis miſſum fuiſſe veri-
le eſt. Eodem actu uſus eſt Pelopidas, atque ad Sphodriam Spartanum
ndam mercatorem cum pecunia & mandatis ablegavit de re magni mo-
nti. De quo Plutarchus in Pelopida. Quare prudenter Honorii ac Theo-
ii reſcripto cautum eſt L. Mercatores. C. de commerc. & mer. *Ne mer-
res tam imperio Romano quam Perſarum regi ſubjecti, ultra ea loca, in qui-
fœderis tempore cum memorata natione Imperatoribus convenit, nundinas ex-
ant: ne ſcilicet alieni regni ſcrutentur arcana.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ob acceptas injurias. Quæ mandata ille diligenter executus eſt: ceterùm Annibalis inimici ut ſenſerunt adventum Ariſtonis, tumultuabantur, quaſi res novarentur, & quærebant hoſpitem Tyrium. Ille, ne amici Annibalis præ aliis hærerent in crimine, noctu clàm ſcriptum quoddam in curia propoſuit, quo Annibal univerſum ſenatum hortabatur, ut patriam defenderent autore Antiocho: ac mox è portu ſolvit. Manè verò amici quidem Annibalis hoc commento à ſuſpicione liberati ſunt, quaſi totus ſenatus ſolicitatus ſit: populus verò plenus fuit variis tumultibus, infenſus quidem Romanis, ſed non valens eos fallere.

Ariſtonis commentum.

Romanorum legati ad Antiochum.

Interea Romani legatos, & in his Scipionem Africanum, ſimiliter ad Antiochi mentem tentandam, miſerunt, & apparatum
91 explorandum: qui quum Epheſi audiſſent, regem profectum in Piſidiam, ibi expectarunt ejus reditum, & ſæpe collocuti ſunt cum Annibale, Carthagine tunc pacata, necdum declarato hoſte Antiocho: expoſtularúntque cum Annibale quòd patriam fugeret, nulla P. R. vel in ipſum vel in alios Carthaginienſes poſt renovatum fœdus injuria. Idque faciebant, ut Annibalem regi ſuſpectum redderent quotidianis cum eo colloquiis: quod Pœnus, quamvis dux cautiſſimus, tunc tamen non animadvertit: ſed rex admonitus, ſuſpicionem concepit: nec poſtea ſatis fidebat An-

Scipionis Africani & aliorum legatorum cum Annibale colloquia.

Annibal dux cautiſſimus.

ὧν ἐπεπόνθεσαν ἐγείρειν. καὶ ὁ Ἀ
ρίστων οὕτως ἔπραξεν· οἱ δὲ τοῦ
βου ἐχθροὶ, αἰσθόμενοι τῆς Ἀ
νος ἐπιδημίας, ἐθορύβουν,
νεωτέροις ἔργοις, καὶ τὸν Ἀρ
ἐζήτουν περιϊόντες. ὁ δὲ, ἵν
διαβολὴν μὴ ἐξαίρετον ἔχοιεν
νίβου φίλοι, προὔθηκε νυκτ
θὼν γράμματα περὶ τοῦ βου
ρίου, ὅτι πάντας ὁ Ἀννίβα
βουλευτὰς παρακαλοίη τῇ π
δι συνάρασθαι μετ᾽ Ἀντιόχου. τ
το πράξας ἀπέπλευσεν. ἅμ
ἡμέρᾳ, τὸ μὲν δέος ἐξήρητο τ
νίβου φίλων ἐκ τῆς Ἀρίστωνος
νοίας, ὡς πρὸς ἅπασαν τὴν
σίαν ἀπεσταλμένου· ἡ δὲ πόλι
πλήρωτο θορύβου ποικίλου,
μένως μὲν ἔχουσα Ῥωμαίοις,
σθαι δ᾽ οὐ προσδοκῶσα. καὶ τ
Καρχηδονίων ὧδε εἶχε.

Ῥωμαῖοι δὲ πρέσβεις ἐτε
καὶ Σκιπίων ὁ Καρχηδονίους α
μενος τὴν ἡγεμονίαν, ἐς
πεμφθέντες Ἀντιόχου τῆς γ
ἀπόπειραν, καὶ τῆς παρασκευ
τάσκεψιν, ἐπεὶ τὸν βασιλέα
οἰχόμενον εἰς Πισίδας, ἐν Ε
ριεμένον· ἔνθα συνῄεσαν θ
εἰς λόγους τῷ Ἀννίβᾳ, Καρ
νος τε σφίσιν ἔτι οὔσης ἐν σπον
οὔπω φανερῶς Ἀντιόχου πολ
καταμεμφόμενοι τὸν Ἀννίβαν ὁ
πατρίδα φύγοι, Ῥωμαίων
οὔτε ἐς αὐτὸν οὔτε ἐς τοὺς ἄλλους
χηδονίους ἐπὶ ταῖς συνθήκαις α
τόντων. ἔπρασσον δὲ τοῦθ᾽,
πτον ἐργαζόμενοι γενέσθαι τῷ
λεῖ τὸν Ἀννίβαν, ἐκ τῆς συ
σφῶν ὁμιλίας τε καὶ συνόδου.
ὁ μὲν στρατηγικώτατος Ἀννίβα

...ποίησεν· ὁ δὲ βασιλεὺς πυθόμενος
...πίδευσε, καὶ ἀμβλύτερος ἦν
...τοῦδε πιστεύειν ἔτι τῷ Ἀννίβᾳ.
...ρ τι καὶ ζήλου περὶ τὴν ἐς αὐ-
...ίδη καὶ φθόνου, μὴ τὸν γιγνομέ-
...ν ἔπαινον Ἀννίβας ἀποφέροιτο.
...) δ' ἐν τοῖσδε ταῖς διατρι-
ἐν τῷ γυμνασίῳ λεσχηνεῦσαι
πρὸς ἀλλήλους Σκιπίωνα καὶ
βαν περὶ στρατηγίας, πολλῶν ἑ-
των· καὶ τοῦ Σκιπίωνος ἐρομένου,
...οκεῖ οἱ στρατηγὸς ἄριστος γενέ-
, τὸν Ἀννίβαν εἰπεῖν, ὁ Μακε-
Ἀλέξανδρος. Σκιπίωνα δ' ἡ-
σαι μὲν ἐπὶ τῷδε, ἐξανιστάμενον
Ἀλεξάνδρῳ· ἐπανερέσθαι δὲ, τίς
δεύτερος μετὰ Ἀλέξανδρον· καὶ τὸν
...αι, Πύρρος ὁ Ἠπειρώτης· τὴν
...λαν ἀρετὴν τὴν στρατηγικὴν ἐν τόλ-
...τιθέμενον. οὐ γάρ ἐστιν εὑρεῖν με-
...ολμοτέρους τῶνδε τῶν βασιλέων.
...νόμενον δ' ἤδη τὸν Σκιπίωνα, ὅ-
...ἐπανερέσθαι, τίνι διδοίη τὰ τρί-
..., ταχὺ γοῦν ἐλπίζοντα ἕξειν τὰ
...τα. τὸν δὲ, ἐμαυτὸν, φάναι·
... γὰρ ὢν ἔτι Ἰβηρίας τε ἐκρά-
..., καὶ στρατῷ τὰ Ἄλπεια ὄρη
...' Ἡρακλέα πρῶτος ὑπερῆλ-
...ἔστε τὴν Ἰταλίαν, ὑμῶν οὐδε-
πω θαρροῦντος ἐμβαλὼν, τε-
...κόσια ἀνέστησα ἄστη· καὶ περὶ τῇ
... τὸν ἀγῶνα πολλάκις ὑμῖν ἀνέ-
..., οὔτε μοι χρημάτων, οὔτε
...πᾶς ἐπιπεμπομένης ἐκ Καρχη-
...ος. ὡς δὲ αὐτὸν ὁ Σκιπίων εἶδεν
μηκύνοντα τὴν σεμνολογίαν, ἔφη
γελάσας, Ποῦ δ' ἂν ἑαυτὸν ἔ-
ταττες ὦ Ἀννίβα, μὴ νενικη-
μένος ὑπ' ἐμοῦ; Τὸν δὲ φασὶν,
θανόμενον ἤδη τῆς ζηλοτυπίας,
...εῖν ὅτι, Ἔγωγε ἔταξα ἂν ἐμαυ-
πρὸ Ἀλεξάνδρου. οὕτω μὲν ὁ Ἀννίβας ἐπέμεινε τῇ σεμνολογίᾳ, καὶ τὸν

nibali: jam enim ſuberat nonnihil æmulationis & invidiæ, ne rei bene geſtæ laudem auferret Annibal. Fertúrque, inter hujuſmodi familiaria colloquia, in gymnaſio quodam incidiſſe mentionem de claris imperatoribus in præſentia multorum adſtantium: & Annibalem à Scipione rogatum quiſnam optimus fuiſſet, reſpondiſſe, Alexander Macedo: & Scipionem acquieviſſe, quòd Alexandro cederet. rurſumque rogaſſe, quem ſecundum exiſtimaret: illum nominaſſe Pyrrhum Epirotam, quòd audaciam putaret virtutem ducis præcipuam: non eſt enim invenire audaciores in omni regum memoria. Tum Scipionem jam ſubmoleſtè ferentem, rurſum tamen rogaſſe, cui tandem tertiam palmam tribueret, ſibi ſperantem forſitan: mihi ipſi reſpondiſſe illum: nam juvenis Hiſpaniam perdomui, Alpes ſuperavi cum exercitu primus poſt Herculem, Italiam vobis trepidantibus ingreſſus, everti CCCC oppida, urbem veſtram non ſemel adduxi in extremum periculum: non pecuniis, non ſupplementis adjutus à meis Carthaginienſibus. Tum Scipio magniloquentiam hominis abrumpens, irriſit, ſubjecítque, Quoto igitur loco poneres teipſum Annibal, ſi à me victus non eſſes? at ille, animadverſo jam affectu æmuli, tum, inquit, Alexandro me anteponerem. ita nullo magnilo-

Antiochus diffidit Annibali.

Annibalis judicium de claris ducibus.

Audacia virtus ducis præcipua Annibali.

Annibalis acta.

92

quentiæ

quentiæ ſuæ detrimento, Scipioni quoque diſſimulanter blanditus eſt, quaſi is Alexandro præſtantiorem vicerit.

Scipioni adblanditur Annibal.

Soluto in hunc modum colloquio, Annibal Scipionem invitavit in hoſpitium: qui perlibenter ſe venturum dixit, niſi ille tum apud Antiochum Romanis ſuſpectum ageret.

Annibal Scipionem invitat in hoſpitium.

Sic illi, ut dignum erat tantis imperatoribus, bellis tantùm metiebantur inimicitias.

Scipio & Annibal bellis tantùm metiuntur inimicitias.

Sed non talis fuit Flaminius: victo enim pòſt Antiocho, fugientem Annibalem & vagum circa Bithyniam, legatione ob aliam cauſam fungens apud Pruſiam, nihil ab eo privatim læſus, nec mandatum ſenatus afferens, ne formidandum quidam amplius, poſt everſas opes Carthaginis, veneno per Pruſiam ſuſtulit, dudum ut fertur, præmonitum oraculo hujuſmodi,

Annibalis interitus.

Annibalis cineres terra Libyſſa
teget:

eóque falſum, quaſi moriturus eſſet in Africa. Eſt autem Libyſſus Bithyniæ fluvius, à quo ea regio campeſtris agnominatur.

Libyſſus fluvius.

Quæ exempla magnanimitatis Scipionis & Annibalis, & ex adverſo puſillanimitatis Flaminii ab hac narratione non aliena eſſe viſa ſunt.

Flaminii puſillanimitas.

Ceterùm Antiochus è Piſidia reverſus, audita Rhodiorum legatione, ipſos, & Byzantios, Cyzicenóſque, & quicunque alii Græci Aſiam accolunt, liberos fore pollicitus eſt, ſi Romanis ipſe jungeretur fœdere: Æol autem & Ionas eodem jure eſſe noluit, aſſuetos jamdudum p

Rhodiorum legatio ad Antiochum.

Σκιπίωνα λαθὼν ἐθεράπευσεν, ὡ
καθελόντα τὸν ἀμείνονα Ἀλεξάνδ
διαλυομένης δὲ τῆς συνόδου, Σ-
πίωνα μὲν ὁ Ἀννίβας ἐπὶ ξενία
κάλει· Σκιπίων δὲ ἐλθεῖν ἂν ἔφη
λα προθύμως, εἰ μὴ συνῆσθα
Ἀντιόχῳ πρὸς Ῥωμαίους ὕποπ
ἔχοντι. ὧδε μὲν ἐκεῖνοι τὸ στρατη
ἀξίως τὴν ἔχθραν ὥριζοντο τ
πολέμοις· Φλαμίνιος δ' ἀνομοί
ἡττηθέντος γὰρ ὕστερον Ἀντιόχ
φεύγοντα τὸν Ἀννίβαν, καὶ ἀλώ
νον περὶ Βιθυνίαν, πρεσβεύων
ἕτερα πρὸς Προυσίαν, οὔτε τι π
τοῦ Ἀννίβου πεπονθὼν, οὔτε Ῥ
μαίων ἐντειλαμένων, οὔτε φοβε
ἔτι αὐτοῖς γενέσθαι δυνάμενον, Κ
χηδόνος κατεστραμμένης, ἔκτ
διὰ τοῦ Προυσίου φαρμάκῳ· λε
μενον μὲν ἐσχηκέναι ποτὲ χρησ
ὧδε ἔχοντα,

Λιβύσσα κρύψει βῶλος Ἀννι
δέμας·

καὶ οἰόμενον ἐν Λιβύῃ τεθνήξεσθ
ποταμὸς δ' ἐστὶ Λίβυσσος ἐν τῇ
θυνίᾳ, καὶ πεδίον ἐκ τοῦ ποταμοῦ
βυσσα. καὶ τάδε μὲν ἐς ὑπομνήμ
τῆς Ἀννίβου καὶ Σκιπίωνος μεγα
νοίας, καὶ Φλαμινίου σμικρότητο
παρεθέμην.

Ὁ δ' Ἀντίοχος ἐκ Πισιδῶ
τὴν Ἔφεσον ἐπανήει, καὶ χρημα
σας τοῖς Ῥοδίοις πρέσβεσι, Ῥοδ
μὲν καὶ Βυζαντίους καὶ Κυζικηνοὺς,
ὅσοι ἄλλοι περὶ τὴν Ἀσίαν εἰ
Ἕλληνες, αὐτονόμους ἐπηγγέλλ
ἐάσειν, εἰ γίγνοιντο αὐτῷ συν
και πρὸς Ῥωμαίους· Αἰολέας
καὶ Ἴωνας οὐ συνεχώρει, ὡς ἐκ π
λαιοῦ καὶ τοῖς βαρβάροις βασιλεῦσι

Ἀσι

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…ς εἰθισμένους ὑπακούειν. οἱ μὲν
…ωμαίων πρέσβεις ἐς οὐδὲν αὐτῷ
…αίνοντες (οὐ γὰρ ἐπ' ἔργῳ συμ-
…ων ἐληλύθεισαν, ἀλλ' ἐς ἀπό-
…) ᾤχοντο ἐς Ῥώμην. Ἀντιό-
…ἧκον Αἰτωλῶν πρέσβεις, ὧν
…ἦρχεν, αὐτοκράτορά τε στρα-
…Αἰτωλῶν Ἀντίοχον ἀποφαί-
…, καὶ διαπλεῖν ἐς τὴν Ἑλλά-
…δη παρακαλοῦντες, ὡς ἐπὶ ἔρ-
…τοιμον. οὐδὲ εἴων ἀναμένειν τὴν
…ιὰν ἀπὸ τῆς Ἀσίας τῆς ἄνω κατιοῦ-
… ἀλλὰ τὰ Αἰτωλῶν ὑπεραί-
…ς, καὶ Λακεδαιμονίους ἐπαγ-
…όμενοι σφίσι, καὶ Φίλιππον ἐπὶ
… Λακεδαιμονίοις τὸν Μακεδόνα,
…μαίοις μηνιόντα, συμμαχήσειν,
…στερχον εἰς τὴν διάβασιν. ὁ δ'
…ζετο μάλα κούφως, καὶ, οὐ-
… παιδὸς αὐτῷ προσαγγελθέν-
… ἐν Συρίᾳ τεθνάναι, τῆς ὁρ-
…τι ἐνδοὺς, διέπλει μετὰ μυρίων
… ὧν εἶχε μόνων, ἐς Εὔβοιαν. καὶ
…ε μὲν αὐτὸς παρεστήσατο ἅπα-
… ἐνδοῦσαν ὑπὸ ἐκπλήξεως· Μι-
…ων δὲ, αὐτοῦ στρατηγὸς, τοῖς
… Δῆλον Ῥωμαίοις ἐπιπεσὼν (ἱε-
…δ' ἐστι τὸ χωρίον Ἀπόλλωνος)
… μὲν αὐτῶν ἔκτεινε, τοὺς δ' ἐζώ-
…τεν. Ἀμύνανδρός τε, ὁ Ἀθα-
…ων βασιλεὺς, ἐς συμμαχίαν
…τιόχῳ συνῆλθε, διὰ τοιάσδε
…φάσεως· ὁ τις Μακεδόνων Ἀ-
…ανδρος, ἐν Μεγάλῃ πόλει τρα-
…ς, καὶ τῆς αὐτόθι πολιτείας ἀξιω-
…ις, ἐτερατεύετο γένος Ἀλεξάνδρῳ
Φιλίππου προσήκειν· γενομένους
οἱ παῖδας ὠνόμασεν, ἐς πίστιν
ἐλογοποίει, Φίλιππόν τε καὶ Ἀ-
ξανδρον, καὶ Ἀπάμαν, ἣν Ἀ-
μυνάνδρῳ πρὸς γάμον ἐνεγγύησεν.

rere barbaris etiam Aſiæ regibus: itaque Ro. legati nulla re impetrata (non enim in hoc, ſed exploratum venerant) in urbem reverſi ſunt. Poſt hos Ætolorum legati venerunt ad regem, Thoante legationis ejus principe: qui offerebant ei totius Ætoliæ copiarum imperium, hortabantúrque ut in Græciam trajiceret tanquam ad rem paratam. nec ſinebant ut expectaret exercitum deſcendentem à mediterraneis Aſiæ regionibus, exaggerando vires Ætolicas, promittendóque 93 ſocietatem Lacedæmoniorum, atque Philippi Macedonis, irati Romano populo, modò ſine mora trajiceret. Ille verò irritabatur valde temerè, ne nuntio quidem de filio in Syria defuncto inſtitutam expeditionem tardante: appulítque in Eubœam cum ſolis, quæ tum ad manum erant, decem millibus: quam ipſe univerſam præ metu cedentem deditione in fidem recepit. Micithio verò unus ex ejus ducibus, Romanos apud Delum Apollini ſacrum aggreſſus, partim occidit, partim vivos cepit. Amynander quoque rex Athamanum in ſocietatem Antiochi receptus eſt ob cauſam hanc: Alexander quidam Macedo, apud Megalopolitanos educatus, & jure civitatis donatus ab eis, prodigioſis mendaciis fingebat ſe ab Alexandro Philippi filio genus ducere: &, ut fidem ſuis fabulis faceret, liberis nomina impoſuit, Philippum, Axandrum, & Apamam: quam locavit Amynandro in matrimonium,

Ætolorum legati.
Thoas.

Philippus Macedo iratus pop. Rom.

Filii Antiochi mors.

Micithio.

Amynander rex.

Alexander quidam Macedo, falſi nominis.

nium: quam Philippus frater quum deduxiſſet ad nuptias, ubi maritum puellæ vidit infirmum & rerum imperitum, manſit apud eum adminiſtraturus principatum propter affinitatem. Huic Philippo Antiochus quum faceret ſpem, quaſi reducturus eum in gentilitium regnum Macedoniæ, Athamanas paravit ſibi ſocios, & Thebanos inſuper, Thebas ipſe profectus, & pro concione allocutus populum. Sic Amynandri, Thebanorum Ætolorúmque fiducia ſatis temerariè tantum bellum aggreſſus, diſpiciebat de Theſſalia, móxne invadenda eſſet, an exacta hyeme. Huic deliberationi quum Annibal intereſſet tacitus, rex primum rogavit ſententiam: tum ille, Theſſalos non eſt difficile vel nunc, vel poſt hyemem, ſi velis, ſubigere: nam hæc gens diutinis malis feſſa, ſicut nunc in te propenſa eſt, ita ſi quid ſecus acciderit, non gravatim ad Romanos deficiet. Venimus autem ſine propriis militibus, ab Ætolis vocantibus perſuaſi, Lacedæmonios cum Philippo nobis fore ſocios: quum Lacedæmonii hoſtes
94 nobis ſint (quantùm audio) non minus quàm Achæi: Philipp
verò ſi tecum verſetur, non video quanti momenti in hoc be

Athamanes.

Conſilium Antiochi de invadenda Theſſalia.

Conſilium Annibalis.

ἀγαγόμενος δ' αὐτὴν Φίλιππος
ἀδελφὸς ἐς τὸν γάμον, ἐπεὶ τὸν
Μινώανδρον εἶδεν ἀσθενῆ καὶ πραγμά-
των ἄπειρον, παρέμενε τὴν ἀρ-
χὴν διὰ τὸ κῆδος διοικῶν. τοῦτον οὖ
Φίλιππον ὁ Ἀντίοχος τότε ἐπελ
πίζων ἐς τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν,
οἰκείαν οἱ, κατάξειν, προσεταιρ
τοὺς Ἀθαμᾶνας ἐς τὴν συμμαχ
ἐπὶ δ' αὐτοῖς καὶ Θηβαίους, αὐτ
ἐς Θήβας παρελθών τε καὶ δημηγ
ρήσας. ὁ μὲν δὴ Θηβαίοις τε καὶ
Μινωάνδρῳ καὶ Αἰτωλοῖς ἐπὶ τοσ
δε πολέμῳ μάλα ματαίως ἐθα
ρει, καὶ ἐς Θετταλίαν ἐσκόπει πό
τερον εὐθὺς ἢ μετὰ χειμῶνα δέοι στρ
τεύειν. Ἀννίβαν δ' ἐπὶ τῇ σκέ
τῇδε ἡσυχάζοντα, ἐκέλευε γν
μην πρῶτον ἐσενεγκεῖν. ὁ δ' ἔφ
„ Θεσσαλοὺς μὲν οὐ δυσχερὲς, εἴτε
„ εἴτε μετὰ χειμῶνα ἐθέλοις, ὑπα
„ ἄξ. τὸ γὰρ ἔθνος ἐκ πολλοῦ πεπ
„ νηκὸς, ἔς τε σὲ νῦν, καὶ ἐς Ῥ
„ μαίους, εἴτι γίγνοιτο νεώτερον, μ
„ ταβαλεῖται. ἤλθομεν δ' ἄνευ
„ οἰκείας δυνάμεως, Αἰτωλοῖς ἐπ
„ ρουσι πεισθέντες ὅτι καὶ Λακεδ
„ μόνιοι καὶ Φίλιππος ἡμῖν συμμ
„ χήσουσιν. ὧν Λακεδαιμονίους μὲν
„ πολεμεῖν ἡμῖν ἀκούω μετὰ Ἀχαιῶ
„ Φίλιππον δὲ οὐχ ὁρῶ σοὶ παρ
„ τα δυνατὸν ἐν τῷδε τῷ πολέμ
„ ῥοπ

ἐκέλευε γνώμην πρῶτον ἐσενεγκεῖν.] Juſtinus ſcribit conſilia ab Antioch frequenter habita, remoto Annibale, tandem tamen vocatum etiam fuiſſ non ut ex ſententia ejus aliquid ageret, ſed ne per omnia eum ſpreviſſe vid retur Antiochus, ideoque omnibus perrogatis poſtremum interrogavi Vid. Juſtin. lib. 31. c. 5.

Φίλιππον δὲ οὐχ ὁρῶ σοὶ παρ &c.] Alter interpres, P. Candidus, locu hunc ita vertit ut planè contrarius ſit ſenſus, & dicatur abeſſe Philippus, i cujus alioqui auxilio non parum momenti poſitum eſſet. Ita enim reddi

Philippu

πὴν, ὁποτέρωσε προσθοῖτο, ποι-
πῆ. τῆς δὲ γνώμης ἔχομαι τῆς
υτῆς, τὴν στρατιὰν ἀπὸ τῆς Ἀ-
ίας καλεῖν ὅτι τάχιστα, καὶ μὴ
ν Ἀμυνάνδρῳ καὶ Αἰτωλοῖς τὰς
ιπίδας ἔχειν. ὅταν δ' ἀφίκη-
ται, τὴν Ἰταλίαν πορθεῖν· ἵνα
οῖς οἰκείοις κακοῖς περισπώμε-
οι, τὰ σὰ λυπῶσιν ἥκιστα, καὶ
περὶ τῶν σφετέρων δεδιότες, μη-
δαμοῦ προΐωσιν. ὁ δὲ τρόπος οὐ-
έθ' ὁμοῖος ὧ προὔλεγον· ἀλ-
λὰ χρὴ τὸ μὲν ἥμισυ τῶν νεῶν τὰ
παράλια τῆς Ἰταλίας πορθεῖν, τὸ
δὲ ἥμισυ ναυλοχεῖν, ἐφεδρεῦον
ς τὰ συμφερόμενα· αὐτὸν δέ σε
τῷ πεζῷ παντὶ προκαθήμενον τῆς
Ἑλλάδος, ἀγχοῦ τῆς Ἰταλίας,
δόξαν ἐμποιεῖν ἐσβολῆς, καί, εἰ
δυνήσαιο ποτέ, καὶ ἐσβαλεῖν. Φί-
λιππον δὲ πειρᾶσθαι μὲν προσα-
γεσθαι μηχανῇ πάσῃ, πλεῖστον ἐς
ἑκατέρους ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ
δυνάμενον· ἢν δ' ἀπειθῇ, τὸν
σὸν υἱὸν αὐτῷ Σέλευκον ἐπιπέμ-

lo ſit, utrilibet parti faveat. Ego in eadem perſto ſententia, copias ex Aſia vocandas eſſe primo quoque tempore: nec collocandam ſpem in Ætolis aut Amynandro. quæ ubi venerint, populandam Italiam, ut Romani diſtenti malis domeſticis, tuæ ditioni moleſti eſſe deſinant, & ſuis rebus metuentes, nuſquam exercitum promoveant. Sed tum mutandum erit conſilium: oportet enim dimidia claſſe populari oras Italiæ, alteram dimidiam in ſtatione expectare quaſcunque occaſiones rei bene gerendæ: te verò cum univerſis terreſtribus copiis in fronte Græciæ ſedere prope Italiam, & irruptionis ei metum incutere: atque adeo irrumpere, ſi quando potueris. Philippum verò modis omnibus ſolicitare ad ſocietatem, futurum utriuſcunque partis acceſſionem non exiguam: quòd ſi flecti nequeat, filium tuum Seleucum per

lippum tibi præſentem non intueor, in hoc bello maximè potentem, in quam *t inclinare partem.* Eſt enim diſtinguendum poſt accuſ. *potentem*, ne-s pro participio accipiens, jungat cum ſequente infinitivo. Nam dicit, *oc bello maximè potentem*, pro his δυνατὸν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ ῥοπὴν ποι-ῆν. ſed dicit, *maximè potentem*, tanquam legens non ſimpliciter ῥοπὴν, ùm μεγάλην ῥοπὴν, aut potius μεγίστην. Potius tamen dicendum fuit, *oc bello plurimum potentem.* Ac magis etiam Latinè diceretur, *Cujus ma-um eſt hoc in bello momentum.* vel, *In cujus auxilio max. eſt ad hoc bellum m.* At verò pro his, ὁποτέρωσε προσθοῖτο, dicit, *in quam velit inclinare tem:* rectius dicturus, *in utramcunque velit inclin. partem.* Sed Gelenius ſpicacior fuit, & vidit alium eſſe hujus loci ſenſum quàm primo aſpectu e videatur: ideóque σοὶ παρόντα ita vertit ut ſi ſcriptum eſſet, ἐὰν σοὶ ρῇ. Ejus ergo interpretationem (pro qua faciunt quæ ab Appiano dicta odò fuerunt) hujus loci lege, & illi acquieſce. Maluiſſem tamen pro his, *n video quanti momenti in hoc bello ſit*, dicere, *non video an ullius momenti hoc bellum eſſe poſſit.*

πλεῖστον ἐς ἑκατέρους.] Non repugnant hæc iis quæ initio hujus pag. dixit. m dicens hîc πλεῖστον ἐς ἑκατέρους ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ δυνάμενον, non eodem bello id intelligit.

Annibalis prudentiſſimum conſilium.

Annibalis conſiliis obſtat invidia.

per Thraciam contra illum immittere, ut diſtractus bello domeſtico, nihil proſit hoſtibus. Hæc erat Annibalis ſententia: nec alia in eo conſiſtorio melior audita eſt: ſed obſtante illuſtri viro invidia, ne videretur aut rex ipſe, aut alii conſiliarii minus in artibus imperatoriis ſapere, néve rei bene geſtæ decus illi contingeret, omiſſa ſunt omnia: niſi

Polyxenidas.

quòd Polyxenidas in Aſiam ad exercitum adducendum miſſus eſt.

Senatus poſtquam audiit de irruptione in Græciam, & ſuis apud Delum cæſis captiſque, hoſtem judicavit Antiochum: atque ita diuturnæ ſuſpiciones mutuæ tandem ad contentiones progreſſæ ſunt. Quoniam autem Antiochus in Aſia multas & magnas gentes mediterraneas obtinebat, orámque maritimam univerſam propemodum: jámque Europam ingreſſus erat, formidabilis tum apparatu, tum rerum geſtarum gloria, ob quas Magni cognomen paraverat, Romani bellum

„ τὴν διὰ Θρᾴκης, ἵνα καὶ ὅδ
„ περισπώμενος οἰκείοις κακοῖς
„ μηδὲν ᾖ τοῖς πολεμίοις χρήσ
„ μος. τοσάδε μὲν ὁ Ἀννίβας ε
πε, καὶ ἦν ἄριστος πάντων· ὑπὸ
φθόνου τῆς τε δόξης αὐτοῦ καὶ συν
σεως, οἵ τε ἄλλοι, καὶ αὐτὸς ἥ
ἥσσον ὁ βασιλεὺς, ἵνα μὴ δοκοί
σφᾶς ὁ Ἀννίβας τῇ στρατηγίᾳ ὑπε
φέρειν, μηδὲ ἡ δόξα τῶν ἐσομένω
ἐκείνου γίγνοιτο, μεθῆκαν ἅπαντα
πλὴν ὅτι Πολυξενίδας ἐπὶ τὴν στρα
τιὰν ἐς τὴν Ἀσίαν ἐπέμφθη.

Ῥωμαῖοι δ᾽ ἐπεὶ τῆς ἐμβολῆ
τῆς ἐς τὴν Ἑλλάδα Ἀντιόχου, κ
τῶν ἐπὶ Δήλου Ῥωμαίων ἀναιρέσεω
τε καὶ αἰχμαλωσίας ἐπύθοντο, πο
λεμεῖν ἐψηφίσαντο. οὕτω μὲν ὁ Ἀ
τιόχου τε καὶ Ῥωμαίων πόλεμος ἐ
πολλοῦ δι᾽ ὑπονοίας ἀλλήλοις γιγνό
μενος, τότε πρῶτον ἀπερρήγνυτ
ἐς ἔργον. οἷα δ᾽ Ἀντιόχου τῆς τε Ἀ
σίας τῆς ἄνω, πολλῶν τε καὶ μεγά
λων ἐθνῶν, καὶ τῆς ἐπὶ θαλάσση
χωρὶς ὀλίγων, ὅλης ἐπικρατοῦν
τος, ἔς τε τὴν Εὐρώπην ἐπιβ
βηκότος ἤδη, καὶ δόξαν ἐπίφοβον
περιφανῆ ἱκανὴν ἔχοντος, πολ
λά τε ἄλλα καθ᾽ ἑτέρων ἐξειργα
σμένου λαμπρά (δι᾽ ἃ καὶ μέγας ἦν ἐπώνυμον αὐτῷ) τὸν πόλεμον οἱ Ῥω
μαῖο

ἵνα καὶ ὅδε περισπώμενος] Dicit καὶ ὅδε περισπώμενος, id eſt, hic quoque, ſicut Romani, ſive Itali. nam de illis eodem etiam utens verbo dixerat, ἵνα τοῖς οἰκείοις κακοῖς περισπώμενοι, τὰ σὰ λυπῶσιν ἥκιστα. Quinetiam hæc adjecerat, quæ ex regula ſeu axiomate militari ſumpta ſunt, καὶ περὶ τῶν σφετέρων δεδιότες, μηδαμοῦ περιίωσιν. Quam regulam militarem ſive quod axioma militare, in alio quodam hujus ſcriptoris loco habes.

ὑπὸ δὲ φθόνου.] Omittit Gelenius quod multum facit ad laudem Annibalis, quum dicit ſimpliciter, *obſtante illuſtri viro invidia*. non enim dicit Appianus ὑπὸ φθόνου ſimpliciter, ſed addit τῆς τε δόξης αὐτοῦ καὶ συνέσεως. Verte igitur, *ſed quòd inviderent ejus gloriæ & prudentiæ*. Poſſit autem aliquis exiſtimare Gelenium ſub illis verbis, *illuſtri viro* ad illam δόξης appellationem reſpexiſſe: verùm eodem dicere modo potuiſſet, *illuſtri & prudenti viro*, & tamen Appiani mentem non expreſſiſſet.

καὶ

χρόνιον σφίσι καὶ μέγαν ἔσεσθαι
δοκῶν· Φίλιππόν τε τὸν Μα-
δι' ὑποψίας εἶχον, ἄρτι ὑ-
φῶν καταπεπολεμημένον, καὶ
ηδονίους, μὴ οὐ πιστοὶ σφίσιν ὦ-
πὶ ταῖς συνθήκαις, Ἀννίβου
τος Ἀντιόχῳ· τούς τε ἄλλους
ὑπηκόους ὑπονοοῦντες, μὴ καὶ
ι τούτων τι νεώτερον ἐς τὴν Ἀν-
δόξαν γένοιτο· στρατιὰν ἐφ' ἅ-
ας ἐφεδρεύειν εἰρηνικῶς αὐ-
καὶ στρατηγοὺς ἐπὶ τῇ στρατιᾷ
έπεμπον, οὓς αὐτοὶ καλοῦσιν
ελέκεας, ὅτι τῶν ὑπάτων δυό-
πελέκεσι καὶ δυοδεκα ῥάβδοις
περ οἱ πάλαι βασιλεῖς) χρώμε-
τὸ ἥμισυ τῆς ἀξιώσεως ἐστὶ
ε τοῖς στρατηγοῖς, καὶ τὰ ἡμί-
παράσημα. ὡς δ' ἐν μεγά-
δόξῳ, καὶ περὶ τῆς Ἰταλίας ἐ-
αινον, μὴ οὐδ' αὐτοῦ σφίσιν ᾖ
ς, ἢ βέβαιος ἐπ' Ἀντιόχῳ.
ν δὴ πολλὴ ἐς Τάραντα διέ-
πον, ἐφεδρεύειν τοῖς ἐπιοῦσι· καὶ
στόλος τὴν παράλιον ἔπλει· το-
ε φόβος ἦν Ἀντιόχου τὰ πρῶ-
ὡς δὲ αὐτοῖς τὰ ἐς τὴν ἀρχὴν
ετετάχατο πάντα, ἐπ' αὐτὸν
ίοχον ἤδη κατέλεγον· ἀπὸ μὲν
ῶν αὐτῶν, ἐς δισμυρίους ἄνδρας,
δὲ τῶν συμμάχων τὸ διπλάσιον,

id diu duraturum putabant: & 95
de Philippo Macedone ſuſpicabantur, quem nuper debellaverant, atque Carthaginienſibus, ne à fœdere diſcederent, propter Annibalis familiaritatem cum Antiocho: alios quoque provinciales habentes ſuſpectos, ne & ipſi aliquid novi molirentur expectatione Antiochi: ad omnes miſerunt certam manum militum, quæ pacatè præſideat: ſimúlque proprætores cum ſenis ſecuribus, qui ut inſignia conſulum dimidiata, ita dignitatis quoque ac poteſtatis habent dimidium.

Proprætorum inſignia & poteſtas.

Et ut in magno periculo, etiam de Italia fuere ſoliciti, ne vel ſibi parum fida, vel contra Antiochum parum firma eſſet. Certè Tarentum magnus exercitus miſſus eſt, qui obſervaret aditum: ſimúlque claſſis circumvectabatur oram maritimam: tantus terror Antiochi fuit à principio.

Tarentum.

Ubi verò domi ſatis ordinatæ viſæ ſunt res imperii, delectus habebantur contra Antiochum. Ex urbanis conſcripta ſunt viginti millia, duplum è ſociis, ut

Apparatus belli contra Antiochum.

primo

καὶ στρατηγοὺς ἐπὶ στρατιᾷ περιέπεμπον, οὓς αὐτοὶ καλοῦσιν ἑξαπελέκεας.] ſervantior ritus vetuſti Appianus, quam ejus interpres. Dicit enim Apnus miſſos fuiſſe exercitus duces, quos ἑξαπελέκεας i. *prætores*, Romaocant, eoſque dimidiatis inſignibus, ſex nempe faſcibus ſecuribuſque inctos à conſulibus, qui duodecim ſecures, totidemque habebant fas, quemadmodum antiqui Reges: quæ omnia interpres præterit. ἑξαπέων autem apud Polybium alioſque Græcos ſcriptores *Prætorem* paſſim inpretes vertunt: eique ſex lictores faſces ac ſecures prætuliſſe ex Polybio, tarcho & Valerio Maximo conſtat. Quod vero lex vetus apud Cenſorim Prætori duos tantum lictores tribuat, magnus Lipſius obſervavit, id mente capiendum, ut minimum duo in ejus tribunali ſemper adfuerint que apparuerint.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

primo vere Ionium mare trajicerent. atque ita hyems tota in apparando bello conſumpta eſt.

Clades Macedonum ad Cynoſcephalas.

Antiochus autem movit in Theſſaliam : & poſtquam pervenit ad Cynoſcephalas,ubi cladem Macedones à Romanis acceperant, reliquias cæſorum,inſepultas etiam tum,ſepeliit magnificè, captans favorem Macedonum, & Philippo invidiam faciens, quòd ſtratos ſepeliri non curaverit. Quod ut Philippus audiit, adhuc utri ſequendi eſſent ambiguus, ſtatim partes Romanas prætulit : vocatoque ad ſe Bebio, qui in proximo præerat exercitui, fidem dedit ſinceræ ſocietatis contra Antiochum. Quam ob rem laudavit eum Bebius, móxque auſus eſt per Macedoniam Appium Claudium cum duobus millibus peditum in Theſſaliam mittere : qui ubi ad Tempe pervenit, viſis in propinquo caſtris Antiochi, Lariſſam obſidentis, multos ignes excitavit, ut ſuorum paucitatem celaret. Rex Bebium cum Philippo adeſſe ratus, metu à Lariſſa diſceſſit, cauſatus inſtare hyemem, & Chalcidem petiit. Ibi captus amore formoſæ virginis, quinquagenario major, intermiſſis tanti belli curis, celebravit nuptias, & feſtos dies egit, exercitu etiam per totam hyemem ſoluto in otium ac delicias. Ineunte autem vere invadens Acarnaniam, ſenſit militem haud facilè ab otio redire ad officium, pœnituítque indulſiſſe nuptiis & feſtivitatibus:

Antiochus mortuos ſepeliit.

Philippus partes Romanas præfert.

Lariſſa obſeſſa.

96

Antiochus amore virginis captus.

Ab otio redire ad officium mi-

ὡς ἅμα τῷ ἦρι τὸν Ἰόνιον διαβαλοῦντες. καὶ οἱ μὲν τὸν χειμῶνα ὅλον ἐν τούτῳ παρασκευῆς ἦσαν.

Ὁ δ' Ἀντίοχος ἤλαυνεν ἐπὶ Θετταλούς, καὶ γενόμενος ἐν Κυνὸς κεφαλαῖς (ἔνθα τὸ πταῖσμα τοῖς Μακεδόσιν ὑπὸ Ῥωμαίων γεγένητο) τὰ λείψανα τῶν τότε πεσόντων, ἄταφα ἔτι ὄντα, μεγαλοπρεπῶς ἔθαψε, δημοκοπῶν ἐς Μακεδόνας, καὶ Φίλιππον διαβάλλων, οὐ θάψαντα τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ πεσόντας. ὧν πυθόμενος ὁ Φίλιππος, ἐνδοιάζων ἔτι καὶ περισκοπῶν ὁποτέρωσε προσθοῖτο, αὐτίκα εἵλετο τὰ Ῥωμαίων· Βέβιόν τε, στρατηγὸν αὐτῶν, ἄρχοντα τινὸς πλησίον στρατοῦ, καλέσας ἐλθεῖν ἐς τι χωρίον, πίστεις αὐτοῖς ἐδίδου, Ῥωμαίοις ἀδόλως συμμαχήσειν κατ' Ἀντιόχου. ἐφ' οἷς αὐτὸν ὁ Βέβιος ἐπῄνει, καὶ θαρρήσας, αὐτίκα ἔπεμπε διὰ τῆς Μακεδονίας Ἄππιον Κλαύδιον μετὰ δισχιλίων πεζῶν ἐς Θεσσαλίαν. καὶ ὁ Ἄππιος ἀπὸ τῶν Τεμπῶν τὸν Ἀντίοχον καὶ παρακαθήμενον ἰδών, πῦρ πολὺ ἤγειρεν, ἐπικρύπτων τὴν ὀλιγότητα. καὶ ὁ Ἀντίοχος, ὡς Βεβίου καὶ Φιλίππου παρόντων, διαταραχθείς, ἐξέλιπε τὴν πολιορκίαν, πρόφασιν τὸν χειμῶνα ποιούμενος, καὶ ἐς Χαλκίδα παρῆλθεν. ἔνθα κόρης εὐπρεποῦς ἔρωτι ἁλούς, ὑπὲρ ἔτη πεντήκοντα γεγονώς, καὶ τοσόνδε πόλεμον διαφέρων, ἔθυε γάμους, καὶ πανηγύρεις ἦγε· καὶ τὴν δύναμιν ἐς πᾶσαν ἀργίαν καὶ τρυφὴν ἐπὶ τὸν χειμῶνα ὅλον ἀνῆκεν. ἀρχομένου δ' ἔαρος, ἐμβαλὼν ἐς Ἀκαρνανίαν, ᾔσθετο μὲν τῆς ἀργίας τοῦ στρατοῦ, δυσέργου πρὸς ἅπαντα ὄντος· καὶ τότε τῶν γάμων αὐτῷ καὶ τῆς πανηγύρεως

…ος μετέμελεν. ὑπαγαγόμενος
…μως τινὰ τῆς Ἀκαρνανίας, καὶ
…οιπὰ πολιορκῶν, ἐπεὶ τάχιστα
…αίους ἐπύθετο περᾶν τὸν Ἰόνιον,
…λκίδα ἀνεζεύγνυ.

…ωμαῖοι δ' ὑπὸ σπουδῆς τῆς τό-
…τοίμοις ἱππεῦσι δισχιλίοις, καὶ
…ς δισμυρίοις, καὶ ἐλέφασι τι-
… ἡγουμένου σφῶν Ἀκιλίου Μα-
…Γλαβρίωνος, ἐς Ἀπολλωνίαν
…οεντεσίου διαβαλόντες, ἐπὶ Θετ-
…ας ἐβάδιζον, καὶ τὰς πόλεις ἐξέ-
… τῶν πολιορκιῶν. ἐν ὅσαις δ' ἦ-
…ἤδη Μακεδόνων φρουραὶ, τὰς
…ρὰς ἐξέβαλλον· καὶ τὸν Μεγαλο-
…την Φίλιππον αἰχμάλωτον ἔ-
…ον, ἐλπίζοντα ἔτι τὴν Μακε-
…ν ἀρχήν. εἷλον δὲ καὶ τῶν Ἀντιο-
…ν ἐς τρισχιλίους. ἅμα δὲ ταῦ-
… Μάνιος εἰργάζετο, καὶ ὁ Φι-
…πος, ἐς Ἀθαμανίαν ἐμβαλὼν,
…αν αὐτὴν ὑπήκοον ἔλαβε, Ἀ-
…άνδρου φεύγοντος εἰς Ἀμβρα-
…. ὧν Ἀντίοχος αἰσθανόμενός τε,
…τὴν ὀξύτητα τῶν γιγνομένων κα-
…λαγεὶς, ἔδεισεν, ὡς ἐπὶ αἰ-
…ίῳ καὶ ταχείᾳ μεταβολῇ, καὶ τῆς
…υλίας Ἀννίβου τότε ᾔσθετο· ἔς-
…τὴν Ἀσίαν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις ἔ-
…πεν, ἐπισπέρχων Πολυξενίδαν ἐς
… διαβάσιν· αὐτὸς δ' ὅσους ἐ-
…πανταχόθεν συνεκάλει. γενομένων
…ἑαυτῶν, τῶν μὲν οἰκείων, πεζῶν
…ίων, καὶ ἱππέων πεντακοσίων,
… δὲ τούτοις διά τινων συμμάχων
…μοπύλας κατέλαβε, ὡς τὴν
…χωρίαν προβαλλόμενος τοῖς πο-
…ίοις, καὶ τὸν στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίας
…μένων. δίοδος δ' ἐστὶν αἱ Θερ-
…πύλαι, στενὴ καὶ ἐπιμήκης· καὶ αὐ-
…ὶ περιέχει, τῇ μὲν θάλασσα τρα-
…α καὶ ἀλίμενος, τῇ δὲ, ἕλος

recipiens tamen in fidem quædam ejus regionis oppida, & oppugnans reliqua, quàm primum cognovit Romanos mare Ionium trajicere, Chalcidem rediit. *liti difficile.*

Erant in eo exercitu equitum duo millia, peditum viginti millia & elephanti aliquot: præerat Manius Acilius Glabrio: qui à Brundusio tranſvectus Apolloniam, petebat Theſſaliam, ſociorum oppidorum obſidionem ſolvens obiter: &, ſi quod hoſtium præſidium receperat, ejiciebantur præſidiarii. Philippus quoque Megalopolitanus in poteſtatem redactus eſt, adhuc ſperans regnum Macedonum: ex Antiochi etiam copiis capta ſunt circiter tria millia. Dum hæc geruntur à Manio, Philippus Athamaniam irrumpens, totam ſubegit, Amynandro fugiente Ambraciam. Quæ ubi relata ſunt Antiocho, celeritatem hoſtium pertimuit in tam repentina rerum mutatione: ac tum demum ſenſit rectè conſuluiſſe Annibalem: miſsiſque aliis poſt alios nuntiis, urgebat Polyxenidam ut trajiceret: ipſe verò undique ad ſe contrahebat ſuos milites. Qui ubi convenêre, peditum decem millia, quingenti equites, & quædam ſociorum auxilia, Thermopylas occupavit, locorum anguſtias hoſtibus objiciens, & expectans exercitum ex Aſia. Sunt autem Thermopylæ anguſtus & oblongus tranſitus, qui partim mari aſpero & importuoſo alluitur, partim palude profunda & invia:

Manius Acilius Glabrio.

Thermopylarum ſitus.

97 invia: imminent duo prærupta cacumina, quæ Tichiunta & Callidromum nominant. ſunt ibi fontes aquæ calidæ, unde loco nomen à Græcis inditum. Hîc ædificavit Antiochus murum duplicem, & ei machinas ſuperimpoſuit: juſsítque Ætolos inſidere montium cacumina: ne quis ſe circumveniret per eam quam vocant Atrapon: per quam etiam Lacedæmonios & Leonidam Xerxes aggreſſus eſt, quum nemo tunc montes ſervaret. illi verò ſingula occuparunt millenis militibus, reliqui ſeorſum caſtra muniverunt ad Heracleam. Manius, ut animadvertit apparatum hoſtium, mane ſignum pugnæ dedit, præmiſſis noctu duobus tribunis, M. Catone & L. Valerio, qui cum quotquot vellent ſelectis montes circumirent, & ſtatione Ætolos ſi poſſent dejicerent. Horum alter Lucius à Tichiunte repulſus, Ætolis hoc loco fortiter pugnantibus: Cato verò quum prope Callidromum ſe muniſſet, in dormientes adhuc hoſtes irruit circa ultimam vigiliam: multùm tamen certatum eſt, evadentibus per ardua præruptáque contra hoſtem militibus. Jámque Manius etiam Antiochum à fronte petebat, diviſis in catervas copiis: nec enim aliter in faucibus poterat: rex velites & cetratos ante phalangem ſtatuit: ipſam pro caſtris inſtruxit, ad dextrum ejus latus fundi-

Fontes aquæ calidæ.

Leonidas. Xerxes.

Heraclea.

M. Cato & L. Valerius tribuni.

ἄβατόν τε καὶ βαραθρῶδες. κορυφ
τε εἰσὶν ἐν αὐτῇ δύο ὀρῶν ἀπόκ
μνοι· καὶ τούτων τὴν μὲν, Τειχ
τα καλοῦσι, τὴν δὲ, Καλλίδρομ
ἔχει δὲ ὁ τόπος θερμῶν ὑδάτων
γὰς, καὶ Θερμοπύλαι ἀπὸ τοῦδε
πικληΐζονται. τεῖχος οὖν ἐν ζω
διπλοῦν ὁ Ἀντίοχος ᾠκοδομήσα
καὶ τὰς μηχανὰς ἐπὶ τὸ τεῖχος ἐ
θηκεν· ἔς τε τὰς κορυφὰς τῶν ὀ
Αἰτωλοὺς ἀνέπεμψε, μή τις λ
θοι κατὰ τὴν λεγομένην Ἀτραπὸν
ριελθών· ᾗ δὴ καὶ Λακεδαιμονί
τοῖς ἀμφὶ Λεωνίδαν Ξέρξης ἐπέθ
το, ἀφυλάκτων τότε τῶν ὀρῶν
των. Αἰτωλοὶ δὲ χιλίους μὲν ἑκατ
ρᾳ τῶνδε τῶν ἄκρων ἐπέστησαν, τ
δὲ λοιποῖς ἐστρατοπέδευον ἐφ' ἑα
τῶν περὶ πόλιν Ἡράκλειαν. ὁ
Μάνιος, ἐπεὶ κατεῖδε τὴν τῶν πο
μίων παρασκευὴν, σημεῖον ἔδω
ἐς ἕω μάχης, καὶ δύο τῶν χιλιάρχω
Μάρκον Κάτωνα καὶ Λεύκιον ΟΥ
λέριον, ἐκέλευσε, νυκτὸς ἐπιλεξ
μένους, ἑκάτερον ὁπόσους ἐθέλοι,
ὄρη περιελθεῖν, καὶ τοὺς Αἰτωλ
ἀπὸ τῶν ἄκρων ὅπῃ δύναιντο βιάσ
θαι. τούτων ὁ μὲν Λεύκιος ἀ
κρούσθη τοῦ Τειχιοῦντος, ἀγαθ
ἐνταῦθα τῶν Αἰτωλῶν γιγνομένων·
δὲ Κάτων, τῷ Καλλιδρόμῳ παρ
στρατοπεδεύσας, κοιμωμένοις
τοῖς ἐχθροῖς ἐπέπεσε περὶ ἐσχάτ
φυλακήν· καὶ πολὺς ἀμφ' αὐτὸν
γίγνετο ἀγὼν, βιαζομένων ἐς ὑψ
λὰ καὶ ἀπόκρημνα, κωλυόντων
πολεμίων. ἤδη δὲ καὶ Μάνιος ἐπῆ
τὴν στρατιὰν Ἀντιόχῳ κατὰ μέτωπ
ἐς λόχους ὀρθίους διῃρημένην· (ὡ
γὰρ μόνως ἐν στενοῖς ἐδύνατο) καὶ
βασιλεὺς τοὺς μὲν ψιλοὺς καὶ πελτασ
προμάχεσθαι τῆς φάλαγγος ἐκέλευσε· αὐτὴν δ' ἔστησε περὶ τὸ στρατ

πέδ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…, ἐπὶ δεξιᾷ δ' αὐτῆς τοὺς σφεν-
…ας καὶ τοξότας, ἐπὶ τῶν ὑπω-
…ει· τοὺς δ' ἐλέφαντας, ἐν ἀρι-
…ρει· καὶ τὸ στῖφος ὃ μετ' αὐτῶν ἀεὶ
…ετάσσετο, παρὰ τῇ θαλάσσῃ.
…μένης δ' ἐν χερσὶ τῆς μάχης, τὰ
…πρῶτα τὸν Μάνιον οἱ ψιλοὶ παν-
…θεν ἐπιτρέχοντες ἐλύπουν· ἐπεὶ
…υτοὺς φιλοπόνως δεχόμενός τε καὶ
…χωρῶν, καὶ αὖθις ἐπιών, ἐτρέψα-
… τοὺς μὲν ψιλοὺς ἡ φάλαγξ ἡ τῶν
…κεδόνων διαστᾶσα, ἐς αὐτὴν ἐ-
…ετο, καὶ συνελθοῦσα ἐκάλυψε· καὶ
…σαρίσσας ἐν τάξει πυκνὰς προὐ-
…λοντο· ᾧ δὴ μάλιστα οἱ Μακεδό-
…ἐξ Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου κα-
…λήσσοντο τοὺς πολεμίους, ἀντίοις
…ασι πολλοῖς καὶ μακροῖς οὐ τολ-
…τας πελάζειν. αἰφνίδιον δ' ὤφθη
Αἰτωλῶν ἐκ τοῦ Καλλιδρόμου φυ-
… καὶ βοή, καθαλλομένων ἐς τὸ Ἀν-
…χου στρατόπεδον. τὸ μὲν δὴ πρῶτον
…τέροις ἄγνοια τοῦ γινομένου, καὶ θό-
…ος ἦν ὡς ἐν ἀγνοίᾳ· ὡς δὲ ὁ
…ίτων ἐπεφαίνετο διώκων αὐτοὺς μετὰ
…λῆς βοῆς, καὶ ὑπὲρ τὸ στρατόπεδον
…γνετο ἤδη τὸ Ἀντιόχου, ἔδεισαν οἱ
…βασιλέως, περί τε τῶν Ῥωμαίων
…χῆς ἐπιφόβως ἐκ πολλοῦ πυνθα-
…μενοι, καὶ σφᾶς εἰδότες ὑπὸ ἀργίας
…ὶ τρυφῆς δι' ὅλου τοῦ χειμῶνος ἐς
…εργίαν διεφθαρμένους. τούς τε σὺν
Κάτωνι σαφῶς μὲν οὐ καθορῶν-
…ς ὁπόσοι τινὲς εἶεν, ὑπὸ δὲ τοῦ
…ου πλείους νομίζοντες εἶναι· καὶ
…ὲρ τῷ στρατοπέδῳ δείσαντες, ἀ-
…σμως ἐς αὐτὸ κατέφυγον, ἀπ'
…τοῦ τοὺς πολεμίους ἀμυνούμενοι.
…ωμαῖοι δ' αὐτοῖς παραθέοντες,
…συνέπεσον ἐς τὸ στρατόπεδον· καὶ ἦν
…λη φυγὴ τῶν Ἀντιοχείων ἄκοσμος. ὁ δὲ Μάνιος μέχρι μὲν ἐπὶ Σκάρ-
…φειαν ἐδίωκεν αὐτούς, κτείνων τε καὶ ζωγρῶν· ἀπὸ δὲ τῆς Σκαρφείας ἐπα-

tores ac ſagittarios collocavit in pede montis, elephantos in ſiniſtro latere, cohortes quibus ſtipari ſolebat, juxta mare. Conſerto deinde prælio, primùm Manius à velitibus infeſtabatur undique: ubi verò eos laborioſè ſuſtinendo, & nunc cedendo, nunc rurſum impreſſionem faciendo, tandem fugavit: phalanx illis per medium tranſmiſſis rurſus coivit, & ſariſſas condenſas objecit. quo maximè inſtituto Alexandri Philippíque Macedones hoſtibus erant terribiles, non audentibus 98
in infeſtas longas & multas haſtas incurrere, quum repentè conſpecti ſunt Ætoli cum clamore è Callidromo fugere, & deſilire in caſtra Antiochi. Ea res primùm utroſque terruit, nondum ſatis cognita: ut verò Cato conſpectus eſt magno clamore fugientes perſequens, & caſtris Antiochi jam imminens, territi ſunt regii, qui jam antè multa de Romanorum virtute ſciſcitando audierant, conſcii ſuæ ſegnitiæ: in quam hybernis voluptatibus & ceſſationibus inciderant. Quúmque præ metu non poſſent cernere quantam manum Cato ſecum traheret, rati plures eſſe: & caſtris timentes, turbatis ordinibus refugerunt in ea, ut inde hoſtem arcerent: Romani verò terga prementes ſimul introruperunt. Ibi nova fuga regiorum exorta. Manius eos Scarphiam uſque perſecutus eſt cædendo capiendó-

Romanorum virtus.

Fuga militum Antiochi.

Scarphia urbs.

piendóque; inde reverſus regis caſtra diripuit: Ætolos, qui in Romanorum vacua caſtra irruperant, quamprimùm viſus eſt, expulit: deſideravit circiter ducentos, qui pugnando perſequendóque ceciderunt: Antiochus amiſit annumeratis captivis circiter X. M. Rex ipſe quamprimùm vidit inclinatam ſuorum aciem, cum quingentis equitibus continuato curſu Velatiam petiit: atque inde porro Chalcidem & Epheſum, cum nova nupta Eubia (ſic enim eam vocabat) fugit navibus, ne his quidem omnibus incolumibus: quaſdam enim commeatum ferentes claſſis Romanæ præfectus depreſſerat. In urbe poſt nuntiatam victoriam tam celerem facilémque, ſupplicationes fuerunt: lætis omnibus periculoſi (ut videbatur) belli primam experientiam ceſſiſſe tam feliciter: Philippo etiam in fidei ſocialis gratiam Demetrius filius tunc obſes remiſſus eſt. Dum hæc publica gratulatione urbs fruitur, Manius Phocenſes, Chalcidenſes, & alios qui Antiochum juverant, veniam petentes metu liberavit: Ætoliam verò cum Philippo vaſtavit, & urbes ejus oppugnavit. Damocritus quoque dux gentis à Manio latebris extractus eſt, qui Flaminio minatus fuerat ſe caſtra metaturum ad Tiberim. Ipſe verſus Callipolim iter fecit per montem Coracem, omnium altiſſimum, & propter rupes tranſitu perdifficilem, præſertim impedito

Antiochi clades.

Velatia Urbs.

Antiochus fugit cum nova nupta.

Philippo filius Demetrius, obſes, remiſſus à Romanis, ob fidem in remp.

99

Damocritus.

Callipolis.

Corax mons.

νιῶν, διήρπαζε τὸ στρατόπεδ
βασιλέως· ϗ τοὺς Αἰτωλοὺς, π
δραμόντας τῶν Ῥωμαίων χάρακι
ρὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν, ἐξήλ
ἐπιφανείς. ἀπέθανον δ᾽ ἐν τῇ
χῃ ϗ τῇ διώξει, Ῥωμαίων μὲν,
φὶ τοὺς διακοσίους, Ἀντιόχου
σὺν τοῖς ληφθεῖσιν, ἀμφὶ
μυρίους. αὐτὸς δ᾽ ὁ βασιλεὺς
μὲν τῆς πρώτης τροπῆς μετὰ π
κοσίων ἱππέων εἰς Ἐλάτειαν
ταστρεπτὶ διέδραμεν· ἀπὸ δ᾽ Ε
τείας, ἐς Χαλκίδα ϗ ἐς Ἔφε
μετ᾽ Εὐβοίας τῆς νεογάμου (
γὰρ αὐτὴν ὠνόμαζεν) ἐπὶ τ
ἔφευγεν, οὐδὲ τούτων ἁπασῶν.
ρὰν γάρ τινας αὐτῶν διαφερούσ
Ῥωμαίων ναύαρχος ἐπαναχθεὶ
φθάρη. οἱ δ᾽ ἐν ἄστει Ῥωμαῖο
νίκης πυθόμενοι, ταχείας τε
ϗ εὐχεροῦς σφίσι φανείσης, ἔ
ἐκ φοβερᾶς τῆς Ἀντιόχου δόξης
πρώτην πεῖραν ἀπασάμενοι·
λιπτόν τε τῆς συμμαχίας ἀμ
μενοι, ἅμα υἱὸν αὐτοῦ Δημήτ
ὁμηρεύοντα ἔτι παρὰ σφίσιν ἔ
ψαν. ϗ τάδε μὲν ἦν ἐν ἄστει.
νιος δὲ Φωκέας μὲν, ϗ Χαλκιδ
ϗ ὅσοι ἄλλοι τῷ Ἀντιόχῳ συ
τέχεσαν, δεομένους, ἀπέλυσ
δέους. τὴν δ᾽ Αἰτωλίαν αὐτὸ
ϗ Φίλιππος ἐδήουν, ϗ τὰς π
ἐπολιόρκουν. Δαμόκριτόν τε τ
τηγὸν τῶν Αἰτωλῶν ἐνταῦθα ὁ Μ
νιος ἔλαβε, κρυπτόμενον, ὃς Φ
μινίῳ παρὰ τὸν Τίβεριν ἠπείλει σ
τοπεδεύσειν. ὁ μὲν δὴ Μάνιος
Καλλιπόλεως διώδευε τὸ ὄρος ὃ
λοῦσι Κόρακα, ὑψηλότατόν τ
ρῶν, καὶ δυσόδευτον, ϗ ἀπέ
μενον, μετὰ στρατοῦ βαρυτάτου τ
λαφ

…ειζων καθιζάμενου. πολλοὶ δ' ἐξ…
…ντων ὑπὸ τῆς δυσοδίας ἐς τὰ ἀπό-
…ρινα, καὶ σκεύεσιν αὐτοῖς καὶ ὅ-
…οις κατεφέροντο· καὶ αὐτοὺς δυνη-
…ς ἂν οἱ Αἰτωλοὶ συνταράξαι,
…φθησαν, ἀλλ' ἐς Ῥώμην περὶ
…ς ἐπρέσβευον. Ἀντίοχος δὲ τὴν
…ὰν ἀπὸ τῶν ἄνω σατραπειῶν κα-
…ὴν ἐπὶ θάλασσαν ἐκάλει, καὶ
…αῦς ἐπεσκεύαζε, ναυαρχοῦντος
Πολυξενίδου Ῥοδίου φυγά-
…ἔς τε Χερρόνησον διαπλεύσας,
…ν αὐτὴν ὠχύρου, καὶ Σηστὸν καὶ
…δὸν ἐκρατύνετο, δι' ὧν ἔδει τὴν
…σαι τὴν Ῥωμαίων ἐς τὴν Ἀ-
…όδευσαι τε καὶ περᾶσαι. Λυσι-
…ὰν δὲ ταμιεῖον τοῦδε τοῦ πολέ-
…οιούμενος, ὅπλα καὶ σῖτον πε-
…ῶς αὐτὴν συνέφερεν· ἡγούμενος
…ς οἱ Ῥωμαίους πεζῷ τε πολ-
…ῷ καὶ ναυσὶν ἐπιθήσεσθαι.

…ι δὲ Μανίῳ μὲν ἐπέμποντο διάδοχον
…τὴν στρατηγίαν Λεύκιον Σκιπίωνα,
…τε αὐτοῖς ὕπατος ἦν ἀπράκτῳ
…ντι καὶ ἀπειροπολέμῳ σύμβουλον
…ῶσαι τὸν ἀδελφὸν Πόπλιον Σκι-
…α, τὸν Καρχηδονίους ἀφελόμενον
…γεμονίαν, καὶ πρῶτον ὀνομασθέντα
…ικανόν. καὶ οἱ μὲν Σκιπίωνες ἔτι
…ἐν παρασκευῇ· Λίβιος δ' ὁ
…ἐξ τῆς Ἰταλίας, ἐπὶ τὴν ναυαρχίαν
…θεὶς Ἀτιλίῳ διάδοχος, αὐτί-
…ταῖς τε ἰδίαις ναυσίν, αἷς τὴν
…λίαν περιέπλει, καὶ ταῖς παρὰ Καρ-
…νίων αὐτῷ τισὶ δοθείσαις, καὶ
…μαχίσιν ἄλλαις, ἐς Πειραιᾶ κα-
…η, καὶ τὸν ὑπ' Ἀτιλίῳ στόλον πα-
…αβών, ἔπλει καταφράκτοις ὀγ-
…κοντα καὶ μιᾷ, ἑπομένου καὶ Εὐ-
…οῦς πεντήκοντα ἰδίαις· καὶ ἦν κα-

cinis & ſpoliis exercitui. multi e-
nim in via tam incommoda pro-
lapſi, per præerupta cum armis &
impedimentis devolvebantur :
hos Ætoli perturbare poterant,
ſed nuſquam viſi ſunt, occupati
mittendis Romam de pace lega-
tionibus. Antiochus interim à
mediterraneis ſatrapiis properè
copias convocabat ad mare: claſ-
ſem etiam apparans, cui præerat
Polyxenidas, exul Rhodius. móx- Polyxeni-
que trajecit in Cherſoneſum : & das exul
rurſus eam muniit, miſſo in Se- Rhodius.
ſtum & Abydum præſidio, per Seſtus.
quas in Aſiam trajectus erat Ro- Abydos.
manis legionibus. Et quum hor-
reum huic bello deſtinaſſet Lyſi-
machiam, magnam armorum
frumentíque vim eò comporta-
bat, putans Romanos brevi cum
magnis terreſtribus navalibúſ-
que copiis adfore.

Illi Manio ſucceſſorem dede- Manio ſuc-
runt L. Scipionem, tunc conſu- ceſſor miſ-
lem : & quia inexercitatus erat, ſus L. Sci-
nec ſatis callens rerum milita- pio.
rium, legatum addiderunt ei Pu- Publius,
blium fratrem, qui è Carthagine Scipionis
devicta cognomen Africani, ceu frater.
ſpolium, retulerat. Dum hi fra-
tres toti in apparatu ſunt, Livius Livius.
qui hactenus curam Italiæ defen-
dendæ habuerat, ad claſſem miſ-
ſus ſucceſſor Atilio, ſtatim cum
ſuis navibus quibus luſtrabat o-
ras Italiæ, & quibuſdam miſſis à
Carthaginienſibus auxiliaribuſ-
que aliis, in Piræum appulit : ac-
ceptáque claſſe ab Atilio, naviga-
vit octuaginta & una inſuper na-
…vus ſtratis : quas ſequebatur & Eumenes cum L. ſuis, quæ & i-

Eumenes. pſæ ſtratæ erant non pauciores dimidio. Appulerunt autem in Phocidem, tunc Antiocho ſubditam, ſed admittentem eos præ metu: & ſequenti die diſceſſerunt ad prælium: occurrebat enim præfectus claſſis Antiochi Polyxenidas cum c c navibus, levio-
100 ribus multo quàm hoſtiles erant: quod ei maximè profuit, quòd Romani nondum eſſent periti rei nauticæ. Quúmque vidiſſet ante alias ferri duas naves Punicas, immiſſis in eas tribus ex ſuis, utramque cepit, ſed inanem, Afris in mare proſilientibus: tum Livius iratus, primus in eas impetum fecit, nave prætoria, multum provectus ante claſſem reliquam: quæ contemnentes unam præ ſe, injecerunt manus ferreas, & cohærentibus navigiis fuit certamen terreſtri ſimile. quúmque Romani præpollerent fortitudine, alienas naves inſiliendo ceperunt, & cum duabus ſimul captivis ad claſſem reverſi ſunt. Poſt hoc pugnæ præludium confligentibus claſſibus, Romana pars alacritate ſuperabat & robore: ſed quia gravioribus utebatur navibus, non poterat agiles adverſariorum ſuffugientes aſſequi, donec celeri fuga receperunt ſe Epheſum: Romani verò Chium petierunt, ubi conjunxerunt ſe cum eis XXVII auxiliares Rhodiæ. Antiochus, poſtquam audivit de hoc navali prælio, Annibalem miſit in Syriam, ut alias naves compararet è Phœnice & Cilicia: eum redeuntem Rhodii compulerunt in P

Afri in mare proſiliunt.

ἄφρακτον καὶ τῶνδε τὸ ἥμισυ. ἐς
τε Φωκίδα, ὑπήκοον μὲν Ἀντιόχῳ,
ὑπὸ δ' ἐκπλήξεως αὐτοὺς
μένην, κατήγοντο, καὶ τῇ ἐπιούσῃ
ναυμαχίαν ἀπέπλεον. ἀντανήγετο
αὐτοῖς ὁ ναύαρχος τοῦ Ἀντιόχου
λυξενίδας διακοσίαις ναυσί,
φοτέραις τῶν πολεμίων παρὰ
ᾧ δὴ καὶ μάλιστα προὔλαβε, οὐ
λάγοντες ἔτι Ῥωμαίων ἀναπειρ
των. καὶ δύο τῶν Καρχηδονίων να
δῶν προπλευσάσας, τρεῖς τῶν ἰδί
πιπέμψας, εἷλε τὰς δύο κε
ἐξαλλομένων τῶν Λιβύων ἐς τὸ π
γος. Λίβιος δ' ἐπὶ τὰς
ἐφέρετο πρῶτος ὑπὸ ὀργῆ
στρατηγίδι νηΐ, πολὺ προέχων
στόλου. αἱ δ' ὡς μιᾶς συγκατα
νήσαι χεῖράς τε σιδηρᾶς ἐπέβαλ
καὶ συνεσταλκότων τῶν σκαφῶν,
γὼν ἦν ὥσπερ ἐν γῇ. πολὺ δὲ κ
σους ὄντες οἱ Ῥωμαῖοι ταῖς ἐ
μίαις, ἐπιβάντες ἐς τὰς ἀλλοτ
ἐκράτουν, καὶ μιᾷ νηῒ δύο ὁμο
ροντες ἐπανῄεσαν. καὶ τόδε μὲν
ναυμαχίας προαγώνισμα ἦν.
δὲ οἱ στόλοι συνέπεσον ἀλλήλ
ἰσχύϊ μὲν καὶ προθυμίᾳ τὰ τῶν
μαίων ἐπεκράτει· διὰ δὲ βαρύ
τῶν σκαφῶν τοὺς ἐχθροὺς οὐκ
ναντο καταλαμβάνειν, κούφαις
σὶν ὑποφεύγοντας· ἕως οἱ μὲν ἐ
Ἔφεσον ὀξέως κατέφυγον, οἱ
Χίον ἀπῆραν, ἔνθα αὐτοῖς Ῥ
νῆες συμμαχίδες ἦλθον ἑπτὰ κ
κοσιν. Ἀντίοχος δὲ, περὶ τῆς
ναυμαχίας πυθόμενος, Ἀν
ἔστελλεν ἐπὶ Συρίας εἰς νεῶν ἀ
ἔκ τε Φοινίκης καὶ Κιλικίας πα
σκευήν. καὶ τόνδε μὲν ἐπανιόντα
διοι κατέκλεισαν ἐς Παμφυλίαν

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

...αὐτοῦ τῶν νεῶν εἷλον, καὶ τοὺς
...ς ἐφεδρεύοντες ἐφύλασσον.
...πλιος δὲ Σκιπίων, ἀφικό-
...ς ἐς Αἰτωλίαν μετὰ τοῦ ὑπάτου,
Μανίου στρατὸν παραλαβὼν,
...ἐν Αἰτωλίᾳ πολιορκίας ὑ-
...εν, ὡς μικρὸν ἔργον, καὶ τοῖς
...λοῖς ἐπέτρεψεν αὖθις ἐς Ῥω-
...ρεσβεῦσαι περὶ σφῶν· ἐπὶ δὲ
...όχον ἠπείγετο, πρὶν ἐκβῆναι
...ελφῷ τὴν στρατηγίαν. Διὰ
...κεδόνων ὥδευε καὶ Θρᾳκῶν ἐπὶ
...λλήσποντον, δυσχερῆ καὶ χαλε-
...ὸν αὐτῷ γενομένην ἂν, εἰ μὴ
...πος ὁ Μακεδὼν ὡδοποίει καὶ
...ζετο, καὶ παρέπεμπεν, ἐζεύγ-
... τε ποταμοῖς ἐκ πολλοῦ καὶ
...αῖς ἑτοίμοις. ἐφ᾽ οἷς αὐτὸν οἱ
...ωνες αὐτίκα τῶν ὑπολοίπων
...ίτων ἀπέλυσαν, ἐπιτετραμμέ-
...τοῦθ᾽ ὑπὸ τῆς βουλῆς, εἰ πρό-
... εὕροιεν. ἐπέστελλον δὲ καὶ ἐς
...ιαν τὸν Βιθυνῶν βασιλέα, κα-
...νοντες ὅσοις βασιλεῦσι Ῥω-
... συμμαχήσασι τὰς ἀρχὰς ἐ-
...ύξησαν. Φίλιππόν τε (φασὶ)
...Μακεδόνα καὶ πολέμῳ κρατή-
...ντες ἀρχὴν ἐῶσι, καὶ τὸν παῖ-
... αὐτῷ τῆς ὁμηρείας ἀπελύσα-
...ν, καὶ τὸ ἔτι ὄφλημα τῶν χρη-
...ίτων. Οἷς ὁ Προυσίας ἡσθεὶς,
...ετο συμμαχήσειν ἐπ᾽ Ἀντίοχον.
...ος δ᾽ ὁ ναύαρχος, ἐπεὶ τῆς
...ρείας τῶν Σκιπιώνων ἐπύθετο,
...ίμαχον μὲν τὸν Ῥόδιον μετὰ τῶν
...ν νεῶν ἐν τῇ Αἰολίδι κατέλι-
... καὶ μέρος τοῦ ἰδίου στόλου· ταῖς
...ιοσιν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἔπλει,
...ατηγὸν ὑποδεξόμενος. καὶ Ση-
...ὶ αὐτῷ καὶ Ῥοίτειον, καὶ ὁ Ἀ-
...ν λιμὴν, καὶ τινὰ ἄλλα προσ-
...ο· Ἄβυδον δὲ ἀπειθοῦσαν ἐπο-

phyliam, captíſque aliquot ex ea claſſe navibus, reliquis inſidiabantur.

Interea P. Scipio in Ætoliam venit cum conſule, acceptóque exercitu à Manio, bellum oppidatim circumferre contempſit, ut rem exiguam: permittens Ætolis rurſum legationem in urbem: maluit enim properare adverſus Antiochum, priuſquam conſulatus fratris elaberetur. Duxit autem per Macedoniam Thraciámque ad Helleſpontum, difficili moleſtáque via, niſi eam muniſſet Philippus Macedo, & deducens præbuiſſet hoſpitia, jam antè extructis pontibus & annona præparata: quamobrem ſtatim Scipiones remiſerunt ei reliquum pecuniæ debitæ, ſicut ſenatus mandarat, ſi obſequentem inveniſſent. Pruſiæ regi Bithynorum ſcripſerunt commemorando quàm multis regibus amicis ac ſociis pop. Rom. regna auxerit: Philippo quoque Macedoni victo regnum relictum, filium obſidem redditum, remiſſam pecuniam debitam: Quibus lectis Pruſia libenter ſocietatem adverſus Antiochum iniit. Livius autem præfectus claſſis, poſtquam audivit Scipiones eſſe in itinere, Pauſimacho Rhodio cum navibus Rhodiis & parte ſuarum relicto in Æolide, cum majore parte navigavit in Helleſpontum, ut eos exciperet: móxque Seſtus, Rhœtium, Achæorum portus, & alia quædam oppida ei ſe dediderunt: Abydum verò im-

Romani Philippo pecuniam debitam remittunt.

101

Pruſia ſocietatem cum Rom. init adverſus Antiochum.

Pauſimachus Rhodius.

Oppida ſeſe Roma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

nis deden- rò imperata detrectantem oppu-
tia. gnabat. At Pauſimachus, poſt diſceſſum Livii, multa tentans exercebat ſuos, compingendo varias machinas: trullas quoque ferreas igniferas longis contis ſuſpendebat, ut ignis multum promineret in mare è ſuis navibus, & in hoſtiles propinquantes incideret. His ſtudiis occupatum

Polyxeni- Polyxenidas, Antiochi claſſis præ-
dæ com- fectus, & ipſe Rhodius, ſed tum
mentum. exul, inſidioſo commento aggreſſus eſt, pollicendo traditurum ſe claſſem, ſi ille adjuvaret ſuum in patriam reditum. Suſpecta fuit hominis vaſrities, & aliquandiu pulchrè dolos cavit Pauſimachus, ſed poſtquam à Polyxenida accepit literas de proditione, ſcriptas ipſius manu & vidit eum ſolviſſe ab Epheſo, ſocios navales per ſimulationem frumentatum dimiſſos: ratus neminem commiſſurum ut adverſus ſemetipſum indicia manu ſua teſtata daret, nimiùm credulus neglexit excubias, & ſuos ipſe quoque frumentatum dimiſit. Polyxenidas, ubi animadvertit dolum ſuccedere, mox ſuos acceſſivit, & Nicandrum archipiratam cum paucis Samum tranſmiſit, ut armatos per terram ad tergum hoſtium duceret: ipſe media nocte ſolvit, & ante diluculum in dormientes adhuc irruit. Pauſimachus repentino & inopinato malo territus, juſſit milites relictis navibus è terra re-

102 pugnare. ſed quum etiam à tergo

λιόρκει. Παυσίμαχος δ' οἰχο-
νου Λιβίου, πείρας τε πυκνὰ
μελέτας τῶν ἰδίων ἐποιεῖτο, καὶ
χωνὰς ποικίλας συνεπήγνυτο,
φόρα τε ἀγγεῖα σιδήρεα ἐξ-
κοντῶν μακρῶν, αἰωρεῖσθαι τ
ἐς τὸ πέλαγος· ἵνα τῶν μὲν
σκαφῶν πολὺ προύχῃ, τοῖς
λεμίοις προσιοῦσιν ἐμπίπτῃ. κ
τὸν τάδε φιλοπονούμενον Πολ
δας ὁ Ἀντιόχου ναύαρχος, Ρ
τε ὢν καὶ ὅδε, καὶ τισὶν αἰτίαις
πεσὼν τῆς πατρίδος, ἐνήδ
ὑπισχνούμενος τὸν Ἀντιόχου σ
ἐγχειρεῖν, εἰ συνθοῖτο συμπ
ξειν εἰς κάθοδον αὐτῷ. ὁ δὲ ὑ
πτευε μὲν ἐπίκλοπον ἄνδρα καὶ
νοῦργον, καὶ ἐς πολὺ καλῶς ἐφυ
σετο· γράψαντος δ' αὐτῷ τοῦ
λυξενίδου περὶ τῆς προδοσίας ἐ
λὴν αὐτόγραφον, καὶ ἐπ' αὐ
ἀναζεύξαντος ἀπὸ τοῦ Ἐφέσου
τὴν στρατιὰν ὑποκριθέντος ἐς
τολογίαν περιπέμπειν· ὁ Παυσ
χος, τήν τε ἀνάζευξιν ὁρῶ
οὐκ ἐλπίσας ἄν τινα περὶ π
σίας ἐπιστολὴν αὐτόγραφον οὐ
ληθεύοντα πέμψαι, πάγχυ
στεύσας, ἐξέλυσε τοὺς φυλακὰς
ἐς σιτολογίαν καὶ αὐτὸς περιε
πεν. ὁ δὲ Πολυξενίδας, ἐπεὶ κ
δεν αὐτὸν ἐνηδρευμένον, αὐτίκ
παρασκευὴν συνῆγε, καὶ Νικα
τὸν πειρατὴν σὺν ὀλίγοις ἐς τὴν
μον περιέπεμπε κατὰ τὴν γῆν
πισθεν τοῦ Παυσιμάχου θορυβ
ἐκ δὲ μέσων νυκτὸς αὐτὸς ἐπέπ
καὶ περὶ τὴν ἑωθινὴν φυλακὴν
ἐπιπτεν ἔτι κοιμωμένῳ. ὁ δὲ
αἰφνιδίῳ κακῷ καὶ ἀδοκήτῳ,
στρατιώτας ἐκέλευε, τὰς ναῦς
λιπόντας, ἀπὸ τῆς γῆς ἀμύνεσθαι τοὺς πολεμίους. περιπεσόντος δ' ὀπ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

τοῦ Νικάνδρου, νομίσας καὶ τὴν
...προειλῆφθαι οὐχ ὑπὸ τῶν ἑωρα-
...μένων, ἀλλ', ὡς νυκτί, πο-
...πλειόνων, πάλιν ἐς τὰς ναῦς
...γε θορυβούμενος· πρῶτός τε
...χὴν ἀνήγετο, καὶ πρῶτος ἔ-
..., λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος· τῶν
...λλων οἱ μὲν ἐλήφθησαν, οἱ δ'
...οντο. καὶ τῶν νεῶν ἑπτὰ μὲν αἱ
...ῦρ ἔφερον, οὐδενὸς αὐτῶν διὰ
...φλόγα προσιόντος, ἔφυγον·
...) λοιπὰς εἴκοσιν ὁ Πολυξενί-
...ἀναδησάμενος, ἐς τὴν Ἔφε-
...κατήχθη. καὶ ἐπὶ τῇδε τῇ νίκῃ
...ῶκαια αὖθις καὶ Σάμος καὶ Κύμη
... Ἀντίοχον μετετίθετο. δείσας
... Λίβιος περὶ τῶν σφετέρων νεῶν,
... τῇ Αἰολίδι καταλελοίπει, μετὰ
...τὴν ἐς αὐτὰς ἐπανῄει, καὶ Εὐ-
... πρὸς αὐτὸν ὑπήγετο· Ῥόδιοι
...ωμαίοις ναῦς ἑτέρας εἴκοσιν ἔ-
...ον. μικρὸν δὲ διαλιπόντες, ἅ-
...ες ἀνεθάῤῥησαν, καὶ ἐπὶ τὴν
...τον ἔπλεον, ἐς ναυμαχίαν ἐ-
...σμένοι. οὐδενὸς δ' αὐτοῖς ἀντ-
...λέοντος, τὸ μὲν ἥμισυ τῶν
...ς ἐπίδειξιν ἔστησαν ἐν μέσῃ τῇ
...σῃ μέχρι πολλοῦ· ταῖς δ'
...οιποῖς ἐς γῆν πολεμίαν κατα-
...τες ἐπολιόρκουν· μέχρι Νικαν-
...ἐντὸς, ἐκ τῆς μεσογαίας ἐπι-
..., τήν τε λείαν ἀφείλετο, καὶ
...ς ναῦς κατεδίωξεν. οἱ μὲν δὴ
... ἐς Σάμον ἀνήγοντο, καὶ ὁ χρό-
...ηγε Λιβίῳ τῆς ναυαρχίας.
...οῦ δ' αὐτοῦ χρόνου Σέλευκος ὁ
...χου τὴν Εὐμένους γῆν ἐδῄου,
...εργάμῳ περιεκάθητο, τοὺς ἀν-
...ἐς τὴν πόλιν κατακλείσας· ὁ-
... Εὐμένης ἐς Ἐλαίαν τὸ τῆς
...ς ἐπίνειον διέπλει μετὰ σπουδῆς,
...ῳ αὐτῷ Λεύκιος Αἰμίλιος

Nicander impetum in eum faceret, per nocturnum errorem, putans terram occupatam à pluribus, rurſum naves conſcendit trepidè: primúſque ſe oppoſuit hoſtibus, & primus impigrè pugnans interfectus eſt: reliqui aut capti aut cæſi ſunt: naves ſeptem tantùm effugerunt, micantibus flammis deterrentes hoſtem ne accederet propius: reliquas viginti Polyxenidas remulco pertraxit Epheſum. Poſt eam victoriam Phocæa rurſum & Samus & Cuma defecerunt ad Antiochum. Tum Livius, veritus nequid ſuis navibus in Æolide relictis accideret, feſtinus ad eas rediit: quò etiam Eumenes occurrit. ſed & Rhodii viginti alias naves Romanis miſerunt. Itaque brevi mora interpoſita omnes receptis animis navigarunt Epheſum, ordinatis navibus tanquam ad prælium: quúmque nemo ex adverſo prodiret, dimidium claſſis in alto diu oſtentaverunt: reliquis navibus appulſi ad terram, deprædabantur hoſtium littora: donec Nicander invaſit eos à regione mediterranea, & præda recepta in naves compulit; illi rurſum ad Samum appulerunt, elapſo jam præfecturæ Livii tempore.

Pauſimachi interitus.

Rhodii viginti naves ad Romanos mittunt.

Per eoſdem dies Seleucus, Antiochi filius, Eumenis terram populabatur, & Pergamum obſidebat, concluſis in eam hoſtibus: quamobrem Eumenes Elæam, quæ ejus regni navale eſt, ſine mora trajecit, & cum eo L. Æmilius

Seleucus Antiochi F. Pergamum obſidet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

L Æmilius Regillus ſucceſſor Livio miſſus.

lius Regillus, ſucceſſor Livii: eôdem & ex Achaia venerunt auxiliares Eumenis mille pedites: & centum ſelecti equites, duce Diophane. Qui quum è mœnibus proſpexiſſet Seleucianos ludentes contemptim & potantes, ſuaſit Pergamenis ut ſecum in hoſtem erumperent, quod quum illi non ſuſtinerent facere, ſuos pedites equitéſque armatos, & ante mœnia productos, juſſit quietos ſtare, paucitatem eorum ac timiditatem diu contemnentibus
103 hoſtibus. At ille circa prandium occupatos invaſit, turbatámque ſtationem eorum coëgit terga vertere: cæteros, dum ad arma proſiliunt, & equos infrenant, aut pavidos & abruptis vinculis fugientes perſequuntur, aut ſtare nolentes non poſſunt aſcendere, Diophanes vicit egregiè, Pergamenis è muro acclamantibus, ac ne tum quidem prodire audentibus. cæſis enim quotquot in tam celeri virtutis oſtentatione aſſequi poterat, cum captivis viris equiſque in præſidium urbis rediit. Poſtero die in eundem locum proceſſit, ne tum quidem Pergamenis ſequentibus. Seleucus cum equitum turmis acceſſit propius, poteſtatem pugnæ faciens: quievit Achæus, non diſcedens à mœnibus, & occaſionem opperiens: ubi verò poſt

Diophanis virtus. Pergamenorum timiditas.

Ῥήγουλος, ὁ Λιβίου τὴν ναυαρχ
παραδεδεγμένος. ἧκον δὲ καὶ πα
τῶν Ἀχαιῶν Εὐμένει σύμμαχοι
λιοι πεζοί, καὶ ἱππεῖς ἑκατὸν ἐπί
κτοι. ὧν Διοφάνης ὁ στρατηγὸς ἀ
τοῦ τείχους ἰδὼν τοὺς Σελευκείους π
ζοντάς τε καὶ μεθύοντας ἐκ κατ
φρονήσεως, ἔπειθε τοὺς Περγαμην
ἑαυτῷ συνεκδραμεῖν ἐπὶ τοὺς πολ
μίους. οὐχ ὑφισταμένων δ' ἐκείνω
ὥπλισε τοὺς ἰδίους χιλίους, καὶ τ
ἑκατὸν ἱππέας, καὶ προαγαγὼν ἐ
τὸ τεῖχος ἔστησεν ἀτρεμεῖν, ὑπε
ορώντων αὐτοὺς ἐς πολὺ τῶν πολ
μίων, ὡς ὀλίγους τε καὶ οὐ τολμῶ
τας ἐς χεῖρας ἐλθεῖν. ὁ δ' ἀρισ
ποιουμένοις ἐπιδραμών, ἐθορύβη
τε καὶ ἔτρεψε τοὺς προφύλακας.
δ' ἄλλων ἐπὶ τὰ ὅπλα ἀναπηδώ
των, καὶ τοὺς ἵππους περιχαλινού
των, ἢ φεύγοντας διωκόντων,
δυσχερῶς ἀναβαινόντων, οὐκ εὐσ
θούντων, ἐκράτει πάνυ λαμπρῶ
ἐπιβοώντων ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ τείχους
Περγαμηνῶν, καὶ οὐδὲ τότε προελ
ὑφισταμένων. κτείνας δ' ὅσους ἐδύνα
το, ὡς ἐν ἐπιδείξει ταχεία, καὶ
νὰς αἰχμαλώτους ἑλὼν ἄνδρας
καὶ ἵππους, ἐπανῄει μετὰ σπουδῆ
τῆς ἐπιούσης αὖθις ἵστη τοὺς Ἀχαι
ἐπὶ τὸ τεῖχος, οὐδὲ τότε τῶν Περγ
μηνῶν αὐτῷ συνεξιόντων. Σέλε
κος δ' ἱππεῦσι πολλοῖς αὐτῷ προσ
πέλαζε προκαλούμενος· ὁ δὲ τότε
οὐκ ἐπεξῄει, παρ' αὐτὸ τὸ τεῖχ
ἑστὼς, ἀλλ' ἐφυλάσσετο. ἐπεὶ δὲ
Σέλευκος, παραμείνας ἐς μεσημ
βρία

καὶ σὺν αὐτῷ Λεύκιος Αἰμίλιος Ῥηγοῦλος.] Reſcribendum eſſe Ῥήγιλλ non ex interprete ſolum, ſed ex Livio quoque lib. 37. c. 58. patet. Flor itidem lib. 2. c. 8. *Igitur duce Æmilio Regillo, adremigantibus Rhodiis, to* (Antiochi claſſis) *laceratur.*

...α, καμνόντων ἤδη τῶν ἱππέων
...δε καὶ ἐπανῄει, τοῖς τελευ-
... αὐτοῦ ὁ Διοφάνης ἐπιθέμε-
... θορυβοποιήσας, καὶ βλάψας
... τότε δυνατὸς ἦν, εὐθὺς ἐ-
... πάλιν ἐπὶ τὸ τεῖχος. καὶ τόν-
...τρόπον συνεχῶς ἔν τε χορτο-
...ις καὶ ξυλείαις ἐνεδρεύων ἀεί τι
...χλῶν ἀπό τε Περγάμου τὸν
...μον ἀνέστησε, καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης
...ρους χώρας ἐξήλασε. Πολυξενί-
... καὶ Ῥωμαίοις μετ' οὐ πολὺ γι-
... ναυμαχία περὶ Μυόννησον,
... συνῄεσαν, Πολυξενίδας μὲν
... ἐνενήκοντα καταφράκτοις,
...ος δ' ὁ Ῥωμαίων ναύαρχος
...ήκοντα καὶ τρισί. καὶ τούτων ἦ-
...ἐκ Ῥόδου πέντε καὶ εἴκοσιν, ὧν
...ατηγὸς Εὔδωρος ἐτέτακτο μὲν
...λαιοῦ κέρως· ἰδὼν δὲ ἐπὶ θά-
... Πολυξενίδαν πολὺ περιέχοντα
...αρχίων, ἔδεισέ τε μὴ κυκλω-
..., καὶ περιπλεύσας ὀξέως, ἅτε
...ς ναυσὶ καὶ ἐρέταις ἐμπείροις
...σσης, τὰς ναῦς τὰς πυρφόρους
...ολυξενίδᾳ πρώτας ἐπῆγε λαμ-
...νας τῷ πυρὶ πάντοθεν. οἱ δ'
...λεῖν μὲν αὐταῖς οὐκ ἐτόλμων,
... τὸ πῦρ, κύκλῳ δ' αὐτὰς
...πλέοντες, ἐνέκλινόν τε καὶ θα-
...σης ἐμπίπλαντο, καὶ ἐς τὰς ἐ-
...δας ἐτύπτοντο· μέχρι Ῥοδίας
... ἐς Σιδονίαν ἐμβαλούσης, καὶ τῆς
...γῆς εὐτόνου γενομένης, ἄγκυρα
...ίπτουσα τῆς Σιδονίας ἐς τὴν Ῥο-
... ἐπάγη τε καὶ συνέδησεν ἄμφω
... ἀλλήλας. ὅθεν ἦν ὁ ἀγὼν ἀ-
...ούντων τῶν σκαφῶν τοῖς ἐπιβά-
..., ὥσπερ ἐν γῇ, καὶ προσιουσῶν
...ῶν ἐς ἐπικουρίαν ἑκατέρᾳ πολ-
... φιλονεικία τε παρ' ἀμφοῖν ἐγίνετο λαμπρά, καὶ τὸ μέσον τῶν Ἀν-
...ου νεῶν, ἔρημον ἐκ τούτου γενόμενον, αἱ Ῥωμαίων νῆες διέπλεον,

meridiem feſſos equites vidit reverti in caſtra, magno impetu in poſtremum agmen incurrit, ruſuſque tumultu incuſſo, & cæſis abeuntium tergis in urbem ſe recepit. Ad eum modum pabulantes lignantéſque ſæpius adortus ex inſidiis, ex agro Pergameno Seleucum movere caſtra coegit, & omnino è regno Eumenis expulit. Paulo poſt Polyxenidas cum Romanis navali prælio certavit ad Myonneſum, ducens naves ſtratas XC. quibus Regillus LXXXIII navium claſſem oppoſuit. In his erant XXV Rhodiæ, quibus Eudorus in ſiniſtro cornu præfuit. qui quum videret in altero cornu Polyxenidæ aciem evectam multùm ultra Romanam, veritus ne dextrùm cornu amplecteretur & circumiret, naves ſuas in alterum cornu concitat longè omnium celerrimas: & eas quæ ignes præ ſe portabant, primas Polyxenidæ objicit. Regiæ metu ignis adverſi non auſæ concurrere, obnavigabant eas, & obliquas ſe ad ictus præbentes ſatiſcebant: donec, quum una Rhodia roſtro percuſſiſſet Sidoniam, ancora ictu ipſo excuſſa, è ſua in Rhodiam infixa, ambas colligavit: unde certamen exortum eſt terreſtri ſimile. Quúmque aliæ multæ in utriuſque auxilium confluerent, acris fuit contentio: atque ita media pars navium à ſuis deſerta priuſquam ſentiret, à Romanis circumventa 104

Seleucus regno Eumenis à Diophane expulſus.

 eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

eſt. Ut verò ſenſere, fuga deinde fuit, amiſſis regiis undetriginta navibus: ex quibus tredecim unà cum vectoribus captæ ſunt; Romani duas tantum amiſerunt: Polyxenidas Rhodiam unam ſecum Epheſum abduxit. Sic tum ad Myonneſum pugnatum eſt claſſibus. de qua pugna nondum audierat Antiochus, quum Cherſoneſum muniret ac Lyſimachiam: ratus, id quod erat, eam magni momenti fore contra Romanos: quibus & per reliquam Thraciam cum exercitu tranſire fuiſſet perdifficile, ni Philippum habuiſſent ſocium. Verùm quia Syrus inconſtanti erat ingenio, levibúſque de cauſis mutabili, cognita clade ad Myonneſum accepta, omnino perterritus eſt, deum aliquem inſidiari ſibi exiſtimans: omnia enim præter opinionem cadere, Romanis mare obtinentibus, in quo ſe multùm putabat præcellere: Annibale clauſo in Pamphylia: Philippo hoſtem deducente per invia: quem maximè crediderat fore acceptarum injuriarum memorem. His rebus omnibus territus, & deo jam mentem adimente, ut fieri ſolet imminentibus calamitatibus, Cherſoneſum deſeruit temerè, non expectato conſpectu hoſtium, ac ne apparatu quidem inde tranſlato aut incenſo quem cumulaverat: magnum numerum frumenti, armorum, machinarum, pecuniæ; ſed his omnibus integris relictis in uſum hoſtium. Lyſimachienſes quo-

Navale prœlium ad Myonneſum cum ſumma Antiochi clade.

Antiochus, deum aliquem ſibi inſidiari credit.

Annibal clauſus in Pamphylia.

Antiochus mente captus.

καὶ τοὺς πολεμίους ἀγνοοῦντας ἐπ
κυκλοῦν. ὡς δ' ἔμαθον ποτέ, ἐγ
γνετο φυγὴ καὶ τροπή· καὶ διεφθάρ
σαν Ἀντιόχου νῆες μιᾶς δέουσαι τεσ
κοντα· ὧν τρεισκαίδεκα αὐτοῖς ἀ
δράσιν ἐλήφθησαν· Ῥωμαίων δ' ἀ
πώλοντο μόναι δύο. καὶ ὁ Πολυξεν
δας τὴν Ῥοδίαν ναῦν ἐπαγόμενος
ἐς τὴν Ἔφεσον κατήχθη. τοῦτο μὲν
τῇ ναυμαχίᾳ τῇ περὶ τὴν Μυόννη
σον ἦν τέλος. οὔπω δ' αὐτῆς ὁ Ἀν
τίοχος αἰσθόμενος, Χερρόνησον
καὶ Λυσιμάχειαν ἐπιμελῶς ὠχύρου
μέγα (ὥσπερ ἦν) τὸ ἔργον ἡγούμε
νος ἐπὶ Ῥωμαίους· ὅπου γε καὶ τὴ
ἄλλην Θρᾴκην διελθεῖν στρατοπέδῳ
δυσπόδευτον αὐτοῖς ἂν ἐγίγνετο κα
δύσβατον, εἰ μὴ Φίλιππος διέφ
ρεν. ἀλλ' ὁ Ἀντίοχος, ὢν καὶ τὰ ἄλ
λα κοῦφος ἀεί, καὶ ταχὺς ἐς μ
ταβολήν, ἐπεὶ τῆς ἥσσης ᾔσθετο
περὶ Μυόννησον, πάμπαν ἐξεπλά
γη, καὶ νομίσας αὐτῷ τι δαιμόνι
ἐπιβουλεύειν· (παρὰ γὰρ λόγον ἑκα
στον χωρεῖν, Ῥωμαίων ἐν τῇ θαλάσ
σῃ κρατούντων, ἐν ᾗ πολὺ προέ
χειν αὐτὸν ἐνόμιζε, τῶν Ἀννίβα
Παμφυλίαν κατακεκλεικότων· Φ
λίππου δὲ Ῥωμαίους παραπέμποντ
ἀβάτους ὁδούς, ὃν μάλιστα μνησικα
κήσειν αὐτοὺς ὧν ἔπαθεν ὑπελάμβα
νεν) ὑπὸ δὴ τῶνδε πάντων ἐκτα
ρασσόμενός τε, καὶ θεοῦ βλάπτοντος
ἤδη τοὺς λογισμούς (ὅπερ ἅπασι
προσιόντων ἀτυχημάτων ἐπιγίγνε)
Χερρόνησον ἐξέλιπεν ἀλογίστως, πρ
καὶ ἐς ὄψιν ἐλθεῖν τοῖς πολεμίοις· ο
τε μετενεγκὼν ὅσος ἦν ἐν αὐτῇ σ
τος σεσωρευμένος πολύς, ἢ ὅπλα,
χρήματα, ἢ μηχανή· οὔτε ἐμπρήσας
ἀλλ' ὑγιεῖς ἀφορμὰς τοσάσδε τοῖ
πολεμίοις καταλιπών. Λυσιμαχεῖ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…τῷ καθάπερ ἐκ πολιορκίας …ύγοντας μετ᾽ οἰμωγῆς, ἅμα …ξὶ καὶ παιδίοις, ὑπερεώρα· … τοῦ διάπλου τοῦ περὶ Ἄβυδον … τοὺς πολεμίους ἐπινοῶν, καὶ …οιπὴν ἔτι ἐλπίδα τοῦ πολέμου … ἐν τούτῳ τιθέμενος. οὐ μὴν … διάπλουν ἐφύλαξεν ὑπὸ θεο…ίας, ἀλλ᾽ ἐς τὸ μεσόγαιον ἠ…η, ἐπανελθεῖν φθάσων τοὺς …μίους. οὐδέ τινα φυλακὴν ἐν τῷ …λῳ κατέλιπεν. οἱ δὲ Σκιπίω… ἐπεὶ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ ἐ…ντο, Λυσιμάχειάν τε δρόμῳ …λαβον, καὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ θη…ῶν τε καὶ ὅπλων κρατήσαντες, τὸν …ήσποντον, ἔρημον ὄντα φυλα… εὐθὺς ἐπέρων μετὰ σπουδῆς· ἔ…τόν τε Ἀντίοχον ἔτι ἀγνοοῦντα …άρδεσι γενόμενοι. ὁ δ᾽ ἐκπλα… ἐβαρυθύμει, καὶ τὰ ἴδια αὑτοῦ …ρτήματα ἐς τὸ δαιμόνιον ἀνα…ς, Ἡρακλείδην τὸν Βυζάντιον …επεν ἐπὶ Σκιπίωνας, ἐπὶ διαλ… τοῦ πολέμου· Σμύρναν τε καὶ …ξάνδρειαν αὐτοῖς διδοὺς τὴν ἐπὶ …νικῷ, καὶ Λάμψακον, δι᾽ ἃς …ν αὐτοῖς ὁ πόλεμος, καὶ τὸ ἥ…υ τῆς δαπάνης τῆσδε τοῦ πολέμου. …έλλετο δὲ, εἰ δέοι, καὶ τῶν Ἰάδων …εων δώσειν καὶ τῶν Αἰολίδων ὅσαι …Ῥωμαίων ἐν τῷδε τῷ ἀγῶνι εἰ…το, καὶ εἴ τι ἄλλο αἰτοῖεν οἱ Σκι…νες. ταῦτα μὲν εἶχεν ἐς τὸ φανερὸν …ν ὁ Ἡρακλείδης· ἰδίᾳ δὲ πρὸς …πλιον Σκιπίωνα ἔφερε παρ᾽ Ἀν…ου χρημάτων τε πολλῶν ὑποσχέ…, καὶ τοῦ παιδὸς ἀφέσεις. ᾑρήκει …αὐτὸν ἐν τῇ Ἑλλάδι ὁ Ἀντίοχος, …Δημητριάδα ἐκ Χαλκίδος διαπ…λέοντα· καὶ ἦν ὁ παῖς Σκιπίων ὁ …ρχηδόνα ὕστερον ἑλών τε καὶ κατα-

que, tanquam urbe capta, cum uxoribus & liberis ad ſe confugientes flentéſque deſpexit, in unicam curam intentus, quomodo Romanos Abydo arceret, & in eo ſpem belli reliquam collocans. Attamen ne hunc quidem trajectum cuſtodivit diis mentem adimentibus: ſed in mediterranea ut hoſtem præveniret properans, nullum ibi reliquit præſidium. Tum Scipiones, diſceſſu ejus cognito, curſim occuparunt Lyſimachiam: & potiti in Cherſoneſo theſauris armamentariiſque regiis, Helleſpontum incuſtoditum trajecerunt properè, & Antiochum apud Sardeis aſſecuti ſunt, ignarum omnium: quo territus dolebat, errata ſua in fortunam referens. Móxque Heraclidem Byzantium miſit ad Scipiones, ut de pace ageret: offerens Smyrnam, Alexandriam ad Granicum, Lampſacúmque, quæ belli cauſa fuerant, & impenſæ in bellum factæ partem dimidiam. mandatum etiam habebat, ut Ionicas quoque ac Æolicas civitates, quæ partium Romanarum fuerant, & ſi quid aliud Scipiones peterent, concederet. Hæc Heraclidi commiſſa ſunt, proferenda publicè: privatim autem P. Scipioni juſſus eſt polliceri ingens auri pondus, & filii reſtitutionem ſine pretio: ceperat enim eum rex in Græcia, à Chalcide petentem Demetriadem. Is erat Scipio qui poſtea Carthaginem captam diruit, ſecundus

105 Scipiones Lyſimachiam occupant.

Heraclides Byzantius ad Scipiones pacis legatus miſſus ab Antiocho.

Scipio, Carthaginis dirutor, capti-

vus apud Antiochum.

Paulus, Scipionis pater.
Perſeus Macedo.

cundus poſt hunc Africanus cognominatus, Pauli filius, ejus qui Perſeum Macedonem cepit, Scipionis nepos ex filia, & adoptione filius. Scipiones in concilio reſponderunt Heraclidi ſic, Si Antiochus pace opus habeat, oportere eum non ſolis Ionicis Æoliciſque civitatibus decedere, ſed omni citra Taurum Aſia: & præſtare omnem impenſam ejus belli quod ipſius culpa excitatum eſſet. Privatim autem Publius dixit Heraclidi, ſi rex, dum Lyſimachiam & Cherſoneſum tenebat, has conditiones Romanis obtuliſſet, libenter accepturos fuiſſe: fortaſſis etiam ſi prohibiti fuiſſent Helleſpontum trajicere: conceſſo verò tranſitu, & non ſolùm freno, ſed etiam ſeſſore accepto, non poſſe eum verba dare: pro benigna voluntate habere ſe regi gratiam, majorem habiturum ubi filium receperit: in præſentia fidele conſilium dare, ut conditiones accipiat, priuſquam experiatur aliquid durius. Poſt hæc Elæam æger delatus eſt, relicto apud fratrem legato Cn. Domitio. Antiochus verò, ſicut antea Philippus Macedo, ratus etiam victo ſibi nihil auferri poſſe amplius,

106
P. Scipio æger Elæam delatus.

σκάψας, καὶ δεύτερος ἐπὶ τῷδε Κ
πίωνι Ἀφρικανὸς ὀνομασθεὶς,
λου μὲν υἱὸς, τοῦ Περσέα τὸν Μακ
ἑλόντος, Σκιπίωνος δὲ τοῦ γέν
γατριδοῦς, καὶ θέσει παῖς. κοιν
οῦν οἱ Σκιπίωνες Ἡρακλείδῃ
ἔδοσαν τὴν ἀπόκρισιν, ἐὰν ὁ
τίοχος εἰρήνης δέηται, μὴ τῶν
δων μηδὲ τῶν Αἰολίδων αὐτὸν
στῆναι πόλεων, ἀλλὰ πάσης τῆς
τάδε Ταύρου, καὶ τὴν δαπάνη
πολέμου πᾶσαν ἐσενεγκεῖν δι' α
γενομένου. ἰδίᾳ δὲ ὁ Πούπλιος ἔφη
Ἡρακλείδῃ, Ῥωμαίους, εἰ μὲν
Χεῤῥονήσου καὶ Λυσιμαχείας κρα
ὁ Ἀντίοχος ταῦτα προὔτεινεν,
σμένους ἂν λαβεῖν· τάχα δ' εἰ
μόνον ἔπι τὸν Ἑλλήσποντον διάπλ
ἐφύλαξε· νῦν δ' αὐτοὺς ἤδη
ρασαντάς τε καὶ ἐν ἀσφαλεῖ γενο
νους, καὶ τὸν χαλινὸν (φασὶν) ἐν
τας, καὶ ἐπὶ τῷ χαλινῷ τὸν ἵππον
ναβάντας, οὐκ ἀνέξεσθαι διαλύσ
ἐπὶ λόγοις. αὐτὸς δὲ χάριν εἰδέ
τῷ βασιλεῖ τῆς προαιρέσεως, καὶ μᾶ
λον εἴσεσθαι, λαβὼν τὸν υἱόν· ἀμεί
σθαι δ' αὐτὸν ἤδη καὶ συμβουλ
δέχεσθαι τὰ προτεινόμενα, πρὶν
πεῖραν ἐλθεῖν μειζόνων ἐπιταγμ
των. ὁ μὲν δὴ Πούπλιος, τοῦτα
πὼν, ἐς Ἐλαίαν νοσηλευόμενος
πεχώρει, σύμβουλον τῷ ἀδελ
Γναῖον Δομίτιον καταλιπών. ὁ
Ἀντίοχος, οἷόν τι καὶ Φίλιππος
Μακεδὼν, οἰηθεὶς τῶνδε τῶν ἐπιταγμάτων πλέον οὐδὲν τὸν πόλεμον ἀφα
ρήσεσ

Παύλου μὲν υἱὸς τοῦ Περσέα τὸν Μακεδόνα ἑλόντος.] Turpis Appiani erro[r] eſt, quod Scipionem hunc ab Antiocho captum, eum eſſe ſtatuat, q[ui] Carthaginem everterit, atque Pauli Æmilii natura filius à Scipione Majo[re] adoptatus fuerit. Aliter docent Plutarchus, Cicero, Livius, Valerius [et] alii. Sed hunc errorem jam pridem Bongarſius ad Juſtini lib. 31. cap. 7. [et] Frinshemius ad Flori l. 2. c. 16. notarunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…αι, συνέταξε τὴν στρατιὰν περὶ
…πεδίον τὸ Θυατείρων, οὐ μακρὰν
…τῶν πολεμίων· καὶ Σκιπίωνι τὸν υἱὸν
…έπεμπεν ἐς Ἐλαίαν. ὁ δὲ τοῖς ἀ-
…σι συνεβούλευε μὴ μάχεσθαι τὸν Ἀν-
…ον, ἕως αὐτὸς ἐπανέλθοι. καὶ πει-
…πεισθεὶς ὁ Ἀντίοχος μετεστρα-
…έδευσεν ἀμφὶ τὸ ὄρος τὸ Σίπυ-
… τεῖχός τε καρτερὸν τῷ στρατο-
…ῳ περιετείχιζε, καὶ τὸν Φρύγιον
…αμὸν ἐν προβολῇ τοῖς πολεμίοις
…θετο, ἵνα μηδ' ἄκων ἀναγκά-
…το πολεμεῖν. Δομίτιος δέ, φιλο-
…ούμενος τὸν πόλεμον ἐφ' ἑαυτῷ
…αθλῶσαι, τὸν ποταμὸν ἐπέρα μά-
…α θρασέως. καὶ σταδίους εἴκοσιν ἀπ'
…ιόχου διαλιπών, ἐστρατοπέδευσε.
…τέσσαρσί τε ἡμέραις ἐφεξῆς ἐξέταξαν
…ἑκάτεροι παρὰ τὸ χάρακα τὸν ἑαυ-
…ν, καὶ μάχης οὐ κατῆρχεν· τῇ πέμ-
…τῃ δὲ ὁ Δομίτιος ἐξέταξεν αὖθις,
…ἐπέβαινε σοβαρῶς. οὐκ ἀντεπιόν-
…ος δὲ τοῦ Ἀντιόχου, τότε μὲν ἐγγυ-
…ιω μετεστρατοπέδευσε· μίαν δὲ ἀλ-
…ὴν διαλιπὼν, ἐκήρυσσεν ἐς ἐπή-
…ον τῶν πολεμίων, ἐσαύριον Ἀντιό-
…ῳ καὶ ἄκοντι πολεμήσειν. ὁ δέ, συν-
…ταραχθεὶς αὖθις, μεθίει τὰ δόξαν-
…τ, καὶ δυνηθεὶς ἂν ἑστάναι μόνον
…πὸ τὸ τεῖχος, ἢ καλῶς αὐτὸν ἀπὸ
… τείχους ἀπομάχεσθαι, μέχρι ῥαί-
…ζεν ὁ Πούπλιος, αἰσχρὸν ἡγεῖτο,
…τῶν πλεόνων φυγομαχεῖν· ὅθεν εἰς
…μάχην παρέταξε. καὶ ἐξῆγον ἔτι
…νυκτὸς ἄμφω περὶ ἐσχάτην φυλα-
…κήν· διεκόσμητο δὲ αὐτῶν ἑκάτερος ὧ-
…δε· τὸ μὲν λαιὸν εἶχον ὁπλῖται Ῥω-
…μαίων μύριοι παρὰ τὸν ποταμὸν αὐ-
…τόν, καὶ μετ' ἐκείνους ἦσαν Ἰταλῶν
…ἕτεροι μύριοι, τρεῖς ἑκατέρων ἐπὶ

circa Thyatirenos campos contrahebat copias, non longè ab hoſtibus, & Scipioni filium remiſit Elæam : ille reductoribus ejus ſuaſit, ne rex antè in aciem deſcenderet quàm ipſe in caſtra redierit. Antiochus autoritate viri motus tranſtulit ſua caſtra ad montem Sipylum, eáque valido muro muniit, objecto hoſtibus & amne Phrygio, ne invitus pugnare cogeretur : Domitius autem, qui, laudis avidus, per ſe decernere cupiebat, audenter amnem tranſgreſſus, ad vigeſimum ab Antiocho ſtadium caſtra metatus eſt. Per quatriduum inſequens inſtructæ utrinque acies pro vallo ſtetere, neutris pugnam incipientibus : quinto die Domitius aciem ſuam in medium campi produxit : quumque Antiochus non moveret obviam, ipſe admovit ad eum caſtra propius: intermiſſóque rurſum uno die, per præconem proclamari juſſit audientibus hoſtibus, cras ſe pugnaturum vel invito Antiocho. Ille rurſum turbato conſilio, quum poſſet ſtare pro vallo, aut hoſtem arcere à munitionibus, donec melius haberet Publius, turpe putans ſi certamen detrectaret ſuperior numero, parabat ſe prælio. Utrique caſtris progreſſi ſunt circa ultimam vigiliam: acies hoc maximè modo inſtructæ ſunt. Lævum cornu tenebat decem millia Romanorum peditum juxta ipſum fluvium : his juncta erant alia decem millia ſociorum ac Latini nominis : utrique diſtinguebantur in primam haſtatorum aciem, & deinceps in princi-

Thyatireni campi.

Scipioni filius remiſſus.

Sipylus mons.

Phrygius amnis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

principes ac triarios : juxra Lati-
nos ſtabat Eumenis exercitus, &
Achæorum cetratorum tria mil-
lia. In dextro verò erant Latini,
Romani & Eumeniani equites,
non plures tribus millibus. velites
& ſagittarii paſſim intermixti e-
107 rant : & Domitium ſtipabant e-
quitum turmæ quatuor. in uni-
verſum fuerunt XXX. M. Præe-
rat autem dextro cornu ipſe Do-
mitius, & in medio collocavit
conſulem. Lævum vero dedit
Eumeni. Sed elephantorum
quos habebat ex Africa nullum
exiſtimans fore utilem, cum pau-
ciores ac minores eſſent, utpote
Africani (minores enim majores
metuunt) poſt omnes locavit.
Atque ita ordinati ſunt Romani.
In Antiochi verò exercitu LXX. M.
numerabantur : robur erat pha-
lanx XVI. M. Macedonum, or-
nata ex inſtituto regum priſco-
rum Alexandri Philippíque. Hæc
media acies fuit in decem par-
tes diviſa: earum ſingulæ in fron-
te quinquagenos armatos habe-
bant : à fronte introrſus in duos
& XXX ordines patebat acies :
plalanx muri ſpeciem præ ſe fe-
rebat , elephantis inter partes
eminentibus, tanquam turribus,
utrumque phalangitarum latus
alæ tegebant , altera Gallogræ-
corum loricatorum : altera Ma-
cedonum lectiſſimorum , quam
agema vocabant : hæ phalan-
gem æquabant utrinque. In dex-
tro cornu levis armatura fuit ,

βάθος· ἐπὶ δὲ τοῖς Ἰταλοῖς ὁ Ε
μένους στρατὸς ἐτάσσετο, καὶ Ἀχ
πελτασταὶ περὶ τρισχιλίους. ὧ
εἶχε τὸ λαιόν. τὸ δεξιὸν δ' ἦν,
πεῖς οἵ τε Ῥωμαίων καὶ Ἰταλι
Εὐμένους, οὐ πλείους οὐδ'
τρισχιλίων. ἀναμεμίχατο δ' α
σι ψιλοί τε καὶ τοξόται πολλοὶ
ἀμφὶ τὸν Δομίτιον αὐτὸν ἦσαν
πέων ἴλαι τέσσαρες. οὕτως μὲν ἐγ
το πάντες ἐς τρισμυρίους. ἐπεσ
δὲ τοῦ μὲν δεξιοῦ Δομίτιος αὐτὸς
ἐς τὸ μέσον αὐτῶν ἵστη τὸν ὕπα
τὸ δὲ λαιὸν ἔδωκεν Εὐμένει. τῶν
λεφάντων οὓς εἶχεν ἐκ Λιβύης,
δένα νομίζων ἔσεσθαι χρήσιμον,
ρωτέρων τε ὄντων καὶ βραχυτέρων,
Λιβύων (δεδίασι δ' οἱ σμικρότ
τοὺς μείζονας) ἔστησεν ὀπίσω ἁπ
τας. ὧδε μὲν διατετάχατο οἱ Ῥ
μαῖοι. Ἀντιόχῳ δ' ἦν ὁ στρατὸς
πας ἑπτακισμύριοι, καὶ τούτων
κράτιστον ἦν ἡ φάλαγξ ἡ Μακε
νων, ἄνδρες ἑξακισχίλιοι καὶ μύρι
ἐς τὸν Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου τρό
πον ἐπικεκοσμημένοι. ἵστη δ' αὐτοὺς
μέσῳ, διελὼν, ἀνὰ χιλίους καὶ ἑξ
κοσίους, ἐς δέκα μέρη· καὶ τούτων ἑκ
στου μέρους ἦσαν ἐπὶ μὲν τοῦ μετώπ
πεντήκοντα ἄνδρες, ἐς δὲ τὸ βάθ
δύο καὶ τριάκοντα, ἐς δὲ τὰ πλευ
ἑκάστου μέρους, δύο καὶ εἴκοσιν. ἡ
ὄψις ἦν τῆς μὲν φάλαγγος, οἷα τ
χους· τῶν δ' ἐλεφάντων, οἷον πύ
γων. τοιοῦτον μὲν ἦν τὸ πεζὸν Ἀντι
χου· ἱππεῖς δ' ἑκατέρωθεν αὐτοῦ πα
ρατετάχατο, Γαλάται τε κατάφρα
κτοι, καὶ τὸ λεγόμενον ἄγημα τῶν Μα
κεδόνων. εἰσὶ δὲ καὶ οἵδε ἱππεῖς ἐπ
λεκτοι, καὶ παρ' αὐτὸ ἄγημα λέγε
ταῖδε μὲν ἐξ ἴσου τῆς φάλαγγος ἦν ἑ
κατέρωθεν. ἐπὶ δ' αὐτοῖς τὰ κέρατα κατεῖχον, ἐν μὲν δεξιᾷ ψιλοί τ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

..., καὶ ἕτεροι ἱππεῖς ἀργυράσπι-
..., καὶ ἱπποτοξόται διακόσιοι. τὸ
λαιὸν, Γαλατῶν τ' ἔθνη, Τεκτο-
σάγαι τε καὶ Τρόκμοι καὶ Τολιστόβιοι,
καὶ Καππαδόκαι τινὲς, οὓς ἔπεμψεν
Ἀριαράθης, καὶ μιγάδες ἄλλοι ξέ-
νοι· κατάφρακτός τε ἵππος ἐπὶ
τοῖσδε ἑτέρα, καὶ ἣν ἑταίρων ἐκάλουν ἵππον,
ὡπλισμένη κούφως. ὧδε μὲν καὶ
Ἀντίοχος ἐξέτασσε. καὶ δοκεῖ τὴν
ἐλπίδα λαβεῖν ἐν τοῖς ἱππεῦσιν, οὓς
πολλοὺς ἔστησεν ἐπὶ τοῦ μετώπου· τὴν
δὲ φάλαγγα πυκνὴν ἐς ὀλίγον συν-
αγαγεῖν ἀπειροπολέμως, ᾗ δὴ καὶ
μάλιστα ἔδει θαρρεῖν πάνυ ἠσκημέ-
νῃ. πολὺ δὲ καὶ ἄλλο πλῆθος ἦν
σφενδονητῶν τε καὶ τοξοτῶν, καὶ ἀκον-
τιστῶν καὶ πελταστῶν, Φρυγῶν τε καὶ
Λυδῶν, καὶ Παμφύλων, καὶ Πισι-
δῶν, Κρητῶν τε καὶ Τραλλιανῶν, καὶ
Κιλίκων ἐς τὸν Κρητῶν τρόπον ἐσκευ-
ασμένων. ἱπποτοξόται τε ἐπὶ τούτοις
ἕτεροι, Δάαι, καὶ Μυσοὶ, καὶ Ἐ-
λυμαῖοι, καὶ Ἄραβες, οἱ καμήλους
ὀξυτάτας ἐπικαθήμενοι, τοξεύουσί
τε εὐμαρῶς ἀφ' ὑψηλοῦ, καὶ μα-
χαίραις, ὅτε πλησιάζοιεν, ἐπιμή-
κεσι καὶ στεναῖς χρῶνται· δρεπανηφό-
ρα τε ἅρματα ἐν τῷ μεταιχμίῳ
προπολεμεῖν τοῦ μετώπου τετάχα-
το· καὶ εἴρητο αὐτοῖς μετὰ τὴν πρώ-
την πεῖραν ὑποχωρεῖν. ὄψις τε ἦν
ὥσπερ δύο στρατῶν, τοῦ μὲν, ἄρξο-
ντος πολεμεῖν, τοῦ δ' ἐφεδρεύον-
τος. ἑκάτερον δ' αὐτῶν ἐς κατά-
πληξιν ἐσκεύαστο δεινῶς, πλήθει τε
καὶ κόσμῳ. ἐφειστήκει δὲ τοῖς μὲν
δεξιοῖς ἱππεῦσιν Ἀντίοχος αὐ-
τὸς, τοῖς δ' ἐπὶ θατέρῳ, Σέλευ-
κος ὁ υἱὸς Ἀντιόχου· τῇ δὲ φάλαγγι,

& argyraſpides aliíque c c. equites ſagittarii: lævum tenebant Gallogræcarum gentium pedites, Tectoſagi, Trocmi, Toliſtobogii, & ab Ariarathe miſſi Cappadoces, aliáque conductitiorum militum multitudo promiſcua: his hærebat equitatus alius loricatus, & turma quam ſocialem vocabant, armata leviter. Atque ita Antiochus quoque ſuos inſtruxit, fretus, ut videtur, maximè copiis equeſtribus, in fronte magna ex parte hoſti oppoſitis: ſed phalangem imperitè in arctum coëgit, qua maximè ut veterana fidere debuerat. Aderat & alia multitudo, funditorum, ſagittariorum, jaculatorum, cetratorum, ex variis gentibus, Phrygum, Lydorum, Pamphyliorum, Piſidarum, Cretenſium, Trallianorum, Cilicum armatorum more Cretenſium: alii quoque equites ſagittarii, Dahæ, Myſi, Elymæi, Arabes, qui celerrimis camelis inſidentes facilè hoſtem è ſublimi ſagittis impetunt: & quoties cominus pugnandum eſt, gladiis utuntur prælongis ac tenuibus. Falcatæ quadrigæ in prima acie locatæ ſunt: quibus mandatum erat ut poſt primum conatum ſecederent è campo medio. Videbatur autem alter exercitus laceſſere, alter opperiri in inſidiis: & erat uterque ad terrorem incutiendum compoſitus, tum apparatu reliquo, tum armatorum multitudine: rex ipſe in dextro cornu erat, Seleucum filium lævo præpoſuit: Mendis, Zeuxis, & Philip-

Tectoſagi. Trocmi. Toliſtobogii.

Equites ſagittarii camelis inſidentes.

108

Phillippus magiſter elephantorum curabant mediam aciem. Nebuloſus is dies fuit: qui & caligine conſpectum oſtentationis adimebat, & humore arcus amentáque jaculorum emolliebat, quod ubi Eumenes vidit cetera contempſit, contra quadrigas verò, quas maximè timebat, funditores, jaculatores, ceteróſque leviter armatos juſſit excurrere, & in ſolos equos undique ingerere miſſilia. equis enim conſternatis currus inutilis redditur, & interdum non tam hoſtium quàm ſuorum turbat ordines, metu falcium. Quod etiam tunc contigit: vulneratis enim equis, & currus in ſuum equitatum vertentibus, primi cameli turbati ſunt, qui proximè poſt currus conſtiterant: deinde loricati equites, qui præ armorum pondere non facilè falces declinare poterant: unde varius majórque quàm pro re tumultus extitit, exortus in medio campo, & continuatus vel uſque remotiſſimos: nam quum latè pateret acies, in tam diſſono clamore tantáque trepidatione periculum vix à proximis quos opprimebat intelligebatur: reliquos deinceps majoris mali terrebat ſuſpicio. Tum Eumenes, ubi primus conatus ſucceſſit feliciter, campo nudato quem cameli & currus occupaverant, ſuos pariter ac Italicos equites concitavit in Gallogræ-

Gallogræci.

Φίλιππος ἐλεφαντάρχης· κατὰ
προμάχοις Μένδις τε καὶ Ζ
ἀχλυώδους δὲ καὶ ζοφερᾶς τῆς ἡ
γινομένης, ἥ τε ὄψις ἔσβεσο τ
δείξεως, καὶ τὰ τοξεύματα τ
ἀμβλύτερα ἦν, ὡς ἐν ἀέρι ὑ
σκοτεινῷ. ὅπερ ἐπεὶ κατεῖδεν Ε
νής, τῶν μὲν ἄλλων κατεφρόνησε,
δὲ ῥύμην τῶν ἁρμάτων τεταγμένη
ἑαυτῶν μάλιστα δείσας, ὅσοι
αὐτῷ σφενδονῆται καὶ ἀκοντιστα
ἕτεροι κοῦφοι, συναγαγὼν, π
ταξε, τὰ ἅρματα περιθέοντα
τοὺς ἵππους ἀκοντίζειν ἀντὶ τ
βατῶν. ἵππου γὰρ ἐν ἅρματι
μαχοῦντος, ἀχρεῖον τὸ λοιπὸ
μα γίνεται, καὶ πολλὰ καὶ τῆς ε
εὐταξίας παραλύεται, τὰ δρε
να τῶν φιλίων δεδιότων· ὃ καὶ τότε
συνέχθη γενέσθαι· πληγέντων γὰρ
ἵππων ἀθρόως, καὶ τὰ ἅρματ
τοὺς ἵππους περιφερόντων, αἵ τε
μηλοι πρῶται τῆς ἀταξίας ἤσθ
το, πλησίον τοῖς ἅρμασι παρ
ταγμέναι· καὶ μετ᾽ αὐτὰς ἡ κα
φρακτος ἵππος, οὐ ῥᾳδίως
ὑπὸ βάρους τὰ δρέπανα ἐκφε
δυναμένη. θόρυβός τε ἦν ἤδη π
καὶ τάραχος ποικίλος, ἀρξάμε
μὲν ἀπὸ τῶνδε μάλιστα, χωρῶν
πὶ ὅλον τὸ μεταίχμιον, καὶ με
ὑπόνοια οὐκ ἀκριβοῦς. ὡς γὰρ ἐν Ϲ
στήματι μακρῷ, καὶ πλήθει πυκ
καὶ βοῇ ποικίλῃ καὶ φόβῳ πολλῷ,
μὲν ἀκριβὲς οὐδὲ τοῖς ἀγχοῦ τῶν π
χόντων καταληπτὸν ἦν, τὴν δὲ
πόνοιαν μειζόνως ἐς τοὺς ἑξῆς ἕκα
μετέφερον. ὁ δὲ Εὐμένης, ἐπεὶ
πρῶτα καλῶς ἐπεπράκει αὐτῷ,
τὸ μεταίχμιον ὅσον αἵ τε κάμη
καὶ τὰ ἅρματα ἐπεῖχεν, ἐγεγύμνωτο, τοὺς ἰδίους ἱππέας, καὶ ὅσοι Ῥωμαι
αὐτῷ καὶ Ἰταλῶν παρετετάχατο, ἐπῆγεν ἐπὶ τοὺς ἀντικρὺ Γαλάτας

Ϲ Κα

...ιππαδέκας, καὶ τὴν ἄλλην σύν-
...τῶν ξένων, μέγα κεκραγὼς, καὶ
...κηλῶν ἐπὶ ἄνδρας ἀπείρους τε
...ης καὶ γεγυμνωμένους τῶν προπο-
...ώτων. οἱ δ᾽ ἐπείθοντο· καὶ βα-
... σφῶν τῆς ἐμβολῆς γινομένης,
...ον) τούτους τε καὶ τοὺς παρεζευγ-
... αὐτοῖς ἱππέας τε καὶ κατα-
...ους, ἐκ πολλοῦ ταρασσομένους
... τὰ ἅρματα· οὓς δὴ καὶ μάλιστα,
... τὸ βάρος ὑποφεύγειν ἢ ἀνα-
...ειν εὐμαρῶς οὐ δυναμένους, κατέ-
...βαινόν τε καὶ συνέκοπτον. καὶ τάδε
... περὶ τὸ λαιὸν τῆς φάλαγγος τῶν
...εδόνων. ἐν δεξιᾷ δὲ, ἧπερ αὐ-
...ὁ Ἀντίοχος ἐτέτακτο, δια-
...ας τὸ σύνταγμα τῶν Ῥωμαίων
...αγγος, ἀπέσπασεν ἐπὶ πολὺ
...ων. καὶ ἡ φάλαγξ ἡ τῶν Μακε-
..., τεταγμένη μὲν ὡς μεθ᾽ ἱπ-
... ἐπὶ στενοῦ τε καὶ τετραγώνου, γε-
...νωμένη δὲ τῶν ἱππέων ἑκατέρω-
...τοὺς μὲν ψιλοὺς τοὺς ἐπὶ τοῦ μετώ-
...σφῶν ἔτι προπολεμοῦντας, δια-
... ἐς αὐτὴν ἐδέξατο, καὶ πάλιν
...ήφ. Δομιτίου δ᾽ αὐτὴν ἱππεῦσι
...οῖς καὶ ψιλοῖς εὐμαρῶς, οἷα πλιν-
... πυκνὸν, κυκλώσαντος, οὔτ᾽ ἐκ-
...μεῖν ἔτι ἔχουσα, οὔτε ἐξελίξαι βα-
... οὕτω πολὺ, μάλα καρτερῶς ἐ-
...οπάθει. καὶ ἠγανάκτουν, αὐτοὶ
... ταῖς ἐμπειρίαις οὐδὲν ἔχοντες ἔτι
...ειν, τοῖς δὲ πολεμίοις εὔβλητοι καὶ
...τυχεῖς πανταχόθεν ὄντες. ὅμως δὲ
... σαρίσας ἐκ τετραγώνου προ-
...λόμενοι πυκνὰς, προὐκαλοῦντο
...μαίους ἐς χεῖρας ἐλθεῖν, καὶ δόξαν
...βαινόντων ἀεὶ παρεῖχον. οὐ μὴν
...προεπήδων, πεζοί τε καὶ βαρεῖς ὄν-
... ὑπὸ τῶν ὅπλων, καὶ τοὺς πολεμίους
... ἵππων ὁρῶντες· μάλιστα δὲ, ἵνα μὴ τὸ τῆς τάξεως πυκνὸν ἐκλύσειαν. με-
...ταξασθαι γὰρ ἑτέρως οὐκ ἔφθανον. Ῥωμαῖοι δ᾽ αὐτοῖς οὐ προσεπέλαζον μὲν,

cos & Cappadocas, ceteróſque conductitios, clamitans, & adhortans ut homines inexercitatos & à propugnatoribus deſertos invaderent. paruerunt illi: 109
tantóque impetu invecti ſunt, ut & hos & contiguos equites loricatóſque in fugam verterent, jam antè turbatos conſternatione quadrigarum: qui tardante gravitate armorum, magna ex parte oppreſſi ſunt. Dum in hoc cornu profligantur Macedones, in altero Antiochus legiones perrupit, & effusè fugientes diu perſecutus eſt. Interea phalanx Macedonica, quæ forma quadrata ſatis anguſtè inter equites conſtiterat, diſcedentibus illis nudata utroque latere, levem armaturam à fronte propugnantem recepit in medium, ac rurſus coivit. Sic conſtipatos quum Domitius facilè circumdediſſet equitibus ſuis ac velitibus, & ipſi nec impreſſionem facere, nec ordines explicare valerent, valde laborabant nihil juvante rei militaris peritia telis expoſitos undique. Objecerunt tamen irati condenſas ſariſſas ab omni latere, provocantes Romanos ad congrediendum cominus, quaſi mox impetum in eos facturi: ſed non auſi ſunt pedites graviter armati hoſtem ex equis pugnantem laceſſere, veriti ne phalangem ſolverent: quam aliter inſtruere non poterant. Romani verò non accedebant propiùs ad vetera-

num

num & conglobatum deſperatúmque militem, ſed circumcurſando impetebant ſagittis & jaculis: quorum nullum in confertos cadebat irritum, illis emiſſa declinare nequeuntibus. Itaque feſſi & inopes conſilii pedem referebant minaciter, ſervatis nihilo ſecius ordinibus, adeo ut ne tum quidem Romanus inſtaret cominus, tantúmque circumcurſando infeſtaret: donec elephanti Macedonum, quos phalangi intermiſcuerant, tumultuando, nec parendo rectoribus, coegerunt eos turbatis ordinibus effuſo curſu fugere.

Domitius hac parte victor, Antiochi caſtra expugnare adortus eſt:
110 qui legiones ſibi oppoſitas uſque ad caſtra ipſarum perſequebatur, nimirum eas quoque deſtitutas equitatu & ferentariis: nullum enim Domitius in cornu hoc addiderat, ratus ſatis munitum flumine. Sed poſtquam rex à tribuno caſtris præfecto cum recenti militum manu occurrente repreſſus eſt, & qui modò fugiebant ex accurſu ſuorum concepta audacia in pugnam revertebantur: & jam ipſe vertit equum ſuperbus victoria, ut ignarus eorum quæ diverſa parte acciderant, quum Attalus, Eumenis frater, cum equitatu ſuo fit obvius. Per hos medios Antiochus evaſit contemptim, non magno ab eis accepto incommodo. Ut verò cladem cognovit ex ſtrage ſuorum, toto

Attalus Eumenis frater.

οὐδ' ἐς χεῖρας ᾔεσαν, δεδιότ
δρῶν ἠσκημένων ἐμπειρίαν τε
κνότητα, καὶ ἀπόγνωσιν. περιθ
δὲ ἐσηκόντιζόν τε καὶ οὐδὲν ἦν ἀ
ὡς ἐν ὀλίγῳ πολλῶν συνεστώτ
γὰρ εἶχον οὔτε ἐκκλῖναι τὰ β
μήματα, οὔτε φερομένοις διαστῆν
θεν ἤδη πολλὰ κάμνοντες ἐνεδί
ὑπὸ τῆς ἀπορίας, καὶ βάδην
χώρουν σὺν ἀπειλῇ, πάνυ εὐσ
καὶ Ῥωμαίοις ἐπιφόβως. οὔ
τότε προσπελάζειν αὐτοῖς ἐτ
ἀλλὰ περιθέοντες ἔβλαπτον· μ
τῶν ἐλεφάντων ἐν τῇ Μακεδόνω
λαγγι συνταραχθέντων τε κα
ὑπακουόντων ἔτι τοῖς ἐπιβάται
κόσμος ὁ τῆς φυγῆς συνεχεῖτο
Καὶ ταύτῃ μὲν ὁ Δομίτιος ἐ
τα, καὶ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τοῦ Α
χου φθάσας, ἐβιάζετο τοὺς ἐν
τῷ φυλάσσοντας. ὁ δὲ Ἀντιόχ
πολὺ διώκων παρ' οὓς ἐκ τῆς
μαϊκῆς φάλαγγος ἐτέτακτο,
νὸς οὐδ' ἐκείνοις ἱππέων, ἢ
παρόντος ἐς ἐπικουρίαν, (ο
παρετετάχει Δομίτιος, ἡγούμ
οὐ δεήσεσθαι, διὰ τὸν ποταμὸν
χει τοῦ Ῥωμαίων χάρακος
ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ὅ, τε χιλίαρχος
χάρακος φύλαξ, ἀκμῆσι τοῖ
λαξιν ὑπαντιάσας, ἐπέσχε τὸ ὁ
καὶ οἱ φεύγοντες τοῖς ἀναμιχ
θαρροῦντες ἐπεστρέφοντο, ἐπανῄ
βαρῶς ὁ Ἀντίοχος ὡς ἐπὶ νίκῃ
δενὸς τῶν ἐπὶ θάτερα πεπυσμ
Ἄτταλος δ' αὐτὸν ὁ Εὐμένε
δελφὸς ἱππεῦσι πολλοῖς ὑπα
ζει. καὶ τούσδε μὲν εὐμαρῶς ὁ Α
χος κατακόψας διέδραμε, καὶ
ρατρεχόντων ἔτι καὶ μικρὰ λυπ
των οὐκ ἐφρόντιζεν· ὡς δὲ κατ
τὴν ἧτταν, καὶ τὸ πεδίον ἅπα

σιδίων πλῆρες, ἀνδρῶν τε καὶ
τῃ καὶ ἐλεφάντων, τό, τε στρατό-
ειλημμένον ἤδη κατὰ κράτος,
τὴ καὶ ὁ Ἀντίοχος ἔφευγεν ἀ-
ρεπτί, καὶ μέχρι μέσων νυκτῶν
οδεις παρῆλθε. παρῆλθε δὲ καὶ
αρδέων ἐς Κελαινάς, ἣν Ἀ-
εν καλοῦσιν· οἱ τὸν υἱὸν ἐπυν-
συμφυγεῖν. τῇ δ' ἐπιούσης
ρίαν ἐκ Κελαινῶν ἀνεζεύγνυ,
ατηγοὺς ἐν Κελαιναῖς κατα-
, ὑποδέχεσθαί τε καὶ ἀθροί-
ους διαφυγόντας. περί τε κα-
εως πολέμου πρέσβεις ἔπεμπε
τὸν ὕπατον. ὁ δὲ τοὺς οἰκείους ἔ-
, καὶ ἐσκύλευε τοὺς πολεμίους,
αἰχμάλωτα συνῆγεν. ἐφάνη-
νεκροὶ Ῥωμαίων μὲν τῶν ἐξ ἄ-
ἱππεῖς εἴκοσι καὶ τέσσαρες, καὶ
τετρακόσιοι μάλιστα, οὓς ὁ Ἀν-
ἔκτεινεν· Εὐμένους δὲ ἱππεῖς
καίδεκα μόνοι. Ἀντιόχου δὲ, σὺν
αἰχμαλώτοις, εἰκάζοντο ἀπο-
περὶ πεντακισμυρίους. οὐ γὰρ
ρὲς ἦν ἀριθμῆσαι διὰ τὸ πλῆ-
καὶ τῶν ἐλεφάντων οἱ μὲν ἀνῄρην-
πεντεκαίδεκα δ' αἰχμάλωτοι
ντο. ὡς δ' ἐπὶ νίκῃ λαμ-
έτη καὶ παραλόγως τισὶ δοκοῦ-
ρέας. (οὐ γὰρ εἰκὸς ἐνόμιζον ὀ-
τέρους πολὺ πλειόνων ἐν ἀλλο-
γῇ παρὰ τοσόνδε κρατῆσαι,
άλιστα φάλαγγος Μακεδόνων
γυμνασμένης καὶ εὐανδρούσης τό-
άλιστα, καὶ δόξαν ἄμαχόν τε καὶ
γὸν ἐχούσης) οἱ μὲν Ἀντιόχου φί-
τὴν προπέτειαν αὐτοῦ τὴν ἐς Ῥω-
διαφορᾶς, καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς
ίαν τε καὶ ἀβουλίαν ἐπεμέμ-
Χερρόνησόν τε καὶ Λυσιμάχειαν
ς ὅπλοις καὶ τοσῇδε παρα-

campo jacentium, confuſis acervatim virorum, equorum, elephantorum cadaveribus, & caſtra quoque vi capta, continuato curſu media fermè nocte Sardeis pervenit: indéque mox Celænas: quam Apameam vocant, petiit: quò filium fugiſſe audiverat. Inſequenti verò die Celænis in Syriam profectus eſt, relictis ibi ducibus, qui regios è fuga recolligerent: de pace quoque legatos miſit ad conſulem, ſepelientem corpora ſuorum, hoſtium verò ſpoliantem, & contrahentem captivos. Reperti ſunt autem inter cadavera ex Romanis vigintiquatuor equites, & trecenti pedites, quos Antiochus oppreſſerat: ex Eumenis verò equitibus non plus quindecim. apud hoſtes deſiderata ſunt annumeratis captivis circiter quinquaginta millia: vix enim iniri numerus cæſorum poterat præ multitudine: elephanti etiam interfecti ſunt, exceptis quindecim, qui vivi in poteſtatem redacti ſunt. Poſt tam illuſtrem victoriam, multis vix credibilem, qui non putarant fore ut à tanto paucioribus in alieno ſolo pugnantibus tantam cladem acciperent regii, præſertim veterana Macedonum phalanx, tunc maximè viris frequens, & pro invicta habita: amici Antiochi temeritatem ſui regis incuſabant, quòd bellum adverſus Romanos ſuſcepiſſet: deinde etiam imperitiam, quòd ab initio tam inconſultè Lyſimachiam Cherſoneſúmque unà

Legati ab Antiocho ad conſulem Rom.

Cæſorum utrinque numerus.

III Antiochi temeritas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

cum armis & apparatu dimiſiſſet è manibus, non expectato adventu hoſtium: quódque Helleſponto abduxiſſet præſidia, quæ Romanos à tranſitu in Aſiam facilè arcere potuerant: poſtremò imprudentiam ejus damnabant, qui robur exercitus coarctando, feciſſet inutile, & ſpem collocaſſet in miſcellanea multitudine novellorum militum, potius quàm in viris longo uſu aſſuetis militiæ labori, atque ita obduratis ad ſummam tum animorum tum corporum fortitudinem.

Dum ſic Antiochus differtur rumoribus, Romani jam animoſiores quàm antea, nihil ſibi putabant arduum, freti tum virtute propria, tum favore numinum: augebat enim opinionem felicitatis eorum, illa reputatio, quòd numero longè impares ultro in alienam terram ingreſſi, tam multas gentes opulentiamque regiam, tum mercenariorum virtutem & Macedonum gloriam, ipſúmque regem latiſſimè regnantem, cognomine quoque Magnum, una die debellaverint: ipſi etiam fermè in proverbium verterant hanc vocem, Fuit rex Antiochus Magnus. Dum ita Romani ſibi placent, ad conſulem P. frater, tum primùm viæ laboris patiens, venit: & mox legati admiſſi ſunt, petentes ſcire, quæ imperata pati debeat ut recipiatur in S. P. Q. R. amicitiam. Quibus ſic reſpondit Publius, Antiochi cupiditatem in culpa eſſe

Proverbium inter milites Romanos.

Reſponſum Scipionis ad

σκευῇ μεθέντος ἐκ χειρῶν, π
καὶ ἐς πεῖραν ἐλθεῖν τοῖς πολεμί
καὶ τὴν τοῦ Ἑλλησπόντου φυλα
ἐκλιπόντος, Ῥωμαίων οὐκ ἂν
μαρῶς ἐλπισθέντων βιάσασθαι
διάβασιν. κατεμέμφοντο δ' αἰ
καὶ τὴν τελευταίαν ἀφροσύνην,
χρεῖον ἐν στενῷ τὸ κράτιστον τοῦ στρα
πεποιηκότος, καὶ τὴν ἐλπίδα θε
νου ἐν πλήθει συγκλύδων ἀνδρῶν
πτολέμων, μᾶλλον ἢ ἀνδράσι
μελέτην καὶ χρόνον ἐργάταις τε
πολέμου, καὶ ἐκ τοσῶνδε πολλῶν
φρόνημα ἐς εὐτολμίαν καὶ θάρσ
ηὐξημένοις.

Τοιαῦτα μὲν ἦν τὰ περὶ Ἀντιό
λογοποιούμενα. Ῥωμαίοις δ' ἐπ
το τὰ φρονήματα, καὶ οὐδὲν ἔτι σ
σιν ἡγοῦντο εἶναι δυσεργές, ὑπὸ
ἀρετῆς καὶ θεῶν ἐπικουρίας. καὶ γὰ
καὶ ἐς δόξαν εὐτυχίας ἔφερεν, ε
γε ὀλίγοι τε πολλῶν, καὶ ἐξ ἐφ
καὶ ἐν πρώτῃ μάχῃ, καὶ ἐν ἀ
τρίᾳ γῇ, τοσῶνδε ἐθνῶν, καὶ τ
ρασκευῆς βασιλικῆς, καὶ μισθο
ρων ἀρετῆς, καὶ δόξης Μακεδόνων
βασιλέως αὐτοῦ (μεγίστην τε ἀρ
κεκτημένου καὶ ἐπίκλησιν Μεγάλ
κεκρατηκότες ἡμέρᾳ μιᾷ. πολὺ
σφίσιν ἦν τὸ ἔπος, ἐν τοῖς λόγ
Ἦν βασιλεὺς Ἀντίοχος ὁ Μέγ
τοιάδε μὲν δὴ καὶ Ῥωμαῖοι π
σφῶν ἐμεγαλαύχουν. ὁ δὲ ὕπατ
ἐπεὶ αὐτῷ ῥαΐσας ὁ ἀδελφὸς Π
πλιος ἦλθεν ἀπὸ τῆς Ἐλαίας, ἐχ
μάτιζε τοῖς Ἀντιόχου πρέσβεσιν.
μὲν δὴ μαθεῖν ἠξίουν ὅ,τι ποιο
βασιλεὺς Ἀντίοχος ἔσται Ῥωμα
φίλος. ὁ δὲ Πούπλιος αὐτοῖς
„ ἀπεκρίνατο, Αἴτιος μὲν αὐ
„ διὰ πλεονεξίας Ἀντίοχος καὶ
„

Αἴτιος μὲν αὐτῷ διὰ πλεονεξίας.] Scribo διὰ πλεονεξίαν. cujus tam p
nic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ῦ καὶ τῶν πρότερον γεγονότων· ὃς
χὴν μεγίστην ἔχων τε καὶ Ῥω-
κίων αὐτὸν ἐώντων ἔχειν, Πτο-
μαῖον συγγενῆ ἴδιον καὶ Ῥω-
κίοις φίλον Συρίαν τὴν κοίλην
ρείλετο, καὶ ἐς τὴν Εὐρώπην
ὲν αὐτῷ προσήκουσαν ἐμβα-
ὶν, Θρᾴκην κατεστρέφετο, καὶ
ρρόνησον ὠχύρου, καὶ Λυσιμά-
αν ἤγειρεν· ἔς τε τὴν Ἑλλάδα
ελθὼν, ἐδουλοῦτο τοὺς Ἕλληνας,
ὸ Ῥωμαίων ἄρτι αὐτονόμους
φειμένους, μέχρι περὶ Θερμο-
ύλας ἡττήθη μάχῃ· καὶ φυ-
οὐδ᾽ ὡς ἔληξε τῆς πλεονεξίας,
καὶ τῇ θαλάττῃ πολλάκις ἐ-
ωθεὶς σπονδῶν μὲν, ἄρτι τῆς Ἑλ-
ποντου ἡμῶν πεπερακότων, ἐδεῖ-
διὰ δὲ ὑπεροψίαν τὰ προτεί-
α ὑπερεῖδε, καὶ στράτευμα αὖ-
πολὺ καὶ παρασκευὴν ἄπειρον
μᾶς συναγαγὼν ἐπολέμει, βια-
νος εἰς πεῖραν ἐλθεῖν τοῖς ἀ-
σι· μέχρι συνηνέχθη μεγά-
ω κακῷ. Ἡμᾶς δὲ εἰκὸς μὲν ἦν
ὐτῷ μείζονα τὴν ζημίαν ἐπι-
εῖναι, βιασαμένῳ πολλάκις
Ῥωμαίοις εἰς χεῖρας ἐλθεῖν· ἀλλ᾽

quòd hoc quoque bellum exortum ſit, qui quum haberet non invitis Romanis ampliſſimum imperium, eo non contentus, Ptolemæum, cognatum ſuum, amicum P. R. Cœleſyriæ poſſeſſione dejecerit, Europam nil ad ſe attinentem invaſerit, Thraciam ſubjugaverit, Cherſoneſoque munita condiderit Lyſimachiam: in Græciam deinde traductis copiis, Græcos nuper à pop. Rom. libertate donatos, 112
in ſervitutem vindicare non deſierit: donec ad Thermopylas prælio victus ſit: fugatum deinde, ne tunc quidem cupiditati modum impoſuiſſe, ſed navalibus etiam præliis aliquot victum, non antè pacem petiiſſe quàm traductis in Aſiam Romanis copiis, conditiones deinde ſuperbè rejectas, rurſumque magno apparatu contractum ingentem exercitum, ut cum præſtantioribus contenderet, donec in magnam cladem incideret. Sed nos, inquit, quamvis merito poſſus ei graviorem mulctam indicere, toties rebelli, felicitate tamen

legatos Antiochi.

Cauſæ belli contra Antiochum ſuſcepti.

ſi vitii & ſtatim pòſt mentionem facit. Fuiſſe autem non ſolùm plee principibus pernicioſum ac modò non exitiale hoc *πλεονεξίας* vitium, quibuſdam etiam rebuſpublicis, ex hoc ipſo ſcriptore, ſicut & ex aliis ullis, diſcimus. Nominatim verò Athenienſis reipubl fuiſſe illud perem docet apud eum Cenſorinus, in quadam oratione, initio paginæ 51. ρὶν ἀπιστῆσαι τῆς πλεονεξίας πρὶν τὴν ἀρχὴν ἅπασαν ἀφαιρεθῆναι. Objiciverò & Romanis *πλεονεξία*, pag. 180. (ſicut *φιλοκέρδεια* pag. 208) ad autem *πλεονεξίαν* pertinet quod ab eodem hiſtorico & ab aliis ſcribitur, uod, & ipſum, bellica experientia verum eſſe clamat, Πολλοὶ πλεόνων ρμενοι, καὶ τὰ ὄντα ἀπώλεσαν.

ιασαμένῳ πολλάκις Ῥωμαίους εἰς χεῖρας ἐλθεῖν.] Libentius legerem Ῥωοις: ut ſit ſenſus, *qui ſæpenumero Romanos coegit ad pugnam adverſus in deſcendere.* At Gelenius, à Græcis verbis aliquantum diſcedens, *torebelli.* Alter autem interpres apertè Ῥωμαίοις non Ῥωμαίους legit. vernim, *qui toties nobis inſurgere conatus eſt.*

tamen inſolenter abuti nolumus, nec alienas calamitates aggravabimus: eaſdem quas prius conditiones offerimus, paucis adjectis, quæ non minus ad veſtram quàm ad noſtram utilitatem ac ſecuritatem futuram attinent. Europa abſtinete, Aſiáque omni quæ cis Taurum eſt, decedite, juxta præſcribendos terminos: elephantos quotquot habetis tradite, & naves, quotquot imperabimus: in poſterum nec elephantos alios parabitis, nec naves ultra ſtatutum numerum: obſides XX ex arbitrio conſulis dabitis, & pro impenſis in hoc bellum factis, D talenta præſentis pecuniæ, & quum ſenatus pacem comprobaverit, MM. D. mille deinde talenta per annos XII. æquis in ſingulos portionibus: captivos quoque & transfugas omnes reddite, & Eumeni reliquum ex eo quod patri debitum eſt. Hæc ſi Antio-

Pacis conditiones à Romanis latæ.

,, οὐχ᾽ ὑβρίζομεν ταῖς εὐπραξίαι
,, οὐδ᾽ ἐπιβαροῦμεν τοῖς ἑτέρων
,, τυχήμασι· δίδομεν δὲ ὅσα κ
,, πρότερον αὐτῷ προὐτεινόμεν, μ
,, καὶ ἄλλα προσθέντες, ὅσα κ
,, ἡμῖν ἔσται χρήσιμα, καὶ αὐτῷ λ
,, σιτελῆ πρὸς τὸ μέλλον ἐς ἀσφα
,, λειαν· ἀπέχεσθαι μὲν αὐτὸν τῆς Ε
,, ρώπης ὅλης, καὶ Ἀσίας τῶν ἐ
,, τάδε τοῦ Ταύρου (καὶ τούτοις ὅρ
,, τεθήσονται) παραδοῦναι δ᾽
,, λέφαντας ὅσους ἔχει, καὶ ναῦς
,, σας ἂν ἐπιτάξωμεν. ἐς δὲ λοιπ
,, ἐλέφαντας μὲν οὐκ ἔχειν, ναῦς
,, ὅσας ἂν ὁρίσωμεν· δοῦναι δὲ κ
,, εἴκοσι ὅμηρα, ἃ ἂν ὁ στρατηγ
,, ἐπιγράψῃ, καὶ χρήματα ἐς τ
,, τοῦδε τοῦ πολέμου δαπάνην
,, αὐτὸν γενομένου, τάλαντα Ε
,, βοϊκὰ, αὐτίκα μὲν ἤδη, πεντ
,, κόσια, καὶ ὅταν τάσδε τὰς σπ
,, δὰς ἡ σύγκλητος ἐπιψηφίσ
,, δισχίλια καὶ πεντακόσια· δώδε
,, δ᾽ ἔτεσιν ἄλλοις ἕτερα μύρια
,, δισχίλια· τὸ μέρος ἑκάστου ἐπ
,, ἀναφέροντ᾽ ἐς Ῥώμην. ἀποδ
,, ναι δ᾽ ἡμῖν αἰχμάλωτα καὶ αὐτόμολα πάντα, καὶ Εὐμενεῖ ὅσα λ
,, πὰ τῆς πρὸς Ἄτταλον τὸν Εὐμένους πατέρα συνθήκης ἔχει. Τ

ἀλλ᾽ οὐχ᾽ ὑβρίζομεν ταῖς εὐπραξίαις.] Scribo ἐν ταῖς εὐπραξίαις. Fac autem potuit intercidere hæc vocula ἐν poſt ὑβρίζομεν, quod iiſdem liter finitur. Dicitur certè ὑβρίζειν cum accuſ. perſonæ vel rei, & quidem inte jecta nonnunquam præpoſitione εἰς: at ὑβρίζω cum dativo non memini legere. Cæterùm cum iis quæ dicit hîc Scipio de Romanorum in rebus pr ſperis natura, conveniunt multa quæ per alias orationes ſparſa ſunt, ac n minatim nonnulla quæ habet una ex annotationibus noſtris in paginam 49

τάλαντα εὐβοϊκά] Sic etiam pag. 30. non ſimpliciter τάλαντα, ſed τάλ τα ΕΥ᾽βοεικά. (nam ita ibi ſcripta eſt hæc vox diphthongo ει) quo magis n ror Gelenium hic vocem iſtam neglexiſſe. Quod P. Candidum nequaqua feciſſe videmus.

δ᾽ ἡμῖν αἰχμάλωτα καὶ αὐτόμολα πάντα.] Alibi dicere ſolet, αἰχμάλω & αὐτομόλους. ut pag. 30. καὶ αἰχμάλωτα πάντα, καὶ αὐτομόλους. Sic tiam in hiſtoria Hiſpanica, non uno in loco. Nec dubito quin vera hæc lectio.

κ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…ντιόχῳ πράττοντι ἀδόλως δίδο-
…ρήνην τε καὶ φιλίαν, ὅταν ἡ
…κλητος ἐπιψηφίσῃ. τοσάδε
…τεινεν ὁ Σκιπίων, καὶ πάντα ἐ-
…ντο οἱ πρέσβεις· τό, τε μέρος
…ν τῶν χρημάτων, καὶ τὰ εἴκοσιν
…ο ἐκομίζετο· καὶ ἦν αὐτῶν Ἀν-
…ὁ νεώτερος υἱὸς Ἀντιόχου. ἐς
…ν Ῥώμην οἵ τε Σκιπίωνες καὶ
…τίοχος πρέσβεις ἔπεμπον. καὶ
…υλὴ τοῖς ἐγνωσμένοις συνετί-
… καὶ ἐγράφοντο συνθῆκαι τῆς
…πίωνος λόγους βεβαιοῦσαι τε καὶ
…τῶν ἀορίστων ἐπιλέγουσαι, καὶ
…έτερα ἄττα προσπιλαμβάνουσαι.
…μὲν Ἀντιόχῳ τῆς ἀρχῆς εἶναι δύο
…ς, Καλύκαδνόν τε καὶ Σαρπη-
…ν, καὶ τάσδε μὴ παραπλεῖν Ἀν-
…ν ἐπὶ πολέμῳ· ναῦς δὲ καταφρά-
…κτους δυόδεκα ἔχειν μόνας, αἷς
…ς ὑπηκόους πολέμου καταίρ-
… πολεμούμενον ᾖ, καὶ πλέοσι
…ς. μηδένα δ' ἐκ τῆς Ῥωμαίων
…ολογεῖν, μηδὲ φυγάδας ἐξ αὐ-
…ὑποδέχεσθαι· καὶ τὰ ὅμηρα διὰ
…τίας ἐναλλάσσειν, χωρὶς γε τοῦ
…οὺς Ἀντιόχου. ταῦτα συγγραψάμε-
… τε καὶ ἐς τὸ Καπιτώλιον ἐς
…ους χαλκᾶς ἀναθέντες (οὗ καὶ
…λλας συνθήκας ἀνατιθέασιν)
…πον ἀντίγραφα Μανλίῳ Βούλσω-
…τῷ διαδεδεγμένῳ τὴν Σκιπίω-
…στρατηγίαν. ὁ δ' ὤμνυ τοῖς Ἀν-
…ς πρέσβεσι περὶ Ἀπάμειαν τῆς
…γίας, καὶ ὁ Ἀντίοχος ἐπὶ τῷ
…πεμφθέντι Θέρμῳ χιλιάρχῳ.
… μὲν δὴ Ἀντιόχῳ τῷ Μεγάλῳ
…ὸς Ῥωμαίους πολέμου τέλος
… καὶ ἐδόκει μέχρι τοῦδε προελ-
…μόνε, διὰ χάριν τὴν ἐς τὸν παῖ-
…τὸν Σκιπίωνος Ἀντιόχῳ γενομέ-

chus ſedulò fecerit, pacem ei damus & amicitiam, quum ſenatus comprobaverit. Omnes has conditiones legati acceperunt: móxque pars imperatæ pecuniæ advecta eſt, & adducti obſides, inter quos erat junior filius Antiochus: legati etiam tum à Scipionibus tum à rege Antiocho in urbem miſſi ſunt. Senatus acta comprobavit, & fœdus ex ſententia Scipionis ſcriptum eſt, paucis additis quæ nondum definita fuerant, ut Antiocho terminus regni duo promontoria ſint, Calycadnum & Sarpedonum: quæ belli cauſa ei prænavigare non liceat: ut naves armatas duodecim tantùm habeat ad continendos in fide ſubditos: ad repellendum verò bellum poſſit uti pluribus: ne in Romanorum ditione conducat milites mercenarios, néve fugitivos inde recipiat: & ut tertio quoque anno mutet obſides, excepto Antiocho filio. Hoc fœdus in æs inciſum, dedicatum eſt in Capitolio, ubi ſolent & alia dedicari fœdera. Exemplar ejus Manlio Volſoni, ſucceſſori Scipionis, tranſmiſſum eſt: is Antiochi legatis apud Apameam Phrygiæ jusjurandum in leges fœderis præſtitit, ſicut Antiochus Thermo tribuno, qui hac de cauſa ad illum miſſus eſt. Hic fuit finis belli inter Antiochum Magnum & Romanum populum: quod quidam putant non proceſſiſſe ulterius, propter beneficium collatum in Scipionis filium. Nec defuerunt qui reverſo

Filius junior Antiochi, obſes datus.

Terminus regno Antiochi à Rom. datus.

Calycadnum promontorium.

Sarpedonum.

113

Fœdus cum Antiocho ictum, in æs inciſum, in Capitolio dedicatum.

Manlius Volſo ſucceſſor Scipionis.

M 3 Scipioni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Scipioni dies dicta.

Feſto habitu in judicium venit.

Scipioni ea de cauſa negotium faceſſerent, die ei dicta à duobus trib. pl. quòd largitionibus corruptus prodidiſſet utilitatem publicam. Ille contemptis criminatoribus, quum judicium incidiſſet in ipſam diem quæ victoriæ de Carthaginienſibus erat anniverſaria, ſolennem pompam præmiſit in Capitolium ut ſacra faceret; ipſe ivit in judicium feſto habitu, non reorum more ſordidatus ad miſerationem captandam, omnib. ſtupentibus ad erectum viri animum conſcientiæ

νίκην. καὶ τινὲς τῶν Σκιπίωνα ἐπιμελ- θόντα διέβαλλον ἐπὶ τῷδε· καὶ δή- μαρχοι δύο δωροδοκίας αὐτὸν ἐγρά- ψαντο καὶ προδοσίας. ὁ δὲ ἀδοξῶν καὶ ὑπερορῶν τοῦ ἐγκλήματος, ἐπι- συνῆλθεν ἐς τὸ δικαστήριον, ἧς ἡ- μέρας ποτὲ Καρχηδόνα παρεστήσατο θυσίαν προϋπεμψεν ἐς τὸ Καπιτώ- λιον· καὶ ἐς τὸ δικαστήριον αὐτὸς πα- ρῆλθεν ἐπὶ λαμπροῦ σχήματος ἀντὶ οἰκτροῦ καὶ ταπεινοῦ τῶν ὑπευ- θύνων. ὃν εὐθὺς ἐπὶ τῷδε πάντας ἐκπλῆξαί τε, καὶ ἐς εὔνοιαν, ὡς ἐ- πὶ χρηστῷ δὴ συνειδότι μεγαλοφρο- νούμενον, προσάγεσθαι. λέγων δὲ ἀξιω- μάτος, τῆς μὲν κατηγορίας οὐδ᾽ ἐπεμνήσθη· τὸν δὲ βίον ἑαυτοῦ, καὶ ἐπι- τηδεύματ

καὶ ἐς τὸ δικαστήριον αὐτὸς παρῆλθεν ἐπὶ λαμπροῦ σχήματος ἀντὶ οἰκτρο- καὶ ταπεινοῦ τῶν ὑπευθύνων] Mos erat reorum, ut veſte uterentur ſqualid- barbam capillumque producerent, eum in finem ut hoc habitu ſuffragator- conciliarent, inimicos permulcerent & judices temperarent. Livius de le- gatis Ptolemæi & Cleopatræ, lib. 44. c. 19. *Sordidati, barba & capillo pr- miſſo, cum ramis oleæ ingreſſi curiam, procubuerunt, & oratio quam habit- fuit miſerabilior.* Idem lib 6. c. 16 *Conjecto in carcerem Manlio, ſatis conſt- magnam partem plebis veſtem mutaſſe, multos mortales capillum ac barbam pr- miſiſſe, obſervatamque veſtibulo carceris mæſtam turbam.* Siſenna apud No- nium in *vicatim*: *Cum complures menſes barba immiſſa, & tonſo capillo, l- gubri veſtitu populum vicatim flens una cum liberis circumiret.* Suetonius d- Nerone. *Varia agitavit, Parthoſne an Galbam ſupplex peteret, an atra- prodiret in publicum, proque Roſtris quanta maximè poſſet miſeratione venia- præteritorum precaretur.* Vide Agellium, lib. 3. c. 4. Plutarch. in Quæſtioni- Rom. & ex recentioribus Cujacium obſerv. l. 6. c. 5. & Fornerium rer. quo- tidian. l. 4. c. 5. Hinc apud Tertullianum *caput reatui vovere* eſt comam reo- rum more promittere. Et apud Senecam *detrahere ſordes*, eſt reum abſol- vere & liberare. Sed non rei tantum ad movendam judicum miſericordia- tetro ac ſqualido habitu induti erant, ſed & eorum propinqui atque amic- Hinc Livius lib. 6. c. 20. *Approbantibus cunctis diem Manlio dicunt, quod u- eſt factum, primo commota plebs eſt, utique poſtquam ſordidatum reum vide- runt; nec cum eo non modo patrum quemquam, ſed ne cognatos quidem aut af- nes, poſtremo ne frates quidem A. & T. Manlios; quod ad eum diem nunquam uſu veniſſet, ut in tanto diſcrimine non & proximi veſtem mutarent. App- Claudio in vincula ducto, C. Claudium inimicum. Claudiamque omnem gentem ſordidatam fuiſſe.* Simile porro huic Scipionis facto illud P. Rutilii fuit, q- *magis ordinum diſſenſione, quam ulla culpa ſua reus factus, nec obſoletam ve- ſtem induit, nec inſignia Senatoris depoſuit, nec ſupplices ad genua judicum ma- nus tetendit; nec dixit quicquam ſplendore præteritorum annorum humilius.* Ut Valerius de eo lib. 6. c. 4. tradit.

Μεγα-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

...ρίᾳ καὶ ἔργα πάντα ἐπεξῄει,
...μους ὅσους ἐπολέμησεν ὑπὲρ
...ελίδος· καὶ ἕκαστον αὐτῶν ὡς
...ησεν, ὁσάκις τε ἐνίκησεν. ὡς
...ς τοῖς ἀκροωμένοις τι καὶ ἡδο-
...λὰ τὴν ἱστορίαν τῆς σεμνολο-
...ἐπεὶ δὲ ποτὲ περιῆλθεν ἐπὶ
...δόνα, ἐξάρας ἐς φαντασίαν
...μάλιστα, καὶ ὁρμῆς αὐτός τε
...θεὶς καὶ τὸ πλῆθος ἐμπλή-
..., εἶπεν ὅτι, Τῇσδε τῆς ἡμέ-
...ἐγὼ τάδε ἐνίκων, καὶ Καρχη-
...ὑμῖν ὦ πολῖται περιεποίουν,
...τέως ὑμῖν ἐπιφοβωτάτην.
...ειμι δὴ θύσων τῆς ἡμέρας ἐς
...Καπιτώλιον· καὶ ὑμῶν ὅσοι φι-
...όλιδες, τῆς θυσίας μετὰ γενο-
...ης ὑπὲρ ὑμῶν, συνάψασθε.
...έφη, καὶ ἐς τὸ Καπιτώλιον
...ενδὲν τῆς δίκης φροντίσας. εἵ-
...λ' αὐτῷ τὸ πλῆθος· καὶ οἱ
...ες τῶν δικαστῶν συνευφήμουν
...καὶ θύοντι ὅμοια ἐπεφώνουν. οἱ
...ροι δ' ἠποροῦντο, καὶ οὔτε αὐ-
...ὶ δίκην αὖθις, ὡς ἀτέλεστον,
...σαν ἐπιγράψαι, οὔτε μέμ-
...αι δημαγωγίας· δυνατώτερον
...τὸν βίον εἰδότες ὑπονοίας τε καὶ
...λῆς. ὁ μὲν δὴ Σκιπίων ὧδε ἐγ-
...τος ἀνάξιον τῶν βεβιωμένων
...εφρόνησε· σοφώτερον (ἐμοὶ δο-
...Ἀριστείδου, περὶ κλοπῆς, καὶ
...άτους, περὶ ὧν ἐνεκαλεῖτο·
...ἀπάντων ὑπὸ ἀδοξίας ὁμοίας,
...κράτους εἰπόντος ἃ δοκεῖ
...τωνι. μεγαλοφρονέστερον δ' ἀρχ...
...μινώνδου, ὃς ἐβοιωτάρχει μὲν
...Πελοπίδᾳ καὶ ἑτέρῳ. ἐξέπεμ-
...δ' αὐτοὺς οἱ Θηβαῖοι, στρατιὰν
...δόντες, ἐπικουρεῖν Ἀρκάσι καὶ

fiducia. Orſus autem dicere, nullam fecit mentionem criminis, anteactæ vitæ ſtudia, reſque geſtas pro repub. & tot victorias partas memorans, magna tum ſermonis gravitate, tum voluptate audientium: poſtquam autem ad Carthaginem devictam proceſſit oratio, tum maximè amplificatione uſus, ubi & ſeipſum & plebem concitavit: Hoc, inquit, die, Quirites, cum Carthaginienſibus feliciter pugnavi, quos tantopere formidaſtis antea: itaque hinc in Capitolium eo ſacrificatum: vos quoque quotquot amatis patriam, ite mecum, & diis gratias agite. His dictis aſcendit Capitolium, 114
poſthabito judicio: plebs univerſa ſecuta eſt, judicibus & tum acclamantibus, & ſacrificanti fauſta omnia comprecantibus. Id factum accuſatores perplexos conſilii reddidit, quum neque revocare auderent in judicium, neque ambitionis aut largitionis accuſare hominem, extra omnem ſuſpicionis aleam poſitum. Sic ille egregiè contempſit crimen in anteactam vitam non competens: ſapientius, ut mihi videtur, quàm Ariſtides, furti reus: & Socrates, eorum quæ objiciebantur: qui taciti tulerunt infamiam, niſi quòd Plato affinxit Socrati defenſionem qualem libuit. Imò majore animo tulit calumniam quàm Epaminondas, Bœotorum ſummus magiſtratus, cum collega Pelopida & quodam alio. Thebani, attributis cuique copiis, in auxilium Arcadum & Meſſe-

Ariſtides. Socrates.

Epaminondas & Pelopidas in auxilium Arcadum &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Meſſeniorum contra Lacedæmonios miſſi.

Meſſeniorum contra Lacedæmonios miſerant, & bello nondum ex animi ſententia finito, propter quaſdam calumnias revocaverant: at illi ſucceſſoribus per ſex menſes noluerunt exercitum tradere, donec pulſis Lacedæmoniorum præſidiis ſubſtituerunt Arcadas: ídque ex autoritate Epaminondæ, pollicentis hoc factum impune collegis fore. Ubi verò domum reverſos accuſatores ſingillatim aggreſſi reos agebant capitis,

Lex Thebanorum.

nam capitale erat illorum legibus, per vim retinere imperium exercitus alieno tempore: alii

Epaminondas reus factus.

judicium evaſerunt, non tam miſeratione flexis judicibus, quàm culpa in collegam relata, ab ipſo Epaminonda præmoniti, atteſtante tunc illorum ſermonibus: qui poſtremus accerſitus, Fateor, inquit, me ultra

Epaminondas quid petat inſcribi ſepulcro.

præfinitum legibus tempus retinuiſſe imperium, & collegas meos quos abſolviſtis coëgiſſe ut idem facerent, nec capitis pœnam legitimam deprecor, unum pro præteritis meritis poſtulo, ut meo ſepulcro inſcribatur: Hic ſitus eſt, qui parta in Leuctris victoria, cives ſuos, quib. antea vel pilei Laconici erant terribiles, duxit ſub ipſa Spartæ mœ-
115 nia: hunc patria mulctavit capite, quòd minus legum rationem habuerit quàm utilitatis publicæ. His dictis è ſuggeſto deſcendit, corpus offerens ſiquis vellet eum ducere: judices verò exprobratione tacti, & defenſionis genus mirati, ſimúlque ipſum reum re

Μεσηνίοις, πολεμουμένοις ὑπὸ
κώνων. οὔπω δ᾽ ὅσα ἐπενόουν ἐ
ργασμένους, ἐπὶ διαβολῆς μετε
λοῦν· οἱ δὲ τοῖς διαδόχοις σ
τὴν ἀρχὴν ἐπὶ μῆνας ἓξ οὐ με
καν, ἕως τὰ Λακεδαιμονίων φ
ρια καθεῖλον, καὶ ἐπέστησαν ἀ
ἑτέρα τῶν Ἀρκάδων· Ἐπαμινώ
τοὺς συστρατηγοὺς ἐς τοῦτο ἀναγ
ζοντός τε, καὶ ὑποδεχομένου τὸ
ἔργον αὐτοῖς ἀζήμιον ἔσεσθαι. ἐπεὶ
αὐτοῖς ἐπανελθοῦσιν οἱ κατήγο
καθ᾽ ἕνα διώκοντες ἐτιμῶντο θα
του (θανάτῳ γὰρ ὁ νόμος ἐζημί
ου τὸν ἐκ βίας ἀρχὴν ἄρξαντα ἀλ
λοτρίαν) οἱ μὲν ἕτεροι διέφυγον,
κτῳ τε χρώμενοι καὶ λόγοις πλεί
σι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐς τὸν Ἐπαμιν
δαν ἀναφέροντες αὐτὸν, οὕτω λέ
ὑποθέμενον αὐτοῖς καὶ λέγουσιν ἐ
μαρτυροῦντα· ὁ δὲ, κρινόμενος
„ λευταῖος, Ὁμολογῶ, ἔφη, π
„ ρανόμως ἄρξαι τοῦτον τὸν χρόν
„ καὶ οὓς ἀπελύσατε νῦν, ἐγὼ συν
„ ναγκάσαι. καὶ οὐ παραιτοῦμαι
„ θάνατον, παρανομήσας. αἰτῶ
„ ὑμᾶς ἀντὶ τῶν προβεβιωμένων μ
„ καὶ τὸν τάφον ἐπιγράψαι, Ο
„ τος ἐστὶν ὁ περὶ Λεῦκτρα νι
„ σας, καὶ τὴν πατρίδα τοὺς ἐ
„ θροὺς οὐχ ὑπομένουσαν, οὐδ᾽
„ τις ξένος ἔχοι Λακωνικὸν πῖλο
„ ἐπὶ τὴν Σπάρτην αὐτὴν περια
„ γαγών. οὗτος ὑπὲρ τῆς πατρ
„ δος ἀνῄρηται, παρανομήσας
„ τῷ συμφέροντι τῆς πατρίδος.
Ταῦτ᾽ εἰπὼν κατέβη τε τοῦ βήμα
τος, καὶ παρεδίδου τὸ σῶμα τοῖ
ἐθέλουσιν ἀπαγαγεῖν. οἱ δικασταὶ
τῷ τε ὀνείδει τοῦ λόγου, καὶ θαυμα
τῆς ἀπολογίας, καὶ αἰδοῖ τοῦ ἀνδρὸ

ἀπολο

…γεμένου, τὰς ψήφους οὐχ ὑ-
…ντες λαβεῖν, ἐξέδραμον ἐκ τοῦ
…ηρίου. τάδε μὲν δή τις ὡς ἐθέ-
…υγκρίνειν ἔχει.

…ένιος δὲ ὁ τοῦ Σκιπίωνος διά-
… τὴν ἀφαιρεθεῖσαν Ἀντιόχου
…έπικῶν καθίστατο, καὶ Γαλατῶν
…ντιόχῳ συμμαχησάντων Τολι-
…ς, ἀναφυγόντας ἐς τὸ Μύσιον
…μπον, ἐπιμόχθως τοῦ ὄρους ἐ-
…ς, ἐτρέψατο φεύγοντας· ἕως
…ε καὶ κατεκρήμνισεν ὅσους ἀριθ-
…ῆναι διὰ τὸ πλῆθος οὐκ
…το· αἰχμαλώτους δ' ἔλαβεν ἐς
…ακισμυρίους· ὧν τὰ μὲν ὅπλα
…έκαυσε, τὰ δὲ σώματα, (οὐ δυ-
…ος τοσόνδε πλῆθος ἐν πολέ-
…περιάγεσθαι) τοῖς ἐγγὺς βαρ-
…ς ἀπέδοτο. ἐν δὲ Τεκτοσάγαις
Τρόκμοις ἐκινδύνευσε μὲν ἐξ
…ας, καὶ ἔφυγεν· ἐπανελθὼν δὲ
…υλιζομένους τε καὶ βεβυσμένους
…πλήθους, περιέστησε τοὺς ψι-
…αὐτοῖς, καὶ περιτρέχων ἐκέλευ-
…ακοντίζειν, μήτε προσπλεκο-
…ς μήτε πλησιάζοντας. οὐδενὸς
…έλους ἀτυχοῦντος, διὰ τὴν
…ότητα τῶν πολεμίων, ἔκτεινεν ἐς
…κισχιλίους, καὶ ἐδίωξε τοὺς λοι-
… ὑπὲρ Ἅλυν ποταμόν. Ἀρια-
…ς δὲ, τῶν Καππαδοκῶν βασι-
…, καὶ τοῦδε συμμάχους πέμψαν-
… Ἀντιόχῳ, δεδιότος τε καὶ δεο-
…, καὶ διακόσια τάλαντα πέμ-
…ος ἐπὶ τῇ δεήσει, τὴν χώραν
…επέδραμεν, ἀλλ' ἐς τὸν Ἑλλή-
…τον ἐπανῆλθε, σὺν γάζῃ τε
…ῇ καὶ χρήμασιν ἀπείροις, καὶ
… βαρυτάτῃ, καὶ στρατὸν κατάγο-
… τὸ δ' ἐντεῦθεν ἀλόγως πάμ-
…, ὥρᾳ θέρους, πλεῦσαι μὲν ὑπ-
…εν, οὔτε τὸ βάρος ὧν ἐπήγετο
ποιησάμενος ἐνθύμιον, οὔτ' ἐπα-

veriti, ne calculis quidem poſtulatis, proripuerunt ſeſe è prætorio. Verùm iſta quiſque ut libuerit conferat.

Ceterùm Manlius Scipionis ſucceſſor, dum ademptas Antiocho terras obit & ordinat, Toliſtobogios, quæ civitas Gallogræcorum ſociorum regis erat, in Olympium Myſiæ montem refugos, laborioſe ſecutus profligavit, cædens & agens in prærupta, tanta gentis clade, ut cadaverum numerus præ multitudine iniri non potuerit: capta ſunt etiam ex eis XL M, quorum arma cremavit: corpora, quia tam multa in bello circumducere non poterat, finitimis barbaris divendidit: Tectoſagos verò & Trocmos ex inſidiis adortos vix evaſit: ſed paulo pòſt eoſdem cubantes aggreſſus & confertos præ multitudine, circundatos velitibus, ut miſſilibus oppugnarentur eminus, nullo telo cadente ſine vulnere, tanta clade affecit, ut amiſſis octo millibus reliqui pellerentur ultra Halym fluvium. Quúmque Ariarathes, Cappadocum rex, ipſe quoque Antiochi ſocius, belli metu veniam petens, CC talenta miſiſſet, à terris ejus abſtinuit: & ad Helleſpontum retro ſe vertit cum gaza multa, infinita pecunia, præda graviſſima, exercitu impedito ſarcinis. De cetero, valde imprudenter æſtivo tempore navigare contempſit, ne gravitatem quidem impedimentorum reputans: præſertim quum exer-

Toliſtobogiorum clades ingens.

Tectoſagorum & Trocmorum.

Halys fluvius.

citus non eſſet durandus laboribus itineris: quippe non ad bellum tendens, ſed domum cum ſpoliis repetens: maluítque per Thraciæ longam, anguſtam difficilémque viam ducere æſtate fervida: nec Philippo præmonito ut occurrens è Macedonia, ſe deduceret, nec exercitu in partes diviſo ut expeditius incederet, &,
116 ſi quid opus eſſet, ad manus haberet: nec impedimentis diſtributis per centurias, quo faciliùs cuſtodirentur, ſed omnibus ire juſſis uno longo agmine, impedimentis medium tenentibus: quibus nec primi nec noviſſimi propter viæ longitudinem ac anguſtiam poterant ſuccurrere.

Manii imprudentia.

Quapropter Thracibus undique coortis in latera, magnam partem & prædæ & publicæ pecuniæ & militum perdidit: reliquis Macedonia fuit refugio: unde maximè apparuit quantum Philippus Scipionibus deducendo profuerit, & quantum Cherſoneſo deſerta peccaverit Antiochus. Manius verò traductis è Macedonia in Theſſaliam, & inde in Epirum, copiis, trajecit Brundiſium: dimiſſiſque militibus reliquis, Romam rediit.

At Rhodii cum Eumene rege Pergami multum ſibi placebant ob res contra Antiochum pro P. R. geſtas feliciter, quorum alteri legatos in urbem miſerunt, alter ipſe profectus eſt. Senatus Rhodiis donavit Lyciam & Cariam: quas non multo pòſt eis abſtulit, quaſi propenſioribus in partes

Lycia & Caria Rhodiis data, mox ſublata.

γόμενος διαπονεῖν ἢ γυμνάζε
δοιπορίαις ἐπὶ τὸν στρατὸν, ὡς
πόλεμον ὁρῶντα, ἀλλ' ἐς οἰκεία
λαφύρων ἐπανιόντα. διὰ δὲ Θ
κης ὥδευε στενὴν καὶ μακρὰν καὶ δ
βατον ὁδὸν, πνίγους ὥρᾳ, οὔτ
Μακεδονίαν Φιλίππῳ προεπι
λας ἀπαντᾶν, ἵνα παραπέμψ
αὐτόν· οὔτε τὸν στρατὸν ἐς μέρη π-
λὰ διελὼν, ἵνα κουφότερον βα-
ζῃ, καὶ τὰ χρήσιμα εὐμαρέστερα
ἔχῃ· οὔτε τὰ σκευοφόρα συντ
ἐς λόχους ὀρθίους, ἵνα εὐφυλακ
τερα ᾖ· ἀλλ' ἀθρόως ἦγεν ἅπ-
τας ἐς μῆκος πολὺ, καὶ τὰ σκ-
φόρα εἶχεν ἐν μέσῳ, μήτε τῶν π
θεν δυναμένων αὐτοῖς ἐπικουρ
μήτε τῶν ὄπισθεν, ὀξέως, διὰ
κος ὁμοῦ καὶ στενότητα τῆς ὁδοῦ·
αὐτοῦ πανταχόθεν ἐς τὰ πλάγι
Θρᾳκῶν ἐπικειμένων, πολὺ μέ
ἀπώλεσε τῆς τε λείας καὶ τῶν δημο
χρημάτων, καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ στρα
μετὰ δὲ τῶν ὑπολοίπων ἐς Μακεδο
διεσώθη. ᾧ δὴ καὶ μάλιστα ἐγέ
καταφανὲς, ὅσον ὤνησε παραπέμ
πων τοὺς Σκιπίωνας ὁ Φίλιππ
καὶ ὅσον ἥμαρτεν Ἀντίοχος ἐ
πὼν τὴν Χερρόνησον. Ὁ δὲ Μάνι
ἔκ τε Μακεδονίας ἐς Θεσσαλίαν
ἐλθὼν, καὶ ἐκ Θεσσαλίας ἐς Ἤ
ρον, ἐς Βρεντήσιον ἐπέρα, καὶ τὴν
πὴν στρατιὰν ἐς τὰ οἰκεῖα διαφ
ἐπανῆκεν ἐς Ῥώμην.

Ῥόδιοι δὲ καὶ Εὐμένης ὁ Περγα
βασιλεὺς, μέγα φρονοῦντες ἐπὶ
κατ' Ἀντιόχου συμμαχίᾳ, Εὐμ
μὲν ἐς Ῥώμην ἐστέλλετο, Ῥόδιοι
πρέσβεις ἔπεμπον. ἡ δὲ βουλὴ Ῥ
δίοις μὲν ἔδωκε Λυκίους τε καὶ Κᾶρ
οὓς οὐ πολὺ ὕστερον ἀπέστησεν αὐτῶν,

Περ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…ει τῷ Μακεδόνι μᾶλλον ἢ σφί-
…πολεμοῦσι τῷ Περσεῖ προθυ-
…ρων γινομένων. Εὐμενεῖ δὲ πα-
…ν ὅσα λοιπὰ ἀφῄρηντο τῶν Ἀν-
…ον, χωρὶς Ἑλλήνων τῶν ἐν αὐ-
… τούτων δὲ ὅσοι μὲν Ἀττάλῳ τῷ
…ρὶ Εὐμένους ἐτέλουν φόρους,
…δοσαν Εὐμενεῖ συμφέρειν· ὅ-
…δ' Ἀντιόχῳ πρῶτον ἐτέλουν,
…υσαν τῶν φόρων, καὶ αὐτονόμους
…καν. ὧδε μὲν Ῥωμαῖοι διέθεν-
…α δορύκτητα.

…ντιόχου δ' ὕστερον τοῦ Μεγάλου
…λέως τελευτήσαντος, γίνεται
…λευκος ὁ υἱὸς διάδοχος, καὶ τὸν
…λφὸν ὅδε Ἀντίοχον ἐξέλυσε τῆς
… Ῥωμαίοις ὁμηρείας, ἀντιδοὺς τὸν
…τοῦ παῖδα Δημήτριον. Ἀντιόχου
…ἐπανιόντος ἐκ τῆς ὁμηρείας, καὶ
…ος ἔτι περὶ Ἀθήνας, ὁ μὲν Σέ-
…κος ἐξ ἐπιβουλῆς Ἡλιοδώρου τι-
… τῶν περὶ αὐτὸν ἀποθνήσκει. τὸν δ'
…ιόδωρον Εὐμένης καὶ Ἄτταλος ἐς
… ἀρχὴν βιαζόμενον ἐκβάλλουσι,
… Ἀντίοχον ἐς αὐτὴν κατάγουσιν,
…ρεζόμενοι τὸν ἄνδρα. ἀπὸ γάρ τι-
… προσκρουσμάτων ἤδη καὶ οἵδε
…μαίους ὑπεβλέποντο. οὕτω μὲν
…τίοχος ὁ Ἀντιόχου τοῦ Μεγάλου
…ρίας ἐπεκράτησεν· ὅτῳ παρὰ τῶν
…ων ἐπώνυμον ἦν Ἐπιφανής, ὅτι
… ἀρχῆς ἁρπαζομένης ὑπὸ ἀλλο-
…ων, βασιλεὺς οἰκεῖος ὤφθη.
…θέμενος δὲ φιλίαν καὶ συμμα-
…ν Εὐμενεῖ, Συρίας καὶ τῶν περὶ
…τὴν ἐθνῶν ἐγκρατῶς ἦρχε, σα-
…άπην μὲν ἔχων Βαβυλῶνι Τίμαρ-
…, ἐπὶ δὲ ταῖς προσόδοις Ἡρα-
…ίδην, ἀδελφὼ μὲν ἀλλήλοιν, ἄμ-
… δὲ αὐτοῦ γινομένω παιδικώ. ἐ-
…άτευσε δὲ καὶ ἐπὶ Ἀρτάξιαν τὸν Ἀρ-

Perſei Macedonis, hoſtis Rom. populi. Eumeni verò attribuerunt quicquid Antiocho ademerant, exceptis Græcis in Aſia civitatibus: quarum quotquot Attalo patri Eumenis tributariæ fuerant, juſſæ ſunt tributa Eumeni reddere: à quibus autem Antiochus ſolebat exigere: immunes poſthac permiſſæ ſunt vivere ſuis legibus. Atque hoc modo terras bello partas S. P. Q. R. diſpoſuit.

Perſeus Macedo.

Provinciæ Eumeni datæ à pop. Rom.

Poſtea verò Antiocho Magno defuncto in regnum ſucceſſit Seleucus filius, qui fratrem Antiochum obſidem à Romanis recepit, dato in ejus vicem ſuo filio Demetrio. Pervenerat jam Athenas Antiochus, quum Seleucus inſidiis Heliodori cujuſdam purpurati oppreſſus eſt: ipſum Heliodorum regni affectatorem expulerunt Eumenes & Attalus, deducto in poſſeſſionem ejus Antiocho; ut amicum ſibi redderent
hoc beneficio: jam enim ob quaſ-
dam offenſiunculas etiam hi Ro- 117
manos ſuſpectos habebant. Atque ita Antiochus, Antiochi Magni filius, Syria potitus eſt: quem Syri cognominarunt Illuſtrem, quòd alienis, regnum uſurpantibus, ipſe avitæ ditionis aſſertor exortus ſuis illuxerit. Is inita cum Eumene ſocietate & amicitia, poſſidebat Syriam, gentéſque finitimas, quum ſatrapam Babyloni præfeciſſet Timarchum, ærario verò Heraclidem, duos fratres, quos ambos in deliciis …buerat. Expeditionem etiam ſuſcepit contra Artaxiam, regem Arme-

Seleucus inſidiis Heliodori oppreſſus.

Antiochus in regnum ab Eumene & Attalo deductus.

Illuſtris cognominatus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Expeditio Antiochi contra Artaxiam Armeniorum regem.
Antiochus moritur.
Antiochus Eupator, filius.
Lyſias.
Senatus Rom. Antiochi morte gaudet.
Demetrium obſidem non vult in regnum deducere.
Legati in Syriam miſſi.
Triſte ſpectaculum à legatis exhibitum.
Cn. Octavius à Leptine confoſſus.

Armeniorum: quo capto mortuus eſt, relicto novem annorum filio Antiocho, cui Syri cognomen addiderunt Eupatori, propter patris virtutem: ejus pueri educator fuit Lyſias. Senatus verò lætus audiit, Antiochum, qui paucis annis generoſe regnarat, tam citò mortuum: attamen Demetrium, Seleuci filium, Antiochi Illuſtris fratrem, nepotem Magni Antiochi, conſobrinum hujus pueri, adhuc in urbe obſidem, ingreſſum jam annum vigeſimumtertium, quamvis rogantem & dicentem ſe propiorem hæredem, noluit in regnum deducere, exiſtimans conducibilius ſibi, regi Syriam à puero quam à viro. quúmque audiſſet multos elephantos eſſe in Syria, & naves aliquot ſupra definitum Antiocho numerum, legati miſſi ſunt qui elephantos interficerent, & naves exurerent. Hoc ſpectaculum miſerabile viſum eſt, occidi manſuetas & raras beluas, & naves concremari. id non ferens quidam Leptines, qui tum erat Laodiceæ, Cn. Octavium legationis principem, dum ungitur in gymnaſio confodit, quem Lyſias ſepeliit.

Tum Demetrius rurſum patres adiit, rogans ut ſaltem obſes eſſe defineret: quandoquidem permutatus ſit Antiocho, qui tum defunctus erat. &, quum ne hoc quidem impetraret, clam aufugit navigio, exceptúſque à Syris magna gratulatione, regnum adeptus eſt. Lyſia primùm

μένων βασιλέα· καὶ αὐτὸν ἑλὼν ἀ
λούτησεν, ἐννάετες παιδίον ἀπο
πὼν Ἀντίοχον, ᾧ προσέθηκαν ὄ
μα Εὐπάτωρ οἱ Σύροι, διὰ
τὴν τοῦ πατρὸς ἀρετήν. καὶ τὸ παιδ
ἔτρεφε Λυσίας. ἡ δὲ σύγκλητ
ἥσθη φανέντος ἐν ὀλίγῳ τοῦ Ἀντ
χου γενικοῦ, καὶ ταχέως ἀποθαν
τος· Δημήτριόν τε, τὸν Σελεύκ
μὲν υἱὸν, Ἀντιόχου δὲ τοῦ Ἐπιφα
ἀδελφιδοῦν, υἱωνὸν δὲ τοῦ Μεγάλ
Ἀντιόχου, ἀνεψιὸν ὄντα τῷδε
παιδίῳ, ὁμηρεύοντα ἔτι ἐν τῇ Ῥ
μῃ, καὶ ἔτος ἄγοντα τρίτον
τοῖς εἴκοσιν, ἐς τὴν βασιλείαν κ
ταχθῆναι παρακαλοῦντα, ὡς α
τῇ μᾶλλον προσήκουσαν, οὐ κατ
γον, οὐ συμφέρειν σφίσιν ἡγούμεν
τελειότερον ἄρχειν Σύρων ἀντὶ πα
δὸς ἀτελοῦς. πυνθανόμενοι δὲ
Συρίᾳ στρατὸν τῶν ἐλεφάντων εἶνα
καὶ ναῦς πλείονας τῶν ὡρισμένων Α
τιόχῳ, πρέσβεις ἔπεμπον, οἱ τ
ἐλέφαντας συγκόψειν ἔμελλον,
τὰς ναῦς διαπρήσειν. οἰκτρὰ δὲ
ὄψις ἦν ἀναιρουμένων θηρίων ἡμέρ
τε καὶ σπανίων, καὶ νεῶν κατεμπι
πραμένων. καί τις ἐν Λαοδικε
Λεπτίνης, τὴν ὄψιν οὐκ ἐνεγκὼ
Γναῖον Ὀκταούϊον τὸν τῶνδε τῶν πρ
σβεων ἡγεμόνα, ἀλειφόμενον τῷ γ
μνασίῳ, διεχρήσατο. καὶ τὸν μὲν Ὀ
ταούϊον ἔθαπτεν ὁ Λυσίας.

Δημήτριος δὲ αὖθις ἐς τὴν σύ
κλητον ἐσελθὼν, ἐζήτει τῆς γοῦν
μηρείας μόνον ἀπολυθῆναι, ὡς Ἀ
τιόχου μὲν ἀντιδοθεὶς, Ἀντιόχου δ
ἀποθανόντος. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐτύγχα
νεν οὐδὲ τοῦδε, λαθὼν ἐξέπλευσ
καὶ δεξαμένων αὐτὸν ἀσμένως τῶν Σ
ρων ἦρχε, τόν τε Λυσίαν καὶ τὸ παι

διε

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

’ αὐτῷ διαφθείρας· καὶ Ἡ-λείδην ἐκβαλὼν, καὶ Τίμαρχον -τάμενον ἀνελὼν, καὶ τἄλλα πο- τῆς Βαβυλῶνος ἡγεμένον· ἐφ’ Σωτὴρ, ἀρξαμένων τῶν Βαβυ- , ὠνομάσθη. κρατυνάμενος ἀρχὴν ὁ Δημήτριος, στέ-τε Ῥωμαίοις ἀπὸ χρυσῶν μυ- χαριστήριον τῆς ποτὲ παρ’ ὁμηρείας, ἔπεμψε, καὶ Λε- τὸν ἀνδροφόνον Ὀκταουΐου. οἱ τὸν στέφανον ἐδέχοντο, Λεπτί- οὐκ ἔλαβον, ὡς δή τι τοῦτ’ -μα τοῖς Σύροις ταμιευόμε-

-μήτριος δὲ, καὶ ἐκ τῆς Καππ-κῶν ἀρχῆς Ἀριαράθην ἐκβα- Ὀλοφέρνην ἐπὶ χιλίοις ταλάν- ἀντ’ αὐτοῦ κατήγαγεν, ἀδελ-ναι δοκοῦντα Ἀριαράθου. καὶ -αίοις ἐδόκει μὲν, ὡς ἀδελφοὺς, -ράθην καὶ Ὀλοφέρνην βασι- ὁμοῦ· ἐκπεσόντων δὲ καὶ τῶν- καὶ Ἀριοβαρζάνου μετ’ αὐτοὺς -λὺ ὕστερον ὑπὸ Μιθριδάτου τοῦ -κοῦ βασιλέως, ὁ Μιθριδά- πόλεμος ἐπὶ τοῖσδέ τε καὶ ἐφ’ ἤρξατο συνίστασθαι, μέγι- καὶ πολυτροπώτατος ἔθνεσι -οῖς γενόμενος, καὶ παρατείνας -η μάλιστα τεσσαράκοντα· ἐν πολλαὶ μὲν ἀρχαὶ Σύροις ἐκ τοῦ -λείου γένους ὀλιγοχρόνιοι περιε- ἐγίνοντο, πολλαὶ δὲ τροπαὶ καὶ -αστάσεις ἐπὶ τὰ βασίλεια. Παρ-οί τε, περιαποστάντες ἀπὸ τῆς τῶν -υκιδῶν ἀρχῆς, Μεσοποταμίαν -τοὺς περιεσπάσαντο, ἣ τοῖς Σε-ίδαις ὑπήκουε. καὶ βασιλεὺς -μενίας Τιγράνης ὁ Τιγράνους,

interfecto, mox & puero: ejectóque Heraclida, & Timarcho, ut rebelle, occiſo: qui alioquin etiam Babylonis præfecturam malè adminiſtraverat: quamobrem Soter appellatus eſt, orto à Babyloniis initio. Confirmatus deinde in regno Demetrius, coronam auream decemmille numûm Romam miſit, gratias agens, quòd obſes habitus eſſet liberaliter, ſimulque Leptinem dedidit, homicidam Octavii. Senatus coronam accepit: Leptinem verò non, quaſi crimen id commune eſſet Syris omnibus.

118

Demetrius Roma aufugit.

Lyſiæ interitus.

Antiochi pueri.

Heraclidæ.

Timarchi.

Demetrius Soter appellatus.

Leptines homicida Octavii Romanis traditus.

Ceterùm Demetrius, acceptis mille talentis, pulſo Ariarathe, Holophernem, ejus, ut ferebatur, fratrem, in regnum induxit, quamvis Romanis placeret utrumque fratrem regnare pariter. Sed quum & hi pulſi eſſent, & non multo pòſt Ariobarſanes, armis Mithridatis, regis Pontici, Mithridaticum bellum ob hanc cauſam & quaſdam alias exortum eſt: magnum, ſi quod unquam, & varium caſibus ac contagio multarum gentium, & diuturnitate temporis, protractum in annum quadrageſimum. Quo durante Syrorum regia ſæpè mutavit dominos, continuata nihilominus ſtirpis ſerie. Alibi quoque multi motus & mutationes regnorum acciderunt: & Parthi, qui jam antè à Seleucidarum ſamilia defecerant, Meſopotamiam adjecerunt ſuis opibus, avulſam à regno Syriæ. Tigranes etiam, Tigranis filius, ſubjugatis

Holophernes.

Mithridatici belli cauſæ.

Tigranes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

tis circumvicinis gentibus, quæ prius proprios regulos habuerant, regem regum jam ſe exiſtimans, Seleucidas infeſtavit, detrectantes ejus imperium. cujus violentiam quum non poſſet

Antiochus Pius.

ſuſtinere Antiochus Pius, Tigranes omnes Ciſeuphratenſium Syrorum gentes, Ægyptum uſque perdomuit: ſimulque occupavit Ciliciam, & ipſam Seleucidis parere ſolitam. quibus omnibus Magadates regis ſui nomine cum exercitu præfuit per annos XIIII. Sed poſtquam Mithridates à Lucullo victus, ad Tigranem refugit,

119 Megadates.

Magadates eum exercitum in ſui regis auxilium abduxit: & interim Antiochus, Pii filius, Syris non invitis in regnum ſeſe inſinuavit. Nec Lucullus, qui primus Tigrani bellum intulit, & recens acquiſitis terris eum expulit, Syro avitam poſſeſſionem invidit. ſed Pompejus Luculli ſucceſſor, debel-

Mithridates debellatus.

lato Mithridate, Tigranem quidem in Armenia regnare paſſus eſt: Antiochum verò, nunquam de P. R. malè meritum, ſpoliavit regno Syriæ, quia facile fuit tanto exercitu regem inermem opprimere: quamvis alia ca[…] prætexebatur, videlicet iniquum eſſe, poſtquam veteres reges

ἔθνη τινὰ τῶν περιοίκων ἰδίοις δυ-
σαις χρώμενα ἑλών, βασιλεὺς
τῶνδε βασιλέων ἡγεῖτο εἶναι, καὶ
Σελευκίδαις ἐπεστράτευεν, οὐ θέ
σιν ὑπακούειν. οὐχ ὑποστάντος
αὐτὸν Ἀντιόχου τοῦ Εὐσεβοῦς, ὁ
γράνης ἦρχε Συρίας τῆς μετ' Ε
φράτην, ὅσα γένη Σύρων μέ
Αἰγύπτου. ἦρχε δὲ ὁμοῦ καὶ Κ
κίας (καὶ γὰρ ἥδε τοῖς Σελευκί
ὑπήκουε) Μαγαδάτην στρατη
ἐπιτάξας ἅπασιν ἐπὶ ἔτη τεσσαρ
καίδεκα. Λευκόλλου δὲ τοῦ Ῥωμα
στρατηγοῦ Μιθριδάτην διώκοντ
ἐς τὸν Τιγράνην ὑποφεύγοντα,
Μαγαδάτης ᾔει μετὰ τοῦ στρατοῦ
γράνῃ βοηθήσων. καὶ ἐν τῷδε τ
ραδὺς ἐς τὴν Συρίαν Ἀντίοχο
Ἀντιόχου τοῦ Εὐσεβοῦς, ἦρχε τῶν
ρων ἑκόντων· καὶ αὐτῷ Λεύκολ
μὲν, ὁ Τιγράνην πρῶτος πολε
σας, καὶ τῆς ἐπικτήτου γῆς αὐτὸν
λάσας, οὐκ ἐφθόνησεν ἀρχῆς π
τρῴας. Πομπήϊος δὲ ὁ ἐπὶ Λευκ
λῳ Μιθριδάτην ἐξελών, Τιγρ
μὲν Ἀρμενίας συνεχώρησεν ἀρχ
Ἀντίοχον δὲ ἐξέβαλε τῆς Σύρων
χῆς, οὐδὲν ἐς Ῥωμαίους ἁμαρτ
τα· ἔργῳ μὲν, ὅτι ἦν εὔκολον
τῷ στρατιὰν ἔχοντι πολλὴν ἀρχὴν
νοπλον ἀφελέσθαι· λόγῳ δὲ, ὅπ
Σελ

Μαγαδάτην στρατηγὸν ἐπιτάξας ἅπασιν ἐπὶ ἔτη τεσσαρεσκαίδεκα] Seleu[…]darum odia & inimicitiæ Syros impulerunt, ut Tigranem Armenium ſibi […]gem deligerent. Juſtin. lib. XL. c. I. *Mutuis fratrum odiis & mox filiis, […]micitiis parentum ſuccedentibus, cum inexpiabili bello & reges & regnum Sy[…] conſumtum eſſet, ad externa populus auxilia concurrit, peregrinoſque ſibi re[…] circumſpicere cœpit.* & *omnes in Tigranem regem Armeniæ conſenſere.* Qui a[…] *tus in regnum Syriæ, per* XVIII *annos tranquilliſſimo regno potitus eſt.* Ubi […]men pro XVIII annis, quatuordecim cum noſtro legendi ſunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

κίδας ὑπὸ Τιγράνους ἐκπε-
ς οὐκ εἰκὸς ἦν ἔτι Συρίας ἄρ-
μᾶλλον, ἢ Ῥωμαίους Τιγρά-
νενικηκότας.

οὕτω μὲν δὴ Κιλικίας τε καὶ Συ-
τῆς μεσογαίου καὶ κοίλης, καὶ
κης, καὶ Παλαιστίνης, καὶ ὅσα
Συρίας ἀπὸ Εὐφράτου μέ-
Αἰγύπτου καὶ μέχρι θαλάσ-
ὀνόματα, ἀμαχεὶ Ῥωμαῖοι κα-
· ἓν δὲ γένος ἔτι τὸ Ἰουδαίων
έμενον ὁ Πομπήϊος ἐξεῖλε κατὰ
ος, καὶ τὸν βασιλέα Ἀριστόβου-
πεμψεν ἐς Ῥώμην, καὶ τὴν
την πόλιν Ἱεροσόλυμα καὶ ἁγιω-
ην αὐτοῖς κατέσκαψεν· ἣν δὴ
Πτολεμαῖος ὁ πρῶτος Αἰγύ-
βασιλεὺς καθῃρήκει· καὶ Οὐ-
σιανὸς αὖθις οἰκισθεῖσαν κατέ-
ψε, καὶ Ἀδριανὸς αὖθις ἐπ' ἐ-
καὶ διὰ ταῦτ' ἐστὶν Ἰουδαίοις
σιν ὁ φόρος τῶν σωμάτων βαρύ-
ς τῆς ἄλλης περιουσίας. ἔστι καὶ

mel Tigranis armis pulſi fuere Syria, nunc eam Seleucidis victis cedere, potiùs quàm Romanis victoribus.

Atque ita Cilicia, & tum mediterranea, tum cava Syria, Phœnicéque ac Palæſtina ſine certamine acceſſit Romano imperio, cum aliis gentibus Euphratem inter & Ægyptum ſitis. Una Judeorum gens armis ſubigenda ſuperfuit, cujus regem Ariſtobulum victor Pompejus Romam miſit, & Hieroſolymæ, maximæ ſanctiſſimæque in ea regione urbis, mœnia diruit, ſicut & Ptolemæus primus Ægypti rex quondam fecerat: quam & Veſpaſianus rurſum munitam diruit, & poſtremùm Adrianus, noſtro ſeculo: quamobrem graviora ſunt Judæis tributa, quæ in ſingula capita, quam quæ pro cenſu confe-

Ariſtobulus Judæorum rex captus & Romam miſſus.
Hieroſolyma diruta à Pompejo.
A Ptolemæo.
A Veſpaſiano.
Ab Adriano.

καὶ τὴν μεγίστην πόλιν Ἱεροσόλυμα καὶ ἁγιωτάτην αὐτοῖς κατέσκαψεν.] icinatur Appianus cum dicit Pompejum & Imperatorem Hadrianum Ἱεροσόλυμα κατασκάψαι. Pompejus enim οὐ κατέσκαψε, ſed partem um murorum diruit. Imperator vero Hadrianus deletam, everſam, ſo- Tito æquatam, nihil minus quam veſtigia urbis retinentem inſtauravit, e Æliam Capitolinam appellavit teſte Dione. De Pompejo vero ſcribit ſius lib. vi. c. 6. ejus geſta in Syria, Phœnice & Judæa his verbis refe-: *Pompejus occiſi Mithridatis nuncio accepto Syriam Cœlen & Phœnicen bel-greſſus, Ituræos primum Arabaſque perdomuit, urbemque eorum, quam am nominant, cepit. Hinc ad Judæos (quibus Ariſtobulus expulſo fratre cano rex præerat) atque ad Hieroſolyma urbem eorum Gabinium cum exerci-ittit. Ipſe continuo ſubſecutus & à patribus urbe ſuſceptus, ſed à plebe mu-mpli repulſus, oppugnationem ejus intendit. Id non ſolum natura loci, ve- etiam ingenti muro, foſsâque maxima munitum, cum alias aliis legiones, noctéſque ſuccedere ſine requie cogeret vix tertio menſe expugnavit. Trede-ibi millia Judæorum cæſa narrantur; cetera multitudo in fidem venit. Pom-s muros civitatis everti, æquarique ſolo imperavit & cum aliquantos princi- Judæorum ſecuri percuſſiſſet, Hyrcanum ſacerdotio reſtituit, Ariſtobulum tivum Romam duxit.* Quomodo porro Templum Hieroſolymitanum ex-gnarit Pompejus, narrat Joſephus Ant. Jud. lib. xiv. c. 8.

καὶ διὰ ταῦτ' ἐστὶν Ἰουδαίοις ἅπασιν ὁ φόρος τῶν σωμάτων βαρύτερος τῆς ἄλ-λης περιουσίας.] Judæis in urbe manere ac vivere non licuit, niſi pretio ſoluto,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

conferunt: Syri quoque ac Cili-
ces quotannis perſolvunt cente-
ſimas. His gentibus Pompejus
quæ Seleucidis antè paruerant,
partim reges proprios regulóſ-
que dedit, ſicut & Gallogræcis
in Aſia: partim confirmavit ve-
teres in ſuis tetrarchiis, quorum
fideli opera bello Mithridatico u-
ſus fuerat: nec multo pòſt & hæc
in Romanorum ditionem vene-
runt omnia, ſuo quæque tempo-
re, maximè ſub Cæſare Auguſto principe.

Σύροις καὶ Κίλιξιν ἐτήσιος ἑκα
στὴ τοῦ τιμήματος ἑκάστῳ. Πομπ
μὲν οὖν τῶνδε τῶν ὑπὸ τοῖς Σελ
κίδαις γινομένων ἐθνῶν τοῖς μὲν
στησεν οἰκείους βασιλέας, ἢ δυ
στας, καθὰ καὶ Γαλατῶν τῶν ἐν
σία· τοῖς δὲ δυνάσταις ἐβεβαί
τὰς τετραδαρχίας, συμμαχή
σιν οἱ κατὰ Μιθριδάτου. καὶ οὐ π
ὕστερον καὶ τάδε περιῆλθεν ἐς Ῥ
μαίους, ἐπὶ Καίσαρος μάλιστα
Σεβαστοῦ, κατὰ μέρη.

Συρ

to, quod in capità imperatum erat: cujus tributi meminit Xiphilinus in V
ſpaſiano, *ἀπ' ἐκείνου δίδραχμον ἐτάχθη τοὺς τὰ πάτρια αὐτῶν ἔθη περιστ*
λοντας τῷ Καπιτωλίῳ Διῒ κατ' ἔτος ἀποφέρειν. ex eo conſtitutum eſt, ut
dæi qui patrios ritus ſervare vellent, didragmum quotannis Jovi Capitolino in
rent. Atque hoc eſt, quod Appianus φόρον σωμάτων appellat. Sueton
in Domitiano cap. XII. *Præter ceteros judaicus fiſcus acerbiſſime actus eſt:*
quem deferebantur qui vel ut profeſſi, Judaicam intra urbem viverent vitam;
diſſimulata origine impoſita genti tributa non pependiſſent. Nempe quod fact
tum in artibus ſordidis & vetitis, ut pretio depenſo permitteretur illar
profeſſio, idem etiam factum in Religione Judaica, ac mox quoque in
ſtra, quemadmodum declarat Tertullianus in libro De fuga in perſecutio
Neſcio dolendum an erubeſcendum ſit, cum in matricibus beneficiariorum & cu
ſorum inter tabernarios, & lanios, & fures balnearum, & aleones, & lenones C
ſtiani quoque vectigales continentur. Is eſt, quem Tranquillus vocat fiſc
Judáicum, non tantum adverſus Judæos, ſed etiam Chriſtianos, quæcu
que ratione actum, quemque à duobus hominum generibus penſitatum f
ſe indicat; eorum ſcilicet qui liberam ſuæ ſectæ profeſſionem in urbe r
mebant, & eorum, qui diſſimulata origine impoſita tributa non pendeba
Quod autem Tertullianus queritur Chriſtianos vectigales fuiſſe, nec me
ris conditionis, quam tabernarios, lanios, fures balnearum, aleone
lenones, profectum ex odio in Chriſtianos, de quo idem Apologetici ca
Chriſtianum hominem omnium ſcelerum reum, Deorum, imperatorum, legu
morum, naturæ totius inimicum exiſtimas. Iterumque c. XXXV. & XL. habi
tradit publicos hoſtes, *quos exiſtiment omnis publicæ cladis, omnis popula*
incommodi eſſe cauſam. Si Tiberis aſcendit, ſi Nilus non aſcendit in arva,
cœlum ſtetit, ſi terra movit, ſi fames, ſi lues ſtatim Chriſtianos ad leonem. V
tus porro malum & multarum Rerumpublicarum probrum, pretio vend
honſtatem publicam. Sic Athenis πορνικὸν τέλος fuit. Et imperatorib
pleriſque id genus lucri non ingratum fuiſſe ex Lampridio in Alexandro S
vero & JCtis notum eſt. Similiter aliæ quoque artes & ſordidæ & ſceler
pretio tolerabantur, eratque beneficiariorum principis & curioſorum inq
rere atque in matriculas ſuas referrè eos qui tali de cauſa publico tenerent
Vide Suetonium in Caligula, cap. 40.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…ρίας δ' εὐθὺς ὁ Πομπήϊος …ων, τὸν ἐν τοῖς πολέμοις ἑαυ…ομένον ταμίαν, ἔταξεν ἡγεῖ… καὶ ἡ βουλὴ Φίλιππον τὸν …ιον ἐπὶ Σκαύρῳ, καὶ Μαρκέλ…ν Λέντλον ἐπὶ τῷ Φιλίππῳ, … στρατηγικοὺς κατ' ἀξίωσιν. …ν τῷδε μὲν ἑκατέρῳ διετὴς ἐτρί…χρόνος, τοὺς γείτονας ἐνο…ντας Ἄραβας ἀμυνομένῳ. καὶ …χέειν ἐς τὸ ἔπειτα ἐγίγνοντο …ς στρατηγοὶ τῶν τὰ ἐπώνυμα ἀρ…ων ἐν ἄστει, ἵνα ἔχοιεν ἐξουσίαν …όγου τε στρατιᾶς καὶ πολέμου, …τευθι. καὶ πρῶτος ἐκ τῶνδε ἐ…θη Γαβίνιος μετὰ στρατιᾶς καὶ …ου ὁρμῶν. καὶ Μιθριδάτης … Παρθυαίων βασιλεὺς, ἐξε…μένος τῆς ἀρχῆς ὑπὸ Ὀρώδου …λφοῦ, μετήλθεν ἐξ Ἀράβων …αρθυαίους. Πτολεμαῖος δὲ … ἑνδέκατος Αἰγύπτου βασι…ἐκπεσὼν καὶ ὅδε τῆς ἀρχῆς, με… χρήμασι πολλοῖς ἀντὶ Παρ…ω ἐπὶ Ἀλεξανδρέας. καὶ κατή…μὲν τὸν Πτολεμαῖον ἐπὶ τὴν … ὁ Γαβίνιος, Ἀλεξανδρεῦσι …νήσας. ὑπὸ δὲ τῆς τῶν Ῥωμαίων …ς ἔφυγεν, ἐπὶ τῷ ἄνευ ψη…ατος ἐς Αἴγυπτον ἐμβαλεῖν …λέμῳ Ῥωμαίοις ἀπαισίῳ νο…θέρῳ. ἦν γὰρ τι Σιβύλλειον ἀν…απαγορεῦον. ἐπὶ δὲ Γαβινίῳ μοὶ … Κράσσος ἄρξαι Σύρων, ὅτῳ …ωγοῦντι Παρθυαίοις ἡ μεγάλη …ορὰ γίνεται. καὶ ἐπὶ Λευκίῳ … μετὰ Κράσσον στρατηγοῦντι …ας, ἐς τὴν Συρίαν ἐσέβαλον …αρθυαῖοι. Σάξα δὲ μετὰ Βίβλον …θὺς, καὶ τὰ μέχρι Ἰωνίας ἐπ…ον, ἀσχολουμένων Ῥωμαίων ἐς τὰ ἐπ' ἀλλήλους ἐμφύλια. ἀλλὰ … μὲν ἐντελῶς ἐν τῇ Παρθικῇ συγγραφῇ λέξω.

Syriam verò Pompejus illinc de-
cedens, Scauro quæſtori ſuo re-
gendam reliquit: cui ſenatus Mar-
cium Philippum ſucceſſorem mi-
ſit, & poſt eos Marcellinum Len-
tulum, ambos prætorios. Uterque 120
biennio, quo provinciæ præfuit,
conflictatus eſt cum Arabibus ex
vicino infeſtantibus. quæ cauſa
fuit ut poſthac in Syriam mitte-
rentur proconſules, conſulari
poteſtate in gerendo bello præ-
diti. Quorum primus Gabinius
cum exercitu in eam profectus
eſt. quo tempore Mithridates
Parthorum rex, pulſus ab Oro-
de fratre, ope Arabum ſuum re-
gnum recepit: & Ptolemæus Æ-
gypti rex undecimus, & ipſe pul-
ſus à ſuis, magnis largitionibus
obtinuit, ut omiſſo Partho per
proconſulem reduceretur Ale-
xandriam: qui quidem regnum
recuperavit, Alexandrinis vi co-
actis ad officium: ſed Gabinius à
ſenatu damnatus exulavit, quòd
abſque S. C. bellum moviſſet re-
ligioſum, & vetitum Sibyllinis
carminibus. Huic ſucceſſit Craſ-
ſus, qui bellum Parthis inferens,
magnam cladem accepit: poſt-
quam L. Bibulo Syriam obtinen-
te, Parthi irruperunt in eam pro-
vinciam. Sub Saxa verò, qui pro-
ximè ſucceſſit, excurrerunt uſ-
que Ioniam, Romanis occupa-
tis circa bella civilia. Verùm hæc
dicentur accuratè in rebus Par-
thicis.

Scaurus quæſtor M. Philippus Marcellinus Lentulus.

Proconſules in Syriam miſſi.

Mithridates Parthorum rex.

Gabinius exul propter reductum Ptolemæum.

Craſſi clades apud Parthos. L. Bibulus.

Saxa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

NAM præſens volumen Syriacis dicatum eſt, ut ſciatur quomodo ad Romanos devenerit Syria, & quomodo in hunc ſtatum redacta ſit. Nec alienum ab hoc argumento fuerit, Macedonum in ea res geſtas percurrere, qui ante Romanos ibi regnarunt. Poſt obitum Alexandri, ſuperſtitibus liberis, altero admodum puero, altero adhuc in utero materno,

Macedonum amor in ſtirpem Philippi.

Macedones, amore ſtirpis Philippi, elegerunt ſibi regem Ariddæum, fratrem Alexandri, quamvis mentis, ut putabatur, non ſatis compotem:

Ariddæus frater Alexandri.

mutato in Philippum Ariddæi nomine: quum adhuc Alexandri filii eſſent ſub educatoribus: nam & mater prægnans aſſervabatur.

Gentes ab Alexandro Magno ſubactæ, in ſatrapias diviſæ.

Amici verò gentes ſubactas diviſerunt in ſatrapias, Perdica diviſore ex autoritate Philippi: nec multo pòſt mortuis regibus regnarunt ſatrapæ.

121

Laomedon Mitylenæus.

Syriæ primus præpoſitus eſt ſatrapa Laomedon Mitylenæus, favore Perdicæ & Antipatri, qui poſt Perdicam res adminiſtrabat pro regibus.

Ptolemæus, Ægypti ſatrapa.

Ad hunc Laomedontem Ptolemæus, Ægypti ſatrapa, cum claſſe profectus, oblato ingenti auri pondere tentavit eum ut Syriam ſibi traderet, unde Ægyptum poſſet tueri, & Cyprum invadere. quod quum non impetraſſet, comprehendit hominem: ille

Alcetas.

corruptis cuſtodibus, ad Alcetam aufugit in Cariam.

Ptolemæus Syria potitur.

Sic Ptolemæus aliquandiu potitus eſt Syria, relictiſque ibi præſidiis, in Ægyptum navigavit,

Antigoni ſatrapiæ.

Antigonus autem erat Phrygiæ, Lyciæ, P...

ΤΗΣ δὲ βίβλου τῆσδε οὔσης ...
ριακῆς, ὅπως μὲν ἔχον Σύριαν ...
μαῖοι, καὶ συνέστησαν ἐς τὰ νῦ...
τα, εἴρηται· οὐκ ἀπεικὸς δὲ, ...
Συριακὴν, τὰ Μακεδόνων ἐπι...
μεῖν, οἱ πρὸ Ῥωμαίων Συρί...
βασίλευον. Ἀλέξανδρος μὲν δὴ ...
σιλεὺς ἦν ἐπὶ Πέρσαις Σύρων, ...
πάντων βασιλεὺς ὅσων εἶδεν. ...
ξάνδρου δ' ἀποθανόντος ἐπὶ π...
τῷ μὲν, βραχεῖ πάνυ, τῷ δὲ ...
κυϊσκομένῳ, οἱ μὲν Μακεδόνες ...
θῳ τοῦ Φιλιππείου γένους, εἵ...
σφῶν βασιλεύειν Ἀρριδαῖον, ...
δελφὸν Ἀλεξάνδρου, καίπερ ...
ἔμφρονα νομιζόμενον εἶναι· μ...
μάσαντες δὲ Φίλιππον ἀντὶ Ἀ...
δαίου· τρεφομένων ἔτι τῶν παίδ...
λεξάνδρου. ἐφύλαξαν γὰρ δὴ κ...
κύουσαν. οἱ φίλοι δ' ἐς σατραπ...
διενείμαντο τὰ ἔθνη, Περδίκου ...
νέμοντος αὐτοῖς ὑπὸ τῷ β...
Φιλίππῳ. καὶ οὐ πολὺ ὕστερον τ...
σιλέων ἀποθανόντων, βασιλεῖς ...
νοντο οἱ σατράπαι. Σύρων δὴ ...
τος γίνεται σατράπης Λαομ...
Μιτυληναῖος, ἔκ τε Περδίκ...
ἐξ Ἀντιπάτρου τοῦ μετὰ τὸν Πε...
προστατεύοντος τῶν βασιλέων. ...
μέδοντα δ' ἐπιπλεύσας Πτολεμ...
ὁ τῆς Αἰγύπτου σατράπης, ...
πολλοῖς χρήμασιν ἐξχειρίσαι ...
Συρίαν, πρόβολον τε οὖσαν ...
γύπτου, καὶ ἐπιχείρημα κατὰ Κ...
καὶ οὐ πειθόμενον συλλαμβάνει. ...
τοὺς φύλακας διαφθείρας, ...
Ἀλκέταν ἔφυγεν ἐς Καρίαν ...
χρόνον ὁ Πτολεμαῖος ἦρχε Συ...
καὶ φρουρὰς ἐν ταῖς πόλεσι κα...
πὼν, ἐς Αἴγυπτον ἀπέπλει. Ἀ...
νος δ' ἦν Φρυγίας μὲν καὶ Λυκ...

…υλίας σατράπης, ἐπίσκοπος …ν τῆς ὅλης Ἀσίας ἐξ Ἀντιπά-…ρῶντος ἐς τὴν Εὐρώπην ἀπο-…μένος, Εὐμένη τὸν Καππα-…σατράπην ψηφισάμενον εἰ-…λέμιον τῶν Μακεδόνων ἐπολιόρ-…δὲ αὐτὸν ἐκφεύγει, καὶ τὴν …ἐκρατύνετο ἑαυτῷ. ἀλλ' …ῆ μὲν κτείνει καταλαβὼν ὁ …ος, καὶ ἐπαινῶν ὑπεδέχθη …ρῶς ὑπὸ Σελεύκου σατρά-…ος ἐν Βαβυλῶνι. ὑβρίσαν-…τινὰ τῶν ἡγεμόνων τοῦ Σελεύ-…καὶ οὐ κοινώσαντος Ἀντιγόνῳ …ι, χαλεπήνας ὁ Ἀντίγονος …ισμοὺς κτημάτων τε καὶ χρη-… ὁ δὲ, ἀσθενέστερος ὢν Ἀν-…, πρὸς Πτολεμαῖον ἐς Αἴ-…ν ἀνεχώρει· καὶ ὁ Ἀντίγονος …ἐπὶ τῇ φυγῇ τοῦ Σελεύκου, …γά τε, Μεσοποταμίας ἡγού-…παρέλυσε τῆς ἀρχῆς, ὅτι Σέ-…μεθῆκεν ἀπιόντα· καὶ τὴν Βα-…αν, καὶ τὴν Μεσοποταμίαν, καὶ …λα ἐκ Μήδων ἐπὶ τὸν Ἑλλή-…ν ἔθνη, καθίστατο ἑαυτῷ. καὶ …ντιπάτρου τεθνεῶτος, ἐπί-…γ' εὐθὺς ἐκ τῶνδε τοῖς ἄλ-…ατράπαις ἐγίγνετο, γῆς ἄρ-…σῆσδε· διὸ καὶ μάλιστα τοῦ …ου παρακαλοῦντι συνέθεντο …μαῖός τε καὶ Λυσίμαχος ὁ …ς σατράπης, καὶ Κάσσανδρος …πάτρου, Μακεδόνων ἐπὶ τοῦ …ἡγούμενος· καὶ ὁμοῦ πρεσβεύ-…ι τὸν Ἀντίγονον ἠξίουν τὴν ἐ-…τον αὐτῷ γενομένην γῆν τε καὶ …τα πρός τε σφᾶς νείμασθαι …ς ἑτέρους Μακεδόνας, οἳ τῶν …πειῶν ἐκπεπτώκεσαν. ἐπι-…σαντος δὲ αὐτοῖς τοῦ Ἀντιγόνου, …ς πόλεμον καθίσταντο κοινόν· ὁ δὲ ἀντιπαρεσκευάζετο, καὶ ἐξέβαλε

phyliæque ſatrapa, ab Antipatro in Europam trajiciente, relictus obſervator totius Aſiæ. Is Eumenem Cappadociæ ſatrapam, declaratum hoſtem Macedonum, impugnabat: at ille elapſus, conabatur occupare Mediam: quem aſſecutus Antigonus occidit: & revertens exceptus eſt magnificè à Seleuco, ſatrapa Babyloniæ. Quúmque Seleucus mulctaſſet quendam è ducibus, non communicato cum Antigono conſilio, indignatus ille, rationes ab eo popoſcit pecuniæ publicæ: qui Antigono impar, ad Ptolemæum in Ægyptum ſeceſſit. Móxque Antigonus Blitorem, præpoſitum Meſopotamiæ, magiſtratu amovit, quòd Seleucum abeuntem tranſmiſerit: deinde Babyloniam, Meſopotamiam, & quotquot aliæ gentes à Medis ad Helleſpontum pertinent, ſibiipſi ſubjecit. Et jam Antipatro defuncto invidioſus erat aliis ſatrapis, tantum terrarum obtinens: quamobrem Seleuco autore præcipuo initum eſt fœdus inter ipſum & Ptolemæum, Lyſimachúmque Thraciæ ſatrapam, & Caſſandrum qui Macedonibus poſt obitum patris præerat: à quibus communis legatio miſſa eſt ad Antigonum, quæ terras occupatas ab illo repeteret, ſimúlque pecunias publicas, dividendas cum ipſis ceteríſque Macedonibus qui ſatrapias ſuas amiſerant. Legatis autem exceptis ludibrio, commune bellum in eum con-

Eumenes.

Ejus interitus.

Seleucus ſatrapa Babyloniæ.

Antigonus Blitorem magiſtratu amovet.

Legati ad Antigonum miſſi.

122

flatum eſt: nec ille ceſſavit, ſed ejectis è Syria Ptolemæi præſidiis, Phœniciam Cœleſyriámque ſibi uſurpavit. profectus deinde ad portas Cilicias, Demetrium filium, annos ferme XXII natum, Gazæ reliquit cum exercitu, ut Ptolemæum reprimeret. Hunc Ægyptius magno prælio victum coëgit ad patrem refugere. Móxque Seleucus in Babyloniam ad principatum recipiendum miſſus eſt, acceptis in hoc à Ptolemæo M. peditibus & CCC equitibus. cum tam parvo exercitu cupidè receptus à Babyloniis, brevi ad magnas opes pervenit. Antigonus in Ptolemæum irritatior, circa Cyprum vicit eum egregiè navali prælio, ductu Demetrii filii: ob quam victoriam, exercitus reges appellavit tum patrem, tum filium, extinctis jam regibus, Ariddæo Philippi filio & Olympiade atque Alexandri filiis: ac mox etiam Pto-

Demetrius Antigoni filius.
Gaza urbs.
Demetrius prœlio victus à Ptolemæo.
Seleucus in regnum reſtitutus.
Ptolemæus à Demetrio victus.
Regis nomen accipiunt Antigonus & filius.

τὰς φρουρὰς ὅσαι ἔτι ἦσαν ἐ
Συρίᾳ Πτολεμαίου, Φοινίκης
τῆς λεγομένης Κοίλης τὰ ἔτι ὑ
ηκα τοῦ Πτολεμαίου πρὸς ἑαυτ
θρόως περιέσπα. χωρῶν δ' ὑπὲρ
Κιλικίους πύλας, Δημήτριον
υἱὸν ἀμφὶ δύο καὶ εἴκοσιν ἔτη γε
τα, ἐν Γάζῃ μετὰ τοῦ στρατοῦ κα
λείπει, πρὸς τὰς ὁρμὰς Πτολεμ
τὰς ἐπ' Αἰγύπτου. τοῦτον ὁ Π
λεμαῖος ἐνίκα περὶ τὴν Γάζαν
χῃ λαμπρῶς, καὶ τὸ μειράκι
τὸν πατέρα ἐχώρει. Πτολεμαῖος
αὐτίκα τὸν Σέλευκον ἐς τὴν Β
λῶνα πέμπει τὴν ἀρχὴν ἀναλ
ψόμενον· καὶ πεζοὺς ἐς τοῦτο ἔδωκεν
τῷ χιλίους, καὶ τριακοσίους ἱππ
καὶ σὺν οὕτως ὀλίγοις ὁ Σέλευ
τήν τε Βαβυλωνίαν, προθύμω
τὸν ἅμα τῶν ἀνδρῶν ἐνδεχομένων
νέλαβε, καὶ τὴν ἀρχὴν μετ'
λὺ εἰς μέγα προήγαγεν. ὁ δ'
γονος Πτολεμαῖον ἀμυνέτο, καὶ
μαχίᾳ περὶ Κύπρον ἐνίκα πε
νεῖ, Δημητρίου τοῦ παιδὸς στρατ
τος. ἐφ' ὅτῳ λαμπροτάτῳ γ
νω, ὁ στρατὸς ἀνεῖπεν ἄμφω
λέας, Ἀντίγονόν τε καὶ Δημήτριον, ἤδη καὶ τῶν βασιλέων τεθνεώτων
ἐλυδαίου τε τοῦ Φιλίππου καὶ Ὀλυμπιάδος, καὶ τῶν υἱῶν Ἀλεξάνδρου.

Τοῦτον ὁ Πτολεμαῖος ἐνίκα περὶ τὴν Γάζαν] Meminerunt hujus Diodorus Siculus l. 19. Plutarchus in Demetrio & Pauſanias in Atticis mneſque conveniunt id apud Gazam contigiſſe, ibique Demetrium vi fuiſſe. Quare falſus Juſtinus lib. XV. *Aſiam & partes orientis occupavera tigonus, cujus filius Demetrius, prima belli congreßione à Ptolemæo apud man vincitur.* Reſcribendum *Gazam*.

ὁ στρατὸς ἀνεῖπεν ἄμφω βασιλέας, &c.] Eadem refert Juſtin. lib. 15 *Hac victoria elatus Antigonus, regem ſe cum Demetrio filio appellari à jubet. Ptolemæus quoque, ne minoris apud ſuos auctoritatis haberetur, exercitu cognominatur. Quibus auditis, Caſſander & Lyſimachus, & ipſi re ſibi majeſtatem vindicaverunt. Hujus honoris ornamentis tamdiu omnes abſ runt, quamdiu filii regis ſui ſupereſſe potuerunt. Tanta in illis verecundia ut cum opes regias haberent, regum tamen nominibus æquo animo caru quoad Alexandro juſtus hæres fuit.* Similiter Probus in Eumene: *Nem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

καὶ Πτολεμαῖον ὁ οἰκεῖος στρα-
σιλέα, ὡς μὴ διὰ τὴν ἧσ-
σονεκτοίη τῶν νενικηκότων. τοῖς-
δὴ τυχεῖν ὁμοίων συνηνέχθη
ἐναντίας. ἕσποντο δ' αὐτοῖς
οἱ λοιποί, καὶ βασιλεῖς ἀπαν-
σατραπῶν ἐγίγνοντο.
ὕτω δὴ καὶ ὁ Σέλευκος ἐβασί-
τῆς Βαβυλωνίας, ἐβασίλευσε δὲ
δείας, Νικάτορα κτείνας αὐ-
τῇ μάχῃ, τὸν ὑπ' Ἀντιγόνου
ας σατραπεύειν ἀπολελειμ-
πολέμους δ' ἐπολέμησε πολ-
ακεδόσι καὶ βαρβάροις. καὶ τού-
ακεδόσι μὲν δύο μεγίστους, τὸν
ρον, Λυσιμάχῳ βασιλεύοντι
ης, τὸν δὲ πρότερον, Ἀντιγόνῳ
ψον τῆς Φρυγίας, αὐτῷ στρα-
οῦντι καὶ αὐτῷ μαχομένῳ καὶ ὑ-
δοήκοντα ἔτη γεγονότι. πεσόν-
δ' Ἀντιγόνου κατὰ τὴν μάχην,
ασιλεῖς τὸν Ἀντίγονον ἅμα τῷ
κῳ καθῃρήκεσαν, τὴν Ἀντι-
νου διενέμοντο. καὶ ὁ Σέλευκος
ας μετ' Εὐφράτην Συρίας ἐ-
λάσσῃ, καὶ Φρυγίας τῆς ἀνὰ τὸ
γαῖον, ἄρχειν διέλαχεν. ἐφε-
ν δὲ ἀεὶ τοῖς ἐγγὺς ἔθνεσι, καὶ
ὸς ὢν βιάσασθαι, καὶ πιθανὸς
ραγαγέσθαι, ἦρξε Μεσοποταμίας
μενίας καὶ Καππαδοκίας τῆς Σε-
κίδος λεγομένης, καὶ Περσῶν, καὶ
υαίων, καὶ Βακτρίων, καὶ Ἀρα-
καὶ Ταπύρων, καὶ τῆς Σογδια-
καὶ Ἀραχωσίας καὶ Ὑρκανίας, καὶ
ἄλλα ὅμορα ἔθνη μέχρι Ἰνδοῦ
μοῦ, Ἀλεξάνδρῳ γεγονότα δο-

lemæum regem appellavit ſuus exercitus, ne propter cladem videretur victori cedere: atque ita diſparem caſum par eventus ſecutus eſt. Id exemplum ſtatim imitati reliqui, ſubitò è ſatrapis reges exorti ſunt.

Reges è ſatrapis exorti.

Sic & Seleucus Babyloniæ Mediæque rex factus eſt, Nicatore ſua manu cæſo in pugna, cui Antigonus Mediæ ſatrapiam commiſerat. Multa poſtea bella geſſit contra Macedonas ac barbaros, ſed duo maxima contra Macedonas: poſterius adverſus Lyſimachum regem Thraciæ, prius adverſus Antigonum jam octogenarium: quando commiſſo ad Ipſum (oppidum eſt Phrygiæ) prælio fortiſſimus ſenex imperatoris ſimul ac militis muniis ſunctus cecidit: quo ſublato fœderati reges victores ditionem ejus inter ſe partiti ſunt. Seleucus ultra Euphratem promovit imperium, ſorte potitus terris hinc uſque mare, inde uſque mediterraneam Phrygiam pertinentibus. Et quia nullam unquam occaſionem prætermittebat opum ampliandarum, verbis ac viribus efficax, acquiſivit Meſopotamiam, Armeniam & Cappadociam, cognomento Seleucidem: adhæc Perſas, Parthos, Bactros, Arabes, Tapyros, Sogdios, Arachotas, Hyrcanos, aliaſque continas gentes uſque Indum fluvium, ab Alexandro prius devictas:

Nicatoris interitus.

Seleuci bella varia.

Ipſus, Phrygiæ oppidum.

Antigoni interitus.

123

Subditarum gentium nomina.

Indus fluvius.

vivo Rex appellatus eſt, ſed Præfectus: iidem poſt hujus occaſum ſtatim *n ornatum nomenque ſumpſerunt.* Legendus Plutarchus in Demetrio & orus Siculus lib. xx. c. 54.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Ab Alexandro, nemo plures terras in Aſia tenuit quàm Seleucus.

victas: quo excepto nemo unquam plures terras in Aſia tenuit: nam à Phrygiæ terminis Indum uſque mediterranea Seleuco parebant omnia: & hoc quoque trajecto bellum geſſit cùm Sandrocoto, rêge Indorum, flumen id accolentium, donec affinitate intercedente pax ſecuta eſt. Hæc autem partim incolumi Antigono, partim poſt ejus mortem acciderunt. Fertur, quum gregarius etiam tum miles regem ſuum ſequeretur in expeditionem Perſicam, Didymeum oraculum conſulenti de reditu in Macedoniam, hoc carmen redditum,

Seleuci bellum cum Androcoto Indorum rege.

Didymeum oraculum.

Europe valeat, Aſiam complectere tutus.

In Macedonia quoque paternum focum ingenti flamma incanduiſſe, accendente nemine: matrem etiam ejus in ſomnis admonitam, ut quem primum annulum inveniret, geſtandum [...] leuco traderet: regnaturum enim ubicunque is annulus ei f[...] fortuna exciderit. & invenit illa ferreum cum inſculpta anc[...]

Omina.

Seleuci mater ſomno admonita.

ρύληπται· ὡς ὥρισαι τῆδε μά[...]
μετ᾽ Ἀλέξανδρον τῆς Ἀσίας τὸ π[...]
ἀπὸ γὰρ Φρυγίας ἐπὶ ποταμὸν Ἰ[...]
ἄνω, πάντα Σελεύκῳ κατήκ[...]
τὸν Ἰνδὸν περάσας, ἐπολέμησεν [...]
δροκόττῳ βασιλεῖ τῶν περὶ αὐτὸ[...]
δῶν, μέχρι φιλίαν αὐτῷ καὶ [...]
συνέθετο. καὶ τῶνδε τὰ μὲν περὶ [...]
πγόνου τελευτῆς, τὰ δὲ μετ᾽ Α[...]
γονον ἐποίησε. λέγεται δ᾽ αὐτῷ, [...]
πώτῃ βασιλέως ἔτι ὄντι, καὶ ἐπὶ [...]
σας ἑπομένῳ, χρησμὸν ἐν Διδυ[...]
γενέσθαι, πυνθανομένῳ περὶ τ[...]
Μακεδονίαν ἐπανόδου,

Μὴ σπεῦδε Εὐρώπην, Ἀσί[...]
πολλόν ἀμείνων.

καὶ ἐν Μακεδονίᾳ τὴν ἑστίαν [...]
τὴν πατρῴαν, οὐδενὸς ἅψαντ[...]
ἐκλάμψαι πῦρ μέγα. καὶ ὄναρ [...]
τοῦ τὴν μητέρα ἰδεῖν, ὃν εὕρ[...]
κτύλιον, δοῦναι φορήματα Σελε[...]
τὸν δὲ βασιλεύσειν ἔνθα ἂν ὁ δα[...]
λιος ἐκπέσοι· καὶ ἡ μὲν εὗρεν [...]
κυραν ἐν σιδήρῳ κεχαραγμέν[...]

ἐς

Τὴν ἑστίαν αὐτῷ τὴν πατρῴαν, οὐδενὸς ἅψαντος, ἐκλάμψαι πῦρ μ[...] Hoc magni alicujus venturi boni indicium habitum. Virgilius:

Aſpice, corripuit tremulis altaria flammis
Sponte ſua, dum ferre moror, cinis ipſe: bonum ſit.

Ad quem locum Servius: *hoc uxori Ciceronis dicitur contigiſſe: cum poſt p[...] ctum ſacrificium libare vellet, in cinere viſa eſt flamma, quæ flamma eodem [...] no conſulem futurum oſtendit ejus maritum: ſicut Cicero teſtatur in ſuo poem[...]* Narrat & Plutarchus in Cicerone hanc hiſtoriam: in ejus tamen narrat[...] multa diverſa. Suetonius de Tiberio in ejus vita cap. 14. *De infante Sc[...] nius Mathematicus præclara ſpopondit, etiam regnaturum quandoque, ſed ſin[...] gio inſigni, ignota ſcilicet tunc adhuc Cæſarum poteſtate. Et ingreſſo pri[...] expeditionem ac per Macedoniam ducente exercitum in Syriam, accidit, ut [...] Philippos ſacratæ olim victricium legionum aræ ſponte ſubitis collucerent ign[...]*

Ἡ μὲν εὗρεν ἄγκυραν ἐν σιδήρῳ κεχαραγμένην.] Gemina pene Juſtinus [...] tremo libri XV. *Seleuci mater Laudice cum nupta eſſet Antiocho, claro [...] Philippi duces viro, viſa eſt ſibi per quietem ex concubitu Apollinis concep[...]*

gr

ὴ σφραγῖδα τήνδε ἀπώλε-
τοῦ Εὐφράτου. λέγεται καὶ
Βαβυλωνίαν ἐπιόντα ὕστερον,
ψαι πρὸς λίθον, καὶ τοῦ λί-
σκαφέντος ἄγκυραν ὀφθῆ-
ορυβουμένων δὲ τῶν μάντεων
συμβόλῳ κατοχῆς, Πτολε-
τοῦ Λάγου παραπέμποντα εἰ-
ἀσφαλείας τὴν ἄγκυραν,
χῆς, εἶναι σύμβολον. καὶ Σε-
ῳ διὰ τοῦτο ἄρα καὶ βασι-
π ἡ σφραγὶς ἄγκυρα ἦν.
τισὶ, καὶ περιόντος ἔτι Α-
ρου καὶ ἐφορῶντος, ἕτερον τῷ
ω σημεῖον περὶ τῆς ἀρχῆς τοι-
ενέσθαι. Ἀλεξάνδρῳ γὰρ ἐξ Ἰν-
Βαβυλῶνα ἐπανελθόντι, καὶ
αὐτῇ τῇ Βαβυλῶνι λίμνας,
είας ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου τὴν Συ-
ὴν ἀρδεύειν περιπλέοντι, ἀ-
ἐμπεσὼν ἥρπασε τὸ διάδημα,
μενον ἐκρεμάσθη δόνακος ἐν
τινὸς ἀρχαίου βασιλέως. καὶ
ε μὲν ἐς τὴν τελευτὴν τοῦ βα-
καὶ τόδε· ναύτην δὲ φασὶν ἐκ-
ήσαντα, περιθέσθαι τῇ κεφα-
διάδημα, καὶ ἐνεγκεῖν ἄβρε-
λεξάνδρῳ· καὶ λαβεῖν τῆς προ-
ς αὐτίκα δωρεὰν παρὰ τοῦ βα-

amiſſus eſt autem circa Euphra- Annulus Seleuci circa Euphratem amiſſus.
tem. Quin & illud fertur, quum
poſtea Babyloniam obiret, cum
offendiſſe ad lapidem, quo effodi
juſſo apparuiſſe ancoram. Quúm-
que vates terreret hoc prodigium
quaſi remorationem portende-
ret Ptolemæum Lagi, qui eum Ptolemæus Lagi.
comitabatur, dixiſſe, ſecuritatis id
ſignum eſſe, non morarum. qui-
bus de cauſis Seleucus etiam re- Seleucus ancora utebatur in annulo ſignatorio.
gnum adeptus, ancora utebatur
in annulo ſignatorio. Nec deſunt
qui affirment Alexandro etiam
tum ſuperſtite, & inſpectante, a-
liud omen futuræ potentiæ obti-
giſſe Seleuco hujuſmodi, Alexan- Omina Seleuco futuræ potentiæ.
drum ex India reverſum Baby-
lonem, luſtraſſe navigio paludes,
ut diſpiceret de parandis emiſ- 124
ſoriis ad agrorum rigua: abre-
ptúmque ei diadema, vento de-
latum ad harundinetum, ſepul-
chro cujuſdam priſci regis con-
tiguum, fatali obitus imminen- Omen Alexandro mortem portendens.
tis regi præſagio: tum nautarum
unum enataſſe, & diadema ſic
cum retuliſſe ad Alexandrum,
impoſitum ſuo capiti: repenſúm-
que

*damque factam, munus concubitus à Deo annulum accepiſſe, in cujus gem-
chora ſculpta eſſet, juſſa donum filio, quem peperiſſet, dare. Admirabi-
it hunc viſum & annulus, qui poſtera die ejuſdem ſculpturæ in lecto inven-
; & figura ancoræ, quæ in femore Seleuci nata cum ipſo parvulo fuit.*
generis notam naturalem filios nepoteſque ejus in fœmore habuiſſe i-
radit. Quod vero Juſtinus *notam generis naturalem*, id Suetonius in
ſto *genitivam notam*, Ariſtoteles σύμφυτον σημεῖον, & *ingenuum ſi-*
nominat Auſonius in Urbibus de Antiochia:

Illa Seleucum
Nuncupat, ingenuum cujus fuit ancora ſignum:
Qualis inuſta ſolet generis nota certa, per omnem
Nam ſobolis ſeriem nativa cucurrit imago.

Seleucus poſtea ancora ſemper uſus fuit in annulo ſignatorio, ut præ-
ppianum etiam Clemens Alexandrinus lib. III. Pædagog. teſtatur.

que ei talentum argenti pro hoc officio: vatibus monentibus ut tolleretur is homo. Quidam ſublatum ajunt, negant alii. Rurſum alii contendunt, nequaquam nautam, ſed ipſum Seleucum nataſſe: &, ne diadema fieret madidum, impoſuiſſe ſuo capiti. fuiſſéque omen ratum ambobus:

Alexander Babylone moritur.

nam & Alexandrum Babylone migraſſe è vita, & Seleucum in maximam ejus ditionis partem ſucceſſiſſe.

Hæc fuere felicitatis ejus prodigia quantum comperio. Ceterùm, Alexandro mortuo, ſtatim præfectus eſt alæ domeſticorum

Hephæſtion. Perdica.

regis equitum, cui Hephæſtion rege vivo, & poſt eum Perdica præfuerat: hinc per gradus ad ſatrapiam Babyloniæ, & poſtremò ad regnum promotus eſt. Et quia

Seleucus, Nicator unde dictus.

victorioſus fuit, Nicator vocatus eſt. hoc enim credere malim, quàm cognomen ex Nicatore cæſo retuliſſe eum, quaſi opimum ſpolium. Et quia vaſto robuſtóque fuit corpore, adeo ut

Seleuci robur maximum.

taurum ferocem ſacrificante Alexandro vinculis ruptis profugum, ſolus cornibus arreptum

σιλέως, τάλαντον ἀργυρίου.
μάντεων αὐτὸν ἀναιρεῖν κελευ…
οἱ μὲν πεισθῆναι τὸν Ἀλέξανδρον …
οἱ δὲ ἀντειπεῖν. εἰσὶ δὲ οἳ, τάδε …
τα ὑπερελθόντες, οὐ ναύτην …
φασὶν, ἀλλὰ Σέλευκον ἐπὶ τὸ …
δημα τοῦ βασιλέως ἐκκολυμβῆσαι …
καὶ περιθέσθαι Σέλευκον αὐτὸ τ…
φαλῇ, ἵνα ἄβροχον εἴη. καὶ τ…
μεῖα ἐς τέλος ἀμφοῖν ἀπαντ…
Ἀλέξανδρόν τε γὰρ ἐν Βαβυλῶνι …
ταστῆναι τοῦ βίου, καὶ Σέλευκον τ…
λεξάνδρου γῆς ὅτι πλείστης μ…
τῶνδε τοῦ Ἀλεξάνδρου διαδόχων …
σιλεῦσαι.

Τοσαῦτα μὲν δὴ περὶ τοῦ Σ…
κω προμαντευθέντων ἐπυθό…
γίνεται δ᾽ εὐθὺς Ἀλεξάνδρου μ…
στάντος ἡγεμὼν τῆς ἵππου τῆς ἑτ…
κῆς, ἧς δὴ καὶ Ἡφαιστίων ἡγ…
Ἀλεξάνδρῳ, καὶ ἐπὶ Ἡφαιστίων…
δίκκας. μετὰ δὲ τὴν ἵππον, σα…
πης τε τῆς Βαβυλωνίας, καὶ βασ…
ἐπὶ τῇ σατραπείᾳ. γενομένῳ δὲ …
τῷ τὰ ἐς πολέμους ἐπιτυχεσ…
Νικάτωρ ἐπώνυμον γίνεται. τῷ…
ἀρέσκομαι μᾶλλον τοῦ Νικάτορα…
ναι. καὶ τῷ σώματι ὄντι εὐρωσ…
καὶ μεγάλῳ καὶ ταῦρον ἄγριον …
λεξάνδρου θυσίας ποτὲ ἐκθορόντ…
δεσμῶν ὑποστῆναι μόνῳ, καὶ ταῖς …

μ…

γενομένῳ δὲ αὐτῷ τὰ ἐς πολέμους ἐπιτυχεστάτῳ, Νικάτωρ ἐπώνυμον … *ται.*] Imo *Nicator* dictus fuit, quod in bellis victorioſus eſſet. Ammi… lib. XXIII. c. 16. *Nicatori Seleuco victoriarum crebritas hoc indiderat cogno…tum.* Unde intelligitur ejuſdem locus, qui extat lib. XIV. c. 26. *Sele… efficacia impetrabilis rex, ut indicat cognomentum.* nempe *efficacia impetra… rex*, eſt omnia impetrans ac pervincens, quemadmodum *impetrabilis …tor* apud Plautum Moſtel. act. v. ſc. 2. Atque hinc fanum ſive ἡρῷον Se…co à filio Antiocho conſecratum Νικατόρειον dictum fuiſſe inferius p. … Appianus ſcribit. Incerta tamen admodum nominis hujus ſcriptio apud …ctores reperitur, aliis Nicanora, aliis Nicatora vocantibus. In numiſm… ejus; ΣΕΛΕΥΚΟΥ. ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Antioch… Eccleſia vocat Nicatora; quæ eſt vera Macedonica dialectus.

Σε…

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…ις κατειργασμένα, προστι-…ιν ἐς τοὺς ἀνδριάντας ἐπὶ τοῦ-…έρατα. πόλεις δὲ ᾤκισεν ἐπὶ …ῆκος τῆς ἀρχῆς ὅλης, ἑκκαίδεκα Ἀντιοχείας, ἐπὶ τῷ πατρὶ, …έντ' ἐπὶ τῇ μητρὶ, Λαοδι-…· ἐννέα δ' ἐπωνύμους ἑαυτοῦ· …ρας δ' ἐπὶ ταῖς γυναιξὶ, Ἀπαμείας, καὶ Στρατονίκειαν. καί εἰσιν αὐτῶν ἐπιφανέσται-…καὶ νῦν, Σελεύκειαι μὲν, ἥτε ἐ-…αλάσσῃ καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ Τίγρητος …αμοῦ· Λαοδίκεια δὲ ἐν τῇ Φοι-…, καὶ Ἀντιόχεια ἡ ὑπὸ τῷ Λι-…ῳ ὄρει, καὶ ἡ τῆς Συρίας Ἀπάμεια. … δὲ ἄλλας ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἢ Μα-…ενίας ὠνόμαζεν, ἢ ἐπὶ ἔργοις ἑ-…οῦ τισιν, ἢ ἐς τιμὴν Ἀλεξάνδρου …ασιλέως. ὅθεν ἐστὶν ἐν τῇ Συρίᾳ …οῖς ὑπὲρ αὐτὴν ἄνω βαρβάροις …ὰ μὲν Ἑλλήνων, πολλὰ δὲ Μακε-…κῶν πολισμάτων ὀνόματα, Βέρ-…, Ἔδεσσα, Πέρινθος, Μαρώ-…, Καλλίπολις, Ἀχαΐα, Πέλ-…, Ὠρωπὸς, Ἀμφίπολις, Ἀρέ-…α, Ἀστακὸς, Τέγεα, Χαλκὶς, …ρισσα, Ἡραία, Ἀπολλωνία. ἐν …ῇ Παρθυηνῇ, Σώτειρα, Καλλιό-…, Χάρις, Ἑκατόμπολις, Ἀ-

retinuerit manibus, affingunt ejus ſtatuis cornua. Ornavit autem imperium ſuum extructis per totam ejus longitudinem urbibus: quarum ſedecim à patre denominavit Antiochias, ſex à matre Laodiceas: novem à ſeſe Seleucias: quatuor ab uxoribus, tres Apameas, unam Stratoniceam. Ex quibus clariores nunc extant Seleuciæ duæ, altera ad mare, altera ad Tigrim fluvium. Laodicea verò in Phœnice, Antiochia ſub Libano, & Apamea Syriæ. Aliis verò Græca Macedonicáque nomina indidit, aut ex aliquo ſuo facinore, aut in Alexandri regis honorem. quo factum eſt ut in Syria ceteráque mediterranea barbaria celebrentur multa vel Græca vel Macedonica oppidorum nomina: qualia ſunt Berrhœa, Edeſſa, Perinthus, Maronea, Callipolis, Achaja, Pella, Oropus, Amphipolis, Arethuſa, Aſtacus, Tegea, Chalcis, Lariſſa, Herea, Apollonia: in Parthia quoque, Sotera, Calliope, Charis, Hecatompolis, Achaja: in India

Urbes à Seleuco extructæ

Tigris fluvius.

125

…Σελεύκειαι μὲν ἥτε ἐπὶ θαλάσσῃ, καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ.] Seleu-…n ad Tigridis & Euphratis confluentes ſitam Scaliger ad Euſebium docet …eam, quæ *Bagded* hodie dicitur, urbs ingens & celebris, quæ pro-…r viciniam Babylonem veterem exhauſit; & refellit eos qui Bagded Ba-…onem eſſe nugantur, ac Babylonem ante bis mille quingentos, & quod …urrit, annos ſolo æquatam fuiſſe ex falſa prophetarum interpretatione …tendunt: cum adhuc totis mœnibus ſuis integra, ſed exinanita Marcel-… Ammiani temporibus extiterit, & longo poſt tempore ſub Perſis à mul-… Judæorum millibus habitata, atque ſolo demum anno Chriſtiano …XXXVII. æquata fuerit.

…Λαοδίκεια δὲ ἐν τῇ Φοινίκῃ.] Laodicea antea Syriaco vocabulo dicta fuit …ΑΜΙΘΑ, ut monet Steph. de Urbib. Κερχυνωθεὶς γάρ τις ποιμὴν ἔλεγε …ΑΜΑΝΘΑΣ. τοῦτ' ἔστιν, ἐφ' ὕψους ὁ θεός. ΡΑΜΑΝ γὰρ τὸ ὕψος. …ΘΑΣ δὲ ὁ θεός.

India Alexandropolis, in Scythia Alexandreſchata. Ex victoriis etiam ejus acceperunt nomina Nicephorium in Meſopotamia, Nicopolis in Armenia, Cappadociæ finitima. Ajúntque, in condenda ad mare Seleucia, ſecutum augurium fulminis, ideóque ibi fulmen tanquam numen conſecratum, hodiéque coli hymnis propriis ac ceremoniis: quum verò eam quæ ad Tigrim eſt, conderet, magos juſſos diem horámque fundamentorum fodiendorum eligere, mentitos eſſe horam, quòd nollent tantam urbem contra ſe muniri: quúmque rex præſcriptam horam expectaret in tentorio, & exercitus ad opus paratus, ſilentio ſignum opperiretur, repentè felici hora viſi ſunt ſibi audiſſe vocem jubentis, móxque ad opus proſiluerunt tanta alacritate, ut ne à præconibus quidem cohiberi potuerint. Quo perfecto Seleucum triſtem, & de fato urbis ſolicitum, Magi ſecuritate impetrata ſic affati ſunt,

Seleucia ad mare.
Augurium fulminis.
Fulminis cultus.
Seleucia ad Tigrim.
Magi mendaces.

Fatalem neceſſitatem, ô rex, ſive malam ſive bonam, nec homo poteſt mutare nec civitas. ſunt enim & civitatibus ſua fata ſicut hominibus ſingulis. Hanc verò plurimis ſeculis manere diis

Magorum oratio ad Seleucum.

χεῖα. ἐν Ἰνδοῖς, Ἀλεξανδρόπολις· ἐν δὲ Σκύθαις, Ἀλεξανδρέσχατα. ἐπὶ ταῖς αὐτοῦ Σελεύκου νίκαις ἐ[ς] Νικηφόρειόν τε ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, καὶ Νικόπολις ἐν Ἀρμενίᾳ τῇ ἀγχοτάτω μάλιστα Καππαδοκίας. φασὶ δὲ αὐτῷ τὰς Σελευκείας οἰκίζοντι, τὴν μὲν ἐπὶ θαλάσσῃ διοσημίαν ἡγήσασθαι κεραυνοῦ· καὶ διὰ τοῦτο θεὸν αὐτοῖς κεραυνὸν ἔθετο· καὶ θρησκεύουσι καὶ ὑμνοῦσι καὶ νῦν κεραυνόν. ἐς δὲ τὴν ἐπὶ τοῦ Τίγρητος, ἡμέραν ἐπιλέξασθαι τοὺς μάγους κελευομένους, καὶ τῆς ἡμέρας ὥραν, ᾗ τῶν θεμελίων ἄρξασθαι τῆς ὀρυχῆς ἔδει, ψεύσασθαι τὴν ὥραν τοὺς μάγους, οὐκ ἐθέλοντας ἐπιτείχισμα σφίσι τοιοῦτον γενέσθαι. καὶ Σέλευκος μὲν ἐπὶ σκηνῇ τὴν δεδομένην ὥραν ἀνέμενεν· ὁ δὲ στρατὸς ἐ[ς] τὸ ἔργον ἑτοῖμος, ἀτρεμῶν ἔς τ[ε] σημήνειεν ὁ Σέλευκος, ἄφνω κατὰ τὴν αἰσιωτέραν ὥραν δόξαντές τινα κελεύειν, ἐπὶ τὸ ἔργον ἀνεπήδησαν ὡς μηδὲ τῶν κηρύκων ἐρυκόντων ἔτ[ι] ἀνασχέσθαι. τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξετετέλεστο· Σελεύκῳ δὲ ἀθύμως ἔχοντι καὶ τοὺς μάγους αὖθις ἀνακρίνοντι περὶ τῆς πόλεως, ἄδειαν αἰτήσαντες ἔλεγον οἱ μάγοι,

„ Τὴν πεπρωμένην, ὦ βασιλεῦ, μοῖραν χείρονά τε καὶ κρείσσονα, οὐκ ἔστιν οὔτε ἀνδρὸς, οὔτε πόλεως, ἐναλλάξαι. μοῖρα δέ τις καὶ πόλεων ἐστίν, ὥσπερ ἀνδρῶν. καὶ τήνδε χρονιωτάτην μὲν ἔδοξε τοῖς θεοῖς γενέσθαι, ἀρχομένην

Μοῖρα δέ τις καὶ πόλεων ἐστίν.] Etiamſi hæc verba, *μοῖρα δέ τις καὶ πόλεων ἐστίν*, Gelenius ita vertat, *ſunt enim & hominibus ſua fata*, minimè putandus eſt legiſſe γάρ, non δέ: ſed ſciendum eſt hanc particulam interdum (rarò tamen) uſum illius habere. Dicit autem hîc *μοῖραν* Appianus quod modo τὴν πεπρωμένην dixerat.

ἐν

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

...ω ἐκ τῆσδε τῆς ὥρας ἧς ἐγένετο.
...μαίνοντες δ' ἡμεῖς ὡς ἐπιτεί-
...σμα ἡμῖν ἐσομένην, παρεφέ-
...μεν τὸ πεπρωμένον. τὸ δὲ κρεῖσ-
...ν ἦν καὶ μάγων πανουργούντων,
βασιλέως ἀγνοοῦντος αὐτό.
...γάρτοι τὸ δαιμόνιον τὰ αἰ-
...ώτερα τῷ στρατῷ προσέταξε·
τοῦτο ἔνι σοὶ καταμαθεῖν ὡ-
, ἵνα μὴ τι καὶ νῦν ἡμᾶς ἐπι
...χνάζειν ἐπινοῇς. αὐτός τε γὰρ
βασιλεὺς σὺ τῷ στρατῷ παρε-
...θησο, καὶ τὸ κέλευσμα αὐ-
...ς ἐδεδώκεις ἀναμένειν· καὶ ὁ εὐ-
...θέστατος ὢν σοὶ πρὸς κινδύ-
...ς καὶ πόνους, οὐκ ἠνέσχετο νῦν
δὲ ἀναπαύσεως ἐπιτάγματος,
...λ' ἀνέθορεν, οὐδὲ ἀνὰ μέρος,
...λ' ἀθρόως, ἐπιστάταις αὐτοῖς·
...ἐνόμιζε κεκελεῦσθαι, καὶ κε-
...έλευστο δή. διόπερ οὐδὲ σοῦ κατε-
...ύκοντος αὐτοὺς ἔτι ἐπείθοντο.
... ἂν οὖν βασιλέως ἐν ἀνθρώ-
...τοις εἴη καρτερώτερον ἄλλο ἢ θεοῦ;

placuit quando initium ejus in
eam horam incidit. Nos verò ti-
mentes talem munitionem con-
tra nos erigi, declinare fata co-
nabamur: at illa plus valuerunt
quàm vel Magorum verſutia, vel
regis ignorantia. Itaque fortuna
ipſa quod felicius erat imperavit
exercitui, id quod tibi declarabi-
mus, ne putes nos adhuc uti com- 126
mentitiis artibus. nam & præſi-
debas ipſe, & ſignum expectari
juſſeras. exercitus verò aliàs ſem-
per vel in ſubeundis periculis ac
laboribus obſequentiſſimus, nunc
ne quieſcere quidem te jubente
ſuſtinuit, ſed eodem momento
univerſus proſilivit unà cum
præfectis, quaſi juſſus, ſicut re-
vera juſſus eſt, quamobrem ne
tuo quidem imperio cohiberi po-
tuit. Quid igitur in rebus huma-
nis rege potentius fuerit niſi
deus, qui te voti fecit compo-
tem,

...ἐκ τῆσδε τῆς ὥρας ἧς ἐγένετο.] Suſpicione mendi non carent apud me hæc ...ρα, ἧς ἐγένετο. Quòd ſi deeſſe aliquot voces ſuſpicandum eſt, dixerim ...mutandum in ᾗ, deinde interjiciendas eſſe has, ὀρυχὴ πρώτη τῶν θεμε...ν. ut videlicet ita legatur hic locus, ἀρχομένην ἐκ τῆσδε τῆς ὥρας ᾗ ὀρυχὴ ...ρώτη τῶν θεμελίων ἐγένετο. vel (mutato tantùm ordine eorum quæ interji... verborum) ᾗ τῶν πρώτη τῶν θεμελίων ὀρυχὴ ἐγένετο. Sumo autem illa ...e inſero verba ex hoc qui non longo intervallo præcedit loco, καὶ τὴν ἡμέ...ραν ᾗ τῶν θεμελίων ἄρξασθαι τῆς ὀρυχῆς ἔδει.

...ὸ δαιμόνιον τὰ αἰσιώτερα τῷ στρατῷ προσέταξε.] Sic paulo ante hanc ora...nem, κατὰ τὴν αἰσιωτέραν ὥραν.

...αὶ ὁ εὐπειθέστατος ὢν] Scribendum puto, καὶ ὃς εὐπειθέστατος ὢν σοὶ ...ὸς κινδ. ut ſæpe καὶ ὃς pro καὶ οὗτος dici ſcimus.

...οὐκ ἠνέσχετο νῦν οὐδὲ ἀναπαύσεως ἐπιτάγματος] Scribendum cenſeo ἐξ ...ιτάγματος.

...αὶ ἐνόμιζε κεκελεῦσθαι.] Quomodo hoc, καὶ κεκέλευστο δὴ, verum com...ietur? à quo enim juſſus eſſe dicetur? De inſtinctu divino intelligen...m eſſe arbitror, atque hunc feciſſe ut putarint τινὰ κελεύειν. ſicut paulo ...e hanc orationem legitur, δόξαντες τινὰ κελεύειν.

...εἴη καρτερώτερον ἄλλο ἢ θεοῦ.] Aut delendam eſſe particulam ἢ, aut ſcri...ndum eſſe ἢ θεὸς, contendo: & ita quidem ut hanc lectionem illi præfe-
ram.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

tem, & melior nobis autor condendæ urbis fuit, infenſus noſtro ac finitimorum generi? Quid enim poſthac res noſtræ valebunt, admotis ad nos potentioribus accolis? hæc certè civitas bona fortuna conditur, florebítque diutiſſimè. Tu verò peccato noſtro, profecto à metu amittendi felicitatem propriam, veniam confirmare dignaberis. Hac Magorum oratione rex delectatus ignovit. Et hæc ſunt quæ de Seleucia comperi.

Seleuci filius Antiochus rege ſuperſtite regnare incipit.

At Seleucus filium Antiochum ſuperſtes adhuc pro ſe juſſit regnare in mediterraneis regionibus. quod ſicui videtur pertinere ad magnanimitatem regiam, majore etiam ſapientioréque animo tulit amorem filii, & in affectione tali modeſtiam. amabat enim Antiochus Stratonicem, ipſius Seleuci uxorem, novercam ſuam, & jam ex Seleuco enixam: agnoſcens tamen cupiditatem nefariam, nec tentavit quicquam, nec prodidit: ſed languens decumbebat, ultro cupiens emori. Nec celeberrimus medicus Eraſiſtratus maximis conditionibus Seleuco ſerviens potuit morbum conjicere: donec animadvertens corpus purum ab

Antiochus adamat Stratonicem novercam.

Eraſiſtratus celebris medicus.

„ ὃς τὸ σῆς γνώμης ἐπεκράτησε
„ ἡγεμόνευσέ σοι τῆς πόλεως
„ ἡμῶν, δυσμεναίνων ἡμῖν τε
„ γενέσθαι παντὶ τῷ περιοίκῳ;
„ γὰρ ἔτι τὰ ἡμέτερα ἰσχύσει,
„ κατωτέρου γένους παρῳκισμέν
„ ἡ μὲν δὴ πόλις σοὶ γέγονε
„ τύχῃ, καὶ μεγιστεύσει, καὶ χρό
„ ἔσται. σὺ δὲ ἡμῖν, ἐξαμαρτου
„ ὑπὸ δέους οἰκείων ἀγαθῶν ἀφ
„ ρέσεως, τὴν συγγνώμην βεβα
Ταῦτα τῶν μάγων εἰπόντων, ὁ βα
λεὺς ἥσθη, καὶ συνέγνω. τοιάδε
ἐπυθόμην περὶ Σελευκείας.

Ὁ δὲ Σέλευκος τὸν υἱὸν Ἀντίο
περιὼν ἔτι τῆς ἄνω γῆς βασιλε
ἀπέφηνεν ἀνθ' ἑαυτοῦ. καὶ οὕτω
γαλόφρον εἶναι φαίνεται τόδε καὶ β
σιλικὸν, μεγαλοφρονέστερον ἔτι καὶ
φώτερον ἤνεγκε τὸν ἔρωτα τοῦ παιδ
καὶ τὴν ἐς τὸ πάθος αὐτὸ σωφ
σύνην. ἤρα μὲν γὰρ ὁ Ἀντίοχ
Στρατονίκης τῆς αὐτοῦ Σελεύκου γ
ναικὸς, μητρυιᾶς οἱ γινομένης,
παῖδα ἤδη τῷ Σελεύκῳ πεποιη
νης· συγγινώσκων δὲ τὴν ἀθεμισ
τοῦ πάθους, οὔτε ἐπεχείρει τῷ κ
κῷ, οὔτε προὔφερεν, ἀλλ' ἐνό
καὶ παρεῖτο, καὶ ἑκὼν ἐς τὸν θάνα
συνήργει. οὐδ' ὁ περιώνυμος
τρὸς Ἐρασίστρατος, ἐπὶ μεγίσ
συντάξεσι Σελεύκῳ συνὼν, ε
τεκμήρασθαι τοῦ πάθους· μέχρι φ
λάξας καθαρὸν ἐκ πάντων τὸ σ

μ

ram. Ceterum videri cuipiam poſſint hæc verba, τί ἂν οὖν βασιλέως ἀνθρ. &c. non ſatis cohærere: & fuiſſe potius dicendum, τί ἂν οὖν εἰπ ἄλλο γεγονέναι τὸ κελεῦσαν ἢ τὸ δαιμόνιον; τί γὰρ ἂν βασιλέως ἐν ἀνθρ. & (poſſit verò quis & τὸ θεὸν ſcribere pro τὸ δαιμόνιον) verùm etiamſi nihil t præceſſerit, videri poſſint hæc quæ habemus verba non ſecus accipienda qu ſi illa præceſſiſſent, aut alia ejuſmodi: & in his pro οὖν haberemus γάρ.

ἐξαμαρτοῦσιν ὑπὸ δέους] Malim ſcribi, ὑπὸ δέους τῆς τῶν οἰκείων ἀγαθ ἀφαιρέσεως, aut ſaltem articulum τῆς præfigi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

εἴκασεν εἶναι τῆς ψυχῆς τὴν ..., ᾗ δὴ καὶ ἐῤῥωμένη καὶ νοσοῦση ...μα συνασθάνηται. λύπας μὲν ...αὶ ὀργὰς καὶ ἐπιμελείας ἄλλας ...αγγέλλειν, ἔρωτα δ᾽ ἐπικρύπτε-...παρὰ τῶν σωφρόνων. οὐδὲν δὲ ...ῶς τοῦ Ἀντιόχου φράζοντος ..., λιπαροῦντι μαθεῖν ἐν ἀ-...τῳ, παρεκαθέζετο, καὶ ἐφύ-... τὰς τοῦ σώματος μεταβολὰς, ...ἔχοι πρὸς ἕκαστον τῶν εἰσιόντων. ...εὗρεν ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων σβεννύ-...αεὶ τὸ σῶμα καὶ μαραινόμενον ...ῶς, ὅτε δὲ ἡ Στρατονίκη παρ-...παρὰ αὐτὸν ἐπισκεψομένη, τὴν ...γνώμην ὑπ᾽ αἰδοῦς καὶ συνει-... τότε μάλιστα αὐτὸν ἐνοχλοῦ-... καὶ σιωπῶντα, τὸ δὲ σῶμα καὶ ...τος αὐτοῦ θαλερώτερόν τε γι-...ιον αὐτῷ καὶ ζωτικώτερον, καὶ ...ς ἀπιούσης ἀσθενέστερον· ἔφη τῷ ...ύκῳ, τὸν υἱὸν ἀνιάτως ἔχειν αὐ-... ὑπεραλγήσαντος δὲ τοῦ βασι-..., καὶ ἐκβοήσαντος, εἶπεν, Ἔ-...ιστὶ τὸ πάθος, καὶ ἔρως γυναι-..., ἀλλ᾽ ἀδύνατος. Σελεύκου δὲ ...μάσαντος εἴ τινα μὴ δύναιτο ...τῃ Σέλευκος ὁ τῆς Ἀσίας βασι-..., ἐπὶ γάμῳ τοιοῦδε παιδὸς, ...ίᾳ τε καὶ χρήμασι καὶ δωρεαῖς, ...λῃ τῇ τοσῇδε βασιλείᾳ, περὶ ἴ-... μὲν ἐς τόνδε τὸν κάμνοντα βασι-..., δοθησομένῃ δὲ καὶ νῦν ἀντὶ τῆς ...ηρίας, εἰ ἤδη τις ἐθέλοι· καὶ ...ον ἀξιοῦντος μαθεῖν τί ἐστι τὸ ...ναιον, ὁ Ἐρασίστρατος ἔφη, Τῆς ἐμῆς γυναικὸς ἐρᾷ. καὶ ὁ Σέλευκος, Εἶτ᾽ ὦ ἀγαθὲ, ἔφη, φιλίας μὲν οὕτω καὶ χαρίτων ...έχων ἐφ᾽ ἡμῖν, ἀρετῆς δὲ καὶ σο-

omnibus depravatis humoribus, cogitavit animi eſſe vitium, cujus contagio laboret corpus etiam: triſtitias autem & iras curáſque ceteras non ſolere celari, amorem autem à modeſtis occultari. *Amor à modeſtis occultatur.* Sed quum ne tum quidem quicquam fateretur Antiochus, licet blandè roganti ſine arbitris, aſſidebat medicus, obſervans mutationes corporis, quomodo afficeretur ſingulis intrantibus cubiculum: 127 ut verò deprehendit, ad aliorum quidem acceſſum æqualiter corpus deficere ac tabeſcere, quoties autem Stratonice adiret viſendi gratia, mentem quidem tum maximè turbari, pudore ac conſcientia ſilente juvene, corpus autem ſuapte ſponte vividius vigentiuſque fieri, ac rurſum ea diſcedente deficere, dixit Seleuco, filium ejus eſſe inſanabilem. *Eraſiſtratus morbum Antiochi detegit.* Quúmque rex præ dolore exclamaſſet: ſubjecit ille, Amor eſt quo diſperit: & amor mulieris, ſed qua potiri non poterit. Altero verò demirante, ſi non poſſet cuiquam perſuadere Seleucus rex Aſiæ, propoſito conjugio filii, additis etiam precibus & auro aliíſque muneribus inſupérque toto regno ampliſſimo quod maneret huncce decubantem regem, ac vel nunc dandum eſſet in ſalutis pretium, modò poſcat aliquis: cupientéque tantum diſcere quænam ſit illa fœmina, Eraſiſtratus reſpondit, Meam uxorem amat. Tum Seleucus, Ergo, bone vir, quum ...ri amicus tot mutuis devinctus gratiis, & adhæc cùm primis honeſtus

neſtus

neſtus ac ſapiens, non ſervabis mihi juvenem regium, amici regis filium, amantem infeliciter, & ad mortem uſque celantem morbum præ modeſtia? deſpiciéſne hoc modo non Antiochum ſolum, ſed Seleucum etiam? Ille tergiverſando retulit argumentum ceu invincibile, Ne tu quidem, quamvis ſis pater, ſi tuam amaret, uxorem ei cederes. Ibi verò per omnes regios deos dejuravit Seleucus, omnino volentem libentémque daturum ei ſe fuiſſe, ut egregium exemplum ederet paternæ benevolentiæ in modeſtum & continentem in morbo filium, tali calamitate indigniſſimum. Multa deinde in hanc ſententiam locutus: cœpit moleſtè ferre quòd non ipſe poſſet infelici medicus fieri, ut nihil opus haberet Eraſiſtrato. Quod ut ille vidit regem præ ſe ferentem ſeriò, rem aperuit, narravítque quomodo celantem deprehenderit. Seleuco verò jam læto negotium ſupererat, perſuadere id filio, & aliud, perſuadere idem

128 uxori. Poſtquam autem perſuaſit, advocato in concionem exercitu, qui fortaſſe jam aliquid præſenſerat, enumeravit ſuas res geſtas, & imperium, majus quàm ullus ex Alexandri ſucceſſoribus habeat, adeo ut ſibi ſeneſcenti difficile ſit ad regendum præ magnitudine. Volo igitur (inquit) eam molem dividere, ſimúlque conſulere veſtræ ſecuritati de futuro, & partem ejus jam nunc dare meis chariſſimis. Vos autem

Seleuci oratio ad exercitum, pro Antiochi cum no-

,, φίλας ἐν ὀλίγοις, οὐ σώσεις μ
,, νέον ἄνδρα καὶ βασιλικὸν, φί
,, καὶ βασιλέως υἱὸν, ἀτυχοῦντα
,, σωφρονοῦντα, καὶ τὸ κακὸν ἐκ
,, κρύπτοντα καὶ προτιμότερον ἀν
,, θανάτου; ἀλλ' ὑπερόψει μὲν
,, τως Ἀντίοχον, ὑπερόψει δ' ἐ
,, αὐτῷ καὶ Σέλευκον; Ὁ δ' ἀπ
μαχόμενος, εἶπε λόγον ὡς ἄφ
,, κτον, ὅτι, Μηδ' ἂν σὺ, καίπ
,, ὢν πατὴρ, εἰ τῆς σῆς Ἀντίοχος
,, ἤρα γυναικὸς, μεθῆκας ἂν αὐ
,, τῷ τὴν γυναῖκα. Ἔνθα δὴ πά
τας ὤμνυ τοὺς βασιλείους θεοὺς ὁ Σ
λευκος, ἦ μὴν ἑκὼν ἂν καὶ χαίρ
μεθεῖναι. καὶ διήγημα γενέσθαι κα
λὸν εὐνοίας ἀγαθοῦ πατρὸς ἐς πα
δα σώφρονα καὶ ἐγκρατῆ τοῦ κακοῦ
καὶ ἀνάξιον τῆς συμφορᾶς. πολ
τε ὅμοια ἐπενεγκὼν, ἤρξατο ἀχθ
σθαι ὅτι μὴ αὐτὸς αὐτῷ γένοιτο ἰ
τρὸς ἀτυχοῦντι, ἀλλὰ καὶ ἐς τοῦ
δέοιτο Ἐρασιστράτου. ὁ δ' ἐπεὶ κα
εἶδε τὴν ὁρμὴν τοῦ βασιλέως, ἔργ
ὑποφαίνουσαν, οὐχ' ὑπόκρισιν, ἀ
εκάλυπτε τὸ πάθος, καὶ ὅπως α
τὸ εὕροι κρυπτόμενον διηγεῖτο. Σ
λεύκῳ δὲ ἡσθέντι ἔργον μὲν ἐγένε
πεῖσαι τὸν υἱὸν, ἔργον δ' ἐπ' ἐκ
νῳ τὴν γυναῖκα. ὡς δ' ἔπεισε, τ
στρατιὰν συναγαγὼν, αἰσθομένη
σως ἤδη τι τούτων, κατελογίζετο
αὐτοῖς τὰ ἔργα τὰ ἑαυτοῦ, καὶ τὴ
ἀρχὴν ὅτι δὴ μάλιστα τῶν Ἀλεξάν
δρου διαδόχων ἐπὶ μήκιστον προα
γάγοι· διὰ καὶ γηρῶντι ἤδη δυσκρα
τητον εἶναι διὰ τὸ μέγεθος. Ἐ
,, θέλω δὲ (ἔφη) διελεῖν τὸ μέγεθος
,, ἐς τὴν ὑμετέραν τοῦ μέλλοντος
,, ἀμεριμνίαν, καὶ τὸ μέρος ἤδ
,, δοῦναι τοῖς ἐμοῖς φιλτάτοις. δ
,, κοινοὶ δ' ἐστὲ μοι πάντες ἐς πάν
,, τ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

συνεργεῖν, οἳ ἐς τοσοῦτον ἀρ-
ς καὶ δυνάμεως ηὐξήθητε ὑπ'
δ μετ' Ἀλέξανδρον. φίλτατοι
εἰσί μοι καὶ ἀρχῆς ἄξιοι, τῶν
παίδων ὁ τέλειος ἤδη, καὶ ἡ
υνή. ἤδη δ' αὐτοῖς καὶ παῖδες,
νέοις, γένοιντο ταχέως, καὶ
έονες φύλακες ὑμῖν τῆς ἡγε-
νίας εἶεν. ἁρμόζω σφίσιν ἀλ-
λους ἐφ' ὑμῶν, καὶ πέμπω βα-
λέας εἶναι τῶν ἐθνῶν ἤδη τῶν ἄ-
καὶ οὐ Περσῶν ὑμῖν ἔθη καὶ
έρων ἐθνῶν μᾶλλον ἢ τόνδε τὸν
νὸν ἅπασιν ἐπιθήσω νόμον,
δίκαιον εἶναι τὸ πρὸς βασι-
ως ὑμῖν ὁριζόμενον. Ὁ μὲν δὴ
εἶπεν· ἡ δὲ στρατιὰ ὡς βασι-
τῶν ἐπὶ Ἀλεξάνδρῳ μέγιστον καὶ
ρα ἄριστον εὐφήμει· καὶ ὁ Σέ-
ος Στρατονίκῃ καὶ τῷ παιδίῳ
υτὰ προστάξας, ἐζεύγνυ τὸν
ν, καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν ἐξέ-
εν· ἔργον ἀοίδιμον τόδε καὶ δυ-
τερον τῶν ἐν πολέμοις αὐτῷ γε-
ων ἐργασάμενος. σατραπεῖαι
ν ὑπ' αὐτῷ δύο καὶ ἑβδομή-
· τοσαύτης ἐβασίλευε γῆς· καὶ
πλείονα τῷ παιδὶ παραδοὺς,
τῶν ἀπὸ θαλάσσης ἐπὶ Εὐφρά-
ιμόνων. καὶ πόλεμον τελευταῖον
μάχῳ περὶ Φρυγίαν τὴν ἐφ'
ποντῳ πολεμῶν, Λυσιμάχου
κράτει, πεσόντος ἐν τῇ μά-
αὐτὸς δὲ τὸν Ἑλλήσποντον ἐπέρα,
ἐς Λυσιμάχειαν ἀναβαίνων,
εται. Πτολεμαῖος δ' αὐτὸν
ενος ἔκτεινεν, ὅτῳ Κεραυνὸς ἐ-
νησις. υἱὸς ἦν ὁ Κεραυνὸς ὅδε
εμαίου τοῦ Σωτῆρος καὶ Εὐρυ-
τῆς Ἀντιπάτρου. καὶ αὐτὸν
σόντα Αἰγύπτου διὰ δέος,

æquum eſt adjutetis me in omnibus: qui meis poſt Alexandrum auſpiciis creviſtis in tantam potentiam. Sunt autem mihi chariſſimi & hoc imperio digni: ex liberis hic jam adultus, & hæc uxor: qui, ætate florenti ambo, prolem brevi daturi videntur, ſtabilituram opes ampliſſimas. Hos enim jungo connubio, in veſtra præſentia, & mitto ut regnent in mediterraneis gentibus: nec vos Perſarum aliarúmve gentium mores magis ſpectare jubeo, quam unam legem communem omnibus, ſemper æquum eſſe quod à rege vobis præſcribitur. Hæc ubi dicta ſunt, exercitus acclamavit regi poſt Alexandrum maximo, & patri optimo. Seleucus uxorem & filium eodem modo præmonitos junxit matrimonio, & in regnum dimiſit, celebratior ob hoc factum quàm propter acquiſitas tot victorias, quando hic ſeipſum vicit. Habuit autem ſub ſe LXXII ſatrapias, tam latè regnum ejus patebat: cujus majore parte filio tradita, tantùm quæ inter Euphratem & mare ſita ſunt ſibi retinuit. Bello deinde, quod ei fuit ultimum, circa Phrygiam Helleſponto vicinam, Lyſimachum interfecit in prælio: trajectóque freto, Lyſimachiam petens, occiſus eſt à Ptolemæo, cognomine Ceranno, qui eum ſequebatur. Hic Ceraunus filius erat Ptolemæi Soteris, & Euridi-
Antipatri filiæ: quem ex Ægypto metu profugum, quia pater

verca conjugio.

Antiochus novercæ connubio junctus.

Æquum eſt quod à rege præſcribitur.

Seleucus poſt Alexandrum rex maximus.

Septuaginta duas ſatrapias habet ſub ſe Seleucus.

Seleucus Lyſimachum interficit.

Seleuci interitus.

Ptolemæus Ceraunus.

ter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ter juniori filio regnum dare decreverat, Seleucus, ut amici filium, miſeratus excepit & aluit, interfectorem ſuum circumducens ubique.

129 Hic fuit exitus Seleuci, exacto ætatis anno LXXIII. regni XLII. Et quantùm ego intelligo, huc quoque referri poteſt dictum oraculum,

Oracula & vaticinia ſuper morte Seleuci.

Europe valeat, Aſiam complectere tutus.

nam Lyſimachia ſita eſt in Europa: & ille tunc primùm Europam vidit ex quo Alexandrum in longam militiam ſecutus eſt. Fertur etiam de obitu percontanti reſpondiſſe vatem:

Argos ſi caveas, fatalia tempora evades:

Quòd ſi non caveas, occides ante diem.

Ille Argos & Poloponneſiacum, & Amphilochicum, & Oreſtiadis, (unde Macedones quidam Argeadæ vocantur) & quod Diomedes profugus trans Ionium mare condidit, & ſiquod uſquam terrarum aliud Argos nominatur, omnia requiſivit diligenter & cavit. Ceterùm quum ab Hel-

ὅτι νεωτάτῳ παιδὶ ὁ Πτολεμαῖ[…] τὴν ἀρχὴν ἐπενόει δοῦναι, ὁ Σ[…]λευκος, οἷα φίλου παῖδα ἀτυχοῦ[…]τα ὑπεδέξατο, καὶ ἔφερβε, καὶ ἐπ[…]γετο πάντη φονέα αὐτοῦ.

Καὶ Σέλευκος μὲν οὕτω τελευτ[…] τρία καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη βιώσας[…] καὶ βασιλεύσας ἐξ αὐτῶν δύο […] τεσσαράκοντα. καὶ μοι δοκεῖ καὶ […] τοῦτο αὐτῷ συνενεχθῆναι τὸ αὐ[…] λόγιον,

Μὴ σπεῦδ' Εὐρώπην, Ἀσίη τ[…] πολλὸν ἀμείνων.

ἡ γὰρ Λυσιμάχεια τῆς Εὐρώπης ἐ[…]στὶν, καὶ τότε πρῶτον ἀπὸ τῆς Ἀλε[…]ξάνδρου στρατείας ἐς τὴν Εὐρώπ[…] διεπέρα. λέγεται δὲ καὶ περὶ αὐτ[…] τοῦ θανάτου ποτὲ αὐτῷ χρωμένῳ λ[…]γιον προαγορευθῆναι,

Ἄργος ἀλευόμενος, τὸ πεπρω[…]μένον εἰς ἔτος ἥξεις.

Εἰ δ' Ἄργει πελάσειας, τότε […] παρὰ μοῖραν ὄλοιο.

ὁ μὲν δὴ Ἄργος τὸ Πελοποννήσιον, Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν, καὶ Ἀ[…]γος τὸ ἐν Ὀρεστείᾳ, (ὅθεν οἱ Ἀ[…]γεάδαι Μακεδόνες) καὶ τὸ ἐν τῷ Ἰ[…]νίῳ λεγόμενον οἰκίσαι Διομήδην […]λώμενον, καὶ εἴ πού γῆς ἄλλο Ἀ[…]γος ἐκαλεῖτο, πάντα ἀνεζήτει καὶ […] φυλάσσετο. ἀναβαίνοντι δ' ἐς τ[…]

Λυ[…]

καὶ Ἄργος τὸ ἐν Ὀρεστείᾳ (ὅθεν Ἀργεάδαι Μακεδόνες.] Hallucinatur h[…] loco turpiter & ridendum ſe præbet Appianus, quod dicit τοὺς Μακεδό[…] Ἀργεάδας dictos ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀρεστείᾳ Ἄργους. Cum Ἀργεάδης nomen […] patronymicum, quod non à locis ſed perſonis derivetur. Dicti autem S[…]byllæ Ἀργεάδαι Macedonum reges,

Αὐχοῦντες βασιλεῦσι Μακεδόνες Ἀργεάδῃσι,

ab Argeo eorum rege. quem perperam Ἀργαῖον pro Ἀργεῖον quidam vocan[…] Ipſius enim regis nummus habet ΑΡΓΕΙΟΥ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ. non Α[…]ΓΑΙΟΥ. Præterea ab Ἀργαῖος non Ἀργεάδης, aut Ἀργειάδης, ſed Ἀ[…]γαιάδης fieret. Hinc & apud Polyænum lib. IV. & Pauſaniam Ptolemæi L[…]gidæ frater non Ἀργαῖος, ut editi habent, ſed Ἀργεῖος vocandus eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…χίαν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ Ἑλλη-
…βωμὸς ἦν ἐν ὕψει μέγας τε
…φανής· καὶ πυθόμενος αὐτὸν ἢ
…γοναύτας εἴσασθαι παραπλέον-
…Κόλχους, ἢ τοὺς Ἀχαιοὺς ἐπὶ
…στρατεύοντας, καὶ διὰ τοῦτο ἐ-
…ῶν τοὺς περιχώρους Ἄργος
… ἢ διὰ τὴν ναῦν διαφθεῖ-
…ὸ ὄνομα, ἢ διὰ τὴν πα-
… Ἀτρειδῶν, κτείνεται, ταῦτα
…θάνων, ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου
…τόντος ὄπισθεν. καὶ Σέλευ-
…έκαυσε Φιλέταιρος ὁ Περγα-
…νας δύστας, πολλῶν χρημά-
…σῶμα τοῦ Κεραυνὸν αἰτήσας,
…ψανα ἔπεμπεν Ἀντιόχῳ τῷ
…υτοῦ. ὁ δ᾽ ἐν Σελευκείᾳ
… θαλάσσῃ ἀπέθετο, καὶ νεὼν
…έστησε, καὶ τέμενος περιέ-
… τὸ τέμενος Νικατόρειον ἐ-
…έται. Λυσίμαχον δὲ πυνθά-
… τῶν ὑπασπιστῶν ὄντα τοῦ Ἀ-
…ου, παρατροχάσαι ποτὲ ἐ-
…στον αὐτῷ, καὶ καμόντα, τῆς
…ς βασιλέως ἵππου λαβόμε-
… συντρέχειν. πληγέντα δὲ ἐς
…ωπον ἐπὶ τὴν φλέβα τῷ τέ-
…βασιλέως δόρατος, αἱμορ-
… δὲ Ἀλέξανδρον, ἀπορίᾳ τε-
…ῶν, τῷ διαδήματι αὐτοῦ τὸ
… περιδῆσαι· καὶ ἐμπλησθῆναι
…ματος τὸ διάδημα, τὸν δὲ
…όδρον μάντιν Ἀρίστανδρον,
…ῳ τῷ Λυσιμάχῳ καὶ ὧδε ἔ-
…πειπεῖν ὅτι, βασιλεύσει μὲν
…ὁ ἀνήρ, βασιλεύσει δ᾽ ἐπι-
… Ὁ μὲν δὴ καὶ ἐβασίλευσε
…ήκοντα ἔτη μάλιστα, σὺν
…τράπευσε· καὶ ἐπιπόνως ἐβα-
…, καὶ ἑβδομηκοντούτης ὢν,
…ενος καὶ μαχόμενος ἐπε-
…θὺς δ᾽ ἐπαναιρεθέντος αὐτῷ τοῦ Σελεύκου, κείμενον τὸ σῶμα

leſponto Lyſimachiam peteret, aram obiter vidit in loco ſitam conſpicuo: & ubi percontatus, Argos ei nomen didicit, ulterius cauſam appellationis ſcitabatur: num ab Argonautis in Colchos præternavigantibus denominata ſit, an ab Argivis qui ad Ilium militarunt nomen ei fecerint accolæ, an quòd Argo navis ibi naufragium paſſa ſit, an ab Atridarum patria: talia quærentem Ptolemæus à tergo aggreſſus confodit. Corpus ejus cremavit Philetærus, Pergami regulus, pro magno auri pondere à Cerauno ſibi traditum: & cineres ad Antiochum ejus filium remiſit: qui in maritima Seleucia conditum honoravit delubro addito, & fano ei ſacrato, quod nominatur Nicatorium. Lyſimachum verò ajunt olim Alexandri fuiſſe ſatellitem: & quum aliquando equitantem diu curſu æquaſſet, tandem feſſum correpta equi cauda non deſtitiſſe: percuſſumque caſu in frontis venam averſæ haſtæ cuſpide, cruentaſſe admodum: tum Alexandrum inopia faſciæ vulnus ejus obligaſſe diademate: quod ipſum poſtquam cruentum eſt redditum, vatem Ariſtandrum prædixiſſe ſaucio, regnaturum quidem, ſed laborioſè. Regnavit ſanè annis quadraginta, annumeratis quibus egit ſatrapam, & ſeptuagenarius in bello pugnans cecidit, Seleuco victore non diu ſuperſtite. Extincti Ly-

Ara, Argos dicta.

Philetærus Pergami regulus.

Lyſimachus, Alexandri ſatelles.

130

Omen de futura ejus potentia.

O ſimachi

Canis Lyſimachi. Thorax Pharſalius.

ſimachi corpus canis domeſticus diu protegens, alites feráſque arcuit, donec Thorax Pharſalius inventum ſepeliit. Sunt qui dicant ſepultum ab Alexandro filio, qui metu ad Seleucum fugerat, quando alterum filium Agathoclem occidit Lyſimachus: inventum autem corpus diu prius quæſitum, & indicio canis maximè agnitum jam tabidum: oſſa condita in templo Lyſimachenſium à civibus: quod poſthac vocatum ſit Lyſimachium. Ita in idem tempus duorum regum finis incidit, præſtantiſſimorum magnitudine ac robore corporis: qui per annos, alter ſeptuaginta, alter verò tres inſuper, manu propria depugnarunt uſque ad mortem.

Agathocles à Lyſimacho patre interfectus.

τοῦ Λυσιμάχου κύων οἰκεῖος ἐς π
λὺ ὑπερμαχῶν, ἀλύμαντον ἐξ
νέων καὶ θηρίων διεφύλασσε· μέχ
Θώραξ ὁ Φαρσάλιος εὑρὼν ἔθαψ
οἱ δὲ Ἀλέξανδρον φασὶ θάψαι
αὐτοῦ Λυσιμάχου παῖδα, φυγόν
μὲν ὑπὸ δέους πρὸς Σέλευκον,
Λυσίμαχος Ἀγαθοκλέα τὸν ἕτε
αὐτοῦ παῖδα ἀνεῖλεν· ἐρευνησάμε
δὲ ἐν τῷ τότε τὸ σῶμα, καὶ ἐκ
κυνὸς μάλιστα ἀνευρόντα ἤδη διεφθα
μένον. τὰ δὲ ὀστᾶ τοὺς Λυσιμαχεῖ
ἐνθέσθαι τῷ σφετέρῳ ἱερῷ, καὶ
ἱερὸν Λυσιμάχειον προσαγορεῦσαι
τοιόνδε μὲν δὴ τέλος ἑκατέρῳ τῶ
δὲ τῶν βασιλέων συνηνέχθη, ἀ
δρειοτάτων τε καὶ τὰ σώματα μεγ
στων γενομένων· τοῦ μὲν, ἐς ἑβδομ
κοντα ἔτη, τοῦ δὲ, ἐς πλέονα τ
των ἔτι ἄλλα τρία, μεμαχημέ
ἐκ χειρὸς οἰκείας ἀεὶ μέχρι τοῦ
νάτου.

Defuncto autem Seleuco patri ſucceſſerunt in Syriæ regnum hi filii: primus hic ipſe Antiochus qui novercam adamaverat, cognomento Soter, & poſtea Gallos ex Europa in Aſiam irrumpentes repulit: ſecundus verò Antiochus alius ex hac nupta genitus, quem Deum primi cognominaverunt Mileſii, quia Timarchum eorum tyrannum ſuſtulit: Sed hunc Deum uxor ve-

Antiochus quidam, Deus cognominatus.

Timarchus Mileſiorum tyrannus.

Σελεύκου δ' ἀποθανόντος,
δοχοι παῖδες παρὰ πατρὸς ἐ
χόμενοι τὴν Σύρων ἀρχὴν, ἐγ
το οἵδε· Ἀντίοχος μὲν πρῶτος
δὲ, ὁ τῆς μητρυιᾶς ἐρασθεὶς, ὁ
Σωτὴρ ἐπεκλήθη, Γαλάτας ἐ
Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίαν ἐμβα
τας ἐξελάσας· δεύτερος δὲ,
τίοχος ἕτερος, ἐκ τῶνδε τῶν
μων γενόμενος, ὅτῳ Θεὸς ἐπω
μον ὑπὸ Μιλησίων γίνεται πρ
τον, ὅτι αὐτοῖς Τίμαρχον τύραννον καθεῖλεν. ἀλλὰ τόνδε μὲν τὴν

ἐκτ

τοῦ μὲν ἐς ἑβδομήκοντα ἔτη, τοῦ δὲ, ἐς πλέονα τούτων ἔτι ἄλλα τρ
Diſſentit à noſtro Juſtinus, qui Lyſimacho quatuor & ſeptuaginta ann
Seleuco autem ſeptem & LXX. adſcribit. Idem tradit Agathoclem filium,
jus paulo ſuperius mentio, à Lyſimacho patre miniſtrâ Arſinoe novercâ v
no interfectum. Atque eum κακοῖς οἰκείοις περιπεσόντα necaſſe filium S
bo ſcribit. Domeſticas autem illas calamitates Pauſanias in Atticis
cenſet.

...ανεν ἡ γυνὴ φαρμάκῳ. δύο δὲ ..., Λαοδίκην καὶ Βερενίκην, ἐξ ἔ-...ως τε καὶ ἐγγύης, Πτολεμαίου τοῦ ...αδέλφου θυγατέρας. καὶ αὐτὸν ...ινε Λαοδίκη, καὶ ἐπ' ἐκεῖνον Βε-...ην τε καὶ τὸ Βερενίκης βρέφος. ...τολεμαῖος ὁ τοῦ Φιλαδέλφου ...ας τιννύμενος, Λαοδίκην τε ἔ-...τε, καὶ ἐς Συρίαν ἐνέβαλε, καὶ ἐς ...λῶνα ἤλασε. καὶ Παρθυαῖοι τῆς ...τάσεως τότε ἦρξαν, ὡς τετα-...μένης τῆς τῶν Σελευκιδῶν ἀρχῆς.

...πὶ δὲ τῷ Θεῷ βασιλεὺς γίνεται ...ίας Σέλευκος, υἱὸς τοῦ Θεοῦ τε ...αοδίκης, Καλλίνικος ἐπώνυ-... ἐπὶ δὲ Σελεύκῳ, δύο παῖδες ...οῦ Σελεύκου, καθ' ἡλικίαν ἑκά-...ος αὐτῶν, Σέλευκός τε καὶ Ἀν-...ος. Σελεύκῳ μὲν δὴ, ἀσθενεῖ ...ντι καὶ πενομένῳ καὶ δυσπειθῆ τὸν ...ον ἔχοντι, ἐπεβούλευσαν οἱ φί-...διὰ φαρμάκων, καὶ ἐς ἔτη δύο ... ἐβασίλευσεν. ὁ δὲ Ἀντίοχος ὁ-

neno interemit: duas autem habebat, Laodicen & Berenicen, adamatas ac deſponſatas, Ptolemæi Philadelphi filias: quarum Laodice ipſum interfecit, & mox Berenicem cum infantulo. Eam injuriam Ptolemæus, Philadelphi filius, ut ulciſceretur, de Laodice ſumpſit ſupplicium, & ingreſſus Syriam, Babylonem uſque pervenit: qua occaſione Parthi deſciverunt à Seleucidarum imperio, videntes conturbatam eorum familiam.

Antiochi Dei interitus: uxores duæ.

Laodice plectitur. Cur deſciverint à Seleucidis Parthi.

Huic Deo ſucceſſit in Syriæ regnum Seleucus filius, genitus è Laodice, cognomine Callinicus. Deinde ex ætatis ordine duo ejus filii, Seleucus & Antiochus: quorum major, nec valetudine firmus nec opibus, exercitum in officio continere non potuit, veneno ſublatus purpuratorum 131

Antiocho Deo ſucceſſit Callinicus. Ejus filii.

Seleucus, veneno ſublatus.

...ſidia, poſt exactum regni annum alterum: Antiochus verò, cogno-

...ύο δὲ εἶχε Λαοδίκην καὶ Βερενίκην ἐξ ἔρωτός τε καὶ ἐγγύης Πτολεμαίου τοῦ ...αδέλφου θυγατέρας.] Legendum θυγατέρα in numero ſingulari: falſum ...n eſt Laodicem fuiſſe Philadelphi filiam. Imo fuit Antiochi Soteris filia, ...oror ex patre mariti Antiochi, Polyæno teſte lib. 8. Ἀντίοχος ὁ προσ-...ρηθεὶς θεὸς ἔγημε Λαοδίκην ὁμοπάτριον ἀδελφὴν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖς ἐγέ-...ετο Σέλευκος, δευτέραν ἔγημε Βερενίκην Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως θυγατέρα. ...o videtur aliquid deeſſe in hoc Appiani loco: veluti, ἐξ ἔρωτός τε καὶ ...ης τὴν μὲν ὁμοπάτριον ἀδελφὴν, τὴν δὲ Πτολεμαίου, &c. Nam ut nunc ...tur, non eſt ſine ſalebris hic locus. De hac Laodice (credo) intelligen-... eſt Valerius Maximus lib. 9. cap. 15. quæ virum necavit & pro eo in lecto ...uit Artemonem quendam facie ſimillimum: quod firmat emendationem ...tram. De eadem Laodice etiam intelligendus Athenæus lib. 13. ubi Da-... uxor Sophronii, qui Epheſum ad defectionem impulerat, quæ dum du-...atur ad ſupplicium, de Diis, & merito dubitari ajebat, an ſint Dii, cum ...odice, quæ virum necaverat, imperaret: ipſa vero, quæ virum ſerva-...at, ad mortem duceretur.

...Σελεύκῳ μὲν δὴ, ἀσθενεῖ τε ὄντι καὶ πενομένῳ καὶ δυσπειθῆ τὸν στρατὸν ἔ-...οντι, ἐπεβούλευσαν οἱ φίλοι διὰ φαρμάκων, καὶ ἐς ἔτη δύο μόνα ἐβασίλευ-...] Iſaacus Caſaubonus in Synopſi ſua Chronologica ad Polybium, Seleu-...Ceraun o, de quo hic ſermo, quatuor fere annos imperii tribuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Antiochus Magnus.

cognomine Magnus, is eſt de cujus bellis adverſus Romanos geſtis narravimus. regnavit annos trigintaſeptem. De cujus duobus filiis jam antè dixi, qui ambo regnarunt: Seleucus annis duodecim, otioſus nec admodum potens, propter cladem quam pater acceperat: Antiochus verò biennio tantùm, quo tempore Artaxiam cepit Armenium, & in Ægyptum expeditionem ſuſcepit contra Ptolemæum ſextum, cujus pater tum è vivis exceſſerat, duobus filiis ſuperſtitibus. In ejus caſtra prope Alexandriam Popillius à Romanis legatus venit cum literis denuntiantibus ut abſtineret à regno Ptolemæorum: quibus lectis quum ſe deliberaturum diceret, virga eum circumſcripſit Popillius, dixítque, Hîc delibera: ille territus diſceſſit, ſpoliatóque in Elymæis templo Veneris, tabe periit, relicto novenni filio Antiocho Eupatore, de quo diximus: ſicut & de Demetrio hujus ſucceſſore: qui, quum in urbe eſſet obſes, fugit in Syriam, & adeptus regnum, Soter à Syris

Artaxias Armenius captus ab Antiocho.

Bellum contra Ptolemæum.

Popillius Rom. legatus ad Antiochum.

Antiochi interitus.

δὲ, ἐστὶν ὁ Μέγας ἐπίκλησιν, περὶ οὗ μοι πάλαι εἴρηται, Ῥωμαίοι[s] πεπολεμηκότος. ἐβασίλευσε δὲ ἔτ[η] ἑπτὰ καὶ τριάκοντα. καὶ αὐτοῦ περὶ τοῖν παίδοιν προεῖπον, ἀμφοῖν βεβασιλευκότοιν, Σελεύκου τε καὶ Ἀντιόχου, Σελεύκου μὲν, ἔτεσι δώδεκα ἀπράκτως ἅμα καὶ ἀσθενῶς, διὰ τὴν τοῦ πατρὸς συμφοράν· Ἀντιόχου δὲ, δύο οὐ πλήρεσιν· ἐν οἷς Ἀρτάξια[ν] Ἀρμένιον εἷλε, καὶ ἐς Αἴγυπτον ἐστράτευσεν, ἐπὶ ἕκτον Πτολεμαῖον, ὀρφανευόμενον μετὰ ἀδελφοῦ. καὶ αὐτῷ στρατοπεδεύοντι περὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν Ποπίλλιος παρὰ Ῥωμαίων πρεσβευτὴς ἧκε φέρων δέλτον, ἐν ᾗ τάδε ἐγέγραπτο, μὴ πολεμεῖν Πτολεμαίοις Ἀντίοχον. ἀναγνόντι δὲ αὐτῷ, καὶ λέγοντι βουλεύσεσθαι, κύκλον τῇ ῥάβδῳ περιέγραψεν ὁ Ποπίλλιος, καὶ εἶπεν Ἐνταῦθα βουλεύου. Ὁ μὲν δὴ καταπλαγεὶς ἀνέζευξε, καὶ τὸ τῆς Ἐλυμαίας Ἀφροδίτης ἱερὸν ἐσύλησε· (φθίνων ἐτελεύτησε, παιδίον ἐνναέτες ἀπολιπὼν, Ἀντίοχον Εὐπάτορα, ὡς μοι καὶ περὶ τοῦδε εἴρηται. εἴρηται δὲ καὶ περὶ Δημητρίου τ[οῦ] μετ' αὐτὸν, ὃς ὡμήρευσεν ἐν Ῥώμῃ, καὶ τῆς ὁμηρείας ἐκφυγὼν, ἐβασίλευσε· Σωτὴρ καὶ ὅδε πρὸς τῶν Συ-

ρων

Ἀντιόχου δὲ, δύο οὐ πλήρεσιν.] Falſiſſimus calculus: Sed non eſt is Appiani error: eſt proculdubio codicis, ubi male δύο pro δυοκαίδεκα vel δώδεκα ſcriptum erat. Nam omnes Chronologi conſentiunt in numero annorum Antiochi Epiphanis, de quo hic ſermo, & ajunt eum regnaſſe undecim ſolidos annos, & menſes aliquot: error forte manavit ex litteris numeralibus, ubi ſcriptum erat ιβ, at evanuerat ι, & ſolum β remanſerat.

κύκλον τῇ ῥάβδῳ περιέγραψεν ὁ Ποπίλλιος.] De hoc vide Livium l. xlv c. 12. Plutarch. in Apophth. Valer. Max. l. vi. c. 4. Patercul. l. i. c. 10. Ciceron. Philip. viii. Plin. lib. xxxiv. c. 6. ubi tamen manifeſto errore Cn. Octavius pro Popillio ponitur. In prænomine quoque variant aùtores, aliis eum *Cajum*, aliis *Marcum*, aliis *Publium* vocantibus.

ψευδό

…ύτερος ἐπὶ τῷ Σελεύκου τοῦ …τορος παιδίῳ ὀνομασθείς· ἐπα…ει δὲ αὐτῷ τις Ἀλέξανδρος, …μενος εἶναι τοῦ Σελευκείου γέ… …δὲ Πτολεμαῖος, ὁ τῆς Αἰγύ… βασιλεὺς, κατὰ μῖσος Δημη… συνελάμβανεν Ἀλεξάνδρῳ. …μήτριος μὲν διὰ Πτολεμαῖον …τε τῆς ἀρχῆς, καὶ ἐτελεύτησε· τὸν …λέξανδρον ἐξέβαλε Δημήτριος …μητρίου τοῦδε τοῦ Σωτῆρος υἱός. … τῷδε, ὡς νόθον τοῦ γένους … νικήσας, Νικάτωρ ὑπὸ τῶν … ὠνομάσθη, δεύτερος καὶ ὅδε …ελευκον. ἐπὶ δὲ Παρθυαίους καὶ … Σέλευκον ἐστράτευσε, καὶ γε…ος αἰχμάλωτος, δίαιταν εἶ… Φραάτου βασιλείῳ, καὶ Ῥο…γούνην ἔζευξεν αὐτῷ τὴν ἀδελ… ὁ βασιλεύς.

…ερα δὲ τὴν ἀναρχίαν τήνδε, … τῶν βασιλέων Διόδοτος παι… Ἀλέξανδρον ἐξ Ἀλεξάνδρου τοῦ … καὶ τῆς Πτολεμαίου θυγατρὸς, …ν βασιλείαν ἤγαγε· καὶ τὸ παι…τείνας, αὐτὸς ἐπετόλμησε τῇ …, Τρύφων ἀφ' ἑαυτοῦ μετονο…σθείς. ἀλλὰ αὐτὸν Ἀντίοχος ὁ …φὸς Δημητρίου τοῦ αἰχμαλώ… πυθόμενος ἐν Ῥόδῳ περὶ τῆς …αλωσίας, κτείνει κατιὼν ἐς τὰ …ρῷα σὺν πόνῳ πολλῷ· καὶ στρα… καὶ ὅδε ἐπὶ τὸν Φραάτην, τὸν

ſecundus poſt Nicatoris filium cognominatus eſt. Adverſus hunc exortus eſt quidam Alexander, falsò in Seleucidarum gentem ſe ingerens, quem Ptolemæus Ægypti rex fovebat odio Demetrii: atque ita connitentibus Ægyptiis Alexander regno Demetrium expulit. Qui poſtquam in exilio defunctus eſt, filius paterno nomine Demetrius regnum recepit: & quia vicit alienum à ſua familia, Nicatorem Syri cognominarunt, ſecundum poſt Seleucum à quo deſcenderunt reges Syriæ. Hic primi Nicatoris exemplo ſuſcepit expeditionem Parthicam: & captus vixit in Phraatæ regia, regis ſorore 132
Rodoguna ducta in matrimonium.

Demetrius regno pulſus.

Rodoguna Phraatæ ſoror.

Ceterum Syriæ regiam tunc vacuam occupavit ſervus regum priorum Diodotus, inducto Alexandro puero, Alexandri nothi ex Ptolemæi nata filio: quo mox ſublato ipſe regnare auſus eſt, aſcito ſibi novo Tryphonis nomine. Verùm Antiochus, capti Demetrii frater, poſtquam Rhodi de captivitate fratris & quid ſecutum ſit didicit, in patriam reverſus, Tryphonem magno labore victum interfecit: móxque …ra Phraatem cum exercitu profectus eſt, fratrem repetens: ille

Diodotus.

…υδόμενος εἶναι τοῦ Σελευκείου γένους.] Meminit hujus Alexandri, incer… …rpis & ignoti hominis Livii epitoma 52. Ejuſmodi ſcenicos & obrepti… …principes aliquammultos enumerat Lipſius in Monitis & Exemplis po… …l. 2. c. 5. Quibus addendi Pſeudo-Druſus ex Tacit. An. v. c. 50. Pſeu… …ero ex Sueton-Neron. fin. Pſeudo-Ariarathes ex Valer. Max l. ix. c. 16. …i plures.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ille ſuis rebus metuens remiſit Demetrium. Antiochus nihilominus cum Parthis congreſſus prælio, & victus, ſibi manus intulit.

Antiochus ſibi manus infert.

Demetrium quoque in regnum ſuum reverſum Cleopatra uxor necavit, inſidias ei molita propter æmulationem poſterioris nuptæ Rodogunes: qua de cauſa etiam prius Antiocho mariti fratri nupſerat. Habuit autem duos filios è Demetrio, Seleucum, & Antiochum, Grypum cognomine: ex Antiocho verò Antiochum, Cyzicenum cognomine. Grypum Athenas, Cyzicenum Cyzicum educandum miſerat.

Demetrium Cleopatra uxor necat.

Cleopatra Antiocho mariti fratri nupta.

Seleucus.

Antiochus Grypus.

Antiochus Cyzicenus.

Seleucum, qui mox poſt patris obitum diadema ſumpſit, ſagitta ſua manu emiſſa confixit, ſive metuens ne ille patris necem ulciſceretur, ſive eodem furore gerens omnia. Seleuco in regnum ſucceſſit Grypus, qui matrem venenum, quod ipſa filio paraverat, coegit ebibere: ſic illa tandem pœnas dedit.

Seleucus ſagitta confoſſus à matre Cleopatra.

Grypus veneno matrem tollit.

Nec Grypus à matre degeneravit: ſtruxit enim Cyziceno, quamvis uterino fratri, inſidias: at ille præmonitus, aperto bello fratrem expulit, & pro eo regnavit in Syria. Hunc quoque Seleucus, Antiochi Grypi filius, quamvis patruum, armis regno ejecit. qui quoniam violentus & ſupramodum tyrannicus fuit, Mopſuheſtiæ, quod eſt oppidum Ciliciæ, in gymnaſio crematus eſt.

Mopſuheſtia Ciliciæ oppidum.

Seleucus crematus.

133

Huic ſucceſſit Antiochus, Cyziceni filius: quem Seleuci patruelis inſidias evaſiſſe putant Sy-

ἀδελφὸν αὐτῶν. ὁ μὲν δὴ Φραάτη
αὐτὸν ἔδεισε, καὶ τὸν Δημήτριον ἐξ
πεμψεν. ὁ δ' Ἀντίοχος, καὶ ὣς συ
έβαλέ τε τοῖς Παρθυαίοις, καὶ ἡσ
σώμενος, ἑαυτὸν ἔκτεινεν. ἔκτεινε
καὶ Δημήτριον ἐς τὴν βασιλεία
ἐπανελθόντα ἡ γυνὴ Κλεοπάτρα
δολοφονήσασα, διὰ ζῆλον τοῦ γα
μου Ῥοδογούνης· δι' ὃ δὴ καὶ Ἀντιό
χῳ τῷ ἀδελφῷ τοῦ Δημητρίου πρ
γεγάμητο. καὶ παῖδες ἦσαν αὐτῇ
δύο μὲν ἐκ Δημητρίου Σέλευκός
καὶ Ἀντίοχος, ὅτῳ Γρυπὸς ἐπίκλη
σις· ἐκ δὲ Ἀντιόχου Ἀντίοχος, ὅτ
Κυζικηνὸς ἐπώνυμον. τούτων τὸν μ
Γρυπὸν ἐς Ἀθήνας, τὸν δὲ Κυζικη
νὸν ἐς Κύζικον ἐπεπόμφει τρέφεσ
Σέλευκον δ' εὐθὺς ἐπὶ τῷ πατρ
Δημητρίῳ τὸ διάδημα ἐπιθέμενο
ἐπιτοξεύσασα ἔκτεινεν· εἴτε δείσα
σα περὶ τοῦ πατρὸς δολοφονήσεω
εἴτε καὶ μανιώδει πρὸς πάντας μίσ
μετὰ δὲ Σέλευκον ὁ Γρυπὸς ἐγένε
βασιλεύς, καὶ τὴν μητέρα οἱ φά
μακον κεράσασαν πιεῖν ἠνάγκα
σεν. ἡ μὲν δὴ δίκην ποτὲ ἔδωκεν.
ξιος δὲ ἄρα τῆς μητρὸς ἦν καὶ
Γρυπός. ἐπεβούλευε γὰρ τῷ Κυζικ
νῷ, καίπερ ὄντι ὁμομητρίῳ. ὁ δ
μαθὼν, ἐπολέμησέ τε αὐτῷ, καὶ
ἀρχῆς αὐτὸν ἐξήλασε· καὶ βασιλε
ἀντ' ἐκείνου τοῖς Σύροις ἐγένετ
ἀλλὰ καὶ τόνδε Σέλευκος ὁ Ἀντι
χου τοῦ Γρυποῦ παῖς ἐπιστρατεύσα
ὄντιπερ θεῖον, παρείλετο τὴν ἀ
χήν. βίαιος δὲ καὶ τυραννικώτατο
ὤν, ἐν ἑστίᾳ Μόψου τῆς Κιλικίας κα
τεπρήσθη μετὰ τὸ γυμνάσιον.

Καὶ αὐτὸν διεδέξατο Ἀντίοχος
υἱὸς τοῦ Κυζικηνοῦ· ὃν ἐπιβουλευόμε
ὑπὸ Σελεύκου τοῦ ἀνεψιοῦ, οἱ μὲν Σ

μίξουσι προσποιηθῆναι δι' εὐσέ-
, καὶ διὰ τοῦτο ΕΥ'σεβῆ προσ-
γορεύουσιν. ἑταίρα δ' αὐτὸν ἔσωσεν
σθεῖσα τοῦ κάλλους. ἐμοὶ δὲ δο-
ἐπὶ γέλωτι αὐτοῦ ποιήσασθαι
ομα οἱ Σύροι. ἔγημε γὰρ οὗτος
σεβὴς Σελήνην, ἣ καὶ τοῦ πα-
εὐτοῦ γεγάμητο τοῦ Κυζικηνοῦ,
Γρυπῷ, θείῳ γινομένῳ. τοι-
αὐτὸν, θεοῦ μετιόντος, ἐξή-
τῆς ἀρχῆς Τιγράνης. καὶ τὸν υἱὸν
ου τὸν ἐκ τῆς Σελήνης αὐτῷ γε-
ν, ἐν Ἀσίᾳ τετραφέντα, καὶ
τοῦδε Ἀσιατικὸν ἐπίκλησιν, Πομ-
ἀφείλετο τὴν Σύρων ἀρχὴν,
ρὶ λέλεκται, ὄντα μὲν ἑπτα-
έκατον ἐκ Σελεύκου Σύρων βα-
. ἐξαίρω γὰρ Ἀλέξανδρόν τε
Ἀλεξάνδρου παῖδα, ὡς νόθους,
δοῦλον αὐτῶν Διόδοτον, βα-
ύσαντα, ἐν ταῖς ἀσχολίαις ταῖς
πηίου, ἐπὶ ἓν μόνον ἔτος. ἡ δὲ
τῶν Σελευκιδῶν ἐς ἑβδομήκον-
πὶ διακοσίοις ἐνιαυτοὺς περιῆ-
καὶ εἴτις ἐπισκοποίη τὴν ἐς Ῥω-
ους χρόνων Ἀλεξάνδρου, προσ-
έον ἐστὶ τοῖς διακοσίοις ἑβδομή-
ἔτεσι, τὰ Τιγράνου τεσσαρεσ-
εκα. τόσα γε μὲν δὴ καὶ περὶ
κεδόνων τῆς Συρίας βεβασιλευ-
ων εἶχον εἰπεῖν, ὡς ἐν ἀλλο-
συγγραφῇ.

ri pietatis merito, ideóque Pium cognominarunt: ſervatus eſt autem à meretrice, adamatus formæ gratia. Mihi videtur per jocum à Syris ei nomen id additum: duxit enim hic Pius Selenem, quæ prius & patri ejus Cyziceno, & patruo Grypo, nupſerat: meritò igitur divina ultione à Tigrane pulſus eſt. Cujus filium ex hac Selene genitum, educatum in Aſia, & inde cognominatum Aſiaticum, Pompejus privavit regno Syriæ, ut diximus, decimumſeptimum à Seleuco, rege Syrorum (excipio enim Alexandrum & filium, ut alienos ab hac ſerie, & ſervum eorum Diodotum) anno tantùm exacto in regia, dum Romanus imperator diſtinetur aliis negotiis. Regnatum eſt autem in familia Seleucidarum, per annos ducentos ſeptuaginta: quòd ſi ab Alexandro ſupputemus ad tempus quo id regnum in Romanam provinciam redactum eſt, addendi erunt Tigranis anni quatuordecim. Hæc habui dicenda obiter in alieno argumento de Macedonibus Syriæ regibus.

Antiochus Pius à meretrice ſervatus, adamatus formæ gratia.

Anni Seleucidarum regni.

ἈΠΠΙΑ-

καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ γεγάμητο τῷ Κυζικηνῷ.] Fallitur hoc loco Appian. Nam Selene primo conjux Ptolemæi Lathuri fuit: deinde nupſit Antiocho Grypo; ac demum Antiochi Cyziceni filio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

134 APPIANI ALEXANDRINI ROMANARUM HISTORIARUM DE BELLIS PARTHICIS LIBER.

Gabinius in Syriam miſſus.

POSTQUAM autem Pompeius Syriam redegit in provinciam, Gabinius à ſenatu ad eam regendam miſſus eſt. Ad hunc parantem expeditionem in Arabas, venit Mithridates, Parthorum rex, pulſus ab Orode fratre, invitans ut Arabas omitteret, & contra Parthos duceret. Sed plus valuit apud eum Ptolemæus, Ægyptiorum undecimus rex, eodem tempore pulſus è regno: effecítque ut accepto auro, non contra Parthos, ſed in Alexandrinos expeditionem ſuſciperet: quo in regnum armis re

Mithridates Parthorum rex.

Gabinii expeditio in

Ἀ Π Π Ι Α Ν Ο[Υ] Ἀ Λ Ε Ξ Α Ν Δ Ρ Έ Ω[Σ] Ῥ Ω Μ Α Ι Κ Ω̃ Ν Π Α Ρ Θ Ι Κ Ή.

ΜΕΤΑ' δὲ τοὺς ἐν Ι
πηΐου Συρίας ἄρχε
ρημένους, Γαβίνιος
μαίων στρατηγὸς ἐ
φθη Συρίας ἄρχειν. ὃν ἐπὶ τοὺ
ράβας ὁρμῶντα Μιθριδάτης
Παρθυαίων βασιλεὺς, ἐξελα
μένος τῆς ἀρχῆς ὑπὸ Ὀρώδου
δελφοῦ, μετῆλθεν ἐξ Ἀράβων
Παρθυαίους· Πτολεμαῖος δ'
τὸν, ὁ ἑνδέκατος Αἰγυπτίων
σιλεὺς, ἐκπεσὼν καὶ ὅδε τῆς ἀρ
μετέπεισε χρήμασιν ἀντὶ Παρθυ
ἐπὶ τοὺς Ἀλεξανδρέας ὁρμῆσαι.
κατήγαγε τὸν Πτολεμαῖον ἐπὶ τὴν

ἈΠΠΙΑΝΟΥ-ΠΑΡΘΙΚΗ'.] De Parthico hoc bello præter Appianum ſcribunt Livius Epit. 106. Plutarch. in Craſſ. Juſtin. l. 42. Eutrop. 6. c. 6. Oroſ. 6. 13. Val. Max. Plin. 2. 56. & 5. 24. Lucanus & Pro tius l. 4. El. 6.

μετέπεισε χρήμασιν ἀντὶ Παρθυαίων] Malim χρήμασι πολλοῖς, ut li tur in Syriaca hiſtoria, pag. 120. Suſpectus etiam ſit hic locus ei qui animadverterit Appianum ita præpoſitione ἀντὶ uti: ac meritò ſuſpicat ſit, tali uſum ſermone fuiſſe, ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τοὺς Παρθυαίους, ἐπὶ τοὺς Ἀ ξανδρέας ὁρμῆσαι. Sed omnem de hac ſcriptura plerique alii loci dubita nem tollunt. Adde quòd illa Syriaca hiſtoria eandem ſcripturam habet: quòd verbum ὁρμῆσαι à librario prætermiſſum fuit.

καὶ κατήγαγε τὸν Πτολεμαῖον] Scribe, κατήγαγε μετὰ τὸν Πτ. ex eoden lo il

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…ὁ Γαβίνιος, Ἀλεξανδρεῦσι πο-
…σας· ὑπὸ δὲ τῶν Ῥωμαίων
…ς ἔφυγεν, ἐπὶ τῷ ἄνευ ψηφί-
…τος ἐς Αἴγυπτον ἐμβαλεῖν ἐπὶ
…μῳ Ῥωμαίοις ἀπαισίῳ νομι-
…νῳ. ἦν γάρ τι Σιβύλλειον αὐτοῖς
…γορεῦον. ἐπὶ δὲ Γαβινίῳ μετὰ δι-
…Κράσσος ἄρξαι Σύρων, ὅτῳ
…μαχοῦντι Παρθυαίοις ἡ μεγάλη
…φορὰ γίνεται. καὶ ἐπὶ Λευκίῳ Βι-
…μετὰ Κράσσον στρατηγοῦντι Συ-
…, ἐς τὴν Συρίαν ἐσέβαλον οἱ
…θυαῖοι. Σάξα δὲ μετὰ Βίβλον ἡ-
…μένου, καὶ τὰ μέχρις Ἰωνίας ἐπέ-
…μον, ἀσχολουμένων ἔτι Ῥω-
…ων ἐς τὰ ἐπ᾽ ἀλλήλους ἐμφύλια.
…πραξαν μὲν οὐδὲν μέγα, ὅ,τι καὶ
…ον λόγου, λῃστεύουσι μᾶλλον ἢ
…εμοῦσιν ἐοικότες. ἀλλὰ τάδε μὲν
…ρον γενόμενα, ἡ Κράσσου κακο-
…γία τε καὶ συμφορά, παραγα-
…τα αὐτοὺς ἐς θάρσος ἀμήχανον,
…ὸ Ἀντωνίου συνεστάλη.

Ὅπως δὲ Κράσσος ἔσχεν ὁρμῆς
…αυτοὺς, ἄνωθεν εἰπεῖν ἄξιον. πρό-
…μὲν γὰρ ἡ τῶν ἀρχαιρεσιῶν ἔθιμος
…έρα κατὰ καιρόν· ἐσπούδον δὲ ἅμα ἐπὶ τὴν ὕπατον ἀρχὴν, ἀλλήλοις
…θέμενοι, Γάϊός τε Καῖσαρ καὶ Πομπήϊος Μάγνος, καὶ Κράσσος

cto, Gabinius à ſenatu damnatus eſt exilio, quòd inconſultis patribus Ægypto bellum intuliſſet, vetitum oraculis. nam Sibyllina carmina id diſertè caverant. Huic ſucceſſit Craſſus, qui Parthos armis laceſſens, magnam cladem accepit: poſt quem L. Bibulo Syriam obtinente, Parthi irruperunt in eam provinciam: ſub Saxa verò qui proximè ſucceſſit, excurrerunt uſque Ioniam, Romanis occupatis circa bella civilia: ſed tunc nihil memorabile geſſerunt, latronibus ſimiliores quàm hoſtibus. Verùm iſta ſecuta ſunt Craſſi cladem, ex qua illi tantam conceperant audaciam, comprimendam tandem ab Antonio.

Alexandrinos. Gabinius exilio damnatus. Bellum Sibyllinis carminibus vetitum.

Ceterùm, expeditio Craſſi digna eſt quæ repetatur altius. Quum rediret dies comitiorum conſularium, competitores fuerunt, Cajus Cæſar, Pompejus Magnus, & Marcus Craſſus: ho-

Craſſi expeditio in Parthos.

rum

…illius hiſtoriæ loco: reſpondet autem particula δὲ, quæ eſt poſt ὑπὸ, …c μὲν.

…φυγεν, ἐπὶ τῷ ἄνευ ψηφίσματος ἐς Αἴγυπτον] Male antea ſcriptum e…, ἔφυγεν ἄνευ ψηφίσματος ἐς Αἴγυπτον ἐπὶ πολέμῳ Ῥωμ. ego his ver…, ἄνευ ψηφίσματος, duas haſce voculas ἐπὶ τῷ præfixi, ac ſimul infi…ivum ἐμβαλεῖν, ad quod illæ voculæ ἐπὶ τῷ tendunt.

…ἦν γάρ τι Σιβύλλειον] Sicut hîc dicitur Σιβύλλειόν τι, ſine nominis ali…ius ſubſtantivi adjectione, ſic alibi Σιβύλλεια, ut in Annibalica hiſtoria, …μὲν τὰ Σιβύλλεια ἐπισκεπτόμενοι δέκα ἄνδρες: & aliquanto poſt hunc lo…m, ἐκέλευε τὰ Σιβύλλεια.

καὶ ἔπραξαν μὲν οὐδὲν μέγα] Suſpicor, vocem μέγα eſſe à quopiam ad…tam, exponere uno verbo ſequens loquendi genus volente.

ἀλλὰ τάδε μὲν ὕστερον γενόμενα] Quæ uno hîc membro malè comprehen…ntur, in duo ſic eſſe videntur dividenda, ἀλλὰ τάδε μὲν τὰ ὕστερον γενό…μα· ἡ δὲ Κράσσου κακοπρ.

135 rum duo poſtremi, Cicerone & Catone, aliíſque factionis adverſæ, repulſis, ut magiſtratum obtinuerunt, & prorogarunt Cæſari Galliam provinciam in aliud quinquennium: coſſ. ipſi Syriam Hiſpaniámque ſortiti ſunt. Ea ſors grata fuit o-

ὁ Μάγνος ἐπίκλην· ὅντινες Κικέ-
νά τε καὶ Κάτωνα καὶ τοὺς ἄλλ
ἀντιστασιώτας ἀπωσάμενοι, ἐ
σαντο ἐς τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐπέδο
Καίσαρι μὲν ἄλλην πενταετίαν,
εἶχεν ἀρχὴν Γαλάταις· αὐτοῖς
Πομπήϊός τε καὶ Κράσσος ἐψη
σαντο Συρίαν καὶ Ἰβηρίαν. κληρ
μ

Κάτωνα καὶ τοὺς ἄλλους ἀντιστασιώτας ἀπωσάμενοι] Mirum ſi ἀπωσάμ non ἀπωσάμενοι ab ipſo autore ſcriptum fuit.

καὶ ἐπέδοσαν Καίσαρι μὲν ἄλλην πενταετίαν] Rectius hîc ἐπέδοσαν, qui apud Plutarchum in Craſſo ἀπέδοσαν. Scimus enim ἐπιδιδόναι eſſe q ἐπὶ τοῖς ἤδη δεδομένοις διδόναι. Quinetiam quum apud Plut. hæc tant verba habeamus, ἄλλην ἀπέδοσαν πενταετίαν τῆς ἀρχῆς, paulo plenius & plicatius iſtud hic dicitur. Eſt porro animadvertendum quomodo Appia è ſuis verbis ad Plutarchi verba tranſeat, ſumens hinc initium, καὶ ἐπ σαν Καίσαρι μὲν ἄλλην πεντ. Apud Plutarchum enim hæc præcedunt, μετ' οὐ πολὺν χρόνον αὖθις ὅπλοις περιελθόντες τὸ οἴκημα, καὶ τὸν Κάτωνα ἀγορᾶς ἐκβαλόντες, καὶ τινὰς ὑποστάντας κτείναντες. quorum loco quæ præcedant, uſque ad illa, καὶ ἐπέδοσαν conſiderandum tibi relinquo.

αὐτοῖς δὲ Πομπήϊός τε καὶ Κράσσος ἐψηφίσαντο Συρίαν καὶ Ἰβηρία Ex Plutarcho poſt αὐτοῖς δὲ licet addere genitivum τῶν ἐπαρχιῶν: (qu tamen aut cui ſimilem ſubaudire ex te potes) ſed eidem viciſſim hos duos minativos dare potes, Πομπήϊός τε καὶ Κράσσος: ſimulque ab illo acci re pro una Iberia duas. nam quum hîc legamus tantùm καὶ Ἰβηρίαν, ibi bes καὶ Ἰβηρίας συναμφοτέρας. In iis autem quæ his proximè ſubjung tur, eadem omnino apud Plutarchum legis, quod ad ſenſum, non it quod ad ipſa verba attinet. Nam ita Plutarchus, κληρουμένων δὲ, Συρ ἔλαχε Κράσσος, τὰ δ' Ἰβηρικὰ, Πομπήϊος. Cui ſermoni plus gratiæ ine fateor quàm ei qui ſe apud hunc noſtrum ſcriptorem offert, in quo vel ve ἔλαβε repetitio aures quodammodo poſſit offendere. Sed viciſſim apud e ſequitur, ἦν δὲ ἀσπάσιος ἅπασιν ὁ κλῆρος: quum Plutarchus dicat ἑκ κούσιος, non autem ἀσπάσιος. quod vocabulum & ſignificantius eſt, plus gratiæ habet, ea etiam de cauſa quòd ex ipſa poeſi id mutuatus vid poſſit. Atque ut non de hoc tantùm loco ſed de aliis etiam loquar quampl rimis, qui in tota hac mutuatitia (ſi vocare ita licet) hiſtoria occurrunt, habeto, quædam interdum à noſtro Appiano, interdum à Plutarcho, elegantiùs, vel pleniùs aut contrà breviùs, dici. Sed hac ego de re monui lectorem contentus, quum nequaquam tantum ſit otii ut omnibus ejuſmo immorari locis poſſim (quorum alioqui collatio nec injucunda nec infructu ſa, ad formandum præſertim judicium, eſſe poteſt) hactenus Appiano n vare operam conſtitui, ut qui ex Plutarcho vel emendari vel augeri vel a quid lucis aut ornatus accipere poterunt, hoc adjumentum mea ex dilige tia accipiant. Neque tamen ea ſolùm illi adjumenta δώσω quæ ex Plutarch ſumi poterunt, ad quorundam locorum emendationem aut expoſitione quod attinet (ut taceam de illis quæ apud interpretes corrigam, aut eoru interpretationi, ab iis prætermiſſa, adjiciam) ſed ipſe quoque οἴκοθεν n pauca ἐπιδώσω.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ἡ, Συρίαν μὲν ἔλαβε Κράσ-
Πομπήϊος δ' ἔλαβεν Ἰβηρίαν
παράσιος ἅπασιν ὁ κλῆρος.
ῶν πολλοὶ Πομπήϊον ἐβούλοντο
κρὰν εἶναι τῆς πόλεως, καὶ Πομ-
, ἐρῶν τῆς γυναικὸς, αὐτόθι
λὰ διατρίβειν ἔμελλε. Κράσ-
ὑπὸ χαρᾶς εὐθὺς ἐκπεσόν-
κλήρῳ καταφανὴς ἦν, οὐδὲν
μα λαμπρότερον ἑαυτῷ γε-
τοῦ παρόντος ἡγούμενος· ὡς
ἡσυχίαν ἄγειν, πρὸς δὲ τοὺς
τεις πολλὰ κενὰ καὶ μειρακιώ-
ειν, παρ' ἡλικίαν τὴν ἑαυτοῦ
σιν, ἥκιστα κομπαστὴς ἦν ἢ
ος ἐν τῷ βίῳ γεγονώς· τότε δὲ
ρός κομιδῇ καὶ διεφθαρμένος,
ρίαν οὐδὲ Πάρθους ὅρον ἐποιεῖ-
εὐπραξίας, ἀλλὰ ὡς παιδιὰν
κινῶν τὰ Λουκούλλου πρὸς Τι-
ην, καὶ Πομπηΐου πρὸς Μιθρι-
ην, ἄχρι Βακτρίων καὶ Ἰνδῶν καὶ
θαλάσσης ἀνῆγεν ἑαυτὸν ταῖς
σι. καίτοι τῷ γραφέντι περὶ τού-
ῳ Παρθικὸς πόλεμος οὐ προσῆν·

mnibus. nam & populo placebat Pompeium non abeſſe ab urbe longius, & Pompeius, ut uxorius, in ea manſurus erat plurimùm. Nec Craſſius mox ut ſortitus eſt provinciam ſuam, diſſimulavit gaudium, putans nihil unquam ſibi accidiſſe felicius, & tantùm non geſtiens. apud familiares autem multa vana effundebat & juvenilia, præter ætatem ac ingenium, alioquin tota vita nec ſuperbus nec jactator. Tunc verò ſupra modum elatus & depravatus affectibus, non de Syria Parthiáque tantum ſibi prædeſtinabat victoriam, ſed luſum jocúmque exiſtimans, Tigranem à Lucullo victum, à Pompeio Mithridatem, uſque Bactros & Indos Orientalémque Oceanum proferebat ſpes improbas: quamvis in lege de provinciis non erat adſcriptum bellum Parthicum. Sciebant autem omnes

Pompeius uxorius.

Craſſi ſpes & propoſitum.

μόλις ἡσυχίαν ἄγειν] Locus hic unus ex iis eſt in quos meam lectori o-
n ſum pollicitus. E Plutarcho enim emendari poteſt, quædam neceſſa-
ldendo: quum apud eum legamus, ὡς μόλις ἐν ἀλλοτρίοις καὶ πολλοῖς
ίαν ἄγειν, πρὸς δὲ τοὺς συνήθεις π. Ubi pulchram habemus antitheſin
ἀλλοτρίων καὶ πολλῶν, & eorum qui συνήθεις vocantur. Eſtque ita red-
us hic locus, *adeo ut apud alienos homines, & qui è vulgo erant, vix ſi-
oſſet, apud familiares autem multa inania & juvenilia effunderet.* Niſi
malit, *multa vana* (vel *futilia*) *juvenum more effunderet.* Neque enim
um quin κενὰ ſcribere oporteat, non καινά: quod legens Xylander,
it, *at apud domeſticos nova multa & puerilia jactitabat.* Sed nec placet
ήθεις reddi *domeſticos:* quum multi ſint συνήθεις id eſt familiares, qui
en non ſunt domeſtici. At Cruſerius *interiores* vertit: quem etiam mi-
eſt non potius *familiares* dixiſſe. Idem vocem ἀλλοτρίους non dubitavit
ος interpretari (at videri certè poſſit Latinitas hunc etiam nominis iſtius
n admittere) ſed maluit tamen alter *nihil ad ſe attinentes homines* dicere.
apud Plutarchum pro πολλοῖς ſcribendum puto τοῖς πολλοῖς, quum *vul-*
ſignificare velit.

ἥκιστα κομπαστὴς ἦν ἢ φορτικὸς] Expunge particulam ἦν.

Παρθικὸς πόλεμος οὐ προσῆν] Apud Plut. valde diverſa ſcriptura eſt,
quum

Atejus tribunus pl. obſiſtere vult Craſſi propoſito.

omnes Craſſum in eam prædam inhiare: & Cæſar ex Gallia ſcribens, laudabat ejus propoſitum, adhortans ut pergeret. Quumque Atejus tribunus pleb. pararet inhibere ejus exitum, & multi unanimiter indignarentur, hominibus innocentibus & pacatis arma inferri, extimuit Craſſus, rogavitque Pompeium ut ſe deduceret: erat enim magna illius apud vulgum autoritas. Tunc quoque multis paratis reclamare ac ſiſtere, Pompeius hoc animadvertens, hilari vultu eos ſedabat, ita ut ſilerent & tranſeuntibus cederent: ſolus Atejus occurrens, primùm voce cohibebat, denuntians ne procederet: deinde apparitorem juſſit, detineret eum, injectis manibus. Verùm id collegis tribuni non permittentibus, apparitor Craſſum miſſum fecit:

ἤδεσαν δὲ πάντες ὅτι πρὸς τοῦ Κράσσος ἐπτόητο. καὶ Καῖσαρ ‹ Γαλατίας ἔγραφεν αὐτῷ, τὴν ‹ μὲν ἐπαινῶν, καὶ παροξύνων ἐπὶ πόλεμον. ἐπεὶ δὲ δημάρχων Ἀτήϊ‹ ἔμελλε πρὸς τὴν ἔξοδον ἐναντιώσεσ‹ καὶ συνίσταντο πολλοὶ, χαλεπαίνοντ‹ εἴ τις ἀνθρώποις οὐδὲν ἀδικοῦσιν, ἀλ‹λὰ ἐνσπόνδοις, πολεμήσων ἄπεισ‹ δείσας ὁ Κράσσος, ἐδεήθη Πομ‹πηΐου παραγενέσθαι καὶ συμπροπέμ‹ψαι. μέγα τι γὰρ ἦν ἐκείνου τὸ πρὸ‹ τὸν ὄχλον ἀξίωμα. καὶ τότε παρε‹σκευασμένους πολλοὺς ἐνίστασθαι ‹ καταβοᾶν ὁρώμενος πρὸ αὐτοῦ φαιδρῷ τῷ βλέμματι καὶ προσώπ‹ κατεπράϋνεν ὁ Πομπήϊος, ὥστε ‹ πείκειν σιωπῇ δι᾽ αὐτῶν προ‹ σιν. ὁ δὲ Ἀτήϊος ἀπαντήσας, πρῶ‹τον μὲν ἀπὸ φωνῆς ἐκώλυε, καὶ δι‹εμαρτύρατο μὴ βαδίζειν· ἔπειτα ὑπηρέτην ἐκέλευσεν ἁψάμενον σώματος κατέχειν. ἄλλων δὲ δ‹ημάρχων οὐκ ἐώντων, ὁ μὲν ὑπηρέτης ἀφῆκε τὸν Κράσσον· ὁ δὲ Ἀ‹τήϊ‹

quum πάρθικος πόλεμος, non Παρθικὸς πόλεμος, apud eum ſcriptum ſ‹ ſed Plutarchi exemplar ex Appiano hîc emendari debere, omnes, ut opinc‹ mecum fatebuntur.

ὅτι πρὸς τοῦτο] Ita quidem & apud Plut. τοῦτο legimus, ſed apud utru‹que τοῦτον (ut opinor) reponere debemus: ſubaudientes τὸν πόλεμον.

καὶ καταβοᾶν ὁρώμενος] Malè interpres ita hunc locum vertit ut ſi ὁρώ‹μενος pro ὁρῶν dictum eſſet: quum dicatur de Pompejo, qui eo ipſo qu‹ ante Craſſum incedens conſpiciebatur, multos qui reclamare & reſiſtere p‹arati erant, ſedabat, præſertim quum accederet in eo & vultus jucunda ‹omnibus hilaritas. Eſt igitur interpungendum poſt καταβοᾶν. Sed quum ‹ dativi βλέμματι & προσώπῳ cum verbo κατεπράϋνεν jungantur, apud Plu‹ per interpunctionem ſeparantur, & cum ὁρώμενος πρὸ αὐτοῦ junguntu‹ Quod minus placet.

ὥστε ὑπείκειν σιωπῇ δι᾽ αὐτῶν προσιοῦσιν] Quamvis & apud Plut. legat‹ προσιοῦσιν, muto in προϊοῦσιν.

καὶ διεμαρτύρατο] Scribe διεμαρτύρετο, & verſu ſeq. ἐκέλευεν.

ὁ μὲν ὑπηρέτης ἀφῆκε τὸν Κράσσον.] Contrarium dicitur à Plutarcho, ‹ ſequamur hanc quam apud eum habemus lectionem, ὁ μὲν ὑπηρέτης ‹ ἀνῆκε τὸν Κράσσον. id eſt, *Craſſum haud dimiſit.* ſive, *haud miſſum fecit.* quu‹ hic Appianus miſſum feciſſe dicat. Sed pro noſtra lectione faciunt quæ ſ‹ quuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…προσεδρεύων ἐπὶ τὴν πύλην, … ἐσχαρίδα καιομένην. καὶ τοῦ … ου γινομένου κατ᾽ αὐτὸν, ἐ-… μιῶν καὶ κατασπένδων, ἀρὰς … ο δεινὰς μὲν αὐτὰς καὶ φρικώ-… δεινοὺς δὲ τινὰς θεοὺς καὶ ἀλλο-… ἐπ᾽ αὐταῖς καλῶν καὶ ὀνομά-… κότας φησὶ Ῥωμαῖοι τὰς ἀ-… ἀποθέτους οὕτως καὶ παλαιὰς, … ἔχειν δύναμιν, ὡς περι-… μηδένα τῶν ἐνσχεθέντων αὐ-… ραικῶς δὲ πράσσειν καὶ τὸν χρη-… ν. ὅθεν οὐκ ἐπὶ τοῖς τυχοῦ-… ντας, οὐδ᾽ ὑπὸ πολλῶν ἐγεί-… καὶ τότε οὖν ἐμέμφοντο τὸν Ἀ-… εἰ δι᾽ ἣν ἐχαλέπαινε τῷ Κράσ-… λιν, εἰς αὐτὴν ἀρὰς ἀφῆκε, … ιδαιμονίαν τοσαύτην.

… δὲ Κράσσος ἐς Βρεντέσιον ἐλ-… ἔτι ἀστατούσης χειμῶνι τῆς θα-… ς, οὐ περιέμεινεν, ἀλλ᾽ ἀν-… καὶ συχνὰ τῶν πλοίων ἀπέβα-… ὼ δὲ ἄλλην ἀναλαβὼν δύνα-… πείγετο πεζῇ διὰ Γαλατίας. … δὲ τὸν βασιλέα Δηϊόταρον, πά-… όντα γηραιὸν ἤδη, κτίζοντα δὲ … όλιν, ἐπέσκωψεν, εἰπὼν, Ὦ … σιλεῦ, δωδεκάτης ὥρας οἰ-… δομεῖν ἄρχῃ. γελάσας δὲ ὁ Γα-… της, Ἀλλ᾽ οὐδὲ αὐτὸς (εἶπεν)

136

Atejus verò ad portam accurrens, poſuit ibi ardentem foculum: & Craſſo prætereunte ſuffitum faciens libánſque inſuper, diris eum devovebat execrationibus, nova & horrenda nomina deorum invocans. Eas execrationes ſecretas & priſcas Romani talem vim putant habere, ut nemo ſic devotus poſſit evadere: imò nec illi qui devovet, bene cedere. quamobrem non temerè his utuntur: & multi tunc Atejum incuſabant, quòd reipubl. amore Craſſo infenſus, civitatem in metum ac ſuperſtitionem conjecerit.

Atejus Craſſum proficiſcentem diris devovet.

Vis execrationum.

Ille tamen Brundiſium profectus, mari per hyemem nondum admittente navigia, non expectavit, & non paucas naves amiſit tempeſtatibus: è reliquis expoſitum militem terreſtri itinere duxit per Galatiam. Ubi quum inveniſſet regem Deiotarum, admodum ſenem, novam urbem condere, cavillans, O rex, inquit, duodecima hora ædificare incipis: tum ille arridens, Ne tu quidem, imperator, quantum video,

Deiotarus rex.

Deiotarum Craſſus facetè ridet.

Craſſum Deiotarus.

… Ἀτήϊος προσεδρεύων] Scribe προσδραμών.

… ασου γενομένου κατ᾽ αὐτὸν] Apud Plut. non leguntur hæ duæ voces. … ὐτῷ: ſed ex vet. quodam exemplari margini adſcripſi κατ᾽ αὐτὴν: … nomen ad ἐσχαρίδα referatur.

… ὰς ἐπηρᾶτο δεινὰς] Apud Plut. αὐτάς. ut ſit ſenſus, quæ per ſe quidem … δειναί· verùm huc accedebat quòd etiam dii quidam δεινοὶ illis inter-… bantur. Neuter interpres tamen quidquam tale repræſentavit.

… ᾽ ὑπὸ πολλῶν ἐγείρεσθαι.] Suſpectum mihi erat verbum hoc ἐγείρεσθαι. … tequam apud Plut. inveniſſem ἀρᾶσθαι: quod ſubſtituendum cenſeo, … aſi in paſſ. ſignificatione parum uſitatum eſſe non ignorem.

… ᾽ ἀνήχθη] Interpres omiſit interpretationem harum vocum, ἀλλ᾽ ἀ-… ο. id eſt, ſed ſolvit. Intellige autem ut dicitur de navigantibus, vel … s navigare incipientibus.

ἦς

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

deo, matutinus contra Parthos proficiſceris. Exceſſerat jam Craſſus annum ſexageſimum, plus tamen quàm pro ætate ſenii vultu præferens. Ubi verò pervenit in provinciam, primùm ſpei ſatis reſpondebant negotia: nam extructo ponte facilè ac tutò trans Euphratem duxit exercitum, multáſque civitates Meſopotamiæ deditione in fidem accepit. Unam, in qua tyrannus erat Apollonius, propter occiſos ibi centum milites, admoto exercitu expugnavit ac diripuit, & incolas ejus ſub haſta vendidit: Zenodotiam Græci vocabant. Paſſus deinde imperatorem ſe appellari ab exercitu, magnum exiſtimationis detrimentum accepit, quaſi contentus hac victoria majores non ſperaret. Diſpoſitis deinde per dedititias urbes præſidiis, quorum numerus erat VII. M. peditum, mille equites, ipſe in hyberna rediit in Syriam: in quibus filium excepit à Cæſare venientem è Gallia, ornatum donis militaribus, & adducentem lectos mille equites. Atque hoc ſecundum poſt temerè ſuſceptam

Tyrannus Apollonius.

Zenodotia expugnata: incolæ ſub haſta venditi.

137

„ ὦ αὐτοκράτωρ, ὡς ὁρῶ,
„ λίαν ἐπὶ Πάρθους ἐλαύνεις.
δὲ ὁ Κράσσος ἐξήκοντα μὲν ἔτη
παραλλάττων, πρεσβύτερος δὲ τ
ψιν ἢ καθ᾽ ἡλικίαν. ἀφικόμ
αὐτὸν ἐδέξατο τὰ πράγματ
ἐλπίδος ἀξίως τὸ πρῶτον.
ἔζευξε ῥᾳδίως τὸν Εὐφράτην
διήγαγε τὸν στρατὸν ἀσφαλῶς·
λεις πολλὰς ἐν τῇ Μεσοποτ
κατέσχεν, ἑκουσίως προσθεμένας
μιᾷ δὲ, ἧς Ἀπολλώνιος ἐτυρ
στρατιωτῶν ἑκατὸν ἀναιρεθέντ
ἐπαγαγὼν τὴν δύναμιν αὐτοῖς
κρατήσας, διήρπασε τὰ χρήμ
καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀπέδοτο· Ζ
δοτίαν ἐκάλουν τὴν πόλιν οἱ
λῆνες. ἐπὶ ταύτης δὲ ἁλούσης
ξάμενος αὐτοκράτωρ ὑπὸ τ
τιᾶς ἀναγορευθῆναι, πολλ
φλεν αἰσχύνην, καὶ ταπεινὸς ἐ
καὶ περὶ τὰ μείζονα δύσελπι
τῳ πλεονεκτήματι μικρὸν ἠγαπ
ἐμβαλὼν δὲ φρουρὰς ταῖς πρ
κεχωρηκυίαις πόλεσιν, ὧν ἀριθμ
ἑπτακισχίλιοι πεζοὶ, χίλιοι δ
πεῖς, ἀνεχώρησεν αὐτὸς, ἐ
ρίαν διαχειμάσων. καὶ δεξά
αὐτόθι τὸν υἱὸν ἥκοντα παρὰ Κ
ρος ἐκ Γαλατίας, αὐτόν τε
σμημένον ἀριστείοις, καὶ χιλίους
πέας ἐπιλέκτους ἄγοντα, τοῦτο πρῶτον ἁμαρτεῖν ἔδοξεν ὁ Κράσ

ἧς Ἀπολλώνιος ἐτυράννει] Particula τὶς ex Plutarcho addenda eſt Ἀπολλώνιος, qua oſtendit ſe de Apollonio quodam loqui, haud om noto. Quo magis mirum eſt hanc particulam & à Cruſerio & à Xylan ſuis interpretationibus contextam fuiſſe.

ἐπὶ ταύτης δὲ ἁλούσης] Sic & apud Plut. (niſi quòd particula δὲ omit ἐπὶ ταύτης ἁλούσης. ut intelligamus fuiſſe ſalutatum imperatorem in e urbe poſtquam capta fuit. Alioqui ἐπὶ ταύτῃ δ᾽ ἁλούσῃ ſcribendum cabar.

καὶ δεξάμενος αὐτόθι τὸν υἱὸν] Scribendum puto δεξόμενος, (et & Plutarch. habeat δεξάμενος) quod cohæreat cum διαχειμάσων.

τοῦτο πρῶτον ἁμαρτεῖν ἔδοξεν] Non poſſum aſſentiri noſtro interpre

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

...νε τὴν ϛρατείαν αὐτὴν μέγιϛον
...ημα τῶν γινομένων, ὅτι πρό-
...ρεῖν δέον, ἔχεσθαί τε Βαβυ-
... καὶ Σελευκείας, δυσμενῶν ἀεὶ
...ις πόλεων, χρόνον ἔδωκε τοῖς
...ίοις παρασκευῆς. ἔπειτα τὰς
...ρία διατριβὰς ᾐτιῶντο, χρη-
...κὰς μᾶλλον οὔσας ἢ ϛρατηγι-
...ὐ γὰρ ὅπλων ἀριθμὸν ἐξετά-
...ὐδὲ γυμνασίων ποιούμενος ἀ-
...ς, ἀλλὰ προσόδους πόλεων ἐκ-
...ούμενος, καὶ τὰ χρήματα τῆς
...ς πόλει θεοῦ ϛαθμοῖς καὶ τρυ-
... μεταχειριζόμενος ἐπὶ πολλὰς
...ς, ἐπιγράφων δὲ καὶ δήμοις καὶ
...σαις ϛρατιωτῶν καταλόγους, εἶ-
...νιεὶς ἀργύριον διδόντας, ἠδόξει
...τεφρονεῖτο.

...ίνεται δὲ πρῶτον αὐτοῦ σημεῖον
...τῆς θεοῦ ταύτης, ἣν οἱ μὲν Ἀφροδί-
... οἱ δὲ Ἥραν, οἱ δὲ τὰς ἀρχὰς
...πέρματα πᾶσιν ἐξ ὑγρῶν πα-
...σαν αἰτίαν καὶ φύσιν νομίζουσιν.
...των γὰρ ἐκ τοῦ ἱεροῦ, πρῶτος
...άλη κατὰ τὰς θύρας ὁ νεανίας ὁ

expeditionem Craſſi grave erratum viſum eſt, quòd quum debuiſſet procedere ad Babylonem & Seleuciam, civitates Parthis ſemper infenſas, tempus apparandi ſe dedit hoſtibus. Mora quoque in Syria reprehenſione non caruit, exactori magis quàm imperatori conveniens: non enim comparandis armis tempus impenſum eſt, aut exercendo militi: ſed ſupputabat civitatum reditus, & ſacras deæ pecunias in Hierapoli pondere ac menſura examinabat per aliquot dies: populis quoque ac regulis milites imperans, mox remittebat eis militiam accepta pecunia: atque ita in contemptum veniebat.

Craſſi grave erratum.

Craſſus exactor pecuniarum potius quàm imperator.

Hierapolis.

In hujus deæ templo (quam quidam Venerem, quidam Junonem putant, quidam Naturam ex humore proſeminantem omnia) primum ei prodigium oblatum eſt: exeuntibus enim Craſſis,

Prodigium.

...um *erratum* dicenti, non *primum*, ſequendo quam & hîc & apud Plu...num ſcripturam habemus. Nam quod primum eſt poſt aliud quoddam, ...antùm ſecundum: at quod ſecundum poſt aliud, pro tertio haberi, no... cuivis eſſe poteſt. Vide tamen & annotationem quandam in ſinem pa... 140.

... γε τὴν ϛρατείαν αὐτὴν] Malè apud Plut. ϛρατιὰν pro ϛρατείαν legi... & μεγίϛων ἁμαρτημάτων pro μέγιϛον ἁμάρτημα τῶν. Sed & aliud men... valde parvo intervallo ſequitur, δέχεσθαι pro ἔχεσθαι: quod jam à me ...veteri fuerat exemplari repoſitum.

...ἠδόξει καὶ κατεφρονεῖτο.] Non video quid neceſſe ſit addere poſt κατεφρο... pronomen τούτοις: quod tamen apud Plut. legitur.

... δὲ τὰς ἀρχὰς καὶ σπέρματα] Scribe τὴν τὰς ἀρχὰς καὶ σπ. vel τὴν ἀρ..., ut apud Plutarchum.

...τίαν καὶ φύσιν νομίζουσιν.] Non facilè crediderim, Appianum poſt νομί...σιν, hæc quæ apud Plut. habemus, prætermiſiſſe, καὶ τὴν πάντων εἰς ...ρώπους ἀρχὴν ἀγαθῶν καταδείξασαν. id eſt, *& quæ omnium quæ in homi... conferuntur bonorum principium oſtendit.* vel, *omnium quæ ad homines per...niunt bonorum.* Sed interpretes hunc locum perinde verterunt acſi ἀνθρώ...ποις, non εἰς ἀνθρώπους, ſcriptum eſſet.

μετρια-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Craſſis, junior procidit in foribus, & mox ſuper eum ſenior. Convocantem deinde ex hybernis copias, legati ab Arſace adeunt, pauca afferentes in hanc ſententiam: Si populus Romanus eum exercitum miſiſſet, bellum fore quod non finiatur niſi alterius partis exitio: quòd ſi vera fama eſſet, Craſſum invita patria proprii lucri cauſa Parthis arma inferre, & occupare ditionem alienam, temperaturum ſibi Arſacen, & miſeratione ætatis Craſſi Romanos dimiſſurum, qui in obſidio magis ſint quàm in præſidio. Quumque Craſſus ſatis arroganter diceret, reſponſurum ſe Seleuciæ, ridens princeps legationis Vagiſes, & volam manus protendens, inquit, Citius hîc pili enaſcentur, Craſſe, quàm tu videbis Seleuciam. ſic legati

Legati ab Arſace ad Craſſum miſſi.

Craſſi arrogans reſponſum.

Vagiſes, princeps legationis, quid Craſſo reſpondeat.

Κράσσος, εἶτα ἐπ' αὐτῷ περιπεσὼν ὁ πρεσβύτερος. ἤδη δὲ τὰς δυνάμεις ἐκ τῶν χειμαδίων συναθροίζοντος αὐτοῦ, πρέσβεις ἀφίκοντο παρὰ Ἀρσάκου, βραχύν τινα λόγον κομίζοντες. ἔφασαν γὰρ, εἰ μὲν ὑπὸ Ῥωμαίων ὁ στρατὸς ἀπέσταλται, πόλεμον αὐτοῖς ἄσπονδον εἶναι, καὶ ἀδιάλλακτον· εἰ δὲ τῆς πατρίδος ἀκούσης (ὡς πυνθάνονται) Κράσσος ἰδίων ἕνεκα κερδῶν ὅπλα Πάρθοις ἐπενήνοχε, καὶ χώραν κατείληφε, μετριάζειν Ἀρσάκην· καὶ τὸ μὲν Κράσσου γῆρας οἰκτείρειν, ἀφιέναι δὲ Ῥωμαίοις τοὺς ἄνδρας ἐμφρούρους μᾶλλον ἢ φρουροῦντας. πρὸς ταῦτα Κράσσου κομπάσαντος, ὡς ἐν Σελευκείᾳ δώσει τὰς ἀποκρίσεις, γελάσας ὁ πρεσβύτατος τῶν πρέσβεων Οὐαγίσης, καὶ τῆς χειρὸς ὑπτίας δείξας τὸ μέσον, Ἐντεῦθεν (εἶπεν ὦ Κράσσε, φύσονται) τρίχες πρότερον, ἢ σὺ ὄψει Σελεύκειαν. οὕτω

μὲν οὐ

μετριάζειν Ἀρσάκην.] Primo aſpectu videri poſſit mutandum præſens ho[c] verbum *μετριάζειν* in futurum *μετριάσειν*: ſed conſiderandum eſt, ſequ[...] duo quæ præſentis itidem temporis ſunt, *οἰκτείρειν* & *ἀφιέναι*: in quibus no[n] perinde facilis lapſus fuerit. Videmus tamen, duos interpretes futuri tem[-] poris verbo uſos eſſe, vel potius verbis: quum & duo ſequentia per futu[-] rum extulerint. Ceterùm pro verbo *μετριάζειν* habet Sigiſmundi interpre[-] tatio, *temperaturum ſibi*: at Cruſeriana, *acturum moderate*. Xylander reti[-] nuit quidem præſens tempus in ſua interpretatione, ſed novo loquendi ge[-] nere (mihi quidem certè novo) uſus eſt. vertit enim, *mediocri animo ferre* Ego *μετριάζειν* eſſe puto quod Latini dicunt Moderatione uti, ſive Mode[-] rationem adhibere.

ἀφιέναι δὲ Ῥωμαίοις τοὺς ἄνδρας] Libenter adjecerim ex Plut. *οὓς ἔχει* poſ[t] *ἄνδρας*. Sed idem habet *φρουρουμένους*, non *ἐμφρούρους*: quod idem valet quidem, ſed minus uſitatum eſt. Variè autem reddiderunt hoc dictum in[-] terpretes, non ſenſu, ſed verbis. Cruſerius ita, *quos obſeſſos teneat potius quàm in præſidiis locatos*. Sigiſmundus autem, *qui in obſidio magis ſint quàm in præſidio*. At Xylander, addens etiam aliquid de ſuo, (qua de re moneo, nequis eum aliud ſequutum exemplar exiſtimet) *qui in Meſopotamia incluſ[i] verius quàm in præſidio poſiti detineantur*. Verùm Sigiſmundus, magis quàm reliqui duo, ſi non ſermonis Græci gratiam æquavit, at certè ad eam prop[e] acceſſit. Sed poſſit tamen fortaſſe aliqua interpretatio propius accedere.

Ὁρῶ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ιῶ ἀπήλαυνον ὡς βασιλέα Ὀ-
ην, πολεμητέα φράσοντες. ἐκ δὲ
πόλεων ἃς ἐφρούρουν Ῥωμαῖοι
Μεσοποταμίας, παραβόλως π-
διεκπεσόντες, ἄξια φροντίδων
ήγγελον, αὐτόπται μὲν γεγονότες τοῦ
θους τῶν πολεμίων, καὶ τῶν ἀγώ-
οὓς ἠγωνίσαντο προμαχόμενοι
πόλεσιν. οἷα δὲ φιλεῖ, πάντα
ς τὸ δεινότερον ἐξαγγέλλοντες, ὡς
νικτοι μὲν οἱ ἄνδρες, διώκοντες,
πτοι δὲ, φεύγοντες. βέλη δὲ
ινὰ προθέοντα τῆς ὄψεως, καὶ
ν ὀφθῆναι τὸν βάλλοντα, χωροῦν-
διὰ τοῦ προστυχόντος. τῶν δὲ κα-
φράκτων ὅπλων, τὸ μὲν διὰ
ντὸς ὠθεῖσθαι, τὸ δὲ πρὸς μη-
ἐνδιδόναι πεποιημένον. ταῦτα τῶν
πιωτῶν ἀκουόντων τὸ θράσος ὑ-
ρειπε. πεπεισμένοι γὰρ οὐδὲν Ἀρ-
ίων διαφέρειν Πάρθους, οὐδὲ
ππαδοκῶν, οὓς ἄγων καὶ φέρων
ύκολλος ἀπεῖπε· καὶ τοῦ πολέμου
χαλεπώτατον ἡγούμενοι μακρὰν
ν ἔσεσθαι, καὶ δίωξιν ἀνθρώπων ἐς
ρας οὐκ ἀφιξομένων· παρ' ἐλπί-
ἀγῶνα καὶ κίνδυνον μέγαν προσ-
ίκων, ὥστε καὶ τῶν ἐν τέλει τινὰς
θαι δεῖν ἐπισχόντα Κράσσον, αὖ-

abierunt, Orodi regi bellum nuntiaturi. Ceterùm præſidiarii quidam, qui magno periculo è Meſopotamia ſugerant, majorem curam incuſſerunt, nuntiantes multitudinem hoſtium, quam ipſi viderant, & labores quos in defendendis civitatibus pertulerant: & exaggerando, ut mos eſt, omnia, negabant poſſe quenquam aut perſequentibus illis evadere, aut fugientes aſſequi: miſſilia gentis priuſquam aſpectu præcaveri poſſint, ferire, & penetrare quicquid attigerint: cataphractos tutos eſſe ab omni vulnere, quum telis eorum nihil ſit acutius. Hæc audientes milites remittebant audaciam: perſuaſi enim hunc hoſtem nihil differre ab Armeniis & Cappadocibus, quos Lucullus uſque ad laſſitudinem deprædatus fuerat: & rati ſummam laboris eſſe, itineris longitudinem, & perſecutionem hominum repugnare non audentium, præter opinionem certamen magnum ac periculoſum exſpectabant, adeo ut etiam priores exercitus cenſerent cohibendum Craſſum, & de ſumma rerum 138

Arma Parthorum.

Ὀρόδην] Apud Plut. Ὑρώδην, non Ὀρώδην, legimus.
οὓς ἠγωνίσαντο προσμαχόμενοι ταῖς πόλεσιν.] Literam σ, quam te ut ex
rticipio προσδραμὼν (in primo verſu pag. 136.) detraheres, monui, con-
ut huic προμαχόμενοι apponas moneo. Sicut enim illic ex προσδραμὼν
ri debet προδραμὼν, ita hic προσμαχόμενοι ex προμαχόμενοι. Siquidem
conſtructionem quidem ſibi convenientem iſta vox habet.
τὸ μὲν διὰ παντὸς ὠθεῖσθαι] Sequens lectionem quæ apud Plutarchum
ſtat, τὸ μὲν & τὸ δὲ muto in τὰ μὲν & τὰ δέ: ideóque & πεποιημένον
πεποιημένα.
τὸ θράσος ὑπήρειπε.] Miror unde tam inſolens verbum, & quod pro-
modum dithyrambos redolet, ὑπήρειπε: præſertim quum legatur apud
utarchum ὑπέπιπτε: quod non minus uſitatum quàm huic loco eſt ac-
mmodatum.

rerum conſultandum amplius: vates quoque clàm ſubmonebant, exta nihil læti portendere, nec poſſe Craſſum litare. At ille nec hos audivit, nec quenquam alium, niſi eos qui hortabantur ut ſtrenuè pergeret. Inter quos non minima fuit Artabazis Armeniorum regis autoritas: venit enim in caſtra cum ſex millibus equitum, qui vocabantur cuſtodes regis & comites: pollicebatur autem alia loricatorum decem millia, & triginta millia peditum ſuo ſumptu viventium: perſuaſitque ut Craſſus per Armeniam in Parthiam irrumperet: ductum enim milites per viam commodam, ipſo præbente copioſè omnia: & tutò iturum per montes colléſque continuos & loca equitatui difficilia: in quo ſolo vires Parthorum conſiſterent. Ille verò promptam regis voluntatem & ſplendorem apparatus laudavit non mediocriter: iturum ſe tamen dixit per Meſopotamiam, ubi relictos haberet multos fortes viros Romani nominis. Poſthæc Armenius abiit.

Exta nihil læti Craſſo portendentia.

Artabazes hortatur Craſſum ad bellum Parthicum, fértque auxilium.

θις ὑπὲρ τῆς γνώμης ὅλων προ- θεσθαι. ἡσυχῇ δὲ παρεδήλουν καὶ μάντεις ὡς ἀεὶ πονηρὰ σημεῖα : δυσέκθυτα προφαίνοιτο τῷ Κρ- σῳ διὰ τῶν ἱερῶν. ἀλλ᾽ οὔτε τού- προσεῖχεν, οὔτε τοῖς ἕτερόν τι πα- ἐπείγεσθαι παραινοῦσιν. οὐχ ἥκιστα αὐτὸν Ἀρταβάζης ὁ Ἀρμενίων βα- λεὺς ἐπέῤῥωσεν. ἦλθε γὰρ ἐς τὸ στ- τόπεδον μετὰ ἑξακισχιλίων ἱππέων. οὗτοι μὲν ἐλέγοντο φύλακες καὶ πρ- πομποὶ βασιλέως· ἑτέρους δὲ μ- ρίους ὑπισχνεῖτο καταφράκτους, τρισμυρίους πεζοὺς οἰκοσίτους. πεῖθε δὲ Κράσσον ἐμβαλεῖν δι᾽ Ἀ- μενίας ἐς τὴν Παρθίαν. οὐ γὰρ μ- νον ἐν ἀφθόνοις τὴν στρατιὰν δι- ξειν αὐτοῦ παρέχοντος, ἀλλὰ πορεύεσθαι δι᾽ ἀσφαλείας ὄρη πολ- καὶ λόφους συνεχεῖς, καὶ χωρία δ- ιππα πρὸς τὴν ἵππον (ἣ μ- Πάρθων ἀλκὴ) προβαλλόμενον. δὲ τὴν μὲν προθυμίαν αὐτοῦ καὶ λαμπρότητα τῆς παρασκευῆς οὐ τελέως ἠγάπησε· βαδιεῖσθαι δὲ διὰ Μεσοποταμίας, ὅπου πολ- καὶ ἀγαθοὺς Ῥωμαίων ἄνδρας α- λιπεν. ὁ μὲν οὖν Ἀρμένιος ἐπὶ τού- ἤλαυνε· τῷ δὲ Κράσσῳ διαβι- ζοντι τὴν στρατιὰν κατὰ τὸ ζεῦγμ-

Omnia malum

Craſſo verò per pontem traducenti obſtrepebant immaniter in

πολ

ἀλλὰ καὶ πορεύεσθαι δι᾽ ἀσφαλείας ὄρη πολλά.] Quis mihi non aſſentiat πορεύσεσθαι ſcribenti? præſertim quum διάξειν præcedere videat? Sed men & apud Plutarchum πορεύεσθαι legitur. Sic autem & alia quædam m da utriuſque horum ſcriptorum exemplaria ita occuparunt, ut etiam in pertinaciter hæſerint. Eorum eſt etiam προσιοῦσιν pro προϊοῦσιν, de monui in paginam 135.

ὁ μὲν οὖν Ἀρμένιος ἐπὶ τούτοις ἤλαυνε.] Scribo ἀπήλαυνε, ut apud P legitur.

κατὰ τὸ ζεῦγμα] Valde fallitur hic Sigiſmundus, vocem Ζεῦγμα, eſt nomen urbis Syriæ, exiſtimans pro ponte accipi. Alioqui & ζεῦγμα ποταμοῦ legi fateor pag. quæ hanc excipit.

ὀρνί-

ται μὲν ὑπερφυεῖς βρονταὶ πε-
ριήγνυντο, πολλὰ δὲ κατήστρα-
ἐναντία τῷ στρατῷ. πνεῦμα
φὲς καὶ πρηστῆρι μεμιγμένον ἐ-
εντος αὐλοῦ κατὰ τῆς σχεδίας,
ἔρηξε πολλὰ καὶ συνέτριψεν. ἐ-
τη δὲ καὶ κεραυνοῖς δυσὶν ὁ χῶρος
ατοπεδεύειν ἔμελλον. ἵππος δὲ
ατηγικῶν ἐπιφανῶς κεκοσμη-
, βίᾳ συνεπισπάσας τὸν ἡνιο-
εἰς τὸ ῥεῖθρον ὑποβρύχιος ἠ-
θη. λέγεται δὲ καὶ τῶν ἀετῶν ὁ
τος ἀρθεὶς, ἀπ' αὐτομάτου με-
αφῆναι. πρὸς δὲ τούτοις, συνέ-
μετὰ τὴν διάβασιν μετρουμέ-
τὰ ἐπιτήδεια τοῖς στρατιώταις,
τον πάντων δοθῆναι φακοὺς καὶ
αν· ἃ νομίζουσι Ῥωμαῖοι πέν-
, καὶ προτίθενται τοῖς νεκυΐοις.
ς τε Κράσσου δημηγοροῦντος,
σε φωνὴ δεινῶς συγχέασα τὸν
όν· ἔφη γὰρ τὸ ζεῦγμα τοῦ πο-
οῦ διαλύειν, ὅπως μηδεὶς αὐ-

ta tonitrua, mixtis ſulguribus in adverſas facies micantibus, ventus quoque procelloſus in pontem incubuit, & bonam ejus partem perfregit: locus etiam caſtris deſignatus, bis de cœlo tactus eſt. equus unus ex imperatoriis, inſigniter phaleratus, abrepto fruſtra retrahente habenas rectore, in profluentem merſus nuſquam comparuit. Fertur etiam, aquilam quæ prima ſublata eſt à ſignifero, ſponte ſe retro vertiſſe. & quum primùm in ripa ulteriore dimetiebantur cibaria militibus, accidiſſe ut puls eis præberetur & lenticula, quæ apud Romanos habentur lugubria, & apponuntur in parentationibus. Inter concionandum quoque vox Craſſo excidit, quæ valde terruit milites: ait enim ſe pontem fluminis ideo rumpere ut ne-

Craſſo portendentia. 139

Cibaria apud Romanos lugubria, & in parentationibus poni ſolita.

ἔσωντος αὐλοῦ κατὰ τῆς σχεδίας] Poſſit alicui crucem figere iſta vox αὐ- minimè ſuſpicanti irrepſiſſe pro αὐτοῦ: multo etiam minus ſcienti apud ita ſcriptum eſſe. Dicitur autem αὐτοῦ κατὰ τῆς σχεδίας, inverſo ordine, κατὰ τῆς σχεδίας αὐτοῦ. Sed addenda eſt præcedentis etiam vocabuli emen-, id mutando in ἐρεῖσαν.

π' αὐτομάτου μεταστραφῆναι.] Rectius hîc ἀπ' αὐτομάτου jungitur cum στραφῆναι, quàm apud Plutarchum cum ἀρθείς. Ibi enim in Aldina e-ne interpungitur poſt πρῶτος, & ſubjungitur, ἀρθεὶς ἀπὸ ταὐτομάτου, στραφῆναι.

ρῶτον πάντων δοθῆναι φακοὺς καὶ μάζαν.] Apud Plut. πρῶτα: ſed quod non itidem parvi eſt momenti) φακοὺς καὶ ἅλας habet idem, non οὺς καὶ μάζαν. utrumque verum. nam non tantum ſal & libum, ve- etiam faba, apium, lactuca, panis, ova, lens, carnes & pulticula libus epulis apponebantur: quod adductis multis ſcriptorum teſtimo-docet Kirchmannus libro de funeribus Romanorum. iv. c. 7.

νομίζουσι Ῥωμαῖοι πένθιμα, καὶ προτίθενται τοῖς νεκυΐοις.] Non νεκυΐοις mus apud eundem, verùm νέκυσιν. Crediderim autem Appianum aut ipſum νέκυσιν, aut νεκυείοις cum ει ſcripſiſſe. Cruſerius vertit, *quæ mani habent pro feralibus, & defunctis apponuntur.* Sic & Xylander, niſi od *funeſta* non *feralia* dicit.

φη τὸ ζεῦγμα τοῦ ποταμοῦ διαλύειν.] Sic & apud Plut. διαλύειν. Xylander men in ſua interpr. agnoſcit διαλύσειν, non διαλύειν. quippe qui vertit, *tem enim ſe reſciſſurum dixit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ut nemo ex eis reverteretur. quod, ut abſurdè dictum, quum repetere ac declarare debuiſſet propter religionem ominis, neglexit præ contumacia. Solenni deinde luſtratione abſoluta immolavit, & exta à vate ſibi tradita, paſſus eſt manibus excidere. quod quum moleſtum videret adſtantibus, ſubridens, Hæc ſunt, inquit, ſenectutis incommoda: ſed arma nunquam manibus excident.

Deinde præter ripam fluminis duxit ſeptem legiones, & equitum paulo minus quatuor millia, & parem levis armaturæ numerum. Nuntiatum eſt autem à quibuſdam agminis præcurſoribus, regionem deſertam eſſe ab hominibus, tantùm conſpecta ſibi veſtigia multorum equorum, quaſi metu retro ſugientium: unde & Craſſus bonam ſpem concepit, & miles cœpit omnino Parthos contemnere, quaſi non

τῶν ἐπανέλθῃ. καὶ δέον, ὡς ᾔσθε
τοῦ ῥήματος τὴν ἀτοπίαν, ἀναλα
βεῖν καὶ διασαφῆσαι πρὸς τοὺς ἀπ
δειλιῶντας τὸ εἰρημένον, ἠμέλησ
ὑπὸ ἀναιδείας. τελέσας δὲ τὸν εἰ
σμένον καθαρμὸν, ἐσφαγιάζετο·
τὰ σπλάγχνα τοῦ μάντεως αὐτ
προσδόντος, ἐξέβαλε τῶν χειρῶν. ἐ
ᾧ μάλιστα δυσχεραίνοντας ἰδὼν τ
„ παρόντας, ἐμειδίασε, καὶ, Τοι
„ τον, ἔφη, τὸ γῆρας· ἀλλὰ
„ γε ὅπλων οὐδὲν ἂν ἐκφύγοι τ
„ χεῖρας.

Ἐκ τούτου παρὰ τὸν ποταμ
ἐξήλαυνεν, ἑπτὰ μὲν ἔχων ὁπλιτ
τάγματα, καὶ τετρακισχιλίων ὀλίγ
ἀποδέοντας ἱππεῖς, ψιλοὺς δὲ τ
ἱππεῦσι παραπλησίους. τῶν δὲ πρ
δρόμων τινὲς ἀποσκοπήσαντες, ἐ
ανελθόντες ἤγγελλον, ἀνθρώπων
ἔρημον εἶναι τὴν χώραν, ἵππων
ἐντετυχηκέναι πολλῶν ἴχνεσιν,
ἐκ μεταβολῆς ὀπίσω διωκομένων.
θεν αὐτός τε Κράσσος εὔελπις
καὶ τοῖς στρατιώταις παντάπασι
Πάρθων παρέστη καταφρονεῖν,

ἠμέλησεν ὑπὸ ἀναιδείας.] Non ὑπὸ ἀναιδείας, ſed ὑπὸ αὐθαδείας ha Plutarchus. ac rationi certè conſentaneum videtur ut iſtud non ἀναιδείᾳ, eſt *impudentiæ*, ſed αὐθαδείᾳ tribuamus, id eſt *ſuperbiæ*, ſive *arrogan* Ita enim potius interpretari oportet quàm *pervicaciæ*. Videtur autem diſ cuiſſe noſtro etiam interpreti vox ἀναίδεια hoc in loco, & de alia cogita quum reddiderit, *præ contumacia*. Ut autem obiter & de verbo ἀναλα quod parvo intervallo præcedit, aliquid dicam (quoniam hæc αὐθάδεια citur obſtitiſſe quominus dictum illud ſuum vellet ἀναλαβεῖν) noſter quid interpres vertit *repetere*, ut vides: Cruſerius autem, *lenire:* at Xyland *corrigere*. Quarum interpretationum unam, Cruſerianam videlicet, verb ἀναλαβεῖν non admittit.

τελέσας τὸν εἰθισμένον καθαρμόν.] Rectè hi accuſativi τὸν εἰθισμένον καθ μὸν ſubjunguntur participio τελέσας: nec dubium eſt quin è noſtro exe plari emendandum hic ſit Plutarchicum, quod habet τέλος.

τῶν δὲ προδρόμων τινὲς ἀποσκοπήσαντες.] Viciſſim debet noſtrum App ni exemplar hoc quoque in loco emendari ex Plutarchico: in quo ſcript eſt, ἀπὸ σκοπιᾶς ἐπανελθόντες. Niſi quis malit, participio ἀποσκοπήσα contentus, expungere alterum illud, ἐπανελθόντες.

ἀ-

…ς ἀφιξομένων εἰς χεῖρας. ὅμως δὲ
…περὶ Κάσσιον αὖθις διελέγοντο τῷ
…άσσῳ, καὶ παρῄνουν μάλιστα μὲν
…πόλει τινὶ τῶν φρουρουμένων ἀνα-
…δεῖν τὴν δύναμιν, ἄχρι οὗ τι
…θῇ περὶ τῶν πολεμίων βέβαιον·
…δὲ μὴ, χωρεῖν ἐπὶ Σελευκείας
…ὰ τὸν ποταμόν. εὐπορίαν γὰρ τὰ
…ρὰ τῆς ἀγορᾶς παρέξειν, ἅμα
…καταίροντα πρὸς τὸ στρατόπεδον,
…φύλακα τοῦ μὴ κυκλωθῆναι τὸν
…ταμὸν ἔχοντα, ἀπίσης ἀεὶ πρὸς
…ντίους μαχεῖσθαι τοὺς πολεμίους.
…ται δὲ Κράσσου διασκοποῦντος
…καὶ βουλευομένου, παραγίνεται φύ-
…χος Ἀράβων, Ἄκβαρος ὄνο-
…, δολερὸς καὶ παλίμβολος ἀνήρ,
…πάντων ὅσα συνήνεγκεν ἐς ὄλε-
…ν ἡ τύχη κακὰ, μέγιστον αὐτοῖς
…τελειότατον γενόμενος. τοῦτον ᾔ-
…σαν ἔνιοι τῶν Πομπηΐῳ συστρατευο-
…ων ἀπολαύσαντά τι τῆς ἐκείνου φι-
…θρωπίας, καὶ δόξαντα φιλορώ-
…ον εἶναι· τότε δὲ ὑφεῖτο τῷ Κράσ-
…μετὰ γνώμης τῶν βασιλέως στρατη-
…, εἰ δύναιτο παρατρέψας αὐ-
…ἀπωτάτω τοῦ ποταμοῦ καὶ τῶν ὑ-

venturos ad prælium: nihilominus Caſſius & amici quidam monebant Craſſum, ut copias intra aliquam earum urbium quas præſidiis tenebat reciperet, donec aliquid certius cognoſcatur de hoſtibus: aut ſaltem ut eas Seleuciam per ripam fluminis duceret. ſic enim majorem habiturum cibariorum copiam ſubvectam navibus, & pro munitione fore fluvium, ne circumveniri poſſit: utque pugnet loco æquo cum hoſtibus, in frontem incurrentibus. De quibus conſiliis dum Craſſus deliberat, venit ad eum phylarchus Arabum Agbarus, doloſus vir & lubricæ fidei, qui reflanti fortunæ in exercitus perniciem maximum momentum attulit. Hunc norant quidam è Pompeii quondam militibus, benignè adjutum ab illo, & ideo ſtudioſum, ut putabant, Romani nominis: tunc autem à regiis ducibus ad Craſſum ſubmiſſus erat, ut eum, ſi poſſet, à flu…ne & montium radicibus longiſſimè abduceret in campos paten-

Caſſii & amicorum rectum conſilium.

140

Agbarus Arabum Phylarchus ad Craſſum venit.

Agbarus ſubmiſſus ut Craſſum prodat.

…ὐπορίαν γὰρ τὰ σιτηρὰ τῆς ἀγορᾶς παρέξειν.] In locum nominis σιτηρὰ … dubium eſt quin σιτηγὰ ſubſtituere, & cum hoc adjectivo ſubſtantivum …ῖ ſubaudire oporteat. Cruſerius *frumentarias naves* dixit, at Xyl. *naves* …*ntinas* maluit dicere.

…ύλαρχος Ἀράβων Ἄκβαρος.] A plutarcho hic vocatur Ἀριάμνης: at in …uentibus locis ubi vides dici itidem τὸν Ἄκβαρον ab Appiano, apud illum …Κάρβαρον legimus. Apud Dionem Αὔγαρος appellatur: neſcio an à …one.

…τῶν Πομπηΐῳ συστρατευομένων ἀπολαύσαντα] Hoc particip. συστρατευομένων …s in συνεστρατευμένων mutandum eſt, quod apud Plut. invenies: vel in συ…στρατευσαμένων.

…εἰ δύναιτο παρατρέψας αὐτὸν ἐς πεδίον ἐκβαλεῖν] Hic lectionem noſtram …æfero ei quæ apud Plut exſtat. neque enim παρατρέψας ſed παραπέμψας …ad eum legitur. Et multo etiam magis hoc in loco noſtra lectio antepo…nda eſt Plutarchicæ: quum pro genitivo ὑπωρειῶν ibi ſit ἠπείρου. Noſtræ certè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

tenuiſſimos & equitibus commodiſſimos: quidvis enim citius erant facturi, quàm ut ſignis collatis cum Romanis decernerent. Ergo poſtquam ad Craſſum venit Agbarus, homo facundus, orſus eſt orationem à Pompeii laudibus, commemorando ejus in ſe beneficia: Craſſum verò mactum tanta potentia prædicans, incuſabat quòd tempus cunctando perderet jam abundè paratus, quaſi armis ei opus eſſet, ac non magis celeritate pedum & manuum, contra gentem dudum certam, abreptis rebus pretioſioribus atque pecuniis in Scythiam aut Hyrcaniam provolare. Atqui, ſi pugnandum eſt, inquit, properare oportet, priuſquam rex animo recollecto copias

πορειῶν, ἐς πεδίον ἐκβαλεῖν ἀχ
νὲς καὶ περιελαυνόμενον. πάντα
διενοοῦντο μᾶλλον ἢ κατὰ στόμα συ
φέρεσθαι Ῥωμαίοις. ἐλθὼν οὖν πρ
τὸν Κράσσον ὁ Ἄκβαρος (ἦν δὲ
πιθανὸς εἰπεῖν) Πομπήϊον μὲν,
εὐεργέτην, ἐπῄνει, Κράσσον δὲ
δυνάμεως μακαρίσας, ἐμέμφε
τῆς διατριβῆς, μέλλοντα καὶ παρ
σκευαζόμενον, ὥσπερ ὅπλων αὐτ
δεησόντων, οὐ χειρῶν καὶ ποδῶν τῶν τα
χίστων, ἐπ' ἀνθρώπους οἳ πάλ
ζητοῦσιν ἁρπάσαντες τὰ τιμιώτα
τῶν χρημάτων, ἐς Σκύθας ἢ Ὑρκα
νοὺς ἀναπτέσθαι. καίτοι μάχεσθαι μέλ
λοντας (ἔφη) σπεύδειν ἔδει, πρ
ἅπασαν ἐν ταυτῷ γενέσθαι τὴν δ
ναμιν, ἀναθαρρήσαντος βασιλέω
ἐπεὶ νῦν γε Σουρήνας ὑμῖν προβ
βληται καὶ Σιλλάκις, ἐφ' ἑαυτοὺς
ναδεξάμενοι τὴν δίωξιν· ὁ δὲ οὐδ

Sillaces. quoque contrahat: nunc enim Surena vobis objectus eſt & Sillaces, qui tueantur terga fugientium: ipſe verò nuſquam app

certè fidem faciunt cùm alii loci, tum hic, in fine pag. ſequentis, ἀεὶ ἱππάσιμα φεύγοντα, καὶ προσχωροῦντα τοῖς ὀρεινοῖς. Plutarchi interpretes conati ſunt hoc è loco ſe expedire: Xylander quidem, reddens, *ut eum naretur quàm longiſſimè à fluvio & locis incluſis in vaſtas planities abduce* Cruſerius autem, *ut comitans eum, quam remotiſſimè, ſi qua poſſet, à flum & locis inæqualibus in vaſtum campum conjiceret.* Vix tamen mihi ſit veriſim eorum alterutrum credidiſſe, vocem ἠπείρους poſſe hunc uſum habere.

ἢ κατὰ στόμα συμφέρεσθαι Ῥωμαίοις.] Non minus placet προσφέρεσθαι: qu apud Plut. ſcriptum eſt.

ἐλθὼν οὖν πρὸς τὸν Κράσσον ὁ Ἄκβαρος.] Apud Plut. non ὁ Ἄκβαρος nec ὁ Ἀριάμνης (quo tamen nomine eum vocari, paulo antè dixit) ſed βάρβαρος: eundémque illi titulum & in ſequentibus locis tribuit.

Ἁρπάσαντες τὰ τιμιώτατα τῶν χρημάτων.] Scio addi apud Plut. & alii genitivum, καὶ σωμάτων: ſed duriuſculè hoc dici videri poſſit, ἁρπάζειν corpora, ſicut & res ſuas pretioſiſſimas. Cruſerius *ereptis* dixit: ita re dens hunc locum, *qui jampridem pararent, rebus ereptis pretioſiſſimis, & c poribus, ad Scythas vel Hyrcanos evolare.* At Xylander non *ereptis* dixit, *correptis:* qui ſimul pro corporibus homines dicere non dubitavit.

καὶ Σιλλάκις.] Scribendum eſt Σιλλάκης, ut apud Plutarchum.

ἐφ' ἑαυτοὺς ἀναδεξάμενοι τὴν δίωξιν.] Legendum ἀναδεξόμενοι puta Cruſerius, ita locum hunc reddens, *quando nunc quidem Surenas vobis Sillaces objecti ſunt, qui ab inſequendo ſint vos moraturi.* Atque ita & Xyland

videt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

φανερός ἐστι. Ταῦτα δὲ ἦν ψευδ-
πάντα. διχῇ γὰρ εὐθὺς Ὀρώδης
λὼν τὴν δύναμιν, αὐτὸς μὲν Ἀρ-
ίαν ἐπόρθει, τιννύμενος Ἀρτα-
ζην· Σουρήναν δὲ ἀφῆκεν ἐπὶ
μαίους, οὐχ ὑπερφροσύνῃ χρώ-
μενος, ὡς ἔνιοι φασίν. (οὐ γὰρ ἦν
αὐτοῦ, Κράσσον μὲν ἀπαξιοῦν
ἀγωνιστὴν, ἄνδρα Ῥωμαίων πρῶ-
, Ἀρταβάζῃ δὲ προσπολεμεῖν,
τὰς Ἀρμενίων ἐπιόντα κώμας ἐξ-
εῖν) ἀλλὰ καὶ πάνυ μοι δοκεῖ κα-
δείσας τὸν κίνδυνον, αὐτὸς μὲν
δρεύειν καὶ καραδοκεῖν τὸ μέλλον·
ρήναν δὲ προκαθεῖναι πειρασόμε-
ἄλλως καὶ περιέλξοντα τοὺς πο-
μίους. οὐδὲ γὰρ ἦν τῶν τυχόντων
Σουρήνας, ἀλλὰ πλούτῳ μὲν καὶ γένει καὶ δόξῃ μετὰ βασιλέα δεύτερος,

ret. Hæc autem falſa omnia. Orodes enim ſtatim bifariam diviſis copiis, ipſe Armeniam populabatur, ut de Artabaze pœnas ſumeret: Romanis verò Surenam oppoſuit, non contemptim, ut quidam tradunt: non enim erat ejuſdem, Craſſum concertatorem dedignari, principem Romanum, & cum Artabaze confligere, vaſtando vicos Armeniæ: ſed quantum ego colligo, metu periculi ſubſtitit in inſidiis, eventum expectans. Erat enim Surena, vir non vulgaris, ſed divitiis, genere ac dignitate poſt regem ſecundus: fortitudine verò ac æ-
tatis

Orodes Armeniam populatur.

Surena quis.

vetur legendum cenſuiſſe, quum & ipſe vertat, *ut inſecutionem reprimant.* nul verò conſiderandum eſt, eodem utrunque modo hoc genus loquendi ellexiſſe, ἀναδέχεσθαι τὴν δίωξιν. Atque illis & Sigiſmundus noſter aſſtitur: quum dicit, *qui tueantur* (ita enim potius quàm *tueatur* ſcriben-n eſt) *terga fugientium.* Hos ergo omnes ſequendo, ἀναδέχεσθαι τὴν ξιν erit ἀναδέχεσθαι τὸν ἀπὸ τῆς διώξεως κίνδυνον. Verùm & ita intelligendo n video quid obſtet quominus ἀναδεξάμενοι retineamus.

Ὀρώδης.] Apud Plut. hic Ὑρώδης, ut & alibi, non Ὀρώδης. Cruſerius rodes, Xyl. *Orodes* habet: ſicut & antea monui.

τιννύμενος Ἀρταβάζην] De hujus quoque nomine diſſentit Appianus à tarcho: (ſi quidem habenda eſt eorum exemplaribus fides) nam quem αταβάζην hîc & alibi nominat Appianus, Ἀρταουάσδην & hic & alibi Plut. pellat.

οὐ γὰρ ἦν τοῦ αὐτοῦ Κράσσον, &c.] Legimus apud Plut. οὐ γὰρ ἦν αὐτοῦ, e articulo τοῦ: qui tamen eſt neceſſarius. *Non erat* (inquit) *ejuſdem viri, hoc & illud facere.* Id eſt, Utrumque in eundem non cadebat, ſed unum eri repugnabat.

πειρασόμενον ἄλλως καὶ περιέλξοντα] Placet genitivus μάχης, quem hat Plut. poſt πειρασόμενον, non autem adverb. ἄλλως. Apud eum enim lenus, πειρασόμενον μάχης καὶ περιέλξοντα τοὺς πολ.

γένει καὶ δόξῃ μετὰ βασιλέα δεύτερος] Ideo ita loquutus eſt, μετὰ βασιλέα ύτερος, quòd ſequuturum eſſet ἀνδρείᾳ δὲ (&c) πρῶτος. Alioqui, ſi luiſſet loqui Plutarchus ut antea loquutus eſt (initio pag. 137) dicere deiſſet non μετὰ βασιλέα δεύτερος, ſed μετὰ βασιλέα πρῶτος. atque adeo terpretum unus hîc non *ſecundus* vertit, ſed *primus*, non ſecus quàm ſi riptum eſſet πρῶτος. Ita enim Xylander, *ſed vir opibus, genere ac gloria ſt regem primus.* Contrà autem in altero illo paginæ 137. loco Sigiſmundus o primo ſecundum dixit: ut in annotatione monui.

ἀνδρείᾳ

tatis vigore primus Parthorum
141 omnium, procerus quoque &
pulcher ſi quis alius. Habebat
ſemper in proprio comitatu mille
camelos ſarcinarios, & ducenta carpenta quibus vehebantur
pallacides: deducebatúrque à
mille equitibus loricatis, & levis
armaturæ pluribus. Erat autem
univerſus ejus equitatus, connumeratis clientibus ſervíſque, non
minor quàm decem millium: &
jus erat ei gentilitium, ut novo
regi Parthorum primus diadema
imponeret. Orodem autem hunc
ipſe in regiam Parthorum ab exilio reduxerat, & Seleuciam magnam ei ſubjugaverat, ante alios
aſcenſis mœnibus, profligatíſque
ſua manu propugnatoribus: &
quum nondum trigeſimum annum exegiſſet illo tempore,
ſummam tamen opinionem habebat prudentiæ: quibus maximè de cauſis Craſſum decepit,
prius præ faſtu & audacia, deinde præ metu & calamitate decipi
facilem. Tunc igitur doloſis verbis cum à flumine abſtractu

Orodes ab exilio in regiam à Surena reductus.

Surenæ fortitudo.

ἀνδρείᾳ δὲ καὶ νεότητι τῶν καθ' αὐ
ἐν Πάρθοις πρῶτος· ἔτι δὲ με
θει καὶ κάλλει σώματος ὅσος οὐ
ἕτερος. ἐξήλαυνε δὲ καθ' ἑαυτὸν
εἰ, χιλίαις σκευοφορούμενος
μήλοις, καὶ διακοσίαις ἀπήναις ἐ
γετο παλλακίδων. ἱππεῖς δὲ κατ
φρακτοι χίλιοι, πλείονες δὲ τῶν κ
φων παρέπεμπον. εἶχε δὲ τοὺς σύ
παντας, ἱππεῖς ὁμοῦ πελάτας
καὶ δούλους, μυρίων οὐκ ἀποδέ
τας. καὶ κατὰ γένος μὲν ἐξ ἀρχῆς
κέκτητο βασιλεῖ γινομένῳ Πάρθ
ἐπιτιθέναι τὸ διάδημα πρῶτο
Ὀρώδην δὲ τοῦτον αὐτὸς ἐξεληλ
μένον ἐς Πάρθους κατήγαγε, καὶ Σ
λεύκειαν αὐτῷ τὴν μεγάλην εἷλ
πρῶτος ἐπιβὰς τοῦ τείχους, κ
τρεψάμενος ἰδίᾳ χειρὶ τοὺς τ
ἀντιστάντας. οὔπω δὲ γεγονὼς ἔτη τρ
κοντα κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, εὐβ
λίας καὶ συνέσεως δόξαν εἶχε μεγ
στην. οἷς οὐχ ἥκιστα καὶ τὸν Κράσ
ἔσφηλε, διὰ θράσος καὶ φρονημ
πρῶτον, εἶτα ὑπὸ δέους καὶ συ
φορῶν ταῖς ἀπάταις εὐχείρωτον
νόμενον. τότε δ' οὖν ὁ Ἄκβαρος

ἀνδρείᾳ δὲ καὶ νεότητι] Magna quidem laus iſta eſt, ceteris ἀνδρείᾳ pr
ſtare: at hæc, νεότητι præſtare, qualis eſt? Ideo Sigiſm. pro νεότητι di
ætatis vigore. Sed non dubium eſt quin alium dativum, videlicet δεινότη
ſubſtituere in locum hujus debeamus ex Plutarcho. Eum Xyl. *peritia*, Cr
ſerius *conſilio* eſt interpretatus: ego malim *calliditate*.

κάλλει σώματος ὅσος οὐδεὶς ἕτερος.] Apud Plut. ὡς οὐδεὶς ἕτερος. ſi
nullum eſt verbum cum quo jungi hanc particulam dicere poſſimus. Malo
taque ὅσος. quo includitur τοσοῦτος: non aliter quàm ſi diceretur, τοσο
τος ὅσος οὐδεὶς ἕτερος. Quod tamen loquendi genus cum hujuſmodi da
vis parum uſitatum eſſe arbitror.

Κράτιστον ἔσφηλε διὰ θράσος.] Alteram vocem θάρσος huic antepono
præſertim quum apud Plutarch. legatur.

ἀπάταις εὐχείρωτον γινόμενον.] Scribe εὐχειρωτότατον, ex Plutarch. na
εὐχειρότατον quod apud eum habet editio Aldina, manifeſtum eſt pro εὐχ
ειρωτότατον, eſſe mendoſe poſitum. Convenit porro quod hic Plurarchus

…ἤπεισεν αὐτὸν, ἀποσπάσας τοῦ …ταμοῦ, διὰ μέσων εἶχε πεδίων …ένδρων καὶ ἀνύδρων, καὶ πρὸς οὐ… δ' οὐδαμῇ πέρας ἐφικτὸν αἰσθήσει …νομένων· ὥστε μὴ μόνον δίψει καὶ …χαλεπότητι τῆς πορείας ἀπαγορεύειν, …ὰ καὶ τὸ τῆς ὄψεως ἀπαραμύθη… ἀθυμίαν παρεῖχεν, οὐ φυτὸν ὁ…ν, οὐ ῥεῖθρον, οὐ προβολὴν ὄ… καθιέντος, οὐ πόαν βλαστάνου…, ἀλλ' ἀτεχνῶς πελάγιόν τι …χυμα δεινῶν ἐρήμων περιεῖχε τὸν …τόν. ἦν μὲν οὖν καὶ ἀπὸ τούτων ὁ …λος ὕποπτος· ἐπειδὴ δὲ καὶ ἀπὸ …ταβάζου τοῦ Ἀρμενίου παρῆσαν …γελοι, φράζοντες ὡς πολλῷ συν…ιτο πολέμῳ, ῥυέντος ἐπ' αὐτὸν …ώδου, καὶ πέμπειν μὲν ἐκείνῳ βοή…ιαν οὐ δύναται· παραινεῖ δὲ Κράσ…, μάλιστα μὲν ἐκεῖ τραπέσθαι, καὶ …όμενον μετ' Ἀρμενίων, ὁμοῦ διαγω…νίσασθαι πρὸς τὸν Ὀρώδην· εἰ δὲ μὴ, …πορεύεσθαι καὶ στρατοπεδεύειν, αἰεὶ …ἱππάσιμα φεύγοντα, καὶ προς-

Agbarus ducebat per medios campos nudos arboribus & ſqualidos, quorum nullus finis videri poterat: adeo ut iter facientes non ſolùm ſiti & viæ difficultate deficerent, ſed etiam nullam laboris conſolationem perciperent: non arborem, non rivum, non montem, non herbam virentem uſquam aſpiciendo, ſed planè ſolitudinem, alto mari ſimilem, circundantem ſe undique: jam hoc ipſum doli ſuſpicionem faciebat. Poſtquam autem & ab Artabaze venerunt nuntii, ſignificantes eum magno bello diſtineri, ſuſtinentem Orodis impetum, nec poſſe auxilia mittere: ſuadere verò Craſſo, præcipuè ut eò deflectat, & Armeniis conjunctus, prælio cum Orode decernat; ſin minus, certè iter & caſtra ita diſponat ut planities aptas equitatui caveat, & ad montes accedat

Saluberrimum Artabazis conſilium Craſſo datum.

…Appianus ex Plutarcho dicit, cum eo quod apud eundem Appianum le…mus in Hiſpanica hiſtoria, pag. 264. χαίρουσι γὰρ ἐπαγγελίαις οἱ διδιότες. …m ἀπάτῃ in illo Plutarchi loco ſunt inter cetera ἀπατητικῇ ἐπαγγελίᾳ.

διὰ μέσων εἶχε πεδίων.] Locus hic è Plutarcho ita emendandus ſimul & …plendus eſt, διὰ μέσων ἦγε τῶν πεδίων ὁδὸν ἐπιεικῆ καὶ κούφην τὸ πρῶ…ν, εἶτα μοχθηρὰν ἄμμου βαθείας ὑποδεχομένης, καὶ πεδίων ἀδένδρων καὶ …ύδρων, &c. Quæ Xyl. ita reddidit (nam horum tantum partem noſter in…rpres vertit) *avulſos à flumine Romanos per medios duxit campos. Iter initio …mmodum fuit & expeditum: grave deinde, quum & arena profunda excipe…t, & planities arboribus aquaque carentes.* Cruſerius autem, retinens ſin…ilarem numerum (quem Xyl. in pluralem mutavit) ita vertit, *à flumine ab…ractum mediis duxit campis, via leni & facili initio, inde ſuccedente alta are…i, nudiſque & ſitientibus campis*, &c.

ἀθυμίαν παρεῖχεν.] Rectius παρέχειν apud Plut. ſicut præcedit ἀπαγορεύειν.

περιεῖχε τὸν στρατὸν.] Ex eodem ſcribe περιεχόντων τὸν στρατόν.

ἀπὸ Ἀρταβάζου τοῦ Ἀρμενίου.] Meminerit lector ejus quod antea dixi, Ἀρταουάσδην à Plutarcho in hac tota hiſtoria vocari quem Ἀρταβάζην Appianus (ſi quidem ita ſcripſit) nominat: nec non Ὀρώδην ab hoc dici qui ab illo Ὑρώδης.

cedat propiùs: Craſſus regem nullo reſcripto dignatus, iracundè ac ruſtice reſpondit, ſibi non ſupereſſe nunc tantum otii ut curet Armeniam: ſed in reditu Artabazem daturum pœnas proditionis. Tum Caſſiani rurſum

Ruſticum Craſſi reſponſum.

142 ægrè ferebant, & omiſſo Craſſo, qui monitores audire gravabatur, convitiis inceſſebant Agbarum. Sceleratiſſime hominum, quis te malus dæmon ad nos adduxit? quibus veneficiis, quibus præſtigiis perſuaſiſti Craſſo ut per vaſtas ſolitudines iter faceret, Numidæ latronum principi magis decorum quàm Romano imperatori? Ille verſipellis confortabat eos blanditiis, & hortabatur durarent pauliſper: milites verò ſublevabat accurrens, & cum riſu cavillabatur. Quid, per Campaniam vos iter facere pu-

Convitia Caſſianorum militum in Agbarum.

Agbari verſutia.

χωρηδοῦνται τοῖς ὀρεινοῖς· Κράσσο[ς]
μὲν οὐδὲν ἀντιγράψας, ὑπὸ ὀργῆς
σκαιότητος, ἀπεκρίνατο, νῦ[ν]
Ἀρμενίαν μὴ χολάζειν, αὖθις [δ']
ἀφίξεσθαι, δίκην ἐπιθήσων Ἀρτα-
βάζῃ τῆς προδοσίας. οἱ δὲ περὶ Κά[σ]-
σιον αὖθις ἠγανάκτουν, καὶ Κρά[σ]-
σον μὲν ἀχθόμενον αὐτοῖς ἐπαύσαν-
το νουθετοῦντες· ἰδίᾳ δὲ τὸν Ἄκβαρ[ον]
„ ἐλοιδοροῦντο, Τίς σε δαίμων πο-
„ νηρὸς, ὦ κάκιστε ἀνθρώπων, ἤ-
„ γαγε πρὸς ἡμᾶς; τίσι δὲ φαρ-
„ μάκοις ἢ γοητείαις ἔπεισας Κράσ-
„ σον, εἰς ἐρημίαν ἀχανῆ καὶ βυθὸ[ν]
„ ἐκχέαντα τὴν στρατιὰν, ὁδεύει[ν]
„ ὁδοὺς Νομάδι λῃστάρχῃ μᾶλλο[ν]
„ ἢ Ῥωμαίων αὐτοκράτορι πρε-
„ πούσας; ὁ δὲ Ἄκβαρος, ἀνὴ[ρ]
ὢν ποικίλος, ἐκείνους μὲν ὑποπί-
πτων ἐθάῤῥυνε, καὶ παρεκάλει μι-
κρὸν ἐπικαρτερῆσαι· τοὺς δὲ στρα-
τιώτας, ἅμα συμπαραθέων καὶ πα-
ραβοηθῶν, ἐπέσκωπτε μετὰ γέλω-
„ τος, Ὑμεῖς δὲ διὰ Καμπανίας ὁδεύειν οἴεσθε, κρήνας καὶ νάμα[τα]
„ π[...]

ὑπὸ ὀργῆς καὶ σκαιότητος.] Verba hæc ὑπὸ ὀργῆς καὶ σκαιότητος, qu[æ] feruntur ad præcedentia illa οὐδὲν ἀντιγράψας, noſter interpres ad ſequenti[a] pertinere exiſtimavit. Vertit enim, *iracundè ac ruſticè reſpondit.* At Cruſe[ri]us, jungens cum præcedentibus, ita reddidit, *præ ſtomacho & fatuitate ni[]hil reſpondit.* Sic & Xylander, qui ita eſt interpretatus, *ad hæc nihil præ ir[a] & væcordia reſcribens.* Sed non minus libenter σκαιότητα reddiderim *ruſti[]citatem*, cum noſtro interprete, quàm *fatuitatem*, cum Cruſerio, aut *va[e]cordiam*, cum Xylandro.

Ἀρμενίαν μὴ χολάζειν.] Hunc accuſ. Ἀρμενίαν haud exiſtimo poſſe ferri[:] videndum igitur annon ex Plutarcho ſcribendum ſit Ἀρμενίοις. Quid ſi ver[o] ex accuſativo Ἀρμενίαν facere dativum Ἀρμενίᾳ libeat? Noſter quidem cer[]tè interpres perinde vertit ac ſi ita ſcriptum eſſet. ejus enim verba ſunt, *ſib[i] non ſupereſſe nunc tantum otii ut curet Armeniam.* Quam interpretationem e[i] præfero quam apud Cruſerium & Xylandrum habemus. nam uterque vertit[,] *ſe Armeniis non vacare.* quum οὐ χολάζω σοι videatur potius ſonare, Non tantum mihi otii eſt ut poſſim tibi vacare. ſive, operam dare. Perinde ac ſi quis diceret, Mihi non vacat tibi vacare.

φαρμάκοις ἢ γοητείαις ἔπεισας Κράσσον.] Non minus placet quod apud eundem legitur, καὶ γοητείαις, immo etiam magis.

ἐπικαρτερῆσαι] Apud eundem, ἔτι καρτερῆσαι.

κρήνας καὶ νάματα καὶ σκιὰς &c.] Habemus quidem σκιὰς & apud illum:

καὶ σκιὰς καὶ λουτρὰ δηλαδὴ
ωεχῆ καὶ πανδοκεῖα ποθοῦντες;
μεμνῆσθε τὴν Ἀράβων καὶ Ἀσ-
ρίων μεθορίαν διεξιόντες; Οὔ-
ὁ Ἄκβαρος διεπαιδαγώγη-
ς Ῥωμαίους, καὶ πρὶν ἢ γενέ-
φανερὸς ἐξαπατῶν, ἀφίπ-
εν, οὐ λαθὼν τὸν Κράσσον,
καὶ τοῦτο πείσας, ὡς ὑπερ-
ται καὶ διαταράξει τὰ τῶν πολε-

έγεται δὲ, τῆς ἡμέρας ἐκείνης
ράσσον, οὐχ, ὥσπερ ἔθος ἐστὶ
αίων στρατηγοῖς, ἐν φοινικίδι
λθεῖν, ἀλλ' ἐν ἱματίῳ μέλα-
καὶ τοῦτο μὲν εὐθὺς ἀλλάξαι, προ-
ντα. τῶν δὲ σημαιῶν ἐνίας μό-
ὥσπερ πεπηγυίας, πολλὰ πα-

tatis, ut requiratis fontes ac rivos & umbras ſcilicet, balineáſque & continuata penè diverſoria? non meminiſtis vos tranſire per Arabum & Aſſyriorum confinia? Itatum Agbarus Romanos, quaſi pædagogus quidam, caſtigabat: & priuſquam deprehenderent in perfidia, abequitavit, non clam, ſed ex conſenſu Craſſi, fingens ſe curaturum neceſſaria, & turbaturum conſilia hoſtium. Agbarus Romanorum pædagogus & caſtigator.

Ferunt, Craſſum illa die non purpuratum, ut Romanis imperatoribus mos eſt, ſed atratum proceſſiſſe: veſtem tamen mutaſſe mox ut animadvertit: ſigna quoque aliquot vix evulſa magno Omina.

gno

: ſed adſcripſi magini σκηνάς, ex quodam illius vetuſto exemplari.
ς ὑπεργάσεται καὶ διαταράξει τὰ τῶν πολεμίων.] Verbum ὑπεργάσεται,
nvis ſuſpectum eſſe poſſit, tamen apud Plut. quoque ſcriptum eſt. Ad
rpretes autem quod attinet, Gelenius quidem & Cruſerius ſignificatio-
e illi dant quam nullo confirmare exemplo poſſint. Ita enim Gelenius
ens *ſe curaturum neceſſaria, & turbaturum conſilia hoſtium.* Cruſerius ve-
ſic, *verum & hoc ei perſuaſerat, exercitum ſe hoſtium circumventurum &*
rbaturum. At Xylander, cautius agere volens, verbi hujus interpre-
onem prætermiſit. Ita enim ille, *perſuaſo Craſſo ſe abire ut hoſtium res*
nſidias conturbaret, diſceſſit. Immo prætermiſiſſe omnino illud verbum
d dici poteſt, quum non dicat ſimpliciter, *hoſtium res conturbaret:* ſed
nſidias conturbaret. Ego verò quem uſum habere iſtud ὑπεργάσεσθαι di-
a? Primùm, cum præcedentibus non cum ſequentibus jungi conten-
, ut interpungatur non poſt πείσας, ſed poſt illud ipſum verbum ὑπερ-
εται: (hoc modo, ἀλλὰ καὶ τοῦτο πείσας ὡς ὑπεργάσεται) deinde idem
ificare dicam quod apud eundem ſcriptorem in Galba; ubi ſcribit: καὶ
μὲν αὐτὸς ἐν Ῥώμῃ διὰ τῶν φίλων ὑπειργάζετο καὶ γυναικῶν τινῶν αὐτῷ,
συγκλητικῶν ἀνδρῶν κρύφα συλλαμβανομένων.
ν φοινικίδι προελθεῖν.] Apud eundem legitur ἐλθεῖν: ſed margini eſt ad-
pta ex eodem illo exemplari noſtra hæc lectio, προελθεῖν: quæ & vi-
ur eſſe multo aptior.
ἀλλ' ἐν ἱματίῳ μέλανι.] Omen præcipue infauſtum & ferale, præſertim
d Romanos, qui pullis veſtibus non utebantur, niſi in luctu & reatu.
em obtigit Pompeio in prælio Pharſalico. Quapropter cum Antonius al-
uturus milites, quo miſerabilior eſſet, pullam veſtem peteret, amici ei
non conceſſerunt, & ſic paludatus in concionem prodiit, infra hoc eo-
m libro p. 164.

αὐτὸς

gno labore ſigniferorum: quos Craſſus deridens, iter approperabat, urgens legiones ut conſequerentur equites: donec pauci ſpeculatores reverſi nuntiarunt cæſos reliquos ab hoſtibus, ſeque vix evaſiſſe: venire autem ingentem eorum multitudinem, animosè ad pugnam feſtinantium. Hoc auditum, omnibus turbatis, Craſſum præcipuè terruit: móxque non ſatis conſtanti animo ſtruebat aciem, primùm ex ſententia Caſſii legiones diſponens raris ordinibus, extendénſque per campum quam longiſſime poterat, quominus circumvenirentur, & equites diſtribuens per cornua: deinde, mutato conſilio, faciebat laterculum ancipitem, per unumquodque latus conſtantem ex duodenis cohortibus, appoſitis ad ſingulas turmis equitum ſingulis, ne
143 qua pars careret equeſtri auxilio, ſed undique pariter muniretur acies: altero cornu Caſſium præfecit: altero Craſſum filium, ipſe in medio conſtitit. Sic procedentes pervenerunt

Craſſum & ejus caſtra terror invadit.

θόντας ἀνελέσθαι τοὺς φέροντας. ἀ… Κράσσος καταγελῶν, ἐπετάχυ… τὴν πορείαν, προσβιαζόμενος καλουθεῖν τὴν φάλαγγα τοῖς ἱππ… σι· πρίν γε δὴ τῶν ἐπὶ κατασκοπ… ἀποσταλέντων ὀλίγοι προσπελάσα… τες ἀπήγγειλαν ἀπολωλέναι τοὺς ἀ… λους ὑπὸ τῶν πολεμίων, αὐτοὺς μόνους ἐκφυγεῖν· ἐπιέναι δὲ μα… μένους πλήθει καὶ θάρσει πολλῷ τ… ἄνδρας. τοῦτο πάντας μὲν ἐθορύβ… σεν, ὁ δὲ Κράσσος ἐξεπλάγη πα… τάπασι, καὶ διὰ σπουδῆς, οὐ πα… καθεστηκώς, παρέταττε, πρῶτον μὲ… ὡς οἱ περὶ Κάσσιον ἠξίουν, ἀραι… τὴν φάλαγγα τῶν ὁπλιτῶν ἐπὶ πλε… στον ἀνάγων τοῦ πεδίου, πρὸς τὰς κ… κλώσεις, τοὺς δ' ἱππεῖς διανέμ… τοῖς κέρασιν. ἔπειτα μετέδοξε, ἀναγαγών, ἀμφίστομον ἐποίει καὶ β… θὺ πλινθίον, εἰς δώδεκα σπείρ… προερχομένης τῶν πλευρῶν ἑκάστ… παρὰ δὲ σπεῖραν ἴλην ἱππέων ἔτα… ξεν, ὡς μηδὲ ἓν ἔχοι μέρος ἐνδε… ἱππικῆς βοηθείας, ἀλλὰ πανταχ… θεν ὁμαλῶς προσφέροιτο πεφραγμ… νον. τῶν δὲ κεράτων τὸ μὲν Κασσίῳ, τὸ δὲ τῷ νέῳ Κράσσῳ παρέδωκ… αὐτὸς δὲ εἰς μέσον κατέστη. καὶ προ… άγοντες οὕτως, ἐπὶ ῥεῖθρον ἦλθον

καλε

αὐτοὺς δὲ μόνους ἐκφυγεῖν·] Scribe ex eodem, αὐτοὺς δὲ μόλις ἐκφυγεῖ… Nam ſupervacaneum eſſet dicere, αὐτοὺς δὲ μόνους ἐκφυγεῖν, quum præce… dat, ἀπολωλέναι τοὺς ἄλλους.

τοῦτο πάντας μὲν ἐθορύβησεν] Apud eundem eodem ſenſu legitur, ἅπα… τες μὲν οὖν ἐθορυβήθησαν.

ἀλλὰ πανταχόθεν ὁμαλῶς προσφέροιτο πεφραγμένον.] Pagina hæc jam ter… tia eſt inter eas quarum principio, & quidem primo verſui, contigit, ut ver… bum haberet cui litera σ vel deeſſet vel redundaret. Nam pag 136. ſcriptu… eſt προσδραμὼν pro προδραμὼν: pag. 138. προμαχόμενοι pro προσμαχό… μενοι: at hîc προφέροιτο pro προσφέροιτο, ut apud Plutarchum legitur. Vi… ciſſim autem pro προσάγεσθαι, quod apud eum habemus, ſcribendum e… noſtro Appiano περιάγεσθαι, ut videbis in annotatione quæ proximè ſe… quitur.

διαθε

…ρεῖται Βάλισσος, οὐ πολὺ μὲν …ως, οὐδὲ ἄφθονον, ἀσμένοις δὲ …τε τοῖς στρατιώταις φανὲν ἐν αὐ…ῷ καὶ καύματι, καὶ παρὰ τὴν …λὴν ἐπίπονον καὶ ἄνυδρον πορείαν. …μὲν οὖν πλεῖστοι τῶν ἡγεμόνων ᾤον…δεῖν ἐνταῦθα αὐλισαμένους καὶ …τερεύσαντας, καὶ πυθομένους, ἐφ' …ν οἷόν τε, πλῆθος καὶ τάξιν τῶν …λεμίων, ἅμα ἡμέρᾳ χωρεῖν ἐπ' …τούς· Κράσσῳ δὲ τῷ παιδὶ καὶ τοῖς …ρὶ αὐτὸν ἱππεῦσιν ἐγκελευομέ…ς ἄγειν καὶ συνάπτειν ἐπαρθεὶς, …έλευεν ἑστῶτας ἐν τάξει φαγεῖν καὶ …εῖν τοὺς δεομένους. καὶ πρὶν ἢ τοῦ… διὰ πάντων γενέσθαι καλῶς, ἤ…ν οὐ σχέδην, οὐδὲ ὡς ἐπὶ μάχην …ἀναπαύων, ἀλλ' ὀξείᾳ καὶ συντό…χρώμενος τῇ πορείᾳ· μέχρι οὗ …τώφθησαν οἱ πολέμιοι παρὰ δό…ν, οὔτε πολλοὶ φανέντες, οὔτε σο…ροὶ τοῖς Ῥωμαίοις. τὸ μὲν γὰρ …λῆθος ὑπέστελλε τοῖς προτάκτοις Σουρήνας· τὴν δὲ λαμπρότητα …πέκρυπτε τῶν ὅπλων, ἱμάτια καὶ φθέρας περιΐχεσθαι κελεύσας. ὡς …ἐγγὺς ἐγένοντο, καὶ σημεῖον ἤρθη παρὰ τοῦ στρατηγοῦ, πρῶτον μὲν ἐνε…ίμπλατο φθογγῆς βαρείας καὶ βρό…μου φρικώδους τὸ πεδίον. Πάρθοι …δ' οὐ κέρασιν οὐδὲ σάλπιγξιν ἐπο…ρμῶσιν εἰς μάχην, ἀλλὰ ῥόπτρα …βυρσοπαγῆ καὶ κοῖλα περιτείνοντες …λοις χαλκοῖς, ἅμα πολλαχόθεν ἐπιδουποῦσι. (τὰ δὲ φθέγγεται βύ-

ad fluvium Baliſſum, non magnum nec abundantem, gratum tamen militibus, in æſtu ac ſqualore laborioſum & ſiticuloſum iter emenſis. Ibi major pars præfectorum cenſebat quieſcendum pernoctandumque, ut cognita quantum fieri poſſet multitudine hoſtium, eorúmque ordine, mane adverſum eos contenderent. ſed quum Craſſus filius & ejus equites pugnam poſcerent, recepto animo pater juſſit ut qui vellent in acie cibum potúmque ſumerent. Id vix dum omnes rectè fecerant, quum eos cœpit ducere, non lento agmine & interquieſcens, ſicut ſolent qui ſe ſervant prælio, ſed celeri continuato itinere, donec ex inopinato apparuerunt hoſtes, nec multi, nec formidandi Romano militi: nam multitudo à tergo latebat, & armorum ſplendorem Surenæ monitu veſtibus coriíſque texerant. Ut verò jam propiores ſignum pugnæ acceperunt, primùm ſtrepitus gravis cum horrendo fremitu totis campis inſonuit: nam Parthi non cornicibus, nec tubicinibus pugnam cient, ſed pluribus ſimul locis in acie pulſant tympana, mugitum quen-

Baliſſus fluvius.

Ciendi prœlii Parthorum mos.

διφθέρας περιΐχεσθαι κελεύσας.] Apud Plutarchum malè, ut modò dixi, προσίχεσθαι: at rectè hic περιΐχεσθαι. Huc autem pertinet quod circa finem …aginæ legimus, ἐξαίφνης τὰ προκαλύμματα τῶν ὅπλων καταβαλόντες.

οὐδὲ σάλπιγξιν ἐποτρύνουσιν εἰς μάχην] Apud Plut. ἐποτρύνουσιν ἑαυ…τοὺς εἰς μάχην.

ῥόπτρα περιτείνοντες ἤλοις χαλκοῖς.] Non ἤλοις ſed ἠχείοις apud eundem …habemus. Ac Cruſerius quidem *æramenta reſonantia* vertit: ita reddens …hunc locum, *Neque enim cornibus aut tubis claſsicum canunt, ſed clavas ex corio*

quendam belluinum è concavo, ſimilem tonitruo, reddentia: gnari auditum ex omnibus ſenſibus unum maximè turbare animam, & affectus in ea movere, ac mentem excutere. Hoc ſtrepitu Romanis attonitis, illi repentè projectis tegmentis armorũm, conſpiciebantur micantes caſſidibus ac thoracibus è Margiano ferro factis, inſtar ignis fulgentibus, inſidentes & equis, opertis æreis ferreíſque laminis: inter quos eminebat Surena, muliebri venuſtate non reſpondens celebratæ fortitudini, ſed more Medorum fucatus comatuſque: quum alii Parthi ad ter-

Ferrum Margianum.

144 rorem capillitium in frontem reflectere ſoleant. Ac primùm concitatis equis conati ſunt contis primam aciem concuſſam perrumpere: ut verò animadverterunt denſatos legionis clypeos & virorum confertorum firmitudinem, retroceſſerunt: & quaſi diſperſi diſſolverent ordines, circumveniebant laterculum. In eos quum Craſſus levem arma-

θόν τι καὶ δεινόν, ὠρυγῇ θηριώδει τραχύτητι βροντῆς μεμιγμένον), πως συνεωρακότες ὅτι τῶν αἰσθηρίων ἡ ἀκοὴ ταρακτικώτατόν ἐστι ψυχῆς, καὶ τὰ περὶ ταύτην πα τάχιστα κινεῖ, καὶ μάλιστα πάντ ἐξίστησι τὴν διάνοιαν. ἐκπεπλη μένων δὲ τῶν Ῥωμαίων δέει διὰ ἦχον, ἐξαίφνης τὰ προκαλύμματα τῶν ὅπλων καταβαλόντες, ὤφθησα αὐτοί τε φλογοειδεῖς κράνεσι κ θώραξι, τοῦ Μαργιανοῦ σιδήρου στ βοντος ὀξὺ καὶ περιλαμπές, οἱ, ἵπποι καταπεφραγμένοι χαλκοῖς σιδηροῖς σκεπάσμασι. μέγιστος ὁ Σουρήνας καὶ κάλλιστος, αὐτὸς τῇ κατ' ἀνδρείαν δόξῃ τὴν θηλύτη τοῦ κάλλους οὐκ ἐοικώς, ἀλλὰ μη κώτερον ἐσκευασμένος, ἐντετριμμ σι προσώπου καὶ κόμης διακρίσ τῶν ἄλλων Πάρθων ἔτι Σκυθικῶς, πὶ τὸ φοβερὸν τῷ ἀνασίλλων, κομ των. πρῶτον μὲν οὖν διενοοῦντο, τ κοντοῖς εἰσελαύνοντες, ὠθεῖν καὶ β ζεσθαι τοὺς προτάκτους· ὡς δὲ ἑώ τό, τε βάθος τοῦ συνασπισμοῦ, τῶν ἀνδρῶν τὸ μόνιμον καὶ συνεστηκ ἀνῆγον ὀπίσω, καὶ σκίδνασθαι κοῦντες ἅμα καὶ διαλύειν τὴν τ ξιν, ἐλάμβανον ἐν κύκλῳ περιβάλλοντες τὸ πλινθίον αὐτῶν. Κρα

rio concavas æramentis intentas reſonantibus pulſant undique. Xylander aute ſic, *Non enim cornibus aut tubis Parthi prælium accendunt, ſed pelles cavo a no inductas malleis undiquaque ſimul pulſant.* Sed de hac voce ἠχεῖον non ſi aliquo fructu meum etiam Theſaurum Græcæ linguæ conſules. Ceterù noſtro Gelenio, cur hic diceret *pulſant tympana*, videntur hæc occaſione præbuiſſe, quæ apud hunc ſcriptorem ſequuntur. καὶ πολλὰ τῶν τυμπάν αὖθις περιεμυκᾶτο τοὺς Ῥωμαίους. Obiter autem & de hoc monebo, n placere mihi, vocem ῥόπτρα reddi (hoc quidem in loco) *clavas*.

ἵπποι καταπεφραγμένοι χαλκοῖς καὶ σιδηροῖς σκεπάσμασι.] Apud Pluta chum legimus ὑφάσμασι: quam vocem noſtra eſſe commutandam nem (ut opinor) negaverit.

σείειν καὶ βιάζεσθαι τοὺς προτάκτους.] Non σείειν ſed ὠθεῖν apud Pl tarchum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

...) τοὺς ψιλοὺς ἐκδραμεῖν κελεύ-
...ος, οὗτοι μὲν οὐ πολὺ προῆλθον,
...ὰ πολλοῖς τοξεύμασιν ἐντυχόν-
...ταχὺ, καὶ συμπεπαρέντες, αὖ-
...ἀνεδύοντο τοῖς ὁπλίταις· καὶ παρ-
...ἀκοσμίας ἀρχὴν καὶ δέους ὁ-
...τὴν ῥώμην τῶν οἰστῶν καὶ τὸν τό-
... ὅπλα τε ῥηγνύντων καὶ διὰ
...τὸς φερομένων ὁμοίως ἀντιτύπου
...μαλακοῦ στεγάσματος. εἰ δὲ
...θοι, διαστάντες ἐκ μήκους,
...αντο τοξεύειν ἅμα πανταχόθεν,
...ὼ ἀκριβῆ τοξείαν· (ἡ γὰρ συν-
... καὶ πυκνότης τῶν Ῥωμαίων οὐδὲ
...βουλομένῳ διαμαρτάνειν ἀνδρὸς
...παρεῖχεν) εὐτόνους δὲ τὰς πληγὰς
...ιμους διδόντες ἀπὸ τόξων κρα-
...ῶν καὶ μεγάλων, καὶ τῇ σκολιό-
... τῆς καμπῆς τὸ βέλος ἠναγκα-
...νον ἀποστελλόντων. ἦν οὖν αὐτό-
...ἤδη μοχθηρὰ τὰ Ῥωμαίων. καὶ
... μένοντες ἐν τάξει, συνετιτρώ-
...ντο, καὶ χωρεῖν ὁμόσε πειρώμενοι,
...θὲν ποιεῖν ἴσον ἀπεῖχον, ὁμοίως
...ἔπασχον. ὑπέφευγον γὰρ ἅμα
...λοντες οἱ Πάρθοι. καὶ τοῦτο κρά-
... ποιοῦσι μετὰ Σκύθας· καὶ σοφώ-
...ν ἐστιν, ἀμυνομένους ἔτι σώζεσθαι,
... φυγῆς ἀφαιρεῖν τὸ αἰσχρόν. ἄ-
... μὲν οὖν ἤλπιζον αὐτοὺς, ἐκ-
...μένους τὰ βέλη, χήσεσθαι μά-
..., ἢ συνάψειν ἐς χεῖρας, ἐκαρ-
...ουν· ὡς δὲ ἔγνωσαν ὅτι πολλαὶ κά-
...λοι παρεστᾶσι τοξευμάτων πλή-
..., ἀφ' ὧν περιελαύνοντες οἱ πρῶ-
...λαμβάνουσιν· οὐδὲν πέρας ὁρῶν ὁ
...ος ἠθύμει, καὶ σκοπεῖν ἐκέ-
...ιεν (ἀγγέλους πέμψας πρὸς τὸν
...) ὅπως προσμίξαι βιάσεται τοῖς
...αντίοις, πρὶν ἢ κυκλωθῆναι. μά-
...α γὰρ ἐκείνῳ προσέκειντο, καὶ πε-
...ἵππευον τὸ κέρας, ὡς κατὰ νώτου γενησόμενοι. λαβὼν οὖν ὁ νεανίας ἱπ-

turam immiſiſſet, non multùm hi proceſſerunt, ſed citò multitudine ſagittarum obruti confixíque recipiebant ſe intra ordines legionariorum: atque ita perturbationis trepidationíſque fecerunt initium, dum vis telorum conſpicitur uno tenore armatos inermeſque perforantium. Tum Parthi eminus cœperunt ſagittas in eos undique conjicere temerè: nam à confertis ne ſi vellent quidem aberrare poterant. Erant autem vehementes plagæ, ut profectæ à magnis ac validis arcubus, violento flexu tela excutientibus: itaque jam inde valde laborabant Romani: nam ſive in ordine manerent, conſauciabantur, ſive conarentur hoſtem invadere, nihil proficiebant, & nihilominus percutiebantur. Parthi enim inter refugiendum ſagittas emittebant: id quod poſt Scythas optimè norunt facere, egregio commento ſalutem ſimul protegente & tollente à fuga turpitudinem. Quouſque igitur ſperabant eos conſumptis ſagittis abſceſſuros aut pugnaturos cominus, durabant: ut verò cognitum eſt multos adſtare camelos ſagittis onuſtos, ad quos circumvecti è prima acie pharetras repleant, nullum finem videns Craſſus, angebatur: & per nuntios filium monuit ut in adverſos irruat, priuſquam circumveniatur: hunc enim urgebant maximè, obequitando ejus cornu ut ſe à tergo oſtenderent. Juvenis

Parthi & Scythæ inter refugiendum ſagittas emittere ſoliti.

igitur

igitur aſſumptis M. CCC. equitibus, quorum mille à Cæſare acceperat, & proximis clypeatorum octo cohortibus, in hoſtes
145 fecit impetum: Parthi verò diſcurſatores, ſive quia in cœnoſa inciderant, ut nonnulli produnt, ſive ut hoc ſtratagemate Craſſum quàm longiſſimè à ſuis diſtraherent, verſis equis fugiebant: ille, inclamans terga hoſtem vertere, perſequebatur, & cum eo Cenſorinus Megabacchúſque, hic animi corporíſque fortitudine eximius, ille ſenator ac orator, ambo æquales Craſſi & ſodales. Hos conſequentibus equitibus, legionarii quoque promovebant, alacres lætíque ac meliora ſperantes, putabant enim ſe jam victos perſequi: donec non longè progreſſi dolum ſenſerunt, revertentibus qui videbantur fugere, & cum eis irruentibus aliis pluribus. Tum agmen primum conſtitit, rati hoſtem ſe propter paucitatem aggreſſurum cominus, at illi cataphractos oppoſuerunt Romanis: ceteri diſcurrendo & ungulis equorum perturbando campi ſuperficiem, funditus commovebant arenarum cumulos, tantum concita

Parthorum ſtratagema.

Cenſorinus. Megabacchus.

πεῖς χιλίους καὶ τριακοσίους, ὧν χίλιοι παρὰ Καίσαρος ἦσαν, τῶν ἔγγιστα θυρεαφόρων ὀκτὼ σπ είρας, συνήγαγεν εἰς ἐμβολήν. τῶν Πάρθων οἱ περιελαύνοντες, εἴτε τ μασιν ἐντυχόντες, ὡς ἔνιοι φασ εἴτε λαβεῖν τὸν Κράσσον ἀπωτάτω στρατοῦ στρατηγοῦντες, ὀπίσω τ ψαντες ἐπεδίωκον. ὁ δ' ἐμβοήσ ὡς οὐ μένουσιν οἱ ἄνδρες, ἤλαυν καὶ σὺν αὐτῷ Κηνσωρῖνός τε κ Μεγάβακχος, ὁ μὲν, εὐψυχίᾳ ῥώμῃ διαφέρων, Κηνσωρῖνος καὶ βουλευτικὸν ἔχων ἀξίωμα, δεινὸς εἰπεῖν· ἑταῖροι δὲ Κράσσου, παραπλήσιοι καθ' ἡλικίαν. ἑπομ μένων δὲ τῶν ἱππέων, οὐδὲ τὸ πε ἀπελείπετο, προθυμίᾳ καὶ χαρᾷ ἐλπίδος. νικᾶν γὰρ ᾤοντο καὶ διώ ἄχρις οὐ πολὺ προελθόντες, ᾔσθ το τὴν ἀπάτην, μεταβαλλομέ τῶν φεύγειν δοκούντων, καὶ πλειό ἄλλων ἐπιφερομένων. ἐνταῦθα δὲ στῆσαν, οἰόμενοι συνάψειν αὐτοῖς χεῖρας ὀλίγοις οὖσι τοὺς πολεμίο οἱ δὲ, τοὺς καταφράκτους προτάξ τες ἐναντίους τοῖς Ῥωμαίοις, τ δὲ ἄλλην ἵππον ἄτακτον περὶ τοὺς ἐλαύνοντες, καὶ συνταράσσον τὸ πεδίον, ἀνίστασαν ἐκ βυθοῦ νας ἄμμων, κονιορτὸν ἐπαγωγό

ἄπλετ

ὧν οἱ χίλιοι παρὰ Καίσαρος ἦσαν.] Poſt ἦσαν adde ex eodem, καὶ το τας πεντακοσίους. Sequitur autem, καὶ τῶν ἔγγιστα θυρεαφόρων (vel pot θυρεοφόρων) ὀκτὼ σπείρας. Habet autem & περιήγαγεν, non συνήγαγεν.

Ἀπωτάτω τοῦ στρατοῦ στρατηγοῦντες] Malim cum eodem ſcribere τοῦ πατ quàm τοῦ στρατοῦ.

ὁ δ' ἐμβοήσας ὡς οὐ μένουσιν οἱ ἄνδρες] Apud Plut. legitur. οὐ μένουσιν.

μεταβαλλομένων τῶν φεύγειν δοκούντων.] Poſt μεταβαλλομένων habes ἁ apud eundem.

τὴν δὲ ἄλλην ἵππον ἄτακτον περὶ αὐτοὺς ἐλαύνοντες.] Habes ἄτακτον apud Plut. ſed ex quodam vet. exempl. adſcripſi margini εὔτακτον.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…λετον· ὡς μή τε διορᾶν ῥᾳδίως, …τε φθέγγεσθαι τοὺς Ῥωμαίους, εἰ…αθρόους δ᾽ ἐν ὀλίγῳ, καὶ συμπί…ντας ἀλλήλοις, βάλλεσθαι, καὶ …θνήσκειν οὐ ῥᾳδίως, οὐδὲ ὀξὺν θά…τον, ἀλλὰ ὑπὸ σπασμοῦ καὶ ὀδύ…ης δυσανασχετοῦντας, καὶ κυλινδου…μένους περὶ τοῖς οἰστοῖς, ἐναποθραύειν …τοῖς τραύμασι, βίᾳ πειρωμένους …κειν ἠγκιστρωμένας ἀκίδας, καὶ …κείας διὰ φλεβῶν καὶ νεύρων, …συναρρηγνύναι καὶ λυμαίνεσθαι …ὲς αὐτούς. οὕτω δὲ τῶν πολλῶν ἀπο…θνησκόντων, ἄπρακτοι καὶ οἱ ζῶντες …ν πρὸς ἀλκήν. καὶ τοῦ Ποπλίου πα…ρακαλοῦντος ἐμβαλεῖν ἐς τὴν κα…τάφρακτον, ἐπεδείκνυσαν ἑαυτῶν …ρας τε θυρεοῖς προσπεπερονημέ…νας καὶ πόδας διαμπὰξ ἐληλαμέ…νους πρὸς τοὔδαφος, ὥστε καὶ πρὸς …λὴν ἀμηχάνους εἶναι καὶ πρὸς ἀ…μύναν. αὐτὸς οὖν τοὺς ἱππεῖς πα…ρορμήσας προσέβαλε μὲν ἐρρωμένως, …συνῆψε τοῖς ἀνδράσιν· ἦν δ᾽ …ος ἔν τε ταῖς πληγαῖς καὶ τῷ …φυλάσσεσθαι, παίων μὲν ἀσθενέσι καὶ …οῖς δορατίοις θώρακας ὠμοβύρ…σους καὶ σιδηροῦς, παιόμενος δὲ …τοῖς εἰς εὐσταλῆ καὶ γυμνὰ σώμα…τα τῶν Γαλατῶν. τούτοις γὰρ ἐθάρρει …μάλιστα, καὶ μετὰ τούτων ἔργα θαυμαστὰ διεπράττετο. τῶν τε γὰρ κοντῶν ἐπελαμβάνοντο, καὶ συμπλεκόμενοι τοὺς ἄνδρας ἀπὸ τῶν ἵππων ἐώ…

tes pulverem, ut & viſum & vocem Romanis adimeret. Itaque conglomerati & incurſantes ſe invicem feriebantur & emoriebantur, non facili & celeri morte, ſed cum convulſionibus & cruciatibus volutantes ſe præ impatientia ut ſagittas in vulneribus præfringerent: aut extrahere conantes hamata acumina, venas nervóſque penetrantia, & novam lacerationem addentes priori moleſtiæ: quapropter multis intercidentibus etiam ſuperſtites reddebantur inutiles: & hortanti ſe duci ut cataphractos invaderent, oſtendebant manus affixas clypeis, & pedes ad ſolum perforatos, ut nec pugnare poſſent nec fugere. Ipſe igitur cum equitibus in hoſtem impreſſionem fecit validam, ſed impar, inferens ictus infirmis parviſque haſtis in thoraces cocto corio ferróque duratos, excipiens verò contis in leviter armata ſeminudáque Gallorum corpora: his enim fidebat maximè, & horum ope mira edebat facinora: apprehenſis enim contis viros ab equis deturbabant,

Dura mors Romanorum.

146

Craſſus, Gallorum opera mira edit facinora.

…ἀποθνήσκειν οὐ ῥᾳδίως, οὐδὲ ὀξὺν θάνατον] Malo (ut apud Plut.) οὐ ῥᾳ…δίως οὐδ᾽ ὀξὺν θάνατον.

…ἐναποθραύειν τοῖς τραύμασι] Non ἐναποθραύειν ſed ἐναποθνήσκειν legi…m apud Plut ſed tamen in eodem illo vetuſto exemplari inveni lectionem …lin ἐναποθραύειν. Rectè autem βίᾳ τε πειρωμένους legimus, ſicut apud …n legitur.

…παίων μὲν ἀσθενέσι καὶ μικροῖς δορατίοις θώρακας ὁλοβύρσους καὶ σιδη…ρούς] Non ὁλοβύρσους ſed ὠμοβύρσους habet idem. Nec dubito quin mox …πιεζόμενος, quod apud eundem habemus, (pro παιόμενος) germana ſit …lectio.

βαρύ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

bant, armis gravatos & ideo parum agiles: multi etiam ſuis electis adverſariorum equos ſuffodiebant: qui præ dolore ſubſultantes excutiebant ſeſſores, & tam ſuos quàm hoſtes proculcabant promiſcuè, donec & ipſi caderent. Sed nihil erat Gallis æſtu ſitíque moleſtius, ad hæc non aſſuetis: & equos amiſerunt plurimi, quos infeſtis contis induerant: conati ſunt igitur ad legiones ſe recipere, habentes in medio Publium, jam multis mulctatum vulneribus, conſpicati autem in propinquo arenas congeſtas in tumuli ſpeciem, ſucceſſerunt eò: & alligatis equis in medio, ſcutis circumquaque ſe muniverunt, rati ſic faciliùs arceri poſſe barbaros. Evenit autem contrarium: nam in planitie primi utcunque poſteriores prote-

Publius vulneribus mulctatus.

θουσι, τῇ βαρύτητι τῶν ὁπλισμῶν κινήτους ὄντας. πολλοὶ δὲ τοὺς ἑαυτ ἀπολείποντες ἵππους, καὶ ὑποδ μενοι τοὺς ἐκείνων, ἔτυπτον εἰς γαστέρας· οἱ δὲ ἀνεσκίρτων ὑπὸ ὀ νης, καὶ συμπατοῦντες ἐν ταυτῷ ἐπιβάτας καὶ τοὺς πολεμίους ἀνα φυρμένους, ἀπέθνησκον. ἐπίεζ τοὺς Γαλάτας μάλιστα τό, τε θα πος καὶ τὸ δίψος, ἀμφοτέρων α θεις ὄντας· καὶ τῶν ἵππων ἀπολώλ σαν οἱ πλεῖστοι, πρὸς ἐναντίους λαυνόμενοι τοὺς κοντούς. ἐβιάσθησ σαν ἀναχωρῆσαι πρὸς τοὺς ὁπλίτ ἔχοντες τὸν Πόπλιον ὑπὸ τραυμάτ ἤδη κακῶς διακείμενον. ἰδόντες θῖνα βουνώδη πλησίον, ἐχώρουν αὐτήν, καὶ τοὺς μὲν ἵππους ἐν μ κατέδησαν, ἔξωθεν δὲ τοῖς θυρ συγκλείσαντες, ᾤοντο ῥᾷον ἀμυ σθαι τοὺς βαρβάρους· ἀπέβαιν ναντίον. ἐν μὲν γὰρ ὁμαλῷ ὄπισθεν ἀμωσγέπως οἱ πρότοι παρέχουσι ῥᾳστώνην· ἐκεῖ δὲ ἄλλων ὑπὲρ ἄλλου διὰ τὴν ἀνωμαλ

βαρύτητι τῶν ὁπλισμῶν ἀκινήτους ὄντας.] Singularem τοῦ ὁπλισμοῦ plurali τῶν ὁπλισμῶν habet idem Plutarchus: & δυσκινήτους pro ἀκινή Ego hac in lectione ſequendum eſſe eum cenſeo, at in illa eum ſequi min neceſſe puto.

ἐπίεζε δὲ τοὺς Γαλάτας μάλιστα] Quum ceteri interpretes, Geleni Cruſerius, Candidus (cujus tamen quamvis ordine primi, haud mag eſſe autoritatem fateor) Γαλατῶν appellatione hîc *Gallos* à ſe intelligi o derint, Xylander *Germanos*, non *Gallos*, dixit. Ita enim ille, *Maximè tem Germanos aſtus & ſitis, inſolens iis utrumque, premebat.* Quod autem dico de loco, idem & de eo qui claudit paginam proximè præcedentem telligendum eſt. nam & ibi Γαλάτας (quibus maximè fidebat Craſſus quorum opera mira quædam facinora edebat) interpretatur *Germanos.* qui Germanis quidem nomen etiam τῶν Κελτῶν fuiſſe impoſitum ſcio, ſe iidem populi, Germani inquam, Galatæ etiam vocati fuerint, & à q non immeritò quæretur.

ἐν μὲν γὰρ ὁμαλῷ] Emendandus hinc eſt, ut opinor, Plutarchi lo ſcribendo ἐν μὲν γὰρ τῷ ὁμαλῷ, pro ἐν μὲν γὰρ τῷ ὁμόσε: præſertim q ſtatim pòſt huic ὁμαλῷ opponi ἀνωμαλίαν videamus.

ἐκεῖ δὲ ἄλλων ὑπὲρ ἄλλου] Tam pluralem hunc genitivum ἄλλων, quàn terum qui ſingularis eſt, in accuſativum ſingularem ἄλλον mutandum

...οντος τοῦ χωρίου, καὶ μᾶλλον
...ερτοὺς κατόπιν ἐξαίροντος, οὐδὲν
...ὸ διαφεῦγον, ἀλλ' ἐβάλλοντο
...ντες ὁμαλῶς, ὀδυρόμενοι τὴν ἀ-
...καὶ ἄπρακτον αὐτῶν τελευτήν.
...δὲ περὶ τὸν Πόπλιον ἄνδρες δύο,
...νες δύο τῶν αὐτόθι, κατοικοῦν-
...ν Κάρραις, Ἱερώνυμος καὶ Νι-
...χος· οὗτοι συνέπειθον αὐτὸν
...ελθεῖν μετ' αὐτῶν, καὶ δια-
...ῖν Ἴχνας, πόλιν ᾑρημένην τὰ
...ωμαίων. ὁ δὲ, φήσας οὐδένα δει-
...ως ἔσεσθαι θάνατον, ὃν φοβη-
...Πόπλιος ἀπολείψει τοὺς ἀπολ-
...ους δι' αὐτὸν, ἐκείνους μὲν ἐκέ-
...σώζεσθαι, καὶ δεξιωσάμενος
...ῆλεν. αὐτὸς δὲ, τῇ χειρὶ χρῆ-
...μὴ δυνάμενος (διελήλατο γὰρ
...) τὸν ὑπασπιστὴν ἐκέλευσε πα-
...τῷ ξίφει, παρασχὼν τὸ πλευ-
...ρίως δὲ καὶ Κηνσωρῖνον ἀποθα-
...έγουσιν. Μεγάβακχος δὲ αὐ-
...αυτὸν διεχρήσατο, καὶ τῶν ἄλλων
...ιμώτατοι. τοὺς δὲ ἀπολελειμ-
...ἀναβαίνοντες οἱ Πάρθοι, τοῖς
...ις διήλαυνον μαχομένους. ζῶν-
...) οὐ πλείους φασὶν ἁλῶναι πεντακοσίων. τὰς δὲ κεφαλὰς τῶν περὶ

gunt: hîc autem quum propter acclivitatem alii eminerent ſuper alios, nihil erat in tuto, ſed omnes vulnerabantur pariter, lamentantes ſe inultos & inglorios occumbere. Aderant tum Publio duo Græci, Carrenſes cives, Hieronymus & Nicomachus, hi ſuadebant ut cum eis ſe ſubduceret, perfugerétque Ichnas, oppidum Romanarum partium: ille negavit ullam eſſe tam gravem mortem, cujus metu Publius ſuos & propter ſe in periculum adductos desereret: ſimúlque dimiſit eos comiter, juſſos ſibimetipſis proſpicere. Ipſe quia non poterat uti manu transfixa, armigero latus feriendum præbuit: eodem modo & Cenſorinus periſſe dicitur: Megabacchus ſeipſe confodit, & nobiliores ceteri: reliquos Parthi enixi per clivum, contis transfixerunt repugnantes: vivos non plures quingentis captos traditur. Publii ſociorúmque cadave-

ribus

Conſilium Publio datum ab Hieronymo & Nicomacho. Ichnæ oppidum.

Publius cum ſuis mori mavult quàm fugere.

Publii interitus. Cenſorini interitus. Megabacchi & aliorum.

...x Plutarcho, atque hanc ex eo ſumptam emendationem alia ex noſtro ...no ſumpta remunerari nos poſſe dico, in hoc ipſo loco, ſi pro ἔχοντος ...mus ἀνέχοντος. Dicetur autem locus alium ſupra alium ἀνέχειν, id eſt ...ere. Ceterùm quamvis apud Plutarchum ſcriptum ſit, ἐν μὲν γὰρ τῷ ..., videntur tamen interpretes legiſſe & ipſi ἐν ὁμαλῷ, poſteriore loco. ...im Xylander, *Nam in loco quidem æquali priores utcunque poſterioribus ...gnaculi inſtar eſſe poſſunt: at is locus, quum variè inæqualis, poſteriores ... magiſque tolleret, effecit ut ex æquo omnes telis contingerentur.* Cruſerius ...n dixit, *Ubi enim in plano conſiſtunt.* & παρέχουσι ῥᾳστώνην vertit, *præ... ſecuritatem.*

...ν ἦν τὸ διαφεῦγον] Videri poſſit ſcribendum pro his οὐδεὶς ἦν ὁ διαφεύ-... quum ſequatur, ἀλλ' ἐβάλλοντο πάντες. Alioqui poſſumus hanc quæ ... Plutarchum extſtat lectionem ſubſtituere, οὐκ ἐδύναντο διαφυγεῖν.

...λιν ᾑρημένην τὰ Ῥωμαίων] Adde ex Plutarcho, καὶ οὐ μακρὰν οὖσαν. ..., *& quæ non procul aberat.*

...ὶ δεξιωσάμενος ἀπέστειλεν.] Verbum ἀπέλυσεν, quod apud eundem eſt, ...m quàm ἀπέστειλεν.

... δὲ κεφαλὰς τῶν περὶ Πόπλιον ἀποκόψαντες] Videri poſſit vocabulum ἀπο-

 κείραν-

ribus truncatis, hoſtes ad Craſſum reverſi ſunt: qui ſe interim ſic geſſerat: 147 Poſtquam juſſit filium in Parthos impetum facere, & quidam ei nuntiavit effuſam fugam hoſtium, ſe quoque vidit non urgeri ab eis amplius (nam hac etiam parte diffluxerant) paulum recepit fiduciam, & copias in locum acclivem ſubduxit, ſperans filium mox à perſecutione reverſurum: Ceterùm nuntii quos ille primos ad patrem de ſuo periculo monendum miſerat, perierunt, intercepti à barbaris, poſteriores ægrè elapſi nuntiarunt actum de Publio, ni ſuccurratur celerrimè. Craſſus autem variis diſtrahebatur affectibus: quibus rationem offuſcantibus nequiebat quid agendum eſſet decernere, nunc de ſumma rerum ſolicitus, nunc fi-

Nuntii intercepti & cæſi.

Πόπλιον ἀποκόψαντες, ἤλαυνον ἐ…
θὺς ἐπὶ τὸν Κράσσον. εἶχε δὲ τὰ κα…
αὐτὸν οὕτως· ὡς ἐκέλευσε τὸν υἱὸν ἐμ…
βαλεῖν τοῖς Πάρθοις, καί τις αὐτ…
μακρὰν ἤγγελλε τροπὴν εἶναι καὶ δί…
ξιν ἰσχυρὰν τῶν πολεμίων, ἑώρα δὲ …
τοὺς καθ' αὐτὸν οὐκέτι προσκειμένο…
(ὁμοίως γὰρ ἐρρύησαν οἱ πλεῖστοι…
μικρὸν ἀνεθάρρησε, καὶ συναγαγ…
ὑπέστελλε χωρίοις προσάντεσι τὸν στρ…
τόν, αὐτίκα προσδοκῶν τὸν υἱὸν ἐπα…
νήξειν ἀπὸ τῆς διώξεως. τῶν δὲ πε…
φθέντων ὑπὸ τοῦ Ποπλίου πρὸς α…
τόν, ὡς ἐκινδύνευον, οἱ μὲν πρῶτ…
διεφθάρησαν, ἐμπεσόντες ἐς τοὺς βα…
βάρους, οἱ δέ, ὕστερον διαφυγόντ…
μόγις, ἀπήγγειλαν οἴχεσθαι τὸν Π…
πλιον, εἰ μὴ ταχεῖα καὶ πολλὴ βο…
θεια παρ' ἐκείνων γένηται. τὸν δὲ Κρ…
σον ἅμα πολλὰ πάθη κατεῖχε…
λογισμῷ μὲν οὐδὲν ἔτι τῶν πραγμ…
των ἑώρα, φόβῳ δὲ περὶ τοῦ συμπ…
τος ἅμα, καὶ πόθῳ τοῦ παιδὸς …
κόμεν…

κείραντες, quod apud Plut. legitur pro ἀποκόψαντες, novum hîc uſum h… re, videlicet cum accuſativo τὰς κεφαλάς: affertur tamen & aliud exempl…

ὁμοίως γὰρ ἐρρύησαν οἱ πλεῖστοι] Adverbium ὁμοίως ex iis eſſe vocab… non debet quæ notis parentheſis includuntur: ſed ita ſcribendum eſt, ἑ… δὲ καὶ τοὺς καθ' αὐτὸν οὐκέτι προσκειμένους ὁμοίως. Sed quid? an membr… quod illis notis includitur, à vocula γὰρ initium habere poterit? Nec… quàm: ſed ei præfigendum ἐκεῖ, ex eodem: ut ita totus hic locus lega… ἑώρα δὲ καὶ τοὺς καθ' αὐτὸν οὐκέτι προσκειμένους ὁμοίως (ἐκεῖ γὰρ ἐρρύη… οἱ πλεῖστοι) μικρὸν ἀνεθάρρησε.

συναγαγὼν ὑπέστελλε χωρίοις προσάντεσι] Scribe ὑπέστελλεν ἐν χωρίοι…

ὡς ἐκινδύνευον] Muta ἐκινδύνευον in ἐκινδύνευεν, ex Plut. quam lection… & noſter hic interpres ſequitur.

εἰ μὴ ταχεῖα καὶ πολλὴ βοήθεια παρ' ἐκείνων γένηται.] Hîc itidem pro p… rali ἐκείνων habet Plut. ſingulare ἐκείνου, quod etiam magis placet.

καὶ πόθῳ τοῦ παιδὸς ἑλκόμενος βοηθεῖν] Videri poſſit deeſſe parti… πρὸς, vel ἐπὶ, cum articulo τὸ, ante verbum βοηθεῖν: & ſcribendum … ἑλκόμενος πρὸς τὸ βοηθεῖν. vel ἐπὶ τὸ βοηθεῖν. Scio tamen exiſtimatur… quempiam poſſe etiam ſubaudiri. Cruſerius certè non aliter vertit quà… illam lectionem ſequeretur. Ejus enim hæc verba ſunt, *verùm metu ſim… ſumma rerum & filii deſiderio incitatus ad ei ſuccurrendum, inſtitit denique* … *exercitu progredi.* At Xyl perinde membrum hoc vertit acſi ne additum … dem eſſet illud βοηθεῖν participio ἑλκόμενος. his enim verbis utitur, …

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

μενος βοηθεῖν καὶ μὴ βοηθεῖν, τέ-
ὥρμησε προάγειν τὴν δύναμιν.
τούτῳ δ' οἱ πολέμιοι προσεφέροντο
υγὴν καὶ παιᾶνα φοβερώτεροι· καὶ
λὰ τῶν τυμπάνων αὖθις περιεμυ-
ο τοὺς Ῥωμαίους, ἑτέρας μάχης
ὴν προσδοκῶντας. οἱ δὲ τὴν κεφα-
τοῦ Ποπλίου κομίζοντες ὑπὲρ αἰ-
ς ἀναπεπηγυῖαν, ἐγγὺς προσε-
αντες ἀνέδειξαν, ὕβρει πυνθα-
οι τοκέας αὐτοῦ καὶ γένος. οὐ γὰρ
ρέπειν γε, Κράσσου, πατρὸς
δροτάτου καὶ κακίστου, γενναῖον
παῖδα καὶ λαμπρὸν ἀρετὴν γε-
τοῦτο θέαμα, Ῥωμαίων, ὑ-
ἅπαντα τὰ ἄλλα δεινὰ, τὰς
ὰς κατέκλασε καὶ παρέλυσεν, οὐ
ου πρὸς ἄμυναν, ὥσπερ ἦν εἰ-
ἀλλὰ φρίκης καὶ τρόμου πα-
γενομένου. καίτοι τὸν Κράσσον
αὐτοῦ λαμπρότατον ἐν τῷ
πάθει φανῆναι λέγουσιν. ἐβόα

lio metuens, incertus num ſuccurrere an non ſuccurrere debeat. Tandem promovit exercitum, quum hoſtes procurrerunt ei obviam, ululatu barbaro horrendóque præ ſe ferentes victoriam, rurſumq; multa tympana circumſtrepebant Romanos expectantes novum prælium. Illi caput Publii præfixum haſtæ ferentes oſtentabant è propinquo, per ludibrium rogitantes quinam juvenis parentes eſſent, quòdve genus: nec enim veriſimile videri, Craſſo patre ignaviſſimo prognatum adeo generoſum ac fortem filium. Id ſpectaculum animos Romanorum plus quàm ulla alia calamitas fregit & dejecit, nec ad indignationem vindictæq; cupiditatem excitavit ut debuit, ſed horrorem tremorémque incuſſit omnibus: quam- in eo caſu Craſſi virtus eluxit ultra ſolitum. Clamitabat enim obequi-

Caput Publii haſtæ præfixum circumferunt Parthi.

Craſſi virtus in quo eluxerit.

n *totius eventus, & deſiderio filii victus, ſtatuit tandem promovere exerci-* Illud porro βοηθεῖν (quod hic à Xylandro ſed non à Cruſerio præter- vides) quum apud noſtrum Appianum repetatur, præfixis particulis μὴ, apud Plutarchum non itidem. Ac certè huic Plutarchicæ ſcripturæ ribo. neque enim rationi conſentaneum eſt ut Craſſus dicatur filii deſi- ad ſuccurrendum ei & non ſuccurrendum trahi. Ac Gelenius, quum aliquid abſurdi habere animadverteret, horum verborum, πάθει τοῦ ἑλκόμενος, interpretationem omiſit (dixit enim tantùm *filio metuens*) trinſecus accerſitum vocabulum inſerens, ita vertit, *incertus num ſuccurrere an non ſuccurrere debeat.*

πολέμιοι προσεφέροντο κραυγὴν καὶ παιᾶνα φοβερώτεροι·] Apud Plut. εφέροντο κλαγγῇ καὶ παιᾶνι Ac placent quidem mihi magis hîc dativi quam diceretur σὺν κλαγγῇ καὶ παιᾶνι) ſed non minus placeret dativus γῇ quàm ille κλαγγῇ. Sic & pag. ſequente habes κραυγὴν militum tam ſi quàm adverſæ partis. At κλαγγὴ vereor ne (ſi fas eſt quod cogito elo- ex Homeri loco occaſionem huc irrependi acceperit. Paulo magis etiam arem φοβερώτερον: quamvis & apud Plutarch. φοβερώτεροι ſcriptum ſit. ἴτοι τὸν Κράσσον αὐτὸν αὐτοῦ λαμπρότατον] Poſt Κράσσον non habent omen αὐτοῦ editiones Plutarchi: ſed tamen hunc accuſ. αὐτὸν præce- αὐτοῦ in hoc loquendi genere conſuetudo Græcæ linguæ jubet.

Craſſi oratio, qua ſuos milites hortatur ad prœlium.

obequitans ordines, Mea privatim milites hæc eſt calamitas: ceterùm patriæ decus & felicitas vobis incolumibus manet infracta invictáque. Quòd ſi mei quoque vos miſeret, orbati filio, longè præſtantiſſimo, iram in hoſtem effundite: auferte eis hoc gaudium, pœnas de immanitate ſumite. Nolite terreri ſi quid adverſum vel accidit vel imminet ad magna præmia nitentibus: nec Lucullus Tigranem incruentè
148 debellavit, nec Antiochum Scipio. majores verò noſtri mille naves amiſerunt circa Siciliam: in Italia quoque multos imperatores ac duces; quorum nemo ſua clade obſtitit, quominus victi vincerent. non enim felicitate ſed

Tolerantia fortitudineque imperium Romanum crevit.

tolerantia fortitudinéque in rebus aſperis imperium Romanum crevit ad tantam potentiam. Has voces Craſſus quum videret à paucis alacriter accipi, juſſit eos conclamare: quod maximè militum mœſtitiam arguit, exilem & diſſonum clamorem edentium: contrà à barbaris clarus & fortis eſt redditus. Ubi verò ad

„ γὰρ ἐπιὼν τὰς τάξεις, Ἐμοὶ
„ Ῥωμαῖοι, τοῦτο τὸ πάθος
„ ἐστιν· ἡ δὲ μεγάλη δόξα καὶ
„ τῆς Ῥώμης ἐν ὑμῖν ἕστηκε σω-
„ ζομένοις ἄθραυστος καὶ ἀήττη-
„ εἰ δὲ κἀμοῦ τις οἶκτος ἀφ-
„ μένου παιδὸς πάντων ἀρίστου
„ πιδείξασθε τοῦτο ὀργῇ τῇ
„ τοὺς πολεμίους· ἀφέλεσθε τὴν
„ ρὰν αὐτῶν, τιμωρήσασθε τὴν
„ μότητα. μὴ καταπλαγῆτε
„ γεγενημένοις, εἰ δεῖ τι καὶ πα
„ μεγάλων ἐφιεμένους. οὐδὲ Λ
„ κολλος Τιγράνην ἀναιμωτὶ
„ θεῖλε, οὐδὲ Σκιπίων Ἀντίο
„ χιλίας δὲ ναῦς οἱ παλαιοὶ
„ Σικελίαν ἀπώλεσαν· ἐν δ' Ι
„ λίᾳ πολλοὺς αὐτοκράτορας
„ στρατηγούς· ὧν οὐδεὶς περιητ
„ ἐκώλυσεν αὐτοὺς κρατῆσαι τ
„ νικηκότων. οὐδὲ γὰρ εὐτυχί
„ Ῥωμαίων, ἀλλὰ τλημοσύν
„ ἀρετῇ πρὸς τὰ δεινὰ χωρούν
„ ἐς τοσοῦτον προῆλθε δυνάμ
Τοιαῦτα λέγων καὶ παραθαρρύν
Κράσσος, οὐ πολλοὺς ἑώρα πρ
μως ὑπακούοντας· ἀλλὰ καὶ συ
λαλάξαι κελεύσας, ἤλεγξε τοῦ
τοῦ τὴν κατήφειαν, ἀσθενῆ κ
λίγην καὶ ἀνώμαλον κραυγὴν π
σαντος· ἡ δὲ παρὰ τῶν βαρβά
λαμπρὰ καὶ θρασεῖα κατεῖχε. τραπομένων δὲ πρὸς ἔργον, οἱ μὲν

τοῦτο τὸ πάθος ἴδιόν ἐστιν] Non minus placet πένθος, quod apud legitur. Facilè autem πένθος in πάθος mutari potuit ob proximè pr dentem dativum παιδί.

μὴ καταπλαγῆτε τοῖς γεγενημένοις] Poſſet etiam ſcribi τοὺς μεγάλων μένους. Alioqui ſubaudiri debet pronomen ἡμᾶς.

ἀσθενῆ καὶ ὀλίγην καὶ ἀνώμαλον κραυγὴν ποιήσαντος] Pro participio σαντος habes ὡς ἐποιήσατο apud Plut. ſed ita ut particula ὡς voci ἀσθενῆ fixa ſit, at vox ἐποιήσατο in fine hujus membri poſita. Accipiendum a erit ὡς pro *poſtquam*.

οἱ μὲν οἰκέται καὶ πελτασταὶ] Apud eundem οἱ μὲν ἱππόται, ſcrip

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

καὶ πελτασταὶ, πλάγιοι περιελ-
λύνοντες ἐτόξευον· αὐτοὶ δὲ τοῖς κον-
τοῖς οἱ προτακτοι χρώμενοι, συνέ-
στελλον ἐς ὀλίγον τοὺς Ῥωμαίους,
πλὴν ὅσοι ἀπὸ τῶν τοξευμάτων φεύ-
γοντες θάνατον, ἀπετόλμων παρα-
βόλως ἐς αὐτοὺς φέρεσθαι· μικρὰ μὲν
βλάπτοντες, ὀξέως δὲ θνήσκοντες
ἀπὸ τραυμάτων μεγάλων καὶ καιρί-
ων, παχεῖ ἐπωθούντων τῷ σιδήρῳ
τὸν κοντὸν εἰς τοὺς ἱππέας, πολ-
λάκις καὶ διὰ δυεῖν ἀνδρῶν ὑπὸ ῥύ-
μης διαπορευόμενον. οὕτω δὲ ἀγω-
νισάμενοι, νυκτὸς ἐπιούσης ἀπηλλά-
γησαν· εἰπόντες ὅτι Κράσσῳ χαρί-
ζονται νυκτὸς μίαν θρηνῆσαι τὸν υἱὸν,
εἰ ἄρα μὴ, βέλτιον ὑπὲρ αὑτοῦ
σκεψάμενος, ἐλθεῖν μᾶλλον θελή-
σει πρὸς Ἀρσάκην, ἢ κομισθῆναι.
οὗτοι μὲν οὖν, ἐπαυλισάμενοι πλη-
σίον, ἐν μεγάλαις ἐλπίσιν ἦσαν· νὺξ
δὲ χαλεπὴ τοὺς Ῥωμαίους κατελάμ-
βανεν, οὔτε ταφῆς τῶν κειμένων, οὔτε
θεραπείας τῶν τετρωμένων καὶ ψυχορ-
ραγούντων ποιουμένους λόγον, ἑκά-
στου δὲ αὑτὸν ἀποκλαίοντος. ἀνέκ-
φευκτα γὰρ ἐφαίνετο, τήν τε ἡμέ-
ραν αὐτοῦ περιμείνασι, καὶ νύκτωρ
εἰς πεδίον ἀχανὲς ἐμβαλοῦσιν. οἵ τε
τραυματίαι πολλὴν ἀπορίαν παρ-
εῖχον, καὶ κομίζειν ἐμποδὼν τῷ τά-
χει τῆς φυγῆς ἐσόμενοι, καὶ ἀπολεί-
πεσθαι βοῇ τὴν ἀπόδρασιν ἐξαγγελοῦν-

certamen ventum eſt, ſervi clienteſque hoſtium circum equitantes mittebant ſagittas in latera: ipſi contis à fronte urgentes in arctum cogebant Romanos: niſi quòd quidam metu ſagittarum procurrebant periculoſe ut pugnarent cominus: qui tamen hoſtem parum lædebant, perimebantur verò celeriter magnis & letalibus vulneribus, dum cuſpidem ferream craſſus contus in corpus ſequitur tanto impetu, ut ſæpe viros equóſque transfigeret. Atque ita prælio protracto ad veſperam diſceſſerunt Parthi, dicentes ſe Craſſo largiri noctem unam ad lugendum filium, niſi malit rebus ſuis melius conſulere, & ire potius quàm ferri ad Arſacem; divertentéſque in propinquum quendam locum, erant in magna ſpe victoriæ. Romanos contrà nox occupavit moleſtiſſima, nec ſepulturam cæſorum curantes, nec ſuperſtitum vulnera, quorundam etiam animam agentium, ſingulis ſeipſos deplorantibus: nullus enim apparebat modus effugii, ſive diem ibidem expectarent, ſive noctu iter per vaſtos campos arriperent: quòd ſaucii, ſi aſportarentur, fugam moraturi erant: ſi verò desererentur, clamore diſceſſum prodituri;

Parthi Craſſo noctem unam largiuntur ad lugendum filium.

Anguſtiæ & calamitas exercitus Romani.

..., non οἱ μὲν οἰκέται, nec additum καὶ πελτασταί. Sed nihil eſſe commer... οἰκέταις cum iis qui πελτασταὶ vocantur, aliquis reſpondebit. Quid ſi igi... οἰκέται retinendum eſſe contendam, verùm πελτασταὶ in πελάται mu...dum? Faciet certè pro me vel illud quod de Murena dictum fuit initio pa...gæ 141. εἶχε δὲ τοὺς σύμπαντας ἱππεῖς ὁμοῦ πελάτας τε καὶ δούλους μυ...ων οὐκ ἀποδέοντας.

...πλὴν ὅσοι ἀπὸ τῶν τοξευμάτων φεύγοντες θάνατον] Scribe, ὅσοι τὸν ἀπὸ ... τ.

 δι' ἂν

Craſſum milites, quamvis omnium malorum cauſam, videre & audire cupiunt.

Fortunæ exemplum in Craſſo.

dituri: Craſſum ipſum quam-
vis putabant cauſam horum o-
mnium, tamen vel videre vel au-
dire deſiderabant: at ille ſeorſim
obvoluto capite jacebat in tene-
bris, vulgo exemplum fortunæ
præbens, prudentibus autem,
temeritatis ac cupiditatis: quas
ſecutus noluit eſſe contentus lo-
149 co principe inter tam multa ci-
vium millia, ſed quia duobus ſo-
lis habebatur poſterior, viſus eſt
ſibi egenus omnium. Tunc igi-
tur Octavius legatus & Caſſius
quæſtor excitarunt eum, juben-
tes eſſe forti animo: quem ubi vi-
derunt in univerſum deſperaſſe,
ipſi de tribunorum centurio-
númque conſilio, ſignum pro-
fectionis ſine tuba dederunt, &
cœperunt diſcedere taciti. Ut ve-
rò infirmi ſenſere ſe deſeri, per-
turbatio vehemens cum ejula-
tu clamoréque pervaſit exerci-
tum: atque inde trepidatum in
agmine, quaſi hoſtibus adven-
tantibus, ut ſæpius conſiſte-
rent quaſi in aciem: ſaucios ve-
rò qui conſequebantur, alios
colligendo, alios deponendo,
remorabantur, exceptis tre-
centis equitibus, cum quibus Egnatius circa mediam noctem

Octavius. Caſſius quæſtor.

Egnatius.

τες. τὸν δὲ Κράσσον καίπερ αἴτιον-
πάντων νομίζοντες, ἐπόθουν ὁρ
αὐτοῦ τήν τε ὄψιν καὶ τὴν φω
ὁ δὲ καθ' ἑαυτὸν, ἐγκεκαλυμμέ
ὑπὸ σκότος ἔκειτο, παράδειγ
τοῖς πολλοῖς τύχης, τοῖς δὲ εὖ φ
νοῦσιν, ἀβουλίας καὶ φιλοτιμίας,
ἣν οὐκ ἠγάπα πρῶτος ὢν καὶ
μέγιστος ἐν μυριάσιν ἀνδρῶν τοσα-
ταις, ἀλλ' ὅτι δυοῖν μόνοιν ἀνδ
ὕστερος ἐκρίνετο, τοῦ παντὸς ἀ-
δεῖν νομίζων. τότε δή οἱ μὲν ἀμ
Ὀκτάουιός τε ὁ πρεσβευτὴς καὶ Κ
σιος ἀνίστασαν καὶ παρεθάρρυνον.
δὲ ἀπηγορεύκει παντάπασιν, αὐ
συγκαλέσαντες ἑκατοντάρχας καὶ
χιλιάρχους, ὡς ἔδοξε βουλευομένοις
μένειν, ἀνίστασαν τὸν στρατὸν ἄνευ σ
πιγγος καὶ δι' ἡσυχίας τὸ πρῶ
εἶτα αἰσθομένων ὡς ἀπολείποιντ
ἀδυνάτων, ἀκοσμία δεινὴ καὶ σ
χυσις μετ' οἰμωγῆς καὶ βοῆς τὸ σ
τόπεδον κατεῖχεν. ἐκ τούτου δὲ τα
χὴ καὶ πτοία προϊόντας αὐτοὺς ἐ
λάμβανεν, ὡς ἐπιφερομένων τῶν
λεμίων καὶ πολλάκις μὲν ἐς τάξιν
θιστάμενοι, τῶν δὲ τραυματιῶν
παρηκολούθουν, τοὺς μὲν ἀναλαμ
νοντες, τοὺς δὲ ἀποτιθέμενοι, δ
τριβὴν εἶχον, πλὴν τριακοσίων
πέων, οὓς Γνάτιος ἔχων περὶ μέ

δι' ἣν οὐκ ἠγάπα πρῶτος ὢν καὶ μέγιστος] Nomini πρῶτος apud P
præfixa eſt particula negans μή: ſed expungenda apud eum eſt: nam
que verbum ἀγαπᾶν junctum participio, neque ſenſus ipſe eam admi
Sed ἐνόμιζε potius quàm νομίζων ſequi debebat.

καὶ πολλάκις μὲν ἐς τάξιν καθιστάμενοι] Deeſt nobis altera pars hujus c
ſeu membri. ſic enim ſcribendus eſt hic locus, è Plutarcho, καὶ πολλά
μὲν ἐκτρεπόμενοι, πολλάκις δὲ εἰς τάξιν καθιστάμενοι. Sequi autem deb
τῶν τε τραυματιῶν ὅσοι παρ. Ac particula δὲ, locum hujus δὲ, occupa
videri poteſt occaſionem præbuiſſe omittendi illa verba: quaſi vocula
quæ hic erat, illi μὲν reſponderet.

οὓς Γνάτιος ἔχων] Scribo Ἰγνάτιος, ut apud eum legitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ς Κάρρας περὶ μέσας νύκτας.
γξάμενος δὲ καὶ Ῥωμαϊστὶ τοῖς τει-
υλακοῦσιν, ὡς ὑπήκουσαν, ἐκέ-
ε Κοπωνίῳ τῷ ἄρχοντι φράζειν
μάχη γέγονε μεγάλη Κράσσῳ
ς Πάρθους. ἄλλο τε οὐθὲν εἰπὼν,
αὐτὸν ὅστις ἦν, ἀπήλαυνεν ἐπὶ
ζεῦγμα. καὶ διέσωσε μὲν τοὺς σὺν
ῷ, κακῶς δὲ ἤκουσε, καταλι-
τὸν στρατηγόν. οὐ μὴν γε ἀλλ' ὤ-
τὸν Κράσσον ἡ προσελφεῖσα
τῷ Κοπωνίῳ φωνή· συμφρονή-
γὰρ ὅτι χρηστὸν οὐδὲν ἀγγέλλειν
τος ἐστὶ τὸ τάχος καὶ τὸ συγκε-
ένον τοῦ λόγου, παρήγγειλεν εὐ-
ἐξοπλίζεσθαι τοὺς στρατιώτας· καὶ
τὸ πρῶτον αἰσθέσθαι τὸν Κράσ-
ἐν ὁδῷ γεγενημένον, ἀπαντή-
ἀνελάμβανε, καὶ παρέπεμπε
στρατιὰν ἐς τὴν πόλιν. οἱ δὲ Πάρ-
νυκτὸς μὲν αἰσθόμενοι τὴν ἀπό-
σιν, οὐκ ἐδίωκον· ἅμα δ' ἡ-
ε τοὺς μὲν ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου κα-
ειφθέντας, οὐ μείους τετρακισχι-
, ἐπελθόντες ἀπέσφαξαν· ἐν δὲ
πεδίῳ πλανωμένους πολλοὺς ἱπ-
πευόμενοι συνέλαβον. τέσσαρας δ'
σπείρας, ἃς ἔτι νυκτὸς ἀπέρ-
Βαργόντιος ὁ πρεσβευτὴς, ἐκ-
ούσας τῆς ὁδοῦ, περιέχοντες ἐν τι-
ενοῖς, διέφθειραν ἀμυνομένας,
ὴν ἀνδρῶν εἴκοσι. τούτους δὲ γυ-
ῖς ξίφεσιν ὠθουμένους δι' αὐτῶν
μάσαντες εἶξαν, καὶ διέχον ἀ-
σι βάδην ἐς τὰς Κάρρας.

Carras pervenit. Quúmque Latinè inclamaſſet cuſtodes mœnium, juſſit eos dicere Coponio præfecto præſidii, magno prælio Craſſum cum Parthis dimicaſſe, nec aliud quicquam, aut quiſnam ipſe eſſet, addidit, ad pontem properans: & ſervavit quidem ſuam turmam, ſed malè audivit quòd imperatorem deſeruiſſet. Profuit tamen Craſſo vocem illam excepiſſe Coponium: colligens enim è tam confuſis verbis & celeritate diſceſſus nihil boni habuiſſe nuntium, juſſit mox armari ſuos: & quamprimùm ſenſit Craſſum eſſe in itinere, occurrens recolligebat & deducebat in urbem ejus milites. Parthi verò noctu quidem, quamvis ſentirent abitum, non ſunt perſecuti: ſed mane caſtra invaſerunt, & relictos in eis jugularunt, non pauciores quatuor millibus: in campis etiam multos diſpalatos ipſi equites facilè comprehenderunt. Quatuor præterea cohortes, quas eadem nocte Varguntejus legatus ducebat, quum aberraſſent à via, circumventas in quibuſdam faucibus, non inultas conciderunt, exceptis viginti militibus: hos enim ſtrictis gladiis perrumpentes, admirati audaciam, paſſi ſunt Carras militari gradu evadere.

Carræ urbs.

Coponius.

Egnatius imperatorem deſerit.

Varguntejus.

Viginti militum virtus.

Surenæ

πήλαυνεν ἐπὶ τὸ ζεῦγμα.] Hunc ipſum Gelenii errorem, quo vocem γμα, urbis nomen, pro ponte accipit, & antea oſtendi, annotatione dam in ſinem paginæ 138

αὶ διέχον ἀποῦσι βάδην ἐς τὰς Κάῤῥας.] Quæ apud Plut. leguntur pro bo διέχον, videlicet διέξοδον ἐδίδοσαν, aliquis non immeritò fortaſſe expitionem ejus eſſe ſuſpicetur. Nec verò dubium eſt quin vocula οὓς quæ d eum eſt ante περιέχοντες ex præcedentibus huc malè trajecta ſit: quum elicet præfixa eſſet particulæ ἔτι, ut eam hic præfixam eſſe vides.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

150 Surenæ autem falſus rumor allatus eſt, effugiſſe Craſſum cum optimatibus: Carras verò confluxiſſe multitudinem promiſcuam non magni æſtimandorum hominum. Ratus igitur nondum impoſitam ſummam manum victoriæ, & cupiens fieri certior, omiſit oppugnandi aut perſequendi Craſſi conſilia: ſubmiſítque unum è ſuis, bilinguem, ad Carrenorum mœnia, juſſum Latinè e-

Τῷ δὲ Σουρήνᾳ προσέπεσε ψο
δὴς λόγος, ἐκπεφευγέναι Κρά
σον μετὰ τῶν ἀρίστων. τὸ δ' εἰς Κα
ρρας συνεῤῥυηκὸς, ὄχλον εἶναι σύ
μικτον οὐκ ἀξίων σπουδῆς ἀνθρ
πων. οἰόμενος οὖν ἀποβεβληκέ
τὸ τῆς νίκης τέλος, ἔτι τε ἀμφι
ξῶν, καὶ μαθεῖν βουλόμενος τὸ
ληθὲς, τὸ μὲν, ὅπως προσμένων ἐ
ταῦθα πολιορκοίη Κράσσον, ἢ δι
κοι, χαίρειν εἴασε· Καῤῥηνοῖς δ
ὑποπέμπει τινὰ τῶν περὶ αὐτὸν δ
γλώσσ

τὸ δ' εἰς Κάῤῥας συνεῤῥυηκὸς] Ferri poteſt hæc lectio, ut cum τὸ συνε
ῤῥυηκὸς ſubaudiamus μέρος τοῦ στρατεύματος, vel tale quid: ſed magis plac
quæ apud Plutarchum eſt, τὸν δ' εἰς Κάῤῥας συνεῤῥυηκότα. verùm quum i
interpungatur poſt συνεῤῥυηκότα in editione Aldina, (hoc modo, τὸν δ'
Κάῤῥας συνεῤῥυηκότα, ὄχλον εἶναι σύμμικτον) ego contrà poſt ὄχλον interpu
gi velim.

τὸ μὲν, ὅπως προσμένων ἐνταῦθα πολιορκοίη Κράσσον, ἢ διώκοι, χα
εἴασε· Καῤῥηνοῖς δ' ὑποπέμπει] Malè hic, χαίρειν εἴασε. Καῤῥηνοῖς δ' ὑπ
nam quid illud eſt quod χαίρειν εἴασε Craſſus? Sequenda eſt igitur lec
quam apud Plutarchum habemus, χαίρειν ἐάσας Καῤῥηνοὺς, ὑποπέμ
Ac quum hæc, χαίρειν ἐάσας Καῤῥηνοὺς, vel præcedentibus vel ſequentib
jungi poſſint, videlicet verbo διώκοι, vel verbo ὑποπέμπει, malo ut præ
dentibus junctum accipere. Hinc autem apparet, illas voculas τὸ μὲν e
pungendas eſſe, quum non poſſint ferri ad hæc verba χαίρειν εἴασε. Quod
men crediddiſſe Gelenium oſtendit hæc ejus interpretatio, *omiſit oppugna*
aut perſequendi Craſſi conſilia. Atqui debuit cogitare, ad hoc ſignificandu
aliter loqui oportuiſſe: ita videlicet, τὸ μὲν προσμένειν ἐνταῦθα πολιορκο
τα Κράσσον, ἢ διώκειν, χαίρειν εἴασε. Sed quum apud Plut. ſcriptum
non πολιορκοίη Κράσσον ἢ διώκοι, quemadmodum hîc, ſed πολιορκοίη,
Κράσσον διώκοι, noſtram lectionem præfero: quum alioqui verbum πολι
κοίη accuſativo ſuo deſtitutum maneat. Hoc autem ne eveniret, interpret
urbem obſideret, dixerunt. Ita enim Cruſerius, *anceps tamen adhuc, & v*
lens rem ipſam cognoſcere, quò vel ſubſiſteret ibi & urbem obſideret, vel Craſſu
conſectaretur, omiſsis Carrenis, ſummittit quendam, &c. Xylander autem e
dem ſenſu, *dubius tamen adhuc animi, ut quid in ea re verum eſſet cognoſcere*
ſciretque Carrane ſibi oppugnandæ an inſequendus Craſſus Carris omiſsis foret.
his interpretationibus, quæ alioqui non aberrant à ſenſu, ſicut illa Gele
(ſed quem error exemplaris in talem errorem impulit) videmus de obſide
dis Carris hiſtoricum perinde loqui, acſi non ſimul futurum eſſet ut Craſſ
ea in urbe obſideretur: quum tamen Surena non alia de cauſa eam eſſet o
ſeſſurus. Non dubium eſt igitur quin lectionem noſtram hac in parte i
quam apud Plutarchum habemus oporteat anteferre. Sed opponet aliqui
quomodo Surena de Craſſo vel obſidendo in Carrenſium urbe, vel perſ
quendo cogitaret, quum nuntiatum foret eum in illa non eſſe? Verum h
pro me reſpondent illa verba, ἔτι τε (vel ἔτι δὲ) ἀμφιδοξῶν, καὶ μαθεῖν βο
λόμενος τὸ ἀληθές.

τῶ

γνόσαν περὶ τὰ τείχη, κελεύσας, ...ια Ῥωμαϊκὴν διάλεκτον, καλεῖν Κράσσον αὐτὸν, ἢ Κάσσιον, ὡς Σουρήνα διὰ λόγων θέλοντος αὐ...ς συγγενέσθαι. ταῦτα δὲ διγλώσσου ...φώνουντος, ὡς ἀπήγγελη τοῖς περὶ Κράσσον, ἐδέχοντο τὰς προκλή... καὶ μετὰ μικρὸν ἧκον ἀπὸ τῶν βαρ...ων Ἄραβες, οἱ Κράσσον εὖ καὶ ...σσιον ἀπὸ ὄψεως ἐγνώριζον, ἐν ...ρατοπέδῳ πρὸ τῆς μάχης γενο...ς. οὗτοι τὸν Κάσσιον ἰδόντες ἀπὸ ...είχους, ἔλεγον ὅτι Σουρήνας σπέν...ται, καὶ δίδωσιν αὐτοῖς φίλοις οὖ...βασιλέως, σώζεσθαι, Μεσοποτα...αν ἐκλιποῦσι. τοῦτο γὰρ ὁρᾶν λυ...λὲς πρὸ τῆς ἐσχάτης ἀνάγκης. ...ομένου δὲ τοῦ Κασσίου, καὶ τόπον ...ρισθῆναι καὶ χρόνον ἀξιοῦντος, ἐν ...συνέλθωσι Σουρήνας καὶ Κράσ...· οὕτως φάμενοι ποιήσειν, ἀπή...νον. ἡσθεὶς οὖν ὁ Σουρήνας ἐπὶ ...τοὺς ἄνδρας ἐνέχεσθαι τῇ πολιορ...ᾳ, μεθ' ἡμέραν μετῆγε τοὺς Πάρ...ς πολλὰ καθυβρίζοντας, καὶ κε...οντας, εἰ βούλονται τυχεῖν σπον... Ῥωμαῖοι, Κράσσον ἐγχειρίσαι ...σι καὶ Κάσσιον δεδεμένους. οἱ δὲ ...οντο μὲν ἠπατημένοι τὰς μα...ς δὲ καὶ κενὰς ἀπ' Ἀρμενίων ἐλ...δας καταβάλλειν τῷ Κράσσῳ φέρ...ντες, εἴχοντο δρασμοῦ. καὶ τοῦτο ... μηδένα πρὸ καιροῦ Καῤῥηνῶν πυθέσθαι· πυνθάνεται δὲ ὁ πάντων

vocare Craſſum ipſum aut Caſſium, quaſi Surena cum eis colloqui cuperet. Hæc ex illo bilingui audita poſtquam Craſſo amicíſque renuntiata ſunt, placuerunt. & paulo pòſt venerunt à barbaris Arabes qui Craſſum Caſſiúmque bene norant de facie, verſati in caſtris eorum ante prælium. Hi conſpicati in muro Caſſium, ajebant Surenam pacem ſalutemque Romanis dare, ſi in regis amicitiam recepti decedant Meſopotamia, id enim videri utilius quàm experiri neceſſitatem ultimam. Id accipiente Caſſio petentéq; præfiniri tempus ac locum ad ducum colloquium, facturos ſe ita polliciti abiverunt. Surena igitur gaudens, hos viros incluſos teneri, ſequenti die Parthos admovit, convitiantes & poſtulantes dedi ſibi vinctos Craſſum & Caſſium, ſi pacem Romani velint conſequi: qui dolebant ſe deceptos: & juſſo Craſſo longinquas illas inanéſque ſpes de Armeniis abjicere, de fuga cogitabant. Id conſilium nemini Carrenorum ante tempus aperiendum erat: aperuit tamen Craſſus omnium perfidiſſimo Andromacho:

Surenæ fraus.

Surenæ perfidia.

Andromachi perfidia.

τοῦτο γὰρ ὁρᾶν λυσιτελὲς πρὸ τῆς ἐσχάτης ἀνάγκης.] Adde ἀμφοτέροις poſt ...τελές.

ἐν ᾧ συνέλθωσι Σουρήνας καὶ Κράσσος.] Apud Plut. eodem ſenſu, ἐν ᾧ ...ίασι Σουρ. καὶ Κρ. Sed malè in editione Ald. συνιᾶσι pro συνίασι.

καὶ κενὰς ἀπ' Ἀρμενίων ἐλπίδας καταβάλλειν τῷ Κράσσῳ] Quum apud ...t. καταβαλλόντων antea legeretur, ego in vet. quodam exemplari (cujus ...antea mentionem feci) alteram hanc ſcripturam, καταβάλλειν, inveni. ...ctius autem vim hujus verbi expreſſit hîc Gelenius quàm ceteri inter...tes.

ὅπως

macho: cui ſe quoque, ut viæ du-
ci, credidit. Itaque omnia conſi-
lia Parthi didicerunt, prodente
hoc ſingula. Et quoniam noctu
pugnare nec ſolitum eis eſt, nec
facile, Craſſus autem noctu exi-
verat, ne longè à tergo relinque-
rentur, dum ſequuntur fugien-
tes duces, Andromachus nunc
per hanc viam præibat, nunc per
aliam: tandemque deflexit in
paludes profundas & loca plena
aggeribus, tranſitum difficilem
ambagibus redditura ſequenti
151 agmini. Et erant qui Androma-
chum nihil ſani cogitare conje-
ctantes ex tot flexibus ac refle-
Conſilium prudens xibus, non ſequebantur: ex
quorum numero Caſſius Carras reverſus eſt. Et quum ductor

ἀπιστότατος Ἀνδρόμαχος, ᾧ
Κράσσου καὶ τοῦτο πιστευθεὶς, ὥ
ὁδοῦ τὴν ἡγεμονίαν, οὐδὲν οὖν ἐλ
τοὺς Πάρθους, ἐξαγγέλλοντος
Ἀνδρομάχου καθ' ἕκαστον. ἐπεὶ
νυκτομαχεῖν οὐ πάτριον αὐτοῖς ἐ
οὐδὲ ῥᾴδιον, ἐξῄει δὲ νυκτὸς ὁ Κρ
σος, ὅπως μὴ πολὺ καθυστερήσ
τῇ διώξει στρατηγῶν, ὁ Ἀνδρόμα
ἄλλοτε ἄλλας ὁδοὺς ὑφηγεῖτο· κ
τέλος ἐξέτρεψεν εἰς ἕλη βαθέα,
χωρία τάφρων μεστὰ, μετὰ τὴν π
ρείαν χαλεπὴν καὶ πολυπλανῆ γιγ
μένην τοῖς ἑπομένοις. ἐγένοντ
τινὲς οἱ μηδὲν ὑγιὲς τὸν Ἀνδρόμαχ
στρέφειν καὶ περιελίττειν εἰκάσαντ
οὐκ ἠκολούθουν· ἀλλὰ Κάσσιος
ἐπανῆλθεν εἰς Κάῤῥας πάλιν. καὶ
ὁδη

ὅπως μὴ πολὺ καθυστερήσωσι τῇ διώξει στρατηγῶν] Putabit aliquis, p
mo aſpectu, rem levem eſſe de qua hic lectorem ſum moniturus, quum m
gni tamen ſit momenti. Eum namque moneo, non poſt στρατηγῶν diſtin
(ut hic) apud Plutarchum, ſed ante. Et addo, ſi quidem poſt vocem στ
τηγῶν diſtinguatur, ut hic diſtingui videt, eam eſſe nomen: ſin ante, e
eſſe participium. Nomen eſſe putans Gelenius, ita vertit, *ne longè à te*
relinquerentur, dum ſequuntur fugientes duces: Andromachus nunc per h
viam præibat, &c. Xylander autem ita hunc locum reddidit ut vocis hu
interpretationem omiſiſſe videri poſſit: quippe qui hoc tantùm dicit, *ut l*
vior Parthis eſſet inſecutio, dedita opera variis viis circumducens, &c. At C
ſerium aſſentiri mihi de illa voce animadverti, quum ita locum hunc eſſe
terpretatum comperi, *ne multo ſerius inſequerentur machinans Andromach*
duxit eos aliis atque aliis viis. Fortaſſe autem & Xyl. ſuſpicetur aliquis ad v
illius verbi reſpexiſſe in his verbis, *dedita opera*. Dictum eſt porro στρα
γῶν ὅπως μὴ πολὺ καθυστερήσωσι, pro στρατηγῶν μὴ (vel τὸ μὴ) πολὺ κ
θυστερεῖν. Apertius autem loquutus fuiſſet hic interpres ſi verba illa *machin*
Andromachus ceteris præfixiſſet. Atque idem Græci vocabuli vim mel
expreſſiſſet, ſi ita reddidiſſet, *militari quadam aſtutia machinans*. vel *pro*
dens. hoc enim vocabulum melius cum ſequenti particula *ne* conveniet. I
citur denique στρατηγῶν, infinitivi modi verbo ſequente, pro eo quod
Militari quadam aſtutia machinor, vel molior. Sed propriè, Aſtutia imp
ratoria molior. vel arte imperatoria, ſeu artificio imperatorio. Ceterù
talis uſus verbi hujus exemplum habuiſti ſuprà, initio pag. 145. εἴτε λαβ
τὸν Κράσσον ἀπωτάτω τοῦ στρατοῦ (vel potius τοῦ πατρὸς) στρατηγοῦντες.

Οἱ μηδὲν ὑγιὲς τὸν Ἀνδρόμαχον στρέφειν] Suſpicor ſcriptum fuiſſε πε
μηδὲν ὑγιές.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ῶν (Ἄραβες δὲ ἦσαν) ἀναβῆ-
κελευόντων, ἄχρι ἂν ἡ σελή-
παραλλάξῃ τὸν σκορπίον, ἀλλ' ἐ-
εἰπών, μᾶλλον φοβοῦμαι τὸν το-
ώω, ἀπήλαυνεν ἐς Συρίαν μετὰ
έων πεντακοσίων. ἀλλ' οἱ δὲ μετὰ
ταῦθμοι πιστοῖς ὁδηγοῖς, ἐλάβοντο
ίων ὀρεινῶν, ἃ καλεῖται Συνά-
κὴ κατέστησαν ἐν ἀσφαλεῖ πρὸ
ρας αὐτοί, περὶ πεντακισχιλίους.
το δὲ αὐτῶν ἀνὴρ ἀγαθὸς Ὀκ-
ος. τὸν δὲ Κράσσον ἡμέρα κα-
μβανεν ἔτι ἀγόμενον ὑπὸ Ἀν-
άχου περὶ τὰς δυσοδίας καὶ τὸ
ν. ἦσαν δὲ τέσσαρες σπεῖραι σὺν
ῶν θυρεαφόρων, ἱππεῖς δὲ παν-
ῶς ὀλίγοι, καὶ πέντε ῥαβδοῦχοι.
ὧν ἐπιπόνως καὶ μόλις εἰς τὴν
καταστάς, ἤδη τῶν πολεμίων ἐ-
κειμένων, ὅσον δώδεκα σταδίους ἀ-
πιπτὼν τοῦ συμμῖξαι τοῖς περὶ
Ὀκτάβιον, ἐπ' ἄλλον διαφεύγει λό-
, οὐχ οὕτω μὲν ἄφιππον, οὐδ' ὀ-

(Arabes erant) urgerent ut pergeret priuſquam luna tranſeat ſcorpium, At ego, inquit, ſagittarium magis metuo: atque ita in Syriam properavit cum D. equitibus. Hi duces fidos nacti, pervenerunt ad montana quæ Synaca vocantur, & ante lucem recollegerunt fermè quinque millia militum: quibus præfectus erat vir fortis Octavius. Craſſo autem dies ſupervenit, ſequenti Andromachum magno labore per paluſtria. habebat is ſecum cohortes ſcutatorum quatuor, & perpaucos equites, cum quinque lictoribus: cum quibus labore magno eluctatus difficultates itineris, jam appropinquantibus hoſtibus, in alium tumulum refugit, duodecim fermè ſtadiis ab Octavio diſtantem, non tam munitum aut equis impervium, ſed

Caſſii, fraude Andromachi cognita.

Synaca montana.

ſubjacen-

αὶ τῶν ὁδηγῶν (Ἄραβες δὲ ἦσαν) ἀναβῆναι κελευόντων.] Malo ἀναμένειν m ἀναβῆναι, quum ſequatur ἄχρι.
Εἰπὼν, μᾶλλον φοβοῦμαι τὸν τοξότην.] Rectius, εἰπὼν, ἔτι τοῦτο μᾶλλον

: Συρίαν μετὰ ἱππέων πεντακοσίων.] Emendandus hic quoque ex Appia- Plutarchus, mutando illius Ἀσσυρίαν in Συρίαν. Xylander rectè in *Sy-* mutavit, *In Syriam cum equitibus quingentis diſceſsit*: at Cruſerius ma- *Aſſyriam* retinuit: ita vertens, *cum equitibus quingentis abripuit ſe in Aſ- am.*
αὶ κατέστησαν ἐν ἀσφαλεῖ πρὸ ἡμέρας αὐτοὶ, περὶ πεντακισχιλίους.] Malo bi, ut apud Plutarchum, πρὸ ἡμέρας. οὗτοι περὶ πεντακισχιλίους ἦσαν.
ὸ δὲ Κράσσον ἡμέρα κατελάμβανεν ἔτι ἀγόμενον] Multo ſignificantius eſt od apud eundem legimus, κατελάμβανεν ἐπιβουλευόμενον ὑπὸ Ἀνδρ. Nam od Andromachus vocabat ἄγειν, erat κακῶς ἄγειν, & ſimul ἐπιβουλεύειν. , & ἐπιβουλεύοντα ἄγειν, vel ἄγοντα ἐπιβουλεύειν.
περὶ τὰς δυσοδίας καὶ τὸ ἕλος.] Apud eundem δυσχωρίας legimus, quod ſynonymum noſtro δυσοδίας. Sed malè Gelenius ex duobus quæ hic di- atur, unum prætermiſit. vertit enim, *ſequenti Andromachum magno la- e per paluſtria.* Sed addendo *magno labore*, putavit ſe quodammodo illas χωρίας poſſe repræſentare: quum tamen ex fine pag. præcedentis appa- at fuiſſe duplicem laborem: unum videlicet circa ἕλη βαθέα, alterum circa ρία τάφρων μεστά.

Διὰ

ſubjacentem Synacis, & conjunctum longa cervice tendente per mediam planiciem. Itaque periculum ejus Octavium latere non poterat, qui primus cum paucis accurrit in ejus auxilium, deinde reliqui ſe invicem increpantes ſequebantur, repreſſiſque hoſtibus à tumulo, Craſſum recepe-

Amor militum erga imperatorem.

runt in medium, ſcutis objectis, jactando nullum telum Parthicum poſſe corpus imperatoris attingere, priuſquam propugnatores omnes ad unum caderent.

Itaque Surena videns Parthos jam ſegnius ſubire pericula, &, ſi fortè nox occupaverit, Romanos jam montana tenentes fore omnino incomprehenſibiles, dolo Craſſum aggreſſus eſt: dimiſit enim aliquot captivos, qui bar-

Surenæ fraus altera & perfidia.

baros de induſtria confabulantes audierant, regem non abhorrere à pace cum Romanis ſarcienda, & amicitiam illorum cupere, exhibiturúmque omnem humanitatem Craſſo, ut per eum conciliaretur: & abſtinebant à pugna

152 barbari. Tum Surena cum optimatibus paulatim accedens ad tumulum, arcum laxavit: & pro-

χυρὸν, ὑποκείμενον δὲ τοῖς Συ-
ναις, καὶ συνηρτημένον αὐχένι
κρῷ, διὰ μέσου καταπείνοντι τοῦ
δίου πρὸς τοῦτον. ἦν οὖν ἐν ὄψει
περὶ τὸν Ὀκτάβιον ὁ κίνδυνος αὐ
καὶ πρῶτος Ὀκτάβιος ἔθει μετ'
γων ἄνωθεν ἐπιβοηθῶν· εἶτα οἱ
ποὶ, κακίσαντες ἑαυτοὺς, ἐφέρο
καὶ προσπεσόντες, καὶ ὠσάμενοι
πολεμίους ἀπὸ τοῦ λόφου, περιέσχ
ἐν μέσῳ τὸν Κράσσον· καὶ προὐβά
λοντο τοὺς θυρεοὺς, μεγαληγορου
ὡς οὐκ ἔστι Πάρθοις βέλος ὃ προ
πεσεῖται τῷ σώματι τοῦ αὐτοκρά
ρος, πρὶν ἢ σφᾶς ἅπαντας ὑ
αὐτοῦ μαχομένους ἀποθανεῖν.

Ὁρῶν οὖν ὁ Σουρήνας τούς τε Π
θους ἀμβλυτέρους ἤδη κινδυνεύον
ἦν τε νὺξ ἐπίσχῃ, καὶ τῶν ὀρῶν οἱ Ρ
μαῖοι λάβωνται, παντάπασιν
τοὺς ἐσομένους ἀλήπτους, ἐπῆγε
Κράσσῳ δόλον. ἀφείθησαν μὲν
ἔνιοι τῶν αἰχμαλώτων, ἀκηκοότε
τῷ στρατοπέδῳ τῶν βαρβάρων
ἀλλήλους ἐπιτηδὲς διαλεγομένων
οὐ βούλεται βασιλεὺς ἄσπονδον
πόλεμον εἶναι πρὸς Ῥωμαίους,
λὰ τὴν φιλίαν ἀναγαγεῖν χάρι
Κράσσῳ χρησάμενος φιλανθ
πως. ἔσχοντο δὴ μάχης οἱ βάρ
ροι. ὁ Σουρήνας δὲ μετὰ τῶν ἀρί
προσπελάσας ἀτρέμα τῷ λόφῳ, τοῦ μὲν τόξου τὸν τόνον ἀνῆκε, τὴν δεξ
δὲ πρ

Διὰ μέσου καταπείνοντι τοῦ πεδίου πρὸς τοῦτον.] In editione Pariſ. legi
κρατύνοντι: apud Plut. autem eſt κατατείναντι, pro hoc κατατείνοντι.

ἦν τέ νὺξ ἐπίσχῃ.] Scribe potius, καὶ, ἦν ἤτε νὺξ ἐπίσχῃ (ut apud Plu
quum præcedat vocula τε in priore membro.

Ἀλλὰ τὴν φιλίαν ἀναγαγεῖν χάριτι.] Multo tutius eſt verbum ἀναγα
mutare in Plutarchicum ἀναλαβεῖν: (vix enim credo illud loquendi genu
uſu eſſe) ſive ἀλλὰ τὴν φιλίαν ἀναλαβεῖν ſcribere libeat, ſive τὴν δὲ φιλ
ἀναλαβεῖν, ut apud Plut. legitur.

Ὁ Σουρήνας δὲ μετὰ τῶν ἀρίστων προσπελάσας] Non προσπελάσας
προσελάσας apud Plut. quod non minus placet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

...ϱοῦτάνειν. ἐκάλει δὲ τὸν Κράσσον ...ντυμβάσεις, ὑπειπὼν ὅτι, Τῆς ...ἀνδρείας καὶ δυνάμεως ἄκοντος ...πείρασαι βασιλέως· πρᾳότητα δὲ ...ὸς καὶ φιλοφροσύνην ἑκὼν ἐπι-...νυται, σπενδόμενος ἀπιοῦσι καὶ ...έχων σώζεσθαι. Ταῦτα δὲ τοῦ Σουρή-...ροντος, οἱ μὲν ἄλλοι προθύ-...εδέξαντο, καὶ περιχαρεῖς ἦσαν. Κράσσος οὐδὲν ὅτι μὴ δι' ἀπά-...σφαλμένος ὑπ' αὐτῶν, καὶ τὸ ...διον τῆς μεταβολῆς ἄλογον ἡ-...νος, οὐχ ὑπήκουσεν, ἀλλὰ ἐβου-...το. τῶν δὲ στρατιωτῶν βοώντων καὶ ...ούντων, εἶτα λοιδορούντων καὶ

tendit dexteram: invitabátque Craſſum ad fœdera, dicens eum inviti regis expertum vim ac potentiam: nunc verò ultro clementiam offerri & beneficentiam, illo ſalutem ſecuritatémque donante abeuntibus. Hæc Surenæ pollicita læti libentéſque accipiebant alii: ſolus Craſſus non decipiebatur, quippe qui nullam tam repentinæ mutationis rationem videbat, & ideo non ſtatim aſſentiens, deliberabat amplius. Sed quum milites magno clamore pacem expeterent, non abſtinen-

Colloquium cum Craſſo.

Craſſus ſuſpectum habens Surenam, à militibus cogitur pacem accipere.

...ς μὲν ἀνδρίας καὶ δυνάμεως ἄκοντος πεπείρασαι βασιλέως·] Vel πε-...ται, ut apud eundem legitur. Tunc autem non erit oratio directa, & ...cula ὅτι ante Τῆς non vacabit: ut ſæpe otioſam talibus in locis eſſe vi-...us.

...ᾳότητα δὲ αὐτὸς καὶ φιλοφροσύνην ἑκὼν ἐπιδείκνυται] Apud eundem ...ir αὐτοῖς pro hoc αὐτός: quod tamen retineri poteſt.

... δὲ Κράσσος οὐδὲν ὅτι μὴ δι' ἀπάτης ἐσφαλμένος ὑπ' αὐτῶν] Ma-...ſlaceret οὐδὲν ὅ,τι μὴ δι' ἀπ. Ceterùm è quatuor interpretibus unus ...m hoc loquendi genus videtur intellexiſſe. Nam Gelenius ita (ut vides) ...t, *ſolus Craſſus non decipiebatur.* Xylander autem, *At Craſſus, qui ſe ...alia re quam fraude ab eo læſum noſſet.* At verò Cruſerius, nequaquam ...ſe σφαλλόμενος in illo ἐσφαλμένος (id eſt, in eo genere loquendi cui ...adhibetur) ita reddit, *At Craſſus, qui nuſquam non impoſtura eorum cir-...ventus impegiſſet.* Sed trium tantùm interpretum mentionem feci: ve-... & ad quartum, nomine Candidum: (cujus interpretatio multis annis ...as præceſſit) & rem miraculo ſimilem de eo dicam: nimirum & ipſum, ...lioqui vel in facillimis locis ſolus ſæpe impingit, in iſto minimè impe-... ita enim bonus ille vir, *Craſſus nihil niſi inſidum ab his expertus.* Haud ... continere me poſſum quin exclamem,

Πολλάκι τοι καὶ μωρὸς ἀνὴρ μάλα καίρια εἶπεν.

...or tamen eum aliquid paulo magis καίριον fuiſſe dicturum, ſi adjeciſſet ...*in re*, vel, *quavis in re*: hoc modo, *Craſſus nihil niſi inſidum quavis in ...bis expertus.* Idem, vocabulum hoc ἄλογον in iis quæ parvo intervallo ...antur, melius certè reddit ille infelix alioqui interpres quàm Xylander, ... hæc verba, καὶ τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς ἄλογον ἡγούμενος, ita ver-...*ſubitamque eorum mutationem nequaquam rationi innixam arbitratus.* At ...nder ſic, *ſubitamque hanc mutationem abſurdam judicaret.* Non enim pro-...s abſurdum id vocamus quod qua de cauſa fiat judicare non poſſumus. ...mittam, abſurdum potius eſſe quod dicitur ἄτοπον: etiamſi & ἄλογον ...nunquam vocetur.

ὡς προ-

ſtinentes à convitiis, quòd ipſos objectaret viris quos ne inermes quidem auderet accedere: primum conatus eſt eos precibus ac rationibus inducere ut durarent ejus diei reliquum, quandoquidem poſſent per montana & aſpera noctu iter facere: viam ſimul oſtendens, & rogans ne propinquæ ſalutis ſpem abrumperent. Sed quum indignantes & arma concutientes minarentur, territus, abiit, inter eundum his tantùm verbis ſuos allocutus, Octavi, túque Petroni, & quotquot adeſtis Romani principes, videtis me neceſſitate coactum proficiſci, teſtes quàm turpiter vim patiar, proinde omnibus dicite poſtquam incolumes evaſeritis, Craſſum deceptum ab hoſtibus periſſe, non deditum à civibus. Octavius tamen & ceteri non manſerunt in tumulo, ſed ſimul deſcenderunt: lictores verò ſequi ſe Craſſus non permiſit. Deſcendentibus ante omnes occurrerunt duo ſemigræci, qui deſilierunt ab equis & Craſſum ad-

Craſſi verba miſerationis plena ad Octavium & Petronium & alios.

Craſſus bene monitus.

κακιζόντων, ὡς προβάλλοντα μα
χομένους αὐτοὺς οἷς αὐτὸς ἀνόπλ
ἐς λόγους οὐ θαρρεῖ συνελθεῖν, πρ
τον μὲν ἐπεχείρει δεῖσθαι, καὶ λέγ
ὅτι τὸ λειπόμενον μέρος τῆς ἡμέρ
διακαρτερήσαντες, ἐν τοῖς ὀρεινο
καὶ τραχέσι δυνάνται διὰ νυκτὸς ἰ
ναι· καὶ τὴν ὁδὸν ἐδείκνυε, καὶ πα
ρεκάλει τὴν ἐλπίδα μὴ προέσθ
σωτηρίας ἐγγὺς οὔσης· ὡς δὲ χαλε
παίνοντες αὐτῷ, καὶ τὰ ὅπλα κρου
οντες, ἠπείλουν, φοβηθεὶς ἐχώρει
καὶ τοσοῦτον εἶπε μεταστραφείς, Ὀκ
„ τάβιε καὶ Πετρώνιε, καὶ ὅσοι ἄλλο
„ πάρεστε Ῥωμαίων ἄρχοντες, ὑ
„ μεῖς ὁρᾶτε τῆς ἐμῆς ὁδοῦ τὴν ἀ
„ νάγκην, καὶ σύνιστε παρόντες ὁ
„ αἰσχρὰ πάσχω καὶ βίαια. τοῖς δ
„ ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις λέγ
„ τε σωθέντες ὡς Κράσσος ἀπα
„ τηθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀπώλε
„ λε, καὶ οὐκ ἐκδοθεὶς ὑπὸ τῶν π
„ λιτῶν. Οὐ μὴν ἔμειναν οἱ π
τὸν Ὀκτάβιον, ἀλλὰ συγκατέβα
νον ἀπὸ τοῦ λόφου. τοὺς δὲ ῥαβδούχ
ἑπομένους ὁ Κράσσος ἀπήλα
πρῶτοι δὲ τῶν βαρβάρων ἀπήντησ
αὐτοῖς δύο μιξέλληνες, οἳ καὶ προ
κύνησαν τὸν Κράσσον ἀπὸ τῶν ἵππ
ἀλάμεν

ὡς προβάλλοντα μαχομένους αὐτοὺς] Non *μαχομένους* ſed *μαχουμένους* ap Plut. legitur: ſed ego *μαχουμένοις* malim ſcribere: ut perinde ſit acſi dic ret, quòd objiceret ipſos hoſtibus qui armati pugnaturi eſſent, cum quib tamen ne inermibus quidem ad colloquium venire auderet. Nam ex eo qu dicit *μαχουμένοις* intelligimus ſimul & *ὡπλισμένοις*, quod *ἀντιτίθεται* illi *ἀ* *πλοις*. Neque tamen negaverim & *μαχουμένους* aliquem poſſe locum haber Gelenius autem hanc vocem in ſua interpretatione prætermiſit.

Ἐν τοῖς ὀρεινοῖς καὶ τραχέσι δυνάνται διὰ νυκτὸς ἰέναι] Nemo (quo ſciam) ita loquitur *ἰέναι ἐν τοῖς ὀρεινοῖς*: ſed omnes vel *ἰέναι διὰ τῆς ὀρεινα* vel *ἰέναι εἰς τὰ ὀρεινὰ* dicunt: ideóque interpunctionem quæ eſt poſt *δι* *καρτερήσαντες* colloco poſt *τραχέσι*. Mihi tamen ex quatuor interpretib unus tantùm aſſentitur, ille videlicet bonus vir quem alioqui paſſim valde f licem eſſe interpretem haud ſum modò inficiatus. Sed *ἰέναι* erit pro *ἀπιέν* vel potius pro iter facere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ἔλθοι, καὶ προσαγορεύσαντες ...κῇ φωνῇ, παρεκάλουν προ- ...μψαι τινάς, οἷς ἐπιδείξεται Σουρή- ...αὐτὸν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀνό- ...ς καὶ ἀσιδήρους προσερχομένους. Κράσσος ἀπεκρίνατο μὲν, ὡς τὸν ἐλάχιστον εἶχε τοῦ ζῆν λόγον, ἦλθεν εἰς χεῖρας αὐτοῖς· ἀλ- ... Ῥοίσκους ἀδελφοὺς ἔπεμπε, ...ομένους ἐπὶ τίσι καὶ πόσοι συνία- ...ς εὐθὺς ὁ Σουρήνας συνέλαβε ...τεῖχε. αὐτὸν δὲ μετὰ τῶν ἀρίστων ...πότης προσῄει· καὶ, Τί τοῦτο; (ἔφη) πεζὸς ὁ Ῥωμαίων ἀνά- κτωρ; ἡμεῖς δὲ ὀχούμεθα; Καὶ προσαγαγεῖν ἐκέλευσεν ἵππον ... τοῦ δὲ Κράσσου φήσαντος ...ἑαυτὸν ἁμαρτάνειν, οὔτ᾽ ἐκεῖ- ...ὡς ἑκατέρῳ πάτριόν ἐστι ποιου- ...ς τὴν σύνοδον, εἶναι μὲν αὐτό- ...φη σπονδὰς καὶ εἰρήνην ὁ Σου- ... Ὀρώδῃ τε βασιλεῖ καὶ Ῥω- ...ς· δεῖν δὲ γράψασθαι τὰς συν- ...ς ἐπὶ τὸν ποταμὸν προσελθόν- ...ς. Οὐ γὰρ ὑμεῖς γε (ἔφη) πάν- ... μνήμονες ὁμολογιῶν οἱ Ῥω-

orarunt, ſalutatumque Græcè rogabant ut aliquos præmitteret, qui prætentarent Surenam & comites inermes abſque telo venientes. Reſpondit ille, ſi vel minimo teneretur vitæ deſiderio, ſe non fuiſſe venturum in manus eorum: miſit tamen Riſcos fratres, cogniturosad quid & quàm multi veniant. quos mox Surena comprehenſos retinuit: ipſe verò cum optimatibus eques ad eum accedebat: &, Quid hoc eſt, inquit, pedes Romanorum imperator? & nos vehimur? ſimulque juſſit quendam, ut equum ei adduceret. Quúmque Craſſus reſpondiſſet, nec ſe peccare nec illum, quando uterque patrio more iret ad colloquium: Surena dixit jam inde pacem eſſe Orodi regi cum Romano populo, fœdus autem oportere ſcribi quum venerint ad fluvium: Soletis enim, inquit, vos Romani, non admodum eſſe pactorum memores:

Craſſus deſiderium vitæ abjicit.

153

Imperator Romanus pedes.

...λως δὲ Ῥοίσκους ἀδελφοὺς ἔπεμπε] Apud Plut. διὸ δὲ Ῥωσκίους ἀδελ-...πεμψε. & in quodam veteri exemplari, δύο δὲ ἄλλους ἀδελφοὺς ἔπεμ-... Sed alteram illam lectionem ſequi malo, quæ Ῥωσκίους habet non ἄλ-... cur enim ἄλλους ἀδελφοὺς diceret, niſi jam quorundam ἀδελφῶν men-...cta eſſet? *Roiſcos* autem, non *Roſcios*, Latinorum auribus inſolens eſſe ...m, ſatis conſtat.

...τὸν δὲ μετὰ τῶν ἀρίστων ἱππότης προσῄει.] Scribe αὐτός.

...ὸς ὁ Ῥωμαίων ἀνάκτωρ] Quorſum poetico illo vocabulo & ſolutæ ora-... inuſitato, ἀνάκτωρ, potius quàm altero, αὐτοκράτωρ, illi frequentiſ-... uteretur? Quum autem interpretes *imperatorem* dicere neceſſe ha-...ent, quod alioqui & στρατηγὸν, id eſt ducem exercitus, ſonat: & re ...non aliud quam στρατηγὸς eſſet: animadvertendum eſt eum tamen ita ...ci non ſecus ac ſi Cæſar eſſet. nam & Julius Cæſar αὐτοκράτωρ dictus ... & qui ex eo Cæſarum titulum acceperunt, itidem αὐτοκράτορες. Ve-...ſarcaſmo non caruit hoc in loco tam honorificus titulus. Sic autem & ...a ſequente, de quodam, καὶ διδαχθεὶς Κράσσος ὑπακούειν καὶ αὐτο-...τωρ τοῖς καλοῦσιν. qui etiam locus in eam de mutanda noſtra lectione ...ntiam comprobat. Vide & annot. quandam in pag. 163.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

res: ſimúlque dextram ei porrexit. Quúmque ille equum accerſeret, negavit eſſe opus: Hunc enim tibi, inquit, rex dono dat. móxque admotus eſt ei equus auro frenatus, in quem ſtratores cum impoſuerunt: hærebántque lateribus, equum incitantes. Ibi primus Octavius arreptum freno retinuit, & poſt illum unus tribunorum Petronius: deinde reliqui circumſteterunt, equum inhibere volentes, & eos qui Craſſum diverſa ex parte urgebant, abſtrahentes. Quúmque ſe mutuò protruderent turbarentque., ventum eſt ad verbera: Octavius

Octavii interitus.

ſtricto gladio peremit equiſonem cujuſdam barbari, & eum rurſus alius inflicto à tergo vulnere: Petronius verò telum quidem non habuit, ſed percuſſus in loricam reſiliit integer: Craſſum Maxarthes Parthus interfecit. Quidam

Craſſi interitus.

occiſum ajunt ab alio, hunc verò jacentis caput abſcidiſſe cum dextera. Verùm iſtæ conjecturæ ſunt potius, quàm certi aliquid: nam qui aderant, partim ibi, defendentes Craſſum, ceciderunt, partim mox refugerunt in tumulum. Deinde quum Parthi adequitarent, dicentes Craſſum jam pœnas dediſſe, reliquos verò Surenam jubere deſcendere ſecu-

,, μαῖοι. Καὶ προὔτεινε τὴν δε
αὐτῷ. μεταπεμπομένου δὲ ἵππ
οὐδὲν ἔφη δεῖν· βασιλεὺς γὰρ σο
δῶσι τοῦτον. Ἅμα δ' ἵππος τῷ
Κράσσῳ παρέστη χρυσοχάλινος
τε ἀναβολεῖς αὐτὸν ἀράμενοι π
έβησαν, καὶ παρείποντο πληγῇ τὸ
πον ἐπιταχύνοντες. Ὀκτάουιος
πρῶτος ἀντιλαμβάνεται τῶν χαλι
καὶ μετ' ἐκεῖνον εἷς τῶν χιλιαρχ
τρώνιος. εἶτα οἱ λοιποὶ περιίσ-
το, τόν τε ἵππον ἀνακόπτειν βε-
μενοι, καὶ τοὺς πιέζοντας ἐξ ἑκα-
τέρου μέρους τὸν Κράσσον ἀφελκ
ὠθισμοῦ δὲ γινομένου καὶ ταραχ
εἶτα πληγῶν, Ὀκτάουιος μὲν
σπάσας ξίφος ἑνὸς τῶν βαρβά
κτείνει τὸν ἱπποκόμον, ἕτερος
Ὀκτάουιον, ἐκ τῶν ὄπισθεν π
ξας. Πετρώνιος δὲ ὅπλου μὲν
εὐπόρησεν, εἰς δὲ τὸν θώρακα
γεὶς ἀπεπήδησεν ἄτρωτος. τ
Κράσσον ὁ Μαξάρθης Πάρ
ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ οὔ φασιν, ἀλλ'
ἕτερον μὲν εἶναι τὸν ἀποκτείναντα,
δὲ κειμένου τὴν κεφαλὴν ἀποκ
καὶ τὴν δεξιάν. εἰκάζεται δὲ τ
μᾶλλον ἢ γινώσκεται. τῶν γὰρ παρ
οἱ μὲν, ἐκεῖ μαχόμενοι περ
Κράσσον ἀνῃρέθησαν, οἱ δ' ἐ
ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὸν λόφον. ἐπεὶ
των δὲ τῶν Πάρθων, καὶ λεγόντων
Κράσσος μὲν δίκην δέδωκε, τ
ἄλλους κελεύει Σουρήνας κατιέναι
ροῦντας· οἱ μὲν ἐνεχείρησαν αὐτ

κ

Οἵ τε ἀναβολεῖς αὐτὸν ἀράμενοι περιέβησαν] Hîc Plutarchus à noſtro ... piano περιέβησαν pro ſuo παρεβίβασαν, quod huic loco minimè conv... accipiat.

Εἰς δὲ τὸν θώρακα πληγεὶς ἀπεπήδησεν ἄτρωτος.] Poſt ἀπεπήδησεν ἀπὸ τοῦ ἵππου, ex Plutarcho, à quo etiam mox non Μαξάρθης ſed Π... ξάθρης vocatur, & quidem præfixo nomine ὄνομα: ſed in quodam ve... libro legitur Ἀξάθρης. Vide & annotat. quandam in pag 155.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…βάντες, οἱ δὲ τῆς νυκτὸς ἐσπά-
…ρεν. καὶ τούτων παντάπασιν ὀλί-
…διεσώθησαν· τοὺς δὲ ἄλλους ἐκ-
…οντες οἱ Ἄραβες συνελάμβανον,
…φθειρον. λέγονται δὲ οἱ πάντες
…ύριοι μὲν ἀποθανεῖν, μύριοι δὲ
…αι ζῶντες.

…δὲ Σουρήνας τὴν κεφαλὴν τοῦ
…σου καὶ τὴν χεῖρα πρὸς Ὀρώ-
…πεμψεν ἐς Ἀρμενίαν· αὐτὸς δὲ,
…οὺς λόγον ὑπὸ ἀγγέλων ἐς Σε-
…ιαν ὡς ζῶντα Κράσσον ἄγοι,
…σκεύαζε πομπήν τινα γελοίαν,
…προσαγορεύων θρίαμβον. ὁ μὲν
…φερέστατος Κράσσῳ τῶν αἰχμα-
…ν Γάϊος, ἐσθῆτα βασιλικὴν
…κὸς ἐνδὺς, καὶ διδαχθεὶς Κράσ-
…ὑπακούειν καὶ αὐτοκράτωρ τοῖς
…ζιν, ἐφ᾽ ἵππου καθήμενος ἤ-
…πρὸ αὐτοῦ δὲ σαλπιγκταὶ καὶ
…οῦχοι τινὲς ὀχούμενοι καμήλοις
…υνον. ἐξήρτητο δὲ τῶν ῥαβδούχων
…ύπια, καὶ παρὰ τοὺς πελέκεις
…φατοι κεφαλαὶ Ῥωμαίων ἀπο-
…μέναι. κατόπιν δὲ εἵποντο Σε-
…δες ἑταῖραι, καὶ μουσουργοὶ,
… βωμολόχα καὶ γελοῖα δι᾽ ᾀ-
…των ἐς θηλύτητα καὶ ἀνανδρίαν
…ράσσου λέγουσαι. ταῦτα μὲν οὖν
…τες ἐθεῶντο· τὴν δὲ γερουσίαν
…λευκέων ἀθροίσας, εἰσήνεγκεν
…αστα βιβλία τοῦ Ἀριστείδου Μι-
…κῶν, οὔτι ταῦτά γε καταψευ-
…ρος· (εὑρέθη γὰρ ἐν τοῖς Ῥου-
…σκευοφόροις) καὶ παρέχε τῷ Σου-

ros, alii ſe dediderunt, alii noctu diffugerunt: ex quibus admodum pauci evaſerunt incolumes: ceteros Arabes perveſtigando capiebant & jugulabant. Fertur cæſa eſſe in univerſum XX. M. capta verò X. M. militum. 154

Surena caput dextramq; Craſſi ad Orodem miſit in Armeniam: ipſe verò ſparſis Seleuciæ rumoribus per nuntios quòd vivum Craſſum duceret, adornavit pompam quandam ridiculam, quam contumelioſe triumphum vocabat. Cajus enim quidam inter captivos Craſſo ſimillimus, indutus ſtola reginea, doctúſque ut quoties Craſſus & imperator appellaretur, exaudiret, ducebatur equo inſidens: ante quem tubicines & lictores quidam camelis vehebantur. Appenſæ autem erant crumenæ faſcibus, & ſecuribus recens abſciſſa Romanorum capita: à tergo ſequebantur Seleucienſes meretriculæ, & fidicinæ, jactantes multa ſcurrilia ridiculáque carmina in Craſſi digniorē fœmina quàm viro mollitiem. Atque id fuit publicum ſpectaculum. Senatu autem Seleucienſi convocato, protulit impuras fabulas Ariſtidis Mileſii, nihil hîc fingens; repertæ enim fuerant in ſarcinis Ruſtii: unde Surena

Craſſi dextra & caput ad Orodem miſſa.

Contumelioſus Surenæ de Craſſo triumphus.

Fabulæ Ariſtidis Mileſii.

Ruſtius.

…ὺς δὲ ἄλλους ἐκθηρεύοντες οἱ Ἄραβες συνελάμβανον, ἢ διέφθειρον.] Muta …nctivam particulam ἢ in conjunctivam καὶ, ex eodem.
…ϊος, ἐσθῆτα βασιλικὴν γυναικὸς ἐνδὺς] Apud eundem non Γάϊος, …tic) ſed Πακκιανὸς ſcriptum eſt: quid ſi verò Γάϊος Πακκιανὸς à nobis …ratur? Habet idem ἐσθῆτα βαρβαρικὴν, abſque genitivo γυναικός: ſed …ex vet. exempl. margini editionis Aldinæ à me adſcriptum inveni.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

rena amplam materiam nactus eſt illudendi & cavillandi in Romanos, qui ne in bello quidem abſtinere poſſint à talibus vel rebus vel literis. Sanè Seleucienſes mirabantur Æſopi ſapientiam, quum viderent Surenam in antica pera præ ſe ferentem Mileſiaca, in poſticam verò rejeciſſe Parthorum Sybaritica, trahentem poſt ſe carpenta plena pellicibus, in ſpeciem excetræ præpoſteræ, prima facie fera & horrida equis, haſtis & arcubus: extremo verò agmine deſinente in crotala & cantilenas, pernoctationéſque libidinoſas cum fœminis. Damnandus eſt igitur Ruſtius, ſed nihilominus reprehendendi Parthi dum Mileſiaca vituperant, apud quos multi regnarunt nati è Mileſiis & Ionicis meretricibus Arſacidæ. Interea Orodes cum Artabaze in gratiam redierat, ejus ſorore deſponſa Pacoro ſuo filio: móxque ſecuta ſunt convivia comeſſationéſque, & multa alia. Introducta ſunt & Græca acroamata. nam Orodes nec linguæ græcæ rudis erat nec literarum: Artabazes verò etiam tragœdias ſcribebat & orationes, &

Orodes cum Artabaze in gratiam redit.

Artabazis filia Pacoro deſponſata.

155 Artabazis tragœdiæ, orationes & hiſtoriæ.

ῥῆνα καθυβρίσαι πολλὰ καὶ κα-
σκῶψαι τοὺς Ῥωμαίους, οἳ μη-
πολεμοῦντες ἀπέχεσθαι πραγμά-
καὶ γραμμάτων δύνανται τοιού-
τοῖς μέντοι Σελευκεῦσιν ἔδοξε σο-
ἀνὴρ ὁ Αἴσωπος εἶναι, τὸν Σου-
ναν ὁρῶσι τὴν μὲν τῶν Μιλησιακῶν
κολασμάτων πήραν ἐξηρτημέ-
πρόσωθεν, ὄπισθεν δὲ Παρθικὴν Σ-
βαριν ἐφελκόμενον, ἐν τοσαῖς
παλλακίδων ἁμάξαις· τρόπον τ-
ταῖς λεγομέναις ἐχίδναις καὶ σκυ-
λαις ἀντιμόρφως, τὰ μὲν ἐμφανῆ
πρόσθια μέρη, φοβερὰ καὶ θηρι-
δόρασι καὶ τόξοις καὶ ἵπποις περιβα-
λομένων, κατ' οὐρὰν δὲ τῆς φάλα-
γος, εἰς χορείαν καὶ κρόταλα
ψαλμοὺς, καὶ παννυχίδας ἀκολ-
στους μετὰ γυναικῶν, τελευτῶσ-
ψεκτὸς μὲν γὰρ ὁ Ῥούστιος, ἀν-
δεῖς δὲ Πάρθοι τὰ Μιλησιακὰ
γοντες, ὧν πολλοὶ βεβασιλεύκασ(ι)
ἐκ Μιλησίων καὶ Ἰωνίδων ἑταιρῶν
γονότες Ἀρσακίδαι. τούτων δὲ πρ-
τομένων, Ὀρώδης ἐτύγχανεν ἤδη δι-
λαγμένος Ἀρταβάζῃ τῷ Ἀρμε-
καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ γυνα-
Πακόρῳ τῷ παιδὶ καθωμολογημέν-
ἑστιάσεις τε καὶ πότοι δι' ἀλλήλων
σαν αὐτοῖς, καὶ πολλὰ ἕτερα.
ρεισήγετο δὲ καὶ ἀγὼν τῶν ἀπὸ τῆς Ε-
λάδος ἀκουσμάτων. οὐ γὰρ
γραμμάτων ὁ Ὀρώδης Ἑλληνικῶν ἄπειρος· ὁ δὲ Ἀρταβάζης καὶ τ-
γῳδ-

Ὄπισθεν δὲ Παρθικὴν Σύβαριν ἐφελκόμενον] Scribe Σύβαριν.

Καὶ ἵπποις περιβαλλομένων] Immo περιβαλλομένην, ut ſequi vides τι- πῶσαν.

Εἰς χορείαν καὶ κρόταλα] Non εἰς χορείαν, ſed εἰς πόρνας habet Plutarch

Καὶ παννυχίδας ἀκολάστους μετὰ γυναικῶν] Vocem hanc ἀκολάστους j à me acceperat Plutarchus è veteri exemplari, quum à typographicis e tionibus abeſſet: nunc & Appianum eam illi aſſerere vides. Neque verò ſtat quod præceſſit, εἰς πόρνας (ut quidem apud eum legitur) nam μετὰ γυναικῶν de aliis fœminis, quàm quæ πόρναι eſſent, intelligitur.

Ma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

...ίας ἐποίει, καὶ λόγους ἔγραφε, ...τορίας, ὧν ἔνιαι διασώζονται. ... κεφαλῆς τοῦ Κράσσου κομισθεί-... ἐπὶ θύρας, ἀπηρμέναι μὲν ἦσαν ...τράπεζαι· τραγῳδιῶν δὲ ὑπο-...τής, Ἰάσων ὄνομα, Τραλλια-... ᾖδεν Εὐριπίδου Βακχῶν τὰ ...τὴν Ἀγαύην. εὐδοκιμοῦντος ...αὐτοῦ, Σιλάκης ἐπιστὰς τῷ ἀν-... καὶ προσκυνήσας, προὔβαλεν ...έσον Κράσσου τὴν κεφαλήν. κρό-... τῶν Πάρθων μετὰ χαρᾶς καὶ κραυ-...αιρομένων, τὸν μὲν Σιλάκην κα-...ισαν οἱ ὑπηρέται, βασιλέως κε-...σαντος· ὁ δὲ Ἰάσων τὰ μὲν τῶν ...έως σκευοποιήματα παρέδωκε ...τῶν χορευτῶν· τῆς δὲ τοῦ Κράσσου κε-...ῆς λαβόμενος, καὶ ἀναβακχεύ-..., ἐπέραινεν ἐκεῖνα τὰ μέλη μετὰ ...ουσιασμοῦ καὶ ᾠδῆς,

Φέρομεν ἐξ ὄρεος ἕλικα
Νεότομον ἐπὶ μέλαθρα,
Μακάριον θήραμα.

...ταῦτα μὲν πάντας ἔτερπεν· ἀμει-

hiſtorias, quarum nonnullæ ſervantur & hodie. Ceterùm quum allatum eſſet caput Craſſi ad fores aulæ, poſitæ erant menſæ: tum tragœdus Jaſon Trallianus cecinit ex Euripidis Bacchis carmen de Agaue. Quúmque laudaretur, Sillaces ingreſſus virorum cœnaculum, adoravit, & projecit caput in medium. quod quum à Parthis cum gaudio clamoréque ſublatum eſſet, Sillacem miniſtri, jubente rege, collocarunt in diſcubitorio lectulo. Jaſon verò Penthei apparatum tradidit uni è choraulibus, ipſe correpto Craſſi capite bacchabundus, magno ſpiritu pergebat canere verſiculos illos, Contumelia in Craſſi defuncti caput.

Ferimus ex montis ambitu
nuper cæſam venationem optimam.

Et hæc omnia cum voluptate ſpectabantur: quúmque redeuntibus

...κάριον θήραμα.] Apud Plut. *μακαρίαν θήραν* habemus, quum alte... vocabulum ſit magis poeticum, ideóque Euripidi convenientius: ac ... hanc apud eum ſcripturam habemus. Sed hos verſus,

Φέρομεν ἐξ ὄρεος ἕλικα
Νεότομον ἐπὶ μέλαθρα,
Μακάριον θήραμα.

...inquam verſus variè reddunt interpretes. Noſter quidem Gelenius, ſo... oratione vertens, verba illa, *μακάριον θήραμα*, per appoſitionem dici ... animadvertit. ita enim reddit, *Ferimus ex montis ambitu nuper cæſam ve...nem optimam.* ſed hanc interpretationem ex Candido mutuatur. At ...ferius ita,

Ex monte ferimus nos recens cæſum
Cervum, bonam prædam, domum.

...ylandri eſt hæc interpretatio,

Ex montibus afferimus
Vitulum laniatum modò,
Prædam felicem.

...hac autem interpretatione dici poteſt facere quod paulo poſt dicitur ab ...ue, νέος ὁ μόσχος. Dicuntur porro hæc allegoricè de Pentheo: & a... ad miſerum Craſſum, vel potius ad miſeri Craſſi caput transferuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

tibus chori vicibus quidam ſaltaret illud,

Meus meus hic honor,

proſiliit Maxarthes (diſcumbebat enim inter cœnantes) & ad ſe trahebat caput, tanquam ſibi potius quàm illi debitum, rex verò lætus donavit eum more gentis, & Jaſoni talentum dedit.

βομένων δὲ τῶν ἑξῆς ἀμοιβαίων πρὸς τὸν χορὸν, τίς ἐχόρευσεν,

Ἐμὸν ἐμὸν τὸ γέρας,

ἀναπηδήσας ὁ Μαξάρθης (ἐτύγχανε γὰρ δειπνῶν) ἀντελαμβάνετο τῆς κεφαλῆς, ὡς αὐτῷ λέγειν ταῦτα μᾶλλον ἢ ἐκείνῳ προσῆκον. ἡσθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς, τὸν μὲν οἷς πάτριόν ἐστιν ἐδωρήσατο, τῷ δὲ Ἰάσονι τάλαντον ἔδωκεν.

Ἐς

Ἀμειβομένων δὲ τῶν ἑξῆς ἀμοιβαίων πρὸς τὸν χορὸν, τὶς ἐχόρευσεν] Repone ex eodem Plut. ᾀδομένων. Videtur autem illud ἀμειβομένων ex ſequente ἀμοιβαίων profectum eſſe. Porro credat quis locum habere poſſe iſtam lectionem τὶς ἐχόρευσεν (quam ſequens Gelen. vertit, *quumque redeuntibus chori vicibus quidam ſaltaret illud*) ſed duo poſſunt huic opponi: unum, quòd hæc omnia de Jaſone illo dici ex iis apparet quæ paulo pòſt legimus, ὡς αὐτῷ λέγειν ταῦτα μᾶλλον ἢ ἐκείνῳ προσῆκον. (nam quum ejus paulo antè facta fuerit mentio, non aliud vocabulum quàm illius nomen, verbi ἐχόρευσεν nominativum eſſe oporteret:) alterum, quod ſtructura orationis poſceret ut ſcriberetur, ἐπεὶ δὲ ᾀδομένων, &c. Quæ quum ita ſint, ad Plutarchi lectionem confugiendum eſt, τίς ἐφόνευσεν. præſertim quum & apud ipſum Euripidem exſtet: niſi quòd non ſimplex ἐφόνευσε ſed compoſitum κατεφόνευσε apud eum ſcriptum eſt: & quidem minimè præfixa particula τίς. Quum enim Agauen, quæ dixerat,

Ἔμαρψα τόνδ᾽ ἄνευ βρόχων,
Νέον νιν, ὡς ὁρᾷν πάρα,

chorus interrogaviſſet,

Πόθεν ἐρημία; (ſed ἐρημίας reponendum eſt) reſpondet illa, Κιθαιρών. Et choro aliam interrogationem proponente, Τί Κιθαιρών; Agaue hoc dat reſponſum, Κατεφόνευσέ νιν. Atque his ſubjunguntur iſta chori,

Τίς ἁ βαλοῦσα πρῶτά γε;

ad quæ Agaue,

Ἐμὸν ἐμὸν τὸ γέρας.

Sed quid ſi (libet enim obiter meam & de hoc loco ſententiam, vel potius conjecturam, aperire, in eorum etiam gratiam qui lectionis Euripidis ſunt ſtudioſi) dicamus, præfixam fuiſſe verbo ἐφόνευσε, vel κατεφόνευσε, illam particulam τίς, quam nobis Plutarchus exhibet; ſed hæc quoque à choro dici? Nam bellè (niſi valde fallor) omnia tunc cohærebunt: interrogante primùm choro, πόθεν ἐρημίας: reſpondente Agaue, Κιθαιρών: quum dicendum eſſet ἐν Κιθαιρῶνι (ſed excuſandum hoc in fœmina quæ mente mota eſſet) & choro has omnes interrogationes addente,

Τί Κιθαιρών;
Τίς κατεφόνευσέ νιν;
Τίς ἁ βαλοῦσα πρῶτά γε;

Agaue autem ad has omnes hoc unum reſpondente,

Ἐμὸν ἐμὸν τὸ γέρας.

ἀναπηδήσας ὁ Μαξάρθης] Apud Plut. Πομαξαάθρης: quum antea pro eodem Μαξάρθης apud eum ſcriptum ſit Πομαξαάθρης. Vide annot. in paginam 153.

Νόσον

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

E'ς τοιοῦτον φασὶν ἐξόδιον τὴν
ρόσσου στρατηγίαν, ὥσπερ τραγῳ-
ίαν, τελευτῆσαι. δίκη μέντοι καὶ
ὠμότητος Ὀρώδην καὶ τῆς ἐπιορ-
ίας Σουρήναν ἀξία μετῆλθε. Σου-
ήναν μὲν γὰρ οὐ μετὰ πολὺν χρόνον
Ὑρώδης φθόνῳ τῆς δόξης ἀπέκτεινεν·
Ὑρώδη δὲ ἀποβαλόντι Πάκορον ὑπὸ
ωμαίων μάχῃ κρατηθέντα, καὶ νο-
σοῦντι νόσον εἰς ὕδερον τραπεῖσαν,
ραάτης ὁ υἱὸς ἐπιβουλεύων, ἀκό-
τον ἔδωκεν. ἀναδεξαμένης δὲ τῆς νό-
υ τὸ φάρμακον εἰς ἑαυτὴν, ὥστε
ωεκκριθῆναι, καὶ τοῦ σώματος κου-
ισθέντος, ἐπὶ τὴν ταχίστην τῶν ὁ-
ῶν ἐλθὼν ὁ Φραάτης ἀπέπνιξεν
υτόν.

In tale exodium expeditio Craſſi deſiit, ſicut quædam tragœdia. Dedit tamen dignas pœnas & crudelitatis Orodes, & Surena perjurii: nam Surenam non multò pòſt rex occidit, invidens illi tantam gloriam: Orodi verò poſt cæſum à Romanis in prælio Pacorum filium laboranti morbo aquæ intercutis Phraates filius aconitum miſcuit: quod quum vis morbi per alvum dejeciſſet, adeo ut rex inde haberet ſe melius, Phraates miſſis veneficiis uſus compendio præſocavit hominem.

Orodes pœnas dat crudelitatis, Surena perjurii.

Surenæ interitus.

Phraates Orodi patri aconitum miſcet.

Orodis interitus.

156

AI'Ωρουμένης δὲ Παρθικῆς στρατιᾶς
ερὶ τὴν Μεσοποταμίαν, Λαβιηνὸν
βασιλέως στρατηγοὶ, Παρθικὸν ἀ-
αγορεύσαντες αὐτοκράτορα, Συ-

Profecto deinde Parthorum exercitu in Meſopotamiam, regii duces Labienum appellarunt imperatorem Parthicum, inva-

Labienus imperator Parthicus.

Νόσον εἰς ὕδερον τραπεῖσαν] Apud eundem ὑδερῶντα invenies: quod i-
em valet.

AI'Ωρουμένης δὲ Παρθικῆς στρατιᾶς] Non ſequuntur hæc apud Plutar-
um: ſed iſta, ἐν δὲ τῇ συγκρίσει, πρῶτον ὁ Νικίου πλοῦτος, τῷ Κράσ-
υ παραβαλλόμενος, ἀμεμπτοτέραν ἔχει τὴν κτῆσιν. ἄλλως μὲν γὰρ οὐκ ἄν τις
κιμ. &c. Hæc autem quum ad inſtitutum quidem Plutarchi pertinerent,
ita quidem ut illi inſtituto neceſſaria etiam eſſent, at verò nihil ad argu-
entum facerent quod Appianns tractandum ſuſceperat, his omiſſis ad a-
um Plutarchi locum vel potius librum tranſiit, videlicet ad vitam Antonii.
ocum autem illum paulo altius repetens, ad hæc ipſa verba, AI'ωρουμένης
Παρθ. στρατ. &c. veniam. Legimus ergo in Antonii vita, jam longè in ea
rogreſſo Plutarcho, Οὕτω δ' οὖν τὸν Ἀντώνιον ἥρπασεν (Cleopatra vide-
cet) ὥστε πολεμούσης μὲν ἐν Ῥώμῃ Καίσαρι Φουλβίας τῆς γυναικὸς ὑπὲρ τῶν
είνου πραγμάτων, αἰωρουμένης δὲ Παρθικῆς στρατιᾶς περὶ τὴν Μεσοποτα-
ίαν, ἧς Λαβιηνὸν οἱ βασιλέως στρατηγοὶ Παρθικὸν ἀναγορεύσαντες αὐτοκράτο-
ε Συρίας ἐπιβατεύσειν ἔμελλον, οἴχεσθαι φερόμενον ὑπ' αὐτῆς εἰς Ἀλεξάν-
ρειαν. ἐκεῖ δὲ μειρακίου σχολὴν ἄγοντος διατριβαῖς καὶ παιδιαῖς χρώμενον,
αλίσκειν καὶ καθηδυπαθεῖν τὸ πολυτελέστατον (ὡς Ἀντιφῶν εἶπεν) ἀνάλωμα,
χρόνον. ἦν γὰρ τις αὐτοῖς σύνοδος ἀμιμητοβίων λεγομένη, &c. at hæc
erba, ἐπάγοντα δὲ Πάρθους, & quæ ſequuntur apud Appianum, contigua
is, οἴχεσθαι φερόμενον ὑπ' αὐτῶν ἐς Ἀλεξάνδρειαν, longiuſculo ſequuntur
pud Plutarchum intervallo, ut paulo pòſt docebo. Etiam pro Λαβιηνὸν οἱ
ασ. στρατ. apud Plut. ἧς Λαβιηνὸν οἱ βασ. στ. ſed ſupervacaneam hic eſſe
ico illam voculam ἧς.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

invaſuri Syriam, aut etiam uſque Alexandriam illum deducturi. Eum ſubnixum Parthicis opibus

ἐλας ἐπιστρατεύειν ἔμελλον· οἱ οἴχεσθαι φερόμενον ὑπ' αὐτῶν ἐς Ἀλεξάνδρειαν. ἐπάγοντα δὲ Πάρθους, καὶ

τὴν

Οἱ οἴχεσθαι φερόμενον ὑπ' αὐτῆς ἐς Ἀλεξάνδρειαν.] Expungi debere particulam iſtam οἱ nemo (ut opinor) mihi negaverit. Præterea de his verbi[s] quid dicemus? de his inquam omnibus οἴχεσθαι φερόμενον ὑπ' αὐτῆς ἐς Ἀλεξάνδρειαν. Quid verò aliud dicendum de his eſt quàm à nobis, non minu[s] quàm illam particulam οἱ quæ proximè præcedit, expungi debere? Gelenius quidem (fateor) ita locum iſtum interpretatur, ut bellè cohærere hæ[c] cum præcedentibus videantur. Hæc enim ejus verba ſunt, *Profecto deind[e] Parthorum exercitu in Meſopotamiam, regii duces Labienum appellarunt imperatorem Parthicum, invaſuri Syriam, aut etiam uſque Alexandriam illum deducturi.* Eodemque Candidus modo verba hæc οἴχεσθαι φερ. &c. præcedentibus adnectit, totum hunc locum ita interpretans, *Tumultuante deinde Parthico exercitu circa Meſopotamiam, Labienum regii milites Parthorum principem ſibi ſtatuentes, Syriam ingreſſuri videbantur, vel ulterius prodeuntes in Alexandriam ſecum deducturi.* Ita quidem illi: ſed tantum abeſt ut verba ill[a] quibus profectionis in Alexandriam ſit mentio, cohærere cum præcedentibus poſſint, quæ de Labieno ſcribuntur, ut contrà non de Labieno ſed d[e] Antonio à Plutarcho dicantur: ſicut ex eo quem paulo antè attuli ejus loc[o] videre eſt. cujus initium eſt, Οὕτω δ' οὖν Ἀντώνιον ἥρπασεν. Atque ut ab ii[s] etiam quibus interprete opus eſt, gratiam ineam, eundem illum locum Latinum dabo, ex Cruſerio: ſic etiam ut ſiquid ſit de quo mihi cum eo no[n] conveniat, moneam. Sic igitur ille, *Ita ergo cepit Antonium, ut quum Roma uxor illius Fulvia pro rebus ejus digladiaretur cum Cæſare, & Parthoru[m] eſſent circa Meſopotamiam ſuſpenſæ copiæ, quarum Labieno auſpiciis Parthic[o] creato imperatore, adorituri regii duces erant Syriam, abduceretur ab ea Alexandriam.* In qua interpretatione primum quidem non probo quòd pro ἥρπασεν dixit, *cepit*, quum *rapuit* vel potius *corripuit*, non minus ſignificanter quàm ipſe Plutarchus, poſſet dicere: deinde verò quòd αἰωρουμένην στρατιὰν περὶ Μεσοποταμίαν vertit, *copias quæ circa Meſopotamiam ſuſpenſæ erant.* Potius enim dicendum fuiſſe videtur, *& Parthorum copiæ circa Meſopotamiam commorarentur animis ſuſpenſæ.* vel *incertæ quid agerent.* Se[d] rectius tamen Cruſerius quàm vel Gelenius vel Candidus. Nihil autem hi[c] juvat Xylandri interpretatio, quum in ea vocabulum illud ſit prætermiſſum. Verùm, ut ad illa verba de quibus nunc agitur revertar, οἴχεσθαι φερόμενο[ν] ὑπ' αὐτῆς εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ea non de Labieno ſed de Antonio dici, nun[c] iis etiam qui Græci ſermonis ignari ſunt, manifeſtum eſſe poteſt. Unde autem profectum hunc errorem ſuſpicabimur? Ego certè ab eo ortum eſſe crediderim cui Appianus iſta ex Plutarcho excerpenda dederat, paulo longiu[s] quàm juſſiſſet Appianus progreſſo in his quæ ex eo excerpenda loco erant. Videndum inſuper eſt ad quem locum tranſiens Appianus, hæc verba, ἐπάγοντα δὲ Πάρθους, &c. quibus ſuum de Labieno ſermonem continuare vel potius abſolvere poſſet, invenerit. Ea ſunt apud eundem Plutarchum, ſed tanto ſpatio, quantum eſſe poteſt trium paginarum quales hæ ſunt, à præcedentibus remota. Ibi enim legimus, τοιαῦτα ληροῦντα καὶ μειρακιευόμενον τὸν Ἀντώνιον (hîc autem meminiſſe oportet loci unde digreſſi ſumus, ubi inter cetera habemus, ἐκεῖ δὲ μειρακίου σχολὴν ἄγοντος διατριβαῖς καὶ παιδιαῖς χρώμενον) ἀγγελίαι δύο καταλαμβάνουσιν, &c. harum ἀγγελιῶν, id eſt horum nuntiorum, alterum eſt, Labienum ἐπάγοντα Πάρθους, τὴν ἀπ' Εὐφράτου

φράτου

ἰὼ ἀπὸ Εὐφράτου καὶ Συρίας ἄχρι Λυδίας καὶ Ἰωνίας Ἀσίαν καταστρεφόμενον, πυθόμενος Ἀντώνιος, ὥρμησε μὲν Πάρθοις ἐνίστασθαι, Φουλβίας δὲ γράμμασιν αὐτὸν τῆς γυναικὸς καλούσης, καὶ μετὰ θρήνων μεταπεμπούσης, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἰ-

poſtquam ſubigere totum Aſiæ tractum qui eſt inter Euphratem & Ioniam, Antonius audiit, accingebat ſe ad bellum Parthicum: ſed revocatus Fulviæ ſuæ literis, cum lamentis eum accerſentis, reverſus eſt in Italiam. Ubi junctus

Antonius ad bellum Parthicum ſe accingit.

ράτου καὶ Συρίας ἄχρι Λυδίας καὶ Ἰωνίας Ἀσίαν καταστρέφεσθαι. His autem proximè ſubjungitur, μόλις οὖν, ὥσπερ ἐξυπνισθεὶς καὶ ἀποκραιπαλήσας, ὥρμησε μὲν Πάρθοις ἐνίστασθαι, καὶ μέχρι Φοινίκης προῆλθε· Φουλβίας γράμματα, &c. Animadverte igitur hîc, quomodo Appianus ex infinitivi modi verbo καταστρέφεσθαι fecerit participium καταστρεφόμενον, & quum, Plutarchi verbis inſiſtendo, dicendum eſſet, Ἀντώνιον ἀγγελίᾳ καταλαμβάνει (ita ſeparanda erat una ab altera: quum de duabus loquens dicat, Ἀντώνιον ἀγγελίαι δύο καταλαμβάνουσιν) dixerit, πυθόμενος Ἀντώνιος. Simul etiam obſerva ut ad ſibi neceſſaria properans, & his eſſe contentus volens, omiſerit hæc, μόλις, ὥσπερ ἐξυπνισθεὶς καὶ ἀποκραιπαλήσας, quum alioquì proximè ſequatur verbum illud ὥρμησε. Verùm ego (ut de hoc quoque moneam obiter) ſilentio præterire non poſſum, magnam hîc tam à Cruſerio quàm à Xylandro, velut quodam conſenſu, fieri injuriam, (ſi ignominiam alicui inurere, eſt injuriam illi facere, ut certè eſt.) Nam quum Plutarchus ſcribat, μόλις οὖν, ὥσπερ ἐξυπνισθεὶς καὶ ἀποκραιπαλήσας, Cruſerius quidem vertit, *Vix tandem ergo excitatus ex ſomno, exhalata crapula:* idemque Xylander, *Vix tandem ſomno & crapula excuſſa:* quum, ſequendo Plutarchum, debuiſſent dicere, hic quidem, *Vix tandem, quaſi ſomno & crapula excuſſa:* ille autem, *Vix tandem ergo, quaſi excitatus è ſomno, exhalata crapula.* Particulam illam, quæ tanti hic eſt momenti, ab uno eorum prætermiſſam parum mirarer, ab utroque omiſſam (tanquam uno, ut dixi, conſenſu) valde miror. Quid? an, quoniam in crapulam aliquando incidiſſe Antonium legimus, ideóque huic probro opportunum (ut ita loquar) fuiſſe eum ſcimus, ideo & in hoc loco illa ignominia, contra Plutarchi mentem, afficiendus erat? Hinc diſcant interpretes majore cautione uti. qua de re & aliæ quædam meæ hunc in librum annotationes (nominatimque illa in qua de omiſſa interpretatione particulæ χνδὸν conqueror) commonefacere potuerunt.

Ὥρμησε μὲν Πάρθοις ἐνίστασθαι] En tibi errorem ſuperiori omnino contrarium: quum enim paulo antè, voces illæ, οἴχεσθαι φερόμενον ὑπ' αὐτῆς ἐς Ἀλεξάνδρειαν, non ſupervacaneæ ſolum, ſed à ſermone Appiani omnino (ut oſtendi) alienæ, huc per incuriam irrepſerint: hîc contrà (ſed ſimili tamen incuria) quædam neceſſariæ fuerunt prætermiſſæ. nam poſt hæc, ὥρμησε μὲν Πάρθοις ἐνίστασθαι, ſequitur apud Plutarchum, καὶ μέχρι Φοινίκης προῆλθε.

Φουλβίας δὲ γράμμασιν αὐτὸν τῆς γυναικὸς καλούσης] Cur γράμματα, quod apud Plutarchum legitur, in γράμμασιν mutatum fuit? In mente fortaſſe habuit Appianus dicere ἐπεστρέφθη. certè, ſi ἐπέστρεψε retinemus, etiam illud γράμματα retinere neceſſe habemus. Niſi forte volumus ἐπέστρεψε hîc neutrum eſſe verbum, pro ἐπανῆλθε, *reverſus eſt*, ut apud Plutarchum, qui, paucioribus utens verbis, ſcribit, Φουλβίας γράμματα θρήνων μεστὰ πεμπούσης, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἰταλίαν.

junctus amicitia Cæſari & Pompejo tenenti Siciliam, præmiſit
Ventidius in Aſiam miſſus in Parthos.
rurſum in Aſiam Ventidium, ut Parthos non ſineret ulterius procedere: ipſe in amicorum gratiam creatus eſt flamen divi Cæſaris: alia quoque negotia publica ſimul tractabant magno animorum conſenſu. Erat tum in Anto-

ταλίαν. καὶ φίλος γινόμενος Καίσαρι καὶ Πομπηΐῳ τοῦ Σικελίας ἄρχοντι, προὔπεμπεν αὖθις εἰς Ἀσίαν Οὐεντίδιον, Πάρθοις ἐμποδὼν ἐσόμενον τοῦ πρόσω χωρεῖν. αὐτὸς δὲ χαριζόμενος, ἱερεὺς ἀπεδείχθη τοῦ προτέρου Καίσαρος· καὶ τἄλλα κοινῶς καὶ φιλικῶς ἐν τοῖς πολιτικοῖς καὶ μεγίστοις ἔπραττον. ἦν δέ τις ἀνὴρ

Καὶ φίλος γινόμενος Καίσαρι καὶ Πομπηΐῳ τοῦ Σικελίας ἄρχοντι, προὔπεμπεν αὖθις εἰς Ἀσίαν] Hæ voces, καὶ φίλος γινόμενος Καίσαρι καὶ Πομπηΐῳ τοῦ Σικελίας ἄρχοντι, Plutarchi non ſunt, ſed ſumma eorum quæ à Plutarcho fuſè narrantur. Nam poſt iſta verba (de quibus modò dictum à me fuit) ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ſequitur apud Plutarchum, ἄγων ναῦς διακοσίας. ἀναλαβὼν δὲ κατὰ πλοῦν τῶν φίλων τοὺς πεφευγότας, ἐπυνθάνετο τοῦ πολέμου τὴν Φουλβίαν αἰτίαν γεγονέναι. & parvo intervallo, διὸ καὶ μᾶλλον αἱ πρὸς Καίσαρα διαλλαγαὶ καιρὸν ἔσχον. ὡς γὰρ προσέμιξε τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ Καῖσαρ ἦν φανερὸς ἐκείνῳ μὲν οὐδὲν ἐγκαλῶν, & paucis interjectis, de communibus Cæſaris & Antonii amicis dicitur, οὐκ εἴων ἐξελέγχειν τὴν πρόφασιν, ἀλλὰ διέλυον ἀμφοτέρους. Aliquanto poſt autem dicitur, facta Sexti Pompeii mentione, qui Siciliam tenebat, & Italiam vaſtabat, ἔδοξε καὶ πρὸς τοῦτον διαλυθῆναι. Multíſque interjectis ſequitur tandem apud Plutarchum quod hîc de Ventidio Appianus ſcribit: nam ita Plutarchus, Ἀντώνιος δὲ μετὰ τὰς διαλύσεις (videlicet cum Cæſare & cum Sexto Pompeio, ut modò dictum fuit) Οὐεντίδιον μὲν εἰς Ἀσίαν προὔπεμπε, Πάρθοις ἐμπ. &c. quum Appianus illas διαλύσεις attigiſſe contentus hiſce ſuis pauciſſimis verbis, καὶ φίλος γινόμενος Καίσαρι καὶ Πομπηΐῳ τοῦ Σικελίας ἄρχοντι (dicendum tamen erat Σικελίαν ἔχοντι καὶ Ἰταλίαν πορθοῦντι, utendo verbis Plutarchi) ſubjungat, προὔπεμπεν αὖθις εἰς Ἀσίαν Οὐεντίδιον, &c.

Οὐεντίδιον] Adverbium αὖθις non agnoſcit prior ille Appiani interpres, Candidus: nec apud Plutarchum habetur. Videndum igitur an illuc miſſus jam fuerat Ventidius: ſin minus, aut expungendum hoc adverbium, aut in εὐθὺς mutandum fuerit.

Αὐτὸς δὲ χαριζόμενος, ἱερεὺς ἀπεδείχθη] Participio χαριζόμενος præfigendus dativus Καίσαρι, ex Plutarcho: ita ut non *in amicorum gratiam* dicere Gelenius debuerit, ſed *in Cæſaris gratiam*. At prior interpres, Candidus, quum nulli junctum dativo participium hoc videret, novam ei ſignificationem dedit, vertens, *ipſe ultro ſibi indulgens*.

Ἐν τοῖς πολιτικοῖς καὶ μεγίστοις ἔπραττον.] Sic & apud Plut. ἐν τοῖς πολιτικοῖς καὶ μεγίστοις: ac miror certè cur ſuſpecta cuidam hæc lectio fuerit, μέγιστα ſcriptum ab Appiano fuiſſe arbitranti. Porro deſunt quædam poſt hoc verbum ἔπραττον: quæ tamen conſultò prætermiſiſſe Appianum, ex hoc poſſe conjici videtur, quòd particulam γὰρ, qua ratio eorum reddebatur quæ omiſſa ſunt, in voculam δὲ mutaverit. Apud Plutarchum enim poſt illud ἔπραττον legitur, αἱ δὲ περὶ τὰς παιδιὰς ἅμιλλαι τὸν Ἀντώνιον ἐλύπουν, ἀεὶ τοῦ Καίσαρος ἔλαττον φερόμενον. ἦν γάρ τις ἀνὴρ σὺν αὐτῷ μαντ. Ubi αἱ περὶ τὰς παιδιὰς ἅμιλλαι à Cruſerio redditur, *concertationes ludicræ*, à Xylandro, *rerum ludicrarum certamina*. Ego malim *concertationes circa luſus*.

Ὁ γὰρ

ς σὺν αὐτῷ μαντικὸς ἀπ' Αἰ-
ύπτου, τῶν τὰς γενέσεις ἐπισκοπουμέ-
ων· οὗτος, εἴτε Κλεοπάτρᾳ χα-
ιζόμενος, εἴτε ἀληθείᾳ χρώμε-
ος, πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἐπαῤῥησιά-
ετο, λέγων τὴν τύχην αὐτοῦ, λαμ-
ροτάτην οὖσαν καὶ μεγίστην, ὑπὸ
Καίσαρος ἀμαυροῦσθαι, καὶ συνε-
ύλευε ποῤῥωτάτω τοῦ νεανίσκου ποι-
ἑαυτόν. ὁ γὰρ σὸς (ἔφη) δαί-
ων τὸν τούτου φοβεῖται. Ἐφ' οἷς ὁ

nii comitatu quidam genethliacus Ægyptius: is, ſive ut Cleopatræ gratificaretur, ſive quòd res ita ſe haberet, Antonio liberè dixit, fortunam ejus, alioquin ſplendidiſſimam & maximam, obſcurari à fortuna Cæſaris: ſuaſitque ut quam longiſſime ab eo juvene ſecederet. Nam tuus genius, inquit, hujus genium metuit. Quod

Fortuna Antonii & Cæſaris.

Genius Antonii genium

Ὁ γὰρ σὸς (ἔφη) δαίμων τὸν τούτου φοβεῖται.] In editione Pariſina, ὁ γὰρ
φὸς pro ὁ γὰρ σὸς legitur: ſed Candidus, prior interpres, etiam iis qui
ondum Plutarchum conſuluerant, hoc mendum (quod alioqui multis mul-
m negotii erat exhibiturum) patefeciſſe potuerat. Ejus enim hæc eſt in-
rpreratio, *Tuus (inquit) dæmon hujus reformidat genium.* Eum autem ſe-
utus Gelenius & ipſe non σοφὸς ſed σὸς legendum cenſuit. Sed nequa-
uam eum in eo ſequi voluit (ut etiam non debuit) quòd idem vocabulum
dem in loco, & quidem ſtatim repetitum, duobus modus reddit. Ne-
e enim vertit, *Tuus dæmon hujus reformidat genium:* ſed ita, *Tuus genius*
jus genium metuit. Inter verbum φοβεῖται, autem quo ſententia illa clau-
tur, & iſta, ἐφ' οἷς ὁ Ἀντώνιος ἀνιώμενος δῆλος ἦν, nonnulla apud
utarchum interjecta ſunt: quæ aliquis Appianum prætermiſiſſe non cre-
at, aut cur prætermiſerit, valde miretur: quum magni ſint ponderis, at-
e omnino cum præcedentibus cohæreant, & ſermonem, qui alioqui in-
oatus tantùm videri poſſit, ad finem perducant: quum præterea voces i-
æ quæ & ab ipſo Appiano ſubjunguntur, ἐφ' οἷς ὁ Ἀντώνιος ἀνιώμενος
ῆλος ἦν, ad omnia ſimul, non tantùm ad primam illam eorum partem
ferantur. Sunt autem hæc quæ à Plut. inſeri dico, καὶ γαῦρος ὢν καὶ ὑ-
ηλὸς (intellige hæc quoque de Antonii dæmone. i. genio,) ὅταν ᾖ καθ' αὑ-
ν, ὑπ' ἐκείνου γίνεται ταπεινότερος ἐγγίσαντος, καὶ ἀγεννέστερος. καὶ μέν-
ι τὰ γινόμενα, τῷ Αἰγυπτίῳ μαρτυρεῖν ἐδόκει· λέγεται γὰρ ὅτι κληρουμένων
ῇ παιδιᾶς ἐφ' ὅτῳ τύχοιεν ἑκάστοτε καὶ κυβευόντων, ἔλαττον ἔχων Ἀντώ-
ος ἀπῄει. πολλάκις δὲ συμβαλόντων (ſed συμβαλλόντων malo) πολλάκις δὲ
αχίμους ὄρτυγας, ἐνίκων οἱ Καίσαρος. Quibus tandem illa ſubjunguntur,
' οἷς ἀνιώμενος, &c. Totius autem loci (quum ejus tantummodo ini-
um apud Gelenium habeamus) interpretationem ex Cruſerio afferam. *Hu-*
s enim genium (inquit) formidat genius tuus: qui erectus & celſus, ubi ſolus eſt,
o appropinquante demiſsior redditur & ignavior. Et ſanè ſuffragari rem ipſam
pparebat Ægyptio. namque ferunt, quum per luſum quacunque in re mitterent
otidie ſortem, vel alea luderent, victum diſceſsiſſe Antonium. Crebrò, com-
iſſis gallis gallinaceis, crebrò bellatricibus coturnicibus, ſuperaverunt emiſſæ à
æſare. Sed quomodo Plutarchus, quum dixerit, καὶ γαῦρος ὢν καὶ ὑψη-
ὸς, ὅταν ᾖ καθ' αὑτὸν, illis iſta, γίνεται ταπεινότερος καὶ ἀγεννέστερος,
ubjungit? Neque enim intelligi poteſt, *fit demiſsior & ignavior quam antea,*
quidem antea erectus & celſus erat. Ideo non diſplicet Xylandri interpre-
atio ad illud ταπεινότερος quod attinet. vertit enim, *demittit ſeſe:* perinde
c ſi diceretur, γίνεται ταπεινός. Sed idem interpres, tanquam ſui oblitus,
ſubjun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Cæſaris metuit.

Victoria de Parthis.

Labieni interitus.

Phraatæ interitus.

Antonius præfectus Athenienſis gymnaſii.

Clepſydra fons.

Quod Antonius moleſtè ferens Ægyptio paruit: & rebus ſuis Cæſari commendatis trajecit in Græciam. Quo tempore Athenis hybernanti primi ſucceſſus Ventidii nuntiati ſunt: victos eſſe Parthos prælio, cæſum Labienum, & Phraatem, præſtantiſſimum è regis Orodis ducibus. quamobrem epulum Græcis præbuit, & ſuſcepit præfecturam Athenienſis gymnaſii. Profecturus autem ad bellum, è ſacra oliva coronam ſibi ſumpſit: &, ut oraculo cuidam ſatisfaceret, etiam è Clepſydra fonte repletum ſecum aſpor-

Ἀντώνιος ἀνιώμενος δῆλος ἦν· καὶ μᾶλλόν τι τοῦ Αἰγυπτίου περιέχων, ἀπῆρεν ἐκ τῆς Ἰταλίας (ἐγχειρίσας Καίσαρι τὰ οἰκεῖα) ἐς τὴν Ἑλλάδα. χειμάζοντι δὲ αὐτῷ περὶ Ἀθήνας ἀγγέλλεται τὰ πρῶτα τῶν Οὐεντιδίου κατορθωμάτων, ὅτι μάχῃ τοὺς Πάρθους κρατήσειε, Λαβιηνὸν ἀπεκτόνοι καὶ Φραάτην, ἡγεμονικώτατον τῶν Ὀρώδου βασιλέως στρατηγῶν. ἐπὶ τούτοις εἱστία τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἐγυμνασιάρχει Ἀθηναίοις. ἐξιέναι δὲ μέλλων ἐπὶ τὸν πόλεμον, ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ἐλαίας στέφανον ἔλαβε, καὶ, κατά τι λόγιον, ἀπὸ τῆς κλεψύδρας ὕδατος ἐμπλήσας ἀγγεῖον

ſubjungit, *& ſit quàm ante deterior*: ita reddens ἀγεννέστερος. quum debuiſſet, ut ταπεινότερος pro ταπεινός in ſua interpretatione acceperat, ita & ἀγεννέστερος pro ἀγεννής accipere. Sed poſſunt hi comparativi & perinde accipi ac ſi diceretur, ἧττον ὑψηλὸς & ἧττον γενναῖος. Talem autem comparativorum abuſum & alibi obſervavi.

Ἀντώνιος ἀνιώμενος δῆλος ἦν.] Apud Plutarchum habes quod contrarium eſt. nam quum hîc ſcriptum ſit, ἐφ' οἷς ὁ Ἀντώνιος ἀνιώμενος δῆλος ἦν, apud eum legitur, ἐφ' οἷς ἀνιώμενος ἀδήλως ὁ Ἀντώνιος. Sed Plutarchicæ ſcripturæ libentius ſubſcripſerim: niſi fortè quis putat Antonium hoc diſſimulare non potuiſſe.

Ἀπῆρεν ἐκ τῆς Ἰταλίας (ἐγχειρίσας Καίσαρι τὰ οἰκεῖα) ἐς τὴν Ἑλλάδα.] Deſunt Plutarcho hæ voces, ἐς τὴν Ἑλλάδα. Sed viciſſim Appiano deſunt iſtæ, ante χειμάζοντι (niſi eum conſultò illas omiſiſſe credimus) τὴν δὲ Ὀκταβίαν ἄχρι τῆς Ἑλλάδος ἐπήγετο, θυγατρὸς γεγονότος αὐτοῖς. id eſt, *Octaviam autem in Græciam uſque ſecum duxit, quum ipſis filiola nata eſſet.* Credibile eſt autem, Appianum, hæc prætermittentem, ideo addidiſſe illa, ἐς τὴν Ἑλλάδα. alioqui ſupervacanea videri poſſint, quum ſequantur hæc, ἄχρι τῆς Ἑλλάδος. Et mox pro χειμάζοντι, apud Plutarchum διαχειμάζοντι, legitur.

Καὶ Φραάτην, ἡγεμονικώτατον τῶν Ὀρώδου βασιλέως στρατηγῶν.] Non Phraatem ſed Pharnapatem vocat Plutarchus hunc præſtantiſſimum è regis Orodis ducibus. Niſi quis ἡγεμονικώτατον malit reddere, imperandi peritiſſimum. Ceterùm in ſequentibus regem Parthorum, quem Appianus Phraatem itidem vocat, à Plutarcho Phraortem appellari videmus.

Καὶ ἐγυμνασιάρχει Ἀθηναίοις] Sequuntur & hic nonnulla apud Plut. quæ Appianum dedita opera omiſiſſe credibile eſt.

Ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ἐλαίας στέφανον ἔλαβε] Non τῆς ἱερᾶς ἐλαίας ſed tantum τῆς ἐλαίας habent Plut. editiones typographicæ: at in quodam veteri libro eam quam & hîc Appianus exhibet ſcripturam inveni. Conſtat tamen & κατ' ἐξοχὴν dictam fuiſſe ἐλαίαν, ſine ulla adjectione.

Ἀπὸ τῆς κλεψύδρας ὕδατος ἐμπλήσας ἀγγεῖον.] Xylander in Plutarchi Antonium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

γεῖον ἐκόμιζεν. ἐν τούτῳ δὲ Πάκορον, τὸν τοῦ βασιλέως παῖδα, μεγάλῳ στρατῷ Πάρθων αὖθις ἐπὶ Συρίαν ἐλαύνοντα, συμπεσὼν Οὐεντίδιος ἐν τῇ Κυρρηστικῇ τρέπεται, καὶ διαφθείρει παμπόλλους, ἐν πρώτοις Πακόρου πεσόντος. τοῦτο τὸ ἔργον ἐν τοῖς ἀοιδιμωτάτοις γενόμενον, Ῥωμαίοις τε τῶν κατὰ Κράσσον ἀτυχημάτων ἔκπλεω ποινὴν παρέσχε, Πάρθους αὖθις εἴσω Μηδείας καὶ Μεσοποταμίας συνέστειλε, τρισὶ μάχαις ἐφεξῆς κατὰ κράτος ἡττημένους. Οὐεντίδιος μὲν οὖν Πάρθους περαιτέρω διώκειν ἀπέγνω, φθόνον Ἀντωνίου δείσας. τοὺς δὲ ἀφεστῶτας ἐπιὼν κατεστρέφετο, καὶ τὸν Κομμαγηνὸν Ἀντίοχον ἐν πόλει Σαμοσάτοις ἐπολιόρκει. δεομένου δὲ χίλια τάλαντα δοῦναι, καὶ ποιεῖν Ἀντωνίῳ τὸ προσταττόμενον, ἐκέλευσε πέμπειν πρὸς Ἀντώνιον. ἤδη γὰρ ἐγγὺς ἦν, καὶ τὸν Οὐεντίδιον οὐκ εἴα σπένδεσθαι τῷ Ἀντιόχῳ, βουλόμενος γε τοῦτο τὸ ἔργον ἐπώνυμον αὐτοῦ γενέσθαι, καὶ μὴ πάντα διὰ Οὐεντιδίου κατορθοῦσθαι. τῆς δὲ πολιορκίας μῆκος λαμβανούσης, καὶ τῶν ἔνδον, ὡς ἀπέγνωσαν τὰς διαλύσεις, πρὸς ἀλκὴν τραπομένων, πράττων μὲν οὐδὲν, ἐν αἰσχύνῃ δὲ καὶ μεταγνώσει γενόμενος, ἀγαπητῶς ἐπὶ τριακοσίοις σπένδεται ταλάντοις πρὸς Ἀντίοχον· καὶ μικρὰ τῶν ἐν Συρίᾳ καταστησάμενος, εἰς Ἀθήνας ἐπανῆλθε, καὶ τὸν Οὐεντίδιον οἷς ἔπρεπε τι-

tavit vaſculum. Interea Pacorum regis filium, cum magnis Parthorum copiis irruentem rurſus in Syriam, Ventidius fudit in agro Cyreſtico, ubi ſtrages ingens eſt edita, & inter primos Pacorus cecidit. Hæc victoria una è clariſſimis cladis ſub Craſſo acceptæ fuit ultio, & Parthos rurſus repreſſit intra Mediam & Meſopotamiam, tribus deinceps victos præliis: quos Ventidius amplius perſequi noluit, invidiam Antonii veritus. Ceterùm civitates quæ deſciverant recipiebat, & Antiochum Commagenum oppugnabat, incluſum Samoſatis: quem pollicentem mille talenta, & facturum ſe imperata Antonii, juſſit ad ipſum legatos mittere (jam enim non longè aberat) ut ab ipſo pacem acciperet, quandoquidem hanc ſaltem illi deberi volebat, ne viderentur omnia per unum Ventidium fieri. Sed quum diu duraret oppugnatio, obſeſſis, ex deſperatione pacis, verſis ad fortitudinem, Antonius, trecentis talentis contentus, pacem dedit Antiocho, & conſtitutis aliquantum rebus Syriæ, Athenas rediit: honoratóque ut merebatur Ventidio, ad triumphum eum remiſit. Hic ſolus

Parthi denuo funduntur.

Pacori interitus. Ultio cladis ſub Craſſo acceptæ.

157

Ventidius invidiam Antonii metuit.

Antiochus Commagenus Samoſatis oppugnatus.

Obſeſſi ex deſperatione pacis ad fortitudinem verſi.

...onium ex Ariſtophanis Scholiaſte obſervavit, Clepſydram fontem fuiſſe in ...rce Attica, ſic dictum, quod clepſydræ in morem modo amitteret aquas, ...modo reciperet. Atque impletum dicit flantibus eteſiis; iis vero ceſſantibus vacuum fuiſſe

...ἤδη γὰρ ἐγγὺς ἦν, καὶ] Plut. ἐγγὺς ἦν ἐπιών. καὶ τὸν Οὐεντ.

ſolus ad hanc diem de Parthis triumphavit, vir obſcuri generis, ad tantam amplitudinem provectus per amicitiam Antonii. qua uſus egregiè, confirmavit opinionem de Antonio Cæſaréque, illos felicius per legatos quàm per ſeipſos res gerere: nam & Soſius, Antonianus dux, multa in Syria proſperè geſſerat, & Canidius relictus ab eo circa fines Armeniorum: qui victis horum & Iberorum Albanorúmque regibus proceſſit uſque Caucaſum, effecítque ut inclytum eſſet Antonii nomen apud gentes barbaras.

Cæſar & Antonius felicius per legatos quam per ſeipſos res ſuas gerunt.

Soſius, Antonianus dux.

Canidius.

Poſtquam autem Phraates, Orode patre necato, regnum invaſit, non pauci Parthi profugerunt: quorum unus, Moneſes, vir illuſtris ac potens, ad Antonium ſe contulit: cujus fortunam ille cum Themiſtoclis caſu conferens, ſuas verò opes & magnanimitatem æquiparans Perſarum regibus, tres urbes ei donavit, Lariſſam, Arethuſam, & Hierapolim, Bambycem olim vocatam. Moneſe verò à ſuo rege fi-

Phraates, Orode patre necato, regnum invadit.

Moneſes cum Parthis aliis ad Antonium tranſit.

Moneſis & Themiſtoclis fortuna.

μήσας, ἔπεμπεν ἐπὶ τὸ θριαμβο... οὗτος ἀπὸ Πάρθων μέχρι δεῦρο τ... θριαμβεύκει μόνος, ἀνὴρ γένει ἀφανὴς, ἀπολαύσας δὲ τῆς Ἀντωνί... φιλίας τὸ λαβεῖν ἀφορμὰς πράξε... μεγάλων. αἷς κάλλιστα χρησάμενος ἐβεβαίωσε τὸν περὶ Ἀντωνίου καὶ Κα... σαρος λεγόμενον λόγον, ὡς εὐτυχ... στεροι δι' ἑτέρων ἦσαν ἢ δι' αὐτ... στρατηγεῖν. καὶ γὰρ Σόσσιος, Ἀντ... νίου στρατηγὸς, ἐν Συρίᾳ πολλὰ δ... πράττετο, καὶ Κανίδιος, ἀπολ... φθεὶς ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἀρμενίαν. τ... τούς τε νικῶν καὶ τοὺς Ἰβήρων καὶ Ἀ... βανῶν βασιλέας, ἄχρι τοῦ Καυκ... σου προῆλθεν. ἀφ' ὧν ἐν τοῖς βα... βάροις ὄνομα καὶ κλέος ηὔξετο τ... Ἀντωνίου δυνάμεως.

Ἐπεὶ δὲ Φραάτου κτείναντ(ος) Ὀρώδην τὸν πατέρα, καὶ τὴν βασ... λείαν κατασχόντος, ἄλλοι τε Πα... θων ἀπεδίδρασκον οὐκ ὀλίγοι, Μονέσης, ἀνὴρ ἐπιφανὴς καὶ δυν... τὸς, ἧκε φεύγων πρὸς Ἀντώνιο... τὰς μὲν ἐκείνου τύχας ταῖς Θεμισ... κλέους εἰκάσας, περιουσίαν δὲ τ... αὐτοῦ καὶ μεγαλοφροσύνην τοῖς Πε... σῶν βασιλεῦσι παραβαλὼν, ἐδωρ... σατο τρεῖς πόλεις αὐτῷ, Λάρι... σαν, καὶ Ἀρέθουσαν, καὶ Ἱερὰν π... λιν, ἣν Βαμβύκην πρότερον ἐκάλουν. τοῦ δὲ Πάρθων βασιλέως

Μονέσ

Οὗτος ἀπὸ Πάρθων μέχρι δεῦρο τεθριάμβευκε μόνος.] De Ventid... hoc Baſſo conſulendus Gellius, lib. XV. cap. IV. & XI. quos ad Florum a... ducit Freinshemius p. 372.

ἀνὴρ γένει μὲν ἀφανὴς] Pro his γένει μὲν ἀφανὴς, apud eundem legitu... γενόμενος μὲν ἀφανὴς. Sed magis mihi placet noſtra lectio.

Σόσσιος, Ἀντωνίου στρατηγὸς] Candidus interpres non videtur legi... Σόσσιος, ſed Κάσσιος. dicit enim, Caſſium Antonii ducem.

καὶ Μονέσης] Μοναίσης apud Plutarchum. ac Horatium ſequendo, noſt... lectio ſequenda potius eſſet. nam ab eo dicitur *Monæſes*.

ἣν Βαμβύκην πρότερον ἐκάλουν.] Non Βαμβύκην, ſed Βορβύκην apu... Plut. habent editiones typographycæ: quædam autem vet. exempl. parti... Βορύκην, partim Καμύκην. Sed Βαμβύκην, ut apud Appianum legitu...

ſc

Μονέσῃ δεξιὰν καταπέμψαντος, ἄσμενος αὐτὸν ἐπέστελλεν Ἀντώνιος, ἐξαπατᾷν μὲν ἐγνωκὼς, τὸν Φραάτην, ὡς εἰρήνης ἐσομένης, ἀξιῶν δὲ τὰς ἁλούσας ἐπὶ Κράσσου σημαίας καὶ τῶν ἀνδρῶν ἀπολαβεῖν τοὺς περιόντας. αὐτὸς δὲ Κλεοπάτραν ἐς Αἴγυπτον ἀποπέμψας, ἐχώρει δι' Ἀραβίας καὶ Ἀρμενίας· ὅπου συνελθούσης αὐτῷ τῆς δυνάμεως καὶ τῶν συμμάχων βασιλέων, (πάμπολλοι δὲ ἦσαν οὗτοι· μέγιστος δὲ ὁ τῶν Ἀρμενίων, Ἀρταβάζης, ἑξακισχιλίους ἱππεῖς καὶ πεζοὺς ἑπτακισχιλίους παρέχων) ἐξέτασε τὸν στρατόν. ἦσαν δὲ Ῥωμαίων μὲν αὐτῶν ἑξακισμύριοι πεζοὶ, καὶ τὸ Ῥωμαίοις συντεταγμένον ἱππικὸν, Ἰβήρων καὶ Κελτῶν, μύριοι. τῶν δὲ ἄλλων ἐθνῶν ἐγένοντο τρεῖς μυριάδες, σὺν ἱππεῦσιν ὁμοῦ καὶ ψιλοῖς. τοσαύτην μέντοι παρασκευὴν καὶ δύναμιν, ᾗ καὶ τοὺς πέραν Βάκτρων Ἰνδοὺς ἐφόβησε, καὶ πᾶσαν ἐκράδανε τὴν Ἀσίαν, ἀνόνητον αὐτῷ διὰ Κλεοπάτραν γενέσθαι λέγουσι. σπεύδοντα γὰρ ἐκείνῃ διαχειμάσαι, τὸν πόλεμον ἐξενεγκεῖν πρὸ καιροῦ, καὶ πᾶσι χρήσασθαι τε-

de accepta revocato, libenter
eum remiſit Antonius, ut ſpe pa-
cis Phraatem deciperet. Ipſe ve- 158
rò cupiens capta de Craſſo ſigna
recipere, & captivos ſuperſtites,
remiſſa in Ægyptum Cleopatra,
per Arabiam profectus eſt in Ar-
meniam, quò & ſuas copias &
auxilia regum convenire juſſe-
rat. erant autem multi amici &
ſocii, ſed præcipuus Artabazes,
rex Armeniæ, equitum ſex, pedi-
tum verò ſeptem præbens millia.
Ibi quum recenſerentur milites,
comperta ſunt peditum Roma-
norum & ſociorum Latini no-
minis ſexaginta millia, & ordina-
rius equitatus Hiſpanorum Gal-
lorumque, decem millia. ex aliis
verò gentibus auxiliarium trigin-
ta millia, connumeratis equiti-
bus & levis armaturæ milite.
Hunc tantum apparatum, viréſ-
que quibus Bactros etiam & his
remotiores Indos terruit, unam
Cleopatram ferunt reddidiſſe
inutilem: ejus enim deſiderio
bellum aperuiſſe non expectato
oppor-

Vires Antonii una Cleopatra reddidit inutiles.

ribendum eſt. Ita enim hanc Syriacam urbem & Strabo lib. XVI. & Plin. v. & XXIII. nominant. quorum etiam ille eandem quoque Edeſſam vocaım, ibidemque Atargatin Syriam Deam, quæ & Decreto dicitur, coli adit.

τοῦ δὲ Πάρθων βασιλέως τῷ Μονέσῃ δεξιὰν καταπέμψαντος.] Δεξιὰν καταπέμπειν eſt miſſis nuntiis fidem amicitiæ ac gratiæ dare. Sic apud Plutarhum in vita Alexandri Darius moriens Polyſtrato: Ἀλεξάνδρῳ ταύτην τὴν δεξιὰν δίδωμι διά σου. & noſter lib. 2. ἐμφυλ. δεξιὰν ἔφερε παρὰ τοῦ βασιλέως τῷ Πομπηΐῳ. Tale etiam eſt λαμβάνειν δεξιὰν, venia donari apud Plurch. in Cæſare de L Domitio: ἀπῆλθε πρὸς Καίσαρα, καὶ λαβὼν δεξιὰν, αὖθις διεξέπεσε πρὸς Πομπήϊον.

Σπεύδοντα γὰρ ἐκείνῃ διαχειμάσαι] Vel ἐκείνῃ συνδιαχειμάσαι, vel σὺν ἐκείνῃ διαχειμάσαι, ſcribendum videtur. Paulo pòſt autem, ubi habes hîc διαχειμάσαι, apud Plutarchum legitur παραχειμάσαι.

τὸν πόλεμον ἐξενεγκεῖν πρὸ καιροῦ.] Habet πρόκαιρον Plut. eodem ſenſu.

Ἀλλὰ

opportuno tempore, omniáque inconſultius egiſſe, mentis non ſatis compotem, & illecebris illius fœminæ captum in tantum, ut non tam de victoria cogitaret, quàm de reditu celeri. Primùm enim quum debuiſſet in hybernis Armeniæ quiete reficere ſuum exercitum, attritum octo millium ſtadiorem itinere, & priuſquam Parthi è ſuis hybernis moverent, ineunte vere Mediam invadere, moras non tulit, ſed ita duxit exercitum ut à ſiniſtra haberet Armeniam: móxque ut Atropatenam attigit, regionem eam populatus eſt. Deinde quum machinæ urbibus expugnandis paratæ ſequerentur exercitum, trecentis plauſtris impoſitæ, & in his aries octoginta pedum longitudine, quarum nulla ſemel corrupta reparari poterat, propter materiarum inopiam in eis regionibus, nullam arborem proceram aut duram ferentibus, properans reliquit impedimenta hujuſmodi, adhibito ad cuſtodiam plauſtrorum præfecto quodam cum certa manu militum: ipſe

Antonii imprudentia.

Atropatena regio.

παρηγμένως· οὐκ ὄντα τῶν αὑτοῦ λογισμῶν, ἀλλὰ ὑπὸ φαρμάκων τινῶν ἢ γοητείας παπταίνοντα πρὸς ἐκείνην ἀεί, καὶ πρὸς τὴν τάχιον ἐπανελθεῖν μᾶλλον, ἢ πρὸς τὴν κρατῆσαι τῶν πολεμίων γινόμενον. πρῶτον μὲν οὖν αὐτῷ δέον ἐν Ἀρμενίᾳ παραχειμάσαι, καὶ διαναπαῦσαι τὸν στρατόν, ὀκτακισχιλίων σταδίων ἀποτετρυμμένον πορείᾳ, καὶ πρὶν ἥκειν ἐκ τῶν χειμαδίων Πάρθους ἔαρος ἀρχῇ Μήδειαν καταλαβεῖν, οὐκ ἠνέσχετο τὸν χρόνον, ἀλλ᾽ εὐθὺς ἦγεν, ἐπ᾽ ἀριστερᾷ λαβὼν Ἀρμενίαν, καὶ τῆς Ἀτροπατηνῆς ἁψάμενος, ἐπόρθει τὴν χώραν· ἔπειτα, μηχανημάτων αὐτῷ πρὸς πολιορκίαν ἀναγκαίων τριακοσίαις ἁμάξαις παραπεμπομένων (ἐν οἷς καὶ κριὸς ἦν ὀγδοήκοντα ποδῶν μῆκος) ὧν οὐδὲν ἐνεχώρει διαφθαρὲν ἐπὶ καιροῦ πάλιν γενέσθαι, διὰ τὸ τὴν ἄνω χώραν πᾶν ξύλον ἀγεννὲς ἐς μῆκος καὶ μαλθακὸν ἐκφέρειν· ἐπειγόμενος, ὡς ἐμπόδια τοῦ ταχύνειν, ἀπέλιπε, φυλακήν τινα καὶ στρατιὰν ἡγεμόνα τῶν ἁμαξῶν ἐπιστήσας. αὐτὸς δὲ

Ἀλλ᾽ ὑπὸ φαρμάκων τινῶν ἢ γοητείας] Alicubi apud hunc ipſum ſcriptorem φάρμακα & γοητείαν, ſeu γοητείας, quædam exempl. non disjungunt, interjecta hac particula ἢ, ſed conjungunt per voculam καί.

Ὀκτακισχιλίων σταδίων, ἀποτετρυμμένων πορείᾳ] In typog. Plut. editionibus ἀποτετρυχωμένον legi ſcio, ſed in quibuſdam vet. libris ἀποτετρυμμένον, ut hic. Eſtque hoc illo frequentius.

Πρὶν ἥκειν ἐκ τῶν χειμαδίων] Non πρὶν ἥκειν ſed πρὶν ἢ κινεῖν ſcriptum eſt apud eundem, minus uſitato loquendi genere.

Καὶ στρατιὰν ἡγεμόνα τῶν ἁμαξῶν] Non στρατιὰν ſed Τατιανὸν habet idem: Xylander tamen non Tatianum, ſed Statianum, in ſua interpretatione appellat. quod nomen & apud Dionem exſtat. Non dubium eſt autem quin ſcriptum hîc fuerit Στρατιανὸν, non στρατιαν: (ut in loco qui eſt initio pag. ſeq Pariſina editio habet Στρατιανόν: ſed aliquis in στρατιὰν mutaverit.

αὐτὸς

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ράατα, μεγάλην πόλιν, ἐν ᾗ καὶ
κνα καὶ γυναῖκες ἦσαν τοῦ τῶν Μη-
δας βασιλέως, ἐπολιόρκει. τῆς δὲ
ρείας εὐθὺς ἐς ὃ ἥμαρτε τὰς μη-
χανὰς ἀπολιπὼν, ἐξελεγχούσης, ὁ-
ρτε χωρῶν, εἶχε τὸ πρὸς τὴν πόλιν
μα, σχολῇ καὶ πολυπόνως ἀνιστά-
ον. ἐν τούτῳ δὲ καταβαίνων στρα-
μεγάλῃ Φραάτης, τὴν ἀπό-
ψιν ὡς ἤκουσε τῶν μηχανηφόρων
αξῶν, ἔπεμψε τῶν ἱππέων πολ-
ἐπ' αὐτάς· ὑφ' ὧν περιληφθεὶς
Τατιανὸς, ἀποθνήσκει μὲν αὐτὸς,
θνήσκουσι δὲ μύριοι τῶν μετ' αὐ-
τὰς δὲ μηχανὰς ἑλόντες οἱ βάρ-
οι, διέφθειραν παμπόλλους, ἐν
καὶ Πολέμων ἦν ὁ βασιλεύς. τοῦ-
πταίσαντας, ὡς εἰκὸς, ἠνίασε τοὺς
ὶ Ἀντώνιον, ἀνελπίστως ἐν ἀρχῇ
ηγέντας. ὁ δὲ Ἀρμένιος Ἀρτα-
ζης, ἀπογνοὺς τὰ Ῥωμαίων, ᾤ-
το τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν ἀναλαβὼν,
περ αἰτιώτατος τοῦ πολέμου γε-
νος. ἐπιφανέντων δὲ λαμπρῶς
πολιορκοῦσι τῶν Πάρθων, καὶ

ipſe verò Phraata, magnam urbem, in qua uxor regis Medorum erat cum liberis, obſedit: ubi ſtatim animadverſo errato quod in relinquendis machinis admiſerat, aggeribus urbem oppugnare eſt adortus, magno labore iiſque tardè ſurgentibus. 159 Interea Phraates cum numeroſo exercitu profectus eſt obviam: qui ut audivit relicta eſſe plauſtra cum machinis, magnum equitatum eò miſit: à quo Tatianus præfectus oppreſſus eſt cum decem millibus militum. quibus machinis in poteſtatem ſuam redactis, barbari multos interfecerunt, & in his Polemonem regem. Id non immeritò Antonianos omnes offendit, in limine belli accepto tanto incommodo: Artabazes autem Armenius, deſperans de Romanis, cum exercitu ſuo diſceſſit, quamvis ipſe præcipua belli cauſa fuiſſet. Ceterùm, quum thi obſeſſis ſuccurriſſent egregiè, multáque contumelioſè minaren-

Phraata urbs, obſidetur.

Tatianus præfectus.

Machinæ Antonii in hoſtium poteſtatem veniunt.

Polemonis regis interitus.

Artabazes Antonium deſerit.

ὐτὸς δὲ Φράατα, μεγάλην πόλιν] Apud eundem legitur Φραόρτου μεγάλην πόλιν: ſed interpretes hîc lectionem noſtram huic prætulerunt.

Τῆς δὲ χρείας εὐθὺς ἐς ὃ ἥμαρτε] Lege potius, εὐθὺς ὅσον ἥμαρτε, ut d eundem ſcriptum eſt.

Τὴν ἀπόληψιν ὡς ἤκουσε τῶν μηχανηφόρων ἁμαξῶν.] Scribe ἀπόλειψιν. autem uſitatior verborum ordo qui apud Plut. habetur, Φραάτης, ὡς κουσε τὴν ἀπόλειψιν τῶν μηχ.

φ' ὧν περιληφθεὶς ὁ Τατιανὸς] Pro Στατιανὸς repoſuimus hoc Τατια- ex Plut. quum tamen Statianus ab aliis vera eſſe ſcriptura exiſtimetur: dictum modò fuit.

Τὰς δὲ μηχανὰς ἑλόντες οἱ βάρβαροι, διέφθειραν παμπόλλους, ἐν οἷς καὶ έμων ἦν ὁ βασιλεύς] Apud Dionem lib. 49 videmus Polemonem hunc occiſum, ſed captum tantum fuiſſe. Quare legendum hoc loco, atque Plutarcho ſupplendum eſt. τὰς δὲ μηχανὰς ἑλόντες οἱ βάρβαροι διέφθει-. εἷλον δὲ παμπόλλους, ἐν οἷς καὶ Πολέμων ἦν ὁ βασιλεύς. adeo ut illud φθειραν de machinis, non de Polemone intelligendum ſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

narentur, nolens Antonius, quieſcendo, de animoſitate ſuorum quicquam deterere, aſſumptis decem legionibus, & tribus prætoriis cohortibus, omníque equitatu, frumentatum profectus eſt, ratus fore ut hoſtis ſe invadat, atque ita detur confligendi occaſio: progreſſúſque iter diei, ut vidit Parthos ſibi circumfundi, conantes reditum intercludere, juſſit canere ſigna, diſſolutis tentoriis, quaſi non pugnæ ſe parans ſed itineri. Atque ita ducebat præter barbarorum lunatam aciem, juſſis equitibus, quamprimum eò perveniret agmen ut legiones poſſent hoſtem aggredi, in adverſos procurrere: Parthi verò mirabantur optimè inſtructam Romanorum aciem, ſpectando militem prætereuntem ſervatis ordinibus, & tacitè pila quatientem. Poſtquam autem ſigno dato & clamore ſublato irruerunt equites, reſtiterunt illi nonnihil, quamvis mox ita inſinuarunt ſe Romani ut uſum ſa-

χρωμένων ἁπλῶς πρὸς ὕβριν, ο
βουλόμενος Ἀντώνιος ἡσυχάζοντι τ
στρατῷ τὸ δύσθυμον καὶ καταπεπληγ
μένον ἐμμένειν ἢ αὔξεσθαι, δέκα
τάγματα λαβὼν, καὶ τρεῖς στρατηγί
δας σπείρας ὁπλιτῶν, τοὺς δ᾽ ἱπ
πέας ἅπαντας, ἐξῆγε πρὸς σιτολο
γίαν· ἡγούμενος, οὕτως ἂν ἐπιστά
των μάλιστα τῶν πολεμίων, ἐκ πα
ρατάξεως μάχην γενέσθαι. προελθὼ
δὲ μόνον ὁδὸν ἡμέρας, ὡς ἑώρα τε
Πάρθους κύκλῳ περιχεομένους, κ
προσπαίζοντας κάθοδον αὐτῷ ζη
τοῦντας, ἐξέθηκε μὲν τὸ τῆς μάχη
σύμβολον ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καθε
λὼν δὲ τὰς σκηνὰς ὡς οὐ μαχησόμε
νος, ἀλλ᾽ ἀπάξων, παρεμείβε
τῶν βαρβάρων τὴν τάξιν οὖσαν μηνοει
δῆ, κελεύσας, ὅταν οἱ πρῶτοι τοὺ
ὁπλίτας ἐν ἀφύκτῳ δοκῶσι, το
ἱππέας ἐναντίους εἰσελαύνειν. τοῖς
Πάρθοις παρακεκριμένοις λόγο
κρείττων ἐφαίνετο ἡ τάξις τῶν Ῥω
μαίων· καὶ κατεθεῶντο παρεξιόντα
ἐν διαστήμασιν ἴσοις ἀθορύβους, κ
σιωπῇ τοὺς ὑσσοὺς κραδαίνοντας. ὡ
δὲ τὸ σημεῖον ἤρθη, καὶ προσεφέροντ
μετὰ κραυγῆς, ἐπιστρέψαντες οἱ ἱπ
πεῖς

Οὕτως ἂν ἐπιστάντων μάλιστα τῶν πολεμίων] Magis placet ἐπιπαθέντων quod apud eundem legitur.

Προελθὼν δὲ μόνον ὁδὸν ἡμέρας] Malo μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, ut apud eundem: manente alioqui eodem ſenſu.

Καὶ προσπαίζοντας κάθοδον αὐτῷ ζητοῦντας] Scribe καὶ προσπεσεῖν καθ᾽ ὁδὸν αὐτῷ ζητοῦντας. Ita enim apud Plut. legitur: quum altera nullo ferri modo poſſit. In Cruſerii interpretatione hæc verba *ex via*, quæ responden illis καθ᾽ ὁδὸν, malè juncta ſunt ſequentibus, quum præcedentibus jung debeant: hoc modo, *ut Parthos vidit undique circumfuſos, & irrumpere in i pſum cupientes ex via*. At Gelen. in ſua interpretione non aliquam alius exemplaris lectionem ſed quandam ſuam conjecturam ſequutus, vertit, *conante aditum intercludere*.

Ὅταν οἱ πρῶτοι τοῖς ὁπλίταις ἐν ἀφύκτῳ δοκῶσι] Hîc quoque neceſſe e lectionem noſtram ea quæ apud Plut. exſtat commutare. habet enim, ἐν ἀ φικτῷ δοκῶσιν εἶναι.

Τα

…ις, τοὺς μὲν ἠμύνοντο δεξάμενοι, …ήπερ εὐθὺς ἐντὸς τοξεύματος γε…νους· τῶν δὲ ὁπλιτῶν συναπιόντων …ῃ καὶ βοῇ καὶ πατάγῳ τῶν ὅπλων, …δ' ἵπποι τοῖς Πάρθοις ἐξίσταντο …οβοῦντες, καὶ αὐτοὶ πρὶν ἐς χεῖ…ς ἐλθεῖν ἔφυγον. ὁ δὲ Ἀντώνιος …κειτο τῇ διώξει, καὶ μεγάλας εἶ… ἐλπίδας ὡς τοῦ πολέμου τὸ σύμ…ν ἢ τὸ πλεῖστον ἐκείνῃ τῇ μάχῃ …απεπραγμένος. ἐπεὶ δὲ τῆς διώ…ς γενομένης, τοῖς μὲν πεζοῖς ἐπὶ …τήκοντα σταδίους, τοῖς δὲ ἱππεῦ… ἐπὶ τρὶς τοσαῦτα, τοὺς πεπτω…κας τῶν πολεμίων καὶ τοὺς ἡλωκό… ἐπισκοποῦντες, εὗρον αἰχμα…ους μὲν τριάκοντα, νεκροὺς δὲ …ήκοντα μόνους, ἀπορία καὶ δυσ…μία πᾶσι παρέστη, δεινὸν λογι…ζομένοις εἰ νικῶντες μὲν, οὕτως ὀλί… κτείνουσιν, ἡττώμενοι δὲ, στερή…) τοσούτων ὅσους ἀπέβαλον περὶ ταῖς ἁμάξαις. τῆς δ' ὑστεραίας …σκευασμένοι τὴν ἐπὶ Φραάτου καὶ τὸ …τόπεδον προῆγον. ἐντυχόντες δὲ …τὴν ὁδὸν, πρῶτον μὲν, ὀλίγοις …πολεμίων, ἔπειτα πλείοσι, τέλος …πᾶσιν, ὥσπερ ἀηττήτοις καὶ νεα…, προκαλουμένοις καὶ προσβάλλου… πανταχόθεν, μοχθηρῶς καὶ πο…νως ἀπεσώθησαν ἐς τὸ στρατό…ον. τῶν δὲ Μήδων ἐκδρομὴν τινα …σαμένων ἐπὶ τὸ χῶμα, καὶ τοὺς προμάχους φοβησάντων, ὀργισθεὶς …Ἀντώνιος, ἐχρήσατο τῇ λεγομένῃ δεκατείᾳ πρὸς τοὺς ἀποδειλιά-

gittarum eis ademerint: tum demum ſuccurrentibus etiam legionariis cum clamore ac ſcutorum ſtrepitu, & equi Parthorum ſunt perterriti, & ipſi priuſquam ad manus venirent, terga vertebrunt. Antonius, debellaturum ſe ſperans, aut certè maximam belli partem confecturum eo prælio, vehementer imminebat fugientibus. ubi verò pedites per ſtadia quinquaginta, equites per 160 triplum ejus ſpatii perſecuti ſunt, conſideratis cæſis & captivis hoſtibus, invenerunt captos triginta, cæſos tantùm octoginta: móxque conciderunt eis animi, reputantibus tam paucos occiſos à victoribus, in clade autem tam multum hominum perire, quantum circa machinas amiſſum eſt. Inſequenti die instructi ad Phraatis caſtra proceſſerunt: quúmque in via primùm paucos, deinde plures, mox cunctos repeririſſent, quaſi eſſent invicti ſe laceſſentes, & aſſultantes undique, non ſine labore ac moleſtia caſtra ſua repetierunt. Et quum Medi, vallum aggreſſi, terruiſſent propugnatores, indignatus Antonius decumavit eos qui locum deſe-

Parthi terga vertunt.

Antonius milites qui locum deſeruerant, decumat.

…ῶν δὲ ὁπλιτῶν συναπιόντων] Scribe συναπτόντων, ex eodem.

…ῆς δ' ὑστεραίας ἐσκευασμένοι] Apud Plut. legitur, τῆς δ' ὑστεραίας συ…σκευασάμενοι. Eſt autem magis proprium συσκευασάμενοι pro eo quod à …inis dicitur *vaſis collectis*: vel, convaſatis rebus. Eandem vocem habe…s & pag. ſequente.

…ὀργισθεὶς ὁ Ἀντώνιος, ἐχρήσατο τῇ λεγομένῃ δεκατείᾳ πρὸς τοὺς ἀποδει…λιάσαντας.] In eos qui locum ac ſtationem deſeruerant, decimatione uſus …Antonius, veteri Romonorum inſtituto, quo decimus quiſque ſi plures

peccas-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

deſeruerant: diviſos enim in decurias ſortitus eſt, ita ut decimum quemque afficeret ſupplicio: reliquos pro frumento pavit hordeo.

Erátque bellum permoleſtum parti utrique, & graviora metuebantur: nam neque Antonius ſine vulneribus & cædibus ſuorum frumentari jam poterat: & Phraates gnarus Parthos quidvis potius laturos quàm in caſtris & in alieno ſolo hyemem, verebatur, ne, ſi Romani perdurarent in armis, deſtitueretur à ſuis, aëre mutato propter autumnale æquinoctium. itaque dolo tali uſus eſt. Parthorum ut quiſque notiſſimus erat, ita mitius occurrebat Romanis frumentantibus, permittendo illos nonnulla impune ſumere, laudandóque virtutem ut fortiſſimorum bello hominum, & quos rex ſuus miraretur meritò. Inde adequitantes propius ac lentius, malè loqueban-

Phraatæ commentum.

σαντας. διελὼν γὰρ εἰς δεκάδας τὸ πλῆθος, ἀφ' ἑκάστης ἕνα τὸν λαχόντα κλήρῳ διέφθειρε, τοῖς δ' ἄλλοις ἀντὶ πυρῶν ἐκέλευσε κριθὰς μετρεῖσθαι.

Χαλεπὸς δ' ἀμφοτέροις ἦν ὁ πόλεμος, καὶ τὸ μέλλον αὐτοῦ φοβερώτερον, Ἀντωνίῳ μὲν προσδοκῶντι λιμόν· (οὐκέτι γὰρ ἦν ἄνευ τραυμάτων καὶ νεκρῶν πολλῶν ἐπισιτίζεσθαι) Φραάτης δέ, τοὺς Πάρθους ἐπιστάμενος πάντα μᾶλλον ἢ χειμῶνος ἔξω προσταλαιπωρεῖν καὶ θυραυλεῖν δυναμένους, ἐφοβεῖτο μή, τῶν Ῥωμαίων ἐγκαρτερούντων καὶ παραμενόντων ἀπολίπωσιν αὐτόν, ἤδη τοῦ ἀέρος συνισταμένου, μετὰ φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν. δόλον οὖν συντίθησι τοιόνδε. τῶν Πάρθων οἱ γνωριμώτατοι περὶ τὰς σιτολογίας καὶ τὰς ἄλλας ἀπαντήσεις μαλακώτερον τοῖς Ῥωμαίοις προσεφέροντο, λαμβάνειν τε παρέντες αὐτοῖς ἔνια, καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπαινοῦντες ὡς πολεμικωτάτων ἀνδρῶν, καὶ θαυμαζομένου ὑπὸ τοῦ σφετέρου βασιλέως δικαίως. ἐκ δὲ τούτου προσελαύνοντες ἐγγυτέρω, καὶ τοὺς ἵππους ἀτρέμα παραβάλλοντες

τες

peccaſſent, ſorte ad mortis ſupplicium legebatur Vide pag. 164. εἴτε βούλοιτο δεκατεύειν, εἴτε ἄλλῳ τρόπῳ κολάζειν. Interdum tamen etiam vi*ceſimatio*, imo & *centeſimatio* adhibita. Porro quod ſtatim ſequitur reliquos pro frumento hordeo paſtos, id ignominiæ cauſa factum, qua boni honeſtique animi non minus coercentur, quam pœnis. Ignominiæ autem variæ erant; *prima* hæc, qua hordeum pro frumento militibus dabatur: ut ita indigni viderentur communi militum cibo, ſed rejicerentur potius, jungerenturque cum jumentis. *Altera*, cum ære ac ſtipendio privabatur miles, unde & *ære dirutus* dicebatur, eamque pœnam incurrebat, qui *infrequens*, id eſt abeſſe atque abſuiſſe à ſignis notabatur. *Tertia* ignominia nota, cum extra vallum & caſtra tendere juberentur, quaſi indigni, qui inter vere milites agerent, projecti & objecti hoſti. *Quarto*, diſcincti & turpi habitu, tanquam parum viri proſtituebantur. *Quinto*, mutabant militiam, atque ab honeſtiore genere in humilius tranſcribebantur, denique interdum ſtantes cibum potumque, etiam in cœna, ſumere jubebantur: Ceterum de ignominia κριθοφαγίας optime conſulendus Polybius lib. VI.

Καὶ θαυμαζομένου] Scribe θαυμαζομένων.

Τ

…, ἐλοιδόρουν τὸν Ἀντώνιον, ὅτι
…λομένῳ τῷ Φραάτῃ διαλλαγῆ-
…, καὶ φείσασθαι τοιούτων ἀνδρῶν καὶ
…ούτων, ἀφορμὴν οὐ δίδωσιν, ἀλ-
… τοὺς χαλεποὺς καὶ μεγάλους κά-
…ται πολεμίους ἀναμένων, λιμὸν
…χειμῶνα· δι' ὧν ἔργον ἐστὶ καὶ παρα-
…πομένους ὑπὸ Πάρθων ἀποφεύ-
… πολλῶν δὲ τοιαῦτα πρὸς τὸν Ἀντώ-
… ἀναφερόντων, μαλασσόμενος
… τῆς ἐλπίδος, ὅμως οὐ πρότερον
…κηρυκεύσατο πρὸς τὸν Πάρθον,
…ν πυθέσθαι τῶν φιλοφρονουμένων
…ων βαρβάρων, εἰ τοῦ βασιλέως
…α φρονοῦντες διαλέγοιντο. φα-
…των δὲ καὶ παρακαλούντων μὴ
…ναι, μηδὲ ἀπιστεῖν, ἔπεμψε τι-
…ῶν ἑταίρων πάλιν, τὰς σημαίας
…ν ἀπολαβεῖν, καὶ τοὺς αἰχμα-
…ους, ὡς δὴ παντάπασιν ἀγαπῶν
…θῆναι καὶ διαφυγεῖν νομισθείη.
Πάρθου ταῦτα μὲν ἐᾶν, ἀπιόν-
…, εὐθὺς εἰρήνην καὶ ἀσφάλειαν εἶναι
…αντος, ὀλίγαις ἡμέραις συ-
…σκευασάμενος ἀνεζεύγνυεν. ὢν δὲ
…ήμῳ πιθανὸς ἐντυχεῖν, καὶ στρα-
…εῖν διὰ λόγου παρ' ὁντιναοῦν
…τότε πεφυκὼς, ἐξέλιπεν αὐτὸς
…ύνῃ καὶ κατηφείᾳ τὸ παραθαρ-
…ειν τὸ πλῆθος, Δομέτιον δὲ
…όβαρβον ἐκέλευσε τοῦτο ποιῆ-
… καί τινες μὲν ἠγανάκτουν, ὡς
…ορώμενοι· τὸ δὲ πλεῖστον ἐπε-
…θη, καὶ συνεφρόνησε τὴν αἰ-
…· διὸ καὶ μᾶλλον ᾤοντο δεῖν καὶ τοῦ-
…δεῖσθαι καὶ πείθεσθαι τῷ στρατηγῷ.

tur de Antonio, qui recuſaret pacem cum rege facere, & tot tam egregiis viris parcere, nullam præbens occaſionem, ſed cunctando, graves hoſtes opperiens, 161
famem & hyemem: ídque in locis per quæ difficile ſit iter futurum etiam ſi à Parthis deducerentur. Quæ quum ſæpenumero ad Antonium referrentur, jam flexibilior factus, non prius tamen caduceatorem miſit ad Parthum, quàm percontatus illos blandiloquos barbaros, num ex ſui regis ſententia collocuti ſint cum Romanis militibus: his verò id aſſeverantibus & hortantibus nequid timeat, néve diffidat, miſit quendam amicum, qui ſigna captivóſque repoſceret, ne videretur contentus fuga & ſalute. Reſponſum eſt, faceret iſta miſſa: pacem verò & ſecuritatem habiturum ſi diſcedat continuò. Itaque intra paucos dies collectis vaſis abiit: & quamvis eſſet in concionibus tum civilibus tum militaribus facundiſſimus, tunc tamen præ pudore mœſtitiáque in concionem non prodiit, ſubmiſſo vice ſua Domitio Ænobarbo, qui milites hortaretur bono eſſe animo: quod quidam indignè tulerunt, contemni ſe putantes: ceterùm major pars intellexerunt cauſam, & eo facilius accommodarunt ſe ad ejus ſententiam. Qúumque redeundum eſſet

Amicus Antonii ad Phraatem legatus miſſus.

Pax Antonio data.

Præ pudore & mœſtitia non audet in concionem prodire Antonius. Domitius Ænobarbus.

…ου δὲ Πάρθου ταῦτα μὲν ἐᾶν] Poſt ἐᾶν adde participium κελεύοντος.
…καὶ στρατὸν ἄγειν διὰ λόγου] Apud Plut. in edit. Ald. λόγον, ambiguo er-
…ian pro λόγων, an pro λόγου, ut hic legitur.
…ὸ καὶ μᾶλλον ᾤοντο δὴ καὶ τούτου δεῖσθαι] Locus hic ex iis eſt qui oſtendunt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Mardi optimum conſilium Antonio datum.

ſet per eandem viam campe-
ſtrem & nudam arboribus, Mar-
dus quidam aſſuetus Parthorum
moribus, cujus fidelis opera in
pugna circa machinas Romanis
probata fuerat, ſuaſit Antonio ut
ſecundum dextros montes duce-
ret, néve gravem armis exerci-
tum in locis planis ac patentibus
objiceret tam multis equitibus
ſagittariis: id enim captaſſe Phraa-
tem, quum eum comitate ver-
borum ab oppugnatione abdu-
ceret: ſe indicaturum viam bre-
viorem, & copioſiorem ad ne-
ceſſitates militum. Hæc Anto-
nius ad conſilium retulit, diſſi-
mulans ſe paci à Parthis datæ pa-
rum fidere: ſed, laudans viæ com-
pendium, & per vicos bene cul-
tos tranſitum, fidem à Mardo po-
162 ſtulabat: at ille vinciendum ſe
præbebat, donec exercitum in
Armenia ſiſteret: atque ita vin-
ctus ducebat pacatè per biduum.
Tertia verò die nihil minus
quàm de Parthis cogitante Anto-
nio, & ſecurè incedente pacis fi-
ducia, conſpicatus Mardus agge-
rem fluvii nuper dirutum, &
multum aquæ diffuſum per viam
qua tranſeundum erat, intellexit

μέλλοντος δὲ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἀγ
ὀπίσω πεδινὴν καὶ ἄδενδρον, ἀνὴρ τ
γένους Μάρδος, πολλὰ τοῖς Πά
θων ἤθεσιν ἐνωμιληκὼς, ἤδη
Ῥωμαίοις πιστὸς ἐν τῇ μάχῃ περὶ
τὰς μηχανὰς γενόμενος, Ἀντωνί
προσελθὼν, ἐκέλευσε φεύγειν,
δεξιᾷ τῶν ὀρῶν ἐπιλαβόμενον, καὶ μ
στρατὸν ὁπλιτῶν καὶ βαρὺν ἐν δρ
μοις γυμνοῖς καὶ ἀναπεπταμένοις
προβάλλειν ἵππῳ τοσαύτῃ καὶ τοξε
μασιν. ὃ δὴ τεχνώμενον Φραάτη
ἀναστῆσαι τῆς πολιορκίας αὐτὸν,
μενολογίαις φιλανθρώποις. ἔσεσθαι
αὐτὸς ἡγεμὼν ὁδοῦ βραχυτέρας,
μᾶλλον εὐπορίαν τῶν ἐπιτηδείων ἐχ
σης. ταῦτα ἀκούσας Ἀντώνιος
βουλεύετο· καὶ Πάρθοις μὲν οὐκ ἐβο
λετο δοκεῖν ἀπιστεῖν μετὰ σπονδάς· τ
δὲ συντομίαν τῆς ὁδοῦ, καὶ τὸ παρὰ
κώμας οἰκουμένας ἔσεσθαι τὴν π
ρείαν, ἐπαινῶν, πίστιν ᾔτει τὸν Μά
δον. ὁ δὲ δῆσαι παρεῖχεν αὐτὸν
χρις οὗ καταστήσῃ τὸν στρατὸν ἐς Ἀ
μενίαν. καὶ δεθεὶς ἤγετο δύο ἡμέρα
καθ' ἡσυχίαν· τῇ δὲ τρίτῃ παντά
πασι τοὺς Πάρθους ἀπεγνωκότος
Ἀντωνίου, καὶ βαδίζοντος ἀνειμένω
διὰ τὸ θαρρεῖν, ἰδὼν ὁ Μάρδος ἀπ
χωσιν ἐμβολῆς ποταμοῦ νεωστὶ δι
ασπασμένην, καὶ τὸ ῥεῦμα πολὺ περὶ
τὴν ὁδὸν ᾗ προϊτέον ἦν, ἐκκεχυ
μένο

ſtendunt, mendum & ibi latere nonnunquam ubi nulla mendi ſuſpicio po ſe oriri videtur. Nam quum vix ullus ſit qui ſuſpectam habere auſit hanc le ctionem, ᾤοντο δὴ καὶ τούτου δεῖσθαι, videmus tamen non hanc, ſed ean quæ apud Plut. habetur, veram eſſe, ᾤοντο δεῖν ἀνταιδεῖσθαι. Ubi & no tandum hoc verbum eſt, tam pulchrum quàm rarum.

Ἀνὴρ τοῦ γένει Μάρδος.] Rectè Frinshemius ad Florum lib. IV. c. 10. re ſcribendum judicavit, ἀνὴρ τοῦ γένει Μαρσός, atque accipi debere de capti vo Craſſiano, qui inter Parthos conſederit, cujus opera, ut & aliorum ſer vorum in bello uſi fuerint Parthi.

Καὶ δεθεὶς ἤγετο δύο ἡμέρας] Non ἤγετο ſed ἡγεῖτο ſcribendum ex eo dem. qui enim viæ dux eſſe debet, quomodo dici poteſt duci?

'E

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

μον, συνῆκεν ὅτι τῶν Πάρθων ἔργον εἴη τοῦτο, δυσκολίας ἕνεκα καὶ κατελθῆς ἐμποδὼν αὐτοῖς τῶν πο[...]μένων τιθεμένων· καὶ τὸν Ἀντώνιον ὁ[...] ἐκέλευε καὶ προσέχειν, ὡς τῶν πολεμίων ἐγγὺς ὄντων. ἄρτι δὲ αὐτοῦ διιστάντος ἐς τάξιν τὰ ὅπλα, καὶ [...] αὐτῶν τοῖς ἀκοντισταῖς καὶ σφενδονήταις ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐκδρο[...] κατασκευάζοντος, ἐπεφάνησαν οἱ Πάρθοι, καὶ περιήλαυνον ὡς κυκλωσόμενοι καὶ συνταράξοντες πανταχόθεν τὸν στρατόν. ἐκδραμόντων δὲ ψιλῶν ἐπ' αὐτοὺς, πολλὰς μὲν [...]τες ἀπὸ τόξων, οὐκ ἐλάττονας ταῖς μολυβδίσι καὶ τοῖς ἀκοντίοις [...]γὰς λαβόντες, ἀνεχώρουν· εἶτ' ἐπῆγον αὖθις· ἄχρις οὗ συστρέψαντες οἱ Κελτοὶ τοὺς ἵππους ἐνέβα[...], καὶ διεσκέδασαν αὐτοὺς, οὐκέτι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὑποδειγμα[...]ομένους. ἐκ τούτου μαθὼν ὁ Ἀντώνιος ὃ ποιεῖν ἔδει, πολλοῖς ἀκοντισταῖς καὶ σφενδονήταις οὐ μόνον τὴν [...]γίαν ἀλλὰ καὶ τὰς πλευρὰς ἑκατέρας στομώσας, ἐν πλινθίῳ τὸν στρατὸν ἦγε· καὶ τοῖς ἱππόταις εἴρητο [...]σβάλλοντας τρέπεσθαι, τρεψαμένους δὲ, μὴ πόρρω διώκειν. ὥστε [...] Πάρθους τὰς ἐφεξῆς τέσσαρας ἡμέρας, οὐδὲν πλέον δράσαντας ἢ [...]θόντας, ἀμβλυτέρους γενέσθαι, καὶ τὸν χειμῶνα ποιουμένους πρόφασιν, [...]ιέναι διανοεῖσθαι. τῇ δὲ πέμπτῃ [...]άβιος Γάλλος, ἀνὴρ πολεμικὸς καὶ δραστήριος, ἐφ' ἡγεμονίας [...]γμένος, ᾔτησεν Ἀντώνιον προσελθὼν πλείονας ψιλοὺς ἐπ' οὐρὰν, καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ στόματος ἱππέων τινὰς,

à Parthis id factum ad remorandum agmen hac difficultate objecta: móxque rem commonſtravit Antonio, & juſſit intentum eſſe in adventum hoſtium. Ille aciem inſtruens inter ordines ſpatia diſponebat, per quæ jaculatores funditoréſque in hoſtem procurrerent, quum ſe Parthi aperuerunt, quaſi circundaturi & perturbaturi exercitum undique: ſed ubi levis armatura in eos excurrit, acceptis illatíſque multis vulneribus retroceſſerunt: rurſúmque incubuerunt, donec Galli equites conglobati fecerunt in eos impetum, adeóque desjecerunt ut illo die nihil tentarint amplius. Inde Antonius doctus quid faciendum eſſet, quadrato agmine iter faciebat, non tergo tantùm, ſed & lateribus firmatis jaculatorum funditorúmque præſidio, equitibus admonitis ut hoſtem aſſultantem repellerent, repulſum verò non perſequerentur longius: atque ita Parthi per quatriduum non majore illato quàm accepto incommodo ſegniores facti ſunt, cauſatíque hyemem, cogitarunt de abitu. Die quinto unus è ducibus, Flavius Gallus, vir fortis & induſtrius, ab Antonio petiit plures velites ad extremi agminis præſidium, & partem alarium equitum, quaſi egregium aliquod patraturus

Flavius Gallus.

Ἐν πλινθίῳ τὸν στρατὸν ἦγε.] Apud eundem ἐν πλαισίῳ.
ᾔτησεν Ἀντώνιον προσελθὼν πλείονας ψιλοὺς ἐπ' οὐρὰν] Apud Plut. non [...]' οὐρὰν, ſed ἀπ' οὐρᾶς. Ac quod ſequitur ἀπὸ στόματος, cum ſcriptura illa

traturus facinus: quæ poſtquam impetravit, hoſtes incurſantes retundebat, non ut antea ſubinde ad legiones ſe recipiens, ſed urgens & confligens audacius. Id ubi videre præfecti extremo agmini, revocabant eum ne abrumperetur à cetero exercitu:
163 ille verò non paruit. Ajunt Titium quæſtorem ſigna retentaſſe, conatum retrovertere, & objurgaſſe Gallum qui tot fortes viros perderet: & illo contra jurgante, jubenteque ut res ſuas ageret, abſceſſiſſe Titium. Ibi Gallus in adverſos ruens, à tergo circumventus eſt, quúmque undique configeretur, accerſivit ſuppetias. Tum legionum tribuni, & in his Canidius, qui plurimum apud Antonium poterat, non leviter peccaſſe viſi ſunt: quum enim debuiſſent totam aciem obvertere, alios poſt alios ſubmittendo, & his victis rurſum alios, non animadverterunt ſe clade ac fuga paulatim totum repleviſſe exercitum, niſi celeriter ipſe Antonius cum armatis ſuccurriſſet ex prima acie: móxque tertia legio per medios fugientes connixa, hoſtem cohibuit ne perſequeretur ulterius. Ceciderunt in ea pugna non pauciores tribus milli-

Titius quæſtor.

Canidius.

Clades Antonianorum.

ὡς μέγα κατόρθωμα ποιήσων. δο-
τὸς δὲ, προσβάλλοντας ἀνέκοπ-
τοὺς πολεμίους, οὐχ, ὡς πρότερο-
ὑπάγων ἅμα πρὸς τοὺς ὁπλίτας
ἀναχωρῶν, ἀλλὰ ὑφιστάμενος
συμπλεκόμενος παραβολώτερον.
ρῶντες δὲ αὐτὸν οἱ τῆς οὐραγίας ἡγ-
μόνες ἀπορρηγνύμενον, ἐκάλουν πέ-
ποντες· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο. Τίτιο-
φασὶ τὸν ταμίαν καὶ τῶν σημαιῶν ἐπ-
λαβόμενον, στρέφειν ὀπίσω, καὶ λ-
δορεῖν τὸν Γάλλον, ὡς ἀπολλύω-
τοὺς πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας. ἀ-
πλοιδορουμένου δὲ ἐκείνου, καὶ δι-
κελευομένου τοῖς περὶ αὐτὸν μένε-
ὁ μὲν Τίτιος ἀπεχώρει. τὸν δὲ Γα-
λον ὠθούμενον ἐς τοὺς κατὰ στόμ-
λαμβάνουσι πολλοὶ περιέχοντες ἐκ
ὄπισθεν. βαλλόμενος δὲ πανταχ-
θεν, ἐκάλει πέμπων βοήθειαν. οἱ
τοὺς ὁπλίτας ἄγοντες, (ὧν ἐκ Κ-
νίδιος ἦν, ἀνὴρ παρ᾽ Ἀντωνίῳ δ-
νάμενος μέγιστα) οὐ μικρὰ δοκο-
διαμαρτεῖν. δέον γὰρ ἀθρόαν ἐπ-
στρέψαι τὴν φάλαγγα, πέμποντ-
κατ᾽ ὀλίγους ἐπιβοηθοῦντας, καὶ π-
λιν ἡττωμένων τούτων ἑτέρους ἀπ-
στέλλοντες, ἔλαθον ὀλίγου δεῖν ἧτ-
τῆς φυγῆς ὅλον ἀναπλήσαντες τὸ στρ-
τόπεδον· εἰ μὴ ταχὺ μὲν αὐτὸς Ἀ-
τώνιος μετὰ τῶν ὅπλων ἀπὸ τοῦ στόμ-
τος ἦλθεν ὑπαντιάζων, ταχὺ δὲ
τρίτον τάγμα διὰ τῶν φευγόντ-
ἐπὶ τοὺς πολεμίους ὠσάμενον ἔσχε
πρόσω διώκειν. ἀπέθανον δὲ τρισχ-
λι-

illa convenire videri poſſit. Ille certè prior interpres, Candidus, apertè a- noſcit hanc ſcripturam ἀπ᾽ οὐρᾶς, è veteri (ut opinor) libro ſumptam. v- tit enim, *plures ex poſtremis velites, & equites quoſdam è fronte petit.* At ver- Gelenius eam quam habemus ſequitur: ita reddens, *petiit plures velites extremi agminis præſidium.*

Τὸ τρίτον τάγμα διὰ τῶν φευγόντων ἐπὶ τοὺς πολεμίους ὠσάμενον] Ap- Plut. ὠσάμενος, videlicet Antonius.

Τέσ-

ων οὐκ ἐλάττους, ἐκομίσθησαν δὲ
τὶ σκηνὰς τραυματίαι πεντακι-
ίλιοι· καὶ Γάλλος ἦν ἐν τούτοις,
ταρτον διαπεπαρμένος τοξεύμα-
ν. ἀλλ' οὗτος μὲν ἐκ τῶν τραυμά-
ων οὐκ ἀνήνεγκε· τοὺς δὲ ἄλλους
εριων ὁ Ἀντώνιος ἐπεσκόπει, καὶ
παρεθάῤῥυνε, δεδακρυμένος καὶ πε-
ιπαθῶν. οἱ δὲ, φαιδροὶ τῆς δεξιᾶς
υτοῦ λαμβανόμενοι, ἐδέοντο καὶ πα-
κάλουν, ἀπιόντα θεραπεύειν ἑαυ-
ν, καὶ μὴ κακοπαθεῖν, αὐτοκρά-
ορα καλοῦντες, καὶ σώζεσθαι λέγον-
ες, ἂν ἐκεῖνος ὑγιαίνῃ. καθόλου
γὰρ οὔτ' ἐν ἀλκαῖς, οὔτε ὑπομο-
ῆς, οὔτ' ἐν ἡλικίᾳ, λαμπρότερον
λλος αὐτοκράτωρ στρατὸν ἐκείνου
κεῖ συναγαγεῖν ἐν τοῖς τότε χρό-
ις. ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν αἰδὼς τῆς ἡγε-
όνα, καὶ πειθαρχία μετ' εὐνοίας,
τὸ πάντας ὁμαλῶς, ἐνδόξους, ἀ-
όξους, ἄρχοντας, ἰδιώτας, τὴν
αρ' Ἀντωνίῳ τιμὴν καὶ χάριν μᾶλ-
ον αἱρεῖσθαι τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀ-

bus: relata ſunt in tentoria ſauciorum quinque millia. in his erat & Gallus, quatuor ſagittis transfixus: ſed hic mortuus eſt ex vulneribus. Alios circumeundo inviſebat Antonius, conſolabatúrque ipſe lacrymans ac condolens: illi verò læti prenſabant ejus dexteram, rogabántque ut ſeipſum curaret, nec affligaret amplius, imperatorem appellantes, & ſalvos ſe fore dicentes ſi ille bene valeat. Et profectò nec robuſtiorem, nec tolerantiorem nec florentiorem ætate armíſque exercitum ullus alius imperator habuiſſe videtur illo ſeculo. Quod verò attinet ad reverentiam erga ducem ſuum, & conjunctam cum obedientia benevolentiam pariter apud omnes, claros, obſcuros, præfectos, gregarios, honorem gratiámque apud Antonium præferentes incolumitati ſecuritatiſque propriæ, hac ſanè parte

Gallus quatuor ſagittis tranſfixus.

Reverentia & benevolentia exercitus erga Antonium.

Τέταρτον διαπεπαρμένος τοξεύμασιν.] Scribe τέτταρσιν, ut apud eundem.
Ἐδέοντο καὶ παρεκάλουν] Quum duo hîc ponantur, quæ ſunt ſynonyma, ut à ſynonymis non multum differentia, ἐδέοντο & παρεκάλουν, apud lut. eſt tantùm παρεκάλουν.

Λαμπρότερον ἄλλος αὐτοκράτωρ στρατὸν ἐκείνου δοκεῖ συναγαγεῖν] Obſera hîc, milites ſuum imperatorem αὐτοκράτορα vocare, magno vel potius aximo eum afficere honore, non autem, ut Parthus ille Surena Craſſum, ridere volentes. Loquor autem de loco illo quem habuiſti antea, initio painæ 153 ubi ab eo dicitur, Τί τοῦτο; πρὸς ὁ Ῥωμαίων ἀνάκτωρ; ἡμεῖς δὲ χούμεθα; Eſſe enim hic & aliam lectionem quàm ἀνάκτωρ, videlicet αὐτοκράτωρ, & quidem quæ Plutarchi aut ſaltem ejus exemplarium autoritate itatur, ibi admonui. apud eum enim, ὁ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ, non ὁ Ῥωμαίων ἀνάκτωρ, legitur. Verùm ut Surenam non illi miſero Craſſo illudere, ed loqui ſeriò, voluiſſe demus, veriſimile fuerit, eum hac αὐτοκράτορος ppellatione aliter quàm illos milites Romanos (ſi quidem & ipſi ὦ αὐτοκράτορ, ac non potius *imperator* dicebant) uſos eſſe: & minimè ignorantes quod ùm apud alios tum apud Dionem de ea legimus: dari ſolitum τοῖς στρατηγοῖς, id eſt ducibus exercitus, quum victoriam aliquam reportaſſent. Vide ag. 266. meæ editionis, nec non 581. & 781.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

parte ne veterum quidem Romanorum ulli ceſſit. Et erant com- *Virtutes Antonii.*
plures cauſæ cur ſic afficerentur,
ut diximus, nobilitas, eloquentia,
ſimplicitas, crebra largáque munificentia,
& in jocis ac colloquiis,
comitas: quòd verò compatiebatur
condolebátque affli-
164 ctis, & communicabat neceſſaria,
id ægros ac ſaucios alacriores
reddebat valentibus.

At hoſtes jam laſſos & deſperabundos hæc victoria in tantam erexit contra Romanos ſuperbiam, ut juxta caſtra pernoctarint, ſperantes ſe mox direpturos pecunias publicas & deſerta tentoria, mane verò multo plures congregati ſunt, ita ut dicantur fuiſſe equites non pauciores XL millibus, rege ex ſuo comitatu ſubinde alios atque alios mittente ut ad manifeſtam certámque victoriam: nam ipſe ſuis in neutra fortuna aderat. Cæterùm Antonius, allocuturus pro concione milites, pullam veſtem petiit, quo eſſet miſerabilior: ſed, amicis id non permittentibus, paludatus in concionem prodiit, ubi & victores laudavit, & in eos invectus eſt qui fugerunt, quorum alteri jubebant illum eſſe bono

σφαλείας, οὐδὲ τοῖς πάλαι Ῥωμαίοις ἀπέλιπεν ὑπερβολήν. τούτου δὲ αἰτίαι πλείονες ἦσαν, ὡς προειρήκαμεν· εὐγένεια, λόγου δύναμις, ἁπλότης, τὸ φιλόδωρον καὶ μεγαλόδωρον, ἥ τε περὶ τὰς παιδιὰς καὶ τὰς ὁμιλίας εὐτραπελία. τότε δὲ συμπονῶν καὶ συναλγῶν τοῖς κακοπαθοῦσι, καὶ μεταδιδοὺς οὗ τις δεηθείη, προθυμοτέρους τῶν ἐρρωμένων τοὺς νοσοῦντας καὶ τετρωμένους ἐποίησε.

Τοὺς μέντοι πολεμίους, ἀπαγορεύοντας ἤδη καὶ κάμνοντας, οὕτως ἐπῆρεν ἡ νίκη, καὶ τοσοῦτο τῶν Ῥωμαίων κατεφρόνησαν, ὥστε καὶ νυκτὸς ἐπαυλίσασθαι τῷ στρατοπέδῳ, προσδοκῶντας αὐτίκα μάλα σκηνὰς ἐρήμους καὶ χρήματα διαρπάσειν ἀποδιδρασκόντων. ἅμα δ᾽ ἡμέρᾳ πολὺ πλείονες ἐπηθροίζοντο· καὶ λέγονται τετρακισμυρίων οὐκ ἐλάττονες ἱππόται γενέσθαι, βασιλέως καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀεὶ τεταγμένους, ὡς ἐπὶ σαφεῖ καὶ βεβαίῳ κατορθώματι, πέμψαντος. αὐτὸς μὲν γὰρ οὐδεμιᾷ τύχῃ παρέτυχεν. Ἀντώνιος δὲ, βουλόμενος προσαγορεῦσαι τοὺς στρατιώτας, ἤτησε φαιὸν ἱματίδιον, ὡς οἰκτρότερος φανείη. τῶν δὲ φίλων ἐναντιωθέντων, ἐν τῇ στρατηγίδι φοινικίδι προελθὼν, ἐδημηγόρησε, τοὺς μὲν νενικηκότας ἐπαινῶν, ὀνειδίζων δὲ τοὺς φυγόντας. τῶν δὲ οἱ μὲν παρεκελεύοντο

Αὐτὸς μὲν γὰρ οὐδεμιᾷ τύχῃ παρέτυχεν.] Magis placet μάχῃ (ex eodem) quàm τύχῃ.

Ἐν τῇ στρατηγίδι φοινικίδι προελθὼν] Hunc fuiſſe morem imperatoribus, diſcimus & ex pagina 142. ubi dicitur de Craſſo, illum non purpuratum, ut imperatores ſolent, ſed atratum proceſſiſſe: ſic tamen ut errore ſuo animadverſo amictum mutaverit. Verùm hic dicit tantùm ἐν φοινικίδι προελθεῖν, quum illic dicat ἐν τῇ στρατηγίδι φοινικίδι προελθών, Sed hoc στρατηγίδι mutandum cenſeo in στρατηγικῇ: quod apud Plut. legitur. Et paulo antè non ἱματίδιον, ſed ἱμάτιον habet idem: quod magis placet.

λοντο θαῤῥεῖν, οἱ δ᾽ ἀπολογούμε-
ι σφᾶς αὐτοὺς παρεῖχον, εἴτε βού-
οιτο δεκατεύειν, εἴτε ἄλλῳ τρόπῳ
λάζειν· μόνον παύσασθαι δυσφο-
οῦντα καὶ λυπούμενον ἐδέοντο. πρὸς
ῦτα τὰς χεῖρας ἀνατείνας, ἐπηύ-
ατο τοῖς θεοῖς, εἴ τις ἄρα νέμεσις
ς πρόσθεν εὐτυχίας αὐτοῦ μέτει-
ν, ἐπ᾽ αὐτὸν ἐλθεῖν, τοῦ δ᾽ ἄλ-
ου στρατοῦ σωτηρίαν καὶ νίκην. τῇ
᾽ ὑστεραίᾳ φραξάμενοι, βέλτιον
ροῆγον. καὶ τοῖς Πάρθοις ἐπιχειροῦ-
πολὺς ἀπήντα παράλογος· οἰό-
μοι γὰρ ἐφ᾽ ἁρπαγὴν καὶ λεηλα-
σίαν, οὐ μάχην, ἐλαύνειν, εἶτα
ολλοῖς βέλεσιν ἐντυγχάνοντες, ἐῤ-
ῥωμένους τε καὶ νεαλεῖς ταῖς προθυ-
ίαις ὁρῶντες, αὖθις ἐξέκαμνον. ἐ-
εὶ δὲ καταβαίνουσιν αὐτοῖς ἀπὸ λό-
ων τινῶν ἐπικλινῶν ἐπέθεντο, καὶ
ραδέως ὑπεξάγοντες ἔβαλλον, ἐπι-
έψαντες οἱ θυρεαφόροι συνέκλεισαν
τῶν ὅπλων τοὺς ψιλούς· αὐτοὶ δὲ,
αθεσθέντες εἰς γόνυ, προὔβαλλον-
τοὺς θυρεούς· οἱ δὲ ὄπισθεν, ὑπεῖ-
χον αὐτῶν τὰ ὅπλα, κἀκείνων
ίως ἕτεροι. τὸ δὲ σχῆμα, παρα-
λήσιον ἐρέψει γινόμενον, ὄψιν τε
ατρικὴν παρέχει, καὶ τῶν προβλη-
μάτων στεῤῥότατόν ἐστι πρὸς τοὺς οἰστοὺς ἀπολισθαίνοντας. οἱ μέντοι Πάρ-

animo: alteri cauſa fugæ reddita præbebant ſe vel decimandos vel utcunque puniendos, modò triſtari & ægrè ferre deſineret. Tum ille ſublatis ad cælum manibus vota fecit, ut ſi quod numen parum æquis oculis ſpectaſſet felicitatem ejus priſtinam, in ipſius caput averteret adverſa omnia: cetero exercitui victoria ſaluſque contingeret. Inſequenti die melius communiti pergebant. Parthi eos invadentes, multum expectatione ſua fruſtrati ſunt, rati ſe ad rapiendum prædandúmque, non ad pugnandum venire: ſed multis telis excepti magna alacritate militum, rurſum defeſſi ſunt. Qúumque per clivum quendam deſcendentibus incumberent, & ſagittis infeſtarent, ſcutati ſe obverterunt in eos: receptáque levi armatura in medium, ipſi ſubſiderunt in genu, objectíſque ſcutis aliis ſuper alia, fecerunt teſtudinem, theatrali fermè ſpectaculo. eſt autem id genus munimenti contra ſagittas firmiſſimum, dilabentes per lubricum teſtu-

Antonius in ſuum caput averti petit adverſa omnia: exercitui cetero ſalutem contingere.

Teſtudo Romani exercitus. Romanorum artificium.

Τῷ δ᾽ ἄλλῳ στρατοῦ σωτηρίαν καὶ νίκην] Quamvis poſſit hic ἀπὸ κοινοῦ peti ἐλθεῖν, ſatius tamen eſt verbum διδόναι ex Plutarcho adjicere poſt σωτηρίαν.

Καὶ βραδέως ὑπεξάγοντες ἔβαλλον] Scribe ὑπεξάγοντας, non omnino ſequens lectionem quæ apud Plut. exſtat, verùm ex parte tantum. apud eum enim eſt ἐπεξάγοντας

Αὐτοὶ δὲ καθεσθέντες εἰς γόνυ] Apud eundem eſt καθέντες. Quamvis autem Bud. hoc genus loquendi afferat tanquam ſibi non ſuſpectum, & exponat *ſuccidentes in genua*, mihi tamen ſuſpectum eſt: & tutius crediderim alteram lectionem ſequi, niſi dicamus cum καθέντες ſubaudiri ἑαυτούς.

Καὶ τῶν προβλημάτων στεῤῥότατόν ἐστι] Malo στεγανώτατον, quod legitur apud eundem, quàm στεῤῥότατον. Nam τῶν προβλημάτων eſt στέγειν: & ἐρέφειν (unde eſt illud ἔρεψις) idem valet quod στέγειν.

Τοὺς

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

teſtudinis. Parthi exiſtimantes Romanos viribus defectos ſubſediſſe, poſitis arcubus & ſumptis contis aggreſſi ſunt eos cominus: tum Romani ſublato clamore proſilierunt uno impetu, & ſodiendo pilis ſternendóque primos, univerſos in fugam verterunt. Eadem certamina repetebantur quotidie, & iter interrumpebant. Jámque fame tentabatur exercitus, quòd frumentatio impediretur crebris prœliis, & inſtrumentum piſtorium deficeret, relictum ex parte maxima, jumenta quoque partim perierant, partim occupabantur vehendis ægris & ſauciis. Fertur chœnicem Atticam tritici L. drachmis tum veniſſe, & hordeaceos panes repenſos pari argenti pondere. Verſi deinde ad radices & olera, pauca inveniebant uſitati generis: & quum cogerentur experiri quæ nunquam guſtaverant, primùm inciderunt in herbam ducentem ad mortem per inſaniam. quiſquis enim hanc in cibo ſumpſerat, aliorum negotiorum ignarus & immemor, unum agebat: movebat & vertebat omnem lapidem, putans ſe rem valde ſeriam agere. ita totus campus repletus eſt effodientibus & tranſmoventibus lapides: tandem evomendo bilem moriebantur, quando etiam vinum,

165

Fames in caſtris Antonii.

Panes hordeacei pari argenti pondere rependuntur.

Herba ad mortem per inſaniam redigens.

Antonii caſtra plena terram effodienti-

θοι τὴν ἐς τὸ γόνυ κλίσιν τῶν Ῥωμαίων, ἀπαγορεύσιν ἡγούμενοι καὶ κάματον εἶναι, τὰ μὲν τόξα κατέθεντο, τοὺς κοντοὺς δὲ διαλαβόντες, ἐγγὺς προσέμιξαν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι συναλαλάξαντες ἐξαίφνης ἀνεθόρον, καὶ τοῖς ὑσσοῖς παίοντες ἐκ χειρὸς ἔκτεινάν τε τοὺς πρώτους, καὶ τροπὴν ἔθεντο τῶν ἄλλων ἁπάντων. ἐγίνετο δὲ ταῦτα καὶ ταῖς ἄλλαις ἡμέραις ἐπὶ μικρὸν ἀνυόντων τῆς ὁδοῦ. καὶ λιμὸς ἥπτετο τοῦ στρατοῦ, σῖτόν τε βραχὺν καὶ διὰ μάχης πορίζομένου, καὶ τῶν πρὸς ἄλετον σκευῶν ἀποροῦντος. τὰ γὰρ πολλὰ κατελείπετο, καὶ τῶν μὲν ἀποθνησκόντων ὑποζυγίων, τῶν δὲ τοὺς νοσοῦντας καὶ τραυματίας φερόντων. λέγεται δὲ χοῖνιξ Ἀττικὴ πυρῶν πεντήκοντα δραχμῶν ὤνιος γενέσθαι· τοὺς δὲ κριθίνους ἄρτους πρὸς ἀργύρεον ἰσοῦντες ἀπεδίδοντο. τραπόμενοι δὲ πρὸς λάχανα καὶ ῥίζας, ὀλίγοις μὲν ἐνετύγχανον τῶν συνήθων· ἀναγκαζόμενοι δὲ πειρᾶσθαι καὶ τῶν ἀγεύστων πρότερον, ἥψαντο τινὸς πόας ἐπὶ θάνατον διὰ μανίας ἀγούσης. ὁ γὰρ φαγών, οὐδὲν ἐμέμνητο τῶν ἄλλων, οὐδὲ ἐγίνωσκεν· ἓν δὲ εἶχεν ἔργον, κινεῖν καὶ στρέφειν πάντα λίθον, ὡς τι μεγάλης σπουδῆς διαπραττόμενος ἄξιον. ἦν δὲ μεστὸν τὸ πεδίον κεκυφότων χαμᾶζε, καὶ τοὺς λίθους διορυττόντων καὶ μεθιστάντων. τέλος δὲ χολὴν ἐμοῦντες ἔθνησκον· ἐπεὶ καὶ ὃ μόνον ἀντιπαθὲς ἦν, ὁ οἶνος,

Τοὺς δὲ κριθίνους ἄρτους πρὸς ἀργύρεον ἰσοῦντες ἀπεδίδοντο.] Non ἰσοῦντες, ſed ἱστάντες apud Plut. ſcriptum eſt, eodem omnino ſenſu. Nam πρὸς ἀργύρεον ἱστάντες, erit *appendentes ad argentum:* at verò πρὸς ἀργύρεον ἰσοῦντες, *æquantes pondere argenti.*

Καὶ τοὺς λίθους διορυττόντων καὶ μεθιστάντων.] Apud Plut. περιορυττόντων, non διορυττόντων. Scimus alioqui pro *effodere* dici potius ἐξορύττειν.

Ἐξηπα-

ὸ, ἀπέλιπε. φθειρομένων δὲ
πολλῶν, καὶ τῶν Πάρθων οὐκ ἀφιστα-
μένων, πολλάκις ἀναφθέγξασθαι τὸν
Ἀντώνιον ἱστοροῦσιν, ὦ μύριοι· θαυ-
μάζοντα τοὺς μετὰ Ξενοφῶντος, ὅτι
πλείονα καταβαίνοντες ὁδὸν ἐκ
τῆς Βαβυλωνίας, καὶ πολλαπλα-
σίοις μαχόμενοι πολεμίοις, ἀπεσώ-
θησαν.

Οἱ δὲ Πάρθοι, διαπλέξαι μὲν οὐ
δυνάμενοι τὸν στρατόν, οὐδὲ διασπά-
σαι τὴν τάξιν, ἤδη δὲ πολλάκις ἡτ-
τημένοι καὶ φεύγοντες, αὖθις εἰρηνι-
κῶς ἀνεμίγνυντο τοῖς ἐπὶ χιλὸν ἢ σῖ-
τον προερχομένοις· καὶ τῶν τόξων τὰς
νευρὰς ἐπιδεικνύντες ἀνειμένας, ἔ-
λεγον ὡς αὐτοὶ μὲν ἀπίασιν ὀπίσω,
καὶ τοῦτο ποιοῦνται πέρας ἀμύνης·
ὀλίγοι δὲ Μήδων ἀκολουθήσουσιν ἔτι
μιᾶς ἢ δευτέρας ἡμέρας ὁδόν, οὐδὲν
παρενοχλοῦντες, ἀλλὰ τὰς ἀπωτέ-
ρω κώμας φυλάττοντες. τούτοις τοῖς
λόγοις ἀσπασμοί τε καὶ φιλοφροσύ-
ναι προσῆσαν. ὥστε πάλιν τοὺς
Ῥωμαίους εὐθαρσεῖς γενέσθαι, καὶ τὸν
Ἀντώνιον ἀκούσαντα, τῶν πεδίων ἐ-
φίεσθαι, μᾶλλον ἀνύδρου λεγομένης
εἶναι τῆς διὰ τῶν ὀρῶν. οὕτω δὲ ποιεῖν
μέλλοντος, ἧκεν ἀνὴρ ἐπὶ τὸ στρα-
τόπεδον ἐκ τῶν πολεμίων, ὄνομα Μι-
θριδάτης, ἀνεψιὸς γενόμενος Μο-
ναίσου τοῦ παρ' Ἀντωνίῳ γενομένου, καὶ
τὰς τρεῖς πόλεις δωρεὰν λαβόντος.
ἠξίου δὲ αὐτῷ προσελθεῖν τινα Παρ-
θιστὶ διαλεχθῆναι δυνάμενον, ἢ Συ-
ριστί. καὶ προσελθόντος Ἀλεξάνδρου
Ἀντιοχέως, ὃς ἦν Ἀντωνίῳ συνή-
θης, ὑπειπὼν ὃς εἴη, καὶ Μονέσ-
ῃ τὴν χάριν ἀνάπτων, ἠρώτησε
Ἀλέξανδρον εἰ λόφους ὑψηλοὺς καὶ
συνεχεῖς ὁρᾷ πρόσωθεν· φήσαντος

quod ſolum erat remedio, deſce-
cerat. Ita multis pereuntibus,
nec Parthis abſcedentibus, tra-
dunt Antonium ſæpius exclamaſ-
ſe, ὦ μύριοι, mirantem illos de-
cies mille viros, qui ductu Xeno-
phontis multo longius iter à me-
diterraneis Babyloniæ perfece-
runt uſque ad mare, incolumes,
repulſis obiter multo pluribus
hoſtibus.

bus & tranſmoventibus lapides.

Exclamatio Antonii ſuper decem mille militibus à Xenophonte reductis.

Parthi autem, quum nec per-
turbare abeuntes poſſent, nec diſ-
trahere, ſæpe victi fugatíque, rur-
ſum pacificè congrediebantur
cum pabulatoribus aut frumen-
tatoribus, oſtendentéſque laxa-
tos nervos arcuum, ajebant ſe
retro abire, & hunc finem infe-
ſtandi facere: pauci Medi ſeque-
bantur ulterius, per unum diem
aut alterum, nemini moleſti,
tantùm cuſtodientes vicos remo-
tiores à via publica. Poſt hujuſ-
modi ſalutationes & amicos ſer-
mones Romani receperunt fidu-
ciam qui ubi ad Antonium delati 166
ſunt, cepit appetere campeſtria,
quòd ibi aquandi copia major
quàm in montanis diceretur. Id
facturum adiit in caſtris unus ho-
ſtium, nomine Mithridates, pa-
truelis Moneſis illius qui profu-
gus, ab Antonio tres urbes donò
acceperat: petiítque aliquem qui
poſſet ſecum colloqui aut Syria
lingua aut Parthica, & quum ac-
ceſſiſſet eum Alexander Antio-
chenus, familiaris Antonii, præ-
fatus hæc ſe facere in Moneſis
quoque gratiam, rogavit Alexan-
drum viderétne ante ſe colles altos inter ſe contiguos. Quo re-
ſpon-

Alterum Parthorum commentum.

Mithridatis rectum conſilium.

ſpondente, videre, Sub illis, inquit, Parthi cum omnibus ſuis copiis ſunt in inſidiis (nam patentes hi campi uſque illos colles pertinent) & expectant vos, fallaciis ipſorum credulos, deflexuros iter à montibus in campeſtria. Sed altera via laborem tantùm habet & ſitim, quibus jam aſſueviſtis: qua relicta ſi Antonius ingreſſus fuerit alteram, ſciat manere ſe qualem Craſſus tulit exitum. Hæc locutus abiit. Antonius, auditis his territus, amicos in conſilium, & ductorem Mardum adhibet, non alienum ab ea ſententia: ſciebat enim per campos vel abſque hoſtibus vias difficiles tum inventu tum tranſitu: montanam autem viam nihil aliud moleſtum habere præter aquarum inopiam unius diei: quamobrem per hanc duxit noctu, juſſos aquam ſecum deferre: &, quia multi vaſis carebant, portabant eam in galeis aut in coriis conſutis. Jámque agmen promoverat, quum Parthi re per nuntios cognita, noctu præter morem ſuum eos perſecuti ſunt: oriente verò ſole agmen extremum carpebant, feſſum labore ac vigiliis: nam ea nocte CCXL ſtadia perfecerant, quamvis non expectarent hoſtem ſuperventurum tam citò. quo magis eorum

Aquæ inopia in caſtris Antonii.

δὲ ὁρᾶν, ὑπ' ἐκείνοις, ἔφη, πα
στρατιᾷ Πάρθοι λοχῶσιν ὑμᾶς. τ
γὰρ μεγάλα πεδία τῶν λόφων τούτ
ἐξήρτηται, καὶ προσδοκῶσιν ὑμᾶς
ἐξηπατημένους ὑπ' αὐτῶν, ἐνταῦθ
τρέψασθαι, τὴν διὰ τῶν ὀρῶν ἀπολ
πόντας. ἐκείνη μὲν οὖν ἔχει δίψο
πόνον ὑμῖν συνήθη· ταύτῃ δὲ χ
ρῶν Ἀντώνιος, ἴστω τὰς Κρασσ
τύχας αὐτὸν ἐκδεχομένας. ὁ μὲν ε
τω φράσας ἀπῆλθε. Ἀντώνιος δ
ἀκούσας καὶ διαταραχθεὶς συνεκ
λει τοὺς φίλους, καὶ τὸν ἡγεμόνα τ
ὁδοῦ Μάρδον, οὐδὲ αὐτὸν ἄλλως φρ
νοῦντα. καὶ γὰρ καὶ ἄνευ πολεμία
ἐγίνωσκε τὰς διὰ τῶν πεδίων ἀνοδία
καὶ πλάνας χαλεπὰς καὶ δυστεκμάρ
τους οὔσας· τὴν δὲ τραχεῖαν ἐπέβα
νεν, οὐδὲν ἄλλο δυσχερὲς ἢ μιᾶς ἡμ
ρας ἀνυδρίαν ἔχουσαν. οὕτω δὴ τρα
πόμενος, ταύτην ἦγε νυκτὸς, ὕ
δωρ ἐπιφέρεσθαι κελεύσας. ἀγγείων
ἦν ἀπορία τοῖς πολλοῖς· διὸ καὶ τ
κράνη πιμπλάντες ὕδατος ἐκόμι
ζον· οἱ δὲ, διφθέραις ὑπολαμβά
νοντες. ἤδη δὲ προχωρῶν ἀγγέλλετα
τοῖς Πάρθοις, καὶ παρὰ τὸ εἰωθὸ
ἔτι νυκτὸς ἐδίωκον· ἡλίου δὲ ἀνα
σχόντος, ἥπτοντο τῶν ἐσχάτων ἀγρυ
πνίᾳ καὶ πόνῳ κακῶς διακειμένων
τεσσαράκοντα γὰρ καὶ διακοσίους ἐ
τῇ νυκτὶ σταδίους διηνύσαν, καίτ
μὴ προσδοκῶντες οὕτω ταχέως ἐπελ
θεῖν τοὺς πολεμίους. ὃ καὶ ἀθυμία
παρεῖχ

Ἐξηπατημένους ὑπ' αὐτῶν, ἐνταῦθα τρέψασθαι] Idem error qui hic eſt etiam apud Plutarchum. nam & apud eum τρέψασθαι legitur, (etiam in Aldina editione) quum tamen ſcribendum eſſe τρέψεσθαι conſtet. Ceterùm illud αὐτῶν non puto de Parthis ſed de campis intelligi debere: licet interpretes de Parthis intellexerint. nam Gelen. vertit, *fallaciis ipſorum credulos* Xyl. *ipſorum verbis deceptos*. At Cruſerius aſſentiri mihi videtur.

Ἐκβια

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…ρεῖχε. καὶ τὸ δίψος δὲ ἐπέτεινεν ὁ …ών· ἀμυνόμενοι γὰρ ἅμα προῆ…γ. οἱ δὲ πρῶτοι βαδίζοντες ἐν…τυγχάνουσι ποταμῷ ψυχρὸν μὲν ἔ…χτι καὶ διαυγὲς, ἁλμυρὸν δὲ καὶ …φαρμακῶδες ὕδωρ· ὃ ποθὲν εὐθὺς …ώας, ἑλκομένης τῆς κοιλίας, καὶ τοῦ …ους ἀναφλεγομένου, παρεῖχε. καὶ …τα τοῦ Μάρδου προλέγοντος, οὐ…ἧττον ἐκβιαζόμενοι τοὺς ἀπείργον…ς ἔπινον. Ἀντώνιος δὲ παρὼν ἐ…το βραχὺν ἐγκαρτερῆσαι χρόνον· …ρον γὰρ οὐ πόῤῥω ποταμὸν εἶναι …ιμον· εἶτα τὴν λοιπὴν ἄφιππον …κτραχεῖαν, ὥστε παντάπασιν ἀ…τρέψασθαι τοὺς πολεμίους. ἅμα δὲ …τοὺς μαχομένους ἀνεκαλεῖτο, καὶ …ταλλάξειν ἐσήμαινεν, ὡς σκιᾶς …ῦ μεταλάβοιεν οἱ στρατιῶται. …γνυμένων οὖν τῶν σκηνῶν, καὶ τῶν …άρθων εὐθὺς, ὥσπερ εἰώθασιν, …παλλαττομένων, ἧκεν αὖθις ὁ Μι…ιδάτης· καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου προσ…όντος, παρῄνει μικρὸν ἡσυχά…ντα τὸν στρατὸν ἀνιστάναι, καὶ σπεύ…ν ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ὡς οὐ διαβη…σομένων Πάρθων, ἄχρι δ᾽ ἐκείνου …ξόντων. ταῦτα ἀπαγγείλας πρὸς …τώνιον Ἀλέξανδρος, ἐκφέρει παρ᾽ …τοῦ χρυσᾶ ποτήρια καὶ φιάλας· …ἐκεῖνος ὅσα τῇ ἐσθῆτι κατακρύ…ψαι λαβὼν ἀπήλαυνεν. ἔτι δὲ ἡμέ-

animi dejecti ſunt. Et ſitis intendebatur certamine: cogebantur enim pugnando iter facere. Interim primum agmen incidit in fluvium, frigidum quidem & limpidum: ſed aquis medicatis ſalſiſque: hæ potæ mox ventrem exulcerabant cum dolore, & ſi- 167
tim accendebant. quod quamvis Mardus præmonuerat, nihilominus repulſis obſtantibus bibebant. Antonius autem inſtans, precabatur durarent pauliſper, alium enim non longè abeſſe fluvium potabilem: deinceps ſupereſſe viam aſperam & inviam equitibus, à quo omnino neceſſe ſit hoſtes recedere: ſimúlque receptui cecinit, ut ſaltem in umbra milites ſe recolligerent. Quum ergo figerentur tentoria, Parthis mox ex more diſcedentibus, Mithridates rediit: occurrentéque Alexandro monuit ut paulum quiete refecti univerſi conſurgerent, & properè tranſirent fluvium, quòd is eſſet Parthis perſequendi terminus. His renuntiatis Antonio, Alexander ab eo protulit aureos calices & phialas: ex his ille quotquot veſte celare potuit, abſtulit. Reliquum iter

Mithridatis alterum conſilium.

Ἐκβιαζόμενοι τοὺς ἀπείργοντας ἔπινον.] Aliud particip. habes apud Plut. …elicet ἀνείργοντας: quod tamen alium ſenſum non efficit.

Ἀντώνιος δὲ παρὼν ἐδεῖτο. βραχὺν ἐγκαρτερῆσαι χρόνον·] Etiamſi non …eremus παριὼν apud Plutarchum, eſſe tamen ita legendum conjicere …ſſemus cùm aliis è locis, tum verò ex hoc paginæ 163. τοὺς δὲ ἄλλους πε…ιὼν ὁ Ἀντώνιος περιεσκόπει, καὶ παρεθάῤῥυνε.

Ἐκφέρει παρ᾽ αὐτοῦ χρυσᾶ ποτήρια καὶ φιάλας·] Addit Plutarchus vocem, …æ Antonii liberalitatem auget. apud eum enim legimus χρυσᾶ ποτήρια …μπολλα, καὶ φιάλας. Confirmat autem hic locus quod in Antonio præ…avit in fine pag. 163. τὸ φιλόδωρον καὶ μεγαλόδωρον.

Τῇ ἐσθῆτι κατακρύψαι λαβὼν ἀπήλαυνεν.] Vel οἷός τε ἦν, vel ἐδύνατο, vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

iter ejus diei nemine infeſtante peractum eſt. Sed noctem ſequentem ipſi ſibi reddiderunt graviſſimam periculoſiſſimámque: nam quibus erat aurum argentúmve occidebantur ſpoliabantúrque, & ſarcinæ jumentorum pecunias ferentium direptæ ſunt: poſtremò ſupellectilem Antonii, pocula menſáſque pretioſas conciderunt & inter ſe partiti ſunt. Itaque exorto magno tumultu ac trepidatione (putabant enim hoſtes invaſiſſe ſarcinas & diripere) Antonius accito uno è ſatellitibus ſuo liberto, cui nomen Ramno coëgit eum jurare, confoſſurum ſe illum quam primum juſſerit, & caput ablaturum, ut nec vivus veniret in poteſtatem hoſtium, nec agnoſceretur mortuus. Amicis autem collacrymantibus, Mardus jubebat Antonium bono eſſe animo, quòd ſentiret in propinquo fluvium: aſpirabat enim aura quædam frigidior humidiórque, non ingrata attrahentibus faucibus: & adjiciebat ſe idem conjicere ex menſura confecti itineris: nam non multum noctis ſupererat: ſimulq; alii nuntiarunt tumultum
168 natum ex ipſorum avaritia mutuíſque injuriis. Quamobrem volens turbatam & diſperſam multitudinem componere, caſtrametandi ſignum dedit. Et jam diluceſcebat, & exercitus ſedatior incipiebat redire in ſuos ordines,

Tumultus & trepidatio in caſtris Antonii.

Ramno libertus Antonii.

Cum eo de ſe confodiendo quum juſſerit agit Antonius.

ρας λύσης, ἀναζεύξαντες ἐπορεύοντο τῶν πολεμίων οὐ παρενοχλούντων, αὐτοὶ δὲ ἑαυτοῖς νύκτα χαλεπωτάτην ἁπασῶν ἐκείνην καὶ φοβερωτάτην ἀπεργασάμενοι. τοὺς γὰρ ἔχοντας ἀργύριον ἢ χρυσίον κτείνοντες ἐσύλων, καὶ τὰ χρήματα τῶν ὑποζυγίων ἀφήρπαζον. τέλος δὲ, τοῖς Ἀντωνίου σκευοφόροις ἐπιχειρήσαντες, ἐκπώματα καὶ τραπέζας πολυτελεῖς κατέκοπτο καὶ διενέμοντο. θορύβου δὲ πολλοῦ κ πλάνου τὸ στράτευμα πᾶν ἐπέχοντος (ᾤοντο γὰρ ἐπιπεπτωκότων τ πολεμίων τροπὴν γεγονέναι καὶ διαρπασμὸν) Ἀντώνιος, καλέσας ἕνα τῶν δορυφορούντων αὐτὸν ἀπελευθέρων, ὄνομα Ῥάμνον, ὥρκωσεν ὅταν κελεύσῃ, τὸ ξίφος αὐτοῦ διεῖναι, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν ὡ μήτε ἁλῴη ζῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων μήτε γνωσθείη τεθνηκώς. ἐκδακρυσάντων δὲ τῶν φίλων, ὁ Μάρδος ἐθάρρυνε τὸν Ἀντώνιον, ὡς ἐγγὺς ὄντος τοῦ ποταμοῦ· καὶ γὰρ αὔρα τι ἀπορρέουσα νοτερὰ, καὶ ψυχρότερος ἀὴρ ἀπαντῶν, ἡδίω τὴν ἀναπνοὴ ἐποίει· καὶ τὸν χρόνον ἔφη τῆς πορεια οὕτω συμπεραίνειν τὸ μέτρον· οὐκέτι γὰρ ἦν πολὺ τὸ λειπόμενον τῆ νυκτός. ἅμα δὲ ἤγγελλον ἕτεροι, τ θόρυβον ἐκ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀδικία καὶ πλεονεξίας εἶναι. διὸ καὶ καταστῆσαι τὸ πλῆθος ἐς τάξιν ἐκ τῆς πλάνη καὶ τοῦ διασπασμοῦ βουλόμενος, ἐκέλευσε σημαίνειν καταζεῦξιν. ἤδ δὲ ὑπέλαμπεν ἡμέρα, καὶ τοῦ στρατ κόσμον ἀρχομένου τινὰ λαμβάνειν κ ἡσυχίαν, προσέπιπτε τοῖς τελευταίοις τὰ τῶν Πάρθων τοξεύματα, κ

μάχ

vel δυνατὸς ἦν (ut apud Plutarchum legitur) deeſſe hic fatendum eſt, poſ verbum κατακρύψαι.

χῆς σημεῖον ἐδόθη τοῖς ψιλοῖς.
ἱ δὲ ὁπλῖται πάλιν ὁμοίως κατερέ-
αντες ἀλλήλους τοῖς θυρεοῖς,
πέμενον τοὺς βάλλοντας συνελθεῖν.
ταγόντων δὲ κατὰ μικρὸν οὕτως τῶν
ρώτων ὁ ποταμὸς ἐφάνη· καὶ τοὺς
ιπεῖς ἐπ' αὐτῷ παρατάξας ἐναν-
ους τοῖς πολεμίοις, διεβίβαζε τοὺς
θενεῖς πρώτους. ἤδη δὲ καὶ τοῖς μα-
μένοις ἄδεια καὶ ῥᾳστώνη τοῦ πιεῖν ἦν.
γὰρ εἶδον οἱ Πάρθοι τὸν ποταμὸν,
ς τε νευρὰς ἀνῆκαν, καὶ θαῤῥοῦν-
ς ἐκέλευον διαπερᾶν τοὺς Ῥω-
αίους, πολλὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν
κωμιάζοντες. διαβάντες οὖν καθ'
υχίαν, αὑτοὺς ἀνελάμβανον· εἶτα
δευον, οὐ πάνυ τι τοῖς Πάρθοις
στεύοντες. ἕκτῃ δ' ἡμέρᾳ μετὰ τὴν
λευταίαν μάχην ἐπὶ τὸν Ἀράξην
ταμὸν ἧκον, ὁρίζοντα Μηδίαν καὶ
ρμενίαν. ἐφάνη δὲ καὶ βάθει καὶ τρα-
ύτητι χαλεπός· καὶ λόγος διῆλθεν,
εδρεύοντας αὐτὸν τοὺς πολεμίους
ιθήσεσθαι διαβαίνουσιν αὐτοῖς. ἐπεὶ
ἀσφαλῶς διαπεράσαντες ἐπέβη-
ν τῆς Ἀρμενίας, ὥσπερ ἄρτι γῆν
είνην ἰδόντες ἐκ πελάγους, προσ-
κύνουν, καὶ πρὸς δάκρυα καὶ περι-
λὰς ἀλλήλων ὑπὸ χαρᾶς ἐτρέπον-
. προϊόντες δὲ διὰ χώρας εὐδαί-
νος, καὶ χρώμενοι πᾶσιν ἀνέδην

quum extremum agmen ſenſit ſagittas hoſtium, & levis armatura pugnæ ſignum accepit: ſcutati verò ſimiliter ut antè conglobati, teſtudine ſuſtinebant ſagittas non audentium congredi. Dumque ita paulatim gradum promovent, à primis conſpectus eſt fluvius: ibi equitatu hoſtibus oppoſito, ante omnes trajiciebat infirmos. Et jam pugnantibus quoque timor ac labor minuebantur: ut enim Parthi viderunt fluvium, laxatis nervis jubebant Romanos tranſire bono animo, prolixè laudantes eorum fortitudinem. Ita transgreſſi per otium curarunt corpora: deinde pergebant iter facere, non admodum fidentes Parthorum pollicitis. Sexto verò die poſt pugnam ultimam pervenerunt ad Araxem fluvium, qui Mediam diſterminat ab Armenia: videbatur autem profundus & vorticoſus; ferebatúrque rumoribus hoſtem aggreſſurum eos in trajectu. Poſtquam autem tutò inſcenderent ſolum Armeniæ, tanquam tum primum ex alto ad terram appuliſſent, adorabant eam, & in mutuos complexus cum lacrymis ruebant præ
udio. Quúmque tranſirent per agros felices, poſt longam inopiam

Araxes fluvius, Mediam diſterminat ab Armenia.

Οἱ δὲ ὁπλῖται πάλιν ὁμοίως κατερέψαντες ἀλλήλους τοῖς θυρεοῖς] Quum
it, πάλιν ὁμοίως κατερέψαντες ἀλλήλους τοῖς θυρεοῖς, videri poteſt ad lo-
n illum reſpexiſſe quem habemus in fine paginæ 164. ubi inter alia ſcribi-
, τὸ δὲ σχῆμα παραπλήσιον ἐρέψει γενόμενον.

Ὑπέμενον τοὺς βάλλοντας συνελθεῖν.] Inter βάλλοντας & συνελθεῖν le-
ntur iſta verba apud Plutarchum, quæ huic deeſſe loco dici poſſunt, ἐγ-
οὐ τολμῶντας.

Καὶ τοὺς ἱππεῖς ἐπ' αὐτῷ παρατάξας] Apud eundem poſt παρατάξας
ptum eſt Ἀντώνιος: quod tamen & ſubaudiri poterat.

T Καὶ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Morbi hydropici in caſtris Antonii.

Plures Antonii milites morbo quàm ferro abſumpti.

Parthi decies & octies victi ab Antonio.

Antonius ad pœnas de Artabaze ſumendas ſollicitatur.

Artabazes ab Antonio comprehenditur, & vin-

piam explebant ſe affatim. unde hydropicis cœliacíſque morbis laboratum eſt. Hic recenſens ſuos Antonius, comperit deſiderari viginti millia peditum, equitum quatuor millia, quorum plus quàm dimidium non ferrum ſed morbus abſumpſerat. Continuatum eſt autem iter à Phraatis per dies XXVII. quo temporis ſpatio Parthi decies & octies pugnando victi ſunt: ſed inefficaces erant victoriæ, quia confirmari non poterant in tam parvis fuſorum fugatorúmque perſecutionibus. Conſtabat autem ab Artabaze Armenio maximè Antonium fruſtratum perfecta victoria: ſi enim adfuiſſent illa equitum

169 XVI. M. inſtructa more Parthorum & cum eis conflictari aſſueta, quæ rex adduxerat è Media non potuiſſent toties victi inſtaurare prælia, Romanis eos profligantibus, illiſque profligatos perſequentibus. Omnes igitur irritabant Antonium ad pœnas ſumendas de Armenio: at ille multo conſultiùs nec proditionem exprobravit ei nec de honorificentia comitateque ſolita quicquam detraxit, propter debilitatem exercitus & inopiam: poſtea tamen rurſum ingreſſus Armeniam, multis pollicitationibus & invitationibus perſuaſum ut ad ſe veniret, comprehendit, & vinctum abduxit in triumphum

ἐκ πολλῆς ἀπορίας, ὑδερικοῖς
κοιλιακοῖς περιέπιπτον ἀρρωστήμα-
σιν. ἐνταῦθα ποιησάμενος ἐξέτα-
Ἀντώνιος αὐτῶν, εὗρε δισμυρί-
πεζοὺς καὶ τετρακισχιλίους ἱππέας
ἀπολωλότας, οὐ πάντας ὑπὸ τῶν π-
λεμίων, ἀλλὰ ὑπὲρ ἡμίσεας νο-
σήσαντας. ὥδευσαν μὲν οὖν ἀπὸ Φραά-
των ἡμέρας ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, μ-
χαις δὲ ὀκτωκαίδεκα Πάρθους ἐ-
κησαν. αἱ δὲ νῖκαι κράτος οὐκ
χον, οὔτε βεβαιότητα, μικρὰς π-
ουμένων καὶ ἀτελεῖς τὰς διώξεις·
μάλιστα κατάδηλος ἦν Ἀρταβάζ-
ὁ Ἀρμένιος Ἀντώνιον ἐκείνου τοῦ π-
λέμου τὸ τέλος ἀφελόμενος. εἰ
οὓς ἀπήγαγεν ἐκ Μηδίας ἱππέας
ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι παρῆσαν σ-
ήθεις ἐσκευασμένοι παραπλησ-
Πάρθοις, καὶ συνήθεις μάχεσθαι π-
αὐτοὺς, Ῥωμαίων μὲν μαχομέν-
τρεπομένων, ἐκείνων δὲ φευγόντ-
αἱρούντων, οὐκ ἂν ὑπῆρξεν αὐτ-
ἡττωμένοις ἀναφέρειν καὶ ἀνατολμ-
τοσαυτάκις. ἅπαντες οὖν ὀργῇ π-
ώξυνον ἐπὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ Ἀ-
μενίου τὸν Ἀντώνιον. ὁ δὲ, λογισ-
χρησάμενος, οὔτε ἐμέμψατο τ-
προδοσίαν, οὔτε ἀφεῖλε τῆς συνή-
φιλοφροσύνης καὶ τιμῆς πρὸς
τὸν, ἀσθενὴς τοῦ στρατοῦ καὶ ἄπορ-
γεγονώς. ὕστερον μέντοι πάλιν ἐμ-
λὼν ἐς Ἀρμενίαν, καὶ πολλαῖς ὑ-
σχέσεσι καὶ προκλήσεσι πείσας αὐ-
ἐλθεῖν ἐς χεῖρας, συνέλαβε,
δέσμιον καταγαγὼν εἰς Ἀλεξάνδρ-
ἐθελα

Καὶ μάλιστα κατάδηλος ἦν] Ante καὶ μάλιστα particula ὡς apud Pl legitur, quæ huic loco eſt accommodatiſſima.

Ῥωμαίων μὲν μαχομένους τρεπομένων] Rectius τοὺς μαχομένους & τ φεύγοντας legemus, ut apud Plutarchum ſcriptum eſt.

Ta

ριάμβευσεν. ᾧ μάλιστα Ῥωμαίους ὕπησεν, ὡς τὰ καλὰ καὶ σεμνὰ τῆς ατρίδος Αἰγυπτίοις διὰ Κλεοάτραν χαριζόμενος. ταῦτα μὲν οὖν ερον ἐπεράχθη.

Τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν Μήδων γίνεται αφορὰ πρὸς Φραάτην τὸν Πάρθον, ξαμένη μὲν, ὥς φασιν, ὑπὲρ τῶν μαϊκῶν λαφύρων, ὑπόνοιαν δὲ Μήδῳ καὶ φόβον ἀφαιρέσεως τῆς ῆς παρασχοῦσα· διὸ καὶ πέμπων άλει τὸν Ἀντώνιον, ἐπαγγελλόμενος μπολεμήσειν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμως. γενόμενος οὖν ἐπ᾽ ἐλπίδος γάλης ὁ Ἀντώνιος (ᾧ γὰρ ἐδό- μόνῳ τοῦ κατεργάσασθαι Πάρθους

lexandriam. Quod ægerrimè Romani tulêre, urbis ſuæ honores communicari Ægyptiis, in Cleopatræ gratiam. Verùm hæc inciderunt in poſteriora tempora.

Ceterùm inter Medorum regem & Parthorum orta eſt diſcordia per occaſionem ſpoliorum de Romanis quæſitorum, quæ Medo ſolicitudinem injecit ne regnum amitteret. quapropter per nuntios vocabat Antonium, omnes opes ſuas in ejus belli ſocietatem offerens. Ille, magna ſpe concepta, quippe qui putabat hoc ſolum ſibi ad Parthos debel-

ctus abducitur in triumphum Alexandriam. Romani ægre ferunt honores urbis ſuæ communicari Ægyptiis. Diſcordia inter Medorum & Parthorum regem.

Ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ἐπεράχθη.] Hæc verba, ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ἐπεράχθη, videri poſſunt (quemadmodum & illa de quibus antea monui) ſſe à librario contra mentem Appiani excerpta è Plutarcho: præſertim um ea quæ illis velut opponit, prætermittantur. Nam hæc τότε δὲ redntur & velut opponuntur illis ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον. Cur autem totum nc locum prætermiſit? an quòd brevitati ſtuderet? Atqui pauca ſaltem denda erant, quæ omnino ad continuationem deſcriptionis belli Parthici iunt: hæc videlicet: τότε δὲ διὰ πολλοῦ χειμῶνος ἤδη καὶ νιφετῶν ἀπαύν ἐπειγόμενος, ὀκτακισχιλίους ἀπέβαλε καθ᾽ ὁδόν. Quid ſi verò dicat quiſm ſuſpicari ſe, Appianum hæc quoque è Plutarcho excerpſiſſe? Me certè uam ſententiam, aut ſaltem ſuſpicionem, facilè adducet: ſimúlque eam picionem tollet quam mihi ſubeſſe dixi de illis verbis, ταῦτα μὲν οὖν ὕστε ἐπεράχθη.

Τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν Μήδων γίνεται δ.] Inter illa Plutarchi verba quæ in præcente annotatione attuli, (poſt quæ Appianus ad alium ſermonem tranſit) c non ea quæ apud Plutarchum illis proximè ſubjunguntur, & ejuſmodi t ut quis excerpi ea quoque ab Appiano debuiſſe non immeritò dicat, aut am fuiſſe excerpta ſuſpicetur: inter illa, inquam, verba, & iſta, Τῷ δὲ βαεῖ τῶν Μήδων γίνεται διαφ. &c. omittuntur quædam (non plura quàm æ verſibus ſexdecim, quales ſunt hujus paginæ, comprehendi poſſint) ad morum Antonii potius quàm Parthicorum bellorum deſcriptionem rtinentia.

Φραάτην τὸν Πάρθον] Haud ſine evidenti mendo Μῆδον hîc non Πάρθον, bis exhibet Aldina etiam editio Plutarchi: ad cujus marginem inveni ex tuſtis exempl. repoſitum Πάρθον, ſimul autem ex uno eorum Φραάτην, o Φραόρτην: quod eadem editio hîc, ſicut aliis in locis, habet. Ita ut turæ ſint tres diverſæ nominis regis hujus ſcripturæ, Φραάτης (quod cùm ud alios ſcriptores, tum verò Horatium, inter Latinos, inveniri ſcimus) Φραόρτης, ac Φραάρτης.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

debellandos defuiſſe, ſagittarios & equites, tum ultrò ſe adjungentes, parabat novam expeditionem in Armeniam, ut conjunctis ad Araxem cum Medo copiis bellum inferret: ſed diſtractus Octaviæ Cleopatræque negotiis, in æſtatem ſequentem totum diſtulit: quamvis Parthi dicerentur laborare ſeditionibus. Poſtea tamen rurſum profectus in Mediam, regem aſſumpſit in ſocietatem & amicitiam: & accepta una filiarum ejus, adhuc admodum puella, in conjugem uni ex Cleopatræ filiis, quos ex

Regis Mediæ ſocietas & affinitas cum Antonio.

ἀπολιπεῖν, ἱππέων πολλῶν καὶ τοξοτῶν ἐνδεὴς ὤν, τοῦτο ἑώρα προσγιγνόμενον αὐτῷ χαριζομένῳ μᾶλλον ἢ δεομένῳ) παρεσκευάζετο αὖθις Ἀρμενίας ἐπιβαίνειν· καὶ συγγενόμενος τῷ Μήδῳ περὶ ποταμὸν Ἀράξην, οὕτω κινεῖν τὸν πόλεμον. ταῖς δὲ Ὀκταβίας καὶ Κλεοπάτρας ἀντισπώμενος χρείαις, τὸν Μῆδον εἰς ὥραν ἔτους ἀναβάλλεσθαι διέγνω, καίπερ ἐν στάσει τῶν Παρθικῶν εἶναι λεγομένων. οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦτον μὲν, ἀναβὰς αὖθις, ἐς φιλίαν προσηγάγετο· καὶ λαβὼν ἑνὶ τῶν ἐκ Κλεοπάτρας υἱῶν γυναῖκα μίαν αὐτοῦ τῶν θυγατέρων, ἔτι μικρὰν οὖσαν, ἐπανῆλθεν,

Ἱππέων πολλῶν καὶ τοξοτῶν ἐνδεὴς ὢν] Apud Plut. ἐνδεὴς ἐλθὼν, quod plus eſt quàm ſi ſcriptum eſſet ἐνδεὴς ὢν, ſequendo noſtram lectionem: nam poſſet hoc videri dici tantùm propter magnum militum quos amiſerat numerum.

Παρεσκευάζετο αὖθις Ἀρμενίας ἐπιβαίνειν.] Apud eundem, δι' Ἀρμενίας αὖθις ἀναβαίνειν. Cui lectioni aſſentiuntur iſta, quæ paulo pòſt ſequuntur ἀναβὰς αὖθις. Sic autem ſequitur paulo pòſt (inter illa quæ Appianus omittit) καὶ τὰ περὶ τὴν ἀνάβασιν δηλοῦντος.

Ταῖς δὲ Ὀκταβίας καὶ Κλεοπάτρας ἀντισπώμενος χρείαις] Verba hæc non itidem ſunt Plutarchi, ſed Appiani, & complectuntur velut argumentum eorum quæ ex eodem ſcriptore non excerpit, ſed prætermittit, quòd ad continuationem illius ſuæ deſcriptionis belli Parthici non pertineant: donec ad illum hujus ſcriptoris locum venit, ὥστε δείσαντα μὴ Κλεοπάτρα προέσθαι τὸν βίον, εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐπανελθεῖν· τὸν δὲ Μῆδον εἰς ὥραν ἔτους ἀναβαλέσθαι, καίπερ ἐν στάσει τῶν Παρθ. &c. hinc enim ſunt illa τὸν Μῆδον εἰς ὥραν ἔτους ἀναβάλλεσθαι διέγνω: quæ (ſicut & ſequentia) aſſuit illi ſermonis ſui principio quo dixi argumentum eorum comprehendi quæ à Plutarcho deſcribuntur.

Καὶ λαβὼν ἑνὶ τῶν ἐκ Κλεοπάτρας υἱῶν γυναῖκα] Illi participio λαβὼν aliud additur à Plutarcho, ἐγγυήσας videlicet. Legitur enim apud eum, καὶ λαβὼν ἑνὶ τῶν ἐκ Κλ. υἱῶν γυναῖκα, μίαν αὐτοῦ τῶν θυγ. ἔτι μικρὰν οὖσαν, ἐγγυήσας, ἐπανῆλθεν. Sed non dubito quin καὶ ἐγγυήσας Plutarchus ſcripſerit, aut hoc participium ex marg. irrepſerit, ubi aliquis illud alterum particip. λαβὼν hoc expoſuiſſet. Ac videtur certè Cruſerius mihi aſſentiri de hac vocabuli iſtius λαβὼν ſignificatione: quippe qui, tanquam res eadem & voce λαβὼν & voce ἐγγυήσας ſignificetur, contentus eſt dicere, *deſponſaque uni ex Cleopatræ filiis una illius filiarum, admodum parvula, reverſus eſt.* At Xylander contrà λαβὼν pro ἀπαγαγὼν accipit: & quoniam prius eſt ἐγγυᾷν, poſterius, ἐγγυηθεῖσαν ἀπάγειν, perinde locum vertit acſi ἐγγυήσας præcederet, λαβὼν ſequeretur. Hæc enim eſt ejus interpretatio, *filio Cleopatræ filiam ejus parvam adhuc deſpondens, ac ſecum auferens.*

Περὶ

...εν, ἤδη πρὸς τὸ ἐμφύλιον πόλε-... τρεψόμενος.

ipſo ſuſceperat, inſtante jam bello civili reverſus eſt.

ἈΠΠΙΑ-

...[πρὸς τὸ ἐμφύλιον πόλεμον τρεψόμενος.] Non hoc futuri temporis partici-...pi τρεψόμενος, ſed præterito τετραμμένος Plutarchus utitur: ſic tamen ...ectio una alteri non repugnet. Nam ſi τετραμμένος legatur, ad ipſam ...tationem & deliberationem referetur: ſi verò τρεψόμενος, ad ea refer-...portebit, quæ ſiunt ab eo qui ad rem deliberatam ſe jam accingit, & eam ...no quoque tempore exequuturus eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

170 # APPIANI ALEXANDRINI ROMANARUM HISTORIARUM DE BELLIS MITHRIDATICIS LIBER.

Α'ΠΠΙΑΝΟΥ Α'ΛΕΞΑΝΔΡΕ'ΩΣ Ρ'ΩΜΑΙΚΩ͂Ν ΜΙΘΡΙΔΑ'ΤΕΙΟΣ.

Gentes à Romanis devictæ.

HOC maximè modo Romani Bithynos & Cappadocas, aliáſque finitimas gentes quæ Pontum Euxinum accolunt, rege Mithridate poſt XLII. ejus belli annos ſublato, adjecerunt ſuo imperio: quo bello etiam Ciliciæ reliquum, & Syriæ provincias, Phœniciam, Cœleſyriam, Palæſtinam, Euphratenſémque mediterraneam, nihil ad Mithridatem attinentes, evecti hujus victoriæ impetu, ſubjugarunt, & tributa aliis mox, aliis poſtea impoſuerunt. Paphlagoniam quoque, Gallogræciam, Phrygiam, eique conterminam Myſiam, ...

ΩʹΔΕʹ μὲν Ῥωμαῖοι Βιθυνοὺς
Καππαδόκας, ὅσα τε αὐτοῖ
ὅμορα ἔθνη ἐπὶ τὸν Πόντον κατοικ
τὸν Εὔξεινον, βασιλέα Μιθριδάτην
τεσσαράκοντα δύο ἔτεσι μάλιστα καὶ
ἑλόντες, ὑπηγάγοντο σφίσιν ὑπ
κόα εἶναι. τῷ δὲ αὐτῷ πολέμῳ
Κιλικίας τὰ μήπω σφίσι κατήκοο
καὶ Συρίας τήν τε Φοινίκην καὶ Κο
λην καὶ Παλαιστίνην, καὶ τὴν ἐς
μεσόγαιον ἐπὶ ποταμὸν ΕΥʹφράτη
οὐδὲν ἔτι τῷ Μιθριδάτῃ προσήκο
τα, ῥύμῃ τῆσδε τῆς νίκης προσέλα
βον· καὶ φόρους τοῖς μὲν αὐτίκα
τοῖς δ᾽ ὕστερον ἔταξαν. Παφλαγονία
τε καὶ Γαλατίαν, καὶ Φρυγίαν,
τὴν ὅμορον τῇ Φρυγίᾳ Μυσίαν,
ἐπ

Α'ΠΠΙΑΝΟΥ͂ Ἀλεξανδρέως Ῥωμαϊκῶν Μιθριδάτειος.] Hiſtoriam Mithridaticam, ſive bellum hoc cum Mithridate à Romanis geſtum ſcribunt Plutarchus in vitis Syllæ, Luculli, Cn. Pompeii Livius lib. 76. ad 102. quorum argumenta tantum extant. Valer. Max. l. IV. c. 6. VIII. c. 7. l. IX. c. 2. Frontinus, Auguſtin. de Civ. Dei l. III. c. 27. Plin. Cicero in Oratione pro lege Manilia, Eutropius, Oroſius, Florus, & Dio. Meminit & obiter Athenæus l. V. c. 13. In annis tamen variant autores: noſter enim Appianus duraſſe tradit annos XLII. Florus XL. Juſtinus XLVI. Oroſius XX[...] At recte Bongarſius ab ortu ipſo belli Mithridatici ad Pompeii triumphum annos enumeravit XXIX.

Τ[...]

τοῖσδε Λυδίαν καὶ Καρίαν καὶ Ἰωνίαν, καὶ ὅσα ἄλλα Ἀσίας τῆς περὶ Πέργαμόν ἐστι, καὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, καὶ Μακεδονίαν, Μιθριδάτου περισπάσαντος, ὀξέως ἀνελάβοντο· καὶ τοῖς πολλοῖς αὐτῶν οὐ σφίσιν ὑποτελέσιν οὖσιν ἐπέθηκαν φόρους. δι' ἃ μοι καὶ μάλιστα δοκοῦσι τόνδε τὸν πόλεμον ἡγεῖσθαι μέγαν, καὶ τὴν ἀπ' αὐτοῦ νίκην μεγάλην καλεῖν, καὶ τὸν στρατηγήσαντα Πομπήιον, Μέγαν τῇ ἰδίᾳ φωνῇ μέχρι νῦν ἐπονομάζειν· ἐθνῶν τε πλήθους ἕνεκα ὧν ἀνέλαβον ἢ προσέλαβον, καὶ χρόνου μήκους, τεσσαρακονταετοῦς γενομένου. τόλμης τε αὐτοῦ Μιθριδάτου, καὶ φερεπονίας, δυνατοῦ σφίσιν ἐς ἅπαντα ὀφθέντος. ᾧ νῆες μὲν ἦσαν οἰκεῖαι πλείους τετρακοσίων, ἱππεῖς δ' ἔστιν ὅτε πεντακισμύριοι, καὶ πεζῶν μυριάδες πέντε καὶ εἴκοσι, καὶ μηχαναὶ καὶ βέλη κατὰ λόγον. συνεμάχουν δὲ βασιλεῖς καὶ δυνάσται, ὅ, τε Ἀρμένιος καὶ Σκυθῶν τῶν περὶ τὸν Πόντον, ἐπί τε Μαιῶτιδα λίμνην καὶ ἀπ' ἐκείνης ἐπὶ τὸν Θράκιον Βόσπορον περιπλέοντι. ἔς τε Ῥωμαίων δυνατοὺς, στασιάζοντας ἀλλήλοις τότε μάλιστα, καὶ Ἰβηρίαν κινήσαντας ἐπὶ Ῥωμαίους, περιέπεμπε· καὶ Κελτοῖς φιλίαν ἐτίθετο, ὡς καὶ τῇδε ἐσβαλῶν ἐς τὴν Ἰταλίαν. λῃστῶν τε ἐνεπίμπλη τὴν θάλασσαν ἀπὸ Κιλικίας ἐπὶ στήλας Ἡρακλείους. οἳ πάντα ἄμικτα καὶ ἄπλωτα ταῖς πόλεσιν ἐς ἀλλήλας ἐποίουν, καὶ λιμὸν ἐπίπονον ἐξειργάσαντο ἐπὶ πλεῖστον. ὅλως τε οὐδὲν ἀνδρὶ δυνατὸν ἐξέ-

inſuper Lydiam, Cariam, Ioniam, aliáſque Aſiæ partes, quæ Pergamenæ ditionis fuere, & veterem Græciam, Macedoniámque, occupatas à Mithridate, citò receperunt: ac multis populis tum primùm tributa imperaverunt. Quibus de cauſis præcipuè videntur mihi hoc bellum magnifacere, & magnam vocare hanc victoriam, imperatorémque ipſum cujus auſpiciis res geſtæ ſunt, Magnum cognominare uſque ad noſtra tempora, propter multitudinem vel receptarum vel de novo quæſitarum provinciarum: tum longitudinem temporis, excedentis annum quadrageſimum: ipſiúſque Mithridatis audaciam & laborum tolerantiam, præpotentis, ut apparuit, per omnia. Cui naves erant propriæ pluſquam CCCC. equitum autem interdum L. M. peditum CCL. M. & machinarum armorúmque quantum tantæ copiæ poſtulant. Auxilia verò ferebant ei reges & reguli Armeniorum, & Scytharum, quotquot Pontum Mæotidemque paludem, & inde porro uſque Thracium Boſporum mare accolunt. Quin & Romanos principes tum maximè tractantes arma civilia, & Hiſpaniam ab imperio retrahentes, ſolicitavit per legatos, & cum Gallis inivit amicitiam, ut & hac parte infeſtaret Italiam. Piratis quoque

Magni cognomentum.

171

Mithridatis potentia.

Mæotis palus.

Thracius Boſporus.

Mithridatis amicitia cum Gallis inita.

plevit maria, à Cilicia uſque columnas Herculis: qui ſublatis navigationibus & civitatum inter ſe commerciis gravem famem invexerunt longo tempore. In ſumma, fecit & tentavit

Columnæ Herculis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

quicquid potuit: adeo ut maximus hic motus involverit propemodum omnes populos ab Oriente Occidentem uſque, dum aut ipſi bellum gerunt aut mittunt aliis auxilia, &c, aut à piratis, aut à vicinis, vel propter vicinos vexantur. Tanta fuit in eo bello varietas. quod tandem maximam acceſſionem rebus Romanis attulit: hoc enim finito protulerunt ab occidente ad Euphratem imperii terminos. Nec potui provinciatim iſta digerere, quandoquidem ſimul geſta ſunt, & inter ſe perplexa: quæ verò ſeparari potuerunt, ſeorſim per partes dicta ſunt.

Rheſi Thracum ducis interitus.
Diomedes.
Homerus.

Græci, Thràces exiſtimant qui cum Rheſo militarunt ad Ilium, duce nocturnis inſidiis per Diomedem ſublato, quemadmodum canit Homerus, ſeceſſiſſe ad os Ponti qua trajectus eſt in Thraciam breviſſimus: & partim, quòd carerent navibus, ibi manſiſſe, dixiſſéque regionem Bebryciam: partim trajeciſſe ſupra Byzantium, ubi Thraces Bithyni colebant juxta Bithyam fluvium: unde fame pulſos revertiſſe in Bebryciam & nomine mutato eam vocaſſe Bithyniam, à fluvio quem reliquerant: duraſſéque id nomen hac ratione in poſterum, quum non multum Bithynia differat à Bebrycia, ut nonnulli putant. Alii ferunt Bithym primum hic regnaſſe Jovis & Thraces filium, & ab his regiones denominatas. Hæc præfari libuit de Bithynia: ceterùm de regibus, qui XLIX, deinceps

Regio Bebrycia.

Bithyas fluvius.

Bithys Jovis & Thraces filius.

172

λιπεν ἢ πράττων, ἢ διανοούμενος· ὡς μέγιστον δὴ τόδε κίνημα ἐξ ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν γενόμενον, ἐνοχλῆσαι πᾶσιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἢ πολεμουμένοις, ἢ συμμαχοῦσιν, ἢ λῃστευομένοις, ἢ γειτονεύουσι. τοσόσδε ὁ πόλεμος καὶ ποικίλος ἐγένετο. ἐς τὰ μάλιστα λήγων συνήνεγκε Ῥωμαίοις· ὡρίσαντο γὰρ ἐπὶ τῷδε τὴν ἡγεμονίαν ἐκ δύσεως ἐπὶ ποταμὸν ΕΥ᾽φράτην. διελεῖν δ᾽ αὐτοὺς κατ᾽ ἔθνος οὐκ ἦν, ὁμοῦ τε πραχθέντα καὶ ἀλλήλοις ἀναπεπλεγμένα· ὅσα δὲ ὡς ἐδυνάμην αὐτῶν κεχωρίσθαι, κατὰ μέρη τέτακται.

Θρᾷκας Ἕλληνες ἡγοῦνται τοὺς ἐς Ἴλιον μετὰ Ῥήσου στρατεύσαντας, Ῥήσου γὰρ νυκτὸς ὑπὸ Διομήδου ἀναιρεθέντος, ὃν τρόπον Ὅμηρος ἐν τοῖς ἔπεσι φράζει, φεύγοντες ἐπὶ τοῦ Πόντου τὸ στόμα, ᾗ στενότατόν ἐστιν ἐς Θρᾴκην ὁ διάπλους, οἱ μὲν οὐκ ἐπιτυχόντες πλοίων, τῆδε καταμεῖναι, καὶ τῆς γῆς κρατῆσαι Βεβρυκίας λεγομένης· οἱ δὲ, περάσαντες ὑπὲρ τὸ Βυζάντιον, ἐς τὴν Θρᾳκῶν τῶν Βιθυνῶν λεγομένων, παρὰ Βιθύαν ποταμὸν, οἰκῆσαι, καὶ λιμῷ πιεσθέντες ἐς Βεβρυκίαν αὖθις ἐπανελθεῖν, καὶ Βιθυνίαν ἀντὶ Βεβρυκίας, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ παρ᾽ ὃν ᾤκουν, ὀνομάσαι· ἢ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῖς ἀλόγως σὺν χρόνῳ παρατραπῆναι, οὐκ ἐς πολὺ τῆς Βιθυνίας παρὰ τὴν Βεβρυκίαν διαφερούσης. ὧδε μὲν ἔνιοι νομίζουσιν· ἕτεροι δὲ, Βίθυν ἄρξαι πρῶτον αὐτῶν, παῖδα Διός τε καὶ Θρᾴκης, οὓς ἐπωνύμους ἑκατέρᾳ γῇ γενέσθαι. τάδε μὲν οὖν μοι προλελέχθω περὶ Βιθυνίας. τῶν δὲ πρὸς Ῥωμαίων αὐτῆς βασι-

λέων,

…ων, ἐννέα καὶ τεσσαράκοντα ἐφεξῆς …νομένων, οὕτω μὲν μάλιστα μνη-…γνεύεσθαι προσήκει, τὰ Ῥωμαίων …γγράφοντα.

Προυσίας δὲ ὁ Κυνηγὸς ἐπικλη-…ιν, ᾧ Περσεὺς ὁ Μακεδόνων βασι-…εὺς τὴν ἀδελφὴν ἐνεγγύησε· καὶ οὐ …ολὺ ὕστερον Περσέως καὶ Ῥωμαίων ἐς …έρας ἐπ' ἀλλήλους ἰόντων, ὁ Πρου-…ας οὐδετέροις συνεμάχει. Περσέως … ἁλόντος, ἀπήντησε τοῖς Ῥω-μαίων στρατηγοῖς εἵματί τε Ῥωμαϊκὸν ἀμπεχόμενος, ὃ καλοῦσι τή-…ννον, καὶ ὑποδήματα ἔχων Ἰταλικὰ, τὴν κεφαλὴν ἐξυρημένος, καὶ

ante Romanos ibi rerum potiti ſunt, hoc maximè modo ſcribendum eſt in Romana hiſtoria.

Romana hiſtoria.

Pruſia, cognomine Venator, Perſei Macedonum regis ſororem duxerat, & paulo poſt exorto inter hunc & Romanos bello neutras partes juvit: capto autem Perſeo, ducibus Romanis togatus occurrit, & calceatus more Italico, pileatuſque, raſo capi-

Pruſia Venator.

Perſeus Macedo captus à Romanis.

te,

Τῶν δὲ πρὸς Ῥωμαίων αὐτῆς βασιλέων, ἐννέα καὶ τεσσαράκοντα ἐφεξῆς …νομένων.] Hic locus proculdubio corruptus eſt in verbis, & falſus in nu…ero. Primum enim legendum eſt πρὸ Ῥωμαίων, non πρὸς, ut excuſum …t. Deinde quid eſt τὰ Ῥωμαίων συγγράφοντα? lego, τὰ Ῥωμαίοις συνά-…οντα, id eſt, *quæ Romanos attingunt*. ſcilicet quæ connexionem aliquam …abent cum Romanorum negotiis. Numerus etiam inſigniter corruptus eſt, … ſi quid video, περιέλκει τὸ καὶ τετταράκοντα. *Abundat ea vox* quadraginta. …am ſi verus is numerus eſſet, jam multo ante Trojani belli tempora fuiſſe …ithyniæ reges dicendum eſſet, quod eſt abſurdum. Nam Homerus nec …hynos nec Bithynos in toto opere nominavit, licet de aliis populis Troja-…orum vicinis multa dixerit: quod autem tollendæ ſint hæ voces καὶ τεττα-ράκοντα, ſuadet verus numerus Bithyniæ regum, qui novem fuerunt, ſe-…undum auctores qui de iis ſcripſerunt. Undecim quidem forent, ſi Dœdal-…m & filium ejus Botiram numeremus, ſed ii duo nunquam dicti ſunt reges, …d ὕπαρχοι, & ἀρχὴν ἔχοντες. Primus vero, de quo Memnon dixit, ἐβα-…λευσεν, eſt Βᾶς, qui tempore Alexandri Macedonis vivebat, & Calantum …us præfectum à Bithynia repulit. Hujus filius Zipœtes 2. cui Nicomedes …rimus nomine ſucceſſit 3. huic vero Pruſias primus, qui & Claudus dictus …t, 4. poſt eum Pruſias Zelæ filius, 5. cujus filius Pruſias Venator dictus, … cujus filius & interfector Nicomedes Epiphanes dictus, 7. cujus Nicome-…es alter Philopator, 8. poſt quem Nicomedes ultimus, qui hæredem ſui re-…ni populum Romanum inſtituit, 9. hi ſunt novem Bithyniæ reges quos ad …cto reducit Georgius Syncellus pag. 276. his verbis: Οἱ Βιθυνῶν βασιλεῖς …κατὰ Διονύσιον ἔνθεν ἤρξαντο διαρκέσαντες ἔτη σ. ι. γ'. *Reges Bithynorum* 8. …*cundum Dionyſium, à quo cœperunt in annos* 213 *duravêre*. Scilicet non nu-…erabat Syncellus primum, qui Bas dicebatur, in regum ſerie, quoniam …on à patre per ſucceſſionem acceperat regis nomen, ſed primo ὕπαρχος …ictus, ſuccedenti tempore regem ipſe ſe nominavit. Sic firmat Syncellus …oſtram de tollendis vocibus καὶ τετταράκοντα conjecturam. Sed & aucto-…um ſilentium, ut Demoſthenis, id firmare videtur, & alii Rhetores, qui …um de Thraciæ regibus plurimis locis meminerint, nunquam de Bithyniæ …egibus verba fecerunt, licet ſæpiſſimè de Byzantio, de Cherronneſo, de …acro, vel ἱερῷ in ore Ponti in Bithynia ſito meminerint Itaque non dubito …udacter pronuntiare, τὸ καὶ τετταράκοντα debere deleri, ut ſuperfluum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

te, (quo cultu utuntur qui ex teſtamento libertatem accipiunt) illiberali alioqui facie, & puſilla ſtatura, ad eos accedens, Latinè dixit, populi Romani libertus ſum. Riſerunt illi, & Romam miſerunt hominem: qui quum ibi quoque viſus eſſet ridiculus, impetravit veniam. Aliquanto pòſt infenſus Attalo regi Pergamenæ Aſiæ, agros ejus vaſtavit. quod poſtquam ſenatus Romanus didicit, denuntiavit ei ne Attalo amico ſocióque P. R. bellum inferre pergeret. Quúmque ille parere gravaretur, legati rigidè mandarunt ei, aut pareret ſenatui, aut ad diſceptandum veniret cum mille equitibus ad confinia: ubi & Attalum expectare ajebant cum totidem aliis. Ille, contempta paucitate quæ erat circa Attalum, ſperans eum poſſe à ſe opprimi, præmiſit legatos, quaſi ſecuturus cum mille ſuis: ſed concitato univerſo exercitu venit tanquam ad prælium. Attalus & legati præmoniti diffugerunt qua quiſque poterat: ille etiam jumenta Romanorum relicta comprehendit, & caſtellum Nicephorium expugnatum diruit, templa quoque incendit in eo. deinde Attalum intra Pergamum compulſum oppugnavit. Ob hæc ſenatus miſit legatos alios, qui juberent Pruſiam Attalo damna illata luere pecunia. Tum demum Pruſia territus, paruit & receſſit: mulctam vero à legatis ſtatutam ut

Pruſias ut à Rom. veniam impetraverit.

Attalus rex Pergamenæ Aſiæ.

Legati Romanorum ad Pruſiam pro Attalo.

Nicephorium caſtellum.

πῖλον ἐπικείμενος· (ᾧ τρόπῳ τινὲς περιΐασι τῶν ἐν διαθήκαις ἐλευθερωθέντων) αἰσχρὸς ὢν καὶ τὰ ἄλλα ὀφθῆναι, καὶ βραχύς. ἐντυχὼν δ' αὐτοῖς ἔφη Ῥωμαΐσι τῷ ῥήματι, Ῥωμαίων εἰμὶ λίβερτος. ὅπερ ἐστὶν ἀπελεύθερος. γέλωτα δὲ παρασχὼν, ἐς Ῥώμην ἐπέμφθη· καὶ φανεὶς κἀνταῦθα γελοῖος, ἔτυχε συγγνώμης. χρόνῳ δ' ὕστερον Ἀττάλῳ τι χαλεπήνας τῷ βασιλεῖ τῆς Ἀσίας τῆς περὶ τὸ Πέργαμον, τὴν γῆν ἐδήου τὴν Ἀσιάδα. μαθοῦσα δ' ἡ Ῥωμαίων βουλὴ, προσέπεμπε τῷ Προυσίᾳ μὴ πολεμεῖν Ἀττάλῳ, φίλῳ Ῥωμαίων ὄντι καὶ συμμάχῳ. καὶ δυσπειθῶς ἔτι ἔχοντι οἱ πρέσβεις μετ' ἀνατάσεως προσέτασσον πείθεσθαι τοῖς ὑπὸ τῆς συγκλήτου λεγομένοις, καὶ ἥκειν μετὰ χιλίων ἱππέων ἐς τὸ μεθόριον ἐπὶ συνθήκαις· ἔνθα καὶ τὸν Ἄτταλον ἔφασαν περιμένειν μετὰ τοσῶνδε ἑτέρων. ὁ δ' ὡς ὀλίγων τῶν σὺν Ἀττάλῳ, καταφρονήσας, καὶ ἐλπίσας αὐτὸν ἐνεδρεύσειν, προὔπεμπε τοὺς πρέσβεις ὡς μετὰ χιλίων ἑπόμενος. πάντα δ' ἀναστήσας τὸν στρατὸν, ἦγεν ὡς ἐς μάχην. Ἀττάλου δὲ καὶ τῶν πρέσβεων αἰσθομένων τε καὶ διαφυγόντων ᾗ δυνατὸς αὐτῶν ἐγίγνετο ἕκαστος, ὅδε καὶ τῶν σκευοφόρων τῶν Ῥωμαϊκῶν ὑπολειφθέντων ἥπτετο, καὶ χωρίον τι Νικηφόριον ἐξελὼν κατέσκαπτε, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ νεὼς ἐνεπίμπρη· Ἄτταλόν τε ἐς τὸ Πέργαμον συμφυγόντα ἐπολιόρκει. καὶ μέχρι τῶνδε οἱ Ῥωμαῖοι πυθόμενοι, πρέσβεις ἑτέρους ἔπεμπον, οἳ τὸν Προυσίαν ἐκέλευον Ἀττάλῳ τὰς βλάβας ἀποτίσαι. τότε οὖν καταπλαγεὶς ὁ Προυσίας ὑπήκουσε, καὶ ἀνεχώρει· ποινὴν δὲ τῶν πρέσβεων ὁρισάντων αὐτὸν ἐσενεγκεῖν Ἀττάλῳ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…, ναῦς καταφράκτους εἴκοσιν αὐ-
…κα, καὶ ἀργυρίου σὺν χρόνῳ τά-
…ντα πεντακόσια, τάς τε ναῦς ἔ-
…κε, καὶ τὰ τάλαντα ἐν τῷ χρόνῳ
…συνέφερεν. ὄντι δ' αὐτῷ διὰ μί-
…ους τοῖς ὑπηκόοις ἐπὶ ὠμότητι χα-
…πῇ, Νικομήδης υἱὸς ἦν πάνυ τοῖς
…θυνοῖς ἀρέσκων. ὅπερ ὁ Προυσίας
…ορώμενος, ἐς Ῥώμην αὐτὸν βιοῦν
…τεστήσατο· καὶ μαθὼν εὐδοκιμοῦν-
… κἀκεῖ, προσέταξε τῆς βουλῆς δεη-
…ῆναι, τῶν ἔτι ὀφειλομένων Ἀττά-
… χρημάτων αὐτὸν ἀπολῦσαι. Μη-
…ν τε αὐτῷ συμπρεσβεύσοντα ἔ-
…μπε, καὶ εἴρητο τῷ Μηνᾷ, εἰ μὲν
…τύχοι τῆς ἀφέσεως τῶν χρημάτων,
… φείδεσθαι τοῦ Νικομήδους· εἰ δὲ ἀ-
…χοι, κτεῖναι αὐτὸν ἐν Ῥώμῃ. κερ-
…ούχους τε τινὰς ἐς τοῦτο συνέπεμ-
…εν αὐτῷ, καὶ δισχιλίους στρατιώτας.
… δὲ, τῆς μὲν ζημίας οὐκ ἀφαιρε-
…ίσης τῷ Προυσίᾳ (Ἀνδρόνικος γὰρ
…πεμφθεὶς ἐς ἀντιλογίαν ὑπὸ Ἀτ-
…άλου, τὴν ζημίαν ἀπέφαινεν ἐλάτ-
…να τῆς ἁρπαγῆς) τὸν δὲ Νικομήδη
…ργου καὶ σπουδῆς ἄξιον ὁρῶν, ἠπόρη-
…ο, καὶ οὔτε κτείνειν αὐτὸν ὑφίστατο,
…τε αὐτὸς ἐς Βιθυνίαν ἐπανιέναι
…διὰ δέος. ὅμως δ' αὐτῷ βραδύ-
…οντι συνεὶς ὁ νεανίσκος ἐς λόγους
…λθεν ἐθέλοντι κἀκείνῳ. συνθέμενοι
…δ' ἐπιβουλεῦσαι τῷ Προυσίᾳ, τὸν
…Ἀττάλου πρεσβευτὴν Ἀνδρόνικον ἐς
…τὸ ἔργον προσέλαβον, ἵνα τὸν Ἄτ-
…ταλον πείσῃ τὸν Νικομήδη καταγα-
…γεῖν ἐς Βιθυνίαν. ἀναμείναντες δ'
…ἀλλήλους ἐν τῇ Βερνίκῃ, πολισματί-
…ῳ τινὶ τῆς Ἠπείρου, νυκτὸς ἐπιβάν-
…τες ἐς ναῦν, ἅ τε δέοι ποιεῖν συν-
…έθεντο, καὶ διελύθησαν ἔτι νυκτός.
…ἅμα δ' ἡμέρᾳ, Νικομήδης μὲν ἐξέ-
…βαινε τῆς νεὼς, πορφύραν τε βασι-

Attalo viginti naves tectas mox traderet, & intra certum tempus D. argenti talenta, ita ut juſſus eſt perſolvit. 173 Quumque ſubditis exoſus eſſet ob nimiam ſævitiam, Nicomedes filius valde ab eis amabatur: & ideo ſuſpectum pater Romam miſit, ut ibi degeret. Quem poſtquam cognovit ibi quoque gratioſum eſſe, mandavit ei ut à ſenatu peteret, remitti ſibi quod ſupererat pecuniæ debitæ Attalo: & addidit ei Menam ut ſimul legatione fungeretur. cui clàm mandatum dedit, ſi impetraverit remiſſionem pecuniæ, ut amplius Nicomedi parceret. ſi minus, in urbe illum interficeret: & ad hoc cercuros aliquot miſit cum eo, & duo millia militum. Is, quia nec mulcta remittebatur Pruſiæ, (nam Andronicus ab Attalo ad contradicendum miſſus demonſtravit mulctam minorem eſſe quàm rapinam) & Nicomedem videbat eſſe in pretio, inops conſilii nec occidere eum auſus eſt, nec reverti in Bithyniam, Ita morantem convênit non invitum juvenis: conſpirarúntque in Pruſiam, aſcito in ſocietatem Andronico legato Attali, ut is regi ſuo perſuaderet Nicomedem in Bithyniam deducere. Congreſſi igitur in Bernice oppidulo Epiri, noctu conſcenſa nave quid agendum eſſet collocuti ſunt, & diverſi diſceſſerunt eadem nocte. mane verò Nicomedes exſcendit navem purpuratus & dia-

Pruſiæ ſævitia ſubditis exoſa.

Nicomedes Pruſiæ filius.

Mena.

Pruſia filium interfici mandat.

Andronicus.

Conſilium de Pruſia perimendo.

Bernice oppidulum Epiri.

& diadematus more regio: cui mox Andronicus occurrit, & regem appellatum deducebat cum C. quos circa ſe habebat militibus. Mena verò ſimulabat ſe tum primùm ſenſiſſe Nicomedis præſentiam, & circumcurſans illa duo millia indignabatur: tandem procedente ſermone; E duobus, inquit, regibus alter domi eſt, alter in itinere: vos rebus veſtris proſpicite in futurum, & rectè conſulite: quandoquidem veſtra ſalus nunc agitur: ut ſagaciter applicemus nos ad eum qui futurus eſt potior: ille ſenex eſt, hic juvenis: Bithyni illum averſantur, hunc optant: Romanorum optimates juvenem diligunt: Andronicus jam ejus ſatelles promittit ab Attalo auxilium, rege vicino Bithynis, & latè regnante, & Pruſiæ hoſte vetere. Ad hæc memorabat crudelitatem Pruſiæ, detegens ejus in omnes patrata facinora, & inde odium publicum. Ut verò & hos milites animadvertit abhorrere ab ejus ſceleribus, ſtatim ad Nicomedem adduxit, & ſecundus regem eum appellavit poſt Andronicum, ſtipavítque duorum millium ſatellitio. Attalus verò promptè excepto juvene, Pruſiam juſſit filio civitates aliquot ad inhabitandum & agros ad victum attribuere: reſpondit ille mox ei da-

Menæ ſimulata oratio contra Nicomedem pro Pruſia patre.

174

Reſponſum à Pruſia Attalo datum.

λικὴν ἠμφιεσμένος, καὶ διάδημα ἐπικείμενος· Ἀνδρόνικος δ' αὐτὸν ὑπαντιάσας τε καὶ βασιλέα προσειπὼν, παρέπεμπε μετὰ στρατιωτῶν ὧν εἶχε πεντακοσίων. Μηνᾶς δὲ, ὑποκρινόμενος τότε πρῶτον ᾐσθῆσθαι Νικομήδους παρόντος, ἐς τοὺς δισχιλίους διαδραμὼν ἐδυσφόρει. προϊὼν
,, δὲ τῷ λόγῳ, Δύο, ἔφη, βασι-
,, λέοιν, τοῦ μὲν ὄντος ἐν τῇ χώρᾳ,
,, τοῦ δ' ἐπιόντος, ἀναγκαῖον ἡ-
,, μῖν τὸ σφέτερον εὖ διατίθεσθαι,
,, καὶ τοῦ γενησομένου καλῶς τεκμαί-
,, ρεσθαι, ὡς ἐν τῷδε τῆς ἡμετέρας
,, σωτηρίας βεβαιουμένης, ἵνα κα-
,, λῶς προϊδώμεθα πότερος αὐτῶν
,, ἐπικρατήσει. ὁ μὲν δὴ γέρων ἐστὶν, ὁ
,, δὲ νέος· καὶ Βιθυνοὶ τὸν μὲν ἀποστρέ-
,, φονται, τὸν δὲ αἱροῦνται. Ῥω-
,, μαίων τε οἱ δυνατοὶ τὸν νεανίαν
,, ἀγαπῶσι, καὶ Ἀνδρόνικος αὐτὸν
,, ἤδη δορυφορῶν, ὑποδείκνυσι τὴν
,, Ἀττάλου συμμαχίαν, ἀρχήν τε
,, μεγάλην ἔχοντος καὶ Βιθυνοῖς
,, γειτονεύοντος, καὶ ἐκ πολλοῦ τῷ
,, Προυσίᾳ πεπολεμωμένου. Λέγων
δὲ ταῦθ', ἅμα καὶ τὴν ὠμότητα τοῦ Προυσίου παρεγύμνου, καὶ ὅσα πονηρὰ πράξειεν εἰς ἅπαντας, καὶ τὸ κοινὸν ἐπὶ τοῖσδε Βιθυνῶν ἐς αὐτὸν ἔχθος. ὡς δὲ κἀκείνους εἶδε τὴν Προυσίου μοχθηρίαν ἀποστρεφομένους, ἦγεν αὐτοὺς ἐς τὸν Νικομήδην αὐτίκα, καὶ προσειπὼν καὶ ὅδε βασιλέα δεύτερος ἐπὶ Ἀνδρονίκῳ, μετὰ δισχιλίων ἐδορυφόρει. Ἄτταλός τε τὸν νεανίαν προθύμως ὑπεδέχετο, καὶ τὸν Προυσίαν ἐκέλευσε τῷ παιδὶ πόλεις τέ τινας ἐς ἐνοίκησιν καὶ χώραν ἐς ἐφόδια δοῦναι. ὁ δ' αὐτίκα δώσειν ἔφη τὴν Ἀττάλου βασιλείαν ἅπασαν,

Καὶ Ἀνδρόνικος αὐτὸν ἤδη δορυφορῶν] Ex præcedentibus emendo & lego δορυφορῶν, cum antea legeretur δυσφορῶν.

Καππα-

σαν, ἣν δὴ καὶ πρότερον Νικο-
κει περιποιῶν, ἐς Ἀσίαν ἐσέβα-
. ταῦτα δ' εἰπὼν, ἔπεμπεν ἐς
μην τοὺς Νικομήδους καὶ Ἀττά-
κατηγορήσοντας, καὶ προκαλε-
σομένους εἰς κρίσιν. οἱ δ' ἀμφὶ τὸν
ταλον εὐθὺς ἐχώρουν ἐς Βιθυ-
, καὶ προσιοῦσιν αὐτοῖς οἱ Βιθυ-
κατ' ὀλίγους προσετίθεντο. Πρου-
ς δ' ἅπασιν ἀπιστῶν, καὶ Ῥω-
ίους ἐλπίζων αὐτὸν ἐξαιρήσεσθαι τῆς
βουλῆς, Διήγυλιν τὸν Θρᾶκα κη-
δεστὴν ὄντα οἱ πεντακοσίους Θρᾶκας
ήσας καὶ λαβὼν, τοῖσδε μόνοις τὸ
μα ἐπέτρεψεν, ἐς τὴν ἀκρόπο-
τὴν ἐν Νικαίᾳ καταφυγών. ὁ
Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐν ἄστει οὔτε
κα ἐπῆγεν ἐπὶ τὴν βουλὴν τοὺς
Προυσίου πρέσβεις, χαριζόμενος
τάλῳ, ἐπαγαγών τε ποτὲ ψη-
σαμένης τῆς βουλῆς τὸν στρατηγὸν αὐ-
ἑλέσθαι τε καὶ πέμψαι πρέσβεις,
διαλύσουσι τὸν πόλεμον, εἵλετο
ς ἄνδρας, ὧν ὁ μὲν τὴν κεφαλὴν
τὲ λίθῳ πληγεὶς, ἀσχήμονας ἐπέ-
το ὠτειλάς· ὁ δὲ τοὺς πόδας
φθαρτο ὑπὸ ῥεύματος· ὁ δ' ἠ-
ιώτατος ἐνομίζετο εἶναι. ὥστε
ἔτωνα τὴν πρεσβείαν ἐπισκώ-
τοντα εἰπεῖν, τὴν πρεσβείαν τήν-
μήτε νοῦν ἔχειν, μήτε πόδας,
τε κεφαλήν. οἱ μὲν δὴ πρέσβεις
Βιθυνίαν ἀφίκοντο, καὶ προσέ-
σον αὐτοῖς τὸν πόλεμον ἐκλῦσαι.
κομήδους δὲ καὶ Ἀττάλου συγχωρεῖν
οκελνομένων, οἱ Βιθυνοὶ διδαχ-
ντες ἔλεγον, οὐκ εἶναι δυνατοὶ
ρειν ἔτι τὴν ὠμότητα τοῦ Προυσίου,
ενεροὶ μάλιστα αὐτῷ γινόμενοι δυ-
ραίνοντες. οἱ μὲν δὴ πρέσβεις, ὡς
πω Ῥωμαίων τάδε πυθομένων,
ανήεσαν ἄπρακτοι. Προυσίας δ'

turum ſe univerſum regnum Attali, in cujus gratiam & antè invaſiſſet Aſiam. Hæc locutus, miſit Romam qui accuſarent Nicomedem & Attalum, citarentque ambos in judicium: ſed Attalus cum ſuis mox in Bithyniam profectus eſt, ad quos Bithyni paulatim defecerunt. Pruſia verò nemini ſe credens & ſperans Romanos ſe erepturos ex inſidiis, à Diegylle Thrace ſocero ſuo, D. Thracas impetravit: quibus ſolis commiſit corporis ſui cuſtodiam, & in arcem Nicææ ſe incluſit. At Romæ prætor urbanus non ſtatim ad ſenatum adduxit legatos Pruſiæ, Attalo gratificans: & poſtquam tandem introduxit, juſſus à ſenatu legatos eligere qui bellum compeſcerent, elegit tres: quorum unus ſaxo quondam in caput percuſſus, fœdas cicatrices præferebat, unus laborabat pedibus, unus uſque ad ſtultitiam ſimplex habebatur: ita ut Cato in legationem cavillaretur, eam, nec mentem habere, nec pedes nec caput. Legati profecti in Bithyniam, juſſerunt partes ab armis diſcedere. Nicomede autem & Attalo ſimulantibus ſe autoritati ſenatus cedere, Bithyni ſubornati negabant ſe poſthac ferre poſſe immanitatem Pruſiæ, maximè poſtquam deprehenſi ſint moleſtè ferre ejus imperium: ſic legati, quia nondum hæ querelæ ad ſenatum pervenerant, abierunt infecto negotio. Pruſia, deſperata ope

Diegylles Thrax.

Arx Nicææ.

Catonis ſcomma in legationem quandam.

175

ta ope à Romanis, quibus fretus nulla paraverat auxilia, migravit Nicomediam, ut hac munita hoſtem inde arceret: ſed oppidani rege prodito portas aperuerunt. Nicomedes cum exercitu introgreſſus eſt: Pruſiam religione fani Jovis ſe tutantem confoderunt quidam immiſſi à filio.

Nicomedia.

Rex Pruſia ab oppidanis filio proditus.

Ejus interitus.

Sic Nicomedes pro patre cœpit regnare in Bithynia: cui deinde mortuo ſucceſſit filius Nicomedes, cognomine Philopator, ex S. C. in regno paterno confirmatus. Ita ſe habent res Bithyniæ: &, ſi cui libet plura, cognoſcere, nepos hujus alius Nicomedes, populum Rom, teſtamento hæredem regni reliquit. Cappadociæ quis ante Macedonas præfuerit, non poſſum certò dicere, habuerintne regnum proprium, an inter provincias Darii fuerint. Alexander certè videtur has gentes tributarias reliquiſſe ſub ſuis principibus, dum contra Darium properat: apparet enim hunc, & Amiſum, Athenis oriundam civitatem, ad popularem adminiſtrationem redegiſſe juxta inſtituta majorum. Hieronymus prodit, ne attigiſſe quidem eum gentes has, ſed dum peteret Darium, ingreſſum aliam viam maritimam per Pamphyliam & Ciliciam. Perdica, qui poſt Alexandrum Macedonibus præfuit; Ariarathem, præfectum Cappadociæ, ſive propter defectionem, ſive ut regionem hanc Macedonibus acquireret, captum, in crucem egit; Eumene Cardiano

Nicomedes Philopator.

Pop. Rom. hæres à Nicomede relictus.

Amiſus civitas.

Ariarathes, præfectus Cappadociæ, in crucem actus.

Eumenes Cardianus.

ἐπεὶ καὶ τὰ Ῥωμαίων ἀπέγνω, ο
μάλιστα πιστεύων, ὡς οὐδενὸς ἐς ἀ
μυναν ἐπεφρόντικε, μετῆλθεν ἐς Ν
κομήδειαν, ὡς κρατυνούμενος τὴ
πόλιν, καὶ τοῖς ἐπιοῦσι πολεμήσω
οἱ δὲ, προδιδόντες αὐτὸν, τὰς π
λας ἀνέῳξαν. καὶ ὁ μὲν Νικομήδ
ἐσῄει μετὰ τοῦ στρατοῦ. τὸν δὲ Προυσί
ἐς ἱερὸν Διὸς καταφυγόντα συνεκε
τησαν τινὲς ἐπιπεμφθέντες ἐκ τ
Νικομήδους.

Οὕτω Νικομήδης ἀντὶ Προυσί
Βιθυνῶν ἐβασίλευε, καὶ αὐτὸν γε
να τελευτήσαντα Νικομήδης υἱὸς,
Φιλοπάτωρ ἐπίκλησις ἦν, διεδ
ξατο, Ῥωμαίων αὐτῷ τὴν ἀρχὴ
ὡς πατρῴαν ψηφισαμένων. τὰ μ
δὴ Βιθυνῶν ὧδε εἶχε· καὶ, εἴτῳ απ
δὴ πάντα προσμαθεῖν, υἱωνὸς τοῦ
ἕτερος Νικομήδης Ῥωμαίοις τ
ἀρχὴν ἐν διαθήκαις ἀπέλιπε. Καπ
παδοκίας δὲ πρὸ μὲν Μακεδόνων ο
τινες ἦρχον, οὐκ ἔχω σαφῶς εἰπε
εἴτε ἰδίαν ἀρχὴν εἴτε Δαρείου κατ
κοον. Ἀλέξανδρος δὲ μοι δοκεῖ τ
ἄρχοντας τῶνδε τῶν ἐθνῶν ἐπὶ φό
καταλιπεῖν, ἐπειγόμενος ἐπὶ Δ
ρεῖον. φαίνεται γὰρ καὶ Ἀμισὸν πό
Ἀττικοῦ γένους ἐπὶ δημοκρατίαν,
πάτριον σφίσι πολιτείαν, ἀγα
γών. Ἱερώνυμος δὲ οὐδ᾽ ἐπιψαῦσ
τῶν ἐθνῶν ὅλως, ἀλλ᾽ ἀνὰ τὴ
παράλιον τῆς Παμφυλίας καὶ Κιλ
κίας ἑτέραν ὁδὸν ἐπὶ τὸν Δαρεῖον τρα
πέσθαι. Περδίκκας δὲ, ὃς ἐπὶ Ἀλεξά
δρῳ τῶν Μακεδόνων ἦρχεν, Ἀριαρά
θην Καππαδοκίας ἡγούμενον, ει
ἀφιστάμενον, εἴτε τὴν ἀρχὴν αὐτ
περιποιούμενον Μακεδόσιν, εἷλε κ
ἐκρέμασε· καὶ ἐπέστησε τοῖς ἔθνεσι
Εὐμενῆ τὸν Καρδιανόν. Εὐμένους δ

ἀναιρ

...αἱρεθέντος, ὅτε αὐτὸν οἱ Μακε-
...δες εἵλοντο πολέμιον, Ἀντίπα-
...τρος ἐπὶ τοῦ Περδίκκα τῆς ὑπὸ Ἀλε-
...ξάνδρῳ γινομένης γῆς ἐπιτροπεύων,
...Νικάνορα ἔπεμψεν Καππαδοκῶν
...σατραπεύειν.

Μακεδόνων δὲ οὐ πολὺ ὕστερον ἐς
...ἀλλήλους στασιασάντων, Ἀντίγονος
...ἦρχε Συρίας, Λαομέδοντα ἐκ-
...βαλών· Μιθριδάτης δ' αὐτῷ συν-
... ἀνὴρ γένους βασιλείου Περσικοῦ.
...ὁ Ἀντίγονος ἐνύπνιον ἔδοξε πε-
...δίον σπεῖραι χρυσίῳ, καὶ τὸ χρυσίον
...θερίσαντα τὸν Μιθριδάτην, ἐς τὸν
...τον οἴχεσθαι. καὶ ὁ μὲν αὐτὸν ἐπὶ
...τῷδε συλλαβὼν, ἐβούλετο ἀποκτεῖ-
...ναι· ὁ δ' ἐξέφυγε σὺν ἱππεῦσιν ἕξ,
...φραξάμενος τι χωρίον τῆς Καπ-
...παδοκίας, πολλῶν οἱ προσιόντων ἐν
...τῇ Μακεδόνων ἀσχολίᾳ, Καπ-
...παδοκίας τε αὐτῆς καὶ τῶν ὁμόρων
...περὶ τὸν Πόντον ἐθνῶν κατέσχεν. ἐπὶ
... μέγα τὴν ἀρχὴν προαγαγὼν,
...παισὶ παρέδωκεν. οἱ δ' ἦρχον, ἕτε-
...ρος μεθ' ἕτερον, ἕως ἐπὶ τὸν ἕκτον
... τοῦ πρώτου Μιθριδάτου, ὃς
...Ῥωμαίοις ἐπολέμησε. τούτου δὲ τοῦ
...γένους ὄντες οἱ Καππαδοκίας τε καὶ
...Πόντου βασιλεῖς, ἔσθ' ὅτε μὲν δο-
...κοῦσι διελεῖν τὴν ἀρχὴν, καὶ οἱ μὲν τοῦ
...Πόντου κατασχεῖν, οἱ δὲ Καππαδο-
...κίας. ὅσγε τοι Ῥωμαίοις πρῶτος ἐν
...φιλίᾳ γινόμενος, καὶ ναῦς τινὰς ἐπὶ
...Καρχηδονίους καὶ συμμαχίαν ὀλίγην
...παρασχών, βασιλεὺς Πόντου, Μιθριδάτης ὁ Εὐεργέτης ἐπίκλησιν,
... ἀλλοτρίαν τὴν Καππαδοκίαν ἐπέδραμε. καὶ διαδέχεται Μιθρι-
...δάτης υἱὸς, ᾧ Διόνυσος καὶ Εὐπάτωρ ἐπώνυμα ἦν. Ῥωμαῖοι δ' αὐ-

provinciæ præpoſito. quo ſublato quando à Macedonibus hoſtis judicatus eſt, Antipater, qui poſt Perdicam ditionis Alexandri curator fuit, Nicanorem miſit ſatrapam in Cappadociam.

Laomedon ejectus ab Antigono è Syria.

Ceterùm non multo pòſt ſeditione exorta inter ipſos Macedonas, Antigonus ejecto Laomedonte occupavit Syriam. Huic familiaris erat Mithridates, vir regii apud Perſas generis. Antigonus in ſomnis viſus eſt ſibi aurum in arvo ſeminare, & id demeſſum Mithridatem in Pontum aſportare: quamobrem comprehenſum volebat occidere. Effugit tamen ille, comitatus ſex equitibus: & communito quodam vico in Cappadocia, multis ad eum, dum Macedones attendunt alia negotia, deficientibus, & Cappadociam ipſam, & finitimas gentes Ponticas obtinuit. Qui primus amicus P. R. appellatus, miſſis contra Pœnos auxiliaribus aliquot navibus, vocabatur Mithridates Euergetes Ponti rex, Cappadocibus, ut alienis, etiam tum infeſtiſſimus. Cui ſucceſſit ejuſdem nominis filius, duo habens cognomina, Eupator & Dionyſus. Hunc Romani juſſerunt

176

Somnium Antigoni.

Mithridates periculum mortis effugit.

Mithridates Euergetes Ponti rex.

Eupator, Dionyſus.

Καππαδοκίας τε αὐτῆς καὶ τῶν ὁμόρων περὶ τὸν Πόντον ἐθνῶν κατέσχεν.] ...e parte quadam Cappadociæ concedi poteſt, quod dicit hoc loco Appia...s: de tota vero nequaquam; fuerunt enim eodem tempore Cappadociæ ...ges, ſed jam id ad Diodorum Palmerius notavit.

Καὶ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

runt Ariobarzani Cappadocia cedere, qui in fidem populi confugerat, & videbatur plus juris habere in Cappadociam: aut fortaſſe ſuſpectam habentes amplitudinem regni Mithridatici, maluerunt id diſſimulanter in plures portiones dividere. Tulit tamen id rex: ſed contra Nicomedem Nicomedis filium, Pruſiæ nepotem, qui avitum Bithyniæ regnum ex ſenatuſconſulto acceperat, fratrem ipſius cum exercitu miſit Socratem Chreſtum cognomine, qui regnum hoc ſibi uſurpavit.

Socrates, Chreſtus.

Mithraas & Bagoas.

Per idem tempus Mithraas & Bagoas, pulſo Ariobarzane, quem Romani Cappadociæ regem conſtituerant, Ariarathem in id regnum deduxerunt. Romani verò Nicomedem ſimul & Ariobarzanem in ſuum quenque regnum reſtituerunt, legatione ad hoc miſſa, cujus princeps erat Manius Aquilius: juſſíſque adjutare, Lucio Caſſio, qui Aſiam Pergamenam obtinebat cum exercitu exiguo, & hoc ipſo Eupatore. verùm is propter controverſum jus Cappadociæ, & ablatam ſibi nuper ab ipſis Romanis Phrygiam (ut in rebus Græcorum diximus) nihil juvit. Caſſius & Manius cum Caſſiano milite, aliíſque contractis è Gallogræcia Phrygiáque, reduxerunt Nicomedem in Bithyniam, Ariobarzanem in Cappadociam. móxque ambobus ſuadebant ut vicinam Mithridatis di-

Romanorum legatio.

177

Nicomedes in Bithyniam reductus, Ariobar-

τὸν ἐκστῆναι Καππαδοκίας ἐκέλευσαν Ἀριοβαρζάνῃ, καταφυγόντι ἐς αὐτοὺς, καὶ δόξαντι ἄρα γνησιωτέρῳ τοῦ Μιθριδάτου περὶ τὴν Καππαδοκῶν ἀρχήν· ἢ καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς τοῦ Μιθριδάτου πολλῆς οὔσης, ὑφορώμενοί τε καὶ ἐς πλέονας διαιροῦντες ἀφανῶς. ὁ δὲ τοῦτο ἤνεγκε, Νικομήδει δὲ τῷ Νικομή δους τοῦ Προυσίου, Βιθυνίας ὡς πατρῴας ὑπὸ Ῥωμαίων ἀποδειχθέν βασιλεύειν, Σωκράτη, τὸν ἀδελφ αὐτοῦ Νικομήδους, ὅτῳ Χρηστὸ ἐπώνυμον ἦν, μετὰ στρατιᾶς ἔπεμψ καὶ τὴν Βιθυνῶν ἀρχὴν ὁ Σωκράτη ἐς ἑαυτὸν περιέσπασε.

Τοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου, Μιθραά καὶ Βαγώας Ἀριοβαρζάνην τόνδε τὸν ὑπὸ Ῥωμαίων κατηγμένον ἐς τὴν Καππαδοκίαν ἐκβαλόντες, Ἀριαράθην κατήγαγον ἐς αὐτήν. Ῥωμαῖοι δὲ Νικομήδην ὁμοῦ καὶ Ἀριοβαρζάνην ἐπανῆγον ἐς τὴν οἰκεία ἑκάτερον, πρέσβεις τε τινὰς αὐτοῖ ἐς τοῦτο συνέπεμψαν, ὧν Μάνιος Ἀκύλιος ἡγεῖτο, καὶ συλλαβεῖν ἐ τὴν κάθοδον ἐπέστειλαν Λουκίῳ τ Κασσίῳ τῷ περὶ τὸ Πέργαμον Ἀσία ἡγουμένῳ, στρατιὰν ἔχοντι ὀλίγην, τῷδε τῷ Εὐπάτορι Μιθριδάτῃ· ἀλλ' ὁ μὲν αὐτῆς τε Καππαδοκία οὕνεκα Ῥωμαίοις ἐπιμεμφόμενος, κ Φρυγίαν ἔναγχος ὑπ' αὐτῶν ἀφῃρημένος, (ὡς διὰ τῆς Ἑλληνικῆ γραφῆς δεδήλωται) οὐ συνέπραττε. Κάσσιος δὲ καὶ Μάνιος, τῷ τ Κασσίου στρατῷ, καὶ πολὺν ἄλλοι ἀγείραντες Γαλατῶν καὶ Φρυγῶν, Νικομήδην τε κατήγαγον ἐς Βιθυνίαν, καὶ Ἀριοβαρζάνην ἐς Καππαδοκίαν. εὐθύς τε ἀνέπειθον, ἀμφω γείτονας ὄντας Μιθριδάτου, τὴν γῆν

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

τῆς Μιθριδάτου κατατρέχειν, καὶ
όλεμον ἐρεθίζειν, ὡς Ῥωμαίων
αὐτοῖς πολεμοῦσι συμμαχησόντων.
ἀκούων μὲν ὁμοίως ἑκάτερος γεί-
τονος τοσοῦδε πολέμου κατάρξαι,
Μιθριδάτου δύναμιν δεδιότες·
ομένων δὲ τῶν πρέσβεων, ὁ Νι-
μήδης πολλὰ μὲν ὑπὲρ τῆς ἐπικου-
τοῖς στρατηγοῖς καὶ τοῖς πρέσβε-
ὁμολογηκὼς χρήματα δώσειν, καὶ
φίλων, πολλὰ δ' ἄλλα παρὰ
τομένων Ῥωμαίων δεδανεισμέ-
, καὶ ὀχλούμενος, ἄκων ἐσέβα-
ς τῆς Μιθριδάτου γῆν, καὶ ἐλεη-
ησεν, ἕως μὲν ἐπὶ πόλιν Ἄμα-
οὐδενὸς οὔτε κωλύοντος αὐτὸν,
ἀπαντῶντος· (ὁ γάρ τοι Μιθρι-
ς, ἑτοίμην ἔχων δύναμιν, ὅ-
ὑπεχώρει, πολλὰ καὶ δίκαια δι-
ἐγκλήματα τοῦ πολέμου γενέσθαι)
ζεύξαντος δὲ τοῦ Νικομήδους μετὰ
ῶν λαφύρων, Πελοπίδην ὁ Μι-
δάτης ἔπεμπεν ἐς τοὺς Ῥωμαίων
ηγούς τε καὶ πρέσβεις, σὺν αἰ-
ῶν μὲν αὐτοὺς πολεμησείοντας αὐ-
καὶ τῆσδε τῆς ἐσβολῆς αἰτίους γε-
ντας· ὑποκρινόμενος δ' ἔτι, καὶ
ίονας ὁμοῦ καὶ εὐπρεπεστέρας αἰ-
τοῦ γενησομένου πολέμου πορί-
, ἀνεμίμνησκε φιλίας καὶ συμ-
χίας ἰδίας τε καὶ πατρῴας. ἀνθ'
ἑαυτὸν ὁ Πελοπίδας ἔφη Φρυγίαν
ρῆσθαι καὶ Καππαδοκίαν, τὴν μὲν,
τῶν προγόνων αὐτοῦ γενομένην, καὶ
τοῦ πατρὸς ἀναληφθεῖσαν· Φρυ-
δὲ ἐπινίκιον ἐπὶ Ἀριστονίκῳ πα-
τοῦ ὑμετέρου στρατηγοῦ δοθεῖσαν
καὶ οὐχ ἧσσον παρὰ τοῦ αὐτοῦ
τηγοῦ πολλῶν χρημάτων ἐωνημέ-
. Νῦν δ', ἔφη, καὶ Νικομή-
τὸ στόμα τοῦ Πόντου διακλείοντα
ορᾶτε, καὶ τὴν γῆν μέχρις Ἀμάστριδος ἐπιτρέχοντα, καὶ λείαν ἄ-

tionem incurſionibus vexando materiam belli quærerent, oſtentantes ſpem auxilii. Neuter tamen vicinum tam potentem laceſſere armis auſus eſt: ſed urgentibus legatis, Nicomedes, qui magnam pecuniam pro reſtitutione ducibus & ipſis legatis ex pacto debebat, magnam etiam aliâs à Romanis Aſiaticis ad uſuram acceperat, quæ tum repetebatur, invitus in ditionem Mithridatis irrupit, & uſque Amaſtrim urbem populatus eſt, nemine vetante occurrentéve. nam Mithridates, quamvis paratas haberet copias, tamen cedebat, ut multas juſtáſque cauſas belli haberet. Ubi verò Nicomedes cum magna præda domum rediit, Pelopidam miſit ad Romanos duces legatóſque, non ignarus ipſos bellum appetere, & incurſionis ejus cauſam fuiſſe: diſſimulabat tamen, captans plures honeſtioréſque futuri belli cauſas, ſuam ac paternam ſocietatem amicitiámque commemorans. Pro hac (inquit Pelopidas) præmii loco adimitur regi Phrygia & Cappadocia: quarum hæc ſemper majorum ipſius fuerat poſſeſſio, ab hujus patre recepta: illam verò in victoriæ de Ariſtonico partæ mercedem ab imperatore veſtro accepit, redemptam nihilominus ab ipſo auri magno pondere. Nunc verò etiam Nicomedem os Ponti finitis intercludere, & agros uſque Amaſtrim populari, quum, ut

zanes in Cappadociam.

Amaſtris urbs.

Mithridatis legati ad Rom. Pelopidas.

Pelopidæ oratio.

ſcitis, rex ſatis validus & paratus
178 ad reſiſtendum ſit, tantùm expectans ut voſipſi oculati teſtes fieretis horum quæ geruntur. Ea poſtquam vidiſtis, Mithridates amicus veſter & ſocius vos amicos & ſocios (ſic enim appellat fœdus) obſecrat, ut opem feratis injurias à Nicomede patientibus, aut ſaltem cohibeatis hominis violentiam. Ad hæc Nicomedis legati reſponderunt, Illum jamdudum à Mithridate appetitum inſidiis, quum Socratem armis in regnum induceret, quieturum alioquin & ceſſurum ætati fratris majoris. Hunc, inquit legationis princeps, Mithridates concitavit adverſus eum, quem ſenatus populúſque Romanus conſtituit regem Bithyniæ: unde ſatis apparet vobis magis quàm nobis eum intuliſſe injuriam. Pari ratione quum veſtrum edictum jubeat Aſianos reges abſtinere ab Europa, multa in Cherſoneſo

Nicomedis legati.

Eorum oratio.

γνῶναι ὅσην ἴσε ἀκριβῶς· οὐκ ἀσθενῶς οὐδὲ ἀνετοίμως ἔχοντος πρὸς ἄμυναν τοῦ ἐμοῦ βασιλέως, ἀλλ' ἀναμένοντος ὑμᾶς ἐν ὄψει μάρτυρας τῶν γιγνομένων γενέσθαι. ἐπειδὴ δὲ ἐγένεσθέ τε καὶ εἴδετε, παρακαλεῖ Μιθριδάτης φίλος ὢν ὑμῖν καὶ σύμμαχος φίλους ὄντας ὑμᾶς καὶ συμμάχους. ὧδε γὰρ αἱ συνθῆκαι λέγουσιν, ἐπικουρεῖν ὑμῖν ἀδικουμένοις ὑπὸ Νικομήδους, ἢ κωλύειν αὐτὸν ἀδικοῦντα. ὁ μὲν τοιαῦτα εἶπε· Νικο-
„ μήδους δὲ πρέσβεις ἐς ἀντιλογίαν
„ αὐτῷ παρόντες ἔφασαν, Νικο-
„ μήδει μὲν ἐκ πολλοῦ Μιθριδάτης
„ ἐπιβουλεύων, Σωκράτη μετὰ στρα-
„ τιᾶς ἐπὶ τὴν βασιλείαν ἐπῆγεν,
„ ἡσυχάζοντα καὶ δικαιοῦντα τὸν πρεσ-
„ βύτερον ἄρχειν. καὶ ὧδε Μιθριδά-
„ της ἐς Νικομήδη ἐξέπραξεν· ὃν
„ ὑμεῖς, ὦ Ῥωμαῖοι, Βιθυνῶν
„ ἐστήσασθε βασιλεύειν. ὃ καὶ δῆλο
„ ἐστιν οὐκ ἐς ἡμᾶς μᾶλλον ἢ ἐς ὑ-
„ μᾶς γεγονέναι. τοῦ δ' αὐτοῦ λόγο
„ κεκελευκότων ὑμῶν τοῖς ἐν Ἀ-
„ σίᾳ βασιλεῦσι τῆς Εὐρώπης μηδ
„ ἐπι

Καὶ ὧδε Μιθριδάτης ἐς Νικομήδη ἐξέπραξεν.] Verba hæc Latine redden Gelenius, præfigit, *inquit legationis princeps*, atque hæc de ſuo addit. Neque fuit neceſſe hoc ab Appiano adjici, quum jam Nicomedis legatis totan hanc orationem tribuiſſet. Quo potius in loco pro legatis dicere legationi principem debuit: ſi quidem mutanda in interpretatione erant illa Appian verba, ac non potius retinenda, relinquendo illud lectoris judicio. Qui enim judicio non caret lector, haud omnes ſimul legatos eſſe loquutos crediderit, ſed eum cui à ceteris, tanquam aptiori, ſive propter eloquentiam ſive aliam ob cauſam, delatum hoc munus fuerit. Neque enim ſemper has partes ei mandatas fuiſſe puto qui alioqui legationis eſſe princeps (maximè ob majorem autoritatem) dici poſſet. Præcipuè autem habita in ea re fuit ætatis ratio, interdum eloquentiæ, aut ſaltem facundiæ: ut ex hoc apparet loco pag. 46. καὶ ὁ Κλωσωρεῖνος (ἦν γὰρ εἰπεῖν ἱκανώτερος τοῦ συνάρχου) ἀναστὰς καὶ τότε, καὶ σκυθρωπάσας ἐπὶ πολὺ, ἔλεξεν ὧδε. Præterea ex Gelenii interpretatione ſuſpicetur forſitan aliquis eum aliter legiſſe. vertit enim, *Hunc Mithridates concitavit adverſus eum quem ſen. populuſque Rom.* At P. Candidus non aliter vertit quàm ſi legiſſet ἐπέπραξεν, aut hoc, ἐξέπραξεν non aliud quàm illud ſonare exiſtimaſſet.

Φρυγίαν

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

πιβαίνειν, τὰ πολλὰ Χερρονήσου περιέσπασε. καὶ τάδε μὲν ἔξω τῆς ἐς ὑμᾶς ὕβρεώς τε καὶ δυσμενείας αὐτοῦ καὶ ἀπειθείας ἔργα. ἡ παρασκευὴ δ' ὅση, καὶ πᾶσα ἕτοιμος ὡς ἐπὶ μέγαν δὴ καὶ ἐγνωσμένον πόλεμον ἤδη, οὗ τε ἰδίου στρατοῦ καὶ συμμάχων Θρᾳκῶν καὶ Σκυθῶν, ὅσα τε ἄλλα πλησίον ἔθνη. ς δὲ τὸν Ἀρμένιον αὐτῷ καὶ ἐπιγαμία γέγονε, καὶ ἐς Αἴγυπτον καὶ Συρίαν περιπέμπει, προσεταιριζόμενος τοὺς βασιλέας. νῆές τε εἰσὶν αὐτῷ κατάφρακτοι τριακόσιαι, καὶ ἑτέρας προσεκπεργάζεται. πι τε πρωρέας καὶ κυβερνήτας ἐς Φοινίκην καὶ ἐς Αἴγυπτον περιέπεμψεν. ἅπερ οὐκ ἐπὶ Νικομήδει που τοσάδε ὄντα, ἀλλ' ἐφ' ὑμῖν, ὦ Ῥωμαῖοι, Μιθριδάτης ἐργάζεται, δυσμεναίνων μὲν ἐξ οὗ Φρυγίαν αὐτὸν πανούργως πριάμενον, καὶ δεκάσαντα τῶν ὑμετέρων τινὰ στρατηγῶν ἀποθέσθαι προστάξατε, τῆς οὐ δικαίας κτήσεως καταγνόντες· χαλεπαίνων δ' ἐπὶ Καππαδοκίᾳ δεδομένῃ καὶ τῇδε πρὸς ὑμῶν Ἀριοβαρζάνῃ, δεδιὼς δ' αὐξομένους ὑμᾶς, καὶ παρασκευαζόμενος ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς προφάσει καὶ ὑμῖν, εἰ δύναιτο, ἐπιθέσθαι. σωφρόνων δ' ἐστὶ μὴ περιμένειν ὅτε πολεμεῖν ὑμῖν ὁμολογήσει, ἀλλ' ἐς τὰ ἔργα αὐτοῦ μᾶλλον, ἢ τοὺς λόγους ἀφορᾶν. μηδὲ φιλίας ὄνομα ἐπίπλαστον ὑποκρινομένῳ τοὺς ἀληθεῖς καὶ βεβαίους ἐκδοῦναι φίλους· μηδὲ τὴν σφετέραν περὶ τῆς ἡμετέρας βασιλείας κρίσιν ὑπεριδεῖν ἀκυρουμένην ὑπ' ἀνδρὸς ὁμοίως ἡμῖν καὶ ὑμῖν ἐχθροῦ. Ὧδε μὲν καὶ Νικομήδους ἔλεξαν. ἐπελθὼν δὲ αὖθις ὁ Πελοπίδας ἐς τὸ τῶν Ῥω-

uſurpavit ſibi. Verùm hæc ad violentiam hoſtilémque erga vos & contumacem animum pertineant: quid apparatus tantus ſibi vult, quaſi ad decretum jam bellum maximum? quid Thracum Scytharúmque, & aliarum propinquarum gentium auxilia? cum Armenio verò etiam affinitas intercedit, & in Ægyptum Syriámque mittit qui ſocietates regum ei comparent: naves ſtratas habet trecentas, & alias inſuper ædificat, accitis è Phœnicia & Ægypto proretis ac gubernatoribus. Quæ tam multa profectò non contra Nicomedem, ſed contra vos, Romani, parat, indignans ex quo Phrygiam à quodam veſtro imperatore, fraude circumvento, mercatus, juſſus eſt eam relinquere tanquam poſſeſſionem non jure quæſitam. Ægrè fert etiam Cappadociam vos dediſſe Ariobarzani, timens ſimul creſcentem veſtram potentiam, & ex nobis adverſus vos occaſionem captans, ut tandem vos ſi poſſit aggrediatur. Decet autem ſapientes non expectare dum ille ſe hoſtem profiteatur: ſed pluris facta ejus quàm verba facere, nec propter prætextum fictæ amicitiæ veros firmóſque amicos prodere, & ſinere impunè contemni & irritum fieri veſtrum de regno judicium, ab eo qui nobis vobíſque pariter inimicus eſt. Poſt hanc Nicomedis legatorum orationem, Pelopidas

179

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

rurſum accedens Romanum conſiſtorium, de veteribus Nicomedis querelis poſtulavit ipſos Romanos judices. Ceterùm, præſentem ſtatum, inquit, ipſi videtis, ditionem Mithridatis minui, mare non patere navigationibus, prædas ex agris abigi. proinde non eſt opus diſceptationibus & judiciis: ſed rurſum obteſtamur vos, Romani principes, aut prohibete injurias, aut opem ferte indigna patienti Mithridati: aut denique ſinite ipſum ſe defendere, & non miſcete vos alienis periculis ac laboribus. Hæc inculcantem Pelopidam, quamvis jam ante auxilia Nicomedi decreverant, audiebant tamen quaſi diſceptatores: & quia Pelopidæ verba reverebantur, & Mithridatis nondum violata fœdera, diu hæſitarunt quidnam reſpondendum eſſet, donec prudenti conſilio ſic reſponderunt,

Legatorum Romanorum reſponſum ad Pelopidæ & Nicomedis legatos.

Neque Mithridatem moleſtari placet à Nicomede, neque Nicomedi bellum inferri patiemur. non videtur enim è republica, Nicomedem detrimentis affici. Hæc prolocuti Pelopidam, volentem id reſponſum ut parum idoneum coarguere, dimiſerunt è conſiſtorio.

Itaque Mithridates, ut apertè læſus à Rom. pop. miſit cum magna manu filium Ariarathem ad occupandum regnum Cappadociæ: qui mox Ariobarzane pulſo ibi regnavit. Tum Pelopidas rurſum aditis Romanis ducibus ita locutus eſt, Quàm patienter

Ariobarzanes pulſus regno Cappadociæ ab Ariarathe.

Pelopidæ oratio.

μαίων συνέδριον, περὶ μὲν τῶν παλ
γεγονότων, εἶπε Νικομήδην ἐπιμέ
φοιτο, δικάσαι Ῥωμαίους ἠξίου· τὰ
„ νῦν (ἐν ὄψει γὰρ ὑμῶν γέγονε,
„ τε γῆς τῆς Μιθριδάτου μειουμέν
„ καὶ τῆς θαλάττης ἀποκεκλεισμένη
„ καὶ λείας τοσῆσδε ἐλαυνομένης)
„ λόγων, ἔφη, χρῄζει οὐδὲ κρ
„ σεως· ἀλλ' αὖθις ὑμᾶς παρακ
„ λοῦμεν, ἢ κωλύειν τὰ γιγνόμεν
„ ἢ Μιθριδάτῃ συμμαχεῖν ἀδικ
„ μένῳ. ἢ τελευταῖον, ὦ ἄνδρες Ῥ
„ μαῖοι, μὴ κωλύειν ἀμυνόμενο
„ ἀλλ' ἀμφοῖν ἐκστῆναι τοῦ πόν
Τοσαῦτα τοῦ Πελοπίδου παλιλογ
σαντος, ἔγνωστο μὲν ἐκ πολλοῦ τ
Ῥωμαίων στρατηγοῖς ἐπικουρεῖν Ν
κομήδει, καὶ ἐς ὑπόκρισιν τῆς ἀντιλ
γίας ἠκροῶντο· τὰ δὲ εἰρημένα ὅμ
ὑπὸ τοῦ Πελοπίδου, καὶ τὴν Μιθρ
δάτου φιλίαν ἐνσυνθήκην ἔτι οὔσ
αἰδούμενοι, ἠπόρουν ἀποκρίσεως ἐ
πολύ· μέχρις ἐπιστήσαντες μετ
φίας ὧδε ἀπεκρίναντο, ΟΥ'τε Μ
„ θριδάτην ἂν τι βουλοίμεθα π
„ σχεῖν ἄχαρι πρὸς Νικομήδου
„ οὔτε Νικομήδους ἀνεξόμεθα πολ
„ μουμένου. οὐ γὰρ ἡγούμεθα Ῥ
„ μαίοις συμφέρειν βλάπτεσθαι Ν
„ κομήδη. Ταῦτα δ' εἰπόντες,
Πελοπίδαν, βουλόμενον διελέγχει
ἀποκρίσεως ἀπορίαν, ἀπέπεμψαν
τοῦ συνεδρίου.

Μιθριδάτης μὲν οὖν, ὡς ἐμφαν
ἤδη πρὸς Ῥωμαίων ἀδικούμενος,
πέμπε σὺν πολλῇ χειρὶ τὸν υἱὸν Α
ριαράθην βασιλεύειν Καππαδοκία
καὶ εὐθὺς ἦρχεν αὐτῆς ὁ Ἀριαράθη
Ἀριοβαρζάνην ἐκβαλών. Πελοπ
δας δὲ ἐς τοὺς Ῥωμαίων στρατηγο
„ αὖθις συνελθών, ἔλεγεν ὧδε,
„ μὲν ἠδικημένος πρὸς ὑμῶν, ὦ Ῥ

μαῖοι

γαῖοι, βασιλεὺς Μιθριδάτης ἔ- ερε, Φρυγίαν τε καὶ Καππαδο- ιαν ἀφῃρημένος ἔναγχος, ἠ- κούσατε· ἃ δὲ Νικομήδης αὐτὸν λαπτεν ὁρῶντες ὑπερείδετε. φι- ίαν τε καὶ συμμαχίαν ἡμῖν προ- έρουσιν, ὥσπερ οὐκ ἐγκαλοῦ- ιν, ἀλλ' ἐγκαλουμένοις, ἀπεκρί- ασθε, μὴ νομίζειν συμφέρειν τοῖς ωμαίων πράγμασι βλάπτεσθαι ικομήδη· οἷά περ αὐτὸν ἀδικού- μον. ὑμεῖς οὖν αἴτιοι τοῦ κοινοῦ ωμαίων τοῦδε τοῦ περὶ Καππα- οκίαν γεγονότος. διὰ γὰρ ὑμᾶς, δὲ μὲν ἡμᾶς ὑπερορῶντας, ὧδε σοφίζοντας ἐν ταῖς ἀποκρίσε- ιν, οὕτως ἔπραξεν ὁ Μιθριδά- ης. καὶ πρεσβεύσεται καθ' ὑμῶν ; τὴν ὑμετέραν βουλήν, ἐφ' ἣν μῖν ἀπολογησομένοις ἐπαγγέλλει αρεῖναι. φθάνειν δὲ μηδέν, μηδ' ξάρχειν, ἄνευ τοῦ κοινοῦ τῶν Ῥω- μαίων, τοσοῦδε πολέμου. ἐν- υμουμένους ὅτι Μιθριδάτης μὲν

tulerit Mithridates rex ademptam ſibi contra jus Phrygiam & Cappadociam, audiſtis nuper Romani principes: quas verò injurias ei Nicomedes vobis inſpectantibus intulit, contempſiſtis: nobis amicitiam ſocietatémque veſtram appellantibus, quaſi non accuſatoribus, ſed accuſatis, reſpondiſtis, non videri è rep. veſtra, Nicomedem detrimentis af- 180
fici: acſi ab aliquo afficeretur ille injuria. Vos igitur in cauſa eſtis quòd contra veſtram remp. quædam geſta ſunt in Cappadocia. nam propter veſtram in rebus noſtris negligentiam, veſtráſque in reſponſis ludificationes, ita ſe geſſit Mithridates, & nunc legatos queſtum de vobis ad ſenatum veſtrum mittit, vobíſque denuntiat ut ibi ad cauſam dicendam adſitis: néve quicquam incipiatis abſque communi S. P. Q. R. de-

ro, cogitantes hujus belli magnitudinem: quòd Mithridates pater-

υγίαν τε καὶ Καππαδοκίαν ἀφῃρημένος ἔναγχος] Hæc verba, Φρυγίαν καὶ Καππαδοκίαν ἀφῃρημένος, (ſicut & pag 208. legimus, Ἀριοβαρζάνε κατάγοντες ἐς Καππαδοκίαν καὶ Φρυγίας αὐτὸν ἀφαιρούμενοι) uterque rpres putat eſſe expoſitionem illius ἠδικημένος. nam P. Candidus ita, *e Mithridates à vobis injuria affectus, patienter tulit, quum Phrygiam ac padociam illi abſtuliſsetis, audiviſtis.* Necnon Gelenius ſic, *Quàm pa- er tulerit Mithridates rex ademptam ſibi contra jus Phrygiam & Cappa- am, audiſtis nuper Romani principes.* At ego ſic etiam intelligi poſſe hunc m exiſtimo, ut prius quidem illud membrum, genus, at poſterius ſpe- n contineat: præſertim quum in hoc poſteriore mentio fiat rei quam nu- contigiſſe dicit. De hoc etiam dubito an rectè ἔφερε reddatur hoc loco, *enter tulit:* (etiamſi uterque ita reddiderit) Neque enim (ut opinor) quiſ- aliquid φέρειν dicitur, id eſt ferre, is patienter id ferre intelligendus eſt. hoc quidem tacebo, non placere ὦ Ῥωμαῖοι reddi *Romani principes:* m modò dictum fuerit illos fuiſſe Romanorum ϛρατηγούς. An enim hos nes pro principibus habendos dicemus? Gelenius adverb. ἔναγχος jun- cum ἠκούσατε: quod non probo. Alter autem interpres utrobique hujus rpretationem omittit.

αὶ πρεσβεύσεται καθ' ὑμῶν ἐς τὴν ὑμετέραν βουλὴν] Gelen. legit πρεσ- εται, nec non P. Candidus: & ita legendum cenſeo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

paternum regnum habeat viginti millia ſtadium patens in longitudinem, multáſque circumvicinas gentes acquiſiverit, & inter eas, Colchos, gentem bellicoſam: Græcos quoque qui Pontum accolunt, & his contiguos barbaros. Amicos etiam paratos habet ad exequenda juſſa omnia, Scythas, Tauros, Baſternas, Thracas, Sarmatas: denique omnes qui Tanaim & Iſtrum paludémque Mœotidem accolunt. Præterea Tigranes Armenius gener ejus eſt, Arſaces Parthus, amicus. Navium quoque multitudinem habet vel paratarum, vel ſemiperfectarum, & apparatum idoneum ad omnia. Nec mentiti ſunt nuper Bithyni de Ægypti & Syriæ regibus: quos veriſimile eſt non ſolos noſtras, ſi bellum exoriatur, partes ſecuturos, ſed cum his & novas provincias veſtras, Aſiam, Græciam, Africam, ipſoſque magna ex parte Italos: qui non ferentes veſtras impotentes cupiditates, nunc rebellant. Quod bellum quum nondum ſedare potueritis, impugnatis Mithridatem, committentes eum nunc cum Nicomede, nunc cum Ariobarzane: & amicos quidem ac ſocios vos profitemini ſimulatíſque, ſed revera habetis nos pro hoſtibus. Agite igitur, vel nunc ſi præterita diſplicent, cohibete Ni-

Tigranes Armenius, Mithridatis gener.

,, βασιλεύει τῆς πατρῴας ἀρχῆς ὃ
,, δισμυρίων ἐστὶ σταδίων τὸ μῆκο
,, προσκέκτηται δὲ πολλὰ περί
,, ρα, καὶ Κόλχους, ἔθνος ἀρειμα-
,, νὲς, Ἑλλήνων τε τοὺς ἐπὶ τοῦ Π-
,, του κατῳκισμένους, καὶ βαρβά
,, τοὺς ὄντας ὑπὲρ αὐτούς. φίλ
,, δ' ἐς πᾶν τὸ κελευόμενον ἑτ-
,, μοις χρῆται Σκύθαις τε καὶ Τα-
,, ροις, καὶ Βαστέρναις, καὶ Θρᾳξί,
,, Σαρμάταις, καὶ πᾶσι τοῖς ἀμ
,, Τάναΐν τε καὶ Ἴστρον, καὶ τὴν
,, μνην ἔτι τὴν Μαιῶτιδα. Τιγρ
,, νης δ' ὁ Ἀρμένιος αὐτῷ κη
,, στής ἐστι, καὶ Ἀρσάκης ὁ Παρθυαῖο
,, φίλος. νεῶν τε πλῆθος ἔχει,
,, τὸ μὲν, ἕτοιμον, τὸ δὲ, γιγνόμε
,, ἔτι, καὶ παρασκευὴν ἐς πᾶν
,, ἀξιόλογον. οὐκ ἐψεύσαντο δ'
,, μὲν ἔναγχος οἱ Βιθυνοὶ καὶ π
,, τῶν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Συρίᾳ βασ
,, λέων, οὓς οὐ μόνον εἰκός ἐστιν ἡμ
,, εἰ πόλεμος γένοιτο, προσθή
,, σθαι, ἀλλὰ τὴν νεόκτητον ὑμ
,, Ἀσίαν, καὶ Ἑλλάδα, καὶ Λιβύ
,, καὶ πολλὰ καὶ αὐτῆς Ἰταλίας, ὅ
,, τὴν ὑμετέραν πλεονεξίαν οὐ φ
,, ροντα, πολεμεῖ νῦν πόλεμον
,, πιστον. ὃν οὔπω διαθέσθαι δυνηθ
,, τες, ἐπιχειρεῖτε Μιθριδάτῃ, Ν
,, κομήδη αὐτῷ καὶ Ἀριοβαρζάν
,, παρὰ μέρος ἐπιπέμποντες·
,, φατὲ μὲν εἶναι φίλοι καὶ σύμμα
,, χοι, καὶ ὑποκρίνεσθε οὕτω, χρ
,, θε δὲ ὡς πολεμίῳ. Φέρετε οὖν,
,, νῦν, εἴ τι πρὸς τῶν γεγονότων ε
,, μετάνοιαν ἠρέθητε, ἢ Νικομή
,, κωλ

Εἴ τι πρὸς τῶν γεγονότων εἰς μετάνοιαν ἠρέθητε.] Scriptum puto fuiſ ἠρέθισθε; quo verbo ſæpe utitur. Ex Gelenii interpretatione conjici non po teſt quam lectionem ſequutus ſit. vertit enim, *ſi præterita diſplicent.* At Cand. legit ἠρέθητε, ab αἱροῦμαι: quippe qui ita reddiderit, *ſi quid ob con miſſoru*

κωλύσατε τοὺς ὑμετέρους ἀδι-
κεῖν φίλους (καὶ τάδε πράξασιν
ὑμῖν ὑπόσχομαι συμμαχήσειν ἐ-
πὶ τοὺς Ἰταλοὺς βασιλέα Μιθρι-
δάτην) ἢ τὴν δοκοῦσαν ἐς ἡμᾶς
φιλίαν λύσατε· ἢ ἐς Ῥώμην ἐπὶ
κρίσιν ἴωμεν. Ὁ μὲν δὴ Πελοπί-
ς ὧδε ἔλεξεν. οἱ δὲ, φορτικώτερον
τὸν εἰπεῖν ἡγούμενοι, Μιθριδάτην
ἐκέλευον ἀπέχεσθαι Νικομήδους καὶ
αππαδοκίας (αὐτοὶ γὰρ αὖθις Ἀ-
οβαρζάνην ἐς αὐτὴν κατάξειν) Πε-
πίδαν δ' εὐθὺς ἐξιέναι τοῦ στρατο-
δου, καὶ μηκέτι πρεσβεύειν ἐς αὐ-
ὺς, μὴ τοῖς κελευομένοις ὁ βασι-
ὺς ἐμμένοι. οὕτω μὲν ἀπεκρίναντο·
ἀπιόντι φυλακὴν συνέπεμψαν,
α μή τινας ἐπιτρέψειε παροδεύων.
Ταῦτα δὲ εἰπόντες, οὐκ ἀναμεί-
ντες περὶ τοσοῦδε πολέμου τὴν βου-
λὴν ἢ τὸν δῆμον ἐπιγνώμονα γενέσθαι,
ρατιὰν ἤγειρον ἔκ τε Βιθυνίας καὶ
αππαδοκίας καὶ Παφλαγονίας, καὶ
αλατῶν τῶν ἐν Ἀσίᾳ. ὡς δὲ αὐτοῖς
τε ἴδιος στρατὸς, ὃν εἶχε Λούκιος
άσσιος ὁ τῆς Ἀσίας ἡγεμὼν,
τοιμος ἦν ἤδη, καὶ τὰ συμμαχι-
ὰ πάντα συνεληλύθει, διελόμενοι
πλῆθος ἐστρατοπέδευον, Κάσ-
ος μὲν, ἐν μέσῳ Βιθυνίας καὶ Γα-
ατίας, Μάνιος δὲ, ᾗ διάβατον ἦν
Βιθυνίαν τῷ Μιθριδάτῃ· Ἄπ-
ιος δὲ, ἕτερος στρατηγὸς, ἐπὶ τῶν
ῶν τῆς Καππαδοκίας· ἱππέας ἔ-
ων ἕκαστος αὐτῶν καὶ πεζοὺς, ἀμ-
ὶ τοὺς τετρακισμυρίους. ἦν δὲ καὶ νεῶν στόλος αὐτοῖς, οὗ περὶ Βυζάν-

comedem ne amicos veſtros injuriis afficiat: (quod ſi feceritis, polliceor regis Mithridatis nomine auxilia contra rebelles ſocios Italos) aut abrumpite iſtam ſpecioſam ſed inanem amicitiam: aut eamus Romam in judicium. 181
Hæc fuit Pelopidæ oratio. Quæ quoniam viſa eſt inſolentior, juſſerunt Mithridatem abſtinere à Nicomede & Cappadocia: ſibi enim curæ fore ut mox in eam reſtituatur Ariobarzanes: Pelopidam autem ſtatim caſtris excedere, &, niſi rex juſſa faciat, non redire amplius. Cum hoc reſponſo dimiſſus eſt, non ſine cuſtodia, ne quem obiter corrumperet.

Móxque non expectata de tanto bello ſenatus aut populi ſententia, colligebatur exercitus è Bithynia, Cappadocia, Paphlagonia, Gallogræcia. Ut verò & propius L. Caſſii exercitus cum quo Aſiam obtinebat, ſatis inſtructus eſt, & auxilia convenêre omnia, diviſis copiis, Caſſius caſtrametatus eſt in confinio Bithyniæ Gallogræciæque: Manius, qua tranſitus patebat Mithridati in Bithyniam: tertius dux, Q. Oppius, in finibus Cappadociæ, cum quadragenis peditum equitúmque millibus: habebant & claſſem,

Duces & copiæ Romani exercitus.

L. Caſſius.

Manius.

Q. Oppius.

ꝛiſſorum (niſi fortè *commiſſa* ſcripſit) *pœnitentiam eligitis.* Verùm ᾑρέϑην paſ-ve potius ponitur, & tollenda eſſet præpoſ. εἰς ante μετάνοιαν.

Καὶ τάδε πράξασιν ὑμῖν ὑπέχομαι συμμαχήσειν ἐπὶ τοὺς Ἰταλοὺς βασιλέα Μιθριδάτην] Scribo ὑπίσχομαι: pro quo tamen multo uſitatius eſt ὑπισχνοῦμαι.

Minucius Rufus & C. Popilius.

ſem, cui Minucius Rufus & C. Popilius præerant, ad oris Ponti cuſtodiam: juvabat eos & Nicomedes cum peditum quinquaginta, equitum ſex millibus. Hæc fuit ſumma copiarum. Mithridates in exercitu proprio habebat CCL. M. peditum, XL. M. equitum, trecentas naves tectas, centum dicrota, & alium apparatum pro ratione tam numeroſæ militiæ. Præerant autem his copiis Neoptolemus & Archelaus, duo fratres, & ipſe rex per ſe adminiſtrabat plurima. Inter auxilia verò Arcathias ipſius filius adduxerat ex Armenia minore decem millia equitum: Dorylaus phalangitis præerat, Craterus centum triginta falcatis curribus. Tantus fuit utrinque apparatus, quum primùm moverunt contra ſe invicem Romani & Mithridates, circa ſeptuageſimam ſupra centeſimam olympiadem.

Copiæ Mithridatis.

Neoptolemus & Archelaus duces.

Arcathias, Mithridatis filius. Dorylaus. Craterus.

Amnius fluvius.

182

Ut verò ad Amnium fluvium in latis campis conſpexerunt ſe Nicomedes & duces Mithridatis, inſtruxerunt acies: Nicomedes omnes ſuos, Neoptolemus & Archelaus expeditos tantùm, & equites Arcathiæ, & currus aliquot: nam phalanx adhuc erat in itinere. Eminebat campis ſaxoſus tumulus, quem paucis eò miſſis occuparant, ne circumvenirentur à Bithynis numero longè ſuperantibus: ex quo ſuos depulſos videns Neoptolemus, tantò magis circumventionem metuens, feſtinus ſuccurrit, accito

πον Μινούκιός τε Ῥοῦφος καὶ Γάϊ
Ποπίλιος ἡγοῦντο, τὸ στόμα τ
Πόντου φυλάσσοντες. παρῆν δὲ α
τοῖς καὶ Νικομήδης, ἄρχων τε ἑτέρ
πεντακισμυρίων πεζῶν, καὶ ἱππε
ἑξακισχιλίων. τοσόσδε μὲν αὐτοῖς
θρόως στρατὸς ἀγήγερτο. Μιθριδ
τῃ δὲ τὸ μὲν οἰκεῖον ἦν, μυριάδ
πεζῶν πέντε καὶ εἴκοσι, καὶ ἱππεῖς τ
τρακισμύριοι, καὶ νῆες κατάφρα
κτοι τριακόσιαι, δίκροτα δὲ ἑκατ
καὶ ἡ ἄλλη παρασκευὴ τούτων κατὰ λ
γον· στρατηγοὶ δὲ, Νεοπτόλεμός
καὶ Ἀρχέλαος, ἀλλήλων ἀδελφώ·
τοῖς πλείστοις αὐτὸς παρεγίγνετ
συμμαχικὰ δὲ ἦγον αὐτῷ, Ἀρκα
θίας μὲν, αὐτοῦ Μιθριδάτου παῖ
ἐκ τῆς βραχυτέρας Ἀρμενίας, μυ
ρίους ἱππέας, καὶ Δορύλαος ἐν φα
λαγγι ταττομένους· Κρατερὸς δ' ἑκα
τὸν καὶ τριάκοντα ἅρματα. τοσαύ
τη μὲν ἦν ἑκατέροις ἡ παρασκευὴ
ὅτε πρῶτον ᾔεσαν ἐς ἀλλήλους Ῥ
μαῖοί τε καὶ Μιθριδάτης, ἀμφὶ τ
ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα τὰς ὀλυμ
πιάδας.

Ἐν δὲ πεδίῳ πλατεῖ παρὰ τ
Ἀμνειὸν ποταμὸν κατιδόντες ἀλλ
λους ὅ, τε Νικομήδης καὶ οἱ τοῦ Μιθρ
δάτου στρατηγοὶ, παρετάττον ἐς μα
χην· Νικομήδης μὲν, ἅπαντας τοὺς
ἑαυτοῦ, Νεοπτόλεμος δὲ καὶ Ἀρχέ
λαος, τοὺς εὐζώνους μόνους, καὶ οὓ
Ἀρκαθίας ἦγεν ἱππέας, καὶ τινὰ τ
ἁρμάτων· ἡ γὰρ φάλαγξ ἔτι προσ
ῄει. ἐς δὲ τινὰ γήλοφον τοῦ πεδίου πε
τρώδη προλαβόντες ἀνέπεμψαν ὀλί
γους, ἵνα μὴ κυκλωθεῖεν ὑπὸ τῶ
Βιθυνῶν πολὺ πλειόνων ὄντων. ὡ
δὲ ἐξωθουμένους ἴδον αὐτοὺς ἐκ τοῦ γη
λόφου, δείσας ὁ Νεοπτόλεμος περὶ
τῇ κυκλώσει, προσεβοήθει μετὰ σπου
δῆς,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ὁ, καλῶν ἅμα καὶ τὸν Ἀρκαθίαν.
ικομήδης δ᾽ ὁρῶν ἀντιπαρῄει, καὶ
νεται πολὺς ἐνταῦθα ἀγὼν καὶ φό-
ς. βιαζομένου δὲ τοῦ Νικομήδους,
γον οἱ Μιθριδάτειοι· ἕως ὁ Ἀρ-
λαος, ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ μετελθὼν,
έβαλεν ἐς τοὺς διώκοντας. οἱ δ᾽ ἐς
τὸν ἐπεστράφησαν· ὁ δ᾽ ὑπεχώρει
τ᾽ ὀλίγον, ἵν᾽ ἔχοιεν ἐκ τῆς φυγῆς
νελθεῖν οἱ περὶ Νεοπτόλεμον.
δὲ εἴκασεν αὐτάρκως ἔχειν, ἐπιστρέ-
ιν, καὶ τοῖς Βιθυνοῖς τὰ δρεπανη-
ρα ἅρματα, ἐμπίπτοντα μετὰ ῥύ-
ης, διέκοπτε καὶ διέτεμνε, τοὺς μὲν
θρόως ἐς δύο, τοὺς δ᾽ ἐς μέρη πολ-
ά. τό, τε γιγνόμενον ἐξέπληττε τὴν
ρατιὰν τοῦ Νικομήδους, ὅτε ἴδοιεν
ιτόμους ἄνδρας ἔτι ἐμπνόους, ἢ ἐς
ολλὰ διερριμμένους, ἢ τῶν δρεπανη-
όρων ἀπηρτημένους· ἀηδίᾳ τε μᾶλ-
ον ὄψεως ἢ μάχης ἥσσῃ τὴν τάξιν
πὸ φόβου συνέχεαν. ταραχθεῖσι
᾽ αὐτοῖς ὁ μὲν Ἀρχέλαος ἐκ τοῦ
ετώπου, Νεοπτόλεμος δὲ καὶ Ἀρ-
αθίας ἐκ τῆς φυγῆς ἀναστρέφοντες,
έκειντο ὄπισθεν. οἱ δ᾽ ἐπὶ πολὺ
ἠμύνοντο, ἐς ἑκατέρους ἐπιστρε-
όμενοι· ὡς δὲ τὸ πλεῖστον ἐπεπτώ-
ει, Νικομήδης μὲν ἔφυγε μετὰ τῶν
ὑπολοίπων ἐς Παφλαγονίαν, οὐδ᾽
ἐς χεῖρας ἐλθούσης πω τῆς Μιθριδα-
τείου φάλαγγος· ἑάλω δ᾽ αὐτοῦ τὸ
αράκωμα, καὶ τὰ χρήματα ὄντα,
ὶ πλῆθος αἰχμαλώτων. οὓς πάν-
τας Μιθριδάτης φιλανθρωπευσά-
μενός τε καὶ ἐφόδια δοὺς, ἀπέλυσεν
ς τὰ οἰκεῖα ἀπιέναι· δόξαν ἐμποιῶν
τοῖς πολεμίοις φιλανθρωπίας. ἔργον
δὴ πρῶτον τοῦτο τοῦ Μιθριδατείου
πολέμου καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ῥωμαίων
κατεπεπλήγεσαν, ὡς οὐκ εὐβουλίᾳ
μᾶλλον ἢ προπετῶς ἄνευ τοῦ κοινοῦ

ſimul Arcathia. Id animadvertens Nicomedes occurrit, móxque cruentum certamen commiſſum eſt. Tandem Bithynus connixus, hoſtes propulſos fugabat, donec Archelaus à dextro cornu tranſcurrens, perſecutores invaſit: quibus mox in eum converſis cedebat paulatim, ut Neoptolemus cum ſuis poſſet ſe è fuga recipere: quod ubi factum cogitavit, in pugnam revertit. Tum verò immiſſi in Bithynos falcati currus magno impetu, alios in duas, alios in plures partes lacerabant: quod maximè illos terruit, dum vident dimidiatos viros ſpirantes adhuc, aut in multa fruſta diſcerptos, aut artus pendentes à curribus, ut fœditate magis ſpectaculi quàm pugna victi turbarint præ metu ordines. Turbatos Archelaus à fronte, Neoptolemus & Arcathias è fuga reverſi à tergo aggreſſi ſunt: illi in utroſque obverſi diu repugnaverunt: tandem poſt magnam ſuorum ſtragem Nicomedes fugit cum reliquis in Paphlagoniam, cùm phalanx Mithridatis ne interfuerit quidem huic prælio. venerunt & caſtra in poteſtatem victoris cum pecuniis & captivorum magno numero, quos omnes Mithridates benignè tractatos dimiſit domum cum viatico, ut apud hoſtes pararet ſibi opinionem clementiæ. Id primum hujus belli facinus duces Romanos terruit, quòd temerè magis quàm conſultè ſine decreto publico tantum bellum accendiſſent:

Falcatorum curruum impetus & damna ab iis illata.

Nicomedis fuga cum ſuorum magna ſtrage.

Benigna tractatio Mithridatis erga hoſtem captivum, ut ſibi opinionem clementiæ paret.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

183 diſſent: pauci enim plures ſuperaverant, non adjuti opportunitate locorum, aut aliquo errato hoſtium, ſed virtute ducum & fortitudine militum. Tunc Nicomedes prope Manium caſtra admovit: Mithridates Scorobam montem aſcendit, qui eſt Bithynorum & Ponticorum confinium.

Scoroba mons, Bithynorum & Ponticorum confinium.

Hujus antecurſores C. equites Sarmatæ, quum fortè offendiſſent DCCC Nicomedis equites, ceperunt ex eis aliquot: hos Mithridates remiſit in patriam cum viatico. Manium retrocedentem Neoptolemus & Nemanes Armenius circa primum Pachium vicum aſſecuti hora ſeptima, quum abiiſſet Nicomedes ad Caſſium, coegerunt pugnare, ducentem equitum quatuor millia, peditum verò decuplum: cæſiſque decem millibus, trecentos vivos ceperunt, quos ſimiliter Mithridates ad ſe adductos dimiſit, captans favorem hoſtium. Manius caſtra quoque amiſit: ipſe fugiens ad Sangarium fluvium, noctu eum trajecit, & evaſit in Pergamum. Caſſius Nicomedéſque, & ceteri quotquot legati Romani aderant, moverunt caſtra in Leontocephalen, quod eſt Phrygiæ

Neoptolemus. Nemanes Armenius. Pachius vicus.

Mithridates ut hoſtium favorem captat. Sangarius fluvius.

Leontocephale, ca-

τοσόνδε πόλεμον ἅψαντες. ὀλίγοι
γὰρ πλειόνων ἐκεκρατήκεσαν, καὶ
δεμιᾶ συντυχίᾳ χωρίων, ἢ πολ
μιῶν σφάλματος, ἀλλ' ἀρετῇ στρα
τηγῶν καὶ ἀνδρείᾳ στρατοῦ. Νικομ
δης μὲν οὖν Μανίῳ παρεστρατοπέδευ
Μιθριδάτης δὲ ἐπὶ τὸ Σκορόβαν
ρος ἀνῄει, ὃ τέλος ἐστὶ Βιθυνῶ
καὶ τῆς Ποντικῆς χώρας. προδρομοι
αὐτοῦ Σαυροματῶν ἑκατὸν ἱππεῖς
ὀκτακοσίοις ἱππεῦσι τοῦ Νικομήδε
ἐντυχόντες, αἱροῦσι καὶ τούτων τινάς·
οὓς πάλιν ὁ Μιθριδάτης σὺν ἐφο
δίοις μεθῆκεν ἐς τὰς πατρίδα
ἀπιέναι. Μάνιον δ' ὑποφεύγοντ
Νεοπτόλεμός τε καὶ Νεμάνης ὁ Ἀρ
μένιος, ἀμφὶ τὸ πρῶτον Πάχιο
χωρίον, ἑβδόμης ὥρας καταλαβόν-
τες, οἰχομένου πρὸς Κάσσιον Νικο-
μήδους, συνηνάγκασαν ἐς μάχην
ἱππέας ἔχοντα τετρακισχιλίους, καὶ
πεζοὺς ἔπι τούτων δεκαπλασίονας.
κτείναντες δ' αὐτοῦ περὶ μυρίους,
ἐζώγρησαν ἐς τριακοσίους· οὓς ὁμοίω
ὁ Μιθριδάτης ἐς αὐτὸν ἀναχθέντα
ἀπέλυσε, καταδημαγωγῶν τοὺς πο-
λεμίους. Μανίου δ' ἐλήφθη καὶ τὸ στρα-
τόπεδον· καὶ φεύγων αὐτὸς ἐπὶ τὸ
Σαγγάριον ποταμὸν, νυκτὸς γενομέ-
νης, ἐπέρασέ τε καὶ ἐς Πέργαμον ἐ-
σώθη. Κάσσιός τε καὶ Νικομήδης, καὶ
ὅσοι ἄλλοι Ῥωμαίων πρέσβεις παρ-
ῆσαν, ἐς Λεόντων κεφαλὴν (ὃ τῆς
Φρυγίας ἐστὶν ὀχυρώτατον χωρίον)
μετεστρα-

Ἀμφὶ τὸ πρῶτον Πάχιον χωρίον.] Ortelius ſic legit, & Pachium habet, & putat idem eſſe cum Sangia Strabonis; quam bene, videant ejus fautores. Ptolemæus vero habet Πρωτόμακρα, unde quis non inepte colligat verum nomen fuiſſe Πρωτομάχιον, nomine ſcilicet loco indito à primo prælio, quod ibi factum eſt, ut dixit paulo ſupra, Ὅτε πρῶτον ἤεσαν ἐς ἀλλήλους Ῥωμαῖοί τε καὶ Μιθριδάτης. *Quando primum pugnarunt Romani & Mithridates.* Sed hæc eſt mera conjectura, quam probare per me unicuique licebit.

Τρα-

τες στρατοπέδευον, καὶ τὸ πλῆθος ον εἶχεν οὐ πάλαι συνειλεγμένων ροτεχνῶν, ἢ γεωργῶν, ἢ ἰδιωτῶν, ύμναζον. καὶ τοὺς Φρύγας αὐτοῖς ροσκατέλεγον. ὀκνούντων δὲ ἑκατέ- ρων, ἀπέγνωσαν ἐνοχλεῖν ἀνδράσιν πολέμοις. καὶ διαλύσαντες αὐτοὺς εχώρουν, Κάσσιος μὲν ἐς Ἀ- πάμειαν, σὺν τῷ ἑαυτοῦ στρατῷ, ικομήδης δὲ ἐς Πέργαμον, Μάγκι- ος δὲ ἐπὶ Ῥόδου. ὧν ὅσοι τὸ στόμα Πόντου κατεῖχον, πυθόμενοι διε- θησαν, καὶ Νικομήδους τάς τε λεῖς τοῦ Πόντου καὶ ναῦς ὅσας εἶχον Μιθριδάτῃ παρέδοσαν. ὁ δὲ ὁρ- ῇ τῇδε μιᾷ τὴν ἀρχὴν ὅλην τοῦ ικομήδους ὑπολαβών, ἐπῄει, καὶ θίστατο τὰς πόλεις. ἐμβαλὼν δὲ καὶ Φρυγίαν, ἐς τὸ Ἀλεξάνδρου παν- κεῖον κατέλυσεν, αἰσιούμενος ἄ- , ἔνθα Ἀλέξανδρος ἀνεπαύσατο- , καὶ Μιθριδάτην σταθμεῦσαι. ὁ ὲρ δὴ καὶ Φρυγίας τὰ λοιπὰ, καὶ υσίαν καὶ Ἀσίαν, ἃ Ῥωμαίοις ίκτητα ἦν, ἐπέτρεχε· καὶ ἐς τὰ πε- οικα περιπέμπων, ὑπηγάγετο Λυ- αν τε καὶ Παμφυλίαν, καὶ τὰ μέ- ρις Ἰωνίας. Λαοδικεῦσί τε ἔτι ἀν- χουσι, τοῖς περὶ τὸν Λύκιον ποτα- ὸν (Ῥωμαίων γάρ τις στρατηγὸς, οῖντος Ὄππιος, ἱππέας ἔχων καὶ ισθοφόρους τινὰς, ἐς τὴν πόλιν δραμών, ἐφύλαττεν αὐτὴν) κήρυ- α ἐπιπέμψας ἐπὶ τὰ τείχη, λέγειν κέλευσεν ὅτι βασιλεὺς Μιθριδάτης παρέχεται Λαοδικεῦσιν ἄδειαν, εἰ τὸν Ὄππιον αὐτῷ προσαγάγοιεν. οἱ ' ἐπὶ τῷ κηρύγματι, τοὺς μὲν μι- σθοφόρους Ὀππίου μεθῆκαν ἀπα- εῖς ἀπιέναι, αὐτὸν δ' ἦγαγον τῷ Μιθριδάτῃ τὸν Ὄππιον, ἡγουμένων αὐτῷ τῶν ῥαβδοφόρων ἐπὶ γέλωτι. καὶ

caſtellum munitiſſimum, ubi novitiam tironum multitudinem collectam ex opificibus, aut agricolis aut plebe infima, in armis exercebant, & novos ex Phrygibus delectus faciebant: ſed quum utrique pigri eſſent ad officium, noluerunt amplius facere negotium viris imbellibus: dimiſsíſque omnibus receſſerunt, Caſſius Apameam cum ſuis copiis, Nicomedes Pergamum, Manius verſus Rhodum. Quæ ubi audierunt oris Ponti cuſtodes, diſperſi ſunt, clauſtris Ponti & Nicomedis navibus Mithridati traditis. Ille uno impetu potitus tota Nicomedis ditione, obibat eam, civitates conſtituens & ordinans: ingreſſus deinde Phrygiam, uſus eſt Alexandri diverſorio, fauſtum omen putans ſi ubi Alexander interquievit, pernoctaret Mithridates. Atque ita & Phrygiæ reliqua, & Myſiam Aſiámque, Romanorum provincias recentes, percurrebat: miſſis etiam circumquaque ſuis ducibus, ſubegit Lyciam & Pamphyliam aliáque uſque Ioniam. Laodicenſes autem, Lyci accolas, adhuc reſiſtentes, ad quos Q. Oppius cum equitibus & mercenario milite ſe receperat, per præconem ad mœnia miſſum invitavit his verbis, Mithridatem regem promittere Laodicenſibus ſecuritatem, ſi Oppium ei dediderint: qui, audito præcone, mercenarios dimiſerunt incolumes: ipſum Oppium adduxerunt ad Mithridatem, præcedentibus lictoribus in ludibrium. Eum

ſtellum Phrygiæ.

Mithridates potitur Nicomedis ditione.

Alexandri diverſorium Omen.

184

Q. Oppius Mithridati traditur à Laodicen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ſibus, per proditionem.

Eum Mithridates illæſum & ſolutum ſecum circumducebat, oſtentans captivum ducem Romanum. nec multo pòſt Manium Aquilium, legationis hujus & belli autorem præcipuum, captum vinctúmque in aſino circumvehebat, coactum ſuapte voce apud ſpectatores proclamare ſe eſſe Manium, donec Pergami aurum liquatum in os ejus infudit, corruptelas largitionum exprobrans Romano nomini. Ordinatis deinde ſatrapis adivit Magneſiam, Epheſum, & Mitylenem, hilariter exceptus ab omnibus: Epheſiis etiam Romanorum effigies apud ſe poſitas tollentibus: quam ob rem non multo pòſt pœnas dederunt. Ex Ionia revertens, cepit Stratoniceam, mulctavítque pecunia, & impoſuit ei præſidium: ubi conſpicatus formoſam virginem, recepit in ſuum gynæcæum, Monimam, Philopœmenis filiam, ſi quem juvat & nomen ejus cognoſcere: cum Magnetibus autem & Paphlagonibus Lyciiſque propter præſidia reſiſtentibus, bellum continuabat.

M. Aquilius captivus ut tractatus à Mithridate.

Epheſi Romanorum effigies tollunt.

Monima, Philopœmenis filia.

Dum hæc Mithridates gerit, Romani audita prima ejus irruptione in Aſiam, expeditionem contra eum decreverunt, quamvis occupati domeſticis ſeditionibus, & bello ſociali perdifficili, Italis ferè omnibus aliis poſt alios deficientibus. Cumque provincias ſortirentur conſules, Aſia Cornelio Syllæ obvenit, ſimúlque bellum Mithridaticum.

αὐτὸν ὁ Μιθριδάτης οὐδὲν διαθεὶς, ἐπήγετο πανταχοῦ λελυμένον, ἐπιδεικνύμενος ἅμα Ῥωμαίων αἰχμάλωτον στρατηγόν. μετ' οὐ πολὺ καὶ Μάνιον Ἀκύλιον, τὸν τῆσδε τῆς πρεσβείας καὶ τοῦδε τοῦ πολέμου μάλιστα αἴτιον, ἑλὼν, δεδεμένον ἐπὶ ὄνου περιήγετο, κηρύσσοντα τοῖς ὁρῶσιν ὅτι Μάνιος εἴη· μέχρι ἐν Περγάμῳ τοῦ στόματος αὐτοῦ κατεχώνευσε χρυσίον, δωροδοκίαν ἅμα Ῥωμαίοις ὀνειδίζων. σατράπας δὲ τοῖς ἔθνεσιν ἐπιστήσας, ἐς Μαγνησίαν καὶ Ἔφεσον καὶ Μιτυλήνην παρελθὼν, ἀσμένως αὐτὸν ἁπάντων δεχομένων, Ἐφεσίων δὲ καὶ τὰς Ῥωμαίων εἰκόνας τὰς παρὰ σφίσι καθαιρούντων, ἐφ' ᾧ δίκην ἔδωκαν οὐ πολὺ ὕστερον. ἐπανιὼν δὲ ἐκ τῆς Ἰωνίας, Στρατονίκειαν εἷλε, καὶ ἐζημίωσε χρήμασι, καὶ φρουρὰν ἐς τὴν πόλιν ἐσήγαγεν. παρθένον τε εὔμορφον ἰδὼν, ἐς τὰς γυναῖκας ἀνεδέξατο· καὶ, εἴτῳ σπουδὴ καὶ τὸ ὄνομα πυθέσθαι, Μονίμη ἡ Φιλοποίμενος ἦν. Μάγνησι δὲ καὶ Παφλαγόσι καὶ Λυκίοις ἔτι ἀντέχουσι, διὰ τῶν στρατηγῶν ἐπολέμει· καὶ τάδε μὲν ἦν ἀμφὶ τὸν Μιθριδάτην.

Ῥωμαῖοι δὲ, ἐξ οὗ τῆς πρώτης αὐτοῦ ὁρμῆς τε καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν ἐμβολῆς ἐπύθοντο, στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν ἐψηφίσαντο, καίπερ ἀσχολούμενοι στάσεσιν ἀτρύτοις ἐν τῇ πόλει, καὶ οἰκείῳ πολέμῳ χαλεπῷ, τῆς Ἰταλίας ἀφισταμένης σχεδὸν ἁπάσης ἀνὰ μέρος. κληρουμένων δὲ τῶν ὑπάτων, ἔλαχε μὲν Κορνήλιος Σύλλας ἄρχειν τῆς Ἀσίας, καὶ πολεμεῖν τῷ Μιθριδάτῃ· χρήματα

δ' οὐκ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

οὐκ ἔχοντες αὐτῶν ἐσενεγκεῖν,
ηφίσαντο πραθῆναι ὅσα Νου-
ς Πομπίλιος βασιλεὺς ἐς θυ-
ς θεῶν διετετάχει. τοσήδε μὲν ἦν
τε πάντων ἀπορία, καὶ ἐς πάντα
λοτιμία. καὶ τινὰ αὐτῶν ἔφθασε
αθῆναι, καὶ συνενεγκεῖν χρυσίου
ρας ἐνακισχιλίας· ἃς μόνας ἐς
ικοῦτον πόλεμον ἔδοσαν. Σύλλαν
οῦν ἐς πολὺ αἱ στάσεις κατεῖχον,
ἐν τοῖς ἐμφυλίοις γέγραπται.
τούτῳ δ' ὁ Μιθριδάτης ἐπί τε
δίους ναῦς πλείονας συνεπήγνυτο,
σατράπαις ἅπασι καὶ πόλεων ἄρ-
σι δι' ἀπορρήτων ἔγραφε, τριακο-
στὴν ἡμέραν φυλάξαντας, ὁμοῦ
ντας ἐπιθέσθαι αὐτοῖς παρὰ σφί-
Ῥωμαίοις καὶ Ἰταλοῖς, αὐτοῖς
καὶ γυναιξὶν αὐτῶν, καὶ παισὶ, καὶ
λευθέροις, ὅσοι γένους Ἰταλικοῦ.
είναντάς τε, ἀτάφους ἀπορρῖψαι,
τὰ ὄντα αὐτοῖς μερίσασθαι πρὸς
σιλέα Μιθριδάτην. ἐπεκήρυξε δὲ
ζημίαν τοῖς καταθάπτουσιν αὐ-
ς, ἢ ἐπικρύπτουσι, καὶ μήνυτρα
ῖς ἐλέγχουσιν, ἢ τοὺς κρυπτο-
νους ἀναιροῦσι· θεράπουσι μὲν ἐπὶ
οτότας, ἐλευθερίαν· χρήσταις δ'
ὶ δανειστὰς, ἥμισυ τοῦ χρέους. τα-
μὲν δι' ἀπορρήτων ὁ Μιθριδά-
ς ἐπέστελλεν ἅπασιν ὁμοῦ. καὶ
ἡμέρας ἐπελθούσης, συμφορῶν
αι ποικίλαι κατὰ τὴν Ἀσίαν ἦ-
ν. ὧν ἔνια τοιάδε ἦν. Ἐφέσιοι
ς ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον καταφυγόν-
ς, συμπλεκομένους τοῖς ἀγάλ-
σιν, ἐξέλκοντες ἔκτεινον· Περγα-
ῶοι τοὺς ἐς τὸ Ἀσκληπιεῖον συμ-
γόντας, οὐκ ἀφισταμένους, ἐτό-
ευον τοῖς ξοάνοις συμπλεκομένους·

Et quum deeſſet pecunia, S. C. factum eſt, ut venderetur quicquid Numa Pompilius ſolennibus deorum ſacris dicaverat: tanta fuit in ſumma egeſtate honoris publici ratio: & erant jam quædam hujus generis divendita, unde novem millia librarum auri confecerant, nec plus in tantum bellum inſumpſerunt. Ceterùm Sylla diu ſeditionibus retentus eſt, ut in civilibus bellis diximus. Quo tempore Mithridates & contra Rhodios plures naves fabricavit, & ſatrapis omnibus civitatúmque magiſtratibus ſcripſit ſecretas literas, ut univerſi ad eandem diem trigeſimam invaderent armis Romanos Italóſque hoſpites cum uxoribus, liberis, ceteríſque ingenuis domeſticis, Italici generis: & occiſos inſepultos abjicerent: & bona eorum partim regi, partim percuſſoribus cederent. per præconem etiam interminatus eſt mulctam cæſos ſepelientibus, aut vivos celantibus, præmio propoſito iis qui latitantes tollerent, pollicitus ſervo libertatem ſi herum occideret, debitori verò, creditorem necanti, dimidium debitæ pecuniæ. His clàm ad omnes ſimul ſcriptis, ubi ſtatuta dies venit, variæ calamitatum ſpecies erant per Aſiam, quarum aliquot indicabo. Epheſii è Dianæ templo ab ipſarum ſtatuarum complexu diſtractos interficiebant. Pergameni eos qui in ædem Æſculapii confugerant, quum nollent abſcedere, ſtatuis hærentes ſagittis configebant. Adramyt-

185

Senatuſconſultum de ſacris deorum vendendis.

Civilis belli hiſtoria.

Mithridatis ſecretæ literæ, & earum mandata contra Romanos & Italos hoſpites in Aſia.

Calamitatum variæ ſpecies.

Epheſiorum & Pergamenorum facinora.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Adramyttenorum crudelitas. diamytteni abnatare conatos in mare perſequendo necabant, ſimúlque infantes eorum ſubmergebant. Caunii, Antiocho devicto, attributi Rhodiis, & paulo ante ſenatu Romano autore juri ſuo redditi, Italos qui ad ſacratam ejus civitatis curiam confugerant ab ipſis aris protraxerunt: Cauniorum crudelitas. cæſíſque prius in conſpectu matrum infantibus, ipſas deinde, & poſtremò earum maritos, interemerunt. Tralliani, ne hoſpitum cæde manus contaminarent, Theophilus Paphlago: ejus crudelitas, mercede conducti à Trallianis. Theophilum Paphlagonem, virum trucem, ad hoc mercede conduxerunt: qui in ædem Concordiæ concluſos tam immaniter contrucidavit, ut ſtatuas complectentibus manus amputaret.
186 Calamitas Romanorum & Italorum in Aſia. Tanto infortunio tunc per Aſiam Romani Italíque opprimebantur, viri pariter, & infantes, & fœminæ, imò etiam liberti ſervíque, quotquot erant Italici ſanguinis. Unde ſatis apparuit, non metu Mithridatis, ſed odio Romanorum, Aſianos provectos ad tam immania facinora. Aſiani pœnas luunt crudelitatis, ſub Mithridate, deinde ſub Corn. Sylla. Verùm hi pœnam luerunt duplicem, primùm ab ipſo Mithridate ſuperbè habiti & perfidè, mox à Cornelio Sylla. Rex deinde in Coum trajecit: ubi exceptus à libentibus, Alexandri Ægypti regis filius. Alexandri qui in Ægypto regnarat filium, cum multis pecuniis in Coo relictum à Cleopatra avia, aſſumpſit educavítque regiè: & è theſauris

Ἀδραμυττηνοὶ τοὺς ἐκνέοντας ἐσοα-νοντες ἐς τὴν θάλασσαν ἀνήρουν, καὶ τὰ βρέφη κατεπόντουν· Καύνιοι, Ῥοδίοις ὑποτελεῖς ἐπὶ τῷ Ἀντιόχου πολέμῳ γενόμενοι, καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων ἀφεθέντες οὐ πρὸ πολλοῦ, τοὺς Ἰταλοὺς ἐς τὴν Βουλαίαν Ἑστίαν καταφυγόντας, ἕλκοντες ἀπὸ τῆς Ἑστίας τὰ βρέφη σφῶν πρῶτα ἔκτεινον ἐν ὄψει τῶν μητέρων, αὐτάς τε καὶ τοὺς ἄνδρας ἐπ' ἐκείνοις. Τραλλιανοὶ δὲ αὐθένται τοῦ Κάστρου φυλαξάμενοι γενέσθαι, Παφλαγόνα Θεόφιλον, ἄγριον ἄνδρα, ἐς τὸ ἔργον ἐμισθώσαντο. καὶ ὁ Θεόφιλος αὐτοὺς συναγαγὼν ἐπὶ τὸν τῆς Ὁμονοίας νεὼν, ἥπτετο τοῦ φόνου· καὶ τινῶν τοῖς ἀγάλμασι συμπλεκομένων τὰς χεῖρας ἀπέκοπτε. τοιαύταις μὲν τύχαις οἱ περὶ τὴν Ἀσίαν ὄντες Ἰταλοὶ καὶ Ῥωμαῖοι συνεφέροντο, ἄνδρες τε ὁμοῦ καὶ βρέφη, καὶ γυναῖκες, καὶ ἐξελεύθεροι, καὶ θεράποντες αὐτῶν, ὅσοι γένους Ἰταλικοῦ. ᾧ καὶ μάλιστα δῆλον ἐγένετο, τὴν Ἀσίαν οὐ φόβῳ Μιθριδάτου μᾶλλον ἢ μίσει Ῥωμαίων τοιάδε ἐς αὐτοὺς ἐργάσασθαι. ἀλλ' οὗτοι μὲν δίκην ἔδωσαν διπλῆν αὐτοῦ τε Μιθριδάτου μετ' ὀλίγον ἀπίστως ἐξυβρίσαντος ἐς αὐτοὺς, καὶ ὕστερον Κορνηλίῳ Σύλλᾳ. Μιθριδάτης δὲ ἐς μὲν Κῶ κατέπλευσε, Κῴων αὐτὸν ἀσμένων δεχομένων. καὶ αὐτόν τοῦ Ἀλεξάνδρου παῖδα τοῦ βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, σὺν χρήμασι πολλοῖς ὑπὸ τῆς μάμμης Κλεοπάτρας ἐν Κῷ καταλελειμμένον, παραλαβὼν, ἔτρεφε βασιλικῶς, ἔκ τε τῶν Κλεοπάτρας θησαυρῶν γάζαν πολλὴν,

Τραλλιανοὶ δὲ αὐθένται τοῦ Κάστρου φυλαξάμενοι γενέσθαι.] Lege τοῦ Καυσίου ex præcedentibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

καὶ τέχνην, καὶ λίθους, καὶ κό-
μους γυναικείους, καὶ χρήματα
ὰ ἐς τὸν Πόντον ἔπεμψεν.

ν δὲ τούτῳ Ῥόδιοι τά τε τείχη
ν καὶ τοὺς λιμένας ἐκρατύναντο,
ηχανὰς ἅπασιν ἐφίστανον· καὶ τι-
ὲς αὐτοῖς Τελμισσέων τε καὶ Λυ-
συνεμάχουν. ὅσοι τε Ἰταλοὶ ἐξ
ς ἀπεφεύγεσαν, ἐς Ῥόδον ἅ-
ντες ἐχώρουν· καὶ σὺν αὐτοῖς Λεύ-
Κάσσιος, ὁ τῆς Ἀσίας ἀνθύ-
ος. ἐπιπλέοντος δὲ τοῦ Μιθρι-
ς, τὰ προάστεια καθῄρουν, ἵνα
ὲν εἴη χρήσιμα τοῖς πολε-
ς· καὶ ἐπὶ ναυμαχίαν ἀνήγοντο,
μὲν, ἐκ μετώπου, ταῖς δὲ,
γίοις. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐπὶ πεν-
ους περιπλέων, ἐκέλευσε τοὺς ἰ-
ς ἐς τὸ πέλαγος ἀνάγειν ἐπὶ
ς, καὶ τὴν εἰρεσίαν ἐπιταχύ-
ας, περικυκλοῦσθαι τοὺς πολε-
ς, ὀλιγωτέρους ὄντας· μέχρι δεί-
ντες οἱ Ῥόδιοι περὶ τῇ κυκλώσει,
χώρουν κατ' ὀλίγον· εἶτ' ἐπι-
αντες, ἐς τὸν λιμένα κατέφυγον,
κλείθροις αὐτὸν διαλαβόντες,
τῶν τειχῶν τὸν Μιθριδάτην ἀπε-
χοντο. ὁ δὲ τῇ πόλει στρατοπε-
ων, καὶ συνεχῶς τῶν λιμένων πει-
ώμενος, καὶ ἀποτυγχάνων, ἀνέμε-
ὸ πεζὸν ἐκ τῆς Ἀσίας οἱ περαι-
ῶσαι. κἀν τούτῳ βραχεῖαι καὶ συνε-
ς ἐγίνοντο ἀψιμαχίαι τῶν ἐφε-
δρευόντων τοῖς τείχεσιν. ἐν αἷς οἱ
διοι πλεονεκτοῦντες, ἀνεθάρσουν
' ὀλίγον, καὶ τὰς ναῦς διὰ χει-
ρὸς εἶχον, ὡς, εἴπη καιρὸν εὕροιεν,
θησόμενοι τοῖς πολεμίοις. ὁλκά-
δὲ βασιλικῆς ἱστίῳ παραπλεού-
, Ῥοδία δίκροτος ἐπ' αὐ-
ὶ ἀνήχθη· καὶ τοῖσδε κατὰ σπουδὴν ἑκατέρων ἐπιβοηθούντων, ναυμα-

Cleopatræ magnas divitias, artificum opera egregia, gemmas, mundum muliebrem, magnámque vim pecuniæ miſit in Pontum.

Interea Rhodii mœnia portúſque munierunt, & inſtruxerunt machinis, adjuvantibus nonnullis Telmiſſenſibus & Lyciis. Et quotquot Itali evaſerant ex Aſia, Rhodi habebant receptaculum: in híſque L. Caſſius proconſul Aſiæ. Adventante autem cum claſſe Mithridate, ſuburbia diruerunt, ne hoſtibus eſſent uſui: naves quoque ad pugnam inſtruxerunt, alias à fronte, alias à lateribus, Mithridates quinquereme circum ſuos volitans, juſſit naves ordine longo extendi in cornua, ut remigio concitatæ hoſticas circumvenirent, pauciores numero. Id veriti Rhodii paulatim cedebant: deinde verſis proris in portum confugerunt, quo firmato repagulis, à mœnibus propugnando regem arcebant. ille caſtrametatus in proximo, & ſæpe portum expugnare fruſtra aggreſſus, expectabat terreſtres copias ex Aſia. Interim continuæ fiebant velitatiunculæ, in quibus ſuperiores Rhodii paulatim reſumebant animos, naves in promptu habentes, & invaſuri hoſtem, ſi ſe daret occaſio. & quum prætervheheretur velis oneraria regia, provecta eſt contra eam Rhodia dicrotos: deinde pluribus utrinque ſuccurrentibus, properè ortum eſt acre prælium,

Mithridatis & Rhodiorum prælium navale.

187

prælium, Mithridate prægravante propter iram & multitudinem navium, Rhodiis verò arte naves ejus circumvenientibus & ſubvertentibus: ita ut triremem cum ſociis navalibus à puppi revinctam, multáque armamenta & ſpolia in portum reportaverint. Quumque deſiderarent quinqueremem, ignari captam ab hoſtibus, ad eam quærendam emiſerunt in altum ſex alias omnium celerrimas, cum præfecto claſſis Damagora. Contra quas quum Mithridates XXV miſiſſet, Damagoras cedebat uſque ad ſolis obitum: deinde tenebreſcente jam cœlo regias retrò ſe vertentes adortus, duas ex eis demerſit, duas item alias in Lyciam compulit, & nocte in alto exacta reverſus eſt.

Damagoras claſſis Rhodiorum præfectus.

Hic eventus fuit navalis prælii, tam inſperatus Rhodiis propter paucitatem navium, quàm Mithridati propter multitudinem. In certamine autem navem regis ſuos hortantis Chia ſocia per tumultum impacta concuſſit. quod ille non diſſimulans poſtea, gubernatorem & proretam affecit ſupplicio, Chiis iratus omnibus.

Eventus prælii navalis Rhodiorum.

Navis gubernator Chius ſupplicio à Mithridate affectus, & cur.

Per eoſdem dies terreſtres copias ad Mithridatem navigantes in onerariis & triremibus turbo repentinus ad Rhodum tranſverſus appulit. contra quas educta claſſe Rhodii, turbatas adhuc tempeſtate diſperſáſque aggreſſi, partim ceperunt, partim perforarunt incenderúntque, & cccc. viros captivos abduxerunt.

Rhodii cladem inferunt Mithridati.

χία γίνεται καρτερὰ, Μιθριδάτου μ ἐπιβαρυνόντος ὀργῇ καὶ πλήθεσι νεῶν, Ῥοδίων δ᾽ αὐτοῦ τὰ σκάφη σὺν ἐμπειρίᾳ περιπλεόντων τε καὶ ἀνατιτρώντων· ὥστε καὶ τριήρη αὐτοῖς ἀνδράσιν ἀναδησάμενοι, καὶ ἀκροστόλια πολλὰ καὶ σκῦλα ἐς τὸν λιμένα φέροντες ἐπανελθεῖν. πεντήρους δὲ σφῶν εἰλημμένης ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἀγνοοῦντες οἱ Ῥόδιοι ἐπὶ ζήτησιν αὐτῆς ἐξ ταῖς μάλιστα ταχυν τούσαις ἀνέπλεον, καὶ Δαμαγόρας ἐ αὐταῖς ὁ ναύαρχος ἐπέπλει. πέντ δ᾽ αὐτῷ καὶ εἴκοσιν ἐπιπέμψαντος τοῦ Μιθριδάτου, μέχρι μὲν ἐς δύσι ὁ Δαμαγόρας ὑπεχώρει· συσκοτά ζοντος δ᾽ ἤδη, ταῖς βασιλικαῖς ἐς ἀπόπλουν ἐπιστρεφομέναις ἐμβαλὼν δύο κατεπόντωσε· δύο δ᾽ ἄλλας ἐς Λυκίαν συνεδίωξε, καὶ τὴν νύκτα πελαγίσας ἐπανῆλθε. τοῦτο Ῥοδίοι καὶ Μιθριδάτῃ τέλος ἦν τῆς ναυμαχίας, παρὰ δόξαν Ῥοδίοις τε, διὰ τὴν ὀλιγότητα, καὶ Μιθριδάτῃ, διὰ τὸ πλῆθος, γενόμενον. ἐν δὲ τῷ ἔρ γῳ περιπλέοντι τῷ βασιλεῖ, καὶ τοὺς οἰκείους ἐπισπέρχοντι, Χία συμμαχὶς ἐμβαλοῦσα, ἐκ θορύβου κατέσεισε. καὶ ὁ βασιλεὺς, οὐδὲν ὑποκρινάμενος, τὸν κυβερνήτην ὕστερον ἐκόλασε, καὶ τὸν πρῳρέα, καὶ Χίοις ἐμήνισε πᾶσι.

Τῶν δ᾽ αὐτῶν ἡμερῶν, τοῦ πεζοῦ τῷ Μιθριδάτῃ παραπλέοντος ἐπ ὁλκάδων καὶ τριηρῶν, πνεῦμα κωνικὸν ἐμπεσὸν ἐς αὐτὰς, ἐς Ῥόδον παρώσεγκε· καὶ οἱ Ῥόδιοι τάχιστα ἐπαναχθέντες, ἐνοχλουμέναις ὑπὸ τοῦ κλύδωνος ἔτι καὶ διεσπαρμέναις ἐμβαλόντες, ἀνεδήσαντό τινας, καὶ διέτρησαν ἑτέρας, καὶ ἐνέπρησαν ἄλλας· καὶ ἄνδρας αἰχμαλώτους εἷλο

ἐς τε-

…στρατηγούσης. ἐφ᾽ οἷς ὁ Μιθριδά-
…ὲς ἑτέραν ναυμαχίαν ὁμοῦ καὶ
…πολιορκίαν ἐτοιμάζετο. σαμβύκην
…ιναί, μηχάνημα μέγιστον, ἐπὶ
…νεῶν φερόμενον, ἐποίει. αὐτομό-
…δ᾽ αὐτῷ λόφον ὑποδειξάντων
…ατόν, ᾗ Ταβυρίου Διὸς ἱερὸν ἦν,
…γλοβὸν τειχίον ἐπ᾽ αὐτοῦ, τὴν
…ιὰν ἐς τὰς ναῦς νυκτὸς ἐπέβησε,
…έροις ἀναδοὺς κλίμακας, ἐκέ-
…ε χωρεῖν ἑκατέρους μετὰ σιωπῆς,
…οι τινὲς αὐτοῖς πυρσεύσωσιν ἐκ
…αβυρίου· καὶ τότε ἀθρόως μετὰ
… ὅτι μάλιστα μεγάλης, τοὺς μὲν
… λιμέσιν ἐμπίπτειν, τοὺς δὲ τὰ
…ν βιάζεσθαι. οἱ μὲν δὴ μετὰ σιγῆς
…είας προσεπέλαζον, Ῥοδίων δ᾽
…ροφύλακες αἰσθόμενοι τοῦ γιγνο-
…ὺν ἐπύρσευσαν· καὶ ἡ στρατιὰ τοῦ
…ριδάτου, νομίσασα τοῦτο εἶναι
…ὴ Ταβυρίου πυρσόν, ἐκ βα-
…ς σιωπῆς ἠλάλαξαν ὁμοῦ πάν-
…οί, τε κλιμακοφόροι, καὶ ὁ στό-
… ὁ νηίτης· Ῥοδίων δ᾽ αὐτοῖς ἀ-
…πλήκτως ἀντανακραγόντων, καὶ
…όως ἀναδραμόντων ἐς τὰ τείχη,
…ασιλικοὶ νυκτὸς μὲν οὐδὲν ἐπεχεί-
…, ἡμέρας δ᾽ ἀπεκρούσθησαν.
…σαμβύκη δ᾽ ἐπαχθεῖσα τοῦ τεί-
…, ᾗ τὸ τῆς Ἴσιδος ἱερόν ἐστιν, ἐ-
… μάλιστα, βέλη τε πολλὰ ὁμοῦ
…ελοὺς καὶ ἀκόντια ἀφιεῖσα. στρα-
…οί τε σκάφεσι πολλοῖς μετὰ κλι-
…ων παρέθεον, ὡς ἀναβησόμενοι
…αὐτῆς ἐπὶ τὰ τείχη. οἱ δὲ Ῥόδιοι
…άδε εὐσταθῶς ὑπέμενον, ἕως τε,
…μηχάνημα ὑπὸ βάρους ἐνεδίδου,
…φάσμα τῆς Ἴσιδος ἔδοξε πῦρ ἀ-
…ιέναι πολὺ κατ᾽ αὐτοῦ· καὶ ὁ Μι-
…ιδάτης ἀπογνοὺς καὶ τῆσδε τῆς πει-

Quamobrem Mithridates rurſum & ad navalem pugnam, & ad urbis oppugnationem ſeſe parabat: ſambucam etiam, machinam quandam maximam, duabus navibus impoſitam, fabricabat. Edoctus autem à transfugis, clivum eſſe aſcenſu facilem, qua Jovis Tabyrii fanum muro cingebatur humili, partem militum in naves noctu impoſuit, reliquis ſcalas diſtribuit, juſſitque utroſque ſilentes ire, donec aliquis igne ſignum daret è Tabyrio: tum verò conclamare quammaxime, & alteros portum, alteros murum invadere. Et illi quidem propinquabant cum maximo ſilentio: cuſtodes autem Rhodii re cognita ignem extulerunt, tum milites Mithridatis rati hunc eſſe illum ignem è Tabyrio, repentè è profundo ſilentio ediderunt ingentem jubilum, ſimul & ſcaligeri & navales ſocii: quibus quum parem clamorem urbani reddidiſſent intrepidè, & concurriſſent in mœnia, regii nocte hac nil tentaverunt, interdiu verò à mœnibus rejecti ſunt. Sed maximè ſambuca terruit, admota mœnibus, ad fanum Iſidis, quæ tela multa ſimul, & arietes, & jacula immittebat, milites quoque multi è navibus huc accurrebant cum ſcalis, quaſi aſcenſuri mœnia: Rhodii tamen hæc etiam conſtanter pertulerunt, donec machina ſubſedit præ pondere, & ſpectrum Iſidis viſum eſt magnam vim ignis …cam jaculari, & Mithridates poſt hunc ultimum conatum ex- pugna-

Mithridates rurſum ad navalem pugnam ſe parat.

Jovis Tabyrii fanum.

188

Sambuca, machina quædam maxima.

Fanum Iſidis.

Iſidis ſpectrum.

Mithridates caſtra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

movet à Rhodo. pugnationem deſperans movit à Rhodo. Obſeſſis deinde Pataris, cædebat Latonæ lucum ad machinas, donec minaci ſomnio juſſus eſt abſtinere à ſacris arboribus: relictóque ad bellum in Lycia continuandum Pelopida, Archelaum miſit in Græciam, ut ſuadendo cogendóque quotquot poſſet civitates ad partes ſuas adduceret. ipſe poſthac pleraſque curas committens ſuis ducibus, delectus habebat militum & arma fabricabat, & oblectabat ſe cum Stratonicenſi muliere, & pro tribunali cognoſcebat cauſas eorum qui dicerentur inſidiati ejus ſaluti, aut res novas moliti, aut quomodocunque in Romanos proclives.

Latonæ lucus.

Somnium Mithridatis.

Mithridatis oblectamenta cum Stratonicenſi muliere.

Quibus negotiis dum occupatur, in Græcia hæc geſta ſunt: Archelaus profectus cum claſſe & cibariis, Delum, quæ ab Athenienſibus defecerat, & alia caſtella, expugnavit: cæſisque in eis viginti millibus hominum, quorum plerique fuerant Itali, ea caſtella Athenienſibus attribuit: atque his aliiſque modis jactans & extollens res Mithridatis, eum populum amicum ſociumque regi reddidit: pecuniam quoque ſacram è Delo eis miſit per Ariſtionem Athenienſem; miſſis ſimul ad cuſtodiam pecuniæ duobus millibus militum: quorum opera uſus Ariſtion, tyrannum egit in patria, civibus aliis occiſis propter factionem Romanam, aliis Mithridati traditis, quamvis profiteretur ſe Epicureum philoſophum. Sed non hic ſolus Ath

Delus expugnata.

189

Athenienſes Mithridatis amici.

Ariſtion Athenienſis, quomodo tyrannus factus.

Ariſtion

ρας ἀνεζεύγνυεν ἐκ τῆς Ῥόδου. Π
τάρῳ δὲ τὴν στρατιὰν περι
σας, ἔκοπτε Λητοῦς ἄλσος ἱερὸν
μηχανάς· μέχρι φοβήσαντος ο
τὸν ἐνυπνίου, τῆς τε ὕλης ἐφείσατ
καὶ Πελοπίδαν Λυκίοις πολεμεῖν ἐ
στήσας, Ἀρχέλαον ἐς τὴν Ἑλλά
ἔπεμπε προσεταιρισόμενον, ἢ βι
σόμενον αὐτῆς ὅσα δύναιτο. αὐ
δ' ἀπὸ τοῦδε τοῖς στρατηγοῖς τὰ πο
λὰ μεθεὶς, ἐστρατολόγει καὶ ὡπλο
ποίει, καὶ τῇ Στρατονικίδι γυναι
διετέρπετο, καὶ δίκας ἐδίκαζε τ
ἐπιβουλεύειν ἐς τὸ σῶμα αὐτοῦ
γομένοις, ἢ νεωτερίζουσιν, ἢ ὅλ
Ῥωμαΐζουσι. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ το
δε ἦν.

Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα τοιάδε
γίγνετο. Ἀρχέλαος, ἐπιπλεύσα
καὶ σίτῳ καὶ στόλῳ πολλῷ, Δῆλον
ἀφισταμένην ἀπὸ Ἀθηναίων, καὶ ἄ
λα χωρία, ἐχειρώσατο βίᾳ καὶ κ
τει. κτείνας δ' ἐν αὐτοῖς δισ
ρίους ἄνδρας, ὧν οἱ πλέονες ἦ
Ἰταλοὶ, τὰ χωρία προσεποιεῖτο
Ἀθηναίοις· καὶ ἀπὸ τοῦδε αὐτο
καὶ τὰ ἄλλα, κομπάζων περὶ τοῦ Μ
θριδάτου, καὶ ἐς μέγα ἐπαίρων,
φιλίαν ὑπηγάγετο· τά τε χρήμ
τα αὐτοῖς τὰ ἱερὰ ἔπεμπεν ἐκ Δ
λου, δι' Ἀριστίωνος, ἀνδρὸς
θηναίου, συμπέμψας φυλακὴν
χρημάτων ἐς δισχιλίους ἄνδρας·
Ἀριστίων συγχρώμενος, ἐτυράν
σε τῆς πατρίδος, καὶ τῶν Ἀθηνα
τοὺς μὲν εὐθὺς ἔκτεινεν, ὡς ῥωμα
ζοντας, τοὺς δ' ἀνέπεμψεν ἐς Μ
θριδάτην· καὶ ταῦτα μέντοι σοφ
τὴν Ἐπικούρειον ἠσκηκώς. ἀλλὰ
οὐχ ὅδε μόνος Ἀθήνησιν,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…ιτίας ἔτι περὶ τούτου, καὶ ὅσοι τῷ
…κτίᾳ συμφιλοσοφοῦντες ἐτυράν-
…νων, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ, τῶν Πυ-
…θαγοριζόντων, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἑλ-
…λάδι, τῶν ἑπτὰ σοφῶν λεγομένων, ὅ-
…ι πραγμάτων ἐλάβοντο, ἐδυνά-
…στευσάν τε καὶ ἐτυράννησαν ὠμότερον
…ἰδιωτικῶν τυράννων· ὥστε καὶ περὶ
…ἄλλων φιλοσόφων ἀπορίαν ποιῆσαι
…ὕποπτον, εἴτε δι' ἀρετὴν εἴτε πε-
…ς καὶ ἀπραξίας τὴν σοφίαν ἔθεν-
…παραμύθιον. ὧν γε νῦν πολλοὶ
…ιωτεύοντες καὶ πενόμενοι, καὶ τὴν
…αγκαίαν ἐκ τῶνδε σοφίαν περι-
…μενοι, τοῖς πλουτοῦσιν ἢ ἄρχου-
…λοιδοροῦνται πικρῶς, οὐχ ὑπερο-
…ίαν πλούτου καὶ ἀρχῆς δόξαν σφί-
…ν μᾶλλον ἢ ζηλοτυπίας ἐς αὐτοὺς
…φέροντες. ὑπερφρονοῦσι δ' αὐτῶν
…βλασφημούμενοι πολὺ σοφώτε-
…ρ. ταῦτα μὲν οὖν ἡγήσαιτό ἄν τις ἐς
…ιστίωνα τὸν φιλόσοφον εἰρημένα,
…υτὸν αἴτιον τῆς ἐσβολῆς τῶν λόγων γε-
…μενον. Ἀρχελάῳ δ' Ἀχαιοὶ καὶ
…κωνες προσετίθεντο, καὶ Βοιωτία
…ᾶσα, χωρίς γε Θεσπιέων, οὓς περι-
…θήμενος ἐπολιόρκει.

Τοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου Μητροφά-
…ς ὑποπεμφθεὶς ὑπὸ Μιθριδάτου
…εθ' ἑτέρας στρατιᾶς, Εὔβοιαν καὶ
…ημητριάδα καὶ Μαγνησίαν, οὐκ
…δεχομένας τὰ Μιθριδάτεια, ἐλῃ-
…ετο· καὶ Βρύττιος ἐκ Μακεδονίας
…πελθὼν σὺν ὀλίγῳ στρατῷ, διεναυ-
…άχησέ τε αὐτῷ, καὶ καταποντώσας
…πλοῖον καὶ ἡμιολίαν, ἔκτεινε πάν-
…ας τοὺς ἐν αὐτοῖς, ἐφορῶντος τοῦ
…ητροφάνους. ὁ δὲ, καταπλαγεὶς
…φευγε, καὶ αὐτὸν οὐρίῳ ἀνέμῳ χρώ-
…μενον ὁ Βρύττιος οὐ καταλαβὼν,

nis, nec ante hunc Critias, cum ſuæ philoſophiæ ſociis exercuerunt tyrannidem: verùm etiam in Italia Pythagoræ ſectatores, & in reliqua Græcia qui ſeptem ſapientes dicuntur, quotquot tractarunt rempubl. ſævius quàm idiotæ abuſi ſunt tyrannidis potentia. Unde & de ceteris philoſophis meritò ſuſpectis dubitatum eſt, virtutiſne ſtudio, an in paupertatis otiíque ſolatium, ſectarentur ſapientiam: quando hodiéque multi privatam ac inopem vitam degentes, & huic neceſſitati prætexentes ſapientiam, in divites ac magiſtratus amarulentis convitiis debacchentur, non tam contemptu divitiarum honorúmque, ut videtur, quàm quòd hæc aliis invideant. Sed multo ſapientiores ſunt, qui contemnunt ipſorum convitia. Hæc in Ariſtionem dicta ſint, qui nos in hanc digreſſiunculam induxit. Ceterùm Archelaus etiam Achæos, Lacedæmonios Bœotóſque omnes ſibi adjunxit, exceptis Theſpienſibus, quos obſidione cinctos oppugnabat.

Epicureus philoſophus.

Critias, Pythagoræ ſectatores, & ſeptem ſapientes, abuſi tyrannidis potentia.

Theſpienſium oppugnatio.

Eodem tempore Metrophanes ſubmiſſus à Mithridate cum alia manu militum, Eubœam & agros Demetriadis Magneſiæque, quæ civitates à factione regia abhorrebant, populabatur: quem Bryttius aggreſſus è Macedonia, cum exiguis copiis navali pugna certavit, demerſaque una nave magna & una hemiolia, omnes ſocios navales qui in eis fuerant, occidit, inſpectante Metrophane. Ille territus fugit, & quia ſecundo vento navigantem Bryttius aſſequi

Metrophanes.

Bryttius.

ſequi non poterat, Sciathum expugnavit, quæ prædonum
190 barbarorum erat receptaculum: quos in poteſtatem redactos, ſervos in crucem egit, liberos mulctavit abſciſſis manibus. Inde Bœotiam petiit, auctuſque aliis mille partim equitibus partim peditibus, è Macedonia profectis, circa Chæroneam cum Ariſtione & Archelao per continuum triduum dubio Marte conflictatus eſt: ſed poſtquam ad hoſtes ſupervenerunt Lacedæmoniorum & Achæorum auxilia, ratus ſe jam imparem, caſtra movit ad Piræeum: quem & ipſum poſt Archelaus claſſe occupavit.

De prædonibus ſupplicium.

Sylla ad Mithridaticum bellum proficiſcitur.

At Sylla, cui Mithridaticum bellum ſenatus demandaverat, tunc primùm ex Italia cum quinque legionibus & cohortibus aliſque aliquot tranſvectus in Græciam, mox pecunias & auxilia commeatuſque accerſivit ex Ætolia & Theſſalia: ubi verò ſatis paratus viſus eſt, contra Archelaum tranſivit in Atticam. In quo itinere defecit ad eum pene tota Bœotia, & magnæ illæ Thebæ, quæ prius magna levitate animi Romanis Mithridatem prætulerant: tunc verò antequam virium periculum facerent, rurſum ad Syllam deſciſcebant ab Archelao. Dux Romanus poſtquam attigit Atticam, miſſa parte copiarum ad oppugnandum in urbe Ariſtionem, ipſe recta Piræeum petit, ubi Archelaus intra muros ſe receperat: quorum altitudo erat fermè quadraginta

Thebanorum levitas.

Σκίαθον ἐξεῖλεν, ἣ τῆς λείας τοῖς βαρβάροις ταμιεῖον ἦν· καὶ δούλους τινὰς αὐτῶν ἐκρέμασε, καὶ ἐλευθέρων ἀπέτεμε τὰς χεῖρας. ἐπὶ τ[ὴν] Βοιωτίαν τραπεὶς, ἑτέρων οἱ χιλίω[ν] ἱππέων τε πεζῶν ἐκ Μακεδονίας ἐ[πε]λθόντων, ἀμφὶ Χαιρώνειαν Ἀ[ρι]στίωνι καὶ Ἀρχελάῳ τρισὶν ἡμέραι[ς] συνεπλέκετο, ἴσου τε ἀγχωμάλο[υ] παρ᾽ ὅλον τὸν ἀγῶνα τοῦ ἔργου γιγνομένου. Λακώνων δὲ καὶ Ἀχαιῶν ἐ[ς] συμμαχίαν Ἀρχελάῳ καὶ Ἀριστί[ω]νι προσιόντων, ὁ Βρύττιος ἅπασι ὁμοῦ γιγνομένοις οὐχ ἡγούμενος ἀξιόμαχος ἔτι ἔσεσθαι, ἀνεζεύγνυεν ἐ[ς] τὸν Πειραιᾶ. μέχρι καὶ τοῦδε Ἀρχέλαος ἐπιπλεύσας κατέσχε.

Σύλλας δ᾽ ὁ τοῦ Μιθριδατείου πολέμου στρατηγὸς ὑπὸ Ῥωμαίων αἱρεθεὶς εἶναι, τότε πρῶτον ἐξ Ἰταλίας σὺν τέλεσι πέντε καὶ σπείραις τισὶ καὶ ἴλαις ἐς τὴν Ἑλλάδα περαιωθεὶς, χρήματα μὲν αὐτίκα καὶ συμμάχους καὶ ἀγορὰς ἔκ τε Αἰτωλίας καὶ Θεσσαλίας συνέλεγεν· ὡ[ς] δ᾽ ἀποχρώντως ἔχειν ἐδόκει, διέβαινεν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐπὶ τὸν Ἀρχέλαον. παροδεύοντι δ᾽ αὐτῷ Βοιωτία τε ἀθρόως μετεχώρει, χωρὶ[ς] ὀλίγων, καὶ τὸ μέγα ἄστυ αἱ Θῆβαι μάλα κούφως ἀντὶ Ῥωμαίων ἑ[λ]όμενοι τὰ Μιθριδάτεια, ὀξύτερο[ν] ἔτι, πρὶν ἐς πεῖραν ἐλθεῖν, ἀπ᾽ Ἀρχελάου πρὸς Σύλλαν μετετίθεντ[ο]. ὁ δ᾽ ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἐχώρει, κα[ὶ] μέρος τι στρατοῦ ἐς τὸ ἄστυ περιπέμψας Ἀριστίωνα πολιορκεῖν, αὐτὸς, ἔνθαπερ ἦν Ἀρχέλαος, ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ κατῆλθεν, κατακεκλεισμένων ἐς τὰ τείχη τῶν πολεμίων. ὕψος δ᾽ ἦν τὰ τείχη πήχεων τεσσαράκοντα μάλιστα, καὶ εἴργαστο ἐκ λίθ[ων]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

...θυ μεγάλου τε καὶ τετραγώνου.
...ρίκλειον ἔργον, ὅτε τοῖς Ἀθη-
...οις ἐπὶ Πελοποννησίους στρατη-
...ῖν, καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης τῷ
...ιραιεῖ πιθέμενος, μάλλον αὐτὸν
...ρατύνατο. Σύλλας δὲ καὶ τοιοῖσδε
... τοῖς τείχεσιν εὐθὺς ἐπῆγε τὰς
...μακας· καὶ πολλὰ μὲν ἔδρα, πολ-
... δ' ἀντέπασχεν, ἰσχυρῶς τῶν Καπ-
...δοκῶν αὐτὸν ἀμυνομένων, ἕς τε
...μενων ἐς Ἐλευσῖνα καὶ Μέγαρα ἀ-
...ώρει· καὶ μηχανὰς ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ
...υνεπήγνυτο, καὶ χῶμα αὐτῷ πρoσ-
...ιῶ ἐπενόει. τέχναι μὲν δὴ καὶ πα-
...σκευὴ πᾶσα αὐτῷ, καὶ σίδηρος,
...καταπέλται, καὶ εἴ τι τοιουτότρο-
...ν ἄλλο, ἐκ Θηβῶν ἐκομίζετο. ὕ-
...ιω δὲ τὴν Ἀκαδημίας ἔκοπτε, καὶ
...χανὰς εἰργάζετο μεγίστας· τά τε
...ακρὰ σκέλη καθῄρει, λίθους καὶ
...λα καὶ γῆν ἐς τὸ χῶμα μεταβάλ-
...ιν. δύο δ' ἐκ τοῦ Πειραιῶς Ἀττι-
...ὶ θεράποντες, αἱρούμενοι τὰ Ῥω-
...κίων, ἢ σφίσιν αὐτοῖς καταφυ-
...ώ, εἴ τι γίγνοιτο, προορώμενοι,
...οσοῖς ἐκ μολίβδου πεποιημένοις
...γράφοντες ἀεὶ τὸ γιγνόμενον, ἐς
...ὺς Ῥωμαίους ἠφίεσαν ἀπὸ σφεν-
...ης. καὶ τοῦδε γιγνομένου τε συνε-
...ῶς, καὶ ἐς γνῶσιν ἐλθόντος, Σύλ-
...ς τοῖς ἐσφενδονημένοις προσέχων,
...ρε γεγραμμένον ὅτι τῆς ἐπιούσης ἐκ
...ετώπου πεζοὶ κατὰ τοὺς ἐργαζομένους
...κδραμοῦνται, καὶ ἱππεῖς ἑκατέρω-
...ν ἐς τὰ πλάγια Ῥωμαίων ἐμβα-
...οῦσι· κρύψας οὖν τινὰ στρατιὰν ἀ-
...οχρῶσαν, ὡς ἐγίνετο τῶν πολεμίων
... ἐκδρομή, δόξασα δὴ μάλιστα αἰ-
...νίδιος εἶναι, ὅδε αἰφνιδιώτερον
...υτοῖς τοὺς κεκρυμμένους ἐπαφεὶς,
...κτεινε πολλοὺς, καὶ ἐς τὴν θάλασ-
...σαν ἑτέρους περιέωσε. καὶ τοῦτο μὲν τῆς πείρας ἐκείνης τέλος ἦν. αἱρουμένοις δὲ

cubitorum: opus Periclis, ſaxo — *Periclis opus.*
quadrato extructum, bello Pelo-
ponneſiaco, quando tota ſpe vi-
ctoriæ in hoc portu collocata,
munitiſſimum eum reddidit. Syl-
la nihil deterritus altitudine, ſta-
tim ſcalas adhibuit: & illatis ac-
ceptíſque multis vulneribus, re-
giis fortiter propugnantibus,
tandem feſſus, retroceſſit ad E-
leuſinem & Megara: ubi machi-
nas compingebat ut Piræeum — *Piræei oppugnatio.*
oppugnaret aggeribus. Ad hoc
opus artifices & omnis appara-
tus, ferrum, catapultæ, ceterá-
que hujuſmodi, Thebis peteban-
tur: materia cædebatur in Acade- 191
mia ad ingentes machinas: & illi — *Academia.*
longi muri quibus hic portus urbi
jungebatur, exemptis trabibus &
lapidibus vertebantur in aggeres.
Erant duo ſervi Athenienſes in — *Duo ſervi Athenienſes ſuorum conſilia Romanis produnt.*
Piræeo, qui, ſive factioni Roma-
næ dediti, ſive ſuæ saluti, ſiquid
ſecus accideret, proſpicientes,
glandibus plumbeis inſcribebant
quæ intus fierent, quas fundis ad
Romanos emittebant. id quum
continuè facerent, Sylla rem co-
gnitam diligentius obſervans, in-
venit ſcriptum, craſtina die pedi-
tes erupturos à fronte in opera-
rios, equites per latera invaſuros
Romanum exercitum: itaque
abdita idonea manu militum,
procurrentes è portis improviſos
ut putabant, ipſe magis improvi-
ſus adortus multos occidit, reli-
quos in mare compulit. Et hic
quidem conatus talem exitum
habuit. Ceterùm, quum aggeres

 in al-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

in altum ſurgerent, Archelaus turres ex adverſo excitabat, inſtructas miſſilibus: accitíſque copiis è Chalcide & aliis inſulis, etiam remiges armabat, quaſi de ſumma rerum periclitans: atque ita jam antè numero ſuperans, etiam acceſſione hac auctus eſt. Inſequenti nocte poſt ſecundam vigiliam cum facibus erumpens, incendit alteram teſtudinem unà cum ſuis machinis: Sylla verò intra decimum diem paravit alias, & in priorum locum ſubſtituit: quibus Archelaus turrim in ea muri parte oppoſuit. Quúmque appuliſſet eò Dromichetes à Mithridate miſſus cum novis ſupplementis, univerſas copias produxit in aciem: quibus funditores intermiſcuit & ſagittarios, atque ita proximè muros conſtitit ut etiam mœniorum cuſtodes hoſtem poſſent telis eminus attingere: circa portas alii cum facibus ſignum erumpendi expectabant. ibi diu Marte dubio certatum eſt, nunc his nunc illis cedentibus. Primùm barbari fugerunt, ſed mox ab Archelao coacti ſunt ſiſtere gradum, & reverti in prælium: quod maximè Romanos terruit, ut & ipſi fugerent, donec Murena occurrens vertit eos in hoſtem denuo. Alia quoque manus à lignatione revertens, & cum his notati ignominia, quum viderent fervere certamen, magno impetu invaſerunt Mithridatis aciem, donec cæſis fermè duobus millibus, reliqui compulſi ſunt intra mœnia. quos dum Archelaus conatur f

Dromichetes. (margin, beside "appuliſſet eò Dromichetes")

192 (margin, beside "prælium: quod maximè Romanos")

Murena. (margin, beside "donec Murena occurrens")

ἐπὶ μέγα ἄνω τοῖς χώμασι πύργους
Ἀρχέλαος ἀντεμηχανᾶτο, καὶ πλέ
στα ἐπ' αὐτοῖς ὄργανα ἐτίθει· τὰς
δυνάμεις ἐκ Χαλκηδόνος καὶ τῶν ἄ
λων νήσων μετεπέμπετο, καὶ τοὺς
ρέτας καθώπλιζεν, ὡς ὄντος οἱ
κινδύνου περὶ τῶν ὅλων. ἐγίγνετο μ
δή, πλείων οὖσα τῆς Σύλλα στρατιᾶ
ἡ Ἀρχελάου, καὶ ἐκ τῶνδε πο
πλείων. νυκτὸς δὲ μέσης ὁ μὲν Ἀ
χέλαος, ἐκθορὼν μετὰ λαμπτήρω
ἐνέπρησε τὴν ἑτέραν τῶν χελωνῶ
καὶ τὰ ἐπ' αὐτῇ μηχανήματα·
μέραις δὲ δέκα μάλιστα ἄλλας ἐ
γασάμενος, ἐπέστησεν αὖθις ἐν
καὶ τὰ πρότερα ἦν. καὶ τούτοις
Ἀρχέλαος πύργον ἀνθίστη κατὰ
τεῖχος. καταπλευσάσης δ' αὐτ
παρὰ Μιθριδάτου στρατιᾶς ἑτέρα
ἧς ἡγεῖτο Δρομιχέτης, ἐξῆγεν
πάντας ἐς μάχην. ἀναμίξας δ' ἀ
τοῖς σφενδονήταις καὶ τοξόταις, ὑπ
τὸ τεῖχος αὐτῷ παρέταττεν, ἵ
καὶ οἱ τειχοφύλακες ἐφικνοῖντο τῶν π
λεμίων· ἕτεροι δ' ὑπὸ ταῖς πύλα
αὐτῷ πυρφόροι καιρὸν ἐκδρομ
ἐπετήρουν. ἀγχωμάλου δ' ἐς πο
τῆς μάχης οὔσης, ἐνέκλινον ἑκάτερ
παρὰ μέρος. πρότερον μὲν οἱ βάρβα
ροι, μέχρις Ἀρχέλαος αὐτοὺς ἐπ
γων, ἐπανήγαγεν ἐς τὴν μάχη
ᾧ δὴ καὶ μάλιστα καταπλαγέντες
Ῥωμαῖοι, μετ' αὐτοὺς ἔφευγο
ἔστε καὶ τούσδε Μουρήνας ὑπαντή
σας ἐπέστρεφεν. ἄλλο δ' ἀπὸ ξυλεία
τέλος ἐπανιόν, καὶ σὺν αὐτοῖς
ἄτιμοι σπουδῇ τὸν ἀγῶνα ὁρῶντες
ἐπέπιπτον τοῖς Μιθριδατείοις μά
λα καρτερῶς· μέχρι κτεῖναι μὲν αὐ
τῶν ἐς δισχιλίους, τοὺς δὲ λοιποὺς
τὰ τείχη συνελάσαι. Ἀρχέλαος

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

...ὺς ἐπιςρέφων αὐτὰς, καὶ τῷ ἀ- ...διὰ τὴν προθυμίαν ἐς πολὺ ...γμένων, καὶ ἀποκλεισθεὶς, ἀνι- ...ετο διὰ καλωδίων.

Ὁ δὲ Σύλλας τοὺς μὲν ἀτίμους, ...φανῶς ἀγωνισαμένους, ἐξέλυσε ...τιμίας, τοὺς δ' ἄλλους ἐδωρήσα- ...πολλοῖς. καὶ χειμῶνος ἐπιόντος ..., ςρατόπεδον ἐν Ἐλευσῖνι θέ- ...ος, τάφρον ἄνωθεν ἐπὶ θάλατ- ...ἔτεμνε βαθεῖαν, ὡς μὴ τοὺς πο- ...ὺς ἱππέας εὐμαρῶς ἐπιτρέχειν ...καὶ τάδε αὐτῷ πονουμένῳ καθ' ἑ- ...ην ἡμέραν ἐγίγνοντο τινὲς ἀγῶ- ... οἱ μὲν, ἀμφὶ τὴν τάφρον, οἱ ... παρὰ τοῖς τείχεσιν, ἐπεξιόντων ...ινὰ τῶν πολεμίων, καὶ λίθοις καὶ ...εσι καὶ μολιβδαίναις χρωμένων. ...ὲ Σύλλας νεῶν δεόμενος, μετε- ...ψατο μὲν ἐκ Ῥόδου· καὶ Ῥοδίων ...υνηθέντων διαπλεῦσαι, θαλασ- ...ρατοῦντος τοῦ Μιθριδάτου, Λεύ- ...ολλον, ἄνδρα Ῥωμαῖον, περιφα- ..., καὶ τοῦδε τοῦ πολέμου ςρατηγὸν ...Σύλλα γενόμενον, ἐκέλευσεν ἐς ...λεξάνδρειαν καὶ Συρίαν λαθόντα ...απλεῦσαι· παρά τε τῶν βασιλέων ...πόλεων ὅσαι ναυτικαὶ, ςόλον π- ...αγείραντα, τὸ Ῥοδίων ναυτικὸν ...ραπέμψαι. ὁ μὲν δὴ, πολεμίας ...ης τῆς θαλάσσης, οὐδὲν ἐνδοιάσας ...κελήτιον ἀνέβη, καὶ ναῦς ἐκ νεῶν, ...λάθοι, διαμείβων, ἐπ' Ἀλε- ...νδρειαν ἐφέρετο. οἱ δὲ προδιδόντες, ...ὸ τῶν τειχῶν μολύβδοις πάλιν ἐγ- ...άψαντες ὅτι, πέμψει τῆσδε τῆς νυ- ...ὸς Ἀρχέλαος ἐς τὸ τῶν Ἀθηναίων ...υ λιμῷ πιεζόμενον πυροὺς ὑπὸ ...ρατιωτῶν φερομένους, ἐσφενδόνη- ...αν· καὶ ὁ Σύλλας ἐνεδρεύσας, ἐκρά- ...ησε τοῦ τε σίτου καὶ τῶν φερόντων. τῆς δ' ...ὐτῆς ἡμέρας αὐτῷ καὶ Μουνάτιος

ſtere, præ contentione moratus diutius, ita ut excluderetur, fune ſubductus eſt.

Archelaus fune ſubductus in urbem.

Sylla ignominioſos ob operam tunc egregiè navatam abſolvit, ceteros ornavit donis militaribus. Et jam hyems appetebat quum ad Eleuſinem caſtra metatus, foſſam à montibus ad mare profundam deduxit, ne facilè incurſaretur ab equitatu hoſtium: huic operi quotidianæ velitationes interveniebant, nunc à foſſa nunc à muro, his vel illis procurrentibus, & ſaxis, telis, glandibúſque ſe invicem inceſſentibus. Sylla navibus indigens, Rhodum miſit qui eas accerſerent. Rhodii, quum non poſſent mare trajicere, impeditum vagantibus Mithridatis claſſibus, Lucullum, virum inter Romanos illluſtrem, unum ex legatis Syllæ, juſſerunt clam navigare in Syriam & Alexandriam, collectíſque navibus à regibus, & civitatibus quæ exercerent rem nauticam, claſſem aliquam ad Rhodiam adjungere: is nihil infeſtum mare veritus aſcendit naviculam actuariam, mutatíſque ſubinde navigiis, quo magis falleret, petebat Alexandriam. Proditores autem rurſum è mœnibus jaculabantur glandes inſcriptas, Archelaum proxima nocte miſſurum Athenas, fame laborantes, frumentum impoſitum humeris militum: quos Sylla exceptos inſidiis unà cum frumento in ſuam poteſtatem redegit. Eadem die Munatius etiam, circa Chal-

Ignominioſi pœna abſoluti à Sylla.

Lucullus, vir inter Romanos illuſtris, Syllæ legatus.

Frumentum, humeris militum impoſitum, Athenas mittitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Chalcidem, Neoptolemum, alterum è collegis ducibus, ſauciavit & M. D. interfecit, vivos verò etiam plures cepit. Nec multo
193 pòſt dormientibus adhuc cuſtodibus, Romani è proximis machinis ſcalas injecerunt in Piræei mœnia, quibus ſuperatis interſecerunt cuſtodes proximos: quo caſu attoniti barbari quidam, ſtatim è muris deſiliebant, rati jam in totum occupatos ab hoſtibus, alii verſi ad vim, interfecerunt ducem eorum qui aſcenderant, reliquos exegerunt præcipites: nec defuerunt qui eruptione per portam facta incendiſſent alteram Romanarum turrium, ni Sylla è caſtris occurrens, continuata per eam noctem ſequentémque diem pugna, ſervaſſet eam labore maximo. Ita demum barbari repreſſi ſunt. Archelaus aliam magnam turrim ex adverſo Romanæ excitavit in muro: quo facto ſine intermiſſione telis ſe invicem infeſtabant, donec Sylla excuſſis ſimul è catapultis globis viginti plumbeis graviſſimis, multos peremit, & Archelai turrim ita concuſſit, ut fatiſcens ſtatim ruinæ metu reduceretur poſt mœnia. Et quum in dies magis ac magis fame laboraretur Athenis, rurſum glandes indicabant mittenda noctu in urbem cibaria: tum Archelaus ſuſpicatus eſſe qui frumentorum importationem prodant, eodem tempore quo frumentum miſſum eſt, quoſdam ad portas præſtò eſſe juſſit cum facibus,

Catapultæ. Globi plumbei.

περὶ Χαλκίδα Νεοπτόλεμον ἕτερ
στρατηγὸν κατατρώσας, ἔκτεινε ἐς
χιλίους καὶ πεντακοσίους, ἔλαβε δὲ αἰ-
χμαλώτους ἔτι πλείονας. οὐ πολ
ὕστερον ἐν τῷ Πειραιεῖ νυκτὸς ἔτι κ
μωμένων τῶν τειχοφυλάκων, Ῥ
μαῖοι, διὰ τῶν ἐγγὺς μηχανῶν κ
μακας ἐπενεγκόντες ἐπὶ τὸ τεῖχ
ἐπέβησαν, καὶ τοὺς φύλακας τοὺς
γὺς ἔκτειναν. ἐφ' ᾧ τῶν βαρβάρω
μὲν εὐθὺς ἀπεπήδων ἐς τὸν Πειραι
τὸ τεῖχος καταλιπόντες, ὡς εἰλη-
μένον ἅπαν· οἱ δ' ἐς ἀλκὴν τ
πέντες, ἔκτεινάν τε τὸν ἡγεμόνα
ἐπιβάντων, καὶ τοὺς λοιποὺς ἐ
κατεκρήμνισαν. οἱ δὲ, καὶ διὰ τ
πυλῶν ἐκδραμόντες, ὀλίγου τὸν
τερον τῶν Ῥωμαίων πύργων ἐνέπρ
σαν· εἰ μὴ Σύλλας ἐπιδραμὼν ἀ
τοῦ στρατοπέδου, νυκτός τε ὅλης κ
δι' ἡμέρας ἐπιπόνως ἀγωνισάμενο
περιέσωσε. καὶ τότε μὲν ὑπεχώρουν
βάρβαροι. τοῦ δ' Ἀρχελάου πύργ
ἕτερον μέγαν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀντικρ
τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πύργου στήσαντος,
πυργομάχουν πρὸς ἀλλήλους, ἑκα
τέρωθεν πυκνὰ καὶ θαμινὰ πάντα ἀ
φιέντες· ἕως ὁ Σύλλας ἐκ καταπελ
τῶν ἀνὰ εἴκοσιν ὁμοῦ μολιβδαίνα
βαρυτάτας ἀφιέντων, ἔκτεινε πολ
λοὺς, καὶ τὸν πύργον Ἀρχελάου κατ
σεισε, καὶ δυσάρμοστον ἐποίησεν, ὡ
εὐθὺς αὐτὸν ὑπὸ Ἀρχελάου διὰ δέο
ὀπίσω κατὰ τεῖχος ὑπαχθῆναι. πιε-
ζομένων δ' ἔτι μᾶλλον ὑπὸ λιμοῦ τ
ἐν ἄστει, πεσσοὶ πάλιν ἐμήνυον ὅτι
πέμψει νυκτὸς ἐς τὸ ἄστυ τροφάς.
καὶ ὁ Ἀρχέλαος ὑπονοῶν τι περὶ τὸν
σῖτον γίνεσθαι μήνυμα καὶ προδο-
σίαν, ἅμα τὸν σῖτον ἔπεμπε, καὶ
τινὰς ἐφίστη ταῖς πύλαις, μετὰ πυ-

ρὰς

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…ς ἐς τοὺς Ῥωμαίους ἐκδεξαμένους, εἰ Σύλλας γίγνοιτο περὶ τὸν σῖτον. καὶ συνέπεσεν ἄμφω, Σύλλαν μὲν, ἑλεῖν τοὺς σιταγωγοῦντας, …χέλαον δ' ἐμπρῆσαι τινὰ τῶν μηχανημάτων. τοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου …ὶ Ἀρκαθίας ὁ Μιθριδάτου υἱὸς …εθ' ἑτέρας στρατιᾶς ἐς Μακεδονίαν ἐμβαλὼν, οὐ δυσχερῶς ὀλίγων …ῶν ὄντων ἐκεῖ Ῥωμαίων ἐκράτη…, καὶ Μακεδονίαν πᾶσαν ὑπηγάγετο, καὶ σατράπαις ἐπιτρέψας, …υτὸς ἐπὶ τὸν Σύλλαν ἐχώρει, μέ…ει νοσήσας περὶ τὸ Τίδαιον ἐτελεύτησεν. ἐν δὲ τῇ Ἀττικῇ, τοῦ …ἄστυ, πονουμένου σφόδρα ὑπὸ λιμοῦ, πολλὰ ὁ Σύλλας ἐπετείχιζε …ρούρια, τοῦ μὴ διαδιδράσκειν, …λ' ἐμμένοντας, ὑπὸ τοῦ πλήθους …άλλον ἐνοχλεῖσθαι. τοῦ δὲ Πειραιεῖ …ὸ χῶμα εἰς ὕψος ἐγείρας, τὰ …ηχανήματα ἐπῆγεν· Ἀρχελάου δὲ …ὸ χῶμα ὑπορύττοντος, καὶ τὴν …ῆν ὑποφέροντός τε καὶ ἐς πολὺ διαλανθάνοντος, τὸ χῶμα ὑφί…ανεν ἄμφω. καὶ ταχείας αἰσθήσεως …νομένης, οἱ Ῥωμαῖοι τὰ μηχανήματα ὑφεῖλκον, καὶ τὸ χῶμα ἀνεπλήρουν. τοῦ δ' αὐτοῦ τρόπου καὶ …ὐτοὶ τὴν γῆν ἐς τὰ τείχη τεκμαιρόμενοι διώρυττον, ἀλλήλοις τε συμπίπτοντες κάτω ξίφεσιν καὶ δόρασιν …κ χειρὸς, ὡς δυνατὸν ἦν ἐν σκότῳ, διεμάχοντο.

Ὁ μὲν δὲ τοῦτα ἐγίγνετο, καὶ ὁ Σύλλας ἀπὸ τῶν χωμάτων μηχανήμασι πολλοῖς τὸ τεῖχος ἐκεροκόπει· μέχρι μέρος αὐτοῦ καταβαλὼν, καὶ τὸν πλησιάζοντα πύργον ἐπειγόμενος ἐμπρῆσαι, πολλὰ μὲν ἠφίει πυρφόρα τοξεύματα ἐς αὐτὸν, τοὺς δὲ εὐτολμοτάτους ἔπεμπεν ἐπὶ κλιμάκων. σπουδῆς δὲ πολλῆς γιγνομένης ἑκατέρωθεν, ὅ, τε πύργος ἐνεπίμπρατο· καὶ μέρος τι τοῦ τείχους ὀλίγον ὁ

excurſuros in Romanos quamprimum Sylla frumentatores invaderet: & accidit ut & Sylla frumentatores caperet, & Archelaus incenderet aliquot machinas. Eodem tempore Arcathias, Mithridatis filius, cum exercitu alio Macedoniam ingreſſus, paucos Romanos præſidio provinciæ relictos profligavit, ſubactáque tota Macedonia & in ſatrapias diviſa, ipſe contra Syllam profectus in itinere circa Tidæum morbo prægravante obiit. Romanus imperator Athenas vehementer fame preſſas multis caſtellis circumdedit, nequis ex urbe aufugeret, utque in tanta turba fames fieret gravior. Piræeum deinde ex altis aggeribus oppugnabat machinis. hi ab Archelao diu cuniculis clàm ſuffoſſi, tandem ſubſidentes prodiderunt rem: Romani verò maturè ſubductis machinis eos repleverunt, móxque ipſi eodem modo cuniculos egerunt ſub mœnia: coeuntibúſque foveis, ſubterranea pugna inter foſſores commiſſa eſt, quantum fieri potuit in tenebris.

Tidæum. Arcathiæ interitus.

194

Subterranea pugna inter foſſores.

Interea multo magis ex aggeribus arietes tundebant mœnia, donec diruta muri parte Sylla in proximam turrim ignes jaculatus eſt ut eam incenderet: ſimúlque audaciſſimum quenque juſſit per ſcalas aſcendere: utriſque autem egregiè functis officio turris incenſa eſt, & muri pars expugnata munitáque præ-

ſidio: ſimúlque muri pars ſuffoſ-
ſa & ſuffulta ſubter fundamenta
trabibus, mox pice, ſtuppa ſul-
furéque ſubditis, & incenſis,
nunc hîc, nunc illic ruebat unà
cum propugnatoribus. Quæ
tanta támque improviſa clades
maximè cuſtodes murorum ter-
ruit, dum pro ſe quiſque tre-
pidat, quaſi jam jam obteren-
dus ruina ſimili: quapropter
in tam ſuſpectis locis pendentes
glomerabantur præ timore,
de ſalute ſua magis ſoliciti,
quàm intenti arcendis hoſti-
bus. Nec Sylla urgere deſtitit,
Piræei acris oppugnatio. feſſis oppugnatoribus recentes
ſemper ſufficiens, hortator con-
tinuus, minas miſcens preci-
bus, clamitans in hoc brevi cer-
tamine ſitam omnem victoriam.
Ducis ab utraque parte virtus & fortitudo. Nec ſegnius Archelaus ei ſe op-
ponebat cum recentibus, amo-
tis quos timor parum utiles red-
diderat: & ipſe pariter conten-
tionem redintegrans, urgens ad-
hortánſque univerſos, durarent
pauliſper, mox in tuto ſalutem
habituri. Ita magna utrinque a-
lacritate in certamen reditum
eſt, ruentibus in ferrum pari-
ter & cadentibus: donec Sylla
ſuis jam feſſis receptui cecinit,
miratus eorum fortitudinem.
Archelaus in ruinis noctu ſinuo-
ſas munitiones reparavit: quas
195 mox Sylla tentavit omnibus co-
piis, ratus humidas adhuc & in-
firmas ruituras facilè: ſed tum
quoque fruſtra fatigatus in loço-
rum anguſtiis, & à fronte pariter

Σύλλας καταβαλών, εὐθὺς ἐπέ
φυλακεῖον· τά τε ὑπορωρυγμένα
τείχους θεμέλια, ξύλοις ἀνηρτη-
να, καὶ θείου καὶ στυππίου καὶ πί-
γέμοντα, αὐτίκα πάντα ἐνεπ-
πρήσθη. τῶν δ' ἄλλο παρ' ἄλλο κα-
πιπτε, καὶ τοὺς ὑφεστῶτας αὐ-
συγκατέφερεν. ὅ, τε θόρυβος οὗ-
δὴ μάλιστα, αἰφνίδιος καὶ πολὺς
πάντη τοὺς τειχοφύλακας ἐτάρα-
τεν, ὡς καὶ τὸ ὑπὸ σφίσιν αὐτο-
πεσούμενον. ὅθεν εἰς πάντα συνε-
ἐπιστρεφόμενοι, τήν τε γνώμην
ποπτον εἶχον ὑπὸ τοῦ δέους, καὶ ἀ-
νῶς τοὺς πολεμίους ἀπεμάχοντο.
ὁ Σύλλας αὐτοῖς ὧδε ἔχουσιν ἐπι-
μενος ἀπαύστως, καὶ τῶν ἰδίων τὸ
πονοῦν ἐναλλάσσων, ἑτέρους ἐφ'
ἑτέροις ἀκμῆτας ἐπῆγε σὺν κλίμαξι
καὶ βοῇ καὶ παρακελεύσει προτρέπων
ἅμα, καὶ ἀπειλῶν καὶ παρακαλῶ-
ὡς ἐν τῷδε τῷ βραχεῖ τοῦ παν-
αὐτοῖς κριθησομένου. ἀντεπῆγε δὲ
ὁ Ἀρχέλαος ἑτέρους ἀντὶ τῶν πεπο-
νημένων, ἀνακαινίζων καὶ ὅδε τὸ
ἔργον αἰεί, καὶ παρακαλῶν ἅμα καὶ
ποτνιώμενος ἅπαντας, ὡς ἐν ὀλί-
σφίσιν ἔτι τῆς σωτηρίας οὔσης. πολλ-
δὲ σπουδῆς καὶ προθυμίας ἑκατέρω-
αὖθις ἅπασιν ἐγγινομένης, φερεπ-
νώτατος ἦν· καὶ ὁ φόνος ἴσος κ-
ὅμοιος ἐξ ἑκατέρων· ἕως ὁ Σύλλ-
ἔξωθεν ἐπιών, καὶ μᾶλλόν τι κάμνω-
ἀνεκάλει τῇ σάλπιγγι τὴν στρατιὰ-
καὶ θαυμάσας πολλοὺς ἐπῄνει. ὁ δ'
Ἀρχέλαος αὐτίκα νυκτὸς τὰ πεπτω-
κότα τοῦ τείχους ᾠκοδόμει, μηνοει-
αὐτοῖς πολλὰ περιθεὶς ἔνδοθεν. ὁ
ἔτι νεοκοδομήτοις ὁ Σύλλας αὖθ-
ἐπεχείρει παντὶ τῷ στρατῷ, νομίσα-
ἀσθενῆ καὶ ὑγρὰ ἔτι ὄντα ῥᾳδίως κα-
τρέψειν. κάμνων δὲ ὡς ἐν στενῷ, καὶ βαλλόμενος ἄνωθεν ἔκ τε μετώπ-

τῶν κεραιῶν, ὡς ἐν μηνοειδέσι χω-
οις, τοῦ μὲν ἐπιχειρεῖν ἔτι τοῦ Πει-
ιῶς, πάμπαν ἀπεῖχε τῇ γνώμῃ,
ἐς πολιορκίαν, ὡς λιμῷ παρα-
σόμενος αὐτοὺς, καθίστατο. αἰ-
όμενος δὲ τοὺς ἐν ἄστει μᾶλλόν τι
πιεσμένους, καὶ κτήνη πάντα κα-
θύσαντας, δέρματά τε καὶ βύρ-
ς ἕψοντας, καὶ λιχμωμένους τὸ γι-
όμενον ἐξ αὐτῶν, τινὰς δὲ καὶ τῶν
οθνησκόντων ἁπτομένους· ἐκέ-
λευσε τῷ στρατῷ τὴν πόλιν περιτα-
ρεύειν, ἵνα μηδὲ καθ' ἕνα τις ἐκ-
εύγοι λανθάνων. ὡς δὲ καὶ τοῦτο
είργαστο αὐτῷ, κλίμακας ἐπῆγεν
α, καὶ τὸ τεῖχος διώρυττε. τρο-
ῆς δ' ὡς ἐν ἀσθενέσιν ἀνδράσιν
υτίκα γινομένης, ἐσέπεσεν ἐς τὴν
όλιν· καὶ εὐθὺς ἐν Ἀθήναις σφα-
ὴ πολλὴ ἦν καὶ ἀνηλεής. οὔτε γὰρ ὑ-
οφεύγειν ἐδύναντο, δι' ἀτροφίαν·
τε παιδίων, ἢ γυναικῶν ἔλεος
ν, τοῦ Σύλλα τὸν ἐν ποσὶν ἀναιρεῖν
ελεύοντος, ὑπὸ ὀργῆς, ὡς ἐπὶ
αχείᾳ δὴ καὶ ἐς βαρβάρους ἀλόγῳ
εταβολῇ, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀκράτῳ
ιλονεικίᾳ. ὅθεν οἱ πλείονες, αἰσθα-
όμενοι τοῦ κηρύγματος, ἑαυτοὺς
οῖς σφαγεῦσιν ὑπερρίπτουν ἐς τὸ
ργον. ὀλίγων δ' ἦν ἀσθενὴς ἐς τὴν
ἀκρόπολιν δρόμος· καὶ Ἀριστίων αὐ-
τοῖς συνέφυγεν, ἐμπρήσας τὸ Ὠ-
δεῖον, ἵνα μὴ ἑτοίμοις ξύλοις αὐ-
τίκα ὁ Σύλλας ἔχοι τὴν ἀκρόπολιν
ἐνοχλεῖν. ὁ δ' ἐμπιμπράναι μὲν
τὴν πόλιν ἀπεῖπε, διαρπάσαι δὲ
ἔδωκε τῷ στρατῷ. καὶ ἑτοῖμοι σάρκες
ἀνθρώπων ἐς τροφὴν ἐν πολλοῖς οἰ-
κήμασιν εὑρέθησαν. τῇ δὲ ἑξῆς ὁ
Σύλλας τοὺς μὲν δούλους ἀπέδοτο, τοῖς
δ' ἐλευθέροις, ὅσοι νυκτὸς ἐπιλα-
βούσης οὐκ ἔφθασαν ἀναιρεθῆναι,

ac lateribus telis impetitus, ut inter flexuoſos ſinus, ab oppugnatione Piræei omnino deſtitit, quaſi fame obſeſſos expugnaturus. Quúmque cognoviſſet, in urbe ipſa laborari gravius, abſumptíſque jumentis omnibus, elixari coria, & diſcocta in alimentum verti, nec deeſſe qui non abſtineant à cadaveribus, juſſit milites foſſa urbem circundare, ne vel unus poſſet clam effugere. Quo opere abſoluto, ſcalis ſimul & arietibus oppugnationem urbis aggreſſus eſt: verſíſque ſtatim in fugam hominibus imbellibus, irrupit intra mœnia, replevítque urbem cædibus: nam ne ad fugiendum quidem vires ſupererant, & tanta erat inclementia ut nec ætati parceretur nec ſexui, Sylla obvium quemque ſterni jubente, irato quòd tam citò ſine ulla cauſa defeciſſent ad barbaros, ſibi verò reſtitiſſent tam pertinaciter: ideóque multi audita præconis voce, objiciebant ſe ultro percuſſoribus: pauci curſu infirmo in arcem ferebantur, & in his Ariſtion, incenſo prius Odeo, ne ex ejus trabibus Sylla materiem ad oppugnationem arcis pararet. At ille urbem incendi non paſſus, in prædam conceſſit militi: qui dum ſcrutatur ædes civium, in non unis inventæ ſunt carnes humanæ ad cibi uſum conditæ. Poſtera die Sylla ſervos ſub haſta vendidit: ingenuis, qui, admodum pauci, nocturnam cædem evaſerant, libertatem ſe pronuntiavit concedere:

Sylla deſiſtit ab oppugnatione Piræei.

Fames ingens Athenis.

Sylla nec ætati nec ſexui parcit apud Athenienſes.

Ariſtion fugit in arcem.

Odeum.

Athenæ in prædam militi conceſſæ.

Carnes humanæ ad cibi uſum conditæ, repertæ Athenis.

Servi ſub haſta venditi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

re: jus autem ſuffragiorum & plebiſcitorum abrogare ut hoſtibus: poſteris tamen ipſorum hoc quoque reddere. Atque ita civitas Athenienſis cumulatè calamitatibus oppleta eſt. Arcem verò Sylla obſedit: in quâ Ariſtion & ceteri qui eôdem confugerant, fame ac ſiti expugnati ſunt non multo pòſt. ex his Ariſtionem cum ſuo ſatellitio, quíve magiſtratum aliquem geſſerant, aut quomodocunque à conſtitutionibus Romanorum poſt captam Græciam ordinatis diſceſſerant, affecit ſupplicio: ceteris dedit veniam, legéſque omnibus reddidit eaſdem fermè quas prius à Romanis acceperant: ex arce ablata ſunt auri pondo XL. argenti pondo ſexcenta. Verùm hæc aliquanto poſt in arce acciderunt.

Ariſtion ſupplicio afflictus.

196 Ceterùm Sylla urbe capta longum putavit obſidione Piræeum premere, ſed arietes admovit & miſſilia, magnámque vim eorum qui vineis teſtudinibúſque protecti muros ſuffoderent: depulſiſque multitudine telorum propugnatoribus, diruit partem recentis illius muri, & ob humiditatem infirmi, cujus ſinuoſum tractum diximus. Quod quia prædivinarat Archelaus, interius fecit aliquot ſimiles, ut Sylla nullum finem laboris inveniret, ex alio in alium ſimilem incidens. Nihilominus indeſinenter oppugnabat, diviſis per crebras vices militum operis, circumcurſans & adhortans ad rem gerendam ſtrenuè, & ampliſſi-

πάμπαν ὀλίγοις οὖσι, τὴν ἐ…
ρίαν ἔφη διδόναι, ψῆφον δὲ κ…
ροτονίαν τῶνδε μὲν, ὡς οἱ πεπο…
κότων, ἀφαιρεῖσθαι, τοῖς δ' …
νοις καὶ ταῦτα διδόναι. ὧδε μὲν …
ἔσχον Ἀθῆναι κακῶν. ὁ δὲ Σ…
τῇ μὲν ἀκροπόλει φρουρὰν ἐπέστη…
τὸν Ἀριστίωνα καὶ τοὺς συμπεφο…
τας, λιμῷ καὶ δίψει πιεσθέντας, …
λεν οὐ μετὰ πολύ. καὶ αὐτῶν ὁ Σ…
Ἀριστίωνα μὲν καὶ τοὺς ἐκείνῳ δορ…
ρήσαντας, ἢ ἀρχήν τινα ἄρξαν…
ἢ ὁτιοῦν ἄλλο πράξαντας, πα…
πρότερον ἁλούσης τῆς Ἑλλάδος …
Ῥωμαίων αὐτοῖς διετέτακτο, …
λασε θανάτῳ. τοῖς δὲ ἄλλοις σ…
γνω, καὶ νόμους ἔθηκεν ἅπασιν …
χοῦ τῶν πρόσθεν αὐτοῖς ὑπὸ …
μαίων ὁρισθέντων. συνηνέχθη…
ἐκ τῆς ἀκροπόλεως χρυσίου μὲ…
τεσσαράκοντα λίτρας μάλιστα, …
γύρου δ' ἐς ἑξακοσίας. καὶ τάδε …
ἀμφὶ τὴν ἀκρόπολιν ὀλίγον ὕσ…
ἐγένετο.

Ὁ δὲ Σύλλας αὐτίκα τοῦ ἄσ…
ληφθέντος, οὐ περιμένων ἐπὶ τὸν Π…
ραιᾶ διὰ πολιορκίας ἑξελεῖν, κρ…
ἅμα καὶ βέλη καὶ ἀκόντια ἐπῆγ…
ἄνδρας τε πολλοὺς, οἳ διώρυσ…
ὑπὸ χελώναις τὰ τείχη, καὶ σα…
ρας, οἳ τοὺς ἐπὶ τῶν τειχῶν ἀκο…
ζουσί τε καὶ τοξεύουσι θαμιν…
ἀνέκοπτον· καὶ κατήρειψέ τι τοῦ μ…
νοειδοῦς, ὑγροτέρου καὶ ἀσθενεστέρου …
ὄντος, ἅτε νεοδμήτου. ὑποικοδομ…
δὲ πρότερον τοῦτο Ἀρχελάου, …
προοικοδομήσαντος ἔνδοθεν ὅμο…
πολλὰ, τὸ μὲν ἔργον ἦν τῷ Σύλ…
διηνεκὲς, ἐμπίπτοντι εἰς ἕτερον
μοιον ἐξ ἑτέρου· ὁρμῇ δ' ἀπαύστῳ
στρατοῦ μεταβολῇ πυκνῇ χρώμενος
καὶ προθέων αὐτοὺς, καὶ παρακ…

λα…

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ν ἐπὶ τὸ ἔργον, ὡς ἐν τῷδε ἔτι
πῶ τῆς ὅλης ἐλπίδος καὶ κέρδους τῶν
ϑπεπονημένων ὄντος. οἱ δὲ καὶ
τοὶ τῷ ὄντι σφίσιν ἡγέμενοι τέ-
ος εἶναι πόνων, καὶ ἐς τὸ ἔργον
τὸ, ὡς μέγα δὴ καὶ λαμπρὸν,
ῶνδε τειχῶν κρατῆσαι φιλοτι-
ούμενοι, προσέκειντο βιαίως· μέ-
ι καταπλαγεὶς αὐτῶν τὴν ὀρ-
ὴν ὁ Ἀρχέλαος ὡς μανιώδη καὶ
ογον, ἐξέλιπεν αὐτοῖς τὰ τείχη·
ἐς τι τοῦ Πειραιῶς ἀνέδραμεν ὀ-
ρώτατόν τε καὶ θαλάσσῃ περίκλυ-
· ᾧ ναῦς οὐκ ἔχων ὁ Σύλλας οὐδ'
ιχειρεῖν ἐδύνατο.

Ἐντεῦθεν ὁ μὲν Ἀρχέλαος ἐπὶ
ετταλίαν διὰ Βοιωτῶν ἀνεζεύ-
υε, καὶ συνῆγεν ἐς Θερμοπύλας
λοιπὰ τοῦτε ἰδίου στρατοῦ παν-
ς, ὃν ἔχων ἦλθε, καὶ τοῦ σὺν Δρο-
χαίτῃ παραγεγονότος. συνῆγε
καὶ τὸ σὺν Ἀρκαθίᾳ τῷ παιδὶ τοῦ
ασιλέως, ἐς Μακεδονίαν ἐλθὸν,
ραιφνέστατον δὴ καὶ πλῆρες ὂν, τὸ
μάλιστα, καὶ οὓς αὐτίκα ἄλλους ὁ
ιθριδάτης ἀπέστελλεν. οὐ γὰρ διέ-
πεν ἐπιπέμπων. ὁ μὲν δὴ ταῦτα
ὑπείξει συνῆγεν. ὁ δὲ Σύλλας
Πειραιᾶ, τοῦ ἄστεος μᾶλλον ἐνο-
λήσαντά οἱ, κατενέπρησε, φειδό-
μενος οὔτε τῆς ὁπλοθήκης, οὔτε τῶν
οσοίκων, οὔτε τινὸς ἄλλου τῶν ἀοι-
μων. καὶ μετὰ τοῦτ' ἐπὶ τὸν Ἀρχέ-
λαον ᾔει διὰ τῆς Βοιωτίας καὶ ὁδοῦ. ὡς
ἐπλησίασαν ἀλλήλοις, οἱ μὲν ἐκ
Θερμοπυλῶν ἄρτι μετεχώρουν ἐς
τὴν Φωκίδα, Θρᾷκές τε ὄντες, καὶ
ἀπὸ τοῦ Πόντου Σκύθαι καὶ Καππα-
δόκαι, Βιθυνοί τε καὶ Γαλάται καὶ
Φρύγες, καὶ ὅσα ἄλλα τῷ Μιθρι-
δάτῃ νεόκτητα γένοιτο· πάντες ἐς

mam ſpem præmiorum exhauſto hoc uno labore oſtentans: ipſi quoque milites finem laborum ſibi pollicebantur poſtea, & difficultate operis excitabantur ad laudis cupidinem, inſtantes totis viribus ut ſuperarent talia mœnia: donec territus Archelaus illorum inſana pervicacia, muros deſeruit, & occupavit partem Piræei munitiſſimam, undique cinctam marinis fluctibus: quam Romanus, navibus carens, ne attentare quidem poterat.

Inde Theſſaliam per Bœotos petiit: & circa Thermopylas recolligebat reliquias tum eorum quos ipſe in Græciam adduxerat, tum eorum qui Dromichetæ ductu eôdem venerant: accerſiit & eos qui Arcathiam regis filium in Macedoniam ſecuti fuerant, manum recentiſſimam nullíſque ſupplementis egentem, & recentiorem etiam aliam, quam tum primùm Mithridates ſubmiſerat: nunquam enim ceſſabat mittere. Interea Sylla Piræeum incendit, ubi plus quàm apud urbem laborum exhauſerat, nec armamentario parcens nec navalibus, aut ſi quod aliud opus ibi celebrabatur, deinde contra Archelaum profectus eſt & ipſe per Bœotiam. Jámque propinquanti hoſtes nuper collecti obviam movebant in Phocidem, videlicet Thraces Ponticíque, Scythæ ac Cappadoces, tum Bithyni, Gallogræci Phrygéſque, & alii profecti è novis Mithridatis provinciis, numero in univerſum

Archelaus in Theſſaliam egreditur ut paret nova auxilia.

197

Piræeus incenditur, & nulli præclaro operi parcitur.

Sylla contra Archelaum proficiſcitur.

CXX. M.

CXX. M. quibus multi duces præerant & inſuper Archelaus unus omnibus. Syllam verò ſequebantur Romani & ſocii Latini nominis, & Græcorum Macedonumque quotquot nuper ad ipſum ab Archelao defecerant, aut ſi qua præterea fuere finitimorum auxilia, ne tertiam quidem partem hoſtium numero æquantia. Ubi verò caſtra collata ſunt, Archelaus continuè ſuos producebat faciens pugnandi copiam: Sylla verò cunctabatur, locorum naturam & hoſtium multitudinem circumſpiciens: recedentes deinde ad Chalcidem ſubſecutus, tempus locúmque captabat. Ut verò vidit circa Chæroneam in præruptis caſtrametatos, unde victis nullum patebat effugium, ipſe in proximo occupata lata planicie, mox ſuos produxit, ut Archelaum vel invitum pugnare cogeret, fretus opportunitate loci, expediti ad gradum vel inferendum vel referendum: quum Archelaus ſepiretur rupibus, quæ in certamine non ſinerent exercitum vires in unum conferre, aſpretis interrumpentibus: quòd ſi ſemel in fugam verterentur, eædem rupes erant impeditura. Hac maximè ratione locorum motus, hoſtem invaſit, ne Archelao ſua multitudo proforet: qui nihil tum de pugna cogitans, negligenter caſtra munierat: & non priùs quàm irruentibus Romanis animadverſa iniquitate loci, miſit partem equitatus ad reprimendu eorum impetum: ſed profligatis equitibus, & actis in abrupta, ru

Archelai & Syllæ copiæ numero quàm impares.

Prudentiſſimum Syllæ conſilium.

δυόδεκα μυριάδας ἀνδρῶν. καὶ
τηγοὶ αὐτῶν ἦσαν μὲν κατὰ μέρη
κάστῳ, αὐτοκράτωρ δ' Ἀρχέλα
ἐπὶ πᾶσι. Σύλλας δ' ἦγεν Ἰτ
τας, καὶ Ἑλλήνων ἢ Μακεδόνω
σοι ἄρτι πρὸς αὐτὸν ἀπὸ Ἀρχε
μετετίθεντο, εἰ ἔτι ἄλλο περίο
οὐδὲ τριτημόριον τὰ πάντα τῶν
λεμίων. ἀντικαθιστάντες δ' ἀλλή
ὁ μὲν Ἀρχέλαος ἐξέτασσεν, ἐς
χην αἰεὶ προκαλούμενος· ὁ δὲ
λας ἐβράδυνε, τὰ χωρία κα
πλῆθος τῶν ἐχθρῶν περισκοπο
νος. ἀναχωροῦντι δ' ἐς Χαλ
τῷ Ἀρχελάῳ παρακολουθῶν, κ
ἐπετήρει καὶ τόπον. ὡς δὲ αὐτὸν
περὶ Χαιρώνειαν ἐν ἀποκρήμνοις
τοπεδευόμενον, ἔνθα μὴ κρατου
ἀποχώρησις μηδεμία ἦν, π
αὐτὸς εὐρὺ πλησίον καταλαβ
εὐθὺς ἀπῆγεν, ὡς καὶ ἄκοντα
σόμενος ἐς μάχην Ἀρχέλαον
ᾧ σφίσι μὲν ὕπτιον καὶ εὐπετὲ
δίωξιν καὶ ἀναχώρησιν ἦν πε
Ἀρχελάῳ δὲ κρημνοὶ περιέκειν
οἳ τὸ ἔργον οὐκ εἴων ἐν οὐδενὶ κ
ὅλου τοῦ στρατοῦ γίνεσθαι, συ
διὰ τὴν ἀνωμαλίαν οὐκ ἔχοντ
τραπεῖσί τε αὐτοῖς ἄπορος δια
κρημνῶν ἐγίγνετο ἡ φυγή. ὁ μὲ
τοιοῖσδε λογισμοῖς τῇ δυσχωρίᾳ
λιστα πιστεύων, ἐπῄει, ὡς οὐδὲν ἐ
μένου χρησίμου τοῦ πλήθους Ἀρ
λάῳ. ὁ δ' οὐκ ἐγνώκει μὲν αὐτῷ
τε συμπλέκεσθαι, διὸ καὶ ἀμελ
ἐστρατοπεδεύσεν· ἐπιόντος δὲ ἤδη
δυσχωρίας ὀψὲ καὶ μόλις ᾐσθάνε
καὶ προϋπέμπε τινὰς ἱππέας ἐς κ
λυσιν αὐτοῦ. τραπέντων δ' ἐκ
νων, καὶ ἐς τοὺς κρημνοὺς καταρριφ

τω

ν, ἑξήκοντα αὖθις ἔπεμψεν ἅρ-
τα, εἰ δύναιτο μετὰ τῆς ῥύμης κόψαι
διαρρῆξαι τὴν φάλαγγα τῶν πολε-
μίων. διαστάντων δὲ τῶν Ῥωμαίων, τὰ
ἅρματα ὑπὸ τῆς φορᾶς ἐς τοὺς ὀ-
σω παρενεχθέντα τε καὶ δυσεπίστρο-
α ὄντα, περὶ τῶν ὑστάτων περιστάν-
ν αὐτὰ καὶ ἐσακοντιζόντων διεφθεί-
το. ὁ δ' Ἀρχέλαος, δυνηθεὶς ἂν
ὡς ἀπὸ τοῦ χάρακος εὐσταθῶς ἀπο-
χεσθαι, τάχα οἱ καὶ τῶν κρημνῶν ἐς
το συλλαμβανόντων, ἐξῆγε σὺν ἐ-
ξει, καὶ διέτασσε μετὰ σπουδῆς το-
δε πλῆθος οὐ προεγνωκότων ἀν-
ῶν, ἐν στενοτάτῳ μάλιστα γεγονώς,
τὰ τὸν Σύλλαν ἤδη πλησιάζοντα.
ς δ' ἱππέας πρώτους ἐπαγαγὼν
δρόμου πολλοῦ, διέτεμε τὴν φά-
γγα Ῥωμαίων ἐς δύο· καὶ εὐμα-
ς ἑκατέρους ἐκυκλοῦτο, διὰ τὴν
γότητα. οἱ δ' ἀπεμάχοντο μὲν
κρατερῶς, ἐς πάντας ἐπιστρεφόμενοι·
λιστα δ' ἐπόνουν οἱ περὶ Γάλβαν
καὶ Ὁρτήσιον, καθ' οὓς αὐτὸς ὁ
ρχέλαος ἐτέτακτο, τῶν βαρβά-
ν, ὡς ἐν ὄψει στρατηγοῦ, σὺν
οθυμίᾳ σφοδρᾷ ἐπικειμένων· μέ-
χι, τοῦ Σύλλα μεταχωροῦντος ἐς
τοὺς σὺν ἱππεῦσι πολλοῖς, ὁ Ἀρ-
λαος ἀπὸ τῶν σημείων στρατηγικῶν
των, καὶ τοῦ κονιορτοῦ πλείονος αἰ-
μένου, τεκμαιρόμενος εἶναι Σύλ-
αν τὸν ἐπιόντα, λύσας τὴν κύκλω-
ν ἐς τάξιν ἐχώρει. ὁ δὲ, τῶν τε ἱπ-
έων τὸ ἄριστον ἄγων, καὶ δύο νεα-
ᾶς σπείρας ἐν τῇ παρόδῳ προσ-
βὼν, ἃς ἐτετάχατο ἐφεδρεύειν, οὔ-
ω τὸν κύκλον τοῖς πολεμίοις ἐξελί-
ασιν, οὐδ' εἰς μέτωπον εὐσταθῶς
διατεταγμένοις, ἐνέβαλε, καὶ θο-
ρυβήσας ἔκοψέ τε, καὶ ἐς φυγὴν τραπέντας ἐδίωκεν. ἀρξαμένης δ' ἐν-
ταῦθα τῆς νίκης, οὐδὲ Μουρήνας ἠλίνυεν, ἐπὶ τοῦ λαιοῦ τεταγμένος,

ſum ſexaginta currus immiſit, ſi forte poſſet ſcindere ac interrumpere legionum ordines: quos Romani diſceſſione facta uſque ultimam aciem ſiverunt 198
prætervehi: ubi priuſquam retro verterentur, à triariis conjectis undique telis oppreſſi ſunt. Archelaus, quum ſic quoque caſtra tueri poſſet, protegentibus etiam rupibus, maluit ex improviſo tantam ſuorum multitudinem in aciem properè ducere, in locorum anguſtiis, quòd Sylla jam eſſet in proximo: immiſiſque primis equitibus perrupit mediam Romanam aciem, atque ita utrumque dimidium propter paucitatem facilè circumvenit: repugnatum eſt tamen utrobique in orbem magnis viribus. Sed maximè laboravere qui ſub Galba Hortenſióque pugnabant: quos ipſe Archelaus urgebat oppoſitus: in cujus conſpectu virtutem ſuam approbare conabantur barbari: donec Sylla eò converſo cum multis equitibus, ille conjiciens è ſignis imperatoriis & majore pulvere, ipſum adventare, omiſſa circumventione in aciem rediit. At Romanus, agens robur equitum, aſſumptis etiam duabus cohortibus quas collocarat in inſidiis, hoſtes perplexos, necdum in frontem digeſtos, invaſit, turbatóſque perrupit, & in fugam verſos perſecutus eſt. mox cœptam hàc parte victoriam Murena in lævo cornu

Galba. Hortenſius.

Murena.

cornu adivit non ſegniter: increpitíſque quos circa ſe habebat, ipſe quoque trepidationem injecit invaſis hoſtibus. Ita profligato utroque cornu Archelai, ne medii quidem ſubſtiterunt, ſed una erat fuga omnium, nuſquam fallente Syllam ſua conjectura de pugnæ exitu: nam hoſtes anguſtiis impediti, quum fuga non pateret, protrudebant per abrupta ſe invicem, quorum pars in Romanos incidebat, prudentiores caſtra ſua repetebant: quibus Archelaus intercluſo reditu imperitus belli caſuum, cogebat eos in hoſtem obvertere pectora. Et parebant illi quidem alacriter: ſed quum nec duces jam adeſſent ulli, qui ſuos in-
199 ſtaurarent ordines, nec ſigna,
paſſim per trepidationem projecta, uſquam conſpicerent, præterea nec pugnæ locum nec fugæ haberent, coacti in maximas anguſtias, trucidabantur impunè vel ab hoſtibus, quos in tanta compreſſione referire non poterant, vel à ſuis, ut fit in turbato conſtipatóque agmine. Itaque rurſum portas petentes, circa eas glomerabantur, incuſantes eos qui ſe excluderent, communia ſacra ceteráſque neceſſitudines eis opprobrando, nec tam hoſtibus perniciem ſuam imputando, quàm domeſticis: donec tandem Archelaus multò ſerius quàm uſus poſtulabat, portam aperuit, & confuſis ordinibus ruentes recepit. Tum Romani mutuò ſe cohortati, ſimul cum fugientibus

Archelaus belli caſuum imperitus.

ἀλλ᾽ ὀνειδίσας τοῖς ἀμφ᾽ αὐτὸν
γενναίως ἐμπεσὼν, ἐδίωκε κα-
νος. τρεπομένων δ᾽ ἤδη τῶν Ἀ
λάου κερῶν, οὐδ᾽ οἱ μέσοι τὴν
ξιν ἐφύλασσον, ἀλλ᾽ ἀθρόα
των ἐγίνετο φυγή. ἔνθα δὴ π
ὅσα εἴκασεν ὁ Σύλλας, ἐνέπι
τοῖς πολεμίοις. οὐ γὰρ ἔχοντες α
στροφὴν εὐρύχωρον, οὐδὲ πεδίο
φυγὴν, ἐπὶ τοὺς κρημνοὺς ὑπ
διωκόντων ἐωθοῦντο· καὶ αὐτῶν
ἐξέπιπτον πρὸς αὐτὸν, οἱ δ᾽
βουλότεροι ἐς τὸ στρατόπεδον ἐφέ
το. Ἀρχέλαος δ᾽ αὐτοὺς προ
βὼν, ἀπειρότατα δὴ τότε μάλ
συμφορῶν πολεμικῶν, ἀπέκλειε
ἐπιστρέφειν ἐς τοὺς πολεμίους ἐκέλ
οἱ δ᾽ ἀνέστρεφον μὲν ἐκ προθυμί
οὔτε δὲ στρατηγῶν ἢ ἐπιστατῶν ἐς
τάξιν ἔτι σφίσι παρόντων, οὔτε
σημεῖα ἕκαστοι τὰ ἑαυτῶν ἐπιγι
σκοντες, ὡς ἐν ἀκόσμῳ τροπῇ δ
ριμμένων, χωρίου τε καὶ ἐς φυγ
καὶ ἐς μάχην ἀποροῦντες (στενοτα
τότε μάλιστα αὐτοῖς διὰ τὴν δ
ξιν γενομένου) ἐκτείνοντο μετ᾽ ὀργῆ
οἱ μὲν, ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὐδὲν
πιδράσαι φθάνοντες· οἱ δὲ, ὑ
σφῶν αὐτῶν, ὡς ἐν πλήθει καὶ
νοχωρίᾳ, θορυβούμενοι. πάλιν τε κ
ἔφυγον ἐπὶ τὰς πύλας, καὶ εἰλου
το περὶ αὐτὰς, ἐπιμεμφόμενοι τ
ἀποκλείουσι. θεούς τε πατρίους α
τοῖς καὶ τὴν ἄλλην οἰκειότητα σ
ὀνειδεῖ προὔφερον, ὡς οὐχ ὑπὸ
ἐχθρῶν μᾶλλον ἢ τῶνδε ὑπερορω
των αὐτοὺς ἀναιρούμενοι· ἔστε μ
λις αὐτοῖς ὁ Ἀρχέλαος ὀψὲ τ
χρείας ἀνέῳγνυ τὰς πύλας, καὶ ὑπ
δέχετο μετὰ ἀταξίας ἐστρέχοντα
οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, τοῦτο συνιδόντες
καὶ παρακαλέσαντες τότε μάλιστ
ἀλλήλους

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ήλους, δρόμῳ τοῖς φεύγουσι συν-
έπτον ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ τὴν
ίκην ἐς τέλος ἐξειργάσαντο. Ἀρ-
χέλαος δὲ, καὶ ὅσοι ἄλλοι κατὰ μέ-
ρος ἐξέφυγον, ἐς Χαλκίδα συνελέ-
γοντο, οὐ πολὺ πλείους μυρίων, ἐκ
δώδεκα μυριάδων, γενόμενοι. Ῥω-
μαίων δὲ ἔδοξαν μὲν ἀποθανεῖν πεν-
τεκαίδεκα ἄνδρες, δύο δ' αὐτῶν
συνῆλθον. τοῦτο μὲν δὴ Σύλλᾳ καὶ
χελάῳ τῷ Μιθριδάτου στρατη-
τῆς περὶ Χαιρώνειαν μάχης τέ-
λος ἦν, δι' εὐβουλίαν μάλιστα Σύλ-
, καὶ δι' ἀφροσύνην Ἀρχελάου,
νδε ἑκατέρᾳ γενόμενον.
Σύλλας δὲ, πολλῶν μὲν αἰχμαλώ-
, πολλῶν δὲ ὅπλων καὶ λείας κρα-
, τὰ μὲν ἀχρεῖα σωρευθέντα διαζω-
σάμενος, ὡς ἔθος ἐστὶ Ῥω-
ίοις, αὐτὸς ἐνέπρησε τοῖς ἐνυα-
ς θεοῖς· ἀναπαύσας δὲ τὴν στρα-
ἐπ' ὀλίγον, ἐς τὸν Εὔριπον σὺν
ώνοις ἐπὶ τὸν Ἀρχέλαον ἠπείγετο.
μαίων δὲ ναῦς οὐκ ἐχόντων, ἀ-
ς τὰς νήσους περιέπλει, τὰ πα-
λια πορθῶν. Ζακύνθῳ δ' ἐκβὰς
σεστρατοπέδευσε. καὶ τινῶν Ῥω-
ίων οἳ ἐπεδήμουν, νυκτὸς ἐπιθε-
ων αὐτῷ, κατὰ τάχος ἐκβὰς,
ις ἀνήγετο ἐς Χαλκίδα, λῃστεύ-
μᾶλλον ἢ πολεμοῦντι ἐοικώς.
θριδάτης δ' ἐπεὶ τοσῆσδε ἥττης
θετο, κατεπλάγη μὲν αὐτίκα,
έδεισεν, ὡς ἐπὶ ἔργῳ τοσούτῳ·
τιὰν δ' ὅμως ἄλλην ἀπὸ τῶν ὑφ'
τὸν ἐθνῶν ἁπάντων κατὰ σπουδὴν
έλεγε. νομίσας δ' ἄν τινας αὐ-
, διὰ τὴν ἧτταν, ἢ νῦν, ἢ εἰ
καιρὸν ἄλλον εὕροιεν, ἐπιθήσε-
, τοὺς ὑπόπτους οἱ πάντας,
ὶν ὀξύτερον γενέσθαι τὸν πόλεμον,
ds, omnes ſuſpectos colligebat

in caſtra irruperunt, & impoſuerunt ſupremam manum victoriæ. Archelaus, & quotquot alii catervatim diffugerant, apud Chalcidem congregabantur, è centum viginti millibus non multò plus quàm decies mille ſuperſtites: è Romanis primùm quindecim viri deſiderati ſunt, poſtea tamen ex his duo reverſi ſunt, falsò periſſe crediti. Hoc eventu Sylla cum Archelao Mithridatis duce pugnavit ad Chæroneam, non alieno vel à Syllæ prudentia, vel ab Archelai temeritate fatua.

Romanorum victoria ad Chæroneam.

C. X. millia hominum amittit Archelaus in prælio.

Romani quindecim viros.

Syllæ prudentia.

Imperator magno numero captivorum, magna præda cetera, multíſque ſpoliis potitus, inutilia quæque coacervata, Romano more accinctus, cremavit, diis ſacrata belli præſidibus: refectíſque modica quiete militibus, ad Euripum cum expeditis properavit adverſus Archelaum. Qui, quoniam Romani claſſe carebant, ſecurè per inſulas vagabatur, maritima populans, Cerinthum etiam obſidere auſus, facta ibi exſcenſione: ſed à Romanis quibuſdam peregrinis noctu appetitus per inſidias, celeriter conſcenſis navibus ſolvit inde, & rediit Chalcidem, archipiratæ quàm bellatori ſimilior. Mithridates audita tanta clade territus, ut par erat, nihilominus novos delectus habuit ex omnibus ſibi ſubjectis gentibus: ratúſque non defore qui ſibi victo, vel nunc, vel per aliam occaſionem, ſtruant inſidias, priuſquam bellum denuo crude-ſceret.

Præda cremata.

Euripus.

Cerinthus.

Archelaus archipiratæ quam bellatori ſimilior.

200

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Mithridates Gallogræcorum tetrarchas, amicos, ſuſpectos habet & trucidat.

ſceret. Ac primùm Gallogræcorum tetrarchas, & quos circa ſe habebat in amicorum cohorte, & qui nondum erant ſubditi, omnes necavit cum liberis & uxoribus, exceptis tribus fuga ſervatis. Horum alios inſidiis oppreſſit, alios una nocte peremit in convivio, putans neminem eorum in fide conſtantem ſi Sylla veniat: confiſcatiſque bonis eorum, in civitates induxit præſidia, & genti ſatrapam Eumachum impoſuit. Eum mox tetrarchæ qui evaſerant, collecta ex agris manu clientum, ejecerunt cum ſuis præſidiis è Gallogræcia, ut Mithridates nihil ex ea gente reliquum haberet præter pecuniam. Chiis quoque iratus jam inde ex quo navis eorum imprudens in regiam impegerat in navali contra Rhodios prælio, primùm publicavit bona civium qui ad Syllam profugerant: deinde miſit qui apud Chios in factionem Romanam inquirerent. Poſtremò Zenobius cum exercitu eò appulſus, quaſi trajecturus in Græciam, muros Chiorum & munitiora loca noctu occupavit: additiſque ad portas cuſtodiis per præconem edixit, ut hoſpites quieti manerent, Chii verò convenirent in concionem, audituri mandata regia. Quod ubi factum eſt, dixit ſuſpectam eſſe civitatem regi propter Romanæ factionis homines: ei ſuſpicioni remedium fore ſi arma tradiderint, & obſides ſelectos optimatum liberos. Illi occupatam urbem ſuam cernentes, utrumque dederunt: Z

Eumachus ſatrapa Gallogræciæ.

Mithridates Chiis iratus, ut eos tractarit.

Zenobius.

Chii arma tradunt.

ἀνελέγετο· καὶ πρῶτα μὲν τοὺς Γ-
λατῶν τετράρχας, ὅσοι τε α
τῷ συνῆσαν ὡς φίλοι, καὶ ὅσοι
κατήκουον αὐτοῦ, πάντας ἐκτε
μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν, χω
τριῶν τῶν διαφυγόντων· τοῖς μὲ
ἐνέδρας ἐπιπέμψας, τοὺς δ'
διαίτῃ μιᾶς νυκτὸς, οὐχ ἡγούμ
νος αὐτῶν οὐδένα οἱ βέβαιον,
πλησιάσει Σύλλας, ἔσεσθαι. σφε-
ρισάμενος δ' αὐτῶν τὰς περι-
σίας, φρουρὰς ἐσῆγεν ἐς τὰς πόλ
καὶ σατράπην ἐς τὸ ἔθνος ΕΥμ-
χον ἔπεμπεν, ὃν αὐτίκα τῶν τετρ-
χῶν οἱ διαφυγόντες, στρατιὰν ἀγ-
ράντες, ἀπὸ τῶν ἀγρῶν ἐξέβαλον α
ταῖς φρουραῖς, διώκοντες ἐκ Γ
λατίας. καὶ Μιθριδάτῃ περιῆν, Γ
λατῶν ἔχειν τὰ χρήματα μόν
Χίοις δὲ μηνίων, ἐξ οὗ τις αὐτ
ναῦς ἐς τὴν βασιλικὴν ἐν τῇ π
Ῥόδον ναυμαχίᾳ λαθοῦσα ἐνέβα
πρῶτα μὲν ἐδήμευσε τὰ ὄντα Χ
τοῖς ἐς Σύλλαν φυγοῦσιν· ἐξῆς δ'
πεμπε τοὺς τὰ Ῥωμαίων ἐρευνη
μένους ἐν Χίῳ. καὶ τρίτον, Ζη
βιος στρατιὰν ἄγων, ὡς ἐς τὴν Ἑ
λάδα διαβαλῶν, τὰ τείχη τῶν Χί
καὶ ὅσα ἄλλα ἐρυμνὰ χωρία, τ
κτὸς κατέλαβε, καὶ ταῖς πύλ
φρουρὰν ἐπιστήσας ἐκήρυσσε, τ
μὲν ξένους ἀτρεμεῖν, Χίους δὲ ἐς ε
κλησίαν συνελθεῖν, ὡς διαλε
μενος αὐτοῖς τι περὶ τοῦ βασιλε
ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν ὅτι βα
λεὺς ὕποπτον ἔχει τὴν πόλιν, δ
τοὺς ῥωμαΐζοντας· παύσεται δὲ,
τε τὰ ὅπλα παραδῶτε, καὶ ὁμη
τῶν παίδων τοὺς ἀρίστους. οἱ μὲν δ
κατειλημμένην σφῶν τὴν πόλιν
ρῶντες, ἔδοσαν ἄμφω, καὶ Ζη
βι

ος αὐτὰ ἐς Ἐρυθρὰς ἐξέπεμψεν, ὡς αὐτίκα τοῖς Χίοις γράψοντος τοῦ βασιλέως. ἐπιστολὴ δὲ Μιθριδάτου ἧκε λέγουσα, Εὖνοι καὶ νῦν ἐστὲ Ῥωμαίοις, ὧν ἔτι πολλοὶ παρ' ἐκείνοις εἰσί· καὶ τὰ ἐγκτήματα Ῥωμαίων καρποῦσθε, ἡμῖν οὐκ ἀναφέροντες. ἔς τε τὴν ἐμὴν ναῦν ἐν τῇ περὶ Ῥόδον ναυμαχίᾳ τριήρης ὑμετέρα ἐνέβαλέ τε καὶ κατέσεισεν. ὃ ἐγὼ περιέφερον ἑκὼν ἐς μόνους τοὺς κυβερνήτας, εἰ δύνασθε σώζεσθαι καὶ ἀγαπᾶν. λανθάνοντες δὲ καὶ νῦν τοὺς ἀρίστους ὑμῶν ἐς Σύλλαν διεπέμψατε, καὶ οὐδένα αὐτῶν ὡς οὐκ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ταῦτα πράττοντα ἐνεδείξατε, οὐδ' ἐμηνύσατε· ὃ τῶν οὐ συμπεπραχότων ἔργον ἦν. τοὺς οὖν ἐπιβουλεύοντας μὲν τῇ ἐμῇ ἀρχῇ, ἐπιβουλεύσαντας δὲ καὶ τῷ σώματι, οἱ μὲν ἐμοὶ φίλοι ἐδικαίουν ἀποθανεῖν, ἐγὼ δ' ὑμῖν τιμῶμαι δισχιλίων ταλάντων. Τοσαῦτα μὲν ἡ ἐπιστολὴ περιεῖχεν· οἱ δ' ἐβούλοντο μὲν ἐς αὐτὸν πρεσβεῦσαι, Ζηνοβίου δὲ κατακωλύοντος, ὅπλων τε ἀφῃρημένοι, καὶ παίδων σφίσι τῶν ἀρίστων ἐχομένων, στρατιᾶς τε βαρβαρικῆς τοσαύτης ἐφεστώσης, οἰμώζοντες, ἔκ τε ἱερῶν κόσμους, καὶ τὸν τῶν γυναικῶν πάντα, ἐς τὸ πλήρωμα τῶν δισχιλίων ταλάντων, συνέφερον. ὡς δὲ καὶ ταῦτ' ἐπεπλήρωτο, αἰτιασάμενος τὸν σταθμὸν ἐνδεῖν ὁ Ζηνόβιος, ἐς τὸ θέατρον αὐτοὺς συνεκάλει· καὶ τὴν στρατιὰν περιστήσας μετὰ γυμνῶν ξιφῶν, ἀμφί τε τὸ θέατρον αὐτὸ, καὶ τὰς ἀπ' αὐτοῦ μέχρι τῆς θαλάσσης ὁδοὺς, ἦγε τοὺς Χίους, ἀνιστὰς ἕκαστον ἐκ τοῦ

nobius omnia miſit Erythras, Chiis regias literas expectare juſſis. Venerunt autem ſcriptæ in hanc ſententiam. Favetis nunc quoque Romanis, apud quos adhuc multi ſunt ex veſtris civibus: & prædiis quæ vobis locarunt fruimini, quorum nomine nihil nobis penditis. Navem etiam meam Rhodienſi prælio triremis veſtra impacta concuſſit. quam culpam ego libenter in ſolos gubernatores rejicerem, ſi mea cle- 201
mentia ſanari poſſetis: at vos clàm optimates veſtros ad Syllam miſiſtis: quorum neminem unquam detuliſtis, quòd abſque conſenſu publico moliretur talia, ſicut decuiſſet voluntatis eorum non conſcios. Quamvis igitur in adverſarios regni vitæque capitaliter animadvertere de amicorum conſilio poteram, malo tamen vos mulctare duobus talentorum millibus. Hoc erat argumentum epiſtolæ. Quo audito petebant ut ſibi liceret legatos ad regem mittere: ſed Zenobio ne id quidem permittente, exarmati, & datis obſidibus obſtricti, imminente tanto exercitu barbarico, gementes, ornamenta templorum & mundum muliebrem conferebant, ut duo millia talentorum conficerent. Quibus confectis, Zenobius, cauſatus deeſſe aliquid juſto ponderi, convocavit eos in theatrum: deinde diſpoſitis tum circa ipſum theatrum, tum circa vias quæ inde ad mare ferebant, militibus, cum ſtrictis gladiis, alium poſt alium

Literæ Mithridatis adverſus Chios.

Chii duobus talentorum millibus mulctati.

Chii ornamenta templorum & ornatus muliebres conferunt ut mulctam ſolvant.

Zenobii perſidia.

 cita-

citatum è theatro in naves imponebat, ſeorſum viros, ſeorſum mulieres ac pueros, illudentibus obiter barbaris: atque ita divulſi à patria, miſſi ſunt in Pontum Euxinum ad Mithridatem. Chii hoc modo mulctati.

Chii in Pontum Euxinum tranſportati.

At Epheſii Zenobium cum militibus accedentem juſſerunt ad portam arma deponere, & cum paucis in urbem ingredi. Tulit hoc ille, & divertens ad Philopœmenem, patrem Monimæ, adamatæ à Mithridate, quem rex præſidem ac cuſtodem ei civitati reliquerat, per præconem ad concionem evocavit Epheſios: qui nihil ſuave ab eo expectantes, rem diſtulerunt in ſequentem diem, & noctu congregati cohortatique ſe mutuò, Zenobium in carcerem truſum necarunt: ſimulque muris appoſito præſidio, multitudinem armatam centuriabant, fruges ex agris comportabant, & juventutem in ſua poteſtate retinebant. Quibus auditis Tralliani, Hypæpeni, Meſopolitæ, & quidam alii Chiorum calamitate perterriti, Epheſiorum exemplum imitabantur. Mithridates autem miſſo contra deſciſcentes exercitu, in vi receptos ſæviebat graviter: & timens ceterorum defectionem, civitates Græcas libertate donabat, debitoribus remiſſionem per præconem pollicens, inquilinis verò jus civitatis in ſuo cuique oppido, & ſervis libertatem: ſperans fore, quod & accidit, ut obærati inquilini ſervique hoc beneficio

Philopœmen. Monima.

Zenobius in carcerem truſus ab Epheſiis & trucidatus.

Tralliani, Hypæpeni & alii, Chiorum calamitate territi, ut ſe gerunt.

202

θεάτρου· καὶ ἐνετίθετο ἐς τὰς ναῦ
ἑτέρωθι μὲν τοὺς ἄνδρας, ἑτέρωθι
αὐτῶν τὰ γύναια καὶ τὰ παιδ
βαρβαρικῶς ὑπὸ τῶν ἀγόντων ὑ
ζόμενα. ἀνάσπαστοι δ᾽ ἐντεῦθε
Μιθριδάτην γινόμενοι, διεπ
φθησαν ἐς τὸν Πόντον τὸν Εὔξεινον.
Χῖοι μὲν ὧδε ἐπεπράχεσαν. Ζηνόβ
δὲ Ἐφέσιοι μετὰ στρατιωτῶν προσιό-
τα ἐκέλευον ἐξοπλίσασθαί τε πρὸ
ταῖς πύλαις, καὶ σὺν ὀλίγοις ἐι
θεῖν· ὁ δ᾽ ὑπέστη μὲν ταῦτα,
ἐσῆλθε πρὸς Φιλοποίμενα τὸν πατ
Μονίμης, τῆς ἐρωμένης Μιθριδα
ἐπίσκοπον Ἐφεσίων ἐκ Μιθριδ
καθεστηκότα· καὶ συνελθεῖν οἱ τοὺς
φεσίους ἐς ἐκκλησίαν ἐκήρυττεν
δὲ, οὐδὲν χρηστὸν ἔσεσθαι παρ᾽ α
προσδοκῶντες, ἐς τὴν ἐπιοῦσαν
νέθεντο, καὶ νυκτὸς ἀλλήλους ἀγ
ραντές τε καὶ παρακαλέσαντες,
νόβιον μὲν ἐς τὸ δεσμωτήριον
βαλόντες ἔκτειναν, καὶ τὰ τείχη
εἶχον, καὶ τὸ πλῆθος συνελό
ζον, καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν συνέ
γον, καὶ τὴν πόλιν ὅλως διὰ χ
ρὸς εἶχον. ὧν πυνθανόμενοι Τρα
λιανοὶ καὶ Ὑπαιπηνοὶ καὶ Μεσοπο
ται, καὶ τινὲς ἄλλοι, τὰ Χίων π
θη δεδιότες, ὅμοια τοῖς Ἐφεσι
ἔδρων. Μιθριδάτης δ᾽ ἐπὶ μὲν
ἀφεστηκότας στρατιὰν ἐξέπεμπε,
πολλὰ δεινὰ τοὺς λαμβανομένους
δρᾶ. δείσας δὲ περὶ τοῖς λοιποῖ
τὰς πόλεις τὰς Ἑλληνίδας ἠλευ
ρου, καὶ χρεῶν ἀποκοπὰς αὐτ
ἐκήρυσσε, καὶ τοὺς ἐν ἑκάστῃ μετ
κους πολίτας αὐτῶν ἐποίει, καὶ τ
θεράποντας, ἐλευθέρους· ἐλπίσα
(ὅπερ δὴ καὶ συνηνέχθη) τοὺς κατ
χρεως καὶ μετοίκους καὶ θεράποντας
ἡγουμένους ἐν τῇ Μιθριδάτου ἀρχ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

βεβαίως τὰ δοθέντα αὐτοῖς ἕξειν,
νους αὐτῷ γενήσεσθαι. Μυνίων δὲ
ἢ Φιλότιμος, οἱ Σμυρναῖοι, καὶ
λεισθένης καὶ Ἀσκληπιόδοτος, οἱ
έσβιοι, βασιλεῖ γνώριμοι πάντες
(ὁ δὲ Ἀσκληπιόδοτος αὐτῷ καὶ ξε-
γήσας ποτὲ) ἐπιβουλὴν ἐπὶ τὸν Μι-
θριδάτην συνετίθεσαν· ἧς αὐτὸς
Ἀσκληπιόδοτος μηνυτὴς ἐγένετο,
ἐς πίστιν ὑπὸ κλίνῃ τινὶ παρε-
σκεύασεν ἀκοῦσαι τοῦ Μυνίωνος. ά-
της δὲ τῆς ἐπιβουλῆς, οἱ μὲν, αἰκι-
ντες ἐκολάσθησαν. ὑποψία δ'
τὰ ὅμοια πολλοὺς εἶχεν. ὡς δὲ καὶ
ογαμηνῶν τὰ αὐτὰ βουλεύοντες
ὀγδοήκοντα ἄνδρες ἑάλωσαν, καὶ ἐν
λαις πόλεσιν ἕτεροι, ζητητὰς ὁ
θριδάτης πανταχοῦ περιέπεμ-
, οἳ τοὺς ἐχθροὺς ἐνδεικνυμένων ἑ-
των, ἔκτειναν ἀμφὶ τοὺς χιλίους
ἑξακοσίους ἄνδρας. ὧν οἱ κατηγο-
ήσαντες, οὐ πολὺ ὕστερον, οἱ μὲν
ὸ Σύλλα διεφθάρησαν, οἱ δὲ προ-
ίλον ἑαυτοὺς, οἱ δ' εἰς τὸν Πόντον
τῷ Μιθριδάτῃ συνέφυγον. Γι-
ομένων δὲ τῶνδε περὶ τὴν Ἀσίαν,
τὼ μυριάδων στρατὸς ἠθροίσθη τῷ
θριδάτῃ· καὶ αὐτὸν Δορύλαος ἐς
ὴν Ἑλλάδα πρὸς Ἀρχέλαον ἦγεν,
οντα τῶν προτέρων ἔτι μυρίους. ὁ
Σύλλας ἀντεστρατοπέδευε μὲν Ἀρ-
λάῳ περὶ Ὀρχομενόν· ὡς δὲ εἶδε τὸ
λθούσης ἵππου τὸ πλῆθος, ὤ-
ξε τάφρους πολλὰς ἀνὰ τὸ πε-
ν, εὖρος δέκα πόδας· καὶ ἐπιόν-
ς αὐτῷ τοῦ Ἀρχελάου ἀντιπαρέ-
ξεν. ἀσθενῶς δὲ τῶν Ῥωμαίων διὰ
πλῆθος τῆς ἵππου μαχομένων, ἐς
λὺ μὲν αὐτοὺς παριππεύων παρε-
άλει, καὶ ἐπέπλησσε σὺν ἀπειλῇ·
ς ἐπιστρέφων δ' αὐτοὺς ἐς τὸ ἔρ-

devincti potentiam ſuam propugnarent acriter. Interea Mynio & Philotimus Smyrnæi, Cliſthenes & Aſclepiodotus Leſbii, omnes familiares regis: Aſclepiodotus verò etiam dux aliquando mercenariorum ejus militum, conſpirarunt in Mithridatem: cujus conjurationis ipſe Aſclepiodotus fuit index, &, ut verbis ſuis fidem pararet, effecit ut rex lecto quodam tectus Mynionem audiret. Ita proditis inſidiis, ſocii conſpirationis excruciati perierunt. ſed eadem de multis ſuſpicio ſuborta eſt. Ut verò etiam Pergameni LXXX. ob ſimilia conſilia capti ſunt, & in aliis civitatibus alii, ſcrutatores miſit rex circa omnes populos, qui inimicos ſuum quiſque indicando, ſuſtulerunt circiter M D C. homines: accuſatores verò ipſi non multo pòſt aut à Sylla ſunt affecti ſupplicio, aut ſeipſos interemerunt, aut fugienti in Pontum Mithridati ſe adjunxerunt comites. Quæ dum in Aſia geruntur, LXXX. millium exercitus à rege collectus eſt, quem Dorylaus duxit in Græciam ad Archelaum, habentem adhuc ex prioribus copiis reliqua decem millia. Sylla verò cum eo ad Orchomenum caſtra contulit: ut verò vidit adventantis equitatus multitudinem, multas foſſas per campum fodit, latas decem pedes: venientémque Archelaum excepit inſtructa acie. Romanis autem contra tantum equitatum ſegniter pugnantibus, oequitans diu hortatus eſt eos non ſine minis: & quum ne ſic

Mynio. Philotimus. Cliſthenes. Aſclepiodotus. Conſpiratio in Mithridatem facta.

De conſpiratoribus ſupplicium.

Dorylaus.

Syllæ & Archelai caſtra ad Orchomenum concurrunt.

 quidem

Sylla ut ſuos ad pugnam hortatur.

quidem proficeret, deſiliit ab equo, & correpto ſigno procurrit inter duas acies cum ſatellitibus,

203 clamans, Siquis vos milites rogaverit, ubinam Syllam imperatorem veſtrum prodideritis, reſpondete, Pugnantem ad Orchomenum. Tum præfecti ejus periculo moti, ſuccurrerunt è ſuis ordinibus: quos præ pudore ſecuta cetera multitudo, cedere coëgit hoſtem qui modò urgebat ferociter. Atque ita facto initio victoriæ, Sylla rurſum aſcenſo equo laudabat milites ubique præſens hortator: donec vicit egregiè, cæſis circiter XV. M. hoſtium: quorum major pars fuerant e-

Diogenis, Archelai filii, interitus cum XV. M.

quites, & inter hos filius Archelai Diogenes cecidit: pedites intra caſtra compulſi ſunt. Tum Sylla veritus ne Archelaus ſe navibus carentem rurſum effugeret in Chalcidem, toto campo nocturnas ſtationes diſpoſuit: & inſequenti die ne integro quidem ſtadio procul ab ejus caſtris foſſam duxit, illo intra vallum ſeſe continente: quo maximè tempore hortatus eſt exercitum ut reliquias belli conficeret, hoſtibus in conſpectum prodire non ſuſtinentibus: ſimulque ad oppugnationem duxit. Apud hoſtes quoque in tanta mutatione & præſenti neceſſitate adhortationibus fervebant omnia, ducibus periculum oſtendentibus, & ignaviam exprobrantibus, ſi ne à munitionibus quidem hoſtem arceant, inferiorem numero: ita utrinque clamore ac impetu co-

γον, οὐδ᾽ ὡς ἐξήλατο τοῦ ἵππου, καὶ
σημεῖον ἁρπάσας, ἀνὰ τὸ μεται-
μιον ἔθει μετὰ τῶν ὑπασπιστῶν,
„ κράζων, Εἴ τις ὑμῶν ὦ Ῥωμαι-
„ πύθοιτο ποῦ Σύλλαν τὸν στρα-
„ γὸν ὑμῶν αὐτῶν προὐδώκα-
„ λέγειν, ἐν Ὀρχομενῷ μα-
„ μενον. Οἱ δ᾽ ἡγεμόνες αὐτῷ
δυνεύοντι συνεξέθεον ἐκ τῶν ἰδ-
τάξεων, συνεξέθεον δὲ καὶ ἡ ἄ-
λη πληθὺς αἰδουμένη. τροπή
τε εἰργάσαντο, καὶ τῆς νίκης ἀρχ-
νης, ἀναθορὼν αὖθις ἐπὶ τὸν
πον, ἐπῄνει τὸν στρατὸν περιϊὼν,
ἐπέσπερχεν, ἕως τέλεον αὐτοῖς τὸ
γον ἐξετελέσθη. καὶ τῶν πολεμίων ἀ-
λοντο μὲν ἀμφὶ τοὺς μυρίους
πεντακισχιλίους (καὶ τούτων οἱ μὲν
σαν ἱππεῖς μάλιστα, καὶ σὺν
τοῖς ὁ παῖς Ἀρχελάου Διογένης)
πεζοὶ δ᾽ ἐς τὸ στρατόπεδον συνέ-
γον. καὶ δείσας ὁ Σύλλας μὴ π-
αὐτὸς ὁ Ἀρχέλαος οὐκ ἔχοντα ν-
ἐς Χαλκίδα, ὡς πρότερον, διαι-
γοι, τὸ πεδίον ὅλον ἐκ διαστη-
των ἐνυκτοφυλάκει· καὶ μεθ᾽ ἡ-
ραν στάδιον οὐχ ὅλον ἀποσχὼν τοῦ Ἀρ-
χελάου, τάφρον αὐτῷ περιώρυσ-
σεν οὐκ ἐπεξιόντι, καὶ παρεκάλει τ-
μάλιστα τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν ἐκ-
νῆσαι τοῦ παντὸς πολέμου τὸ ἐπί-
ψανον, ὡς τῶν πολεμίων αὐτὸν
ὑφισταμένων· καὶ ἐπῆγεν αὐτὴν
τὸ χαράκωμα τοῦ Ἀρχελάου. ὁμ-
δ᾽ ἐκ μεταβολῆς ἐγίγνετο καὶ πα-
τοῖς πολεμίοις, ὑπὸ ἀνάγκης τ-
ἡγεμόνων αὐτοὺς περιθεόντων, καὶ
παρόντα κίνδυνον προφερόντων τε
ὀνειδιζόντων, εἰ μηδ᾽ ἀπὸ χάρακ-
ἀπομαχέσονται τοὺς ἐχθροὺς ὀλιγ-
τέρους ὄντας. ὁρμῆς δὲ καὶ βοῆς ἑκ-
τέρωθεν γινομένης, πολλὰ μὲν ἐγ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ετ' ἀμφοῖν ἔργα πολέμου· γω-
ιν δὲ τινὰ τοῦ χαρακώματος οἱ
ωμαῖοι, τὰς ἀσπίδας σφῶν ὑπερ-
όντες, ἤδη διέσπων. καὶ οἱ βάρ-
εροι καταθορόντες ἀπὸ τοῦ χαρακώ-
ματος εἴσω τῆς γωνίας, περιέστη-
ιν αὐτὴν, ὡς τοῖς ξίφεσιν ἀμυ-
μενοι τοὺς ἐστρέχοντας. οὐδέ τις
όλμα, μέχρι Βάσιλλος ὁ τοῦ τέ-
ς ταξίαρχος ἐσήλατο πρῶτος,
τὸν ὑπαντήσαντα ἔκτεινε. τότε δ'
ιτῷ συνεισέπιπτεν ὁ στρατὸς ἅ-
ας· καὶ φυγὴ τῶν βαρβάρων ἐγίγνε-
καὶ φόνος, τῶν μὲν, καταλαμ-
ανομένων, τῶν δ' εἰς τὴν ἐγγὺς
μνην ὠθουμένων τε, καὶ νεῖν οὐκ ἐ-
σταμένων, ἀξύνετα βαρβαρίζει τοὺς
τενόντας παρακαλούντων. Ἀρχέ-
ος δ' ἐν ἕλει τινὶ ἐκρύφθη· καὶ
κάφους ἐπιτυχὼν ἐς Χαλκίδα διέ-
λευσε· καὶ εἴ τις ἦν ἄλλη Μιθρι-
δάτου στρατιὰ κατὰ μέρος που διατε-
ταγμένη, πάντας αὐτοὺς ἐκάλει
ῃ σπουδήν.

Ὁ δὲ Σύλλας τῆς ἐπιούσης τόν τε
αξίαρχον ἐστεφάνου, καὶ τοῖς ἄλλοις
ιστεῖα ἐδίδου, καὶ τὴν Βοιωτίαν,
υνεχῶς μετατιθεμένην, διήρπαζε·
ἐς Θεσσαλίαν ἐλθὼν ἐχείμαζε, τὰς
αῦς τὰς μετὰ Λουκούλλου περιμένων.
γνοῶν δ' ὅπη ὁ Λούκουλλος εἴη,
ναυπηγεῖτο ἑτέρας· καὶ ταῦτα μὲν
οι Κορνηλίου τε Κίννα καὶ Γαΐου Μα-
ίου, τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, ἐν Ῥώμῃ
ψηφισμένων εἶναι Ῥωμαίων πολέ-
ιον, καὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ τὰς
παύλεις καθῃρηκότων, καὶ τοὺς φί-
ους ἀνελόντων. ὁ δὲ οὐδὲν οὐδ' ὡς
καθῄρει τῆς ἐξουσίας, τὸν στρατὸν ἔχων εὐ-
πειθῆ καὶ πρόθυμον. Κίννας δὲ Φλάκ-
κον ἑλόμενος οἱ συνάρχειν τὴν ὑπα-
τον ἀρχὴν, ἔπεμπεν ἐς τὴν Ἀσίαν μετὰ

orto multa edebantur militaria facinora. Jamque angulum quendam valli convellebant Romani, ſcutis protecti, quum barbari id animadvertentes circumſteterunt angulum ſtrictis gladiis propugnaturi cominus: nec auſus eſt quiſquam irruere, donec Baſillus tribunus legionis, primus inſiliit, & ſtravit obvium: tum verò univerſus exercitus conſecutus eſt, cum magna fuga ſtragéque barbarorum: dum alii cæduntur incurſu, alii compelluntur in lacum proximum, & imperiti natandi preces fruſtra effundunt, non intellectas ſuis percuſſoribus. Archelaus in paludem quandam ſe abdidit, nactuſque naviculam, trajecit Chalcidem: & quicquid uſquam erat copiarum Mithridatis, convocavit propere.

Baſilli tribuni egregium facinus.

Archelaus in paludem ſe abdit.

204

Chalcidem trajicit.

Sylla poſtero die tribunum corona donavit, & aliis alia dedit dona militaria, deinde Bœotiam continuis defectionibus nutantem diripuit, tranſgreſſuſque in Theſſaliam, hyemavit, Lucullum expectans cum navibus. & quia nihil comperti habebat de eo, fabricavit naves alias. Hæc gerentem Cornelius Cinna & C. Marius inimici ejus in urbe, hoſtem judicarunt, ædeſque ac villas ejus diruerunt, & amicos interfecerunt: ille tamen nihilominus omnia pro poteſtate faciebat, quòd exercitum haberet obſequentem & alacrem. Cinna verò allecto ſibi collega Flacco, miſit eum in Aſiam cum dua-

Tribunus corona donatur.

Corn. Cinna & C. Marius, Syllæ inimici, eum hoſtem declarant

Flaccus in Aſiam miſſus à Cinna.

 bus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

bus legionibus, ut pro Sylla jam hoſte declarato, provinciæ præeſſet, ac bellum contra Mithridatem gereret. Eum rei militaris imperitum comitatus eſt unus ex

Fimbria, ſenator.

ſenatoribus Fimbria, vir non contemnendæ autoritatis apud milites. His è Brundiſio trans mare navigantibus multæ naves tempeſtate confractæ ſunt, & præcurſorias earum incendit novus exercitus ſubmiſſus à Mithridate. Ceterùm Flaccus, vir malus, avarus, & in puniendo crudelis, exoſus erat omnibus militibus: quorum pars præmiſſa in Theſſaliam, in caſtra Syllæ transiit: reliquos Fimbria, melior

Fimbria, melior Flacco dux.

Flacco dux viſus & clementior, continuit ne deficerent. Forte fortuna inter hunc & quæſtorem lis exorta eſt de hoſpitio, cujus arbiter Flaccus quum nullam rationem habuiſſet honoris Fimbriæ, ille minatus eſt ſe in urbem reverſurum: quumque ſucceſſorem dignitatis à Flacco accepiſſet, per abſentiam ejus Chalcedonem claſſe petentis factus audacior, primùm Thermo pro-

Thermus proprætor.

prætori ab eo relicto faſces abſtulit, quaſi hunc magiſtratum ipſe accepiſſet ab exercitu: deinde Flaccum indignabundum & ideo revertentem, coëgit fugere,
205 donec ille in ædes quaſdam privati hominis refugus, noctu mœnibus tranſcenſis, primùm Chal-

δύο τελῶν, ἀντὶ τοῦ Σύλλα, ὡς
πολεμίου γεγονότος, τῆς τε Ἀσ
ἄρχειν καὶ πολεμεῖν τῷ Μιθριδά
ἀπειροπολέμῳ δ' ὄντι τῷ Φλάκ
συνεξῆλθεν ἑκὼν ἀπὸ τῆς βουλῆς
πιθανὸς ἐς στρατηγίαν, ὄνομα Φι-
μβρίας. τούτοις ἐκ Βρεντησίου δια-
πλέουσιν αἱ πολλαὶ τῶν νεῶν ἀπὸ χει-
μῶνος διελύθησαν· καὶ τὰς προ-
πλοῦς αὐτῶν ἐνέπρησε στρατὸς ἄ-
λλος ἐπιπεμφθεὶς ἐκ Μιθριδά
μοχθηρὸν δ' ὄντα τὸν Φλάκκον,
σκαιὸν ἐν ταῖς κολάσεσι, καὶ φι-
κερδῆ, ὁ στρατὸς ἅπας ἀπεστρέ-
το· καὶ μέρος αὐτῶν τι προπε-
φθὲν ἐς Θεσσαλίαν, ἐς τὸν Σύλ
μετεστρατεύσαντο. τοὺς δὲ ὑπολοίπ
ὁ Φιμβρίας, στρατηγικώτερος τ
Φλάκκου φαινόμενος αὐτοῖς καὶ φ
λανθρωπότερος, κατεῖχε μὴ μετ
θέσθαι. ὡς δ' ἔν τινι καταγωγῇ π
εἰ ξενίας ἔριδος αὐτῷ καὶ τῷ ταμ
γινομένης, ὁ Φλάκκος διαιτῶν
δὲν, ἐς τιμὴν ὑπεσήμηνε τοῦ Φι
μβρίου, χαλεπήνας ὁ Φιμβρίας,
πείλησεν ἐς Ῥώμην ἐπανελεύσεσθ
καὶ τοῦ Φλάκκου δόντος αὐτῷ διά
δοχον ἐς ἃ τότε διῴκει, φυλάξα
αὐτὸν ὁ Φιμβρίας ἐς Χαλκηδόν
διαπλέοντα, πρῶτα μὲν Θέρμου τ
ῥάβδους ἀφείλετο, τοῦ ἀντιστρατή
γου ὑπὸ τοῦ Φλάκκου καταλελειμ
μένου, ὡς οἱ τοῦ στρατοῦ τὴν στρα
τηγίαν προσθέντος· εἶτα Φλάκκο
αὐτὸν σὺν ὀργῇ μετ' ὀλίγον ἐπα
νιόντα ἐδίωκεν· ἕως ὁ μὲν Φλάκκος
εἰς τινὰ οἰκίαν καταφυγὼν, καὶ νυ-
κτὸς τὸ τεῖχος ὑπερελθὼν, ἐς Χαλ-
κηδόνα

Ὁ Φλάκκος διαιτῶν οὐδὲν, ἐς τιμὴν ὑπεσήμηνε τοῦ Φιμβρίου.] Aliter diſtingue. Ὁ Φλάκκος διαιτῶν, οὐδὲν ἐς τιμὴν, &c. Id eſt, *Flaccus controverſias componens nihil umquam in honorem Fimbriæ, ne ſigno quidem fecit.*

Τάδε

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

...δύνα πρῶτον, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐς ...κομήδειαν ἀνέφυγε, καὶ τὰς πύ...ας ἀπέκλεισεν. ὁ δὲ Φιμβρίας ἀν...ἐπελθὼν ἔκτεινεν, ἐν φρέατι κρυ...όμενον, ὕπατόν τε ὄντα Ῥω...μαίων, καὶ στρατηγὸν τοῦδε τοῦ πολέ...μου, ἰδιώτης αὐτὸς ὤν, καὶ ὡς φί...λῳ κελεύοντι συνεληλυθώς. ἐκτεμὼν ...τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, μεθῆκεν ἐς ...λασσαν, καὶ τὸ λοιπὸν ἄταφον ...ρίψας, αὐτὸν αὐτοκράτορα ἀπ...ηνε τοῦ στρατοῦ· καὶ μάχας τινὰς ...εὐτυχῶς ἠγωνίσατο τῷ παιδὶ τοῦ ...θριδάτου· αὐτόν τε βασιλέα συνε...δίωξεν ἐς τὸ Πέργαμον· καὶ ἐς Πιτά...νην ἐκ τοῦ Περγάμου διαφυγόντα ...ελθὼν ἀπετάφρευεν· ἕως ὁ μὲν βασι...λεὺς ἐπὶ νεῶν ἔφυγεν ἐς Μιτυλή...νην, ὁ δὲ Φιμβρίας ἐπιὼν τὴν Ἀ...σίαν, ἐκόλαζε τοὺς καππαδοκίσαν...τας, καὶ τῶν οὐ δεχομένων αὐτὸν τὴν ...χώραν ἐλεηλάτει. Ἰλιεῖς δὲ πολιορ...κούμενοι πρὸς αὐτοῦ, κατέφυγον μὲν ...ἐς Σύλλαν· Σύλλα δὲ φήσαντος ...αὐτοῖς ἥξειν, καὶ κελεύσαντος ἐν ...τῷδε Φιμβρίᾳ φράζειν ὅτι σφᾶς ...ἐπιτετρόφασι τῷ Σύλλᾳ, πυθόμε...νος ὁ Φιμβρίας, ἐπῄνεσε μὲν ὡς ...ἤδη Ῥωμαίων φίλους, ἐκέλευσε δὲ ...αὐτὸν, ὄντα Ῥωμαῖον, εἴσω δέ...ξασθαι· κατειρωνευσάμενός τι καὶ τῆς ...συγγενείας τῆς οὔσης ἐς Ῥωμαίους Ἰ...λιεῦσιν. ἐσελθὼν δὲ τοὺς ἐν ποσὶ πάν...τας ἔκτεινε, καὶ πάντα ἐνεπίμπρη· ...τοὺς πρεσβεύσαντας ἐς τὸν Σύλλαν ...λυμαίνετο ποικίλως· οὔτε τῶν ἱερῶν ...φειδόμενος, οὔτε τῶν ἐς τὸν νεὼν τῆς ...Ἀθηνᾶς καταφυγόντων, οὓς αὐτῷ ...τῷ νεῷ κατέπρησε. κατέσκαπτε δὲ καὶ ...τὰ τείχη, καὶ τῆς ἐπιούσης ἠρεύνα πε...ριιὼν μή τι συνέστηκε τῆς πόλεως ἔ-

cedonem, inde Nicomediam ſe proripuit, & portas clauſit ejus civitatis: ſed Fimbria ſupervenicns, occidit protractum è puteo conſulem Romanum, & hujus belli ducem, privatus ipſe amicum majorem ſecutus in provinciam. Caput ejus abſciſſum projecit in mare, truncum reliquum inſepultum reliquit: factúſque à ſeipſo imperator, aliquot præliis non improſperè pugnavit cum Mithridatis filio: ipſum denique regem compulit intra Pergamum, & inde profugum in Pitanem conatus eſt foſſa circumdare, donec ille conſcenſis navibus porro Mitylenen fugit. Tum Fimbria provinciam obeundo, mulctabat factionem Cappadocum, & agros populabatur excludentium ſe mœnibus. Ilienſes autem oppugnati ab eo confugerunt ad Syllam: qui quum ſe venturum promiſiſſet, denuntiaſſétque Fimbriæ abſtineret à ſuis dedititiis, laudavit ille jam reverſos in populi Romani amicitiam, nihilominus petebat ut ſe quoque hominem Romanum reciperent: cavillatus neſcio quid in cognationem jactatam ab Ilienſibus: tandem irrumpens, interfecit omnes obvios, & concremavit omnia: tum eos qui legatione ad Syllam functi fuerant, necavit variis cruciatibus: ac ne à ſacris quidem abſtinuit: imò nec ab iis qui in Minervæ confugerant, quos cum ipſo fano combuſſit: quin & mœnia

Conſul Romanus è puteo protractus, necatur à Fimbria.

Ilienſes quàm crudeliter tractati à Fimbria.

Fimbria templis non parcit.

iruit: ac poſtridie obivit urbem, circumſpiciens nunquid ſupereſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Ilii pejor conditio ſub Fimbria quàm ſub Agamemnone.

ſet reliquum. Ita tum pejus quàm olim ab Agamemnone tractata eſt à viro cognato, ut nec area ulla relinqueretur, nec ædicula, nec ſtatua. Ceterùm delubrum ipſius deæ, quod vocant Palladium, putant tunc integrum inventum, amotis quibus tegebatur ruderibus: niſi malumus credere id à Diomede Ulyxéque ſublatum Trojani belli tempore. Hæc Ilienſium clades incidit in finem CLXXIII. Olympiadis: & ſunt qui putant inter hanc & illam priſcam expugnationem M. L. annos intercedere.

Palladium integrum inventum.

A Diomede & Ulyxe ſublatum.

206 Inter hanc & priſcam Ilii expugnationem temporis interſtitium.

At Mithridates poſtquam etiam ad Orchomenium cladem acceptam audivit, reputans ex quo exercitum in Græciam miſit, tam multos tam citò deſideratos, ſcripſit Archelao ut faceret pacem quàm honeſtiſſimis poſſet conditionibus. qui cum Sylla congreſſus ad colloquium, Paternus, inquit, veſter, ô Sylla, amicus, Mithridates rex, ad bellum compulſus eſt per aliorum ducum avaritiam: pacem verò petit, expertus tuam virtutem, modò imperes quæ juſta ſunt. Tum Sylla, qui nec claſſem habebat, nec pecunias, aut aliud quicquam ex urbe accipiebat, hoſtis ab inimicis judicatus, & jam abſumpſerat Pythiam, Olympiam, Epi-

Archelaus de pace agit cum Sylla.

τι. ἡ μὲν δὴ, χείρονα τῆς ἐπὶ Ἀγα-
μέμνονι παθοῦσα ὑπὸ συγγεν
διωλώλει· καὶ οἰκόπεδον οὐδὲν αὐ
οὐδ' ἱερὸν, οὐδ' ἄγαλμα ἔτι ἦν
δὲ τῆς Ἀθηνᾶς ἕδος, ὃ Παλλά
καλοῦσι, καὶ διοπετὲς ἡγοῦνται,
μίζουσί τινες εὑρεθῆναι τότε ἄθραυ-
στον, τῶν ἐπιπεσόντων τειχέων αὐτὸ
περικαλυψάντων, εἰ μὴ Διομήδης
αὐτὸ καὶ Ὀδυσσεὺς ἐν τῷ Τρωϊκῷ
ἔργῳ μετήνεγκαν ἐξ Ἰλίου. τάδε
δὴ Φιμβρίας ἐς Ἴλιον εἰργάζετο,
ληγούσης ἄρτι τῆς τρίτης καὶ ἑκα-
τοστῆς Ὀλυμπιάδος. καὶ τινὲς ἡγοῦ-
ται τὸ πάθος αὐτῇ τόδε μετ' Ἀ-
γαμέμνονα χιλίοις καὶ πεντήκοντα
ἔτεσι γενέσθαι μάλιστα.

Ὁ δὲ Μιθριδάτης, ἐπεὶ καὶ
περὶ Ὀρχομενὸν ἥττης ἐπύθετο, δια-
λογιζόμενος τὸ πλῆθος ὅσον ἐξ ἀ
χῆς ἐς τὴν Ἑλλάδα πεπόμφει, κ
τὴν συνεχῆ καὶ ταχεῖαν αὐτοῦ φ
ρὰν, ἐπέστελλεν Ἀρχελάῳ, διαλ
σθαι ὡς δύναιτο εὐπρεπῶς ἐργασ
σθαι. ὁ δὲ Σύλλᾳ συνελθὼν ἐς λ
„ γον, εἶπε, Φίλος ὢν ὑμῖν π
„ τρῷος, ὦ Σύλλα, Μιθριδάτ
„ ὁ Βασιλεὺς, ἐπολέμησε μὲν δι
„ στρατηγῶν ἑτέρων πλεονεξίαν· δια
„ λύσεται δὲ διὰ τὴν σὴν ἀρετὴν
„ ἢν τὰ δίκαια προστάσσῃς. Κ
ὁ Σύλλας, ἀπορίᾳ τε νεῶν, καὶ χρη
μάτων οὐκ ἐπιπεμπόντων οὐδ' ἄλλ
οὐδὲν οἴκοθεν αὐτῷ τῶν ἐχθρῶν, ὡ
πολεμίῳ, ἀψάμενος ἤδη τῶν ἐν Πυ
θοῖ καὶ Ὀλυμπίᾳ καὶ Ἐπιδαύρῳ χρη
μάτων

Τάδε μὲν δὴ Φιμβρίας ἐς Ἴλιον εἰργάζετο, ληγούσης ἄρτι τῆς τρίτης καὶ ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος.] Hoc monſtrum Chronologicum non eſt ex Appiano, ſed à mala manu, & à codice mutilo. Legendum eſt, τρίτης καὶ ἑβδομηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς. *Tertia ſeptuageſima & centeſima.* ſimilitudo terminationis fraudem fecit ſcribæ, vel evanuit ο inter ρ' & γ'.

Καὶ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

μάτων, καὶ ἀντιδοὺς πρὸς λόγον τοῖς θεοῖς τὸ ἥμισυ τῆς Θηβαίων γῆς πολλάκις ἀποστάντων· ἔς τε τὴν στάσιν αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν ἐπειγόμενος ἀκραιφνῆ καὶ ἀπαθῆ τὸν στρατὸν μεταγαγεῖν, ἐνεδίδου πρὸς τὰς διαλύσεις καὶ εἶπεν, Ἀδικουμένου μὲν ἦν, ὦ Ἀρχέλαε, Μιθριδάτου, περὶ ὧν ἠδικεῖτο πρεσβεύειν· ἀδικοῦντος δὲ, γῆν τοσήνδε ἀλλοτρίαν ἐπιδραμεῖν, καὶ κτεῖναι πολὺ πλῆθος ἀνδρῶν, τά τε κοινὰ καὶ ἱερὰ τῶν πόλεων, καὶ τὰ ἴδια τῶν ἀνῃρημένων σφετερίσασθαι. τῷ δ' αὐτῷ λόγῳ καὶ ἐς τοὺς ἰδίους φίλους, ὥσπερ ἐς ἡμᾶς, ἄπιστος γενόμενος, ἔκτεινε καὶ τῶνδε πολλοὺς, καὶ τῶν τετραρχῶν οὓς ὁμοδιαίτους εἶχε, νυκτὸς μιᾶς, μετὰ γυναικῶν καὶ παίδων τῶν οὐ πεπολεμηκότων. ἐπεὶ δὲ ἡμῖν καὶ φύσεως ἔχθραν μᾶλλον ἢ πολέμου χρείαν ἀπεδείξατο, παντοίαις ἰδέαις κακῶν τοὺς περὶ τὴν Ἀσίαν Ἰταλιώτας, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶ καὶ θεράπουσι τοῖς οὖσι γένους Ἰταλικοῦ, λυμηνάμενός τε καὶ κτείνας, τοσοῦτον ἐξήνεγκεν ἐς τὴν Ἰταλίαν μῖσος ὁ νῦν ἡμῖν ὑποκρινόμενος φιλίαν πατρῴαν, ἧς οὐ πρὶν ἐκκαίδεκα μυριάδας ὑμῶν ὑπ' ἐμοῦ συγκοπῆναι ἐμνημονεύετε. ἀνθ' ὧν δίκαιον μὲν ἦν ἄπιστα αὐτῷ τὰ παρ' ἡμῶν γενέσθαι· σοῦ δὲ χάριν ὑποδέχομαι συγγνώμης αὐτὸν τεύξεσθαι παρὰ Ῥωμαίων, ἢν τῷ ὄντι μεταγινώσκῃ. εἰ δὲ ὑποκρίνοιτο καὶ νῦν, ὥρα σοὶ τοσαῦτα σκοπεῖν, ὦ Ἀρχέλαε, ἐνθυμουμένῳ μὲν ὅπως ἔχει τὰ παρόντα σοί τε κἀκείνῳ·

dauriámque pecuniam, pro qua his ſanis addixerat dimidium agri quo Thebanos toties rebelles mulctaverat: præterea tranſportare contra inimicos properans exercitum recentem & integrum, conſenſit in pacem, dicens, Debuerat, Archelae, Mithridates de injuriis queſtum legatos mittere: at ille ultro injuriam inferens, terras alienas invaſit, occidit magnam virorum multitudinem, publicas ſacráſque pecunias diripuit, privatas poſſeſſiones interfectorum uſurpavit: nec erga ſuos amicos quàm erga nos mitior aut fidelior, ex his quoque multos interfecit: & tetrarchas ſuos ſodales una nocte ſuſtulit cum uxoribus & liberis, nihil hoſtile auſos. In nos verò magis innatum odium quàm belli neceſſitatem declaravit, dum omnigenis calamitatum formis per Aſiam ſæviit in homines Italici generis, à nullo ſexu, ætate, conditione abſtinens: tantum præ ſe tulit Latini nominis odium iſte qui nunc paternum ſe amicum ſimulat, cujus amicitiæ non prius ei ſuccurrit memoria, quàm cæſis per me ex veſtris copiis CLX. millibus. 207
Quapropter æquum erat vos à nobis in fidem poſthac non recipi: tamen in tuam gratiam polliceor, impetraturum eum à S. P. Q. R. veniam, ſi ex animo reſipuerit. Quòd ſi nunc quoque ſimulat, moneo te, Archelae, t præſentem ſtatum conſideres rerum tam illius quàm tuarum, tum

Syllæ reſponſum.

Crudelia Mithridatis facinora.

tum

tum quomodo ille amicis aliis uti ſoleat, & quomodo nos uſi ſimus Eumene ac Maſaniſſa. Abrupit ille verba tentatoris indignabundus, negans ſe unquam proditurum commiſſas ſibi copias: de pace autem bene ſperare ſe ajebat, ſi æquum Sylla poſtulaverit. Tum ille modico interpoſito ſilentio, Si claſſem, inquit, quam habes, Archelae, nobis omnem Mithridates tradiderit, tum duces, legatos, captivos, transfugas, fugitivos, & Chios, ceteróſque in civitatibus ſuis in Pontum abſtractos, dimiſerit: præſidia locis omnibus deduxerit, niſi in quibus ante violatam pacem ea habuit: impenſa quoque in hoc bellum cujus ipſe cauſa fuit reddiderit, & paterno regno contentus ſit, ſpero me effecturum ut præteritarum injuriarum pop. R. obliviſcatur. His auditis Archelaus continuò deducebat omnia præſidia: de ceteris conditionibus ſcripſit regi ſuo. Sylla, ut interim bene uteretur otio, Henetos, Dardanos, aliáſque finitimas gentes quæ continuò Macedoniam incurſabant, populatus eſt, exercens ſi-

Eumenes & Maſaniſſa amici pop. Rom.

Conditiones pacis à Sylla datæ.

,, σκοποῦντι δ᾽ ὅντινα τρόπον ἐν
,, νός τε ἑτέροις κέχρηται φίλ
,, καὶ ἡμεῖς Εὐμενεῖ καὶ Μασσανα
Ὧδέ τι λέγοντος αὐτοῦ τὴν
ραν ἐπεσείετο, καὶ δυσχεράνας ἔφη
ἐγχειρισαντά οἱ τὴν στρατηγίαν
ποτε προδώσειν. ἐλπίζω δὲ σοὶ δια
λάξειν, ἣν μέτρια προστάσσῃ. δι
λιπὼν οὖν ὁ Σύλλας ὀλίγον, εἶπ
,, Ἐὰν τὸν στόλον ἡμῖν ὃν ἔχεις,
,, Ἀρχέλαε, παραδιδῷ πάντα Μ
,, θριδάτης· ἀποδῷ δὲ καὶ στρα
,, γοὺς ἡμῖν, ἢ πρέσβεις, ἢ αἰ
,, μαλώτους, ἢ ἀνδράποδα ἀ
,, δράντα, καὶ Χίους ἐπὶ τοῖσδε,
,, ὅσους ἄλλους ἀνασπάστους ἐς τὸν Πο
,, τον ἐποιήσατο, μεθῇ· ἐξαγάγ
,, δὲ καὶ τὰς φρουρὰς ἐκ πάντ
,, φρουρίων, χωρὶς ὧν ἐκράτει πρ
,, τῆσδε τῆς παρασπονδήσεως· ἐσ
,, νέγκῃ δὲ καὶ τὴν δαπάνην τοῦ
,, τοῦ πολέμου τὴν δι᾽ αὐτὸν γενο
,, μένην· καὶ στέργῃ μόνης ἄρχων
,, πατρῴας δυναστείας· ἐλπίζω πε
,, σειν Ῥωμαίους αὐτῷ μηδὲν ἐπι
,, μηνίσαι τῶν γεγονότων. Ὁ μὲν δ
τοσαῦτα εἶπεν. ὁ δὲ Ἀρχέλαος τὰ
μὲν φρουρὰς αὐτίκα πανταχόθεν ἐξ
ῆγεν, περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἐπέστελ
τῷ βασιλεῖ. καὶ Σύλλας τὴν ἐν τοσῷ
δε ἀργίαν διατιθέμενος, Ἐνετούς,
καὶ Δαρδανέας, καὶ Εἰντούς, περίοι-
κα Μακεδόνων ἔθνη, συνεχῶς ἐς Μακεδονίαν ἐμβάλλοντα, ἐπιὼν ἐπόρθει·

κὴ τ̃

Καὶ Σύλλας τὴν ἐν τοσῷδε ἀργίαν διατιθέμενος, Ἐνετοὺς, καὶ Δαρδανέας, καὶ Εἰντοὺς, περίοικα Μακεδόνων ἔθνη, συνεχῶς ἐς Μακεδονίαν ἐμβάλλοντα, ἐπιὼν ἐπόρθει.] Quinam fuerint illi Heneti, Macedonum contermini, quorum regionem Sulla vaſtavit, dicat alius: fateor enim me prorſus illos ignorare. Homeri Ἑνετοὶ fuerunt in Paphlagonia, alii ad maris Adriatici intimum receſſum, ubi & hodie incolunt Veneti, ambo longe à Macedonia, ad quos Sulla non pervenit. Plutarchus de ſola Medica à Sulla vaſtata meminit, idque in rranſgreſſu, dum Macedonia Helleſpontum vadit. Itaque legendum puto, Μήδους καὶ Δαρδανέας καὶ Σιντούς. Hæ tres gentes Macedo-

niæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

στρατὸν ἐγύμναζε, καὶ ἐχρηματ-
ίζετο ὁμοῦ. ἐλθόντων δὲ τῶν Μιθρι-
δάτου πρέσβεων, οἱ τοῖς μὲν ἄλλοις
επίθεντο, μόνην δ' ἐξαιρούμενοι
φλαγονίαν, ἐπεῖπον ὅτι πλειόνων
τυχε Μιθριδάτης, εἰ πρὸς τὸν ἕ-
ἡμῶν στρατηγὸν διελύετο Φιμ-
ν· δυσχεράνας ὁ Σύλλας τῇ πα-
λῇ, καὶ Φιμβρίαν ἔφη δώσειν
. καὶ αὐτὸς ἐν Ἀσίᾳ γενόμενος
έσθαι πότερα συνθηκῶν ἢ πολέ-
δεῖται Μιθριδάτης. ὧδε δ' εἰ-
, ἤλαυνεν ἐπὶ Κύψελα διὰ
κης, Λεύκολλον ἐς Ἄβυδον προ-
ψας. ἤδη γὰρ αὐτῷ καὶ ὅδε ἀ-
ιο, κινδυνεύσας μὲν ὑπὸ λῃστῶν
ναι πολλάκις, στόλον δὲ τινὰ
αγείρας ἀπό τε Κύπρου καὶ Φοι-
ς καὶ Ῥόδου καὶ Παμφυλίας, καὶ
πολλὰ δῃώσας τῆς πολεμίας, καὶ τῶν
ιθριδάτου νεῶν ἀποπειράσας ἐν
παράπλῳ.

ύλλας μὲν οὖν ἀπὸ Κυψέλων, καὶ
ριδάτης ἐκ Περγάμου, συνῄε-
αὖθις ἐς λόγους· καὶ κατέβαινον
εδίον ἄμφω σὺν ὀλίγοις, ἐφο-
ων τῶν στρατῶν ἑκατέρωθεν. ἦσαν
ἱ λόγοι, Μιθριδάτου μὲν, ὑπό-
ις φιλίας καὶ συμμαχίας ἰδίας
ατρῴας, καὶ ἐπὶ τοῖς Ῥωμαίων
εσι καὶ προβούλοις καὶ στρατηγοῖς
γορία ὧν ἐς αὐτὸν ἐπεπράχεσαν
ως, Ἀριοβαρζάνην τε κατάγον-
ες ἐς Καππαδοκίαν, καὶ Φρυγίας
ὸν ἀφαιρούμενοι, καὶ Νικομήδη πε-
ιορῶντες ἀδικοῦντα. καὶ τάδε, ἔ-

mul & ditans militem. Quúmque legati à Mithridate reverſi, cetera probarent, ſolam excipientes Paphlagoniam, addiderunt, æquiores conditiones ſe impetraturos fuiſſe ab altero imperatore Fimbria: tum Sylla moleſtè ferens hanc collationem, reſpondit, & Fimbriam pœnas daturum, & ſe, quamprimum attigerit Aſiam, viſurum num pace an bello Mithridates opus habeat. Hæc locutus per Thraciam duxit ad Cypſela, Lucullo Abydum præmiſſo: jam enim & hic ad eum venerat, ægrè aliquoties elapſus è piratarum inſidiis, collecta tamen quadam claſſe è Cypro, Phœnicia, Rhodo, Pamphylia, vaſtatíſque oris hoſtilibus, & cum Mithridatis claſſe velitatus obiter. Itaque Sylla movit à Cypſelis, Mithridates à Pergamo: rurſúmque colloquium eſt habitum, ambobus cum exiguo comitatu in campum progreſſis, inſpectante utrinque exercitu. Ibi Mithridates, orſus à commemoratione ſocietatis amicitiæque tam ſuæ quàm paternæ, accuſabat Romanorum legatos ducéſque, quòd ſe multis affeciſſent injuriis, Ariobarzane reducto in Cappadociam, ipſi adempta Phrygia, diſſimulata Nicomedis violentia. Atque hæc, inquit, omnia fece-

Cypſela.

208

Mithridatis & Syllæ colloquium.

ni conterminæ erant, & Medi quidem & Sinti in ipſo itinere: ad Darda- vero deflexit dum vacabat ſcilicet, & ut loquitur Appianus, ἀργίαν διαγενόμενος.

Καὶ κατέβαινον ἐς πεδίον ἄμφω σὺν ὀλίγοις.] Circa Dardanum fuit ille capus, ut docet Plutarchus in Sulla.

Καὶ

fecerunt illi propter pecunias, quas nunc à me nunc ab adverſariis accipiebant. nihil eſt enim, principes Romani, quod in vobis magis accuſari poſſit quàm lucri cupiditas. Deinde veſtris ducibus bellum inferentibus, quæcunque in defenſionem mei feci, neceſſitatis magis quàm voluntatis fuerunt. In hæc verba deſiit Mithridates: ad quæ Sylla, Quamvis non in hoc convenimus, ſed ut conditiones accipias, non gravabor tamen & ad hæc paucis reſpondere. In Cappadociam ego reduxi Ariobarzanem ex S. C. quum præeſſem Ciliciæ, ídque feci te cedente autoritati populi: qui aut tunc contradicere debueras, & cauſam tuam melius proponere, aut poſtea ſenatus decretis acquieſcere. Phrygiam autem tibi Manius dedit, corruptus largitionibus, quod commune amborum crimen eſt: hoc enim ipſo fateris injuſtam ejus terræ poſſeſſionem, quòd eam à muneribus corrupto conſecutus es: & Manius coargutus eſt apud nos alia quoque egiſſe pretio: quæ omnia ſenatus irrita habuit. Qu

Lucri cupiditas Romanorum.

Reſponſum à Sylla datum ad expoſtulationes Mithridatis.

Manius largitionibus corruptus.

,, φησι, πάντα ἔπραξαν ἐπὶ χρήμασ
,, παραλλὰξ παρ' ἐμοῦ τε καὶ
,, ἐκείνων λαμβάνοντες. ὃ γὰρ δὴ
,, λιστα τις ὑμῶν, ὦ Ῥωμαῖοι,
,, πλείοσιν ἐπικαλέσειεν, ἐστὶν ἡ
,, κέρδεια. ἀναῤῥαγέντος δὲ ὑπ
,, ὑμετέρων στρατηγῶν τοῦ πολε
,, πάντα ὅσα ἀμυνόμενος ἔπρ
,, τον, ἀνάγκῃ μᾶλλον ἢ κατὰ γνώμ
,, γίγνετο. Ὁ μὲν δὴ Μιθριδάτης,
ὧδε εἰπὼν, ἐπαύσατο· ὁ δὲ Σύλ
,, λας, ὑπολαβὼν ἀπεκρίνατο, φ
,, ἕτερα μὲν ἡμᾶς ἐκάλεις, ἀ
,, προστιθέμενα ἀγαπήσων· οὐ
,, ὀκνήσω καὶ περὶ τῶνδε βραχ
,, εἰπεῖν. ἐς μὲν Καππαδοκίαν
,, κατήγαγον Ἀριοβαρζάνην,
,, λικίας ἄρχων, ὧδε Ῥωμαί
,, ψηφισαμένων· καὶ σὺ κατήκοις
,, μῶν, δέον ἀντιλέγειν, καὶ μὴ
,, ταδιδάσκειν, ἢ μηκέτι τοῖ
,, γνωσμένοις ἀντιτιθέναι. Φρυ
,, δὲ σοὶ Μάνιος ἔδωκεν ἐπὶ δωρ
,, κίαν· ὃ κοινόν ἐστιν ἀμφοῖν α
,, κημα. καὶ τόδε μάλιστα αὐτὴν
,, μολογεῖς οὐ δικαίως λαβεῖν
,, δωροδοκίας, ὅ, τε Μάνιος καὶ
,, ἄλλα ἠλέγχθη παρ' ἡμῖν ἐπὶ χ
,, μασι πράξας, καὶ πάντα ἀνέ
,,

Καὶ σὺ κατήκουες ἡμῶν, δέον ἀντιλέγειν, καὶ μὴ μεταδιδάσκειν] Loci habere hic nòn poteſt particula negans: ideóque libenter eam vel omni expunxerim, vel in με mutaverim: etiamſi plurale pronomen ἡμῶν pr ceſſerit. Conſtat enim ita ſæpe à plurali ad ſingnlare tranſiri, interdum viciſſim. Gelenius negantem particulam, & ipſe non agnoſcit, ſed μεταδιδάσκειν nove reddit, *cauſam tuam melius proponere:* (quum μεταδιδάσκ & μεταπείθειν idem fere apud Appianum valeant) at P. Candidus particula illam agnoſcit, malè totum hunc locum (ut alios infinitos) vertens. Ita nim ille, *Neceſſe igitur fuit reſponſum nobis reddere, non autem admonere no. neque jampridem cognitis contraria imponere.*

Φρυγίαν δὲ σοὶ Μάνιος ἔδωκεν ἐπὶ δωροδοκίαν.] Scribo ἐπὶ δωροδοκίᾳ.

Καὶ τόδε μάλιστα αὐτὴν ὁμολογεῖς οὐ δικαίως λαβεῖν ἐκ δωροδοκίας] Fortaſſe ſcribendum, εἰ ἐκ δωροδοκίας.

K

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

„εν ἡ βουλή. ᾧ λόγῳ καὶ Φρυγίαν,
„ἀδίκως σοὶ δοθεῖσαν, οὐχ ἑαυτῇ
„συντελεῖν ἐπέταξεν ἐς τοὺς φόρους,
„ἀλλ' αὐτόνομον μεθῆκεν. ἣν δὲ ἡ-
„μεῖς οἱ πολέμῳ λαβόντες οὐκ ἀ-
„ξιοῦμεν ἄρχειν, τίνι λόγῳ σὺ κατ-
„έχεις; Νικομήδης δὲ αἰτιᾶται
ὲ σὲ, καὶ Ἀλέξανδρον αὐτῷ τὸν τὸ
σῶμα τρώσοντα ἐπιπέμψαι, καὶ
Σωκράτη τὸν χρηστὸν ἐπὶ τὴν ἀρ-
χὴν· καὶ τάδε αὐτὸς ἀμυνόμενος,
ς τὴν σὴν ἐμβαλεῖν· εἰ δὲ τι ὅ-
ως ἠδικοῦ, ἐς Ῥώμην πρεσβεύειν
δει, καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἀναμέ-
νειν. εἰ δὲ καὶ θᾶττον ἠμύνου Νι-
κομήδη, πῶς καὶ Ἀριοβαρζάνην
ἐπήλαυνες οὐδὲν ἀδικοῦντα; ἐκ-
βαλὼν δὲ, ἀνάγκην ἐπέθηκας
τοῖς παροῦσι Ῥωμαίων κατάγειν
αὐτὸν, καὶ κατηγορημένον κωλύειν.
τὸν δὲ πόλεμον ἐξῆψας, ἐγνωκὼς
μὲν οὕτω πρὸ πολλοῦ, καὶ ἐν ἐλπίδι
ἔχων γῆς ἀρχὴν ἁπάσης, εἰ Ῥω-
μαίων κρατήσειας, προφάσεις δὲ
ἐπὶ τῇ γνώμῃ τάσδε ποιούμενος.
καὶ τοῦτο τεκμήριον, ὅτι καὶ Θρᾶ-
κας καὶ Σκύθας καὶ Σαυρομάτας,
οὔπω τινὶ πολεμῶν, ἐς συμμα-
χίαν ἐπήγου, καὶ ἐς τοὺς ἀγχοῦ
βασιλέας περιέπεμπες· ναῦς τε
ἐποιοῦ, καὶ πρωρέας καὶ κυβερνήτας
συνεκάλεις. μάλιστα δὲ ὁ καιρὸς
ἐλέγχει σε τῆς ἐπιβουλῆς· ὅτε γὰρ
τὴν Ἰταλίαν ἀφισταμένην ἡμῶν
ᾔσθάνου, τὴν ἀσχολίαν τήνδε ἡ-
μῶν φυλάξας, ἐπέθου μὲν Ἀριο-
βαρζάνῃ καὶ Νικομήδει, καὶ Γαλά-
ταις καὶ Παφλαγονίᾳ, ἐπέθου δὲ
Ἀσίᾳ, τῷ ἡμετέρῳ χωρίῳ. καὶ
λαβὼν, οἷα δέδρακας, ἢ τὰς
πόλεις, αἷς τοὺς θεράποντας καὶ

propter & Phrygiam injuſtè tibi attributam, non ſibi fecit tributariam, ſed juſſit eſſe liberam. Quæ igitur nos belli jure quæſita à dominatu noſtro eximimus, tu qua ratione occupas? Nicomedes verò queritur, te autore & corpus ſuum ferro ſauciatum ab Alexandro, & regnum à Socrate Chreſto invaſum: ſéque laceſſitum his injuriis fines tuos ingreſſum cum exercitu. attamen ſi te læſum putabas immeritò, debueras legatos Romam mittere, & reſponſum expectare: Eſto, Nicomedem vim inferentem vi repuliſti, quid Ariobarzanes commeruit, quo ejecto neceſſitatem impoſuiſti proximis Rom. ducibus ut eum reducerent? quibus obſiſtendo tu bellum accendiſti, meditatum jam antea, quippe qui ſperares orbis dominium, ſi Romanos vinceres, & huic propoſito occaſiones quæreres: id quod certo argumento colligitur, quòd Thracas, Scythas, Sarmatas, priuſquam ullum bellum gereres in ſocietatem adduxiſti, propinquos reges ſolicitaſti legationibus, naves fabricaſti, proretas gubernatoréſque convocaſti. Sed maximè tempus inſidias tuas arguit: poſtquam enim ſenſiſti defeciſſe à nobis ſocios in Italia, arrepta occaſione à noſtris occupationibus, aggreſſus es Ariobarzanem & Nicomedem, tum Gallogræcos & Paphlagoniam, atque adeo ipſam Aſiam, noſtram provinciam. In qua quid
on perpetraſti, vel in civitates quas ſervis & obæratis ſubjeciſti?

Facinorum Mithridatis commemoratio.

209

quorum

quorum alteros ſervitute, alteros ære alieno liberaveras. vel in Græcos, quorum M. DC. uno crimine ſuſtuliſti? vel in Gallogræcorum tetrarchas, quos interfeciſti menſæ ſocios? vel in homines Italici nominis, quos univerſos una die cum infantibus & matribus interemiſti merſiſtíque? ne religione quidem fanorum defenſos ad quæ confugerant. Quantam ibi crudelitatem tuam, quantam impietatem, quàm immane in nos odium declaraſti? Occupatis deinde omnibus omnium pecuniis in Europam trajeciſti, magnos exercitus, contra noſtrum edictum, quod omnes Aſiæ reges abſtinere jubet ab ea. Quo facto Macedoniam incurſaſti noſtram provinciam, & Græcis libertatem ademiſti: nec prius te pœnituit, neq; deprecatore Archelao prius uſus es, quam ego recepi Macedoniam, & Græciam è tua violentia eripui, cæſis CLX. M. è tuis copiis, & binis caſtris captis cum
210 omni apparatu. Miror certè excuſare te nunc ea quorum per Archelaum petiiſti veniam: niſi

„ ςας ἐπέστησας, ἐλευθερίας
„ χρεῶν ἀποκοπαῖς; ἢ τοὺς Ἕλ-
„ νας, ὧν μιᾷ προφάσει χι-
„ καὶ ἑξακοσίους διέφθειρας; ἢ
„ λατῶν τοὺς τετράρχας, οὓς ὁ
„ διαίτους ἔχων ἀπέκτεινας; ἢ τ
„ Ἰταλιωτῶν γένος, οὓς μιᾶς
„ μέρας σὺν βρέφεσιν καὶ μητ-
„ σιν ἔκτεινάς τε καὶ κατεπόντωσ
„ οὐκ ἀποσχόμενος οὐδὲ τῶν ἐς τὰ-
„ ρὰ συμφυγόντων· ὁπόσην μὲν
„ μότητα σοῦ, πόσην δὲ ἀσέβ
„ καὶ ὑπερβολὴν μίσους ἐς ἡμ
„ προενήνοχας. σφετερισάμενος
„ ἁπάντων τὰ χρήματα, ἐς τ
„ Εὐρώπην ἐπέρασας μεγάλ
„ στρατοῖς, ἡμῶν ἀπειπόντων ἀπ
„ σι τοῖς Ἀσίας βασιλεῦσι τῆς Εὐ-
„ πης μηδὲ ἐπιβαίνειν. διαπλεύ-
„ σας δὲ, Μακεδονίαν τε ἡμετέ-
„ ραν οὖσαν ἐπέτρεχες, καὶ τοὺς Ἕλλη
„ τὴν ἐλευθερίαν ἀφῄρου. οὐ π
„ τε ἦρξω μετανοεῖν, οὐδ' Ἀρχ
„ λαος ὑπὲρ σοῦ παρακαλεῖν,
„ Μακεδονίαν μὲν με ἀνασώσασθαι
„ τὴν δὲ Ἑλλάδα τῆς σῆς ἐκλύσ
„ βίας, καὶ ἑκκαίδεκα μυριάδ
„ τοῦ σοῦ στρατοῦ κατακόψαι, κα
„ τὰ στρατόπεδα σοῦ λαβεῖν α
„ ταῖς παρασκευαῖς· ὃ καὶ θα
„ μάζω σοῦ δικαιολογουμένου ν
„ ἐφ' οἷς δι' Ἀχελάου παρεκάλεις. ἢ πόρρω μὲν ὄντα με ἐδεδοίκεις

ἀγχ

Καὶ λαβὼν, οἷα δέδρακας, ἢ τὰς πόλεις, αἷς τοὺς θεράποντας καὶ χρῆστα ἐπέστησας, ἐλευθερίας καὶ χρεῶν ἀποκοπαῖς.] Non videtur poſſe ferri hæc le ctio, ἐλευθερίας καὶ χρεῶν ἀποκοπαῖς. neque enim prior genitivus cum da tivo ἀποκοπαῖς, ſicut poſterior, jungi poteſt. Credibile eſt igitur dativun alium deeſſe qui illi genitivo ἐλευθερίας jungebatur. Alibi certè, pag. vide licet 212. χρεῶν ἀποκοπὰς & δούλων ἐλευθερώσεις dicit. In hoc autem de qu nunc agitur loco, Gelenius ut has duas res quæ proponuntur, ad unum i demque verbum accommodare poſſet, uſus eſt loquendi genere quod ἰσο δυναμεῖ. dixit enim, *quorum alteros ſervitute, alteros ære alieno liberaveras* Sunt enim ἰσοδύναμα, ſervitute liberare, & libertate donare. At P. Can didus, *quibus ſervos liberos eſſe voluiſti, vel obnoxios ære alieno liberaſti.*

Κο

ἐγγὺς δὲ γενόμενον ἐπὶ δίκην ἐ-
ληλυθέναι νομίζεις· ἧς ὁ καιρὸς
ἐνήλλακται, σοῦ τε πολεμήσαντος
μὲν, καὶ ἡμῶν ἀμυναμένων ἤδη
καρτερῶς, καὶ ἀμυνουμένων ἐς τέ-
λος. Τοσαῦτα δὲ τοῦ Σύλλα μετ᾽ ὀρ-
γῆς ἔτι λέγοντος, μετέπιπτεν ὁ βα-
σιλεὺς καὶ ἐδεδοίκει, καὶ ἐς τὰς δι᾽
Ἀρχελάου γενομένας συνθήκας ἐνε-
δ. τάς τε ναῦς καὶ τὰ ἄλλα πάν-
παραδοὺς, ἐς τὸν Πόντον ἐπὶ πα-
ῴαν ἀρχὴν ἐπανῄει μόνην. ὧδε μὲν
ρῶτος Μιθριδάτου τε καὶ Ῥω-
ων πόλεμος κατεπαύετο. Σύλ-
δὲ, Φιμβρίου δύο σταδίους ἀπο-
, ἐκέλευε παραδοῦναί οἱ τὸν στρα-
οῦ παρανόμως ἄρχοι. ὁ δ᾽ ἀν-
τέσκωπτε μὲν, ὡς οὐδ᾽ ἐκεῖνος
ἐννόμως ἄρχει. περιταφρεύοντος
αὐτὸν τοῦ Σύλλα, καὶ πολλῶν οὐκ
ανῶς ἀποδιδρασκόντων, ἐς ἐκ-
σίαν τοὺς λοιποὺς ὁ Φιμβρίας
αγαγὼν, παρεκάλει παραμένειν.
αμένων δὲ πολεμήσειν πολίταις,
ρρήξας τὸν χιτωνίσκον, ἑκάστοις
σέπιπτεν. ὡς δὲ καὶ τοῦτ᾽ ἀπε-
ἐλοντο, καὶ πλείους ἐγίγνοντο αὐ-
ολίαι, τὰς σκηνὰς τῶν ἡγεμό-
περιῄει· καί τινας αὐτῶν χρή-
σι διαφθείρας, ἐς ἐκκλησίαν
ς συνεκάλει, καὶ συνομνύναι
προσέταξεν. ἐκβοησάντων δὲ τῶν
τῶν ὅτι δέοι καλεῖν ἐπὶ τὸν ὅρ-
ἐξ ὀνόματος, ὁ μὲν δὴ ἐκήρυτ-
τοὺς εὖ τι παθόντας ὑφ᾽ ἑαυτοῦ·
Νώνιον πρῶτον ἐκάλει, κοινω-
ἁπάντων γεγονότα. οὐκ ὀμνύν-
δ᾽ οὐδ᾽ ἐκείνου, τὸ ξίφος ἐ-
σπάσας, ἐπηπείλει κτείνειν αὐ-
μέχρι, βοῆς ἐκ πάντων γενο-
ης, καταπλαγεὶς, καὶ τοῦδ᾽ ἐ

forte longè remotum me timebas, nunc propinquùm putas veniſſe ad judicium: cujus tempus jam præteriit, poſtquam res ad arma devenit, te inferente bellum, nobis reſiſtentibus ſtrenuè, quod uſque finem facere eſt animus. Hac iracunda Syllæ oratione territus rex, conſenſit in leges pacis datas Archelao: traditiſque navibus & ceteris quæ debebantur ex fœdere, in Pontum ad ſolum paternum regnum reverſus eſt. Atque ita primum bellum Mithridaticum ſedatum eſt. Sylla promotis caſtris ad ſecundum à Fimbria ſtadium, poſtulavit tradi ſibi exercitum, cui ille contra leges præeſſet: qui ludens reſpondit, ne ipſum quidem jam imperare legitimè. Quumque circumvallaretur, & à multis deſeretur propalam, convocatis in concionem reliquis, rogabat ut permanerent: qui quum negarent ſe bellaturos contra cives, diſciſſa tunica ſuppliciter prehenſabat ſingulos: & quum id quoque averſarentur, pluráque transfugia fierent, circumibat tribunorum tentoria, corruptíſque largitione ex eis aliquot, rurſum advocata concione jusjurandum exegit: quumque conclamaſſent Veneti, oportere nominatim ad ſacramentum citari militem, ille præconem juſſit nominare ſuos beneficiarios, & Nonium ante omnes, quorumcunque facinorum ſocium: & quum ne hic quidem juraret, ſtricto gladio ne-
em intentavit ei, donec coorto clamore militum territus deſtitit.

Mithridates oratione Sillæ territus pacis leges accipit.

Sylla contra Fimbriam proficitur.

Milites Fimbriæ ab ipſo deficiunt ad Syllam.

Nonius tr. pl.

Servus inductus à Fimbria ut Syllam interficiat.

Servum deinde pecuniis & ſpe libertatis induxit, ut pro transfuga receptus in caſtra Syllæ ipſum interficeret: qui parum conſtanter rem aggreſſus, & ex ipſa trepidatione ſuſpectus, comprehenſus, omnia faſſus eſt. Tum Syllanus exercitus cum ira & contemptu circumſiſtens vallum Fimbriæ, contumelioſè vocabat eum Athenionem: quo nomine aliquando fugitivorum in Sicilia quidam paucorum dierum rex fuerat. Quapropter Fimbria ſpe omni abjecta, in munitiones progreſſus, Syllam invitavit ad colloquium, is pro ſe miſit Rutilium: quod maximè contriſtavit Fimbriam, ne colloquium quidem ſibi concedi, quod non ſoleat negari vel hoſtibus. Quúmque rogaret veniam, ſi quid peccaſſet per ætatis imprudentiam, Rutilius reſpondit, Syllam permiſſurum ut incolumis ad mare tranſeat, ſi velit ei Aſia cujus ipſe proconſul ſit, decedere, & abnavigare: ille habere ſe dixit meliorem viam aliam ſimúl

Fimbria, per contumeliam Athenio vocatus.

211

Fimbria petit cum Sylla colloquium.

παύσαιτο. θεράποντα δὲ χρήμασ ἐλπίσιν ἐλευθερίας ἀναπείσας ἐ- πεμψεν ὡς αὐτόμολον ἐπιχειρεῖ Σύλλα σώματι. ὁ δὲ, τῷ πλησιάζων καὶ ταρασσόμενος τοῦδε ὕποπτος γενόμενος, συ- λήφθη τε καὶ ὡμολόγησε. καὶ ὁ α- τὸς ὁ τοῦ Σύλλα σὺν ὀργῇ καὶ κα- φρονήσει, περιστάντες τὸ τοῦ Φι- βρίου χαράκωμα, κατελοιδόρου αὐτὸν, καὶ Ἀθηνίωνα ἐκάλουν ὁ δραπετῶν τῶν ἐν Σικελίᾳ ποτὲ ἀ- στάντων ὀλιγήμερος γεγένητο βα- λεύς. ἐφ' οἷς ὁ Φιμβρίας, πα ἀπογνοὺς, ἐπὶ τὴν τάφρον προ- θε, καὶ Σύλλαν αὐτῷ παρεκ συνελθεῖν εἰς λόγους. ὁ δ' αὐτοῦ Ῥουτίλιον ἔπεμπε. καὶ πρῶτον ἐλύπει τὸν Φιμβρίαν, συνόδου, διδομένης καὶ τοῖς πο- μίοις, ἀξιωθέντα. δεομένῳ δ' τῷ συγγνώμης τυχεῖν, εἴ τι ὢν ἐξήμαρτεν, ὁ Ῥουτίλιος ὑ- στη, Σύλλαν ἀφήσειν ἐπὶ θάλα ἀπαθῆ διελθεῖν, εἰ μέλλοι τῆς σίας ἧς ἐστὶν ὁ Σύλλας ἀνθύπατ ἀποπλεύσεσθαι. ὁ δὲ, εἰπὼν ραν ὁδὸν ἔχειν κρείττονα, ἐπανῆ

Καὶ Ἀθηνίωνα ἐκάλουν, ὃς δραπετῶν τῶν ἐν Σικελίᾳ π. α. ὀλιγήμερος βασιλεύς.] Meminit hujus Athenionis Dio in excerpt. Peireſianis: *Mar tini opes ſuas ac pretioſiſſima quæque in urbem Meſſanam contulere, rati ſe à f tivorum incurſionibus tutiſſimos fore. Quod poſtquam Athenioni compertu (hic Cilicia ortus, maximam auctoritatem inter latrones obtinebat) obſervato quo ſolenne ſacrum publice in ſuburbiis agebant, in eos irruit, plurimoſque co hac illac diſperſos interfecit, minimumque abfuit, quin urbem ipſam impetu peret. Ceterum occupato quodam loco, qui Macella dicitur, eoque munit grum Mamertinum late vaſtabat.* Hunc deinde M'. Aquilius anno V.C. DCL in acie interfecit. Florus autem inter rixantium manus, dum circa ad prehendendum eum multitudo contendit, laceratum fuiſſe ſcribit. Eid porro Athenioni Maximinum comparavit Capitolinus in Maximin. *Nobi circa ſe neminem paſſus eſt; prorſus aut Spartaci, aut Athenionis exemplo im rabat.* Quemadmodum optimè illum locum legendum eſſe Incomparal Salmaſius cenſuit.

A'ᾶ

ἐς Πέργαμον, καὶ ἐς τὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ
ὸν παρελθὼν, ἐχρήσατο τῷ ξί-
φει. οὐ καιρίου δ' αὐτῷ τῆς πληγῆς
γενομένης, ἐκέλευσε τὸν παῖδα ἐπε-
λθεῖν. ὁ δὲ καὶ τὸν δεσπότην ἔκτεινε,
ἑαυτὸν ἐπὶ τῷ δεσπότῃ.

Οὕτω μὲν καὶ Φιμβρίας ἀπέθα-
πολλὰ τὴν Ἀσίαν ἐπὶ Μιθρι-
η λελυμασμένος· καὶ αὐτὸν ὁ
ας ἐφῆκε τοῖς ἀπελευθέροις
αι· καὶ ἐπεῖπεν οὐ μιμεῖσθαι Κίν-
καὶ Μάριον, ἐν Ῥώμῃ θάνατον
πολλῶν καὶ ἀταφίαν ἐπὶ τῷ θα-
καταγνόντας. τὸν δὲ στρατὸν τοῦ
ρίου προσιόντα οἱ δεξιωσάμε-
τε καὶ τῷ σφετέρῳ συναγαγὼν,
ίωνι προσέταξε Νικομήδη καὶ
οβαρζάνην ἐς Καππαδοκίαν
αγαγεῖν. τῇ τε βουλῇ περὶ πάν-
ἐπέστελλεν, οὐχ ὑποκρινόμενος
ρίας πολέμιος. αὐτὸς δὲ τὴν
αν καθιστάμενος, Ἰλιέας μὲν καὶ
ς, καὶ Λυκίους, καὶ Ῥοδίους, καὶ
νησίαν, καὶ τινὰς ἄλλους, ἢ συμ-
ίας ἀμειβόμενος, ἢ ὧν διὰ
υμίαν ἐπεπόνθεισαν. οὗ ἕνεκα ἐ-
έρους ἠφίει, καὶ Ῥωμαίων ἀνέ-
φε φίλους, ἔς τε τὰ λοιπὰ
στρατιὰν περιέπεμπε, καὶ τοὺς
ποντας, οἷς ἐλευθερίαν ἐδεδώ-
Μιθριδάτης, ἐκήρυττεν αὐτί-
τοὺς δεσπότας ἐπανιέναι. πολ-
δὲ ἀπειθούντων, καὶ πόλεων τι-
ἀφισταμένων, ἐγίγνοντο σφα-
κατὰ πλῆθος ἐλευθέρων τε καὶ
τόντων, ἐπὶ ποικίλαις προ-
σι. τείχη τε πολλῶν καθῃρεῖ-
καὶ συχνὰ τῆς Ἀσίας ἠνδραπο-
θ· οἵ τε καππαδοκίσαντες ἄν-
καὶ πόλεις ἐκολάζοντο πικρῶς,

Pergamum rediit, & ingreſſus templum Æſculapii, trajecit ſe gladio: & quia vulnus letale non erat, à ſervo impetravit operam, qui primò dominum, mox ſeipſum interfecit.

Fimbria gladio ſe trajicit.

Hunc exitum habuit Fimbria, peſtis altera poſt Mithridatem Aſiæ. Corpus Sylla ejus libertis ad ſepulturam conceſſit, præfatus nolle ſe imitari Cinnam & Marium, qui multos in urbe ſepultura ſimul cum vita privaverant. Exercitum ejus accedentem accepit & conjunxit cum ſuo: móxque Curionem juſſit ut Nicomedem & Ariobarzanem in propria regna reduceret, ad ſenatum quoque perſcripſit omnia, hoſtem ſe judicatum diſſimulans. Provinciam deinde conſtituens, Ilienſes, Chios, Rhodios, Lycios, Magneſios, alióſque quoſdam populos, vel in auxiliorum præmium, vel in ſolatium malorum quæ propter ſtudium erga populum Romanum pertulerant, libertate donatos, adſcripſit inter Romani populi ſocios: dimiſſiſque circa reliqua omnia oppida militibus, per præconem edixit, ut quotquot mancipia libertatem à Mithridate acceperant, confeſtim in herilem poteſtatem redirent. Quod edictum quum multi contemnerent, & aliquot civitates deficerent, ſecutæ ſunt cædes promiſcuæ, tam ſervorum quàm ingenuorum ex variis occaſionibus, & multorum oppidorum

Curio.

Urbes libertate donatæ.

Syllæ edictum.

ta ſunt mœnia, quorundam populis ſub haſta venditis: tum factionis regiæ fuerant, vel cives vel populi ſeverè mulctabantur,

Cædes & mala Syllæ edictum ſecuta.

bantur, præſertim Epheſii, qui
212 per turpem adulationem donaria Romanorum cum ludibrio detraxerant. Poſt hæc præcones per provinciam dimiſſi ſunt, qui optimates civitatum juberent ad certam diem coram Sylla comparere Epheſi, qui poſtquam convenêre, ſic eos pro tribunali allocutus eſt, Nos tum primùm exercitum in Aſiam adduximus quum Antiochus Syriæ rex vos populabatur: quo ultra Halym Taurúmque pulſo, vos in poteſtate noſtra non retinuimus, ſed permiſimus eſſe liberos, exceptis aliquot populis quos Eumeni Rhodiiſque ſociis attribuimus, clientes magis quàm tributarios. Id ita ſe habere argumentum eſt, quòd Lycios de Rhodiis queſtos, exemimus eorum imperio. Hæc quidem ſunt noſtra merita: vos verò poſtquam Attalus Philometor regnum ſuum teſtamento nobis reliquit, Ariſtonico contra nos opem tuliſtis per quadriennium, donec illo capto, veſtrum plerique metu compulſi redie-

Syllæ oratio ad civitatum optimates.

Halys. Taurus.

καὶ μάλιστα αὐτῶν Ἐφέσιοι, ...
αἰσχρᾷ κολακείᾳ, ἐς τὰ Ῥωμ...
ἀναθήματα ἐνυβρίσαντες. ἐπ...
τοῖσδε καὶ κήρυγμα περιῄει, τ...
ἀξιῶσαι κατὰ πόλιν ἐς ἡμέραν ῥη...
πρὸς τὸν Σύλλαν ἀπαντᾶν ἐς Ἐ...
σον· καὶ συνελθοῦσιν αὐτοῖς ἐπὶ β...
ματος ἐδημηγόρησεν οὕτως, Ἡ...
„ στρατῷ πρῶτον ἐς Ἀσίαν πα...
„ θομεν, Ἀντιόχου τοῦ Σύρων β...
„ σιλέως πορθοῦντος ὑμᾶς·...
„ λάσαντες δ᾽ αὐτὸν, καὶ τὸν Ἅ...
„ λυν καὶ Ταῦρον αὐτῷ τιθέ...
„ τῆς ἀρχῆς ὅρον, οὐκ ἀντέχομ...
„ μῶν ἡμετέρων ἐξ ἐκείνου γε...
„ νων, ἀλλὰ μεθήκαμεν αὐτονο...
„ πλὴν εἴ τινας Εὐμένει καὶ Ῥ...
„ συμμαχήσασιν ἡμῖν ἔδομεν...
„ ὑποτελεῖς, ἀλλ᾽ ἐπὶ προστ...
„ εἶναι. τεκμήριον δ᾽, ὅτι Λ...
„ αἰτιωμένους τι Ῥοδίων ἀπεσ...
„ μεν. ἡμεῖς μὲν δὴ τοιοίδε...
„ ὑμᾶς γεγόναμεν· ὑμεῖς δὲ,...
„ τάλου τοῦ Φιλομήτορος τὴν...
„ χὴν ἡμῖν ἐν διαθήκαις κ...
„ λιπόντος, Ἀριστονίκῳ κα...
„ μῶν τέτταρσιν ἔτεσι συνεμα...
„ τε, μέχρι καὶ Ἀριστόνικος...
„ λω, καὶ ὑμῶν οἱ πλείους ἐς ἀ...
„

Ἀττάλου τοῦ φιλομήτορος τὴν ἀρχὴν ἡμῖν ἐν διαθήκαις καταλιπόντος.] eo vide Livii Epitomen 58. Velleium l. 2. c. 4. Florum l. 2. c. 20. Oro... l. 5 c. 8. & alios. Idem factum à Nicomede Bithyniæ rege, itemque ab ...chelao Cappadociæ, & Pilæmene Paphlagoniæ regibus. In adeunda a... hac Attali hæreditate Romanos doli mali accuſat Mithridates apud Saluſ... hiſtoriarum lib. 4. Et Horatius l. 2. Od. 18. *Neque Attali*

Ignotus hæres regiam occupavi.

Quamvis tamen in eo Horatii loco cum Torrentio ſentiam non popu... Romanum notari (non enim *ignotus hæres* recte vocabitur, quem grave... cauſas teſtator inſtituit) ſed Ariſtonicum potius, ex Eumene non juſto ...trimonio, ſed ex pellice Epheſia cithariſtæ cujuſdam filia genitum, qui ... mortem Attali ſtirpis regiæ originem mentitus, ignotus atque obſcurus ...tea regnum illud occupavit: quem victum poſtea à M Perperna M'. A qu... in triumphum duxit, regno in provinciæ formam redacto.

ὴν καὶ φόβον περιήλθετε. καὶ
ἴδε πράσσοντες, ὅμως ἔτεσιν εἴ-
κοσι καὶ τέσσαρσιν ἐς μέγα περι-
ουσίας καὶ κάλλους κατασκευῆς ἰ-
διωτικῆς τε καὶ δημοσίας προελ-
θόντες, ὑπὸ εἰρήνης καὶ τρυφῆς
ἐξυβρίσατε αὖθις· καὶ τὴν ἀσχο-
λίαν ἡμῶν τὴν ἀμφὶ τὴν Ἰτα-
λίαν φυλάξαντες, οἱ μὲν ἐπηγά-
γεσθε Μιθριδάτην, οἱ δ' ἐλ-
θόντι συνέθεσθε. ὃ δ' ἐστὶ πάν-
των μιαρώτατον, ὑπέστητε αὐτῷ
μιᾶς ἡμέρας τοὺς Ἰταλιώτας ἅ-
παντας αὐτοῖς παισὶ καὶ μητρά-
σιν ἀναιρήσειν. καὶ οὐδὲ τῶν εἰς τὰ
ἱερὰ συμφυγόντων διὰ τοὺς ὑ-
μετέρους θεοὺς ἐφείσασθε. ἐφ' οἷς
ἔδομεν τινὰ καὶ αὐτῷ Μιθριδάτῃ
δίκην, ἀπίστῳ τε ἐς ὑμᾶς γενο-

runt ad officium. Attamen ſic quoque per vigintiquatuor annos publicè privatímque opibus & ornamentis auctì, ex otio deliciíſque reſumpſiſtis contra nos petulantiam: & arrepta occaſione è bello noſtro ſociali, partim adduxiſtis adverſus nos Mithridatem, partim venienti vos adjunxiſtis: &, quod eſt longè ſceleſtiſſimum, ſuſtinuiſtis juſſu ejus una die omnes Italos interficere cum liberis & matribus: ac ne illis quidem peperciſtis qui ad ædes diis veſtris ſacras confugerant. Quorum ſcelerum pœnam aliquam dediſtis ipſi Mithridati erga vos perfido, qui vos exhauſit rapinis & cæ-

ὶ τὴν ἀσχολίαν ἡμῶν τὴν ἀμφὶ τὴν Ἰταλίαν φυλάξαντες.] Hæc verba eis redduntur hoc modo, *& arrepta occaſione ex eo quòd bello ſociali occu-ramus, vel, implicati eramus.* Sic autem & aliquot aliis loquitur locis: um unus eſt pag. 109. & quidem de hac ipſa Romanorum occupatione ens, ὅτε γὰρ τὴν Ἰταλίαν ἀφισταμένην ἡμῶν ἠσθάνου, τὴν ἀσχολίαν ὲ ἡμῶν φυλάξας. (adverſus autem hos Italos promittitur Romanis à Pea Mithridatis auxilium, ſi facere velint quæ petit) Atque his locis adpoteſt iſte pag. 276. ἐνεωτέρισαν αὖθις ἐς τὴν ἀσχολίαν αὐτῶν οἱ Ἰ-

τέστητε αὐτῷ μιᾶς ἡμέρας τοὺς Ἰταλιώτας ἅπαντας αὐτοῖς παισὶ καὶ μη-ιν ἀναιρήσειν.] Quod hîc dicit illos Mithridati ſe facturos recepiſſe, pag. à Mithridate factum fuiſſe narratur: his verbis, ἢ τὸ τῶν Ἰταλιωτῶν, οὓς μιᾶς ἡμέρας σὺν βρέφεσι καὶ μητράσιν ἔκτεινάς τε καὶ κατε-ωσας. In hoc autem pag. 212. loco, de quo agitur, Gelen. ὑπέστητε t *ſuſtinuiſtis*, tanquam legens ἀναιρεῖν, non ἀναιρήσειν. Alioqui accilo ὑπέστητε pro *recepiſtis*, ſeu *promiſiſtis*, rectè ſequitur futurum moinitivi (etiam ſi & præſens tum quoque aliquem habere locum poſſit.) niam tamen hac de crudelitate ſtatim loquitur tanquam de ea non quam rpetraturos promiſerint, ſed quam perpetraverint, ratione non caream interprerationem dixerit Gelenius: in qua videndum eſt etiam an us vertendus fuerit, *juſſu ejus:* an potius verti debuerit, *in ejus gra-* Et ne illis quidem qui ad templa confugerant, Mithridatem peperciſlicitur eodem modo, eodem illo in loco.

φ' οἷς ἔδομεν τινὰ καὶ αὐτῷ Μιθριδάτῃ δίκην] Muto ἔδομεν in ἔδοτε Sequitur enim particula δὲ huic μὲν reſpondens, ſed ſatis longo inter-, & ita ut minus animadvertatur propter quædam per parentheſin poverba. At P. Candidus legit quidem ἔδομεν, ſed novam huic loquendi

generi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

& cædibus, mulctatos inſuper agris & pecuniis creditis, ſervis in libertatem vindicatis, non nuſquam & tyrannis impoſitis, conſtitutíſque terra ac mari tot prædonum piratarúmque receptaculis, ut ſtatim experimento conferre poſſetis, qualibus relictis quales vobis patronos optaveritis: nobis quoque aliquam pœnam luerunt autores horum malorum. Oportet tamen eſſe mulctam etiam publicam, quam de-
213 betis dignam meritis ſolvere. ſed abſint à Romana manſuetudine cædes impiæ, confiſcationéſque bonorum temerariæ, vel concitationes ſervitiorum, & id genus exempla barbarica, à quorum etiam cogitatione abhorret animus. Dabitur aliquid Græco nomini & celebritati Aſiæ, amicitiæque priſtinæ: & (quod fauſtum felíxque ſit) mulcto vos tantùm quinquennali tributo. quod jam nunc mihi repræſentari jubeo: & inſuper pecuniam inſumptam in hoc bellum, & ſi quam præterea conſtitutio provinciæ poſtulat. Eam collationem ego in ſingulas civitates dividam, & tempus conferendi præfiniam: & quos ſecus facere deprehendero, habebo pro hoſtibus. Hæc locutus mulctam in[…] gatos diſtribuit, ſimúlque miſit qui eam exigerent. at civit[…]

Tributum quinquennale Aſiaticis imperatum à Sylla.

,, μένῳ, καὶ φόνου καὶ δημεύσεσι μ[…]
,, πλήσαντι ὑμᾶς, καὶ γῆς ἀνα[…]
,, σμοὺς ἐργασαμένῳ, καὶ χρε[…]
,, ποκοπίας, καὶ δούλων ἐλευ[…]
,, σεις, καὶ τυράννους ἐπ' ἐνίοι[…]
,, ληστήρια πολλὰ ἀνά τε γῆ[…]
,, θάλασσαν· ὡς εὐθὺς ὑμᾶς […]
,, ἐν πείρᾳ καὶ παραβολῇ οἵους […]
,, οἵων προστάτας ἐπελέγεσθε. δο[…]
,, σαν δέ τινα καὶ ἡμῖν δίκην ὡς […]
,, δε ἄρξαντες· ἀλλὰ δεῖ καὶ […]
,, νὴν ὑμῖν ἐπιτεθῆναι τοιάδ' ἐ[…]
,, γασαμένοις, ἣν εἰκὸς μὲν […]
,, ἐδράσατε γενέσθαι. μήποτε δ' […]
,, μαῖοι σφαγὰς ἀσεβεῖς ἢ δη[…]
,, σεις ἀθρόους, ἢ δούλων ἐπ[…]
,, στάσεις, ἢ ὅσα ἄλλα βαρβ[…]
,, κά, μηδ' ἐπὶ νοῦν λάβοιεν […]
,, δοῖ δὲ γένους ἔτι καὶ ὀνόματ[…]
,, Ἑλληνικοῦ, καὶ δόξης τῆς ἐπ[…]
,, Ἀσίᾳ καὶ τοῖς φιλτάτοις […]
,, μαίοις, εὐφημίας ἕνεκα μ[…]
,, ὑμῖν ἐπιγράφω πέντε ἐτῶν […]
,, ρους ἐσενεγκεῖν αὐτίκα, καὶ […]
,, τοῦ πολέμου δαπάνην, ὅση τ[…]
,, γονέ μοι, καὶ ἔσται καθισταμέν[…]
,, ὑπόλοιπα. διαιρήσω δὲ ταῦ[…]
,, κάστοις ἐγὼ κατὰ πόλεις, καὶ […]
,, προθεσμίαν ταῖς ἐσφοραῖς […]
,, τοῖς οὐ φυλάξασιν ἐπιθήσω […]
,, ὡς πολεμίοις. Τοσάδε εἰπὼν, […]
διῄρει τοῖς πρέσβεσι τὴν ζημίαν […]
ἐπὶ τὰ χρήματα ἔπεμπεν. α[…]

πόλ

generi interpretationem dedit. ita enim hæc vertit, *quorum cauſa Mithr[…]tem nonnulla pœna affecimus.* Vide annot. quæ proximè ſequitur.

Ἔδοσαν δὲ τινὰ καὶ ἡμῖν δίκην ὡς τῶνδε ἄρξαντες·] Habes hic eam p[…]ticulam δὲ quam illi μὲν reſpondere dixi quæ eſt poſt ἔδοτε. Facilius […]tem animadverteretur ſi parentheſi includerentur quæ interjecta ſunt i[…] vocem θάλασσαν & hoc verbum ἔδοσαν. Nec dubito quin mox ſcribend[…] ſit, οἱ τούτων ἄρξαντες.

E[…]

άεις, ἀποδοῦσαί τε καὶ δανειζόμε-
μεγάλων τόκων, αἱ μὲν τὰ θέα-
τοῖς δανείζουσιν, αἱ δὲ τὰ γυ-
μνάσια, ἢ τεῖχος, ἢ λιμένας, ἢ τι
δημόσιον ἄλλο, σὺν ὕβρει στρατιω-
τῶν ἐπειγόντων, ὑπετίθεντο. τὰ μὲν
χρήματα ὧδε τῷ Σύλλᾳ συνε-
κομίζετο· καὶ κακῶν ἅδην εἶχεν ἡ Ἀ-
ἐπέπλει δ᾽ αὐτὴν καὶ λῃστήρια
πάνδηρα φανερῶς, στόλοις ἐοικό-
τα μᾶλλον ἢ λῃσταῖς, Μιθριδάτου
αὐτὰ πρώτου καθέντος ἐς τὴν
θάλασσαν, ὅτε πάνθ᾽ ὡς οὐκ ἐς
πολὺ καθέξων ἐλυμαίνετο· πλεονά-
σαντα δ᾽ ἐς τότε μάλιστα, καὶ οὐ
τοῖς πλέουσι μόνοις, ἀλλὰ καὶ λι-
μέσι, καὶ χωρίοις, καὶ πόλεσιν ἐπι-
χειροῦντα φανερῶς. Ἰασσὸς δέ τοι
Σάμος, καὶ Κλαζομεναί, καὶ Σα-
μοθρᾴκη, Σύλλα παρόντος, ἐλή-
φθησαν· καὶ τὸ ἱερὸν ἐσυλήθη τὸ Σα-
μοθρᾴκιον, χιλίων ταλάντων κό-
σμον, ὡς ἐνομίζετο. ὁ δέ, εἴτε ἐ-
ὡς ἁμαρτόντας ἐνυβρίζεσθαι
καταλιπών, εἴτ᾽ ἐπὶ τὴν ἐς Ῥώ-
στάσιν ἐπειγόμενος, ἐς τὴν
Ἑλλάδα, καὶ ἀπ᾽ αὐτῆς ἐς τὴν Ἰ-
ταλίαν μετὰ τοῦ πλείονος στρατοῦ διέ-
πλευσε. καὶ τὰ μὲν ἀμφὶ Σύλλαν ἐν
τοῖς ἐμφυλίοις ἀναγέγραπται.

ἈΡΧΕΤΑΙ δ᾽ ὁ δεύτερος Ῥω-
μαίων τε καὶ Μιθριδάτου πόλεμος
ἔνθε. Μουρήνας μὲν ὑπὸ Σύλλα
σὺν δύο τέλεσι τοῖς Φιμβρίου κα-
θιστὰς τὰ λοιπὰ τῆς Ἀσίας ὑπε-
λέλειπτο, καὶ πολέμων ἀφορμὰς ἐ-
ζήτει, δι᾽ ἐπιθυμίαν θριάμβου.
Μιθριδάτης δ᾽ ἐς τὸν Πόντον ἐσ-
πλεύσας, Κόλχοις καὶ Βοσπορανοῖς
ἀφισταμένοις ἐπολέμει· ὧν Κόλχοι τὸν
υἱὸν παρ᾽ αὐτοῦ Μιθριδάτην, βα-
σιλέα σφίσιν ᾐτοῦντο δοθῆναι· καὶ

inopia preſſæ, magnóque fœnore, aliæ theatra fœneratoribus, aliæ gymnaſia, aut munitiones, aut portus, aut aliquid publicum oppignerabant, impudenter urgentibus militibus. Atque ita pecuniæ comportabantur ad Syllam, gemente præ calamitatibus Aſia. nam & piratæ propalam vagabantur per eam penè juſtis claſſibus: quos primùm Mithridates mari immiſerat, quum omnia quaſi brevi amiſſurus vaſtaret: ſed tum maximè creverant, non tantùm navigantibus infeſti, verùm & portubus, caſtellis, oppidíſque timendi. Certè Iaſſus, Samus, Clazomenæ, Samothrace, præſente Sylla captæ ſunt: & è fano Samothracio mille talentorum ornamenta ablata feruntur. At ille, ſive quòd propter peccata indignos exiſtimaret quos tueretur, ſive quòd in urbem propter ſeditiones properaret, in Græciam trajecit, & inde porro in Italiam cum majore parte exercitus. quæ verò ibi geſſit, memorantur in bellis civilibus.

SECUNDUM autem Mithridaticum bellum hinc cepit initium. Murena relictus à Sylla cum duabus Fimbrianis legionibus ad ordinanda cetera in Aſia, bellorum occaſiones captabat, triumphi cupidine: Mithridates in Pontum reverſus, cum Colchis & Boſporanis bellum gerebat, qui ab ejus imperio defecerant. Ex his Colchi filium ejus Mithridatem ſibi regem poſtularunt: quo impetra-

Secundi belli Mithridatici initium.

214

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

to ſtatim redierunt ſub imperium. Id rex ſuſpicatus factum per ambitionem filii, vocatum ad ſe vinxit aureis compedibus, nec multo pòſt necavit: egregia hujus opera uſus in Aſia contra Fimbriam. Adverſus Boſporanos autem claſſem parabat & magnum exercitum, adeo ut ob magnitudinem apparatus mox exorta ſit opinio, non in Boſporanos, ſed in Romanos, hæc parari: nam neque dum Ariobarzani ſolidam Cappadociæ poſſeſſionem reddiderat, retentis ſibi locis quibuſdam: & Archelaum ſuſpectum habebat, quaſi quum eſſet in Græcia, plus æquo in conditionibus pacis Syllæ conceſſerit. Quod ubi ille ſenſit, territus ad Murenam fugit, eúmque irritando, effecit ut prior Mithridati arma inferret: qui mox per Cappadociam invaſit Comana, urbem in regno illo maximam, & religioſo opulentóque templo inſignem: interfecítque nonnullos regis equites. quúmque legati objicerent fœdera, negavit ſe videre ulla fœdera: nulla enim Sylla conſcripſerat, ſed executione pactorum contentus, diſceſſerat. Hæc locutus Murena confeſtim prædas agebat, & ne à ſácris quidem pecuniis abſtinens, hyberna habuit in Cappadocia. Rex & ad ſenatum & ad Syllam miſit qui expoſtularent de Murena: qui interim trajecto Haly fluvio magno & tum maximè imbribus

Mithridatis filius ab illo vinctus aureis compedibus, paulo pòſt necatur.

Archelaus Mithridati ſuſpectus, ad Murenam tranſfugit.

Comana urbs.

λαβόντες, αὐτίκα ὑπήκουσαν. ὑ
πτεύσας δ' ὁ βασιλεὺς τόδε ἐ
τοῦ παιδὸς αὐτοῦ βασιλείας ἐπι
θυμοῦντος γενέσθαι, καλέσας αὐ
ἔδησεν ἐν πέδαις χρυσαῖς· καὶ μ
οὐ πολὺ ἀπέκτεινε, πολλὰ χρήσι
οἱ περὶ τὴν Ἀσίαν ἐν τοῖς π
Φιμβρίαν ἀγῶσι γενόμενον. ἐπὶ
Βοσποριανοὺς ναῦς τε συνεπήγνυ
καὶ στρατὸν ἡτοιμάζετο πολύν·
τὸ μέγεθος αὐτοῦ τῆς παρασκευ
δόξαν ἐγεῖραι ταχεῖαν, οὐκ ἐπὶ
ποριανοὺς, ἀλλ' ἐπὶ Ῥωμαίους
τάδε συλλέγεσθαι. οὐ γάρ πω ἐ
Ἀριοβαρζάνῃ πᾶσαν ἐβεβαίου Κα-
ππαδοκίαν, ἀλλ' ἔστιν αὐτῆς ἃ
τότε κατεῖχον. Ἀρχέλαόν τε
ὑποψίᾳ ἐτίθετο, ὡς πολλὰ πέρα
δέοντος κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν τ
διαλύσεσιν ἐπιχωρήσαντος τῷ Σύ-
λᾳ· ὧν ὁ Ἀρχέλαος αἰσθανόμε
τε καὶ δείσας, ἐς Μουρήναν ἔφευ
καὶ παροξύνας αὐτὸν, ἔπεισε Μ
θριδάτῃ προεπιχειρεῖν. Μουρήνας
δὴ διὰ Καππαδοκίας αὐτίκα ἐσβα-
λὼν ἐς Κόμανα, πόλιν ὑπὸ τῷ Μ
θριδάτῃ μεγίστην, σεβάσμιον
ρὸν καὶ πλούσιον ἔχουσαν, ἱππέας
νὰς ἔκτεινε τοῦ Μιθριδάτου· καὶ πρ
σβεῦσιν αὐτοῦ τὰς συνθήκας προτ
νουσιν, οὐκ ἔφη συνθήκας ὁρᾶν.
οὐ γὰρ συνεγέγραπτο Σύλλας, ἀλλ'
γῳ τὰ λεχθέντα βεβαιώσας ἀπη
λακτο. ταῦτα δ' εἰπὼν ὁ Μουρήνα
εὐθέως ἐλεηλάτει, καὶ οὐδὲ τῶν ἱερ
χρημάτων ἀπεχόμενος, ἐχείμα
ζεν ἐν Καππαδοκίᾳ. Μιθριδάτ
δ' ἐς Ῥώμην ἔπεμπε πρός τε τὴν
βουλὴν καὶ πρὸς Σύλλαν, αἰτιώμε
νος ἃ ποιεῖ Μουρήνας. ὁ δ' ἐν τού
τῳ τὸν Ἅλυν ποταμὸν περάσας
μέγαν τε ὄντα καὶ δύσπορον τότε μάλιστα αὐτῷ γενόμενον ὑπὸ ὄμβρων

πετρα

ακοσίας τοῦ Μιθριδάτου κώμας
ἐπέτρεχεν, οὐκ ἀπαντῶντος ἐς οὐ-
δ αὐτῷ τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ τὴν
πρεσβείαν ἀναμένοντος. λείας δὲ
πολλῆς κατάγεμων, ἐς Φρυγίαν καὶ
Γαλατίαν ἐπανῄει. ἔνθα αὐτῷ Κα-
λίδιος ἐπὶ τοῖς Μιθριδάτου μέμ-
ψεσι πεμφθεὶς ἀπὸ Ῥώμης, ψή-
φισμα μὲν οὐδὲν ἐπέδωκεν· ἔφη δ'
ἐπήκοον ἐν μέσῳ, τὴν βουλὴν αὐ-
τῷ κελεύειν φείδεσθαι τοῦ βασιλέως
ἐνσπόνδου. ταῦτα δ' εἰπὼν,
ἐφάνη διαλεγόμενος αὐτῷ μόνῳ.
καὶ Μουρήνας οὐδὲν ἀνεὶς τῆς ὁρμῆς,
τότε τὴν γῆν ἐπῄει τοῦ Μιθρι-
δάτου. ὁ δὲ, σαφῶς ὑπὸ Ῥω-
μαίων ἡγούμενος πολεμεῖσθαι, Γόρ-
διον ἐς τὰς κώμας ἐμβαλεῖν ἐκέ-
λευσε. καὶ αὐτίκα ὁ Γόρδιος ὑπο-
ζύγιά τε πολλὰ καὶ σκευοφόρα καὶ
ἀνθρώπους ἰδιώτας τε καὶ στρατιώ-
τας συνήρπασε, καὶ αὐτῷ Μουρήνᾳ
τον λαβὼν ποταμὸν ἀντεκαθέζε-
το. μάχης δ' οὐδέτερος ἦρχεν, ἕως
ἀφίκετο Μιθριδάτης σὺν τῷ πλείο-
νι στρατῷ· καὶ εὐθὺς ἀμφὶ τῷ πο-
ταμῷ μάχη γίνεται καρτερά. καὶ
βιασάμενος ὁ Μιθριδάτης ἐπέρα τὸν
ποταμὸν, καὶ τἆλλα πολὺ κρείττων
Μουρήνα γενόμενος. ὁ δ' ἐς λό-
φον καρτερὸν ἀναφυγὼν, ἐπιχει-
ροῦντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, πολ-
λοὺς ἀποβαλὼν, ἔφυγε διὰ τῶν ὀ-
ρῶν ἐπὶ Φρυγίας ὁδὸν ἄτριβῆ,
βαλλόμενός τε καὶ χαλεπῶς. ἥ τε νί-
κη, λαμπρὰ καὶ ὀξεῖα ἐξ ἐφόδου γε-
νομένη, ταχὺ διέπτη, καὶ πολλοὺς
ἐς τὸν Μιθριδάτην μετέβαλεν. ὁ δὲ
τὰ ἐν Καππαδοκίᾳ φρούρια τοῦ
Μουρήνα πάντα ἐπιδραμών τε καὶ
ἐξελάσας, ἔθυε τῷ στρατίῳ Διῒ πα-

tumido, cccc. Mithridatis vicos incurſavit, nuſquam occurrente rege, & expectante legatorum reditum. Atque ita refertus præda in Phrygiam Gallogræciámque reverſus eſt: ubi Callidius propter querelas Mithridatis ab urbe miſſus nullum quidem S. C. ei obtulit: denuntiavit tamen omnibus audientibus, jubere ſenatum ut à fœderato rege abſtineat. His dictis mox in conſpectu aliorum, ſeorſum cum eo colloquutus eſt: nec Murena quicquam remiſit de priſtina vehementia. tunc quoque incurſans fines Mithridatis: qui aperto jam bello ſe peti exiſtimans, Gordium juſſit invadere vicos finitimos. Ille mox jumenta multa impedimentáque & tam paganos quàm milites comprehendit, & caſtra ſua Murenæ caſtris in adverſa ripa oppoſuit: pugnæ verò neuter fecit initium, donec Mithridates venit cum majore exercitu, móxque circa fluvium commiſſum eſt magnum prælium. Ibi rex vi tranſivit flumen, aliâs quoque Murenam longè ſuperans, qui in tumulum natura munitum refugit regis impetum, & inde per montanos calles properavit in Phrygiam, multis amiſſis vel in fuga vel in prælio. Hæc tam præclara acceleratáque & obiter parta victoria præpeti fama vulgata, multos tranſtulit ad Mithridatem: qui & ex Cappadocia pulſis omnibus Murenæ præſidiis, ſacrificavit belli potenti Jovi more patrio, in excelſo monte,

Callidius legatus.

215

monte, addito ei cacumine ex lignorum congerie quæ ſuſtineret victimas. In eam primi reges ligna comportant, & impoſita in ſummo alia breviore ambitu, in ſuperiorem mel, lac, vinum oleum, aromatum omne genus ingerunt: in inferiore epulum præbetur præſentibus, quale Perſarum reges ſolent in Parſargadis: deinde materia ſuccenditur, quæ propter incendii magnitudinem ad mille ſtadia plerunque conſpicitur: ad quam negant propter aëris fervorem propinquare poſſe quenquam per aliquot dies. Ille igitur ſacrificabat more patrio. Ceterùm Sylla indignum cenſente Mithridatem fœderatum bello infeſtari, miſſus eſt A. Gabinius, qui ſeriò Murenæ denuntiaret, abſtineret arma à rege: & Mithridatem cum Ariobarzane reduceret in mutuam gratiam. In eo conventu Mithridates obſide tradito Ariobarzani filio quadrimulo, acceptáque parte Cappadociæ quatenus eam occuparat

Parſargada.

τελον θυσίαν ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ [...] ρυφὴν μείζονα ἄλλην ἀπὸ ξύλ[...] πιτιθείς. πρῶτοι δ᾽ ἐς αὐτ[...] βασιλεῖς ξυλοφοροῦσι, καὶ πε[...] τες ἑτέραν ἐν κύκλῳ βραχυτέ[...] τῇ μὲν ἄνω, μέλι, καὶ γάλα, [...] νον, καὶ ἔλαιον, καὶ θυμιάματα [...] τα ἐπιφοροῦσι· τῇ δ᾽ ἐπιπέδ[...] τόν τε καὶ ὄψον ἐς ἄριστον τοῖς π[...] οῦσιν ἐπιτιθέντες, οἷόν τι κα[...] Πασαργάδαις ἐστὶ τοῖς Περσῶν [...] σιλεῦσι γένος θυσίας, ἅπτο[...] τὴν ὕλην. ἡ δ᾽ αἰθομένη, δι[...] μέγεθος τηλοῦ τε χιλίων σταδίω[...] νεται τοῖς πλέουσι καταφανής [...] πελάσαι φασὶν ἐς πολλὰς ἡμέρ[...] αἰθομένου τοῦ ἀέρος, οὐ δυνατὶ [...] ναι. ὁ μὲν δὴ τὴν θυσίαν ἦγε [...] τρίῳ νόμῳ. Σύλλα δ᾽ οὐκ ἀξι[...] τος Μιθριδάτην ἔνσπονδον π[...] μεῖσθαι, Αὖλος Γαβίνιος ἐπ[...] φθη, Μουρήνᾳ μὲν ἀληθῆ τ[...] προαγορεύσειν * ὤν, μὴ πολε[...] Μιθριδάτῃ· Μιθριδάτην δὲ καὶ [...] ριοβαρζάνην ἀλλήλοις συναλλά[...] ὁ δὲ Μιθριδάτης ἐν τῇδε τῇ συ[...] δῷ παιδίον τετραετὲς ἐγγυήσας [...] Ἀριοβαρζάνῃ, καὶ ἐπὶ τῇδε π[...] φάσει λαβὼν ἔχειν Καππαδοκίας ὅσα τε εἶχε, καὶ ἕτερα ἐπ᾽ ἐκείνο[...]

e[...]

Ἔθυε τῷ στρατίῳ Διῒ πάτριον θυσίαν ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ.] Ex perſico m[...]re, quorum inſtitutis pleriſque uſi ſunt Cappadoces & Ponti accolæ. Pe[...] autem cum templorum parietibus Deos ſuos non includerent, quod iis [o]mnia deberent eſſe patentia ac libera, eorumque hic mundus omnis Templum eſſet & domus, ſacra illis ſub dio in editiſſimis ac celſiſſimis locis, a[...]bus ac collibus faciebant. Herodotus lib. 1. οἱ δὲ νομίζουσι Διῒ μὲν, ἐπὶ [τὰ] ὑψηλότατα τῶν ὀρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρα[νοῦ] Δία καλέοντες. Xenophon. l. 8. παιδ. de Cyro, ἔθυε, inquit, Διΐ τε π[α]τρῴῳ καὶ ἡλίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς Πέρσαι θύουσιν. Strabo xv. lib. de Perſis: θύουσι δὲ ἐν ὑψηλῷ τόπῳ, τὸν οὐρανὸν ἡγούμ[ενοι] Δία. Et quidem ἐν καθαρῷ τόπῳ ſacrificaſſe eos, ibidem Strabo poſt H[e]rodotum lib. 1. ſcribit. Non eſt autem dubium à Perſis hunc ritum hauſi[ſſe] Hebræos, quos toties Deus per prophetarum os objurgat, quod in exc[el]ſis ſacrificent.

K

216

...σα πάντας, καὶ χρυσίον ἐπί τε τῇ
...λικι καὶ τῇ τροφῇ, καὶ ἐπὶ σκώμ-
...μασι, καὶ ἐπὶ ᾠδῇ, καὶ παῖσιν, ὡσ-
...π εἰώθει, προὐτίθει· οὗ μόνος
...βίνιος οὐχ ἥψατο. ὁ μὲν δὴ δεύτε-
...ος Μιθριδάτῃ καὶ Ῥωμαίοις πό-
...μος τρίτῳ μάλιστα ἐς τοῦτο διε-
...το· καὶ σχολὴν ἄγων ὁ Μιθριδά-
..., Βόσπορον ἐχειροῦτο, καὶ βασι-
... αὐτοῖς τῶν υἱέων ἕνα ἀπεδείκνυε
...χάρην. ἐς δ' Ἀχαιοὺς τοὺς ὑπὲρ
...λχους ἐσβαλὼν, (οἳ δοκοῦσιν εἶ-
... τῶν ἐκ Τροίας κατὰ τὴν ἐπάνοδον
...πλανηθέντων) δύο μέρη τοῦ στρατοῦ
...ολέμῳ τε καὶ κρύει καὶ ἐνέδραις ἀ-
...ποβαλὼν, ἐπανῆλθε, καὶ ἐς Ῥώμην
... συγγραψομένους τὰ συγκείμενα.
...μπε δὲ καὶ Ἀριοβαρζάνης, εἴθ' ἑ-
..., εἴτε πρὸς τινῶν ἐνοχλούμενος,
... ἀπολαμβάνειν Καππαδοκίαν,
...ὰ τὸ πλέον αὐτῆς ἔτι Μιθριδά-
...ν ἀφαιρεῖσθαι. Μιθριδάτης μὲν οὖν,
...λλα, κελεύοντος αὐτοῦ μεθεῖναι
...ππαδοκίαν, μεθῆκε, καὶ ἑτέραν
...σβείαν ἔπεμπεν ἐπὶ τὰς τῶν συν-
...ῶν συγγραφάς. ἤδη δὲ Σύλλα τε-
...ῶτος, οὐκ ἐπαγόντων αὐτὴν,
... ἐν ἀσχολίᾳ, τῶν προβούλων ἐπὶ
...κοινὸν, Τιγράνη τὸν γαμβρὸν Μι-
...ιδάτης ἔπεμπεν ἐς Καππαδοκίαν
...βαλεῖν, ὥσπερ ἀφ' ἑαυτοῦ. καὶ τὸ
...ὸ σόφισμα οὐκ ἔλαθε Ῥωμαίους.
...δ' Ἀρμένιος, Καππαδοκίαν σα-
...ηνεύσας, ἐς τριάκοντα μυριά-
...ς ἀνθρώπων ἀνασπάστους ἐς Ἀρ-
...μενίαν ἐποίησε, καὶ συνῴκιζεν αὐ-
...ς μεθ' ἑτέρων ἐς τι χωρίον· ἔνθα
...ρῶτον Ἀρμενίας τὸ διάδημα ἀν-
...ς περιεθήκατο, καὶ Τιγρανόκερταν

præſidiis, non ſine auctario, convivium præbuit omnibus: propoſuítque certum auri pondus his qui bibacitate vel edacitate dicteriis, cantu, ceteríſque ſolemnibus ludicris vincerent, cujus ſolus expers fuit Gabinius. Atque ita ſecundum Mithridaticum bellum anno tertio finitum eſt, quum Mithridates otium nactus, ſubegit Boſporum, & genti unum ex filiis Macharem regem dedit: inde Achæos aggreſſus, Colchis finitimos, eorum (ut quidam putant) qui à Troia revertentes huc errore delati ſunt, reliquias, duabus partibus exercitus partim inſidiatorum dolo, partim aperto Marte, atque etiam inclementia frigoris amiſſis, domum reverſus, in urbem miſit qui leges fœderis conſcriberent. Ariobarzanes quoque miſit, ſive ſponte, ſive incitatus ab aliis qui patres docerent, ſe non recepiſſe Cappadociam, & majorem ejus partem retinere Mithridatem: qui juſſus à Sylla cedere Cappadocia, ceſſit. Rurſuſque aliam legationem miſit ad ſcribendas leges fœderis. & quia defuncto jam Sylla magiſtratus ea de re ad ſenatum non retulerunt, rex Tigranem generum ſubornavit ut Cappadociam invaderet: nec tamen id commentum Romanos latuit. Tigranes Cappadocia velut indagine cincta ut nemo poſſet evadere, ...d trecenta millia hominum abſtraxit in Armeniam, & agros eis ...d incolendum cum aliis attribuit: ubi primùm Armeniæ regni ...adema ſibi impoſuit, & oppidum Tigranocertam à ſe denominavit,

Præmia propoſita iis qui bibacitate & edacitate vincerent.

Finis ſecundi bellî Mithridatici.

minavit, quaſi Græcè dicas Tigranopolim. Hæc in Aſia gerebantur.

Sertorii motus in Hiſpania.

SERTORIUS autem Hiſpaniam provinciam obtinens, & ipſam & accolas omnes in Romanos concitavit: & ex his quos circa ſe habebat, ſpeciem quandam ſenatus inſtituit.

Senatus à Sertorio inſtitutus in Hiſpania.

Ex ea factione duo Lucii, Manius & Fanius, Mithridati ſuadebant ſocietatem Sertorii: quando magna pars Aſiæ propinquarúmque gentium ſpem ſucceſſus faceret. Ille perſuaſus legatos miſit ad Sertorium: qui poſtquam eos in ſuum ſenatum introduxit, multa locutus de ſua gloria quæ in Pontum

217 uſque penetrarit, ut jam poſſit Romanos ab occidente ac oriente oppugnare pariter, fœdus cum Mithridate percuſſit, in quo ei conceſſit Aſiam, Bithyniam, Paphlagoniam, Cappadociam, Gallogræciam. Ducem quoque ad eum miſit M. Varium, cui duos L. addidit conſiliarios, Manium & Fanium: quibus autoribus Mithridates tertium & ultimum bellum Romanis intulit: in quo totum amiſit imperium, Sertorio mortuo in Hiſpania, contra ipſum verò miſſis ab urbe ducibus, primùm Lucullo qui ſub Sylla claſſi præfuerat, deinde Pompeio, cujus auſpiciis univerſa Mithridatis ditio, & vicinæ huic regiones uſque flumen Euphratem, uno impetu per occaſionem hujus belli ſub imperium P. R. redactæ ſunt.

M. Varius. Manius. Fanius.

Mithridates igitur jam antè vi-

ἀφ' ἑαυτοῦ προσεῖπε· δυνάται
εἶναι Τιγρανόπολις. καὶ τάδε μὲν
ἐν Ἀσίᾳ.

ΣΕΡΤΩΡΙΟΣ δ' Ἰβηρίας
γούμενος, αὐτήν τε Ἰβηρίαν κ
τὰ περίοικα πάντα ἐπὶ Ῥωμαίοι
ἀνίστη, καὶ βουλὴν ἐκ τῶν οἱ συνόντων
ἐς μίμημα τῆς συγκλήτου, κατέλε
γε. δύο δ' αὐτοῦ τῶν στασιωτῶν, Λε
κιοι Μάνιός τε καὶ Φάνιος, Μι
θριδάτην ἔπειθον συμμαχῆσαι τ
Σερτωρίῳ, πολλὰ περὶ Ἀσίας αὐ
τῷ καὶ τῶν ἐγγὺς ἐθνῶν ἐπελπίζοντες
ὁ μὲν δὴ, πεισθεὶς, ἐς τὸν Σερτώ
ριον ἔπεμψεν· ὁ δὲ τοὺς πρέσβεις ἐ
τὴν ἑαυτοῦ σύγκλητον παραγαγώ
τε, καὶ μεγαλοφρονησάμενος ὅτι τ
κλέος αὐτοῦ καὶ ἐς τὸν Πόντον διίκε
το, καὶ Ῥωμαίους ἕξοι πολιορκεῖν
ἀπό τε δύσεως καὶ ἐξ ἀνατολῆς, συνε
τίθετο τῷ Μιθριδάτῃ δώσειν Ἀσίαν
τε καὶ Βιθυνίαν, καὶ Παφλαγονίαν,
καὶ Καππαδοκίαν, καὶ Γαλατίαν·
στρατηγόν τε αὐτῷ Μάρκον Οὐά-
ριον, καὶ συμβούλους τοὺς Λουκίους,
Μάνιόν τε καὶ Φάνιον, ἔπεμψε· μεθ'
ὧν ὁ Μιθριδάτης ἐξέφαινε τὸν τρίτον
καὶ τελευταῖον οἱ γενόμενον ἐς Ῥω-
μαίους πόλεμον, ἐν ᾧ πᾶσαν ἀπ-
ώλεσε τὴν ἀρχήν· Σερτωρίου μὲν
ἀποθανόντος ἐν Ἰβηρίᾳ, ἐπιπεμ-
φθέντων δὲ οἱ στρατηγῶν ἀπὸ Ῥώμης,
προτέρου Λουκούλλου τοῦδε, τοῦ νε-
ναυαρχηκότος Σύλλᾳ, ὕστερον δὲ
Πομπηίου· ἐφ' ὅτου πάντα ὅσα ἦν
Μιθριδάτου, καὶ ὅσα αὐτοῖς γειτο-
νεύοντα, μέχρις ἐπὶ ποταμὸν Εὐ-
φράτην, προφάσει καὶ ὁρμῇ τοῦ Μι-
θριδατείου πολέμου ἐς Ῥωμαίους ἅ-
παντα περιηνέχθη.

Μιθριδάτης μὲν οὖν, οἷα Ῥωμαίων
πολλά-

λάκις ἐς πεῖραν ἐλθὼν, καὶ τόνδε
λιστα τὸν πόλεμον ἡγησάμενος ἀ-
φασίστως δὴ καὶ ὀξέως γινόμενον,
ἄτειστον ἕξειν, πᾶσαν ἐπενόει πα-
σκευὴν, ὡς ἄρτι δὴ κριθησόμε-
περὶ ἁπάντων. καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ
ους καὶ τὸν χειμῶνα ὅλον ὑλοτο-
, ἐπήγνυτο ναῦς καὶ ὅπλα, καὶ
υ διακοσίας μεδίμνων μυριά-
ἐπὶ θαλάσσῃ διετίθει. σύμμαχοι
τε αὐτῷ προσεγίγνοντο χωρὶς τῆς
τέρας δυνάμεως, Χάλυβες, Ἀρ-
οι, Σκύθαι, Ταῦροι, Ἀχαιοὶ,
οχοι, Λευκόσυροι, καὶ ὅσοι πε-
Θερμώδοντα ποταμὸν γῆν ἔχουσι
Ἀμαζόνων λεγομένην. τοσαῦ-
μὲν ἐπὶ τοῖς προτέροις αὐτῷ περὶ
Ἀσίαν προσεγίγνετο. περάσαν-
δ᾽ ἐς τὴν Εὐρώπην, Σαυρο-
τῶν οἵ τε Βασίλειοι, καὶ Ἰάζυ-
, καὶ Κόραλλοι, καὶ Θρᾳκῶν ὅσα
η, περὶ τὸν Ἴστρον, ἢ Ῥοδό-
ν, ἢ τὸν Αἷμον, οἰκοῦσι, καὶ ἐ-
τοῖσδε Βαστέρναι, τὸ ἀλκιμώτα-
αὐτῶν γένος. τοσαῦτα μὲν δὴ καὶ
Εὐρώπης τότε προσελάμβανεν ὁ
θριδάτης· καὶ μυριάδες ἐκ πάν-
ἐς τὸ μάχιμον αὐτῷ συνελέ-
το τεσσαρεσκαίδεκα μάλιστα πεζῶν, καὶ ἱππεῖς ἐπὶ μυρίοις ἑξακι-

res Romanas expertus, & belli ſine cauſa repentè moti nullam ſperans veniam, totus erat in apparatu, de ſumma rerum jacturus aleam, æſtatis reliquum & integram hyemem conſumpſit materie cædenda, fabricandíſque navibus & armis: frumenti CC. medimnûm myriadas ad mare detulit. Auxilia præſtò ei fuere præter veteres copias, Chalybes, Armenii, Scythæ, Tauri, Achæi, Heniochi, Leucoſyri, & qui circa Thermodoontem fluvium terram colunt quam vocant Amazonum: hæc acceſſerunt in Aſia priſtinæ potentiæ. Trans mare verò in Europa Sarmatarum gentes, Baſilii, Jazyges, Coralli, Thracum item quæcunque Iſtrum flumen, & Rhodopen Æmúmque montes accolunt, & inſuper Baſternæ omnium horum fortiſſimi. Ita connumeratis etiam Europeis, cenſebantur bellatorum CXL. M. peditum, equitum XVI. M. Sequebatur caſtra & alia turba magna eorum qui vias munie-

Thermodoon fluvius.

Terra Amazonum.

Καὶ Ἰάζυγες καὶ Κόραλλοι] Apud Plinium lib IV. c. 12. *Iagyges* hi po-li vocantur. Sed legendum ibi *Iazyges*. & quos ſtatim noſter *Baſternas* pellat, Plinio quoque male *Abſterna* dicuntur: ſuntque iidem quos Poe-Baternas nominant. Valer. Flaccus: *Illinc juratos ſecum trahit Æa Bater-*. De Iazygibus porro tradit idem Poeta, quod non caneſcant, hoc eſt, maturam ætatem perveniant, ſed ſimulac vires deficiunt, ſtatim à natis erficiantur. Ita lib. VI. Argonaut.

& expertes canentis Iazyges ævi:
Namque ubi jam vireſque aliæ, notoſque refutat
Arcus, & incœptus jam lancea temnit heriles;
Magnanimis mos ductus avis, haud ſegnia mortis
Jura pati; dextra ſed caræ occumbere prolis
Enſe dato: rumpuntque moras, natuſque parenſque,
Ambo animis, ambo miſeri tam fortibus actis.

Καὶ

muniebant aut deferebant ſarcinas, atque etiam negotiatorum. Ineunte autem vere decurſione facta claſſium, ſacrificavit belli potenti Jovi, more conſueto, & Neptuno quadrigas alborum equorum in altum demerſit, atque ita properavit in Paphlagoniam, ducibus exercitus Taxile & Hermocrate. Quò poſtquam ventum eſt, concionem ad milites habuit magniloquam, tum de ſuis majoribus, tum de ſeipſo, quòd exigua regni pomœria in immenſum auxiſſet, nec unquam præſens victus eſſet à Romanis: quorum mox accuſavit immanem avaritiam & intemperantiam, adeo ut & Italiam ipſam & patriam in ſervitutem redegerint: poſtremum quoque fœdus objiciebat, quod ideo differrent ſcribere, ut renovare bellum per occaſionem integrum ſibi relinquerent. His belli cauſis memoratis tranſiit ad extollendas ſuas copias apparatúmque ceterum, & extenuandas res Romanorum, à Sertorio tunc vehementer oppugnatorum in Hiſpania, & in Italia ſeditionibus domeſticis laborantium. Ideo, in-

Sacra Jovi & Neptuno facta.

218

Taxiles & Hermocrates belli duces.

χίλιοι. πολὺς δὲ καὶ ἄλλος ὅμιλ(ὁδοποιῶν καὶ σκευοφόρων εἵπετο ἐμπόρων. ἀρχομένου δ' ἦρος ἀπ πειραν τοῦ ναυτικοῦ ποιησάμενος ἔθυε τῷ στρατίῳ Διῒ τὴν συνη θυσίαν· καὶ Ποσειδῶνι λευκῶν ἵπ πων ἅρμα καθεὶς ἐς τὸ πέλαγος ἐπὶ Παφλαγονίας ἠπείγετο, στρατ ηγούντων αὐτῷ Ταξίλου τε καὶ Ε μοκράτους. ὡς δ' ἀφίκετο, ἐδη μηγόρησε τῷ στρατῷ περί τε τῶν προ γόνων μάλα σεμνολόγως, καὶ περὶ αὐτοῦ μεγαληγόρως, ὅτι τὴν ἀρ χὴν ἐκ βραχέος ἐπὶ πλεῖστον πα ραγαγὼν, οὔποτε Ῥωμαίων ἡττηθε παρών. εἶτα κατηγόρησεν αὐτῶν πλεονεξίαν καὶ ἀμετρίαν, ὑφ' ἧς ἔφη, καὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν πα τρίδα αὐτὴν δεδουλῶνται. καὶ τα γενομένας οἱ τελευταίας συνθήκα ἐπέφερεν, ὡς οὐκ ἐθέλουσιν ἀναγρά ψασθαι, καιροφυλακοῦντες αὖθι ἐπιθέσθαι. καὶ τοῦτο αἴτιον τοῦ πολέ μου τιθέμενος, ἐπῆγε τὴν ἑαυτ στρατιὰν ὅλην καὶ παρασκευὴν, κ Ῥωμαίων ἀσχολίαν, πολεμουμένω ὑπὸ Σερτωρίου κατὰ κράτος ἐν Ἰβηρίᾳ, καὶ στασιαζόντων ἐς ἀλλήλ ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν. διὸ καὶ τῆς θαλάσσης, ἔφη, καταφρονοῦσι λῃ-

στευομένης

Καὶ Ποσειδῶνι λευκῶν ἵππων ἅρμα καθεὶς ἐς τὸ πέλαγος.] Hujus moris non infrequens apud veteres mentio, quod aquis ſacrificaverint: & ferè ea in re equo uſi ſunt, eoque albo. Herodotus de Xerxis itinere per Thraciam, *τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίαν τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ μάγοι ἐκαλλιερέοντο σφάζοντες ἵππους λευκούς.* Tacitus Annalium lib. 6. de Vitellio & Tiridate, qui copias ad ripam Euphratis habebant; *Sacrificantibus, cum hic more Romano Suovetaurilia daret, ille equum placando amni adornaſſet.* quem locum mirifice adducta Herodoti verba illuſtrant, ut & illa quæ habet Strabo lib. xv. *Διαφερόντως δὲ τῷ πυρὶ καὶ τῷ ὕδατι θύουσι. Τῷ δὲ ὕδατι ἐπὶ λίμνην ἢ ποταμὸν, ἢ κρήνην ἐλθόντες, βόθρον ὀρύξαντες εἰς τοῦτον σφαγιάζονται φυλαττόμενοι μή τι τοῦ πλησίον ὕδατος καθαροῦ αἱμαχθείη.* Meminit quoque ejus moris Plutarchus in Lucullo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…ζομένης πολὺν ἤδη χρόνον, καὶ σύμμαχος αὐτοῖς οὐδείς ἐστιν, οὐδ' …ήκοος ἑκούσιος ἔτι. Οὐχ ὁρᾶ…τε δ' αὐτῶν, ἔφη, καὶ τοὺς ἀρί… (ἐπιδεικνὺς Οὐάριόν τε καὶ Λουκίους) πολεμίους μὲν ὄντας …πατρίδι, συμμάχους δ' ἡμῖν; …τ' εἰπὼν, καὶ τὸν στρατὸν ἐρεθί…, ἐνέβαλεν ἐς Βιθυνίαν, Νι…δους ἄρτι τεθνεῶτος ἄπαιδος, …τὴν ἀρχὴν Ῥωμαίοις ἀπολι…ος. Κόττας δ' ἡγούμενος αὐ… ἀσθενὴς τὰ πολέμια πάμ…, ἔφυγεν ἐς Χαλκηδόνα μεθ' ἧς …δυνάμεως. καὶ Βιθυνία μὲν ἦν …ς ὑπὸ τῷ Μιθριδάτῃ, τῶν παν…ῶν Ῥωμαίων ἐς Χαλκηδόνα πρὸς …αν συνθεόντων. ἐπιόντος δὲ καὶ …αλκηδόνι τοῦ Μιθριδάτου, Κότ…μὲν ὑπὸ ἀπραξίας οὐ προῄει· …ος δὲ ὁ ναύαρχος αὐτοῦ σὺν …ι τινὶ στρατοῦ τὰ ὀχυρώτατα τοῦ …ου καταλαβὼν, καὶ ἐξελαθεὶς …ην ἐπὶ τὰς πύλας τῆς Χαλκη…ος διὰ θριγγίων πολλῶν, πά…υσχερῶς. ἀμφί τε ταῖς πύλαις …μος τῶν ἐσπηδώντων ὁμοῦ. ὅθεν … ἐν τοῖς διώκουσιν αὐτοῖς βέ… ἠτύχει. ὡς δὲ καὶ περὶ τῶν πυ…δείσαντες οἱ φύλακες τὰ κλεῖ…καθῆκαν ἐς αὐτὰς ἀπὸ μηχανῆς, …ον μὲν καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων …ς ὑπὸ καλωδίοις ἀνιμήσαντο· οἱ …οιποὶ μεταξὺ τῶν τε φίλων καὶ πολεμίων ἀπώλλυντο, τὰς χεῖρας …έρους ὀρέγοντες. ὅ, τε Μιθριδά…τῇ φορᾷ τῆς εὐτυχίας χρώμενος, …ην αὐτῆς ἡμέρας ἐπὶ τὸν λιμένα … ναῦς· καὶ τὸ κλεῖθρον ἁλύσει …κῇ δεδεμένον ἀπορρήξας, τέσσα…μὲν ἐνέπρησε τῶν πολεμίων, τὰς

…atuor hoſtiles naves incendit,

quit, mare jam dudum à piratis infeſtari negligunt, nullis fulti ſociorum auxiliis, nullos habentes ſubditos niſi quos armis ſub imperio continent. Annon videtis eorum optimates, inquit, oſtendens Varium & Lucios, hoſtes quidem patriæ, noſtros verò ſocios? His dictis irritato exercitu, invaſit Bithyniam, Nicomede nuper ſine liberis defuncto, teſtamento relictam Romano populo. Cujus præſes Cotta, vir imbellis admodum, fugit Chalcedonem cum ſuis copiis: atque ita Bithynia rurſum ſub Mithridatis imperium rediit, Romanis undique Chalcedonem ad Cottam confluentibus. Quam urbem quum rex peteret, Cotta negotiis bellicis minimè aſſuetus non prodiit, ſed claſſis ejus præfectus, nomine Nudus, cum exercitus parte campum occupavit, quà erat munitiſſimus, pulſúſque inde refugit ad portam Chalcedonis, laborioſè multa ſepta ſuperans: & in ipſa porta compreſſio fuit ſimul irruentium: quo factum eſt ut perſecutores nullum telum in eos fruſtra mitterent. Ut verò portæ cuſtodes demiſerunt clathros præ metu, Nudum, & aliquot alios præfectos, ſubduxerunt funibus, reliqui amicos inter & hoſtes contrucidati ſunt, incaſſum manus tendentes ad utroſque. Mithridates utendum fortuna ratus, eadem die claſſem ad portum admovit: perruptáque in ore portus cathena ferrea, reliquas ſexaginta ligatas ad puppes

Varius & Lucius, hoſtes patriæ.

Pop. Rom. Nicomedis teſtamento hæres relictus.

Cotta Bithyniæ præfectus.

Bithynia ſub Mithridatis imperium redit.

219

Nudus, claſſis præfectus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

pes ſuarum abſtraxit, nec Nudo prohibente nec Cotta, qui ſe continebant intra mœnia. Deſiderata ſunt Romanorum MMM. & in his L. Manlius ſenator: Mithridates è Baſternis qui primi portum invaſerant, amiſit XX. Deinde L Lucullus conſul ad hoc bellum miſſus legionem ſecum ex urbe adduxit: ad quam duabus Fimbrianis & aliis duabus adjunctis, quum in univerſum haberet XXX. M. peditum, M. DC. equites, circa Cyzicum caſtra cum Mithridate contulit. Ubi quum ex transfugis cognoviſſet regem habere circiter trecenta virorum millia, commeatus his partim à frumentatoribus, partim mari ſubvectari, verſus ad ſuos, ait ſe ſtatim hoſtes in poteſtatem redacturum abſque certamine, juſſitque eos promiſſi hujus meminiſſe. Conſpicatus autem montem caſtris opportunum, quo occupato ipſe copiam habiturus erat commeatuum, hoſtes verò inopiam, rem aggreſſus eſt ut maximi momenti ad victoriam parandam ſine periculo: quúmque unicus anguſtus eſſet in eum aditus, Mithridates hunc tenebat valido præſidio, à Taxile ducibúſque aliis admonitus. At L. Manius, arbiter fœderis icti cum Sertorio, poſt illius mortem clam ad Lucullum miſerat nuntium, à quo accepta fide, perſuaſit regi ſineret Romanos tranſire & caſtrametari pro libito: Fimbrianas enim legiones, quæ aliquando militaſſent

L. Manlii ſenatoris obitus.

Lucullus ad bellum contra Mithridatem miſſus.

Lucius Manius Mithridatem prodit.

δὲ λοιπὰς ἑξήκοντα ἀνεδήσατο, οὐδ
οὔτε Νούδου κωλύοντος ἔτι, οὔτε Κότ-
τα, ἀλλ᾽ ἐς τὰ τείχη συγκεκλεισμέ-
νων. ἀπέθανον δὲ Ῥωμαίων μὲν
τρισχίλιοι, καὶ Λούκιος Μάλλιος, ἀ-
νὴρ ἀπὸ βουλῆς· Μιθριδάτου δὲ
Βαστερνῶν τῶν πρώτων ἐσπεσόντων
τὸν λιμένα, εἴκοσι. Λούκιος δὲ Λου-
κοῦλλος ὑπατεύειν καὶ στρατηγεῖν αἱ-
ρεθεὶς τοῦδε τοῦ πολέμου, τέλος μέ
τι στρατιωτῶν ἦγεν ἐκ Ῥώμης, δύ
δ᾽ ἄλλα τὰ Φιμβρίου· καὶ ἐπ᾽ αὐ-
τοῖς ἕτερα δύο προσλαβών, σύμ-
παντας ἔχων πεζοὺς τρισμυρίους
καὶ ἱππέας ἐς χιλίους ἐπὶ ἑξακοσίοι
παρεστρατοπέδευε τῷ Μιθριδάτῃ πε
ρὶ Κύζικον. καὶ δι᾽ αὐτομόλων ἐπι-
γνοὺς εἶναι τῷ βασιλεῖ στρατιὰν μ
ἀνδρῶν ἀμφὶ μυριάδας τριάκοντα
ἀγορὰν δέ, εἴτι σιτολογοῦντες ἢ ἐ
θαλάσσης λάβοιεν, ἔφη πρὸς τοὺ
ἀμφ᾽ αὐτόν, Ἀμαχεὶ λήψεσθε τ
πολεμίους αὐτίκα. Καὶ τοῦ ἐπαγγέλ-
ματος αὐτοῖς ἐνεκελεύετο μνημο-
νεύειν. ὄρος δὲ ἰδὼν εὔκαιρον ἐς στρα-
τοπεδείαν, ὅθεν αὐτὸς μὲν ἔμελλε
εὐπορήσειν ἀγορᾶς, τοὺς δὲ πολε-
μίους ἀποκλείσειν, ἐπεχείρει κατα-
λαβεῖν, ὡς ἐν τῷδε τὴν νίκην ἀκίν-
δυνον ἕξειν. μιᾶς δ᾽ οὔσης ἐς αὐτ
διόδου στενῆς, ὁ Μιθριδάτης αὐτὴ
ἐφύλαττεν ἐγκρατῶς, ὧδε καὶ Τα-
ξίλου καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων αὐτ
παραινούντων. Λούκιος δὲ Μάνιος,
ὁ Σερτωρίῳ καὶ Μιθριδάτῃ τὰ ἐ
ἀλλήλους διαιτήσας, ἀνῃρημένου τ
Σερτωρίου, πρὸς Λούκουλλον ἐπεπόμ-
φει κρύφα· καὶ πίστιν λαβών, μετέ-
πειθε τὸν Μιθριδάτην ὑπεριδεῖν Ῥω-
μαίων παροδευόντων τε καὶ στρατο-
πεδευόντων ὅπῃ θελήσειαν. τὰ γὰρ
Σερτωρίου ὑπὸ Φιμβρίᾳ γενόμενα

δύο

έλη, βουλεύειν αὐτομολίαν,
ντίκα τῷ βασιλεῖ προσέσεσθαι.
ῦ χρήζειν αὐτὸν ἀγῶνος καὶ
ού, δυνάμενον ἀμαχεὶ κρατῆσαι
πολεμίων; οἷς ὁ Μιθριδάτης
έμενος, ἀνοήτως μάλα καὶ
όπτως περιεῖδε Ῥωμαίους διὰ
παροδεύοντας ἀδεῶς, καὶ ἐπι-
ζοντας αὐτῷ μέγα ὄρος· οὗ
ουῦντες, αὐτοὶ μὲν ὄπισθεν ἐ-
ν ἀγορὰν ἀδεῶς ἐπάξεσθαι·
ιδάτην δὲ λίμνῃ καὶ ὄρεσι καὶ
μοῖς ἀποκλείσειν τῆς κατὰ γῆν ἀ-
ων, ὅτι μὴ γλίσχρως ποτὲ λα-
οὔτε ἐξόδους εὐρείας ἔτι ἔχοντα,
βιάζεσθαι δυνάμενον ἔτι Λού-
ον ὑπὸ τῆς δυσχωρίας· ἧς κρα-
ατεφρόνησεν. ὅ, τε χειμὼν ἤδη
τάζων ἔμελλε καὶ τὴν ἀπὸ τῆς θα-
ης αὐτὸν ἐν ἀπορίᾳ καταστή-
ὲ θεωρῶν ὁ Λεύκουλλος τοὺς φί-
ἀνεμίμνησκε τῆς ὑποσχέσεως, καὶ
παγγελθὲν, ὡς παρὸν, ἐδεί-

δὲ Μιθριδάτης, δυνηθεὶς ἂν
καὶ τότε τὸ πλῆθος διὰ μέ-
ίσασθαι τῶν πολεμίων, τούτου μὲν
εῖδε, Κυζίκῳ δὲ οἷς παρε-
ιστο πρὸς πολιορκίαν ἐπετίθε-
ομίσας ἐν τῷδε διορθώσειν τὴν
ωρίαν ὁμοῦ καὶ τὴν ἀπορίαν.
ὲ καὶ εὐπορῶν στρατοῦ πολλοῦ,
ν ἔργοις ἐπεχείρει, τόν τε στα-
ἀποτειχίζων τείχει διπλῷ, καὶ
οιπὰ τῆς πόλεως ἀποταφρεύων.
ατά τε πολλὰ ἤγειρε, καὶ μηχα-
πήγνυτο, πύργους, καὶ χελώ-
ιοφόρους· ἑλέπολιν ἑκατὸν πή-
, ἐξ ἧς ἕτερος πύργος ἐπῄρ-
καταπέλτας καὶ λίθους καὶ βέλη

ſub Sertorio, velle transfugere, & facturas id propediem. Quid igitur opus eſſe ſudore & ſanguine, quando ſine certamine vincere liceat. Huic conſilio Mithri- 220
dates imprudenter aſſenſus, ut nil ſuſpicans, paſſus eſt Romanos ſecurè ſuperatis faucibus contra ſe magnum montem munire: quo in poteſtatem redacto ipſis à tergo ſubvehendi erant commeatus liberè: Mithridati contrà lacu, montibus & fluviis excluſo ab importationibus terreſtribus, tenuiter ſubminiſtrabantur, quum neque pateret exitus, neque vi repellere poſſet Lucullum, ob neglectam locorum opportunitatem, & imminens hyems etiam maritimas importationes eſſet impeditura. Quæ videns Lucullus, amicis ſuum promiſſum revocabat in memoriam, & rem quaſi jam confectam eis oſtendebat.

Mithridates quamvis fortaſſe potuiſſet tunc quoque cum tanta multitudine per medios hoſtes erumpere, hoc tamen neglexit, malens ad oppugnationem Cy- Cyzici oppugnatio.
zici uti his quæ paraverat, ratus hoc remedium fore ſimul difficultati locorum & egeſtati: & quia milite abundabat, omnibus operibus rem aggreſſus eſt, & navale circumdans muro duplici, & reliqua urbis circumvallans, aggeres quoque multos excitando, turréſque ligneas fabricando & arietes tectos teſtudinibus, emi-
e inter ceteras machinas helepoli centum cubitorum, ſu-
quàm alia turris aſſurgebat, catapultis inſtructa ejaculanti- Catapultæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

bus ſaxa teláque varia: ad portum autem duæ quinqueremes conjunctæ aliam turrim inferebant, unde pons in murum injiceretur. Omnibus verò paratis primùm tria millia Cyzicenorum captivorum in navibus ad urbem admovit, qui manus tendentes ad mœnia, orabant ut ſibi periclitantibus cives parcerent. donec Lyſiſtratus, Cyzicenorum dux, è muro per præconem eos monuit, ut ſemel in alienam poteſtatem redacti, fortunam ferrent fortiter. Mithridates hoc conatu fruſtratus, impoſitam navibus machinam admovit ad murum: móxque demiſſo ponte procurrerunt quatuor milites. Ibi rei novitate perculſi Cyziceni ceſſerunt non-

Mithridatis commentum.

221 nihil: verùm ceteris ſubſequi cunctantibus, receperunt animos, & quatuor illos ejecerunt: perfúſiſque pice navibus & immiſſo igne, coegerunt eas retro ſe recipere unà cum machina. atque ita repulſa eſt oppugnatio maritima. Eadem die tertiò ſimul omnes à terra ſunt admotæ machinæ, oppidanis ultro citróque tranſcurſantibus quacunque laboraretur maximè, qui arietes aut ſaxis immiſſis præfringebant, aut injectis laqueis deflectabant, aut ictus eorum molliebant, objectis lana refertis peronibus: tela verò ignita excipiebant centonibus aceto & aqua madidis, ceterorum veſtibus aut pannis oppanſis infringebant impetum. In ſumma, nihil inexpertum relinquebant, quod humana poteſt

ποικίλα ἀφιείς. μετὰ δὲ τοὺς λιμέσι δύο πεντήρεις ἐζευγμένας πύργον ἕτερον ἔφερον, ἐξ οὗ γέφυρα, ὁπότε προσπελάσειαν ἐς τὸ τεῖχος, ὑπὸ μηχανῆς ἐξήλλετο. ὡς δ' ἕτοιμα αὐτῷ πάντα γεγένητο, πρῶτα τρισχιλίους αἰχμαλώτους Κυζικηνοὺς ἐπὶ νεῶν τῇ πόλει προσέσχεν· χεῖρας ἐς τὸ τεῖχος ὀρέγοντες, ἐδέοντο σφῶν κινδυνευόντων φείσασθαι τοὺς πολίτας· μέχρι Πεισίστρατος αὐτοῖς ὁ στρατηγός, ὁ τῶν Κυζικηνῶν ἀπὸ τοῦ τείχους ἐκήρυξε φέρειν τὸ συμβαῖνον ἐγκρατῶς αἰχμαλώτους γεγονότας. ὁ δὲ Μιθριδάτης, ὡς ἀπέγνω τῆσδε τῆς πείρας, ἐπῆγε τὴν ἐπὶ τῶν νεῶν μηχανήν· ἥ τε γέφυρα ἐς τὸ τεῖχος ἐξήλατο ἄφνω, καὶ τέσσαρες ἀπ' αὐτῆς ἄνδρες ἐξέδραμον. οἷς δὴ καὶ μάλιστα καινοτρόπῳ φανέντι καταπλαγέντες οἱ Κυζικηνοὶ ἐπὶ μέν τι ὑπεχώρησαν, οὐκ ὀξέως δὲ ἑτέρων ἐπιδραμόντων, ἀνεθάρρησάν τε, καὶ τοὺς τέσσαρας ἐξέωσαν ἐς τὸ ἔξω. ταῖς ναυσὶ πῦρ καὶ πίσσαν ἐπιχέαντες ἠνάγκασαν πρύμναν τε κρούσασθαι καὶ ἀποχωρεῖν ὀπίσω μετὰ τοῦ μηχανήματος. ὧδε μὲν δὴ τῶν κατὰ θάλασσαν ἐπενεχθέντων ἐκράτουν οἱ Κυζικηνοί. τρίτα δ' αὐτοῖς ἐπῆγε τῆς αὐτῆς ἡμέρας τὰ ἐν τῇ γῇ μηχανήματα ὁμοῦ πάντα, πονουμένοις καὶ μεταθέουσιν ἐς τὸ αἰεὶ βιαζόμενον. τοὺς μὲν οὖν κριοὺς λίθοις ἀπεκαυλίζον, ἢ βρόχοις ἀνέκλων, ἢ φορμοῖς ἐρίων τῆς βίας ἐξέλυον. τῶν δὲ βελῶν τοῖς μὲν πυρφόροις ὑπήντων ὄξει καὶ ὕδατι, τὰ δ' ἄλλα περιβολαῖς ἱματίων, ἢ ὀθόναις κεχαλασμέναις τῆς φορᾶς ἀνέλυον· ὅλως τε οὐδὲν προθυμίας ἀνδρὶ δυνατῆς ἐξέλειπον.

λπον. καὶ τάδε αὐτοῖς φερεπο-
ὡς δὴ κακοπαθοῦσιν, ὅμως γε
χους ἐκαύθη τι καὶ συνέπεσεν ἐς
ραν. οὐ μὴν ἔφθασέ τις ἐσαλλέ-
ἔτι θερμὸν, ἀλλ' αὐτοὶ νυ-
εύτικα περιῳκοδόμησαν οἱ Κυ-
οἱ. τῶν δὲ αὐτῶν ἡμερῶν πνεῦ-
σφοδρὸν ἐπιγενόμενον περιέκλα-
λοιπὰ τῶν μηχανημάτων τοῦ
έως. λέγεται δ' ἡ πόλις ἐμ-
ιον ὑπὸ Διὸς τῇ Κόρῃ δοθῆ-
καὶ σέβουσιν αὐτὴν οἱ Κυζικη-
κλιστα θεῶν. ἐπελθούσης δὲ τῆς
ἐν ᾗ θύουσι βοῦν μέλαιναν,
οὐκ ἔχοντες, ἔπλαττον ἀπὸ
μέλαινα δὲ βοῦς ἐκ πελά-
γους αὐτοὺς διενήχετο, καὶ τὸ
ον τοῦ στόματος ὑποδῦσά τι,
τὴν πόλιν ἐσδραμοῦσα, ὤ-
ἀφ' ἑαυτῆς ἐς τὸ ἱερὸν, καὶ
ωμοῖς παρέστη. ταύτην μὲν οὖν
ζικηνοὶ μετὰ χρηστῆς ἐλπίδος
οἱ δὲ φίλοι τῷ Μιθριδάτῃ
ουλευον, ὡς ἱερᾶς τῆς πόλεως
λεῦσαι· ὁ δ' οὐ πεισθεὶς, ἐπὶ
ίνδυμον ὄρος ὑπερκείμενον ἀν-
καὶ χῶμα ἀπ' αὐτοῦ ἐς τὴν
έχων, πύργους τε ἐφίστη, καὶ
μοις τὸ τεῖχος ἀνεκρήμνει·
δ' ἵππους ἀχρείους οἱ τότε ὄν-
καὶ ἀσθενεῖς δι' ἀτροφίαν, καὶ
οντας ἐξ ὑποτριβῆς, ἐς Βι-
περιέπεμπεν. οἷς ὁ Λεύκουλ-
περῶσι τὸν Ῥύνδακον ἐπιπε-
ἔκτεινε πολλοὺς, καὶ αἰχμαλώ-
λαβεν, ἄνδρας μὲν, ἐς μυ-
καὶ πεντακισχιλίους, ἵππους δ'
κισχιλίους, καὶ σκευοφόρα πολ-
καὶ τάδε μὲν ἦν περὶ Κύζικον.

conferre alacritas. Attamen omnem laborem patientiſſimè ferentes, efficere non potuerunt quin pars mœnium exuſta corrueret ſub veſperam: ſed propter calorem incendii nemo ſuſtinuit irrumpere: verùm ipſi Cyziceni noctu ſubſtruxerunt munitionem aliam. Per eoſdem dies procella vehemens coorta, reliquas regis machinas ſic laceravit ut inutiles redderet. Fertur hanc urbem in dotem à Jove datam Proſerpinæ, quam Cyziceni venerantur præ omnibus numinibus: cujus ſolenni redeunte in quo atram bovem immolant, illi nullam talem habentes è piſta finxerunt hoſtiam: interim atra bos ex alto ad eos pernatavit, & in ore portus clauſtra ſub aquis evaſit, atque ita per mediam urbem curſu ad deæ templum delata ante aram conſtitit: hanc Cyziceni egregia ſpe concepta immolarunt: Amici autem Mithridati conſulebant ut ab urbe ſacrata claſſem ſolveret: qui nihil motus, aſcendit imminentem montem Dindymum, & ab eo duxit continentem ad muros urbis aggerem, in quem impoſitis turribus, cuniculis quoque ſuffodiebat & ſuſpendebat mœnia: equos verò tunc inutiles & infirmos ob inediam, claudicantéſque ſolearum inopia detritis ungulis, averſis ab hoſte itineribus miſit in Bithyniam. Hos Lucullus aſſecutus in trajectu Rhyndaci, magna edi-
ge, cepit virorum fermè quindecim millia, equorum verò ſex
i, & magnum jumentorum numerum.

Cyzicum urbs in dotem à Jove Proſerpinæ data.

De bove prodigium apud Cyzicenos.

Dindymus mons.

Rhyndacum.

222

Eumachus Mithridatis dux. Dum hæc ad Cyzicum gerun-tur, Eumachus, Mithridatis dux, incurſionibus infeſtans Phrygiam, multos Romanos interfecit cum liberis & conjugibus, Piſidas ac Iſauros ſubigens & Ciliciam, donec *A Deiotaro repreſſus.* Deiotarus unus è tetrarchis Gallogræciæ, vagantem aſſecutus, repreſſit cum magna clade hoſtium.

Interim Mithridates hyeme ſuperveniente privatus eſt & *Fames in caſtris Mithridatis.* maritimis commeatibus ſi quos habuerat: itaque omnino fame premebatur exercitus, quidam etiam emoriebantur: alii cadaveribus veſcebantur, more barbarico, alii herbas in cibum vertendo morbos ſibi contrahebant, quorum inſepulta corpora peſtem invexerunt inſuper. Durabat tamen Mithridates, ſperans expugnari poſſe Cyzicum, aggeribus quos ducebat à Dindymo: ut verò & hos ſuffoderunt Cyziceni, incenderúntque machinas, & non ignari hoſtem fame debi-*Mithridatis fuga.*litatum, vexabant eum crebris eruptionibus, Mithridates decrevit fugere, ídque noctu fecit ipſe, claſſe provectus Parium: exercitus itinere terreſtri petiit Lampſacum. *Æſepus fluvius.* In eo fluvius Æſepus tunc ſolito tumidior, & Lucullus trajicientes aſſecutus, multos abſumpſit. Ita Cyziceni tantos conatus regis evaſerunt, tum ſuapte virtute, tum beneficio Luculli qui eum fame premebat. qua de cauſa hodiéque ludos in ho-

Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ Φρυγίαν Ε-
μαχος Μιθριδάτου στρατηγὸς ἐ-
πιτρέχων, ἔκτεινε Ῥωμαίων πολ
μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν· Πισι
τε καὶ Ἰσαύρους ὑπήγετο, καὶ Κ
κίαν· μέχρι τῶν τις Γαλατικῶν
τετραρχῶν Δηϊόταρος ἐπιπολάσα
αὐτὸν συνεδίωξε, καὶ πολλοὺς
φθειρε. καὶ περὶ Φρυγίαν τοιάδε
γίγνετο.

Μιθριδάτου δὲ χειμὼν ἐπιγι-
νόμενος ἀφήρητο καὶ τὴν ἐκ θαλ
της ἀγορὰν, εἴ τις ἦν. ὥστε πα
πᾶν ὁ στρατὸς ἐλίμωττε· καὶ πολ
μὲν ἀπέθνησκον, εἰσὶ δ' οἳ καὶ σπλ
χνων ἐγεύοντο βαρβαρικῶς· οἱ
ἄλλοι, ποηφαγοῦντες ἐνόσουν,
τὰ νεκρὰ σφῶν ἀγχοῦ ἄταφα
πτούμενα λοιμὸν ἐπῆγον ἐπὶ τῷ
λιμῷ. διεκαρτέρει δ' ὅμως ὁ Μιθ
δάτης, ἐλπίζων ἔτι τὴν Κύζι
αἱρήσειν τοῖς χώμασι τοῖς ἀπὸ
Δινδύμου. ὡς δὲ καὶ τοῦθ' ὑπε
ρυντο οἱ Κυζικηνοὶ, καὶ τὰς ἐπ' α
τῶν μηχανὰς ἐπίμπρασαν, καὶ
αἰσθήσει τοῦ λιμοῦ πολλάκις ὑπεκθέ
ντες, τοῖς πολεμίοις ἀσθενεστάτοις γ
γενόσιν ἐπετίθεντο, δρασμὸν ὁ Μ
θριδάτης ἐβούλευε· καὶ ἔφευγε
κτὸς, αὐτὸς μὲν ἐπὶ τῶν νεῶν ἐς Π
ριον· ὁ δὲ στρατὸς αὐτοῦ, κατὰ γ
ἐς Λάμψακον. περῶντας δ' αὐτ
τὸν Αἴσηπον, ὅ, τε ποταμὸς τό
μάλιστα ἀρθεὶς μέγιστος, καὶ ἐπὶ
ποταμῷ Λεύκουλλος ἐπιδραμὼν
φθειρεν. ὧδε μὲν οἱ Κυζικηνοὶ πο
λὴν βασιλέως παρασκευὴν διέφ
γον, αὐτοί τε γενναίως ἀγωνισάμ
νοι, καὶ λιμῷ πιεσθέντες ὑπὸ Λε
κούλλου. ἀγῶνά τε αὐτῷ θέμενοι
μέχ

Καὶ λιμῷ πιεσθέντες ὑπὸ Λευκούλλου, ἀγῶνά τε αὐτῷ θέμενοι.] Mutilu eſt hic locus; non enim à Lucullo fame preſſi ſunt Cyziceni, ſed à Mithr date

...νῦν τελοῦσι, τὰ Λουκούλλεια ...λοῦμα. Μιθριδάτης δὲ τοὺς μὲν ...Λάμψακον ἐσφυγόντας, ἔτι τοῦ ...υκούλλου πολιορκουμένους, ναῦς ἐ-...πέμψας ἐξεκόμισε σὺν αὐτοῖς ...ψακηνοῖς. μυρίους δ' ἐπιλέ-...πὶ νεῶν πεντήκοντα, Οὐαρίῳ ...τέντι, οἱ στρατηγεῖν ὑπὸ Σερ-... καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Παφλα-... καὶ Διονυσίῳ τῷ εὐνούχῳ κα-...ὸν, ταῖς πλέοσιν αὐτῶν ἐς ...μήδειαν ἔπλει. καὶ χειμὼν ἐ-...μενος πολλὰς ἑκατέρων διέ-...

...κουλλος δ' ἐπεὶ τὸ κατὰ γῆν ...α διὰ τοῦ λιμοῦ, ναῦς ἐκ τῆς ...ς ἀγείρας, διέδωκε τοῖς ἀμφ' ...στρατηγοῦσι. καὶ Τριάριος μὲν ...πάμειαν εἷλεν ἐπιπλεύσας, καὶ ... τῶν Ἀπαμέων συμφυγόντων ...ερὰ ἐγίγνετο σφαγή. Βάρβας ...ουσιάδα εἷλε τὴν πρὸς τῷ ὄ-... δὲ Νίκαιαν ἔλαβε, τῶν Μιθρι-...φρουρῶν ἐκφυγόντων. Λουκουλ-... περὶ τὸν Ἀχαιῶν λιμένα τρισ-...α ναῦς εἷλε τῶν πολεμίων. ...ιον δὲ καὶ Ἀλέξανδρον καὶ Διο-... περὶ Λῆμνον ἐν ἐρήμῳ νήσῳ ...λαβὼν, (ἔνθα δείκνυται βω-...ιλοκτήτου, καὶ χάλκεος ὄφις, ...α, καὶ θώραξ ταινίαις περιδε-... μήνυμα τοῦ ἐκείνου πάθους) ...ει μὲν αὐτοῖς ῥοθίῳ τε πολλῷ, ... καταφρονήσεως· εὐσταθῶς δ'

norem ejus celebrant, quos vocant Lucullea. Mithridates ſuos Lampſacum compulſos & obſeſſos à Lucullo, claſſe illuc miſſa exportavit unà cum Lampſacenis: relictiſque decem millibus ſelectorum in navibus L. ſub Vario, duce Sertoriano, & Alexandro Paphlagone, & Dionyſio eunucho, cum majore parte earum petiit Nicomediam: verùm & harum & illarum multæ tempeſtate perierunt.

Lucullea in honorem Luculli quotannis celebrata.

Lucullus poſtquam terra geſſit rem proſperè, fame adjutus, naves ex Aſia contractas ſuis legatis diſtribuit. Ex his Triarius Apameam appulſus urbem vi cepit, & Apamenorum, in fanis ad quæ confugerant, magnam cædem edidit: Barba verò Pruſiadem ſub monte ſitam & Nicæam occupavit, deſertas à Mithridatis præſidiis. Lucullus apud Achæorum portum cepit tredecim naves hoſtium, Varium autem & Alexandrum & Dionyſium circa Lemnum adeptus in deſerta inſula, (ubi monſtratur ara Philoctetæ cum æreo ſerpente, arcuq; & thorace revincto faſciis, monumenta calamitatis illius herois) concitatis navibus contemptim in eos invectus eſt: quibus conſtan-

223 Triarius Apameam vi capit.

Barba.

Aræ Philoctetæ locus.

...excidit igitur pars quædam hujus ſententiæ. Scripſerat proculdubio ...πιεσθέντες, καὶ συνθέντες ὑπὸ Λουκούλλου, *Fame preſſi & a Lucullo ſer-*...el ἐσώθησαν, vel tale quid.

...βας δὲ Προυσιάδα εἷλε τὴν πρὸς τῷ ὄρ{.] Intelligit Pruſiadem ad O-...um ſitam. Nam licet alia Pruſias fuerit ad Arganthonium montem ſita, ...m alia ad Hippium montem & fluvium: tamen quando montis nomen ...didit, de Olympo intelligendum eſt, qui in ea regione ob amplitudi-... excelſitatem mons καθ' ἐξοχὴν dicebatur.

conſtanter manentibus, cohibuit remigium, & binas naves emittendo ex agmine, volebat eos prolicere: quúmque illi non proveherentur contrà, ſed à terra ſe defenderent, circummiſit alias naves quæ diverſa parte pedites in inſulam exponerent. Atque ita hoſtes in naves compulit: qui metu Luculli non auſi altum petere, oram legebant, & terra maríque impugnati vulnerabantur, cum magna cæde ac conſternatione fugientium. Tres illi duces in ſpeluncæ latebris capti ſunt, è quibus Dionyſius, epoto quod ſecum habebat veneno, mox exſpiravit: Varius Luculli juſſu occiſus eſt: non placebat enim Rom. ſenatorem in triumpho duci. Ceterùm Alexander ad eam pompam ſervatus eſt. & Lucullus de ſuis rebus geſtis ad ſenatum miſit laureatas literas, ut mos eſt victoribus: ipſe properavit in Bithyniam.

Dionyſii & Varii interitus.

Laureatæ literæ à Lucullo miſſæ.

Mithridates Pontum petens, bis tempeſtatem paſſus eſt, amiſítque hoc infortunio virorum circiter decem millia, & naves circiter ſexaginta: reliquæ disjectæ ſunt, ut quamque ventus abſtulit. Ipſe, prætoria rimis fatiſcente, in piraticum navigium, amicis vetantibus, tamen inſcendit: atque ita Sinopem à prædonibus pervectus eſt incolumis. Inde Amiſum ſubvectus, & ad generum Tigranem Armenium, & ad Macharem filium regnantem in Boſporo, miſit qui properè

Tigranes Mithridatis gener.

224 contraherent auxilia. Ad Scy-

ἐκείνων ὑπομενόντων, ἔστησε τὴν
ρεσίαν, καὶ κατὰ δύο ναῦς ἐπιπέμπ
ἠρέθιζεν ἐς ἔκπλουν. οὐ συμπλεόντ
δ᾽ ἐκείνων, ἀλλ᾽ ἀπὸ γῆς ἀμυ
μένων, περιέπλευσε τὴν νῆσον
ραις ναυσὶ, καὶ πεζοὺς ἐς αὐτὴν
βιβάσας, συνήλασε τοὺς ἐχθροὺ
πὶ τὰς ναῦς. οἱ δ᾽ ἐς μὲν τὸ πέλα
οὐκ ἠφίεσαν, τὸν Λουκούλλου στρα
δεδιότες· παρὰ δὲ τὴν γῆν πλ
τες, ἔκ τε τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσ
ἀμφίβολοι γιγνόμενοι κατετιτρώσκ
το· καὶ φόνος πολὺς ἦν αὐτῶν
φυγή. ἐλήφθησαν δ᾽ ἐν σπηλ
κρυπτόμενοι Οὐάρρος τε καὶ Ἀ
ξανδρος, καὶ Διονύσιος ὁ εὐνοῦχ
καὶ αὐτῶν ὁ μὲν Διονύσιος, π
ὅπερ ἤγετο φάρμακον, αὐτίκα ἀ
έθανεν· Οὐάρρον δὲ ἀναιρεθῆν
προσέταξε Λούκουλλος (οὐ γὰρ
κει Ῥωμαῖον ἄνδρα βουλευτὴν
αμβεύειν) Ἀλέξανδρος δὲ ἐς τ
πομπὴν ἐφυλάσσετο· καὶ Λούκο
λος περὶ τῶνδε Ῥωμαίοις ἐπίσ
λε, τὰ γράμματα δάφνῃ περι
λὼν, ὡς ἔθος ἐστὶν ἐπὶ νίκαις. αὐ
δὲ ἠπείγετο ἐς Βιθυνίαν.

Μιθριδάτῃ δ᾽ ἐς Πόντον ἐσπλ
τι χειμὼν ἐς δὶς ἐπιγίγνεται· καὶ
ἀνδρῶν ἀμφὶ τοὺς μυρίους, καὶ
ἀμφὶ τὰς ἑξήκοντα διεφθάρησαν
δὲ λοιπαὶ διερρίφησαν, ὡς ἑκάστην
χειμὼν ἐξήνεγκεν. αὐτὸς δὲ, ῥηγ
μένης τῆς στρατηγίδος, ἐς λῃστῶν σκ
φος, ἀπαγορευόντων τῶν φίλω
ὅμως ἐνέβη· καὶ ἐς Σινώπην αὐ
οἱ λῃσταὶ διέσωσαν. ὅθεν ὁ μὲν ἐς
μισὸν ἀπὸ κάλω διαπλέων, π
τε τὸν κηδεστὴν Τιγράνην τὸν Ἀρμ
νιον, καὶ ἐς Μαχάρην τὸν υἱὸν, ἄ
χοντα Βοσπόρου, περιέπεμπεν, ἐπ
κουρεῖν ἐπείγων ἑκάτερον. εἴς τε Σκ

…τοὺς ὁμήρους χρυσὸν καὶ δῶ-
…πολλὰ Διοκλέα φέρειν ἐκέλευεν.
…λὸ μὲν αὐτοῖς τε δώροις καὶ αὐτῷ
…ρίῳ πρὸς Λούκουλλον ηὐτομόλη-
… Λούκουλλος δ' ἐπὶ τῆς νίκης
…τέως προϊὼν ἐς τὸ πρόσθεν, καὶ
…ἐν ποσὶν ἅπαντα χειρούμενος
…νόμευεν. οἷα δ' εὐδαίμονος
…ς καὶ πολὺν χρόνον ἀπολεμή-
…το μὲν ἀνδράποδον, τεττάρων
…μῶν αὐτίκα ἐγίγνετο· ὁ δὲ βοῦς,
…· αἶγες δὲ καὶ πρόβατα, καὶ ἐ-
…, καὶ τὰ λοιπά, τούτων κατὰ λό-
… Λούκουλλος δ' Ἀμισόν τε καὶ
…πατορίαν, ἥν τινα τῇ Ἀμισῷ
…ῳκοδόμησεν ὁ Μιθριδάτης, ΕΥ-
…πατορίαν τε ὠνόμαζεν ἀφ' ἑαυτοῦ,
…βασίλεια ἡγεῖτο, περικαθή-
…ος ἐπολιόρκει, καὶ ἑτέρῳ στρατῷ
…σκυραν, ἣ τῶν Ἀμαζόνων ἐ-
…πώνυμος οὖσα παρὰ τὸν Θερ-
…ντα ποταμόν ἐστι. τούτων δ' οἱ
…ῖς Θεμισκυρεῦσιν ἐπικαθήμενοι,
…θους ἐπῆγον αὐτοῖς, καὶ χώματα
…νυον, καὶ ὑπονόμους ὤρυττον, οὕ-
…δή τοι μεγάλους, ὡς ἐν αὐ-
…ὑπὸ τὴν γῆν ἀλλήλοις κατὰ τὸ
…θος ἐπιχειρεῖν. καὶ οἱ Θεμισκύ-
…ὀπὰς ἄνωθεν ἐς ἑαυτοὺς ὄρυττον
ἄρκτους τε καὶ θηρία ἕτερα καὶ
…νη μελισσῶν ἐς τοὺς ἐργαζομένους
…άλλον. οἱ δ' ἀμφὶ τὴν Ἀμι-
…ρότερον τρόπον ἐμόχθουν, ἀπο-
…ομένων αὐτοὺς τῶν Ἀμισέων, καὶ
…άκις ἐκθεόντων, καὶ ἐς μονομα-
… ἔτι προκαλουμένων. Μιθρι-
…ης δ' αὐτοῖς πολλὴν ἀγορὰν καὶ
…α καὶ στρατιὰν ἔπεμπεν ἐκ Κα-
…ων, ἔνθα χειμάζων στρατὸν ἄλ-
…συνέλεγε. καὶ συνῆλθον αὐτῷ πε-
…μὲν ἐς πετρακισμυρίους, ἱππεῖς
…ἐς τετρακισχιλίους. ἱσταμένου δ' ἦρος, ὁ μὲν Λούκουλλος διὰ τῶν

thas quoque finitimos cum multis donis & magno auri pondere Dioclem ire juſſit: ſed ille & cum donis & cum auro ad Lucullum transfugit. Qui uſus victoria promovebat exercitum, & obiter omnia ſubigens deprædabatur: móxque ut in regione fortunata & diu bello intacta, mancipium vendebatur drachmis quatuor, bos drachma, capra, oves, veſtes, & reliqua, pari vilitate pretii. Deinde Lucullus oppugnavit Amiſum & Eupatoriam, quam juxta Amiſum Mithridates condidit & appellavit de ſuo cognomine, fecítque regiam: pars verò exercitus ad Themiſcyram oppugnandam miſſa eſt, dictam ab Amazone quadam, ſitam ad Thermodoontem fluvium. Hi contra Themiſcyrenſes turribus utebantur & aggeribus, & cuniculos tam amplos fodiebant, ut in eis pugnæ committerentur ſubterraneæ. Hos oppidani ſupernè aperiebant, & per foramina demittebant in operarios urſas aliáſque beſtias & apum examina: at apud Amiſum laborabatur aliis difficultatibus, dum Amiſenſes repugnant ſtrenuè, nonnunquam erumpendo, atque etiam provocando ad ſingularia certamina. Eò Mithridates largè commeatus, arma, milites, ſubmittebat è Cabiris ubi hybernans colligebat alium exercitum. & convenerunt peditum XL. equitum quatuor M. inſtante autem vêre Lucullus per montana contra

Diocles cum donis & auro Mithridatis ad Lucullum transfugit.

Mancipia quatuor drachmis vendita.

Amiſus & Eupatoria oppugnatæ.

Themiſcyra urbs.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

regem profectus eſt, qui ſtationes diſpoſuerat eum prohibituras, & ignibus ſignificaturas, ſi quid accideret. His præerat Phœnix, vir regii generis, qui dedit quidem ex pacto ſignum adventus Luculli, verùm ipſe ad eum transfugit cum ſuis copiis: & ille ſuperatis jam ſecurè montibus deſcendit ad Cabira: ibi equeſtri prælio victus à regiis, retro ad montes ſe recepit. Ejus equitum præfectus Pompejus, ad Mithridatem adductus ſaucius, rogatúſque quam

225 gratiam pro ſalute poſſet reddere, Magnam, inquit, ſi Luculli amicus fueris: ſin minus, ne deliberatione quidem opus habeo. Poſt hoc reſponſum volentibus eum occidere barbaris, non permiſit rex, negans ſe ſæviturum in virtutem deſtitutam à fortuna. Deinde per continuos aliquot dies productis in aciem copiis, quum Lucullus in æquum locum non deſcenderet, ipſe quà montem aſcenderet circumſpiciebat. Interim Olcaba, homo Scytha, qui dudum ad Lucullum transfugerat, & in proximo equeſtri prælio multos ſervaverat, ideo ad menſæ conſiliorúmque ac ſecretorum ſocietatem admiſſus, venit ad eum, meridiantem in tentorio, volebátque irrumpere, brevi tantùm pugione accinctus, ex more: quúmque prohiberetur, indignabatur, dicens neceſſitatem quandam poſtulare ut excitaretur imperator: famulis autem negantibus quicquam magis

Phœnix ad Lucullum tranſit.

Pompejus equitum præfectus, ſaucius, ad Mithridatem adductus.

Mithridatis in eum ſævire nolentis dictum.

Olcaba, vir Scytha.

ὀρῶν ἐπὶ τὸν Μιθριδάτην ἐχώρει. προφυλακαὶ δ' ἦσαν ἐκείνῳ, κωλύειν τε Λούκουλλον, καὶ διαπυρσεύειν οἱ συνεχῶς, εἴ τι γίγνοιτο. ἦρχε τῆσδε τῆς φυλακῆς ἐκ Μιθριδάτου τις ἀνὴρ τοῦ βασιλείου γένους ὄνομα Φοῖνιξ· ὅς, ἐπεὶ Λούκουλλος ἐπέλαζε, Μιθριδάτῃ μὲν διεπύρσευεν, ἐς δὲ Λούκουλλον ηὐτομόλησε μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ ὁ Λούκουλλος ἀδεῶς ἤδη τὰ ὄρη διεξελθὼν, ἐς Κάβειρα κατέβη. γενομένης δ' αὐτῷ ἐς Μιθριδάτην τινὸς ἱππομαχίας, ἡττώμενος αὖθις ἐς τὸ ὄρος ἀνέθορεν. ὁ δὲ ἵππαρχος αὐτοῦ Πομπήϊος ἐς Μιθριδάτην τετρωμένος ἀνήχθη, καὶ πυθομένῳ βασιλεῖ τίνα χάριν οἱ περισωθεὶς δύναιτο ἀποδοῦναι, Εἰ μὲν, ἔφη, σὺ φίλος γένοιο Λουκούλλου, πάνυ πολλοῦ ἀξίαν· εἰ δ' ἐχθρὸς εἴης, οὐδὲ βουλεύσομαι. Ὧδε μὲν ὁ Πομπήϊος ἀπεκρίνατο· καὶ αὐτὸν τῶν βαρβάρων κτείνειν ἀξιούντων, ὁ βασιλεὺς εἶπεν οὐκ ἐξυβρίσειν ἐς ἀτυχοῦσαν ἀρετήν. ἐκτάσσων δὲ συνεχῶς, οὐ κατιόντος ἐς μάχην τοῦ Λουκούλλου, περιϊὼν ἀνάβασιν ἐπ' αὐτὸν ἐζήτει. καὶ τις ἀνὴρ ἐν τούτῳ Σκύθης, ὄνομα Ὀλκάβας, αὐτόμολος ὢν ἐς Λούκουλλον ἐκ πολλοῦ, καὶ παρὰ τήνδε τὴν ἱππομαχίαν πολλοὺς περισώσας, καὶ δι' αὐτὸ παρὰ τοῦ Λουκούλλου τραπέζης τε καὶ γνώμης καὶ ἀπορρήτων ἀξιούμενος, ἧκεν ἐπὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ περὶ μεσημβρίαν ἀναπαυομένου, καὶ ἐσελθεῖν ἐβιάζετο, βραχὺ καὶ συνήθες ἐπὶ τοῦ ζωστῆρος ἐγχειρίδιον περικείμενος· κωλυόμενος δ' ἠγανάκτει, καὶ χρείαν τινὰ ἐπείγειν ἔλεγεν ἐξαναστῆσαι τὸν στρατηγόν. τῶν δὲ θεραπευτήρων οὐδὲν εἰπόντων εἶναι

χρησι-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

τιμώτερον Λουκούλλῳ τῆς σωτηρίας,
κει τὸν ἵππον αὐτίκα, καὶ ἐς τὸν Μι-
θριδάτην ἐξήλασεν, εἴτ' ἐπιβου-
λεύειν καὶ δόξας ὑποπτεῦσθαι, εἴτε
ὀργῇ περιυβρίζεσθαι νομίζων· ἕ-
τε Σκύθην, ὄνομα Σοβάδα-
ἐνέφηνε τῷ Μιθριδάτῃ βου-
αὐτομολίαν ἐς Λούκουλλον. Σο-
ακος μὲν δὴ συνελαμβάνετο.
κουλλος δὲ τὴν κάθοδον τὴν ἐς
εδίον, ἱπποκρατούντων τῶν πο-
ων, ἐκτρεπόμενος, καὶ πάρ-
ἑτέραν οὐχ ὁρῶν, εὗρεν ἐν
αίῳ κυνηγὸν θηρίων, ἀτρα-
ἐπιστήμενα· ᾧ χρώμενος ἡγε-
, κατὰ ὁδοὺς ἀτριβεῖς περι-
ν ὑπὲρ κεφαλῆς τοῦ Μιθριδά-
καὶ κατῄει μὲν, ἐκκλίνας καὶ
τὸ πεδίον διὰ τοὺς ἱππέας, χα-
ραν δὲ ὕδατος ἐν περιβολῇ θέ-
ος ἐστρατοπέδευσεν. ἀπορῶν δ'
ροφῆς, ἐς Καππαδοκίαν ἔπεμ-
ἐπὶ σῖτον, καὶ ἐς τοὺς πολεμίους
βολίζετο, μέχρι, φευγόντων
ὲ τῶν βασιλικῶν, ὁ Μιθριδά-
ἀπὸ τοῦ χάρακος ἐκδραμὼν καὶ
πλήξας, ἐπέστρεφεν αὐτούς· καὶ
μαίους οὕτω κατεφόβησεν, ὡς
διὰ τῶν ὀρῶν φεύγοντας οὐδ'
στάντων αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων
πολὺ, ἀλλ' ἕκαστον ἡγεῖσθαι τὸν
φεύγοντα οἱ καὶ ἐπιόντα εἶναι
λέμιον· οὕτω πάνυ κατεπεπλή-
ντο. καὶ ὁ Μιθριδάτης περὶ τῆς-
τῆς νίκης πανταχοῦ γράφων πε-
πεμπε. τῶν δ' ἱππέων πολὺ μέ-
, καὶ μάλιστα δὴ τὸ μαχιμώτα-
, ἐφεδρεύειν ἔταξε τοῖς ἐκ Καπ-
δοκίας τὴν ἀγορὰν τῷ Λουκούλλῳ
ρουσιν· ἐλπίζων ἐν ἀπορίᾳ τρο-

neceſſarium Lucullo quàm ſalutem, mox aſcenſo equo ad Mithridatem tranſcurrit, ſive ſuſpectum ſe credens, ſive iratus ob acceptam ut exiſtimabat injuriam: ad regem autem detulit alium Scytham, nomine Sobadacum, quòd de transfugiendo ad Lucullum cogitaret: qui ſtatim comprehenſus eſt. Lucullus deſcenſum in campos cavens, præpollentibus equitatu hoſtibus, nec videns tranſitum alium, reperit in ſpelunca venatorem, peritum montanorum callium: quo ductore uſus, per vias nulli tritas pervenit ſupra caput Mithridatis, deſcendítque tunc quoque: campis vitatis propter equites, & poſt eluviem quandam aqua plenam caſtra poſuit. Ibi deficiente commeatu, frumentatum mittebat in Cappadociam, & crebrò velitabatur cum hoſtibus, donec, fugientibus aliquando regiis, Mithridates è caſtris procurrens ſuos objurgatos è fuga revertere coegit: tantúmque pavorem incuſſit Romanis, ut perpetuo curſu in montana refugerent, etiam poſtquam à perſequendo deſtitiſſent regii, & quiſque proximum à tergo fugæ ſocium tanquam perſecutorem fugeret: tantus pavor omnes occupaverat. Ejus victoriæ nuntios Mithridates circa omnes terras dimiſit: equitatus autem magnam partem, & eam quidem pugnæ cupidiſſimam, juſſit inſidiari frumentatoribus è Cappadocia Lucullo commeatus afferentibus, ſperans ſe redactu-

Sobadacus Scytha.

226 Romanorum pavor.

rum eum ad talem inopiam qualem ipſe ad Cyzicum paſſus fuerat. Et erat id egregium commentum, Lucullum commeatibus quos ſola Cappadocia ſuppeditabat, excludere: verùm equites regii quum in primum agmen frumentatorum incidiſſent, in quibuſdam faucibus, non expectato dum in patentiora loca procederet, non potuerunt equis uti in anguſtiis. Romani interim celeriter ex agmine ſtructis ordinibus: alios ex regiis occiderunt, adjuti locorum aſperitate, alios per rupes impulerunt præcipites, alios turmatim diſperſos coegerunt fugere: pauci noctu in caſtra evaſerunt, qui ſoli crediti ſupereſſe incolumes, cladis per ſe magnæ famam majorem fecerunt. Ea non tam citò ad Lucullum quàm ad Mithridatem pervenit: qui ratus Lucullum in ſe deſtitutum equitatu quam primum facturum impetum, de fuga cogitavit præ metu, & id conſilium amicis ſtatim aperuit in ſuo tentorio: at illi non expectato ſigno vaſa colligendi, pro ſe quiſque ante lucem è caſtris emittebant ſarcinas, adeo ut in portis jumenta præ multitudine ſe invicem comprimerent. Exercitus verò id videns, & agaſones agnoſcens, pavore ſuſpicionem augente, indignè ferens non datum ſignum etiam ſibi, vallum cum ira uno impetu proruit: paſſimque totis campis diffugiebant, nullo ordine, quà quiſque poterat, non expectatis ducum ac præfectorum imperiis. Quæ

Mithridatis clades.

Mithridatis fuga.

Confuſio Mithridatici exercitus in fuga.

φῶν αὐτὸν γενόμενον, πείσεσθαι ο
αὐτὸς ἔπαθε περὶ Κύζικον. καὶ
τὸ μὲν ἐνθύμημα μέγα ἦν, ἀποκλ
σαι τροφῶν Λούκουλλον, ἐκ μό
ἔχοντα Καππαδοκίας· οἱ δὲ ἱππ
τοῦ βασιλέως τοῖς προδρόμοις τῶν
τοφόρων ἐν στενῷ περιτυχόντες,
οὐκ ἀναμείναντες ἐς εὐρυχωρίαν προ
ελθεῖν, ἀχρεῖον, ὡς ἐν στενῷ, σφ
σι τὴν ἵππον ἐποίησαν. ἐν ᾧ καὶ Ῥω
μαῖοι φθάσαντες ἐξ ὁδοιπορίας
μάχην παρασκευάσασθαι, τοὺς μὲ
ἔκτειναν τῶν βασιλικῶν, βοηθούσης
οἷα πεζοῖς, τῆς δυσχωρίας, τοὺς
ἐς τὰς φάραγγας κατήραξαν, τοὺς
διέρριψαν ὑποφεύγοντας. ὀλίγοι δ
νυκτὸς ἐς τὸ στρατόπεδον διαδραμό
τες τε, καὶ μόνοι περιγενέσθαι λέ
γοντες, μέγα ὂν φύσει τὸ συμβὰ
μειζόνως διεθρόησαν. Μιθριδάτη
δ' αὐτὸ πρὸ τοῦ Λουκούλλου πυθό
μενός τε, καὶ Λούκουλλον ἐλπίσας ἐ
πὶ τοσῇδε ἱππέων ἀπορίᾳ αὐτίκα
οἱ προσπεσεῖσθαι, φυγὴν ὑπ' ἐκ
πλήξεως ἐπενόει, καὶ τόδε τοῖς φί
λοις εὐθὺς ἐξέφερεν ἐν τῇ σκηνῇ. ο
δὲ, πρίν τε γενέσθαι παράγγελμα,
νυκτὸς ἔτι σπουδῇ τὰ ἴδια ἕκαστος
ἐξέπεμπεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου· καὶ ὠ-
θουμένων περὶ τὰς πύλας σκευοφό-
ρων πολὺ τὸ πλῆθος ἦν. ὅπερ ἡ
στρατιὰ θεωμένη, καὶ τοὺς φέροντας
ἐπιγινώσκουσα, καὶ τοπάζουσα πολ-
λὰ ἀτοπώτερα, σὺν δέει, καὶ ἀγα-
νακτήσει τοῦ μηδὲν αὐτοῖς ἐπηγγέλ-
θαι, τὸν χάρακα σφῶν ἐπιδραμόν-
τες ἔλυον, καὶ διέφευγον ὡς ἐκ πε-
δίου πάντοθεν ἀκόσμως, ὅπη δύναι-
το ἕκαστος αὐτῶν, ἄνευ στρατηγοῦ
καὶ ἐπιστάτου παραγγέλματος. ὧν
ὁ Μιθριδάτης ὀξύτερον καὶ σὺν ἀτα-

ξίας

γιγνομένων αἰσθόμενος, ἐξέδραμεν ἐκ τῆς σκηνῆς ἐς αὐτοὺς, καὶ ειν τι ἐπεχείρει. οὐδενὸς δ' ἐσακούοντος ἔτι, συνθλιβεὶς, ὡς ἐν θει, κατέπεσε· καὶ ἐς τὸν ἵππον βληθεὶς, ἐς τὰ ὄρη σὺν ὀλίγοις ετο. Λούκουλλος δὲ, τὸ περὶ τὴν ῶν εὐπραγίας πυθόμενος, καὶ φυγὴν τῶν πολεμίων ἰδὼν, ἐπὶ ὺς ἐκφυγόντας ἔπεμπε διώκειν έας πολλούς· τοῖς δὲ συσκευαζοις ἔτι κατὰ τὸ στρατόπεδον τοὺς περιεστήσας, ἐκέλευε μὴ διαρπάζειν ἐν τῷ τότε μηδὲν, ἀλλὰ ινειν ἀφειδῶς. οἱ δὲ, σκεύη τε σεα καὶ ἀργύρεα πολλὰ καὶ ἐσθῆ πολυτελεῖς θεώμενοι, ἐξέστησαν παραγγέλματος. αὐτόν τε Μιθριδάτην οἱ καταλαμβάνοντες, ἡον τινὰ τῶν χρυσοφόρων ἐς τὸ σάγμα πατάξαντες, προπεσόντος τοῦ σίου, περὶ τόδε γινόμενοι, διαφυγεῖν ἐς Κόμανα περιεῖδον· ὅθεν Τιγράνην ἔφυγε σὺν ἱππεῦσι δισιοις. ὁ δὲ αὐτὸν ἐς ὄψιν οὐ προσμενος, ἐν χωρίοις ἐκέλευσε διης βασιλικῆς ἀξιοῦσθαι. ὁ δὴ καὶ λιστα τῆς ἀρχῆς ἀπογνοὺς ὁ Μιθριδάτης, Βάκχον εὐνοῦχον ἔπεμπεν ἐς βασίλεια, τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ τὰς γυναῖκας καὶ παλλακὰς ὅπῃ ύναιτο ἀνελοῦντα. αἱ μὲν δὴ διεφθείροντο ξίφεσι, καὶ φαρμάκοις, καὶ όχοις, δεινὰ ποιοῦσαι. ταῦτα δ' ῶντες οἱ φρούραρχοι τοῦ Μιθριδάτου, ἀθρόως ἐς τὸν Λεύκουλλον μετετίθεντο, χωρὶς ὀλίγων. καὶ ὁ Λούκουλλος αὐτοὺς ἐπιὼν καθίστατο, καὶ ς ἐπὶ τοῦ Πόντου πόλεις περιπλέων, ᾕρει Ἄμαστρίν τε καὶ Ἡρα-

ubi rex ſenſit tumultuariè præproperéque fieri, procurrit è ſuo tentorio dicturus aliquid: ſed quum à nemine audiretur, compreſſus in turba concidit, móxque in equum ſublatus cum paucis ad montem properabat. Lucullus certior factus de frumentatorum victoria, vidénſque fugam hoſtium, miſit magnam manum equitum quæ fugientes perſequeretur: eos verò qui in caſtris adhuc reliqui ad reſiſtendum ſe parabant, circumdedit legionibus: edixítque ut tantiſper à rapinis abſtinerent, dum ſatisfieret cædibus. At miles, conſpectis multis vaſis aureis & argenteis, pretioſíſque veſtibus, edicti oblitus eſt. ipſum quoque Mithridatem, qui jam habebatur in manibus, conciſa muli aurum ferentis ſarcina, dum illud prolapſum certatim colligunt, paſſi ſunt in Comana evadere: unde ad Tigranem profugit cum M M. equitum, qui in conſpectum ſuum non admiſſum juſſit in caſtellis ali more regio. Ea maximè de cauſa Mithridates de regno deſperans, Bacchum eunuchum miſit ad ſuam regiam, ut ſorores, uxores, concubinas, quomodocunque poſſet interimeret: quæ gladiis, venenis, laqueis, in ſeipſas ſævierunt. Hæc animadvertentes præfecti præſidiorum Mithridatis, unanimiter ad Lucullum tranſibant, paucis exceptis: qui poſtquam obeundo, provinciam conſtituit, ad maritimas quoque Ponti urbes claſſem appellens, cepit Amaſtrim & Heracleam

227

Mithridatem & alios Romani ſinunt elabi, dum intenti ſunt vaſis aureis colligendis.

Mithridates ad Tigranem profugus quomodo tractatus.

Mandata Baccho eunucho data.

Sororum, uxorum & concubinarum Mithridatis miſerabilis interitus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

cleam & ceteras, Sinope verò adhuc reſiſtebat conſtanter, & ſatis proſperè depugnavit navali prælio: ceterùm poſtquam oppugnari cœperunt, incenſis navibus gravioribus, levioribus verò conſcenſis, auſugerunt. Lucullus eam civitatem mox fecit liberam, ſomnio tali monitus: Autolycum ferunt expeditionis ab Hercule in Amazonas ſuſceptæ ſocium, tempeſtate appulſum Sinopem, ibi regnaſſe, & poſt mortem quoque religioſum ibi habuiſſe oraculum: hunc Sinopenſes aſcituri fugæ comitem, pannis obvolutum conſtrinxerunt funiculis: Lucullus ignarus rei, nec à quoquam monitus, viſus eſt ſibi videre illum vocantem. & inſequenti die quum quidam ſtatuam obvolutam ferrent præter eum, ſolutis ipſius juſſu involucris, talem vidit qualis ſpecies ei noctu obverſata

Sinope libera facta. Luculli ſomnium. Autolycus, Herculis ſocius.

228 fuerat. Et his quidem ſomnium profuit. Ceterùm Lucullus poſt Sinopem, Amiſum etiam reſtituit ſuis civibus, qui pariter per mare profugerant: quúmque audiſſet deductam eò ab Athenienſibus dum maris imperium tenebant, coloniam, & reip. adminiſtrationem ibi fuiſſe penes populum, etiam quum civitas pareret Perſarum regibus, & rurſum mandato Alexandri reſtitutos libertati priſtinæ, ſervire pòſt coactos regibus Ponticis: miſeratus eos & Alexandri erga Atticos favorem æmulans, juſſit eſſe liberos: Sinopenſes quoque in ſuam civitatem

Amiſeni libertate donati.

κλειαν, καὶ ἑτέρας. Σινώπη δ' ἀντεῖχεν ἔτι καρτερῶς, καὶ διεναυμάχησεν οὐ κακῶς. πολιορκούμενοι δὲ, τὰς ναῦς τὰς βαρυτέρας σφῶν διέπρησαν, καὶ ἐς τὰς κουφοτέρας ἐμβάντες ἀπέδρασαν. Λούκουλλος δὲ τὴν πόλιν εὐθὺς ἐλευθέραν ἠφίει, δι' ἐνύπνιον, ὃ τοιόνδε ἦν. Αὐτόλυκον φασὶν, ἐπὶ τὰς Ἀμαζόνας Ἡρακλεῖ συστρατεύοντα, ὑπὸ χειμῶνος ἐς Σινώπην καταχθῆναι, καὶ τῆς πόλεως κρατῆσαι, ἀνδριάς τε σεβάσμιος τοῖς Σινωπεῦσιν ἔχρα. ὃν οἱ μὲν Σινωπεῖς ὡς φθάσαντες ἐς φυγὴν ἐπαγαγέσθαι, ὀθόναις καὶ καλωδίοις περιέδησαν. οὐδὲν δ' ὁ Λούκουλλος εἰδὼς, οὐδὲ προμαθὼν, ἔδοξεν ὑπ' αὐτοῦ κληθεὶς ὁρᾶν αὐτὸν, καὶ τῆς ἐπιούσης τὸν ἀνδριάντα τινῶν περιβεβλημένον παραφερόντων, ἐκλῦσαι κελεύσας, ἰδεῖν οἷον ἔδοξε νυκτὸς ἑωρακέναι. τὸ μὲν δὴ ἐνύπνιον τοιόνδε ἦν. Λούκουλλος δὲ καὶ Ἀμισὸν ἐπὶ τῇ Σινώπῃ συνῴκιζεν, ἐκφυγόντων μὲν ὁμοίως τῶν Ἀμισέων διὰ θαλάσσης· πυνθανόμενος δ' ὑπ' Ἀθηναίων αὐτοὺς θαλασσοκρατούντων συνῳκίσθαι, καὶ δημοκρατίᾳ χρησαμένους, ἐπὶ πολὺ τοῖς Περσικοῖς βασιλεῦσιν ὑπακοῦσαι· συναγαγόντος δ' αὐτοὺς ἐς τὴν δημοκρατίαν ἐκ προστάγματος Ἀλεξάνδρου, πάλιν δουλεῦσαι τοῖς Ποντικοῖς. ἐφ' οἷς ἄρα συμπαθὴς ὁ Λούκουλλος γενόμενός τε, καὶ φιλοτιμούμενός γε καὶ ὅδε ἐπὶ Ἀλεξάνδρῳ περὶ γένος Ἀττικὸν, αὐτόνομον ἠφίει τὴν πόλιν. Καὶ τοὺς Σινωπέας κατὰ τάχος συνεκάλει. ὧδε

μὲν δὴ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…ᾐδὴ Σινώπην καὶ Ἀμισὸν Λού-
…λλος ἐπόρθει τε καὶ συνῴκιζε·
…Μαχάρῃ τῷ παιδὶ τοῦ Μιθρι-
…ου, Βοσπόρου τε βασιλεύοντι,
…έφανον οἱ πέμψαντι ἀπὸ χρυ-
… φιλίαν συνετίθετο. Μιθρι-
…ην δ᾽ ἐζήτει παρὰ Τιγράνη,
…ὲς τὴν Ἀσίαν αὐτὸς ἐπανελ-
…όφλουσαν ἔτι τῶν Συλλείων ἐ-
…λῶν τέτταρα μὲν ἐπὶ τοῖς καρ-
…, τέλη δ᾽ ἐπὶ ταῖς οἰκίαις
…οῖς θεράπουσιν ὥριζε. καὶ ἐπι-
… ἔθυεν, ὡς δὴ τὸν πόλεμον
…ωρθωκώς. ἐπὶ δὲ ταῖς θυσίαις,
…τὸν Τιγράνην, οὐκ ἐκδιδόν-
…ὶ Μιθριδάτην, ἐστράτευε σὺν
…τέλεσιν ἐπιλέκτοις, καὶ ἱππεῦ-
…πεντακοσίοις. καὶ τὸν Εὐφρά-
… περάσας, μόνα τὰ χρήματα
…τοὺς βαρβάρους αἰτῶν διώδευ-
… οἱ γὰρ ἄνδρες οὐκ ἐπολέμουν,
… ἠξίουν τι πάσχειν ἔς τε Λού-
…λλον καὶ Τιγράνην ἐπ᾽ ἀλλήλοις
…κριθῆναι. Τιγράνῃ δ᾽ οὐδεὶς
…ύνεν ἐπιόντα Λούκουλλον. ὁ γὰρ
…πρῶτος εἰπὼν κεκρέμαστο ὑπ᾽
…τοῦ, συνταράσσειν αὐτὸν τὰς
…εις νομισθείς. ὡς δὲ ποτὲ
…ετο, Μιθροβουζάνην προύπεμ-
… μετὰ δισχιλίων ἱππέων, Λού-
…λλον ἐπισχεῖν τοῦ δρόμου. Μαγ-
…ῳ δὲ Τιγρανόκερτα φυλάτ-
… ἐπέτρεψεν· ἥν τινα πόλιν (ὡς
… προείρηται) ἐπὶ τῇ τιμῇ τῇ
…τοῦ βασιλεὺς, ἐν ἐκείνῳ [illegible]
…χωρίῳ συνῴκιζε, καὶ τοὺς ἀρί-
…ς ἐς αὐτὴν συνεκάλει, ζημίαν ἐ-
…πιθεὶς, ὅσα μὴ μεταφέροιεν, δεδη-
…ῶσθαι. τείχη τε αὐτῇ περιέβαλε πεν-
…κοντα πήχη τὸ ὕψος, ἱπποστασιῶν

revocavit celeriter. Ita Sinope Amiſóque deſolatis, Lucullus habitatores reſtituit: acceptáque à Machare, Mithridatis filio, rege Boſpori, corona aurea, amicum eum appellavit, Mithridatem verò quæſivit apud Tigranem, reverſuſque obiter in Aſiam, adhuc mulctæ à Sylla impoſitæ nomine debentem quartam partem fructuum, tributa pro ædium modo & ſervorum numero ſtatuit, & votiva ſacra pro victoria diis perſolvit, acſi jam debellatum eſſet. Peractis ſacris, contra Tigranem, non dedentem expoſcenti Mithridatem, movit cum duabus lectis legionibus & D. equitibus: tranſductíſque trans Euphratem copiis iter faciebat, ſolas pecunias exigens à barbaris: nam regionum earum incolæ abhorrebant ab armis: nec dignabantur ſe medios ingerere Tigrani & Lucullo dimicantibus. Nec quíſquam Luculli adventum indicavit Tigrani: nam primus qui nuntiarat, ſuſpenſus eſt, tanquam turbator populi: ut verò tandem ſenſit, Mithrobarzanem præmiſit cum duobus millibus equitum, qui Luculli curſum impediret: Mancæum verò Tigranocertæ juſſit eſſe præſidio. Quam urbem, ut ſuprà dixi, rex in honorem ſuum ibi condidit, & optimatibus eò convocatis mulctam impoſuit, ut bona quæcunque illuc non transferrentur, fierent publica: urbem circumdedit mœnibus quinquaginta cubitorum altitudine, quæ in imo referta erant

Nuntius Tigrani, de adventu Luculli, ſuſpenſus.

Mancæus. Tigranocerta à Tigrane condita.

229 rant equorum ſtabulis: regiámq; ibi fecit & hortos amplos in ſuburbiis, additis piſcinis & ferarum vivariis, arcem quoq; in proximo extruxit validam. Quibus omnibus tunc Mancæi commiſſis fidei, obibat regionem, colligens exercitum. Ceterùm Mithrobarzanem Lucullus primo congreſſu ſuperatum perſequebatur: Mancæo verò Sextilius intra Tigranocertam compulſo, regiam mox extra mœnia ſitam diripuit, urbem arcémque circumvallavit, admotíſque machinis, cuniculis etiam ſuffodit mœnia.

Concubinæ regiæ Romanis ereptæ.

His negotiis occupato Sextilio, Tigranes coactis fermè CCL. M. peditum, equitum LM. partem eorum præmiſit Tigranocertam, circiter ſex millia, qui per medium Romanorum agmen facto impetu, ereptas reduxerunt concubinas regias: cum reliquo exercitu Tigranes ipſe contra Lucullum profectus eſt. Quem Mithridates tum primùm conveniens, ſuadebat ne ſigna cum Romanis conferret, ſed cum equitatu tantùm circumcurſando, agróſque vaſtando, ad famem eos, ſi poſſet, redigeret: quemadmodum ipſe è Lucullo preſſus ad Cyzicum, ſine certamine amiſerat exercitum. Id conſilium irridens barbarus, procedebat inſtructa acie: conſpicatúſque Romanorum paucitatem, dicterio petit, Si legati ſunt hi, multi ſunt: quòd ſi hoſtes, perpauci. Lucullus poſtquam animadvertit à tergo Tigranis opportunum tumulum,

Tigranis ſcomma.

ἐν τῷ βάθει γέμοντα· καὶ βασίλε καὶ παραδείσους κατὰ τὸ προάστειον ποιεῖ μακρούς, καὶ κυνηγέσια πο λὰ καὶ λίμνας· ἀγχοῦ δὲ καὶ φρούρι ἀνίστη καρτερόν. καὶ πάντα τότε Μα γκαίῳ ταῦτ᾽ ἐπιτρέψας, περιῄει στρ τιὰν ἀγείρων. Μιθροβουζάνην μ ὁ Λούκουλλος εὐθὺς ἐκ τῆς πρώ της προσβολῆς τρεψάμενος ἐδίωκ Μαγκαῖον δὲ Σεξτίλιος ἐς Τιγρανο κερταν κατακλείσας, τὰ μὲν βασι λεια αὐτίκα ἀτείχιστα ὄντα διήρπα σε· τὴν δὲ πόλιν καὶ τὸ φρούριον ἀπ εταφρευε, καὶ μηχανὰς ἐφίστη, και ὑπονόμοις ἀνεκρήμνει τὸ τεῖχος. καὶ Σεξτίλιος μὲν ἀμφὶ ταῦτα ἐ γίγνετο.

Τιγράνης δὲ, πεζῶν ἐς πέντε κ εἴκοσι μυριάδας ἀγείρας, καὶ ἱπ πέας ἐς πεντακισμυρίους, προὔ πεμψεν αὐτῶν ἐς Τιγρανόκερτα περὶ ἑξακισχιλίους· οἳ διὰ μέσω Ῥωμαίων ὠσάμενοί τε, καὶ τὰς παλλακὰς τοῦ βασιλέως ἐξαρπάσαντες ἐπανῆλθον. τῷ δὲ λοιπῷ στρατῷ Τιγράνης αὐτὸς ἤλαυνεν ἐπὶ Λούκουλλον· καὶ αὐτῷ τότε πρῶτον Μιθριδάτης ἐς ὄψιν ἐλθὼν, συνεβούλευε μὴ συμπλέκεσθαι Ῥωμαίοις, ἀλλὰ τῷ ἱππικῷ μόνῳ περιτρέχοντα, καὶ τὴν γῆν λυμαινόμενον, ἐς λιμὸν αὐτοὺς εἰ δύναιτο, περικλεῖσαι· ᾧ τρόπῳ καὶ αὐτὸς ὑπὸ Λουκούλλου περὶ Κύζικον ἀμαχεὶ κάμνων τὸν στρατὸν ἀπολέσαι. ὁ δὲ, γελάσας αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν, προῄει συνεσκευασμένος ἐς μάχην, καὶ τὴν Ῥωμαίων ὀλιγότητα ἰδὼν, ἐπέσκωψεν οὕτως, Εἰ μὲν πρέσβεις εἰσὶν οἵδε, πολλοί· εἰ δὲ πολέμιοι, πάμπαν ὀλίγοι. Λούκουλλος δὲ λόφον εὐκαιρον ἰδὼν ὄπισθεν τοῦ Τιγράνους, τοὺς μὲν ἱππέας ἐκ

μετώ-

...που προσέταξεν ἐνοχλεῖν αὐ-
... καὶ περισπᾶν ἐφ' ἑαυτοὺς, καὶ
...πωρεῖν ἑκόντας· ἵνα τῶν βαρβά-
...νικώντων, ἡ τάξις παραλυθείη·
...δὲ πεζοῖς αὐτὸς ἐς τὸν λόφον
...δεύσας, ἀνῄει λαθών. καὶ ὡς
...ους πολεμίους ὑπὸ τῆς διώξεως,
...κῶντας, ἐς πολλὰ διεσκεδα-
...υς, τὰ δὲ σκευοφόρα αὐτῶν
...α ὑποκείμενα, ἀνεβόησε, Νι-
..., ὦ ἄνδρες. καὶ ἐπὶ τὰ σκευο-
... πρῶτος ἵετο δρόμῳ. τὰ δὲ
...α σὺν θορύβῳ φεύγοντα τοῖς
...; ἐνέπιπτε, καὶ τοῖς ἱππεῦσιν
...ζοί. τροπή τε ἦν εὐθὺς ὁλο-
... οἵ τε γὰρ ἐν τῇ διώξει μα-
...ἀπεσπασμένοι, τῶν Ῥωμαϊκῶν
...των ἐπιστρεψάντων ἐς αὐτοὺς
...λλυντο, καὶ τὰ σκευοφόρα τοῖς
...ς ἐνέπιπτεν, ὡς ἐνοχλούμενα·
...ων τε ὡς ἐν τοσῷδε πλήθει
...μένων, καὶ τὸ ἀκριβὲς οὐκ εἰ-
... ὁπόθεν ἡ ἧσσα αὐτοῖς ἄρχοι-
...πολὺς ἦν φόνος, οὐδενὸς σκυ-
...ος οὐδέν· ἀπηγόρευτο γὰρ ἐκ
...ούλλου μετ' ἀπειλῆς· ὥστε καὶ ψέλ-
...καὶ περιαυχένια παραδεύοντες ἔ-
...ον ἐπὶ σταδίους ἑκατὸν καὶ εἴκοσιν·
...νὺξ ἐπελάβετο. τότε δ' ἀνα-
...ντες ἐσκύλευον· ἐδίδου γὰρ ὁ Λεύ-
...ος ἤδη. γιγνομένην δὲ τὴν ἧτ-
...ὁ Μαγκαῖος ἐφορῶν ἀπὸ Τι-
...κέρτων, τοὺς Ἕλληνας οἳ ἐμι-
...όρουν αὐτῷ, πάντας ἐξώπλι-
... ὑποπτεύων· οἱ σύλληψιν δε-
..., ἀθρόοι σκυτάλας ἔχοντες ἐ-
...ζόν τε καὶ ηὐλίζοντο· Μαγκαίου
...ς βαρβάρους ἐπάγοντος αὐ-
...ωπλισμένους, διαδησάμενοι τὰ
...α ταῖς λαιαῖς ἀντὶ ἀσπίδων,

equites in frontem immiſit qui
proritarent hoſtem & in ſe ver-
terent, atque etiam ultro incur-
rent, ut barbari perſequendo tur-
barent ſuos ordines: ipſe pediti-
bus ad tumulum circumductis a-
ſcendit non ſentientibus hoſti-
bus. Ut verò vidit eos quaſi jam
victores diſperſos in perſequen-
do, & impedimenta eorum o-
mnia ſub tumulo, exclamavit,
Vicimus milites: primúſque cur-
ſu invaſit jumenta cum ſarcinis,
quæ magno impetu fugientia in-
currerunt in pedites, & hi rur-
ſum in equites, móxque effuſa
fuga facta eſt. Nam & illi qui per- 230
ſequendo longè à ſuis procurre-
rant, Romano equitatu in eos
converſo cædebantur, & jumen-
ta in alios incurrebant ut exagi-
tata: comprimentibúſque ſe o-
mnibus præ multitudine, neque
planè ſcientibus unde eſſet cladis
initium, ingens cædes patraba-
tur, nemine quenquam ſpolian-
te. Id enim Lucullus edicto ve-
tuerat, gravem pœnam intermi-
natus ſecus facientibus: itaque &
armillas & torques calcando con-
tinuarunt cædem per cxx. ſta-
dia, donec nox ſupervenit: tum
demum reverſi ſpoliabant cada-
vera, Lucullo jam permittente.
Poſt eam cladem Mancæus, Ti-
granocertæ præfectus, univerſos
Græcos milites mercenarios ex-
armavit, ut ſuſpectos: qui veriti
ne comprehenderentur, arreptis
fuſtibus congregati & incedebant

Armillas & torques calcando Romani cædem continuant per cxx ſtadia.

...uieſcebant. Mancæo verò cum armatis barbaris eos inva-
...e, obvolutis veſte brachiis vice clypei, audenter in eos fece-
runt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

runt impetum : & quotquot oc-
cidiſſent, eorum arma ſtatim in-
ter ſe partiebantur. Quúmque
ſatis armorum viderentur nacti
pro tempore, occupatis aliquot
turribus quibus deſtinguebantur
mœnia, vocabant ad ſe Roma-
nos obſeſſores, & aſcendentes
recipiebant intra mœnia. ita Ti-
granocerta capta ingenti præda
ditavit exercitum, utpote urbs
recens condita, ambitioſè con-
tractis undique incolis.

Tigranocerta quomodo à Romanis capta.

Tigranes & Mithridates, ob-
eundo regiones, colligebant a-
lium exercitum, cujus præfectu-
ra Mithridati eſt credita, quem al-
ter putabat jam ſatis doctum ſuis
calamitatibus: ad Parthos quo-
que miſerunt qui auxilia pete-
rent. Sed quum Lucullus quoque
per legatos regem eorum ſollici-
taſſet, ut aut ſibi potius auxilia-
retur, aut ſpectator eſſet certami-
nis, ille, utrique clam pollicitus,
miſit neutri. At Mithridates op-
pidatim inſtruxerat armorum fa-
bricas, & delectus habens, con-
ſcripſit fermè omnes Armenios:
ex quibus ſelectis fortiſſimorum
LXX. M. peditum, & dimidio e-
quitum, reliquos dimiſit: hos ve-
rò in turmas & cohortes digeſtos
proxime diſciplinam Italicam de-
231 dit exercendos viris Ponticis. Ad
quos adventante Lucullo Mi-
thridates peditatum omnem &
partem equitatus in colle conti-
nuit: cum reliquo Tigranes Ro-
manos frumentatores adortus,
victus eſt. unde poſtea ſecurius
frumentabantur etiam ex propinquis locis Mithridati, & caſtra

μετὰ τόλμης ἐσέδραμον ἐς αὐτοὺς· … ὅσους ἀνέλοιεν, εὐθὺς ἐμέριζον τ… ὅπλα. ὡς δὲ οὐκ τῶν δυνατῶν εἶχ… αὐτάρκως, μεσοπύργιά τινα κατ… λαβον, καὶ Ῥωμαίους ἔξω ἐκάλου… τε, καὶ ἀναβαίνοντας ἐσεδέχοντο. … τω μὲν ἑάλω Τιγρανόκερτα, καὶ πλ… τος διηρπάζετο πολὺς, οἷα πόλεω… νεοκατασκεύου, φιλοτίμως συνῳ… κισμένης.

Τιγράνης δὲ καὶ Μιθριδάτης στρα… τὸν ἄλλον ἤθροιζον περιϊόντες, οὗ τ… στρατηγίαν ἐπιτέτραπτο Μιθριδά… της· ἡγουμένου Τιγράνους αὐτῷ γ… γονέναι τὰ παθήματα διδάγματα… ἔπεμπον δὲ καὶ ἐς τὸν Παρθυαῖον, ἐπι… κουρεῖν σφίσι παρακαλοῦντες. ἀ… τιπρεσβεύοντος δὲ Λουκούλλου, κ… ἀξιοῦντος, ἢ οἱ συμμαχῆσαι, ἀμφοτέροις ἐκστῆναι τοῦ ἀγῶνος, … μὲν, κρύφα συντιθέμενος ἑκατέροις οὐκ ἔφθασεν οὐδετέροις ἀμύνας. … δὲ Μιθριδάτης ὅπλα τε εἰργάζετ… κατὰ πόλιν ἑκάστην, καὶ ἐστρατολόγει σχεδὸν ἅπαντας Ἀρμενίους. ἐπιλε… ξάμενος δ᾽ αὐτῶν τοὺς ἀρίστους, ἑπτακισμυρίους πεζοὺς καὶ ἱππέας ἡμίσεας, τοὺς μὲν ἄλλους ἀπέλυσε τοὺς δ᾽ ἐς ἴλας τε καὶ σπείρας ἀγχοτάτου τῆς Ἰταλικῆς συντάξεως καταλέγων, Ποντικοῖς ἀνδράσι γυμνάζειν παρεδίδου. προσιόντος δ᾽ αὐτοῖς τοῦ Λουκούλλου, ὁ μὲν Μιθριδάτης τὸ πεζὸν ἅπαν, καὶ μέρος τῶν ἱππέων ἐπὶ λόφου συνεῖχε· τῇ λοιπῇ δ᾽ ἵππῳ Τιγράνης τοῖς σιτολογοῦσι Ῥωμαίοις περιπεσὼν, ἡσσᾶτο· καὶ μᾶλλον ἀδεῶς ἀπὸ τοῦδε οἱ Ῥωμαῖοι πλησίον αὐτοῦ Μιθριδάτου ἐσιτολόγουν τε καὶ ἐστρατοπέδευον.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

κονιορτὸς δ' αὖθις ἠγείρετο
ὡς ἐπιόντος τοῦ Τιγράνους·
ἐνθύμημα ἦν, ἐν μέσῳ Λεύ-
ἀμφοῖν γενέσθαι. ὁ δ' ἀγαθό-
, τοὺς μὲν ἀρίστους τῶν ἱππέων
ἔπεμψε πορρωτάτω συμπλέκε-
τῷ Τιγράνῃ, καὶ κωλύειν ἀυ-
ὁδοιπορίας ἐς τάξιν καθίστα-
αὐτὸς δὲ τὸν Μιθριδάτην προ-
ος ἐς μάχην, καὶ περιτα-
, οὐκ ἠρέθιζεν· ἕως λιμὸς
ῶν διέλυσε τὸ ἔργον ἅπασι· καὶ
ης μὲν ἐξ ὅλης Ἀρμενίας ἐς
ὸς ἀνεζεύγνυεν, ὁ δὲ Μιθρι-
ἐς τὸν Πόντον ἐπὶ τὰ λοιπὰ τῆς
ἀρχῆς ἠπείγετο, τετρακισχι-
λίους ἔχων, καὶ τοσούσδε ἑτέ-
ρους παρὰ Τιγράνους λαβών. ὑφεί-
πετο δ' αὐτῷ καὶ ὁ Λούκουλλος,
γνὺς καὶ ὅδε διὰ τὴν ἀπο-
φθάσας δ' αὐτὸν ὁ Μιθριδά-
θετο Φαβίῳ τῷ δεῦρο ἐκ Λευ-
ου στρατηγεῖν ὑπολελειμμένῳ·
ψάμενος αὐτόν, ἔκτεινεν πεν-
ους. ἐλευθερώσαντος δὲ τοῦ Φα-
θεράποντας ὅσοι ἦσαν ἐν τῷ στρα-
, καὶ δι' ὅλης ἡμέρας αὖθις
ζομένου, παλίντροπος ἦν ὁ
μέχρι τὸν Μιθριδάτην πλη-
λίθῳ τε ἐς τὸ γόνυ καὶ ὑπὸ
αλμὸν βέλει, κατὰ σπουδὴν ἀ-
ισθῆναι· καὶ πολλὰς ἡμέρας
ὐ φόβῳ τοῦ βασιλέως τῆς σωτη-
τοὺς δὲ ὑπὸ πλήθους τραυμά-
ρεμῆσαι. Μιθριδάτην μὲν οὖν
τεῦον Ἄγαροι, Σκυθικὸν ἔ-
, ἰοῖς ὄφεων ἐς τὰς θεραπείας
οι, καὶ ἐπὶ τῷδε ἀεὶ βασιλεῖ
τες. Φαβίῳ δὲ Τριάριος, ἔ-
Λουκούλλου στρατηγὸς, ἐπελ-
μετ' οἰκείου στρατοῦ, τήν τε

admoverunt propius. Tigranem verò rurſus adventantem pulvis indicavit: & decreverant Lucullum includere in medio: quod ille intelligens, præmiſit robur equitum, ut quàm longiſſimè provecti, cum Tigrane confligerent priuſquam agmen ejus inſtrueretur in aciem: ipſe Mithridatem ad certamen provocando & circumvallando elicere non potuit, donec fames ſuperveniens omnes infecta re abire coegit: Tigranem in interiorem Armeniam, Mithridatem in Pontum ad regni ſui reliquias. Hunc ſequebantur propriorum quatuor millia, & totidem accepti à Tigrane. Lucullus verò eum perſecutus eſt, coactus & ipſe reverti propter inopiam. Sed Mithridates celerius confecto itinere, aggreſſus eſt Fabium ducem à Lucullo relictum & in fugam vertit, quingentis in ea pugna occiſis. Fabius verò liberatis ſervis quotquot caſtra ſequebantur, rurſus per totam diem dubio Marte pugnavit: donec Mithridates ſaxo ictus in genu, & telo ſub oculo ſaucius, elatus eſt è prælio celeriter. unde per multos dies ceſſatum eſt, ſive ſolicitis de ſalute regis hoſtibus, ſive propter multitudinem vulnerum quieſcentibus. Curabant autem regem Agari, gens Scythica, remediis confectis è ſerpentum virulentia, qui propterea ſemper ſequuntur comitatum regium. Cæterùm Fabio ſucceſſit Triarius,

Fabius dux.

Mithridates vulneratur.

Agari, Scythica gens.

cullo novum adducens exercitum. Nec multo pòſt quum

progreſſus eſſet in aciem contra Mithridatem, procella, qualis nulla antè in omni hominum memoria, exorta eſt, quæ in utriſque caſtris disjecit tentoria, jumenta tranſverſum egit per devia, præcipitavit etiam nonnullos milites. Et tunc quidem utrique retroceſſerunt: quum autem nuntiaretur adventus Luculli, Triarius abſente illo depugnare cupiens, ante lucem invaſit ſtationes Mithridatis: quúmque diu pari virtute certaſſent, tandem rex in ſuo cornu connixus incepit victoriam, & diſtractis hoſtibus peditatum eorum in foſſam quandam cœnoſam compulit, ubi cædebantur impunè ſidente veſtigio. Uſus deinde victoria, perſequebatur animoſè per campos equites, donec quidam Rom. centurio, qui ſpecie famuli equitantem curſu æquabat, in femur eum percuſſit graviter, quòd tergum ejus non ſperaret ſe poſſe per thoracem perſodere. Et hunc quidem ſtatim in fruſta conciderunt proximi: Mithridates verò in extremam aciem relatus eſt. Amici regii ſuis egregiè vincentibus ſignum properè dederunt receptui: id, ut inopinatum, trepidationem injecit pugnantibus, veritis ne fortè aliunde aliquid mali acciderit: donec re cognita ſtatim ibi in campo tumultuariè circumſteterunt corpus regium. Tandem Timotheus medicus, cohibito ſanguine, ſublimem eis oſtendit: ſicut olim in India Macedonibus de Alexandro ſolicitis, rex ipſe

Procella qualis antè nulla.

232

Romanus centurio Mithridatem dolo vulnerat.

Timotheus medicus.

ἀρχὴν παρὰ τοῦ Φαβίου καὶ τὸ ἀξί-
μα παρελάμβανε· καὶ μετ' οὐ τ
χωρούντων ἐς μάχην αὐτοῦ τε
Μιθριδάτου, πνεῦμα οἷον οὐ
μνημονεύετο γενέσθαι, τάς τε σκη
ἀμφοτέρων διέρριψε, καὶ τὰ ὑπο-
ζύγια παρέσυρε, καὶ τῶν ἀνδρῶν ἔστι
κατεκρήμνιζε. καὶ τότε μὲν ἀνεχώ
ἑκάτεροι· ἀπαγγελλομένου δὲ Λευκ-
λου προσιέναι, προλαβεῖν τὸ ἔρ
ὁ Τριάριος ἐπειγόμενος, ἐπι
κτὸς ἐπεχείρει ταῖς Μιθριδάτου π
φυλακαῖς. ἰσομάχου δὲ ἐς πολ
ἀγῶνος ὄντος, ὁ βασιλεὺς ἐς
καθ' αὑτὸν μέρος ἐπιβαρήσας
κρινε τὴν μάχην, καὶ διασπα
τοὺς πολεμίους, τὸ πεζὸν αὐ
κατέκλεισεν ἐς διώρυχα πηλοῦ, ἔ
διεφθείροντο, στῆναι μὴ δυνάμ
τοὺς δ' ἱππέας ἀνὰ τὸ πεδίον ἐ
κεν, ἐνθύμως τῇ φορᾷ τῆς εὐτυ
χρώμενος. ἔστε τις αὐτὸν Ῥωμ
λοχαγὸς, οἷα θεράπων αὐτῷ σ
τροχάζων, ἐς τὸν μηρὸν ἐπάταξε
φει πληγὴν βαρεῖαν, οὐκ ἐλπι
ἐς τὰ νῶτα διὰ τοῦ θώρακος ἐ
ξέσθαι. καὶ τόνδε μὲν εὐθὺς οἱ π
σίον συνέκοπτον· ὁ δὲ Μιθριδα
ἀπεφέρετο ὀπίσω· καὶ οἱ φίλοι τ
στρατιὰν ἀπὸ νίκης λαμπρᾶς ἀνε
λουν σὺν ἐπείξει βαθείᾳ. ἐνέπι
δὲ τοῖς μαχομένοις ἐπὶ τῷ παρα
γῳ τῆς ἀνακλήσεως θόρυβός τε,
ἀπορία μή τι δεινὸν ἑτέρωθεν εἴη·
χρι μαθόντες, εὐθὺς ἐν τῷ πε
τὸ σῶμα περιΐσταντο καὶ ἐθορύβο
ἕως Τιμόθεος αὐτοῖς ὁ ἰατρὸς ἐ
σχὼν τὸ αἷμα, ἐπέδειξεν αὐτοῖς
μετεώρου· οἷόν τι καὶ Μακεδόσιν
Ἰνδοῖς ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου δεδιόσι
Ἀλέξανδρος αὐτὸν ἐπὶ νεὼς θερ

πόδ

…μον ἐπέδειξεν. ὁ δὲ Μιθριδά-
…υς ἀνήνεγκεν, αὐτίκα τοῖς
…λέσασιν ἐκ τῆς μάχης κατε-
…ετο, καὶ τὸν * στρατηγὸν αὐτῆς
…ῆγεν αὖθις ἐπὶ τὸ Ῥωμαίων
…πεδον. οἱ δὲ καὶ ἐκ τούτου ἐπε-
…ον ἤδη σὺν δέει. σκυλευομέ-
…ν νεκρῶν, ἐφαίνοντο χιλίαρ-
…τέσσαρες καὶ εἴκοσι, ἑκατόν-
…αι πεντήκοντα καὶ ἑκατόν· ὅσον
…ν πλῆθος οὐ ῥᾳδίως συνέπε-
…μαίοις ἐν ἥττῃ μιᾷ.

… Μιθριδάτης ἐς Ἀρμενίαν,
…ωμαῖοι βραχυτέραν Ἀρμε-
…λοῦσιν, ἀνεζεύγνυε, τὰ μὲν
…α πάντα σιτολογῶν, τὰ δὲ
…διαφθείρων τε καὶ Λουκουλ-
…οντα περιαφαιρούμενος. καὶ
… Ῥωμαῖος, ἀπὸ βουλῆς,
…ος ὄνομα, διὰ δίκην φυ-
…τῆς πατρίδος ἐς Μιθριδά-
…ὸ πολλοῦ, καὶ φιλίας ἀξιού-
…εάλω τότε ἐπιβουλεύων αὐ-
…νδε μὲν ὁ βασιλεὺς, οὐ δι-
…ασανίσαι, Ῥωμαῖον ποτὲ
…λὴν γενόμενον, ἔκτεινε· τοὺς
…μαρτόντας ἠκίσατο δεινῶς.
…ερα δ᾽ ὅσοι τοῦ Ἀτιλίου
…εσαν, ἀπαθεῖς ἀφῆκεν ὡς
…διακονησαμένους. Λουκούλ-
…ἤδη τοῦ Μιθριδάτῃ παρα-
…δεύοντος, ὁ τῆς Ἀσίας στρα-
…ὸς πέμπων, ἐκήρυσσε Ῥω-
…ἐπικαλεῖν Λουκούλλῳ πέρας
…ος πολεμοῦντι, καὶ ὑφ᾽ αὐ-
…ρατιὰς ἀφιέναι, καὶ τῶν οὐ
…ων τὰ ὄντα δημεύσειν ὧν
…θέντων, ὁ στρατὸς αὐτίκα
…· χωρὶς ὀλίγων, ὅσοι πάνυ

navi ſe curandum præbuit, ut eſſet ſpectaculo omnibus. Mithridates, poſtquam recollegit animum, ſtatim reprehendit eos qui ſignum receptui dederant, & ea ipſa die Romanis caſtris admovit exercitum: quæ jam deſerta erant pavore militum. Inter cadavera reperti ſunt tribuni vigintiquatuor, centuriones CL. quantus præfectorum numerus haud temerè in ulla Romanorum clade deſideratus eſt.

*l. στρατόν.

Romanorum clades maxima.

Victor in Armeniam, quam Romani minorem vocant, ſe recepit, commeatus qui deportari poterant, ſecum auferens, ceteros verò corrumpens, ne Lucullo venienti eſſent uſui. Quo tempore Attilius, Romanus ſenator, qui judicii metu dudum proſugus ad Mithridatem, in amicitiam ejus receptus fuerat, deprehenſus eſt regi ſtruere inſidias: quem ille pro dignitatis priſtinæ reverentia torqueri vetitum, ſimplici morte necavit, ceterùm conſcios excruciavit graviter: liberti verò cum quibus Attilius conſilium communicarat, illæſi dimiſſi ſunt, ut patroni ſui miniſtri. Ubi verò Lucullus cum Mithridate caſtra contulit, Aſiæ proconſul dimiſſis circa populos præconibus pronuntiavit, Lucullum incuſari à ſenatu quòd bellum diutius juſto protraheret: proinde ſenatum miſſum facere exercitum, publicaturum bona eorum qui voluntati non parurerint: quibus ad exercitum perlatis, mox diffluxere milites, exceptis paucis, qui admodum pauperes; ideoque mul-

233

Attilius Mithridati ſtruit inſidias.

Quomodo Attilius & miniſtri conjurationis tractati.

Lucullus à ſenatu incuſatus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

mulctam non timentes, maluerunt apud Lucullum permanere.

Atque ita nec Luculli ductu bellum Mithridaticum ullum certum aut firmum finem habuit: deficientibus enim ſociis in Italia, & urgente fame propter occupata à piratis maria, intempeſtivum viſum eſt tanto bello involvi, priuſquam amoverentur præſentes moleſtiæ. Quod etiam Mithridates intelligens, invaſit Cappadociam, & proprium regnum munivit, diſſimulantibus Romanis, donec repurgarentur maria: quod poſtquam ſucceſſit, & piratarum profligator Pompeius Aſiam attigit, mox reſumptum eſt bellum Mithridaticum, & commiſſum Pompeio imperatori.

Bellum Mithridaticum reſumptum, & Pompeio commiſſum.

Quapropter quum pars ſint Pompeianæ expeditionis quæ ille in mari geſſit ante bellum Mitridaticum, nec ad ullam aliam hiſtoriam propriè pertineant, libet mihi in hoc loco ea percurrere. Mithridates dum primum bellum adverſus Romanos gereret, Aſiam tum obtinens, Sylla gravibus negotiis occupato in Græcia, ratus non diuturnum fore in Aſia ſuum imperium, & aliis jam dictis modis vaſtav

Initium belli piratici.

πένητες ὄντες, καὶ τὴν ζημίαν οὐ
διότες, τῷ Λουκούλλῳ παρέμενον.

Ὧδε μὲν δὴ καὶ ὁ Λουκούλλου π
Μιθριδάτην πόλεμος ἐς οὐδὲν
βαιον οὐδὲ κεκριμένον τέλος ἔλη
ἀφισταμένης γὰρ τῆς Ἰταλίας, ὀ
χλούμενοι, καὶ λῃστευομένης τῆς
λάσσης, λιμῷ πιεζόμενοι, οὐκ
καιρῷ σφίσιν ἡγοῦντο πολεμεῖν ο
λον τοσόνδε πόλεμον, πρὶν τὰ
οχλοῦντα διαθέσθαι. ὧν καὶ ὁ Μ
θριδάτης αἰσθανόμενος, ἐς Καππα
δοκίαν ἐσέβαλε, καὶ τὴν ἰδίαν ἀρχ
ὠχύρου. καὶ τάδε αὐτὸν περιόσοι
οἱ Ῥωμαῖοι περιεώρων, ἐφ' ὅσον α
τοῖς ἡ θάλασσα ἐκαθαίρετο· ὡς
ἐκεκάθαρτο, καὶ ὁ καθήρας Πο
πήϊος ἦν ἐν Ἀσίᾳ, τὸν Μιθριδάτ
πόλεμον ἀνελάμβανον αὐτίκα,
ἐπέστελλον καὶ τοῦδε τῷ Πομπηΐῳ στ
τηγῆσαι.

ΔΙΟ' μοι δοκεῖ, μέρος ὄντα
Πομπηΐου στρατείας τὰ περὶ τὴν
λασσαν αὐτῷ περὶ Μιθριδάτου κα
ειργασμένα, καὶ ἐς οὐδεμίαν συ
γραφὴν οἰκείαν ἄλλην ἀπαντῶντ
ἐς τόδε μέρος συναγαγεῖν τε, καὶ
πιδραμεῖν ὡς ἐγένετο. Μιθριδάτη
ὅτε πρῶτον Ῥωμαίοις ἐπολέμει,
τῆς Ἀσίας ἐκράτει, Σύλλα περὶ
Ἑλλάδα πονουμένου, ἡγούμενος ο
ἐς πολὺ καθέξειν τῆς Ἀσίας, τὰ
ἄλλα (ὡς μοι προείρηται) ἐλυμα

νε

Διὸ μοὶ δοκεῖ, μέρος ὄντα τῆς Πομπηΐου στρατείας τὰ περὶ τὴν θάλασσ αὐτῷ π. Μ. κατειργασμένα, κ. ἐ. ὀ. σ. ὀ. ἀ. ἀ. ἐς τόδε μέρος συναγαγεῖ

Præter noſtrum de Piratico hoc bello, quod initium habuit anno V. DCLXXIV. & anno DCLXXXVI. à Pompeio, poſtquam id lege Gab nia ei permiſſum eſſet, conſummatum eſt, legi poſſunt Cicero in Orat. pr Lege Manilia. Plutarchus in vita Pompeii. Auctor de Viris Illuſtribus ca ult. Valer. Maximus lib. 8 c. 15. Dio lib. 36. Florus lib. 3. c. 6. Velleius P terculus lib. 2. c. 31.

K

…ντα, καὶ ἐς τὴν θάλασσαν …ς καθῆκεν· οἳ τὸ μὲν πρῶτον …οσκάφεσι καὶ μικροῖς, οἷα λῃ-…περιπλέοντες ἐλύπουν· ὡς δὲ …μος ἐμηκύνετο, πλείονες ἐγί-… καὶ ναυσὶ μεγάλαις ἐπέ-…γευσάμενοι δὲ κερδῶν μεγά-… δ' ἡττωμένου καὶ σπενδομένου …ωροῦντος τοῦ Μιθριδάτου ἔτι …ο. οἱ γὰρ βίου καὶ πατρίδων …πόλεμον ἀφῃρημένοι, καὶ ἐς … ἐκπεσόντες ἀθρόαν, ἀντὶ …καρποῦντο τὴν θάλασσαν, …ωσι πρῶτον καὶ ἡμιολίαις, …ρότοις καὶ τριήρεσι κατὰ μέρη …οντες, ἡγουμένων λῃστάρχων, …μου στρατηγῶν· ἔς τε ἀτει-…όλεις ἐμπίπτοντες, καὶ ἑτέ-…τείχη διορύττοντες ἢ κόπτον-… πολιορκίᾳ λαμβάνοντες ἐ-… καὶ τοὺς ἄνδρας οἷς τι πλέον …ναυλοχίαν ἐπὶ λύτροις ἐπῆ-… τάδε τὰ λήμματα, ἀδε-… ἤδη τὸ τῶν λῃστῶν ὄνομα, …ἐκάλουν στρατιωτικούς. χει-… τε εἶχον ἐπ' ἔργοις δεδεμέ-…ύλην ξύλου, χαλκοῦ καὶ σι-…συμφέροντες, ὥποτε ἐπαιω-…ωρούμενοι γὰρ ὑπὸ τοῦ κέρδους, …ιστεύειν οὐκ ἐγνωκότες ἔτι με-…, βασιλεῦσι δ' ἤδη καὶ τυ-… ἢ στρατοπέδοις μεγάλοις ἐ-…ωμοιοῦντες, καὶ νομίζοντες, ὁ-…ελθοιεν ἐς τὸ αὐτὸ πάντες, …γενήσεσθαι, ναῦς τε καὶ ὅπλα …ἐτεκταίνοντο, μάλιστα περὶ …χεῖαν λεγομένην Κιλικίαν, … σφῶν ὕφορμον ἐποιοῦντο, …πεδον ἐπέθετο εἶναι· φρούρια …ρας, καὶ νήσους ἐρήμους, καὶ …ς ἔχοντες πολλαχοῦ· κυριω-

eam provinciam, & mari piratas immiſit, qui primum paucis naviculis vagi latrocinabantur: bello verò fervente aucti numero, 234 magnas quoque naves ſibi paraverunt. Guſtatis deinde lucris non mediocribus, ne victo quidem, aut pacato, aut fugiente rege ipſi deſiſtebant. qui enim facultates & patrias propter bellum amiſerant, ad ſummam egeſtatem redacti, relictis terris quæſtum faciebant è mari, myoparonibus primùm & hemioliis, deinde dicrotis & triremibus oberrantes, ductantibus archipiratis certas manus prædonum, quaſi bello legitimo, & oppida parum munita invadentibus: interdum etiam munitorum muros perſodientibus aut quaſſantibus: quæ vi capta deprædabantur, & ditiores abducebant in ſua receptacula, ut ſe pretio redimerent: & indentes ſuis lucris ſpecioſa vocabula, abdicato piratarum nomine, appellabant ſe milites mercenarios. Opifices quoque vinctos habebant, & non deſinebant materiam lignorum, ferri æríſque, congerere: elati enim lucrorum amplitudine, & certi permanere in eo vitæ genere, gerebant ſe pro tyrannis & regibus, & exercitibus ſe conferentes inexpugnabiles exiſtimabant ſi coirent in unum, fabricando naves armáque, maximè in Cilicia, cognomine aſpera, quam commune omnium faciebant receptaculum, ceu belli ſedem præcipuam.

Piratæ abdicato ſuo nomine, milites mercenarios ſe vocant.

…ant quidem paſſim caſtella, arces, deſertas inſulas, ſtatio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

néſque occultas navium, ſed po-
tiſſimùm excurrebant ex hac
parte Ciliciæ aſpera importuoſá-
que, & altiſſimis aſſurgente cacu-
minibus: unde ab omnibus com-
muni nomine appellabantur Ci-
lices, quòd malum id ortum in
Cilicia, in ſocietatem Syros, Cy-
prios, Pamphylios, Ponticos &
fermè omnes Orientales gentes
pertraxit: qui propter diuturni-
tatem belli Mithridatici, malen-
tes inferre damna quàm perpeti,
mari terram mutarunt, ut breviſ-
ſimo tempore exorta ſint eorum
multa millia. Nec ſolùm mare
quod Orientis oras alluit habue-
runt in poteſtate, ſed quàm latè
patet uſque columnas Herculis.
235 nam & prætores Rom. aliquot
vicerunt navalibus præliis, & in
his prætorem Siciliæ: circa quam
inſulam nemo navigare audebat,
agris quoque à cultoribus deſer-
tis propter incurſationes conti-
nuas, cum non levi urbis Roma-
næ incommodo, vel quòd vexa-
rentur ejus provinciæ, vel quòd
urbanam multitudinem inde fa-
mes premeret. Et erat difficile
delere tantas navales copias, ter-
ra & mari diſpertitas circumqua-
que, expeditas ad fugiendum,
non è ſuis patriis, non ex apertis
locis excurrentes, nec lares ullos
aut quicquam proprium haben-
tes, ſed quicquid in manus inci-
deret. Quapropter tam inſolita
belli omnibus legibus ſoluti ra-
tio, in qua nil certum eſſet, nil
conſpicuum, cunctis ob perplexi-
tatem erat formidabilis: nam nec Murena hos prædones aggreſſ

Piratæ Cilices appellati.

τούτοις δὲ ἀφέσεις ἡγούμενοι τὰς
ἐπὶ τήνδε τὴν Κιλικίαν, τραχ
τε καὶ ἀλίμενον οὖσαν, καὶ κορυφ
μεγάλαις ἐξέχουσαν. ὅθεν δὴ καὶ π
τες ὀνόματι κοινῷ Κίλικες ἐκαλ
το, ἀρξαμένου μὲν ἴσως τοῦ κακοῦ
ἀπὸ τῶν Τραχινίων Κιλίκων συ
λαβόντες, Σύρων τε καὶ Κυπρί
Παμφύλων καὶ τῶν Ποντικῶν, καὶ
δὸν ἁπάντων τῶν ἑῴων ἐθνῶν,
πολλοῦ καὶ χρονίου σφίσιν ὄντος
Μιθριδατείου πολέμου, δρᾶν τι μ
λον ἢ πάσχειν αἱρούμενοι, τὴν
λασσαν ἀντὶ τῆς γῆς ἐπελέγοντο.
τε πολλαὶ τάχιστα αὐτῶν μυριά
ἦσαν· καὶ οὐ μόνης ἔτι τῆς ἑῴας
λάσσης ἐκράτουν, ἀλλὰ τῆς ἐ
Ἡρακλείων στηλῶν ἁπάσης. καὶ
τινὰς ἤδη Ῥωμαίων στρατηγοὺς
μαχίᾳ νενικήκεσαν, ἄλλους τε
τῆς Σικελίας. περὶ αὐτῇ Σικε
ἄπλωτά τε ἤδη πάντα ἦν, κ
γῆ τῶν ἔργων ἐνδεὴς, διὰ τὴν ἐ
μιξίαν. ἥ τε πολις ἡ Ῥωμαίω
θετο μάλιστα τοῦ κακοῦ, τῶν τε ὑ
κόων σφίσιν καμνόντων, καὶ αἰ
διὰ πλῆθος ἴδιον ἐπιπόνως λιμ
τοντες. τὸ δ' ἔργον αὐτοῖς ἐφαί
μέγα καὶ δυσχερὲς, ἐξελεῖν τοσ
στρατόπεδα ἀνδρῶν καὶ ναυτικῶν,
μεμερισμένα μὲν ἐς πᾶσαν ἐν κύκ
γῆν καὶ θάλασσαν, κοῦφα δὲ π
κατασκευαῖς, ἐς τὸ ὑποφεύγ
καὶ οὐκ ἐκ πατρίδων ἢ φανερῶν χ
ρίων ὁρμώμενα, οὐδ' οἰκεῖον οὐδὲ
ἴδιον, ἀλλ' ἀεὶ τὸ προστυχὸν ἔχ
τα. ὥστε πολὺς ὢν ὁ τοῦδε τοῦ πο
μου παράλογος, ἔννομον οὐδὲν
χοντος, οὐδὲ βέβαιον, οὐδὲ φανε
ἀμηχανίαν ὁμοῦ καὶ φόβον εἰργάζε
Μουρήνας τε, ἐγχειρήσας αὐτοῖς

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…ἐξείργαστο μέγα· ἀλλ᾽ οὐδὲ Σερ-
…ος Ἰσαυρικὸς, ἐπὶ τοῦ Μου-
… ἀλλ᾽ ἤδη καὶ τῆς γῆς τῆς Ἰτα-
…τῆς παραλίης ἀμφί τε τὸ Βρεν-
…ον καὶ τὴν Τυρρηνίαν ἀνεπέβαι-
…ληστὰς σὺν καταφρονήσει· καὶ
…κα παροδεύοντα τῶν εὐπατρι-
καὶ δύο στρατοὺς αὐτοῖς σημείοις
…πάκεσαν. ὧν οὔτε τὴν βλάβην
…τὴν αἰσχύνην ἔτι φέροντες οἱ
…αῖοι, τὸν τότε σφῶν ἐπὶ δόξης
…μεγίστης Πομπήϊον αἱροῦνται
…στρατηγὸν ἐπὶ τριετὲς αὐτοκρά-
…εἶναι, θαλάσσης τε ἁπάσης,
…ῶν Ἡρακλείων ἐντός ἐστι, καὶ
…πὸ θαλάσσης σταδίους τετρακο-
… ἄνω. βασιλεῦσί τε καὶ δυνά-
…καὶ ἔθνεσι καὶ πόλεσι πάσαις ἐπ-
…ον ἐς πάντα συλλαμβάνειν τοῦ
…πηΐῳ· καὶ αὐτοῦ στρατιὰν κατα-
… ἔδοσαν, καὶ χρήματα ἀγείρειν.
…εμψαν δὲ καὶ παρὰ σφῶν στρα-
…πολλὴν ἐκ καταλόγου, καὶ ναῦς
… εἶχον, καὶ χρημάτων ἐς ἑξακι-
…τάλαντα Ἀττικά. οὕτω μέγα
…σεργὲς ἡγοῦντο εἶναι τοσῶνδε
…ῆσαι στρατοπέδων, ἐν τοσῇδε
…άσσῃ καὶ μυχοῖς τοσοῖσδε δια-
…κνόντων τε εὐμαρῶς καὶ ὑποχω-
…των ῥᾳδίως, καὶ ἐμπιπτόντων
…ς ἀφανῶς. ἀνήρ τε οὐδείς πω

quicquam effecit memorabile, nec poſt eum Servilius Iſauricus: ſed jam exſcendebant contemptim etiam in Italiæ maritima circa Brundiſium ac Etruriam, abripuerúntque exſpatiantes aliquot nobiles fœminas, & duos exercitus unà cum ipſis aquilis. Quas clades ignominiáſque Romani non ferentes amplius, eum, cujus tum inclyta fama erat, Pompejum lege lata imperatorem creaverunt in triennium: qui toto mari quod eſt intra columnas Herculis, & in maritimis provinciis uſque ad quadringenteſimum à mari ſtadium, poteſtatem haberet imperandi regibus, præſidibus, civitatibus, ut juvarent ſe rebus omnibus: delectus quoque habere illi permiſerunt, & pecunias colligere: ex ordinariis etiam legionibus tradiderunt ei exercitum, & naves quotquot habebant, tum in numerato VI. M. talentorum Atticorum: adeo laborioſa res viſa eſt tot navales exercitus in tanto mari & tot latebris perſequi, refugientes facilè, rurſúmque infeſtantes ex improviſo. Nec ullus unquam

Poteſtas Pompeio data: & ejus exercitus qualis.

…ὴ δύο στρατοὺς αὐτοῖς σημείοις συνηρπάκεσαν.] Ex corrupta lectione in …rem prolapſus interpres hunc locum vertit: *Duos exercitus cum ipſis a… abripuerunt.* peſſime & contra hiſtoriæ fidem. Eleganter ad Tertulliani …ogeticum emendavit Heraldus. δύο στρατηγούς. emendationemque Plu…i verbis in Pompeio confirmavit: ἥρπασαν δέ ποτε καὶ στρατηγοὺς δύο …αῖς περιπορφύροις, καὶ τοὺς ὑπηρέτας ἅμα καὶ ῥαβδοφόρους ᾤχοντο …αὐτοῖς ἐκείνοις ἔχοντες. Præterea per αὐτὰ σημεῖα non aquilas, ſed du… inſignia, prætextam ſcilicet ac faſces ſimiliaque intelligi debere docet, … ex adducto Plutarchi loco, tum ex his Appiani lib. 1. ἐμφυλ. καὶ ἡ βου…σα, καὶ αἱ ἀρχαὶ τὰ σφέτερα σημεῖα ἐπικείμενα. Et lib. 2. τὰς ῥάβδους …τὰ σημεῖα τοῦ Βίβλου περιέκλων. Ubi τὰ σημεῖα ſimiliter accipiuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

unquam Rom. imperator ante Pompeium cum tanta poteſtate
236 profectus eſt. Cui mox repræſentatæ ſunt copiæ CXX. M. peditum, equitum IIII. M. naves, annumeratis hemioliis, CCLXX. legati ſenatores XXV: quibus Pompejus mare diſtribuit, datis cuique navibus, equitibus, peditibus & prætoriis inſigniis, ita ut quiſque merum imperium haberet in parte fidei ſuæ credita: ipſe, quaſi rex regum, circumcurſaret & viſeret manentem quemque in ſtatione ſua, ne perſequendo piratas priuſquam uno loco abſolveret victoriam, diſtraheretur in alia, ſed eſſent ubique qui ſuccurrentes ſibi mutuò, piratas vagando elabi non ſinerent.

Ita conſtitutis rebus omnibus, & ordinatis poteſtatibus, Hiſpaniam & columnas Herculis Tib. Neronem unà cum Manlio Torquato juſſit curare: Gallicum Liguſticúmque mare attribuit

Pompeius duces ſuos contra piratas quomodo conſtituit.

περὶ τοῦ Πομπηΐου ἐπὶ τοσήνδε ἀ-
χὴν αἱρεθεὶς ὑπὸ Ῥωμαίων ἐ-
πλευσεν· ᾧ στρατιὰ μὲν αὐτίκα
ἐν δυώδεκα μυριάσι πεζῶν, καὶ
πεῖς τετρακισχίλιοι· νῆες δὲ σὺ
μιολίαις, ἑβδομήκοντα καὶ διακόσ
ὑπηρέται δ' ἀπὸ τῆς βουλῆς,
καλοῦσι πρεσβευτὰς, πέντε καὶ ε
σιν· οἷς ὁ Πομπήϊος ἐπιδιῄρει
θάλασσαν, καὶ ναῦς ἐδίδου, καὶ ἱππ
ἑκάστῳ, καὶ στρατὸν πεζὸν, καὶ σ
τηγίας σημεῖα περικεῖσθαι· ἵνα αὐ
κράτωρ ἐντελὴς οὗ πιστεύοιτο μέ
ἕκαστος ὑπάρχοι· αὐτὸς δ' οἷ
βασιλεὺς βασιλέων αὐτοὺς περι
καὶ ἐφορῴη μένοντας ἐφ' ὧν ἐτάχ
σαν, μήτε μεταδιώκων τοὺς λῃ
περιφέροιτο ἐξ ἔργων ἀτελῶν ἐπ
των εἰς ἕτερα, ἀλλ' εἶεν οἱ παν-
χόθεν αὐτοῖς ἀπαντῶντές τε,
τὰς ἐς ἀλλήλους διαδρομὰς ἀ
κλείοντες.

ΟΥ'τω διαθεὶς ὁ Πομπήϊος
παντα, ἐπέστησεν Ἰβηρίᾳ μὲν καὶ τ
Ἡρακλείαις στήλαις Τιβέριον Νέ
να καὶ Μάλλιον Τορκουάτον· ἀμφ
τὴν Λιγυστίνην τε καὶ Κελτικὴν θάλασσαν Μάρκον Πομπώνιον· Λι
δὲ

Ἀνήρ τε οὐδείς πω πρὸ τοῦ Πομπηΐου ἐπὶ τοσήνδε ἀρχὴν αἱρεθεὶς ὑπὸ Ῥ-μαίων ἐξέπλευσεν.] Velleius lib. 2. *A. Gabinius legem tulit, ut cum belli re, non latrociniorum, orbem claßibus jam, non furtivis expeditionibus pir terrerent, quaſdam etiam Italiæ urbes diripuiſſent, Cn. Pompeius ad eos opp mendos mitteretur; eſſetque ei imperium æquum in omnibus provinciis cum p conſulibus, uſque ad quinquageſimum miliarium à mari. quo S. C. pæne tot terrarum orbis imperium uni viro deferebatur.* Plutarchus Pompeio ἔγραψε Γαβίνιος εἰς τοῦ Πομπηΐου συνήθων νόμον, οὐ ναυαρχίαν, ἄντικρυς δὲ μον-χίαν αὐτῷ διδόντες, καὶ δύναμιν ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους ἀνυπεύθυνον.

Ὑπηρέται δ' ἀπὸ τῆς βουλῆς, οὓς καλοῦσι πρεσβευτὰς, πέντε καὶ εἴκοσιν Plutarchus ſimpliciter πρεσβευτὰς nominat; Dio πολλοὺς ὑποστρατήγους. Fl-rus *plures legatos ac præfectos* habet. Velleius Paterculus dicit Cn. Pompeiu *multos & præclaros viros in id bellum aſſumſiſſe.* non expreſſo etiam legatoru numero cum Dione & Floro. quos Plutarchus tradit XVI. fuiſſe. Appiani autem habet στρατηγοὺς πέντε καὶ εἴκοσιν mox tamen, ubi ſingulorum no-mina recenſet, tantum XIII. inveniuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

δὲ καὶ Σαρδόνι καὶ Κύρνῳ, καὶ ὅσαι
τισίον νῆσοι, Λέντλον τε Μαρ-
κελῖνον, καὶ Πόπλιον Ἀτίλιον· πε-
ρὶ δὲ αὐτὴν Ἰταλίαν, Λούκιον Γέλ-
λι, καὶ Γναῖον Λέντλον. Σικελίαν
δὲ τὸ Ἰόνιον ἐφύλασσον αὐτῷ Πλώ-
τε Οὐάῤῥων καὶ Τερέντιος Οὐ-
ων, μέχρις Ἀκαρνανίας. Πε-
λοπόννησον δὲ καὶ τὴν Ἀττικήν, ἔπι
Εὔβοιαν καὶ Θεσσαλίαν καὶ Μα-
κεδονίαν καὶ Βοιωτίαν, Λούκιος Σιν-
τὰς δὲ νήσους καὶ τὸ Αἰγαῖον
ν καὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐκείνῳ,
ιος Κέλλιος· Βιθυνίαν δὲ καὶ
ρᾴκην καὶ Προποντίδα καὶ τὸ τοῦ
του στόμα, Πόπλιος Πείσων·
κίαν τε καὶ Παμφυλίαν καὶ Κύ-
ν καὶ Φοινίκην, Μέτελλος Νέ-
ως. ὧδε μὲν αὐτῷ διετετάχατο οἱ
τηγοὶ ἐπιχειρεῖν τε καὶ ἀμύνεσθαι
φυλάσσειν τὰ τεταγμένα, καὶ τοὺς
ρ' ἀλλήλων ἐκφεύγοντας ὑπο-
μβάνειν· ἵνα μὴ διώκοντες ἀφί-
ντο μακράν, μηδὲ ὡς ἐν δρόμῳ
φέροιντο, καὶ χρόνιον εἴη ἔργον.
τὸς δ' ἅπαντας ἐπέπλει· καὶ τὰ
δύσιν πάντα ἡμέραις τεσσαράκον-
τα ἐπιδὼν, ἐς Ῥώμην παρῆλθεν.
εν ἐς Βρεντέσιον· καὶ ἐκ Βρεντεσίου
τῷδε διαστήματι τὴν ἕω περι-
εύσας, ἐξέπληξεν ἅπαντας τά-
ει τε ἐπίπλου, καὶ μεγέθει παρα-
σκευῆς, καὶ φόβῳ δόξης· ὥστε τοὺς
στάς, ἐλπίσαντας αὐτῷ προσεπι-
χειρήσειν, ἢ οὐκ εὐμαρές γε τὸ κατὰ
σφῶν ἔργον ἀποδείξειν, δείσαντας,
ους τῶν πόλεων ἃς ἐπολιόρκουν ἐξ-
αχθῆναι, καὶ ἐς τὰς συνήθεις
κρας καὶ ναυλοχίας ὑποφυγεῖν· καὶ
ρμητηρίῳ τὴν μὲν θάλασσαν αὐτίκα
μαχεὶ κεκαθάρθαι, τοὺς δὲ λη-
ὰς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἁλίσκεσθαι

M. Pomponio: Africam cum Sar-
dinia Corſicáque & propinquis
inſulis Lentulo Marcellino & P.
Attilio: oram Italiæ L. Gellio &
Cn. Lentulo, à Siciliæ littoribus
ad Acarnaniam: Ionium mare
Plotio Varo Terentióque Var-
roni ſervandum ex eadem ordi-
natione obtigit: L. Cinnæ Pelo-
ponneſus Attica, Eubœa, Theſ-
ſalia, Macedonia, Bœotia: Æ-
gæum verò univerſum & Helleſ-
pontus L. Cullio: Bithynia, Thra-
cia, Propontis, os Ponti, P. Piſo-
ni: Lycia verò & Pamphylia, Cy-
prus & Phœnicia Metello Nepo-
ti. Ad hunc modum ab eo diſpo-
ſiti ſunt duces qui juxta conſtitu-
tam rationem vel impugnarent
prædones, vel arcerent, ut ab a-
liis exagitatos exciperent alii, ne
quis perſequendo proveheretur
longius, néve longinquis naviga-
tionibus res diu protraheretur. I-
pſe verò volitans omnes inviſe-
bat, & perluſtrato intra dies qua-
draginta tractu Occidentali, Ro-
mam venit. atque inde Brundi-
ſium: à Brundiſio verò vectus
per tot ac tanta Orientis ſpatia,
perterruit omnes celeritate ad-
ventus & apparatus magnitudi-
ne, expectationéque ducis tam
inclyti, adeo ut piratæ qui vide- 237
bantur ultro laceſſituri, aut certè
difficilem ei reddituri victoriam,
præ metu mox oppugnationes
urbium reliquerint, & in ſuas ar-
ces ac ſtationes ſe receperint: at-
que ita Pompeius ſine certamine
maria perpurgaverit; piratæ verò
à prætoribus in ſua cujuſque pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

vincia in poteſtatem redacti ſint. Ipſe Ciliciam petiit cum variis militum copiis & machinarum magno numero, exiſtimans eorum arces in rupibus ſitas oppugnandas modis omnibus. Sed nihil his opus habuit, ſola enim celebritas nominis & amplitudo apparatus ita prædones perterruerat, ut ſperantes clementiorem victorem, ſi abſtinerent à certamine, primùm hi qui Cragum & Anticragum tenebant, caſtella maxima, deinde montani Cilices alii poſt alios ſe ejus fidei permiſerint: ſimúlque multum armorum vel jam perfectorum, vel in fabricis inchoatorum tradiderint: præterea naves alias ſemiperfectas in navalibus, alias jam navigantes, æs ferrúmque in tales uſus comportatum, lintea, funes, variámque materiam, captivorum multitudinem, vinctorum ut vel ſe redimerent, vel operarentur in ergaſtulis. Pompeius & materiam incendit, & naves abduxit, captivos domum dimiſit: quorum multi invenerunt ſua cenotaphia, quippe deſiderati jampridem. Eos verò qui videbantur non ſuapte malitia, ſed amiſſis bello facultatibus ad hoc vitæ genus deveniſſe, Mallum, Adana, Epiphaniam, & ſi quod aliud erat infrequens oppidum in aſpera Cilicia, habi-

Cragum & Anticragum caſtella.

Mallum, Adana, Epiphania,

πανταχοῦ κατὰ μέρη. αὐτὸς δ' ἐς
λικίαν ἠπείγετο μετὰ ποικίλου στρ
καὶ μηχανημάτων πολλῶν, ἐλπι
παντοίας μάχης τε πολιορκίας
τῷ δεήσειν ἐπὶ ἄκρας ἀποκρήμνο
οὐδενὸς δ' ἐδέησε. τὸ γὰρ κλέος
τοῦ καὶ τὴν παρασκευὴν οἱ λῃ
καταπλαγέντες, καὶ ἐλπίσαντες,
μὴ διὰ μάχης ἔλθοιεν, τεύξεσθ
φιλανθρώπου, πρῶτον μὲν οἱ Κρ
γον καὶ Ἀντίκραγον εἶχον, φρούρ
μέγιστα, μετὰ δ' ἐκείνους, οἱ ὀρε
Κίλικες, καὶ ἐφεξῆς ἅπαντες ἑα
τοὺς ἐνεχείρισαν· ὅπλα τε ὁμ
πολλά, τὰ μὲν ἕτοιμα, τὰ δὲ χα
κευόμενα, παρέδωκαν· καὶ ναῦς, τ
μὲν ἔτι πηγνυμένας, τὰς δ' ἤδη πλε
σας· χαλκόν τε καὶ σίδηρον ἐς ταῦ
συνειλεγμένον, καὶ ὀθόνας, καὶ κ
λως, καὶ ὕλην ποικίλην· αἰχμα
λώτων τε πλῆθος, τῶν μὲν ἐπὶ λ
τροις, τῶν δὲ ἐπὶ ἔργοις δεδεμένω
ὧν ὁ Πομπήιος τὴν μὲν ὕλην ἐν
πρησε, τὰς δὲ ναῦς ἀπήγαγε. τ
δ' αἰχμαλώτους ἐς πατρίδας ἀφ
ῆκε· καὶ πολλοὶ κενοτάφια σφῶν κατ
έλαβον ὡς ἐπὶ νεκροῖς γενόμενα. τ
δὲ πειρατάς, οἳ μάλιστα ἐδόκου
οὐχ ὑπὸ μοχθηρίας ἀλλ' ἀπορίᾳ βι
διὰ τὸν πόλεμον ἐπὶ ταῦτα ἐλθεῖν
ἐς Μαλλὸν καὶ Ἄδανα καὶ Ἐπιφά
νειαν, ἢ εἴ τι ἄλλο πόλισμα ἕτερο
ἔρημον ἢ ὀλιγάνθρωπον ἦν τῆσδε τ

τραχείας

Τοὺς δὲ πειρατὰς, οἱ μ. ἐ. ὀ. ὑ. μ. ἀ. ἀ. β. δ. τ. π. ἐ. τ. ἐ. ἐς Μαλλὸν καὶ Ἄδανα καὶ Ἐπιφάνειαν, ἢ ἐ. ἄ. π. ἕ. ἔ. ἢ ὀ. ἦν τ. τ. τ. Κ. συνῴκιζε, &c.] Florus: *Non alia tam incruenta victoria uſi unquam ſumus, ſed nec fidelior imposterum reperta gens ulla eſt. Idque proſpectum ſingulari conſilio ducis, qui maritimum genus à conſpectu longe removit maris, & mediterraneis agris quaſi obligavit.* Similis prudentiæ exempla ſupra de bellis Carthaginienſibus p. 46. adducta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

χείας Κιλικίας, συνῴκιζε τοὺς
νας αὐτῶν καὶ ἐς Δύμην τῆς Ἀ-
χαίας ἐξέπεμπεν. ὧδε μὲν ὁ λῃστρι-
πόλεμος, χαλεπώτατος ἔσε-
νομισθεὶς, ὀλιγήμερος ἐγένε-
τῷ Πομπηΐῳ· καὶ ναῦς ἔλαβε τὰς
αλούσας, δύο καὶ ἑβδομήκοντα,
δὲ ὑπ᾽ αὐτῶν παραδοθείσας,
καὶ τριακοσίας. πόλεις δὲ καὶ φρού-
, καὶ ὁρμητήρια ἄλλα αὐτῶν, ἐς
σι καὶ ἑκατόν. λῃσταὶ δ᾽ ἀνῃρέθη-
ἐν ταῖς μάχαις ἀμφὶ τοὺς μυ-
ους.

ΕΠΙ ΔΕ τούτοις, ὀξέως τε οὕ-
καὶ παραδόξως γενομένοις, οἱ
μαῖοι, τὸν Πομπήιον μέγα ἐπαί-
ρες, ἔτι ὄντα περὶ Κιλικίαν, εἵ-
το τοῦ πρὸς Μιθριδάτην πολέ-
ν στρατηγὸν, ἐπὶ τῆς ὁμοίας ἐξου-
ς αὐτοκράτορα ὄντα, ὅπῃ θέλοι
τίθεσθαί τε καὶ πολεμεῖν, καὶ φί-
ς ἢ πολεμίους Ῥωμαίοις οὓς δο-
ᾷ σφίσι ποιεῖσθαι. στρατιάς τε πά-
, ὅση πέραν ἐστὶ τῆς Ἰταλίας, ἄρ-
ν ἔδωκαν· ἅπερ οὐδενί πω πάν-
πασι πρὸ τοῦδε ὁμοῦ πάντα ἐδό-
καὶ ἴσως αὐτὸν καὶ διὰ τάδε Μέ-
στρατηγὸν ὀνομάζουσιν. ὁ γὰρ
πόλεμος ὁ τοῦ Μιθριδάτου καὶ
ὸ τῶν προτέρων στρατηγῶν ἐξελύετο
. Πομπήϊος μὲν οὖν, εὐθὺς ἐκ
Ἀσίας στρατὸν ἀγείρας, μετε-
τοπέδευεν ἐπὶ τοὺς ὅρους τοῦ Μι-
δάτου. Μιθριδάτῃ δὲ ἦν ἐπί-
κτος οἰκεῖος στρατὸς, τρισμύ-
οι πεζοὶ, καὶ ἱππεῖς τρισχίλιοι·
προὐκάθητο τῆς χώρας. ἄρτι δ᾽
τὴν Λουκούλλου διεφθαρκότος,
πόρως εἶχεν ἀγορᾶς· ὅθεν αὐτομο-
αις ἐπετίθεντο πολλοί· καὶ τούσδε
ὁ Μιθριδάτης ἐρευνώμενος ἐ-

tare juſſit: nonnullos etiam ex his miſit Dymen in Achaiam. Atque ita piraticum bellum quod diuturnum fore putabatur, intra paucos dies per Pompeium confectum eſt, in quo naves expugnatæ ſunt LXXII. deditæ CCCVI. oppida, caſtella ceteráque horum receptacula CXX. prædonum, qui repugnare conabantur, cæſa ſunt circiter decem millia.

oppida Ciliciæ. Dyme.

Piraticum bellum confectum.

Post hanc tam celerem, & opinione feliciorem victoriam, ſenatus populuſque Romanus Pompeium in navatæ operæ præmium magnificè honoratum, imperatorem deſignavit ad bellum Mithridaticum, prorogata illi eadem poteſtate belli pacíſque, & arbitratu proprio vel hoſtes judicandi, vel aſciſcendi ſocios, ut quenque dignum exiſtimaverit: eidem datum & imperium in omnes exercitus quotquot eſſent extra Italiam. Quæ omnia ſimul nunquam cuiquam ante hunc P. R. contulit: & fortaſſis hanc ob cauſam Magnum nominant: nam bellum Mithridaticum jam antè & ab aliis imperatoribus confectum fuerat. Pompeius igitur ſtatim ex Aſia contractis copijs caſtrametatus eſt in Mithridatis finibus: qui tum è propria ditione habebat lectiſſimum exercitum, XXX. M. peditum, & III. M. equitum, ad regni ſui præſidium. Et quia Lucullus eam regionem nuper vaſtaverat, propter inopiam commeatuum, multa fiebant transfugia, quamvis rex in deprehenſos

238

Honores à ſenatu Pompeio decreti.

Cur Magnus cognominatus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ſos ſæviebat atrocibus ſuppliciis, quos aut de rupe dabat præcipites, aut mulctabat oculis, aut vivos comburebat: quo metu abſterrebat quidem multos ne transfugerent, ſed nihilominus atterebatur inopia. Miſſis igitur ad Pompeium legatis, rogabat quibus poſſet pacem impetrare conditionibus. Reſpondit ille, Si transfugas tradideris, & teipſum fidei noſtræ commiſeris. Rex id ad transfugas retulit: quos quum videret territos, juravit ſe nunquam cum Romanis pacem habiturum, propter ipſorum avaritiam, nec traditurum eis quenquam, nec facturum quicquam niſi in communem utilitatem omnium. At Pompeius equitibus collocatis in inſidiis, alios miſit qui propalam ſtationem regis laceſſerent: quos juſſit poſt provocationem cedere, quaſi territos, donec hoſtes in inſidias provecti terga verterent: & fortaſſe victores irrupiſſent in caſtra cum fugientibus, ni rex hoc ipſum metuens, produxiſſet pedites: illi verò retroceſſerunt. Hæc fuit prima inter partes equeſtris velitatio.

Supplicium de transfugis deprehenſis.

239 Rex deinde preſſus inopia, invitus ad interiora ſui regni ſe recepit, ſperans hoſtem in regione vaſtata morantem ſenſurum multa incommoda. Pompeius verò poſt ſe commeatus deferri juſſerat: progreſſus deinde ad orientalem regni tractum, vallum CL. ſtadiorum crebris caſtellis diſtinctum regi circumdedit, ut difficilem ei frumentationem red-

κρημνοῦ, καὶ ὀφθαλμοὺς ἀνώρυττε, ἔκαιε. καὶ τὰ μὲν αὐτομολιῶν ἧσσ[ον] ἠνώχλει, διὰ φόβον τῆς κολάσεως· ἐπετείνετο δ' ἀπορία. πρέσβεις ἐς Πομπήϊον πέμψας, ἠξίου μαθεῖν τίς ἂν εἴη τοῦ πολέμου διάλυσις· ὁ δ', ἐὰν τοὺς αὐτομόλους ἡμῖν παραδῷς, ἔφη, καὶ σεαυτὸν ἡμῖν ἐπιτρέψῃς. ὧν ὁ Μιθριδάτης πυθόμενος, τοῖς αὐτομόλοις τ[ὰ] παρ' αὐτοῦ ἔφρασε· καὶ δεδιότας ὁ[ρῶν], ὤμοσεν ὅτι οἱ τὰ πρὸς Ῥωμαίους ἐστὶν ἄσπονδα διὰ τὴν πλεονεξίαν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐκδώσει τινὰ οὐδὲ πράξει ποτὲ ὃ μὴ κοινῇ πᾶσ[ι] συνοίσει. ὁ μὲν δὴ ὧδε εἶπεν· ὁ δ[ὲ] Πομπήϊος, ἐνέδρας ποι καθεὶς ἱππέων, ἑτέρους ἔπεμπεν ἐκ φανεροῦ τοῖς προφύλαξι τοῦ βασιλέως ἐνοχλεῖν· καὶ εἴρητο αὐτοῖς ἐρεθίζειν καὶ ὑποφεύγειν, ὥσπερ ἡττωμένους, ἕως περ οἱ τῆς ἐνέδρας περιλαβόντες αὐτοὺς ἐπιστρέψαιντο. καὶ φεύγουσι τάχ' ἂν καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον συνεισεπήδησεν, εἰ μὴ δείσας ὁ βασιλεὺς προήγαγε τὸ πεζόν. οἱ δ' ἀπεχώρουν. καὶ τέλος ἦν τοῦτο τῇ πρώτῃ Πομπηΐου καὶ Μιθριδάτου πείρᾳ ἐς ἀλλήλους καὶ ἱππομαχίᾳ.

Ἐνοχλούμενος δ' ὑπὸ τῆς ἀπορίας ὁ βασιλεὺς, ἄκων ὑπεχώρει, καὶ ἐσεδέχετο Πομπήϊον ἐς τὴν ἑαυτοῦ, ἐλπίζων καθήμενον ἐν τῇδε τῇ διεφθαρμένῃ κακοπαθήσειν. ὁ δ' ἀγορὰν μὲν ἐπακτὴν ἐκ τοῦ ὄπισθεν εἶχε· περιελθὼν δὲ τὰ πρὸς ἕω τοῦ Μιθριδάτου, καὶ φρούρια αὐτῷ καὶ στρατόπεδα πολλὰ, καὶ ἑκατὸν πεντήκοντα σταδίους περιθεὶς, ἀπετάφρευε, τοῦ μὴ σιτολογεῖν αὐτὸν ἔτι εὐμαρῶς.

κ) ὁ βασιλεὺς ἀποπεφρεύοντι μὲ
ἐπεπείθετο, εἴθ' ὑπὸ δέους, εἴθ'
ὑπ' ἀνοίας (ἣ πᾶσιν ἐγγίνετ') πλη-
ζόντων τῶν κακῶν) κάμνων δ' αὖ-
ἐξ ἀπορίας, τὰ ὑποζύγια ὅσα
κατέκοπτε, τοὺς ἵππους μόνους
ποιούμενος· ἔστε μόλις ἐς πεν-
τα διαρκέσας ἡμέρας, νυκτὸς
διδράσκε σὺν σιωπῇ βαθείᾳ διὰ
δυσχερῶν· ὡς δὲ αὐτὸν μόλις
ὁ Πομπήϊος καταλαβὼν,
τῶν ὑστάτων, ὁ μὲν, καὶ τότε τῶν
ων ἐκτάξαι κελευόντων, οὐκ ἐ-
ετο, ἀλλὰ τοῖς ἱππεῦσι μόνοις
πλησιάζοντας ἀνακόπτων, ἑ-
ρας ἐν ὕλαις ηὐλίσατο πυκναῖς.
δ' ἐπιούσῃ χωρίον κατέλαβε πε-
ρημένον, οὗ μία ἐς αὐτὸ ἄνοδος,
καὶ τέσσαρες αὐτὴν σπεῖραι
ὑφύλασσον· ἀντεφύλασσον δὲ καὶ
μαῖοι, μὴ διαφυγεῖν Μιθρι-
ην. ἅμα δ' ἡμέρᾳ, τὸν μὲν
τὸν αὐτῶν ὥπλιζεν ἑκάτερος·
προφύλακες δ' ἀλλήλων κατὰ τὸ
ανὲς ἀπεπειρῶντο· καί τινες ἱππεῖς
Μιθριδάτου χωρὶς τε τῶν ἵππων
χωρὶς ἐπαγγέλματος ἐβοήθουν
ς σφετέροις προφύλαξι. πλειόνων
σφίσι Ῥωμαίων ἱππέων ἐπιόν-
ν, οἱ ἄνιπποι τῶν Μιθριδατείων
ς ἀθρόως ἐς τὸ στρατόπεδον ἀνε-
δων, ἀναβησόμενοί τε τοὺς ἵππους,
ἐξ ἴσου τοῖς ἐπιοῦσι Ῥωμαίοις
οισόμενοι. κατιδόντες δ' αὐτοὺς
ἄνω ἔτι ὁπλιζόμενοι σὺν δρόμῳ
βοῇ προσθέοντας, καὶ τὸ γιγνόμε-
οὐκ εἰδότες, ἀλλὰ φυγὴν αὐ-
ς ὑπολαβόντες, ὡς εἰλημμένων
φῶν ἤδη καθ' ἑκάτερα τοῦ στρατοπέ-
υ, τὰ ὅπλα μεθέντες ἔφευγον·
διεξόδου δ' οὔσης τοῦ χωρίου, περὶ-

deret. Id opus rex non impediit, ſive metu, ſive imprudentia, quæ plerunque ſolet calamitatem antecedere: quúmque rurſum laboraret inopia, quicquid jumentorum habebat, mactavit, equis tantùm ſervatis. Ad hunc modum ſublevatus vix per integros L. dies, noctu aufugit cum magno ſilentio per vias difficiles. Poſtridie Pompeius vix eum aſſecutus, extremum agmen invaſit. Rex ne tum quidem, quamvis amicis ſuadentibus, deſcendit in prælium, contentus hoſtem ſubmovere per equites, & veſpere in denſiſſimas ſylvas ſe abdidit. Sequenti die vicum occupavit circumquaque munitum rupibus: ad quem unicus aſcenſus patebat, & ſervabatur à quatuor cohortibus. Romani quoque ex adverſo ſtationem oppoſuerunt, ne rex effugeret. Poſtridie uterque exercitus primo mane armatus eſt: & progreſſi utrinque ſtationarii velitabantur per declivia: nonnulli etiam equites regii ſine equis injuſſi opem ferebant ſuis militibus: in quos quum complures Romanorum equites irruerent, regii uno agmine caſtra curſu petebant, ut conſcenſis equis cum Romanis æquo Marte confligerent. Eos ita cum clamore curſuque ruentes conſpicati è ſuperiore loco qui adhuc armabantur, rem non intelligentes, ratíque hos captis diverſa parte caſtris fugere, & i-

Mithridatis fuga.

ſi projectis armis fugiebant: & quum non pateret exitus, impingebant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

gebant in ſe invicem, glomerabanturque donec per rupes deſilirent. Atque ita Mithridatis exercitus periit propter temeritatem eorum qui dum immiſſi volunt ſuis ſtationariis ſuccurrere, tumultum excitaverunt. reliquum facile fuit Pompeio conficere, cædenti prehendentíque inermes & impeditos rupibus: cæſa ſunt fermè decem millia, & caſtra capta cum omni apparatu. Mithridates cum ſolis ſatellitibus per rupes elapſus, incidit in quoſdam equites mercenarios, & peditum circiter tria millia, à quibus ſtatim deductus eſt in caſtellum Sinoregem, ubi multum pecuniæ coacervaverat: móxque datis muneribus, & annuo ſtipendio numerato fugæ comitibus, ablatíſque inde fermè ſex millibus talentorum, ad fontes Euphratis properavit, Colchos porro petiturus: & quum nuſquam curſum intermitteret, die quarta Euphratem tranſiit. Per triduum deinde diſpoſitis & armatis vel præſentibus vel accedentibus copiis, invaſit Chotenen, præfecturam Armeniæ, ubi Chotenos Hiberóſque miſſilibus ac glandibus iter impedire conatos propulit, & pervenit ad Abſarum fluvium. Hiberos Aſiaticos quidam putant colonos Europæorum, hoc eſt Hiſpanorum, quidam contrà hos illorum: alii nomen tantùm utriſque commune, quum nec in lingua ſit quicquam ſimile nec in moribus. Mithridates verò hybernans in Dioſcuriade, quam civitatem ajunt veſtigium peregrinationis

Clades Mithridatis.

240

Chotene.

Abſarus fluvius. Hiberi Aſiatici.

Dioſcurias.

ἔπταιον ἀλλήλοις ἀναστρεφόμ… μέχρι καθήλαντο κατὰ τῶν κρημνῶν. τῷ μὲν ἡ στρατιὰ τοῦ Μιθριδά… διὰ περιπέτειαν τῶν αὐτοῦ προστ… μάτος τοῖς προμάχοις ἐπικουρουμένων θορυβηθεῖσα, διέφθαρ… καὶ τὸ λοιπὸν ἔργον εὔκολον ἦν τῷ Πομπηΐῳ, κτείνοντι καὶ συλλαμβάνοντι ἀνόπλους ἔτι, καὶ ἐν κρημνῷ συγκεκλεισμένους. καὶ ἀρέθησαν ἐς μυρίους, καὶ τὸ στρατόπεδον ὅλη τῇ παρασκευῇ κατελήφ… Μιθριδάτης δὲ, μετὰ τῶν ὑπασπι… μόνων ὠσάμενος ἐς τὰ κατάκρημνα, καὶ διαφυγὼν, ἐνέτυχεσιν ἱππεῦσι μισθοφόροις, καὶ πε… ὡς τρισχιλίοις, οἳ αὐτῷ εὐθὺς συνείποντο ἐς Σινόρηγα φρούριον, ἔ… αὐτῷ χρήματα πολλὰ σεσώρευτο· καὶ δωρεὰν καὶ μισθὸν ἐνιαυτοῦ τ… συμφυγοῦσι διέδωκε. φέρων δὲ ἑξακισχίλια τάλαντα, ἐπὶ τὰς Εὐφράτου πηγὰς ἠπείγετο, ἐκεῖθεν ἐς Κόλχους περάσων. δρόμ… δὲ ἀπαύστῳ χρώμενος, τὸν μὲν Εὐφράτην ὑπερῆλθεν ἡμέρᾳ μάλισ… τετάρτῃ· τρισὶ δὲ ἄλλαις καθιστάμενος, καὶ ὁπλίζων τοὺς συνιόντ… ἢ προσιόντας, ἐς τὴν Χωτηνὴν Ἀ… μενίαν ἐνέβαλεν· ἔνθα Χωτηνοὺς καὶ Ἴβηρας, κωλύοντας αὐτὸν βέλεσι καὶ σφενδόναις, ἐλαύνων, διῆλθεν ἐπὶ τὸν Ἄψαρον ποταμόν. Ἴβηρας δὲ τοὺς ἐν Ἀσίᾳ οἱ μὲν προγόνους, οἱ δὲ ἀποίκους ἡγοῦνται τῶν Εὐρωπαίων Ἰβήρων, οἱ δὲ, μόνον ὁμωνύμους· ἔθος γὰρ οὐδὲν ἦν ὅμοιον, ἢ γλῶσσα. Μιθριδάτης δὲ ἐν Διοσκούροις χειμάζων, (ἥν τινα πόλιν οἱ Κόλχοι σύμβολον ἡγοῦνται

…ιοσκούρων σὺν Ἀργοναύταις) οὐ-
…ὲ σμικρὸν οὐδ᾽ οἷον ἐν φυγῇ
…νεῖτο· ἀλλὰ τὸν Πόντον ὅλον ἐν
…λῳ, καὶ Σκύθας ἐπὶ τῷ Πόντῳ,
…τὴν Μαιώτιδα λίμνην ὑπερελ-
…ἐς Βόσπορον ἐμβαλεῖν· τήν τε
…άρχους τοῦ παιδὸς ἀρχὴν, ἀχαρί-
…τε περὶ αὐτὸν γενομένου παρα-
…ὶν, αὖθις ἐκ μετώπου Ῥω-
…οις γενέσθαι· καὶ πολεμεῖν ἐκ τῆς
…ώπης οὔσιν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, τοῦ Πό-
…ἐν μέσῳ θεμένου. ὃν κληθῆναι
…νομίζουσι Βόσπορον, Ἰοῦς δια-
…μένης, ὅτε βοῦς γενομένη κατὰ
…ρτυπίαν Ἥρας ἔφευγεν. ἐς το-
…σον παραδοξολογίας ἐπαγόμενος
…ιθριδάτης, ἐφικέσθαι ὅμως ἐπε-
…καὶ διώδευσεν ἔθνη Σκυθικὰ καὶ
…εμικὰ καὶ ἀλλότρια, πείθων,
…ιαζόμενος. οὕτω, καὶ φεύγων
…ατυχῶν, αἰδέσιμος ἔτι καὶ φο-
…ς ἦν. Ἡνιόχους μὲν οὖν δεχομένους
…ὸν παρώδευσεν, Ἀχαιοὺς δ᾽ ἐ-
…ψατο διώκων, οὓς ἀπὸ Τροίας
…ανιόντας φασὶν ἐς τὸν Πόντον ὑπὸ
…ιῶνος ἐκπεσεῖν, καὶ πολλὰ πα-
…ι, ὡς Ἕλληνας, ὑπὸ βαρβά-
…πέμψαντας δ᾽ ἐπὶ ναῦς ἐς τὰς
…τρίδας καὶ ὑπεροφθέντας, μη-
…ῃ τῷ Ἑλληνικῷ γένει, καὶ Σκυ-
…ῶς ὅσους ἕλοιεν Ἑλλήνων κατα-
…ιν, πρῶτον μὲν ἅπαντας ὑπὸ
…ῆς· σὺν χρόνῳ δὲ, τοὺς καλλί-
…ς αὐτῶν μόνους· μετὰ δὲ, τοὺς κλη-
…μένους. καὶ τάδε μὲν περὶ Ἀ-
…ιῶν τῶν Σκυθικῶν. ὁ δὲ Μιθριδά-
…, ἐς τὴν Μαιῶτιν ἐμβαλὼν, ἧς
…ι πολλοὶ δυνάσται, πάντων αὐτὸν
…κλέος ἔργων τε καὶ ἀρχῆς καὶ
…υνάμεως ἔτι οἱ παρούσης ἀξιολόγου

Argonautarum & Caſtorum, nihil mediocre vel quod profugum deceret, cogitabat: ſed perluſtrata in circuitu ora Pontica, Scythiſque maris ejus accolis & paludis Mæotidis, pervadere in Boſphorum: pulſóque Machare ingrato filio, rurſus apertum cum Romanis bellum gerere, & ex Europa impugnare Aſiam, diremptam freto medio. quod quidam nominatum putant à bove, in quam Io mutata, illâc tranaverat, Junonis zelotypiam fugiens. Has novas & parum credibiles cogitationes Mithridates tamen auſus exſequi, fecit iter per gentes Schythicas, vel infenſas vel alienas, partim vi, partim gratia: adeo, fugiens etiam calamitoſuſque, & reverendus erat & terribilis. Et Heniochos quidem, libenter exceptus, tranſivit: Achæos verò obſiſtere auſos fugavit: quos ajunt à Troja redeuntes in Pontum actos tempeſtatibus, & ibi, ut Græcos, multa perpeſſos à barbaris: quumque naves petiſſent à patriis civitatibus, repulſam paſſos, præ indignatione in tantam deveniſſe rabiem, ut Scythico more quotquot Græcos in poteſtatem redegiſſent, mactarent pro victimis: primùm nullo diſcrimine, procedente verò tempore pulcherrimum quenque, poſtremò ſorte ductos. Hæc de Achæis Scythicis dixiſſe ſuffecerit. Ceterùm Mithridates ingreſ-
…i regiones Mæoticas, multis ſubditas regulis, ob famam re-
…m geſtarum regnique ab omnibus hoſpitaliter exceptus, de-
ductúſque,

Fabula Ius.

241

Achæi Scythici Græcos, qui in poteſtatem veniunt, cur mactent.

ductúſque, multa dona dedit recepitque: atque etiam in ſocietatem eos pertraxit, miram expeditionem cogitans, per Thraciam, & inde per Macedoniam, poſtremoque per Pannoniam ſuperatis Alpibus Italiam petere, elocatis filiabus potentiſſimum quenque illorum ſibi conjungens. Tum Machares filius poſtquam audivit eum tam brevi tempore tot feras gentes, & quæ vocantur clauſtra Scythiæ, nulli ante permeata, tranſiſſe, legatos ad eum miſit, qui excuſarent, quòd neceſſitate coactus Romanos coluerit: ſed ubi cognovit eum implacabilem, fugit in Cherſoneſum Ponticam, incenſis navibus quò patri perſequendi facultatem adimeret: ſed quum ille immiſiſſet in eum claſſem aliam, manus ſibimet intulit. Mithridates amicos, quos ipſe in reguum abeunti comites addiderat, omnes interemit: filii verò familiares, obſtrictos ei privatim amicitia, dimiſit incolumes.

Clauſtra Scythiæ.

Mithridates implacabilis erga Macharem filium.

Macharis interitus.

In hoc caſu Pompeius fugientem Colchos uſque perſequutus eſt: de ulteriore fuga per Ponticas Mæoticáſque gentes nihil ſuſpicans, ratúſque profugum nihil magnum auſurum poſtea, Colchos obibat, ut Argonautarum & Caſtoris Pollucíſque peregrinationes viſeret, præcipuè locum videre cupiens in quo Prometheus fertur affixus fuiſſe Caucaſo. In quo monte multi fontes ſunt ferentes ramenta au-

Argonautarum, Caſtoris & Pollucis peregrinationes.

Prometheus Caucaſo affixus.

δεχομένων τε καὶ παραπεμπόν…
καὶ δῶρα πολλὰ φερόντων καὶ μ…
ζομένων ἕτερα· ὅδε καὶ συμμ…
αὐτοῖς ἐπίθετο, ἐπινοῶν ἕτερα…
νότερα, διὰ Θρᾴκης ἐς Μα…
νίαν, καὶ διὰ Μακεδόνων ἐς …
νας ἐμβαλὼν ὑπερελθεῖν εἰς τὴν Ἰ…
ταλίαν τὰ Ἄλπεια ὄρη. γάμοις …
θυγατέρων ἐπὶ τῇδε τῇ συμμ…
τοῖς δυνατωτέροις αὐτῶν ἐνή…
Μαχάρης δ' αὐτὸν ὁ παῖς πυ…
μένος ὁδόν τε τοσαύτην ὀλίγα…
ναις καὶ ἄγρια ἔθνη, καὶ τὰ κα…
να κλεῖθρα Σκυθῶν, οὐδενί π…
γνόντα περάσαι, διοδεῦσαι, …
σβεις μὲν τινὰς ἐς αὐτὸν ἔπεμπ…
πολογησομένους ὡς ἀνάγκῃ θερ…
σειε Ῥωμαίους. ὀργὴν δ' ἀκρ…
δῶς, ἔφυγεν ἐς τὴν ἐν τῷ Π…
Χερρόνησον, τὰς ναῦς διαπρ…
ἵνα μὴ διώξειεν αὐτὸς ὁ πατὴ…
τέρας δ' ἐπιπέμψαντος ἐκ…
περιλαβὼν, ἑαυτὸν ἔκτεινεν. ὁ δ' …
θριδάτης αὐτοῦ τῶν φίλων, …
αὐτὸς ἐς τὴν ἀρχὴν ἀπιόντι …
δώκει, πάντας ἔκτεινε· τοὺς …
παιδὸς, ἀπαθεῖς, ὡς ὑπηρέτ…
δίου φίλου γενομένους, ἀφῆκε. …
δὲ μὲν ἦν ἀμφὶ τὸν Μιθριδάτην.

Ὁ δὲ Πομπήϊος αὐτὸν ἐπ…
φυγῇ μέχρι Κόλχων ἐδίωξε· …
τοὺς Κόλχους, οὐδαμῇ δόξας α…
οὔτε τὸν Πόντον, οὔτε τὴν Μαια…
λίμνην περιελεύσεσθαι, οὐδὲ μ…
λοις ἔτι πράγμασιν ἐγχειρήσ…
ἐκπεσόντα, τοὺς Κόλχους ἐπ…
καθ' ἱστορίαν τῶν Ἀργοναυτῶν καὶ …
σκούρων καὶ Ἡρακλέους ἐπιδημίας …
πάθος μάλιστα ἰδεῖν ἐθέλων ὃ …
μηθεῖ φασὶ γενέσθαι περὶ τὸ Κα…
σον ὄρος. χρυσοφοροῦσι δ' ἐ…
Καυκάσου πολλαὶ πηγαὶ ψή…
ἀφ…

φιές. καὶ οἱ περίοικοι κώδια θέν-
ς τὸ ῥεῦμα βαθὺ μάλα, τὸ
μα ἐνισχόμενον αὐτοῖς ἐκλέγου-
ς. τοιοῦτον ἦν ἴσως τὸ χρυσό-
λον Αἰήτου δέρος. τὸν οὖν Πομ-
ἐπὶ τῇ ἱστορίᾳ ἀνιόντα οἱ μὲν
παρέπεμπον, ὅσα ἔθνη γει-
Ὀροίζης δ᾽ ὁ τῶν Ἀλβανῶν
λεύς, καὶ Ὄρτωκος, ὁ Ἰβή-
ἑπτὰ μυριάσιν ἐλόχων ἀμφὶ
ύρτον ποταμόν· ὃς δυώδεκα στό-
πλωτοῖς ἐς τὴν Κασπίαν θά-
σαν ἐρεύγεται, πολλῶν ἐς αὐτὸν
λλόντων ποταμῶν, καὶ μεγίστου
των Ἀράξου. αἰσθόμενος δὲ τῆς
ας ὁ Πομπήϊος, τὸν ποταμὸν
νυ, καὶ τοὺς βαρβάρους συνε-
ς ἐς λόχμην βαθεῖαν (ὑλομά-
ι δὲ εἰσὶ δεινοί, κρυπτόμενοί τε
ποντες ἀφανῶς) αὐτῇ λόχμῃ
κτὸν περιστήσας ἐνέπρησε, καὶ
ἐκφεύγοντας ἐδίωκεν· ἕως ἂν
ες ὅμηρά τε καὶ δῶρα ἀνήνεγκαν.
ριάμβευσεν ἐς Ῥώμην καὶ ἀπὸ
ε. πολλαὶ δὲ ἔν τε τοῖς ὁμήροις
ς αἰχμαλώτοις εὑρέθησαν γυ-
ς οὐ μείονα τῶν ἀνδρῶν τραύμα-
χουσαι· καὶ ἐδόκουν Ἀμαζόνες
εἴτε τι ἔθνος ἐστὶν αὐτοῖς γει-
ον αἱ Ἀμαζόνες, ἐπίκλητοι τό-
ς συμμαχίαν γενόμεναι, εἴτε
πολεμικὰς ὅλως γυναῖκας οἱ
βάρβαροι καλοῦσιν Ἀμαζό-
ἐπινικίων δ᾽ ἐντεῦθεν ὁ Πομ-
ος ἐστράτευεν ἐς Ἀρμενίαν, ἔγ-
α ἐς Τιγράνη τιθέμενος, ὅτι
μάχει Μιθριδάτῃ· καὶ ἦν ἤδη
Ἀρτάξατα τὴν βασίλειον. Τι-
ῃ δὲ οὐκ ἔγνωστο μὲν πολεμεῖν ἔ-
παῖδες δ᾽ ἐκ τῆς Μιθριδάτου
τρὸς αὐτῷ γεγένηντο, ὧν δύο

ri minutiſſima, & ob id parum conſpicua: accolæ verò vellera villoſa in rivos demergunt, atque ita aureas harenulas his inhærentes colligunt. & fortaſſe tale ſuit illud inclytum Æetæ tergus aureum. Hæc ſpectacula obiturus Pompeius deducebatur à ceteris omnibus vicinis gentibus: ſoli Orœzes Albanorum, & Artocus Hiberorum, reges, cum ſeptuaginta millibus inſidias ei ſtruxerunt circa Cyrtum fluvium, qui duodecim oſtiis navigabilibus in mare Caſpium illabitur, multos amnes involvens, & in his Araxem omnium maximum. At ille compertis inſidiis ponte junxit fluvium, & barbaros in ſaltus compulit, peritiſſimos pugnandi locis talibus, clam ſubducentes ſe, invadentéſque hoſtem denuo: ſed ille ſaltum circumdatum incendit, & extra fugientes perſecutus eſt, donec datis donis & obſidibus, ipſi quoque fuerunt triumpho materia. Multæ autem & inter obſides & inter captivos inventæ ſunt mulieres, non minora paſſæ quàm viri vulnera: pro Amazonibus habitæ, ſive fuerunt profecta à vicina gente Amazonum auxilia, ſive communi nomine bellicoſas mulieres barbari vocant Amazonas. Ab hac victoria revertens Pompeius exercitum duxit in Armeniam contra Tigranem, tanquam Mithridatis ſocium, Artaxata petens ejus regiam. Tigranes autem noluit bellum gerere, liberorum trium pater è Mithridatis filia: ex quibus duos ipſe

Fontes ramenta auri minutiſſima ferentes.

Æetæ tergus aureum.

Orœzes & Artocus reges, Pompeio inſidias ſtruunt.

Cyrtus fluvius.

Araxes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Tigranes duos è filiis cur interfecerit.

pſe interfecerat, alterum rebel-
lantem in prælio, alterum in ve-
natione, quòd ſe prolapſum neg-
lexiſſet attollere, & jacenti ad-
emptum diadema impoſuiſſet
ſuo capiti. Tertius verò Tigra-
nes, in venatione quidem, quia
patri condoluit, corona ab eo
donatus eſt, paulo tamen pòſt
hic quoque defecit: victusque
bello fugit ad Phraatem, Partho-
rum regem, qui tum recens Sin-
trico patri in regnum ſucceſſerat.
Hic propinquante Pompeio, ex
243 hoſpitis conſilio, qui ſibi priva-
tim quærebat imperatoris ami-
citiam, ſupplex ad Romanos con-
fugit, quamvis nepos Mithridatis
ex filia. Sed magna fama erat a-
pud barbaros juſtitiæ Pompeii ac
fidei: cui credulus etiam pater
Tigranes, ne caduceatore qui-
dem præmiſſo, ad eum profectus
eſt, permiſſurus ejus arbitrio o-
mne ſuum jus, & accuſaturus fi-
lium apud ipſum judicem. Cui
quum Pompeius tribunos & præ-
fectos equitum obviam miſiſſet
honoris gratia, regis comites pa-
rum ſecuros ſe rati, quia caducea-
torem non præmiſerat, retro fu-
gerunt. Tigranes verò acceſſit ad
illum, & tanquam potiorem, ad-
oravit more barbarico: licet ſint
qui prodant eum Pompeii juſſu
adductum à lictoribus. Utcun-
que tamen venit, rationem à ſe
geſtorum reddidit: donavitque
imperatorem ipſum talentorum
ſex millibus, milites verò quin-
quaginta drachmis ſingulos, mil-
lenis centuriones, decies millenis

Tigranes filius à patre deficit.

Sintricus Parthorum rex.

Fama juſtitiæ ac fidei Pompeii.

Tigranes Pompeio ſe dedit.

Dona Pompeio & ejus militibus à Tigrane data.

μὲν αὐτὸς ὁ Τιγράνης ἀνῃρήκει·
μὲν, ἐν μάχῃ, πολεμοῦντα· οἱ·
δ᾽ ἐν κυνηγεσίοις, αὐτοῦ πεσόντ
ἀμελήσαντα, καὶ τὸ διάδημα πε-
θέμενον ἔτι κειμένου. ὁ δὲ τρίτ
Τιγράνης, ἐν μὲν τοῖς κυνηγεσ
ὑπεραλγήσας τοῦ πατρὸς, ἐστεφ-
νωτο ὑπ᾽ αὐτοῦ· μικρὸν δὲ δια-
πὼν, ἀπέστη καὶ ὅδε· καὶ πολεμῶν
πατρὶ, καὶ ἡττώμενος, ἐς Φρα-
την ἐπεφεύγει τὸν Παρθυαίων βα-
λέα, ἄρτι τὴν Σιντρίκου τοῦ -
τρὸς ἀρχὴν διαδεδεγμένον. π-
σιάζοντος δὲ τοῦ Πομπηΐου, κοι-
νωσάμενος Φραάτῃ, συγχωροῦ
τι κἀκείνου, καὶ ἰδίαν φιλίαν ἐ
Πομπήϊον μνωμένου, κατέφυγ
πως ἱκέτης ἐς τὸν Πομπήϊον,
ζῶντα, ὢν Μιθριδάτου θυγατ-
ριδοῦς. ἀλλὰ μέγα δικαιοσύνης
πίστεως κλέος ἦν τοῦ Πομπηΐου
ρὰ τοῖς βαρβάροις. ᾧ δὴ πιστ
καὶ ὁ πατὴρ Τιγράνης, οὐδ᾽ ἐπι
ρυκευσάμενος ἦλθε· τά τε ἄλλα π
τα καὶ ἑαυτὸν ἐπιτρέψας ἐς τὰ
καια Πομπηΐῳ, καὶ κατηγορήσω
παιδὸς ἐπὶ Πομπηΐου. χιλιάρχ
αὐτῷ καὶ ἱππάρχους ἐπὶ τιμῇ πε
σαντος ὑπαντᾶν τοῦ Πομπηΐου
μὲν ὄντες ἀμφὶ τὸν Τιγράνην, τὸ
κήρυκτον τῆς ὁδοῦ δεδιότες, ἔφ
γον ὀπίσω· ὁ δὲ Τιγράνης ἦλθε,
τὸν Πομπήϊον, ὡς κρείττονα, βαρ
ρικῶς προσεκύνησεν. εἰσὶ δ᾽ οἱ
γουσιν ὑπὸ ῥαβδούχοις αὐτὸν ἀχ
ναι, μεταπεμπτὸν ὑπὸ τοῦ Π
πηΐου γενόμενον. ὁπότερως δ᾽ ἦλ
ἐξελογεῖτο περὶ τῶν γεγονότων·
ἐδίδου Πομπηΐῳ μὲν αὐτῷ τάλα
ἑξακισχίλια, τὴν στρατιὰν δὲ, δ
χμὰς πεντήκοντα ἑκάστῳ, καὶ λο
γῷ χιλίας, καὶ χιλιάρχῳ μυρίας.

ὁ Π

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ομπήϊος αὐτῷ συνεγίνωσκε τῶν
γονότων, καὶ συνήλλαξε τῷ παι-
δὶ καὶ διήτησε, τὸν μὲν υἱὸν ἄρχειν τῆς
φηνῆς καὶ Γορδυηνῆς (αἳ νῦν εἰ-
Ἀρμενία βραχυτέρα) τὸν δὲ πα-
ρα, τῆς ἄλλης Ἀρμενίας, ἐπὶ τῷ-
τῷ παιδὶ κληρονόμῳ. τὴν δὲ ἐπί-
ζον αὐτὸν ἀρχὴν ἐκέλευεν ἤδη
σῆναι· καὶ μεθίει Συρίαν τὴν ἀπ'
φράτου μέχρι τῆς θαλάσσης. εἶ-
χε δὴ καὶ τήνδε καὶ Κιλικίας τι-
Τιγράνης, Ἀντίοχον ἐκβαλὼν
Εὐσεβῆ προσαγορευθέντα. Ἀρ-
μενίων δ' ὅσοι τὸν Τιγράνην πρὸς
Πομπήϊον ὁδεύοντα ἐγκαταλοίπεσαν,
ἀποψίᾳ τοῦτ' ἔχοντες, τὸν παῖδα
τὸν παρὰ τῷ Πομπηΐῳ ἔτι ὄντα
θουσιν ἐπιθέσθαι τῷ πατρί. καὶ ὁ
λήφθη καὶ ἐδέθη· καὶ μεταξὺ Παρ-
θυους ἐρεθίζων ἐπὶ τὸν Πομπήϊον, ἐ-
θριαμβεύθη καὶ ἀνῃρέθη. ὁ δὲ Πομ-
πήϊος, ἐκτετελέσθαι οἱ τὸν πάντα πό-
λεμον ἡγούμενος, ᾤκιζε πόλιν ἐν-
θα τὴν μάχην ἐνίκα Μιθριδάτην·
ἀπὸ τοῦ ἔργου Νικόπολις κληΐζε-
ται, καὶ ἔστιν Ἀρμενίας τῆς βραχυτέ-
ρας λεγομένης. Ἀριοβαρζάνῃ δ'
ἀπεδίδου βασιλεύειν Καππαδοκίας.
προσετίθει Σωφηνὴν καὶ Γορ-
δυηνήν, ἃ τῷ παιδὶ μεμέριστο τῷ
Τιγράνους, καὶ στρατηγεῖται νῦν ἅ-
μα τῇ Καππαδοκίᾳ καὶ τάδε. ἔδω-
κε δὲ καὶ τῆς Κιλικίας πόλιν Κάβα-
λα, καὶ ἄλλας. Ἀριοβαρζάνης μὲν
τὴν βασιλείαν ὅλην τῷ παιδὶ
ζῶν ἐνεχείρισε. καὶ πολλαὶ μετα-
βολαὶ μέχρι Καίσαρος ἐγένοντο τοῦ
Σεβαστοῦ. ἐφ' οὗ, καθάπερ τὰ λοι-

tribunos. Pompeius præterito-
rum ei dedit veniam, & patri
conciliavit filium: quem pro ar-
bitrio juſſit regnare in Sophena
Gordenáque (hæ nunc cenſentur
minoris Armeniæ nomine) cete-
ram Armeniam patri addixit, ea
lege ut hunc filium hæredem re-
linqueret: provinciis verò quæſi-
tis bello jam nunc eum juſſit de-
cedere. Et deceſſit tota Syria ab
Euphrate uſque ad mare: nam &
hanc Tigranes occuparat & par-
tem Ciliciæ, ejecto Antiocho
Pio. Tum Armenii qui regem ad
Romana caſtra iter facientem
metu deſeruerant, filio adhuc a-
pud Pompeium hærenti ſuaſe-
runt ut patrem ex inſidiis inva-
deret: ſed ille captus eſt, & quum
vinctus etiam Parthos contra Tigranis
Romanos ſolicitaret per nun- filii interi-
tios, in triumpho traductus, ne- tus.
catus eſt in carcere. Pompeius
jam debellatum exiſtimans, civi-
tatem condidit ubi Mithridatem
prælio vicerat, quæ ex re nomen
habet Nicopolis, ſita in minore Nicopolis
Armenia. Ariobarzani regnum à Pompeio
Cappadociæ reddidit, attributa condita.
& Sophena Gordenáque, quas
Tigrani minori dederat: & nunc
cenſentur hæ quoque in provin- 244
cia Cappadociæ. Eidem dedit e- Ariobar-
tiam Ciliciæ civitatem Cabala, zani pro-
& quaſdam alias: quod regnum vinciæ à
Ariobarzanes integrum reliquit Pompeio
filio ſuperſtiti, multis mutationi- datæ.
bus obnoxium uſque Auguſtum
Cæſarem, quo imperante quemadmodum alia quædam, ita hoc
regnum

Καὶ πολλαὶ μεταβολαὶ μέχρι Καίσαρος ἐγένοντο τοῦ Σεβαστοῦ. ἐφ' οὗ, καθά-
περ τὰ λοιπὰ, καὶ ἥδε ἡ βασιλεία περιῆλθεν ἐς στρατηγίαν.] Peccat hoc lo-

co,

Reges à Pompeio profligati & bello petiti.

regnum in provinciæ formam redactum eſt.

Pompeius deinde ſuperato Tauro, bellum Antiocho Commageno intulit, donec & ille in amicitiam receptus eſt. Darium quoque Medum profligavit, vel quia juverat Antiochum, vel quia Tigranem antea. Aretam etiam Arabum Nabatæorum regem bello petiit, & Judæos qui ab Ariſtobulo ſuo rege defecerant, donec expugnavit Hieroſolyma, urbem eis ſanctiſſimam. Præterea Ciliciæ reliqua quæ nondum agnoſcebant Romanum imperium, & quicquid Syriæ circa Euphratem colitur, Cœlen, Phœniciam, Palæſtinam, Idumæam, Ituræam, aliáſque Syriæ partes obeundo, Romanis ſubjugabat ſine certamine: nulla culpa Antiochi Pii, qui tum præſens paternum regnum conabatur impetrare precibus: ſed quia Tigrane qui Antiochum vicerat expulſo, populo Romano eas regiones jure belli acquiſitas cenſebat. Hæc conſtituenti legati ſupervenerunt à Phraate & Tigrane, inter quos bellum exortum erat: Armenii tanquam ab amico petebant auxilia, Parthi in amicitiam populi Romani cu-

Hieroſolyma urbs ſanctiſſima.

πὰ, καὶ ἤδε ἡ βασιλεία περιῆλθ
ἐς στρατηγίαν.

Ὁ δὲ Πομπήϊος καὶ τὸν Ταῦρ
ὑπερελθὼν, ἐπολέμησεν Ἀντιόχῳ τ
Κομμαγηνῷ, ἕως ἐς φιλίαν ὁ Ἀντί
χος αὐτῷ συνῆλθεν. ἐπολέμησε
καὶ Δαρείῳ τῷ Μήδῳ· μέχρις ἔφ
γεν, εἴτε Ἀντιόχῳ συμμαχῶν, ε
τε Τιγράνῃ πρότερον. ἐπολέμησε
καὶ Ἀρέτᾳ τοῖς Ναυαταίοις, Ἀ
ρέτα βασιλεύοντος αὐτῶν· καὶ Ἰ
δαίοις, Ἀριστοβούλου τοῦ βασιλέω
ἀποστάντος· ἕως καθεῖλεν Ἱεροσόλ
μα, τὴν ἁγιωτάτην αὐτοῖς πόλι
καὶ Κιλικίας δὲ ὅσα οὔπω Ῥωμαίο
ὑπήκουε, καὶ τὴν ἄλλην Συρία
ὅσα τε περὶ Εὐφράτην ἐστὶ, καὶ Κο
λη καὶ Φοινίκη καὶ Παλαιστίνη λέγε
καὶ τὴν Ἰδουμαίων καὶ Ἰτουραίων,
ὅσα ἄλλα ὀνόματα Συρίας ἐπιὼ
ἀμαχεὶ Ῥωμαίοις καθίστατο· ἔγ
κλημα μὲν οὐδὲν ἔχων ἐς Ἀντίοχον
Εὐσεβῆ, παρόντα καὶ δεόμενον ὑπ
ἀρχῆς πατρῴας· ἡγούμενος δὲ,
κρατήσαντα τοῦ Ἀντιόχου τῆς γ
ἀπελάσαντος, Ῥωμαίοις αὐτὴν κατ
τόδε προσεκτῆσθαι. ταῦτα δ' αὐτ
διοικουμένου πρέσβεις ἀφίκοντο Φραά
του καὶ Τιγράνους ἐς πόλεμον ἀλλ
λοις συμπεσόντων· οἱ μὲν Τιγράνους
ὡς φίλῳ συμμαχεῖν τὸν Πομπήϊ
ἀξιοῦντες· οἱ δὲ τοῦ Παρθυαίου, φι
λίαν αὐτῷ πρὸς Ῥωμαίους τιθέμε
νοι. καὶ ὁ Πομπήϊος, ἀξιῶν Παρ
θυαίο

co, ut videtur, Appianus in hiſtoriam. Nam Tiberio demum imperant redacta eſt Cappadocia in provinciam: teſtis idoneus Cornelius Tacitus cujus fidem non dubito præferre Appiano, qui lib. Annalium 2. Conſule Tiberio tertium & Germanico iterum hæc ait: *At Cappadoces in formam provinciæ redacti, Q. Veranium legatum accepere, & quædam ex regiis tributis diminuta, quo mitius Romanum imperium ſperaretur.* Conſtantinus equidem in Themate Armeniaco de Cappadocia ait: ἐβασιλεύετο δὲ μέχρις Αὐγούστου Καίσαρος. Sed illud μέχρι ex Tacito debet intelligi incluſive.

Ἐκκλη

γόις πολεμεῖν ἄνευ Ῥωμαίων ψη-
σματος, ἔπεμψεν ἀμφοτέροις
αλλακτάς. καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦ-
ἦν.

Μιθριδάτῃ δὲ ἡ περίοδος ἤνυ-
τοῦ Πόντου· καὶ Παντικάπαιον, ἐμ-
ριον Εὐρωπαῖον ἐπὶ τῆς ἐκβολῆς
Πόντου, καταλαβὼν, κτείνει τὸν
ὸν Ξιφάρην ἐπὶ τοῦ Πόρου, διὰ μη-
ς ἁμάρτημα τοιόνδε. φρούριον ἦν
Μιθριδάτῃ, ἔνθα λανθάνοντες ὑ-
γαιοι θησαυροὶ πολλῶν σιδηροδέ-
χαλκέων, πολλὰ χρήματα ἔκρυ-
ον· Στρατονίκη δὲ, μία τῶν Μιθρι-
του παλλακῶν, ἢ γυναικῶν, ἡ τοῦ
δὲ φρουρίου τὴν ἐπιστήμην καὶ φυ-
λακὴν ἐπετέτραπτο, περιιόντος ἔ-
τι Πόντον τοῦ Μιθριδάτου, τὸ φρού-
ον ἐνεχείρισε τῷ Πομπηΐῳ· καὶ
θησαυροὺς ἀγνοουμένους ἐμήνυσεν,
συνθήκῃ μόνῃ τῇδε, ὅτι οἱ τὸν
Ξιφάρην ὁ Πομπήϊος εἰ λάβοι
ισώσει. καὶ ὁ μὲν, τοῖς χρήμασιν
τυχὼν, ὑπέσχετο αὐτῇ τὸν Ξιφά-
· καὶ ἐδεδώκει φέρεσθαι καὶ τὰ ἴ-
α. αἰσθόμενος δὲ τῶν γεγονότων ὁ
θριδάτης, κτείνει τὸν Ξιφάρην
τοῦ πόρου, ἐφορώσης τῆς μητρὸς
ραθεν. καὶ ἐξέρριψεν ἄταφον· καὶ ὁ
υἱοῦ κατεφρόνησεν, ἐς ἀνίαν τῆς
αρτούσης· καὶ πρέσβεις ἐς τὸν Πομ-
ίον ἔτι περὶ Συρίαν ὄντα, καὶ οὐκ
θανόμενον αὐτοῦ παρόντος, ἔ-
μπεν, οἳ τῆς πατρῴας ἀρχῆς αὐ-
Ῥωμαίοις τελέσειν φόρους ὑπι-
νοῦντο. Πομπηΐου δ' αὐτὸν ἐλθόν-
δεῖσθαι τὸν Μιθριδάτην κελεύον-
ος, καθὰ καὶ Τιγράνης ἀφίκετο,
το μὲν οὐκ ἔφη ποτὲ ὑποστήσεσθαι,
θριδάτης γε ὤν, πέμψειν δὲ τῶν

piebant recipi: ille nolens Parthis arma inferre abſque S. C. miſit qui pacem inter partes facerent.

Qui dum his negotiis diſtinetur, Mithridates jam Pontum circumluſtraverat: occupatóque Panticapæo, quod eſt in Europa ad oſtium Ponti emporium, juxta fretum interfecit Xipharem filium, propter maternam culpam hanc. Habebat Mithridates caſtellum, ubi in ſubterraneis theſauris multa ærea vaſa ferreis circulis vincta pecunias celabant: huic caſtello præfecta Stratonice, una è regiis ſive concubinis, ſive uxoribus, theſaurorum conſcia,
245 dum adhuc Pontum circumiret Mithridates, caſtellum Pompeio unà cum theſauris tradidit, hoc unum pacta, ut ſi forte Pompeius Xipharem filium in poteſtatem redigeret, matri eum ſervaret incolumem: ille potitus pecuniis, filii ſalutẽ ei eſt pollicitus, ſimúlque permiſit res ſuas habere mulierem. His cognitis rex interfecit Xipharem ad fretum, inſpectante matre ex adverſo littore, & cadaver inſepultum projecit: ita pietatem neglexit, modò matri doleret quæ peccaverat. Legatos etiam ad Pompeium adhuc in Syria morantem, & neſcientem eum eſſe ſuperſtitem, miſit, qui tributa populo Romano pollicebantur, ſi concederetur ei regnum paternum. Qúmque ille poſtularet, ut ipſe rex veniret, ſicut Tigranes venerat, id ſe facturum negavit, ut parùm decorum perſonæ Mithridatis, miſſurum tamen

Xipharis, Mithridatis filii, interitus.

Stratonice regia concubina.

Caſtellum Mithridatis unà cum theſauris Pompeio traditum.

men

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

men filios & amicos aliquot. His
dictis delectus maximos habuit
promiſcuè, tam è ſervis quàm ex
ingenuis: arma quoque multa &
tela fabricabat & machinâs, nulli
parcens materiæ, ne bobus qui-
dem aratoribus in uſum nervo-
ium: tributa omnibus etiam te-
nuibus præſcripſit. Hæc à mini-
ſtris exigebantur cum multorum
injuriis, non ſentiente Mithrida-

Morbus ulceroſus Mithridatem affligit.

te: morbus enim quidam ulcero-
ſus faciem ejus invaſerat, ut à ſo-
lis tribus eunuchis aſpici patere-
tur qui eum curabant. Quo per-
curato jam etiam copiæ paratæ
aderant, ſexaginta cohortes ſex-
centenariæ, & alia multitudo nu-
meroſa, navéſque & loca oppor-
tuna, quæ duces illo ægrotante
occupaverant: trajecítque par-

Phanagoria.

tem exercitus Phanagoriam, al-
terum emporium ſitum in o-
ſtio, ut aditum utrinque teneret,
Pompeio etiam tum hærente in

Caſtor Phanagorenſis.

Syria. Caſtor autem Phanago-
renſis, tortus aliquando à Thry-
phone eunucho regio, ipſum
eunuchum intrantem adortus
confecit, & plebem vocabat ad
libertatem: quæ quamvis jam
arx teneretur ab Artapherne
ceteríſque Mithridatis filiis, ag-
geſtis circumquaque lignis eam
incendit: quo metu Artapher-
246 nes, Darius, Xerxes, Oxa-
thres & Eupatra liberi Mithri-
datis ſeſe dediderunt. In his ſo-

Artaphernes.

lus Artaphernes erat fermè qua-
dragenarius, reliqui formoſi

Cleopatræ generoſitas.

pueri. Cleopatra verò, altera fi-
lia, reſtitit. cujus generoſitate pater delectatus, ſubmiſſis mult

παίδων τινὰς καὶ φίλους. ἅμα
ταῦτ' ἔλεγε, καὶ στρατιὰν ἀθρόως κα
ἔλεγεν ἐλευθέρων τε καὶ δούλων·
ὅπλα τε πολλὰ καὶ βέλη καὶ μηχανὰ
ἐπήγνυ, φειδόμενος οὔτε τινὸς ὕλ
οὔτε βοῶν ἀροτήρων ἐς τὰ νεῦρα. εἰ
φορὰς τε πᾶσιν, ἐς τὰ βραχύτατ
τῆς περιουσίας, ἐπέγραφεν. οἱ δὲ ὑπηρ
τούτου πολλοὺς ἐνύβριζον, οὐκ αἰσθα
νομένου τοῦ Μιθριδάτου. νόσον γὰρ τ
νὰ ἑλκώδη τοῦ προσώπου νοσῶν, ὑπ
τριῶν εὐνούχων ἐθεραπεύετο καὶ ἑωρ
το. ὡς δ' ἔληγε τὸ πάθος, καὶ
στρατὸς αὐτῷ ἀγήγερτο ἤδη, ἐπίλ
κτοι μὲν ἑξήκοντα σπεῖραι, ἀνὰ ἑ
ξακοσίους ἄνδρας· πολὺς δὲ καὶ ἄ
λλος ὅμιλος, καὶ νῆες, καὶ χωρ
ὅσα οἱ στρατηγοὶ παρὰ τὴν νόσον
ρήκεσαν. καὶ ἐπέρα τοῦ στρατοῦ μέρο
ἐς Φαναγόρειαν, ἕτερον ἐμπόριον
πὶ τοῦ στόματος· ὡς ἑκατέρωθεν ἐξ
τὰς ἐσβολάς, ἔτι Πομπηίου πε
Συρίαν ὄντος. Κάστωρ δὲ Φαναγ
ρεύς, ᾐκισμένος ποτὲ ὑπὸ Τρύφ
νος, εὐνούχου βασιλικοῦ, τὸν Τρ
φωνα εἰσιόντα κτείνει προσπεσών,
τὸ πλῆθος ἐς ἐλευθερίαν συνεκ
λει. οἱ δὲ, καίπερ ἤδη τῆς ἀκροπ
λεως ἐχομένης ὑπὸ Ἀρταφέρνους
καὶ ἑτέρων υἱέων τοῦ Μιθριδάτου, ξ
λα περιθέντες, τὴν ἄκραν ἐνεπί
πρασαν. ἕως ὁ μὲν Ἀρταφέρνης κ
Δαρεῖος, καὶ Ξέρξης, καὶ Ὀξάθρ
καὶ Εὐπάτρα, παῖδες τοῦ Μιθριδά
του, δείσαντες ἐπὶ τῷ πυρί, πα
ρέδοσαν ἑαυτοὺς ἄγεσθαι. καὶ ἦν αὐ
τῶν Ἀρταφέρνης ἀμφὶ τεσσαράκο
τα ἔτη μόνος, οἱ δὲ λοιποί, παῖ
δες εὔμορφοι. Κλεοπάτρα δὲ ἀντ
εἶχεν, ἑτέρα παῖς τοῦ Μιθριδάτ
καὶ αὐτὴν ὁ πατὴρ ἀγάμενος τοῦ ε

ψυχία

dicrotis eam eripuit. Quotquot autem erant in propinquo caſtella nuper occupata à Mithridate, audaci exemplo Phanagorenſium permota defecerunt, Cherſoneſus, Theudoſia, Nymphæum, aliáque circa Pontum opportuna bello gerendo. Ille videns crebras defectiones & ſuſpectum habens exercitum, ne parum conſtantis eſſet fidei, quippe coactus ad militiam, præſertim accedentibus gravibus exactionibus, & adverſitate fortunæ ſemper intuta apud mutabiles ſubditorum militum animos, miſit ad Scythiam per eunuchos ad regulos nuptum filias: petens ut quamprimum cum copiis venirent auxilio. Hæ deducebantur à D. militibus: qui parum à Mithridate digreſſi, eunuchos interfecerunt, quòd ab his apud regem præpotentibus ſemper moleſti fuerant, & puellas ad Pompeium adduxerunt.

Eunuchi interfecti.

Mithridatis filiæ ad Pompeium adductæ.

Rex tot liberis & caſtellis tótoque regno ſpoliatus, dignitate quoque amiſſa & ſpe auxiliorum è Scythia, tamen ne tum quidem quicquam humile aut præſente calamitate dignum cogitabat: ſed ad Gallos quorum jam antè hac de cauſa paraverat amicitias, iter deſtinabat, ut cum eis per Alpes Italiam invaderet, ſperans multos Italiæ populos odio Romanorum ſibi adjungendos. Audiverat enim & Annibali hoc ſucceſſiſſe, bellum gerenti in Hiſpania, & maximo terrori fuiſſe Romanis poſt tale facinus, quin & nuper ferè omnes Italici nominis

υχίας, δίκροτα πολλὰ ἐπιπέμψας
ήρπασεν. ὅσα δὲ ἐγγὺς ἦν φρου-
ια, ἀρτίληπτα τῷ Μιθριδάτῃ γε-
μένα, πρὸς τὴν θρασυουργίαν τῶν
αναγορέων ἀφίστατο τοῦ Μιθριδά-
ου, Χερρόνησός τε καὶ Θευδοσία καὶ
υμφαῖον, καὶ ὅσα ἄλλα περὶ τὸν
όντον ἐστὶν εὔκαιρα ἐς πόλεμον. ὁ
, τὰς ἀποστάσεις ὁρῶν πυκνὰς, καὶ
στρατὸν ἐν ὑποψίᾳ ἔχων, μὴ οὐ
βαιος ᾖ διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς
ατείας, καὶ διὰ εἰσφορῶν βαρύτη-
α, καὶ τὴν ἀεὶ τοῖς στρατοῖς ἐς ἡ-
μόνας ἀτυχοῦντας ἀπιστίαν, ἔ-
εμπεν ἐς τοὺς Σκύθας δι' εὐνούχων
οῖς δυνάσταις τὰς θυγατέρας ἐς γά-
μους· αὐτῶν στρατιὰν κατὰ τάχος ἤδη
παρεῖναι. πεντακόσιοι δὲ αὐταῖς
πὸ τοῦ στρατοῦ παρέπεμπον ἄνδρες·
Μιθριδάτου βραχὺ διαχόντες,
κτείνουσί τε τοὺς ἄγοντας εὐνούχους (ἀεὶ
ρὸς εὐνούχους κρατοῦντας τοῦ Μι-
ριδάτου πεπολεμωμένοι) καὶ τὰς κό-
ας ἐς τὸν Πομπήιον ἀπήγαγον.

Ὁ δὲ καὶ τέκνων τοσῶνδε, καὶ φρου-
ίων, καὶ τῆς ἀρχῆς ὅλης ἀφῃρημέ-
νος, καὶ ἐς οὐδὲν ἀξιόμαχος ἔτι ὤν,
δὲ τὴν Σκυθῶν συμμαχίας ἡγούμε-
νος ἂν τυχεῖν, ὅμως οὐδὲν οὐδὲ τότε
ταπεινὸν ἢ συμφορῶν ἄξιον ἐνεθυ-
μεῖτο, ἀλλ' ἐς Κελτοὺς, ἐκ πολ-
λοῦ φίλους ἐπὶ τῷδε οἱ γεγονότας,
πενόει διελθὼν ἐς τὴν Ἰταλίαν σὺν
κείνοις ἐμβαλεῖν ἐλπίζων οἱ πολλὰ
καὶ τῆς Ἰταλίας αὐτῆς ἔχθει Ῥω-
μαίων προσέσεσθαι. πυνθανόμενος
ὧδε καὶ Ἀννίβαν πρᾶξαι, πολεμού-
μενον ἐν Ἰβηρίᾳ, καὶ ἐπιφοβώτατον
ἐκ τοῦδε Ῥωμαίοις γενέσθαι. ᾔδει δὲ
καὶ ἔναγχος τὴν Ἰταλίαν σχεδὸν ἅ-

nis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

nis ſocios ab eis defeciſſe odio publico, geſſiſſeque cum eis bellum diuturnum: atque etiam

Spartacus gladiator.

Spartaco gladiatori, contra eos faviſſe, homini dignitatis nullius, Hæc animo volutans, properabat in Galliam. Eos magnificos cona-
247 tus deſtituit exercitus, deterritus ipſa immani audacia, & expeditionis longitudine: tum quòd ducerentur contra viros quos ne domi quidem ſuſtinere potuerant: & exiſtimabant Mithridatem rebus ſuis deſperatis velle fortiter potius ac regiè vitam finire quàm in otio: attamen durabant aliquantiſper, & quieti eum patiebantur: erat enim non mediocris, & haudquaquam contemnendus rex vel in calamitatibus.

Pharnaces Mithridati patri ſtruit inſidias.

In hoc rerum ſtatu Pharnaces, filiorum chariſſimus, & ſæpe regni hæres deſignatus ab eo, ſive quòd periculoſa ſibi videretur talis expeditio, ſperanti etiam tum à Romanis veniam, quæ omnino nulla contingere poterat, ſi pater vexaret Italiam, ſive ob alias cauſas cupiditatéſve, patri ſtruxit inſidias. Captis autem conſciis, & ad torturam admotis,

Menophanes.

Menophanes perſuaſit Mithridati, non oportere in diſceſſu necari filium ad eam diem chariſſimum: ſolere enim has mutationes exiſtere belli tempore: quo

Mithridates filio veniam dat.

finito & illas conquieſcere: ſic ille perſuaſus, filio veniam obtulit. At ille indicio quodam territus, & ſciens exercitum alieno eſſe ab

πάντων ἀπὸ Ῥωμαίων ἀποστάντων ἀ-
πὸ ἔχθους, καὶ ἐπὶ πλεῖστον αὐ-
τοῖς πεπολεμηκυῖαν, Σπαρτάκ-
τε μονομάχῳ συστάντων ἐπ' αὐ-
τούς, ἀνδρὶ ἐπ' οὐδεμιᾶς ἀξιώ-
σεως ὄντι. ταῦτα ἐνθυμούμε-
νος, ἐς Κελτοὺς ἠπείγετο. τοῦ δ' ἐ-
τολμήματος ἂν αὐτῷ λαμπροτά-
του γινομένου, ὁ στρατὸς ὤκνει, δ-
αὐτὸ μάλιστα τῆς τόλμης τὸ μέ-
γεθος· ἐπί τε χρόνιον στρατείαν κ-
ἐς ἀλλοτρίαν γῆν ἀγόμενοι, καὶ ἐ-
πὶ ἄνδρας ὧν οὐδ' ἐν τῇ σφετέρ-
κρατοῦσιν. αὐτόν τε τὸν Μιθριδά-
την ἡγούμενοι, πάντων ἀπεγνω-
κότα, βούλεσθαι, τι δρῶντα, κ-
βασιλιζόμενον μᾶλλον ἢ δι' ἀργία-
ἀποθανεῖν, ὅμως ἐνεκαρτέρουν κα-
ἡσύχαζον. οὐ γάρ τοι σμικρὸς οὐδ'
εὐκαταφρόνητος ἦν βασιλεὺς οὐδ'
ἐν ταῖς συμφοραῖς.

Ὧδε δὲ ἐχόντων ἁπάντων, Φαρ-
νάκης ὁ τῶν παίδων αὐτῷ τιμιώτα-
τός τε, καὶ πολλάκις αὐτοῦ τῆς ἀρχῆ-
ἀποδεδειγμένος ἔσεσθαι διάδοχος
εἴτε δείσας περὶ τοῦδε τοῦ στόλου καὶ τ-
ἀρχῆς, ὡς νῦν μέν, ἔτι συγγνωσο-
μένων τι Ῥωμαίων, ἀπολουμένης
παντάπασιν ὁλοκλήρως, εἰ ἐπὶ τὴν Ἰ-
ταλίαν ὁ πατὴρ στρατεύσειεν· εἴθ' ἑ-
τέραις αἰτίαις καὶ λογισμῶν ἐπιθυ-
μίαις, ἐπεβούλευε τῷ πατρί· λη-
φθέντων δὲ τῶν συνεγνωκότων αὐτῷ,
καὶ ἐς βασάνους ἀγομένων, Μηνοφά-
νης μετέπεισε τὸν Μιθριδάτην, ὡς οὐ
δέον, ἀποπλέοντα ἤδη, τὸν ἔτι οἱ
τιμιώτατον υἱὸν ἀνελεῖν. εἶναι δ' ἔ-
φη τὰς τοιαύτας τροπὰς ἔργα πο-
λέμων· ὧν παυσαμένων καὶ τάδε κα-
θίστασθαι. ὁ μὲν δὴ πεισθεὶς προὔτεινε
τῷ παιδὶ συγγνώμην. ὁ δέ, δείσας
τι μηνίματος, καὶ τὸν στρατὸν εἰδὼς κατ-

οκνοῦντα

σοῦντα τὴν στρατείαν, νυκτὸς ἐς
ρώτους τοὺς Ῥωμαίων αὐτομόλους
γχοτάτω τοῦ Μιθριδάτου στρατοπε-
ιοντας ἐσῆλθε, καὶ τὸν κίνδυνον αὐ-
ς ἰοῦσιν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, ὅ-
ἔιη σαφῶς εἰδόσιν, ὑπεραίρων,
λλὰ δὲ μένουσιν ἐπελπίσας ἔσεσθαι
ρ᾽ ἑαυτοῦ, προήγαγεν ἐς ἀπόστα-
ἀπὸ τοῦ πατρός. ὡς δ᾽ ἐπείθη-
ν ἤδη, τῆς αὐτῆς νυκτὸς ἐς τὰ ἐγ-
ς ἄλλα στρατόπεδα ἔπεμπεν ὁ
ρνάκης. συνθεμένων δὲ κἀκείνων,
ρῶτοι μὲν ἅμα ἕῳ ἠλάλαξαν οἱ
τόμολοι, ἐπὶ δ᾽ ἐκείνοις οἱ ἀεὶ
λησίον τὴν βοὴν μετελάμβανον.
τὸ ναυτικὸν αὐτοῖς ἐπήχησεν· οὐ
ροειδότες μὲν ἅπαντες ἴσως, ὀξύρ-
ροι δ᾽ ὄντες ἐς μεταβολάς, καὶ τὸ
στυχοῦν ὑπερφρονοῦντες, ἐν δὲ τῷ
ινῷ τὸ εὔελπι ἀεὶ τιθέμενοι. οἱ δέ,
νοίᾳ τῶν συνεγνωκότων, ἡγούμενοι
ἄντας διεφθάρθαι, καί, μόνοι ἔτι
ντες, ἔσεσθαι τοῖς πλείοσιν εὐκατα-
όνητοι, φόβῳ καὶ ἀνάγκῃ μᾶλ-
ν ἢ ἑκουσίῳ γνώμῃ συνεπήχουν.
ιθριδάτην δ᾽ ἐγειρόμενον ὑπὸ
βοῆς, ἔπεμπέ τινας ἐρησομένους
τι χρῄζοιεν οἱ βοῶντες· οἱ δ᾽ οὐκ
καλυψάμενοι, τὸν υἱὸν ἔφασαν βα-
λεύειν νέον ἀντὶ γέροντος, εὐνού-
ις τε ἐκδεδομένου, καὶ κτείναντος
η πολλοὺς υἱέας τε καὶ ἡγεμόνας καὶ
λους. ὧν ὁ Μιθριδάτης πυθόμε-
ος, ἐξῄει διαλεξόμενος αὐτοῖς· καὶ
πλῆθος ἐκ φρουρίου τοῖς αὐτο-
λοις συνέτρεχεν. οἱ δ᾽ οὐκ ἔφα-
ν αὐτοὺς προσήσεσθαι, πρὶν τι
ἤκεστον ἐς πίστιν ἐργάσασθαι δεικνύ-
ς ὁμοῦ τὸν Μιθριδάτην. οἱ μὲν δὴ
ἵππον ἔφθασαν αὐτοῦ κτεῖναι φυ-
ντος, καὶ τὸν Φαρνάκην, ὡς ἤδη
ατοῦντες, ἀνεῖπον βασιλέα· καὶ

expeditione animo, noctu primarios Romanorum transfugas proximè Mithridatem tendentes acceſſit: & periculum ſi in Italiam irent ipſis non ignotum exaggerans, multàque, ſi manerent, eis pollicens, induxit eos ut à patre deficerent. Móxque nocte eadem ad alia propinqua caſtra dimiſit nuntios: & illis quoque pertractis in ſuam ſententiam, mane primi transfugæ conclamaverunt, quibus proximi quique, & mox alii, pòſt clamorem reddiderunt, atque etiam navalis exercitus: fortaſſe non omnes præmoniti, ſed ſuapte facilitate proni ad contemnendum miſerum, & novarum rerum ſemper cupidi, alii conſciorum ignari, putabant omnes corruptos, ratíque ſe ſolos non poſſe reſiſtere pluribus, neceſſitate magis quàm voluntate acclamabant cum ceteris. Mithridates excitatus clamore, miſit quoſdam rogatum quid ſibi poſcerent: illi non diſſimulanter ajebant ſe filium regem petere, juvenem pro ſene eunuchis dedito, interfectore multorum filiorum, ducum ac amicorum. His auditis Mithridates eos allocuturus prodiit: & interim manus quædam præſidiariorum conferebat ſe ad transfugas: qui negabant ſe eos admittere, niſi ad fidem impetrandam ederent aliquod facinus, ſimulque regem oſtendebant: at illi equum fugientis interfecerunt, & Pharnacem quaſi jam voti compotes regem appellaverunt: quorum quidam

Pharnaces ad defectionem exercitum Mithridatis ſollicitat.

248

Mithridates multorum filiorum interfector.

Pharnaces rex appellatus.

Membrana chartacea vice diadematis Pharnacis caput circumdatur.

quidam membranam chartaceam longam latámque è templo deprompta m vice diadematis circumdedit ejus capiti. Id conſpicatus ſenex è ſuperiore porticu, alios poſt alios mittebat ad Pharnacem, qui tutum abitum peterent: ſed quum nemo rediret, veritus ne Romanis dederetur, ſatellites & amicos qui adhuc apud eum permanebant, laudatos miſit ad novum regem, quorum aliquot in via præter opinionem occidit exercitus. Ipſe exempto ex involucro veneno quo ſemper accingebatur, unà cum gladio, id miſcebat: duæ verò filiæ virgines quæ apud eum, educabantur, Mithridatis & Nyſſa Ægypti Cypríque deſponſæ regibus, enixè rogabant ut ante illum potionem venenatam ſumerent, vetabántque bibere donec ipſæ hauſerunt. Et has quidem veneni vis penetravit continuò: in Mithridatem, quamvis data opera ambulantem concitatius nihil agebat, propter quotidianam pharmacorum conſuetudinem quibus ſe contra veneficos præmunire ſolebat, quæ nunc quoque vocantur Mithridatica: quum conſpicatus ducem quendam Gallorum Bituitum, Multum, inquit, tua dextera mihi profuit in præliis, ſed hoc erit meritum maximum, ſi nunc me interemeris periclitantem, ne in triumphum abſtrahar, qui tanto tempore tam amplo regno præfui, & nunc veneno necari nequeo, contra quod ſtultus m[…] præmunivi remediis. nec enim præviderem triſtiſſimum & do[…]

Mithridatis filiarum virginum interitus.

Mithridates veneno hauſto mori nequit.

Venena Mithridatica.

Bituitus Gallorum dux ad necem Mithridatis ab ipſo ſollicitatus.

βύβλον τις πλατεῖαν φέρων ἐξ ἱε[…]
ἐστεφάνωσεν αὐτὸν ἀντὶ διαδήμα-
τος. ἅπερ ἄνωθεν ἐκ περιπά[…]
χεώμενος, ἔπεμπεν ἐς τὸν Φαρνάκ[…]
ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, φυγὴν αὐτῶν
σφαλῆ. οὐδενὸς δὲ τῶν πεμπομέ[…]
ἐπανιόντος, δείσας μὴ Ῥωμαι[…]
ἐκδοθείη, τοὺς μὲν σωματοφύλακ[…]
αὐτῷ καὶ φίλους ἔτι οἱ παραμ[…]
νοντας ἐπαινέσας, ἔπεμψεν ἐς τ[…]
νέον βασιλέα, καὶ αὐτῶν τινὰς προ[…]
ιόντας ἔκτεινεν ἡ στρατιὰ παρ[…]
λόγως· αὐτὸς δὲ παραλύσας ὃ αἰ[…]
τῷ ξίφει φάρμακον ἀεὶ περιέκει[…]
ἐκίρνη. δύο δ' αὐτῷ θυγατέρες […]
κόραι, συντρεφόμεναι, Μιθρι[…]
τίς τε καὶ Νύσσα, τοῖς Αἰγύπ[…]
καὶ Κύπρου βασιλεῦσιν ἐγγεγυημέ[…]
προλαβεῖν τοῦ φαρμάκου παρεκ[…]
λουν, καὶ σφόδρα εἴχοντο· καὶ […]
νοντα κατεκώλυον ἕως ἔπιον λαβ[…]
σαι. καὶ τῶν μὲν αὐτίκα τὸ φάρμ[…]
κον ἥπτετο· τοῦ δὲ Μιθριδάτο[…]
καίτοι συντόνως ἐξεπίτηδες βα[…]
ζοντος, οὐκ ἐφικνεῖτο, διὰ ἔθ[…]
καὶ συντροφίαν ἑτέρων φαρμάκων,
ἐς ἄμυναν δηλητηρίων ἐχρᾶτο σ[…]
εχῶς· καὶ νῦν ἔτι φάρμακα Μιθ[…]
δάτεια λέγεται. Βίτοιτον οὖν τι[…]
„ ἰδὼν, ἡγεμόνα Κελτῶν, Πολ[…]
„ μὲν ἐκ τῆς σῆς (ἔφη) δεξιᾶς
„ πολεμίους ὠνάμην· ὀνήσομαι
„ μέγιστον, εἰ νῦν με κατεργάσαι[…]
„ ἐς πομπὴν ἀπαχθῆναι κινδ[…]
„ νεύοντα θριάμβου, τὸν μέχρι πο[…]
„ λοῦ τοσῆσδε ἀρχῆς αὐτοκράτορ[…]
„ καὶ βασιλέα· ἀδυνατοῦντα […]
„ φαρμάκων ἀποθανεῖν, δι' εὐή[…]
„ προφυλακὴν ἑτέρων φαρμάκω[…]
„ τὸ γὰρ δὴ χαλεπώτατον καὶ συνοικ[…]

„ ἀ

…ἐεὶ βασιλεῦσι φάρμακον, ἀπι-
…ίαν στρατοῦ καὶ παίδων καὶ φίλων
…ς πεφεισμένην, ὅ τι ἐπὶ τῇ διαί-
…τῃ πάντα φειδῶν καὶ φυλαξά-
…μενος. Ὁ μὲν δὴ Βιτοιτος, ἐ-
…λεηθεὶς, ἐπεκούρησε χρῄζοντι
…ιλεῖ.

…καὶ ὁ Μιθριδάτης ἀπέθνησκεν,
…καιδέκατος ὢν ἐκ Δαρείου τοῦ ὑ-
…ου Περσῶν βασιλέως, ὄγδοος
…ἀπὸ Μιθριδάτου, τοῦ Μακεδό-
…ων ἀποστάντος τε, καὶ κτησαμένου
… Ποντικὴν ἀρχήν. ἐβίω δ' ὀκτὼ

mesticum regibus omnibus pharmacum, liberorum, amicorum, & exercitus perfidiam, quum omnia quæ ad victum pertinent præcaverim. His permotus Bituitus, regi officium præstitit necessarium.

Qui obiit sextus decimus ejus stirpis à Dario Perſarum rege ultimo, octavus à Mithridate illo, qui primus desertis Macèdonibus Pontici regni fuit conditor. Vixit octo aut novem annos ſupra ſexa- Mithridatis interitus, ætas, genus. Mithridates regni Pontici conditor.

…καιδέκατος ὢν ἐκ Δαρείου τοῦ ὑστάτου Περσῶν βασιλέως, ὄγδοος δ' ἀπὸ …θριδάτου, τῶν Μακεδόνων ἀποστάντος τε, καὶ κτησαμένου τὴν Ποντικὴν …ήν.] Locus hic fœdiſſimè corruptus, niſi corrigeretur, poſſet omnibus …onologis crucem figere. Nam ſi Mithridates Eupator decimus ſextus à …rio Codomano ultimo Perſarum rege fuit, quem vicit Alexander, quo…do fuit octavus à Mithridate fundatore ſeu Ctiſte, qui Alexandro & An…ono Alexandri duci fuit contemporaneus, & ſic contemporaneus etiam …, cujus octavus nepos Eupator dicitur: certè hæc ſunt ἀσύστατα. Rur…eum malè octavum facit à Mithridate Ctiſte, quem ſupra hujus libri ini…ſextum tantum facit. Sic enim ſupra pag. 116. de illo Ctiſte: ἐπί τε μέγα …ὴν ἀρχὴν προσαγαγὼν παισὶ παρέδωκεν, οἱ δὲ ἦρχον ἕτερος μετ' ἕτερον, …ἐπὶ τὸν ἕκτον, ἀπὸ τοῦ πρώτου Μιθριδάτου ὃς Ῥωμαίοις ἐπολέμησε. *Et in …jus ſuum extendens imperium, liberis ſuis tradidit: illi autem regnarunt alius … alium uſque ad ſextum à primo Mithridate, qui cum Romanis bellum geſſit.* …od verum eſt: ſic enim procedit eorum ſtemma.

Mithridates, κτίστης ſeu fundator.
I
Ariobarzanes.
I
Mithridates
I
Pharnaces
I
Mithridates Euergetes
I
Mithridates Eupator.

Hoc ſtemma ex Polybio, Memnone, Diodoro, Strabone, & ipſo Appiano …obatur. Itaque totum hunc locum ita reſtituo: ἑκκαιδέκατος ὢν ἀπὸ τοῦ …ρείου τοῦ Ὑστάσπου Περσῶν βασιλέως, ἕκτος δὲ ἀπὸ Μιθριδάτου τοῦ Μακεδό…ων ἀποστάντος τε καὶ κτισαμένου, (ſic lego, non κτησαμένου) τὴν Ποντικὴν …χήν. *Sextus decimus à Dario Hyſtaſpis Perſarum rege. Sextus vero à Mi…ridate, qui à Macedonibus defecit, & qui fundavit regnum Ponticum.* Scio τὸ …τησαμένου retineri poſſe. Sed multum præfero κτισαμένου: nam fuit ejus …rincipis gloria, & inde nomen habuit κτίστης, διὰ τὸ κτίσασθαι τὴν Ποντι…κὴν ἀρχήν. *Quod fundaverit Ponticum imperium.*

Ἐς

Mithridatis acta, clades & victoriæ.

ſexaginta: regnavit LVII. pupillus enim regnum adeptus eſt. Subegit finitimos barbaros, bonámque partem Scythiæ: cum Romanis per quadraginta annos bellum geſſit fortiter: in quo aliquoties Bithyniam poſſedit & Cappadociam, incurſavit etiam Aſiam, Phrygiam, Paphlagoniam, Gallogræciam, Macedoniam, & in Græcia memorabilia facinora edidit. Maris quoque imperium à Cilicia uſque Ionium pelagus, tenuit, donec à Sylla intra paterni regni terminos concluſus eſt, amiſſis CLX millibus militum. Tanta clade affectus, tamen bellum redintegravit facilè, conflictatus cum imperatoribus optimis: à Sylla quidem victus & Lucullo, & Pompeio, quamvis his quoque aliquoties ſuperior: ceterùm L. Caſſium, Q. Oppium, Manium Aquilium in poteſtatem redactos ſecum circumducebat, donec hunc interfecit belli autorem præcipuum, illos Syllæ reddidit. Vicit etiam Fimbriam, Murenam, Cottam proconſulem, Fabium, Triarium: magnanimus ſemper & tolerans vel in calamitatibus, & nil intentatum contra Romanos, ne victus quidem, relinquens, inito etiam cum Mæoticis Gallicisque gentibus fœdere, & ad Sertorium legatis miſſis in Hiſpaniam. Vulneratus etiam aliquoties tum ab hoſtibus, tum ab inſidiatoribus, ne ſic quidem ceſſavit, quamvis ætate jam gravis. Ac ne inſidiæ quidem eum feſel-

ἢ ἐννέα ἐπὶ τοῖς ἑξήκοντα ἔτεσι. ἐ
τούτων ἑπτακαιπεντήκοντα ἔτεσι
βασίλευσε· ἐς γὰρ ὀρφανὸν ὄντα
περιῆλθεν ἡ ἀρχή. ἐχειρώσατο δὲ
περίοικα τῶν βαρβάρων, καὶ Σκυ
ὑπηγάγετο πολλούς. καὶ Ῥωμαί
τεσσαρακοντούτη πόλεμον ἐγκρατ
ἐπολέμησεν· ἐν ᾧ Βιθυνίας ἐκράτη-
σε πολλάκις καὶ Καππαδοκίας·
σίαν τε ἐπέδραμε, καὶ Φρυγίαν
Παφλαγονίαν καὶ Γαλατίαν καὶ Μ
κεδονίαν. ἔς τε τὴν Ἑλλάδα ἐμβ-
λὼν, πολλὰ καὶ μεγάλα ἔδρασε.
τῆς θαλάσσης ἀπὸ Κιλικίας ἐπὶ
Ἰόνιον ἦρξε, μέχρι Σύλλας αὐ
αὖθις ἐς τὴν πατρῴαν ἀρχὴν συ
κλεισεν, ἑκκαίδεκα στρατοῦ μυρι
άδας ἀποβαλόντα. καὶ τοσῷδε πτ
σματι συμπεσὼν, ὅμως ἀνεκίνη
τὸν πόλεμον εὐμαρῶς. στρατηγοῖς
συνενεχθεὶς ἐς μάχας τοῖς ἀρίστοι
Σύλλᾳ μὲν ἡττᾶτο καὶ Λευκούλλου
Πομπηΐου, πολλὰ καὶ τῶνδε πλεο
κτήσας πολλάκις· Λούκιον δὲ Κά
σιον, καὶ Ὄππιον Κύϊντον, καὶ Μ
νιον Ἀκύλιον, αἰχμαλώτους ἐλα
περιήγετο· μέχρι τὸν μὲν ἐκτεινε
αἴτιον τοῦ πολέμου γενόμενον, τοὺς
ἀπέδωκε τῷ Σύλλᾳ. ἐνίκα δὲ κα
Φιμβρίαν, καὶ Μουρήναν, καὶ Κό
ταν ὕπατον, καὶ Φάβιον, καὶ Τρια
ριον. τὸ φρόνημα δ' ἦν ἀεὶ κα
ταῖς συμφοραῖς μέγας καὶ φερέπο
νος. ἐς οὐδεμίαν γέ τοι κατὰ Ῥω
μαίων ὁδὸν εἰς ἐπιχείρησιν οὐδ' ἡτ
τώμενος παρέλιπεν, ὃς καὶ Εὐονί
ταις καὶ Κελτοῖς συνετίθετο, καὶ ἐ
Σερτώριον ἔπεμπεν ἐς Ἰβηρίαν. τρω-
θείς τε τὸ σῶμα πολλάκις ὑπὸ πο-
λεμίων, καὶ ἑτέρων κατ' ἐπιβουλὰς,
οὐκ ἀπέστη τινὸς οὐδὲ ὣς, καίπερ
ὢν πρεσβύτης· οὐ μὴν οὐδὲ τῶν ἐπι-

βουλῶ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…λῶν τις αὐτὸν ἔλαθεν, οὐδ' ἡ τε-
…ταία· ἀλλ' ἑκὼν ταύτης ὑπερι-
…ν, ἀπώλετο δι' αὐτήν. οὕτως
…άριστον ἡ πονηρία, συγγνώμης
…τυγχάνουσα. φονικὸς δὲ καὶ ὠμὸς ἐς
…ντα ἦν, καὶ τὴν μητέρα ἔκτεινε,
…τὸν ἀδελφὸν, καὶ τῶν παίδων τρεῖς
…ὺς καὶ τρεῖς θυγατέρας. τὸ σῶμα
… ἦν μέγας μὲν, ὡς ὑποδεικνύου-
… ὅσα ὅπλα αὐτὸς ἔπεμψεν ἐς
…μέσαν τε καὶ Δελφούς· εὔρωστος
… ὡς μέχρι τέλους ἱππεῦσαί τε
…ἀκοντίσαι, καὶ χίλια στάδια τῆς
…μέρας, περιμενόντων αὐτὸν ἐκ δια-
…ματος ἵππων, δραμεῖν· καὶ ἅρ-
… ἤλαυνεν ἑκκαίδεκα ἵππων ὁμοῦ.
…παιδείας ἐπεμέλετο Ἑλληνικῆς,
… καὶ τῶν ἱερῶν ᾔσθετο τῶν Ἑλληνι-
…ν. καὶ μουσικὴν ἠγάπα, καὶ σώ-
…ων ἐς πολλὰ καὶ φερέπονος ὢν,
…ρὶ μόνας ἡττᾶτο τὰς τῶν γυναικῶν
…νάς. ὁ μὲν δὴ ΕΥ'πάτωρ καὶ Διό-
…ος ἐπικληθεὶς Μιθριδάτης ὧ-
… ἐτελεύτα· καὶ Ῥωμαῖοι μαθόν-
…ς ἑώρταζον, ὡς ἐχθροῦ δυσχεροῦς
…απηλλαγμένοι. Φαρνάκης δὲ Πομ-
…ίῳ τὸν νέκυν τοῦ πατρὸς ἐς Σινώπην
… τριήρους ἔπεμπε, καὶ τοὺς Μά-
…ν ἑλόντας· ὅμηρά τε πολλὰ ὅσα
… Ἑλληνικά τε καὶ βαρβαρικά, δεό-
…νος ἢ τῆς πατρῴας ἀρχῆς ἢ Βοσ-
…όρου γε βασιλεύειν μόνου· ἥν τινα
Μαχάρης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ βα-
…λείαν παρὰ Μιθριδάτου παρειλή-
…ει. Πομπήϊος δ' ἐς μὲν τὸ σῶμα
Μιθριδάτου χορηγίαν ἔδωκε, καὶ
…ψαι βασιλείῳ ταφῇ τοῖς θερα-
…ύτησιν αὐτοῦ προσέταξε, καὶ ἐν
…νώπῃ τοῖς βασιλείοις ἐνθέσθαι τάφοις· ἀγάμενος αὐτὸν τῆς μεγα-

lerunt, niſi noviſſimæ: tum quoque ultro circumventus periit. adeo ingrata res eſt malitia nacta veniam. Erat autem crudelis & ſanguinarius, matris fratriſque interfector, & trium filiorum ac filiarum totidem: corpore vaſto quidem, ut arma ab ipſo Delphos Nemeámque miſſa indicant: ſed robuſto in tantum ut ad extremum equitationibus jaculationibúſque valuerit, & mille ſtadia una die mutatis equis confecerit. currum quoque regebat octijugem. Eruditus Græcis literis, & ideo peritus ſacrorum Græciæ: delectabatur etiam muſica, ſobrius plerúnque ac laborum patiens, circa muliebres tantùm voluptates intemperantior. Hic fuit exitus Mithridatis, qui cognominabatur Eupator & Dionyſus. cujus morte cognita Romani feſtos dies egerunt, liberati hoſte graviſſimo. Pharnaces Pompeio cadaver patris Sinopen in trireme tranſmiſit, ſimúlque eos qui Manium ceperant, & obſides multos Græci barbaríque generis, rogans ut aut paternum regnum, aut Boſporanum tantùm quod Machares frater à Mithridate acceperat, tenere ſibi liceat. Pompeius regis corpus regiè ſepeliendum curatoribus ejus, addito ſumptu, tradidit, & inferri juſſit apud Sinopem monumentis regiis, laudatum ob geſtorum excellen-

250

Ingrata res eſt malitia nacta veniam.

Mithridates matris, fratris trium filiorum & totidem filiarum interfector.

Arma Mithridatis Delphos & Nemeam miſſa.

Mithridatis ſtatura, robur, & diſciplina.

Mithridates, Eupator Dionyſus.

Sepultura Mithridati à Pompeio data.

Ε'ς Νεμέσαν τε καὶ Δελφούς.] Nemo ambiget, quin reponendum ſit Νεμέαν.

Α'πέφηνε

Mithridates regum ætatis ſuæ præſtantiſſimus. cellentiam, ut regum ætatis ſuæ præſtantiſſimum: Pharnaci verò qui Italiam exemit è multis difficultatibus, Boſporanum regnum conceſſit: exceptis Phanagorenſibus, quos liberos ſuo jure permiſit vivere: quoniam primi recolligenti vires Mithridati, jámque claſſem, exercitum receptaculáque habenti, deficientes exhibuerunt negotium, exemplóque dato aliis, cauſa fuerunt ejus interitus. Ipſe uno hoc bello ſublatis toto mari piratis, & rege omnium maximo, collatíſque ſignis, præter Ponticas gentes. cum *Gentes pop. Rom. additæ.* Colchis, Albanis, Hiberis, Armeniis, Medis, Arabibus, Judæis, ceteríſque Orientis gentibus, im-
251 perium Romanum Ægyptum uſque promovit. Ægyptum tamen non adiit, quamvis vocatus à rege contra ſeditioſos, & donatus muneribus ac pecuniis, & veſtimentis in uſum totius exercitus: ſive timens regni etiam tum fortunati amplitudinem: ſive cavens inimicorum invidiam, re- *Appiani hiſtoria Ægyptiaca.* ligionémque oraculi: ſive ob alias rationes referendas in rebus Ægyptiis.

Conſtitutiones regnorum & provinciarum à Pompeio factæ. E ſubjectis autem gentibus alias libertate donavit, propter miſſa auxilia, alias in provinciarum formam redegit: alias attribuit regibus, Tigrani Armeniam, Pharnaci Boſporum, Ariobarzani Cappadociam cum eis quas dixi appendicibus. Antiocho Commageno commiſit Seleuciam, & quicquid ex incurſu in Meſopotamia ceperat. Gallogræ-

λουργίας, ὡς τῶν καθ᾽ αὐτὸν βασι-
λέων ἄριστον. Φαρνάκην δὲ, ἀπαλ-
λάξαντα πόνου πολλοῦ τὴν Ἰταλία[ν]
φίλον καὶ σύμμαχον Ῥωμαίοις
ποιήσατο. καὶ βασιλεύειν ἔδωκεν α[ὐ]
τῷ Βοσπόρου, χωρὶς Φαναγορέων
οὓς ἐλευθέρους καὶ αὐτονόμους ἀφῆ-
κεν, ὅτι πρῶτοι μάλιστα οἵδε ἀν-
αῤῥωννυμένῳ τῷ Μιθριδάτῃ καὶ ναῦ[ς]
καὶ στρατὸν ἄλλον καὶ ὁρμητήρια ἔχοντ[ι]
ἐπεχείρησαν· ἡγεμόνες τε τοῖς ἄλ-
λοις ἀποστάσεως ἐγένοντο, καὶ Μιθρι-
δάτῃ καταλύσεως αἴτιοι. αὐτὸς δ᾽
ἐνὶ τῷδε πολέμῳ τά τε λῃστήρια κα-
θήρας, καὶ βασιλέα καθελὼν μέγι-
στον, καὶ συνενεχθεὶς ἐς μάχας ἄνδ[ρα]
τοῦ Ποντικοῦ πολέμου Κόλχοις τε
Ἀλβανοῖς καὶ Ἴβηρσι καὶ Ἀρμενίοις
Μήδοις καὶ Ἄραψι καὶ Ἰουδαίοις,
ἑτέροις ἔθνεσιν ἑῴοις, τὴν ἀρχὴ[ν]
ὡρίσατο Ῥωμαίοις μέχρις Αἰγύ-
πτου. ἐς δὲ Αἴγυπτον αὐτὴν οὐ παρ-
ῆλθε, καίτοι στασιάζουσαν ἐς τὸν βα-
σιλέα, καὶ καλοῦντος αὐτὸν αὐτ[οῦ]
βασιλέως, καὶ πέμψαντος αὐτῷ
δῶρα καὶ χρήματα καὶ ἐσθῆτας ἐς τὸ[ν]
στρατὸν ἅπαντα· εἴτε δείσας μέγε-
θος ἀρχῆς ἔτι εὐτυχούσης, εἴτε φυ-
λαξάμενος ἐχθρῶν φθόνον, ἢ χρη-
σμῶν ἀπαγόρευσιν, εἴτε ἑτέροις λο-
γισμοῖς, οἷς ἐξοίσω κατὰ τὰ Αἰ-
γύπτια.

Τῶν δὲ εἰλημμένων ἐθνῶν τὰ μὲ[ν]
αὐτόνομα ἠφίει, συμμαχίας οὕνε-
κα, τὰ δὲ ὑπὸ Ῥωμαίοις εὐθὺς ἐ-
γίγνετο· τὰ δ᾽ εἰς βασιλείας διεδίδου,
Τιγράνῃ μὲν Ἀρμενίαν, καὶ Φαρνά-
κῃ Βόσπορον, καὶ Ἀριοβαρζάνῃ Καπ-
παδοκίαν, καὶ ὅσα προεῖπον ἕτε-
ρα. Ἀντιόχῳ δὲ τῷ Κομμαγηνῷ
Σελεύκειαν ἐπέτρεψε, καὶ ὅσα τῆς Με-
σοποταμίας ἄλλα κατέδραμεν. ἐποίει
δὲ καὶ

ῃ καὶ τετράρχας, Γαλλογραικῶν
οἳ νῦν εἰσὶ Γαλάται Καπ-
παδόκαις ὅμοροι, Δηϊόταρον, καὶ
ρους· Παφλαγονίας δὲ, Ἄττα-
, καὶ Κόλχων Ἀρίσταρχον δυνά-
ἀπέφηνε δὲ καὶ τῆς ἐν Κομμα-
νοῖς θεᾶς Ἀρχέλαον ἱερέα· ὅπερ
δυναστεία βασιλική· καὶ τὸν Φα-
γορέα Μάστορα, Ῥωμαίων φίλον.
λλὴν δὲ καὶ ἑτέροις χώραν τε καὶ
ήματα ἔδωκε· καὶ πόλεις ᾤκισεν,
μὲν τῇ βραχυτέρᾳ Ἀρμενίᾳ Νι-
κόπολιν ἐπὶ νίκῃ, ἐν δὲ Πόντῳ ΕΥ-
πατορίαν, ἣν αὐτὸς μὲν ὁ ΕΥπά-
τωρ Μιθριδάτης ἔκτισε, καὶ ΕΥ-
πατορίαν ὠνόμασεν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὑ-
ποδεξαμένην δὲ Ῥωμαίους καθῃρή-
κει. καὶ ὁ Πομπήϊος ἐγείρας, Μα-
γνόπολιν ἐκάλει. ἐν δὲ Καππαδο-
κίᾳ Μάζακα, ὑπὸ τοῦ πολέμου λε-
λυμασμένην ἐς τέλος, ἤγειρεν αὖ-
θις. καὶ ἑτέρας πολλαχοῦ κατενεχθεί-
σας ἢ βεβλαμμένας διωρθοῦτο, πε-
ρί τε τὸν Πόντον καὶ Παλαιστίνην καὶ
κοίλην Συρίαν, καὶ Κιλικίαν, ἐν
ᾗ δὴ μάλιστα τοὺς λῃστὰς συνῴκιζε·
ἡ πόλις ἡ πάλαι Σόλοι, νῦν
Πομπηϊόπολις ἐστίν. ἐν δὲ Ταλαύ-
ροις, ἥν τινα πόλιν ὁ Μιθριδάτης

ciam quoque diviſit tetrarchis quatuor, Deiotaro & aliis, ubi nunc ſunt Galatæ finitimi Cappadocibus. Paphlagonum Attalum, Colchorum Ariſtarchum, fecit regulos. Ejus etiam deæ, quæ à Comanis colitur, Archelaum fecit flaminem cuivis dynaſtæ parem opibus: & Caſtorem Phanagorenſem appellavit amicum pop. Rom. alios item multos auxit vel ditionibus vel pecuniis. Urbes condidit; in minore Armenia Nicopolim, ob victoriam: in Ponto Eupatoriam, quam Mithridates Eupator conditam à ſe denominaverat & ob receptos Romanos diruerat: ipſe verò inſtauratam vocavit Magnopolim. In Cappadocia Mazacam bello vaſtatam reparavit denuo, & alias multis locis collapſas aut graviter affectas reſtituit: in Ponto, Palæſtina, Cœleſyria, Cilicia, in qua maximè piratas collocavit: ubi civitas quæ olim Soli dicebatur, nunc Pompeiopolis. Præterea in Talauris, quam urbem Mithridates habue-

Eupatoria diruta & inſtaurata.

Urbes à Pompeio reſtauratæ.

Pompeiopolis.

Ἀπέφηνε δὲ καὶ τῆς ἐν Κομμαγηνοῖς θεᾶς Ἀρχέλαον ἱερέα.] De hac Comagenorum Dea omnes auctores ſiluerunt, nec dubito legendum eſſe ἐν Κομανοῖς. Nam & ſacerdotium illud Deæ Comanum vel Comanorum fuit qua-regalis dignitas, ſive de Comanis Cappadociæ, ſive de Ponticis velis intelligatur, nam in utraque urbe fuit tale ſacerdotium ſublime & maximæ dignitatis, quæ vel regii ſanguinis viris, vel quibuſdam bene meritis fidelitatis & officiorum præmium dabatur: vide Strabonem lib. 12. Legendum autem eſſe Κομανοῖς evincit etiam caſus ille dativus pluralis numeri Nam dicuntur τὰ Κόμανα, unde dativus Κομανοῖς. At Comagene provincia ſemper Κομαγηνὴ dicitur ſingulariter. Tum urbem Comagenes nominaviſſet, ubi templum illius Deæ: nam Comagene nomen eſt provinciæ, non urbis. De Epheſia Diana non dicitur ἡ ἐν Ἰωνίᾳ Ἄρτεμις, ſed ἡ ἐν Ἐφέσῳ. Nec Apollo Clarius dicitur ὁ ἐν Αἰολίδι, ſed ὁ ἐν Κλάρῳ. Nec Pythius Apollo dicitur ὁ ἐν Φωκίδι, ſed ὁ ἐν Δελφοῖς vel Πυθοῖ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Mithridatis pretioſa ſupellex in Talauris reperta.

habuerat apparatus promptuarium, MM. poculorum ex Onyche gemma factorum, compactorúmque auro, inventa ſunt, multæ phialæ pſycteréſque, calices, lecti, ſellæ, ornatiſſima omnia: item frena equorum, pectorales humeraléſque phaleræ,
252 gemmatæ auratæque: quibus recipiendis percenſendiſque XXX dies quæſtor inſumpſit. Eorum pars à Dario Hyſtaſpis filio, ſucceſſoribus per manus tradita fuerat: partem ex Ptolemæorum regum gaza Cleopatra penes Coos depoſuerat, unde Mithridates à civibus tradita deportaverat: partem ipſe rex paraverat ac collegerat, elegantioris ſuppellectilis percupidus.

Præmia militi diſtribuit Pompeius XVI. M. talentorum.

Sub finem hyemis Pompeius exercitui victori præmia diſtribuit viritim M. D. drachmas Atticas, & pro rata tribunis ac centurionibus: ejus pecuniæ ſummam produnt talentorum XVI. M. Ipſe ab Epheſo Italiam claſſe petiit, dimiſsíſque Brundiſii militibus, Romam properavit. quod factum ut populare magno Romanis fuit miraculo. Venienti obviam frequenter itum eſt, longiſſimè à juvenibus, deinceps ut quorumcunque ætas ferebat, poſtremò à ſenatu, demirante geſtorum magnificentiam: nemo enim ad eam diem tanto hoſte ſublato tantum provinciarum imperio adjunxerat, & Romana pomœria uſque Euphratem promoverat. Ipſe longe ſplendidiſſimo triumpho urbem iniit, exacto anno ætatis quinto ſupra trigeſimum, duravítque pompa

εἶχε ταμιεῖον τῆς κατασκευῆς, δισχί
λια μὲν ἐκπώματα λίθου τῆς ὀνυχίτι
δος λεγομένης εὑρέθη χρυσοκόλλη
τα, καὶ φιάλαι καὶ ψυκτῆρες πολ
λοί, καὶ ῥυτά, καὶ κλῖναι, καὶ θρό
νοι κατακόσμιοι, καὶ ἵππων χαλινο
καὶ προστερνίδια καὶ ἐπωμίδια, πάν
τα ὁμοίως διάλιθα καὶ κατάχρυσα·
ὧν ἡ παράδοσις διὰ τὸ πλῆθος ἐ
τριάκοντα ἡμέρας παρέτεινε. καὶ ἦ
τὰ μὲν ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου, τὰ
δὲ ἐκ τῆς Πτολεμαίων ἀρχῆς, ὅσα
Κλεοπάτρα Κῴοις παρέθετο, κα
Κῷοι Μιθριδάτῃ παρέδοσαν. τὰ
καὶ ὑπ᾽ αὐτοῦ Μιθριδάτου κατε
σκεύαστο καὶ συνείλεκτο, φιλοκάλου
καὶ περὶ κατασκευὴν γενομένου.

Λήγοντος δὲ τοῦ χειμῶνος, διέ
δωκεν ὁ Πομπήϊος ἀριστεῖα τῷ στρα
τῷ, καθ᾽ ἕκαστον ἄνδρα χιλίας πεν
τακοσίας Ἀττικάς, καὶ τοῖς ἡγουμέ
νοις αὐτῶν, ἀνάλογον· καὶ φασὶ γε
νέσθαι τάλαντα μύρια ἑξακισχίλια.
αὐτὸς δ᾽ ἐς Ἔφεσον καταβάς, διέ
πλευσεν ἐς τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἐς Ῥώ
μην ἠπείγετο, διαφεὶς ἐν Βρεντε
σίῳ τὸν στρατὸν καὶ τὰ οἰκεῖα. ἐφ᾽ ὅτῳ
μάλιστα, ὡς δημοτικῷ, τοὺς Ῥω
μαίους ἐξέπληξε. καὶ αὐτῷ προσιόν
τι ἀπήντων κατὰ μέρος, πορρωτάτω
μὲν οἱ νέοι, ἑξῆς δὲ ὡς ἠδύναντο
καθ᾽ ἡλικίαν ἕκαστοι· καὶ ἐπὶ πᾶσι
ἡ βουλή, θαυμάζουσα τῶν γεγονότων
οὐ γάρ πω τις ἐχθρὸν τηλικοῦτον ἑ-
λών, τοσάδε ὁμοῦ καὶ μέγιστα ἔθνη
προσειλήφει, καὶ τὴν Ῥωμαίων ἀρ-
χὴν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ὥρισε. ὁ δὲ
ἐθριάμβευσεν ἐπὶ λαμπροτάτης καὶ
ἧς οὔτις προτοῦ δόξης, ἔτη ἔχων πέν-
τε καὶ τριάκοντα, δύο ἑξῆς ἡμέ-

ρας,

ς, ἐπὶ πολλοῖς ἔθνεσιν, ἀπό τε
Πόντου καὶ Ἀρμενίας καὶ Καππα-
δοκίας καὶ Κιλικίας, καὶ Συρίας ὅ-
λ, καὶ Ἀλβανῶν καὶ Ἡνιόχων, καὶ
Ἀχαιῶν τῶν ἐν Σκύθαις, καὶ Ἰβή-
ς τῶν ἑῴας. καὶ παρήγαγεν ἐς μὲν τοὺς
μένας ἑπτακοσίας ναῦς ἐντελεῖς,
τὴν πομπὴν τοῦ θριάμβου,
η καὶ φορεῖα χρυσοφόρα καὶ ἑτέ-
κόσμου ποικίλου· καὶ τὴν Δαρείου
στάσπου κλίνην, καὶ τὸν τοῦ Εὐ-
τορος αὐτοῦ θρόνον, καὶ σκῆπτρον
ου. καὶ εἰκόνα ὀκτάπηχυν ἀπὸ στερ-
χρυσίου παρῆγε, καὶ ἐπισήμου ἀρ-
ίου μυριάδας ἑπτακισχιλίας, καὶ
πεντακοσίας καὶ δέκα. ἁμάξας δὲ ὅ-
των ἀπείρους τὸ πλῆθος, καὶ νεῶν
βολα, καὶ πλῆθος αἰχμαλώτων
καὶ λῃστῶν· οὐδένα δεδεμένον, ἀλλ'
τὰ πάτρια ἐσταλμένους. αὐτοῦ δὲ
Πομπηΐου προῆγον ὅσοι τῶν τε πε-
πολεμημένων βασιλέων ἡγεμόνες ἢ
παῖδες ἢ στρατηγοὶ ἦσαν, οἱ μὲν,
αἰχμάλωτοι ὄντες, οἱ δὲ, ἐς ὁμη-
ρείαν δεδομένοι, τριακόσιοι μάλι-
στα καὶ εἴκοσι καὶ τέσσαρες. ἔνθα δὴ
ὁ Τιγράνους παῖς ἦν Τιγράνης,
καὶ πέντε Μιθριδάτου, Ἀρταφέρ-
νης τε καὶ Κῦρος, καὶ Ὀξάθρης, καὶ
Δαρεῖος, καὶ Ξέρξης· καὶ θυγατέρες,
Ὀρσάβαρίς τε καὶ Εὐπάτρα. παρ-
ῆγετο δὲ καὶ ὁ Κόλχων σκηπτοῦχος
Ὀλθάκης, καὶ Ἰουδαίων βασιλεὺς
Ἀριστόβουλος· καὶ οἱ Κιλίκων τύ-
ραννοι, καὶ Σκυθῶν βασίλειοι γυναῖ-
κες· καὶ ἡγεμόνες τρεῖς Ἰβήρων, καὶ
Ἀλβανῶν δύο, καὶ Μένανδρος ὁ Λαο-
δικεύς, ἵππαρχος τοῦ Μιθριδάτου
γενόμενος. τῶν δὲ οὐκ ἀφικομένων
εἰκόνες παρεφέροντο, Τιγράνους καὶ
Μιθριδάτου, μαχομένων τε καὶ νι-
κωμένων καὶ φευγόντων. Μιθριδά-

per biduum, traductis tam multis gentibus Ponticis, Armeniis, Cappadocibus, Cilicibus, totius Syriæ nationibus, Albanis, Heniochis, Achæis, Scythis, Hiberis. In portus quoque adduxit naves DCC. integras: in pompa verò traduxit carpenta & fercula onuſta auro & ornamentis aliis variis, in quibus lectum Darii, Hyſtaſpis filii, & ſellam ac ſceptrum Eupatoris, aureámque ipſius effigiem octo cubitorum pectore tenus, argentique ſignati VII. M. myriadum, & DX. drachmas inſuper. Plauſtrorum verò quibus arma tranſvecta ſunt, ingens fuit numerus, & in his roſtra navium: poſthæc multitudo captivorum ac piratarum, non vinctorum, ſed cultorum habitu patrio. Ipſum ſublimem præcedebant regum ſatrapæ vel duces vel filii, partim captivi, partim obſides, in ſumma CCCXXIIII. Inter hos Tigranes, 253
filius Tigranis: & quinque Mithridatis, Artaphernes, Cyrus, Oxathres, Darius, Xerxes: filiæ, Orſabaris & Eupatra. Traductus eſt & Colchorum rex Olthaces, & Judæorum Ariſtobulus, tyranníque Cilicum, Scytharum item regiæ fœminæ, duces tres Hiberorum, Albanorum duo, cum Menandro Laodicenſi, qui equitum Mithridatis præfectus fuerat. Abſentium autem effigies tranſvehebantur, Tigranis & Mithridatis pugnantium & cedentium ac fugientium. Mithridatis verò etiam oppugnatio & noctu

Triumphus Pompeii glorioſus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

tacita ſuga expreſſa fuit ac repræſentata: ac poſtremò etiam mors ejus ſubjecta fuit ſpectatorum oculis, appictæ erant & virgines mortis ejus ſociæ. Præferebantur tabulæ cum utriuſque ſexus liberorum ante illum defunctorum imaginibus, & deorum barbaricorum figuræ cum ornatu patrio. Tranſlata eſt & una inſcripta hoc titulo, Naves roſtratæ DCCC

Rerum à Pompeio geſtarum recenſio.

captæ ſunt, urbes conditæ VIII in Cappadocia: in Cilicia Cœleſyriáque XX: in Palæſtina, Seleucis. Reges victi, Tigranes Armenius, Artoces Hiberus, Orezes Albanus, Darius Medus, Areta Nabatæus, Antiochus Commagenus. Hæc titulus. Ipſe Pom-

Pompeius amictus chlamyde Alexandri Magni.

peius gemmato curru vehebatur, amictus, ut fertur, Alexandri Macedonis chlamyde, ſi fas eſt credere: hanc videtur inveniſſe in Mithridatis ſupellectile, quam ille in bonis Cleopatræ à Cois acceperat. Currum ſequebantur ſocii hujus expeditionis præfecti militum, partim equites, partim pe-

Captivi quàm humaniter tractati à Pompeio.

dites. Ubi verò pervenit in Capitolium, neminem captivum necavit ut triumphatores alii, ſed publicis impenſis remiſit quemque in ſuam patriam, exceptis

τοῦ δὲ καὶ ἡ πολιορκία, καὶ ἡ νὺξ
ἔφυγεν, εἴκαστο, καὶ ἡ σιωπή
τέλει δὲ ἐδείχθη καὶ ὡς ἀπέθα
αἵ τε παρθένοι αἱ συναποθανεῖν α
τῷ ἑλόμεναι παρεζωγράφηντο,
τῶν προαποθανόντων υἱέων καὶ θυγ
τέρων ἦσαν γραφαί· θεῶν τε βαρβ
ρικῶν εἰκόνες, καὶ κόσμοι πάτρι
παρεφέρετο δὲ καὶ πίναξ ἐγγεγρα
μένων τῶνδε.

Νῆες ἑάλωσαν χαλκέμβολοι ὀκτ
κόσιαι, πόλεις ἐκτίσθησαν Καπ
παδοκῶν ὀκτὼ, Κιλίκων δὲ καὶ Κοί
λης Συρίας εἴκοσι· Παλαιστίνης
ἡ νῦν Σελευκίς. βασιλεῖς ἐνικήθ
σαν, Τιγράνης, ὁ Ἀρμένιος· Ἀ
τώκης, Ἴβηρ· Ὀρίζης, Ἀλβαν
Δαρεῖος, Μῆδος· Ἀρέτας, Να
ταῖος· Ἀντίοχος, Κομμαγην
τοσαῦτα μὲν ἐδήλου τὸ διάγραμμ
αὐτὸς δὲ ὁ Πομπήϊος ἐπὶ ἅρματ
ἦν, καὶ τοῦδε λιθοκολλήτου, χλ
μύδα ἔχων, ὥς φασιν, Ἀλεξ
δρου τοῦ Μακεδόνος, εἴ τῳ πιστόν
ἐστιν· ἔοικε δὲ αὐτὴν εὑρεῖν ἐν Μ
θριδάτου, Κῴων παρὰ Κλεοπ
τρας λαβόντων. εἵποντο δὲ αὐτῷ
τὸ ἅρμα οἱ συστρατευσάμενοι τῶν
γεμόνων, οἱ μὲν, ἐπὶ ἵππων, οἱ
πεζοί. παρελθὼν δὲ ἐς τὸ Καπιτ
λιον, οὐδένα τῶν αἰχμαλώτων,
ἕτεροι τῶν θριάμβους παραγαγόντ
ἀλλ' ἐς τὰς πατρίδας ἔπεμψε δ
μοσι

Παρελθὼν δὲ ἐς τὸ Καπιτώλιον, οὐδένα τῶν αἰχμαλώτων, ὡς ἕτεροι τ θριάμβοις παραγαγόντων, ἀλλ' ἐς τὰς πατρίδας, &c.] Imperfecta eſt or tio, & pendet ſententia: deeſt verbum ἀνείλετο vel πέπρακε, vel tale qui Sic enim erat in uſu. Sic Livius lib. 6 de Camillo: *Longe plurimos captiv ex Hetruſcis ante currum duxit, quibus ſub haſta venundatis. tantum æris r dactum eſt, &c.* Idem etiam mos apud Græcos obtinebat. Plutarchus in pophthegmatis de Philippo Macedone. ληφθέντων δὲ πολλῶν αἰχμαλώτων πέπρακεν αὐτοὺς. *Cum autem plures cepiſset captivos, eos vendidit.* & ibide de Agathocle, λαβὼν δὲ κατὰ κράτος ἐπίπρασκε τοὺς αἰχμαλώτους. *Cum cepiſſet captivos, eos vendidit.*

σίοις δαπανήμασι, χωρὶς τῶν βασιλικῶν. καὶ τούτων μόνος Ἀριστόβουλος εὐθὺς ἀνῃρέθη, καὶ Τιγράνης ὕστερον. ὁ μὲν δὴ θρίαμβος ἦν τοιόσδε.

Φαρνάκης δὲ ἐπολιόρκει Φαναγορέας, καὶ τὰ περίοικα τοῦ Βοσπόρου, χει, τῶν Φαναγορέων διὰ λιμὸν μάχην προελθόντων, ἐκράτει τῇ χῃ· καὶ βλάψας οὐδὲν ἀλλὰ φίους ποιησάμενος, καὶ λαβὼν ὁμη-, ἀνεχώρει. μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ καὶ νώπην εἷλε, καὶ Ἀμισὸν ἐνθυμούμενος, καὶ Καλουισίῳ στρατηγοῦντι ἐπολέμησεν. ᾧ χρόνῳ Πομίος καὶ Καῖσαρ ἐς ἀλλήλους ἤ-ν, ἕως αὐτὸν Ἀσανδρος ἐχθρὸς ος, Ῥωμαίων οὐ σχολαζόντων, ἔλασε τῆς Ἀσίας. ἐπολέμησε δὲ τῷ Καίσαρι, καθελόντι Πομίον, ἐπανιόντι ἀπ᾽ Αἰγύπτου, ἀὶ τὸ Σκότιον ὄρος, ἔνθα ὁ πα- αὐτοῦ Ῥωμαίων τῶν ἀμφὶ Τριάον ἐκεκρατήκει· καὶ ἡττηθεὶς ἔφυγε σὺν χιλίοις ἱππεῦσιν ἐς Σινώπην. Καίσαρος δὲ αὐτὸν ὑπ᾽ ολίας οὐ διώξαντος, ἀλλ᾽ ἐπιμψαντος αὐτὸν Δομίτιον, παδοὺς τὴν Σινώπην Δομιτίῳ, ὑπονδος ἀφείθη μετὰ τῶν ἱππέων τοὺς ἵππους ἔκτεινε, πολλὰ δυσχεραινόντων τῶν ἱππέων. ναυσὶ δὲ ἐβὰς ἐς τὸν Πόντον ἔφυγε, καὶ υθῶν τινὰς καὶ Σαυροματῶν συναγὼν, Θεοδοσίαν καὶ Παντικάπαιον κατέλαβεν. ἐπιθεμένου δὲ αὐς αὐτῷ καὶ τότε ἐχθρὸς Ἀσάνδρου, ἱππεῖς, ἀπορίᾳ τε ἵππων, καὶ ἀθείᾳ πεζομαχίας, ἐνικῶντο, τὸς δὲ ὁ Φαρνάκης μόνος ἠγωνίτο καλῶς· μέχρι κατατρωθεὶς πέθανε, πεντηκοντούτης ὤν, καὶ βα-

regiis. è quibus ſolus Ariſtobulus mox interemptus eſt, & poſt eum Tigranes. Et triumphus quidem in hunc maximè modum ſe habuit. *Ariſtobuli & Tigranis interitus.*

Ceterùm Pharnaces oppugnabat Phanagorenſes, eorùmque vicinos, donec præ fame ad pugnam progreſſi oppidani victi ſunt: quos illæſos recepit in ami- 254
citiam, acceptis tantùm obſidibus. Nec multo pòſt Sinopen cepit: Amiſum quoque appetens, bellum geſſit cum Rom. duce Calviſio, quo tempore Pompeius & Cæſar inter ſe conflictabantur. Tandem ab Aſandro, privatim inimico, Romanis alibi occupatis, pulſus eſt ex Aſia. Geſſit bellum & cum Cæſare, poſt devictum Pompeium ex Ægypto redeunte, idque circa montem Scotium, ubi pater ejus Triarium vicerat: victúſque refugit Sinopen cum M. equitibus. quúmque Cæſari non vacaret eum perſequi, miſſo contra ſe Domitio, urbem tradidit, & pace accepta dimiſſus cum equitibus, equos interfecit, iniquiſſimè id ferentibus eorum dominis. Inde conſcenſis navibus in Pontum fugit, collectáque Scytharum ac Sarmatarum manu, Theudoſiam Panticapæúmque occupavit: & quum rurſus ab Aſandro bello peteretur, equites ejus, equis deſtituti, nec aſſueti pedeſtri prælio, vincebantur, ſolus Pharnaces egregiè pugnans, tandem conſauciatus cecidit quinquagenarius, poſtquam regnavit in *Calviſius, Rom. dux. Aſander. Scotius mons. Pharnaces in pugna cæſus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Boſporo annis xv. Atque ita etiam Pharnaces regnare deſiit, cujus regnum C. Cæſar dedit Mithridati Pergameno, in Ægypto uſus ejus opera egregia: nunc autem ſunt liberi: ceterùm in Pontum ac Bithyniam prætor quotannis mittitur. Ceteros qui à Pompeio ditiones acceperant, Cæſar quamvis queſtus eos contra ſe ſtetiſſe pro illo, tamen in poſſeſſione confirmavit, excepto in Comanis flamine. quod ſacerdotium in Nicomedem ab Archelao tranſtulit. Sed non multo pòſt & hæc omnia, & quicquid C. Cæſar aut M. Antonius aliis dederant, adjuncta ſunt Rom. provinciis, poſt ſubjugatam Ægyptum ab Aug. Cæſare, Romanis quaſvis occaſiones augendi imperii cupidè arripientibus. Quapropter prolato eo per hoc bellum Mithridaticum uſque in Pontum Euxinum, & uſque harenoſas Ægypti ſolitudines, atque à columnis Herculis, quæ ſunt in Hiſpania, Euphratem uſ-
255 que fluvium, meritò magna hæc victoria, & imperator ipſe Pompeius Magnus vocatus eſt. Quumque haberent etiam Africam Cyrenen uſque, cujus regnum Appion rex è Lagidarum gente nothus, teſtamento reliquit Rom. populo, ſola Ægyptus ad plenarium mediterranei maris ambitum eis deerat.

Appion rex è Lagidarum gente.

σιλεῦς Βοσπόρου πεντεκαίδεκα ἔσιν. ὧδε μὲν δὴ καὶ Φαρνάκης ἔπεσε τῆς ἀρχῆς· καὶ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Γάϊος μὲν Καῖσαρ ἔδωκε Μ θριδάτῃ τῷ Περγαμηνῷ, συμαχήσαντί οἱ προθύμως ἐν Αἰγ πτῳ· νῦν δ' εἰσὶν οἰκεῖοι· Πόντου καὶ Βιθυνίας πέμπεται τις στρατηγὸς ἐτήσιος. τὰ δ' ἑτέροις ὑπὸ Πομπηΐου δεδομένα ὁ μὲν Γάϊος πιμεμψάμενος τοῖς ἔχουσιν, ὁ Πομπηΐῳ κατ' αὐτοῦ συνεμάχησ ὅμως ἐφύλαξε, πλὴν τῆς ἐν Κ μάνοις ἱερωσύνης, ἣν ἐς Νικομη μετήνεγκεν ἀπὸ Ἀρχελάου. πάν δὲ οὐ πολὺ ὕστερον, καὶ τάδε καὶ ὅσα Γάϊος Καῖσαρ ἢ Μάρκος Α τώνιος ἔχειν ἑτέροις ἐδεδώκεσαν ἐς στρατηγίας Ῥωμαίων περιῆλθε ἀπὸ Σεβαστοῦ Καίσαρος ἑλόντος Α γυπτον, ὀλίγης ἔτι Ῥωμαίων προ φάσεως ἐς ἕκαστα δεομένων. ὅθ αὐτοῖς τῆς ἡγεμονίας ἐπὶ τῷδε τ Μιθριδατείῳ πολέμῳ προελθούσ ἔς τε τὸν Πόντον τὸν Εὔξεινον, καὶ τὴν ψάμμον τὴν περὶ Αἴγυπτου καὶ ἐς ποταμὸν Εὐφράτην ἀπὸ Ι βήρων τῶν παρὰ στήλαις Ἡρακλείαι εἰκότως ἥ τε νίκη μεγάλη, καὶ στρατηγήσας Πομπήϊος, Μέγας ἐ κλήθη. ἔχουσι δ' αὐτοῖς καὶ Λι βύην, ὅση μέχρι Κυρήνης. Κυρή νην γὰρ αὐτὴν Ἀπίων βασιλεὺς ἐ Λαγιδῶν γένους νόθος ἐν διαθή καις ἀπέλιπεν. Αἴγυπτος δὲ ἐ περίοδον τῆς ἐντὸς θαλάσσης ἔτι ἐ λειπεν.

Ο'ΡΟΣ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

’ΠΠΙΑΝΟΥ͂ ἈΛΕΞΑΝΔΡΈΩΣ ῬΩΜΑΙΚΩ͂Ν ἸΒΗΡΙΚΗ΄.

ὌΡΟΣ ἐστὶ Πυρήνη διή-
κων ἀπὸ τῆς Τυῤῥηνικῆς
θαλάσσης ἐπὶ τὸν Βόρειον
Ὠκεανόν· οἰκοῦσι δ’
ντοῦ πρὸς μὲν ἕω Κελτοὶ ὅσοι Γα-
ται τε καὶ Γάλλοι νῦν προσαγο-

APPIANI ALEXANDRINI ROMANARUM HISTORIARUM IBERICA SIVE HISPANICA.

PYRENÆUS mons à mari Tyrrheno ad Septentrionalem Oceanum extenditur. Ejus partem quæ ad auroram eſt, incolunt Celtæ, qui Galatæ & Galli cogno-

ὌΡΟΣ ἐστὶ Πυρήνη διήκων] Mirari hoc lector non debet quòd quum
unus interpres, Franciſcus Beraldus, *Pyrenæus mons* dixerit, ab alte-
ro, Cælio Secundo, *Pyrenæi montes* dictum ſit: nec exiſtimare aliam
inc quàm illum ſcripturam ſequutum eſſe, ſed Latinis uſitata & trita etiam
pellatione uti voluiſſe. Ac pro hoc interprete & iſtud facere dici poteſt
òd illud quoque plurale nomen Πυρηναῖα ὄρη ipſemet Appianus agnoſcit,
g. 263. & 315. Atque adeo alter quoque interpres pag. 270. ubi Πυρήνην
gimus, Pyrenæos montes dicit. Vocavit autem Pyrenem cum Græcis &
lius, & alibi montem Pyrenæum. Etiamſi verbo παρήκειν eum det uſum
bi (ſicut & in præfatione videre eſt) quem hic verbum διήκειν habet, mi-
mè tamen de hac ſcriptura dubitandum eſt. Nec verò malè illa Appiani
rba à Secundo redduntur, *Pyrenæi montes à mari Tyrrheno ad borealem O-
anum procurrunt:* etiamſi alter *extendi* dicere maluerit: qui & *protendi* &
rtinere, vel *porrigi* dicere poterat.

Κελτοὶ ὅσοι Γαλάται τε καὶ Γάλλοι νῦν προσαγορεύονται.] Cælius Secun-
us, *Celtæ qui nunc Galli appellantur*, omittens Γαλάται. quod Beraldus
on omiſit. quippe qui vertit, *qui Galatæ & Galli cognominantur*. prætermit-
ns tantùm interpretationem adverbii νῦν, quæ addi debet: quum ab Ap-
ano fruſtra non adjiciatur: ſicut nec in aliis plurimis hujuſmodi locis. quo-
ım unus eſt in fine hujus paginæ, τῆς Ἱσπανίας νῦν ἀντὶ Ἰβηρίας ὑπὸ τι-
ῶν λεγομένης. Eſtque obſervandum, Appianum, præ quovis alio hiſtorico
iligenter de aliqua regionis, aut urbis, aut alius loci appellatione, quæ
ıo tempore introducta fuerit, aut alioqui nova ſit, admonere: ut videre
t pag. etiam ſequente, de Carpeſſo, quæ antea Tarteſſus dicta fuit. Ve-
ım quadam de re lectorem commonefaciam, de qua ab utroque interprete

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

cognominantur: quæ occaſum ſpectat, Celtiberi: quantum ſpatii eſt à Tyrrheno mari, ducto per Herculeas columnas in orbem ad ſeptentrionalem Oceanum ambitu. Hinc fit ut tota Hiſpania, niſi qua parte Pyrenæo propè montium Europæ maximo & rectiſ-

ρεύονται· πρὸς δὲ δύσιν, Ἴβηρές καὶ Κελτίβηρες, ἀρχόμενοι μὲν ἀ τοῦ Τυῤῥηνικοῦ πελάγους, περι τες δ᾽ ἐν κύκλῳ διὰ τῶν Ἡρακλε ϛηλῶν ἐπὶ τὸν Βόρειον Ὠκεανόν. τως ἐστὶν ἡ Ἰβηρία περίκλυστος, τι μὴ τῇ Πυρήνῃ μόνῃ, μεγίστῳ Εὐρωπαίων ὀρῶν, καὶ ἰθυτάτῳ χ

diſſentio. Quod enim ab Appiano ſcribitur, Κελτοὶ ὅσοι Γαλάται τε κ Γάλλοι νῦν προσαγορεύονται, ambo non aliter accipiunt quàm ſi Appian quoſvis *Celtas* aliis nominibus *& Galatas & Gallos* dici intelligeret: at e eum, ſi hæc mens ejus fuiſſet, dicturum fuiſſe οἳ, non ὅσοι, arbitror. Id autem voce ὅσοι uſum eſſe quòd perinde ſit acſi dixiſſet, Κελτῶν ὅσοι Γ τε καὶ Γάλλοι νῦν προσαγ. Sic autem in ea quam præfixit toti ſuo op præfatione, dicit, καὶ ἀπὸ τοῦ Ἰονίου (ita enim ſcribendum hoc nomen lite ο, non ω, quamvis hæc non illa ſcriptura, & in aliis ſit hujus præfationis l cis) παρήκουσα ἐπὶ πλεῖστον τῆς Τυῤῥηνικῆς θαλάσσης, μέχρι Κελτῶν οὓς α τοὶ Γαλάτας προσαγορεύουσι (quum alioqui Γαλατῶν, ſed aliorum, paulo a tè meminiſſet, ſcribens, Γαλάται τε καὶ Βιθυνοὶ, καὶ Μυσοὶ, καὶ Φρύγ at Gel. illud Γαλάτας in ſua interpretatione prætermiſit, & pro illis omi bus, μέχρι Κελτῶν οὓς αὐτοὶ Γαλάτας προσαγορεύουσι, tantùm dicit *uſq Galliam.* Atque ita contrarium ab eo fieri videmus ei quod fit à Cælio S cundo in illo hiſtoriæ Hiſpanicæ loco: nam hic ex duobus nominibus *Gala* & *Galli* poſterius hoc *Galli* omittit: at ille Galliam dicit, quum Galataru appellationem habeat Græcum exemplar. Alioqui certè & Suidam in nom ne Appianus dicentem audimus Galatas eſſe Gallos: ſicut & Celtos, e Germanos: ſed Germanos qui Rhenum accolunt. Denique Appianum (ad illum Hiſpanicæ hiſtoriæ locum revertar) de univerſis Celtis illa non dic re, oſtendunt apertè quæ proximè ſequuntur. Vide & annotationem qua dam in locum hiſtoriæ Annibalicæ qui legitur pag. 315. nec non in locum hu jus hiſtoriæ qui exſtat pag. 279. de Celtiberis qui Belli cognominantur. Su alióqui & Galatæ iidem qui & Gallogræci, teſte Appiano, ſcribente, Γα λογραικῶν μὲν, οἳ νῦν εἰσὶ Γαλάται Καππαδόκαις ὅμοροι. Atque ut hic dic Galatas Cappadocibus eſſe conterminos, ſic in alio ejus loco Galatas & Ca padocas copulari videmus.

Ἴβηρές τε καὶ Κελτίβηρες, ἀρχόμενοι μὲν ἀπὸ τοῦ Τυῤῥηνικοῦ πελάγους, π ριιόντες δ᾽ ἐν κύκλῳ διὰ τῶν Ἡρακλείων ϛηλῶν ἐπὶ τὸν Βόρειον Ὠκεανόν. Cæl. Secundus, *à Tyrrheno ſimiliter mari per Herculeas columnas circumduct ad uſque ſeptentrionalem Oceanum.* Durum hoc *circumducti*, nec fortaſſe ſati Latinum in hoc alióve hujuſmodi loco: ideóque magis placet Beraldica interpretatio.

Ὅτι μὴ τῇ Πυρήνῃ μόνῃ, μεγίστῳ τῶν Εὐρωπαίων ὀρῶν] Non debuit à Secundo prætermitti particula σχεδὸν, id eſt *propè*, ſive *propemodum:* ſicut Beraldo prætermiſſa non eſt. Dicimus autem proverbio Gallico, adjectionem hujus aut ſimilis particulæ ſæpe obſtare quominus quis mentiatur. Ceterùm ἰθυτάτῳ non minus libenter vertiſſem *maximè arduo.* At verò *altiſſimum* cum Secundo malè quis reddiderit (qui tamen non ſingulari ſed plurali utitur, montes hic quoque pro monte dicens) quum poſſit altiſſimus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ν ἁπάντων. τὸ δὲ περίπλου τοῦδε μὲν Τυῤῥηνικὸν πέλαγος διαπλέουσιν ἐπὶ τὰς στήλας τὰς Ἡρακλείους, τὸν δ᾽ ἑσπέριον καὶ τὸν Βόιον Ὠκεανὸν οὐ περῶσιν, ὅτι μὴ ρθμεύεσθαι μόνον ἐπὶ Βρεττανούς, ὶ τοῦτο, ταῖς ἀμπώτεσι τοῦ πελάγους συμφερόμενοι. ἔστι δ᾽ αὐτοῖς διάπλους ἥμισυ ἡμέρας. καὶ τὰ ιπὰ οὔτε Ῥωμαῖοι οὔτε τὰ ἔθνη ὑπὸ Ῥωμαίοις περῶνται τοῦδε Ὠκεανοῦ. μέγεθος δὲ τῆς Ἰβηρίας ς Ἱσπανίας νῦν ὑπό τινων ἀντὶ βηρίας λεγομένης) ἐστὶ πολὺ καὶ πιστον, ὡς ἐν χώρᾳ μιᾷ, ὅπου τὸ λάτος μυρίους σταδίους ἀριθμοῦ· καὶ ἔστιν αὐτῇ τὸ πλάτος ἀντὶ ήκους. ἔθνη τε πολλὰ καὶ πολυώυμα αὐτὴν οἰκεῖ, καὶ ποταμοὶ

ſimo clauditur, undique mari alluatur. Sed quum navibus circumiri poſſit, ſolum tamen Tyrrhenum pelagus incolæ navigant ad columnas Herculis, ab occidentali & ſeptentrionali abſtinentes, niſi quando in Britanniam unà cum æſtu maris tranſvehuntur: quæ quidem trajectio dimidiati diei eſt. Ultra autem nec Romani, nec ſubditæ Romanis gentes ullæ penetrant. Iberiæ verò, ſive (ut nunc à nonnullis nominatur) Hiſpaniæ magnitudo vaſtior eſt quàm ut unius ſolùm regionis eſſe credi poſſit. Siquidem latitudo ejus (quæ pro longitudine eſt) ad decies mille ſtadia protenditur: ac gentibus multis Hiſpaniæ latitudo.

ſe mons aliquis, id eſt ὑψηλότατος, non tamen maximè arduus: id eſt τύτατος, ſive ὀρθιώτατος, aut μάλιστα ὄρθιος: & talis planè qualis eſt tra quam Homerus *αἰγίλιπα* vocare ſolet.

Τοῦ δὲ περίπλου τοῦδε τὸ μὲν Τυῤῥηνικὸν πέλαγος διαπλέουσιν ἐπὶ τὰς ἰλας τὰς Ἡρακλείους, &c.] Cælius Secundus ita vertit, *Hac igitur in orm facta navigatione, uſque ad Herculis columnas perveniunt gentes.* Longè iter Beraldus, *Sed quum navibus circumiri poſſit, ſolum tamen Tyrrhenum pegus incolæ navigant, ad col. Herculis.* Cui interpretationi potius ſubſcribo: ſpectum interim locum illum habens & ſuſpicans ita ſcriptum ab Appiano iſſe, τοῦ δὲ περίπλου τοιοῦδε ὄντος. Quam ſcripturam ſequendo, ita vertetur, *Sed quum navibus ita circumiri poſſit.* vel, brevius, *Sed quum ita rcumnavigari poſſit.* At verò illa Cæliana interpretatio neutri lectioni reondet.

Καὶ τοῦτο, ταῖς ἀμπώτεσι τοῦ πελάγους συμφερόμενοι.] Pro his, ταῖς ἀμπώτεσι τοῦ πελάγους συμφερόμενοι, habes apud Cælium, *quod quidem* (videcet in Britanniam trajicere) *acceſſus & receſſus maris commoditate uſi factita ſolent.*

Μέγεθος δὲ τῆς Ἰβηρίας (τῆς Ἱσπανίας νῦν ὑπὸ τινῶν ἀντὶ Ἰβηρίας λεγοένης) ἐστὶ πολὺ καὶ ἄπιστον] Hæc verba, ὡς ἐν χώρᾳ μιᾷ, Beraldus videtur ialè interpretatus eſſe, quum totum hunc locum, μέγεθος δὲ τῆς Ἰβηρίας ἐστὶ πολὺ καὶ ἄπιστον, ὡς ἐν χώρᾳ μιᾷ, ita reddat, *Iberiæ vero magnitudo vaior eſt quam ut unius ſolum regionis eſſe credi poſſit.* Sed ita vertit, non diſtinuens (ut nec puto diſtinguendum) poſt ἄπιστον, & fortaſſe ſcribendum cenens, ὥστε χώρας μιᾶς. Cælius vertit, *Iberiæ igitur magnitudo, quod ad uam provinciam attinet incredibilis propemodum eſt.* Mirum eſt autem eum hic le ſuo addere *propemodum*, quod reſpondet Græco σχεδὸν: at paulo antè ubi b Appiano adjicitur, ejus interpretationem neglexiſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

multis & diverſis, tum fluviis na-
256 vigabilibus abundat. Porro qui primùm Hiſpaniam incoluerint, quíve poſteris temporibus tenuerint, mihi Romanam hiſtoriam ſcribere ingreſſo non eſt conſilium curioſius ſcrutari. quanquam exiſtimo, Celtas aliquando, ſuperato Pyrenæo, Iberis permixtos unà habitaſſe, unde Celtiberorum nomen manarit. Eodem modo & Phœnices arbitror, jam inde à primis temporibus, commerciorum gratia ultro citróque commeantes, Hiſpaniæ loca quædam occupaſſe. Quin etiam Græcorum nonnullos, Tarteſſum ad Arganthonium rege navibus advectos, veriſimile eſt in illis locis conſediſſe (impe

Celtiberorum nomen unde manarit.

Arganthonius rex.

πολλοὶ ῥέουσι ναυσίποροι. οἵτινες ἢ αὐτὴν οἰκῆσαι πρῶτοι νομίζονται, καὶ οἱ μετ᾽ ἐκείνους κατέχον πάνυ μοι ταῦτα φροντίζειν ἀρέ μόνα τὰ Ῥωμαίων συγγραφ πλὴν ὅτι Κελτοὶ μοι δοκοῦσι πο τὴν Πυρήνην ὑπερβάντες, αὐτοῖς συνοικῆσαι· ὅθεν ἄρα καὶ τὸ Κελτιβήρων ὄνομα ἐρρύη. δοκοῦσι δέ μοι καὶ Φοίνικες, ἐς Ἰβηρίαν ἐκ πολλοῦ θαμινὰ ἐπ᾽ ἐμπορίᾳ διαπλέοντες, οἰκῆσαί τινα τῆς Ἰβηρίας· Ἕλληνές τε ὁμοίως ἐς Ταρτησσὸν καὶ Ἀργανθώνιον Ταρτησσοῦ βασιλέα πλέοντες, ἐμμεῖναι καὶ τῶνδε τι ἐν Ἰβηρίᾳ. ἡ γὰρ Ἀργανθωνίου β

σπλ

Οὐ πάνυ μοι ταῦτα φροντίζειν ἀρέσκει.] Cælius, pro ταῦτα quod ad duo præcedentia refertur, dicit, *atque id genus alia.* Idem malè hæc reddit, μόνα τὰ Ῥωμαίων συγγράφοντι, perinde videlicet acſi ſcriptum eſſe ἀλλὰ μόνα τὰ Ῥωμαίων συγγράψω. vertit enim, *Sed ea tantùm quæ ad Romanos pertinent, commemorabo.*

Ἕλληνές τε ὁμοίως ἐς Ταρτησσὸν καὶ Ἀργανθώνιον Ταρτησσοῦ βασιλέα πλέοντες.] Fœdiſſimè in hujus loci interpretatione impegit Cælius Secundus, nomine urbis faciens nomen regis (quum alioqui ambo hæc nomina ex al etiam ſcriptoribus eſſe nota poſſint) hæc enim ſunt ejus verba, *Nam in Iberum, ut ego exiſtimo, Arganthonius ac Tarteſſus regnabant. Ea tempeſta urbs erat maritima, quæ nunc Carpeſſus appellatur.* Atqui, quum ita ſcriptu ſit, ἡ γὰρ Ἀργανθωνίου βασιλεία ἐν Ἴβηρσιν ἦν. καὶ Ταρτησσὸς μοι δοκεῖ τό εἶναι πόλις ἐπὶ θαλάσσης, ἣ νῦν Καρπησσὸς ὀνομάζεται: quum inquam ita ſcriptum ſit, oportuiſſet ita ſcriptum eſſe, (ut ſcripturæ interpretatio illa reſponderet) ἡ γὰρ Ἀργανθωνίου βασιλεία ἐν Ἴβηρσιν ἦν, καὶ Ταρτησσοῦ, ὃ γε μ δοκεῖ τότε ἦν πόλις ἐπὶ θαλάσσης, &c. Sed potius ἐπὶ θαλάσσῃ ſcribendum eſt. dici enim ſolet πόλις ἐπὶ θαλάσσῃ quæ & compoſitè ἐπιθαλάσσιος. Mirum eſt autem ita lapſum eſſe Cælium, quum & aliunde didiciſ potuerit urbis nomen eſſe Tarteſſum, & ex iis etiam quæ proximè præce dunt verbis, ἐς Ταρτησσὸν καὶ Ἀργανθώνιον Ταρτησσοῦ βασιλέα πλέοντες. ul vertit, *Tarteßum ad Arganthonium Tarteßiorum regem adnavigabant.* quum Beraldus omiſerit illud Ταρτησσοῦ, *regem* tantùm dicens, non *Tarteſſi regem* quoniam (ut opinor) poſſe ex præcedentibus intelligi exiſtimabat. Ceterùm & alius eſt apud hunc ipſum ſcriptorem, & quidem in hoc ipſo opuſculo locus, qui, ſiquid ſupereſſet de eo quod dixi dubitationis, id omnino tolleret. Eum leges pag. 290. & ex eo quoque diſces, Appianum exiſtimare Carpeſſum fuiſſe dictam ſuo tempore quæ à Græcis Tarteſſus antea vocaretur, & Arganthonium in ea regnaſſe. Simul autem, illam meam emendationem, qua ἐπὶ θαλάσσῃ repono, veram eſſe, inde cognoſces.

Τέ

λεία ἐν Ἴβηρσιν ἦν. καὶ Ταρτησσ-
ς μοι δοκεῖ τότε εἶναι πόλις ἐπὶ θα-
ωσης, ἣ νῦν Καρπησσὸς ὀνομά-
ζεται. τό, τε τοῦ Ἡρακλέους ἱερὸν
ἐν στήλαις Φοίνικες μοι δοκοῦσιν
ρύσασθαι· καὶ θρησκεύεται νῦν ἔτι
οινικῶς, ὅ, τε θεὸς αὐτοῖς οὐχ ὁ
ηβαῖός ἐστιν, ἀλλ' ὁ Τυρίων. ταῦ-
τα μὲν δὴ τοῖς παλαιολογοῦσι με-
θείσθω. τὴν δὲ γῆν τήνδε, εὐδαί-
μονα οὖσαν καὶ μεγάλων ἀγαθῶν γέ-
μουσαν, Καρχηδόνιοι πρὸ Ῥωμαίων
ἤρξαντο πολυπραγμονεῖν· καὶ μέρος
τῆς τὸ μὲν εἶχον ἤδη, τὸ δ' ἐπόρ-
θουν· μέχρι Ῥωμαῖοι σφᾶς ἐκ-
βαλόντες, ἃ μὲν εἶχον οἱ Καρχηδό-
νιοι τῆς Ἰβηρίας, ἔσχον αὐτίκα, τὰ
λοιπὰ σὺν χρόνῳ πολλῷ καὶ πό-
λαμβανόμενά τε ὑπὸ σφῶν καὶ
πολλάκις ἀφιστάμενα, χειρωσάμε-
, διεῖλον ἐς τρία· καὶ στρατηγοὺς
αὐτοῖς πέμπουσι τρεῖς.

Ὅπως δ' εἷλον ἕκαστα, καὶ ὅπως
Καρχηδονίοις τε περὶ αὐτῶν καὶ μετὰ
Καρχηδονίους Ἴβηρσι καὶ Κελτίβηρ-
ν ἐπολέμησαν, δηλώσει τόδε τὸ βι-
λίον, μοῖραν μὲν ἐς Καρχηδονίους

tabat enim Hiſpanis Arganthonius) & Tarteſſum maritimum oppidum tum fuiſſe: quod nunc Carpeſſus appellatur. Jam verò & Herculis ſanum, quod apud columnas eſt, à Phœnicibus conditum videtur, vel hoc ſolo argumento, quòd ad noſtram uſque memoriam Phœnicio ritu Deus colatur, & Tyrius Hercules, non Thebanus habeatur. Verùm hæc antiquas res perſcribere volentibus relinquamus. Hanc terram fertilem & omnibus bonis abundantem Carthaginienſes ante Romanos tentarunt & ſolicitarunt. & jam ejus partem tenebant, alteram diripiebant, quoad Romani ejectis illis, etiam quæ poſſederant, confeſtim ademerunt. Reliquam verò partem magno labore ac tempore occupatam, & poſt frequentes defectiones tandem domitam, in tres partes diviſerunt: in quarum ſingulas prætores mittunt.

Tarteſſus oppidum.

Herculis fanum.

Ceterùm quomodo eas ſubegerint, & quomodo cum Carthaginienſibus primò, deinde cum Iberis ac Celtiberis armis contenerint, declarabit hic liber, cujus pars prior res Carthaginienſium conti-

Τό, τε τοῦ Ἡρακλέους ἱερὸν τὸ ἐν στήλαις Φοίνικες μοι δοκοῦσιν ἱδρύσασθαι.] emo ſatis mirari poſſit quam lectionem & unde ſumptam ſequutus Cælius erterit, *Ita credo Herculis fanum ab Iphenia fuiſſe ædificatum.* quum vertere ebuerit, *à Phœnicibus fuiſſe ædificatum.*

Καὶ θρησκεύεται νῦν ἔτι φοινικῶς] Malim φοινικικῶς.

Ταῦτα μὲν δὴ τοῖς παλαιολογοῦσι μεθείσθω.] Hîc παλαιολογοῦσι eſt quod b aliis dicitur potius ἀρχαιολογοῦσι.

Τὸ δ' ἐπόρθουν.] Cælius Sec. ἐπόρθουν paulo aliter, & non malè tamen ertit, *quotidianis incurſionibus vaſtabant.*

Μοῖραν μὲν ἐς Καρχηδονίους τὴν πρώτην ἔχον·] Hæc etiam verba, μοῖραν μὲν ἐς Καρχηδονίους τὴν πρώτην ἔχον, Beraldus quidem rectè, at Secundus perperam vertit. quum enim liber hic (nam cum ἔχον ſubaudiri debet βιβλίον) dicatur habere τὴν πρώτην μοῖραν ἐς Καρχηδονίους, id eſt,

primam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

continet. Sed hæc de Hiſpania
mihi neceſſe fuit in Hiſpanicam
hiſtoriam conferre, ea ratione
qua quæ pro Sicilia inter Ro-
manos & Carthaginienſes geſta
ſunt, poſtquam Romani in Sici-
liam trajicere, & in ea inſula im-
perium uſurpare cœperunt, in
Sicilienſi hiſtoria ſumus perſecu-
ti. Primum enim bellum longin-
quum pro Sicilia Romanis ad-
verſus Carthaginienſes geſtum
eſt in ipſa Sicilia: alterum hoc
257 pro Hiſpania, in ipſa Hiſpania:
quo tempore alteri in alterorum
fines maximis copiis traductis,
hi Italiam, illi Libyam pervaſta-
runt. Ortum eſt autem hoc bel-
lum centeſima & quadrageſima
Olympiade, maximè poſt rupta
quæ bello Siculo pepigerant fœ-
dera: hac de cauſa, Amilchar, cog-
nomento Barcas, quo tempore
imperator Carthaginienſium du-
ctabat exercitum, Gallis merce-
nariis & Aphrorum auxiliaribus
multa dona pollicitus erat: quæ
quum ab eo in Libyam regreſſo
repoſcerent, Aphricum exarſit

Sicilienſis hiſtoria Appiani.

Hiſpanicum bellum quando & cur ortum ſit. Amilchar Barchas.

τὴν προτέραν ἔχον· ὅτι δὲ καὶ το
περὶ Ἰβηρίας ἦν, ἀνάγκη σ
συνενεγκεῖν ἐς τὴν Ἰβηρικὴν σ
γραφὴν ἐγίνετο. ᾧ λόγῳ καὶ τὰ
ἐς Σικελίαν Ῥωμαίοις καὶ Καρχη-
νίοις ἐς ἀλλήλους γιγνόμενα, ἀρ-
ξάμενα Ῥωμαίοις τῆς ἐς Σικελίαν πρ-
όδου τε καὶ ἀρχῆς, ἐς τὴν Σικελικ
συνενήνεκται γραφήν. πρὸς γὰρ
Καρχηδονίους Ῥωμαίοις πρῶτ
ἐγένετο πόλεμος ἔκδημος περὶ Σι-
κελίας ἐν αὐτῇ Σικελίᾳ, καὶ δεύ-
τερος ὅδε περὶ Ἰβηρίας, ἐν Ἰβηρ
ἐν ᾧ καὶ ἐς τὴν ἀλλήλων μεγάλ
στρατοῖς διαπλέοντες, οἱ μὲν τ
Ἰταλίαν, οἱ δὲ τὴν Λιβύην ἐπ-
όρθουν. ἤρξαντο δὲ αὐτοῦ μεθ' ἑκα
καὶ τεσσαρακοντα ὀλυμπιάδας μ
λιστα, ὅτε τὰς σπονδὰς ἔλυσαν
ἐπὶ τῷ Σικελικῷ πολέμῳ σφίσιν
σαν γιγνόμεναι. ἔλυσαν δ' ἐκ τοιᾶ
δε προφάσεως· Ἀμίλχαρ ὁ Βα
κας ἐπίκλησιν, ὅτε περ ἐν Σικελ
Καρχηδονίων ἐστρατήγει, Κελτοῖς τ
τε μισθοφοροῦσιν οἱ καὶ Λιβύων τ
συμμαχοῦσιν πολλὰς δωρεὰς ὑπ
σχητο δώσειν· ἃς, ἐπειδὴ ἐπανῆλ
ἐς Λιβύην, ἀπαιτούντων ἐκείνω
ὁ Λιβυκὸς Καρχηδονίοις ἐξῆπτο π
λεμος

primam partem ad Carthaginienſes pertinentem, Secundus ita eſt interpr tatus, *Primum igitur cum populo Carthaginienſi Romani bellum geſſerunt.* Ha autem proximè ſequentia verba, ὅτι δὲ καὶ τοῦτο περὶ Ἰβηρίας ἦν, ita vert ut præcedentibus reſpondeant: hoc videlicet modo, *Sed quoniam illud pr pter Iberiam ſuſceptum eſt.* ac fateor τοῦτο hic ad βιβλίον referri non videri ſed intelligendum eſſe, τοῦτο τὸ πολεμεῖν Καρχηδονίοις.

Κελτοῖς τότε μισθοφοροῦσίν οἱ καὶ Λιβύων τοῖς συμμαχοῦσιν πολλὰς δωρε ὑπέσχητο δώσειν·] In Punica hiſtoria horum donorum ſeu præmiorum qu Aphris & Celtis militibus promiſſa fuerant fit mentio: ſed ita ut illa non pri vatim ab Amilchare ſed à Carthaginienſibus repoſci dicantur. Vide pag. 3 Λίβυες δ' ὅσοι Καρχηδονίων ὄντες ὑπήκοοι συμμεμαχήκεσαν αὐτοῖς περὶ Σικε λίαν, καὶ Κελτῶν ὅσοι μεμισθοφορήκεσαν, ἐγκλήματα τινὰ μισθῶν καὶ ὑποσχ &c Dicitur autem de hoc ipſo Amilchare, initio hiſt. Annibalicæ, eum ra pinis ac donis ſuum exercitum deliniſſe.

Σαρδόνα

…ος. ἐν ᾧ πολλὰ μὲν περὶ αὐτῶν …βύων ἔπαθον οἱ Καρχηδόνιοι· Σαρ…όνα δὲ Ῥωμαίοις ἔδοσαν, ποινὴν … ἐς τοὺς ἐμπόρους αὐτῶν ἡμαρτή…σαν ἐν τῷδε τῷ Λιβυκῷ πολέμῳ. …ταγόντων οὖν ἐπὶ τοῖσδε τὸν Βάρ…ν τῶν ἐχθρῶν ἐς κρίσιν, ὡς αἴτιον …πατρίδι τοσῶνδε συμφορῶν γε…μένον, θεραπεύσας ὁ Βάρκας τοὺς …πολιτευομένους (ὧν ἦν δημοκοπι…κώτατος Ἀσδρούβας, ὁ τὴν αὐτοῦ …ρκα θυγατέρα ἔχων) τάς τε δί…ς διεκρούετο, καὶ Νομάδων τινὸς …κήματος γινομένου, στρατηγὸς ἐ…ραξεν ἐπ' αὐτοὺς αἱρεθῆναι μετὰ …ννωνος τοῦ Μεγάλου λεγομένου, … τὰς εὐθύνας τῆς προτέρας στρα…γίας ὀφείλων. παυομένου δὲ τοῦ πο…μου, καὶ Ἄννωνος ἐπὶ διαβολαῖς … Καρχηδόνα μεταπέμπτου γινομέ…, μόνος ὢν ἐπὶ τῷ στρατῷ καὶ τὸν …δεστὴν Ἀσδρούβαν ἔχων οἱ συνόν…, διῆλθεν ἐπὶ Γάδειρα· καὶ τὸν …ρθμὸν ἐς Ἰβηρίαν περάσας, ἐ…λάτει τὰ Ἰβήρων, οὐδὲν ἀδικούν…ν· ἀφορμὴν αὐτῷ ποιούμενος …οδημίας τε καὶ ἔργων καὶ δημοκο-

bellum. In quo cùm multa damna acceperunt Carthaginienſes ab Aphris ipſis, tum Sardinia Romanis ceſſerunt, in mulctam eorum quæ in Romanos mercatores hoc Aphrico bello admiſerant. Barcas ergo ab adverſariis in judicium vocatus, ceu qui tot calamitates patriæ inflixiſſet, conciliatis reip. moderatoribus (quorum maximè popularis erat Aſdrubal Barcæ ipſius gener) non ſolùm judicium evaſit, ſed orto etiam à Numidis belli tumultu, perfecit ut dux cum Annone, cognomento Magno, legeretur, nondum redditis ſuperioris præfecturæ rationibus. Bello confecto, ob crimina quædam revocato Annone, ſolus apud exercitum cum Aſdrubale genero ſuo remanens, Gades pervenit: trajectóque freto Hiſpanorum, à quibus nulla erat ei orta injuria, fines depopulabatur: occaſione quæſita qua & domo abeſſe, & res præclaras gerere, & …pulares largitiones exercere poſſet. Itaque quicquid bello capiebat,

Anno Magnus.

Σαρδόνα δὲ Ῥωμαίοις ἔδοσαν, ποινὴν ὧν ἐς τοὺς ἐμπόρους αὐτῶν ἡμαρτήσαν] Sic pag. quarta hiſtoriæ Punicæ, in principio, Σαρδὼ ποινὴν ἔδωκαν. …c verò & in Cenſorini oratione, quam habet eadem hiſtoria, ἕως ἁλόντες …ὴν ἡμῖν ἔδοτε Σαρδώ.

Ὁ τὴν αὖ τοῦ Βάρκα θυγατέρα ἔχων] Scribendum puto ὁ τὴν αὐτοῦ τοῦ …ρκα θυγ.

Τε δίκας διεκρούετο] Melius Beraldus, τάς τε δίκας διεκρούετο vertit, …dicium evaſit: quàm Secundus *pœnam evaſit*. tantùm enim erat ὑπαχθεὶς …κρίσιν, nondum κατακριθείς.

Καὶ Ἄννωνος ἐπὶ διαβολαῖς ἐς Καρχηδόνα μεταπέμπτου γινομένου] Harum …uarum vocum ἐς Καρχηδόνα interpretationem omiſit Beraldus: quam ad…e, ſcribens, *revocato Carthaginem Annone*.

Ἀφορμὴν αὐτῷ ποιούμενος ἀποδημίας τε καὶ ἔργων καὶ δημοκοπίας.] Be…ldus (ut vides) pro his, καὶ δημοκοπίας, dicit, *& populares largitiones ex…ercere poſſet*: at Secundus, *ac ſic populi favorem ſibi conciliaret*. Sed tamen in inter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

piebat, ita dividebat ut in exercitum partem inſumeret, quo ad injuriam faciendam promptiorem ſocium haberet: partem Carthaginem mitteret: quod reſtabat, iis qui in adminiſtranda rep. ſibi favebant, largiretur, donec Hiſpanorum tum reguli, tum alii potentes cum facta conſpiratione, hoc pacto obtruncarunt:

Hiſpanorum dolus & commentum.

Junctis ad plauſtra, lignis onuſta, bobus, armati ipſi ponè ſequebantur. Quod intuiti Aphri, ſtatim, ceu quod vafrum & audax conſilium non caperent, in riſum proruperunt: ſed ubi ad manus ventum eſt, Hiſpani ſuccenſis

258 carris boves in hoſtes impulerunt: ac longè latéque ſparſo incendio, quum boves huc illuc ferrentur, perturbatis Aphris, eorúmque acie disjecta, irruentes

Barcæ interitus.

Hiſpani & ipſum Barcam & plurimos alios auxilio venientes ceciderunt. Carthagienſes, jam Hiſpanienſi præda allecti, nov

πίας. ὅσα γὰρ λάφυρα, διῄρει· καὶ μὲν ἐς τὸν στρατὸν ἀνάλισκεν, ἵνα ε- θυμότερον αὐτῷ συναδικοίη· πε ἐς αὐτὴν ἔπεμπε Καρχηδόνα, δὲ τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πολιτευομ διεδίδου. μέχρι Ἴβηρων αὐτῶν βασιλεῖς συστάντες οἱ κατὰ μέρος, ὅσοι ἄλλοι δυνατοὶ, κτείνουσιν δε· ξύλων ἁμάξας ἄγοντες ἐς β ὑπέζευξαν· εἵποντο ταῖς ἁμάξ ὡπλισμένοι. τοῖς δὲ Λίβυσιν ἰδο εὐθὺς μὲν ἐνέπιπτε γέλως· οὐ συνι σι γὰρ τοῦ στρατηγήματος. ὡς ἐν χερσὶν ἐγένοντο, οἱ μὲν Ἴβη αὐταῖς βουσὶν ἐξῆψαν τὰς ἁμάξ καὶ ἐξώτρυναν ἐς τοὺς πολεμίους. δὲ πῦρ, σκιδναμένων τῶν βοῶν πα τῃ φερόμενον, ἐτάρασσε τοὺς Λ βυας. καὶ τῆς τάξεως διαλυθείση οἱ μὲν Ἴβηρες αὐτοῖς ἐπιδραμόντε αὐτόν τε τὸν Βάρκαν καὶ πολὺ πλ θος ἀμυνομένων ἐπ' αὐτῷ διέφθ ραν· οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, τοῖς κέ δεσιν ἤδη τοῖς ἐξ Ἰβηρίας ἀρεσκ μένο

in interpretatione loci qui non longo intervallo præcedit, ubi ſcriptum eſ ὢν τὴν δημοκοπικώτατος, ſatis inter eos convenit: quum Beraldus quide vertat, *maximè popularis:* at Secundus *maximè plebi acceptus*. Malim tame interpretari, *ad populi favorem emerendum aptiſſimus*. aut etiam, *ad populu in partes ſuas pertrahendum maximè idoneus*.

Ξύλων ἁμάξας ἄγοντες ἐς βοῦς ὑπέζευξαν] Videtur præpoſitio ἐς redun dare ante nomen βοῦς: ac fortaſſe eſt ultimæ ſyllabæ participii ἄγοντες repe titio, cujuſmodi error frequenter occurrit. Mirum eſt autem, nullam à Cæ lio Secundo mentionem illorum boum fieri in hujus loci interpretatione. It enim ille, *Currus aliquos lignis onuſtos præmiſerunt, quos ipſi deinde inſtruct acie ſequebantur*.

Εἵποντο τῶν ἁμάξαις ὡπλισμένοι.] Scribendum videtur, εἵποντο δὲ ταῖ ἁμάξαις.

Οὐ συνιέισι γὰρ τοῦ στρατηγήματος.] Scribo, οὐ συνιεῖσαν γὰρ τοῦ στρ.

Οἱ μὲν Ἴβηρες αὐταῖς βουσὶν ἐξῆψαν τὰς ἁμάξας] Videtur αὐταῖς βουσὶν accipiendum eſſe pro σὺν αὐταῖς βουσίν: ut hanc particulam ſæpe ſubaudiendam relinqui ſcimus. Quod tamen neutri interpreti veniſſe in mentem videtur: quum & Secundus ita locum hunc verterit, *Iberi currus accenderunt: quo incendio boves in Numidas incitabantur*.

Νέον

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

θω, στρατιὰν ἄλλην ἔπεμπον ἐς
ίαν· καὶ στρατηγὸν ἁπάντων ἀπ-
ῆεν Ἀσδρούβαν τὸν τοῦ Βάρκα κη-
ὴν, ὄντα ἐν Ἰβηρίᾳ. ὁ δὲ Ἀν-
ν, τὸν οὐ πολὺ ὕστερον ἀοίδιμον
ρατηγίαις, παῖδά τε ὄντα τοῦ
κα, καὶ τῆς γυναικὸς οἱ γιγνόμε-
δελφὸν, ἔχων ἐν Ἰβηρίᾳ, νέον
φιλοπόλεμον καὶ ἀρέσκοντα τῷ
ῷ, ὑποστράτηγον ἀπέφηνε· καὶ
ηρίας τὰ πολλὰ πειθοῖ προσ-
γεν, πιθανὸς ὢν ὁμιλῆσαι, ἐς τε
ίας δεόμενα, τῷ μειρακίῳ χρώ-
, προῆλθεν ἀπὸ τῆς ἑσπερίου
σσης ἐς τὸ μεσόγαιον ἐπ' Ἴβη-
οταμόν· ὃς μέσην που μάλι-
μνων τὴν Ἰβηρίαν, καὶ τῶν Πυρη-
φεστὼς ὁδὸν ἡμερῶν πέντε, ἐξίη-
τὸν Βόρειον Ὠκεανόν. Ζακαν-
δὲ, ἄποικοι Ζακυνθίων, ἐν
ο τῶν τε Πυρήνης καὶ τοῦ ποταμοῦ
ήρος ὄντες, καὶ ὅσοι ἄλλοι Ἑλ-
περί τε τὸ καλούμενον Ἐμπό-
καὶ εἴ πη τῆς Ἰβηρίας ᾤκουν
χοῦ, δείσαντες ὑπὲρ σφῶν,
ρεσβείαν ἐς Ῥώμην· καὶ ἡ σύγκλη-
, οὐκ ἐθέλουσα τὰ Καρχηδο-
ίζεσθαι, πρέσβεις ἐς Καρχη-
ἔπεμπε· καὶ συνέβησαν ἀμφό-
, ὅρον εἶναι Καρχηδονίοις τῆς
ς τῶν ἐν Ἰβηρίᾳ τὸν Ἴβηρα πο-
ὸν, καὶ μήτε Ῥωμαίους τοῖς πέ-
τοῦδε τοῦ ποταμοῦ πόλεμον ἐκ-
ν, Καρχηδονίων ὑπηκόοις οὖσι·
Καρχηδονίους ἐπὶ πολέμῳ τὸν
ρα διαβαίνειν. Ζακανθαίους δὲ

de integro copias in Hiſpaniam tranſmiſerunt: quibus Aſdrubalem, Amilcharis generum, qui tunc temporis in Hiſpania erat, præeſſe voluerunt. Hic Annibalem (cujus paulo pòſt in re militari virtus enituit) admodum juvenem & bellicoſum & militibus gratum, legatum ſuum creavit. Cujus opera in iis uſus quæ vi ac bello agenda erant (nam pleramque Hiſpaniæ partem benevolentia facundiáque, qua plurimum pollebat, ſibi adjunxerat) ab occidentali Oceano continentem verſus ad Iberum uſque penetravit: qui fluvius mediam Hiſpaniam dividens, & dierum quinque itinere diſtans à Pyrenæis montibus, in mare Septentrionale decurrit. Sed Saguntini (ea fuit Zacynthiorum colonia) aliíque Græci, qui juxta Emporias aliáque Hiſpaniæ loca habitabant, ſibi metuentes, legatos Romam miſere. Senatus, qui nollet rem Carthaginienſem augeri aut efferri, legationem Carthaginem decernit: convenítque inter utroſque ut Hiſpani Carthaginienſium imperii finis eſſet Iberus amnis, ultra quem nec Romanis Carthaginienſium ſocios armis laceſſere nec Carthaginienſibus bellum traducere liceret: Saguntinis autem aliíſque Græcis

Annibal quibus initiis promotus.

Iberus fluvius.

Saguntini legatos Romam mittunt.

Iberus amnis terminus imperii Carthaginienſium.

έον τε καὶ φιλοπόλεμον καὶ ἀρέσκοντα τῷ στρατῷ] Hic φιλοπόλεμον tan-
dicit, at verò in Annibal hiſt. pag prima, ubi eum ab exercitu ele-
imperatorem ſcribit, addit etiam συνετόν. Ac quod hic legimus de
em, καὶ ἀρέσκοντα τῷ στρατῷ convenit cum eo quòd ibi ab eo electus
itur.

Ὅσοι

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Græcis libertas atque immunitas ſervaretur. Hæc amborum fœderibus adſcripta ſunt. Interea Aſdrubalem, dum Carthaginienſibus ſubditam Hiſpaniam moderatur, ſervus (ut hero mortuo parentaret, quem Aſdrubal crudeliter occidendum mandarat) in venatione incautum clam adortus trucidat. Atque hunc haud multo pòſt Annibal facinoris convictum, atrociter excruciatum necat. Extemplo, tametſi admodum juvenis, tamen quia
259 militibus vehementer charus erat, ab exercitu imperator Annibal ſalutatur, accedente ad militarem prærogativam ſenatus conſenſu. Audita Amilcharis & Aſdrubalis morte, qui diverſas in rep. partes ſecuti potentiam eorum extimuerant, Annibalis juventutem deſpicere, mortuorum flagitia in amicos clientéſque derivare: populus accuſatoribus

Servus Barcæ hero mortuo ut parentat.

Aſdrubalis interitus.

Annibal imperator ſalutatur.

καὶ τοὺς ἄλλους ἐν Ἰβηρίᾳ Ἕλλ αὐτονόμους καὶ ἐλευθέρους εἶναι τάδε ταῖς συνθήκαις ταῖς Ῥωμ καὶ Καρχηδονίων προσεγράφη. δροῦβαν δὲ ἐπὶ τοῖσδε Ἰβηρίαν ὑπὸ Καρχηδονίοις καθιστάμενον ἀ- νὴρ δοῦλος, οὗ τὸν δεσπότην διεφθάρκει, λαθὼν ἐν κυνηγεσ ἀναιρεῖ. καὶ τόνδε μετὰ Ἀννίβ λεγχθέντα, δεινῶς αἰκισάμενος διέφθειρε· ἡ στρατιὰ δὲ τὸν Ἀννί καίπερ ὄντα κομιδῆ νέον, ἀρέσκ δὲ ἰσχυρῶς, στρατηγὸν ἀπέδειξαι τον· καὶ ἡ Καρχηδονίων βουλὴ σ θετο. ὅσοι δὲ τοῦ Βάρκα διαπολιται τὴν Βάρκα τε καὶ Ἀσδρ δύναμιν ἐδεδοίκεσαν, ὡς ἔμα αὐτοὺς τεθνεῶτας, Ἀννίβα κ φρόνουν, ὡς νέου· καὶ τοὺς ἐκει φίλους τε καὶ στασιώτας ἐδίωκον τοῖς ἐκείνων ἐγκλήμασιν. ὅ, τε μος ἅμα τοῖς κατηγοροῦσιν ἐ- γίνετο, μνησικακῶν τοῖς διωκο-

Ὅσοι δὲ τοῦ Βάρκα διαπολῖται τὴν Βάρκα τε καὶ Ἀσδρούβα δύναμιν ἐδεδοίκεσαν.] Quamvis verbi διαπολιτεύομαι & nominis ex eo facti διαπολιτ exempla inveniantur, nihilominus hoc quoque διαπολῖται haud facilè a poſſe exemplo confirmari exiſtimo. Poſſet autem eodem dici modo eadéque ſignificatione & ἀντιπολῖται, ſicut & verbum ἀντιπολιτεύομαι & verb nomen ἀντιπολιτεία dicta fuiſſe ſcimus eodem ſignificatu quo διαπολιτεύο & διαπολιτεία: (ſic tamen ut illa magis uſitata fuerint.) Hoc autem qua vis dicam, non ignoro aliquid diſcriminis à nonnullis inter hæc & illa con tutum fuiſſe: ſed hoc quoque novi, illud non ſervari. Verùm ad illud δι πολῖται quod attinet, quid ſi ejus loco διαπολιτευταὶ ſcriberetur? hoc cer à verbo διαπολιτεύομαι eſſe poſſet, quum contrà διαπολῖται prius eſſe quà διαπολιτεύομαι neceſſe ſit.

Καὶ τοὺς ἐκείνων φίλους τε καὶ στασιώτας ἐδίωκον] Quum hîc duo voc bula habeamus, φίλους & στασιώτας, quæ ſatis trita (præſertim quo ad pri attinet) dici poſſunt, tamen eorum unum non ſatis fideliter interpres unu alter alterum ſatis bona fide non eſt interpretatus. Nam Beraldus rectè qu dem φίλους, *amicos*, ſed malè στασιώτας *clientes* vertit: at Secundus rect quidem στασιώτας reddidit, *ejuſdem factionis homines*: ſed malè φίλους, *pr pinquos*. Non ſolùm autem hæc duo alio quodam in loco conjungit Appia nus, ſed tertium etiam addit: ubi ſcribit, Σύλλα φίλος τε καὶ στασιώτ καὶ ζηλωτὴς μάλιστα γεγονώς.

Οὐδ

οι τ̃ βαρύτητος ἐπὶ Βάρκα τε καὶ
Ἀσδρούβα· καὶ τὰς δωρεὰς ἐκέλευον
...ὓς ὅσας μεγάλας Ἀσδρούβας
τε Βάρκας αὐτοῖς ἐπεπόμφεσαν,
...ς τὸ κοινὸν ἐσενεγκεῖν, ὡς ἐκ τ̃
πολεμίων πεπορισμένας. οἱ δὲ ἐπέ-
...τον τῷ Ἀννίβα, σφίσιν τε ἐπι-
...εῖν δεόμενοι, καὶ διδάσκοντες ὅ-
...καὶ αὐτὸς ἔσοιτο τοῖς πατρῴοις
...οῖς εὐκαταφρόνητος, εἴ τους ἐν
πατρίδι συνεργεῖν αὐτῷ δυνα-
...ους ὑπερίδοι. ὁ δὲ καὶ ταῦτα προ-
...ο, καὶ τὰς ἐκείνων δίκας, ἀρ-
... ἐφ' ἑαυτὸν οὖσαν ἐπιβουλῆς·
... ἠξίου τὴν ἔχθραν, ὥσπερ πα-
... καὶ ὁ κηδεστὴς, ἐσαεὶ καὶ μετὰ φό-
διαφέρειν· οὐδ' ἐπὶ τῷ Καρ-
...ονίων κουφόνῳ μέχρι παντὸς
..., ῥᾳδίως ἐς εὐεργέτας πρὸς ἀ-
...ιστίαν τρεπομένων. ἐλέγετο δὲ καὶ,
...ς ὢν ἔτι, ὑπὸ τ̃ πατρὸς ὁρκω-
...ῆναι ἐπὶ ἐμπύρων, ἀπαρείτος ἐ-
...ὸς ἔσεσθαι Ῥωμαίοις, ὅτε ἐς πο-

ſentiens, ac memor injuriarum, reis ipſis objicere quas ſub Amilchare & Aſdrubale acerbitates pertulerant: denique cogere ut quæ ab illis miſſa ingentia munera acceperant, in publicum, tanquam ex hoſtibus comparata, referrent. Miſſis itaque ad Annibalem literis, oratum ſibi ut ſubveniret, etiam accuratè commonuerunt, ſi à quibus domi juvari poſſet, ita contemneret, paternis eum fore inimicis deſpicatiſſimum. Verùm ea omnia ſua ſponte ſatis prævidens, & amicorum periculis non inſcius ſibi inſidias parari, quod olim patri patríſque genero contigiſſet, ſibi ſedulò cavendum ducebat, ne odia ſemper & cum metu differendo ac diſſimulando, perpetuis exagitaretur diſſidiis, & Carthaginienſis populi tam flexibilis támque in bene de ſe meritos ingrati, libidini perpetuo foret obnoxius. Quin etiam fama erat, ...en puerum à patre jurejurando adactum incenſis aris, ſe, quum ...mum ad remp. acceſſiſſet, Romanorum hoſtem fore ſempiternum.

Populi Carthaginienſis ingenium.

Annibal jurejurando obſtrictus patri

...οὐδ' ἐπὶ τῷ Καρχηδονίων κουφόνῳ μέχρι παντὸς ἦν.] Pro *libidini* putet ...s ſubſtituendum *levitati*, vel, *inconſtantiæ*: ſed vox *flexibilis*, parvo intervallo præcedens, ad levitatem refertur.

...ἐλέγετο δὲ καὶ, παῖς ὢν ἔτι, ὑπὸ τ̃ πατρὸς ὁρκωθῆναι ἐπὶ ἐμπύρων ἀ-...ιστος ἐχθρὸς ἔσεσθαι Ῥωμαίοις.] Hujus juriſjurandi, quod aram tenen..., tactiſque ipſis adeo ſacris concipiebant, frequens mentio apud ſcri...ores. Tit. Livius lib. XXI. *Altaribus admotum, tactis ſacris jurejurando ...ctum, ſe, quum primum poſſet, hoſtem fore populo Romano.* ἁψάμενον τ̃ ...ῶν dicit Polybius lib. III. Quod autem Appianus ὁρκωθῆναι ἐπὶ ἐμπύρων, ... etiam dicebant ὀμνύναι κατὰ vel ἐπὶ τῶν σφαγίων. Dionyſ. Halicarnaſſ. IV. Antiquit. Roman. καὶ διωμόσατο κατὰ τῶν σφαγίων. Plut. in Poplico... ἐβούλετο ἐπὶ σφαγίων ὁρκῶσαι τὴν βουλήν. Item ἐπὶ τῶν τομίων. Unde ...ια τέμνειν, & ὁρκοτομεῖν. Homerus Iliad. γ.

Οἱ δ' ἄλλοι φιλότητα, καὶ ὅρκια πιστὰ ταμόντες.

...i Euſtath. τό δὲ φιλότητα καὶ ὅρκια τεμεῖν, ἀντὶ τῦ φιλίαν καὶ ὅρκον ποιῆ... διὰ ἐντόμων, ἤγουν θυσιῶν. Dionyſ Halic. lib. V. καὶ ὅρκια τεμόντες, ...οί τε πρῶτοι στάντες ἐπὶ τῶν τομίων, ὤμοσαν. Demoſthenes contra Eubulidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

contra Romanos.

num. His de cauſis exiſtimabat, ſi arduis patriam diuturníſque diſtractam negotiis, in graviſſimas occupationes metúſque conjeciſſet, tum ſuas tum amicorum res in tuto fore. Sed Aphricam * videbat, & quæ in Hiſpania Carthaginienſis erant ditionis: quòd ſi bellum contra Romanos denuo exuſcitaſſet (quod vehementer cupiebat) cives ſuos

λιτείαν περιέλθοι. διὰ δὲ ταῦ ἐπενόει, μεγάλοις καὶ χρονίοις πράγμασι τὴν πατρίδα περιβαλὼν, καταστήσας ἐς ἀσχολίας καὶ φόβ τὸ ἑαυτοῦ καὶ τὰ τῶν φίλων ἐν ἀσ φαλεῖ. Λιβύην μὲν οὖν * ἐθοῦσαν ρα καὶ Ἰβήρων ὅσα ὑπήκοα ἦν· πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον αὖθις ναρριπίσειεν, οὗ μάλιστα ἐπεθύμει,

ἰδοις

bulidem ὀμόσαι καθ' ἱερῶν ſimpliciter dicit, & καθ' ἱερῶν τελείων con Neæram. Unde & πίστιν καθ' ἱερῶν λαμβάνειν dicit Plutarchus in Bru Philoſtratus libro VI. de vita Apollonii, cap. XI. δικάζει μέντοι ὁ τοιόσδ καὶ πολλῷ δικαιότερον ἢ οἱ ἐπὶ τῶν τομίων ὀμνύντες. Stulte interpres, ſuper ſectis carnium fruſtis juramenta concipiunt. Jurisjurandi iſtius imagine expreſſam habes apud Æſchylum in Thebaïde.

Ἄνδρες γὰρ ἑπτὰ θούριοι λοχαγέται,
Ταυροσφαγοῦντες ἐς μελάνδετον σάκος,
Καὶ θιγγάνοντες χερσὶ ταυρείου φόνου,
Ἄρην, Ἐνυώ, καὶ φιλαίματον Φόβον
Ὁρκωμότησαν ἢ πόλει κατασκαφὰς
Θέντες, λαπάξειν ἄστυ Καδμείων βίᾳ. &c.

Sed quid eſt ὀμόσαι καθ' ἱερῶν τελείων apud Demoſthenem, & quid app lat ἱερὰ τέλεια? Id vero notum exiſtimabamus omnibus quum Laurenti Valla coëgit nos mutare ſententiam. Vide enim, quæſo, quomodo inte pretetur iſta Thucydidis ex Argivorum & Athenienſium fœdere. ὀμνύντ δὲ τὸν ἐπιχώριον ὅρκον ἕκαστοι τὸν μέγιστον κατὰ τῶν ἱερῶν τελείων. Quæ ita inte pretatur vir eruditiſſimus, *Jurent autem proprium quique jusjurandum; qu maximum eſt, apud templa auguſta.* Sed quæ ſint, ἱερὰ τέλεια, & quid ὁ κος καθ' ἱερῶν τελείων docere eum debuerat Demoſthenes in ea contra Ar ſtocratem, ubi agit de jurejurando, quo ſe obſtringebat is qui apud Are pagitas cædis aliquem accuſabat. εἶτ' οὐδὲ τὸν τυχόντα τιν' ὅρκον τοῦτο ποιήσ ἀλλ' ὃν οὐδεὶς ὄμνυσιν ὑπὲρ οὐδενὸς ἄλλου, στὰς ἐπὶ τῶν τομίων κάπρου, κα κριοῦ, καὶ ταύρου, καὶ τούτων ἐσφαγμένων. Callimachus Grammaticus τρι τὺν θυσίαν eſſe ait, ac conſtare ἐκ βοῶν, αἰγῶν, ὑῶν ἀρσένων, πάντων τρι τῶν. Quandoque & quarta victima addita, ſi vera Scholiaſtæ Ariſtophani obſervatio: ἐντελὴς δὲ θυσία, inquit, ἡ ἐξ ὑὸς, ταύρου, τράγου, καὶ κριοῦ quæ ille obſervabat ad hunc locum Pluti:

Καὶ νῦν ὁ δεσπότης μὲν ἔνδον βουθυτεῖ
Ὗν καὶ τράγον, καὶ κριὸν ἐστεφανωμένος.

De Suovetaurilibus Romanorum res pueris nota eſt.

Λιβύην μὲν οὖν ἐθοῦσαν ἑώρα] Nihil propius ad vocem ἐθοῦσαν manifeſtè mendoſam videtur poſſe accedere, quàm ἀνθοῦσαν. Beraldus lacunam reliquit: Secundus autem vertit, *Itaque quum Africa ſatis compoſita videretur, atque in fide manſura.* Sed quamvis illud participium ἀνθοῦσαν valde prope ad illam mendoſam ſcripturam accedat, aptius tamen eſſet εἰρηνεύουσαν aut ſi quod propius ſcripturæ illius veſtigiis inſiſteret. Alioqui & ἡσυχάζουσαν proponi poſſet.

(οὐ γὰρ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…δει Καρχηδονίους μὲν ἐν φροντίσι
…φόβοις ἔσεσθαι μακροῖς, αὐτὸς
… εἴτε κατορθώσειεν, ἐπὶ κλέους
…ενάτου γενήσεσθαι, τὴν πατρί-
…τῆς οἰκουμένης γῆς ἀρχοῦσαν ἀπο-
…ας (οὐ γὰρ ἔτι τινὰς ἀντιμάχους
…οις ἔτι ἐπὶ Ῥωμαίοις) εἴ τε καὶ
…ήσειε, μεγάλην καὶ ὡς τὸ ἐγχεί-
…ε αὐτοῦ δόξαν οἴσειν.

…ρχὴν δὲ ὑπολαμβάνων ἔσεσθαι
…περᾶν εἰ τὸν Ἴβηρα διαβαίη,
…βολήτας, οἱ γείτονές εἰσι Ζα-
…αίων, παρεσκεύαζεν οἱ καταβοᾶν ὡς
… τε χώραν αὐτῶν ἐπιτρεχόν-
… καὶ πολλὰ σφᾶς ἄλλα ἀδικούν-
… οἱ δὲ ἐπείθοντο, καὶ πρέσβεις
…ῶν ὁ Ἀννίβας ἐς Καρχηδόνα ἔ-
…πεν· αὐτός τε ἐν ἀπορρήτοις ἔ-
…φε, Ῥωμαίους τὴν ὑπὸ Καρ-
…νίοις Ἰβηρίαν ἀναπείθειν ἀπὸ
…χηδονίων ἀφίστασθαι, καὶ Ζακαν-
…ους Ῥωμαίοις ταῦτα συμπράσ-
… ὅλως τε τῆς ἀπάτης οὐ μεθίει,

bitrabatur in magnis curis ac timore verſaturos: ſe verò, ſive hoc bellum feliciter cederet, gloriam immortalem conſecuturum, patriæ totius orbis imperio tradito & parto: (ſublatis enim Romanis nullos deinceps æmulos fore:) ſive ſpe fruſtraretur, conatum tamen laudi futurum.

Itaque rerum agendarum præclarum initium ratus, Iberum trajicere, Torboletas, Saguntinorum vicinos, quorum ager Saguntinorum incurſionibus vaſtabatur, ad ſe venire juſſos, Carthaginem mittit: & inter alia arcana ſcribit à Romanis Hiſpanos Carthaginienſium ſocios ad defectionem ſolicitari, Saguntinis ad id operam ſuam locantibus. Denique nihil non admiſcuit doli, ſæpius

Torboletæ.

260

Occaſionem belli contra Romanos quærit Annibal.

…ὐ γὰρ ἔτι τινὰς ἀντιμάχους αὐτοῖς ἔτι ἐπὶ Ῥωμαίοις.] Pro his, ἐπὶ Ῥω-…ς, Secundus habet, *Sub jugum miſſis Romanis.* quum tamen hæc non a-…ſonent quàm, *poſt Romanos.* Verùm & particulam *iterum* his verbis …igit, ſcribens, *iterum ſub jugum miſſis Romanis*, malè voculam ἔτι ita …pretans: præterquam quòd non ſequentibus ſed præcedentibus jun-…t.

…ρεσκ οἱ καταβοᾶν ὡς τήν τε χώραν αὐτῶν ἐπιτρεχόντων.] Haud vereor …ihi ſoli ſuſpectus eſſe locus hic dicatur: ſed neſcio an quibus eodem ſu-…tus modo erit, eadem emendatio aut ſaltem conjectura in mentem ven-…ſit. Eam certè ſequendo ex παρεσκ οἱ faciendum fuerit παρεσκ. Sed …erea addendum αὐτῶν credo, & ponendum vel ante vel poſt καταβοᾶν. …e autem ſubornatos quoſdam πρὸς τὸ καταβοᾶν αὐτῶν, oſtendunt aper-…a verba quæ in Annibalica hiſtoria leguntur, de re eadem, pag. 315. …σκεύαζε τινὰς ἐς πρόφασιν κατηγορεῖν Ζακανθαίων, &c. Malè igitur hic …rpres locum iſtum ita reddit, ac ſi Saguntini de his incurſionibus non ac-…rentur falsò, & ad quærendum prætextum, ſed revera illis uterentur, …nidem talibus ut iis regio ſuorum vicinorum vaſtaretur.

…ὑτός τε ἐν ἀπορρήτοις ἔγραφε] Hæc ἐν ἀπορρήτοις ἔγραφε, Beraldus ver-… *inter alia arcana ſcribit*, quum tamen ἐν ἀπορρήτοις pro ἀπορρήτως (i. *ſe-…*, ſeu clam, κρύφα) accipi videatur, ut ſæpe Græci verbis illis utuntur: …& ἐν ἀπορρήτῳ dicunt: ut hic ipſe ſcriptor, in hiſtoria Punica, pag. 3. …πορρήτῳ τοῖς τέλεσι Ῥωμαίων ἐπισκήψας.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ſæpius eadem ſcribendo, donec ſenatus cenſuit ut arbitratu ſuo de Saguntinis ſtatueret. Arrepta hac occaſione, fecit ut iterum Torboletæ coram ſe de Saguntinis queſtum venirent. Quibus per legatos evocatis, quum juſſiſſet ut de rebus inter utroſque controverſis apud ſe diſceptarent, & illi ſe Romanis totam rem permiſſuros reſpondiſſent, iratus Annibal, caſtris quamprimum eos juſſit excedere. Ipſe proxima nocte cum omnibus copiis trajecto Ibero regionem depopulari, & jam urbi machinas admovere: ac, quia vi capere non poterat, vallo foſſáque cingere, diſpoſitíſque per intervalla præſidiis obſidere. Repentino hoc & inſperato malo oppreſſi Saguntini, Romam legatos miſerunt. Senatus cum his alios decernit, qui primum Annibalem admonerent fœderum, &, ſi parere nollet, Carthaginem de eo conqueſtum irent. Hos in Hiſpaniam nave appulſos, & ad caſtra tendentes vetuit Annibal propius accedere. Quare rectà Carthaginem curſum flexerunt, comitibus illis ipſis Saguntinorum legatis. Qui poſtquam eò advenerunt, & pacta fœdúſque propoſuerunt, Carthaginienſes Saguntinos criminari quòd ſubditos ſuos violaſſent, legati eos hortari ut Ro-

Saguntini ab Annibale obſeſſi legatos Romam mittunt. Romanorum legati ad Annibalem.

πολλὰ τοιαῦτα ἐπιστέλλων· ἕως ἡ β-
λὴ προσέταξεν αὐτῷ πράσσειν ἐς
Ζακανθαίους ὅ, τι δοκιμάσειεν. ὁ
ἐπεὶ τῆς ἀφορμῆς ἐλάβετο, Το-
λήτας αὖθις ἔπραξεν ἐντυχεῖν οἱ
τῶν Ζακανθαίων· καὶ μετεπέμπ
πρέσβεις. οἱ δέ, ἀφίκοντο μέν,
λεύοντος δὲ τοῦ Ἀννίβου λέγειν ἑ-
τέρους ἐφ᾽ ἑαυτοῦ περὶ ὧν διαφέρ-
ται, Ῥωμαίοις ἔφασαν ἐπιτρέψ
τὴν δίκην. ὁ μὲν δὴ ταῦτα εἰπό
ἀπέπεμπεν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου.
τῆς ἐπιούσης νυκτὸς παντὶ τῷ στρ
τὸν Ἴβηρα διαβάς, τὴν χώραν ἐ-
θει, καὶ τῇ πόλει μηχανήματ-
ἐφίστη· ἑλεῖν δὲ οὐ δυνάμενος, ἀ-
πετάφρευε, καὶ περιετείχιζε, καὶ φ-
ρια πολλὰ περιθεὶς ἐκ διαστη-
των, ἐπεφοίτα. Ζακανθαῖοι δὲ
φνιδίῳ καὶ ἀκαταγγέλτῳ κακῷ συ-
πεσόντες, ἐπρέσβευον ἐς Ῥώμ
καὶ ἡ σύγκλητος αὐτοῖς συνέπ
πε πρέσβεις· οἳ πρῶτον μέν, Ἀ
βαν ἔμελλον ὑπομνήσειν τῶν συγκ
μένων· οὐ πειθομένου δέ, πλεύ
σθαι κατ᾽ αὐτοῦ. τούτοις τοῖς π
σβεσι πλεύσασιν ἐς Ἰβηρίαν καὶ
τὸ στρατόπεδον ἀπὸ θαλάσσης ἀ
βαίνουσιν, ὁ Ἀννίβας ἀπηγόρ
μὴ προσιέναι. καὶ οἱ μὲν ἀπέπλ
σαν ἐπὶ Καρχηδόνος σὺν τοῖς π
σβεσι τοῖς Ζακανθαίων, καὶ τ
συνθηκῶν ἀνεμίμνησκον αὐτούς. Κα
χηδόνιοι δὲ ᾐτιῶντο τοὺς Ζακανθ
πολλὰ τοὺς ὑπηκόους σφῶν ἀδικ
καὶ Ζακανθαίων οἱ πρέσβεις ἐς δίκ
αὐτοὺς προυκαλοῦντο ἐπὶ Ῥωμαί
κριτα

Καὶ μετεπέμπετο πρέσβεις. οἱ δέ, ἀφίκοντο μέν] Quamvis his tantùm ve bis uſus ſit Appianus, καὶ μετεπέμπετο πρέσβεις· οἱ δὲ ἀφίκοντο μέν, S cundus tamen his Latinis (quod quis non abs re miretur) uſus eſt, *quoru etiam oratores vocavit, qui ad eum quindecim virûm legationem miſerunt.*

C

κτῶν. οἱ δ᾽ οὐκ ἔφασαν ἐξήζειν
δης, ἀμύνεσθαι δυνάμενοι. ὧν ἐς
Ῥώμην ἀπαγγελθέντων, οἱ μὲν ἐ-
λευον ἤδη συμμαχεῖν τοῖς Ζακαν-
θίοις· οἱ δ᾽ ἐπεῖχον ἔτι, λέγοντ-
τας οὐ συμμάχους αὐτοὺς ἐν ταῖς συν-
θήκαις σφῶν, ἀλλ᾽ αὐτονόμους καὶ
ἐλευθέρους ἀναγεγράφθαι· ἐλευθέ-
ρους δ᾽ ἔτι καὶ τοὺς πολιορκουμένους
εἶναι. καὶ ἐκράτησεν ἡ γνώμη. Ζα-
κανθαῖοι δὲ, ἐπειδὴ τὰ Ῥωμαίων
ἔγνωσαν, καὶ ὁ λιμὸς σφᾶς ἐπίε-
ζε, καὶ Ἀννίβας περιεκάθητο συνε-
χῶς (εὐδαίμονα γὰρ καὶ πολύχρυσον
ἠκηκόει εἶναι τὴν πόλιν, οὐκ ἀνίει
τῆς πολιορκίας) τὸν μὲν χρυσὸν καὶ ἄρ-
γυρον, ὅσος ἦν δημόσιός τε καὶ ἰ-
διωτικὸς, ἀπὸ κηρύγματος ἐς τὴν
ἀγορὰν συνενέγκαντες, καὶ μολύβδῳ
καὶ χαλκῷ συνεχώνευσαν, ὡς ἀ-
χρεῖον Ἀννίβᾳ γενέσθαι· αὐτοὶ δ᾽ ἐν
χερσὶν ἑλόμενοι τι παθεῖν μᾶλλον ἢ
ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, ἐξέδραμον ἔτι νυ-
κτὸς ἐπὶ τὰ φρούρια τὰ τῶν Λιβύων,
ἀναπαυομένων ἔτι, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον
ὑπονοούντων. ὅθεν αὐτοὺς ἀνι-
σταμένους τε ἐξ εὐνῆς καὶ σὺν θορύ-
βῳ μόλις ὁπλιζομένους, ἔστι δ᾽ οὓς
καὶ μαχομένους, διέφθειρον.
χρόνου δ᾽ ἐς ἀγῶνος γενομένου, Λι-

manis judicibus lis dirimeretur: illi ſibi judicio dicere non perſequendas injurias quas poſſent ulciſci. Hæc ubi Romam perlata ſunt, fuêre qui extemplo Saguntinis opem ferendam cenſerent: alii differendum putarunt, quòd eos dicerent fœderibus non ſocios pop. Romani, ſed liberos ac ſui juris eſſe adſcriptos: quin & eo ipſo tempore obſeſſos liberos eſſe. Atque hæc poſterior vicit ſententia. Saguntini, deſperato à Rom. auxilio, creſcente rerum omnium inopia, longa obſidione (Annibal enim quum urbem opulentam eſſe comperiſſet, nihilo ſegnius obſidionem urgebat) quicquid publici aut privati auri erat, præconio juſſi, in forum contulerunt, &, necui uſui eſſet Annibali, plumbo æréque admixtis ac colliquefactis corruperunt. Tum ſatius honeſtiúſque rati pugnando quàm fame confici, noctu eruptione facta, in Aphrorum ſtationes cum impetu feruntur, ſub eam horam quieſcentium & nihil tale ſuſpicantium. Ibi alios è lecto ſurgentes, cum trepidatione vix arma capeſſentes, nonnullos etiam repugnantes trucidant. Sed protracto diutius certamine, ex Aphris multi,

261 Saguntinorum in rebus deſperatis conſilium.

Saguntinorum fraus circa aurum admiſſa.

Saguntinorum nocturna eruptio & interitus.

Οἱ δ᾽ ἐπεῖχον ἔτι, λέγοντες] Male Secundus *ἐπεῖχον* vertit *repugnabant*, ſi ἐπεῖχον idem valeret quod *ἀντεῖχον*. quanquam ne hoc quidem fortaſſed alio potius ad id ſignificandum uteretur. At Beraldus non malè ἐπέ- accepiſſe videtur pro Differre: quum tamen poſſit etiam accipi pro Suſdere aſſenſum, ſive ſententiam. Quam ſignificationem ſequitur nomen ...εκτικός. unde philoſophi ἐφεκτικοί.

Ἀλλ᾽ αὐτονόμους καὶ ἐλευθέρους ἀναγεγράφθαι] Longè aliena eſt Secun- interpretatio ab his Appiani verbis, ἐλευθέρους δ᾽ ἔτι καὶ τοὺς πολιορκουμένους εἶναι. Vertit enim, *Ita quæ propriis legibus tam obſidentes quàm obſeſſos uti* ...*re*. Nulla certè apud Appianum mentio τῆς ἐλευθερίας eorum qui obſide-... ſed tantùm eorum qui obſiderentur.

Mulierum Saguntinarum miſerabilis interitus.

multi, Saguntini omnes deſiderati ſunt. Mulieres è muro virorum mortes conſpicatæ, pars è tectis ſeſe deturbare, pars ſuſpendere, aliæ liberos jugulare. Triſtis hic fuit exitus opulenti quondam & potentis oppidi. Annibal, poſtquam de fraude circa aurum admiſſa comperit, captivos omnes & puberes ira percitus crudeliter mactari jubet. Urbem, quia mari propinqua, non procul Carthagine, loco fertili ſita erat,

Saguntus inſtaurata.

inſtauratam & novis repletam incolis, Carthaginienſium coloniam eſſe voluit: quam nunc arbitror Carthaginem vocari Spartagenam.

ϐύων μὲν ἀπώλοντο πολλοί, Ζακανθαῖοι δὲ, πάντες. αἱ δὲ γυναῖ[κες] ἀπὸ τοῦ τείχους ὁρῶσαι τὸ τέλος ἀνδρῶν, αἱ μὲν ἐρρίπτουν ἑαυτὰς τῶν τεγῶν, αἱ δ' ἀνήρτων, αἱ δὲ τὰ τέκνα ἀποκατέσφαζον. καὶ τὸ τέλος ἦν Ζακανθαίοις, πόλει μεγάλῃ καὶ δυνατῇ γενομένῃ. Ἀ[ννί]βας δὲ ὡς ἔμαθε περὶ τοῦ χρυσί[ου], τοὺς μὲν ὑπολοίπους καὶ ἔτι ἡβῶντας αὐτῶν αἰκιζόμενος διέφθειρεν, ὑπ' ὀργῆς· τὴν δὲ πόλιν ὁρῶν ἐπιθαλασσόν τε καὶ Καρχηδόνος οὐ μακρὰν χώρας ἄρχουσαν ἀγαθῆς, ᾤκι[ζεν] αὖθις, καὶ Καρχηδονίων ἀποικίαν ἀ[π]έφηνεν· ἣν νῦν οἶμαι Καρχηδό[να] καλεῖσθαι τὴν Σπαρταγενῶν.

LegatiRomanorum ad Carthaginienſes.

Romani legatos Carthaginem mittunt, quibus mandant ut tanquam rupti fœderis auctorem, niſi quicquid ab eo factum fuerit conſilio publico factum agnoſcant, Annibalem depoſcant, &, niſi dedant, properè bellum indicant. Quo facto, quia Annibal non dedebatur, hoc modo bellum denuntiaverunt: Legatus ridens, monſtrato ſinu, Hic, inquit, ô Carthaginienſes, vobis & pacem & bellum porto: utrum placet ſumite. At illi, Imò tu, exclamant, utrum voles dato. Tum illo bellum proferente, accipere ſe omnes dixerunt, ac mox Annibali juſſerunt ut jam liberè,

Bellum proferunt Romanorum legati.

Ῥωμαῖοι δὲ πρέσβεις ἐς Καρ[χη]δόνα ἔπεμπον, οἷς εἴρητο ἐξαι[τεῖν] παρὰ Καρχηδονίων Ἀννίβαν, ὡς τὰς συνθήκας ἁμαρτόντα, εἰ [μὴ] κοινὸν ἡγοῦνται τὸ ἔργον· ἢν δὲ διδῶσιν, εὐθέως αὐτοῖς πόλεμ[ον] προαγορεύειν. καὶ οἱ μὲν ἔπραξαν [ὧ]δε, καὶ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, ο[ὐκ] ἐκδιδοῦσι τὸν Ἀννίβαν, ἐπήγγειλ[αν]. λέγεται δ' οὕτω γενέσθαι· ὁ μὲν π[ρε]σβευτὴς αὐτοῖς γελώμενος ἔφη, τὸν κόλπον ἐπιδεικνύς, Ἐνταῦθ' μὲν ὦ Καρχηδόνιοι, καὶ τὴν εἰρ[ή]νην καὶ τὸν πόλεμον φέρω· ὑμ[εῖς] δ' ὁπότερα αἱρεῖσθε, λάβετε. δ' ἔφασαν, σὺ μὲν οὖν ὃ βο[ύλει] δίδου. Προτείναντος δὲ τὸν πό[λε]μον, ἐξεβόησαν ὁμοῦ πάντες, Δε[χό]μεθ[α].

Αἱ δὲ καὶ τὰ τέκνα ἀποκατέσφαζον.] Malim ἐπικατέσφαζον.

Ὁ μὲν πρεσβευτὴς αὐτοῖς γελώμενος ἔφη, τὸν κόλπον ἐπιδεικνύς.] Secu[n]dus τὸν κόλπον neſcio cur non verterit ſimpliciter *ſinum*, cum Beraldo: ſ[ed] *gremium veſtis in ſinum collectum*. quum tamen ſtatim pòſt pro ἐνταῦθα dica[t] *Hoc in ſinu*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

σθαι. καὶ εὐθὺς ἐπέστελλον τῷ Ἀν- πᾶσαν ἤδη τὴν Ἰβηρίαν ἀδεῶς περιέχειν, ὡς τῶν σπονδῶν λελυμέ- ὁ μὲν δὴ τὰ ἔθνη τὰ ἀγχοῦ τα ἐπιὼν ὑπήγετο, ἢ πείθων, δεδιττόμενος, ἢ καταστρεφόμε- καὶ στρατιὰν πολλὴν συνέλεγεν, μὲν χρείαν οὐχ ὑποδεικνύς, ἐς δὲ Ἰταλίαν ἐπινοῶν ἐμβαλεῖν. Γα- αις δὲ διεπρεσβεύετο, καὶ τὰς ους τῶν Ἀλπίων ὀρῶν κατεσκέπτε- καὶ διῆλθον * Ἀσδρούβαν τὸν ἀ- ὸν * ἐν Ἰβηρίᾳ σφίσι καὶ Λι- τὸν πόλεμον ἔσεσθαι· οὐ γὰρ δὴ μὴ ιες ποτὲ ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐσβα- ν, οὐδὲ ὑπενόουν· * Τιβέριον μὲν πρώνιον Λόγγον ἐπὶ νεῶν ἑκατὸν ντα σὺν δύο στρατοῦ τέλεσιν ἐς ην ἐξέπεμπον. καὶ ὅσα Λόγγος οἱ λοιποὶ Ῥωμαίων στρατηγοὶ Λιβύην ἔπραξαν, ἐν τῇ Καρ- ονιακῇ βίβλῳ συγγέγραπται. πλιον δὲ Κορνήλιον Σκιπίωνα ἔ- ον ἐπὶ Ἰβηρίαν, ἐπὶ νεῶν ἑξή- α, μετὰ πεζῶν μυρίων καὶ ἱππέων κοσίων· καὶ πρεσβευτὴν αὐτῷ πεμπον Γναῖον Κορνήλιον Σκι- α, τὸν ἀδελφὸν τοῦτον. ὁ μὲν

quippe ruptis fœderibus, cun-
ctam Hiſpaniam percurreret. Il- 262
le vicinas gentes adeundo, eáſque ſibi vel verbis, vel vi, vel metu adjungendo, copias ingentes comparabat, conſilium ſuum de bello Italiæ inferendo nemini prodens. Et jam miſſis in Galliam legatis, Alpium tranſitus explorabat * Et pervaſit * Aſdrubalem fratrem * in Hiſpania ſibi & Libya bellum fore. Neque enim vel ſuſpicari poterant Aphros unquam in Italiam irrupturos: * Tiberium quidem Sempronium Longum cum centum & ſexaginta navibus & duabus legionibus in Aphricam miſerunt. Quæ verò Longus aliique Romanorum duces in Aphrica geſſerint, in hiſtoria Carthaginienſi perſcripta ſunt. Porro in Hiſpaniam miſſus eſt P. Cornelius Scipio cum ſexaginta navibus, peditum millibus decem, & ſeptingentis equitibus. Legatus ei additus. Cn. Cornelius Scipio. Horum Publius

Tiberius Sempronius Longus.

Hiſtoria Carthaginienſis.

P Cornelius Scipio in Hiſpaniam miſſus.

C. Cornelius Scipio legatus.

ὼ μὲν χρείαν οὐχ ὑποδεικνύς] Appiani verba propius hîc ſequitur hæc pretatio Secundi, *magnam vim militum colligebat, nulli in quem uſum id et ſignificans. Erat verò ei animus in Italiam proficiſci.* Malim tamen hæc a, τὴν μὲν χρείαν οὐχ ὑποδεικνύς, ita reddere, *in quem uſum id faceret, e non ferens.* aut ſimplicius, *non oſtendens.* Sive, *cui uſui futura eſſet. in quem uſum illam colligeret.*

ᾗ διῆλθεν * Ἀσδρούβαν τὸν ἀδελφόν] Secundus, tanquam lacunas hujus explens, vel potius tanquam exemplar in quo nullæ hîc lacunæ erant, ens, ita eum vertit, *Alpium itinera explorare, & copias in Italiam tra- e, Aſdrubale in Iberia relicto. Romani ſibi cum Carthaginienſibus in Iberia Africa bellum gerendum rati, nec ulla vel levi ſuſpicione, Pœnos in Italiam uros, Sempr.* &c. Verùm illa, διεπρεσβεύετο & κατεσκόπτετο hîc ita red- cſi in διαπρεσβεύεσθαι & κατασκόπτεσθαι mutanda eſſent, ut cohære- cum his, ἐς δὲ τὴν Ἰταλίαν ἐπινοῶν ἐμβαλεῖν. Eodémque modo ex θεν facit διελθεῖν.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

blius à Maſſilienſium mercatoribus certior factus, Annibalem jam per Alpes in Italiam tranſiiſſe, veritus ne imparatos Italos de improviſo opprimeret, tradito Cneo fratri quem in Hiſpania habuerat exercitu, ipſe quinqueremi vectus in Hetruriam venit. Sed quæ tum hic tum alii imperatores huic bello præfecti in Italia geſſerint, ad id uſque temporis quo exactis ſexdecim annis vix tandem Annibalem Italia expulerunt, declarat proximus liber: quo etiam ipſius Annibalis geſta omnia in Italia continentur: unde De rebus Annibalis inſcribitur.

De rebus Annibalis liber.

Cneus in Hiſpania ante fratris adventum memorabile nihil geſſit. Verùm finito magiſtratu Romani novos conſules in Publii locum adverſus Annibalem & ad bellum Italicum ſurrogarant: ipſum Publium procoſ. in Hiſpaniam proficiſci juſſerant. Inde ambo fratres communibus auſpiciis contra Aſdrubalem, Aphrorum ducem, bellum tandiu ſuſtinuere, quoad eum Carthaginienſes, à Syphace Numidarum rege bello petiti, cum majori parte copiarum accerſiverunt. Eo abſente reliquos facilè ſuperabant: & quia ut eximii imperatores, ita in conciliandis ho-
263 minum animis miræ artis erant, non paucas ad ſe urbes allicie-

Syphax Numidarum rex Carthaginienſes bello petit.

Πούπλιος παρὰ Μασσαλιωτῶν ἐμπόρων πυθόμενος Ἀννίβαν διὰ τῶν Ἀλπίων ὀρῶν ἐς τὴν Ἰταλίαν ὑπερβάντα, δείσας μὴ ἀδοκήτως Ἰταλιώταις ἐπιπέσοι, παραδοὺς Γναίῳ τῷ ἀδελφῷ τὴν ἐν Ἰβηρίᾳ στρατιάν, διέπλευσεν ἐπὶ πεντήρους ἐς Τυρρηνίαν. καὶ ὅσα ἔπραξεν ἐν Ἰταλίᾳ οὗτός τε καὶ ὅσοι μετ' αὐτὸν ἄλλοι στρατηγοὶ τοῦδε τοῦ πολέμου ἐγένοντο, ἕως Ἀννίβαν ἑκκαιδεκάτῳ μόλις ἔτει τῆς Ἰταλίας ἐξήλασαν, ἡ ἑξῆς βίβλος ὑποδείκνυσιν, ἣ τὰ ἔργα Ἀννίβου τὰ ἐν Ἰταλίᾳ πάντα περιλαμβάνει, καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ λέγει Ῥωμαϊκῶν Ἀννιβαϊκή.

Γναῖος δὲ οὐδὲν ὅ,τι καὶ εἰπεῖν ἔπραξεν ἐν τοῖς Ἴβηρσι, πρὶν τὸν Πούπλιον τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. Ῥωμαῖοι γάρ, ληγούσης ἀρχῆς τοῦ Πουπλίου, πρὸς μὲν Ἀννίβαν ἐς τὴν Ἰταλίαν τοὺς μετὰ τὸν Πούπλιον ὑπάτους ἐξέπεμψαν· αὐτὸν δέ, ἀνθύπατον ἀποφήναντες, ἐς Ἰβηρίαν αὖθις ἔστειλαν. καὶ ἀπὸ τοῦδε οἱ δύο Σκιπίωνες τὸν ἐν Ἰβηρίᾳ πόλεμον διέφερον, Ἀσδρούβου σφίσιν ἀντιστρατηγοῦντος. μέχρι Καρχηδόνιοι μέν, ὑπὸ Σύφακος τοῦ τῶν Νομάδων δυνάστου πολεμούμενοι, Ἀσδρούβαν καὶ μέρος τι τῆς ὑπ' αὐτῷ στρατιᾶς μετεπέμψαντο, τῶν δὲ ὑπολοίπων οἱ Σκιπίωνες εὐμαρῶς ἐκράτουν. καὶ πολλαὶ τῶν πόλεων ἐς αὐτοὺς ἑκοῦσαι μετετίθεντο. καὶ γὰρ ἦσαν πιθανωτάτω στρατηγῆσαί τε καὶ προσαγαγέσθαι. θέμενοι δ'

Καρχ

Ὁ μὲν Πούπλιος παρὰ Μασσαλιωτῶν] Scribendum puto, καὶ ὁ μὲν Πούπλ. vel, ἀλλ' ὁ μὲν Πούπλ. Et quidem hanc lectionem illi prætulerim. Niſi fortè particulam μὲν abeſſe ſit ſatius, quum nuſquam ſit δὲ, quæ illi reſpondeat.

Οὐδ

Καρχηδόνιοι πρὸς Σύφακα εἰρήνην, ...ους ἐξέπεμπον εἰς Ἰβηρίαν Ἀσ...βαν μετὰ πλέονος στρατοῦ καὶ ἐλε...φάντων τριάκοντα, καὶ σὺν αὐτῷ ...ους δύο στρατηγούς, Μάγωνα ...ὲ Ἀσδρούβαν ἕτερον, ὃς Γίσκω...ην υἱός. καὶ χαλεπώτερος ἦν τοῖς ...πίωσιν ὁ πόλεμος ἀπὸ τοῦδε. ...ρτουν δὲ καὶ ὥς· καὶ πολλοὶ μὲν τῶν ...ύων, πολλοὶ δὲ τῶν ἐλεφάντων ἐ...φέρησαν· μέχρι, χειμῶνος ἐπι...όντος, οἱ μὲν Λίβυες ἐχείμαζον ...Τυρδιτανίᾳ· τῶν δὲ Σκιπιώνων ὁ ...Γναῖος ἐν Ὀρσῶσι, ὁ δὲ Πούπλιος ...Κασταλῶνι· ἔνθα αὐτῷ προσιὼν ...σδρούβας ἐπηγγέλθη. καὶ προσελ...τῆς πόλεως μετ' ὀλίγων ἐς κα...σκοπὴν στρατοπέδου, ἔλαθε πλη...σας τῷ Ἀσδρούβᾳ. καὶ αὐτὸν ...ὶν... καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας ...πεῦσι περιδραμὼν ἀπέκτεινεν. ὁ ...Γναῖος, οὐδέν τι προμαθὼν, ἐς ...ἀδελφὸν ἐπὶ σῖτον ἔπεμπε στρα...τας· οἷς ἕτεροι Λιβύων συντυχόν...ἐμάχοντο. καὶ πυθόμενος ὁ ...ῖος ἐξέδραμεν ὡς εἶχεν μετὰ τῶν ...ώνων ἐπ' αὐτούς. οἱ δὲ τούς τε ...οτέρους ἀνῃρήκεσαν ἤδη, καὶ τὸν ...ιον ἐδίωκον ἕως ἐσέδραμεν ἔς τι... πύργον· καὶ τὸν πύργον ἐνέπρησαν ...Λίβυες, καὶ ὁ Σκιπίων κατεκαύ...μετὰ τῶν συνόντων. οὕτω μὲν οἱ ...κιπίωνες ἀπέθανον ἄμφω, ἄν...ες, ἐς πάντα ἀγαθοὶ γενόμενοι.

bant. Poſt factam cum Numidarum rege pacem, Carthaginienſes Aſdrubalem cum majori exercitu & elephantis triginta remiſerunt, duobus additis collegis, Magone & altero Aſdrubale, Giſconis filio. Bellum inde gravius Scipionibus incubuit, qui tamen ſæpius victores redibant, multis cæſis tum Aphris tum elephantis: donec adventante hyeme Aphri in Turdetanos, Scipionum Cneus, Orſonem, Publius, Caſtulonem, in hyberna ſe contulerunt. Quò quum adventare Aſdrubalem nuntiatum eſſet, egreſſus urbe P. Scipio cum paucis, tanquam hoſtium caſtra exploraturus, imprudens in Aſdrubalem ejúſque equitatum delabitur: à quo & ipſe & qui cum eo erant omnes oppreſſi occiſíque ſunt. Interea Cneus, hujus calamitatis inſcius, ad fratrem milites quoſdam pro accipiendo frumento dimiſerat, qui cum aliis Aphris quibus in via ex inſperato occurrerant, pugnam conſerebant. Hoc ubi reſcivit Cn. Scipio, cum expeditis quos ſecum habebat militibus, propere accurrit. Verùm Pœni, prioribus è medio ſublatis in ipſum Cneum impetum faciunt ac fugientem in turrim quandam compellunt: qua incenſa cum omni comitatu concrematus eſt. Hunc vitæ exitum habuêre Scipiones ambo, viri ...enui: Hiſpanis, & iis maximè qui eorum opera in Romanorum

P. Scipionis interitus.

Cn. Scipio in turri concrematus.

Οὐδέν τι προμαθὼν, ἐς τὸν ἀδελφὸν ἐπὶ σῖτον ἔπεμπε στρατιώτας] Secun...s hæc verba ἐς τὸν ἀδελφὸν jungit cum participio προμαθών. vertit enim, *...tris caſu nondum cognito.* Sed potius dixiſſet Appianus, οὐδέν τι προμα...ὼν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ.

rum ſocietatem venerant, relicto non levi ſui deſiderio.

Marcellus & Claudius in Hiſpaniam miſſi.

Romæ Patres hac clade nuntiata graviter commoti, Marcellum (is è Sicilia nuper venerat) & unà Claudium in Hiſpaniam cum equitibus mille, peditum decem millibus, commeatúque non parvo, mittunt. Qui dum ignaviter rem gerunt, mirum in modum auctæ ſunt Pœnorum opes, ac fere tota Hiſpania ab iis occupata, Romanis intra Pyrenæos montes incluſis. Qua re Romam
264 perlata, multo vehementius Patres angi, vererique ne, dum Annibal anteriorem Italiam depopulatur, altera ex parte Aphri in eam irrumperent. Quapropter tametſi hoc Hiſpanico bello lubentiſſimè defungi cupiiſſent, tamen non erat illis integrum: metuentibus ne hoc quoque bellum in Italiam transferretur. Itac

καὶ αὐτοὺς ἐπεπόθησαν Ἴβηρες το δι᾽ αὐτοὺς ἐς Ῥωμαίους μετέθει.

Πυθόμενοι δ᾽ οἱ ἐν ἄστει, βια τε ἤνεγκαν, καὶ Μάρκελλον ἐκ Σι κελίας ἄρτι ἀφιγμένον, καὶ σὺν αὐ τῷ Κλαύδιον ἐπὶ νεῶν ἐξέπεμπ Ἰβηρίαν, μετὰ χιλίων ἱππέων καὶ πε ζῶν μυρίων, καὶ χορηγίας ἱκανῆς. οὐδενὸς δὲ λαμπροῦ παρὰ τῶνδε γι γνομένου, τὰ Λιβύων ὑπερηύξετο καὶ πᾶσαν σχεδὸν Ἰβηρίαν εἶχε βραχύ, Ῥωμαίων ἐν τοῖς ὄρεσι Πυρηναίοις κατακεκλεισμένων. λιν οὖν οἱ ἐν ἄστει πυνθανόμενοι, μᾶλλον ἐταράσσοντο· καὶ φόβος μὴ Ἀννίβου πορθοῦντος τὰ πρ τῆς Ἰταλίας, καὶ οἵδ᾽ οἱ Λίβυες τὰ ἕτερα αὐτῆς ἐσβάλοιεν. ὅθεν δὲ ἀποσχέσθαι τῆς Ἰβηρίας βουλο νοις αὐτοῖς δυνατὸν ἦν, δεδιό μὴ καὶ τόνδε τὸν πόλεμον ἐς τὴν Ἰ ταλίαν ἐπαγαγέσθαι. προὔχεο

Καὶ αὐτοὺς ἐπεπόθησαν Ἴβηρες] Scribendum ἐπόθησαν aliquis fortaſſe tet: ſed compoſito ἐπιποθεῖν ſic uti videmus & principio paginæ 265.

Καὶ σὺν αὐτῷ Κλαύδιον ἐπὶ νεῶν ἐξέπεμπον ἐς Ἰβηρίαν.] Poſt ἐπὶ numerus navium deeſſe videtur. eum enim alibi ſolet adjicere. ut videre cùm alibi, tum initio paginæ 262. duobus locis, ἐπὶ νεῶν ἑκατὸν ἑξήκοντα & paulo pòſt, ἐπὶ νεῶν ἑξήκοντα. Atque hunc ipſum numerum hîc de verisimile eſt, & vocem hanc ἑξήκοντα intercidiſſe propter ſequens proxi vocabulum, quod ab eadem ſyllaba incipit. eſt enim ἐξέπεμψαν. Ceter quum omiſſa ſit interpretatio harum vocum ἐπὶ νεῶν, addenda eſt, hoc m do, *cum navibus*: ut ſequatur, *& equitibus mille*. Niſi quis malit, *cum cla* Et mox Secundus, *cum duobus millibus equitum*, perinde acſi legiſſet, διχιλίων ἱππέων.

Καὶ πᾶσαν σχεδὸν Ἰβηρίαν εἶχον ἐς βραχύ.] Hæ voces ἐς βραχὺ ſeque tibus ſunt jungendæ: quarum interpretatio à Beraldo eſt prætermiſſa: S cundus autem, tanquam à ſequentibus eas ſeparans, ita vertit, *Romanis anguſtum redactis, adeo ut ad Pyrenæos uſque montes contracti eſſent.*

Πορθοῦντος τὰ πρόσω τῆς Ἰταλίας.] Quum Beraldus τὰ πρόσω τῆς Ἰτ λίας verterit *anteriorem Italiam*: Cælium ſecundum videmus vertiſſe, *regiones quæ in ipſis viſceribus hærebant Italiæ*. Ego malim ſimplicius non qu dem anteriorem Italiam, cum Beraldo, ſed interiorem interpretari. Utit hoc adverbio & in fine pag. ſequentis, ſcribens, τὰς μηχανὰς ὠθεῖν ἐς πρόσω. ubi *ulterius* ſonare videtur.

K

ῶ ἡμέραν ἐν ᾗ χειροτονήσουσι στρα-
γὸν εἰς Ἰβηρίαν· καὶ οὐδενὸς παρ-
αγγέλλοντος, ἔτι πλείων ἐγίγνετο
ος· καὶ σιωπὴ σκυθρωπὸς ἐπεῖ-
τὴν ἐκκλησίαν· ἐς ὃ Κορνήλιος
κιπίων, ὁ Πουπλίου Κορνηλίου τοῦ
αιρεθέντος ἐν Ἴβηρσιν υἱὸς, (νέος
ὢν κομιδῇ· τεσσάρων γὰρ καὶ εἴκο-
σι ἐτῶν ἦν· σώφρων δὲ καὶ γενναῖος
εἶναι νομιζόμενος) ἐς τὸ μέσον ἐλ-
θὼν, ἐσεμνολόγησεν ἀμφί τε τοῦ πα-
τρὸς καὶ ἀμφὶ τοῦ θείου· καὶ τὸ πά-
θος αὐτῶν ὀδυράμενος, ἐπεῖπεν
οἰκεῖος εἶναι τιμωρὸς ἐκ πάντων
πατρὶ καὶ θείῳ καὶ πατρίδι. ἄλλα
τε πολλὰ ἀθρόως καὶ λαμπρῶς,
ὥσπερ ἔνθους, ἐπαγγελλόμενος, οὐκ
Ἰβηρίαν λήψεσθαι μόνην ἀλλ' ἐπ'
αὐτῇ καὶ Λιβύην καὶ Καρχηδόνα, τοῖς
μὲν ἔδοξε κουφολογῆσαι νεανικῶς, τὸν
δῆμον ἀνέλαβε καθεστηκότα (χαί-

diem edixerunt quo proconſuli creando in Hiſpaniam comitia haberentur. Sed ubi nemo nomen profeſſus eſt, tum verò redintegratus metus triſtéque ſilentium concionem tenuit: donec Cornelius Scipio P. Cornelii, qui in Hiſpania ceciderat, filius admodum juvenis, (annos enim quatuor & viginti natus erat) ſed prudens & ſtrenuus habitus in medium prodiit, ac magno elatóque animo tum de patre, tum de patruo diſſeruit, atque utriuſque caſu deplorato ſubdidit, ex omnibus reſtare ſe unum domeſticum ultorem & parenti & patruo & patriæ. Ad hæc quum multa alia copioſe ac magnificè ceu divino afflatus numine promitteret, non Hiſpaniam modò ſe recepturum, ſed Aphricam & Carthaginem ipſam, fuêre quibus juvenili quadam levitate impulſus loqui videretur. Verùm quia ægram animis plebem ſpe repleverat (nam qui in aliquo metu ſunt, promiſſis

Cornelius Scipio P. C. filius & parentis & patrui & patriæ ultor in Hiſpaniam imperator delectus.

Καὶ οὐδενὸς παραγγέλλοντος.] Cælius ita vertit, *Ad quam quidem provinciam quum nullus ſe offerret.* ſed aptior & hîc videtur eſſe Beraldi interpretatio.

Ἐπεῖπεν οἰκεῖος εἶναι τιμωρὸς ἐκ πάντων πατρὶ] Vocem οἰκεῖος, quam Cælius omiſit, Beraldus vertit *domeſticus.* Sed quid ſi potius pro *idoneo* accipiamus, præſertim quum ἐκ πάντων addatur?

Τοῖς μὲν ἔδοξε κουφολογῆσαι νεανικῶς.] Ad hunc locum reſpicitur in iis quæ legimus pag. 276. οἵ τε φθονοῦντες αὐτῷ τὴν πάλαι κουφολογίαν ὡμολόγουν ἔργον ἀποβῆναι. Ubi obſerva nomen κουφολογίαν, ſicut hîc verbum κουφολογῆσαι.

Τὸν δὲ δῆμον ἀνέλαβε καθεστηκότα] Quid ſibi velle hîc vocem καθεστηκότα dicemus? vel quem habere locum hîc poteſt? Aut valde fallor, aut nullus ei locus eſt: ideóque in κατεπτηχότα mutare non dubito. Tantum eſt certè ut particip. καθεστηκότα huic quadrare loco dici poſſit, ut contrariam habere aliquando ſignificationem ei quam ſententia poſtulat, meritò is dicturus ſit. Ita enim à Plut. in Camillo οὔπω καθεστηκότες & ἐκ ἀνεστηκότες αὐτοὺς ad unam eandémque rem ſignificandam ponuntur. Sed malè ſecundus ἀνέλαβε τὸν δῆμον vertit, *favorem populi ſibi conciliavit:* quum vertere debuerit, *populi animos refecit & recreavit.* vel, *ex illo timore recreavit.*

ſis demulcentur) tanquam his animis digna geſturus, imperator in Hiſpaniam deligitur. Seniores tamen non fiduciam animi, ſed confidentiam interpretabantur. Quod ubi Scipio comperit, revocato ad concionem populo, eadem qua prius gravitate de ſua ætate locutus eſt, eam ſuis cœptis non obfuturam: ſiquis tamen ſeniorum imperium vellet accipere, paratum ſe ultro ei cedere. Quam conditionem admittente nemine, majori cum laude & admiratione ad bellum proficiſcitur cum decem peditum millibus, equitibus quingentis, (neque enim ampliores copias educere licebat, Annibale vaſtante Italiam) pecuniáque atque reliquo apparatu, & navibus octo & viginti, quibus in Hiſpaniam vectus eſt. Additis igitur ad veteris Hiſpanienſis exercitus reliquias, quas ſecum adduxerat, copiis, concilióque habito, militum animos magnifica & ſplendida oratione confirmavit. I jam per univerſam Hiſpaniam, Punici pertæſam imperii, & Sc

Copiæ Scipioni datæ.

ρευσι γὰρ ἐπαγγελίαις οἱ δεδιότ)
καὶ ᾑρέθη στρατηγὸς ἐς Ἰβηρίαν,
πράξων τι τῆς εὐτολμίας ἄξιον.
πρεσβύτεροι δὲ αὐτὴν οὐκ εὐτο-
μίαν ἀλλὰ προπέτειαν ἐκάλουν.
ὁ Σκιπίων αἰσθόμενος, ἐς ἐκκλη-
σίαν αὖθις αὐτοὺς συνεκάλει τε,
ἐσεμνύνετο ὁμοίως· καὶ τὴν ἡλικ
εἰπὼν οὐδὲν ἐμποδὼν οἱ γενήσεσθαι,
προὐκαλεῖτο ὅμως εἴ τις ἐθέλοι τ
πρεσβυτέρων τὴν ἀρχὴν παραλα-
βεῖν, ἑκόντος αὐτοῦ παραδιδόντ
οὐδενὸς δὲ ἑλομένου, μᾶλλον ἐπαι-
νούμενός τε καὶ θαυμαζόμενος, ἐξ
μετὰ μυρίων πεζῶν καὶ ἱππέων πεν
κοσίων. οὐ γὰρ ἐνεχώρει πλέονα στρ
τὸν ἐξάγειν, Ἀννίβου δῃοῦντος
Ἰταλίαν. ἔλαβε δὲ καὶ χρήματα
παρασκευὴν ἄλλην, καὶ ναῦς μα
κρὰς ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, μεθ' ὧν
Ἰβηρίαν διέπλευσε. παραλαβὼν
τὴν ἐκεῖ στρατιὰν, καὶ οὓς ἦγεν,
ἐν συναγαγὼν, ἐκάθηρε καὶ διελ
χθη καὶ τοῖσδε μεγαληγόρως. δόξ
τε διέδραμεν ἐς ὅλην αὐτίκα τ
Ἰβηρίαν, βαρυνομένην τε τοὺς Λ

βυα

Οἱ πρεσβύτεροι δὲ αὐτὴν οὐκ εὐτολμίαν ἀλλὰ προπέτειαν ἐκάλουν.] Be-raldus εὐτολμίαν quidem, *fiduciam animi*, at προπέτειαν, *confidentiam* ve-tit: Cælius, illud, *animi magnitudinem*, hoc, *temeritatem* reddidit. Ca-lio hîc potius quàm illic aſſentior. nam animi magnitudinem quum ſignifica- volunt, dicunt potius μεγαλοψυχίαν.

Καὶ τὴν ἡλικίαν εἰπὼν οὐδὲν ἐμποδὼν οἱ γενήσεσθαι.] Poterat τὴν ἡλικί- vertere *juventutem*, ut Cælius vertit.

Καὶ οὓς ἦγεν, ἐς ἓν συναγαγὼν, ἐκάθηρε καὶ διελέχθη καὶ τοῖσδε μεγαλη-γόρως] Locum hunc ita reddit Cælius Secundus, *omnibúſque copiis ſimu- conjunctis, totum recenſuit exercitum, ac luſtravit.* Ubi verbum ἐκάθηρε quod Beraldus prætermiſit (nimirum ut ſuſpectum) vertit *luſtravit:* at *re-cenſuit* de ſuo addidiſſe videri poſſit. Neque enim id ſumpſiſſe dici queat e- his quæ proximè præcedunt verbis, ἐς ἓν συναγαγών. nam hæc illis verbi- redduntur, *omnibúſque copiis ſimul conjunctis.* quæ interpretatio (ut ingenu- fatear) magis mihi placet quàm Beraldica.

Ο'τ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

οις, καὶ τῶν Σκιπιώνων τὴν ἀρετὴν
ποθοῦσιν, ὅτι στρατηγὸς αὐτοῖς
ἥκοι ὁ Σκιπίων ὁ Σκιπίωνος, κατὰ
θεόν. οὗ δὴ καὶ αὐτὸς αἰσθανόμενος,
ἐκρίνετο πάντα ποιεῖν πειθόμε-
νος θεῷ. πυνθανόμενος δ' ὅτι οἱ
ρεῖ σταθμεύουσι μὲν ἐν τέσσαρ-
σι στρατοπέδοις, μακρὰν διεστηκό-
τες ἀπ' ἀλλήλων, ἀνὰ δισμυρίους
πεντακισχιλίους πεζούς, καὶ ἱπ-
πέας πεντακοσίους ἐπὶ δισχιλίοις,
δὲ παρασκευὴν τῶν τε χρη-
μάτων καὶ σίτου καὶ ὅπλων καὶ βε-
λῶν καὶ νεῶν καὶ αἰχμαλώτων καὶ ὁμή-
ρων τῶν ἐξ ὅλης Ἰβηρίας ἔχουσιν, ἐν
προτέρον μὲν Ζακάνθῃ, τότε δὲ
Καρχηδόνι, καὶ φρουρὸς αὐτῶν
Μάγων μετὰ μυρίων Καρχηδο-
νίων· ἔκρινε πρῶτον ἐς τούτους ἐπι-
χειρεῖν, διά τε τὴν ὀλιγότητα τοῦ
τοῦ τοῦ μετὰ Μάγωνος, καὶ τὸ
πλῆθος τῆς παρασκευῆς, καὶ ὡς ὁρ-
μητήριον ἀσφαλὲς ἐκ γῆς καὶ θα-
λάσσης ἕξων ἐπὶ ὅλην τὴν Ἰβη-
ρίαν, πόλιν ἀργύρεια καὶ χώραν καὶ
πλοῦτον εὐδαίμονα καὶ πολὺν ἔχου-
σαν, καὶ τὸν διάπλουν ἐς Λιβύην
βραχύτατον. ὁ μὲν δή, τοσοῖσδε λο-

pionum virtutem deſiderantem, 265
fama ſparſa erat, adveniſſe Sci- Scipionum virtus deſiderata.
pionis filium Scipionem, divino
quodam conſilio imperatorem
ſibi miſſum. Atque hanc opi- Scipio ſimulat ſe nihil agere niſi à deo præmonitum.
nionem Scipio ipſemet ſciens
multo magis auxit, nihil agere
ſe ſimulans niſi à deo præmoni-
tum. Quum verò comperiſſet
hoſtes quatuor in locis longè in-
ter ſe diſtantibus ſtativa habere,
corúmque numerum eſſe pedi-
tum viginti quinque millia, e-
quites quingentos ſupra duo mil-
lia: ceterùm apparatum pecu-
niarum, frumenti, armorum,
telorum, navium, captivorum,
obſidúmque totius Hiſpaniæ aſ-
ſervari in urbe quæ prius Sagun-
tus, tum Carthago erat, atque
his omnibus præfectum Mago-
nem cum decem millibus Car-
thaginienſium: hunc primum,
ut qui parum validum haberet
præſidium, adoriri ſtatuit: tum
ut tanto apparatu potiretur, tum
quia intelligebat, ſi eam urbem,
argento, agro, opibus pluri-
mis abundantem, adhæc traje-
ctum in Aphricam breviſſimum habentem, expugnaret, ſibi tu-
tum

Ὅτι στρατηγὸς αὐτοῖς ἥκοι ὁ Σκιπίων ὁ Σκιπίωνος, κατὰ θεόν.] Malim ἥ-
κοι Σκιπίων, abſque articulo, in priore loco. vide porro annotationes in pa-
gam 267.

Μακρὰν διεστηκότες ἀπ' ἀλλήλων, ἀνὰ δισμυρίους καὶ πεντακισχιλίους πεζοὺς]
lius vertit, *ſingulíſque in caſtris, peditum vigintiquinque millia*, volens vim
præpoſitionis ἀνὰ exprimere.

Πόλιν ἀργύρεια καὶ χώραν καὶ πλοῦτον εὐδαίμονα καὶ πολὺν ἔχουσαν] Non
dubito quin ἀργυρεῖα ſcribere oporteat, id eſt *argentifodinas*. Alioqui enim
r ἀργύρεια, non ἀργύριον dixiſſet? Illud mendum tamen nec Beraldus nec
ſecundus animadverterunt. nam hic ita, *urbem pecunia omnique genere opum
abundantem*. Illius autem interpretationem ante oculos habes. Sic autem
χρύσεια pag. 650. ubi ſcribendum eſt χρυσεῖα, quum aurifodinas ſigni-
ficet.

Ξὺν

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

tum terra marique receptaculum fore: unde facilè in totam Hiſpaniam incurrere poſſet. His cauſis in ſpem erectus, nemine quò iretur conſcio, circiter occaſum ſolis motis caſtris, tota nocte Carthaginem verſus contendit, & primam ſub lucem improviſo adventu territis hoſtibus, quum vallum duxiſſet, in diem proximum oppugnationem præparabat, & ſcalas machináſque ex omni parte oppidi

Scipio Carthaginem adoritur.

diſponebat, præterquam quà depreſſus murus ſtagno marique alluebatur, & ea de cauſa negligentius cuſtodiebatur. Noctu deinde ubi omnia telis lapidibuſque muniiſſet, immiſſa etiam in portum claſſe, ne elabi naves hoſtiles poſſent (ingentis ſpiritus vir de expugnanda urbe certam ſpem conceperat) ante lucem copias ſuas machinis admovet, juſſis iis qui machinis impoſiti erant, hoſtes aggredi, qui verò deorſum erant, machinas promovere. Mago ſua decem millia ad portas inſtruit, ut, quum videretur commodum, cum ſolis enſibus erumperent: quòd locis anguſtis haſtarum uſus nullus foret. reliquis militibus arces inſedit. Ipſe multis machinis, lapidibus, telis & catapultis per mœnia diſponendis, impigrè rem

266 gerebat. Sublato tandem clamore, incredibili alacritate atque impetu utrinque concurritur. Jam magna vis lapidum, telorum, miſſilium volabat: quum alii manibus, pars machinis, nonnulli fundis, &, ſiquis alius erat apparatus, uterentur. At Scipionis acies premebatur, illíque de-

γισμοῖς ἐπαιρόμενος, οὐδενὶ προ-
πὼν ὅπη χωρήσειν ἔμελλεν, ἠλίου δύ-
ναντος ἦγε τὴν στρατιὰν δι' ὅλης
νυκτὸς ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα. καὶ
τὴν ἅμα ἕω τῶν Λιβύων καταπε-
πληγότων περιταφρεύσας, ἐς τὴν
ιοῦσαν ἡμέραν ἡτοιμάζετο, κλί-
μακάς τε καὶ μηχανὰς πάντη περι-
τιθείς· χωρὶς ἑνὸς μέρους, ᾗ τοῦ
τεῖχος ἦν βραχύτατον, ἕλος
αὐτὸ καὶ θάλασσα περιέκλυζε· καὶ
δι' αὐτὸ καὶ οἱ φύλακες ἀμελῶς εἶ-
χον. νυκτὸς δὲ πάντα πληρώσας
βελῶν καὶ λίθων, καὶ τοῖς λιμέσι
πόλεως ναῦς ἐπιστήσας, ἵνα μὴ
νῆες αὐτὸν αἱ τῶν πολεμίων διαφ-
ύγοιεν (ὑπὸ γὰρ δὴ μεγαλοψυχ
ἤλπιζε πάντως αἱρήσειν τὴν πόλ
πρὸ ἕω τὴν στρατιὰν ἀνεβίβαζεν
τὰς μηχανάς, τοὺς μὲν ἄνωθεν,
χειροῦν κελεύων τοῖς πολεμίοις· τ
δὲ κάτω, τὰς μηχανὰς ὠθεῖν ἐς
πρόσω. Μάγων δὲ τοὺς μὲν μυρίο
ἐπέστησε ταῖς πύλαις, ὡς ἐκπ
δήσοντας, ὅτε καιρὸς εἴη, μετὰ μ
νων ξιφῶν (οὐ γὰρ εἶναι δόρασιν
στενῷ χρῆσθαι) τοὺς δὲ ἄλλους ἐς π
ἐπάλξεις ἀνῆγε. καὶ πολλὰ καὶ ὀ
μηχανήματα καὶ λίθους καὶ βέλη
καταπέλτας ἐπιστήσας, εἴχετο τ
ἔργου προθύμως. γινομένης δὲ βο
καὶ παρακελεύσεως ἑκατέρωθεν, ο
δέτεροι μὲν ὁρμῆς καὶ προθυμίας ἐν
έλειπον, καὶ λίθους τε καὶ βέλη καὶ α
κόντια ἀφιέντες, οἱ μὲν ἀπὸ χειρῶν
οἱ δὲ ἀπὸ μηχανῶν, οἱ δὲ ἀπὸ σφεν
δόνης· εἴτε τις ἦν ἄλλη παρασκευ
καὶ δύναμις, ἐχρῶντο προθύμως ἅ
πασιν. ἐκακοπάθει δὲ τὰ τοῦ Σκι

πίωνος

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…τίος· καὶ οἱ μύριοι Καρχηδονίων, …ἐπὶ τὰς πύλας ἦσαν, ἐκδρα…μόντες, ξὺν τοῖς ξίφεσι γυμνοῖς …ἐνέπιπτον ἐς τοὺς τὰ μηχανήματα …ὠθοῦντας. καὶ πολλὰ μὲν ἔδρων, οὐκ …δ' ἀντέπασχον· μέχρι τοῦ φι…νου καὶ ταλαιπώρου τοῦ Ῥωμαίων …ἐπανίσατο. καὶ μεταβολῆς γενομένης, …ἐπὶ τῶν τειχῶν ἑστάμενον ἤδη, καὶ …κλίμακες αὐτοῖς προσεπέλαζον. …ξιφήρεις τῶν Καρχηδονίων ἐς τὰς …πύλας ἐσέτρεχον, καὶ ἀποκλείσαντες …ς, ἀνεπήδων ἐπὶ τὰ τείχη. καὶ …Ῥωμαίοις αὖθις ἦν ὁ πόνος …ς τε καὶ χαλεπός· ἐς ὃ Σκιπίων …στηγὸς πάντη περιθέων τε καὶ …καὶ παρακαλῶν, εἶδε περὶ …μεσημβρίαν, ᾗ τὸ βραχὺ τεῖχος …καὶ τὸ ἕλος προσέκλυζε, τὴν …σσαν ὑποχωροῦσαν· ἄμπωτις …ἐφήμερος ἐστι· καὶ ὁ κλύδων ἐπήει …μαστοὺς, ὑπεχώρει δὲ ἐς μέσας

cies mille Carthaginienſes qui ad portas erant, eruptione facta nudis enſibus in eos irruunt qui machinas admovebant. Et acceptis illatiſque vulneribus tamdiu haud impari ſtetere acie, quoad Romanus pertinaci labore invictóque animo tandem ſuperior evaſit. Tum mutata fortuna, qui muris ſuperſtabant & ipſi affligi cœpêre. Quúmque jam applicarentur ſcalæ, Pœni qui ſolis ſicis eruperant, properè in urbem regreſſi, clauſis portis in muros inſiliunt. Sic novus durúſque labor Romanis accidit. Dum hæc fiunt, Scipio imperator, qui nuſquam non aderat, clamando hortandóque, circa meridiem, qua parte humilis murus erat, & ſtagno alluebatur, mare receſſiſſe (ſtatis autem vicibus quotidie recurrebat)

…madvertit, ipſáque vada adeo nudata, ut aqua alibi pectore tenus

…ὺν τοῖς ξίφεσι γυμνοῖς ἐνέπιπτον ἐς τοὺς τὰ μηχανήματα ὠθοῦντας.] Ma… hæc verba, ξὺν τοῖς ξίφεσι γυμνοῖς, cum participio ἐκδραμόντες junge… ut paulo pòſt de iiſdem dicitur, οἱ δὲ ξιφήρεις ἐς τὰς πύλας ἐσέτρεχον.

…έχρι τοῦ φιλοπόνου καὶ ταλαιπώρου τοῦ Ῥωμαίων ὑπανίσατο.] Aliquis for… malit ἐπανίσατο: ſed poſſe ferri illud crediderim: ut intelligamus, res …nanas velut reſurgere paulatim cœpiſſe. At Secundus locum hunc ita …it, *donec Romani, quibus in laboribus & periculis animus augetur, animos …npſerunt*. Sed Appianus hanc Romanorum naturam volens deſcribere, …uid adjeciſſet.

…ὶ δὲ ξιφήρεις τῶν Καρχηδονίων ἐς τὰς πύλας ἐσέτρεχον] Dicens ξιφήρεις, …itur de iis quos dixit erupiſſe ξὺν τοῖς ξίφεσι γυμνοῖς: (quum alioqui …ήρεις reddatur etiam ſimplicius *accincti gladiis*, ut pag. 274. ξιφήρεις ἦσαν) …ecundus vertit, *qui gladiis depugnarant*.

…αὶ τοῖς Ῥωμαίοις αὖθις ἦν ὁ πόνος πολύς] Pro his, καὶ τοῖς Ῥωμαίοις …ις ἦν ὁ πόνος πολύς τε καὶ χαλεπὸς, habet Secundi interpreratio, *ex Romanis denuo redintegrata pugna fuit:* quum aliud Græca hæc verba …ent.

… τὸ βραχὺ τεῖχος ἦν.] Scripſiſſe Appianum puto, ᾗ τὸ βραχὺ τεῖχος.

…αὶ ὁ κλύδων ἐπήει μὲν ἐς μαστοὺς, ὑπεχώρει δὲ ἐς μέσας κνήμας.] Hæc …ὰ τοῦ κλύδωνος aliter Cælius vertit quàm Beraldus: hoc videlicet modo, (paullo

Scipionis ſuos hortantis verba, & virtus.

nus eſſet, alibi vix medias tibias ſuperaret. Quapropter cognita ſtagni natura, compertum habens in eo ſtatu totum diem fore, antequam mare æſtum (ut moris eſt) referret, magna voce clamans, Nunc nunc ô viri tempus eſt: nunc adjutor nobis deus advenit. oppugnate murum, qua parte æſtus ſua ſponte in mare cedens, ſecúmque aquam trahens, vobis viam aperit. Jam ſcalas expedite: ipſe ego iter monſtrabo. His dictis arreptam ſcalam muro applicat, conſcenſurus primus omnium, niſi armigeri aliíque milites prohibuiſſent. At ipſi multis ſimul ſcalis admotis in murum evadunt, atque utrinque clamore & impetu facto, magnáque edita & accepta ſtrage, Romani tamen ſuperiores arces aliquot occupant, quibus Scipio tubicines ac buccinatores impoſuit, juſſitque ut, tanquam urbe capta, quam maximum ſtrepitum poſſent, ederent. Alii interea circumcurrentes tumultu omnia replebant, dum nonnulli in urbem

267 Scipio urbe potitur.

inſilientes, porta refracta Scipionem cum omnibus copiis intromittunt. Oppidani intra tecta refugiunt. Mago ſua decem millia in forum convocat: quibus pr mo impetu cæſis, cum paucis in arcem ſe recipit. Quò quum Sc

κινήμασ. ὅπερ ὁ Σκιπίων τότε ἰν
καὶ περὶ τῆς φύσεως αὐτοῦ πυθό-
νος, ὡς ἔχοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρ
πρὶν ἐπανελθεῖν τὸ πέλαγος, ἰ
διὰ πάντων, βοῶν, Νῦν ὁ κ-
„ ρὸς, ὦ ἄνδρες, νῦν ὁ σύμμ
„ χος μοι θεὸς ἀφῖκται· προσ
„ τῷ μέρει τῷδε τοῦ τείχους, ἡ θ
„ λασσα ἡμῖν ὑποκεχώρηκε·
„ ρετε τὰς κλίμακας, ἐγὼ δ᾽ ἡ-
„ σομαι. Καὶ πρῶτος ἁρπά
τινὰ τῶν κλιμάκων μετέφερέ τε κ
ἀνέβαινεν, οὔπω τινὸς ἀναβάντος ἄ-
λου· μέχρι περισχόντες αὐτὸν ο
ὑπασπισταὶ καὶ ἡ ἄλλη στρατιὰ, τ
δὲ μὲν ἐπέσχον, αὐτοὶ δὲ πολλὰς
μετὰ κλίμακας προσετίθεσάν τε
ἀνεπήδων. βοῆς δὲ καὶ ὁρμῆς ἑκα
ρωθεν γιγνομένης, καὶ ποικίλων ἔργ
καὶ παθῶν, ἐκράτησαν ὅμως οἱ Ρ
μαῖοι, καὶ πύργων τινῶν ἐπέβησ
ὀλίγων· οἷς ὁ Σκιπίων σαλπικτ
καὶ βυκανιστὰς ἐπιστήσας, ἐξοτρύν
ἐκέλευσε καὶ θορυβεῖν, ὡς τῆς πόλε
εἰλημμένης ἤδη. ἕτεροί τε περιθε
τες ὁμοίως διετάρασσον. καὶ καθαλ
μενοί τινες ἀνέῳξαν τῷ Σκιπίω
τὰς πύλας. ὁ δ᾽ εἰσεπήδησε μετὰ
στρατιᾶς δρόμῳ. καὶ τῶν ἔνδον οἱ μ
τὰς οἰκίας ἀπεδίδρασκον· ὁ δὲ Μ
γων τοὺς μυρίους ἐς τὴν ἀγορ
συνεκάλει. ταχὺ δὲ καὶ τούτων κα
κοπέντων, ἐς τὴν ἄκραν σὺν ὀλ

(paulo autem altius repetam) Ac circa eum aquam (mari ſingulis diebus re ciprocante,) paulatim decreſcere: ita ut quæ prius pectore tenus eſſet, tur vix medium crus ſuperaret. Utriuſque interpretatio poſcit ut Græca alite ſcribantur.

Πρὶν ἐπανελθεῖν τὸ πέλαγος, ἔθει διὰ πάντων, βοῶν.] Omittit Berald interpretatio hæc verba, ἔθει διὰ πάντων: Cælius unica voce *circumcurſana* pro his uſus eſt.

...ἀνεχώρει. τοῦ δὲ Σκιπίωνος καὶ ...τὴν ἄκραν εὐθὺς ἐπιόντος, οὐ-...δέν τι δρᾷν σὺν ἠτημένοις τε καὶ ...πληχόσιν ἔχων, ἐνεχείρισεν ἑαυ-...τῷ Σκιπίωνι. ὁ δὲ τόλμῃ καὶ τύ-...πόλιν εὐδαίμονα καὶ δυνατὴν ἑ-...ἡμέρᾳ μιᾷ, τετάρτῃ τῆς ἐπ' ...ὴν ἀφίξεως ἐπῆρτο μεγάλως, καὶ ...λον ἐδόκει κατὰ θεὸν ἕκαστα δρᾷν. ...ς τε οὕτως ἐφρόνει καὶ οὕτως ἐ-...ποίει καὶ τότε καὶ ἐς τὸ ἔπειτα ...ἀρξάμενος ἐξ ἐκείνου. πολ-...ς γοῦν ἐς τὸ Καπιτώλιον ἐσῄει ...ς, καὶ τὰς θύρας ἐπέκλειεν, ...ρ τι παρὰ τοῦ θεοῦ μανθάνων. ...ῶ ἔτι τὴν εἰκόνα τὴν Σκιπίω-...ἐν ταῖς πομπαῖς μόνου προφέ-...ν ἐκ τοῦ Καπιτωλίου, τῶν δ' ...ν ἐξ ἀγορᾶς φέρονται. τότε δ' ...ικὸν ὁμοῦ καὶ πολεμικὸν τα-...ν παραλαβὼν, ὅπλα τε πολ-...ἐν αὐτῷ καὶ βέλη καὶ μηχανήμα-...καὶ νεωσοίκους καὶ ναῦς μακρὰς ...καὶ τριάκοντα, καὶ σῖτον καὶ ἀ-

pio advolaſſet, videns Mago victis in militibus metúque conſternatis nihil ſpei aut ſalutis reliquum, Scipioni ſe dedidit. Hoc pacto opulenti potentíſque oppidi & audacia & fortuna, uno die (qui ab ejus adventu quartus erat) capti compos factus Scipio, ingentes animos concepit: jámque vulgata de eo opinio multo magis confirmabatur, nihil non eum agere divino conſilio. Et ipſe quoque ita de ſe ſentiebat, & inde orſus tum & per omnem vitam aſſimulabat: quippe qui in Capitolium ventitaret, foribúſque occluſis, quaſi cum deo ſermones conferens, diutius ibi conſideret. Unde nunc quoque in pompis, unius Scipionis ſtatua è Capitolio effertur, aliorum è foro. Capta urbe omnibus tum pacis tum bellicis rebus inſtructiſſima, Scipio ingentem omnis generis prædam invenit, arma...ta, tela, machinas, navalia, naves longas triginta tres, frumentum,

Mago Scipioni ſe dedit.

Unius Scipionis ſtatua è Capitolio in pompis efferri ſolita.

...ὶ μᾶλλον ἐδόκει κατὰ θεὸν ἕκαστα δρᾷν] Non dubium eſt quin μᾶλλον ...it, *magis etiam quàm antea.* Quod Cælius non intelligens, ita hunc lo... reddidit, *quibus perſuaſum erat eum omnia inſtinctu divino potius quàm hu...o conſilio gerere.* perinde quaſi aliquot verba deeſſent, aut certè relicta eſ... ſubaudienda. Ceterùm idem Cælius, κατὰ θεὸν, principio pag. 265 (ubi ...m eidem laus tribuitur) vertit, *non ſine deorum providentia.* Sed magis ...et altera illa interpretatio: quum etiam magis reſpondeat his illius pagi... 65. verbis, πάντα ποιεῖν πειθόμενος θεῷ.

...ότε δ' εἰρηνικὸν ὁμοῦ καὶ πολεμικὸν ταμιεῖον παραλαβών.] Non minus ...et Cæliana interpretatio verborum ſequentium: quæ eſt hujuſmodi, *Sci...gitur, hac urbe capta, quæ tanquam receptaculum atque armamenta... omnium rerum quæ ad pacem bellumque conducunt.* Non minus pla... (inquam) hoc ſolo excepto quòd pro ταμιεῖον maluiſſem *promptuarium ...enus* dicere. Rationi enim conſentaneum non videtur ut armamentarium ... minus εἰρηνικὸν quam πολεμικὸν eſſe velimus, quum pax armis non in...at: & illud tamen ab illis dictum eſſe conſtet. Ceterum idem paulo pòſt ...οίκους non ſimpliciter *navalia*, ſed *armamenta navalia* reddidit.

Καὶ

mentum, & commeatum va-
rium, eboris, auri, argenti, tum
in pateras conflati, tum ſignati
& non ſignati, copiam. ad hæc
Hiſpanorum obſides & captivos,
& qui ex Romanis antè capti fue-
rant. Poſtero die ſacris peractis,
victoriáque celebrata, quum mi-
litum virtutem collaudaſſet, ad
oppidanos etiam orationem ha-
buit, qua eos admonuit ut Sci-
pionum nominis memores eſ-
ſent. Deinde captivos in ſuam
quemque domum dimiſit, ſi for-
tè hoc beneficio civitates eorum
ſibi adjungere poſſet. Militibus
etiam præmia diſtribuit: qui pri-
mus murum aſcenderat, am-
pliſſimum: ſecundo ab hoc, di-
midio minus: tertio, tertia parte:
& ſic reliquis, prout cujuſque me-
ritum ac virtus erat. Quicquid
auri argentive aut eboris fuit, na-
vibus ex hoſte captis miſit. Sup-
plicatio tridui indicta, quòd ex
tam diuturnis malis publica fe-
licitas reſpirare videretur. Atque
hujus tam audacis incepti tum
magnitudo tum celeritas Hiſpa-
nos Pœnóſque qui in Hiſpania
268 erant, valde terruit. Scipio,
relicto Carthagine præſidio, mu-
róque quem æſtus alluebat, attolli juſſo, reliquam Hiſpania[m]
ipſemet adiit, dimiſſiſque in ſingulas partes amicis, ſibi conc[i]-
liabat: qui parere nollent, vi bellóque ſubactis.

Scipionis in captivos humanitas.

Præmia militibus pro cujuſque merito data.

Supplicatio tridui Romæ indicta.

ἀγορὰν ποικίλην, καὶ ἐλέφαντα
χρυσὸν καὶ ἄργυρον, τὸν μὲν,
σκεύεσι πεποιημένον, τὸν δὲ, ἐπ-
μον, τὸν δὲ, ἀσήμαντον. ὁμηρεῖ-
Ἰβήρων, καὶ αἰχμαλώτους, καὶ
Ῥωμαίων αὐτῶν παρείληπτο· ἐν
τῆς ἐπιούσης, καὶ ἐθριάμβευε·
τὴν στρατιὰν ἐπῄνει, καὶ τῇ πε-
μετὰ τὴν στρατιὰν ἐδημηγόρει· τῶν
Σκιπιώνων αὐτοὺς ἀναμνήσας, ἀ-
έλυε τοὺς αἰχμαλώτους εἰς τὰ
ἴδια, θεραπεύων τὰς πόλεις. ἀ-
στεῖ δ' ἐδίδου, τῷ μὲν ἐς τὸ τεῖχ-
ἀναβάντι πρώτῳ, μέγιστα· τῷ
ἑξῆς, τὰ ἡμίσεα τούτων· τῷ δὲ τ-
τῳ, τρίτα· καὶ τοῖς ἄλλοις κατὰ
λόγον· τὰ δὲ λοιπὰ ἐς Ῥώμην ἐπ-
ψεν ἐπὶ τῶν εἰλημμένων νεῶν, ὅ-
χρυσὸς ἢ ἄργυρος ἦν, ἢ ἐλέφ-
ἡ μὲν δὴ πόλις ἔθυεν ἐπὶ τρεῖς
μέρας, ὡς τῆς πατρῴας εὐπραξ-
ἐκ πόνων πολλῶν αὖθις ἀνακυπτ-
σης· ἡ δὲ Ἰβηρία καὶ οἱ ἐν αὐ-
Φοίνικες κατεπεπλήγεσαν τῷ μεγ-
θει καὶ τάχει τοῦ τολμήματος. ὁ
φρουρὰν μὲν Καρχηδόνι ἐπέστησε,
τὸ τεῖχος ἐκέλευσε τὸ παρὰ τὴ-
ἄμπωτιν ἐς ὕψος ἐγείρειν· τὴν
ἄλλην Ἰβηρίαν, αὐτός τε ἐπιὼ-
καὶ τοὺς φίλους ἐς ἕκαστα περιπέ-
πων, ὑπήγετο, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἀν-
χοντα ἐβιάζετο.

Καρχ

Καὶ ἀγορὰν ποικίλην] Pro his, καὶ ἀγορὰν ποικίλην, habet Cælii inter-pretatio, *aliáque multa velut in publico mercatu inventa.* Quæ nova eſt inter-pretandi forma: at Beraldi interpretatio, *& commeatum varium*, nihil nov[i]-tatis habet. Sed voluiſſem inſeri vocem *alium*: hoc modo, *& alium com-meatum varium*. Alioqui frumentum in numero eorum quæ commeatus no-mine intelliguntur, eſſe negabimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Καρχηδονίων δ' οἱ στρατηγοὶ δύο
λοιπὼ καὶ δύο Ἀσδρούβα, ὁ μὲν
Ἀμίλχαρος, πορρωτάτω περὶ
Κελτίβηρσιν ἐξενολόγει· ὁ δὲ τοῦ Γι-
σκωνος, ἐς μὲν τὰς πόλεις τὰς ἔτι
ούσας περιέπεμπεν, ἀξιῶν Καρ-
νίοις ἐμμένειν, ὡς στρατιᾶς ἐλευ-
σομένης αὐτίκα ἀπείρου τὸ πλῆθος
Μάγωνα δ' ἕτερον ἐς τὰ πλη-
περιέπεμπε ξενολογεῖν ὁπόθεν
θείη· καὶ αὐτὸς ἐς τὴν Λέρσα
τῶν ἀφισταμένων ἐνέβαλεν· καὶ
αὐτῶν πόλιν ἔμελλεν πολιορ-
κεῖν· ἐπιφανέντος δὲ αὐτῷ τοῦ Σκι-
ος, ἐς Βαιτύκην ὑπεχώρει,
πρὸ τῆς πόλεως ἐστρατοπέδευσεν·
τῆς ἐπιούσης εὐθὺς ἡσσᾶτο, καὶ
ἐκράτησε αὐτοῦ καὶ τὴν Βαιτύκην
εν ὁ Σκιπίων. ὁ δὲ τὴν στρα-
τιὰν τὴν Καρχηδονίων τὴν ἔτι οὖσαν
Ἰβηρίᾳ συνέλεγον ἐς Καρεώνην
ν, ὡς ὁμοῦ πᾶσιν ἀμυνούμε-
τῷ Σκιπίωνι. καὶ αὐτοῖς συνῆλ-
πολλοὶ μὲν Ἰβήρων, οὓς Μάγων
πολλοὶ δὲ Νομάδων, ὧν ἦρχε
σανάσσης. καὶ τούτων ὁ μὲν Ἀσ-
ύβας μετὰ τῶν πεζῶν ὑπὸ χάρακι
τοπέδευεν· ὁ δὲ Μασανάσσης καὶ
Μάγων ἱππαρχοῦντες αὐτῷ προε-
ζοντο τοῦ στρατοπέδου. ὧδε ἔχη-
αὐτοῖς ὁ Σκιπίων τοὺς ἰδίους ἱπ-

Carthaginienſium imperatorum alter, Aſdrubal Amilcharis, longiſſimè in Celtiberia mercenariorum militum delectum habebat: alter Giſconis, miſſis nuntiis ad eas civitates quæ ad eum uſque diem fidæ Carthaginienſibus fuerant, orabat ut in fide permanerent: brevi innumerabiles in Hiſpaniam copias affore. Deinde Magonem in proxima quæque loca dimiſit ad auxilia mercede undecunque conducenda. Ipſe interea in Lerſa, agrum eorum qui defecerant, hoſtiliter ingreſſus, oppidum quoddam obſidere parabat: ſed Scipionis repentino adventu territus, Bætycam ſe recepit, atque ante urbem caſtra communiit. Quo in loco poſtero die à Scipione victus eſt, quum vallo & urbe potitus eſſet. Quapropter Carthaginienſium copiis, quæ quidem in Hiſpania eſſent, Careonem urbem venire juſſis, omnibus viribus Scipionem ſtatuit aggredi. Et jam ad eum convenerant Hiſpani non pauci, Magonis ductu, necnon & Numidæ quibus imperabat Maſiniſſa. Aſdru-cum peditatu ſub vallo caſtrametatus erat. Maſiniſſa & Ma-equitatus pro caſtris ſtationes habebant. Scipio peditatum ſuum

Lerſa.

Bætyca urbs.

Aſdrubal à Scipione victus.

Careo urbs.

Maſiniſſa.

Καρχηδονίων δ' οἱ στρατηγοὶ δύο ὄντε λοιπὼ καὶ δύο Ἀσδρούβα.] Fortaſſe ſit καὶ οὗτοι δύο, Ἀσδρούβα.

δὲ τὴν στρατιὰν τὴν Καρχηδονίων τὴν ἔτι οὖσαν ἐν Ἰβηρίᾳ συνέλεγον Καρεώνην πόλιν.] Quamvis hic Καρεώνην habeamus, tamen pag. 270. ώνην eandem appellari videmus: Secundus autem *Cerbonam* utroque habet

μὲν Ἀσδρούβας μετὰ τῶν πεζῶν ὑπὸ χάρακι ἐστρατοπέδευεν.] Secundus, *caſtris continebat:* deinde pro his, προφυλάσσοντο τοῦ στρατοπέδου, *caſtra ante exercitum habebant.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ſuum ita partitus eſt, ut partem cum Lælio adverſus Magonem emitteret, ipſe cum altera in Maſiniſſam rueret. Aliquantulum anceps ea pugna & gravis Romanis fuit, quòd Numidæ tela eminus mitterent, deinde fugerent, mox converſis equis in Romanos ferrentur. At ubi juſſit Scipio ut conjectis in hoſtem pilis quammaximo impetu urgerent ac perſequerentur, tum Numidæ, quia reflectere non dabatur, in caſtra compulſi fugêre. Scipio decem ſtadia ab hoſte, loco firmo tutóque, ut optabat, caſtra locat. In Punicis caſtris peditum LXX. MM. equites mille & quingenti fuêre: elephanti XXXVI.

269 Scipio quanto hoſtibus impar.

Scipioni ne tertia quidem pars aderat. Quare aliquandiu bello abſtinuit, levibus tantùm præliis commiſſis. Sed poſtquam commeatus inopia faméſque caſtra afficere cœpit, pedem referre turpe ratus, peractis ſacris, repentè & vultu & habitu, velut divino numine afflatus, quum alioqui facilè aſſentiretur exercitus, ſibi deum more ſuo apparuiſſe affirmavit, atque in hoſtem hortatum eſſe ut iret: divino duc

πέρας ἐπιδιήρει, καὶ Λαίλιον μετὰ
Μάγωνα ἔπεμπεν, αὐτὸς δ' ἐπὶ
Μασανάσσην ἐτράπετο. μέχρι
οὖν τινὸς ἦν ἐν ἀγῶνι καὶ πόνῳ
χερεῖ, τῶν Νομάδων αὐτὸν ἀκο-
ζόντων τε καὶ ὑποχωρούντων,
αὖθις ἐπελαυνόντων. ὡς δὲ παρήγ-
λεν ὁ Σκιπίων ἀμεταστρεπτεὶ
κειν αὐτοὺς, τὰ δόρατα προβαλόν-
τας, οὐκ ἔχοντες ἀναστροφὴν οἱ Νο-
μάδες, κατέφυγον ἐς τὸ στρατό-
δον. καὶ ὁ Σκιπίων ἀπέχων δέκα
δίους, ἐστρατοπέδευσεν εὐσταθῶς
περ ἐβούλετο. ἦν δὲ ἡ μὲν τῶν ἐχθ
σύμπασα δύναμις, ἑπτακισ
ριοι πεζοὶ, καὶ ἱππεῖς πεντακι-
λιοι, καὶ ἐλέφαντες ἓξ καὶ τριάκο-
τα· Σκιπίωνι δὲ τούτων οὐδὲ τρι-
μόριον ἦν. διὸ καὶ μέχρι τινὸς
διίαζε, καὶ μάχης οὐ κατῆρχεν, ἀ
ἀκροβολισμοῖς ἐχρῆτο μόνοις· ἐ
δ' ἐπέλιπεν αὐτὸν ἡ ἀγορὰ, καὶ
μὸς ἥπτετο τοῦ στρατοῦ, ἀναζευ
μὲν οὐκ εὐπρεπὲς ἡγεῖτο εἶναι Σ
πίων· θυσάμενος δὲ, καὶ εὐθὺς
ταῖς θυσίαις τὴν στρατιὰν ἐς ἐ
κοον ἐλάσας, καὶ τὸ βλέμμα καὶ
σχῆμα διατεθεὶς πάλιν ὥσπερ ἐνθ
ἔφη τὸ δαιμόνιον ἥκειν τὸ συνήθ
αὐτῷ καὶ καλεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίο

χρῆ

Σκιπίωνι δὲ τούτων οὐδὲ τριτημόριον ἦν.] Scribendum τριτημόριον.

Καὶ τὸ βλέμμα καὶ τὸ σχῆμα διαθεὶς πάλιν ὥσπερ ἔνθους, ἔφη τὸ δαιμόνιον ἥκειν τὸ συνήθες αὐτῷ καὶ καλεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους.] Malim ita interpret ri, & ita certè interpretandum fuit, *quum vultum & habitum perinde com ſuiſſet acſi à deo afflatus foret.* Secundus, *aſpectúque & vultu in ſpeciem hom nis à deo afflati commutatus.* quaſi verò inter aſpectum & vultum id eſſet diſc men quod inter βλέμμα & σχῆμα. Porro τὸ δαιμόνιον Secundus *genium* ve tit: quum tamen τὸν δαίμονα vocare potius Græci conſueverint quem Lati genium appellant: veluti quum unicuique ſuum δαίμονα dicunt προσκεκλ ρῶσθαι: aut unumquenque certo cuidam δαίμονι προσκεκληρῶσθαι. Atq videmus & ſtatim pòſt dici θεῷ, non δαίμονι: & κατὰ θεὸν, non κατὰ δαίμον Itidemque in principio paginæ 265. κατὰ θεόν: item πειθόμενος θεῷ. Sic pag. 267

γῶσαι δὲ θαῤῥεῖν θεῷ μᾶλλον ἢ πλήθει στρατοῦ. καὶ γὰρ τῶν προτέρων ἔργων κατὰ θεὸν οὐ κατὰ πλῆθος κρατῆσαι. ἔς τε πίστιν τῶν λεγομένων τὰ ἱερὰ παραφέρειν ἐς τὸ μέσον ἐκέλευε τοὺς μάντεις. καὶ λέγων ὁρᾷ τι- οἰωνοὺς πετομένους· οὓς μεθ' ὁρ- καὶ βοῆς αὐτόθεν ἐπιστραφεὶς, κνυέ τε καὶ ἔλεγεν ὅτι οἱ σύμβο- νίκης οἱ θεοὶ καὶ τάδε ἔπεμψαν. συνεκινεῖτο δὲ πρὸς αὐτὰ ἐνθέως ὁ- καὶ βοῶν, καὶ ἡ στρατιὰ πᾶσα τὰς ἐκείνου φαντασίας, περιφερομένου δεῦρο κἀκεῖσε, συνεπεστρέ- το, καὶ πάντες ὡς ἐπὶ νίκην ἑτοι- ν ἠρεθίζοντο. ὁ δ' ἐπεὶ πᾶν εἰ- ὅσον τι καὶ ἐβούλετο, οὐκ ἀνέ- ο, οὐδ' εἴασε τὴν ὁρμὴν ἐκλυ- ῶσαι, ἀλλ' ὡς ἔτι ὢν θεόληπτος, η δεῖν ἐπὶ τοῖσδε τοῖς σημείοις τους ἀγωνίσασθαι. καὶ φαγόντας ἐκέλευεν ὁπλίσασθαι, καὶ ἐπῆγεν ἀ-

potius quàm multitudine fretos eſſe oportere: ſuperiores victorias non numero hominum, ſed divino beneficio conceſſas. Utque fidem orationi ſuæ aſtrueret, jubet ab haruſpicibus exta in medium afferri. atque inter loquendum aves prætervolantes videt, quas quum magno ardore clamoréque oſtentaret, tanquam certa victoriæ ſigna ſibi divinitus data, quemadmodum ipſe ad earum aſpectum ceu numine correptus, nunc ſuſpiciendo, nunc vociferando circumagebatur, ſic cunctus exercitus ſecundum varios ſui imperatoris ad varia viſa motus: & ipſe huc illuc ſe convertebat, & tanquam ad paratam victoriam incendebatur. Scipio voti ſui compos, ne militum ardor mora collaberetur, nihil ceſſandum exiſtimavit, ſed tancam adhuc divino inſtinctu impulſus loqueretur, properè cum ſte poſt tam fauſta ſigna confligendum cenſuit. Quare, cibo ſumpto,

g. 267. κατὰ θεὸν ἕκαστα ὁρᾶν. Quinetiam hoc illi Secundi interpretationi teſt opponi, quod in hac ipſa pag. ſequitur, ὅτι οἱ σύμβολα νίκης οἱ θεοὶ τάδε ἔπεμψαν. Atque idem Secundus, ſibi non conſtans, in pag. illa 5. ubi dicitur κατὰ θεὸν, numerum ſingularem in pluralem mutans, dicit, *n ſine deorum providentia.* Scio alioqui & Socratem dictum fuiſſe habere um δαιμόνιον: ſed nec ibi genium interpretari nos debere puto. Nec verò geria dici poteſt (ut opinor) fuiſſe genius Numæ: qui primus tali ſimulatio- ad comparandam ſibi autoritatem uſus eſt.

Καὶ γὰρ τῶν προτέρων ἔργων κατὰ θεὸν οὐ κατὰ πλῆθος κρατῆσαι.] Scriben- m puto ἐπὶ τῶν προτέρων ἔργων. Quale enim hoc eſſet, aliquem κρατῆσαι ἔργων dici? quum ἔργα vocentur res in bello fortiter geſtæ, aut etiam npliciter, facta bellica.

Συνεκινεῖτο δὲ πρὸς αὐτὰ ἐνθέως ὁρῶν καὶ βοῶν.] Vides ut Beraldus lo- m hunc reddiderit: at Secundus ita, *Et quà volatu tendebant alites, ſeſe, rore quodam divino percitus, vertebat.* Quam interpretationem non impro- , & poſt αὐτὰ hypoſtigme opus eſſe dico. αὐτὰ autem intelligo τὰ σύμ- λα τῆς νίκης: quæ nihil aliud ſunt quàm illi οἰωνοὶ πετόμενοι. Hoc autem ἐν- έως ὁρῶν convenit cum eo quod ſuprà dictum fuit, τὸ βλέμμα (omitto καὶ ῆμα) διαθεὶς πάλιν ὥσπερ ἔνθους. Paulo pòſt autem pro hoc ἔνθους (à quo t illud ἐνθέως) dicit θεόληπτος.

ſumpto, milites arma capere juſſit, traditóque equitatu Syllano, peditatu Lælio & Martio, ex inſperato in hoſtem deducit. Irruente Scipione & jamjam inſtante (decem enim tantum modo ſtadia erant inter utraque caſtra) Aſdrubal & Mago & Maſiniſſa milites, priuſquam cibo corpora firmaſſent, raptim non ſine trepidatione ac tumultu inſtruunt. Conſerto tum pedeſtri tum equeſtri prælio, Romanus eques ſuperior erat. Nam (qua arte priore prælio uſi fuerant) quum valida acríque impreſſione in Numidas inveherentur, nec ipſi propter propinquitatem more ſuo cedere ac mox in hoſtem reflecti poſſent, eis prorſus inutilia tela effecerant. At pedes multitudine inferior ab Aphris premebatur, totúmque diem victus cedebat, nec ſubinde accurrentis atque hortantis Scipionis verbis movebatur: donec ipſe imperator, equum pue tradidit, arreptóque ſcuto ſolus inter utramque aciem procurr

Scipio cum hoſte confligit.

270

δοκήτως τοῖς πολεμίοις, τοὺς μ ἱππέας Σιλανῷ, τοὺς δὲ πεζ Λαιλίῳ καὶ Μαρκίῳ παραδούς. Ἀ δρούβας δὲ καὶ Μάγων καὶ Μα νάσσης, ἐπιόντος αὐτοῖς τοῦ Σ πίωνος ἄφνω, σταδίων ὄντων ἐν μ σῳ δέκα μόνων, ἄσιτον οὖσαν τὴν στρατιὰν ὥπλιζον μετὰ σπους καὶ θορύβου καὶ βοῆς. γιγνομένης ὁμοῦ πεζομαχίας τε καὶ ἱππομ χίας, οἱ μὲν ἱππεῖς οἱ τῶν Ῥωμαι ἐκράτουν, ὑπὸ τῆς αὐτῆς μηχανῆς ἀμεταστρεπτεὶ τοὺς Νομάδας δ κοντες, ὑποχωρεῖν εἰθισμένους καὶ πελαύνειν· οἷς τὰ ἀκόντια, δ τὴν ἐγγύτητα, οὐδὲν ἦν ἔτι χρή μα· οἱ πεζοὶ δὲ ἐπονοῦντο ὑπὸ πλήθους τῶν Λιβύων, καὶ ἡττῶντο ὅλης ἡμέρας. οὐδὲ, τοῦ Σκιπίων αὐτοὺς ἐπιθέοντός τε καὶ παρακ λοῦντος, μετετίθεντο· μέχρι ἵππον Σκιπίων τῷ παιδὶ παρ δούς, καὶ παρά τινος ἀσπίδα λ βών, ἐξέδραμεν ὡς εἶχε μόνος τὸ μεταίχμιον, κεκραγώς, Ἐπ

„ κουρε

Οἱ μὲν ἱππεῖς οἱ τῶν Ῥωμαίων ἐκράτουν, ὑπὸ τῆς αὐτῆς μηχανῆς ἀμετ στρεπτεὶ τοὺς Νομάδας διώκοντες, ὑποχωρεῖν εἰθισμένους καὶ ἀπελαύνειν·] ſequamur quæ de iiſdem Numidis ſcripta ſunt in fine paginæ proximè præc dentis, ſcribendum hîc erit, ὑποχωρεῖν εἰθισμένους καὶ αὖθις ἐπελαύνε Ita enim ibi, τῶν Νομάδων αὐτὸν ἀκοντιζόντων τε καὶ ὑποχωρούντων, ε αὖθις ἐπελαυνόντων. Secundus ὑποχωρεῖν εἰθισμένους vertit *fugam ſimula aſſueti:* quum in illo altero loco ὑποχωρούντων vertiſſet *retrocedentibus.* qua interpretationem alteri præfero. Deſcribitur autem ille mos eorum & in P nica hiſtoria, οἷς ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἦν ἔργον, ἀκοντίοις πολλοῖς χρωμένου ἐπελαύνειν αἰεὶ καὶ ἀναχωρεῖν, καὶ αὖθις ἐπελαύνειν.

Τοῦ Σκιπίωνος αὐτοὺς ἐπιθέοντός] Aliquis fortaſſe malit περιθέοντος: ſe ne illud quidem ſuſpectum eſſe debet. Fateor tamen περιθέων ſcriptum e pag. 206. πάντη περιθέων τε καὶ βοῶν. At paulo pòſt, ἔθει διὰ πάντων.

Ἐξέδραμεν ὡς εἶχε μόνος ἐς τὸ μεταίχμιον.] Hæc verba, ὡς εἶχε, S cundus vertit, *ut erat:* at Beraldus omiſit. Tu ex meo Theſauro Græc linguæ uſum hujus generis loquendi diſces.

Ἐπ

κουρεῖτε ὦ Ῥωμαῖοι κινδυνεύον-
τι ὑμῶν τῷ Σκιπίωνι. Τότε γὰρ,
μὲν ἐγγὺς, ὁρῶντες οἱ κινδύνου
ρεται, οἱ δὲ πόῤῥω, πυνθανόμε-
, καὶ πάντες ὁμοίως αἰδούμενοί τε
περὶ τῷ στρατηγῷ δεδιότες, ἐσέ-
μον ἐς τοὺς πολεμίους μετ' ἀλα-
γμοῦ καὶ βίας. ἣν οὐκ ἐνεγκόν-
οἱ Λίβυες, ἐνεδίδοσαν, ἐπιλει-
σης αὐτοὺς ἅμα τῆς δυνάμεως
ὸ τῆς ἀσιτίας περὶ ἑσπέραν· καὶ
ὺς αὐτῶν δι' ὀλίγου τότε φόνος
γνετο. τοῦτο μὲν δὴ τέλος ἦν
ιπίωνι τῆς περὶ Καρβώνην μάχης,
σφαλοῦς ἐς πολὺ γενομένης. ἀπ-
ενον δ' ἐν αὐτῇ, Ῥωμαίων μὲν
τακόσιοι, τῶν δὲ πολεμίων μύριοι
πεντακισχίλιοι.

Μετὰ δὲ τοῦθ' οἱ μὲν Λίβυες ὑπε-
ρουν ἀεὶ μετὰ σπουδῆς, ὁ δὲ Σκι-
ων αὐτοῖς εἵπετο, βλάπτων τι
λυπῶν ὁσάκις καταλάβοι. ὡς
οι μὲν ὀχυρόν τι χωρίον προὔλα-
, ἔνθα καὶ ὕδωρ ἦν ἄφθονον καὶ
ροφὴ, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ πολιορκεῖν
τοὺς ἔδει, Σκιπίωνα δ' ἠπείγον
ραι χρεῖαι· Σιλανὸν μὲν ἀπέλιπε
δε πολιορκεῖν, αὐτὸς δ' ἐπῄει
ὸ ἄλλην Ἰβηρίαν, καὶ ὑπήγετο.
βύων δὲ τῶν ὑπὸ Σιλανοῦ πολιορ-
ουμένων, αὖθις ὑποχωρούντων,
ἐπὶ τὸν πορθμὸν ἀφικόμενοι, ἐς
δειρα ἐπέρασαν· ὁ Σιλανὸς ὅσα
νατὸν ἦν βλάψας, ἀνεζεύγνυεν

ac voce ſublata, Veſtro, ô Romani, exclamat, pericilitanti Scipioni ſuccurrite. Ad eam enim vocem & qui prope adſtabant, intuentes, & qui procul diſtabant, audientes in quanto periculo eſſet, omnes ſimul tum reverentia tum metu ducis in hoſtem magna vi atque ululatu contendunt. Quorum impetum Aphri non ferentes (nam propter inediam viribus circa veſperam deficiebantur) pedem referre cœperunt. Tum ingens exiguo ſpatio edita ſtrages. Hunc exitum habuit Scipio pugnæ ad Careonem, ancipitis diu & periculoſæ: qua Romanorum octingenti deſiderati ſunt, hoſtium quindecim millia.

Scipionis virtus & fortitudo.

Scipio ad Careonem victor.

Inde Aphros jam cum feſtinatione ſe recipientes inſequutus eſt, carpendo incurſandóque ubicunque aſſequi poterat. Sed quum locum quendam natura munitum, & aqua commeatúque abundantem occupaſſent, nec niſi longa obſidione expugnabilem, quia aliò negotia vocabant, relicto ad eos obſidendos Syllano, reliquam ipſe Hiſpaniam peragravit, ſibíque conciliavit. Aphri à Syllano obſeſſi, fretum verſus, ut Gades trajicerent, cedendo paulatim ibant:
ibus Syllanus pro viribus incommodavit. Deinde Carthaginem

Ἐπικουρεῖτε ὦ Ῥωμαῖοι κινδυνεύοντι ὑμῶν τῷ Σκιπίωνι.] Vel προκινδυνεύοντι ὑμῶν, vel κινδυνεύοντι ὑπὲρ ὑμῶν, ſcripſiſſe Appianum contendi. Nam ὑμῶν τῷ Σκιπίωνι pro τῷ ὑμετέρῳ Σκιπίωνι nimis durè, immo ne Græcè quidem (ut opinor) dictum eſſet.

Τοῦτο μὲν δὴ τέλος ἦν Σκιπίωνι τῆς περὶ Καρβώνην μάχης.] Habes pag. 3. Vide annotata in eum locum.

Οἱ δὲ,

nem ad Scipionem rediit. Porro Aſdrubal, Amilcharis filius, dum circa ſeptentrionalem Oceanum novos delectus habet, à fratre Annibale in Italiam accerſitus, per ſeptentrionalis littoris oram, ut Scipionem lateret, iter faciens, ſuperatis Pyrenæis montibus in Galliam trajecit, cum magna Celtiberorum mercenariorum manu. Atque hoc modo Italis inſcientibus in Italiam feſtinabat. Interea Lucius Roma reverſus Scipioni nuntiavit cogitare Romanos de eo cum imperio in Africam mittendo. Quod
271 quoniam jam pridem ipſe & votis & ſpe præceperat, Lælium quinque navibus in Africam ad Syphacem regem cum donis dimiſit, tum ut eum admoneret Scipionum amicitiæ, tum ut oraret, ſi in Africam Romani trajicerent, ſocius illis adjutórque ut foret. Syphax donis acceptis, aliíſque remiſſis, ita ſe facturum annuit. Id ſenſere Carthaginienſes, & ipſi legatos de ſocietate ad Syphacem miſerunt. Qua de re Scipio certior factus, ſi præreptum Carthaginienſibus Syph

Lælius ad Syphacem à Scipione cum donis miſſus.

ἐς Καρχηδόνα πρὸς Σκιπίωνα. Ἀ-
δρούβαν δὲ τὸν Ἀμίλχαρος περὶ
Βόρειον Ὠκεανὸν στρατιὰν ἔτι σ
λέγοντα ὁ ἀδελφὸς Ἀννίβας ἐκ
κατὰ σπουδὴν ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐσ
λεῖν. ὁ δὲ, ἵνα λάθοι τὸν Σκιπ-
να, παρὰ τὸν Βόρειον Ὠκεανὸν τ
Πυρήνην ἐς Γαλάτας ὑπερέβαι,
μετ᾽ ὧν ἐξενολογήκει Κελτιβήρων.
ὁ μὲν Ἀσδρούβας ὧδε ἐς τὴν Ἰτ-
λίαν, τῶν Ἰταλῶν ἀγνοούντων, -
πείγετο. Λεύκιος δ᾽ ἀπὸ Ῥώμ
ἐπανιὼν ἔφραζε τῷ Σκιπίωνι ὅτι α-
τὸν οἱ ἐν ἄστει Ῥωμαῖοι διανοοῖ-
ται στρατηγὸν ἐς Λιβύην ἀποστέλλ
ὁ δὲ, τοῦδε αὐτοῦ μάλιστα ἐπι
μῶν ἐκ πολλοῦ, καὶ ἐλπίζων ὧδε
σεσθαι, Λαίλιον ἐπὶ νεῶν πέντε πρ
πεμπεν ἐς Λιβύην, πρὸς τὸν δυ
στην Σύφακα, δωρεάς τε φέροντ
καὶ τῶν Σκιπιώνων ὑπόμνησιν τῆς
αὐτὸν Σύφακα φιλίας, καὶ δέησ
Ῥωμαίων, ἂν ἐπίωσι, συλλαμβ
νειν. ὁ δὲ ὑπέσχετό τε ποιήσειν,
τὰ δῶρα ἔλαβεν καὶ ἀντέπεμψεν ἐ
ρα. αἰσθανόμενοι δὲ τούτων οἱ Κα
χηδόνιοι, καὶ αὐτοὶ περὶ συμμαχί
ἐπρεσβεύοντο παρὰ τὸν Σύφακα.
ὁ Σκιπίων, πυνθανόμενός τε κ
μεταποιούμενος ἐπὶ Καρχηδονί

πρὸς

Ὁ δὲ, τοῦδε αὐτοῦ μάλιστα ἐπιθυμῶν ἐκ πολλοῦ.] Quum hic dicat tantu τοῦδε αὐτοῦ μάλιστα ἐπιθυμεῖν ἐκ πολλοῦ, multo plus eſt quod de eodem dic idem deſcribens, in Punica hiſtoria, pag. 5. ὁ δὲ Σκιπίων, ἔνθους ὢν ἐπὶ Καρχηδόνι ἐκ πολλοῦ.

Ῥωμαίων, ἂν ἐπίωσι, συλλαμβάνειν.] Ferri non poteſt hæc lectio, ſe Ῥωμαίων in Ῥωμαίοις mutandum videtur. At Secundus perinde vertit ac ſcriptum foret ἐπίῃ. hæc enim ſunt ejus verba, *eúmque rogaret, ut ſi ipſe Africam tranſmitteret, ſeſe pro Romanis declararet.* Ubi notandum genus lo quendi Gallicum & Italicum potius quàm Latinum, *ſeſe pro Romanis declararet.*

Πυνθανόμενός τε καὶ μεταποιούμενος ἐπὶ Καρχηδονίοις προσλαβεῖν] E μεταποιούμενος faciendum puto μέγα ποιούμενος (quo genere loquendi uti

ſu

λαβεῖν καὶ βεβαιώσασθαι Σύφα- ἦλθε πρὸς αὐτὸν ἐπὶ νεῶν δύο τῷ Λαιλίῳ. καὶ αὐτῷ καταγο- οἱ πρέσβεις τῶν Καρχηδονίων ἔτι παρὰ τῷ Σύφακι, ναυσὶν αἷς μακραῖς ἐπανήγοντο, λαθόν- τὸν Σύφακα. ἀλλ' ὁ μὲν, ἱστίῳ μενος, παρέπλευσεν αὐτοὺς ις, καὶ κατήχθη· ὁ δὲ Σύφαξ ζεν ἀμφοτέρους, καὶ τῷ Σκι- συνθέμενος ἰδίᾳ καὶ πίστεις χὼν ἀπέπεμπε. καὶ τοὺς Καρ- νίους ἐφεδρεύοντας αὖθις αὐτῷ ῖχεν, ἕως ἐν βεβαίῳ τῆς θαλάσ- γένοιτο ὁ Σκιπίων. παρὰ μὲν δὴ οῦτον ἦλθε κινδύνου Σκιπίων, αγόμενός τε καὶ πλέων. λέγεται ν Σύφακος ἑστιώμενος συγκα- λιθῆναι τῷ Ἀσδρούβᾳ. καὶ αὐ- ὁ Ἀσδρούβας περὶ πολλῶν ἐρό- ος, καταπλαγῆναι τῆς σεμνότη- , καὶ πρὸς τοὺς φίλους εἰπεῖν μὴ μόνον πολεμῶν οὗτος ὁ ἀ- , ἀλλὰ καὶ ἑστιώμενος, φοβε- εἴη.

Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ Μάγωνι π- Κελτιβήρων καὶ Ἰβήρων ἐπὶ ἐμι-

cem ſibi adjungeret, non parum momenti eam rem habituram ratus, duabus quinqueremibus cum C. Lælio ad eum contendit. Appropinquanti terræ, ad littúſque tendenti Carthaginienſium legati, qui apud Syphacem erant, imprudente rege, navibus quas habebant longis, hoſtiliter occurrerunt: ſed Scipio, quòd velo uteretur, celeriter eos prætervectus, tutò in portum appulit. Utroſque Syphax ad hoſpitium invitavit, ſed clàm cum Scipione fœdus junxit, fidéque data abs ſe dimiſit: & ſtruentes illi inſidias tantiſper Carthaginienſes apud ſe retinuit, dum tantum maris navigaſſet ut extra periculum eſſet. Hoc diſcrimen adiit Scipio & in itinere & in portu. Fama eſt, Scipionem in regio epulo eodem lecto quo Aſdrubal accubuiſſe, Aſdrubalémque multis de rebus percontantem, ejus gravitatem admiratum, ac inter amicos dixiſſe, hujuſmodi virum non tantùm in bello, ſed etiam convivio eſſe formidabilem.

Syphax fœdus jungit cum Scipione.

Aſdrubalis de Scipione dictum.

Eo ipſo tempore accidit ut Celtiberi Hiſpaníque non pauci, quorum

cùm alibi tum pag. 275. ferri certè illud *μεταποιούμενος* non poteſt. Ve- n & ἐπὶ Καρχηδονίους ſcribendum puto: id eſt, *adverſus Carthaginienſes.* cundus vertit, *Carthaginienſes antevertere*, tanquam ſcribens, Καρχηδο- ις προλαβεῖν, expuncta præpoſitione ἐπὶ. Sed legendo ἐπὶ Καρχηδονίους exponendo ut dixi, nec προσλαβεῖν in προλαβεῖν mutare, nec præpoſi- nem illam mutare neceſſe fuerit.

Ναυσὶν αἷς εἶχον μακραῖς ἐπανήγοντο, λαθόντες τὸν Σύφακα.] Secundus remes quas ipſi habebant, contra eum eduxerunt. quaſi νῆες μακραὶ non aliud ent quàm triremes. Verbum autem ἐπανάγεσθαι ſunt qui & ita reddant.

Παρὰ μὲν δὴ τοσοῦτον ἦλθε κινδύνου Σκιπίων.] Hæc verba, (quæ apud toricos frequenter occurrunt) neſcio an intellexerit Secundus: malè eſſe terpretatum ſcio, *Hujuſmodi pericula evaſit.* Sed & Beraldus non ſimplici- t, *Hoc diſcrimen adiit*, dicere debuit, verùm *Tantum diſcrimen* vel *Adeo* agnum diſcrimen adiit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Mago Pœnus. Martius.

quorum civitates ad Romanos defecerant, ſub Magone Pœno mererent: quos Martius adortus, circiter mille quingentos cecidit, reliquis per oppida fuga diſperſis. Ceterùm ſeptingentos equites, pedites ſexies mille (alterum agmen Hannonis ducis) in tumulum quendam compulſos, eò inopiæ adegit ut legatos de pace mitterent. Ipſe Hannonem
272 ac transfugas ſibi tradi juſſit, ac tum ſecum de pace agi. Extemplo illi comprehenſum Hannonem, hæc ipſa audientem, & transfugas omnes dederunt. Martius captivos itidem poſcit: quibus acceptis, edicit ut pactam & conſtitutam pecuniam in locum planum ac campeſtrem deferant: non enim ſupplicibus convenire loca edita. ubi in campum deſcendiſſent, Vos capitales (inquit) eſtis, qui, quum patriæ veſtræ nobis pareant, hoſtibus juncti contra eas arma ferre ſuſ-

Hanno cum tranſfugis Scipioni traditus.

ὑποφόρων, ὧν αἱ πόλεις ἐς Ῥω-μαίους μετετέθειντο· καὶ ὁ Μ-κιος αὐτοῖς ἐπιθέμενος, χιλ-μὲν καὶ πεντακοσίους διέφθειρεν· δὲ λοιποὶ διέφυγον αὐτῶν ἐς τὰς -λεις, ἑτέρους δὲ ἑπτακοσίους ἱππ- καὶ πεζοὺς ἑξακισχιλίους, Ἄννων- αὐτῶν ἡγουμένου, συνήλασεν ἐς -φον· ὅθεν, ἀπορῶντες ἁπάντων, ἐπρεσβεύοντο πρὸς τὸν Μάρκιον π- σπονδῶν. ὁ δ' ἐκέλευεν αὐτοὺς Ἄννωνα καὶ τοὺς αὐτομόλους ἐκδό-ντας αὐτῷ, τότε πρεσβεύειν. οἱ δὴ καὶ τὸν Ἄννωνα στρατηγὸν ὄντα σφ- συναρπάσαντες, ἔτι τῶν λεγομέν- ἀκροώμενον, καὶ τοὺς αὐτομόλου- παρέδωκαν. ὁ δὲ Μάρκιος ᾔτει τὰ αἰχμάλωτα. λαβὼν δὲ καὶ τοῦτ- ἐκέλευεν αὐτοὺς τακτὸν ἀργύρ- κατενεγκεῖν ἅπαντας ἐς τὸ τοῦ πε- χωρίον. οὐ γὰρ ἁρμόζειν τὰ ὑψηλ-τερα τοῖς παρακαλοῦσιν. καταβά-των δὲ ἐς τὸ πεδίον, ἔφη, Ἄξιοι
„ θανάτου δεδράκατε, οἳ τὰς πα-
„ τρίδας ἔχοντες ὑφ' ὑμῖν, εἵλεσ-
„ μετὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπ' αὐτὰς στρ-
„ τεύ-

Ὧν αἱ πόλεις ἐς Ῥωμαίους μετετέθειντο.] Ut hîc ἐς Ῥωμαίους μετετέθειν- dicit, ita pag 263. ἐς Ῥωμαίους μετέθεντο. Vertit autem uterque interpr- μετέθεντο, *defecerant*: ſed Beraldus, *ad Romanos defecerant*: Cælius, *à Ca- thaginienſibus defecerant*. quum hoc deficere ſit ἀφίστασθαι, & oporteat ab liquo prius ἀφίστασθαι, deinde ad alium μετατίθεσθαι. At in illo paginæ 26- loco, μετέθεντο vertit Cælius, *fidei Romanorum ſe commiſerant*: Beraldus *in Romanorum ſocietatem venerant*. Ex quibus interpretationibus aliquis m- nimè conjectura poſſit aſſequi Græcum ſcriptorem tali verbo eſſe uſum. Ha- bes autem eundem hujus verbi μετατίθεσθαι uſum & pag. proximè ſequente at initio pag 270. paulo alium.

Ὁ δ' ἐκέλευεν αὐτοὺς, Ἄννωνα καὶ τοὺς αὐτομόλους ἐκδόντας αὐτῷ, τό- πρεσβεύειν.] Verbum πρεσβεύειν, quod Berald. vertit, *de pace agere*: Secun- dus reddit, *legationem ſuam explicarent*. Ac illa certè Beraldi interpretati- nimis reſtringere verbi Græci ſignificationem videtur.

Οἱ τὰς πατρίδας ἔχοντες ὑφ' ὑμῖν.] Non ὑμῖν, ſed ἡμῖν, uterque etiam interpres legendum cenſuit. Nam & Secundus ita, *quòd quum ſinguli veſtram patriam ſub noſtro imperio habeatis*.

Μέχρ-

τεύειν. δίδωμι δ' ὑμῖν, τὰ ὅ-
πλα καταθεῖσιν, ἀπαθέσιν ἀπ-
ιέναι. Ἀγανακτησάντων δ' εὐ-
ς ὁμοῦ πάντων, καὶ ἀνακραγόν-
ν οὐκ ἀποθήσεσθαι τὰ ὅπλα, μά-
γίγνεται καρτερά. καὶ τὸ μὲν ἥ-
συ τῶν Κελτιβήρων, πολλὰ δρά-
ντων, κατεκόπη· τὸ δ' ἥμισυ
ὸς Μάγωνα διεσώθη. ὁ δ' ἄρτι
ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Ἄννωνος
τεπεπλεύκει, ναυσὶν ἑξήκοντα μα-
ρῖς· μαθὼν δὲ τὴν Ἄννωνος συμ-
ρὰν, ἐς Γάδειρα διέπλει, καὶ λι-
καραδοκῶν, περιεσκόπει τὸ
λλον. καὶ Μάγων μὲν ἐπὶ ἀργίας
Σιλανὸς δ' ἀπέσταλτο μὲν ὑπὸ
ῦ Σκιπίωνος, Κάστακα πόλιν
ροσαγαγέσθαι· πολεμικῶς δ' αὐ-
τῶν Καστακαίων ἐχόντων, παρε-
ρατοπέδευε, καὶ τοῦτο ἐμήνυε τῷ
κιπίωνι. ὁ δὲ, προπέμψας τινὰ
ρασκευὴν πολιορκίας, εἵπετο,
παροδεύων ἐνέβαλεν ἐς Ἰλυργίαν
λιν, ἣ Ῥωμαίων μὲν ἦν φίλη κατὰ
πρότερον Σκιπίωνα, ἀναιρεθέν-
ος δ' ἐκείνου, κρύφα μετετέ-
ιτο, καὶ στρατιὰν ὑποδεξαμένη Ῥω-
ίων, ὡς ἔτι φίλη, Καρχηδονίοις
δεδώκει. ὧν χάριν ὁ Σκιπίων,
ὑπ' ὀργῆ τέσσαρσιν ὥραις ἐξεῖλεν
τήν· τρωθεὶς μὲν τὸν αὐχένα, τῆς
μάχης οὐκ ἀναχωρῶν, ἕως ἐκρά-
τησεν. καὶ ἡ στρατιὰ δι' αὐτὸν, οὐδε-
ἐπικελεύοντος, ὑπεριδοῦσα
ἁρπαγῆς, ἔκτεινον ὁμαλῶς καὶ
παιδία καὶ γυναῖκας, μέχρι καὶ τὴν
λιν αὐτοῖς ἐπικατέσκαψαν. ἀ-

tinuiſtis. Sed nihilominus vobis permitto depoſitis armis impune abire. Celtiberi graviter commoti, omnes una voce conclamant, arma ſe non depoſituros. Hinc atrox prælium conſeritur: quo pars non inulta cæſa eſt, pars incolumis ad Magonem evaſit, qui paulo antè in caſtra Hannonis venerat, ſed audita ejus clade Gades trajecerat, ubi otioſus in magna inopia exitum rerum expectabat. Sed miſſus à Scipione antea Syllanus ad Caſtacem urbem, ut eam ſibi conciliaret, ubi nihil pacati reſpondebatur, parabat obſidere, ſuúmque conſilium Scipioni ſignificavit. Scipio præmiſſis ad obſidionem aliquot machinis, ſubſequebatur: ſed in itinere Ilyrgim oppugnare ſtatuit. Fuerat hæc urbs Romanorum ſocia dum ſuperior Scipio viveret. Quo perempto, perſugientes ad ſe ex ea clade Romanos, quum (ceu tum quoque amica) excepiſſet, eoſdem Carthaginienſibus prodidit. Hac perfidia irritatus Scipio, quatuor horis eam ſubvertit. Et quamvis in cervice vulnus accepiſſet, non tamen prælium remiſit, quoad certa victoria apparuit. Milites, nemine hortante, prædæ direptioníſq; immemores (adeo vulnerarat animos vulnus imperatoris) nec ſexui nec ætati pepercerunt: nec ius deſævijt ira quàm urbs ſolo eſt æquata. Ventum inde ad Caſtacem,

Celtiberi arma deponere nolunt.

Caſtace urbs.

Ilyrgis urbs, Romanis perfida, ut tractata.

Scipio vulneratus.

Μέχρι καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐπικατέσκαψαν.] Neuter interpres animadverſum hujus compoſiti ἐπικατέσκαψαν cum pronomine αὐτοῖς: ſed perin-vertit acſi ſimplici κατέσκαψαν abſque illo dativo uſus Appianus eſſet: um ſignificare velit urbem ſuper occiſorum cadaveribus fuiſſe dirutam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Caſtace oppugnata.

Caſtace Scipioni ſe dedit.

ſtacem, copiiſque tripartitò diviſis, urbem Scipio obſidebat, ab oppugnatione tamen & pugna abſtinebat tantiſper dum oppidanis reſipiſcendi ſpatium concederet, quos audiebat ea de re jam conſilia inter ſe agitaſſe. Nec multo pòſt ipſi, cæſo quod intra urbem erat ſuiſque conſiliis obſtabat præſidio, victores Scipioni
273 ſe tradiderunt. Impoſito novo præſidio, mandataque urbis cura uni ex civibus, integræ famæ viro, Carthaginem Scipio regreditur, dimiſſis ad fretum uſque Syllano & Martio, ut quam latiſſimè poſſent omnia direptionibus vaſtarent. Erat autem Aſtapa oppidum Carthaginienſium ſemper partis. hujus incolæ à Martio obſeſſi, ſatíſque prævidentes, ſi expugnarentur à Romanis, ſibi extremam impendere ſervitutem, pretioſiſſima rerum ſuarum in forum congerunt, & ligna conſtruunt: ſuper eum cumulum liberos conjugéſque ſtatuunt. Deinde quinquaginta ex ſeſe fortiſſimis viris jurejurando adactis, præcipiunt, quum in eo rem eſſe viderent ut urbs caperetur, mulierculas liberóſque ut ferro necarent, móxque ſucce-ſo igni ſeipſos jugularent. Inde deos conteſtati adverſus Ma-

Aſtapa, Carthaginienſium oppidum.

Aſtapenſes quidvis perpeti malunt quàm Romanorum ſervitutem.

φικόμενος δ' ἐς τὴν Κάστακ-
Σκιπίων, τὸν μὲν στρατὸν ἐς τρία
λε, καὶ τὴν πόλιν ἐφρούρει· μά-
χης δ' οὐκ ἦρχε, διδοὺς ἔτι τοῖς Κα-
καίοις μεταγνῶναι. καὶ γὰρ ἠκ-
αὐτοὺς οὕτω φρονεῖν. οἱ δὲ τοῖς φ-
ρουροῖς σφᾶς ἐμποδὼν οὖσιν ἐπιθέ-
νοι, καὶ κρατήσαντες, ἐνεχείρι-
τὴν πόλιν τῷ Σκιπίωνι. καὶ τοῖ-
μὲν φρουρὰν ὁ Σκιπίων ἐπέστησε,
τὴν πόλιν ἐπέτρεψεν ἑνὶ τῶν Κα-
καίων ἐπὶ δόξης ὄντι ἀγαθῆς· αὐ-
τὸς δ' ἐς Καρχηδόνα ἀνεζεύγνυ,
Σιλανὸν καὶ Μάρκιον περιπέμψ-
ἐπὶ τὸν πορθμὸν, δῃοῦν ὅσα δύνα-
το. Ἀστάπα δ' ἦν πόλις Καρχη-
νίοις ἀεὶ διαμένουσα ὁμαλῶς·
τότε τοῦ Μαρκίου σφᾶς περικαθημέ-
νου, συγγινώσκοντες ὅτι Ῥωμα-
λαβόντες αὐτοὺς ἀνδραποδιοῦνται,
περιουσίαν σφῶν ἐς τὴν ἀγορὰν σ-
νήνεγκαν· καὶ ξύλα περιθέντες α-
τῇ, τὰ τέκνα καὶ τὰ γύναια ἐπέ-
σαν ἐπὶ τὴν ὕλην. πεντήκοντα
σφῶν ὥρκισαν τοὺς ἀρίστους, ὅταν
πόλις ἁλίσκηται, τὰ γύναια κ-
τοὺς παῖδας ἀνελεῖν, καὶ τὸ πῦρ
ψαι, καὶ ἑαυτοὺς κατασφάξαι.
μὲν δὴ, μάρτυρας τῶνδε ποιησά-
μενοι τοὺς θεοὺς, ἐξέδραμον ἐπὶ
Μάρκιον, οὐχ ὑφορώμενον οὐδέν·

Ἀστάπα δ' ἦν πόλις Καρχηδονίοις ἀεὶ διαμείνασα ὁμαλῶς.] Notandus i-
adverbii ὁμαλῶς uſus, quod Beraldus prætermiſit: Cælius autem vertit, e-
dem modo ita enim hunc locum reddit, *quæ ſemper eodem modo in fide Carth-*
ginienſium manſerat. Videri autem poſſit deeſſe aliquod nomen adjectivu-
(cujuſmodi eſt πιστὴ, aut φίλη) quod poſt vel ante διαμείνασα ponatur. I-
lud certè ὁμαλῶς non malè fortaſſe reddatur *æquabiliter.* At verò in fine pa-
proximè præcedentis ejuſdem participii interpretatio ab utroque omiſſa eſt
ubi ſcriptum eſt, ἔκτεινον ὁμαλῶς καὶ παιδία καὶ γυναῖκας. Verti autem h-
queat (ut opinor) *nullo diſcrimine.*

I

…ιυτε τοὺς ψιλοὺς καὶ τοὺς ἱπ-
…ε ἐτρέψαντο. ὁπλισαμένης δὲ τῆς
…αγγος, τὰ μὲν τῶν Ἀσταπαίων
…εῖλετο, ἐξ ἀπογνώσεως μαχο-
…ων. Ῥωμαῖοι δ' ὅμως ἐκρά-
…αὐτῶν, διὰ τὸ πλῆθος. οὐ
…ὴ τῇ γε ἀρετῇ χείρους ἦσαν οἱ
…ποιοι. πεσόντων δὲ ἁπάντων,
…ντήκοντα τὰς γυναῖκας καὶ τὰ
…ία κατέσφαξαν, καὶ τὸ πῦρ ἐ-
…αντες, ἑαυτοὺς ἐπέρριψαν, ἀ-
…ῆ τοῖς πολεμίοις τὴν νίκην ἐρ-
…μενοι. ὁ δὲ Μάρκιος, τὴν ἀ-
…ν τῶν Ἀσταπαίων καταπλα-
…, οὐκ ἐνύβρισεν ἐς τὰ οἰκόπεδα
…ῶν.

Μετὰ δὲ τοῦθ' ὁ μὲν Σκιπίων ἐς
…ωστίαν ἐνέπεσεν, καὶ ὁ Μάρκιος
…ῳ διῴκει τὸ στρατόπεδον. ὅσοι δὲ
…ρατιωτῶν ὑπ' ἀσωτίας ἀναλώ-
…αν τὰ πεπορισμένα, ἡγούμενοι
…μὲν πόνων οὐδὲν ἄξιον εὑρῆσθαι,
…ὰ τὸ μηδὲν ἔχειν, σφετερίζε-
…ι δ' αὐτῶν τὰ ἔργα καὶ τὴν δό-
…Σκιπίωνα, ἀφίσταντο ἀπὸ τοῦ
…ρκίου, καὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἐστρατοπέ-
…ον. ἔκ τε τῶν φρουρίων αὐτοῖς
…λοὶ συνέτρεχον, καὶ παρὰ Μά-
…ος τινὲς ἀργύριον φέροντες, ἔ-
…θον αὐτοὺς ἐς τὸν Μάγωνα μετα-
…ξ. οἱ δὲ τὸ μὲν ἀργύριον ἔλα-
…, στρατηγοὺς δ' ἀπὸ σφῶν ἑλό-
…οι καὶ ταξιάρχους, καὶ τἄλλα
…κοσμηθέντες, ἐφ' ἑαυτῶν ἐτάσσ-
…το, καὶ συνώμνυον ἀλλήλοις.
…θόμενος δὲ ὁ Σκιπίων ἐπέστελλεν
…μέρει μὲν τοῖς ἀφεστηκόσιν, ὅτι
…ὰ τὴν νόσον αὐτοὺς οὐκ ἀμείψαι-
…πω· ἐν μέρει δὲ τοῖς ἄλλοις, ἰ-

tium, ingenti cum tumultu erumpunt: qui certè nihil minus tum ab hoſtibus timebat quàm ut egredi mœnibus auderent. Quare levis armatura equiteſque facilè pulſi: ſed ubi armata legio advenit, fortiſſimè quidem Aſtapenſes in rerum omnium deſperatione dimicabant: ſed quibus virtute non erant inferiores, multitudine ab iis vincebantur. Omnibus pugnando cæſis, quinquaginta illi in urbe fœminas & pueros trucidabant: demum ſuccenſo rogo, ſeſe eôdem injecerunt, nullo victoriæ fructu victoribus relicto. Martius Aſtapenſium virtutem admiratus, in tecta non ſævit.

Fœminæ Aſtapenſium & pueri trucidati.

Poſt hæc Scipio in morbum incidit: caſtris præerat Martius tum milites nonnulli, qui luxu peculium profuderant, rati, quia nihil habebant, nullam ſibi laborum mercedem reddi, ſed & fructum & laudem rerum geſtarum à Scipione interceptam eſſe: à Martio propalam deſciſcentes, ſeorſim caſtra habebant: & jam ad eos ex præſidiis multi confluebant. Tum à Magone venêre cum pecuniis qui ad defectionem hortarentur. Itaque pecuniis acceptis, novos ex ſeſe duces centurionéſque crearunt, ac ceteris rebus pro libidine conſtitutis, ipſimet ſe inſtruebant, inter ſéque conjurabant. Hoc ubi reſcivit Scipio, literas unas ſeparatim ad eos qui defecerant mit- 274
…t, ſe morbo præpeditum nondum eos potuiſſe remunerari: al…as aliis ad quos mali contagio non pervenerat, ut inſanientes commi-

Scipionis morbus.

Milites à Martio deficiunt.

commilitones in viam revocarent. Tandem ad omnes ſimul, tanquam reconciliatos, ſcribit, ſe propediem gratiam exoluturum: edicítque ut ad ſtipendium accipiendum Carthaginem convenirent. Dum autem recitabantur literæ, fuêre qui eas ſuſpectas haberent, alii qui fidem habendam cenſerent. Demum inter ſe pacti ſunt ut univerſi ſimul Carthaginem irent. Interea Scipio iis quos ſecum habuit ſenatoribus mandat ut advenientem unumquenque ex ſeditionis auctoribus ad ſe adjungerent, &, ut amicorum moris eſt, placidè admonitos & in hoſpitium invitatos clàm vincirent. Edicit etiam tribunis ut fidiſſimos quoſque ſuorum militum ſub lucem gladiis accinctos haberent, locíſque commodioribus in concione per intervalla occupatis, ſiquis tumultum excitaſſet, ſubitò irruerent, & trucidarent, haud expectato ſigno. Non multo poſt lucis exortum imperator ad tribunal defertur, præconéſque juſſi milites ad concionem vocare. Illi inſperato præconio citati, paru decorum fore exiſtimantes ſi imperatorem nondum planè co

ἵνα μεταπείθωσιν αὐτοὺς πλα-
νωμένους· κοινῇ δ' ἅπασιν ἐπις
ἄλλην, ὡς ἤδη συνηλλαγμένοις
αὐτοῖς αὐτίκα ἀμείψεται. καὶ
λευεν εὐθὺς ἥκειν ἐπὶ σῖτον ἐς Κ
χηδόνα. ἀναγινωσκομένων δὲ τῶ
οἱ μὲν ὑπώπτευον, οἱ δὲ πιστε
ἠξίουν, καὶ συνετίθεντο· καὶ πα
ώδευον ἐς τὴν Καρχηδόνα ὁμ
προσιόντων δὲ αὐτῶν, ὁ Σκιπ
προσέταξε τοῖς συνοῦσιν οἱ
λευταῖς ἕκαστον τῶν ἐξάρχων τινὰ
στάσεως προσεταιρίσασθαι προσι-
όντα, καὶ, ὡς ἀπ' εὐνοίας διορθοῦ-
ντα, ὑποδέξασθαί τε καὶ δῆσαι
θόντα. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς χιλι-
άρχοις, τοὺς πιστοτάτους ἕκαστον ἀ-
νὰ ἅμα ἕω ξιφήρεις ἔχειν, καὶ
εὔκαιρα τῆς ἐκκλησίας ἐκ διασ-
τημάτων καταλαβόντας, ἤν τις ἐν-
ίστηται, κατακεντεῖν καὶ κατακ-
νειν αὐτίκα, ἄνευ παραγγέλμα-
τος. αὐτὸς δ' ἄρτι φαινομένης ἡ-
μέρας ἐπὶ τὸ βῆμα ἐκομίζετο,
τοὺς κήρυκας ἐς ἐκκλησίαν ἐποτ
νειν περιέπεμπεν. οἱ δὲ, αἰφνιδ
μὲν αὐτοῖς τοῦ κηρύγματος γενομ
νου, αἰδούμενοι δὲ ἔτι νοσοῦντα
στρατηγὸν σφῶν παρακρατεῖν,

νομίζ

Ἵνα μεταπείθωσιν αὐτοὺς πλανωμένους] Alibi dicit μεταδιδάσκειν τοὺς πλανωμένους.

Καὶ κατακαίνειν αὐτίκα, ἄνευ παραγγέλματος.] Non placet, ἄνευ παραγγέλματος ita exponi. Sed quomodo ἄνευ παραγγέλματος dicit, quum ja παράγγελμα daret? Perinde eſt acſi diceret, *Abſque alio mandato.* ſive *Non exſpectato alio mandato.*

Αἰδούμενοι δὲ ἔτι νοσοῦντα τὸν στρατηγὸν σφῶν παρακρατεῖν.] Longè alit locum hunc intellexit Secundus quàm Beraldus. Vertit enim, *Tanquam p deret, imperatorem ægrotum, ipſis vigilantem & ſolicitum magis eſſe.* Sed di bium non eſt quin Beraldi potius interpretationem ſequi oporteat. Eſt eni παρακρατεῖν interdum *Retinere quempiam abire volentem.* Sed recentioru potius ſcriptorum eſt hoc vocabulum. Dixit tamen Dioſcorides, τρίχο ῥεούσας παρακρατεῖ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

...ζοντες ἐπὶ τὰς ἀμοιβὰς καλεῖ-
...θαι, συνέθεον ὁμοῦ πάντοθεν, οἱ
... ἄζωστοι τὰ ξίφη, οἱ δὲ, καὶ
...ιτῶσι μόνοις, οὐ φθάσαντες οὐ-
...ὴν ἐσθῆτα πᾶσαν ἐπιθέσθαι·
...πίων δὲ, φρουρὰν ἔχων ἀμφ'
...ν ἀφανῆ. καὶ πρῶτα μὲν αὐ-
ἐπεμέμφετο τῶν γεγονότων, εἶτα
... τὴν αἰτίαν ἀναθήσειν μόνοις
ἄρξασιν· οὓς ἐγὼ κολάσω δι'
...ων. καὶ λέγων ὅτι προσέταξε τοῖς
...ρέταις περιστῆσαι τὸ πλῆθος,
...μὲν δὴ διΐσταμενον, οἱ δὲ βουλευταὶ
... αἰτίους παρῆγον ἐς τὸ μέσον.
...βοησάντων δὲ αὐτῶν, καὶ τοὺς
...στρατιώτας βοηθῆσαι σφίσι πα-
...ρακαλούντων, τοὺς ἐπιφθεγγομέ-
... εὐθὺς ἔκτεινον οἱ χιλίαρχοι. καὶ
...τὸ πλῆθος, ἐπειδὴ τὴν ἐκκλη-
... φρουρουμένην εἶδεν, ἐφ' ἡσυ-
...ς ἦν σκυθρωποῦ. ὁ δὲ Σκιπίων
... εἰς τὸ μέσον παραχθέντας αἰ-
...άμενος, καὶ μᾶλλον αὐτῶν τοὺς
...βοήσαντας, ἐκέλευσε τοὺς αὐχέ-
... ἁπάντων ἐς τοὔδαφος παττα-
... προσδεθέντας ἀποτμηθῆναι,
... τοῖς ἄλλοις ἀμνηστίαν ἐκήρυξεν
...ναι. ὧδε μὲν τὸ στρατόπεδον κα-
...ετο τῷ Σκιπίωνι.

firmatis viribus diutius remorarentur (adde quòd ad accipienda præmia citari ſe credebant) omnes undique concurrere, pars ſine gladiis, alii ſolis amicti tunicis, præ nimia feſtinatione veſtibus omiſſis. Scipio, latenti ſtipatus præſidio, inprimis eorum facinus graviter accuſavit. Sed tamen (inquit) penes ſolos auctores culpa conſiſtat: in quibus puniendis veſtra utar opera. Hæc vix dixerat quum dirempta, quemadmodum innuerat, turba, ſeditionis principes à ſenatoribus in medium protrahuntur, exclamantes illi quidem protinus: ac commilitonum opem implorantes. Ad quorum vocem qui admurmuraſſent, extemplo à tribunis necabantur. Reliqua turba, ut armis obſeptam undique concionem vidit, triſti ſilentio torpuit. Productos in medium Scipio virgis cædi, (ſævius eos qui exclamarant) deinde ad palum deligatos omnes ſecuri percuti jubet: reliquis veniam dari per præconem denuntiat. Hoc in ſtatu erat Scipionis exercitus. 275 Defectionis autores ſupplicio afficit Scipio.

Indibilis

Οὐ φθάσαντες οὐδὲ τὴν ἐσθῆτα πᾶσαν ἐπιθέσθαι.] Non dicit, οὐ φθάσαντες οὐδὲ τὴν ἐσθῆτα ἐπιθέσθαι, ſed οὐδὲ τὴν ἐσθῆτα πᾶσαν Nec certè ...erat ita loqui, niſi τοὺς χιτῶνας inter ἐσθῆτας numerare nollet. Non igi... dicendum fuit *veſtibus omiſſis*, ſed *reliquis veſtibus omiſſis*. vel, *reliquo ve...omiſſo*, quem videlicet τοῖς χιτῶσι ſuperponebant. Ideóque dicit ἐπιθέσθαι.

...ὁ δὲ Σκιπίων τοὺς εἰς τὸ μέσον παραχθέντας αἰκισάμενος] Vix queo pro...e hanc interpretationem, *virgis cædi*: etiamſi ei Secundus aſſentiatur. Sci...mus enim, apud hunc quoque αἰκίζεσθαι de illis dici qui cruciatus & tormenta ...ibent: ut videre eſt cùm alibi, tum pag. 258 & 261. Sed illo non hoc ...erpretati eſſe modo videntur, ut Scipio more Romano potius quam bar...bo uſus dici poſſet. Non ignoro alioqui αἰκίζεται exponi μαστίζει in hoc ...phoclis verſu,

Καὶ νῦν κατ' οἴκους συνδέτους αἰκίζεται.

Sed

Indibilis regulus.

Indibilis regulus, unus eorum qui cum Scipione amicitiam fœdúſque pepigerant, eo ipſo tempore quo in caſtris Romanis ſeditio vigebat, agrum quendam ſociorum Scipionis hoſtiliter depopulatus erat, & quum adverſus eum Scipio exercitum duxiſſet, ſtrenuè commiſſo prælio mille ducentos ex Romanis ceciderat: ſed amiſſis ſuorum viginti millibus, legatíſque ad Scipionem de pace miſſis, imperata pecunia in amicitiam receptus fuerat.

Maſiniſſæ colloquium cum Scipione.

Maſiniſſa etiam clam Aſdrubale fretum tranſgreſſus, cum Scipione in colloquium venit, datáque dextra promiſit ei, ſe, ſi in Aphricam trajiceret, omnem operam navaturum. Virum hunc omnibus in rebus conſtanti fide, ut á Carthaginienſibus deficeret

Cur Maſiniſſa deſecerit à Carthaginienſibus.

hujuſmodi cauſa commovit, Aſdrubalis ducis, cum quo tum militabat, filia Maſiniſſæ deſponſa erat, eam Syphax rex deperibat. Carthaginienſes, magnum momentum ad bellum præſens fore rati ſi tam potentem regem ſibi adverſus Romanos adjunxiſſent, inconſulto patre filiam ei collocant: atque id Aſdrubal, motus viri reverentia, Maſiniſſam celavit: ſed ille re aliunde comper-tum Scipionis amicitiam quæſivit.

Mago.

Mago, claſſis præfectus, rel… in Hiſpania deſperatis, in Ligures Galloſque trajecit, ut inde …

Ἰνδίβιλις δὲ, τῶν συνθεμένων…
αὐτῷ δυναστῶν, στασιαζούσης ἔτ…
Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς, κατέδραμ…
τῆς ὑπὸ τῷ Σκιπίωνι γῆς. καὶ
τῷ τοῦ Σκιπίωνος ἐπελάσαντ…
ὑπέστη μὲν τὸν ἀγῶνα γενναίως κ…
χιλίους καὶ διακοσίους Ῥωμαίων…
φθειρεν· ἀπολομένων δ᾽ αὐτῷ σ…
μυρίων, ἐδεῖτο προσπέμψας κ…
ὁ Σκιπίων αὐτὸν χρήμασι ζημ…
σας, συνηλλάσετο.

Λαθὼν δὲ καὶ Μασανάσσης …
δρούβαν, ἐπέρασε τὸν πορθμόν· κ…
φιλίαν τῷ Σκιπίωνι συνθέμενος…
ὤμοσε συμμαχήσειν, ἂν ἐς Λιβ…
στρατεύῃ. ἔπραξε δὲ τοῦτο ἀνὴρ…
πάντα βέβαιος διὰ τοιάνδε …
τίαν· Ἀσδρούβου τοῦ τότε οἱ συ…
τος στρατηγοῦ θυγάτηρ ἐς γα…
ἠγγεγύητο Μασανάσσῃ· Σύφακα…
ἄρα τὸν δυνάστην ἔρως ἔκνιζε…
παιδός· καὶ οἱ Καρχηδόνιοι μ…
ποιούμενοι Σύφακα ἐπὶ Ῥωμα…
προσλαβεῖν, ἔδωκαν αὐτῷ τὴν π…
δα, οὐδὲν τοῦ Ἀσδρούβου πυθομέ…
καὶ τῶνδε πραχθέντων, ὁ μὲν …
δρούβας αὐτὰ ἐπέκρυπτε, τὸν Μ…
σανάσσην αἰδούμενος· ὁ δὲ, αἰ…
μενος, συνέθετο τῷ Σκιπίωνι. Μ…
γων δὲ ὁ ναύαρχος, ἀπογνοὺς …
τῶν παρόντων τὰ ἐν Ἰβηρίᾳ, πλ…
σας ἐς Λίγυας καὶ Κελτοὺς, ἐξ…

λο…

Sed quid ſi per catachreſin ſeu per hyperbolem ita uſus ſit illo verbo Soph… cles? Habemus tamen & πληγαῖς ᾐκίζετο apud Xiphilinum è Dione.

Καὶ ὁ Σκιπίων αὐτὸν χρήμασι ζημιώσας, συνηλλάσετο.] Pro interpre… tione verbi συνηλλάσετο, ſcribe potius, *in amicitiam receptus fuit.* Cæli… *quem Scipio pecunia mulctatum, in gratiam recepit.*

Ἁρμοσ…

...λφ. καὶ ὁ μὲν περὶ ταῦτα ἦν, καὶ ...τα Γάδειρα ἐκλειφθέντα ὑπὸ τοῦ ...γωνος οἱ Ῥωμαῖοι παρέλαβον. ...τηγοὺς δὲ Ἰβηρίας ἐτησίους ἐς ...ἔθνη τὰ εἰλημμένα ἔπεμπον, ...τοῦδε ἀρξάμενοι, μικρὸν πρὸ ...τετάρτης καὶ τεσσαρακοστῆς καὶ ἑ-...ατοστῆς ὀλυμπιάδος, ἁρμοστὰς ἢ ...στάτας αὐτοῖς τῆς εἰρήνης ἐσομέ-... καὶ αὐτοῖς ὁ Σκιπίων ὀλίγην ...πὰν, ὡς ἐπὶ εἰρήνῃ, καταλι-..., συνῴκισε τοὺς τραυματίας ...όλιν, ἣν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας Ἰτα-...ὴν ἐκάλεσε· καὶ πατρίς ἐστι ...ϊανοῦ τε καὶ Ἀδριανοῦ, τῶν ὕστε-... Ῥωμαίοις ἀρξάντων τὴν αὐτο-...τορα ἀρχήν. αὐτὸς δὲ ἐς Ῥώ-... ἐπὶ στόλου πολλοῦ διέπλει, λαμ-...ῶς τε κεκοσμημένου, καὶ καταγέ-...τος αἰχμαλώτων ὁμοῦ καὶ χρη-...των καὶ ὅπλων καὶ λαφύρων ποι-...ων. καὶ ἡ πόλις αὐτὸν ἐπιφανῶς ...έχετο, μετὰ δόξης ἀοιδίμου τε ...παραλόγου, διά τε νεότητα καὶ ...υεργίαν καὶ μέγεθος εὐπραξίας. ... φθονοῦντες αὐτῷ τὴν πάλαι ...φολογίαν ὡμολόγουν ἐς ἔργον ἀ-...ῆναι. καὶ Σκιπίων μὲν, θαυμα-...ὑμος ἐθριάμβευεν.

xilia mercede contraheret. Poſt ejus diſceſſum Gaditani, à Magone proditi, in Romanorum venêre ditionem. Gaditani. Inde primùm apud Romanos ortus mos, in Hiſpaniam, gentibus devictis, magiſtratus annuos mittendi, paulo ante centeſimam quadrageſimamquartam Olympiadem: qui, etiam pace provinciæ præeſſent, eámque conſtituerent. Magiſtratus annui in Hiſpaniam primùm miſſi. Relicto utpote pacata regione, haud valido præſidio, Scipio milites omnes vulneribus debiles in unam urbem compulit, quam ab Italia Italicam nominavit, claram natalibus Trajani & Hadriani: qui poſteris temporibus Romanum imperium tenuêre. Scipio milites omnes vulneribus debiles in unam urbem cogit. Patria Trajani & Hadriani impp. Ipſe multa claſſe magnificè inſtructa, magno captivorum numero, pecuniis, armis ſpoliíſque onuſta, Romam rediit, ſplendidéque exceptus eſt, ingenti incredibilique gloria, tum ob juventutem, tum in tantis rebus tam fœliciter geſtis celeritatem: uſque adeo ut qui ejus laudi inviderent, eum faterentur quæ temere promiſiſ-...idebatur, omnia re ipſa præſtitiſſe. Tandem cum omnium ad-...ratione triumphavit. 276

Indibi-

...ἁρμοστὰς ἢ ἐπιστάτας αὐτοῖς τῆς εἰρήνης ἐσομένους] Cæl. Secundus ἁρμο-... vertit *imperatores*, ſicut ἐπιστάτας, *prætores*. ita enim ille, *qui in pace* ...*eratorum & prætorum officio fungebantur.* Quæ interpretationes non ſatis ...æ videntur: præſertímque ἁρμοστὰς interpretari *imperatores*, non placet. ...que & hoc obſervandum, cum vertere *in pace*, perinde acſi ἐπὶ τῆς εἰ-...ης ſcriptum eſſet. At ego non dubito quin genitivus τῆς εἰρήνης cum no-...me ἐπιστάτας jungere oporteat, perinde acſi diceretur, *pacis præſides*, vel, ...*p ici præeſſent*: vel, *qui ad pacem pertinentia moderarentur.* At verò ἁρμο-... ab illo genitivo ſeparari puto: quod vocabulum è republ. Lacedæmonio-...n petitum eſſe conſtat.

...ὗτε φθονοῦντες αὐτῷ τὴν πάλαι κουφολογίαν ὡμολόγουν ἐς ἔργον ἀπ-...ναι] Vocat τὴν πάλαι κουφολογίαν ea quæ Scipionem eſſe pollicitum nar-

ravit

Indibilis rebellio & interitus.

Indibilem, qui digreſſo Scipione ſtatim rebellarat, Romani duces Hiſpaniæ præpoſiti, collecto tum ex præſidiis tum ſociorum auxiliis exercitu adorti occidunt: belli concitatores in judicium vocatos, bonis publicatis, ſupplicio afficiunt. Gentibus quæ arma conſociarant, mulcta irrogata, armíſque ademptis, obſides dare coactis, præſidia validiora impoſita. Hunc exitum habuit primus Romanorum in Hiſpania conatus.

Ἰνδίβιλις δὲ, οἰχομένου τοῦ Σ
πίωνος, αὖθις ἀφίστατο· καὶ αὐ
οἱ στρατηγοὶ τῆς Ἰβηρίας, τὸν σ
τὸν ἀγείραντες ὅσος αὐτοῖς ἦν
εἰς τὰ φρούρια, καὶ δύναμιν
λην ἀπὸ τῶν ὑπηκόων συναγαγ
τες, ἔκτειναν· τοὺς δ᾽ αἰτίους
ἀποστάσεως ἐς κρίσιν παραγαγόντ
θανάτῳ μετῆλθον, καὶ τὰ ὄντα
τοῖς ἐδήμευσαν· τά τε ἔθνη τὰ συ
αράμενα αὐτῷ χρήμασιν ἐζημι
σαν, καὶ τὰ ὅπλα αὐτῶν παρείλ
το, καὶ ὅμηρα ᾔτησαν, καὶ φρουρ
δυνατωτέρας αὐτοῖς ἐπέστησαν,
τάδε μὲν ἦν εὐθὺς μετὰ Σκιπίω
καὶ ἡ πρώτη Ῥωμαίων ἐς Ἰβηρ
πεῖρα ἐς τοῦτο ἔληγε.

Poſterioribus temporibus Romanis bello adverſus Gallos, Padi accolas, & Philippum Macedonem, occupatis, Hiſpani hac captata occaſione, res novas moliri. Ad eos reprimendos Roma miſſi ſunt imperatores Sempronius Tudertinus & M. Helvidius, deinde Minucius. Cui, quia major erat motus, majoribus copiis ſucceſſor miſſus Cato: juvenis quidem, at ſeverus, at laboris pa-

Sempronius Tudertinus, M. Helvidius, Minutius, Cato, in Hiſpaniam miſſi.

Catonis laus.

Χρόνῳ δ᾽ ὕστερον, ὅτε Ῥωμα
Κελτοῖς τοῖς περὶ Πάδον ἐπολέμο
καὶ Φιλίππῳ τῷ Μακεδόνι, ἐνεω
ρισαν αὖθις ἐς τὴν ἀσχολίαν α
τῶν οἱ Ἴβηρες· καὶ αὐτοῖς ἐπέμφ
σαν ἐκ Ῥώμης στρατηγοὶ τοῦδε
πολέμου, Σεμπρώνιός τε Τουδε
τῖνος καὶ Μάρκος Ἐλουίδιος· μ
δ᾽ ἐκείνους, Μινούκιος. καὶ ἐπὶ τ
τῳ, μείζονος ἔτι τῆς κινήσεως γιγνομένης, μετὰ πλέονος δυνάμε
ἐπέμφθη Κάτων, νέος μὲν ὢν ἔτι πάμπαν, αὐστηρὸς δὲ καὶ φιλόπ
νος.

ravit Appianus pag. 264. nam & κουφολογοῦσι ibi dixit, quemadmodum h
κουφολογίαν dicit. Secundus hæc ita vertit, *Illi etiam ipſi qui prius ei invid*
bant, eúmque levitatis ac jactantiæ inſimulabant, rem ad glorioſum finem add
ctam fatebantur. Sed dicendum potius erat, *eam ad glor. finem add. fateba*
tur, ut Latina Græcis omnino reſponderent. Intelligere autem oportet ea
levitatem & jactantiam de ejus pomiſſis, quæ levitatem & jactantiam eſſe i
terpretabantur.

Ἐνεωτέρισαν αὖθις ἐς τὴν ἀσχολίαν αὐτῶν οἱ Ἴβηρες] Ut hic dicitur, ἐνε
τέρισαν αὖθις ἐς τὴν ἀσχολίαν αὐτῶν οἱ Ἴβηρες, ita legimus pag. 209. τὴν
σχολίαν τήνδε ἡμῶν φυλάξας: & pag. 212. καὶ τὴν ἀσχολίαν ἡμῶν φυλάξαντ
Sed ad illum hujus pag. 276. locum quod attinet, Secundus eum ita verti
iterum res Hiſpaniæ laborare cœperunt: perperam. At rectè Beraldus, *Rom*
nis bello occupatis, Hiſpani hac captata occaſione moliri. pro, moliri cœperun
Rectè inquam, niſi quòd omiſit interpretationem adverbii αὖθις. quum d
cendum eſſet, *iterum moliri.* Poſſit alioqui magis ad verbum ita reddi hic lo
cus, *Adverſus eorum occupationes res novas iterum moliri.*

Ti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…ῳ. συνέσει τε γνώμης καὶ δεινότητι …λων δριμύτατος· ὥστε αὐτὸν ἐπὶ τοῖς λόγοις ἐκάλουν οἱ Ῥωμαῖοι Δημοσθένη, πυνθανόμενοι τὸν ἄριστον ἐν τοῖς Ἕλλησι ῥήτορα γεγενῆσθαι Δημοσθένη. ὡς δὲ κατέπλευσε τῆς …ρίας ἐς τὸ καλούμενον Ἐμπόριον ὁ Κάτων, οἱ μὲν πολέμιοι πάντοθεν ἐπ' αὐτὸν ἐς τετρακισμυρίους συνέδραμον· ὁ δ' ἐπὶ μέν τι τὴν στρατιὰν ἐγύμναζεν. ὡς δ' ἔμελλε συνενεχθήσεσθαι μάχη, τὰς ναῦς …χεν, ἐς Μασσαλίαν περιέπεμψε, καὶ τὸν στρατὸν ἐδίδασκεν, οὐ τοῦτο εἶναι φοβερὸν ὅτι πλήθει περιοῦσιν οἱ πολέμιοι, (τὴν γὰρ εὐψυχίαν αἰεὶ τοῦ πλείονος ἐπικρατεῖν) ἀλλ' ὅτι νεῶν ἀποροῦμεν ὡς … ἔχειν, εἰ μὴ κρατοῖμεν, οὐδὲ σωτηρίαν. τοῦτο δ' εἰπών, αὐτίκα συνέβαλλεν, οὐκ ἐλπίσας, ὥσπερ ἕτεροι, τὸν στρατόν, ἀλλὰ φοβήσας.

…tiens, at prudentia & eloquentiâ tanta ut à Romanis Demoſthenes vocaretur, ut qui intellexerant oratorum Græcorum longè præſtantiſſimum fuiſſe Demoſthenem. Is ubi in Hiſpaniam vectus Emporias pervenit, undique adverſus eum hoſtes ad quadraginta millia coïerant. Datum aliquantulum temporis exercendis militibus. Deinde quum jamjam eſſet ſignis collatis cum hoſte dimicaturus, claſſe Maſſiliam remiſſa, milites admonuit non 277
tantum imminere periculi ab hoſtibus numero ſuperioribus (nihil enim tam arduum quod animi fortitudine ſuperari non poſſit) quantum ex penuria navium: nec niſi victoribus perſugium ullum aut ullam ſalutem offerri. Atque ſic loquutus, non ſpe, …rum more ducum, ſed terrore repletum militem ad pugnam educit.

…ὴν γὰρ εὐψυχίαν αἰεὶ τοῦ πλείονος ἐπικρατεῖν.] Non auſim hic diſſimulare …ldum inſigniter in ſententiæ inſignis interpretatione lapſum eſſe, quum … τὴν γὰρ εὐψυχίαν αἰεὶ τοῦ πλείονος ἐπικρατεῖν, ita reddidit, *nihil enim arduum quod animi fortitudine ſuperari non poſſit*. Nam videmus his verbis …nem reddi illius quod dictum eſt, οὐ τοῦτο εἶναι φοβερὸν ὅτι πλήθει περιοῦσιν οἱ πολέμιοι & his duobus verbis, πλήθει περιοῦχουσιν, reſpondere ad … τοῦ πλέονος ἐπικρατεῖν. Alioqui certè Appianus, id dicere volens quod …ddi verba ſonant, (nam & illud eſſe verum nemo negaverit) dicere de…et, non τοῦ πλέονος, ſed καὶ τοῦ δυχεριστέτου, aut certè aliquo ſynony… ſuperlativo uti. Fuit itaque locus hic ita reddendus, *Et ſuum exercitum …bat, non debere hoc metum aſſerre, quòd multitudine ſuperiores eſſent hoſtes …per enim à fortitudine majorem numerum ſuperari) ſed quod navibus caremus.* …hoc autem & alios quoſdam imperatores audimus monentes ſuos mili… & convenit cum eo quod de Lacedæmoniis dixit quidam, eos non in…ogare de hoſtibus, πόσοι εἰσὶ, ſed ποῦ εἰσι. Ceterùm ad locum de quo …ur ut revertar, ideo totum libuit interpretari ut conſideraret lector, ne… quidem ſatis ex mente ſcriptoris dici, *non tantum imminere periculi ab …bus numero ſuperioribus, quantum ex penuria navium.* Aliud enim eſt, …re, non tantum imminere periculi: aliud, nihil periculi imminere. At… hinc diſcat lector quàm periculoſum ſit interpreti à verbis ſui ſcriptoris …dere, etiam ubi nihil eſſe periculi videtur.

οὐκ ἐλπίσας, ὥσπερ ἕτεροι, τὸν στρατὸν, ἀλλὰ φοβήσας] Scribendum eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

educit. Conſerto prælio, ad omnia accurrere, orare, hortari. Et poſtquam ancipiti marte ad veſperam uſque bellatum erat, cadentibus utrinque non paucis, ipſe cum tribus cohortibus ſubſidiariis excelſum quendam tumulum inſedit, unde totum certamen oculis perluſtrare poſſet. Inde mediam ſuorum aciem premi conſpicatus, inter primos periculo ſeſe objiciens accurrit: atque impetu & clamore turbatis hoſtibus, victoriæ principium dedit. Totam noctem hoſtes inſequutus, multis interfectis, caſtris etiam expugnatis, quum rediret, milites ut victoriæ auctorem gratulabundi complectebantur. Reficiendis corporibus nonnihil quietis datum: tum præda vendita. Quúmque ex omnibus partibus legationes ad eum venirent, primùm obſides petiit: deinde literas obſignatas ad ſingulos populos mittit, ac tabellariis edicit (præſcripſerat:- tem diem, & quanto temporis ſpatio in remotiſſimam urb

Catonis virtus ac fortitudo.

Catonis literæ & mandata.

γινομένης δ' ἐν χερσὶ τῆς μάχ, ἐς πάντα μετεπήδα, παρακαλ καὶ παροξύνων. ἀκρίτου δ' αὐτῆ δείλην ἑσπέραν ἔτι οὔσης, καὶ π λῶν πιπτόντων ἑκατέρωθεν, ἐς λόφον ὑψηλὸν μετὰ τριῶν τάξεω ἐφέδρων ἀνέδραμε, τὸ ἔργον ἐκ πάντων ἐποψόμενος. ὡς δὲ εἶδεν ἐς μέσους τῶν ἰδίων μάλιστα ἐνοχλου- μένους, ὥρμησεν ἐς αὐτοὺς προ- κινδυνεύων· ἔργῳ τε καὶ βοῇ συνε- ραξε τοὺς ἐχθρούς· καὶ πρῶτος κ- ῆρξε τῆς νίκης· διώξας τε νυκτὸ- λης, ἐκράτησεν αὐτῶν τοῦ στρα- πέδου, καὶ πολλοὺς ἀπέκτεινεν. ἐπ- νιόντι δ', ὡς ἡγεμόνι τῆς νίκης ἥδοντο συμπλεκόμενοι· καὶ μετὰ το ἀνέπαυε τὴν στρατιὰν, καὶ τὰ φυρα ἐπίπρασκεν. πρεσβευόντων ἐς αὐτὸν ἁπάντων, ὅμηρά τε ᾔ σεν ἄλλα, καὶ βιβλία ἐσφραγισ να ἐς ἑκάστους περιέπεμπε, καὶ φέροντας ἐκέλευεν ἡμέρᾳ μιᾷ π- τας ἀποδοῦναι. καὶ ὥριζε τὴν ἡ- ραν, τεκμηράμενος ὅτε μάλ

ἐς τ

ἐπελπίσας perſuaſum habeo. Alioqui ἐλπίσας pro ἐπελπίσας, novè (valde fallor) dictum eſſe oporteret.

Γενομένης δ' ἐν χερσὶ τῆς μάχης, ἐς πάντα μετεπήδα.] Suſpicetur fort mecum quiſpiam ἐς πάντας ſcripſiſſe Appianum: aliter tamen & Cæli qui vertit, *commiſſo jam prælio ipſe in omnem partem hortans ſedulò pugnan diſcurrebat.*

Καὶ μετὰ τοῦτο ἀνέπαυε τὴν στρατιάν.] Beraldus nimium hanc ἀνάπαυ ſive ἀνάπαυλαν reſtringere videtur, quum ἀνέπαυε τὴν στρατιὰν vert *Reficiendis corporibus nonnihil quietis datum.* Malim igitur, cum Cælio, *Ex citui quietem conceſſit.*

Ὅμηρά τε ᾔτησεν ἄλλα.] Cur ἄλλα ὅμηρα, quum nullorum facta me tio fuerit? Meritò certè ab interpretibus illud ἄλλα prætermiſſum fuit. P ſet autem fortaſſe, expuncta vocula τε, ita ſcribi hic locus, ὅμηρα ᾔτησ ἀλλὰ καὶ βιβλία ἐσφρ. &c. Alioqui, ſervando illam particulam, videri p ſit ſubſtituendum πολλὰ in locum illius ἄλλα. Ceterùm vocem βιβλία ctè ab utroque interprete reddi *literas*, oſtendit vox γράμματα, quæ po ea bis eadem de re dicta fuit, quum jam & γραφὴν dixiſſet. Sic autem Dionem illo uti vocabulo memini.

…ὺ πορρωτάτω πόλιν ἀφίξονται.
…ιεν δ' ἡ γραφὴ ταῖς ἀρχαῖς
…λεων ἁπάσαις, καθαιρεῖν τὰ
… σφῶν, αὐτῆς ἡμέρας ᾗ τὰ
…άμματα λάβοιεν. εἰ δὲ ἀναθοῖν-
…ὴν ἡμέραν, ἀνδραποδισμὸν ἠ-
…ι. οἱ δὲ, ἄρτι μὲν ἡττημένοι με-
… μάχῃ, ὑπὸ δὲ ἀγνοίας εἴτε
…ς εἴθ' ἅπασι ταῦτα προστε-
…, φοβούμενοι, μόνοι μὲν, ὡς
…αφρόνητοι μετὰ τῶν ἄλλων, μὴ
… βραδύνωσι· καιρόν τε οὐκ ἔ-
…ς διαπέμψαι πρὸς ἀλλήλους,
…ς στρατιώτας τοὺς ἐληλυθότας
…τῶν γραμμάτων ἐφεστῶτας σφί-
…υλαττόμενοι, τὸ σφέτερον ἀ-
…λὲς ἕκαστοι πρὸ ἔργου τιθέμενοι,
…τείχη καθῄρουν μετὰ σπουδῆς. ἐν
… ἅπαξ ὑπακούειν ἐδόκει, καὶ τὸ
…ως εἰργάσθαι προσλαβεῖν, ἐφι-
…κοῦντο. οὕτω μὲν αἱ πόλεις αἱ
… Ἴβηρος ποταμὸν, μιᾶς ἡμέ-
…ὑφ' ἑνὸς στρατηγήματος αὐταὶ
…τείχη τὰ ἑαυτῶν καθῄρουν· καὶ
…αίοις ἐς τὸ μέλλον εὐέφοδοι γε-
…αι, διέμειναν ἐς πλεῖστον ἐπὶ
…ης.
Ὀλυμπιάσι δ' ὕστερον τέσσαρ-
…ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν

perveniri poſſet, ſubduxerat) ut omnes uno eodémque die literas redderent. Iis autem literis jubebantur ſingularum urbium magiſtratus eo ipſo quo recepiſſent die muros ſuos demoliri: procraſtinantibus captivitas denuntiabatur. Illi recens ingenti prælio victi, & ſibi ſolis an omnibus idem imperaretur ignari, in ſummo metu verſabantur, quippe qui, ſi ſoli edictum hoc contempſiſſent, ſatis norant ſe non eſſe ejuſmodi ut Romanos terrere poſſent: ſin alii omnes paruiſſent, ne ſoli in mora eſſent metuebant. Itaque & quia ſpatium non erat nuntios ad ſeſe mutuò mittendi, & eorum qui literas attulerant præſentia urgebat, dum ſinguli privatæ utilitati conſulunt, omnes impigrè ſua mœ-
nia dejiciunt. Nam quandoqui- 278
dem ſemel parere decreverant, ex celeritate obſequii, ſi aliis antevertiſſent, gloriam captabant. Hoc pacto omnia circa Iberum amnem oppida uno die, uno imperatoris aſtuto conſilio, ſuos …met muros ſubruerunt. Inde factum ut propter infirmitatem …ius in pace ſe continuerint.

…nnis aliquot pòſt, circa centeſimam & quinquageſimam Olympia-

Omnia circa Iberum amnem oppida uno die muros ſubruunt.

…ν ᾧ γὰρ ἅπαξ ὑπακούειν ἐδόκει.] Novus videri poſſit uſus harum vo…, ἐν ᾧ ὑπακούειν: ſed ita intelligenda hæc ſunt, ut ſi dictum eſſet, ἐφι…κοῦντο, καὶ τὸ ταχέως εἰργάσθαι ἐκεῖνο ἐν ᾧ ἅπαξ ὑπακούειν ἐδόκει. …t, *illud in quo faciendo ſemel parere decreverant.*

…ιᾶς ἡμέρας ὑφ' ἑνὸς στρατηγήματος αὐταὶ τὰ τείχη τὰ ἑαυτῶν καθῄρουν.] …ius male hæc verba ὑφ' ἑνὸς στρατηγήματος, vertit, *ſola ducis calliditа-* … quaſi ἑνὸς ſit à nominativo εἷς. quum dicat Appianus non per plura στρα…ματα, ſed per unum hoc effectum eſſe. Recte igitur Beraldus, *uno im…toris aſtuto conſilio.* Magis autem ἀφ' ἑνὸς quàm ὑφ' ἑνὸς mihi placeret.

Ὀλυμπιάσι δ' ὕστερον τέσσαρσιν ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν] Hæc

verba

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Luſones à Romanis deficiunt.
A Fulvio Flacco conſule victi.
Complega urbs.

lympiadem, cùm alii multi Hiſpani extorres, tum Iberi fluminis accolæ, Luſones, à Romanis defecêre. Hi à Fulvio Flacco conſule victi acie per urbes diffugêre: ſed qui omni penitus ſolo carentes, incertis ſedibus degebant, Complegam confugerunt,

πολλοὶ τῶν Ἰβήρων γῆς ἀπορ…, ἀπέστησαν ἀπὸ Ῥωμαίων, ἄλλ… τε καὶ Λούσονες οἱ περὶ τὸν Ἴβηρα πο… ταμ. στρατεύσας δ' ἐπ' αὐτοὺ… πατος Φούλβιος Φλάκκος … μάχῃ· καὶ πολλοὶ μὲν αὐτῶν … πόλεις διελύθησαν, ὅσοι δὲ μ… στα γῆς ἠπόρουν, καὶ ἐξ ἄλης … τευον, ἐς Κομπλέγαν πόλιν συ… φυγ…

verba proximè præcedentibus adnectuntur à Secundo, in ſua interpr… tione. Ita enim ille, *Sicque ſub Romanis pacatæ per quatuor olympiade…runt,* Sequuntur autem iſta, *Pòſt circa centeſimam quinquageſimam olym… dem bona Hiſpaniæ populorum pars à Rom. defecerunt.* perinde videlicet … Appianus ita ſcripſiſſet, διέμειναν ἐς πλεῖστον ἐπὶ εἰρήνης, ὀλυμπιάσιν ὕσ… τέσσαρσιν. Ἀμφὶ δὲ τὰς πεντήκ. &c. Muto autem τὰ in τὰς, ut vox ὀ… πιάδας ſubaudiatur. quamvis fatear dicendum potius fuiſſe, ἀμφὶ τὴν … τηκοστὴν καὶ ἑκατοστήν, ad ſignificandum, Circa centeſ. & quinquageſ. ol… piadem. adeo ut fieri non poſſit quin locus hic mihi ſit ſuſpectus: præſe… quum aliquis fortaſſe defendens quam habemus lectionem, dicturus ſit … audiri ἔτη cum illis verbis, ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. Sed quo… do illis quatuor olympiadibus cum his centum quinquaginta annis co… niet? Cogor itaque ἐπέχειν, niſi prior illa emendatio mea, qua muto … τὰς, recipiatur, & chronologiæ conſentanea comperiatur. Beraldus (… des) pro ὀλυμπιάσιν ὕστερον τέσσαρσιν maluit dicere, *Annis aliquot poſt.* … hoc etiam moneo obiter, Secundum, his verbis, *ſub Romanis pacatæ …runt,* omnia quæ ab Appiano dicuntur, non comprehendere. Hoc … verba hujus ſonant, *Ac quum Romanis in poſterum redditæ eſſent aggreſſu… les, longiſſimo tempore in pace permanſerunt.* Beraldus autem in his du… vocibus, *propter infirmitatem*, reſpexit quidem ad illud εὐέφοδοι, ſed … ſignificationem non expreſſit: quum multa & varia ſint propter quæ u… aliquæ dici infirmæ poſſint: etiamſi non reddantur εὐέφοδοι, ob muro… rutos. id eſt, aggreſſu faciles, ut dixi: ſive, tales ut facile invadi quea…

Τῶν Ἰβήρων γῆς ἀποροῦντες, ἀπέστησαν] Omiſit Ber. harum vocum in… pretationem: at Secundus ex duabus Græcis tot Latinas fecit, *quòd p… ria, propter anguſtias ſoli, earum rerum quæ ad victum neceſſariæ ſunt, la… rent.* Poterat tamen brevius interpretari hoc modo (vel alio hujuſmodi) … *penuria ſoli victum ſuppeditantis laborarent.*

Ἄλλοι τε καὶ Λούσονες] Hæc omittit idem Secundus: & quum ἐπ' αὐ… ad hos Luſones peculiariter referatur, quod apud eum legitur, *eos deb…vit,* ad omnes ſimul refertur. Nam poſt illa quæ attuli verba, de pen… victus laborantibus, ſequitur apud eum; *Quamobrem, quum in certa… ventum eſſet, Fulvius Flaccus conſul eos debellavit: ac plerique ipſorum in… ſeſſiones ſuas confugerunt.* Ubi quæri etiam poteſt cur πόλεις vertere *poſſe…nes* quàm civitates, aut *urbes*, maluerit.

Καὶ ἐξ ἄλης ἐβιότευον.] Verba hæc, ἐξ ἄλης ἐβιότευον, non ſonant … tùm, *incertis ſedibus degebant,* ſed *incertis ſedibus degentes victum ſibi comp…bant.* aut, magis vocem Græcam exprimendo, *vagando victum ſibi comp…bant.* Niſi quis, verbum verbo reddens, *ex vagatione* dicere malit. Sec…dus ita, *atque rapinis vitam traducebant.* quaſi verò rapinæ & vagatio i…

vale…

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

...φθη, ἣ νεόκτιστός τε ἦν καὶ ὀχυ- ... καὶ ηὔξητο ταχέως. ὅθεν ὁρμώ- ...ι τῶν Φλακκον ἐκέλευον, καταλι- ...θαι σφίσιν ὑπὲρ τῶν ἀνῃρημένων ...ου σάγον τε καὶ ἵππον καὶ ξί- ..., ἀποτρέχειν ἐξ Ἰβηρίας, πρὶν ...κακὸν παθεῖν. ὁ δὲ πολλοὺς αὐ- ... ἔφη σάγους οἴσειν· καὶ τοῖς ...βέσιν αὐτῶν ἑπόμενος, τῇ πό- ...περιεστρατοπέδευσεν. οἱ δ᾽ ἀνε- ...ς ταῖς ἀπειλαῖς σφῶν, αὐτί- ...ἀπεδιδράσκον, καὶ τὰ τῶν ἐγγὺς ...ἀρων ἐλῄζοντο. χρῶνται δὲ δι- ...ῖς ἱματίοις παχέσιν, ἀντὶ χλα- ...ων αὐτὰ περιπορπώμενοι, καὶ ... σάγον ἡγοῦνται.

...λάκκῳ μὲν οὖν διάδοχος ἦλ- ...πὶ τὴν στρατηγίαν Τιβέριος ...σεμπρώνιος Γράκχος· Καραβιν ...λιν, ἣ Ῥωμαίων ἦν φίλη, δισ- ...ιοι Κελτιβήρων ἐπολιόρκουν· καὶ ...ξος ἦν ἁλώσεσθαι, Γράκχου ...δρα μὲν ἐπειγομένη βοηθῆσαι τῇ ...η, περιόντος δ᾽ ἐν κύκλῳ ... πολεμίους, καὶ οὐκ ἔχοντος οὐ- ...ελεύσεσθαι τῇ πόλει περὶ αὐτοῦ. ... τις ἰλάρχων Κομίνιος ἐνθυ- ...εὶς πρὸς ἑαυτόν, καὶ Γράκχῳ ...ολμημα ἀνενεγκών, ἐνεπορ- ...ετο σάγον Ἰβηρικῶς, καὶ λα- ... ἀνεμίχθη τοῖς χορτολογοῦσι τῶν ...μίων· συνεισῆλθέν τε αὐτοῖς, ...έβηρ, ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ εἰς Καραβιν διαδραμών, ἐμήνυ-

urbem nuper conditam, validámque & celeri incremento auctam. Inde profecti Flacco imperant ut ſingulorum virorum nomine qui ſuperiore bello ceciderant, ſagum, equum & enſem dependeret: mox que, priuſquam gravius quicquam obveniret, Hiſpania excederet. Dato reſponſo plurima ſe illis ſaga allaturum, Flaccus legatos ſubſequutus urbem caſtris poſitis circumſedit. Illi animis quàm pro tam minaci imperio longè demiſſioribus, fugæ ſeſe mandarunt, ac vicinorum barbarorum agros perpopulati ſunt. Utuntur autem duplicibus veſtimentis, craſſis, chlamydum vice, & fibulis connectunt, eáque ſaga appellant.

Flacco in imperio ſucceſſit Tiberius Sempronius Gracchus, eo ipſo tempore quo Celtiberorum viginti millia Carabim urbem Romanorum ſociam obſidebant. Quam quia fama percrebuerat captum iri, eo majore Gracchus ſtudio opem ferre properabat. Quum autem circumfuſis undique urbi hoſtibus, adventum ſuum obſeſſis ſignificare non poſſet, Cominius quidam, turmæ equitum præfectus, re prius perpenſa, & Graccho quid pararet admonito, ſagum Hiſpa... ritu induit: & hoſtium pabulatoribus clam ſeſe admiſcens: ...Hiſpanus caſtra eorum ſubiit: inde ad urbem curſu delatus, oppidanis

Flacco Tiber. Sempronius Gracchus ſucceſſor miſſus.

Carabis urbs, obſeſſa.

Cominī commentum.

...int, ac non poſſit aliquis rapto vivere, etiamſi non vagetur atque ...t.

...ερελόντος δ᾽ ἐν κύκλῳ τοὺς πολεμίους.] Pro περιόντος, quod tolerari non ...oſt, videndum annon ferri poſſit περιϊόντος.

Διέτρε-

pidanis nuntiat Gracchum adventare. Ita illi fortiter omnia perpeſſi, die tertio adventu Gracchi hoſtibus digreſſis, obſidione exempti ſunt.
279 Eodem tempore ex Complega urbe egreſſa hominum viginti millia, cum ramis ſupplicantium more in caſtra Gracchi venientia, ubi appropinquaſſent, ex improviſo mutatis animis impetum fecerunt, & tumultu pavoréque omnia repleverunt. Singulari aſtutia Gracchus ſimulata fuga, caſtra deſeruit: mox converſus, & direptioni intentos adortus, plurimos cecidit: urbéque potitus, finitimos etiam perdomuit. Poſt hæc diviſo inopibus agro, datiſque ad habitandum ſedibus, cum omnibus ea loca incolentibus populis fœdus junxit, diſertè hac conditione ut populi Romani amici eſſent. Datum acceptúmque jusjurandum, ſequentibus bellis Romanis ipſis gratiſſimum. Ob eas res clarum jam tum in Hiſpan[ia], tum Romæ, Gracchi nomen erat, magnificéque triumphavit.

Supplices cum ramis accedentes.

Gracchi aſtutia.

Complega capta.

σεν ὅτι Γράκχος ἐπίοι. οἱ μὲν [δὴ] διεσώθησαν, ἐγκαρτερήσαντες τῇ [πο]λιορκίᾳ· μέχρι Γράκχος αὐτ[οῖς] ἐπῆλθε μετὰ τρίτην ἡμέραν, [καὶ οἱ] πολιορκοῦντες ἀπανέστησαν. δισ[μύ]ριοι δ' ἐκ τῆς Κομπλέγας διέ[τρε]χον ἐς τὸ Γράκχου στρατόπεδον [σὺν] ἱκετηρίαις· καὶ πλησιάσαντες, [ἀδο]κήτως ἐπέθεντο αὐτῷ, καὶ συ[νε]τάραξαν. ὁ δ' εὐμηχάνως ἐξέλει[πεν] αὐτοῖς τὸ στρατόπεδον, καὶ ὑπεκρί[]νατο φεύγειν. εἶτα διαρπάζουσ[ιν] ἐπιστραφεὶς, ἐπέπεσέν τε καὶ πλ[εί]στους ἔκτεινεν, καὶ τῆς Κομπλέγας κατέσχε καὶ τῶν περιοίκων. τοὺς δ' ἀπόρους συνῴκιζε, καὶ γῆν αὐ[τοῖς] διεμέτρει· καὶ πᾶσιν ἔθνεσιν ἐ[ν]τοῖς τῇδε συνθήκας ἀκριβεῖς, [καθ'] ἃς Ῥωμαίων ἔσονται φίλοι· ὅρ[κους] τε ὤμοσεν αὐτοῖς καὶ ἔλαβεν, [] ποθήτους ἐν τοῖς ὕστερον πολέ[μοις] πολλάκις γενομένους· δι' ἃ καὶ [ἐν] Ἰβηρίᾳ καὶ ἐν Ῥώμῃ διώνυμος [ἐ]γένετο ὁ Γράκχος, καὶ ἐθριάμβευσε λαμπρῶς.

E'τ[]

Διέτρεχον ἐς τὸ Γράκχου στρατόπεδον σὺν ἱκετηρίαις.] Pro his duabus G[ræ]cis vocibus, σὺν ἱκετηρίαις, tot Latinas habet Secundi interpretatio, [] *mos olivæ manibus ferentes, ſupplicantium ritu, veniamque petentium.*

Πλησιάσαντες, ἀδοκήτως ἐπέθεντο αὐτῷ, καὶ συνετάραξαν.] Idem di[cit] *Quum ad imperatores propius acceſſiſſent:* quum unius tantum fieri men[tio]nem ab Appiano videamus. Sed & καὶ συνετάραξαν, non bene vertit, [] *que in magnum diſcrimen adduxerunt.*

Καὶ τῆς Κομπλέγας κατέσχε καὶ τῶν περιοίκων.] Hunc genitivum ſequ[en]tibus jungit Secundus in hac ſua interpretatione, *Cæſiſque eorum plurin[is] Complega potitus eſt. Horum vero agrum & vicinorum iis aſſignavit qui egere[] derentur.* Videmus tamen jungi ſequentibus non poſſe, niſi ordine verb[o]rum mutato, & quibuſdam additis, ita legatur, καὶ τῆς Κομπλέγας κα[τέ]σχε. τοὺς δ' ἀπόρους συνῴκιζε, καὶ γῆν ἐκείνων καὶ τῶν περιοίκων αὐτοῖς [διε]μέτρει.

Δι' ἃ καὶ ἐν Ἰβηρίᾳ καὶ ἐν Ῥώμῃ διώνυμος ἐγένετο ὁ Γράκχος.] [] perſuaſerint ſibi multi διώνυμος ab Appiano dictum de eo cujus clarum [] magnum ſit nomen (tanquam διώνυμος ſonet tantùm eum qui duplex n[omen]

m

τεσιν δὲ οὐ πολλοῖς ὕστερον πό-
... ἄλλος ἠγέρθη περὶ Ἰβηρίαν
...πὸς, ἐκ τοιᾶσδε προφάσεως·
...δη πόλις ἐστὶ Κελτιβήρων τῶν
...ῶν λεγομένων μεγάλη τε καὶ
...τὴ, καὶ ἐς τὰς Σεμπρωνίου
...χου συνθήκας ἐνεγέγραπτο.
τὰς βραχυτέρας πόλεις ἀνῳ-
... ἐς αὐτὴν, καὶ τεῖχος ἐς τεσ-
...κοντα σταδίους κύκλῳ περιέβαλ-
Τίτθους τε ὁμόρους γένος ἄλ-
...συνηνάγκαζεν ἐς ταῦτα. ἡ δὲ
...κλητος πυθομένη, τό, τε τει-
... ἀπηγόρευε τειχίζειν, καὶ φό-
...ᾔτει τοὺς ὁρισθέντας ἐπὶ Γράκ-
... στρατεύεσθαί τε Ῥωμαίοις
...ρέταξε. καὶ γὰρ τοῦθ' αἱ Γρακ-
...συνθῆκαι ἐκέλευον. οἱ δὲ περὶ
τοῦ τείχους ἔλεγον, ἀπηγορεῦ-
... Κελτίβηρσιν ὑπὸ Γράκχου μὴ
...ειν πόλεις, οὐ τειχίζειν τὰς ὑπ-
...ούσας· τοῦ δὲ φόρου καὶ τῆς ξενα-

Annis non multis pòſt, novum de integro bellum in Hiſpania exarſit hac occaſione, Segeda, Celtiberorum qui Belli cognominantur, urbs ampla & potens, fœderíque Sempronii Gracchi adſcripta, minoribus oppidis excitos cives ad ſe traducebat, murúmque in ambitum quadraginta ſtadiorum ducebat, Titthis (ea gens vicina fuit) idem facere compulſis. Senatus certior factus, primùm vetare murum extrui, deinde tributa à Graccho impoſita poſtulare: poſtremò ut cum Romanis militarent (nam & hoc in Gracchi pactione jubebatur) imperare. Quod ad murum attinet, reſponderunt Celtiberis quidem interdictum à Graccho ne novas urbes conderent: at ne veteres inſtaurarent aut mu- Novum bellum in Hiſpania. Segeda urbs. Celtiberi Belli.

...rent, nullum verbum eſſe factum: tributa autem & militiam ab

... ſeu duo nomina habeat) at ſi περιώνυμος eum ſcripſiſſe dicant, id ſigni-...re volentem, cùm alios aliorum ſcriptorum locos tum verò quoſdam e-...ibi aſſentientes habebunt. Quibus addi poterit hic pag. 657. καὶ τὸ τέ-...ον τέλος, ὃ περιώνυμον αὐτοῖς ὄν. Sed quid afferri contrà adverſus hanc ...am dubitationem poſſit, dicam annotatione quadam in paginam 311.

Σεγήδη πόλις ἐστὶ Κελτιβήρων τῶν Βελλῶν λεγομένων] Ita Secundus, *Urbs in Celtiberorum finibus, qui Belli appellantur.* Beraldus autem (ut vides) ...*iberorum, qui Belli cognominantur, urbs.* Atqui ab utroque dicendum ...*eorum Celtiberorum*, nequis falleretur, exiſtimans omnes Celtiberos ita ...nominari. Talem autem in errorem inciderunt qui ex hujus ipſius ſcri-...ris verbis non intellectis, id cognomen eſſe omnium Celtarum credide-...t: quod ille certæ cuidam illorum parti tantummodo tribuit. Ad Secun-...n quidem certè quod attinet, eum de omnibus Celtiberis illud non intel-...iſſe oſtendit quod paulo pòſt apud eum ſequitur, *Hujus exemplum Tit-...s, Celtiberorum nationem alteram ad idem faciendum induxit.* Ceterùm ...c gentem Titthios non hic ſolùm ſed aliis omnibus in locis idem Secun-... appellat, ſuum (ut credibile eſt) exemplar ſequens, quod à noſtro diſ-...tiebat.

Καὶ φόρους ᾔτει τοὺς ὁρισθέντας ἐπὶ Γράκχου.] Ita vertit Beraldus ut ſi ...eretur ὑπὸ Γράκχου: at Secundus ἐπὶ retinens, ſic reddidit, *tributo-...nque ſolutionem, quæ Gracchi tempore impoſita fuerat.* Sed Beraldo potius ...entior.

ab ipſis Romanis poſt Gracchum remiſſam. Et ita ſe res habebat. ſed quum ſenatus ejuſmodi privilegia alicui indulget, ſemper hanç addit exceptionem, quandiu ſibi populoque Romano libuerit. Itaque adverſus eos miſſus eſt

Nobilior Romá miſſus contra Segedenſes.

Nobilior cum exercitu ſere triginta millium. Cujus adventum ut præſenſère Segedenſes, quia murus nondum perfectus erat,

Arvacci.

280

cum uxoribus ac liberis ad Arvaccos fugère, precatíque ut exciperentur, non modò excepti

Carus, dux.

ſunt, verùm etiam Carus quidam Segedenſis, vir bello ſtrenuus habitus, dux eſt electus: ac tertio poſt delatam imperii ſummam die, viginti millibus peditum, equitum quinque, locum quendam inſidiis peropportunum & arboribus veſtitum inſedit. Inde prætereuntes aggreſſus Romanos, diu æquo Marte de-

Clades Romanorum.

pugnavit. Tandem civium Romanorum ſex millibus occiſis (non parva clades hæc urbi fuit) fortiter vicit; ſed dum poſt victoriam effuſo inordinatóque agmine perſequitur fugientes, Romani equites, qui impedimenta ſer-

Cari interitus.

vabant, facto impetu tum Carum ipſum gnaviter dimicantem, tum alios non pauciores ſex millibus cædunt. Prælium nox diremit.

Die Vulcano ſacra Romani

Accidit autem hæc clades eo die quem Romani Vulcano ſacrum

γίας ὑπ' αὐτῶν ἔφασαν Ῥωμαί-
ἀφεῖσθαι μετὰ Γράκχον. καὶ τοῦ ὄντ-
σαν ἀφειμένοι. δίδωσι δ' ἡ βου-
τὰς τοιάσδε δωρεὰς, ἀεὶ προ-
θεῖσα, κυρίας ἔσεσθαι μέχρι
αὐτῇ καὶ τῷ δήμῳ δοκῇ. στρα-
γὸς οὖν ἐπ' αὐτοὺς Νωβελίων ἐπ-
πετο μετὰ στρατιᾶς οὐ πολὺ τρισμ-
ρίων ἀνδρῶν ἀποδεούσης. ὃν ἐπ-
σφίσιν οἱ Σεγηδαῖοι προσιόντα
γνωσαν, οὔπω τὸ τεῖχος ἐκτ-
σαντες, ἔφυγον ἐς Ἀρουάκκους
παίδων καὶ γυναικῶν, καὶ σφᾶς ὑ-
δέχεσθαι τοὺς Ἀρουάκκους παρεκ-
λουν. οἱ δὲ ὑποδέχονταί τε, κ
Κάρον αὐτῶν Σεγηδαίων, πολε-
κὸν εἶναι νομιζόμενον, αἱροῦν-
στρατηγόν. ὁ δὲ τρίτῃ μετὰ τ
χειροτονίαν ἡμέρᾳ δισμυρίους
ζοὺς καὶ ἱππέας πεντακισχιλίους
τινὰ λόχμην ἐνεδρεύσας, παροδ-
ουσι τοῖς Ῥωμαίοις ἐπέθετο· κ
μάχης ἐπὶ πολὺ ἀγχωμάλου γε-
μένης, ἐκράτει τε λαμπρῶς, κ
Ῥωμαίων τῶν ἐξ ἄστεος ἔκτεινεν
ἑξακισχιλίους· ὡς μέγα τῇ πό-
γενέσθαι τὸ ἀτύχημα. ἀτάκτου
αὐτῷ τῆς διώξεως ἐπὶ τῇ νίκῃ γε-
μένης, οἱ τὰ σκευοφόρα Ῥωμαί-
φυλάσσοντες ἱππεῖς ἐπιδραμόντες,
Κάρον τε αὐτὸν ἀριστεύοντα ἔκτ-
ναν, καὶ ἑτέρους ἀμφ' αὐτόν (οὐ
ἐλάσσους καὶ οἵδε τῶν ἑξακισχιλίω-
μέχρι νὺξ ἐπελθοῦσα διέλυσεν.
ἐγίγνετο δὲ ταῦθ' ὅτε Ῥωμαῖοι τ
Ἡφαίστῳ τὴν ἑορτὴν ἄγουσιν. ὅθ
οὐδεὶς ἂν ἑκὼν ἄρξειεν ἐξ ἐκείν-
μάχ-

Καὶ σφᾶς ὑποδέχεσθαι τοὺς Ἀρουάκκους παρεκάλουν.] Araſchos & hic — aliquanto pòſt Secundus vocat: ſed in ſequentibus Arvacceos etiam, nec non Arbacos: ſi quidem hæc omnia ſic ab eo ſcripta ſunt.

Καὶ Κάρον αὐτῶν Σεγηδαίων.] Malim ἐκ τῶν Σεγηδαίων.

Ὅθεν οὐδεὶς ἂν ἑκὼν ἄρξειεν ἐξ ἐκείνου μάχης] Secundi interpretatio quai- dam

μχης παρὰ τήνδε τὴν ἡμέραν.
ιηδύακκοι μὲν οὖν εὐθὺς αὐτῆς νυ-
κὸς ἐς Νομαντίαν, ἣ δυνατωτάτη
όλις ἦν, συνελέγοντο, καὶ στρατη-
οὺς Ἄμβωνα καὶ Λεύκωνα ᾑροῦντο.
ωβελίων δ' αὐτοῖς τρισὶν ἡμέ-
αις ὕστερον ἐπελθὼν παρεστρατοπέ-
δευεν ἀπὸ σταδίων τεσσάρων καὶ εἴ-
κοσιν. παραγινομένων δὲ οἱ Νομά-
δων ἱππέων τριακοσίων, οὓς Μα-
σσάνασσης ἐπεπόμφει, καὶ ἐλεφάντων
δέκα, τὴν στρατιὰν ἐπῆγε τοῖς πο-
λεμίοις, ἄγων ὀπίσω τὰ θηρία
λανθάνοντα. καὶ γινομένης ἐν χερσὶ
τῆς μάχης, οἱ μὲν ἄνδρες διέστησαν,
τὰ δὲ θηρία ἐξεφαίνετο. καὶ οἱ Κελ-
τίβηρες, αὐτοί τε καὶ οἱ ἵπποι σφῶν
οὔπω πρὶν ἑωρακότες ἐλέφαντας ἐν πο-
λέμοις, ἐθορυβοῦντο καὶ κατέφυγον
ἐς τὴν πόλιν. ὁ δὲ καὶ τοῖς τεί-
χεσιν αὐτοὺς ἐπῆγε, καὶ ἐμάχετο
γενναίως· μέχρι τῶν ἐλεφάντων τις
τὴν κεφαλὴν λίθῳ μεγάλῳ κα-
ταπίπτοντι πληγείς, ἠγριώθη τε
καὶ ἐκβοήσας μέγιστον, ἐς τοὺς φί-
λους ἐπεστρέφετο· καὶ ἀνῄρει τὸν ἐν
ποσὶν, οὐ διακρίνων εἴτε φίλον ἢ
πολέμιον. οἵ τε ἄλλοι ἐλέφαντες
πρὸς τὴν ἐκείνου βοὴν διαταρα-
χθέντες, ὅμοια πάντες ἔδρων, καὶ
τοὺς Ῥωμαίους συνεπάτουν τε καὶ

celebrant. Inde nonniſi coacti eo die in hoſtem dimicarunt. Ea ipſa nocte Arvacci Numantiam, validiſſimam urbem, conveniunt, novóſque duces creant, Ambonem & Leuconem. Triduo pòſt Nobilior ſubſequutus, ad viginti quatuor ſtadia caſtra munit. Tum ad eum trecenti equites à Maſiniſſa miſſi cum decem elephantis accedunt. Quibus aſſumptis in hoſtem aciem promovet, belluáſque poſt principia, ne conſpici ab hoſtibus poſſent, locat. Commiſſo prælio, quum ſe acies diduxiſſet, belluæ ex improviſo conſpectæ tantum terroris injecerunt tum Celtiberis tum eorum equis, qui antea nunquam elephantos viderant, ut terga vertentes in oppidum fugerent. Fugientibus inſtans Romanus imperator, mœnibus elephantos admovet. Ibi acriter pugnatum, quoad elephas ingenti ſaxo in caput adacto ſauciatus iras concepit, & immani clamore edito in ſuos converſus, ſine diſcrimine amicus an hoſtis eſſet, in obvium quemque ſævire cœpit. Ceteri ad ejus vocem turbati

nisi coacti non dimicant.

Numantia.

Ambo & Leuco Duces.

Elephas vulneratus tam in ſuos quàm

ιdem & ipſi facere, paſſimque Romanos proterere, disjicere & ruere.

m voces neceſſarias omittit. hæc enim ſunt ejus verba, *Ex eo tempore ne- ipſorum niſi coactus iniit pugnam.* Neque enim Appianus initam ab eo tem- re fuiſſe pugnam negat, præter quam ab iis qui coacti fuiſſent: ſed ini- n eo die: Vulcanalium inquam die. Præterea dicendum potius fuit, *in- it:* ac fortaſſe ita Secundus ipſe ſcriptum reliquit. Verùm ne illud qui- m prætereundum eſt, non dici μάχην συμβάλλοι, aut μάχην συνάπτοι, l μάχης ἄρξειν.

Οἱ μὲν ἄνδρες διέστησαν, τὰ δὲ θηρία ἐξεφαίνετο.] Secundus paulo ob- urius, *Pugna incepta extemplo viam aperuit elephantis.* Ut autem hîc διέστη- σαν ſonat *diducti ſunt*, à διέστην: ita in fine pag. 274. διαστῆσαι, diducere: διέστησαν.

 Νεργό-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

in hoſtes ſævit. ruere. Ceterùm ſolent elephantes, quum turbati ſunt, omnes pro hoſtibus habere, ac propter 281 hanc perfidiam à nonnullis communes hoſtes vocantur. Romanorum fuga. Fuga inde Romanorum effuſa fieri cœpta eſt: quam intuiti è mœnibus Numantini, eruptione facta in palatos illati ac inſecuti quatuor millia trucidant, elephantis tribus multis armis ſigníſque captis. Celtiberorum circiter duo millia deſiderata. Nobilior, quum ſe ex hac clade tantulum collegiſſet, commeatum, quem hoſtes ad Axenium urbem congeſſerant, fruſtra oppugnare conatus, amiſſis è ſuis non paucis, noctu in caſtra rediit. Biaſius. Inde Biaſium (præerat is equitibus) ad vicinam quandam gentem miſit, ut juncta amicitia equeſtria auxilia poſceret. Redeunti, & aliquot equites ſecum adducenti, Celtiberi inſidias tenderunt: Ejus interitus. quibus detectis, ſocii quidem fugêre: ſed Biaſius & qui cum eo erant Romani multi interfecti ſunt. Tam crebræ offenſiones & clades etiam ſociorum animos avertêre. Ocilis urbs ad Celtiberos tranſit. Ocilis urbs, in qua Romanorum commeatus & pecuniæ aſſervabantur, ad Celtiberos tranſiit. Rebus omnibus diffidens Nobilior, in caſtris pro præſenti facultate tectis & obſtructis hybernavit. Sed inopia frumenti (habuit autem ſecum quicquid habuit) magna fuit. Frigoris vis. Adhæc crebræ grandines & frigoris vis non parum milites afflixit: uſque adeo ut multi inter lignandum, alii in hybernaculis ob anguſtias frigúſque morerentur.

ἀνέτεμνον καὶ ἀνεῤῥίπτουν. ὅπερ
θορυβηθέντες οἱ ἐλέφαντες εἰώθα
πάσχειν, καὶ πάντας ἡγεῖσθαι π
λεμίους· καὶ τινὲς διὰ τήνδε τὴ
ἀπιστίαν αὐτοὺς καλοῦσι κοινοὺς π
λεμίους. φυγὴ οὖν τῶν Ῥωμαίων
γίγνετο ἄτακτος· ἣν οἱ Νομα
τῖνοι κατιδόντες ἀπὸ τῶν τειχῶν, ἐξ
θορον, καὶ διώκοντες ἔκτειναν ἀ
δρας μὲν ἐς τετρακισχιλίους, ἐλ
φαντας δὲ τρεῖς· ὅπλα τε πολ
καὶ σημεῖα ἔλαβον. Κελτιβήρων
ἀπέθανον ἐς δισχιλίους· καὶ ὁ Νωβ
λίων μικρὸν ἐκ τοῦ πταίσματος
ἀναλαβὼν, ἀγορᾷ μέν τινι τῶν πολ
μίων ἐπεχείρει περὶ Ἀξείνιον πόλ
σεσωρευμένῃ· οὐδὲν δ' ἀνύσας, ἀλ
λὰ κἀν τούτῳ πολλοὺς ἀποβαλὼν
ἐπανῆλθεν νυκτὸς ἐς τὸ στρατόπε
δον. ὅθεν Βιήσιον ἵππαρχον ἐπὶ συμ
μαχίαν ἔς τι γειτονεῦον ἔθνος
πεμπεν, ἱππέων δεόμενος. οἱ δ
συνέπεμψαν αὐτῷ τινὰς ἱππέας
οὓς ἐρχομένους ἐλόχων οἱ Κελτιβη
ρες. καὶ τῆς ἐνέδρας ἐκφανείσης,
μὲν σύμμαχοι διεδίδρασκον· ὁ δ
Βιήσιος, μαχόμενος, αὐτός
καὶ σὺν αὐτῷ πολλοὶ Ῥωμαίων ἀπέ
θανον. συνεχῶν δὲ τοιῶνδε πται
σμάτων αὐτοῖς ἐπιγιγνομένων, πό
λις Ὄκιλις, ἔνθα ἡ ἀγορὰ καὶ τ
χρήματα ἦν τὰ Ῥωμαίων, μετέ
θετο ἐς τοὺς Κελτίβηρας. καὶ ὁ Νω
βελίων ἀπιστῶν ἅπασιν, ἐν τῷ στρα
τοπέδῳ διεχείμαζε, στεγάσας ὡ
ἐδύνατο, καὶ τὴν ἀγορὰν ἔχων ἔν
δον, καὶ κακοπαθῶν αὐτῆς τε τ
ἀγορᾶς τῇ ὀλιγότητι, καὶ νιφετοῖ
πυκνότητι, καὶ κρύους χαλεπότητι
ὥστε πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, οἱ μὲν
ἐν τοῖς φρυγανισμοῖς, οἱ δὲ, ἔν-
δον, ὑπὸ στενοχωρίας καὶ κρύους
ἀπώλλυντο.

Τοι

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Τοῦ δ' ἐπιόντος ἔτους Νωβε-
ωνι μὲν ἐπὶ τὴν στρατηγίαν ἀφι-
κέσθαι διάδοχος Κλαύδιος Μάρ-
λος, ἄγων πεζοὺς ὀκτακισχιλίους
ἱππέας πεντακοσίους. λοχώντων
καὶ τῶνδε τῶν πολεμίων, διῆλθεν
φυλαγμένως, καὶ σὺν παντὶ τῷ
ρατῷ παρὰ τὴν Ὄκιλιν ἐστρατο-
δευεν. ἐπιτυχὴς δὲ τὰ πολεμικὰ
, τὴν πόλιν αὐτίκα παρεστήσα-
, καὶ συγγνώμην ἔδωκεν, ὅμηρα
ὰ καὶ ἀργυρίου τάλαντα τριάκοντα
λαβών. Νεργόβριγες δὲ αὐτοῦ
ρὶ τῆσδε τῆς μετριοπαθείας πυ-
θόμενοι, πέμψαντες, ἠρώτων τί
πράξαντες, εἰρήνης ἐπιτύχοιεν.
δὲ αὐτοὺς ἐκέλευεν ἑκατὸν ἱπ-
έας δοῦναι συστρατευσοντας, οἱ μὲν
ισχνοῦντο δώσειν, κατὰ δ' ἄλλο
ρος τοῖς οὐραγοῦσιν ἐπετίθεντο,
τῶν σκευοφόρων τι περιέσπων· εἶ-
α ἀφίκοντο τοὺς ἑκατὸν ἱππέας ἄ-
γοντες, ὡς δὴ κατὰ τὸ συγκείμενον.
ερί τε τῶν ἐπὶ τῆς οὐραγίας γινομέ-
ων ἔλεγον, τινὰς ἀγνοοῦντας τὰ ὡ-
μολογημένα, ἁμαρτεῖν. ὁ δὲ τοὺς
μὲν ἑκατὸν ἱππέας ἔδησε, τοὺς δ'
ππους αὐτῶν ἀποδόμενος, καὶ τὸ
εδίον καταδραμών, τὴν λείαν δι-
λεν τῷ στρατῷ, καὶ τῇ πόλει περι-
στρατοπέδευσε. Νεργόβριγες δέ,
ροσαγομένων αὐτοῖς μηχανημά-
των ἅμα καὶ χωμάτων, κήρυκα

Proximo anno ſucceſſit Nobi-
liori in imperio Claudius Marcel-
lus: ſecúmque adduxit peditum
octo millia, equites quingentos.
Huic quoque venienti ab hoſti-
bus inſidiæ fruſtra parantur. Nam
cautè & circumſpectè inceden-
do, exercitu incolumi traducto,
ad Ocilim caſtra ponit. Quam ur-
bem (ut erat bello fœlix impera-
tor) ſtatim ſubegit: acceptíſque
obſidibus & argenti talentis tri-
ginta veniam dedit. Audita hac
clementia Nergobriges, miſſis le-
gatis quæſivere ecquid ſibi quo-
que ad pacem obtinendam agen-
dum foret. Ille centum equites
ſecum militaturos petiit. Hos ſe 282
daturos promiſerunt. interea alia
ex parte extremum agmen Ro-
manorum aggreſſi, nonnihil ex
ſarcinis diripuerunt. Mox adve-
nêre qui centum illos equites ex
pacto debitos adducerent: qui in-
terrogati de ſarcinis direptis, re-
ſponderunt nonnullos ignora-
tione pactorum id admiſiſſe. At
Marcellus eos vinciri juſſit, e-
quóſque vendi. Deinde præda
quam ex pervaſtatis eorum agris
contraxerat, inter milites diviſa,
urbem obſedit. Nergobriges ubi
vallo machiníſque admotis ſua
nœnia quati conſpexerunt, præcone miſſo, qui pro caduceo lupi
pelle

Claudius Marcellus Nobiliori ſucceſſor miſſus.

Ocilis Romanis reddita.

Nergobriges.

Præco, pro caduceo lupi

Νεργόβριγες δὲ αὐτοῦ περὶ τῆσδε τῆς μετριοπαθείας πυθόμενοι] Melius μετριοπάθειαν Ber. vertit *clementiam* quam Sec. *continentiam* Immo ne feri quidem poſſe hanc interpretationem exiſtimo. Sed Ber. non minus rectè *moderationem animi* dixiſſet.

Εἶτα ἀφίκοντο τοὺς ἑκατὸν ἱππέας ἄγοντες, ὡς δὴ κατὰ τὸ συγκείμενον.] Hæc verba, ὡς δὴ κατὰ τὸ συγκείμενον, Sec. omnino prætermiſit. Ber. autem eorum vim non ſatis expreſſit. Perinde eſt autem acſi diceretur, ὡς δὴ μετὰ τὸ συγκείμενον τοῦτο ποιοῦντες, *quaſi verò illos adducendo, pacto ſtarent.*

Ῥωμαίοις

pelle amictus.

pelle eſſet amictus, veniam erroris petierunt. Daturum ſe abnuit imperator, niſi ſimul omnes Arvacci, Belli, Titthi peterent. Quod ubi gentibus illis innotuit, èxtemplo omnes legationibus miſſis Marcellum orare ut mediocri pœna contentus ſingulas ad fœdus Gracchi remitteret. Huic petitioni populi aliquot paulo antè ab illis bello laceſſiti contradixêre. Quapropter Marcellus utrinque legatos Romam proficiſci jubet, coram ſenatu inter ſe diſceptaturos. Privatim etiam per literas ſenatum hortatus eſt ut controverſias omnes decideret. Enimvero ſummè cupiebat imperii ſui tempore bello huic finem imponi, ratus ex ea re magnam ſe laudem ſplendorémque conſecuturum. Fœderatarum ſociarúmque urbium legati in urbem admiſſi, hoſpitióque ſuſcepti: at qui ab hoſtibus venerant, extra urbem, ut moris eſt, diverſari juſſi ſunt, Senatus indignè ferens quòd ſe, quemadmodum Nobilior, qui ante Marcellum in Hiſpania fuerat, cenſuiſſet, Romanis non permiſiſſent, pacem improbavit, nec aliud legatis reſponſum dedit, quàm Marcellum illis declaraturum ſenatus voluntatem. Tum primùm decreto in Hiſpaniam exercitu, ſorte milites ſunt delecti, quum prius conſcribi centuriarique ſolerent. Sed quia multi querebantur à coſſ. duras conquiſitiones haberi, & cer-

Legati Romam miſſi.

Milites ſorte delecti ad bellum.

πέμψαντες λυκῆν ἀντὶ κηρυκεί
περικείμενον, ᾔτουν συγγνώμην.
δὲ οὐκ ἔφη δώσειν, εἰ μὴ πάντ
Ἀρουάκοι καὶ Βελλοὶ καὶ Τίτθοι δ
ηθεῖεν ὁμοῦ. ὧν τὰ μὲν ἔθνη πυθό
μενα, προθύμως ἐπρεσβεύετο, κ
τὸν Μάρκελλον ἠξίουν, ποινὴν αὐ
τοῖς ἐπιθέντα μετρίαν, ἐς τὰ
Γράκχου συνθήκας ἀναγαγεῖν. ἀντ
έλεγον δ' αὐτοῖς ἐπιχώριοι τινὲ
ὑπ' ἐκείνων πεπολεμημένοι. καὶ
Μάρκελλος ἐξ ἑκατέρων πρέσβεις ἐ
Ῥώμην ἔπεμπεν ἀντιλέξοντας ἀλ-
λήλοις· ἰδίᾳ δὲ ἐπέστελλε τῇ βουλῇ,
προτρέπων ἐς τὰς διαλύσεις. ἐβού-
λετο γὰρ ἐφ' ἑαυτοῦ τὸν πόλεμον ἐκ-
λυθῆναι, δόξαν οἱ χρηστὴν καὶ ἀπὸ
τοῦδε νομίζων ἔσεσθαι. τῶν δὲ πρέσβεων
οἱ μὲν ἐκ τῆς φιλίας, ἐς τὴν πόλιν
ἐσελθόντες, ἐξενίζοντο· οἱ δὲ ἐκ τῶν
πολεμίων, ὡς ἔθος ἐστὶν, ἔξω τει-
χῶν ἐστάθμευον. ἀποδοκιμάζουσα
δ' ἡ βουλὴ τὴν εἰρήνην, καὶ χαλε-
πῶς φέρουσα ὅτι μὴ, καθάπερ αὐ-
τοὺς ἠξίου Νωβελίων ὁ πρὸ Μαρκέλ-
λου Ῥωμαίοις αὐτοὺς ἐπιτετράφε-
σαν, καὶ Μάρκελλον αὐτοῖς ἐξοίσειν
ἔφη τὰ δόξαντα. καὶ στρατιὰν εὐθὺς
ἐκλήρουν ἐς Ἰβηρίαν τότε πρῶτον,
ἀντὶ καταλέξεως. πολλῶν γὰρ αἰτιω-
μένων τοὺς ὑπάτους, ἀδίκους ποιεῖ-
σθαι τὰς καταγραφὰς, καὶ τινὰς ἐς
τὰς κουφοτέρας στρατείας καταλέ-
γειν,

Ῥωμαίοις αὐτοὺς ἐπιτετράφεσαν.] Secundus, *ægre ferenti eos non redigi in poteſtatem Romanorum.* At Ber. Græcis verbis inſiſtit. Sic autem pag. proximè ſeq dicitur ἑαυτούς ἐπιτρέπειν Μαρκέλλῳ.

Καὶ τινὰς ἐς τὰς κουφοτέρας στρατείας καταλέγειν.] Fortaſſe vox τινὰς aliquam

ν, ἔδοξεν ἀπὸ κλήρου τότε συν-
αγεῖν. ὧν ἐστρατήγει Λικίνιος Λεύ-
υλλος, ὕπατος, πρεσβευτὴ χρώ-
μενος Κορνηλίῳ Σκιπίωνι, τῷ Καρ-
χηδόνα μετ' οὐ πολὺ ἑλόντι, καὶ Νο-
μαντίαν ὕστερον. ὁ μὲν δὴ Λούκουλλος
ἥδευεν· ὁ δὲ Μάρκελλος τόν τε πό-
λεμον προεῖπε τοῖς Κελτίβηρσι, καὶ
ὅμηρα αἰτοῦσιν ἀπέδωκε. τῶν δ'
Ῥώμῃ τοὺς λόγους διαθέμενον
ὑπὲρ τῶν Κελτιβήρων, ἰδίᾳ πρὸς
ὑτὸν ἀνακαλέσας ἐπὶ πολὺ διέτρι-
ιν. ὑπὲρ ὅτου δὴ καὶ ὑπωπτεύετο
ὲν καὶ τότε, μᾶλλον δ' ἐπιστώθη
οῖς ὕστερον γινομένοις, ὅτι αὐτοὺς
νέπειθεν ἑαυτῷ τὰ καθ' σφᾶς ἐπι-
ρέψαι· ἐπειγόμενος ἄρα πρὸ τοῦ
ουκούλλου τὸν πόλεμον καταλύ-
σαι. μετὰ γὰρ τὴν συνουσίαν,
Νεργόβριγας μὲν Ἀρουάκκων πεντα-
ισχίλιοι κατέλαβον· Μάρκελλος δ'
πὶ Νομαντίαν ἐχώρει· καὶ πέντε
αδίους ἀποσχὼν, παρεστρατοπέδευεν
υτοῖς, καὶ συνεδίωκεν ἐς τὴν πό-
ιν. ἕως ὁ τῶν Νομαντίνων στρατη-
ὸς Λιτέννων ὑποστὰς, ἐβόα βούλε-
θαι Μαρκέλλῳ συνελθεῖν ἐς λό-
ους. καὶ συνελθὼν, ἔφη Βελλοὺς καὶ
Τίτθους καὶ Ἀρουάκκους ἑαυτοὺς ἐ-
πιτρέπειν Μαρκέλλῳ. ὁ δὲ, ἀσμε-
νος ἀκούσας, ὅμηρά τε καὶ χρή-

tos quoſdam ad leviores militias aſſumi, placuit exercitum ſortitò deligi. Huic præfectus eſt Licinius Lucullus coſ. qui legatum habuit Cornelium Scipionem, non multo pòſt everſa Carthagine Numantiáque clarum. Dum hic ad bellum proficiſcitur, interea Marcellus impendentis belli Celtiberos admonuit, obſidéſque repetentibus reddidit. Deinde principe legationis, Romam, nomine Celtiberorum, miſſo, clàm ad ſe accerſito, diúque retento, jam tum in ſuſpicionem venit (quam poſtea multo magis confirmavit) tentaſſe Celtiberis perſuadere ut ſe ſuáque omnia arbitrio ſuo permitterent: quippe qui omni ſtudio conabatur ante adventum Luculli bello finem imponere. Nam ſtatim ab hoc colloquio, Arvaccorum quinque millia Nertobrigam urbem occuparunt. Marcellus, ducto adverſus Numantiam exercitu, & caſtris ad quinque ſtadia ab urbe communitis, quum Numantinos in urbem compuliſſet, eorum princeps Litenno inhibito curſu exclamans, ſe cum Marcello pervelle colloqui dixit. Læ-

Licinius Lucullus præfectus in Hiſpaniam miſſus.

283

Corn. Scipio legatus.

Litenno Numantinorum princeps.

is id auribus audiit Marcellus, acceptíſque quos imperarat obſidibus

quam conjunctam ſecum habuit. Secundus in hujus loci interpretatione multis verbis utitur, non ſine aliqua obſcuritate tamen. Hæc enim ſunt ejus verba, *Plerique enim conſules reprehendebant qui minus integrè caſtéque in militaribus delectibus habendis verſarentur: quod opus videretur, ad faciliores expeditiones mitterent.* Niſi fortè his verbis, *quod opus videretur*, mendum ſubeſt.

Μετὰ γὰρ τὴν συνουσίαν.] Malè pro his, dat nobis Secundi interpretatio, iſta Latina verba, *Poſt enim eas controverſias.* quum debuiſſet interpretari, *Poſt enim hunc congreſſum.* vel, *hoc colloquium.*

Περὶ

dibus & pecuniis, cunctos liberos dimiſit. Hoc pacto, priuſquam Lucullus acceſſiſſet, Bellorum, Titthorum & Arvaccorum bellum extinctum eſt.

Bellorum, Titthorum & Arvaccorum bellum extinctum.

At Lucullus tum gloriæ tum rei familiaris augendæ, quam anguſtam habebat, avidus, Vaccæorum fines (gens ea Celtiberorum, vicina Arvaccis) infeſto exercitu ingreſſus eſt: quum neque mandatum ullum haberet à ſenatu, nec Vaccæi bellum Romanis intuliſſent, nec ulla in re eum offendiſſent, trajectóque amni quem Tagum appellant, ad Caucam urbem pervenit, & eam circumſedit. Quærentibus oppidanis eccur veniret, ecquídve bello eſſet opus, reſpondit ſe Carpitanis, quos ipſi violaſſent, auxilio venire. Illi tum intra urbem ſe recepêre: unde non multo pòſt in Lucullianos milites, lignatum frumentatumque egreſſos, impetu facto, multos cædunt, reliquis in caſtra compulſis. Atque ubi ad manus ventum eſt, Caucæi, qui fere velites omnes eſſent, aliquantiſper ſuperiores erant, at ubi tela defecêre, tum terga verterunt, ſtatariæ pugnæ rudes & inſueti. Fuga ad urbem facta, quum in portis colliderentur,
284 circiter tria millia periêre. Poſtero die ſeniores cum coronis ac ramis oleæ ad Lucullum accedentes, quærebant quibus con-

Vaccæi à Lucullo infeſtati.

Tagus amnis.

Cauca urbs obſeſſa.

Carpitani.

ματα πάντας ᾔτησε· καὶ λαβὼν ἀφῆκεν ἐλευθέρους. ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὁ Βελλῶν τε καὶ Τιτθῶν καὶ Ἀρουάκκων ἔληγεν οὕτω, πρὸ Λουκούλλου.

Ὁ δὲ Λούκουλλος, δόξης τε ἐπιθυμῶν, καὶ ἐκ πενίας χρῄζων χρηματισμοῦ, ἐς Οὐακκαίους, ἕτερον γένος Κελτιβήρων, ἐνέβαλεν οἳ γείτονες τῶν Ἀρουάκκων εἰσίν· οὔτε τινὸς αὐτῷ ψηφίσματος γεγονότος, οὔτε Οὐακκαίων Ῥωμαίοις πεπολεμηκότων, οὐδὲ ἐς αὐτὸν τὸν Λεύκουλλον ἁμαρτόντων. περάσας δὲ τὸν ποταμὸν τὸν καλούμενον Τάγον ἀφίκετο πρὸς Καύκαν πόλιν, καὶ παρεστρατοπέδευσεν. οἱ δ᾽ ἐπύθοντο μὲν αὐτοῦ τίνος ἥκοι δεόμενος ἢ τί πολέμου χρῄζων· φήσαντος δὲ ὅτι Καρπητανοῖς ὑπὸ Οὐακκαίων ἀδικουμένοις βοηθοίη, τότε μὲν ἀνεχώρουν ἐς τὴν πόλιν· ξυλευομένῳ δὲ αὐτῷ καὶ χορτολογοῦντι ἐπέκειντο. καὶ κτείνουσι πολλούς, καὶ τοὺς λοιποὺς διώκουσιν ἐς τὸ στρατόπεδον. γιγνομένης δὲ καὶ παρατάξεως, οἱ Καυκαῖοι, ψιλοῖς ἐοικότες, ἐκράτουν ἐπὶ πολὺ τοῦ Λουκούλλου, μέχρι σφῶν τὰ ἀκόντια πάντα ἐξαναλώθη· καὶ τότε ἔφευγον, οὐκ ὄντες μονομάχοι. περί τε τὰς πύλας αὐτῶν ὠθουμένων, ἀνῃρέθησαν ἀμφὶ τοὺς τρισχιλίους. τῇ δ᾽ ἐπιούσῃ οἱ πρεσβύτατοι, ἐστεφανωμένοι τε καὶ φέροντες ἱκετηρίας, τὸν Λούκουλλον αὖθις ἠρώτων τί ποιοῦντες ἂν εἶεν φίλοι.

Περί τε τὰς πύλας αὐτῶν ὠθουμένων, ἀνῃρέθησαν] Secundus, *Verùm in fuga altero alterum in anguſtiis portarum impediente.* quum potius dicere debuiſſet, *collidente*, aut *comprimente*. aut etiam, magis ad verbum, *protrudente*. Sic etiam ſæpe legitur apud hiſtoricos, ὠθισμὸς ἦν περὶ τὰς θύρας.

λοι. ὁ δὲ αὐτοὺς ὅμηρά τε ᾔτει καὶ
γυρίου τάλαντα ἑκατὸν· καὶ τοὺς
πέας αὐτῶν ἐκέλευσεν οἱ συστρα-
ύειν. ὡς δὲ πάντα ἔλαβεν, ἠξίου
ουρὰν ἐς τὴν πόλιν ἐσαγαγεῖν.
ξαμένων δὲ καὶ τοῦτο τῶν Καυκαίων,
ήγαγε δισχιλίους ἀριστίνδην ἐκλε-
γμένους· οἷς ἐσελθοῦσιν εἴρητο γί-
εσθαι περὶ τὰ τείχη. καταλαβόν-
ν δὲ αὐτὰ τῶν δισχιλίων, ἐπήγαγε
ὴν ἄλλην στρατιὰν ὁ Λούκουλλος,
τῇ σάλπιγγι ὑπεσήμαινε κτείνειν
Καυκαίους ἅπαντας ἡβηδόν. οἱ μὲν
, πίστεις τε καὶ θεοὺς ὁρκίους ἐπι-
λούμενοι, καὶ Ῥωμαίους ἐς ἀπι-
ν λοιδοροῦντες, διεφθείροντο ὠ-
ῶς, ἐκ δισμυρίων ἀνδρῶν κατὰ πύ-
ς ἀποκρήμνους διαφυγόντων ὀλί-
ων. ὁ δὲ Λούκουλλος τὴν πόλιν
ήρπαζε, καὶ δόξης Ῥωμαίους ἐνε-
μπλη κακῆς. οἱ δ' ἄλλοι βάρ-
ροι συνέθεον ἐκ τῶν πεδίων, οἱ μὲν,
τὰ ἀπόκρημνα, οἱ δὲ ἐς τὰς ὀ-
υρωτέρας πόλεις συμφέροντες ἃ
ύναντο· καὶ ἐμπιμπρῶντες ὅσα
ίποιεν, τοῦ μηδὲν ἔτι Λούκουλλον
ρεῖν.

Ὁ δὲ, πολλὴν γῆν ἔρημον ὁδεύ-
σας, ἐς τινὰ πόλιν Ἰντερκατίαν ἀφ-
ίκετο, ἔνθα πεζοὶ μὲν ὑπὲρ δισ-
μυρίους συνεπεφεύγεσαν, ἱππεῖς

ditionibus amicitiam emerent. Reſponſum eſt obſides & argenti talenta centum ut darent, eorúmque equites cum Romanis militarent. Quibus properè conceſſis, poſtulavit Lucullus ut præſidium in urbem admitterent. Annuentibus & hoc Caucæis, duo millia virorum, ex optimis ſelectorum, in urbem inducit: quibus mandat ut ingreſſi mœnia occupent. Hoc facto mox reliquum exercitum immittit, & tuba ſigno dato Caucæos omnes interfici ſine ullo ætatis diſcrimine jubet. Illi fœdera deóſque jurisjurandi præſides invocantes, & Romanorum perfidiam execrantes, crudeliter necabantur. Ex viginti millibus pauci per prærupτas portas evaſère. Lucullus, urbe direpta, magnam infamiam Romanis conflavit. Ceteri barbari ex planis locis in prærupta atque inacceſſa confugiebant: alii in munitiora oppida quæ poterant comportabant: quæ verò relinquere cogebantur, incendebant, ut Lucullo diripiendum nihil ſupereſſet.

Caucæi nullo ætatis diſcrimine perfidè à Lucullo necati.

Romanorum infamia.

Ille igitur peragrata ſatis longa regione deſerta, ad oppidum Intercatiam pervenit, quò peditum viginti millia, equitum duo conve-

Intercatia oppidum.

Καὶ τῇ σάλπιγγι ὑπεσήμαινε κτείνειν Καυκαίους ἅπαντας ἡβηδόν.] Conſen- ant inter ſe interpretes de hujus generis loquendi interpretatione. nam & ecundus ita vertit, *ut ſine ætatum diſcrimine omnes interficerentur.* At ego ab is diſſentio: & meritò diſſentire oſtendet meus Theſaurus Græcæ linguæ.

Ἐκ δισμυρίων ἀνδρῶν κατὰ πύλας ἀποκρήμνους διαφυγόντων ὀλίγων.] Inter- retatur Secundus, *portas quæ prealtæ in præcipitibus & præruptis locis ant.*

Ἔνθα πεζοὶ μὲν ὑπὲρ δισμυρίους συνεπεφεύγεσαν.] Apud interpretem ribe, *pluſquam viginti millia.*

Ἀνθ'

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

conveneránt. Quos quum Lu-
cullus ſatis imprudenter ad fœ-
dus paciſcendum hortaretur, illi
Caucæorum cladem per pro-
brum objicere, quærerêque an-
non ad eandem dextram fidém-
que vocaret quam Caucæis de-
diſſet. Quibus convitiis (ut mos
eſt omnium ſibi malè conſcio-
rum) graviter irritatus, agrum
eorum pervaſtavit. Deinde ob-
ſeſſa urbe, vallóque circumjecto,
milites inſtructos in aciem ſubin-
de educebat, ſiqua ratione hoſtes
ad pugnam elicere poſſet. At illi
ut juſto prælio abſtinebant, ſic
levibus ac velitaribus certamini-
bus contendebant. Porro inter
barbaros vir quidam ſplendenti-
bus armis inſignis, crebrò inter
utramque aciem equo vectus
procedebat, è Romanis unum
qui ſecum ferro decerneret, pro-
vocans. Sed nemine ſeſe offeren-
285 te, Romanos irridendo, ac per
ludibrium ſaltando, ad ſuos re-
Scipionis monomachia. dibat. Id quia ſæpius fiebat, Sci-
pio, tum adhuc juvenis, gravi-
ter indoluit, proſiliénſque, ſin-
gulare certamen ſubiit, ac vaſto corpore virum modica ipſe ſta-
tura feliciter devicit. Hæc victoria multum Romanorum ani-
mos extulit: ſed eoſdem proximæ noctis varius terror turbavit:
hac cauſa ortus. Barbarorum equites ante Luculli adventum

δὲ δισχίλιοι. καὶ αὐτοὺς ὁ Λούκουλλος ἐς συνθήκας ὑπὸ ἀνοίας προὐκαλεῖτο· οἱ δ' ἐπ' ὀνείδει τὰ Καυκαίων αὐτῷ προὔφερον, καὶ ἐπυνθάνοντο εἰ ἐπὶ τὰς ἐκείνων πίστεις αὐτοὺς καλοίη· ὁ δ' (οἷον ἅπτοντε οἱ ἁμαρτόντες) ἀνθ' ἑαυτοῦ τοῖς ὀνειδίζουσιν χαλεπαίνων, ἔκειρεν αὐτῶν τὰ πεδία. καὶ περικαθίσας κύκλῳ τὴν πόλιν, χώματα ἤγειρε πολλὰ, καὶ συνεχῶς ἐξέτασσε, προκαλούμενος ἐς μάχην. οἱ δ' οὔπω μὲν ἀντεξετάσσοντο, ἀλλ' ἦσαν ἀκροβολισμοὶ μόνοι. θαμινὰ δὲ τὶς τῶν βαρβάρων ἐξιππεύων ἐς τὸ μεταίχμιον, κεκοσμημένος ὅπλοις περιφανῶς, καὶ προὐκαλεῖτο Ῥωμαίων ἐς μονομαχίαν τὸν ἐθέλοντα. οὐδενὸς δ' ὑπακούοντος, ἐπιτωθάσας, καὶ τῷ σχήματι κατορχησάμενος, ἀπεχώρει. γιγνομένου δὲ τούτου πολλάκις, ὁ Σκιπίων, ἔτι νέος ὤν, ὑπερήλγησέν τε καὶ προπηδήσας ὑπέστη μονομάχιον. εὐτυχῶς δ' ἐκράτησεν ἀνδρὸς μεγάλου, μικρὸς ὤν. καὶ τόδε μὲν ἐπῆρε Ῥωμαίους· νυκτὸς δὲ φόβοι πολλοὶ κατεῖχον. οἱ γὰρ ἱππεῖς ὅσοι τῶν βαρβάρων, πρὶν ἀφικέσθαι Λούκουλλον, ἐπὶ χορτολο-

γίαν

Ἀνθ' ἑαυτοῦ τοῖς ὀνειδίζουσιν χαλεπαίνων] Omittit Beraldus interpretationem harum vocum ἀνθ' ἑαυτοῦ quas idem valere exiſtimo quod iſtas, ἐάν τι τοῦ ἑαυτῷ χαλεπαίνειν ut ita reddatur hic locus, At is (ut mos eſt omnium qui peccarunt) illud exprobrantibus ſuccenſens, quum potius ſibi ipſi ſuccenſere deberet. Comperi autem poſtea Secundum videri aſſentiri mihi: ſed tamen ita ut, quod de Lucullo dicitur, cum iis jungat quæ dicuntur de omnibus qui peccarunt Ita enim ille, *Lucullus propter ea quæ objiciebantur, iratus (ut peccantium mos eſt, quum eos potius ſibi ipſis iraſci deceat) eorum fines vaſtavit, urbémque obſidione cinxit.*

Κατέ-

γιν προσεληλύθεσαν, οὐκ ἔχοντες
ελθεῖν ἐς τὴν πόλιν, Λευκόλλου
ικαθημένου, περιθέοντες ἐβόων
συνεπάρασσον· καὶ συνεπήχουν οἱ
ον αὐτοῖς. ὅθεν ὁ φόβος ἦν τοῖς
Ῥωμαίοις ποικίλος. ἔκαμνον δὲ καὶ
φυλακῇ δι' ἀγρυπνίαν καὶ ἀήθειαν
φῶν ἐπιχωρίων. οἴνου γὰρ οὐκ
ος, οὐδ' ἁλῶν, οὐδ' ὄξους, οὐδ'
ίου, πυροὺς καὶ κριθὰς καὶ ἐλά-
ν κρέα πολλὰ καὶ λαγωῶν χωρὶς
ῶν ἑψόμενα σιτούμενοι, κατερρή-
ντο τὰς γαστέρας, καὶ πολλοὶ καὶ
όλλυντο. μέχει ποτὲ τὸ χῶμα
ρθη, καὶ τὰ τείχη τῶν πολεμίων
ττοντες μηχαναῖς, μέρος μέν τι
έβαλον, καὶ ἐσέδραμον ἐς τὴν
λιν· μετὰ δ' οὐ πολὺ βιασθέντες
καὶ ἀναχωροῦντες, ἐσπίπτουσιν
τινὰ δεξαμενὴν ὕδατος, ὑπὸ
νωσίας· ἔνθα οἱ πλείους ἀπώ-
το. καὶ νυκτὸς οἱ βάρβαροι τὰ πε-
πτα ἀνῳκοδόμουν. πάνυ δ' ἑκα-
ων κακοπαθούντων (ὁ γὰρ λι-
μ ἀμφοῖν ἥπτετο) Σκιπίων ἀνε-
ετο τοῖς βαρβάροις οὐδὲν ἔσεσθαι
παράσπονδον. καὶ πιστευθεὶς, κατὰ
ος ἀρετῆς, διέλυσε τὸν πόλεμον
τοῖσδε, Λευκόλλῳ δοθῆναι παρὰ
τῶν Ἰντερκατίων σάγους μυρίους,
τρεμμάτων τι πλῆθος ὡρισμέ-

pabulatum egreſſi, quando in urbem à Lucullo obſeſſam regreſſus nullus erat, circumeundo vociferandóque ſtrepitu omnia replebant: quibus qui in urbe erant incluſi accinebant. Quapropter ancipiti pavore Romani tenebantur, ut quibus invalidæ ſtationes eſſent, debilitatis tum aſſiduis vigiliis tum inſueto cibo militibus. Etenim vino, ſale, aceto, oleo carentes, ac tritico, hordeo, cervorum leporúmque carnibus ſine ſale coctis veſcentes, alvis diſſiliebant. atque hoc mortis genere multi ſunt abſumpti. Tandem excitato aggere, & muri crebris machinis quaſſati parte disjecta, in urbem irrumpunt. unde vi rejecti, dum ſe recipiunt, locorum ignoratione in cloacam ceciderunt. ibi mortui non pauci. Sequenti nocte barbari murum inſtaurarunt. Poſtquam neutri ſuas clades ærumnáſque, graſſante utrinque fame, diſſimulare potuerunt, Scipio barbaris ſpopondit, ſi fœdus fieret, nihil fraudis aut perfidiæ admixtum iri. Opinio virtutis viri tantum valuit ut barbari fidei ejus ſe committerent. Bellum his conditionibus diremptum, Intercatii Lucullo darent ſex millia ſagorum, Intercatii fidei Scipionis ſe

[κατερρήγνυντο τὰς γαστέρας.] Hæc verba, Sec. vertit, *ventris profluvio laborabant*. Sed quis unquam illis Græcis verbis (de quibus alias) uſus eſt, tantùm ſignificare volens?

Μέχει ποτὲ τὸ χῶμα ἠγέρθη.] Pro μέχει ποτὲ dicit Tandem: at Sec. quam de ſuo addens quod ſubaudiendum videtur ante μέχει ποτὲ, vertit, *quæ huncin modum affecti perdurabant quoad agg.* &c. Ac quod ſequitur, χῶμα ἠγέρθη, reddit, *Aggeres in juſtam altitudinem educerentur.*

ἐσπίπτουσιν ἐς τινὰ δεξαμενὴν ὕδατος.] Malè idem Secundus δεξαμενὴν vertit *paludem*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

committunt.

rum, pecudum certum quendam numerum, obſides quinquaginta. Auri atque argenti (cujus ſiti, quòd Hiſpaniam iis abundare credidiſſet, bellum intulerat) & ob inopiam, & quòd in pretio apud gentem illam non eſſent, nihil eſt datum.

Palantia urbs.

Inde Palantiam itum eſt, urbem virtutis fama clariorem, in quam etiam plurimi confugerant. Qua de cauſa fuêre qui Lucullum admonerent ut intentato oppido abſcederet: ſed homo avarus ab urbe quàm locupletem eſſe inaudiverat, non antè ab-
286 ſtrahi potuit quàm crebris Palantinorum equitum incurſibus frumentari prohibitus, commeatus inopia coactus eſt quadrato agmine exercitum reducere, urgentibus à tergo & inſequentibus Palantinis, donec ad Dorium flumen perventum eſt. Hinc enim Palantinis in ſua regreſſis, inſequendi finis fuit. Lucullus in Turdetania hybernavit. Hoc modo confectum eſt Vaccæorum bellum: quod quamvis Lucullus injuſſu populi Romani ſuſcepiſſet geſſiſſétque, nunquam tamen ob id ne in judicium quidem vocatus eſt.

Dorium flumen.

νον, καὶ πεντήκοντα ἄνδρας ἐς ὁμ
ρα. χρυσὸν δὲ καὶ ἄργυρον Λούκουλ
λος αἰτῶν, (οὗ δὴ χάριν, ἡγ
μενος ὅλην Ἰβηρίαν πολύχρυσον ε
ναι καὶ πολυάργυρον, ἐπολέμει) ο
ἔλαβεν. οὐ γὰρ εἶχον· οὐδ' ἐν δ
ξῃ ταῦτ' ἐκεῖνοι Κελτιβήρων τίθε
ται.

Ἐπὶ δὲ Παλαντίαν ᾔει πόλιν,
δόξαν τε ἀρετῆς εἶχε μείζω, κ
πολλοὶ συνεπεφεύγεσαν ἐς αὐτήν
ὅθεν αὐτῷ συνεβούλευον τινὲς ἀπ
χωρεῖν περὶ πεῖρας. ὁ δὲ, πολυχρ
ματον εἶναι πυνθανόμενος, οὐκ ἀν
χώρει, μέχρι σιτολογοῦντα αὐτὸν
Παλάντιοι συνεχῶς ἱππεύοντες ἠνώ
χλουν τε καὶ σιτολογεῖν ἐκώλυ
ἀπορῶν δὲ τροφῶν ὁ Λούκουλλος
ἀνεζεύγνυ, τετράγωνον ἐν πλινθ
τὸν στρατὸν ἄγων, ἑπομένων αὐτ
καὶ τότε τῶν Παλαντίων μέχρι Δ
ρίου ποταμοῦ. ὅθεν οἱ μὲν Παλα
τιοι νυκτὸς ἀνεχώρουν· ὁ δ' ἐς τ
Τυρδιτανῶν χώραν διελθὼν ἐχε
μαζε. καὶ τοῦτο τέλος ἦν τοῦ ΟΥ
ακκαίων πολέμου, παρὰ ψήφ
σμα Ῥωμαίων ὑπὸ Λουκούλλου γενο
μένου· καὶ ὁ Λούκουλλος ἐπὶ τῷδε οὐ
ἐκρίθη.

T

Ἢ δόξαν τε ἀρετῆς εἶχε μείζω.] Non debuit Secundus pro his, dicere *Quæ urbs majoris nominis ac potentiæ erat.* Nam & ἀρετῆς appellatione oporte ret non virtutem, (id eſt fortitudinem) ſed potentiam intelligi: & ſcriptur eſſe, ἣ δόξαν τε καὶ ἀρετὴν εἶχε μείζω, non δόξαν ἀρετῆς.

Παρὰ ψήφισμα Ῥωμαίων ὑπὸ Λουκούλλου γενομένου.] Obſervatione dignun eſt, παρὰ ψήφισμα, quod *Contra decretum* vel *Contra mandatum*, ſonat pro ἄνευ ψηφίσματος, id eſt, *Abſque decreto, ſive mandato.* Hoc autem & pag 283. dixit, οὔτε τινὸς αὐτῷ ψηφίσματος γεγονότος. Porro ut mirun mihi videtur, ita & aliis viſum iri ſcio, Secundum pro his, καὶ ὁ Λούκουλλος ἐπὶ τῷδε οὐδὲ ἐκρίθη, (id eſt, *Ac Lucullus propter hoc ne in judicium quiden vocatus eſt*) hæc nobis in ſua interpretatione dediſſe, *Idcirco, ne ſe judicio qua de re accuſatus erat, ſubjiceret*, poſita tantùm hypoſtigme poſt *ſubjiceret*

utpote

Τοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου μέρος ἄλλο ...βήρων αὐτονόμων, οἱ Λυσιτανοὶ κα...ῦνται, Πουνίκου σφῶν ἡγουμένου τὰ ...ωμαίων ὑπήκοα ἐλῄζοντο, καὶ ...ς στρατηγοῦντας αὐτῶν Μανί...ν τε καὶ Καλπούρνιον Πείσωνα τρε...άμενοι, κτείνουσιν ἑξακισχιλίους, ...ἐπ' αὐτοῖς Τερέντιον Οὐάρρωνα ...είαν. οἷς ἐπαρθεὶς ὁ Πούνικος ...μέχρι Ὠκεανοῦ κατέδραμεν· καὶ ...'έττωνας ἐς τὴν στρατιὰν προσ...ών, ἐπολιόρκει Ῥωμαίων ὑπη...ους τοὺς λεγομένους Βλαστοφοίνικας· ...φασὶν Ἀννίβαν τὸν Καρχηδόνιον ...οικίσαι τινὰς ἐκ Λιβύης, καὶ παρὰ ...το κληθῆναι Βλαστοφοίνικας. Πού...ος μὲν οὖν λίθῳ πληγεὶς ἐς τὴν ...αλὴν, ἀπέθανεν. διαδέχεται ...αὐτὸν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα ἦν Καισα...ς. οὗτος ὁ Καίσαρος Μουμμίῳ ...τὰ στρατιᾶς ἄλλης ἐπελθόντι ἀπὸ ...ώμης ἐς μάχην συνεπλέχθη· καὶ

Sub idem tempus Luſitani (pars alia Hiſpanorum ſuis legibus viventium) duce Punico, ſociorum populi Romani agros depopulati ſunt, fugatíſque Romanis imperatoribus, Manlio & Calpurnio, ſex millia interfecerunt, inter quos Terentium Varronem quæſtorem. Qua victoria elatus Punicus ad Oceanum uſque pervagatus eſt, & Vetonibus ſecum aſſumptis, Romanorum ſubditos Blaſtophœnicas appellatos obſedit. Hos ex Libya ferunt ab Annibale Carthaginienſi eò traductos inde nomen traxiſſe. Punicus ſaxo in caput vulneratus, moritur. In ejus locum ſuffectus vir cognomento Cæſaras. hic cum Mummio (qui cum exercitu Roma nuper venerat) commiſſo prælio victus, fugit: ſed

Luſitani bellum movent Romanis.
Punicus dux.
Manlius & Calpurnius impp. fugati.
Terentii Varronis quæſtoris interitus.
Vetones.
Blaſtophœnicæ.
Punici interitus.
Cæſaras.
Romanorum clades ſub Mummio.

...ote pendente & imperfecta manente ſententia: deinde lacunula relicta. ...tus enim hic locus in ejus interpretatione ita ſe habet, *Hunc igitur finem ...uit bellum quod Lucullus cum Vaccæis ſine Romanorum mandato geſſit. Idcirco ...e judicio, qua de re accuſatus erat, ſubjiceret,*

*　　　　　*

...ilominus alia Hiſpanorum pars, ſuis legibus viventium, qui Luſitani appel...tur, quodam Afro duce, regiones Romanis parentes prædabantur. &c. Vi...nus tamen ſequi apud Appianum, ſine ulla ſuſpicione ullius omiſſionis ...borum. Τοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου μέρος ἄλλο Ἰβήρων αὐτονόμων &c. Si enim ...dem hæc geſta ſunt tempore, cur aliquid inter hæc & illa deeſſe quis ſuſpi...ur? Maluit tamen Ber. *Sub idem tempus*, quàm *Eodem tempore* vertere.

...Πουνίκου σφῶν ἡγουμένου] Πουνίκου pro nomine proprio non habuit Se...ndus, ut oſtendunt ea quæ modò ex ejus interpretatione attuli: (quum ...dicat, *quodam Afro duce*) ſed Beraldo aſſentior hanc ipſam vocem reti...nti.

Οἷς φασὶν Ἀννίβαν τὸν Καρχηδόνιον ἐποικίσαι τινὰς ἐκ Λιβύης.] Secundus ..., *Cum quibus Annibalem Carthaginienſem ajunt quoſdam Punicæ gentis mi...iſſe: idcirco Blaſtophœnices appellatos.* Beraldi autem verſio tibi in prom...u eſt. Ego, ad exprimendam verbi ἐποικίσαι ſignificationem, ita ver...ndum hunc locum cenſerem, *Quibus ajunt Annibalem Carthaginienſem ...oſdam è Libya, tanquam ductam ab eo coloniam immiſcuiſſe.* Vel, *tanquam ...centem coloniam* aut, *ducere volentem.*

Ἀνὴρ ᾧ ὄνομα ἦν Καίσαρος] Scribo Καισάρας.

ſed quum effuſo incompoſitóque agmine Mummius inſequeretur, converſus novem millia cecídit, & præda omni caſtríſque ſuis receptis, Romanorum caſtris eſt potitus, & ſigna multa armáque diripuit, quæ barbari tota Celtiberia per ludibrium circumferebant. Mummius quinque millia quæ ſuperfuerant, intra vallum exercebat, non prius ſibi in campum deſcendendum ſtatuens quàm militum animos recenti clade territos confirmaſſet. Quúmque barbaros obſervaſſet prædæ partem aliquam transferentes, ex improviſo adortu, multis interfectis & prædam & vexilla recuperavit.

Luſitani.

287 Lusitani, qui alteram Tagi ripam incolunt, & ipſi Rom. indicto bello, Caucæno ductore Cuneos, Romanorum ſubditos, invaſêre, eorúmque urbem amplam Coniſtorgim expugnavêre. Deinde trajecto ad columnas Herculis Oceano, pars Aphricam populari, alii Ocilam urbem ob-

Caucænus dux.
Cunei Romanorum ſubditi.
Coniſtorgis expugnata.

ἡττώμενος, ἔφυγε. Μουμμίου δ' αὐτὸν ἀτάκτως διώκοντος, ἐπι- στραφεὶς, ἔκτεινεν ἐς ἐννακισχιλίους καὶ τήν τε λείαν τὴν ἡρπασμένην τὸ οἰκεῖον στρατόπεδον ἀνεσώσατο, τὸ Ῥωμαίων προσέλαβέ τε, καὶ διή- πασεν ὅπλα καὶ σημεῖα πολλά· ἅ- περ οἱ βάρβαροι κατὰ τὴν Κελτιβη- ρίαν ὅλην περιφέροντες, ἐπετώθα- ζον. Μούμμιος δ' ὑπολοίπους ἔ- χων πεντακισχιλίους, ἐγύμναζεν ἔν- δον ἐν τῷ στρατοπέδῳ, δεδιὼς ἀρ- προελθεῖν ἐς τὸ πεδίον, πρὶν τοὺς ἄν- δρας ἀναθαρρῆσαι. φυλάξας δ' ἐν- μέρος οἱ βάρβαροι τῆς ἀφῃρημένης λείας παρέφερον, ἀδοκήτως αὐτοῖ- ἐπέθετο· καὶ πολλοὺς διαφθείρας ἔλαβε τὴν λείαν, καὶ τὰ σημεῖα.

Λυσιτανῶν δ' οἱ ἐπὶ θάτερα τ- Τάγου ποταμοῦ, κἀκεῖνοι Ῥω- μαίοις πεπολεμωμένοι, Καυκαίνο- σφῶν ἡγουμένου, Κουνέους ἐπόρθουν οἳ Ῥωμαίοις ἦσαν ὑπήκοοι, καὶ πό- λιν αὐτῶν μεγάλην εἷλον Κονίστορ- γιν. παρά τε τὰς στήλας τὰς Ἡρα- κλείους τὸν Ὠκεανὸν ἐπέρων· καὶ οἱ μ- τὴν ἄλλην Λιβύην κατέτρεχον, δ' Ὄκιλην πόλιν ἐπολιόρκουν. Μούμ- μιος

Κἀκεῖνοι Ῥωμαίοις πεπολεμωμένοι.] Quum hîc legamus κἀκεῖνοι Ῥωμαίοις πεπολεμωμένοι (id eſt, *& ipſi in Romanos hoſtili odio concitati*, aut ita, *& ipſi ad bellum Romanis inferendum accenſi*) Ber. tamen vertit, *& ipſi Romani indicto bello.* quæ interpretatio non video quomodo defendi poſſit. at Sec reddit, *ſumptis contra Romanos armis.* ſed cur Appianus ad hoc ſignificandum non potius πολεμοῦντες, vel ὅπλα ἐπιφέροντες, ſive ὅπλα ἀνταίροντες, aut tale quid dixiſſet? Vel potius, cur non quidquid tale eſt, tanquam ſupervacaneum, omiſiſſet? Eſt autem & hoc obſervandum, Secundum voces *quamvis* & *tamen* huic loco adhibuiſſe: quum nihil hujuſmodi apud Appianum legamus. Ita enim ille totum hunc locum vertit, *Luſitani, quamvis alteram Tagi amnis accolant ripam, ſumptis tamen contra Romanos armis*, &c. Idem hac particula *tamen* uſus eſt, ubi nullum habere locum videtur: quum Appianus particula δὲ uſus eſſet: in vertendo quodam loco qui paginam 290. claudit, ἐστρατοπέδευεν ἐν ὄρει περιφύτῳ μὲν ἐλάαις, Ἀφροδίτης δ' ἐπωνύμῳ. Ita enim hunc locum reddit, *In monte oleis conſito, Veneris tamen nomine appellato, caſtra poſuit.*

Κα

ειν δ' ἑπόμενος ἐννακισχιλίοις
οῖς καὶ ἱππεῦσι πεντακοσίοις,
κτεινε τῶν μὲν δῃουμένων ἐς μυρίους
εντακισχιλίους, τῶν δ' ἑτέρων τι-
καὶ τὴν πολιορκίαν διέλυσε τῆς
λης. ἐντυχὼν δὲ καὶ τοῖς φέρου-
σεσυλήκεσαν, ἔκτεινε καὶ τούς-
άντας, ὡς μηδ' ἄγγελον ἀπὸ
κης διαφυγεῖν. τὴν δὲ λείαν
ς τῷ στρατῷ, τὴν δυνατὴν
θαι, τὰ λοιπὰ τοῖς θεοῖς τοῖς
λίοις ἔκαυσε.

αὶ Μούμμιος μὲν, τάδε πρά-
, ἐπανῆλθεν ἐς Ῥώμην, καὶ ἐ-
εμβευσεν. ἐκδέχεται δ' αὐτὸν
κος Ἀτίλιος· ὃς Λυσιτανῶν
ς ἑπτακοσίους ἐπιδραμὼν ἀπέ-
ε, καὶ τὴν μεγίστην πόλιν ἐξεῖ-
ἧ ὄνομα Ὀξθράκαι· τὰ δ'
ς καταπληξάμενος ἅπαντα,
τωυθήκαις παρέλαβε. καὶ τού-
ὴν ἔνια τῶν Οὐεττώνων ἔθνους,
ρου τοῖς Λυσιτανοῖς. ὡς δ' ἀνε-
ννυε χειμάσων ὁ Ἀτίλιος, αὐ-
πάντες μετετίθεντο. καὶ τινὰς
ιοις ὑπηκόους ἐπολιόρκουν· οὓς
γόμενος ἐξελεῖν τῆς πολιορκίας
ούλιος Γάλβας, ὁ Ἀτιλίου
δοχος, ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ νυκτὶ
ακοσίους σταδίους διελθὼν, ἐπι-
ίνεται τοῖς Λυσιτανοῖς· καὶ εὐθὺς
άχην ἐξέταξε, κατάκοπον τὸ
τὸν ἔχων. τρεψάμενος δ' εὐ-
ῶς τοὺς πολεμίους, ἐπέκειτο φαῦ-
πην ἀπειροπολέμως. ὅθεν ἀσθε-
ὐτῷ καὶ ἀσυντάκτου τῆς διώξεως
, διὰ κόπον, οἱ βάρβαροι κατι-
τες αὐτοὺς διεσπασμένους, καὶ
η συνελθόντες ἐπέθεντο, καὶ
νουσιν ἐς ἑπτακισχιλίους. ὁ δὲ

ſidere. Mummius ſubſecutus novem millibus peditum, equitum quingentis, quindecim millia eorum qui agros vaſtabant occidit: ex aliis tam multos ut Ocilæ urbis obſidio ſolveretur. Occurrens etiam iis qui prædam avertebant, omnes ita delevit ut ne nuntius quidem cladis ſuperſuerit. Ceterùm prædam omnem quæ ferri poſſet, militibus diviſit, reliquam diis belli præſidibus conſecratam incendit.

Luſitanorum clades.

His rebus geſtis Romam reverſus triumphavit. Succeſſor Mummii, M. Attilius, incurſione facta ſeptingentos Luſitanos interfecit, exciſáque eorum maxima urbe (Oxthracas vocitabant) ſic vicina loca terruit ut omnia deditione acciperet: inter quæ nonnulla erant Vetonum, gentis finitimæ Luſitanis. Sed Attilio in hyberna profecto omnes illico defecerunt, & Romanorum quoſdam ſubditos obſederunt, quos dum obſidione eximere properat Servilius Galba (Attilio ſucceſſor venerat) uno die ac nocte quingenta ſtadia emenſus, in conſpectum hoſtium venit, & nulla interpoſita mora militem labore viæ confectum in aciem eduxit, atque hoſtes fœliciter quidem fuſos fugatóſque imprudenter admodum eſt inſecutus. Nam quum ob laſſitudinem ſegniter atque incompoſito agmine ſequerentur, barbari eos diſſipatos conſpicati per vices requieſcere, in unum ſeſe agglomerates irruerunt, & ſeptem millia peremerunt. Galba cum equitibus

M. Attilius Mummii ſucceſſor.

Oxthracæ.

Luſitanorum defectio.

Servilius Galba.

Ejus imprudentia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Carmelis urbs. tibus quos circa ſe habuit, Carmelim urbem fuga pervenit, quò & multi alii confugerant: quibus aſſumptis, collectíſque ſociorum viginti millibus, in Cuneos tranſiit, & ibidem hyemavit.

Vaccæis Lucullus arma intulit nullo pop. Rom. edicto. Lucullus, qui nullo populi Romani edicto Vaccæis arma intulerat, in Turdetania hyemans, poſtquam Luſitanos in proxima invaſiſſe intellexit, dimiſſis for-
288 tiſſimis quibuſque ducibus, circiter quatuor millia occidit. Eoſdem novis copiis irruentes, circa Gades ad mille quingentos fudit: reliquos qui tumulum quendam inſederant, obſedit, & infinitam hominum multitudinem cepit.

Legati Luſitanorum ad Galbam miſſi. Denique Luſitaniam ingreſſus, carptim depopulatus eſt. Idem altera ex parte faciebat Galba. ad quem quum legati veniſſent, ſéque dicerent velle ea fœdera firmare quæ cum Attilio, qui paulo antè dux belli fuerat, pacti, violarant, placidè quidem illos excepit, fidémque dedit, ſimulans ſe eorum vicem dolere quòd ob inopiam & latrocinia exercere & bella gerere & fœdera tranſgredi coacti eſſent. Nec enim (ajebat) apud me dubium quin agri veſtri infœcunditas & paupertas eò vos egerit. Proinde ſi amici eſſe volueritis, inopibus dabo terram bonam, & tres in partes diviſ[ſam]
locis uberrimis ſtatuam. His promiſſis pellecti, relictis ſuis ſed[ibus]

Γάλβας μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἱππέ[
κατέφυγεν ἐς Καρμέλιν πόλιν· [
θα τοὺς διαφυγόντας ἀνελάμβαν[
καὶ συμμάχους ἀθροίσας ἐς δισμ[υ-]
ρίους, διῆλθεν ἐς Κουνέους· καὶ πα[ρε-]
χείμαζεν ἐν Κούνι.

Λούκουλλος δ' ὁ τοῖς Οὐα[κ-]
καίοις ἄνευ ψηφίσματος πολεμ[ή-]
σας, ἐν Τυρδιτανίᾳ τότε χειμάζω[ν]
ᾔσθετο Λυσιτανῶν ἐς τὰ πλησι[
ἐμβαλόντων· καὶ περιπέμψας το[
ἀρίστους τῶν ἡγεμόνων, ἔκτεινε τ[
Λυσιτανῶν ἐς τετρακισχιλίους, π[
τε Γάδειρα τὸν πορθμὸν, ἑτέρ[
παρόντων, ἔκτεινεν ἐς χιλίους κ[αὶ]
πεντακοσίους, καὶ τοὺς λοιποὺς συ[
φυγόντας εἰς τινὰ λόφον, ἀπετ[
φρουσε· πλῆθός τε ἔλαβεν ἀνδρ[
ἄπειρον. καὶ τὴν Λυσιτανίαν ἐπι[
κατὰ μέρος ἐπόρθει. ἐπόρθει δὲ καὶ [
Γάλβας ἐπὶ θάτερα· καὶ τινῶν πρ[ε-]
σβευομένων ἐς αὐτὸν, καὶ θελόντ[
βεβαιοῦν καὶ ὅσα Ἀτιλίῳ τῷ π[
αὐτοῦ στρατηγῷ συνθέμενοι παρ[α-]
βεβήκεσαν, ἐδέχετο, καὶ ἐσπένδε[το,]
καὶ ὑπεκρίνατο αὐτοῖς καὶ συνάχ[θε-]
σθαι ὡς δι' ἀπορίαν λῃστεύουσι [
καὶ πολεμοῦσι καὶ παρεσπονδηκόσ[ι.]
τὸ γὰρ λυπρόγεων, ἔφη, καὶ πε[
χρὸν ὑμᾶς ἐς ταῦτα ἀναγκάζ[ει.]
δώσω δ' ἐγὼ πενομένοις φίλοις γ[ῆν]
ἀγαθὴν, καὶ ἐν ἀφθόνοις συνοικιῶ[
διελὼν ἐς τρία. Οἱ μὲν δὴ, ταῦ[τα]
προσδοκῶντες, ἀπὸ τῶν ἰδίων ἀ[

στάντ[

Καὶ παρεχείμαζεν ἐν Κούνι.] Initio hujus paginæ non Κούνιν, ſed Κουνίστο[ρ-]γιν, vocavit hanc Cuneorum urbem: & hanc, non illam appellationem h[a-]bet hîc quoque Secundus. Ita enim ille, *In fines Cuneorum tranſivit, ubi C[u-]niſtorge hybernavit.* Sed initio hujus pag. Coniſtorgin, non Cuniſtorgin, [a-]pud eum legimus. Quam tamen ſcripturam minus probo.

Μέχ[

ετο, καὶ συνήεσαν οἱ προσέταξεν ὁ Γάλβας. ὁ δὲ αὐτοὺς ἐς τρία ῃ· καὶ πεδίον ἑκάστοις τι ὑποδει-ξας, ἐκέλευεν ἐν τῷ πεδίῳ περι-μένειν, μέχρι πολήσειεν αὐτοὺς ἐ-πελθών. ὡς δ' ἧκεν ἐπὶ τοὺς πρώ-τους, ἐκέλευεν, ὡς φίλους, θέσθαι τὰ ὅπλα· θεμένους δὲ ἀπετάφρευ-σε, καὶ μετὰ ξιφῶν τινὰς ἐσπέμ-ψας, ἀνεῖλεν ἅπαντας, ὀδυρομέ-νους τε καὶ θεῶν ὀνόματα καὶ πίστεις ἐπικαλοῦντας. τῷ δ' αὐτῷ τρό-πῳ καὶ τοὺς δευτέρους καὶ τρίτους ἐπειχθεὶς ἀνεῖλεν, ἀγνοοῦντας ἔτι τὰ πάθη τὰ τῶν προτέρων· ἀπιστίᾳ ερα ἀπιστίαν μετιὼν, οὐκ ἀξίως Ῥωμαίων, μιμούμενος βαρβάρους. ὀλίγοι δ' αὐτῶν διέφυγον· ὧν ἦν ρίαθος, ὃς μετ' οὐ πολὺ ἡγή-σατο Λυσιτανῶν, καὶ ἔκτεινε πολλοὺς Ῥωμαίων, καὶ ἔργα μέγιστα ἐπεδεί-ξατο. ἀλλὰ τάδε μὲν, ὕστερον γενό-μενα, ὕστερον λέξω· τότε δὲ ὁ Γάλ-βας, Λευκόλλου φιλοχρηματώτε-ρος ὢν, ὀλίγα μέν τινα τῆς λείας τῇ στρατιᾷ διεδίδου, καὶ ὀλίγα τοῖς φί-λοις, τὰ λοιπὰ δὲ ἐσφετερίζετο, καίτοι πλουσιώτατος ὢν ὁμοῦ τι Ῥω-μαίων. ἀλλ' οὐδ' ἐν τῇ εἰρήνῃ φα-

bus eò frequentes conveniebant quò Galba juſſerat. Igitur in tria agmina partitos deſcendere in planitiem quam ſingulis aſſignarat, juſſit: ibíque tantiſper operiri dum reverteretur. Deinde ad primos accedens, ceu jam amicos, arma deponere imperat: armis ſpoliatos vallo circundat. Poſtremò immiſſis aliquot viris cum gladiis, omnes trucidat, quiritantes & deorum hominúmque fidem implorantes. Eodem modo ſecundos & tertios ingenti feſtinatione delevit, priuſquam de ſociorum calamitate aliquid reſciſcere potuiſſent. Sic perfidiam ultus eſt, non, ut Romanum decuit, Romanorum humanitatem, ſed barbarorum diritatem atque immanitatem imitatus. Evaſère tamen ex illis pauci, inter quos Viriatus, qui non multo pòſt Luſitanis præfuit, editíſque præclariſſimis facinoribus, Romanos multos occidit. Sed de iis quæ poſterius geſta ſunt, poſtea memorabimus. Galba Lucullum avaritia ſuperans pauca de præda militi diſtribuebat, pauca amicis, reliqua ipſe interverte-bat: & quanquam Romanorum ditiſſimus erat, tamen ne pace quidem

Perfidiam perfidia ulciſcitur Galba.

Viriatus è Galbæ crudelitate ſuperſtes.

Galbæ avaritia ſordida.

Μέχρι πολήσειεν αὐτοὺς ἐπελθών.] Videndum an pro πολήσειεν (quod lo recipi poſſe modo arbitror) ſcribi queat πολίσειεν, mutato tantùm ι. Suſpicari certè quis poſſit, ita legiſſe Secundum. vertit enim, Planim quandam indicabat, ubi illos conſiſtere jubebat, donec ipſe ad eos vens, locum condendæ urbis oſtenderet. Vettilius igitur eum inſeq. &c. d nove (ut opinor) ab Appiano πολίσειεν αὐτοὺς pro Conderet ipſis bem, diceretur. Malim igitur ἀποικίσειεν aut ἐποικίσειεν ſcribere, ut id nificet quod paulo antè dixerat συνοικίζειν: eo in loco, καὶ ἐν ἀφθόνοις νοικιῶ. Legitur quidem verbum ἐποικίζειν pag. 286 ſed ibi accuſativum rſonæ, cum dativo qui perſonæ eſt itidem, habet. Berald. in locum illius bi πολίσειεν nihil ſubſtituit, & pro ἐπελθὼν legit ἐπανελθών.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

289 quidem ajunt aut mendacio aut perjurio abſtinuiſſe, dum rem faceret. Inviſus igitur omnibus, & ad judicium tractus, divitiarum præſidio evaſit. Haud multo pòſt quos Luculli & Galbæ perfidia reliquos fecerat, ad decem millia congregati, Turdetaniam incurſionibus vaſtarunt. Adverſus quos Roma veniens C. Vetilius, adductis novis copiis, & quæ in Hiſpania erant aſſumptis ad decem millia, quum in primos pabulatores delapſus multos necaſſet, reliquos in locum quendam compulit: in quo manentibus, famis: abeuntibus, à Romanis grave periculum imminebat: tantum difficultatis inerat. Quapropter legatis ad Vetilium cum ramis oleæ miſſis, locum ad habitandum petebant, ſéque deinceps in populi Romani poteſtate fore promittebant. Vetilius, & ſe daturum pollicebatur, & jam fœdus paciſcebatur, quum Viriatus (qui ex iniqua illa Galbæ crudelitate evaſerat, & forte fortuna tunc temporis inter eos verſabatur) ſingulos Romanorum perfidiæ admonere cœpit, qui data toties fide in eos impetum feciſſent: atque eum ipſum exercitum docuit nihil aliud eſſe quàm reliquias perjurii Luculli & Galbæ. Ad extremum addidit, pareant, tutum eſſe ex eo loco receptum. Quibus verbis permo tis & in ſpem erectis omnium animis, dux eligitur: ac primùn

Galba divitiarum præſidio judicium evaſit.

Luculli & Galbæ perfidia.

C. Vetilius in Hiſpaniam miſſus.

Viriatus.

σὶν αὐτὸν διαλιπεῖν ψευδόμενο
καὶ ἐπιορκοῦντα διὰ κέρδη. μι-
σούμενος δὲ καὶ κατηγορούμενος,
φυγε διὰ τὸν πλοῦτον. οὐ πολ
ὕστερον, ὅσοι διέφυγον ἐκ τῆς Λ-
ευκούλλου καὶ Γάλβα παρανομίας,
ἀλισθέντες ἐς μυρίους, τὴν Τ-
ουρδητανίαν κατέτρεχον. καὶ αὐτοῖς
Ῥώμης ἐπελθὼν Γάϊος Οὐετίλι-
ἄγων τε τινὰ στρατὸν ἄλλον, καὶ
ἐν Ἰβηρίᾳ προσλαβὼν, ἅπαντας
ἔχων ἐς μυρίους, ἐπέπεσε προ-
νομεύουσι· καὶ πολλοὺς ἀνελὼν, σ-
υνέωσε τοὺς λοιποὺς ἐς τι χωρίον,
κινδυνεύειν τε μένοντας ἐχρῆν τῷ
λιμῷ, καὶ ἀπιόντας, ὑπὸ Ῥ-
ωμαίων. ὧδε γὰρ εἶχε δυσχωρίας.
διὰ τοῦτο πρέσβεις ἐς τὸν Οὐετίλ
ἔπεμπον σὺν ἱκετηρίαις, γῆν
συνοικισμὸν αἰτοῦντες, ὡς ἀπὸ τ-
οῦδε ἐσόμενοι Ῥωμαίων ἐς πάντα κ-
ατήκοοι. ὁ δὲ ὑπισχνεῖτο δώσειν,
συνετίθετο ἤδη. Οὐρίατθος δὲ
τῆς Γάλβα παρανομίας ἐκφυγα
τότε συνὼν αὐτοῖς, ὑπεμίμνησ
τῆς Ῥωμαίων ἀπιστίας, ὁσάκις
αὐτοῖς ὀμόσαντες ἐπιθοῖντο· καὶ
ὅδε πᾶς ὁ στρατὸς ἐκ τοιῶνδε ἐπ
ορκιῶν Γάλβα καὶ Λουκούλλου δια-
φύγοιεν. οὐδ᾽ ἀπορεῖν ἔφη σωτηρί
ἀπὸ τοῦδε τοῦ χωρίου, ἂν ἐθέλω
πείθεσθαι. ἐρεθισθέντων δ᾽ αὐτῶ
καὶ ἐν ἐλπίσι γενομένων, ᾑρέθη
στρατηγὸς, καὶ πάντας ἐκτάξας

μέτωπ

Μισούμενος δὲ καὶ κατηγορούμενος, διέφυγε διὰ τὸν πλοῦτον.] Malin διέφυγε reddere *evadebat*. id eſt, evadere ſolebat: ut intelligamus illum ſæ pe in judicium vocari ſolitum. Atque hoc erit iis quæ proximè præcedun conſentaneum.

Ω'

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

...μέτωπον ὡς ἐπὶ μάχῃ, τοὺς μὲν ἄλ-
... ἐκέλευσεν, ὅταν αὐτὸς ἐπιβῇ
... ἵππου, διαιρεθέντας ἐς μέρη
πολλὰ, φεύγειν ὡς δύνανται κατ'
...λας καὶ ἄλλας ὁδοὺς, ἐς Τριβό-
...ν πόλιν· ἔνθα αὐτὸν περιμένειν·
...ίους δὲ μόνους ἐπιλεξάμενος,
ἐκέλευσεν αὐτῷ συνίστασθαι. καὶ γε-
νομένων τούτων, οἱ μὲν, εὐθὺς ἔ-
φυγον, ἐπειδὴ ὁ Οὐρίαθος τὸν
ἵππον ἀνέβη· ὁ δὲ Οὐετίλιος αὐ-
... δείσας διώκειν, ἐς πολλὰ διῃ-
ρημένους, ἐπὶ τὸν Οὐρίαθον ἑστῶτα
...εφεδρεύοντα τῷ γενησομένῳ τρα-
πεὶς, ἐμάχετο. ὁ δ' ὠκυτάτοις ἵπ-
...ις αὐτὸν ἐνοχλῶν, καὶ ὑποφεύ-
γων, καὶ πάλιν ἱστάμενος, καὶ
...ιών, ἐκείνην τε τὴν ἡμέραν ἐν
... αὐτῷ πεδίῳ καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ὅ-
...ν διέτριψε περιθέων. ὡς δ' εἴ-
...σεν ἀσφαλῶς ἔχειν τὸ φυγῆς τοὺς
...ρους, τότε νυκτὸς ὁρμήσας δι'
...ῶν ἀτρίβων, κουφοτάτοις ἵπποις
...έδραμεν ἐς Τριβόλαν, Ῥω-
μαίων αὐτὸν διώκειν ὁμοίως οὐ δυ-
...μένων, διά τε βάρος ὅπλων καὶ
...ειρίαν ὁδῶν, καὶ ἵππων ἀνομοιό-
τητα. ὧδε μὲν ἐξ ἀέλπτου στρατὸν
...γιγνώσκοντα αὐτοῦ περιέσωσε· καὶ
... στρατήγημα τόδε περιφερόμενον
... τοὺς τῇδε βαρβάρους ἐξῆρεν αὐ-
...ν· καὶ πολλοὶ πανταχόθεν αὐτῷ
...ροσεχώρουν. ὁ δὲ ἐς τρία ἔτη Ῥω-
μαίοις ἐπολέμει καί μοι δοκεῖ τὸν
Οὐρίαθον πόλεμον σφόδρα τε ἐνοχ-

omnes tanquam ad pugnam in-
ſtructos in fronte collocat: de-
inde jubet ut, quum ipſe in e-
quum conſcenderit, in varias
partes diſperſi, diverſis itineribus
in Tribolam urbem quam celer-
rime fugiant, ibíque ſe operian-
tur. Interea mille ſelectos, qui
ſecum in acie ſtarent, retinet.
His peractis rebus, ſimulátque
Viriatus equum inſcendit, o-
mnes fugam arripuêre. Vetilius
ita diſſipatos perſequi veritus, in
Viriatum ſtantem, & occaſioni,
ſiqua ſe daret, imminentem,
converſus pugnam ciebat. Sed
Viriatus velociſſimis equis ejus
conatus eludens, nunc ſeſe ſub-
ducendo, nunc iterum objicien-
do occurſandóque, totum illum
diem & poſterum in eo ipſo cam-
po conſumpſit. Ut autem conje-
ctura collegit ſocios ex fuga in
tuto eſſe poſſe, noctu profectus
deviis itineribus equiſque perni-
ciſſimis Tribolam pervenit, Ro- 290
manis & propter gravem arma-
turam, & locorum ignoratio-
tionem (adde quòd diſſimilibus
equis vehebantur) ſubſequi non
valentibus. Hoc pacto Viriatus
exercitum ſuis rebus diffidentem
ex inſperato conſervavit. Cujus
facinoris fama ad barbaros per-
lata plurimum illi & decoris &
rium adjunxit: quarum præſidio triennium totum adverſus
omanos bellum ſuſtinuit. Sed mihi eſt in animo Viriaticum
hoc

Viriatus exercitum ſervat.

Viriaticum bellum.

Ὡς δ' εἴκασεν ἀσφαλῶς ἔχειν τῆς φυγῆς τοὺς ἑταίρους.] Sic pag. 182. ὡς δὲ ...ίκασεν αὐτάρκως ἔχειν, &c.
Καί μοι δοκεῖ τὸν Οὐρίαθον πόλεμον σφόδρα τε ἐνοχλήσοντα Ῥωμαίοις] Οὐρίαθον vel in Οὐριάθου vel in Οὐριαθικὸν mutare, neceſſe eſt. Cete-

rùm

hoc bellum, quod Romanos non parum exercuit, ſeorſim congerere, &, ſiquid eodem tempore in Hiſpania geſtum eſt, in alium locum rejicere. Vetilius ergo Viriatum perſequens, Tribolam ibat: verùm inter eundum dum ſylvam quandam ſuperat, & Viriatus reflexo equo à fronte & qui in inſidiis erant exilientes, à tergo Romanos invadunt. Tum occiſi multi, multi in valles præcipitati, vivi etiam non pauci in manus hoſtium venêre: inter alios Vetilius: quem (quia ſenex erat & obeſo corpore) qui ceperat, tanquam hominem nihili interfecit. Ex decem millibus Romanorum vix ſex millia Carpeſſum profugerunt, urbem ad mare ſitam, quam ego arbitror quondam à Græcis Harteſſum nominatam, regémque Arganthonium (qui centum & quinquaginta annos compleviſſe fertur) in ea regnaſſe. Receptos ex fuga milites quæſtor Vetilii per mœnia diſponit adhuc trepidantes ac quinque millia ſociorum quos à Bellis Titthíſque impetraverat

Romanorum clades.

Vetilii interitus.

Carpeſſus.

Arganthonius rex.

λήσαντα Ῥωμαίοις, καὶ δυσεργι-
τον αὐτοῖς γενόμενον συναγαγ-
ἀναθέμενον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χρόνου
Ἰβηρίαν ἄλλο ἐγίγνετο. Οὐετίλ-
μὲν δὴ αὐτὸν διώκων, ἦλθεν ἐπὶ
Τριβόλαν· ὁ δ᾽ Οὐρίαθος
λόχμαις ὑπερελθόντος τοῦ Οὐ-
λίου, αὐτός τε ἐπεστρέφετο, καὶ οἱ
τῶν ἐνέδρας ἀνεπήδων· καὶ Ῥωμαί-
ἑκατέρωθεν ἔκτεινόν τε καὶ ἐζώγρουν,
καὶ ἐς τὰς φάραγγας ἐώθουν. ἐζω-
γρήθη δὲ καὶ ὁ Οὐετίλιος. καὶ αὐτὸ-
λαβὼν ἀγνοῶν, γέροντα ὑπερπ-
χυν ὁρῶν, ἔκτεινεν, ὡς οὐδενὸς ἄξ-
Ῥωμαίων δὲ μόλις ἐκ μυρίων ἑξ-
κισχίλιοι διέδρασαν ἐς Καρπησσ-
ἐπὶ θαλάσσῃ πόλιν, ἣν ἐγὼ νομ-
ζω πρὸς Ἑλλήνων πάλαι Ταρτη-
σὸν ὀνομάζεσθαι, καὶ Ἀργανθώνιον α-
τῆς βασιλεῦσαι· ὃν ἐς πεντήκοντα
ἑκατὸν ἔτη ἀφικέσθαι φασί. τοὺς μ-
οὖν ἐς τὴν Καρπησσὸν διαφυγ-
τας ὁ ταμίας ὃς εἵπετο τῷ Οὐε-
λίῳ, συνέταξεν ἐπὶ τειχῶν δεδι-
τας· παρὰ δὲ Βελλῶν καὶ Τιτθ-
αἰτήσας πεντακισχιλίους συμμάχου

καὶ λαβὼ

rùm valde in totius loci hujus interpretatione lapſus eſt Secundus: non a nimadvertens Appianum illud participium ἀναθέμενον de ſeipſo dicere, no de Viriato. Ita enim ille totum hunc locum interpretatur, vim verbis affe rens (quod ſæpe coguntur facere qui alicujus ſcriptoris verba in ſenſum va de diverſum detorquent) Hic tres continuos annos cum Rom. bellum geſſit atque (ut conſtat) hoc bellum multum Romanos afflixit: fuítque ad ex tremum uſque, perquam difficile & periculoſum. Quinetiam ſiquis alius ar morum novus motus in Hiſpania extitit, illud ut diuturnius eſſet effecit. Ceterùm ut hic dicit Appianus, πόλεμον συναγαγεῖν, de ſua hujus belli hiſtorica deſcriptione loquens, ſic pag. 292. καὶ συνάξω καὶ τόνδε [τὸν πόλεμον] εἰς ἕν.

Ἣν ἐγὼ νομίζω πρὸς Ἑλλήνων πάλαι Ταρτησσὸν ὀνομάζεσθαι.] Cur id hoc loco velut ex ſua tantùm opinione in medium affert, quod antea, tanquam ab omnibus receptum, miniméque controverſum, tradidit? Vide annotationem in paginam 256.

Διέφυγον

λαβὼν, περιέπεμψεν ἐπὶ τὸν Οὐ-
ρίον. ὁ δὲ πάντας ἔκτεινεν, ὡς
μηδ' ἄγγελον διαφυγεῖν. καὶ ὁ τα-
μίας ἡσύχαζεν ἐν τῇ πόλει, περι-
μένων τινὰ βοήθειαν ἀπὸ Ῥώμης.

Οὐρίατθος δὲ τὴν Καρπητανίαν,
ἀκμάζουσαν χώραν, ἐπιὼν ἀδεῶς,
ἐλάτευ· ἕως ἧκεν ἐκ Ῥώμης Γάϊος
Πλαύτιος, ἄγων πεζοὺς μυρίους καὶ
ἱππέας χιλίους ἐπὶ τριακοσίοις. τό-
τε δ' αὖθις ὑπεκρίνατο φεύγειν ὁ
Οὐρίατθος· καὶ ὁ Πλαύτιος αὐ-
τῷ ἔπεμψε διώκειν ἐς τετρακισχι-
λίους· οὓς ἐπιστραφεὶς ὁ Οὐρίατθος
ἔκτεινε, χωρὶς ὀλίγων, καὶ τὸν Τά-
γον ποταμὸν διαβὰς, ἐστρατοπέ-
δευεν ἐν ὄρει περιφύτῳ μὲν ἐλαίαις,
Ἀφροδίτης δ' ἐπωνύμῳ. ἔνθα ὁ
Πλαύτιος καταλαβὼν, καὶ τὸ πταῖ-
σμα ἀναλαβεῖν ἐπειγόμενος, συνέ-
βαλεν. ἡττηθεὶς δὲ, φόνου πολλοῦ
γενομένου, διέφυγεν ἀκόσμως ἐς τὰς
πόλεις. καὶ ἐκ μέσου θέρους ἐχείμα-
ζεν, οὐ θαῤῥῶν οὐδαμοῦ προσιέναι. ὁ
δὲ Οὐρίατθος τὴν χώραν ἀδεῶς
περιϊὼν, ᾔτει τοὺς κεκτημένους τι-
μὴν τοῦ ἐπικειμένου καρποῦ· καὶ παρ'
ὧν μὴ λάβοι, διέφθειρεν.

obviam Viriato miſit, quos ita cecidit ut ne nuntius quidem ſuperfuerit. Exinde quæſtor intra urbem quietus auxilium Roma expectabat.

Interea Viriatus Carpetanum agrum fertilem admodum, liberè depopulatus eſt: quoad C. Plautius Roma cum peditum decem millibus, equitibus mille trecentis venit. Tunc enim ſimulata fuga, miſſa ad ſe inſequendum à Plautio quatuor millia, converſus, paucis exceptis delevit. Deinde trajecto flumine Tago, caſtra in monte oleis conſito, qui Veneris nominatur, poſuit. Ubi cum aſſecutus Plautius, dum ſarciendi damni accepti cupiditate collatis ſignis dimicat, victus ingenti clade ſine ullo ordine intra oppida refugit, & circiter mediam æſtatem ad hyberna ſe recepit, nuſquam auſus prodire. Quapropter Viriatus totam regionem liberè pervagatus, ab agrorum dominis matureſcentium atque inſtantium frugum pretium exigebat, & ſiqui non perſolvebant, vaſtabat ac perdebat.

C. Plautius in Hiſpaniam miſſus.

Mons Veneris.

291

Clades Plautii.

Quibus

Διέφυγεν ἀκόσμως ἐς τὰς πόλεις, καὶ ἐκ μέσου θέρους ἐχείμαζεν] Hæc verba, καὶ ἐκ μέσου θέρους ἐχείμαζεν. Secundus (quòd naturæ eſſe repugnans videatur, aliquem χειμάζειν dici jam ἐκ μέσου θέρους) ita vertit, *media æſtate, ut hyeme ſolet*, (niſi potius ſcribendum, *fieri ſolet*) *domi, nuſquam prodire auſus, ſe continebat.* Ut autem hîc χειμάζειν ἐκ μέσου θέρους, ſic χειμάζοντος ἐκ μέσου μετοπώρου legitur pag 292. ubi idem Secundus dicit, *ſub tectis Cordubæ, medio autumno, quieſcebat.*

Ἤτει τοὺς κεκτημένους τιμὴν τοῦ ἐπικειμένου καρποῦ.] Idem Sec. τοῦ ἐπικειμένου καρποῦ vertit, *meſſis jam maturæ. Viriatus* (inquit) *diligenter ac ſine ullo metu luſtrabat regionem, à poſſeſſoribus fructuum & meſſis jam maturæ pretium exigens.* At Beraldus, *Ab agrorum* (inquit) *dominis matureſcentium atque inſtantium frugum pretium exigebat.* Huic certè, non illi, aſſentior: & videndum annon ἐπικείμενος καρπὸς magis etiam propriè reddi poſſit, *pendentes fructus*, utendo juriſconſultorum vocabulo.

Φειδοῖ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Fabius Maximus Æmilianus in Hiſpaniam miſſus, contra Viriatum.

Quibus Romæ intellectis, Patres Fabium Maximum Æmilianum, Æmilii Pauli (qui Perſeum Macedonum regem ſuſtulit) filium in Hiſpaniam miſerunt, delectus habendi facta poteſtate. Ille, quia Carthagine prius, deinde Græcia ſubactis, poſtremò bello Macedonico proſperè confecto, viris urbs exhauſta erat, ut iis parceret qui tot bellis ſupereſſent, puberum tyronum duas legiones conſcripſit: atque impetratis à ſociis aliis copiis, exercitum habens peditum quindecim, equitum circiter duorum millium, Orſonem, Hiſpaniæ urbem, venit. Inde quòd militem inexercitatum & rudem nollet hoſti objicere, nullo tentato prælio, Gades, Herculi ſacrificaturus, freto trajecto petiit. Viriatus ex ejus militibus lignatum egreſſis aliquot interfecit, reliquos fugavit. Eoſdem à legato rurſus ad pugnam inſtructos devicit, ingenti præda detracta. Advenientem autem Maximum, ſi fortè ad pugnam elicere poſſet, armatos educens milites, aſſiduè provocabat. At ille, ut totis viribus decernere recuſabat, ſic parte copiarum emiſſa, levibus committendis præliis & hoſtium vires tentabat, & ſuis robur fiduciámque augebat. Quoties autem frumen-

Ὧν οἱ ἐν ἄστει Ῥωμαῖοι πυν
νόμενοι, Φάβιον Μάξιμον Αἰ
λιανὸν, Αἰμιλίου Παύλου τοῦ Π
σέα τὸν Μακεδόνων βασιλέα ἀνελ
τος υἱὸν, ἔπεμπον ἐς Ἰβηρίαν·
στρατιὰν ἑαυτῷ καταγράφειν ἐπέτ
πον. ὁ δὲ, Ῥωμαίων ἄρτι Καρχ
δόνα καὶ τὴν Ἑλλάδα ἑλόντων, καὶ
τρίτον ἐν Μακεδονίᾳ πόλεμον κ
τωρθωκότων, φειδοῖ τῶν ἀνδρῶν,
ἐκεῖθεν ἐληλυθότων κατέλεγε πρω
θήβεις, οὐ πρὶν πολέμου πεπειρα
μένους, ἐς δύο τέλη. καὶ παρὰ
συμμάχων στρατὸν ἄλλον αἰτήσα
ἧκεν ἐς Ὀρσῶνα τῆς Ἰβηρίας, σύ
παντας ἔχων πεζοὺς μυρίους κ
πεντακισχιλίους, καὶ ἱππέας ἐς δι
χιλίους. ὅθεν οὔπω μάχης ἄρχω
μέχρι τὴν στρατιὰν γυμνάσειεν,
Γάδειρα διέπλευσε τὸν πορθμὸν, Η
ρακλεῖ θύσων. ὁ δὲ Οὐρίαθος
αὐτοῦ τῶν ξυλευομένων τισὶν ἐπιπ
σὼν, ἔκτεινε πολλοὺς, καὶ ἐφόβη
τοὺς λοιπούς. τοῦ δ' ὑποστρατήγο
συντάξαντος αὐτοὺς, ὁ Οὐρία
θος ἐκράτει, καὶ πολλὴν λείαν π
ριεσύρατο· ἀφικομένου τε τοῦ Μα
ξίμου, συνεχῶς ἐξέτασσε προκα
λούμενος. ὁ δὲ ὅλῳ μὲν οὐ συνεμίσ
γετο τῷ στρατῷ, γυμνάζων αὐτ
ἔτι, κατὰ δὲ μέρη πολλάκις ἠκροβο
λίζετο, πεῖράν τε ποιούμενος τῶ
πολεμίων καὶ τοῖς ἰδίοις ἐντιθε

θάρσος

Φειδοῖ τῶν ἀνδρῶν, τῶν ἐκεῖθεν ἐληλυθότων κατέλεγε πρωθήβεις.] Pro his habet Secundi interpretatio, *Ut veteranis qui inde redierant, vacationem daret.* Verùm cui credibile ſit, omnes qui inde redierant, fuiſſe veteranos. Deinde poteſt aliquis ad tempus aliquod militibus parcere, id eſt, militiæ laborem illis remittere, qui tamen vacationem minimè det eam quæ veteranis dari ſolet.

Χορτο-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…ος. χορτολογῶν τε, ἐνόπλους …τοῖς γυμνοῖς περιΐστη, καὶ περι-…τρε μεθ' ἱππέων αὐτούς· οἷα, …λῳ τῷ πατρὶ συστρατευόμενος …ακεδόσιν, ἑωράκει. μετὰ δὲ χει-…α γεγυμνασμένῳ τῷ στρατῷ τρέ-…αι δεύτερος ὅδε τὸν Οὐρίαθον, …ῶς ἀγωνισάμενον. καὶ πόλεις …ς δύο, τὴν μὲν διήρπασεν, τὴν …ἔπρησεν· αὐτόν τε φεύγοντα ἐς …ίον ᾧ ὄνομα ἦν Βαικὼρ, διώ-…, ἔκτεινε πολλούς· καὶ ἐχείμα-…εν Κορδύβῃ. ἐφ' οἷς ὁ Οὐ-…ος οὐχ ὁμοίως ἔτι καταφρονῶν, …υάκκους καὶ Τίτθους καὶ Βελλούς, …μαχιμώτατα, ἀπέστησεν ἀπὸ …μαίων. καὶ πόλεμον ἄλλον οἵδε …ἑαυτῶν ἐπολέμουν, ὃν ἐκ πό-…ς αὐτῶν μιᾶς Νομαντῖνον ἡ-…οῦνται, μακρόν τε καὶ ἐπίπονον …μαίοις γενόμενον· καὶ συνάξω καὶ …δε ἐς ἕν, μετὰ Οὐρίαθον. Οὐ-…ος μὲν ἐπὶ θάτερα τῆς Ἰβηρίας …ῳ στρατηγῷ Ῥωμαίων Κοϊντίῳ …επλέκετο· καὶ ἡσσώμενος, ἐς τὸ

tatum ibatur, armatos milites velitum ſubſidio expeditorúmque equitum muniebat. Hoc eum paterna diſciplina docuerat, bello Macedonico militantem. Exacta hyeme, exercitato jam & confirmato exercitu Viriatum, fortiter præliantem, ſecundus ipſe in fugam vertit, duarúmque ejus urbium alteram diripuit, alteram incendit: Viriatum ipſum fugientem ad locum uſque cui Bæcor nomen erat, inſecutus, 292 multos peremit. deinde Cordubæ hyemavit. Viriatus non jam, ut antè, ſecurus, Arvaccos, Titthos & Bellos, bellicoſiſſimos populos, à Romanorum ſocietate abduxit. qui per ſe aliud bellum geſſerunt diuturnum & laborioſum, à Numantia una eorum urbe Numantinum appellatum: quod & nos poſt Viriaticum ſtatim complectemur. Viriatus igitur in parte alia Hiſpaniæ cum al…o Romano imperatore Quintio collatis ſignis dimicavit, & victus,

Bellum Numantinum.

…ορτολογῶν τε, ἐνόπλους ἀεὶ τοῖς γυμνοῖς περιΐστη] Ex Beraldi interpre…one colligi non poteſt, ipſummet Viriatum ex illis ſubſidiariis militibus …ſe. vertit enim, *Armatos milites velitum ſubſidio expeditorúmque equitum …niebat.* At illud tamen ab Appiano dicitur: ideóque non pigebit & hanc …cundi interpretationem afferre, *Quum verò ad commeatum exeundum erat, …ſemper multis levis armaturæ militibus equitatúque, ipſe obequitans ſepiebat.* …d ante hoc verbum *ſepiebat* ponit per parentheſin *ut patrem Paulum in …cedonia viderat.* Niſi potius ſcribendum, *facientem viderat.* Sed cur in…pretationem dativi τοῖς γυμνοῖς, cui τοὺς ἐνόπλους opponit, uterque præ…miſit?

Ὃν ἐκ πόλεως αὐτῶν μιᾶς Νομαντῖνον ἡγοῦνται.] Ante vel poſt ἡγοῦνται …iderari puto εἰρῆσθαι, aut ὀνομάζεσθαι, vel potius παρονομάζεσθαι. Niſi quis …vult ἐπικληθῆναι: ut ſæpe ἐπίκλησιν de cognomine dicit.

Καὶ συνάξω καὶ τόνδε ἐς ἕν, μετὰ Οὐρίαθον] Hîc quoque Οὐρίαθον mu…e poſſemus in Οὐριαθικόν, vel potius τὸν Οὐριαθικόν: aut certè in …ν Οὐριάθου. Neque tamen negaverim, ferre poſſe hanc ſcripturam, …ρίαθον exponendo τὸν περὶ Οὐριάθου λόγον.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ctus, montem Veneris repetiit. Unde iterum in hoſtes converſus, ex Quintianis militibus mille necavit, ſignis aliquot captis, atque hoſtibus in caſtra compulſis. Quin etiam præſidium quod Itucæ erat, vi dejecit, & Baſitanorum regionem depopulatus eſt: quum interea Quintius ob imbelliam & imperitiam non ſubveniret, ſed Cordubæ incluſis (quò ſe medio autumno ad hyberna contulerat) C. Martium quendam Hiſpanum ex Italica urbe identidem in hoſtes emitteret.

Baſitani.

Anno exacto ſucceſſit Quintio Æmiliani frater Fabius Max. Æmilianus, adduxítque ſecum duas legiones Romanorum, & ſocios nonnullos, ita ut ejus copiæ omnes eſſent circiter ſexdecim millium peditum, equitum mille & ſexcentorum. Scripſit etiam ad Micipſam, Numidarum regem, ut ad ſe elephantos quam celerrimè mitteret. Properanti autem Itucam, & partem exercitus ducenti, occurrit Viriatus ſex millibus militum, magno ſtrepitu ac clamore, longáque cæſarie, quam in præliis ad terrendos hoſtes barbari geſtare & qua tere conſueverunt. Cujus impetum tantis animis ſuſtinuit ut ho

Micipſa Numidarum rex.

Ἀφροδίσιον ὄρος ἀνέστρεφεν· ὅθι
πιστραφεὶς ἔκτεινε τοὺς Κοϊντίου
λίους, καὶ σημεῖα τινὰ ἥρπασε·
δὲ λοιποὺς ἐς τὸ στρατόπεδον ἀν
συνεδίωξεν, καὶ τὴν ἐν Ἰτύκῃ φ
ρουρὰν ἐξέβαλε, καὶ τὴν Βασιτα
χώραν ἐληΐζετο, Κοϊντίου διὰ
λίαν καὶ ἀπειρίαν οὐκ ἐπιβοηθοῦ
τος, ἀλλ' ἐν Κορδύβῃ χειμάζ-
τος, ἐκ μέσου μετοπώρου, κ
Γάϊον Μάρκιον θαμινὰ ἐπιπέμπ
τος αὐτῷ, ἄνδρα Ἴβηρα, ἐκ π
λεως Ἰταλικῆς.

Τοῦ δ' ἐπιόντος ἔτους, Κο
τίῳ μὲν ὁ ἀδελφὸς Αἰμιλιανοῦ Φ
βιος Μάξιμος Αἰμιλιανὸς ἦλ
ἐπὶ τὴν στρατηγίαν διάδοχος,
ἄλλα τέλη Ῥωμαίων ἄγων, καὶ συ
μάχους τινὰς, ἅπαντας, ἐς μ
ρίους καὶ ὀκτακισχιλίους πεζοὺς,
ἱππέας ἑξακοσίους ἐπὶ χιλίοις. ἐπ
στείλας δὲ καὶ Μικίψῃ τῷ Νομάδ
βασιλεῖ πέμψαι οἱ τάχιστα ἐλέφα
τας, ἐς Ἰτύκην ἠπείγετο, τὴ
στρατιὰν ἄγων κατὰ μέρος, καὶ τ
Οὐρίαθον ἑξακισχιλίοις ἀνδράσ
ἐπιόντα οἱ μετά τε κραυγῆς καὶ θ
ρύβου βαρβαρικοῦ καὶ κόμης μακρᾶ
ἣν ἐν τοῖς πολέμοις ἐπισείουσι το
ἐχθροῖς· οὐδὲν ὑποπλήξας ὑπέστη

γενναίως

Ἄνδρα Ἴβηρα, ἐκ πόλεως Ἰταλικῆς. Ne fallatur hic lectorum quiſpiam i nomine urbis Italicæ, tanquam multis Italiæ urbibus inter ſe communi, re cordetur loci qui legitur in calce paginæ 275. de Italica, urbe Hiſpaniæ Trajani & Adriani patria.

Ἣν ἐν τοῖς πολέμοις ἐπιποιοῦσι τοῖς ἐχθροῖς.] Verbi hujus ἐπιποιοῦσι interpretationem à Secundo prætermiſſam haud miror (quum pro his omnibus verbis, ἣν ἐν τοῖς πολέμοις ἐπιποιοῦσι τοῖς ἐχθροῖς, ſit contentus uno *horrendis:* ita locum hunc vertens, *Quem quum in itinere adortus eſſet Viriatus cum ſex millibus militum, clamore & ſtrepitu ingenti, barbarorum more, cæſariéque ac promiſſo capillo horrendis*) haud miror, inquam: quoniam vix ullus interpres eſſe poteſt cui negotium non faceſſat: atque adeo an Beraldicæ

inter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…γίως, καὶ ἀπεώσατο ἄπρακτον. …σέ οἱ καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος ἀφι-… καὶ ἐκ Λιβύης ἐλέφαντες δέκα …ν ἱππεῦσι τριακοσίοις, στρατό-…ν ὀχύρου μέγα, καὶ προεπεχεί-…ρει Οὐριάτθῳ, καὶ τρεψάμενος …ν ἐδίωκεν. ἀτάκτου δὲ τῆς διώ-…ξεως γιγνομένης, ἰδὼν ἐν τῇ φυγῇ … ὁ Οὐρίατθος, ἐπανῆλθε· καὶ …ας ἐς τρισχιλίους, τοὺς λοιποὺς …κλεισεν ἐς τὸ στρατόπεδον· καὶ …προσέβαλε καὶ τῷδε ὀλίγῳ, μόλις …ων ὑφισταμένων περὶ τὰς πύλας· …πλεόνων, ἐς τὰς σκηνὰς κα-…δυκότων ὑπὸ δέους, καὶ μόλις ὑπὸ …ατηγοῦ καὶ τῶν χιλιάρχων ἐξαγο-…ν. τότε μὲν οὖν Φάννιος τε ὁ Λαι-…κηδεστής, λαμπρῶς ἠρίστευε, …ἐξ ἐπελθοῦσα Ῥωμαίους περιέ-…ν. ὁ δὲ Οὐρίατθος ἢ νυκτὸς ἢ …καύματος ὥρᾳ θερινᾷ ἐπιὼν, καὶ …ε καιρὸν ἀδόκητον ἐκλείπων,

ſtem re infecta repulerit. Sed ubi altera pars exercitus, atque ex Libya decem elephantes cum trecentis equitibus advenerunt, auctis caſtris prior in Viriatum aciem deduxit, & ſuperatum fudit fugavítque. Sed dum turbatis ordinibus fugientem inſequitur, Viriatus ea confuſione animadverſa, reverſus circiter tria millia interfecit, reliquos in caſtra egit. Caſtra quoque ipſa adortus eſt, quum vix ulli irruenti hoſti ad portas ſe objicerent, ſed plures 293 metu perculſi tabernaculis ſe abderent, nec ab ipſo imperatore & tribb. militum ad pugnam educi poſſent. Inter ceteros tamen Fannii virtus (Lælii ſocer erat) eo Fannius. prælio eluxit. Noctis ſupervenientis beneficio Romani ſervati. Viriatus & noctu & interdiu, …a occaſione prætermiſſa, nunc velitibus, nunc equis velociſſimis

…rpretationi ejus acquieſcendum ſit, non immeritò quæretur. Quid ſi verò …ιοῦσι in locum illius ὀπιποιοῦσι quis ſubſtituat? Erit certè (meo qui-…le judicio) aptum huic loco verbum. exponi enim poterit, *quatiunt ad …ndos hoſtes.* ſeu, *in terrorem hoſtium.* Ac fateor quidem, novum multis …: videri hunc verbi iſtius uſum: ſed in meo Theſauro Plutarchi locum …o, cujus expoſitio, de quo alioqui tum dubitabam, omnem de hoc …tationem tollere videtur: ſicut viciſſim hic ad fidem expoſitioni illius fa-…dam multum valet. Illum ſi libeat ibi videre, mihi, niſi valde fallor, …ntieris. Ceterùm talis comæ, id eſt, quæ talem terrorem & horro-… afferre (primo ſaltem aſpectu) poterat, mentionem facit cùm alibi, … hic, τεθηριωμένοις δὲ τὰ σώματα ὑπὸ λιμοῦ καὶ λοιμοῦ καὶ κόμης καὶ …ς.

…αὶ ἀπεώσατο ἄπρακτον.] Malè Cælius Secundus hæc verba, ἀπεώσατο …ακτον, vertit, *ac ſine ſuo detrimento repulit*, At Beraldus rectè.

…αὶ προσέβαλε καὶ τῷδε ὀλίγῳ.] Hoc ὀλίγῳ omiſit Beraldus: at Secun-…, tanquam non ὀλίγῳ ſed ὀλίγων legens, junxit ſequentibus. ita enim …am hunc reddidit, *Ceteros intra caſtrorum coegit ſepta: quæ aggreſſus, vix …cos ad portas caſtrorum, qui illi reſiſterent, reperit.*

…αὶ οὔτινα καιρὸν ἀδόκητον ἐκλείπων.] Neuter interpres vocem ἀδόκητον …reſſit: quæ magni tamen eſt momenti. Hæc enim oſtendit, Viriatum …ones ſuperveniendi hoſtibus ex inopinato occaſiones quæſiſſe, ſive, nul-…m tempus quo hoſtibus ſupervenire nec opinantibus poſſet, prætermiſiſſe.

Neque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

locisſimis Romanos fatigando, tandem Servilianum Itucam mo-
Servilianus. Ituca. tis caſtris coëgit migrare. Dein-
de quia jam fames ſentiebatur, & copias exiguas habebat, noctu caſtris incenſis in Luſitaniam conceſſit. Servilianus abeuntem non aſſecutus, in Bæturiam translato bello quinque oppida quæ Viriati rebus ſtuduerant, diripuit. Inde in Cuneos copias traduxit. Unde rurſus in Luſitaniam contra ipſum Viriatum conten-
Latronum Principes Curius & Apuleius. dit. In itinere duo latronum principes obvii facti, Curius & Apuleius, cum decem millibus hominum Romanos turbavere, conſertóque prælio, quo Curius cecidit, prædam eripuerunt: quam non multo pòſt omnem Servilianus recepit: & alias item
Eſcadia, Gemella & Obolcola urbes. urbes vi cepit, Eſcadiam, Gemellam & Obolcolam, omnes Viriati præſidiis firmatas: quarum nonnullas diripuit, aliis ve-
Quingenti captivi ſecuri percuſſi. niam dedit. Ex decem millibus captivorum quos habuit, quingentos ſecuri percuti juſſit, reliquos vendidit. Poſt hæc hyberna adiit, altero hujus belli, cui præfuerat, anno.

Atque his rebus geſtis, Romam
Q. Pompeius Aulus Roma rediit, ſuccedente illi in imperio Q. Pompeio Aulo. Ceterùm frater ejus Maximus Æmilianu

ψιλοῖς ἀνδράσι καὶ ἵπποις ταχυ
τοις ἐνοχλεῖ τοῖς πολεμίοις, μέ
τὸν Σερουιλιανὸν ἐς Ἰτύκην ἀνα
στῆ. τότε δὲ ἤδη τροφῶν τε ἀπ
ὁ Οὐρίατθος, καὶ τὸν στρατὸν ἐ
ἐλάττω, νυκτὸς ἐμπρήσας τὸ σ
τόπεδον, ἐς Λυσιτανίαν ἀνεχώρε
αὐτὸν ὁ Σερουιλιανὸς οὐ καταλαβ
ἐς Βαιτουρίαν ἐνέβαλεν, καὶ πε
πόλεις διήρπασεν αἳ τῷ Οὐριατ
συνεπεπράχεσαν. μετὰ δὲ τοῦτο ἐς
τευεν ἐς Κουνέους· ὅθεν ἐς Λυ
τανοὺς ἐπὶ τὸν Οὐρίατθον αὖθις
πείγετο. καὶ αὐτῷ παροδεύοντι
λήσταρχοι μετὰ μυρίων ἀνδρῶν ἐ
θέμενοι Κούριός τε καὶ Ἀπουλήϊ
ἐθορύβησαν, καὶ τὴν λείαν ἀφεῖλ
το. καὶ Κούριος μὲν ἐν τῷ ἀγῶνι
πεσεν· ὁ δὲ Σερουιλιανὸς τὴν
λείαν μετ' οὐ πολὺ ἀνέλαβε, καὶ π
λεις εἷλεν Εἰσκαδίαν τε καὶ Γέμε
λαν καὶ Ὀβόλκολαν, φρουρουμέν
ὑπὸ τοῦ Οὐριάθου· καὶ διήρπασ
ἑτέρας· καὶ συνεγίνωσκεν ἄλλα
αἰχμάλωτα δ' ἔχων ἀμφὶ τὰ μ
ρια, πεντακοσίων μὲν ἀπέτεμεν τ
κεφαλάς, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀπέδοντ
καὶ ἐχείμαζε, δεύτερον ἔτος ἤ
στρατηγῶν τοῦδε τοῦ πολέμου.

Καὶ τάδε μὲν ὁ Σερουιλιανὸς ἐργ
σάμενος, ἐς Ῥώμην ἀπῆρε, διαδ
ξαμένου τὴν ἀρχὴν Κοΐντου Πομπηΐ
Αὔλου. ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Μάξιμ
Αἰμιλιαν

Neque enim dubito quin perinde ſit acſi dictum foret, *οὔτινα καιρὸν τοῦ α δοκήτως ἐπελθεῖν τοῖς πολεμίοις ἐκλείπων.* ideoque & illa duo valde diverſ tempora, vel noctem, vel *καύματος ὥραν*, ad irruendum in hoſtes ne opinantes fuiſſe illi frequentia. (*καύματος ὥρα* non ſimpliciter *interdiu* cum Beraldo; verùm *in ipſo diei æſtu* ſonare fateor) Non ignoro interim illa verba, *οὔτινα καιρὸν ἀδόκητον ἐλλείπων*, poſſe & hoc modo reddi *nullam occaſionem inexploratam relinquens.*

Διαδεξαμένου τὴν ἀρχὴν Κοΐντου Πομπηΐου Αὔλου ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Μάξιμος]

…αἰλιανὸς Κοννόβαν μὲν τινὰ λῃ-
…στχον ἑαυτὸν ἐγχειρίσαντα λαβὼν,
…εισάμενος αὐτοῦ μόνου, τοὺς συν-
…ὲ τῷ πάντας ἐχειροκόπησεν. ΟΥ'-
…ίον δὲ διώκων, Ἐρισάνην αὐτοῦ
…ιν ἀπετάφρευεν· ἐς ἣν ὁ ΟΥ'-
…ος ἐσδραμὼν νυκτὸς, ἅμα ἕῳ
… ἐργαζομένοις ἐπέκειτο· μέχρι
…σκαφεῖα ῥίψαντες ἔφυγον. τὴν
…ἄλλην στρατιὰν ἐκταχθεῖσαν ὑ-
…πὸ Αἰμιλιανοῦ τρεψάμενος ὁ-
…ως ΟΥ'ρίαθος, ἐδίωκε, καὶ συνή-
…εν ἐς κρημνοὺς, ὅθεν οὐκ ἦν
… Ῥωμαίοις διαφυγεῖν. ΟΥ'-
…ος δὲ τὴν εὐτυχίαν οὐχ ὕβρισεν,
…ὰ νομίσας ἐν καλῷ θήσεσθαι τὸν
…εμον ἐπὶ χάριτι λαμπρᾷ, συνε-
…ιετο Ῥωμαίοις καὶ (τὰς συνθή-

Connobam quendam latronum ducem quum deditione cepiſſet, ei quidem ignovit, ſed omnium ejus militum manus amputavit. Dum verò Viriatum perſequens, Eriſanem ejus urbem vallo foſſáque circundat, Viriatus urbem noctu ingreſſus, facta ſub lucem eruptione, non ſolùm eos qui vallum ducebant in fugam ligonibus abjectis conjicit, verum etiam reliquas copias ab Æmiliano inſtructas urgendo inſtandóque, in loca prærupta atque iniqua, unde evadere non erat, deturbat. Ibi Viriatus non inſolenter ſua fortuna uſus, ſed honeſtis conditionibus bellum deponi, & …gnam à Romanis gratiam iniri poſſe ratus, fœdus pepigit quod populus

miſſus in Hiſpaniam. Connoba latro. Militum manus amputatæ. Eriſane.

294

…ϑ·] Si fidem Cælio Secundo habere volemus, idem de hoc loco dice-… quod de quodam præcedente, pag 286. ei aliqua deeſſe: quum nihil … nec de hoc nec de illo alii ſuſpicati eſſe, ac ne occaſionem quidem ſuſpi-…li habuiſſe videantur. Ut autem apertè videas, ubi lacunam (ut vulgò …imur) eſſe putaverit; hunc quoque interpretationis ejus locum tibi cum …io vacuo & aſteriſcis repræſentabo. Ita igitur ille, Mox ſe in hyberna …pit, ſecundo ſuæ provinciæ ejuſque belli anno. His rebus geſtis Romam, …iſpania Q. Pompeio ſucceſſore ſuo relicto, navigavit.

* *

… frater Maximus Æmilianus, quum quendam, nomine Conobam, la-…um ducem, cepiſſet, qui ſeſe ei dediderat, ei ſoli pepercit, reliquis o-…bus manus abſcidit. Pòſt, quum Viriatum perſequeretur, Eriſa. &c. … multo pòſt apud eum malè ſcriptum eſt *legionibus* pro *ligonibus*.

…Υ'ρίαθος δὲ τὴν εὐτυχίαν οὐχ ὕβρισεν,] Pulchrum hoc loquendi genus, …cuo utilis admonitio ducibus belli ſub Viriati exemplo proponitur, ita red-…r à Secundo, *fortunæ felicitate nunquam elatus*. Sed magis mihi placet …aldica interpretatio: ac etiamſi darem, τὴν εὐτυχίαν οὐχ ὑβρίζειν, a-… nihil eſſe quàm *fortunæ felicitate non efferri* (quum tamen manifeſtum ſit, …endam fuiſſe ſaltem voculam *nimis* ante verbum *efferri*) probare non poſ-… illud adverbium *nunquam*: quum longè aliud ſit, dicere οὐχ ὕβρισεν, …m οὐδέποτε ὕβρισεν. Sed libet & eorum quæ proximè ſequuntur inter-…ationem ejuſdem adjicere. Hæc igitur ſunt ejus verba, *Cogitans ſe be-…ii magnitudine præclaram terminandi belli occaſionem nactum, pacem & fœ-…icit cum Romanis, quod à populo fuit comprobatum: nimirum ut Viriatus …cus eſſet Romanorum: utque omnes qui ei ſuberant, domini eſſent regionum … poſſidebant.* In cujus loci fine ne hoc quidem placet, γῆν verti *regiones*, …alim cum Beraldo *agros interpretari*.

Pax cum Viriato inita.

populus Romanus poſtea ratum eſſe voluit: ipſúmque Viriatum amicum nominavit, & ejus ſocios quos agros poſſederant habere juſſit. Sic bellum Romanis graviſſimum cum bona gratia extinctum videbatur: ſed pax haud diuturna manſit.

Cepio.

Cepio enim Æmiliani, fœderis hujus auctoris, frater, & ejuſdem in imperio ſucceſſor, criminando pacta, tanquam indigna pop. Rom. primùm à ſenatu impetrarat ſibi ut liceret clàm pro arbitrio Viriato incommodare: deinde aſſiduè obtundendo literáſque miſſitando, effecerat ut idem ſenatus ruptis fœderibus palàm bellum Viriato inferendum decerneret.

Pax cum Viriato inita ſolvitur.

Arſa urbs.

Quo SCto fretus, Arſam urbem, deferente Viriato, deditione accepit, & ipſum Viriatum fugientem & obvia quæque vaſtantem circa Carpetaniam aſſecutus eſt, majores ſecum copias trahens quàm Viriatus: qui ob paucitatem ſuorum prælio abſtinere ſatius eſſe exiſtimans, majori parte copiarum per vallem quandam obſcuram dimiſſa, reliquas in tumulo quodam inſtruxit, ut ſpeciem dimicare volentis hoſti præberet. Sed ubi quos præmiſerat jam extra periculum eſſe ſenſit, ad eos advolavit, tanto contemptu hoſtis tantáque celeritate, ut qui in

κας ὁ δῆμος ἐπεκύρωσεν) ΟΥ'
θον εἶναι Ῥωμαίων φίλον, καὶ
ὑπ' αὐτῷ πάντας ἧς ἔχουσι γῆς
χειν. ὧδε μὲν ὁ ΟΥ'ελάθου πόλε
ἐδόκει πεπαῦσθαι, χαλεπώτατος
Ῥωμαίοις γενόμενος καὶ ἐπὶ εὐε
σίᾳ καταλυθείς. οὐ μὴν ἐπέμει
οὐδ' ἐς βραχὺ τὰ συγκείμενα
γὰρ ἀδελφὸς ΑἸμιλιανοῦ τοῦ ταῦτα
συνθεμένου, Κεπίων, διάδοχος
τοῦ τῆς στρατηγίας γενόμενος,
βαλλε τὰς συνθήκας, καὶ ἐπίσ
Ῥωμαίοις ἀπρεπεστάτας εἶναι.
ἡ βουλὴ τὸ μὲν πρῶτον αὐτῷ συ
χώρει κρύφα λυπεῖν τὸν ΟΥ'ρι
ὅ, τι δοκιμάσειε· ὡς δ' αὖθις
χλει, καὶ συνεχῶς ἐπέστελλεν, ἔκ
νε λῦσαί τε τὰς σπονδὰς καὶ φα
ρῶς πολεμεῖν αὖθις ΟΥ'ελάθῳ.
ψηφισμένου δὴ σαφῶς, ὁ Κεπ
Ἄρσαν τε πόλιν ἐκλείποντος Ο
ελάθου παρέλαβε, καὶ αὐτὸν Ο
ρίαθον φεύγοντά τε καὶ τὰ ἐν π
ὁδῷ φθείροντα περὶ Καρπητα
κατέλαβε, πολὺ πλείονας ἔχων.
θεν ΟΥ'ρίαθος οὐ δοκιμάζων ἀ
συμπλέκεσθαι, διὰ τὴν ὀλιγότη
μετὰ μὲν τινὰ φάραγγα ἀφανῆ
πλέον τοῦ στρατοῦ περιέπεμψεν ἀπ
ναι, τὸ δὲ λοιπὸν αὐτὸς ἐκτα
ἐπὶ λόφου, δόξαν παρεῖχε πολε
σοντος. ὡς δ' ᾔσθετο τῶν προα
σταλμένων ἐν ἀσφαλεῖ γεγονότα
ἐξίππευσεν ἐς αὐτοὺς μετὰ κατ

φρονήσεω

Ὡς δ' ᾔσθετο τῶν προαπεσταλμένων ἐν ἀσφαλεῖ γεγονότων.] Tale Viri ſtrategema deſcribens antea, pag. videlicet 289. dicit itidem, ὡς δ' εἶχα ἀσφαλῶς ἔχειν τῆς φυγῆς τοὺς ἑτέρους

Ἐξίππευσεν ἐς αὐτοὺς μετὰ καταφρονήσεως] Iſta καταφρόνησις (de qua qu dicit Thucydides, in mentem nobis venire debet) eſt ejus qui ab hoſte non timet, ſed ejus vires contemnit: paſſimque apud hiſtoricos cum ir ſione & ignominia minimè conjuncta eſt. Ac certè ne hîc quidem ita c

bui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

...φρονήσεως, ὀξέως οὕτως ὡς μηδ' ...σθαι τὰς διώκοντας ὅποι διεδρά...μεν. ὁ δὲ Καιπίων ἐς ΟΥέττωνας καὶ Καλλαϊκοὺς τραπεὶς, τὰ ἐκείνων ...ου· καὶ ζήλῳ τῶν ἔργων ΟΥριάτθου τὴν Λυσιτανίαν λῃστήρια πολλὰ ἄλλα ἐπιτρέχοντα ἐπόρθει.

...Σέξτος δὲ Ἰούνιος Βροῦτος, ἐπὶ ...α πεμφθεὶς, ἀπέγνω μὲν αὐτὰ ...ειν διὰ χώρας μακρὰς, ὅσην ...άγος τε καὶ Λήθης καὶ Δόριος καὶ ...της ποταμοὶ ναυσίποροι περιέ...χουσιν· (ὀξέως, οἷα δὴ λῃστήρια, ...μεταπηδωμένους, δυσεργὲς ἡγούμενος ...καταλαβεῖν, καὶ αἰσχρὸν, οὐ καταλαβόντι· καὶ νικήσαντι, τὸ ἔργον ...λαμπρόν·) ἐς δὲ τὰς πόλεις αὐ... ἐτρέπετο, δίκην τε λήψεσθαι ...προσδοκῶν, καὶ τῇ στρατιᾷ πολὺ ...κέρδος περιέσεσθαι, καὶ τοὺς λῃστὰς ἐς ...σιν, ὡς πατρίδας κινδυνευούσ..., διαλυθήσεσθαι. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ...ἐνθυμούμενος, ἐδῄου τὰ ἐν ποσὶν ἅ...παντα, συμμαχομένων τοῖς ἀνδράσι τῶν γυναικῶν, καὶ συναναιρουμέ...νων καὶ οὔτινα φωνὴν οὐδὲ ἐν ταῖς σφαγαῖς ἀφιεισῶν. εἰσὶ δ' οἳ καὶ ...τὰ ὄρη μεθ' ὧν ἐδύναντο ἀνε-

quebantur quónam ſe proripuiſſet non ſentirent. Cepio in Vetonas & Callaicos directa acie, illorum agros depopulabatur. Jam verò Viriati exemplo Luſitaniam multæ aliæ latronum manus, incurſionibus vaſtabant. Vetones. Callaici.

Adverſus quos miſſus Sex. Junius Brutus, propter locorum intervalla (quantum ſcilicet Tagus, Oblivio: Dorius & Bætis amnes navigabiles complectuntur) celeriter huc illuc latronum more curſitantes, primò aſſequi, deinde, ut aſſequeretur, poſſe comprehendere deſperans, non comprehendere autem ſibi turpe, at ex victis non admodum inſignem fore triumphum ratus, in latronum patrias exercitum duxit, ut eadem pera & de illis pœnas ſumeret (ut quos confidebat ad ſua quemque defendenda dilapſuros) & militem ſuum præda locupletaret. Hanc ſpem cogitationémque ſecum portans, obvia quæque diripiebat. Ad vim arcendam egreſſi barbari, adjuvantibus mulieribus & tantis animis arma capeſſentibus ut ne media quidem cæde vocem ederent. Fuêre tamen qui raptis quæ poterant, in montes confugiebant,

Sext. Junius Brutus.

295

Mulierum animi in bello.

...oſſe interpretari μετὰ καταφρονήσεως Secundus videtur, *cum irriſione atque ...ominia hoſtium.* Verùm & iſta interpretatio verbi ἐξιπποδρομεῖν, *calcaribus ...o ſtimulato contendit*, parum placet, ac potius poëtica quædam deſcri...tio eſt: ut omittam, eam cujus poſtea mentionem facit, ὀξύτητα in aliis ...bus magis quàm in ſtimulando calcaribus equo fuiſſe poſitam: præſertim ...e in ipſorum equorum velocitate. Fuiſſe autem ſtudiosè conquiſitos à ...Viriato tales equos, apparet ex pag. proximè præcedente, necnon ex 289.

...Λυσιτανίαν λῃστήρια πολλὰ ἄλλα ἐπιτρέχοντα ἐπόρθει.] Rectè Beraldus, *...Viriati exemplo Luſitaniam multæ aliæ latronum manus incurſionibus vaſtabant.* ...Secundus malè illud λῃστήρια prætermittit: dicens tantum, *Multique ...Viriatum imitati Luſitaniam infeſtabant.*

...Ὀξέως, οἷα δὴ λῃστήρια, μεθιπταμένους] Non dubito quin ſcribendum ſit ...μεθισταμένους.

bant, quibus quia petierant veniam, Brutus dedit, quæ illis reſtabant partitus. Deinde trajecto Dorio flumine, multa loca bello longè latéque pervagatus, acceptis ab omnibus qui in deditionem veniebant, obſidibus, ad Oblivionem amnem progreſſus eſt, eúmque Romanorum primus tranſiit. Inde ad Nimim, alterum flumen perventum, ut Bracaris, quòd annonam quæ in Romana caſtra importabatur, averterant ac diripuerant, bellum inferret. Ei quoque genti in aciem armatas uxores educere mos erat, tantáque pertinacia tum viri tum mulieres dimicabant, ut potius mortem occumberent quàm aut terga verterent, aut vocem ullam indignam emitterent. Quin etiam fœminæ dum captivæ abducerentur, aliæ ſibi manus afferre, aliæ ſuoſmet ipſæ liberos jugulare, mortémque ſervitio potiorem cenſere. Oppida tamen aliquot in Brut potestatem deditione venerunt, quæ non multo pòſt deſciſcentia

Oblivio amnis.

Nimis flumen.

Bracari.

Mulierum virtus in bello.

πήδων. καὶ αὐτοῖς δεομένοις συνε-
γνώσκεν ὁ Βροῦτος, καὶ τὰ ὄντα
μερίζετο· καὶ τὸν Δόριον περάσα
πολλὰ μὲν πολέμῳ κατέδραμεν, πο
λὰ δὲ παρὰ τῶν αὐτοὺς ἐκδιδόντ
ὅμηρα αἰτήσας, ἐπὶ Λήθην μετή
πρῶτος ὅδε Ῥωμαίων ἐπινοῶν τ
ποταμὸν τόνδε διαβῆναι. περάσα
δὲ καὶ τόνδε, καὶ μέχρι Νίμιος ἑτέρ
ποταμοῦ προελθὼν, Βρακάρων α
τῷ φερομένην ἀγορὰν ἁρπασάντα
ἐστράτευεν ἐπὶ τοὺς Βρακάρους,
εἰσὶν ἔθνος· καὶ ἅμα ταῖς γυναι-
ξὶν ὡπλισμέναις καὶ οἵδε ἐμα
χοντο, καὶ προθύμως ἔθνησκον· οὐ
ἐπιστρεφόμενος αὐτῶν οὐδεὶς, οὐ
δὲ τὰ νῶτα δεικνὺς, οὐδὲ φων
ἀφιέντες. ὅσαι δὲ κατήγοντο τῶν γυ
ναικῶν, αἱ μὲν αὑτὰς διεχρῶντο, α
δὲ καὶ τῶν τέκνων αὐτόχειρες ἐγίγνον
το. χαίρουσαι τῷ θανάτῳ μᾶλλ
τῆς αἰχμαλωσίας. εἰσὶ δὲ τινὲς τῶ
πόλεων αἳ τότε μὲν τῷ Βρούτῳ προσ
ετίθεντο, οὐ πολὺ δ' ὕστερον ἀφι
σταντο. καὶ αὐτὰς ὁ Βροῦτος κατε

στρέφετ

Καὶ τὸν Δόριον περάσας.] Ptolemæus hunc fluvium Δώριον, Strab Δούριον appellat. Appiano ſemper Δόριος dicitur. Plinius etiam cum Strabone *Durium* nominat, eodemque fere modo quo Strabo deſcribit.

Ε'πὶ Λήθην μετῄει.] Fallitur Appianus, qui cum reperiſſet hunc fluvium Λήθης appellari ſecundo caſu, rectum inde finxit, ὁ Λήθης, quod non debuit. Quare legendum hoc loco, ἐπὶ Λήθης μετῄει. Non enim ἡ Λήθη, ſed ὁ τῆς Λήθης dicitur: quemadmodum etiam idem fluvius Latinis ſcriptoribus non *Oblivio*, ſed *Oblivionis* fluvius appellabatur. Pomponius Mela: *Et cui Oblivionis cognomen eſt Limia*. Plinius: *Æminius quem alibi quidam intelligunt, & Limæam vocant, Oblivionis antiquitus dictus*. Hinc recte Vir Magnus ad Strabonem in Epitome Livii LV. ubi vulgo *fluvium Oblivionem* edunt, *fluvium Oblivionis* legendum obſervavit.

Ο"σαι δὲ κατήγοντο τῶν γυναικῶν.] Scribo, ὅσαι δὲ ἀπήγοντο. vel ὅσαι δὲ καὶ ἀπήγοντο. Participium autem ἀφιέντες quamvis ferri poſſit, ſtructuræ tamen ἀκολουθία magis poſcebat ἀφιείς.

Ε'πὶ

...ρ'ετο αὖθις. ἐπὶ δὲ Ταλάβριγα ...ιν ἐλθὼν, ἣ πολλάκις μὲν αὐτῷ ...τετέθειτο, πολλάκις δὲ ἀποστᾶσα, ...χλει, παρακαλούντων αὐτὸν καὶ ... τῶν Ταλαβρίγων, καὶ διδόντων ...ους ἐς ὅ, τι χρήζοι· πρῶτα μὲν ...αὐτομόλους Ῥωμαίων ᾔτει καὶ ...αἰχμαλώτους καὶ ὅπλα ὅσα εἶ-...χε καὶ ὅμηρα ἐπὶ τούτοις· εἶτ' ...ὺς ἐκέλευσε σὺν παισὶ καὶ γυ-...ν ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. ὡς δὲ ...τοῦθ' ὑπέστησαν, τὴν στρατιὰν ...οῖς περιστήσας ἐδημηγόρει, κα-...έγων ὁσάκις ἀποσταῖεν, καὶ ὅσους ...έμους πολεμήσειαν αὐτῷ. φόβον ... δόξαν ἐμφήνας ἐργασομένου τι ...ὸν, ἐπὶ τῶν ὀνειδῶν ἔληξε· καὶ ... μὲν ἵππους αὐτῶν καὶ τὸν σῖτον ...χρήματα ὅσα κοινὰ ἦν, ἢ εἴ ...ἄλλη δημοσία παρασκευὴ, πάν-...αφεῖλε, τὴν δὲ πόλιν αὖθις οἰ-... ἔδωκεν ἐξ ἀέλπτου. τοσάδε μὲν ...βροῦτος ἐργασάμενος, ἐς Ῥω-... ἀπῄει· καὶ αὐτὰ ἐς τὴν Οὐ-...θου γραφὴν συνήγαγον, ἐν τῷ ...τῷ χρόνῳ διὰ τὸν ἐκείνου ζῆλον ...ὸ λῃστηρίων ἄλλων ἀρξάμενα γί-...νεσθαι.

ab eodem de integro ſunt perdo-
mita. Inter alia Talabriga, ſæ- Talabriga.
pius juncto fœdere, ſæpius re-
bellarat. Eò veniens Brutus,
ſupplicantibus oppidanis, & ſeſe
ejus arbitrio permittentibus, pri-
mùm ut transfugas Romanorum
& captivos armáque omnia, ad-
hæc obſides traderent, deinde ut
cum uxoribus ac liberis urbe mi-
grarent, imperavit. Quod ubi
facere ſuſtinuerunt, circumfuſis
copiis eos includens, orationem
habuit, qua quoties defeciſſent,
quoties bellum renovaſſent, ediſ-
ſeruit. Ad extremum metu inje-
cto atque opinione, quaſi gravi-
ter in eos animadverſurus eſſet,
in convitia orationem termina-
vit. Sed equis & commeatu & 296
pecuniis communibus ademptis,
atque omni apparatu publico,
præter ſpem, oppidum illis ha-
bitandum reddidit. Poſt tot res
geſtas Brutus Romam rediit. Ce-
terùm mihi in Viriaticam hiſto-
riam congerere placuit quæ eo
ipſo tempore illius exemplo aliæ
...onum turmæ gerere cœperunt.

Porro

...πὶ δὲ Ταλάβριγα πόλιν ἐλθών.] Secundus habet *Labricam urbem*: ſed ...c appellationem ex mendo ortam eſſe exiſtimo. At paullo pòſt pro Τα...βρίγων dicit oppidanos.

Καὶ αὐτὰ ἐς τὴν Οὐριάθου γραφὴν συνήγαγον, ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ διὰ ...κείνου ζῆλον ὑπὸ λῃστηρίων ἄλλων ἀρξάμενα γίγνεσθαι.] Malè Cælius Se...dus ſeparat à præcedentibus iſta, ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ διὰ τὸν ἐκείνου ζῆλον ...ὸ λῃστ. &c. Ita enim ille, *Hæc ego omnia in Viriati hiſtoria explicavi. Iiſ...s temporibus ejus exemplum alii quoque ſecuti, ejuſmodi latrocinia exercere ...erant.* Atqui Appianus latrocinia illa jam deſcripſit, non autem deſcri...e nunc incipit. Deſcripſit (inquam) ab illo paginæ 294. loco, circa fi...n, καὶ ζήλῳ τῶν ἔργων Οὐριάθου, &c. Sed nec ſtare poteſt illa oratio...ſtructura, ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ διὰ τὸν ἐκείνου ζῆλον ὑπὸ λῃστηρίων ἄλλων ...ξάμενα γίγνεσθαι, ſi hæc à præcedentibus ſeparentur: ſed dicendum fue...t, ἐν τῷ αὐτῷ χρ. διὰ τὸν ἐκείνου ζῆλον ὑπὸ λῃστηρίων ἄλλων ἄλλα ἤρξατο γίγνεσθαι.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Amici Viriato perfidi.

Porro Viriatus fidiſſimos ex amicis, Audacem, Ditalconem & Minurum ad Cepionem pro paciſcendo fœdere mittebat. Hos Cepio ingentibus donis ac multis promiſſis eò induxit ut Viriatum ſe interfecturos pollicerentur, ac tandem ſic rem conficerent. Erat Viriatus exigui admodum ſomni, tum ob varias quibus diſtrahebatur curas, tum ob aſſiduos labores. Quin etiam ſæpe cum armis quieſcebat, ut excitatus ad omnia obeunda eſſet paratior. quapropter vel noctu ad eum patebat amicis aditus. Hoc more & hac libertate acceſſus, Audax & ejuſdem ſceleris populares, obſervato primo ejus ſomno, quaſi gravi aliquo urgente negotio, in tabernaculum accedunt, illatáque in jugulum plaga (pars hæc ſola corporis armati nudata erat) jacentem necant. Mox ſine ſtrepitu, nemine ſentiente, quod mortiferum vulnu

Viriati interitus.

Οὐρίαθος δὲ Καιπίωνι περὶ συμβάσεων τοὺς πιστοτάτους αὐτ φίλους ἐπέπεμπεν, Αὔδακα κα Διτάλκωνα καὶ Μινοῦρον· οἳ διαφθα-ρέντες ὑπὸ τοῦ Καιπίωνος δώροις μεγάλοις καὶ ὑποσχέσεσι πολλαῖς ὑπέστησαν αὐτῷ κτενεῖν τὸν Οὐρία-θον. καὶ ἔκτειναν ὧδε· ὀλιγοϋπνότατος ἦν διὰ φροντίδα καὶ πόνους Οὐρίαθος καὶ τὰ πολλὰ ἔνοπλος ἀνεπαύετο, ἵνα ἐξεγρόμενος, εὐθ ἐς πάντα ἕτοιμος εἴη. τοῖς οὖν φ λοις ἐξῆν καὶ νυκτερεύοντι ἐντυγχα νειν. ᾧ δὴ καὶ τότε ἔθει οἱ περὶ τ Αὔδακα φυλάξαντες αὐτὸν, ἀρχ μένου ὕπνου παρῆλθον ἐς τὴν σκη νὴν, ὡς δή τινος ἐπείγοντος· κα κτείνουσιν ὡπλισμένον ἐς τὴν σφα γήν· οὐ γὰρ ἦν ἄλλοθι. οὐδεμιᾶς δ αἰσθήσεως γενομένης, διὰ τὴν

πληγῆ

γίγνεσθαι. At quàm bene verba quæ habet noſtra editio, cum illis præceden tibus cohæreant, oſtendit Beraldi interpretatio. Obſerva autem & hîc dic συνήγαγον, de quo vide annot quandam in principium paginæ 290.

Ὀλιγοϋπνότατος ἦν διὰ φροντίδα καὶ πόνους ὁ Οὐρίαθος.] Mirè ho dicitur, labores Viriato cauſam exigui ſomni fuiſſe: quum videamus contr laborem & laſſitudinem ſomnum conciliare. Unde etiam dicit quidam apu Terentium, in Eunucho, *Opus faciam, ut defatiger uſque: ingratis ut dor miam.* Hinc (opinor) factum eſt ut Secundus, tanquam paulo aliam lectionem ſequens, verterit, *Fuit Viriatus ſomni, etiam poſt magnos labores, pauciſsimi.* Sed malè omittit hæc verba, διὰ φροντίδα. Scimus enim hæc veram & præcipuam ὀλιγοϋπνίας cauſam continere.

Ὧ δὴ καὶ τότε ἔθει οἱ περὶ τὸν Αὔδακα φυλάξαντες αὐτὸν.] Pro his, ᾧ δὴ καὶ τότε ἔθει, habet Beraldi interpretatio, *Hoc more & hac libertate acceſſus:* ſed malim, *Hac conſueta libertate acceſſus.* Vel, *Hac libertate acceſſus, qua recepta more erat.* Verùm ne hoc quidem tam apud hunc quàm apud alterum interpretem probo, quòd particip φυλάξαντες ſequentibus jungunt: non animadvertentes fuiſſe dicendum, φυλάξαντες αὐτὸν ἀρχομένου ὕπνου, ad ſignificandum, *Obſervato primo ejus ſomno:* ut Ber. vertit: ſive, *Primamque ſomni horam obſervaſſent,* ut Cælius reddit. Cum præcedentibus igitur debet jungi hoc φυλάξαντες, & intelligi, quum hic libere illum adeundi mos occaſionem præbuiſſet imminendi illius neci, (ut ab Ovidio dicitur Imminere exitio alicujus) ſub primum ejus ſomnum eſſe ingreſſos.

Οἱ δ'

γῆς εὐκαιρίαν, διέδρασαν ἐς Κε-
πίωνα, καὶ τὰς δωρεὰς ᾔτουν. ὁ δ'
υνηκε μὲν αὐτοῖς ἔδωκεν ἀδεῶς ἔ-
ὅσα ἔχουσι, περὶ δὲ ὧν ᾔτουν,
ῥώμην αὐτοὺς ἔπεμπεν. οἱ δὲ
πευτῆρες Οὐριάθου, καὶ ἡ ἄλ-
στρατιὰ, γενομένης ἡμέρας, ἀνα-
σθαι νομίζοντες αὐτὸν, ἐθαύ-
ον διὰ τὴν ἀήθειαν· μέχρι τινὲς
θον ὅτι νεκρὸς κέοιτο ἔνοπλος.
υθὺς ἦν οἰμωγή τε καὶ πένθος
τὸ στρατόπεδον, ἀλγούντων τε
ἐκεῖνον, καὶ περὶ σφῶν δεδιό-
, καὶ ἐνθυμουμένων ἐν οἵοις εἰ-
κινδύνοις, καὶ οἵου στρατηγοῦ
ηῦνται. μάλιστα δὲ αὐτοὺς, ὅτι
δράσαντας οὐχ εὕρισκον, ὑπερ-
ωσεν. Οὐρίαθον μὲν δὴ λαμ-
ότατα κοσμήσαντες, ἐπὶ ὑψη-
ότης πυρᾶς ἔκαιον· ἱερεῖά τε
λλὰ ἐπέσφαττον αὐτῷ· καὶ κατὰ ἴ-
ς οἵ τε πεζοὶ καὶ οἱ ἱππεῖς ἐν κύ-
ῳ περιθέοντες αὐτὸν ἔνοπλοι,
ρβαρικῶς ἐπῄνουν· μέχρι τε
εσθῆναι τὸ πῦρ, παρεκάθηντο
ντες ἀμφ' αὐτόν. καὶ τῆς ταφῆς
τελεσθείσης, ἀγῶνα μονομάχων
δρῶν ἤγαγον ἐπὶ τοῦ τάφου. το-

opportuno loco inflictum eſſet, ad Cepionem transfugiunt, præmiúmque petunt. Conceſſum illis ut quæ ad eum diem poſſederant, tutò haberent. De præmiis ad ſenatum remiſſi ſunt. Orto die clientes Viriati atque omnis exercitus, rati eum quieſcere, mirabantur cur plus ſolito ſomnum produceret: donec nonnulli mortuum in armis jacere intellexerunt. Tum extemplo totis caſtris planctus ac comploratio audita eſt, affictantibus ſeſe cunctis ob ejus mortem & jam de ſua ſalute anxiis, ut qui ſecum reputarent tanto duce orbati quantis in periculis verſarentur. Maximè autem eos angebat quòd ſceleris auctores non reperiebantur. Itaque cadaver magnificentiſſimis inſtratum veſtibus, in altiſſima pyra cremarunt, cæſiſque multis hoſtiis, tum equites tum pedites per turmas in orbem decurrentes cum armis, barbarico more Viriatum celebrabant: nec inde prius abſceſſum quàm ignis (Viriati funus.)

orſus extinctus eſt. Peracto funere gladiatorium munus editum. 297

Hoc

Οἱ δὲ θεραπευτῆρες Οὐριάθου,] Aſſentior Beraldo, vertenti θεραπευ-
ῆρες, *clientes*: potius quàm Cælio, qui reddit *amici*. Neque enim temere
us eſt voce θεραπευτῆρες, non autem voce φίλοι. Sed quid ſi ne *clientes*
uidem, verùm *famulos* aut *miniſtros* interpretemur? Videmus certè, quos
omani clientes vocabant, dictos πελάτας, pag. 301. ubi illis adjunguntur
ίλοι.

Κύκλῳ περιθέοντες αὐτὸν ἔνοπλοι, βαρβαρικῶς ἐπῄνουν] Cur βαρβαρικῶς
ῄνουν intelligemus, potius quàm hoc adverbium præcedentibus junge-
us? Comperi certè mihi aſſentiri Secundum: quippe qui ita locum hunc
ertit, *Ac tam peditum quàm equitum turmæ barbarorum more circumcurſan-
es, eum laudibus in cœlum interea tollebant.*

Καὶ τῆς ταφῆς ἐκτελεσθείσης, ἀγῶνα μονομάχων ἀνδρῶν ἤγαγον ἐπὶ τοῦ τά-
ου.] Non ſolùm rectè, ſed eleganter etiam & breviter Beraldus, *Peracto
funere gladiatorium munus editum.* Niſi quòd omittit ἐπὶ τοῦ τάφου. At

Secun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Viriati laudes.

Hoc ſui deſiderium reliquit Viriatus, vir (ut inter barbaros) imperio digniſſimus, in adeundis periculis nulli poſterior, in præda dividenda æqualitatis ſtudioſiſſimus. Nam ampliorem partem vel offerentibus amicis nunquam abſtulit, & eam ipſam fortibus viris diſtribuebat. Quo id aſſecutus eſt (quod difficillimum factu eſt, ac neſcio an alii duci contigerit) ut, quum exercitum haberet ex diverſis gentibus conflatum, tamen annis octo, quibus bellum geſſit, nulla ſeditio in ejus caſtris orta ſit, ſed militem ſemper habuerit ad omnia obſequentem & ſubeunda pericula impigrum.

τοῦτον αὐτοῦ πόθον κατέλιπεν Ο. ριάθος, ἀρχικώτατος μὲν, ἐν βαρβάροις, γενόμενος, φι κινδυνώτατος δὲ ἐς ἅπαντα ἁπάντων, καὶ ἰσομοιρότατος τοῖς κέρδεσιν. οὐ γὰρ ποτὲ πλέον ὑπ στη λαβεῖν, ἀεὶ παρακαλούντ ὃ δὲ καὶ λάβοι, τοῖς ἀριστεύουσιν δίδου. ὅθεν αὐτῷ δυσχερέστατον γον καὶ οὐδενί πω στρατηγῶν εὐμαρ ἐγενόμενον, ἔτεσιν ὀκτὼ τοῦδε τ πολέμου, παμμιγὴς στρατὸς ἀσ σίαστος ἦν, καὶ κατήκοος ἀεὶ, ἐς τοὺς κινδύνους ὀξύτατος.

Tantalus Viriato ſuccedit.

In locum Viriati novo imperatore creato Tantalo, adverſ Saguntum expeditio ſuſcepta eſt. Hanc urbem Annibal everſa

Τότε δὲ σφῶν Τάνταλον ἑλόμε στρατηγεῖν, ἐπὶ Ζάκανθαν ἐφέροντ ἣν Ἀννίβας καθελὼν, ἔκπισεν, κ

ἀ

Secundus hæc quidem verba non omittit, verùm, tanquam ſuam interpre tationem ad augendum Viriati honorem accommodans, non *aliquot par gladiatorum*, ſed *multa* dicit. Ita enim totum hunc locum interpretatur *Poſtremò igni extructo, exequiſque omnibus finitis, in ejus honorem decreveru ut ſupra ejus ſepulcrum multa gladiatorum paria dimicarent.* Atqui hæc mul titudo quomodo ex illis verbis, ἀγῶνα μονομάχων ἀνδρῶν ἤγαγον, collig poteſt? Sic certè in fine pag. proximè præcedentis, ἐπῄνουν non ſimplici ter vertit, Laudabant: ſed Laudibus in cælum tollebant.

Ἀρχικώτατος μὲν, ὡς ἐν βαρβάροις, γενόμενος.] Malè Cælius hæc verba ὡς ἐν βαρβάροις, vertit, *quamvis barbarus fuit*, at Ber. rectè, *ut inter bar baros*. Ad vocem autem ἀρχικώτατος quod attinet, miror cur idem Cæ lius pro ea dixerit potius, *in gubernando peritiſſimus*, quàm *gubernandi peri tiſſimus*, aut *imperandi*. Alioqui magis placet hæc interpretatio, quàm illa Beraldi, *imperio digniſſimus*. Non minus tamen quàm Cæliana placeret hæc, *Natura ad imperandum aptiſſimus*. Vel, *Cui natura erat ad imper. aptiſſima.* etiam quomodo Cælius hæc ſequentia Appiani de Viriato verba, φιλοκινδυνότατος δὲ ἐς ἅπαντα περὶ ἁπάντων putaverit poſſe hanc ſuam interpretationem admittere, *In periculis cautiſſimus, & præter ceteros in contemnendis confidens.* Appianum certè longè aliis ad hæc ſignificanda uti verbis oportuiſſet. At Beraldus rectè quidem vertit, *In adeundis periculis nulli poſterior* (id enim ſonant iſtæ voces Græcæ, φιλοκινδυνότατος περὶ ἁπάντων) ſed non ſimpliciter *periculis* dicendum fuit, verùm, *quibuſlibet periculis*: vel *periculis omne genus*. quum ſcriptum ſit non ſolùm φιλοκινδυνότατος περὶ ἁπάντων, verumetiam ἐς ἅπαντα. Sic autem de ejus exercitu dicitur paulo pòſt, ἐς τοὺς κινδύνους ὀξύτατος.

Ἣν Ἀννίβας καθελὼν, ἔκπισεν.] Malim ἀνέκτισεν.

Τερμαν-

ς τ̃ αὐτοῦ πατρίδος Καρχηδό-
νασσεῖπεν. ἀποκρουσθεῖσι δὲ αὐ-
τε ἐκεῖθεν, καὶ τ̃ Βαῖτιν ποταμὸν
ούσιν ὁ Κεπίων ἐπέκειτο· μέχρι
ων ὁ Τάνταλος, αὐτόν τε καὶ
στρατιὰν τῷ Κεπίωνι παρέδω-
, ὡς ὑπηκόοις χρῆσθαι. ὁ δὲ
α τε αὐτοὺς ἀφείλετο ἅπαντα,
ἔδωκεν ἱκανὴν, ἵνα μὴ λῃ-
ιεν ἐξ ἀπορίας. ὁ μὲν δὴ ΟΥ'-
θου πόλεμος ἐς τοῦτο ἐτελεύτα.
ανεισι δ' ἐς τ̃ ΟΥ'ακκαίων
Νομαντίνων πόλεμον ἡ γραφὴ,
ΟΥ'ρίαθος μὲν ἠρέθισεν ἐς ἀπό-
ιν, Κεκίλιος δ' αὐτοῖς Μετελ-
ἀπὸ Ρ'ώμης ἐπιπεμφθεὶς μετὰ
ονος στρατοῦ, ΟΥ'ακκαίους μὲν
ρώσατο σὺν ἐκπλήξει καὶ τάχει,
ίζουσιν ἐμπίπτων· Τερμαντία
αὐτῷ καὶ Νομαντία ἔτ' ἔλειπον.
δ' ἡ Νομαντία ποταμοῖς δύο
φάραγξιν ἀπόκρημνος, ὕλαι τε
ῃ πυκναὶ περιέκειντο· καὶ μία
όδος ἦν ἐς τὸ πεδίον, ἣ τά-
ν ἐπεπλήρωτο καὶ στηλῶν. αὐτοὶ
ἦσαν ἄριστοι μὲν ἱππεῖς τε καὶ πε-
, πάντες δ' ἀμφὶ τοὺς ὀκτακι-

instauraverat, & patriæ nomine Carthaginem appellarat. Repulſos inde Hiſpanos quum Bætim amnem tranſirent, ſubſecutus Cepio, ita preſſit urſitque ut Tantalus ſuis rebus diffidens & ſe & exercitum traderet, ea conditione ut non iniquius quàm ſubditos tractaret. Omnibus armis ſpoliati, &, ne deinceps latrociniis viverent, terra ſatis ampla donati ſunt. Hic fuit Viriatici belli exitus.

Saguntus Carthago dicta.

Viriaticum bellum confectum.

Nunc ad Vaccæorum Numantinorúmque bellum, quos ad defectionem Viriatus impulerat, noſtra redit hiſtoria. Hos Roma miſſus Cæcilius Metellus auctioribus copiis territos & celeritate oppreſſos (quippe quos metentes ex improviſo adortus erat) domuit. Reſtabant oppida duo, Termantia & Numantia, quorum ultimum propter duo flumina & valles ſylváſque denſiſſimas circumjectas, aditu difficile erat: una tantùm via in planitiem ferebat, eáque foſſis ac repagulis intercluſa. Numantini ipſi, egregii quidem & pedites & equites, ſed non plures octo millibus. quo

Vaccæorum & Numantinorum bellum.

Cæcilius Metellus Roma miſſus.

Numantini.

'ερμαντία δ' αὐτῷ καὶ Νομαντία ἔτ' ἔλειπον.] Etiam hic inter hæc ver-
. & illa quæ proximè præcedunt, (id eſt, Latina quæ illis reſpondent)
riſci poſita eſt nota à Secundo. Legimus enim apud eum, *Cæcilius Me-*
s Roma cum majoribus copiis miſſus Vaccæos celeriter vicit, qua de re animi
rorum conſternati fuerant, * *Reſtabant adhuc Termantia & Numantia,*
co prærupto & duobus fluminibus ſecto ſita. &c. Appianum tamen non aliter
c locum, quàm ut hîc legitur, ſcriptum reliquiſſe exiſtimo: præſertim
m præcedere videamus μὲν, poſt ΟΥ'ακκαίους, at illi reddi δὲ poſt Τερ-
τία. Sed hæc θερίζουσιν ἐμπίπτων (pro quibus habet Beraldus, *quippe*
metentes ex improviſo adortus erat) in Secundi interpretatione deſiderari
emus.

Γ' τάφρων ἐπεπλήρωτο καὶ στηλῶν.] Quum Ber. στήλας exponat *repagula,*
. *columnas tranſverſas* dixit: ac paulo pòſt, *ligna & columnas tranſver-*

quo numero, tametſi exiguo, ob ſingularem virtutem Romanos diu multúmque fatigarunt. Sed Metellus exacta hyeme, ſuc-
Q. Pompeius Aulus. ceſſori Q. Pompeio Aulo exercitum tradidit optimè exercitatum, peditum triginta millia,
298 equitum duo. Caſtris Numantiæ admotis neſcio quò Pompeius abierat, quum Numantini egreſſi aliquot ejus equites diſcurrentes oppreſſerunt. Ipſe reverſus aciem inſtruxit in planitie: Numantini ſenſim, ceu fugientes, ſe recepêre. tandem tot difficultatibus tum repagulorum, tum foſſarum, adhæc quotidianis velitationibus cernens Pompeius copias ſuas carpi minuíque à paucioribus. Termantiam, tanquam ibi minus negotii habiturus, caſtra promovet. Hìc quoque conſerto prælio ſeptingentos milites amiſit, & tribunum militum in
Termantini. caſtra commeatum advehentem Termantini in fugam egerunt. Eo ipſo die, tertio conflictu mu

χιλίους. καὶ τοσοίδε ὄντες, ὅμ[ως] ὑπ' ἀρετῆς ἐς μέγα ἐνώχλησαν [τοὺς] Ῥωμαίων. Μέτελλος μὲν δὴ μετὰ χ[ει]μῶνα τὴν στρατιὰν Κοΐντῳ Πομ-πηΐῳ Αὔλῳ διαδόχῳ τῆς στρατ[η]γίας οἱ γενομένῳ παρέδωκεν, τρι[σ]μυρίους πεζοὺς καὶ δισχιλίους ἱπ-πέας ἄριστα γεγυμνασμένους. ὁ [δὲ] Πομπήϊος τῇ Νομαντίᾳ παρα-στρατοπεδεύων ᾤχετό ποι. ἐς ἱππέ[ας] αὐτοῦ μεταθέοντας αὐτὸν οἱ Ν[ο]μαντῖνοι καταβάντες ἔκτειναν. ἐπ[αν]ελθὼν οὖν παρετάξεν ἐς πεδίον· καὶ οἱ Νομαντῖνοι καταβάντες ὑπ[ε]χώρουν κατ' ὀλίγον, οἷα φεύγοντε[ς] μέχρι τοῖς σήλαις καὶ φάραγξιν. Πομπήϊος καὶ καθ' ἡμέραν ἐν τα[ῖς] ἀκροβολίαις ἐλασσούμενος ὑπ' ἀ[ν]δρῶν πολὺ ἐλασσόνων, μετέβαινεν [ἐ]πὶ Τερμαντίαν, ὡς εὐχερέστερον ἔρ[γ]ον. ὡς δὲ καὶ τῇδε συμβαλὼν ἑπτακοσίους τε ἀπώλεσε, καὶ τ[ὸν] τὴν ἀγορὰν αὐτῷ φέροντα χιλίαρ[χ]ον οἱ Τερμαντεῖς ἐτρέψαντο, [καὶ] τρίτῃ πείρᾳ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμ[έραν]

es

Τριςμυρίους πεζοὺς καὶ δισχιλίους ἱππέας ἄριστα γεγυμνασμένους. ὁ δὲ Πομπήϊος] Inter γεγυμνασμένους & ὁ δὲ Πομπήϊος, (id eſt, verba Latina qu[æ] his Græcis reſpondent) eandem illam aſteriſci notam apud Secundum hab[e]mus. Hæc enim ejus interpretatio hujus loci, *Metellus ad hyemis finem Q. Pompeio Aulo ſucceſſori ſuo exercitum tradidit, in quo peditum* XXX. M. *equitum* II. M. *bene exercitatorum & peritorum militum fuere.* * *Qu[um] autem Pompeius caſtra ad Numantiam haberet, indéque in quendam locum ivi[ſ]ſet, Numant.* &c. Non minus autem de hoc loco quàm de præcedentibu[s] ἐπέχω, cur Secundus lacunam in eo eſſe ſuſpicatus ſit.

Μέχρι ταῖς σήλαις καὶ φάραγξιν ὁ Πομπήϊος καὶ καθ' ἡμέραν ἐν ταῖ[ς] ἀκροβολίαις ἐλασσούμενος] Tanquam longè aliam lectionem ſequens Secundus, & inter φάραγξιν & ὁ Πομπήϊος aliquot verba interjiciens, ita to[tum] hunc locum vertit, *Hoſtes in campum deſcendentes, eum adoriebantur: mox, tanquam metuentes, rurſum ſeſe in collem retrahebant: quoad eos in e[a] loca ubi ductæ foſſæ erant, & ligna & columnæ tranſverſæ diſpoſitæ, petraherent. Ita Pompeius in his excurſionibus & velitationibus, quum ſe ab iis qui numero inferiores erant, ſuperari cerneret, copias Termantiam verſus, (ibi fore rem faciliorem ratus) convertit.*

Τοσοῦτο

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…ὲς ἀπόκρημνα τοὺς Ῥωμαίους …ελάσοντες, πολλοὺς αὐτῶν πε- …οί τε καὶ ἱππέας αὐτοῖς ἵπποις …ωσιν ἐς τὰ ἀπόκρημνα· περι- …οις ἔχοντες οἱ λοιποὶ διενυκτέ- … ἔνοπλοι· καὶ ἅμα ἕῳ προσιόν- …τῶν πολεμίων, ἐκταξάμενοι, …μέραν ὅλην ἠγωνίζοντο ἀγχω- …ως, καὶ διεκρίθησαν ὑπὸ νυ- … ὅθεν ὁ Πομπήϊος ἐπὶ πολί- … Μαλίας ἤλασεν, ἣν ἐφρούρουν …ομαντῖνοι. καὶ οἱ Μαλιεῖς τοὺς …ους ἀνελόντες ἐξ ἐνέδρας, παρ- …σαν τὸ πολίχνιον τῷ Πομπηΐῳ. …έ τά τε ὅπλα αὐτοὺς καὶ ὅμηρα …τας, μετῆλθεν ἐπὶ Σηδητανίαν, …ήου λῄσταρχος ὄνομα Ταγγί- … καὶ αὐτὸν ὁ Πομπήϊος ἐνίκα, …λλοὺς ἔλαβεν αἰχμαλώτους. το- …ον δ' ἦν φρονήματος ἐν τοῖς …εῖς, ὥστε τῶν αἰχμαλώτων οὐ- …πέμεινε δουλεύειν· ἀλλ' οἱ μὲν …ούς, οἱ δὲ τοὺς πριαμένους ἀνῄ- … οἱ δὲ τὰς ναῦς ἐν τῷ διάπλῳ …τρων. ὁ δὲ Πομπήϊος αὖθις ἐ- …ας ἐπὶ Νομαντίαν, ποταμὸν … μετωχέτευεν ἐς τὸ πεδίον, ὡς …ῷ πιέσων τὴν πόλιν. οἱ δὲ ἐρ- …ομάδρῳ τε ἐπέκειντο, καὶ σαλ- …κτῶν χωρὶς ἐκτρέχοντες ἀ- …ι, τοὺς ὀχετεύοντας ἠνώχλουν. …λον δὲ καὶ τοὺς ἀπὸ τοῦ χάρακος

ti Romani pedites & equites cum equis in loca abrupta & invia protruſi, reliqui trepidi in armis noctem inſomnem traduxêre: deinde luceſcente aurora irruentibus hoſtibus totum diem æquo Marte dimicarunt, donec nox ſuperveniens prælium diremit. Inde Pompeius verſus oppidulum quoddam nomine Maliam quod Numantinorum præſidio tenebatur, contendit. Malienſes per dolum cæſo præſidio, urbem Pompeio tradidére. Armis ademptis acceptíſque obſidibus, in Sedetaniam tranſiit, ut eam à vaſtatione Tangini, latronum principis, vindicaret. Atque eum quidem vicit, multóſque cepit: ſed tanti ſpiritus in latronibus fuere, ut ex captivis nemo ſervire voluerit, ſed alii ſeipſos, alii emptores ſuos interficerent, nonnulli in trajiciendo naves perforarent. Pompeius ad obſidendam Numantiam reverſus, fluvium quendam derivare conabatur, tanquam fame urbem expugnaturus. Oppidani ſine tubis conferti excurrentes opus impediebant, & flumen avertentibus inſtabant, & negotium faceſſe-
…t, repulſis ſi qui è vallo ſubveniebant, & tandem intra caſtra Roma-

Malia oppidum.

Tanginus latronum princeps.

Captivorum latronum magni ſpiritus.

Numantia obſeſſa.

[οσοῦτον δ' ἦν φρονήματος ἐν τοῖς λῃσταῖς] Pro his, Ber. rectè, *tanti* …*tus in latronibus fuere.* (ac potuiſſet etiam dicere, *tam magnificè de ſe ſen-*…*unt*) at Sec. minus proprie, *tanta erat in latronibus virtus.* Neque tamen …averim, tam elatos ſpiritus ex virtute, id eſt, è fortitudine, ortum …ere. Eſt autem valde memorabile quod de his latronibus ſeu prædonibus …Appiano hîc ſcribitur.

[οὺς ὀχετεύοντας ἠνώχλουν.] Pro τοὺς ὀχετεύοντας ἠνώχλουν, Secundus, …rtate utens, dicit, *jacula ſpiculáque intorquentes, eos ne flumen averterent* …*rediebant.*

Εφ'

Romanis concluſis. Rurſus in quoſdam frumentatum egreſſos impetu facto plurimos occiderunt: inter alios Oppium tribunum militum. Alia etiam ex parte Romanos aliquot foſſam ducentes adorti, quadringentos cum eorum præfecto oppreſſerunt.

Oppii trib. mil. interitus.

299 Sub idem tempus Roma conſiliarii aliquot venerunt, & novus tyronum exercitus, qui dimiſſis veteranis (ſex enim annos in eo bello conſumpſerant) in eorum locum ſuccederent. Pompeius, quem tot cladium pudebat, cupiens maculam eluere, totam hyemem in caſtris egit. Milites ſub dio ſæviente frigore ſtativa habentes, & tum primùm regionis aquas & cælum experti, alvi doloribus differebantur, uſque adeo ut nonnulli expirarent. Ceterùm parte exercitus frumentatum emiſſâ, Numantini poſitis clàm juxta Romanorum caſtra inſidiis, Romanos levibus

ἐπιβοηθοῦντας, ἕως κατέκλεισαν τὸ στρατόπεδον. καὶ σιτολογοῦσιν ἑτέροις ἐπιδραμόντες, καὶ τῶνδε πολλοὺς διέφθειραν· Ὄππιόν τε χιλίαρχον ἐπ᾽ αὐτοῖς ἀνεῖλον. καὶ κατ᾽ ἄλλο μέρος τάφρον ὀρύσσουσι Ῥωμαίοις ἐπιδραμόντες, ἔκτειναν τετρακοσίους, καὶ τὸν ἡγούμενον αὐτῶν. ἐφ᾽ οἷς τότε Πομπηΐῳ σύμβουλοι παρῆσαν ἐκ Ῥώμης, καὶ τοῖς στρατιώταις (ἓξ γὰρ ἔτη διελελύθει στρατευομένοις) διάδοχοι νεοκατάγραφοί τε καὶ ἔτι ἀγύμναστοι καὶ ἀπειροπόλεμοι. μεθ᾽ ὧν ὁ Πομπήϊος αἰδούμενός τε τὰ ἐπταισμένα, καὶ ἐπειγόμενος τὴν αἰσχύνην ἀναλαβεῖν, ἐπέμενε χειμῶνος ἐν τῷ στρατοπέδῳ· καὶ οἱ στρατιῶται κρύους τε ὄντος, ἐν ἀστέγῳ σταθμεύοντες, καὶ πρῶτον ἄρτι πειρώμενοι τοῦ περὶ τὴν χώραν ὕδατός τε καὶ ἀέρος, κατὰ γαστέρα ἔκαμνον καὶ διεφθείροντο ἔνιοι. μέρους δὲ ἐπὶ σῖτον οἰχομένου, κρύψαντες ἐνέδραν οἱ Νομαντῖνοι παρ᾽ αὐτὸ τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον, ἠκροβολίζοντο ἐρεθί-

Ἐφ᾽ οἷς τότε Πομπηΐῳ σύμβουλοι παρῆσαν ἐκ Ῥώμης.] Pro his, Πομπηΐῳ σύμβουλοι παρῆσαν, habet interpretatio Secundi, *Pompeium viri ſenatorii aliquot, ut eum conſilio juvarent, convenerunt.* An autem in alio exemplari vocem etiam quæ viros ſenatorios ſignificaret, invenerit, an eam de ſuo (quod facilius credo) addiderit, an vocabuli σύμβουλοι ſignificationem tam latè patere exiſtimaverit, aliis conjiciendum relinquo. Vide autem & inter eas quæ ſequuntur hanc in paginam annotationes, eam quæ ab hac eſt quarta.

Καὶ ἐπειγόμενος τὴν αἰσχύνην ἀναλαβεῖν.] Si Appianus hoc loquendi genere uſus eſt, illi excidiſſe eſt veriſimile. Non enim aliquis vult recuperare τὴν αἰσχύνην, ſed contrà τὴν δόξαν, ſive τὴν εὔκλειαν, aut quocunque quis ſynonymo accuſativo uti velit. An potius dicemus ἀναλαβεῖν novum quendam uſum habere? Non immeritò igitur ſuſpecta cuipiam fuerit vox iſta ἀναλαβεῖν. Si enim ἀναλαβεῖν eſt *Recuperare* (ut certè paſſim id ſonare videmus) quale hoc erit, Pompeium dici voluiſſe *recuperare ignominiam?* ſive *recuperare dedecus?* Videndum igitur an mutari poſſit in ἀναλῦσαι: etiamſi αἰσχύνην διαλύειν exiſtimarim magis poſſe dici. Ber. *Maculam eluere*: at Sec. αἰσχύνην vertens in vocem contrariæ ſignificationis, videlicet δόξαν, aut aliam hujuſmodi, reddit, *Exiſtimationis recuperandæ gratia.*

ξοντες· ἕως οἱ μὲν, οὐ φέροντες, τήεσαν, οἱ δ᾽ ἐκ τῆς ἐνέδρας ταντο· καὶ Ῥωμαῖοι πολλοὶ μὲν ἐκ τοῦ πλήθους, πολλοὶ δὲ τῶν ἐπιφανῶν θανον. οἱ δὲ Νομαντῖνοι καὶ τοῖς σῖτον φέρουσιν ἀπαντήσαντες, ναν καὶ τῶνδε πολλούς. καὶ ὁ πήϊος τοσοῖσδε συνενεχθεὶς, ἐς πόλεις μετὰ τῶν συμβούλων έζγνυε, χειμάσων τὸ ἐπίλοι- τοῦ ἔαρος προσδοκῶν ἥξειν οἱ δοχον. καὶ δεδιὼς κατηγορίαν, σεν ἐς τοὺς Νομαντίνους κρύ- τοῦ πολέμου διαλύσεις. οἱ δὲ, καὶ οὶ κάμνοντες ἤδη φόνῳ τε πολ- κρατίστων, καὶ γῆς ἀργίᾳ, καὶ ων ἀπορίᾳ, καὶ μήκει τοῦ πο- ου, μακροῦ παρὰ προσδοκίαν νότος, ἐπρέσβευον ἐς Πομ- ον. ὁ δὲ ἐς μὲν τὸ φανερὸν ἐκέ- εν αὐτοὺς Ῥωμαίοις ἐπιτρέπειν, γὰρ εἰδέναι συνθήκας ἑτέρας ωμαίων ἀξίας) λάθρα δ᾽ ὑπι- ιτο ἃ ἔμελλε ποιήσειν. καὶ συν- ων ἐκείνων, καὶ ἐπιτρεψάντων τούς, ὅμηρά τε καὶ αἰχμάλωτα τε, καὶ τοὺς αὐτομόλους καὶ πάν- λαβεν. ᾔτησε δὲ καὶ ἀργυρίου τά- τα τριάκοντα· ὧν μέρος αὐτί- δοσαν οἱ Νομαντῖνοι, καὶ τὰ τὰ ὁ Πομπήϊος ἀνέμενεν.

prœliis ad pugnam laceſſebant. Illi indignitate hac moti, caſtris ſeſe effundunt. Tum qui in inſidiis erant, repentè conſurgunt. multi è plebe & ex nobilitate cadunt: occurrentes etiam frumentatoribus, non paucos ſtraverunt. Tot cladibus vexatus Pompeius, cum ſuis conſiliariis in oppida ſe recepit: quod ſupererat hyemis tranſacturus, dum ſucceſſor quem expectabat, primo vêre adveniret. Verùm ob rem malè geſtam judicium metuens, clàm cum Numantinis de bello diſſolvendo ſermones habebat. Numantini, & ipſi fracti cæde tot fortiſſimorum virorum, & agri inculti infœcunditate, tum victus inopia, & belli inſperata diuturnitate, facilè ad Pompeium oratores de pace miſerunt. Ipſe quidem propalam eos ut ſe Romanorum voluntati permitterent hortabatur: (nec enim alia ſe pacta noſſe quæ eſſent ex populi Romani dignitate) ſed clàm quid acturus eſſet docebat. Quum ita pacti eſſent, ſeque Romanis dedidiſſent, obſides, captivos & transfugas petiit accepit-

Numantini de pace agunt cum Pompeio.

. Triginta argenti, quæ petierat, talentorum partem in præ- ia Numantini numerarunt: partem Pompeius expectabat.

Accidit

's τὰς πόλεις μετὰ τῶν συμβούλων ἀνεζεύγνυε] De Cæliana vocabuli σύμ- interpretatione dictum à me paulo antè fuit: ſed ne hîc quidem iſtud o tacendum eſt, quum μετὰ τῶν συμβούλων vertendum ſimpliciter fuerit *cum ſuis conſiliariis*, eum, non minus novam quàm audacem interpre- nem nobis afferentem, reddere, *Senatorum conſilio*. Id eſt, *De conſilio torum*, Quòd ſenatores hoc illi conſilium darent. Ceterùm ad quæſtio- quod attinet paulo antè propoſitam de ejus interpretatione, qua hos βούλους facit *ſenatores*, ſeu *viros ſenatorios*, ego eum hoc de ſuo adjicien- ccaſionem cepiſſe arbitror ex principio paginæ quæ proximè ſequitur ubi r teſtes nominantur etiam quidam ſenatores.

Φεύγων

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

M. Popilius Lænas ſucceſſor Pompeio miſſus.

Accidit autem, quum id quod reſtabat pecuniarum confeciſſent, attuliſſéntque ad Pompeium, ut ei ſucceſſor veniret M. Popilius Lænas. Quapropter depoſito belli metu, quia ſibi ſucceſſum erat, ſciens ſe ignominioſam pacem populíque injuſſu feciſſe, cum Numantinis à ſe quicquam tranſactum infi-

300

ciari. At illum multis teſtibus, & ſenatoribus, & equitum magiſtris, & militum tribunis, qui interfuerant, facilè revincebant. Popilius eos Romam remiſit, ut cum Pompeio judicio experirentur. Re ad ſenatum relata, inter ſe contenderunt Pompeius & Numantini. Ceterùm ſenatui placuit bellum cum Numantinis geri. Popilius nulla alia re geſta (quòd ſucceſſor veniſſet Attilius Mancinus) niſi quòd in Numantinorum vicinos Luſonas exercitum duxit, Romam rediit.

Pompeii & Numantinorum contentio.

Luſones.

Attilius Mancinus Popilii ſucceſſor.

Mancinus cum Numantinis ſæpius congreſſus, ſemper victus eſt: tandem multis amiſſis in caſtra fugit. Et falſo rumore jactato Cantabros & Vaccæos auxilio Numantinis adventare, trepidus, noctis ſilentio (quam totam extinctis ignibus traduxit) in deſertum locum fugit, ubi quondam Nobilioris vallum fuerat. Quo in loco neque præparato neque munito ſub lucem incluſus, cir-

Παραγενομένου δὲ αὐτῷ διαδόχο Μάρκου Ποπιλίου Λαίνα, οἱ μ ἔφερον τὰ λοιπὰ τῶν χρημάτων δ' ἀπηλλαγμένος μὲν τοῦ περὶ πολέμου δέους, τῷ παρέσεσθαι τ διάδοχον, τὰς δὲ συνθήκας εἰδὼ αἰσχρὰς τε καὶ ἄνευ Ῥωμαίων γενο μένας, ἠρνεῖτο μὴ συνθέσθαι το Νομαντίνοις. καὶ οἱ μὲν αὐτὸν ἤλεγ χον ἐπὶ μάρτυσι τοῖς τότε παρα τυχοῦσιν ἀπό τε βουλῆς καὶ ἱππά χων καὶ χιλιάρχων αὐτοῦ Πομπηΐ ὁ δὲ Ποπίλιος αὐτοὺς ἐς Ῥώμην ἔ πεμπε δικασομένους τῷ Πομπηΐ κρίσεως δ' ἐν τῇ βουλῇ γενομένης Νομαντῖνοι μὲν καὶ Πομπήϊος ἐς ἀ πλογίαν ἦλθον, τῇ βουλῇ δ' ἔδοξ πολεμεῖν Νομαντίνοις· καὶ Ποπί λιος ἐνέβαλεν ἐς τοὺς γείτονας αὐ τῶν Λούσονας. οὐδὲν δ' ἐργασάμε νος, (ἧκε γὰρ αὐτῷ διάδοχος ἐ πὶ τὴν στρατηγίαν Ἀτίλιος Μαγ κῖνος) ἀνέζευξεν ἐς Ῥώμην.

Ὁ δὲ Μαγκῖνος, τοῖς Νομαν τίνοις συμβαλὼν, ἡττᾶτό τε πολ λάκις, καὶ τέλος, ἀναιρουμένω πολλῶν, ἐς τὸ στρατόπεδον ἔφυγε λόγου δὲ ψευδοῦς ἐμπεσόντος ὅτ Νομαντίνοις ἔρχονται βοηθοῦντε Καντάβροι τε καὶ Οὐακκαῖοι δείσας, ἄπυρον τὴν νύκτα διήγα γεν ὅλην ἐν σκότῳ, φεύγων ἐς ἐρη μον τὸ Νωβελίωνός ποτε χαράκω μα. καὶ μεθ' ἡμέραν ἐς αὐτὸ συγ κλεισθεὶς, οὔτε κατεσκευασμένον οὔτε ὠχυρωμένον, περιεχόντων αὐτὸ Νομαν-

Φεύγων ἐς ἔρημον τὸ Νωβελίωνος ποτὲ χαράκωμα.] Diſtinguendum poſt ἔρημον, quum ſequentia per appoſitionem dicantur. At Secundi parum circumſpecta & hîc eſt interpretatio, *Fugiens in caſtra deſerta quondam Fulvi Nobilioris pervenit.*

Κα

ομαντίνων, καὶ πάντας ἀποκτεί-
ν ἀπειλούντων, εἰ μὴ συνθοῖτο
ήνην, συνέθετο ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ
ωμαίοις καὶ Νομαντίνοις. καὶ ὁ μὲν
ὶ τούτοις ὤμνυε τοῖς Νομαντίνοις·
δὲ ἐν ἄστει, πυθόμενοι, χαλε-
ῶς ἔφερον, ὡς ἐπὶ αἰσχίσταις πα-
σπονδαῖς· καὶ τὸν ἕτερον τῶν ὑπά-
ν Αἰμίλιον Λέπιδον ἐς Ἰβηρίαν
ἔπεμπον, Μαγκῖνον δὲ ἀνεκάλ-
ουν ἐς κρίσιν. καὶ τῷδε μὲν εἵποντο
ρέσβεις Νομαντίνων. Ὁ δ' Αἰ-
λιος, ἀναμένων καὶ ὅδε τὰς ἐκ
ώμης ἀποκρίσεις, καὶ τὴν ἀργίαν
φέρων, (ὡς γὰρ ἐπὶ δόξαν ἢ
ρδος ἢ θριάμβου φιλοτιμίαν ἐξ-
σαν τινὲς ἐς τὰς στρατηγίας, οὐκ
ὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον,) Οὐ-
κκαίων κατεψεύδετο, ὡς ἀγορὰν
ν τῷδε τῷ πολέμῳ Νομαντίνοις
παρασχόντων, καὶ τὴν γῆν αὐτῶν
κτέτρεχεν· καὶ Παλαντίαν πόλιν, ἢ
εγίστη Οὐακκαίων ἐστίν, οὐδὲν ἐξα-
αρτοῦσαν ἐς τὰ συγκείμενα, ἐπο-
ιόρκει· καὶ Βροῦτον, ἐφ' ἕτερα τῆς
Ἰβηρίας ἀπεσταλμένον (ὡς μοι προ-
ίρηται) κηδεστὴν ὄντα οἱ, τοῦδε τοῦ
ργου μετασχεῖν ἔπεισε.

cumſtantibus Numantinis, & omnibus necem minantibus niſi pax fieret, æquas pacis conditiones & Romanis & Numantinis pepigit, ſeque ſponſione obſtrinxit. Quod ubi Romæ acceptum eſt, omnes tam fœdo atque ignominioſo fœdere vehementer indoluêre: atque alterum conſulem Æmilium Lepidum in Hiſpaniam tranſmiſerunt, Mancino (quem & Numantinorum legati ſequebantur) ad cauſam dicendam revocato. Æmilius, dum ab urbe reſponſa expectat, impatiens otii, (nam ea tempeſtate homines non publici commodi cauſa, ſed aut gloriæ aut lucri privati aut triumphi ſpe ambitioſa, ad imperia contendebant) Vaccæos falſo criminabatur, tanquam bello hoc Numantinos commeatu juviſſent. Proinde vaſtatis eorum agris, Palantiam, oppidum maximum Vaccæorum, quod nulla in re pacta violarat, obſedit: accito inductóque in hujus operis ſocietatem Bruto ſocero ſuo, qui, ut commemoravimus, in alteram Hiſpaniæ partem miſſus fuerat.

Æmilius Lepidus in Hiſpaniam transmiſſus.

Mancinus ad cauſam dicendam revocatus.

Palantia oppidum obſeſſum.

Ad

Καὶ πάντας ἀποκτείνειν ἀπειλούντων.] Aptius futuro ἀποκτενεῖν jungetur participium ἀπειλούντων.. Et ſtatim iſta συνέθετο ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ Ῥωμαίοις καὶ Νομαντίνοις, Beraldus quidem vertit, *Æquas pacis conditiones & Romanis & Numantinis pepigit* (quas ſermone vernaculo dicimus *conditions reciproques*) *ſeque ſponſione obſtrinxit.* at Secundus ita, *Amicitiam & fœdus cum Numantinis æquo fœdere & jure inter Romanos atque ipſos jurejurando, hiſque conditionibus ſe Numantinis obſtrinxit.* Quanto autem ut brevior, ita etiam aptior ſit Beraldi interpretatio, lectori conſiderandum relinquo. Incluſit autem ſignificationem verbi ὤμνυε illis verbis, *ſeque ſponſione obſtrinxit:* quòd ſponſioni jusjurandum interveniret. Videri autem queat deeſſe verbum poſt nomen *jurejurando*, apud Secundum.

Κατέ-

301 Legati Roma miſſi.

Ad hos legati Roma venientes, Cinna & Cæcilius, renuntiarunt dubitare ſenatum, tot cladibus in Hiſpania acceptis, an aliud deintegro bellum Æmilio ſuſcipiendum ſit: ac ſuper ea re ſenatuſconſultum protulerunt, quo cavebatur ne Æmilius Vaccæos bello peteret. Verùm ille bello jam incepto, ratus multa ſenatui incognita eſſe, vel illud primùm, Brutum ſecum copias conſociaſſe: deinde frumento, pecuniis, militibus à Vaccæis Numantinos adjutos: præterea in ſuo receptu maxima rerum momenta verti, periculúmque eſſe ne, ſi Romani, ceu timentes, ab hoſtibus ſpernerentur, cuncta Hiſpania rebellaret: Cinnam

Κατέλαβον δὲ αὐτοὺς ἀπὸ Ῥ-
μης πρέσβεις Κίννας τε καὶ Κ-
λιος· οἳ τὴν βουλὴν ἔφασαν ἀ-
ρεῖν εἰ τοσῶνδε πταισμάτων σφ
ἐν Ἰβηρίᾳ γενομένων, ὁ Αἰμίλ
πόλεμον ἕτερον αἱρεῖται· καὶ ψή-
σμα ἐπέδοσαν αὐτῷ, προαγορεύ
Αἰμίλιον Οὐακκαίοις μὴ πολεμ
ὁ δὲ, ἠρξάμενός τε ἤδη τοῦ πολέμ
καὶ τὴν βουλὴν τοῦτο ἀγνοεῖν ἡγ-
μενος, ἀγνοεῖν δ' ὅτι καὶ Βροῦτ
αὐτῷ συνεπιλαμβάνει, καὶ σῖτον
χρήματα καὶ στρατιὰν Οὐακκαι
τοῖς Νομαντίνοις παρέχον, ἐσ
δὲ καὶ τὴν ἀνάζευξιν τοῦ πολέμου
βερὰν ὑπολαβών, καὶ σχεδὸν Ἰβηρ
ὅλης διάλυσιν, εἰ καταφρονήσ
ὡς δεδιότων, τοὺς μὲν ἀμφὶ τὸν Κίνν
ἀπράκτ

Κατέλαβον δὲ αὐτοὺς ἀπὸ Ῥώμης πρέσβεις Κίννας τε καὶ Κεκίλιος.] Iſta reliquum hujus periodi, apud Secundum, ita cum proximè præcedentib junguntur, ut unum idémque membrum utraque ſimul efficiant. Sic en ille, *Quum autem Brutum generum ſuum in alias Hiſpaniæ oras miſiſſet, quo ipſe ejus belli particeps fieret, duo legati Cinus & Cæcilius Roma ad eos veneru* Parvi tamen refert, orationis formam ſic ab eo mutari: hoc non parvi f taſſe, quum dicat Appianus, ἀπεσταλμένον, non ὑπ' αὐτοῦ ἀπεσταλμένο an licuerit illi ſic interpretari, *Quum autem Br. gen in al. Hiſp. oras miſiſ* Sed quid hoc ſibi vult? (nam hoc ſcire magni refert) quòd Appianus ſe a tea dixiſſe ſcribat, Brutum in alteram Hiſpaniæ oram (ſeu partem) miſſu fuiſſe, & tamen is locus in quo iſtud ob eo dicitur, non compareat? Le mus enim in principio pag 296. τοσάδε μὲν δὴ Βροῦτος ἐργασάμενος Ῥώμην ἀπῄει, & nulla, illo à loco ad hunc uſque, Bruti ſit mentio. Ver illa Appiani verba quibus id ſe jam dixiſſe ſcribit, à Secundo prætermi ſunt: haud ſcio an conſultò. Quòd autem pro Κίννας habet Cinus, ex err re ortum videri poteſt.

Ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἀνάζευξιν τοῦ πολέμου φοβερὰν ὑπολαβών.] Fortaſſe ſc pſit Appianus ἐκ τοῦ πολέμου. Et mox non debuit omitti à noſtro interpre particula σχεδόν: itaque apud eum ſcribe, *Cuncta propemodum Hiſpania reb laret.*

Καὶ σχεδὸν Ἰβηρίας ὅλης διάλυσιν.] Valde fallitur hic Secundus, qui dic Æmilium Romanos contempſiſſe tanquam metu id bellum relinquerent (hæ enim ſunt ejus verba, Romanis, quaſi metu id bellum relinquerent, co temptis, legatos re infecta dimiſit) quum ſatis apertè dicat Appianus, Æ milium cogitaſſe, periculum eſſe ne tota ferme Hiſpania deficeret, ſi i Romanos, tanquam ſibi timentes, contemptui haberent. Vide autem d hac interpretatione & annot. quæ proximè ſequitur. Ad vocem autem δια

λυσι

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…ράκτους ἀπέλυσε, καὶ τάδε αὐτὰ ἐπέστελλε τῇ Βουλῇ, αὐτὸς δὲ ὀχυρω…μένον φρούριον, μηχανὰς ἐν αὐ…τῷ συνεπήγνυτο, καὶ σῖτον συνέφε… Φλάκκος δ' αὐτῷ σιτολογῶν, …ας ἐκφανείσης, εὐμηχάνως διέ…ωκεν ὅτι Παλαντίαν ἐξεῖλεν Αἰμί…ος. καὶ τοῦ στρατοῦ συναλαλαξάν…ος, ὡς ἐπὶ νίκῃ, πυθόμενοι τοῦ…οἱ βάρβαροι, καὶ ἀληθῆ νομί…ες, ἀπεχώρουν. Φλάκκος μὲν τὴν ἀγορὰν κινδυνεύουσαν ὧδε …έσωζε· μακρᾶς δὲ τῆς ἐπὶ τῇ …αντίᾳ πολιορκίας οὔσης, αἱ τρο… Ῥωμαίους ἐπέλιπον, καὶ λιμὸς …το αὐτοῖς, καὶ τὰ ὑποζύγια …τα ἔφθαρτο· καὶ πολλοὶ τῶν ἀν…ων ἐξ ἀπορίας ἀπέθνησκον. οἱ …ηγοὶ δὲ, Αἰμίλιός τε καὶ Βρου…, ἐς μὲν πολὺ διεκαρτέρουν, …όμενοι δ' ὑπὸ τοῦ κακοῦ, νυ… ἄφνω περὶ ἐσχάτην φυλακὴν …οδον ἀναζευγνύναι· χιλίαρχοι …λοχαγοὶ περιθέοντες ἐπέσπευ…ἕκαστος ἐς τοῦτο πρὸ ἕω· οἱ δὲ …θορύβῳ τά τε ἄλλα πάντα καὶ

infecta remiſit, & hæc ipſa ad ſenatum perſcripſit. Poſthæc in loco bene munito machinas fabricandas & coacervandum frumentum curavit. Flaccus, qui ab eo annonæ præfectus erat, dum in caſtra commeatum importat, manifeſtis inſidiis circumventus, hac ſolertia evaſit: Inter milites ſuos rumorem ſpargit, Pallantiam ab Æmilio captam. Ad quam vocem quum plauſus exultantis exercitus eſſet excitatus, barbari audientes, & ita ſe rem habere exiſtimantes, diſceſſerunt. Hac aſtutia Flaccus periclitantem annonam conſervavit. Sed Palantiæ obſidio diutius protrahebatur, & jam deficientibus cibis fames Romanos afficiebat. nam præter jumenta omnia ipſi etiam viri inopia moriebantur. Imperatores quidem Æmilius & Brutus conſtanter ac diu nihil non pertulerunt: ſed tandem malis cedere coacti, repente noctu circiter ultimam vigiliam diſ…

Flacci ſtratagema.

…ſum denuntiant: tribuníque militum ac primipili diſcurrentes …gulos ad diſcedendum priuſquam lux orta opprimeret, urgebant.

…ν quod attinet, in ea interpretanda Secundum potius quàm Beraldum …ior. nam hic dicit, *ne tota Hiſpania rebellaret*: at ille, *ne tota ferme Hi…ia deficeret.* Eſt autem in defectione quædam διάλυσις fœderum. Alio… rebellare eos qui defecerunt, non ignoro. Etiam vel ex his quæ mox …untur καὶ τάδε αὐτὰ ἐπέστελλε τῇ βουλῇ, apparet quàm inepta ſit illa in…retatio cujus in proximè præcedente annotatione mentionem feci. Ad …tum enim ſcilicet hoc quoque ſcribebat Æmilius, ſe Romanos, tan…m ſibi timentes, contemptui habere.

…εὐμηχάνως διέδωκεν ὅτι Παλαντίαν ἐξεῖλεν Αἰμίλιος] Aut novè aut …ndoſè, διέδωκεν, pro λόγον διέδωκεν, habemus hîc: id eſt, *rumorem …ſit.* ſeu *diſſeminavit.* At Sec. malè, *vocem emiſit.* Quamvis autem novum …im eſſe hunc verbi iſtius uſum abſque accuſativi adjectione, aliqua tamen … exempla inveniri poſſe haud negaverim: ſed ea & pauca eſſe & ſuſpicio… …pſa quoque haud carere contenderim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

bant. Cùm igitur omnia turbulenter gerebant, tum verò ſaucios & ægrotos deſerebant, amplectentes & ne ſe proderent orantes. Eos ita confuſis ordinibus abeuntes ac tantum non fugientes adorti Palantini, ad veſperam uſque, quum mane cœpiſſent, multis detrimentis affecerunt. donec intendentibus ſe primis tenebris, Romani fame laboréque confecti, ſe turmatim per agros effuderunt, & Palantini, numine aliquo avertente, ad ſua regreſſi ſunt.

302

Æmilio, abrogato imperio, mulcta impoſita.

Romani ob res malè geſtas Æmilium, abrogato imperio & conſulatu privatum in urbem reverſum, pecunia inſuper mulctarunt. Actum quoque in ſenatu de Mancino & Numantinorum legatis: quorum hi fœdera cum Mancino allegabant, ille in Pompeium, ſuperiorem ducem, culpam transferebat, qui ignavum ſibi imbellémque exercitum tradidiſſet, ob eámque cauſam ſæpius victus, eadem & ipſe fœdera cum Numantinis pepigiſſet. Addebat etiam, haud mirum eſſe ſi hoc bellum infœliciter ceſſiſſet, quod præter omnem æquitatem decreviſſent. Sed quamvis Patres pariter utrique

τοὺς τραυματίας καὶ τοὺς νοσοῦν
ἀπέλιπον, συμπλεκομένους τε σ-
σι καὶ δεομένους. ϗ αὐτοῖς ἀτάκ
ϗ θορυβώδους τῆς ἀναχωρήσεως
γινομένης, ϗ φυγῇ μάλιστα ὁμοι
οἱ Παλάντιοι πανταχόθεν ἐπι-
μενοι, πολλὰ ἔβλαπτον ἐξ ἠοῦς
ἐς ἑσπέραν· νυκτὸς δὲ ἐπιλαβούσ
Ῥωμαῖοι μὲν ἐς τὰ πεδία ἑαυ
ἐρρίπτουν ἀνὰ μέρος, ὡς τύχο
ἄσιτοί τε ϗ κατάκοποι· οἱ δὲ Π-
λάντιοι, θεοῦ σφᾶς ἀποτρέποντ
ἀνεχώρουν. ϗ τάδε μὲν ἦν περὶ
Αἰμίλιον.

Ῥωμαῖοι δ᾽ αὐτὰ πυθόμε
τὸν μὲν Αἰμίλιον παρέλυσαν τῆς σ-
τηγίας τε ϗ ὑπατείας· ϗ ἰδια
ἐς Ῥώμην ὑπέστρεφεν, ϗ χρή
σιν ἐπεζημιοῦτο. Μαγκίνῳ δ᾽
καζον ϗ τοῖς πρέσβεσι τοῖς Ν
μαντίνων· οἱ μὲν δὴ τὰς συνθή
ἃς ἐπεποίηντο πρὸς Μαγκῖνον,
πεδείκνυον· ὁ δὲ τὴν αἰτίαν ἀν
ἐς Πομπήϊον ἀνέφερεν, τὸν πρὸ
τοῦ γενόμενον στρατηγὸν, ὡς ἀρ
καὶ ἄπορον τὸν στρατὸν ἐγχειρίσαν
οἱ, ϗ δι᾽ αὐτὸ κἀκεῖνον ἡσσημ
τε πολλάκις, ϗ συνθήκας ὁμ
αὐτῷ θέμενον πρὸς τοὺς Νομα
νους. ὅθεν ἔφη καὶ τὸν πόλεμον τ
παρὰ τὰς συνθήκας ἐκείνας τ
Ῥωμαίων ἐψηφισμένον, ἀπα
αὐτοῖς γεγονέναι. οἱ δ᾽ ἐχαλέπα
μὲν ἀμφοτέροις ὁμοίως, ἀπέφ
δ᾽ ὁμο

Θεοῦ σφᾶς ἀποτρέποντος.] Sec. hoc perinde acſi ſcriptum eſſet, ὡς ... σφᾶς ὑποτρέποντος, vertit, Palantini ab eis perſequendis, quaſi poteſt... deorum ab incepto revocarentur, diſtiterunt.

Μαγκίνῳ δ᾽ ἐδίκαζον καὶ τοῖς πρέσβεσι] Miror cur Ber. hæc quidem v... terit, *actum quoque in ſenatu de Manc.* &c. Secundus autem, *Mancinus* ... *Numant. orat. in ſenatu auditi:* ac non potius ita, *Mancino autem jus diceba...* *& leg.*

Οἱ δ᾽ ἐχαλέπαινον μὲν ἀμφοτέροις ὁμοίως.] Non dubium eſt quin ὁμ... pro ὁμοίως reponi debeat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

…μοίως Πομπήϊος, ὡς περὶ τ… κριθεὶς καὶ πάλαι. Μαγκῖνον … ἔγνωσαν ἐκδιδόναι τοῖς Νομαντίνοις, ἀνδ᾽ σφῶν αἰσχρὰς συνθή… πεποιημένον. ᾧ λόγῳ καὶ Σαυ… οἱ πατέρες; ὅμοια χωρὶς … συνθεμένους ἡγεμόνας εἴκοσιν … δεδώκεσαν. Μαγκῖνον μὲν δὴ Φού… ἀγαγὼν εἰς Ἰβηρίαν, γυμνὸν …ρεδίδου τοῖς Νομαντίνοις· οἱ δὲ … ἐδέξαντο.

Στρατηγὸς δὲ ἐπ᾽ αὐτοὺς αἱρε… Καλπούρνιος Πείσων οὐδ᾽ ἤ…ν ἐπὶ Νομαντίαν, ἀλλ᾽ ἐς τὴν …λαντίων γῆν ἐσβαλὼν, καὶ μι… δῃώσας, ἐχείμαζεν ἐν Καρ…τανίᾳ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἀρχῆς.

Ἐν δὲ Ῥώμῃ κάμνων ὁ δῆμος … τοῖς Νομαντίνοις, μακροῦ καὶ …χεροῦς τοῦ πολέμου σφίσι παρὰ …οσδοκίαν γεγονότος, ἡροῦντο Κορ…λιον Σκιπίωνα τὸν Καρχηδόνα ἑ…ντα, αὖθις ὑπατεύειν, ὡς μόνον … ἐπικρατήσοντα τῶν Νομαντίνων δυ…μενον. ὁ δὲ, καὶ τότε ἦν ἔτι νεώτε… τῆς νενομισμένης τοῖς ὑπα…ουσιν ἡλικίας· ἡ οὖν βουλὴ πά…, ὥσπερ ἐπὶ Καρχηδονίοις αὐτοῦ …ρεσβευομένου Σκιπίωνος, ἐψηφί…το τοὺς δημάρχους λῦσαι τὸν περὶ … ἡλικίας νόμον, καὶ τοῦ ἐπιόντος …ς θέσθαι. οὕτω μὲν ὁ Σκιπίων …της ὑπατεύων ἐς Νομαντίαν ἠ-

ſuccenſerent, Pompeius tamen, ut de quo pridem lata erat ſententia, evaſit. Mancinum autem tam fœdæ pacis injuſtiúque ſuó auctorem Numantinis dedendum cenſuere, Patrum exemplo, qui quondam Samnitibus viginti imperatores, qui injuſſu ſuo itidem fœdus percuſſerant, nudos dediderant. Adductum in Hiſpaniam Mancinum Furius Numantinis nudum dedidit: à quibus minimè receptus eſt.

Viginti imperatores Samnitibus nudi traditi à Rom.

Mancinus Numantinis nudus traditus à ſenatu.

Adverſus eoſdem lectus imperator Calpurnius Piſo, verſus Numantiam exercitum non duxit, ſed Palantinorum fines ingreſſus, præda exigua inde abacta, quod ſupererat temporis imperii ſui, in Carpetania hybernando conſumpſit.

Romæ populus hoc bello Numantino, quod opinione & longius & difficilius acciderat, offenſus, alterum conſulatum Cornelio Scipioni, qui Carthaginem exciderat, mandavit, quòd unum eſſe crederet à quo debellari Numantini poſſent. Sed quum infra ætatem conſularem eſſet, cenſuere Patres ut, quemadmodum bello Carthaginienſi factum erat tribb. pleb. legem illam de ætate abrogarent, & anno ſe…ente iterum ſancirent. Scipio hoc pacto iterum conſul declaratus,

Scipio conſul.

Ἐν δὲ Ῥώμῃ κάμνων ὁ δῆμος ἐπὶ τοῖς Νομαντίνοις] Poſſint hæc verba τοῖς Νομαντίνοις jungi etiam cum proximè ſequentibus, (expuncta quæ poſt illum dativum hypoſtigme) fateor tamen, καὶ δυσχεροῦς πολέμου …ique articulo, magis uſitate dicturum fuiſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

tus, Numantiam properabat, nullo habito delectu, quòd urbs variis bellis diſtrahebatur, & ſatis copiarum in Hiſpania erat.
303 Permittente tamen ſenatu nonnullos voluntarios ab aliis urbibus & regibus ob privatam amicitiam miſſos eduxit. Quibus addidit ex urbe clientes & amicos, ad quingentos. quos in turmam unam redactos vocitabat φίλων ἴλην, id eſt, amicorum turmam. Hos omnes, circiter quatuor millia, deducendos Buteoni nepoti tradidit. Ipſe cum paucis in Hiſpaniam ad exercitum prægreditur. Audierat enim ibi omnia ignavia, diſcordia ac luxu corrupta eſſe. Quapropter ſatis ſcie[ns] à ſe hoſtes vinci non poſſe, niſi prius ſuorum militum vitia co[r-]

Φίλων ἴλη.

Buteo Scipionis nepos.

πείγετο· ςρατιὰν δὲ κατὰ λόγον ο[ὐ-] δὲν οὐκ ἔλαβεν, πολλῶν τε πολέμ[ων] ὄντων καὶ πολλῶν ἀνδρῶν ἐν Ἰβηρ[ίᾳ]. ἐθελοντὰς δὲ τινὰς ἔκ τε πόλεων [καὶ] βασιλέων ἐς χάριν ἰδίαν πεμφθ[έν-] τας αὐτῷ, συγχωρούσης τῆς βουλ[ῆς] ἐπηγάγετο, καὶ πελάτας ἐκ Ῥώμ[ης] καὶ φίλους πεντακοσίους· οὓς ἐς ἴλ[ην] καταλέξας, ἐκάλει φιλονίλην. πά[ν-] τας δὲ ἐς τετρακισχιλίους γενομέν[ους] παραδοὺς ἄγειν ἀδελφιδῷ Βουτ[έω-] νι, σὺν ὀλίγοις αὐτὸς προεξώρμ[η-] σεν ἐς Ἰβηρίαν ἐπὶ τὸ ςρατόπεδ[ον], πυνθανόμενος αὐτὸ γέμειν ἀργ[ίας] καὶ ςάσεων καὶ τρυφῆς· εὖ εἰδὼς [ὅτι] μὴ κρατήσοι πολεμίων, πρὶν κατ[α-] σχεῖν τῶν ἰδίων ἐγκρατῶς. ἐλθὼν,

ἐμπόρ[ους]

Στρατιὰν δὲ κατὰ λόγον μὲν οὐκ ἔλαβεν.] Locum habere hîc non poſſunt il[læ] voces, κατὰ λόγον: quid ſi igitur ἐκ καταλόγου pro his ſcribatur? Vide ann[otationem] quæ proximè ſequitur.

Ἐθελοντὰς δὲ τινὰς ἔκ τε πόλεων καὶ βασιλέων ἐς χάριν ἰδίαν πεμφθ[έν-] τας αὐτῷ] Sic in hiſtoria De bellis Punicis, οὐ μὴν συνεχώρησαν αὐτῷ κ[α-] ταλέγειν ςρατὸν ἐξ Ἰταλίας, πονουμένης ἔτι πρὸς Ἀννίβου· ἐθελοντὰς δὲ εἴ τι[νες] εἶεν, ἐπέτρεψαν ἐπάγεσθαι· Ubi animadverte eam ipſam vocem ἐθελοντὰ[ς] quam habes & hîc. Sed quum illic dicat ſi qui eſſent, hic unde nam eſſe[nt] oſtendit. Simul autem obſerva, illic dici καταλέγειν, quod facit pro eme[n-] datione quam habet annotatio proximè præcedens.

Οὓς ἐς ἴλην καταλέξας, ἐκάλει φιλονίλην.] Veram ſcripturam eſſe puto φ[ί-] λων ἴλην, non φιλονίλην. Apud Secundum autem neutram ſcripturam hab[e-] mus, ſed aliam quandam, miram, vel potius apertè mendoſam. Coho[r-] témque unam (inquit) ex quingentis amicis & ſodalibus conflavit: qua[m] Philonida, hoc eſt, amicorum contubernium, ſive ſodalitium, appellavi[t]. Eſſe autem ἴλην equitum, apparet cùm ex aliis hujus ipſius ſcriptoris loci[s,] tum verò è duobus, pag. 304. & 305.

Εὖ εἰδὼς ὅτι μὴ κρατήσοι πολεμίων, πρὶν κατασχεῖν τῶν ἰδίων ἐγκρατῶς[.] Hæc pauca verba, πρὶν κατασχεῖν τῶν ἰδίων ἐγκρατῶς, Sec. hiſce mult[is] reddidit, Niſi adminiſtrationis ſuæ integritate ac temperantia ſuos milite[s] edomaret & refrenaret. Quæ interpretatio ut habere locum poſſet, Appia[-] num ita ſcripſiſſe oporteret, πρὶν κατασχεῖν τῶν ἰδίων, τῇ ἑαυτοῦ ἐγκρατεί[ᾳ]. Beraldum autem vides vertiſſe, Niſi prius ſuorum militum vitia compreſſiſſe[t] ac perdomuiſſet. Ego magis me adſtringere ipſius Appiani verbis, ſimulqu[e] illud Græcum adverb. ἐγκρατῶς Latino volens reddere, ſic verterim, Priuſ[-] quam ſuos validè refrenaret. Vel ita, Priuſquam vi adhibita ſuos in officio con[-] tineret. Non minus autem pulchra quàm vera eſt hæc laus diſciplinæ militaris

Χερὶ

πόρους τε πάντας ἐξήλαυνε, καὶ
ἱερέας καὶ μάντεις καὶ θύτας, οἷς,
ᾳ τὰς δυσπραξίας οἱ στρατιῶται
ελδεεῖς γεγονότες ἐχρῶντο συνε-
ῆς· ἔς τε τὸ μέλλον ἀπεῖπε μη-
ν ἐσφέρεσθαι τῶν περισσῶν, μηδὲ
εῖον ἐς μαντείαν πεποιημένον.
έλευσε δὲ καὶ τὰς ἁμάξας καὶ τὰ
ερισσὰ τῶν ἐς αὐτὰς τιθεμένων, καὶ
ὑποζύγια, χωρὶς ὧν αὐτὸς ὑπε-
λείπετο, παραθεῖναι. καὶ σκεῦος
ε ἐξῆν ἐς δίαιταν ἔχειν οὐδενὶ
λὴν ὀβελοῦ καὶ χύτρας χαλκῆς καὶ
πώματος ἑνός. τά τε σιτία αὐ-
ῖς ὥριστο κρέα ζεστὰ καὶ ὀπτὰ εἶναι.
ίνας τε ἀπεῖπεν ἔχειν, καὶ πρῶ-
τος ἐπὶ στιβάδων ἀνεπαύετο. ἀπει-

preſſiſſet ac perdomuiſſet, ſimulatque in caſtra pervenit, nihil antiquius habuit quàm ut mercatores omnes, ſcorta, ariolos ſacrificos (quibus tot adverſis pugnis conſternati milites plus nimio addicti erant) expelleret: atque etiam in poſterum vetaret quicquam, minimè neceſſarium, importari, ne victimam quidem divinationis gratia: plauſtra cum ſarcinis inutilibus, & jumentis (præter quibus prorſus carere non poterat) diſtrahi juberet. Nec verò cuiquam licebat ad victum vas ullum habere, præter veru & ollam æneam & poculum unum. Cibi quoque præſcripti ant, carnes elixæ & aſſæ. Lecti interdicti: primus ipſe in toris requie-

Scipio exercitum purgat, luxum militum comprimit.

Χωρὶς ὧν αὐτὸς ὑπελείπετο, παραθεῖναι.] Hoc *παραθεῖναι*, quod hanc ſam periodum claudit, quid ſibi vult? Secundo eſt *vendere*, Beraldo eſt *ſtrahere*: quod idem valet. At quis hunc verbi iſtius uſum (qui verbo *διαθέσθαι* convenit) alibi invenit? Vereor certè ne duæ voces in unam coaerint, quum non *παραθεῖναι* ſed *παραχρῆμα μεθεῖναι* Appianus ſcripſiſt. Ecce autem, poſt illud *παραθεῖναι*, & alia quædam apud Secundum, æ nuſquam in noſtro antigrapho comparebant. His enim *Sacrificiis quoe, quibus per exta futura inquiruntur, interdixit*, proximè ſubjungit iſta, *lixas calonéſque paucos eſſe voluit*: quibus reſpondentia Appiani verba ulla n habemus. Apud eundem interpretem, iſtis, *Jumenta omnia clitellaria, ceptis paucis neceſſariis, venderent imperavit*, contigua ſunt hæc, *Milites quos habere noluit*. Quas voces excipiunt iſtæ, quæ ſunt ex iis quibus reondentes Græcæ haud deſiderantur, *Alia vaſa aliave inſtrumenta culinaria rre vetuit, præter veru & ahenum, & vas potorium.* Sed quid de his veris, *& lixas calonéſque paucos eſſe voluit*: necnon de iſtis, *milites coquos habere noluit* (tutius autem poſt *milites* qui coqui eſſent) de hiſce duobus inam locis quid dicemus? Nullam enim harum rerum mentionem noſtrum ppiani exemplar habebat: quum alioqui ceteris legibus Scipionis militarius hæ ſint conſentaneæ. Lectori igitur in medio relinquo, an & iſta in ſuo ppiani exemplari invenerit Secundus, an apud alium ſcriptorem inventa erbis hujus infercire non dubitaverit: nam hoc ſibi & alios interpretes perniſiſſe obſervavi. Ceterùm neuter interpres fideliter vertit hæc verba, *χωὶς ὧν αὐτὸς ὑπελείπετο.* nam Beraldus quidem vertit, *præter quibus carere on poterant*: ita enim ſcribendum, non *poterat*) at Secundus, *exceptis paucis eceſſariis*: atqui Scipio, quum in dubium vocari poſſet, quænam vocanda ſſent neceſſaria, aut quænam forent ea quibus carere non poterant, majo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

requieſcebat. Mulis inſidere inter eundum prohibuit. quid boni enim in bello ſperandum ab eo qui ambulare non poſſit? Et ſi unguentis & balneis utebantur * * quum ipſe per jocum diceret, mulis, quod manibus carerent, opus eſſe aliis qui fricent: hac via ſimul omnes ad temperantiam revocavit. Ad ſui etiam reverentiam & metum aſſuefecit, aditu ſe & in admittendis beneficiis, præſertim injuſtis, difficilem exhibendo. Atque illud ſemper in ore habebat, ſeveros & legum juriſque ſervantiſſimos imperatores, amicis: faciles autem & muneribus inhiantes, hoſtibus eſſe perutiles. Horum caſtra læta quidem, ſed parere neſcia: illorum triſtia, ſic morigera & ad omnia parata. Verumenimvero cum h-

πεν δὲ καὶ ὁδεύοντας ἡμιόνοις ἐπι-θέζεσθαι. τί γὰρ ἐν πολέμῳ προσδοκᾶν, ἔφη, παρ' ἀνδρὸς οὐδὲ βαδίζειν δυναμένου; κἀν τοῖς ἀλείμμασι καὶ λουτροῖς ἤλειφον. ἐπισκώπτοντος δὲ τοῦ Σκιπίωνος ὡς ἡμίονοι χεῖρας οὐκ ἔχουσαι χρῄζουσι τριβόντων, οὕτω μὲν αὐτοὺς ἐς σωφροσύνην μετέβαλλεν ἀθρόως· εἴθιζεν δὲ καὶ ἐς αἰδῶ καὶ φόβον, δυσπρόσιτος ὤν, καὶ δυσχερὴς ἐς τὰς χάριτας, καὶ μάλιστα τὰς παρανόμους. ἔλεγέ τε πολλάκις, τοὺς αὐστηροὺς καὶ ἐννόμους τῶν στρατηγῶν τοῖς οἰκείοις· τοὺς δὲ εὐχερεῖς καὶ φιλοδώρους, τοῖς πολεμίοις εἶναι χρησίμους. τὰ γὰρ στρατόπεδα τοῖς μὲν ἐστὶ κεχαρισμένα τε καὶ καταφρονητικὰ· τοῖς δὲ, σκυθρωπὰ μὲν, εὐπει-

δὲ

rem cautionem adhibuit, illis nominatim præſcribens quæ in hoc numero h[abe]beri vellet, & ea ſola illis relinquens.

Τί γὰρ ἐν πολέμῳ προσδοκᾶν, ἔφη.] Poſt πολέμῳ deeſſe δεῖ, aut χ[...] affirmare poſſe mihi videor.

Κἀν τοῖς ἀλείμμασι καὶ λουτροῖς ἤλειφον.] In Beraldi interpretatione aſ[te]riſcis duobus notatus eſt hic locus, quibus aliqua deeſſe indicatur. Ita en[im] ibi, *Et ſi unguentis & balneis utebantur* * * *quum ipſe per jocum diceret, m[u]lis, quod manibus carerent, opus eſſe aliis qui fricent.* Ita inquam Beraldu[s:] at Secundi interpretatio illa nota non indiget, quum ſententiam imperfect[am] nobis non relinquat. Hæc enim ſunt ejus ipſiſſima verba, *Eodem pacto eos q[ui] in balneis miniſtris utebantur reprehendebat. Mulos dicebat, quòd manibus c[a]reant, qui eos ſcabat, opus habere.* Niſi ante voculam *qui* deeſt *quopiam*, v[el] *aliquo*.

Καὶ δυσχερὴς ἐς τὰς χάριτας.] Verba hæc, Sec. vertit, *Seſe difficiliore[m] exhibens poſtulatis eorum faciendis* (nam præcedentia hæc, *illis audiendis*, [ad] illa δυσπρόσιτος ὤν referuntur) Berald. ita, Se in admittendis beneficiis di[f]ficilem exhibendo. At ego (ut de illa Secundi interpretatione taceam) in h[ac] Beraldi, libenter *admittendis* mutaverim in *concedendis*. Fortaſſe tamen m[e]lius iſta, δυσχερὴς ἐς τὰς χάριτας, καὶ μάλιστα τὰς παρανόμους, ita redder[en]tur, Et ſe difficilem ad gratificandum, præſertim aliquid injuſtum, pra[e]bens.

Τὰ γὰρ στρατόπεδα τοῖς μὲν ἐστὶ κεχαρισμένα τε καὶ καταφρονητικά.] Vo[]cem χάριτας in proximè præcedente annotatione habuimus aliquid dubita[]tationis nobis afferentem, ad ejus interpretationem quod attinet: at hîc pa[r]ticipium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ῇ πᾶσιν ἑτοίμῃ. οὐ μὴν οὐδ' ὡς ...λμα πολεμεῖν, πρὶν αὐτοὺς γυ-μάσαι πόνοις πολλοῖς. τὰ οὖν ἀγ-χάτω πεδία πάντα περιιὼν ἑκάσ-ς ἡμέρας, ἄλλο μετ' ἄλλο στρα-τεδον ἤγειρέ τε καὶ καθῄρει, καὶ ...φρους ὤρυσσε βαθυτάτας καὶ ἐνε-πίμπλη· τείχη τε μεγάλα ᾠκοδό-...ει καὶ κατέφερεν, αὐτὸς ἐξ ἠοῦς ἐς ...σπέραν ἅπαντα ἐφορῶν. τὰς δὲ ὁ-δοιπορίας, ἵνα μή τις (ὡς πάλαι) ...σκιδνῷτο, ἦγεν ἐν πλινθίοις ἀεί, ...τὴν δεδομένην ἑκάστῳ τάξιν οὐκ ...ἐναλλάξαι. περιιών τε τὴν ὁ-δοιπορίαν, καὶ τὰ πολλὰ οὐραγῶν, ...ς μὲν ἀρρωστοῦντας ἐπὶ τοὺς ἵππους

ſte prius confligere noluit quam ſuos mil. variis laboribus exercuiſſet. Itaque proximos agros circumiens ſingulis diebus, nova ſubinde caſtra muniebat, ac mox demoliebatur: foſſas altiſſimas ducebat, & eaſdem replebat: muros extruebat, mox diruendos. Ipſe à prima luce ad veſperam uſque omnibus quæ gerebantur, intentus erat. Ac nequis, ut antea, in itinere à reliquis ſeſe disjungeret, quadrato ſemper agmine incedebat: nec locum ulli licebat ab imperatore datum mutare. Procedente agmine, à primis ad poſtremos curſitans, que inter eos ut plurimum conſiſtens, infirmos, juſſis deſcendere

Scipio milites exercet. 304

...cipium κεχαριστωμένα habemus factum è verbo quod ex illo nomine ortum ..., quod multo plus dubitationis affert. Meritò enim quis dubitet an illo ...ppianus uſus ſit. Ad me quidem certè quod attinet, non dixerim dubitare me an illo uſus ſit, ſed minimè dubium mihi eſſe quin aliud huic loco adhiberit. Secundus tamen lectionem illam apertè retinuit: quippe qui verte..., *qui tametſi* (loquitur autem de facilibus & indulgentibus & effabilibus du...ous, ita reddens, τοὺς εὐχερεῖς καὶ φιλοδώρους τῶν στρατηγῶν, quamvis nul...n illorum trium iſtud φιλοδώρους exprimat) *grati ſint militibus, ab iiſdem ...men poſt eos parvi fieri.* Sed in eo fallitur, quòd putat κεχαριστωμένα jungi ...m τοῖς, eo modo quo dicitur (potius tamen in carmine quàm in ſoluta oratione) τοῦτο κεχαριστωμένον ἐμοί ἐστι: quum illud participium nullum dativum ...beat cui jungatur, ſed hæc, τὰ γὰρ στρατόπεδα τοῖς μὲν ἐστι κεχαριστωμένα καὶ καταφρονητικά, idem valeant quod iſta, τὰ γὰρ στρατόπεδα οἱ μὲν ἔ...ουσι κεχαριστωμένα τε καὶ καταφρ. reſolvendo itidem quæ his ſunt contigua, ...ις δὲ, σκυθρωπὰ μὲν, &c. Quum igitur ſic accipi non poſſit hoc participium, quærendam eſſe aliam ſcripturam dico. Eam autem huic loco ſatis (meo quidem judicio) accommodam habebimus, ſi, parva cum mutatione, ...ε κεχαριστωμένα faciamus κεχαρμένα. Quamvis enim poeticum iſtud ſit, ...men σκυθρωπὰ, quod in antitheſi ponitur, omnem de eo tollere dubitationem videtur: ut omittam, Beraldum vix aliam poſſe dici lectionem eſſe ...c ſequutum.

Αὐτὸς ἐξ ἠοῦς ἐς ἑσπέραν ἅπαντα ἐφορῶν] Quum hoc tantùm dicatur ab ...ppiano, ἅπαντα ἐφορῶν, nulla fabrorum facta mentione, Secundus ita ...eddit, *fabris urgendis præſens aſtabat.*

Ἵνα μή τις (ὡς πάλαι) διασκιδνῷτο] Hîc quoque, quum ſimplicem Beraldi interpretationem habeamus, & illo ſenſu quem Appiani verba præ ſe ...erunt contentam, contrà Secundus locum hunc ita reddit, *Neque repenti...o incurſu (ut aliis prius acciderat) diſſipatus funderetur fugaretúrque.*

 Εἰ δὲ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ſcendere equitibus, in equos imponebat: quæ jumenta nimium gravabant, inter pedites dividebat: ſicubi ſtativa habebat, eoſdem interdiu, qui in itinere, pro vallo excubias agere oportebat, equitum verò turmam unam huc illuc diſcurrere. Reliquis militibus ſua quoque officia deſcripta erant: his vallum ducere, illis murum, aliis tentoria figere. Quin & temporis, intra quod omnia confecta eſſe oportebat, ſpatium definitum ac dimenſum. Sed poſtquam ſatis moriger & laboris patiens ſuus ei miles viſus eſt, tum verò propius Numantinos caſtra promovit. Ibi non quorundam more per caſtella ſtationes diſpoſuit, quod copias ſuas prorſus nollet dividere, ne, ſi cladem aliquam à principio acciperet, contemptiorem ſe hoſtibus redderet, à quibus jam ſatis contemnebatur. Nec ve

ἀνεβίβαζεν, ἀντὶ τῶν ἱππέων, τὰ
βαρυθυμοῦντα τοὺς ἡμιόνους, ἐς τοὺς
πεζοὺς διεμέριζεν. εἰ δὲ σταθμεύ
τοὺς μὲν προφύλακας τῆς ἡμέρας
τῆς ὁδοιπορίας ἔδει περὶ τὸ χαρά
ἵστασθαι, καὶ ἱππέων ἑτέραν ἴλ
περιτρέχειν· οἱ δ' ἄλλοι τὰ ἔρ
διῄρηντο, καὶ τοῖς μὲν ταφρεύ
ἐτέτακτο, τοῖς δὲ τειχίζειν, τ
δὲ σκηνοποιεῖν· χρόνου τε μῆκος
ὥριζετο αὐτοῖς καὶ διεμετρεῖτο·
δ' εἴκασεν ὀξὺ καὶ εὐπειθὲς αὐτῷ
φερέπονον γεγονέναι τὸ στράτευμα
μετέβαινεν ἀγχοῦ τῶν Νομαντίν
προφύλακας δὲ, ὥσπερ τινὲς, ἐ
φρουρίων οὐκ ἐποιεῖτο, οὐδὲ διῄ
ποι τὸν στρατὸν ὅλως, τοῦ μὴ τινὸς
ἀρχῇ γενομένου πταίσματος, ἐ
καταφρόνητον τοῖς πολεμίοις αὐτ
γενέσθαι καὶ τέως καταφρονοῦσιν.

Εἰ δὲ σταθμεύει] Scripſerim potius σταθμεύοι. Ceterùm Sec. verti *Quum verò æſtate tectis ſe continebat:* perinde acſi vocem θέρους illi verb præfixam in ſuo exemplari inveniſſet.

Καὶ ἱππέων ἑτέραν ἴλην περιτρέχειν] Ne hunc quidem locum ita reddit iis quæ habemus Appiani verbis inſiſtere dici poſſit. Ita enim eum verti *foris ad ſepta expectare jubebat, donec alia equitum turma circum omnia perl ſtraſſet.*

Ὅτε δ' εἴκασεν ὀξὺ καὶ εὐπειθὲς αὐτῷ καὶ φερέπονον γεγονέναι τὸ στράτευμα.] Vocem ὀξὺ Beraldus quidem prætermiſit, Sec. autem *ferocem* ve tit. Sed quænam eſt laus iſta exercitus, ferocem eſſe, deinde quomod eidem exercitui hæc duo tribui poſſe dicemus, ferocem eſſe & obſequen tem, ſive morigerum? Propterea ſuſpicabar initio, debere ferocem intel ligi, qui antea ferox fuiſſet: ſed præterquam quòd ὀξὺ nullo id ſignificar modo poteſt, ne ſtructura quidem orationis illum ſenſum admittit. Dic igitur ὀξὺ aliter vertendum fuiſſe. Et mox quoque Secundus vocem illan *æſtate* nobis aliunde affert: quum verba iſta, μετέβαινεν ἀγχοῦ τῶν Νομαντί νων, ita reddit, *Æſtate caſtra propius Numantiam tranſtulit.*

Προφύλακας δὲ, ὥσπερ τινὲς, ἐπὶ φρουρίων οὐκ ἐποιεῖτο.] Scribe προφυλακάς. Sic autem ſæpe horum duorum accuſativorum φύλακας & φυλακὰς alterum poni pro altero videmus. Miraberis autem & hîc interpretationem Secundi, *Nec tamen loca admodum munita caſtris, ut quidam ſolent, eligebat.*

Ἐπ

ὲ ἐπιχείρῃ τοῖς ἐχθροῖς, ἔτι πε-
ισκοπῶν αὐτῶν τε τὸν πόλεμον καὶ
- καιρὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν Νομαν-
ίνων ὁρμὴν, ἐς ὅ,τι τρέψοιντο. τὰ
ὀπίσω τοῦ στρατοπέδου πάντα ἐχορ-
τολόγει. καὶ τὸν σῖτον ἔκειρεν ἔτι χλω-
ρόν. ὡς δ' αὐτῷ ταῦτα ἐξετέθερι-
ο, καὶ ἐς τὸ πρόσθεν ἔδει βαδίζειν,
δὸς μὲν ἦν παρὰ τὴν Νομαντίαν
ὶ τὰ πεδία συντόμως, καὶ πολλοὶ
υνεβούλευον ἐς αὐτὴν τραπέσθαι·
δ' ἔφη τὴν ἐπάνοδον δεδιέναι,
ούφων μὲν τότε τῶν πολεμίων ὄντων,
ἐκ πόλεως ὁρμωμένων καὶ ἐς πό-
ιν ἀφορμώντων· οἱ δ' ἡμέτεροι
αρεῖς ἐπανίασιν, ὡς ἀπὸ σιτολο-
ίας, καὶ κατάκοποι, καὶ κτήνη καὶ
μάξας καὶ φορτία ἄγουσι. δυσχε-
ής τε ὅλως καὶ ἀνόμοιος ὁ ἀγών·
σημένοις μὲν γὰρ πολὺς ὁ κίνδυ-
ος, νικῶσι δὲ, οὐ μέγα τὸ ἔργον,
δ' ἐπικερδές· εἶναι δ' ἄλογον,
ινδυνεύειν ἐπὶ ὀλίγοις· καὶ στρατη-
ὸν ἀμελῆ, τὸν ἀγωνιζόμενον πρὸ τῆς
ρείας· ἀγαθὸν δὲ, τὸν ἐν μόναις
παρακινδυνεύοντα ταῖς ἀνάγκαις.
υγκρίνων δ' ἔφη καὶ τοὺς ἰατροὺς
ὴ χρῆσθαι τομαῖς μηδὲ καύσεσι
πρὸ φαρμάκων. ταῦτα εἰπὼν, ἐκέ-

prius cum iis bellandum judicavit quàm & belli gerendi rationem & opportunitatem, & Numantinorum conſilia quò verterent, penitus exploraſſet. Interea omnes pone caſtra agros pervagabatur, indéque pabula colligebat, & virens frumentum demetebat. Quibus peractis, quum jam ulterius ptocedendum eſſet, hortantibus amicis ut breviore per campos via Numantiam pergeret, At ego, inquit, reditum metuo. hoſtes enim nudi expeditíque ex urbe erumpentes, in urbem receptum habent: at noſtri à frumentatione redeuntes, onuſti præda ſunt & defeſſi: adhæc vehicula jumentáque & ſarcinas portant. Quare gravis eſſet atque iniqua dimicatio, quæ victis multum periculi, victoribus 305
parum decoris aut commodi allatura eſſet: ſummæ verò amentiæ eſt ob res leves diſcrimen adire. Atque ille iners habendus imperator qui nulla neceſſitate coactus pugnæ aleam ſubit: ut contrà ſtrenuus, qui tum demum quum ita uſus & occaſio poſtulat, intrepidè ſe periculis offert. Addidit etiam hanc ſimilitudinem, non ſolere medicos prius ſectionibus aut uſtionibus quàm medicamentis uti. Hæc loquutus,

Summæ amentiæ eſt ob res leves diſcrimen adire.

Similitudo.

Ἔτι περισκοπῶν αὐτῶν τε τὸν πόλεμον καὶ τὸν καιρὸν αὐτοῦ.] Verba hæc, αὐτῶν τε τὸν πόλεμον, mihi ſunt ſuſpecta: quæ liberius vertens, vel potius à quibus diſcedens Secundus, dixit, *belli naturam & eventum expendens.* Pro his autem quæ proximè ſequuntur, καὶ τὸν καιρὸν αὐτοῦ, apud eum legimus, *viréſque Numantinorum.* (niſi fortè & ὁρμὴν ſub his comprehendere verbis voluit.) Quæ quid commune cum Appiani verbis habent? Idémque & de hac proximè ſequente interpretatione meritò quis quæret, *ne fortè tota virium ſuarum mole in ſe incumberent.*

Ὁδὸς μὲν ἦν παρὰ τὴν Νομαντίαν ἐπὶ τὰ πεδία συντόμως.] Scribo σύντομος.

tus, præfectis mandat ut longiore via exercitum circumducerent. Tunc ultra caſtra aliquot excurſionibus factis, poſt in Vaccæos ventum, unde Numantini commeatus emebant. Ibi omnia vaſtata: quicquid ad caſtrorum alimoniam profuit, collectum & advectum: reliqua congeſta, incendio conſumpta. Palantini agri locus fuit Coplanium nomine: in eo Palantii ſub tumulo quodam inſidias collocarant, deinde alia manu palam Scipionis frumentatores laceſſebant. Scipio Rutilio Rufo, tum tribuno militum, (qui etiam harum rerum hiſtoriam edidit) imperat ut aſſumptis quatuor equitum turmis hoſtium impetum propulſet. Rufus cedentes eos immoderatius urgebat, adeo ut fugientibus permixtus unà in tumulum evaderet. ubi quum inſidias detexiſſet, equites monuit ut de inſequendo vel aggrediendo hoſte jam nihil cogitarent, ſed in procinctu atque veſtigio ſtantes infeſtis haſtis irruentem cohiberent. Sed Scipio, jam ex quo Rufus longius quàm juſſus erat excurrerat, de eventu ſolicitus, confeſtim ſubſequutus, ubi & ipſe inſidias deprehendit, equites bipartitos emittit, jubétque ut alternis hoſtes adoriantur, tragulíſque injectis extemplo ſe recipiant: non ut uno loco coirent, ſed ſenſim nec diſſociati retrocederent. Hoc modo incolumen equitatum in planitiem re-

Coplanium.

Rutilius Rufus hiſtoriæ Hiſpanicæ ſcriptor.

ἐκέλευεν τοῖς ἡγεμόσιν τὴν μακροτέραν περιάγειν. καὶ συνεξήει τότε μὲν ἐς τὸ πέραν τοῦ στρατοπέδου, ὕστερον δὲ ἐς τὰ Οὐακκαίων, ὅθεν οἱ Νομαντῖνοι τὰς τροφὰς ἐωνοῦντο· κείρων ἅπαντα, καὶ τὰ χρήσιμα ἐς τὰς ἑαυτοῦ τροφὰς συλλέγων, τὰ δὲ περιττὰ σωρεύων τε καὶ κατακαίων. ἐν δέ τινι πεδίῳ τῆς Παλαντίας ὄνομα Κοπλανίῳ πολλοὺς ἐπὶ τῶν ὀρῶν ὑπὸ λόφοις ἔκρυψαν οἱ Παλάντιοι, καὶ ἑτέροις ἐς τὸ φανερὸν τοὺς σιτολογοῦντας ἠνώχλουν. ὁ δὲ Ῥουτίλιον Ῥοῦφον, συγγραφέα τῶνδε τῶν ἔργων, τότε χιλιαρχοῦντα, ἐκέλευσε τέσσαρας ἱππέων ἴλας λαβόντα ἀνασχεῖν τοὺς ἐνοχλοῦντας. Ῥοῦφος μὲν οὖν ὑποχωροῦσιν αὐτοῖς ἀμέτρως εἵπετο, καὶ φεύγουσιν ἐς τὸν λόφον συνανεπήδα. ἔνθα τῆς ἐνέδρας ἐκφανείσης, ἐκέλευε τοὺς ἱππέας μήτε διώκειν, μήτε ἐπιχειρεῖν ἔτι· ἀλλ᾽ ἐν προβολῇ τὰ δόρατα θεμένους ἑστάναι, καὶ ἐπιόντας ἀμύνεσθαι μόνον. ὁ δὲ Σκιπίων εὐθὺς ἀνατρέχοντος αὐτοῦ παρὰ τὸ πρόσταγμα, δείσας εἵπετο κατὰ σπουδήν. καὶ ὡς εὗρε τὴν ἐνέδραν, ἐς δύο διεῖλε τοὺς ἱππέας, καὶ προσέταξεν αὐτῶν ἑκατέροις, παρὰ μέρος ἐμπηδᾶν τοῖς πολεμίοις, καὶ ἀκοντίσαντας ὁμοῦ πάντας, εὐθὺς ἀναχωρεῖν, οὐκ ἐς τὸν αὐτὸν τόπον, ἀλλ᾽ ἀεὶ κατ᾽ ὀλίγον προστιθέντας ὀπίσω καὶ ὑποχωροῦντας. οὕτω μὲν τοὺς ἱππέας ἐς τὸ πεδίον περιέσωσεν. ἀ-

ναζόυ-

Ἀλλ᾽ ἀεὶ κατ᾽ ὀλίγον προστιθέντας ὀπίσω καὶ ὑποχωροῦντας.] Merito cuipiam (mea quidem ſententia) ſuſpectum alicui fuerit participium προστιθέντας. Sec. certè locum hunc perinde vertit acſi non plura hîc Appiani verba haberemus quàm iſta, ἀλλ᾽ ἀεὶ κατ᾽ ὀλίγον ὑποχωροῦντας.

Φερύεια

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

παραγινόντι δ' αὐτῷ καὶ ἀναχω-
ῶντι ποταμὸς ἦν ἐν μέσῳ δύσπο-
ς τε καὶ ἰλυώδης· καὶ παρ' αὐτὸν
ιήδρευον οἱ πολέμιοι. ὁ δὲ, μα-
ὼν, ἐξέκλινε τὴν ὁδὸν, καὶ μακροτέ-
ραν ἦγε καὶ δυσέδρευτον, νυκτός τε
εύων, διὰ τὸ δίψος, καὶ φρέα-
ὀρύσσων, ὧν τὰ πλείονα πικρὰ
ρίσκετο). τοὺς μὲν οὖν ἄνδρας ἐπι-
όχθως περιέσωσεν· ἵπποι δὲ τινὲς
ιτοῦ καὶ ὑποζύγια ὑπὸ τῆς δίψης
πώλοντο. καὶ Καυκαίους παροδεύων,
οὓς παρεσπόνδησε Λούκουλλος,
ἐκήρυξε, Καυκαίους ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν
κινδύνους κατέρχεσθαι. καὶ παρῆλ-
ν ἐς τὴν Νομαντίνην χειμάσων·
θα αὐτῷ καὶ Ἰουγόρθας ἐκ Λιβύης
φίκετο, ὁ Μασσανάσσου υἱωνὸς, ἄ-
ων ἐλέφαντας δυοκαίδεκα, καὶ τοὺς
ωτασσομένους αὐτοῖς τοξότας τε
σφενδονήτας. αἰεὶ δέ τι δῃῶν καὶ
ὲ περικείμενα πορθῶν, ἔλαθε περὶ
ώμην ἐνεδρευθεὶς, ἣν ἐκ τοῦ πλείο-
ος τέλμα πηλοῦ περιεῖχεν, ἐπὶ δὲ
ἑτέρα φάραγξ ἦν, καὶ ἀφανὴς
ἐκείνῃ λόχος ὑπεκρύπτετο. τῆς
ν στρατιᾶς τοῦ Σκιπίωνι διῃρη-
μένης, οἱ μὲν τὴν κώμην ἐπόρθουν,
ελθόντες, τὰ σημεῖα ἔξω καταλι-
πόντες, οἱ δὲ περιίππευον οὐ πολ-
οί· τούτοις συνεμπίπτουσιν οἱ λο-
ῶντες. καὶ οἱ μὲν αὐτοὺς ἀπεμά-
οντο· ὁ δὲ Σκιπίων (ἔτυχε γὰρ περὶ
κώμης παρὰ τὰ σημεῖα ἑστὼς)
νεκάλει τῇ σάλπιγγι τοὺς ἔνδον,
αὶ πρὶν αὐτῷ γενέσθαι χιλίους,
οῖς ἱππεῦσιν ἐνοχλουμένοις ἐπεβοή-
ει. τοῦδε δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πλείονος
κ τῆς κώμης ἐκδραμόντος, ἐτρέ-
ψατο μὲν ἐς φυγὴν τοὺς πολεμίους,

duxit. Porro certior factus, juxta fluvium quendam tranſitu difficilem ac limoſum redeunti ſibi inſidias parari, alia via deflexit, longiore quidem, ſed minus dolis opportuna: noctu propter æſtum iter faciens, puteóſque fodiens, quorum plures amaras aquas habebant. Illinc, licet ægrè, viri incolumes evaſere, ſed equi aliquot ac jumenta ſiti extincta. Quum per Caucæorum 306
agros, quos Lucullus olim tanta perfidia violarat, tranſiret, proclamari juſſit, Caucæis ad ſua colenda reverti tutò licere. Inde hybernatum in fines Numantinorum tranſiit: quò Jugurtha Maſiniſſæ nepos ex Aphrica ad eum venit cum duodecim elephantis, & qui unà in aciem prodirent ſagittariis & funditoribus. His in locis crebris incurſibus circumjectos agros vaſtanti & carpenti inſidiæ clàm ab hoſtibus tenduntur. Loci opportunitas eos ad id conſilii moverat. Vicus erat fere undique limoſa palude cinctus: ſed una parte vallis erat, in ea latebant inſidiæ. Scipionis milites ita diviſi erant ut pars vicum ingreſſi diriperent, alii non multi adequitarent. Quos qui in inſidiis erant adorti, facilè fundunt. Scipio, qui forteſortuna extra pagum circa ſigna conſtiterat, tuba revocari juſſit eos qui domos ſubierant. Ac priuſquam mille numero fuiſſent, equitibus laborantibus opem tulit, & pluribus ſubinde pago accurrentibus, hoſtes terga vertere coegit. Non tamen

fugien-

Caſtra Scipionis ad Numantiam.

fugientibus inſtitit, ſed intra vallum ſe recepit, paucis utrinque deſideratis. Haud multo pòſt geminis caſtris proxime Numantiam poſitis (quorum alteris fratrem Maximum præfecerat, alteris ipſe præerat) quum Numantini acie inſtructa Romanos ad dimicationem crebrò provocarent, ſprevit ac riſit, quòd diceret ſibi vitio datum iri ſi cum hominibus omnium rerum deſperatione efferatis mallet confligere quàm incluſos fame expugnare. * * quum ad ſingulos ſcripſiſſet quos mittere opporteret. Qui poſtquam venêre, in multas partes eos diviſit: mox & ſuas copias partitus eſt, deinde ſingulis partibus præfectos impoſuit, juſsítque ut foſſam vallúmque urbi circumducerent. Erat autem Numantiæ ambitus vigintiquatuor ſtadiorum, valli autem duplo major. Ceterùm diſtincta erant ſingularum partium opera, mandatúmque erat, ſiquid tumultus ab hoſtibus oriretur, ſignum ex

οὐ μὴν ἐδίωκε φεύγοντας, ἀλλ' ἐ
τὸ χάρακα ἀνεχώρει, πεσόντων ἑ
κατέρωθεν ὀλίγων. μετ' οὐ πολὺ δ
ἀγχοτάτω τῆς Νομαντίας δύο στρα
τόπεδα θέμενος, τῷ μὲν ἐπέστησ
τὸν ἀδελφὸν Μάξιμον, τοῦ δὲ αὐτὸ
ἡγεῖτο. Νομαντίνων δὲ πυκνὰ ἐκ
τασσόντων, καὶ προκαλουμένων αὐ
τὸν ἐς μάχην ὑπερεώρα· οὐ δο
κιμάζων ἀνδράσιν ἐξ ἀπογνώσεω
μαχομένοις συμπλέκεσθαι μᾶλλον
ἢ συγκλείσας αὐτοὺς ἑλεῖν λιμῷ.
Φρούρια δὲ * ἐς τὰ προσθεὶς πο
λιορκίαν, ἐπιγράψας ἑκάστοις, οὓ
ἔδει πέμπειν. ὡς δὲ ἦλθον, ἐς μέρ
πολλὰ διεῖλεν αὐτοὺς, καὶ τὴν ἑ
αυτοῦ στρατιὰν ἐπιδιεῖλεν. εἶθ' ἡγε
μόνας ἐπιστήσας ἑκάστῳ μέρει, προσ
έταξε περιταφρεύειν καὶ περιχα
ρακοῦν τὴν πόλιν. ἦν ἡ περίοδος
ἡ μὲν αὐτῆς Νομαντίας, τέσσαρε
καὶ εἴκοσι στάδιοι· ἡ δὲ τοῦ χαρακώ
ματος, ὑπὲρ τὸ διπλάσιον. κ
τοῦτο διῃρεῖτο πᾶν * οἴκοι κατὰ μέ
ρος ἕκαστον. καὶ προείρητο, εἴ τι ἐνο
χλοῖε

Φρούρια δὲ * ἐς τὰ προσθεὶς πολιορκίαν.] Quum locus hic aſteriſco hac i[n] editione notatus ſit, itidémque in Beraldi interpretatione, Secundus in ſu[a] nihil tale habet: ſed eum perinde vertit acſi integrum invenerit. Ita enim ille *Quum igitur, ut gravius obſiderentur, circa urbem ſeptem valla feciſſet, lite[r]ras ad ſocios miſit, in quibus qui & quò milites ab eis mittendi eſſent, continebatur.* Ex qua interpretatione manifeſtum quidem eſt, eum non ἐς τὰ ſed ἑπτὰ legiſſe: ſed aſſequi conjectura reliquam ſcripturam quam ſequutus eſt hoc opus, hic labor eſt. Ad periodi quidem certè principium quod attinet videri poteſt legiſſe, ἐς φρούρια δὲ ἑπτὰ προσθεὶς (vel potius διαθεὶς) πολιορκίαν: ſed de iis quæ proximè ſequi debent dubitatio relinquitur: ſicut & mihi initio ſuſpicanti ſcribendum eſſe, φρούρια δὲ ἴσα, relinquebatur.

Ἦν ἡ περίοδος, ἡ μὲν αὐτῆς Νομαντίας, τέσσαρες καὶ εἴκοσι στάδιοι.] Scribo, ἦν δὲ ἡ περίοδος.

Καὶ τοῦτο διῃρεῖτο πᾶν * οἴκοι κατὰ μέρος ἕκαστον.] Ne hoc quidem loco ullum defectum præ ſe fert Secundi interpretatio, ſed habet, *hoc autem totum* (ſeptum videlicet) *in tribunos diſtributum erat.*

Οἱ δὲ

λοῖεν οἱ πολέμιοι, σημεῖον ἐξαί-
ειν, ἡμέρας μὲν, φοινικίδα ἐπὶ δό-
ρατος ὑψηλοῦ, νυκτὸς δὲ, πῦρ·
να τοῖς δεομένοις ἐπιθέοντες αὐ-
ός τε καὶ Μάξιμος ἀμύνοιεν. ὡς
δ' ἐξείργαστο πάντα αὐτῷ, καὶ τοὺς
ωλύοντας εἶχεν ἱκανῶς ἀπομάχε-
θαι, ἑτέραν τάφρον ὤρυσσεν οὐ μα-
ρὰν ὑπὲρ ἐκείνην, καὶ σταυροὺς
υτῇ περιεπήγνυ, καὶ τεῖχος ᾠκο-
όμει. οὗ τὸ μὲν πάχος ἦν πόδες
κτὼ, τὸ δὲ ὕψος, δέκα, χωρὶς
ἐπάλξεων· πύργοι τε πανταχό-
ν αὐτῷ διὰ πλέθρου περιέκειντο.
λίμνην συνάπτουσαν οὐκ ἐνὸν πε-
ιτειχίσαι, χῶμα αὐτῇ περιέθη-
εν, ἴσον τῷ τείχει καὶ τὸ βάθος
τὸ ὕψος, ὡς ἂν εἴη καὶ τόδε
ντὶ τείχους. οὕτω μὲν ὁ Σκιπίων. ὁ
δὲ πρῶτος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, πε-
ιετείχισε πόλιν, οὐ φυγομαχοῦ-
σαν· τόν τε Δόριον ποταμὸν συμ-
ερόμενον τῷ περιτειχίσματι, καὶ
ολλὰ τοῖς Νομαντίνοις χρήσιμον
τε ἀγορᾶς κομιδὴν καὶ διαπομ-
πὴν ἀνδρῶν, ὅσοι κατ' αὐτὸν κο-
λυμβηταί τε καὶ σκάφεσι μικροῖς
λάνθανον, ἢ ἱστίοις, ὅτε λάβρον
η τὸ πνεῦμα, ἐβιάζοντο, ἢ κώ-
παις κατὰ τὸ ῥεῦμα. ζεῦξαι μὲν οὖν
κ ἐδύνατο, πλατὺ ὄντα καὶ πά-
ῥοώδη. φρούρια δὲ ἀντὶ γεφύρας
υτῷ δύο περιθεὶς, ἀπήρτησε κα-
λωδίοις δοκοὺς μακρὰς ἐξ ἑκατέρου

tollerent, interdiu pannum rubrum ex longa haſta pendentem, noctu ignem: ut celeriter ipſe cum Maximo fratre, auxilio accurreret. 307
Opere ad eam firmitudinem perducto ut hoſtem, ſiquid conaretur, propulſare poſſet, alteram foſſam non longam ſuper illam, impactíſque in eam palis, murum extruxit latitudine pedum octo, altitudine decem, infra pinnas. Cui turres ex omni parte centum & viginti pedum intervallo ſuperſtructæ erant. Et quia paludem continentem muro cingere non poterat, aggerem ei ſuperinduxit & latitudine & altitudine muro parem, qui vice muri eſſet. Qua ratione mihi videtur Scipio hic primus omnium imperatorum urbem certamen non detrectantem circumvallaſſe. Ceterùm Durius amnis præter ipſa munimenta fluens, oppidanis admodum opportunus erat, tum ad ea comportanda quæ uſui eſſent, tum ad viros tranſvehendos: ſive urinando aut naviculis clam Romanis in urbem trajicerent, ſive velis, vehemente ſpirante vento, aut remis ſecundo flumine perrumperent. Hujus, propter vaſtitatem & impetum aquarum, ponte jungendi quum nulla eſſet facultas, bina caſtella vice pontis

Ὁ δὲ πρῶτος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, περιετείχισε πόλιν, οὐ φυγομαχοῦσαν.] ec. dicit, *Itaque hic Scipio, primus mea opinione, fuit, qui urbem obſeſſam uro præcingéret, quæ quidem pugnam non detrectaret.* In Appiani tamen vers nihil habemus quod illi participio obſeſſam reſpondeat: ſed hic interpres ut credibile eſt) de ſuo adjecit, tanquam quod Appianus ſubaudiendum eliquiſſet.

Ἐχούσας

pontis objecit: ex quibus longas utrinque trabes funibus religatas in fluvium quàm latè patebat demiſit. Erant autem infixi trabibus crebri mucrones & cuſpides, quæ unà cum illis vi aquæ circumactæ neminem tranſire ſinebant, ſive natando urinandóque, ſive navigio fallere hoſtem tentaſſet. Illud autem maximè cupiebat Scipio, ut nemine ad eos accedente, quid foris ageretur ignari, & commeatu & conſilio deficerentur. Poſtquam omnia perfecta ſunt, & turribus catapultæ & baliſtæ aliæque machinæ impoſitæ, & propugnacula ſaxis, telis, jaculis probè munita, adhæc caſtella ſagittariis & funditoribus firmata: crebros nuntios per totum vallum diſpoſuit, qui ſermone ab aliis excepto, ſibi quicquid fieret renuntiarent. Juſſit etiam ut quæ prima turris ab hoſte premeretur, prima vexillum extolleret: deinde mox aliæ ejus exemplo idem facerent: ut
308 hujuſmodi ſigno motum, ex nuntiis motus cauſam verè intelligeret. Jam verò Hiſpanienſibus copiis connumeratis, ſexaginta hominum millia quum ha-

φρουρίου, καὶ ἐς τὸ πλάτος τοῦ πο
ταμοῦ μεθῆκεν, ἐχούσας ἐμπεπη
γότα πυκνὰ ξίφη τε καὶ ἀκόντια
αἱ δ' ὑπὸ τοῦ ῥοῦ τοῖς ξίφεσι κα
τοῖς ἀκοντίοις ἐμπίπτοντος, αἰ
περιεστρεφόμεναι, οὔτε διανηχομέ
νους, οὔτε ἐπιπλέοντας, οὔτε ὑπο
δύνοντας εἴων λαθεῖν. τοῦτο δ' ἦ
οὗ μάλιστα ὁ Σκιπίων ἐπεθύμει
μηδενὸς αὐτοῖς ἐπιμιγνυμένου, μη
εἰσιόντος, ἀγνοεῖν αὐτοὺς ὅ, τι γι
γνοιτο ἔξω. οὕτω γὰρ ἀπορήσειν ἀγο
ρᾶς τε καὶ μηχανῆς πάσης. ὡς δ
ἡτοίμαστο πάντα, καὶ καταπέλται
μὲν ἐπέκειντο τοῖς πύργοις ὀξυβελε
τε καὶ λιθοβόλοι, ταῖς δ' ἐπάλξεσ
παρέκειντο λίθοι καὶ βέλη καὶ ἀκόν
τια, τὰ δὲ φρούρια τοξόται καὶ σφεν
δονῆται κατεῖχον· ἀγγέλους μὲν ἐ
πέστησε πυκνοὺς κατὰ τὸ ἐπιτείχισμα
πᾶν, οἳ νυκτός τε καὶ ἡμέρας ἔμελ
λον ἄλλοι παρ' ἄλλων τὸν λόγον ἐκ-
δεχόμενοι, μηνύσειν αὐτῷ τὰ γι-
γνόμενα. κατὰ δὲ πύργον ἐκέλευσεν
εἴ τι γίγνοιτο, σημεῖον ἐκ περιωπῆ
τοῦ πονοῦντος αἴρεσθαι· καὶ τὸ αὐτὸ
πάντας ἐπαίρειν, ὅταν τὸν ἀρξάμε-
νον θεάσωνται· ἵνα τὸ μὲν κίνημα
παρὰ τοῦ σημείου θᾶσσον ἐπιγιγνώ-
σκοιτο, τὸ δὲ ἀκριβὲς παρὰ τῶ
ἀγγέλων. τῆς δὲ στρατιᾶς οὔσης σὺ

τοῖς

Ἐχούσας ἐμπεπηγότα πυκνὰ ξίφη τε καὶ ἀκόντια.] Pro ξίφη & ἀκόντια Beraldum quidem audimus dicentem *crebri mucrones & cuſpides*: Secundus autem dicit, *gladiorum lamina, aliáque acuminata ferramenta.*

Καὶ καταπέλται μὲν ἐπέκειντο τοῖς πύργοις ὀξυβελοί τε καὶ λιθοβόλοι.] Dicuntur potius ὀξυβελεῖς.

Τὸ μὲν κίνημα παρὰ τοῦ σημείου θᾶσσον ἐπιγιγνώσκοιτο] Pro his, habet Secundus, *Id autem eò pertinebat ut temporis puncto: quicquid accideret ipſe reſciret: ea verò quæ re vera, & explicata ut erant intelligi oporteret, per certos nuntios ad ſe perferri volebat.* Sed mentem Appiani non aſſequitur, quem non de una eadémque re loqui exiſtimat, quum tamen ita ſe res habeat: ut & Beraldi interpretatio paucis verbis oſtendit.

Σημείων

-οῖς ἐπιχωρίοις ἐς ἑξακισμυρίους, ὧν τὸ μὲν ἥμισυ διετέτακτο αὐτῷ τειχοφυλακεῖν, καὶ ἐς τὰ ἀναγκαῖα, εἴ πῃ δέοι, μεταχωρεῖν· δισμύριοι τειχομαχήσειν ἔμελλον, ὅτε χρεία γένοιτο. καὶ τούτοις ἐφήδρευον ἕτεροι μύριοι· χωρίον δὲ καὶ τούτων ἑκάστοις διετέτακτο· καὶ μεταπηδᾶν, εἰ μὴ κελεύσειεν, οὐκ ἐξῆν. ἐς δὲ τὸ τεταγμένον εὐθὺς ἀνεπήδων, ὅτε τι σημεῖον ἐπιχειρήσεως ἐπαρθείη. οὕτω μὲν τῷ Σκιπίωνι πάντα ἀκριβῶς διετέτακτο· οἱ δὲ Νομαντῖνοι πολλάκις μὲν τοῖς φυλάσσουσιν ἐπεχείρουν, ἄλλοτε ἄλλῃ κατὰ μέρη· ταχεῖα δ' αὐτίκα καὶ καταπληκτικὴ τῶν ἀμυνομένων ἡ ὄψις ἦν· σημείων τε ὑψηλῶν πανταχόθεν αἰρομένων, καὶ ἀγγέλων διαθεόντων, καὶ τῶν τειχομάχων ἀθρόως ἀναπηδώντων ἐς τὰ τείχη, σαλπικτῶν τε κατὰ πάντα πύργον ἐξοτρυνόντων· ὥστε τὸν κύκλον ὅλον εὐθὺς ἅπασιν εἶναι φοβερώτατον, ἐς πεντήκοντα σταδίους ἐπέχοντα ἐν περιόδῳ. καὶ τόνδε τὸν κύκλον ὁ Σκιπίων ἑκάστης ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἐπισκοπῶν περιῄει. ὁ μὲν δὴ τοὺς πολεμίους ὧδε συγκλείσας, οὐκ ἐς πολὺ ἀρκέσειν ἐνόμιζεν, οὔτε τροφῆς ἔτι παρούσης σφίσιν, οὔτε ὅπλων, οὔτ' ἐπικουρίας.

Ῥητογένης δὲ, ἀνὴρ Νομαντῖνος, ᾧ Καραύνιος ἐπίκλησις ἦν, ἄριστος ἐς ἀρετὴν Νομαντίνων, πέν-

beret, ſic eos partitus erat ut dimidia pars murum cuſtodiret, &, ſi opus eſſet, ad alia munia præſtò eſſet: viginti millia pro muro, quum neceſſe eſſet, pugnarent. His ſuccenturiati erant decies mille, quibus & ſuus locus conſtitutus erat. Sed quemadmodum injuſſu imperatoris alteri in alterius locum tranſilire non licebat, ſic ſigno aliquo tumultus dato ſinguli ſuis locis aderant. Hac diligentia Scipio cuncta adminiſtrabat. Interea Numantini ſæpius diverſis partibus muri cuſtodes adorti ſunt. Sed tum celeriter nec ſine horrore vidiſſes undique opem ferri, ſigna extolli, nuntios diſcurrere, qui defendendis muris præpoſiti erant, in murum inſilire: tubicines ex ſingulis turribus claſſicum canere. adeo ut totus ille ambitus ſtadiorum quinquaginta in orbem cunctis extemplo formidabilis exiſteret. Quem quidem ambitum ſingulis diebus ac noctibus Scipio perluſtrabat, hoſtéſque ſic incluſos, commeatu, armis, auxilio carentes, diutius poſſe reſiſtere non exiſtimabat.

Interea Retogenes, Numantinorum fortiſſimus, cui Caraunio cognomen erat, aſſumptis Retogenes.
ſecum

Σημείων τε ὑψηλῶν πανταχόθεν αἰρομένων.] Ex iis quæ ab Appiano dicta ſunt, ſumpſiſſe videtur Secundus quæ de his ſignis ſeu vexillis addit. Nam pro his, σημείων τε ὑψηλῶν πανταχόθεν αἰρομένων, ejus interpretatio habet, *Tum vexillorum [aſpectu] quæ ad ſignificationem dandam, ab iis qui in turribus erant erigerentur.*

Ἐς πεντήκοντα σταδίους ἀπέχοντα ἐν περιόδῳ.] Muta ἀπέχοντα in ἐπέχοντα.

Πέντε

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ſecum quos in ſuam ſententiam pertraxerat, amicis quinque, totidem filiis, pari equorum numero, nocte quadam nebuloſa & admodum obſcura, quod inter utraque caſtra ſpatii erat clam emenſus, ponte ſcanſorio & compactili, quem ſecum attulerat, in hoſtium munimenta cum amicis conſcendit. Atque oppreſſis utrinque vigilibus, famuliſque domum remiſſis, equos per pontem ſurſum traxerunt. Mox per Arvaccorum oppida diſperſi, ſupplicum more cum ramis oleæ orabant ut Numantinis conſanguineis auxilium ferrent. Sed multi, Romanorum metu, ne auditos quidem finibus excedere juſſerunt.

Lutia. At juventus Lutiæ (oppidum

309 fuit opulentum, trecentis ſtadiis Numantia diſtans) Numantinorum rebus favens, civitatem ad ſuppetias mittendas impellebat. Qua de re clàm certior Scipio à ſenioribus urbis factus, aſſumptis ſecum quamplurimis expeditis, octo horis Lutiam advolat, ac ſub lucis ortum, præſidio cincta urbe, juventutis duces ac principes ſibi dedi jubet. Quos quum erupiſſe abiiſſéque dicerent, Scipio per præconem minatus eſt, ni tra-

τε πείσας φίλους σὺν παισὶν ἄλλοις τοσοῖσδε, καὶ ἵπποις τοσοῖσδε ἐν νυκτὶ συννεφεῖ διῆλθε, λαθὼν τὸ μεταίχμιον, κλίμακα φέρων πηκτήν. καὶ φθάσας ἐς τὸ περιτείχισμα, ἀνεπήδησεν αὐτός τε καὶ οἱ φίλοι· καὶ τοὺς ἑκατέρωθεν φύλακας ἀνελόντες, τοὺς μὲν θεράποντας ἀπέπεμψαν ὀπίσω, τοὺς δ' ἵππους διὰ τῆς κλίμακος ἀναγαγόντες ἐξίππευσαν ἐς τὰς Ἀρουάκκων πόλεις, σὺν ἱκετηρίαις, δεόμενοι Νομαντίνοις συγγενέσιν οὖσιν ἐπικουρεῖν. τῶν δ' Ἀρουάκκων οἱ μὲν οὐδ' ὑπήκουον αὐτῶν, ἀλλ' εὐθὺς ἀπέπεμπον, δεδιότες· Λουτία δὲ πόλις ἦν εὐδαίμων, τριακοσίους σταδίους ἀφεστῶσα ἀπὸ Νομαντίνων· ἧς οἱ μὲν νέοι περὶ τοὺς Νομαντίνους ἐσπουδάκεσαν, καὶ τὴν πόλιν ἐς συμμαχίαν ἐνῆγον· οἱ πρεσβύτεροι δ' ἐμήνυσαν κρύφα τῷ Σκιπίωνι· καὶ Σκιπίων ὀγδόης ὥρας πυθόμενος ἐξήλαυνεν αὐτίκα σὺν εὐζώνοις ὅτι πλείστοις. καὶ ἅμα ἕῳ τὴν Λουτίαν φρουρᾷ περιλαβὼν, ᾔτει τοὺς ἐξάρχους τῶν νέων. ἐπεὶ δ' ἐξωρμηκέναι τῆς πόλεως αὐτοὺς ἔλεγον, ἐκήρυξε

Πέντε πείσας φίλους σὺν παισὶν ἄλλοις τοσοῖσδε.] Hic παῖδας accipi potius pro famulis quàm filiis, apparet ex his quæ parvo intervallo ſequuntur verbis, τοὺς μὲν θεράποντας ἀπέπεμψαν ὀπίσω·

ἧς οἱ μὲν νέοι περὶ τοὺς Νομαντίνους ἐσπουδάκεσαν.] Scribe, ἐν ᾗ οἱ μὲν νέοι.

ᾔτει τοὺς ἐξάρχους τῶν νέων] Cum nomine ἐξάρχους alium genitivum, videlicet τῆς στάσεως, exiſtimo ὑπακούεσθαι: non ſecus quàm ſi dictum eſſet, ᾔτει ἐκ τῶν νέων τοὺς ἐξάρχους τῆς στάσεως. Vel, ᾔτει τῶν νέων ὅσοι ἔξαρχοι ἐγεγόνεισαν τῆς στάσεως. Utitur autem hoc nomine cum hoc genitivo pag. 274. Videmus tamen à Beraldo dici *juventutis duces ac principes*, à Secundo, *capita juvenum*. quo loquendi genere non libens uterer: præſertim quum nec ambiguitate careat.

Ἀ' καὶ

…ξαρπάσειν τὴν πόλιν εἰ μὴ τοὺς ἄν-
…ρας παραδῶσι. οἱ μὲν δὴ, δείσαντες, …ρουσῆγον αὐτοὺς, ἐς τετρακοσίους γε-
…μένους. ὁ δὲ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐκ-
…εμὼν, ἀνέστησε τὴν φρουράν. καὶ …ξαδραμὼν αὖθις ἅμα ἕω, τῇ ἐπιού-
…ς παρῆν ἐς τὸ στρατόπεδον.

Νομαντῖνοι δὲ, κάμνοντες ὑπὸ …μοῦ, πέντε ἄνδρας ἔπεμπον ἐς τὸν …κιπίωνα, οἷς εἴρητο μαθεῖν εἰ με-
…λοπαθῶς σφίσι χρήσεται, πα-
…δοῦσιν αὐτούς. Αὔαρος δ' αὐ-
…ῶν ἡγούμενος, πολλὰ μὲν περὶ τῆς προαιρέσεως καὶ ἀνδρείας τῶν Νομαν-
…νων ἐσεμνολόγησε, καὶ ἐπεῖπεν ὡς …δὲ νῦν ἁμάρτοιεν, ὑπὲρ παίδων γυναικῶν καὶ ἐλευθερίας πατρίου …κοπαθοῦντες, ἐς τοσόνδε κακοῦ. Διὸ καὶ μάλιστα, εἶπεν, ὦ Σκι-
πίων, ἄξιόν ἐστι σὲ, τοσῆσδε ἀ-
ρετῆς γέμοντα, φείσασθαι γένους εὐψύχου τε καὶ ἀνδρικοῦ, καὶ προ-
τεῖναι τὰ φιλανθρωπότερα τῶν κακῶν ἡμῖν ἃ καὶ δυνησόμεθα ἐνεγκεῖν, ἄρτι πειρώμενον μετα-

ni traderentur, urbem ſe direpturum. Territi illi circiter quadringentos adduxerunt. Quorum amputatis manibus, abductóque inde præſidio, poſtero die ſub auroram in caſtra revertit. *Manus quadringentis militibus amputatæ.*

Numantini, fame vexati, quinque viros ad Scipionem mittunt ſciſcitatum an clementer & benignè, ſi ſeſe dederent, eſſet accepturus. Ibi, legationis princeps, Avarus, de inſtitutis ac virtute Numantinorum magnificè ac ſuperbè diſſeruit, addiditque nihil delinquere Numantinos ſi pro liberis & uxoribus & patriæ libertate in tantas ærumnas incidiſſent. *Avarus Numantinorum legatus ad Scipionem miſſus.* Quare par eſt (inquit) ô Scipio, ſingulari te virtute hominem parcere noſtro generi ſtrenuo ac generoſo, & minus iniquas conditiones nobis proponere, quas modò fortunæ vices experti ferre valeamus. Etenim

A καὶ δυνησόμεθα ἐνεγκεῖν, ἄρτι πειρώμενοι μεταβολῆς.] Infidelis eſt Cælii …ecundi interpretatio in hac præſertim hujus oratiunculæ parte. quod ut cog…oſci queat, ipſe primùm hanc partem Latinè reddam, verbis Appiani in…ſtens: deinde & ipſius Secundi interpretationem proferam. Ita igitur Ap…anus (ſi quidem non fallor) ordiar autem ab initio, *Quamobrem res eſt …aximè digna te, qui tanta virtute es refertus, generi magnanimo ſtrenuóque …rcere, nobiſque ea mala quæ minus ab humanitate abhorreant proponere: quæ … tolerare poſſimus, nos qui nunc demum fortunæ mutationem experimur. Ne…e enim jam in noſtra ſed in tua poteſtate eſt, urbem hanc vel accipere, ſi mode…tione in iis quæ imperaturus nobis es utaris, aut ſinere eam pugnando perire.* …æc mea eſt interpretatio, (in qua minimè videri novum debet, ἄρτι red… *nunc*, quum jungatur cum præſenti πειρώμενος, & alibi quoque uſum …tum habeat) at Cæliana eſt hæc, *Quamobrem* (inquit ille) *ô Scipio, res …it æquiſſima, ſi tu generoſus vir tantáque virtute, populo tam generoſo peperce…: eáſque nobis propoſueris pœnas quas ferre poſſimus. Nos paulo antè fortunæ …utationem ſenſeramus: patriæque ſalutem non jam in noſtra poteſtate ſed in tua …anu eſſe cognoveramus. Accipe igitur civitatem noſtram, moderatis ſuppliciis …ntentus: aut, ſi nos contemnis, eam perire ac dirui propugnando, te ſperes eſſe …ſurum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

nim non jam arbitrii noſtri eſt, ſed tui, urbem noſtram, ſi æqua imperes, deditione accipere, aut pugnando ſinere totam perire. Sic loquuto Avaro Scipio (jam antè de ſtatu urbis à captivis certior factus) nihil aliud reſpondit quàm oportere ut ſe urbémque cum armis traderent. Quibus Numantiam perlatis, oppidani, ſatis jam ſua ſponte ira accenſi (ut qui mera libertate frui, nulliúſque imperio parere didiciſſent) tum malis urgentibus multo magis exulcerati atque efferati, Avarum & legationis ſocios, ceu malorum nuntios, & cum Scipione fortaſſe de privata ſalute pactos interfecerunt. Non multo pòſt cibis omnibus deficientibus, quum jam non fructum, non pecudem, non herbam haberent, primùm (ut in bellicis incommodis uſuvenire ſolet) pelles coctas mandebant: quibus itidem deficientibus, carnibus morientium hominum minutatim conciſis veſcebantur. Ægrotantium autem carnes illis deguſtatis faſtidire cœperunt, & robuſtiores debilioribus vim afferre. Denique nullo non mali genere premebantur, animis eo victu efferatis, corporibus fame, peſte, pilis & tempore hiſpidis &

Avari interitus.

310 Fames Numantinorum.

,, βολῆς. ὡς οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἔτι ἐστὶ
,, ἀλλ' ἐπὶ σοὶ, τὴν πόλιν ἢ πα
,, ραλαβεῖν, εἰ τὰ μέτρια κελεύοι
,, ἢ μαχομένην ὑπεριδεῖν ἀπολ
,, έσθαι· ὁ μὲν Αὔαρος ὧδε εἶπε
ὁ δὲ Σκιπίων (ᾔσθετο γὰρ παρὰ τ
αἰχμαλώτων τὰ ἔνδον) ἔφη δεῖ
αὐτοὺς ἐγχειρίσαι τὰ κατὰ σφᾶς κ
σὺν ὅπλοις παραδοῦναι τὴν πό
λιν. ὧν ἀπαγγελθέντων, οἱ Νομα
ντῖνοι, χαλεποὶ καὶ τέως ὄντες ὀργὴν
ὑπ' ἐλευθερίας ἀκράτου καὶ ἀηθεία
ἐπιταγμάτων, τότε καὶ μᾶλλον ὑ
πὸ τῶν συμφορῶν ἠγριωμένοι τε κα
ἀλλόκοτοι γεγονότες, τὸν Αὔαρον
τοὺς σὺν αὐτῷ πέντε πρέσβεις ἀπ
έκτειναν, ὡς κακῶν ἀγγέλους,
τὸ σφέτερον ἀσφαλὲς ἴσως διῳκη
μένους παρὰ τῷ Σκιπίωνι. μετ' ο
ὐ πολὺ πάντων αὐτοὺς τῶν ἐδεστ
ἐπιλιπόντων, οὐ καρπὸν ἔχοντες,
πρόβατον, οὐ πόαν, πρῶτα μὲν
ὥσπερ τινὲς ἐν πολέμων ἀνάγκαις
δέρματα ἕψοντες ἐλιχμῶντο. ἐπι
λειπόντων δ' αὐτοὺς καὶ τῶν δερμα
των, ἐσαρκοφάγουν, ἕψοντες
ἀνθρώπεια· πρῶτα μὲν τὰ τῶν ἀπο
θνησκόντων, κοπτόμενα ἐν μαγ
ρείοις· ἐπὶ δ' ἐκείνοις, τῶν νοσου
των κατεφρόνουν, καὶ τοὺς ἀσθενεσ
ρους ἐβιάζοντο οἱ δυνατώτεροι. κα
κῶν δ' οὐδὲν αὐτοῖς ἀπῆν, ἠγρια
μένοις μὲν τὰς ψυχὰς ὑπὸ τῶν τρ
φῶν, τεθηριωμένοις δὲ τὰ σώματ
ὑπὸ λιμοῦ καὶ λοιμοῦ, καὶ κόμης
καὶ χρ

Ἐπιλειπόντων δ' αὐτοὺς καὶ τῶν δερμάτων, ἐσαρκοφάγουν.] Sic Dio apu Xiphilinum, in Severo, pag. 317. pelles maceratas, in cibum verſas ſcribi ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ τροφὴ σφᾶς ἐπέλιπεν ἡ νενομισμένη, καὶ δέρματα διαβρέχοντ ἤσθιον. Magis autem & hîc placet ἐπιλιπόντων, quàm ἐπιλειπόντων: quo alioqui ferri poteſt. Ceterùm non ſatis propriè, ἐλιχμῶντο vertitur *mand bant*. at rectè initio pag. 657. λιχμώμενοι τὴν πίσσαν redditur, picem lii gentes.

Th

χρόνου. οὕτω δ' ἔχοντες αὐτοὺς πέτρεπον τῷ Σκιπίωνι. ὁ δ' ἐκέλευεν αὐτοὺς τῆς μὲν ἡμέρας ἐκείνης συνενεγκεῖν τὰ ὅπλα ἔνθα συνέταξε· τῆς δ' ἐπιούσης προσελθεῖν ἐς ἕτερον χωρίον. οἱ δ' ὑπερέβαλον τὴν ἡμέραν, ὁμολογήσαντες ὅτι πολλοὶ ς ἐλευθερίας ἔτι ἔχονται, καὶ ἐθέουσιν αὐτοὺς ἐξαγαγεῖν τοῦ βίου. ὴν οὖν ἡμέραν ἤτουν * ἐς τὴν θανάτου τὴν διάθεσιν· τοσόσδε ἔρως ελευθερίας καὶ ἀνδραγαθίας ἦν ἐν λει βαρβάρῳ τε καὶ σμικρᾷ. ἐς ὀκτακισχιλίους ἐπ' εἰρήνης γενόμενοι, οἷα μὲν καὶ ὅσα Ῥωμαίους ἔδρασαν; οἵας δὲ συνθήκας αὐτοῖς εντο ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ, οὐδ' ἐειτα ταῦτα συνθέσθαι Ῥωμαίων ὑιστάντων; οἷον δ' ὄντα τὸν τελευταῖον στρατηγὸν ἐξ μυριάσιν αὐτοὺς ερικαθήμενον προὐκαλέσαντο πολάκις ἐς μάχην; ὁ δὲ ἦν ἄρα τι στρατηγικώτερος αὐτῶν, ἐς χεῖρας ἰὼν θηρίοις, ἀλλὰ τῷ λιμῷ ρᾶς κατεργαζόμενος, ἀμάχῳ κακῷ· ᾧ δὴ καὶ μόνῳ ληφθῆναί τε υνατὸν ἦν ἄρα Νομαντίνους. καὶ ήφθησαν μόνῳ. ἐμοὶ μὲν δὴ ταῦτα ερὶ Νομαντίνων εἰπεῖν ἐπῆλθεν, τὴν ὀλιγότητα αὐτῶν καὶ φερεποιαν ἀφορῶντι, καὶ ἔργα πολλὰ καὶ ρόνον ὅσον διεκαρτέρησαν. οἱ δὲ

belluarum ſpeciem referentibus. Hunc in ſtatum redacti ſeſe Scipioni permiſerunt: à quo juſſi eo ipſo die arma omnia in certum quendam locum conferre, poſtero autem in alium locum convenire; ſed illum diem diſtulêre, profeſſi multos adhuc libertatis deſiderio velle ſibi mortem conſciſcere. Quapropter diem illum petebant ad genus mortis conſtituendum. tantus amor libertatis ac virtutis fuit in urbe barbara & exigua. Nam quum ante belli initium non plures eſſent octo millibus, quantis ſæpe cladibus Romanos affecerunt? Quoties æquis conditionibus fœdera pepigerunt, quibus Romani poſtea ſtare non ſuſtinuerunt? Qualem extremum imperatorem Romanum ſexaginta hominum millibus ſeſe obſidentem ſæpius ad certamen provocarunt? Sed ille ſe rei militaris peritiorem oſtendit, qui cum belluis manus conſerere noluerit, ſed inexpugnabili malo, fame, confecerit: quo ſolo ut vinci poterant, ſic victi tandem fractíque ſunt. Ceterùm mihi cogitanti quæ in tanta militum paucitate Numantini tam diuturnam obſidionem conſtanter perpeſſi, præclara facinora edidêre, nefas eſſe viſum eſt ea ſilentio

Numantini ſeſe Scipioni dedunt.

Amor libertatis.

Τὴν οὖν ἡμέραν ἤτουν * ἐς τὴν θανάτου τὴν διάθεσιν.] Locum hunc, falem ſanatu exiſtimo, reponendo ᾔτουν pro ἤτουν, qua voce nihil ſignifiri poteſt.

Ὁ δὲ ἦν ἄρα τι στρατηγικώτερος αὐτῶν.] Dicens στρατηγικώτερος αὐτῶν, telligit quàm ipſi Numantini, non autem quàm ceteri imperatores, ut ver: Secundus. Debuit autem Beraldus non dicere ſimpliciter, *rei militaris ritiorem ſed imperatorem rei militaris peritiorem.*

lentio præterire. Facta igitur deditione, diverſo mortis genere, prout cuique libitum eſt, multi ſeſe peremere: reliqui tertio die in campum quò jubebantur, convenerunt, fœdo corporis habitu, oris ſpecie efferata, corporibus illuvie ſqualoréque obſitis, pilo immiſſo, unguibus ſordidis, ipſi olidi veſte immunda & lacera, nec minus graviter olente. Quo in ſtatu vel hoſtibus ipſis miſerabiles videbantur, tametſi

311 eorum aſpectus horrorem intuentibus incutiebat. Nam ira, dolore, labore, conſcientia mutui carnium humanarum eſus, truces erant illis & ardentes oculi. Quinquaginta tantùm triumpho reſervatis, reliquos Scipio

Numantia ſolo æquata. ſub corona vendidit: oppidum ſolo æquavit. Romanus hic imperator duas potentiſſimas urbes evertit, Carthaginem ex ſenatuſconſulto (ne urbis imperiíque magnitudo ac loci opportunitas ad bellum adhortaretur) & Numantiam, exiguam nec admodum frequentem, quum nihil dum populus ſciviſſet: ſive ipſe id crediderit è rep. eſſe, ſive ira &

πρῶτα μὲν αὐτοὺς οἱ βουλόμενοι διεχρῶντο, ἕτερος ἑτέρως· οἱ λοιποὶ δ' ἐξῄεσαν τρίτης ἡμέρας ἐς τὸ δεδομένον χωρίον, δυσπρόσοπτοί τε καὶ ἀλλόκοτοι πάμπαν ὀφθῆναι. οἷα τὰ μὲν σώματα ἦν ἀκάθαρτα καὶ τριχῶν καὶ ὀνύχων καὶ ὀρύπων καὶ ῥύπου μεστὰ, ὀδώδεσαν δὲ χαλεπώτατον. καὶ ἐσθὴς αὐτοῖς ἐπέκειτο ἀτελὴς, πιναρὰ, καὶ ἥδε καὶ οὐχ ἧσσον δυσώδης. ἐφαίνοντο δὲ τοῖς πολεμίοις ἐλεεινοὶ μὲν ἀπὸ τῶνδε, φοβεροὶ δὲ ἀπὸ τῶν βλεμμάτων. ἔτι γὰρ αὐτοὺς ἐνεώρων ἔκ τε ὀργῆς καὶ λύπης καὶ πόνου καὶ συνειδότος ἀλληλοφαγίας. ἐπιλεξάμενος δ' αὐτῶν πεντήκοντα ὁ Σκιπίων ἐς θρίαμβον, τοὺς λοιποὺς ἀπέδοτο, καὶ τὴν πόλιν κατέσκαψεν. δύο μὲν τὰς δὲ πόλεις δυσμαχωτάτας ἑλὼν στρατηγὸς ὅδε Ῥωμαίων, Καρχηδόνα μὲν, αὐτῶν Ῥωμαίων ψηφισαμένων, διὰ μέγεθος πόλεώς τε καὶ ἀρχῆς, καὶ εὐκαιρίαν γῆς καὶ θαλάσσης· Νομαντίαν δὲ, σμικράν τε καὶ ὀλιγάνθρωπον, οὔπω τι Ῥωμαίων περὶ αὐτῆς ἐγνωκότων, αὐτὸς, εἴτε συμφέ-

ρει

Σώματα ἦν ἀκάθαρτα καὶ τριχῶν καὶ ὀνύχων καὶ ὀρύπων καὶ ῥύπου μεστά.] Non dubium eſt quin mendoſum ſit vocabulum iſtud ὀρύπων.

· *Ἔτι γὰρ αὐτοὺς ἐνεώρων ἔκ τε ὀργῆς*] Videtur deeſſe aliquid quod jungatur cum ἐνεώρων, & quandam aſpectus truculentiam ſignificet. Cælius Sec. more ſuo, è paucis multa faciens in ſua interpretatione, ita totum hunc locum reddit, (incipiam autem à fine paginæ proximè præcedentis) *Quibus rebus hoſtibus miſerabiles quidem, nihilominus tamen aſpectu horribiles videbantur, Idcirco à Romanis cum admiratione aſpiciebantur, inuſitatam in illis animorum & corporum affectionem, ex aere qui etiam tum perſtabat, ex dolore ac labore quem pertulerant, ac denique ex conſcientia quòd alii altorum carnibus paſti eſſent, contemplantibus.* Ita ille: ego verò ſuſpicor hanc (aut talem) hujus loci ſcripturam fuiſſe, ἔτι γὰρ δριμὺ ἐς ἑαυτοὺς ἐνεώρων, ἔκ τε ὀργ. dicendo tamen ἐς ἑαυτοὺς minus propriè pro ἐς ἀλλήλους.

Οὔπω τι Ῥωμαίων περὶ αὐτῆς ἐγνωκότων.] Pro his, rectè Beraldus, *quum*

nihil

ην Ῥωμαίοις ἡγούμενος, εἴτε ἀ-
ρος ὢν ὀργὴν καὶ φιλόνεικος ἐς
ὺ λαμβανόμενα, εἴθ᾽ ὡς ἔνιοι νο-
ίζουσι, τὴν δόξαν ἡγούμενος διώ-
μον ἐπὶ τοῖς μεγάλοις γίγνεσθαι
κακοῖς. καλοῦσι γοῦν αὐτὸν οἱ Ῥω-

contentione præceps in captos ſævierit, ſive potius (ut multi arbitrantur) illuſtria duo cognomina ex clariſſimarum urbium excidiis quæſiverit. Siquidem illum ad hunc uſque diem Romani Aphri-

Scipionis cognomina.

ɔil dum populus ſciviſſet: verùm ita ut ſciviſſet ſit à ſciſco. Eodem Cælius
nſu, quum de ea nihil dum conſtituiſſent Romani.

Τὴν δόξαν ἡγούμενος διώνυμον ἐπὶ τοῖς μεγάλοις γίγνεσθαι κακοῖς.] Hîc
ıoque vides διώνυμον (licet diſſentiente Beraldi interpretatione ut paulo
ɔſt oſtendam) pro περιώνυμον dici. hîc quoque inquam, quum & pag. 279.
ınc vocis iſtius uſum habueris. Ac facit certè alterum iſtud exemplum ut
inus de hac ſcriptura dubitare oporteat: præſertim quum & in altero illo
ıjus ſcriptoris loco exſtare iſtum vocis hujus uſum conſtet: ac fortaſſe
:ſtet etiam in aliis, non tantùm in illo: atque adeo hanc & apud Plut. ſigni-
:ationem habeat. Mirabuntur multi, ſat ſcio, quomodo hi voce illa διώ-
μος ita uſi ſint: ſed minus mirabuntur ubi conſideraverint quod dixi in
eo Theſauro Græcæ linguæ, διώνυμον, quum ſignificat περιώνυμον, cele-
em, ſive clarum, non debere accipi tanquam ex adverbio δὶς ſed tan-
ıam ex præpoſitione διὰ factum, eandem vim habente quam in διάδηλος,
διαλύγιος, & quibuſdam aliis: inter quæ ideo non pono διαβόητος
:tiamſi & in eo præpoſitio uſum eundem habeat) quòd ſit nomen alîus, ut
ı dicam, naturæ, utpote ex verbo factum. Legimus apud hunc ipſum
ıud quod ab eadem origine eſt nomen, in prima hujus opuſculi pagina, vi-
:licet πολυώνυμα. Quamvis autem πολυώνυμος idem ſonet interdum,
:æſertim apud poetas, quod περιώνυμος, & διώνυμος (ut quidem ſumi-
r in eo qui præ manibus eſt loco) ibi tamen πολυώνυμα ἔθνη non ſignifi-
t celebres gentes, ſeu claræ, ſed quæ multa nomina habent. Berald. vertit
verſæ. Secundus rectius, nominibus diverſæ qui & nominibus variæ, dice-
poterat. Ceterùm uterque interpres perinde vertit acſi ſcriptum eſſet,
ɔn γίγνεσθαι, ſed γενήσεσθαι. Neque tamen mutandam ſcripturam noſtram
nſeo: quum intelligi poſſit, Scipioni in mentem veniſſe, id quod aliis
ɔenire ſolet, ſibi quoque eventurum, quod attinet ad comparandam no-
inis celebritatem. De illius autem vocabuli διώνυμον hoc in loco ſignifica-
ɔne aſſentitur mihi Secundus: ita locum illum reddens, ſive quòd (ut qui-
ım exiſtimant) ex maximis aliorum malis ſuam gloriam majorem fore exiſtima-
ɪ. (quum tamen potius magnam dicendum eſſet, quoniam gradus com-
ırativi vox Græca non eſt) at diſſentit (uti dixi) Beraldus: quippe qui
ı vertit, ſive potius (ut multi arbitrantur) illuſtria duo cognomina ex clariſſi-
ırum urbium excidiis quæſiverit. Sed cur hoc dictum ad eos qui duo poſſunt
uſtria cognomina adipiſci reſtringemus, potius quàm latè ad omnes qui
ıgnam nominis celebritatem ex unius tantùm urbis expugnatione poſſunt
ſequi, extendemus? Tunc autem nomini διώνυμον alteram dare ſignificatio-
m oportebit. De his porro duobus cognominibus, quæ Appianus eum ex
ıarum urbium calamitatibus accepiſſe, & quidem accipere voluiſſe, ſcribit,
quodam Schediaſmate diſſero, etiam Naſonis autoritatem interponens.
:d interim tamen miror cur Beraldus noſter illum locum paginæ 302. Κορνή-
ον Σκιπίωνα, τὸν Καρχηδόνα ἑλόντα, verterit, Cornelio Scipioni, qui Cartha-
ıem exciderat; ac non potius contentus fuerit dicere ceperat.

ni Aphricanum & Numantinum ex illarum urbium cladibus excidiiſque appellant. Numantino agro inter vicinos diviſo, quum reliquas civitates jus dicendo perluſtraſſet, & nutantes ſocios aut increpuiſſet aut pecunia mulctaſſet, domum rediit.

Decem ſenatores Roma miſſi in Hiſpaniam ad res conſtituendas.

Romani de more ad eos Hiſpaniæ populos quos recens Scipio, & antea Brutus, vel volentes vel vi ſubegerat, decem ſenatores, qui rebus conſtituendis & pacificandis vacarent, miſit. Poſteris temporibus, exortis aliis bellorum motibus, Calpurnius Piſo cum imperio miſſus eſt: cui ſucceſſit Servilius Galba.

Calpurnius Piſo. Servilius Galba.

Sed quum Italia Cimbrico, Sicilia ſervili bello iterum premeretur, Romani tot bellis diſtracti, nullas in Hiſpaniam copias miſère, ſed tantùm legatos, qui bella,

μαῖοι μέχρι νῦν, ἀπὸ τῶν συμφ- ρῶν ἃς ἐπέθηκεν ταῖς πόλεσιν, Ἀ- φρικανόν τε καὶ Νομαντῖνον. τ- δὲ τὴν γῆν τὴν Νομαντίνων τ- ἐγγὺς οἰκοῦσι διελὼν, καὶ ταῖς ἄ- λαις πόλεσι χρηματίσας, καὶ τι ἦν ὕποπτον, ἐπιπλήξας τε κ- ζημιώσας χρήμασιν, ἀπέπλευσ- ἐπ' οἴκου.

Ῥωμαῖοι δὲ, ὡς ἔθος, ἐς προσειλημμένα τῆς Ἰβηρίας ἔπεμψ- ἀπὸ τῆς βουλῆς ἄνδρας δέκα, το- καταστησομένους αὐτὰ εἰς εἰρήνην ὅσα Σκιπίων τε ἔλαβε, καὶ Βρούτ- πρὸ τοῦ Σκιπίωνος ὑπηγάγετο, ἐχειρώσατο. χρόνῳ δ' ὕστερον ἀπ- στάσεων ἄλλων ἐν Ἰβηρίᾳ γενομένα- Καλπούρνιος Πείσων στρατηγὸς ῥέθη. καὶ αὐτὸν διεδέξατο μὲν Σερβ- λιος Γάλβας. Κίμβρων δ' ἐπ- στρατευόντων τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ Σικ- λίας πολεμουμένης τὸν δεύτερον δ- λικὸν πόλεμον, στρατιὰν μὲν ἐπὶ Ἰ- βηρίαν οὐκ ἔπεμπον, ὑπ' ἀσχολίας· πρέσβεις δὲ ἀπέστελλον, οἱ πόλεμ-

Καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσι χρηματίσας.] Vocem χρηματίσας, (cujus ſigni-ficationem aſſequi haud cujuſvis eſt) prætermiſit Secundus. Ita enim totu- hunc locum vertit, *Igitur Numantinorum finibus vicinis aſſignatis, & paca- ſiquæ loca ſuſpecta viderentur: & metu pecuniarum ſumma extorta, domum r- navigavit.* At Ber. illam vocem haud præteriit, hunc quoque totum locu- fideliter reddens, hoc modo, *Numantino agro inter vicinos diviſo, quum re- quas civitates jus dicendo perluſtraſſet, & nutantes ſocios aut increpuiſſet, a- pecunia mulctaſſet, domum rediit.* Fateor tamen χρηματίσας, potuiſſe & al- ter verti, nulla juris facta mentione.

Τοὺς καταστησομένους αὐτὰ εἰς εἰρήνην ὅσα Σκιπίων τε ἔλαβε.] Aſſenti- Beraldo, verba iſta vertenti potius, *qui rebus conſtituendis & pacificand- vacarent*: quam Cælio Secundo, cujus interpretatio habet quod multo m- jus eſt, *ut in provinciæ formam redigerentur.* Sed totum ex eadem interpr. l- cum afferam, præſertim quum in eo habeat aliud quiddam quod (ut al- multa) ex Beraldica eſſe emendandum videtur. Ita igitur ille, *Romani (- moris erat) decem ſenatorii ordinis viros in Hiſpaniæ loca ſuo imperio adjuncta l- garunt, ut in provinciæ formam quæ à Scipione capta aut prius à Bruto vi ſu- acta fuerant, redigerentur.* Quod ex Ber. interpretatione emendandum v- deri dixi, illud eſt, quòd quum Appianus dicat de Bruto, ὑπηγάγετο ἐχειρώσατο? Secundus ex his duobus unum fecerit, dicens, *à Bruto - ſubacta.* At Beraldus, *& antea Brutus vel volentes vel vi ſubegerat.*

Πόλ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

όλεμον ἔμελλον ὅπῃ δύναιντο, κα-
ταστήσεσθαι. Κίμβρων δὲ ἐξελαθέντων,
Γίτος Δείδιος ἐπελθὼν, Οὐακ-
καίων μὲν ἔκτεινεν ἐς δισμυρίους, Τερ-
μισὸν δὲ, μεγάλην πόλιν, αἰεὶ
δυσπειθῆ Ῥωμαίοις γενομένην, ἐξ
ρυμνοῦ κατήγαγεν ἐς τὸ πεδίον, καὶ
κέλευσεν οἰκεῖν ἀτειχίστους. Κολέν-
δαν δὲ περικαθίσας ἐνάτῳ μηνὶ
παρέλαβεν, ἐγχειρισάντων ἑαυτὴν
καὶ τοὺς Κολενδέας ἅπαντας μετὰ
παίδων καὶ γυναικῶν ἀπέδοτο. πό-
λιν δ' ἑτέραν τῆς Κολένδης πλησίον
ᾤκουν μιγάδες Κελτιβήρων, οὓς
Μάριος συμμαχήσαντας αὐτῷ κατὰ
Λυσιτανῶν, τῆς βουλῆς ἐπιτρεπού-
σης, ᾠκίκει πρὸ πέντε ἐνιαυτῶν. ἐ-
λῄστευον δ' ἐξ ἀπορίας οὗτοι· καὶ
κρίνας αὐτοὺς ὁ Δείδιος ἀνελεῖν,
συνθεμένων αὐτῷ τῶν δέκα πρέσβεων
ἔτι παρόντων, ἔφη τοῖς ἐπιφανέ-
σιν αὐτῶν ἐθέλειν τὴν Κολενδέων
χώραν αὐτοῖς προσορίσαι πενομέ-
νοις. ἀσπαζομένους δὲ ὁρῶν, ἐκέ-
λευεν τῷ δήμῳ, ταῦτα μέν τε * ἐγ-
κρίναντας ἥκειν μετὰ γυναικῶν καὶ παί-
δων τὴν χώραν μεριουμένους· ἐπεὶ

quoad ejus fieri poterat, ubique ſedarent. Cimbris ab Italia rejectis T. Didius eò veniens, Vaccæorum viginti millia delevit, Termiſúmque oppidum amplum, Romanis ſemper infidum, ex loco tuto in planitiem transtulit, juſſis oppidanis ſine munimentis habitare. Deinde Colendam urbem poſt ſeptimeſtrem obſidionem deditione accepit: cives omnes cum liberis & uxoribus vendidit. Porro non procul Colenda convenæ Celtiberorum habitabant, quos Marius quinque antè annis, quòd eorum opera contra Luſitanos uſus erat, approbante ſenatu, datis illic ſedibus conſtituerat. Hos ob inopiam latrociniis viventes Didius, aſſentientibus decem legatis, qui nondum abierant, quum ſtatuiſſet tollere, nobilibus eorum denuntiat velle ſe inopibus Colendenſium agrum aſſignare. Quam conditionem cupidè admittentes * * protinus cum liberis ac uxoribus ad agrum dividendum adeſſe jubet. ubi veniſſent,

T. Didius. Vaccæi.

Termiſum oppidum.

Colenda, urbs.

312

Πόλιν δ' ἑτέραν τῆς Κολένδης πλησίον ᾤκουν μιγάδες Κελτιβήρων.] Ita vertit hunc locum Cæl. Secundus, ut quis ſuſpicari poſſit eum legiſſe, *μιγάδην* & *Κελτίβηρες*. Hæc enim ſunt ejus verba, *Aliam urbem Colendæ finitimam Celtiberi cum aliis permixtè incolebant.* Ita inquam Sec. verùm & aliis pleriſque in locis ſic à ſenſu Appiani aberrat ut aliam ſequutus lectionem videri queat, quum tamen eandem ante oculos habuerit.

Ἔφη τοῖς ἐπιφανέσιν αὐτῶν ἐθέλειν τὴν Κολενδέων χώραν αὐτοῖς προσορίσαι πενομένοις.] Cur pro his, τὴν Κολενδέων χώραν, Secundum *rusticorum fines* dixiſſe putabimus?

Ταῦτα μέν τε * ἐγκόντας ἥκειν μετὰ γυναικῶν καὶ παίδων τὴν χώραν μεριουμένους] Aliud nihil deeſſe huic loco arbitror, quàm quod apud Secundum legitur. Ita enim hic, *Quum autem eos conditionem accipere videret, juſſit ad populum referrent, ut cum conjugibus & liberis ad fines dividendos venirent.* Videndum igitur annon veriſimile ſit hæc ab Appiano ſcripta fuiſſe, ἐκέλευε τῷ δήμῳ ταῦτα ἐνεγκεῖν· καὶ ἐνεγκόντας ἥκειν μετὰ γυν, &c. hæc, inquam, aut his ſimilia. nam fateor me ex iſtis voculis μέν τε, conjicere, ali-

 quid

niſſent, præcepit militibus ut extra vallum egrederentur: ipſis verò, ut intra progrederentur, viri ſeparatim à fœminis & pueris: velle enim ſingulorum nomina conſcribere, ut intelligeret quantum agri foret dividendum. Omnes vallum foſſámque tranſgreſſos, circumfuſo milite, trucidavit. ob quas res etiam triumphavit.

Celtiberi. Flaccus.

Iterum rebellantes Celtiberos Flaccus eò dimiſſus, cæſis viginti millibus, repreſſit.

Senatus à populo ſuo crematus in curia.

Apud urbem populus ad defectionem ſpectans, ſenatum tardantem & recuſantem in ipſis ſubſelliis cremavit. Cujus facinoris auctores adveniens Flaccus puniit.

δ' ἀφίκοντο, περιέταξε τοὺς στρατιώτας ἐκ τοῦ χάρακος ἐξελθεῖν, τοὺς ἐνεδρευομένους εἴσω παρελθεῖν ὡς ἀπογραψόμενος αὐτῶν ἔνδον τὸ πλῆθος· ἐν μέρει μὲν ἀνδρῶν, ἐν μέρει δὲ, παίδων καὶ γυναικῶν· ἵν' ἐπιγνοίη πόσην χώραν αὐτοῖς δέοι διελθεῖν. ὡς δὲ παρῆλθον ἐς τὴν τάφρον καὶ τὸ χαράκωμα, περιστήσας αὐτοῖς τὸν στρατὸν ὁ Δείδιος ἔκτεινε πάντας. καὶ ἐπὶ τοῖσδε Δείδιος μὲν καὶ ἐθριάμβευσεν· πάλιν δὲ Κελτιβήρων ἀποστάντων, Φλάκκος ἐπιπεμφθεὶς ἔκτεινε δισμυρίους. Ἐν δὲ Βελγήδῃ πόλει ὁ δῆμος ἐς ἀπόστασιν ὁρμῶν, τὴν βουλὴν ὀκνοῦσαν ἐνέπρησεν αὐτῷ βουλευτηρίῳ· ὁ δὲ Φλάκκος ἐπελθὼν ἔκτεινε τοὺς αἰτίους. τοσάδε μὲν εὗρον ἄξια λόγου Ῥωμαίοις ἐς τότε πρὸς Ἴβηρας αὐτοὺς γενόμενα.

Χρόνῳ

quid aliud, quod tamen talem ſenſum efficeret, ſcriptum fuiſſe. Verbum tamen φέρειν, à quo eſſet illud ἐνεγκόντας, hunc aliquando habere uſum (apud hoc præſertim genus hiſtoriarum) conſtat.

Ἐν δὲ Βελγήδῃ πόλει ὁ δῆμος ἐς ἀπόστασιν ὁρμῶν] Hic etiam locus ex iis eſt unus cui aſteriſci notam, ut imperfecto, apponit Secundus: (ſicut viciſſim quibuſdam appoſitam hac in editione habemus, quum ejus interpretatio eam non habeat, & ſit ejuſmodi ut minimè apponi debuiſſe videatur) ita enim ille, *In urbe Belgeda quum ad defectionem plebs converſa eſſet * penes quem cogendi ſenatus autoritas, totum ſenatum, quòd ad decernendum dubius eſſet, cremavit.* At enim Appianus hîc nihil habet quod illis verbis reſpondeat, *penes quem cogendi ſenatus autoritas:* quæ ſi tollas, minimè imperfectus locus erit, ideoque nec illa nota opus habebit. Eſt obiter & hoc obſervandum, dici à Secundo *totum ſenatum*, quum τὴν βουλὴν tantùm apud Appianum, non ὅλην τὴν βουλὴν, legamus.

Τοσάδε μὲν εὗρον ἄξια λόγου Ῥωμαίοις ἐς τότε πρὸς Ἴβηρας αὐτοὺς γενόμενα.] Berald. omiſit interpretationem horum verborum. Quæ Sec. ita vertit, *Hæc ego à Romanis contra Hiſpanos geſta digna memoratu comperi.* Sed cur Appianus non ſimpliciter πρὸς Ἴβηρας, verùm πρὸς Ἴβηρας αὐτοὺς, (quod à Secundo expreſſum non eſt) dicit; An ad differentiam eorum quæ adverſus Celtiberos geſta ſunt? Atqui eorum mentionem pleriſque locis, & quidem in uno etiam qui parvo intervallo præcedit, fieri videmus. Fortaſſe igitur non abs re quis ſuſpicetur, ſcriptum ab eo fuiſſe πρὸς Κελτίβηρας καὶ πρὸς Ἴβηρας αὐτοὺς γενόμενα. Nam pag. 256. proponit ſe dicturum quomodo Romani Ἴβηρσι καὶ Κελτίβηρσιν ἐπολέμησαν.

Καὶ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Χρόνῳ δ᾽ ὕστερον στασιαζόντων ἐν Ῥώμῃ Σύλλα τε καὶ Κίννα, καὶ ἐς ἐμφυλίους πολέμους καὶ στρατόπεδα κατὰ τῆς πατρίδος διῃρημένων, Κόϊντος Σερτώριος ἐκ τῆς Κίννα στάσεως αἱρεθεὶς τῆς Ἰβηρίας ἄρχειν, Ἰβηρίαν τε αὐτὴν ἐπανέστησε Ῥωμαίοις, καὶ πολὺν στρατὸν ἐγείρας, καὶ βουλὴν τῶν ἰδίων φίλων ἐς μίμημα τῆς συγκλήτου καταλέξας, ἤλαυνεν ἐς Ῥώμην ἐπὶ τόλμης καὶ φρονήματος λαμπρός· καὶ τἆλλα ὢν ἐς θρασύτητα περιώνυμος· ὥστε τὴν βουλὴν δείσασαν, ἑλέσθαι τοὺς παρὰ σφίσιν ἐπὶ μεγίστης τότε δόξης στρατηγούς, Κεκίλιόν τε Μέτελλον μετὰ στρατοῦ πολλοῦ, καὶ Γναῖον Πομπήϊον ἐπ᾽ ἐκείνῳ μεθ᾽ ἑτέρου στρατοῦ· ἵνα τὸν πόλεμον ὅπῃ δύναιντο, ἐξωθοῖεν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐν διχοστασίᾳ τότε μάλιστα οὔσης.. ἀλλὰ Σερτώριον μὲν τῶν στασιωτῶν τις αὐτοῦ Περπέρνας ἀνελών, ἑαυτὸν ἐπὶ Σερτωρίῳ στρατηγὸν τῆς ἀποστάσεως ἀπέφηνε· Περπέρναν δ᾽ ἔκτεινε μάχῃ Πομπήϊος. καὶ ὁ πόλεμος ὅδε θορυβήσας δὴ τῷ φόβῳ μάλιστα Ῥωμαίους, διελύθη. τὸ δὲ ἀκριβὲς αὐτοῦ δηλώσει τὰ περὶ Σύλλαν ἐμφύλια.

Μετὰ δὲ τὸν Σύλλα θάνατον Γάϊος Καῖσαρ αἱρεθεὶς Ἰβηρίας στρατηγεῖν, ὥστε καὶ πολεμεῖν οἷς δεήσειεν, ὅσα τῶν Ἰβήρων ἐσαλεύετο, ἢ Ῥωμαίοις ἔτι ἔλειπεν, πολέμῳ συνηνάγκασεν πάντα ὑπακούειν· καὶ τινὰ αὖθις ἀφιστάμενα Ὀκταούϊος Καῖσαρ, ὁ τοῦ Γαΐου παῖς, ὁ Σεβα-

Poſteris temporibus, quum Sylla & Cinna diſſidentes civilibus bellis & caſtris contra patriam conſpiraſſent, Q. Sertorius Cinnæ partium, imperator in Hiſpaniam electus, provinciam ipſam adverſus Romanos concitavit, conflatóque ingenti exercitu, & amicorum conſeſſu ad exemplum ſenatus deſcripto, magna fiducia & animis, ipſe alioqui audacia inſignis, adverſus urbem contendebat. Qua re territi Patres: præſtantiſſimos ex ſuo ordine & clariſſimos duces, Cæcilium Metellum cum valido exercitu, & Cneum Pompeium cum altero, emiſerunt, ut ex Italia bellis inteſtinis laborante pro viribus depellerent. Sed Sertorium Perpenna earundem partium interfecit, ſéque factionis ducem præbuit. Quo à Pompeio acie victo & ſublato, bellum quod Romanos maximo terrore perculerat, reſtinctum eſt. Sed de hoc accuratius in hiſtoria belli civilis Syllani.

Sylla. Cinna.

Q. Sertorius cum exercitu Romam contendit.

Cæcilius Metellus. Cn. Pompeius.

Sertorii interitus. Perpenna.

313

Hiſtoria belli civilis Syllani.

Poſt obitum Syllæ, C. Cæſar imperator in Hiſpaniam creatus ut arma inferret quibus utile eſſe cenſeret, quicquid in Hiſpania nutabat, aut nondum Romanis parebat, ſubegit. Deinde Octavius Cæſar, Caii filius, cognomento Auguſtus, populos quoſdam

Καὶ ὁ πόλεμος ὅδε θορυβήσας δὴ τῷ φόβῳ μάλιστα Ῥωμαίους.] Mallem ὧδε, quàm ὅδε, quum etiam quonam modo finitum fuerit hoc bellum, narraverit. Fuerit autem ponenda hypoſtigme poſt ὧδε, quæ oſtendat jungendum cum διελύθη, non cum θορυβήσας.

dam deintegro rebellantes domuit. Ex eo tempore mihi videntur Romani Iberiam, quam nunc Hiſpaniam vocant, in tres partes dividere, & prætores annuos in ſingulas mittere: quorum duos ſenatus, tertium imperator arbitratu ſuo decernit.

Iberia in tres partes diviſa.

στὸς ἐπίκλην, ἐχειρώσατο· καὶ ἐξ ἐκείνου μοὶ δοκοῦσι Ῥωμαῖοι τὴν Ἰβηρίαν (ἣν δὴ νῦν Ἱσπανίαν καλοῦσιν) ἐς τρία διαιρεῖν· καὶ στρατηγοὺς ἐπιπέμπειν ἐτησίους μὲν ἐς τὰ δύο ἡ βουλή, τὸ δὲ τρίτον βασιλεὺς ἐφ᾿ ὅσον δοκιμάσειεν.

ἈΠΠΙΑ

Καὶ ἐξ ἐκείνου μοὶ δοκοῦσι Ῥωμαῖοι τὴν Ἰβηρίαν ἐς τρία διαιρεῖν. &c. Fallitur hoc loco Appianus, cum dicit Iberiam ſive Hiſpaniam in tres partes diviſam fuiſſe, in quarum duas annuos magiſtratus Senatus mitteret, in tertiam vero præſidem Imperator. Diviſa autem ab Auguſto fuit Hiſpania in duas provincias, *Citeriorem* & *Ulteriorem*. *Citerior* etiam *Terra conenſis* dicta. Ulterior diviſa in duas provincias, *Bæticam* & *Luſitaniam*. Bætica populi fuit & in eam miſſus Proconſul. Atque de ea capiendus Tacitus H. l. 4. *Urbius Serenus ulterioris Hiſpaniæ Proconſul.* non quia tota Hiſpania ulterior Proconſulem habuerit, ſed melior ejus pars *Bætica*; quæ ſola populi fuit. *Citerior* autem Hiſpania ſive *Terra conenſis*, & *Luſitania* Cæſaris fuerunt, in quas ab eo duo legati mittebantur Prætorius & Conſularis. Et quidem Prætorius Luſitaniæ præerat cum unico legato; Conſularis Terra conenſi cum tribus legatis, tribuſque legionibus. Vide Strabonem lib. III. & Dionem l. LIII. Adeo ut excuſari ab errore noſter non poſſit, niſi quod ejus ævo mutaſſe dicamus.

Ἐκκαιδ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ἈΠΠΙΑΝΟΥ ἈΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ῬΩΜΑΙΚΩΝ ἈΝΝΙΒΑΙΚΗ.

ΟΣΑ δὲ Ἀννίβας ὁ Καρχηδόνιος ἐξ Ἰβηρίας ἐς Ἰταλίαν ἐσβαλὼν, ἑκκαίδεκα ἔτεσιν οἷς ἐνέμεινε πολεμῶν, ἔδρασέ τε καὶ πάθεν ὑπὸ Ῥωμαίων, ἕως αὐτὸν Καρχηδόνιοί τε κινδυνεύοντες περὶ τῇ πόλει, ἐπὶ τὰ σφέτερα μετεπέμψαντο, καὶ Ῥωμαῖοι τῆς Ἰταλίας ἐξήλασαν, ἥδε ἡ γραφὴ δηλοῖ· ἥτις δὲ τοῦ Ἀννίβα γέγονε τῆς ἐσβολῆς αἰτία τε ἀληθὴς καὶ πρόφασις ἐς τὸ φανερὸν, ἀκριβέστατα μὲν ἐν τῇ Ἰβηρικῇ συγγραφῇ δεδήλωται, συγγράψω δὲ καὶ νῦν, ὅσον εἰς ἀνάμνησιν.

APPIANI ALEXANDRINI ROMANARUM HISTORIARUM ANNIBALICA.

QUÆ verò Annibal Carthaginienſis, traductis ex Hiſpania in Italiam copiis, totos ſexdecim annos, quibus in bello permanſit, & intulerit damna & viciſſim à Romanis acceperit (donec à civibus, ut periclitanti patriæ opem ferret, revocatus, & à Romanis Italia expulſus eſt) declarat hic liber. Ceterùm quam irrumpendi bellíque in Italiam transferendi veram cauſam occaſionémque propalam prætexuerit, etſi in Hiſpanica hiſtoria accuratiſſimè declaratum eſt, non tamen alienum fuerit, refricandæ memoriæ gratia, paucis repetere.

Amil-

Ἑκκαίδεκα ἔτεσιν οἷς ἐπέμεινε πολεμῶν.] Eundem annorum numerum tribuit huic bello in Hiſpanica hiſtoria, pag. 262. quum dicit, ἕως Ἀννίβαν ἑκκαιδεκάτῳ μόλις ἔτει τῆς Ἰταλίας ἐξήλασαν. Vide & pag. 348.

Ἥτις δὲ τοῦ Ἀννίβα γέγονε τῆς ἐσβολῆς αἰτία τε ἀληθὴς καὶ πρόφασις ἐς τὸ φανερόν.] Intellige ἐσβολῆς ex Hiſpania in Italiam: ut hæc participio ἐσβαλὼν paulo antè adjecit. Sic autem in Libyca hiſtoria eo ipſo participio, ſed abſque illa adjectione, utitur, καὶ ὅσα Ἀννίβας ἐς Ἰταλίαν ἐσβαλὼν ἔπραξεν. Ad verba autem proximè ſequentia quod attinet, illa eorum interpretatio conjungit quæ (niſi valde fallor) ab Appiano disjunguntur: ut certè disjungi ſepararíque debent. Ac ille quidem ita vertit, *Ceterum quam irrumpendi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Amilchar, Annibalis pater.

Amilchar, cognomento Barca, Annibalis hujus pater, eo bel-

Ἀμίλχαρ, ᾧ Βάρκας ἐπίκλησι ἦν, Ἀννίβου τοῦδε πατήρ, ἐστρατη γι

pendi bellíque in Italiam transferendi veram cauſam occaſionémque propalam præ texuerit, &c. at ego ita vertendum eſſe dico, *Ceterum quam irrump. belliqu in It. transferendi veram cauſam habuerit, & quam occaſionem propalam præte xuerit*, &c. Vel hoc certè verbum *prætexuerit* cum illis accuſativis *veram cauſam* haud convenire videmus. Quis enim eam cauſam quæ vera eſt prætexere dicitur? Sed videamus an Appianum in ſua narratione hæc duo apertè diſtinguere ſimus comperturi. Comperient certè quicunque attentas præbere illi aures non recuſabunt. Nam quæ narrantur in hac hiſtoria, in fine paginæ quæ hic eſt 314. quid aliud quàm illam veram cauſam continent? *Quum autem* (inquit) *Barcæ & Aſdrubalis inimici amicis illorum negotium faceſſerent, & hunc Annibalem, quòd adhuc juvenis eſſet, contemptui haberent, ipſe hæc eſſe initium creandi ſibi periculum exiſtimans, & ſe ex patriæ metu ſecuritatem comparaturum, de ipſis gravi bello implicandis cogitabat.* Hæc inquam (quæ conferenda relinquo cum iis quæ latius commemorantur in Hiſpanica hiſtoria, pag. 259) nemo, ut opinor, negaverit eſſe illam τὴν ἀληθῆ αἰτίαν: at quænam dicere poſſumus eſſe quæ πρόφασιν appellat? Nimirum hæc, ἐπενόει παρὰ τὰς σπονδὰς τὸν Ἴβηρα διαβῆναι. nam hoc ipſum, ἐς πρόφασιν, ſtatim ab eo dici videmus de facto Annibalis. Sequitur enim, καὶ παρεσκεύαζέ τινὰς ἐς πρόφασιν κατηγορεῖν Ζακανθαίων. &c. Videri autem poſſit Appianus Thucydidem imitari hic voluiſſe: qui tamen πρόφασιν dicit περὶ τῆς αἰτίας etiam: quippe qui τὴν ἀληθεστάτην πρόφασιν, ἀφανεστάτην δὲ λόγῳ, opponit ταῖς ἐς τὸ φανερὸν λεγομέναις αἰτίαις: in fine ſuæ præfationis.

Ἀμίλχαρ, ᾧ Βάρκας ἐπίκλησις ἦν.] Ut hîc, ita etiam in Hiſpanica hiſtoria, pag. 257. Ἀμίλχαρ, ὁ Βάρκας ἐπίκλησιν. Sive autem quòd alius fuit Amilchar, à quo ut diſtingueretur hic, cognomine iſto donatus fuit, ſive alia ei hoc cognomen imponendi cauſa fuit, ſæpe non Amilcharem ſed Barcam dici videmus: & quidem in illa etiam ipſa pag. 257. Fuiſſe porro hujus Amilcharis filium non Annibalem tantùm, ſed etiam Aſdrubalem conſtat. Aſdrubalem inquam, id eſt unum è duobus Aſdrubalibus. Fuit enim Aſdrubal, Amilcharis hujus, fuit & Aſdrubal, Giſconis filius: ut teſtatur ipſemet Appianus in Hiſpanica hiſtoria, pag 268. Quem locum à quibuſdam non fuiſſe intellectum ſcio. quum enim ibi ſcribatur, Καρχηδονίων δὲ οἱ στρατηγοὶ δύο ὄντε λοιπώ, καὶ δύο Ἀσδρούβα, non de duobus tantùm ducibus ſed de quatuor loqui hunc ſcriptorem putaverunt: non aſſequentes hanc ſermonis formam, ut ibi oſtendo. Ceterùm Aſdrubalis, Amilcharis filii, ideóque fratris Annibalis, mentio fit in illa etiam ipſa hiſtoria Hiſpanica, in fine pag. 270. Ἀσδρούβαν δὲ τὸν Ἀμίλχ. περὶ τὸν βόρειον Ὠκεανὸν στρατ. ἔτι συλλ. ὁ ἀδελφὸς Ἀννίβας ἐκάλει. Quinetiam in hac, videlicet pagina tertia à principio, καὶ τὰ ἐν Ἰβηρίᾳ παραδοὺς Ἀσδρούβᾳ τῷ ἀδελφῷ. At verò alterius Aſdrubalis, qui Giſconis filius fuit, mentionem habemus eadem illa pag. 257. duobus in locis ubi Barcæ gener fuiſſe dicitur. Idémque & in iſta Annibalica hiſtoria legimus, in hac ipſa pag ſimulque, Annibalem uxoris ejus fratrem fuiſſe: quinetiam, Barcæ ſucceſſorem (eo mortuo) à Carthaginienſibus electum fuiſſe. Hanc homonymiam, à quibuſdam ignoratam, eos in errorem impuliſſe ſcio, ideóque ſilentio prætereunda non exiſtimavi. Ad ſcripturam autem quod attinet nominis illius quo vocabatur pater Annibalis, quum *Amilchar* ſcribo, ſequor quam habemus hîc ſcripturam Ἀμίλχαρ, alioqui in medio relinquens, an *Amilchar*, an potius *Amilcar*

(itidém-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ει Καρχηδονίων ἐν Σικελίᾳ, ὅτε
Ῥωμαῖοι καὶ Καρχηδόνιοι ἐπολέμουν·
δόξας δὲ πρᾶξαι κακῶς, ὑπὸ τῶν
ἐχθρῶν ἐδιώκετο· καὶ δεδιὼς, ἔπρα-
ξεν ἐς τοὺς Νομάδας αἱρεθῆναι στρα-
τηγὸς, περὶ τῶν εὐθυνῶν. γενόμενος
χρήσιμος ἐν τῷδε, καὶ τὴν στρα-
τιὰν θεραπεύσας ἁρπαγαῖς καὶ δω-
ρεαῖς, ἤγαγεν αὐτὴν ἄνευ τοῦ κοινοῦ Καρ-
χηδονίων, ἐπὶ Γάδειρα, καὶ ἐπέρασε
πορθμὸν ἐς Ἰβηρίαν. ὅθεν λάφυ-
ρα πολλὰ διέπεμπεν ἐς Καρχηδόνα,
θεραπεύων τὸ πλῆθος εἰ δύναιτο
μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ τῆς στρατηγίας

lo quod inter ſe Romani & Carthaginienſes geſſerunt, Carthaginienſium copiis præerat: & quum ob rem malè geſtam ab inimicis accuſaretur, veritus ille perfecit ut adverſus Numidas, priuſquam ſuperioris imperii rationes redderet, imperator crearetur. Quo bello quia multum profuerat reipub. ac donis rapiníſque exercitum delinierat, eundem, dimiſſo populo Carthaginienſi Gades primò, inde trajecto freto in Hiſpaniam traduxit. unde miſſitandis plurimis Carthaginem è præda muneribus, populum ſibi conciliabat, ſiqua

itidémque *Bomilchar* an *Bomilcar* ſcribendum ſit: ut apud Latinos paſſim ribi videmus. Cælius Secundus, qui hiſtoriam illam & ipſe interpretatus t, non tantùm *Amilcar*, ſed etiam *Hamilcar*, & quidem plurimis in los, ſcribit: ut videre eſt cùm alibi, tum in paginæ 257. interpretatione: ubi *Barcham* cum aſpiratione, ſicut alibi habes. Ut autem *Hamilcar* præxa aſpiratione, ſic & *Haſdrubal* quidam necnon *Hannibal* ſcripſerunt. Sed irum (nam & hoc obiter addam) videri poſſit, Græcos Ἀννίβας quidem unde & Ἀννιβαϊκός) & Ἀσδρούβας, non Ἀννίβαλ & Ἀννιβαλικός dixiſſe, t à Latinis Annibal (unde Annibalicus) & Aſdrubal dictum fuit: ſed Ιαάρβαλ tamen illis placuiſſe: ut videre eſt pag. 319.

Δόξας δὲ πρᾶξαι κακῶς.] Hæc, ſatis fuſè, ſicut & cetera, exponuntur. ag. 257. & 258. Utitur autem his verbis in illa pag. 257. ὑπαγόντων οὖν ἐπὶ ίκῃ τὸν Βάρκαν ἐς κρίσιν, ὡς αἴτιον τῇ πατρίδι τοσῶνδε συμφορῶν γενόμεν, &c. Dicit autem, non πράξας δὲ κακῶς, ſed δόξας δὲ πρᾶξαι κακῶς, l eſt, *Quum autem viſus eſſet rem malè geſſiſſe.* Interpretis tamen verba non is Græcis, ſed illis reſpondent.

Καὶ δεδιὼς, ἔπραξεν ἐς τοὺς Νομάδας αἱρεθῆναι στρατηγός.] Pag. 257. colgam ei dat Magonem, cognomento Magnum. Utitur alioqui verbis iiſdem, ρατηγὸς ἔπραξεν αἱρεθῆναι: ſed his præfixis, Νομάδων τινὸς κινήματος γενοένου. quæ certè & hîc oportet ὑπακούειν. At loco horum, περὶ τῶν εὐθυνῶν, icit, ἔτι τὰς εὐθύνας τῆς προτέρας στρατηγίας ὀφείλων. Atque huc videtur erald. reſpexiſſe, quum ita locum hunc vertit, *priuſquam ſuperioris imperii tiones redderet.*

Θεραπεύων τὸ πλῆθος εἰ δύναιτο μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ τῆς στρατηγίας τῆς ἐν ικελίᾳ.] Primo aſpectu videtur debere Amilchar eſſe nominativus verbi ύναιτο. quod fieri tamen nequeat, niſi inſertis quibuſdam vocibus inter ύναιτο & μὴ χαλεπαίνειν. ut ſi (exempli gratia) ſcriberetur, εἰ δύναιτο ιαπρᾶξαι ὥστε μὴ χαλεπαίνειν. Sed Appianum non dubitaſſe & altera illa ermonis forma uti arbitror. De hac autem re moneo quòd alioqui interpres iam ſequutus lectionem exiſtimari poſſet.

Καὶ

ſi qua via Sicilienſis ignominiæ memoria ſibi infenſum placare poſſet. Tandem ſubactis aliquot regionibus, & ingenti gloria parta, Carthaginienſes etiam in ſpem cupiditatémque totius Hiſpaniæ potiundæ (tanquam id facile foret) adduxit. Itaque Saguntini aliíque Græci qui in Hiſpania habitabant, ad Romanos confugiunt. Convenerat autem inter Romanos & Carthaginienſes, atque fœderibus adſcriptum erat, ut Carthaginienſis imperii finis eſſet Iberus amnis. Poſthæc Barca, conſtitutis in Carthaginienſibus ſubdita Hiſpania rebus, prælio quodam interfectus, moritur, ſuffecto in ejus locum Aſdrubale, Barcæ genero: qui & ipſe à ſervo, cujus herum occiderat, in venatione obtruncatur. Tertius ab iis, quòd rei militaris & peritus & avidus haberetur,

Carthaginienſis imperii terminus.

Amilcharis interitus.

Aſdrubal. Ejus interitus.

τῆς ἐν Σικελίᾳ. χώραν δὲ αὐτοῦ κατακτωμένου πολλὴν, κλέος τε μέγα λαβὼν, καὶ Καρχηδονίοις ἐπιθυμία πάσης Ἰβηρίας, ὡς εὐμαρεστάτου ἔργου. Ζακανθαῖοι δὲ, καὶ ὅσοι ἄλλοι Ἕλληνες ἐν Ἰβηρίᾳ, καταφεύγουσιν ἐπὶ Ῥωμαίους· καὶ γίνεται Καρχηδονίοις ὅρος Ἰβηρίας, μὴ διαβαίνειν τὸν Ἴβηρα ποταμόν· καὶ τόδε ταῖς Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων σπονδαῖς ἐνεγράφη. ἐπὶ δὲ τούτῳ, Βάρκας μὲν τὴν ὑπὸ Καρχηδονίοις Ἰβηρίαν καθιστάμενος, ἐν τινὶ μάχῃ πεσὼν ἀποθνήσκει, καὶ στρατηγὸς Ἀσδρούβας ἐπ' αὐτῷ γίγνεται, ὃς ἐκήδευε τῷ Βάρκᾳ. καὶ τόνδε μὲν κτείνει θεράπων ἐν κυνηγεσίοις, οὗ τὸν δεσπότην ἀνῃρήκει. τρίτος δὲ ἐπὶ τοῖσδε στρατηγὸς Ἰβήρων ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἀποδείκνυται, φιλοπό-

λεμος

Καὶ τόδε ταῖς Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων σπονδαῖς ἐνεγράφη.] Obſerva quod hîc ſcribit, καὶ τόδε ταῖς Ῥωμαίων καὶ Καρχηδ. σπονδαῖς ἐνεγράφη. ideo enim dicit pag. ſequente, ἐπινόει παρὰ τὰς σπονδὰς τὸν Ἴβηρα διαβῆναι. Ac quod habemus hîc, Carthaginienſibus fuiſſe terminum Iberiæ (id eſt Hiſpaniæ) non tranſire Iberum fluvium, idem & in Hiſpanica hiſtoria legimus, pag. 258. ὅρον εἶναι Καρχηδ. &c. Idem habes & in Libyca hiſtoria, pag. quarta.

Βάρκας μὲν τὴν ὑπὸ Καρχηδονίοις Ἰβηρίαν καθιστάμενος, ἐν τινὶ μάχῃ πεσὼν ἀποθνήσκει.] Quæ fuerit hæc pugna in qua Barcas occubuit, diſces ex principio paginæ 258. Ea autem ipſa verba, quæ hîc de Barca dicuntur, de Aſdrubale dicta fuerunt in fine ejuſdem paginæ, Ἰβηρίαν τὴν ὑπὸ Καρχηδονίοις καθιστάμενον.

Ὃς ἐκήδευε τῷ Βάρκᾳ.] Ut hîc ἐκήδευε τῷ Βάρκᾳ, ita aliquanto pòſt, καὶ τῷ κηδευτῇ συνιών. Sed & pag. 257. de ipſo Barca dicitur, καὶ τὸν κηδεστὴν (ita enim ibi legimus, non itidem κηδευτὴν Ἀσδρούβαν ἔχων οἱ συνόντα, quum paulo antè dictum de ipſo Aſdrubale fuiſſet, ὁ τὴν αὐτοῦ τοῦ Βάρκα θυγατέρα ἔχων.

Τρίτος δὲ ἐπὶ τοῖσδε στρατηγὸς Ἰβήρων ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἀποδείκνυται.] Quomodo verum comperietur quod hic dicit? στρατηγὸς Ἰβήρων ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἀποδείκνυται. Ut omittam certè quæ hoc refutant plurima, repugnant ea quæ parvo intervallo ſubjunguntur, de eodem Annibale, γίγνεται στρατηγὸν Καρχηδονίων ἐπὶ Ἴβηρσι. Quo magis miror interpretem lectionem illam, στρατηγὸς Ἰβήρων, ſequutum eſſe. vertit enim, *Hiſpanorum imperator ab exer-*

citu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

μος καὶ συνετὸς εἶναι δοκῶν, νίβας. ὁ δὲ, Βάρκα μὲν υἱὸς ὢν, 'σδρούβου δὲ τῆς γυναικὸς ἀδελ-ὸς, νέος δὲ κομιδῆ, καὶ, ὡς μει-ἰκιον ἔτι, τῷ πατρὶ καὶ τῷ κη-δεστῇ συνών· καὶ ὁ δῆμος ὁ Καρ-δονίων αὐτῷ τὴν στρατηγίαν ἐπε-ήφισεν. οὕτω μὲν Ἀννίβας, περὶ τοῦδε συγγράφω, γίγνεται στρα-γὸς Καρχηδονίων ἐπὶ Ἴβηρσι. τῶν ἐχθρῶν τῶν Βάρκα τε καὶ Ἀσδρού-υ τοὺς φίλους τοὺς ἐκείνων διω-ντων, καὶ Ἀννίβου τοῦδε καταφρο-ούντων ὡς ἔτι νέου, ἀρχὴν εἶναι .θ' ὁ Ἀννίβας ἐφ' ἑαυτὸν ἡγούμε-

Hiſpanorum imperator ab exercitu appellatus eſt Annibal hic, Barcæ filius, & uxoris Aſdrubalis frater, juvenis admodum, ut qui propter ætatem cum patre aut affine ſemper vixerat. Delatum à militibus imperium Carthaginienſis populus comprobavit. Hoc pacto Annibal hic, de quo ſum ſcripturus, Carthaginienſium imperator adverſus Hiſpanos ſignificatur. Qui ubi paternis & Aſdrubalis amicis ab eorundem inimicis, juventutem ſuam deſpicientibus, negotium Annibal imperator Hiſpanorum creatus.

chiberi videret, non ignarus eorum pericula in ſuum aliquando

u appellatus eſt. Sed quomodo emendanda illa fuerit? particula κατ' (ut pinor) interjecta: hoc modo, στρατηγὸς κατ' Ἰβηρίαν. Et mox Annibali ec laus, fuiſſe illum φιλοπόλεμον, tribuitur itidem in Hiſp. hiſtoria, ſic & alio hujus hiſtoriæ loco, videlicet pag. 323. ubi poſtquam dictus eſt natu- φιλοπόλεμος, additur, ideoque otii impatiens. Sed in hoc de quo agitur co, additur & συνετός: quod videndum eſt an ad σύνεσιν bellicam cum terprete reſtringere debeamus.

Ὁ δὲ, Βάρκα μὲν υἱὸς ὢν.] Si hanc retineas lectionem, ὁ δὲ, Βάρκα μὲν ὸς ὢν, fateri cogeris, pendere ſententiam: at ſi ſcribas υἱὸς ἦν id incomodum vitaveris. Sed fortaſſe δοκῶν fecit ut ἦν mutaretur in ὢν. Ad illud item συνὼν quod attinet, minimè in συνῆν id mutare itidem neceſſe eſt.

Τῶν δ' ἐχθρῶν τῶν Βάρκα τε καὶ Ἀσδρούβου τοὺς φίλους τοὺς ἐκείνων διω-ντων.] Eodem verbo διώκειν utitur ibi quoque, tanquam nullum magis roprium habens, ſed addit, ἐπὶ τοῖς ἐκείνων ἐγκλήμασιν. Intellige autem είνων de Barca & Aſdrubale. Et non tantùm φίλους dicit in altero loco, ſed ldit etiam στασιώτας. Ac poſſunt certè nonnulli eſſe φίλοι, qui alioqui non ſint ασιῶται: vix autem στασιῶται, niſi & φίλοι.

Ἀρχὴν εἶναι τῶνδ' ὁ Ἀννίβας ἐφ' ἑαυτὸν ἡγούμενος.] Quamvis altero in lo- cum hoc accuſativo habeamus genitivum ἐπιβουλῆς. (nam ibi legimus, am καὶ τὰς ἐκείνων δίκας, ἀρχὴν ἐφ' ἑαυτὸν οὖσαν ἐπιβουλῆς) eum tamen lc deſiderari non puto, ſed aliquid aliud ſubaudiendum relinqui quod huic co non minus conveniat: ac poſſe ita reddi, *hæc eſſe mali adverſum ſe ini- um exiſtimans:* vel, *hæc eſſe initium creandi ſibi periculum.* Interpres magis berè, ſed magis etiam eleganter, *non ignarus eorum pericula in ſuum ali- ando caput redundatura.* Ad illa autem verba quod attinet, καὶ Ἀννίβου ῦδε καταφρονούντων ὡς ἔτι νέου, eodem dictum modo fuit initio paginæ 59. Ἀννίβα κατεφρόνουν ὡς νέου. Sed his addenda eſt quæ parvo intervallo quitur amicorum admonitio, ne ſe reddat inimicis εὐκαταφρόνητον. Poteſt utem aliquis ab inimicis καταφρονεῖσθαι, qui tamen haud ſe reddit illis εὐκα- ταφρόνητον. Ac quum dicit divus Apoſtolus Timotheo, Μηδείς σου τῆς νεότη- τος καταφρονείτω, perinde eſt acſi moneat ne ſuam juventutem reddat εὐ- καταφρόνητον.

Καὶ

do caput redundatura, ut ex publico metu libertatem ſecuritatémque compararet ac ſtabiliret, gravi aliquo bello patriam implicare cogitabat. Quam ad rem
315 quum nullum judicaret accommodatius quàm Romanum, nec diuturnius, nec ſibi glorioſius: utpote quod vel tentaſſe, etiamſi infœliciter cederet, haud parvam laudem mereretur: (ut omittam quod fama percrebuit, puerum eum aris admotum jurejurando à patre adactum nunquam nc Romanis incommodaturum) ſtatuit omnino præter fœdera

Annibal jurejurando adactus à patre, contra Romanos.

νος, καὶ νομίζων οἱ τὸ ἀσφαλὲς
τῆς πατρίδος φόβων περιέσεσθα
ἐς πόλεμον αὐτοὺς μέγαν ἐμβαλ
ἐπενόει. ὑπολαβὼν δὲ, ὥσπερ ἦ
τὸ Ῥωμαίοις ἐπιχειρῆσαι, χρόν
τε Καρχηδονίοις ἔσεσθαι, καὶ μεγ
λην αὑτῷ δόξαν, εἰ καὶ τύχ
πταίσας, τό γε ἐγχείρημα οἴσε
λεγόμενος δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ πατρ
ἐπὶ βωμῶν ἔτι παῖς ὁρκωθῆνα
Ῥωμαίοις ἐπιβουλεύων οὔ ποτ' ἐ
λείψειν· ἐπενόει παρὰ τὰς σπονδ

Καὶ νομίζων οἱ τὸ ἀσφαλὲς ἐκ τῆς τοῦ πατρίδος φόβων περιέσεσθαι.] N tantùm φόβους dicit altero in loco, ſed ἀσχολίας & φόβους. Eſt autem op ræpretium conſiderare ut hæc omnia, ἐπενόει, μεγάλοις καὶ χρονίοις πρά μασι τὴν πατρίδα περιβαλὼν, καὶ καταστήσας ἐς ἀσχολίας καὶ φόβους, ἑαυτῷ καὶ τὰ τῶν φίλων ἐν ἀδεεῖ θέσθαι: ut inquam, hæc omnia in paucio contrahens, dixerit, νομίζων οἱ τὸ ἀσφαλὲς ἐκ τῆς τοῦ πατρίδος φόβων π ριέσεσθαι, ἐς πόλεμον αὐτοὺς μέγαν ἐμβαλεῖν ἐπενόει: ſervata interim p utrobique elegantia.

Ὑπολαβὼν δὲ, ὥσπερ ἦν, τὸ Ῥωμαίοις ἐπιχειρῆσαι.] Magis placeret ὅπ ἦν. Atque hæc pauca reſpondent hiſce multis, quæ habes circa finem pag næ 259. εἰ δὲ πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον αὖθις ἀναῤῥιπίσειεν, οὗ μάλιστα ἐπεθ μει, ἐδόκει Καρχηδονίους μὲν ἐν φροντίσι καὶ φόβοις ἔσεσθαι μακροῖς. S interpres in vertendis iis quæ his reſpondent, aliqua libertate uſus eſt, quu alioqui poſſint ita reddi, ipſis verbis inſiſtendo, *Quum autem ſecum reputa ſet, Romanos aggredi, rem fore Carthaginienſibus diuturnam.* Hæc autem ve ba, quæ ſequuntur καὶ μεγ. αὑτῷ δόξαν, εἰ καὶ τύχοι πταίσας, τό γε ἐ χείρημα οἴσειν, poſteriori tantùm membro reſpondent. Duo enim in illo a tero proponuntur loco: quorum prius eſt, αὐτὸς δὲ, εἴτε κατορθώσειε ἐπὶ κλέους ἀθανάτου γενήσεσθαι, τὴν πατρίδα τῆς οἰκουμένης γῆς ἄρχουσαν ἀπ φήνας: poſterius autem (omitto enim quæ per parentheſin interjiciuntur) εἰ καὶ πταίσειε, μεγάλην καὶ ὡς τὸ ἐγχείρημα αὐτῷ δόξαν οἴσειν. Ubi animad vertendum eſt obiter, utroque in loco dici ἐγχείρημα, non ἐπιχείρημα etiamſi in eorum altero præcedat ἐπιχειρῆσαι. Ad eum autem quod attine de quo iſta dicuntur, obſervandum eſt, generoſum illi pectus, etiam juve ni, fuiſſe, utpote illud cogitanti, *in magnis & voluiſſe ſat eſt.* Ceterùm u hîc dicitur Annibal de ſuo incepto cogitaſſe, εἴτε καὶ πταίσειε μεγάλην καὶ ὡ τὸ ἐγχείρημα αὐτῷ δόξαν οἴσειν: ita etiam de Julio Cæſare, ἔργον δυσχερὲς παράλογον aggrediente dicitur, lib. De bellis civil. 2. ὡς μεγάλην, εἰ καὶ δια μάρτοι, δόξαν οἰσόμενος ἐπὶ τῷ τολμήματι.

Λεγόμενος δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ βωμῶν ἔτι παῖς ὁρκωθῆναι.] Pro his ἐπὶ βωμῶν, altera in hiſtoria dicitur ἐπὶ ἐμπύρων: quod noſter quidem & noſtras interpres Beraldus, vertit, *incenſis aris:* at verò alter, Cælius Secundus, *tactis hoſtia ardente aris.* Majus quoque eſſe videtur, aut ſaltem ſignificantius quod altero in loco dicitur, ἄσπειστος ἐχθρὸς ἔσεσθαι Ῥωμαίοις.

Ἐπενόει

ν Ἴβηρα διαβῆναι. καὶ παρε-
σκεύαζέ τινας ἐς πρόφασιν κατηγο-
ῖν Ζακανθαίων· γράφων τε ταῦ-
α συνεχῶς ἐς Καρχηδόνα, καὶ προσ-
θεὶς ὅτι Ῥωμαῖοι κρύφα τὴν Ἰ-
ηρίαν αὐτῶν ἀφιστᾶσιν, ἔτυχε πα-
ὰ Καρχηδονίων πράσσειν ὅ, τι δο-
κιμάσειεν. ὁ μὲν δὴ τὸν Ἴβηρα διαβὰ-
ς, τὴν Ζακανθαίων πόλιν ἡβη-
ὸν διέφθειρε. Ῥωμαίοις δὲ καὶ Καρ-
χηδονίοις ἐπὶ τῷδε ἐλέλυντο αἱ σπον-
αὶ, αἱ γενόμεναι αὐτοῖς μετὰ τὸν
όλεμον τὸν ἐν Σικελίᾳ.

Ἀννίβας δὲ ὅσα μὲν αὐτὸς καὶ οἱ
ετ' αὐτὸν ἄλλοι Καρχηδονίων τε
Ῥωμαίων στρατηγοὶ περὶ Ἰβη-
ίαν ἔπραξαν, ἡ Ἰβηρικὴ γραφὴ
λοῖ. ἐπιλεξάμενος δὲ Κελτιβήρων
καὶ Λιβύων καὶ ἑτέρων ἐθνῶν ὅτι
λείστους, καὶ τὰ ἐν Ἰβηρίᾳ παρα-
ὺς Ἀσδρούβᾳ τῷ ἀδελφῷ, τὰ
υρηναῖα ὄρη διέβαινεν ἐς τὴν Κελ-

berum trajicere. Occaſionem hoc pacto reperit. Allegatis in Saguntinos accuſatoribus, creberrimis literis ſenatum obtundendo, dicendóque cunctam Hiſpaniam à Romanis ad defectionem ſolicitari, tandem impetravit ut arbitratu ſuo de Saguntinis ſtatueret. Tranſmiſſo igitur Ibero, Saguntinorum urbem funditus delevit. Sic rupta ſunt fœdera quæ inter Romanos & Carthaginienſes poſt bellum Siculum icta fuerant.

Occaſiones belli cum Romanis quæſitæ ab Annibale.

Verùm quæ Annibal ceterique tum Romani tum Carthaginienſes duces in Hiſpania geſſerunt, explicat Hiſpanica hiſtoria. Ille ergo aſſumptis Celtiberorum, Aphrorum diverſarúmque gentium quamplurimis, tradita fratri Aſdrubali Hiſpania, in Celti-

Ἐπενόει παρὰ τὰς σπονδὰς τὸν Ἴβηρα διαβῆναι.] Quomodo hoc fieret παρὰ τὰς σπονδὰς, docui in una ex annotationibus in paginam 314. Ceterum, um hîc dicat ſimpliciter, ἐπενόει παρὰ τὰς σπονδὰς τὸν Ἴβηρα διαβῆναι, dicentem audimus tanquam de re magna, ἀρχὴν δὲ ὑπολαμβάνων ἔσεσθαι λαμπρὰν εἰ τὸν Ἴβηρα διαβαίη. Et locus hic, in quo dicitur, παρεσκεύαζέ τινας ἐς πρόφασιν κατηγορεῖν Ζακανθαίων, confirmat & meam de endatione alterius loci conjecturam, & meam ejus interpretationem: de bus lege annotationem primam in paginam 260.

Γράφων τε ταῦτα συνεχῶς ἐς Καρχηδόνα,] In altero loco non tantum pſiſſe illum dicit, ſed addit, ἐν ἀπορρήτοις: quæ verba non videri mihi inpretem rectè vertiſſe, ibi moneo.

Ὅτι Ῥωμαῖοι κρύφα τὴν Ἰβηρίαν αὐτῶν ἀφιστᾶσιν.] Quod hic dicitur ἀστᾶσιν, exponendum eſſet ἀναπείθουσιν ἀφίστασθαι, alterum illum ſequenlocum.

Ἔτυχε παρὰ Καρχηδονίων πράσσειν ὅ, τι δοκιμάσειεν.] Sic in illo altero o, ἕως ἡ βουλὴ προσέταξεν αὐτῷ πράσσειν ἐς Ζακανθαίους ὅ, τι δοκιμάν.

Τὴν Ζακανθαίων πόλιν ἡβηδὸν διέφθειρε.] Hæc verba, ἡβηδὸν διέφθειρε, emus noſtrum interpretem vertiſſe, *funditus delevit:* ſed in Hiſpanica toria legimus, τοὺς μὲν ὑπολοίπους καὶ ἔτι ἡβῶντας αὐτῶν αἰκιζόμενος διέφθειρεν.

Τὰ Πυρηναῖα ὄρη διέβαινεν ἐς τὴν Κελτικήν.] Obſervandum eſt hoc loquengenus. Cui ſimile eſt quod habemus in principio pag quæ hanc præcedit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Celticam, quæ nunc Gallia nominatur, ſuperato Pyrenæo
Copiæ Annibalis.
tranſiit, ſecum ducens peditum nonaginta, equitum duodecim millia, cum elephantis triginta ſeptem. Gallorum quoque aliquot, partim auro conciliatos, partim verbis, alios vi ſecum abduxit. Inde iter ingreſſus, ubi ad Alpes pervenit, quanquam nec tranſitum nec aſcenſum ullum videbat, (omnia enim prærupta atque inacceſſa erant) fiducia tamen animi nullis laboribus cedentis progredi conſtituit. Quúmque alta nive glaciéque concreta forent omnia, ingenti cæſa materia & ſuccenſa, cineribus aqua acetóque extinctis, torridam & putrem incendio rupem tuditibus ferreis perfringendo commi-
Annibalis tranſitus.
nuendóque, viam ſibi aperuit, quæ nunc quoq; teritur, & tranſitus Annibalis nominatur. Sed ubi fames exercitum afficere cœpit, tum feſtinantius agmen deducere, quum nemo adhuc præ-
316 ſciſceret eum in Italiam advenisſe. Sexto menſe poſtquam ex Hiſpania moviſſet, vix tandem mul
Taurasia oppidum.
amiſſis è montibus in plana deſcendit. ibi aliquantum quietis mil conceſſum. Inde Tauraſia, Gallicum oppidum, bello petitum. Quo

τικὴν, τὴν νῦν λεγομένην Γα[λα]τίαν, ἄγων πεζοὺς ἐννεακισμ[υ]ρίους καὶ ἱππέας ἐς δισχιλίους ἐπὶ μ[υ]ρίοις, καὶ ἐλέφαντας ἑπτὰ καὶ τρ[ιά]κοντα. Γαλατῶν δὲ τοὺς μὲν ὠνού[με]νος, τοὺς δὲ πείθων, τοὺς δὲ καὶ β[ια]ζόμενος, διώδευε τὴν χώραν. [ἐλ]θὼν δὲ ἐπὶ τὰ Ἄλπια ὄρη, καὶ μ[η]δεμίαν μήτε δίοδον μήτε ἄνοδον [ὁ]ρῶν (ἀπόκρημνα γάρ ἐστιν ἰσχυρῶ[ς]) ἐπέβαινε κἀκείνοις, ὑπὸ τόλμης [ἀ]κοπιάτων· χιόνος τε πολλῆς οὔσης [καὶ] κρύους, τὴν μὲν ὕλην τέμνων τε [καὶ] κατακαίων, τὴν δὲ τέφραν σβε[ν]νὺς ὕδατι καὶ ὄξει, καὶ τὴν πέτ[ραν] ἐκ τοῦδε ψαφαρὰν γιγνομένην σφύραις σιδηραῖς θραύων καὶ ὁ[δὸν] ποιῶν· ἣ καὶ νῦν ἐστιν ἐπὶ τῶν ὁδῶν [ἐν]τριβής, καὶ καλεῖται δίοδος Ἀν[νί]βου. τῶν δὲ τροφῶν αὐτὸν ἐπιλειπ[ου]σῶν, ἠπείγετο μὲν, ἔτι λανθάνων [ὅ]τι καὶ πάρεστιν ἐς τὴν Ἰταλίαν· ἔκ[τῳ] δὲ μόλις ἀπὸ τῆς ἐξ Ἰβήρων ἀναστάσεως μηνὶ πλείστους ἀποβαλὼν, τὸ πεδίον ἐκ τῶν ὀρῶν κατέβαινεν. μικρὸν ἀναπαύσας, προσέβαλ[ε] Ταυρασίᾳ, πόλει Κελτικῇ. κα[ὶ] κρατήσας δὲ αὐτὴν ἐξελὼν, τοὺς

αἰχμ[αλώτους]

καὶ ἐπέρασε τὸν πορθμὸν ἐς Ἰβηρίαν. Tale eſt etiam illud pag. 291. ἐς I[βηρίαν] δὲ αὖθις διέπλευσε τὸν πορθμόν. Ceterum meminiſſe hic velim lectorem, eoru[m] quæ annotavi in illa verba, Κελτοὶ ὅσοι Γαλάται τε καὶ Γάλλοι νῦν προσαγο[ρεύ]ονται, quæ leguntur in principio hiſtoriæ hiſpanicæ. Neque enim dubiu[m] eſt quin eodem hic reſtringere modo oporteat ſignificationem τῆς Κελτικ[ῆς] quo illic τῶν Κελτῶν. Dicit autem paulo pòſt Γαλατῶν de Celtis, illis [vi]delicet qui illam τῆς Κελτικῆς partem incolunt. Ceterum legimus etiam Ἰτ[α]λίαν Γαλατικὴν, pag. 318. de Celtis (id eſt poſteris Celtarum) qui pri[mi] Romam bello adorti incenderunt. ſed & τοὺς ὑπέκεινα Κελτοὺς dicit pag 31

Μήτε δίοδον μήτε ἄνοδον ὁρῶν ἐπέβαινε κἀκείνοις.] Malè interpres ἐπι[βαίνειν] cum προβαίνειν confundit.

Ἣ καὶ νῦν ἐστιν ἐπὶ τῶν ὁδῶν ἐντρίβης.] Aut ἐντριβὴς mutato tantù[m] accentu, aut ἐν τριβῇ, ſcribendum ſuſpicor.

Κελτο

αἰχμαλώτους ἔσφαξεν, ἐς κατάπληξιν τῆς ἄλλης Κελτικῆς· ἐπὶ δὲ ποταμὸν Ἠριδανὸν, τὸν νῦν Πάδον λεγόμενον, ἐλθὼν, ἔνθα Ῥωμαῖοι Κελτοῖς τοῖς καλουμένοις Βοιοῖς ἐπολέμουν, ἐστρατοπέδευσεν. ὁ δ' ὕπατος ὁ Ῥωμαίων Πόπλιος Κορνήλιος Σκιπίων Καρχηδονίοις ἐν Ἰβηρίᾳ πολεμῶν, ἐπεὶ τῆς ἐσβολῆς Ἀννίβου τῆς ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐπύθετο, τὸν ἀδελφὸν καὶ ὅδε Γναῖον Κορνήλιον Σκιπίωνα ἐπὶ τοῖς ἐν Ἰβηρίᾳ πράγμασι καταλιπὼν, διέπλευσεν ἐς Τυρρηνίαν. ὅθεν ὁδεύων καὶ συμμάχους ὅσους δύναιτο ἀγείρων, ἔφθασεν ἐπὶ τὸν Πάδον Ἀννίβαν· καὶ Μάλλιον μὲν καὶ Ἀτίλιον, οἳ τοῖς Βοιοῖς ἐπολέμουν, ἐς Ῥώμην ἔπεμψεν, ὡς οὐ δέον αὐτοὺς ἔτι στρατηγεῖν, ὑπάτου παρόντος· αὐτὸς δὲ τὸν στρατὸν παραλαβὼν, ἐς μάχην ἐξέτασσεν πρὸς Ἀννίβαν. καὶ γενομένης ἀκροβολίας τε καὶ ἱππομαχίας, οἱ Ῥωμαῖοι κυκλωθέντες ὑπὸ τῶν Λιβύων, ἔφευγον ἐς τὸ στρατόπεδον. καὶ νυκτὸς ἐπιγινομένης, ἐς Πλακεντίαν ἀνεχώρουν, ἀσφαλῶς τετειχισμένην, τὸν Πάδον ἐπὶ γεφυρῶν περάσαντές τε καὶ λύσαντες τὰς γεφύρας. τὸν μὲν οὖν ποταμὸν καὶ ὁ Ἀννίβας ζεύξας ἐπέρα· τὸ δ' ἔργον εὐθὺς τόδε πρῶτον ἢ δεύτερον ἐπὶ τῇ τῶν Ἀλπίων ὀρῶν διαβάσει παρὰ τοῖς ἐπέκεινα Κελτοῖς ἐξῆρε τὸν Ἀννίβαν, ὡς ἄμαχον στρατηγὸν καὶ τύχῃ λαμπρᾷ χρώμενον. ὁ δὲ, ὡς ἐν βαρβάροις τε καὶ τεθηπόσιν αὐτὸν, καὶ δι' ἄμφω δυναμένοις ἀπατᾶσθαι, τὴν ἐσθῆτα καὶ

expugnato, & captivis ad terrendos reliquos Gallos interfectis, ad Eridanum fluvium (nunc Padus eſt) quibus in locis Romani cum Gallis Boiis armis contendebant, mota ſunt caſtra. Conſul Romanus P. Cornelius Scipio in Hiſpania cum Carthaginienſibus bellum gerens, ut Annibalem in Italiam tranſgreſſum intellexit, relicto in Hiſpania præpoſitoque exercitui fratre Cn. Scipione, in Hetruriam navigavit. Unde digreſſus, conflata quam maxima manu occupavit ante Annibalem Padum trajicere: remiſſiſque Romam Manlio & Attilio, qui bello contra Boios præfuerant (præſente enim conſule nullũ imperium habebant) & acceptis eorum copiis, ad confligendum cum Annibale aciem inſtruebat. Commiſſo inter jaculatores expeditos equiteſque prælio, Romani ab Aphris circumventi in caſtra fugere. Nocte proxima Placentiam ſeſe receperunt, locum bene munitum, reſciſſo quo Padum trajecerant ponte. Verùm Annibal novo facto & ipſe copias ſuas traduxit. Hoc unum atque alterum præclarum facinus, ex quo ex Alpibus in campos patentes deſcenderat, apud Gallos tranſalpinos eum non parum extulit, ceu qui invictus dux foret, omnibúſque in rebus propitia uteretur fortuna. Quam famam ut augeret inter barbaros, & admiratione ſui propè attonitos, & proinde deceptu faciles, veſtem ſubinde & comam

Eridanus fluvius. Galli Boii.

P. Cornelius Scipio.

Κελτοῖς τοῖς καλουμένοις Βοιοῖς.] Ita dictum, ut Κελτικὴ ἡ λεγομένη Γαλατία, cùm alibi, tum pag. quæ proximè præcedit.

comam mutabat, novo quotidie artificio præparatam & tinctam. Quapropter quum eum regiones peragrantem, nunc ſenem, nunc juvenem, nunc mediæ cujuſdam ætatis, denique alium ex alio fieri cernerent: mirabundi divinam quandam in eo naturam eſſe judicabant. Sempronius, alter conſul, qui in Sicilia tum erat, certior factus, ad Scipionem navibus venit, & quadraginta ſtadiis à collega disjunctus, conſedit. Et jam omnes ad inſequentis diei prælium accingebantur. Sed Trebia, flumen interpoſitum obſtabat, quod Romani ante lucem, brumæ die prægelido & pluvioſo, pectore tenus aquam ingreſſi trajecerunt, dum Annibal ad horam ſecundam milites in caſtris refectos educeret. Ambo coſſ. ſic aciem inſtruxerunt ut ipſi in cornibus eſſent, recepto in medium robuſtiore peditatu. Annibal equitibus elephantos oppoſuit, phalangi pedites, equites poſt elephantos ſtare quietos jubet, donec eis ſignum daret. Commiſſo prælio, Romanorum equi elephantorum tum viſu tum odore inſolito territi, fugam latè fecerunt. At pedites, tametſi gelu rigerent & aqua perfuſi, vigiliiſque confecti ac debilitati eſſent, animis tamen reſiſtentes, in belluas fe-

Sempronius conſul.

317

Trebia flumen.

τὴν κόμην ἐνήλλασσε, συνεχῶς ἐσκευασμέναις ἐπινοίαις. καὶ αὐτὸν Κελτοὶ περιϊόντα τὰ ἔθνη, περι σοῦ τὴν ὁρῶντες, εἶτα νέον, εἶτ μεσαιπόλιον, καὶ συνεχῶς ἕτερον ἑτέρου, θαυμάζοντες, ἐδόκουν θει τέρας φύσεως λαχεῖν. Σεμπρώνιος δὲ ὁ ἕτερος ὕπατος, ἐν Σικελί τότε ὢν, καὶ πυθόμενος, διέπλευσε πρὸς τὸν Σκιπίωνα, καὶ τεσσαράκοντα σταδίους αὐτοῦ διαχὼν, ἐστρατοπέδευσε. καὶ τῆς ἐπιούσης ἔμελλον ἅπαντες εἰς μάχην ἥξειν. ποταμὸς δ' ἦν ἐν μέσῳ Τρεβίας, Ῥωμαῖοι πρὸ ἕω, χειμερίου τε τροπῆς οὔσης καὶ ὑετοῦ καὶ κρύους ἐπέρων, βρεχόμενοι μέχρι τῶν μαστῶν. Ἀννίβας δὲ καὶ ἐς δευτέραν ὥραν ἀνέπαυσε τὴν στρατιὰν, καὶ τότε ἐξῆγε. παράταξις δὲ ἦν ἑκατέρων, τὰ κέρατα κατεῖχον, ἀμφ τὴν φάλαγγα τῶν πεζῶν. Ἀννίβα δὲ τοῖς μὲν ἱππεῦσιν ἀντέταξε τοὺ ἐλέφαντας, τῇ δὲ φάλαγγι τοὺς πεζοὺς, τοὺς δὲ ἱππέας ἐκέλευσεν ὀπίσω τῶν ἐλεφάντων ἀτρεμεῖν, ἕως αὐτὸς τι σημήνῃ. γενομένων δὲ ἐν χερσ πάντων, οἱ μὲν Ῥωμαίων ἵππο τοὺς ἐλέφαντας, οὐ φέροντες αὐτῶ οὔτε τὴν ὄψιν, οὔτε τὴν ὀδμὴν, ἔφευγον· οἱ δὲ πεζοὶ, καίπερ ὑπὸ τοῦ κρύους καὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς ἀγρυπνίας τετρυμμένοι καὶ μαλακοὶ ὄντες, ὅμως ὑπὸ τόλμης τοῖς θη-

ρίοις

Παράταξις δὲ ἦν ἑκατέρων] Videri poſſunt deeſſe hic quædam, atque id ipſe quoque interpres ſuſpicatus *conſules* ſaltem de ſuo addidit: perinde acſi ſcriptum eſſet ὕπατοι ἑκάτεροι, aut ἑκάτεροι ὕπατοι. Sed cur non ἀμφο potius dixiſſet? Quòd ſi ἑκατέρων retinentes, jungamus cum παράταξις, deinde ſcribamus, *οἱ ὕπατοι τὰ κέρατα κατεῖχον*, &c. mirum erit ſequi tam parvo intervallo, quænam Annibalis quoque eſſet παράταξις.

Σκιπίων

...ις ἐπεπήδων, καὶ ἐτίτρωσκον αὐ-
...τι καὶ τινῶν καὶ τὰ νεῦρα ὑπέκο-
...πτον, καὶ τοὺς πεζοὺς ἐνέκλινον ἤδη.
...θόμενος δὲ ὁ Ἀννίβας, ἐσήμηνε
...ἵππον κυκλοῦσθαι τοὺς πολεμίους.
...ρδυσμένων δ' ἄρτι τῶν Ῥωμαϊκῶν
...έων διὰ τὰ θηρία, καὶ τῶν πε-
...μένων τε ὄντων καὶ κακοπα-
...ούντων καὶ δεδιότων τὴν περικύκλω-
... φυγεῖν πανταχόθεν ἦν ἐς τὰ
...τόπεδα. καὶ ἀπώλλυντο οἱ μὲν
...ὸ τῶν ἱππέων καταλαμβανόντων,
... πεζούς, οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ ποτα-
... παραφέροντος (τοῦ γὰρ ἡλίου
...ὴ χιόνα τήξαντος, ὁ ποταμὸς
...η μέγας) οὔτε στῆναι διὰ τὸ
...θος, οὔτε νεῖν διὰ τὰ ὅπλα ἐ-
...ανῷ. Σκιπίων δὲ, αὐτοῖς ἐπό-
...ος καὶ παρακαλῶν, ὀλίγου μὲν
...σε τρωθεὶς διαφθαρῆναι, μό-
... δ' ἐς Κρεμῶνα διεσώθη φερό-
...ος· ἐπίνειον δὲ ἦν τι βραχὺ
...ακεντίας· ᾧ προσβαλὼν ὁ Ἀν-
...ας ἀπώλεσε τετρακοσίους, καὶ
...ὸς ἐτρώθη. καὶ ἀπὸ τοῦδε πάν-
... ἐχείμαζον· Σκιπίων μὲν ἐν Κρε-
...ι καὶ Πλακεντίᾳ, Ἀννίβας δὲ
...ὶ Πάδον. οἱ δὲ ἐν ἄστει Ῥωμαῖοι,
...τόμενοι, καὶ τρίτον ἤδη πταίον-
... περὶ Πάδον (ἥττηντο γὰρ δὴ καὶ
...ὸ Βοιῶν πρὸ Ἀννίβου) στρατιὰν
...παρ' αὐτῶν ἄλλην κατέλεγον,
... τοῖς οὖσι περὶ τὸν Πάδον, ὡς εἶ-
...τρεισκαίδεκα τέλη· καὶ τοῖς συμ-

rebantur, eáſque conciſis nervis vulnerabant. Nec dubium quin pedites in fugam compuliſſent, niſi Annibal dato ſigno equitatum ſuum ad hoſtem circumveniendum immiſiſſet. Tunc enim Romanorum peditatus, equitibus, quos terror belluarum disjecerat, nudatus, & multitudine oppreſſus, metuens ne ab hoſtibus circumcluderetur, haud dubia fuga caſtra repetiit. Ibi multi pedites ab equitibus intercepti ſunt: alii qui flumen petiere, gurgitibus abſumpti (orti enim ſolis calore liqueſcente nive haud parum auctum erat) quum nec ſtare propter aquæ altitudinem, nec nare ob arma poſſent. Scipio ſubſequens, militéſque cohortans, fere eſt occiſus, acceptóque gravi vulnere vix Cremonam delatus. Prope Placentiam exiguum caſtellum fuit, ad quod oppugnandum profectus Annibal, quadringentis amiſſis, ipſe vulneratus diſceſſit. Exinde omnes ad hyberna ſe contulerunt, Scipio Cremonam & Placentiam, Annibal juxta Padum. Romani audita hac tertia clade, ad Padum accepta (nam ante Annibalis adventum à Boiis ſuperati fuerant) novum ex ſeipſis exercitum conſcripſerunt, adeo ut ...nnumeratis iis qui ad Padum erant, treſdecim legiones eſſent: duplo

Clades Romanorum. Scipio vulneratur.

Annibal vulneratus.

Σκιπίων μὲν ἐν Κρεμῶνι καὶ Πλακεντίᾳ.] Scio & alibi dativum hunc re...iri (fortaſſe autem & accuſativum Κρεμῶνα alibi quis inveniat) ſed viden...n ne ex errore ſint hæ ſcripturæ, & Κρεμώνῃ, non Κρεμῶνι, ſcribere ...orteat. Fateor tamen me ἐπέχειν, præſertim quum ſciam Græcos quæ...n urbium Italiæ nomina declinatione alia quàm Latinos efferre.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

318 duplo majorem ſociis imperarunt. Et jam tum legio quinque peditum millia & trecentos continuit equites. Harum aliquot in Hiſpaniam, nonnullas in Sardiniam (nam & ibi bellum erat) quaſdam in Siciliam mitti placuit. Quæ reſtabant majore numero adverſus Annibalem deduxere coſſ. Cn. Servilius & C. Flaminius, qui Scipioni & Sempronio ſucceſſerant. Servilius properè ad exercitum profectus; à Scipione traditum imperium accepit. Scipio in Hiſpaniam procoſ. navigavit. Flaminius triginta peditum millibus, equitum tribus, Italiam quæ intra Appenninum eſt, tuebatur, quam ſolam propriè Italiam dixeris. Appenninus enim ex mediis Alpibus in mare procurrit, ad cujus dextrum latus ea eſt quæ verè Italia dicitur: à ſiniſtro ad Ionium mare nunc quidem Italia eſt (nam & Hetruria Italia eſt) ſed tamen partem ejus circa littus Ionium incolunt Græci, partem Galli, qui quondam Romam bello adorti incenderunt. Quos quum Camillus fugientes ad Appenninum uſque perſequutus fuiſſet, arbitror ſuperato monte pro ſedibus patriis juxta Ionium conſediſſe. Unde nunc quoque partem ejus regionis Italiam Gallicam nominant. Hoc pacto Romani diverſis in locis ingentes exercitus eodem tempore habebant. Annibal ubi reſcivit hæc, clam omnibus ad prima ſigna vêris in Hetruriam venit, eamque latè perpopulatus

Cn. Servilius & C. Flaminius Scipioni & Sempronio ſucceſſores miſſi.

Italia.

Roma à Gallis incenſa.

μάχοις ἑτέραν διπλασίονα τούτ
ἐπήγγελλον. ἤδη δὲ αὐτοῖς τὸ τέλος
εἶχε πεζοὺς πεντακισχιλίους καὶ ἱπ
πέας τριακοσίους· καὶ τούτων τοὺς
ἐς Ἰβηρίαν ἔπεμπον, τοὺς δ'
Σαρδόνα, κἀκείνην πολεμουμένην
τοὺς δ' ἐς Σικελίαν. τὰ πλεῖο
δ' ἦγον ἐπὶ τὸν Ἀννίβαν οἱ μετὰ Σκ
πίωνα καὶ Σεμπρώνιον αἱρεθέντες ὑ
πατοι Σερουίλιός τε Γναῖος καὶ Γάϊ
Φλαμίνιος· ὧν ὁ μὲν Σερουίλιος ἐ
πὶ τὸν Πάδον ἐπειχθεὶς, τὴν στρα
τηγίαν ἐξεδέχετο παρὰ τοῦ Σκιπίω
νος· ὁ δὲ Σκιπίων, ἀνθύπατος
αἱρεθεὶς, ἐς Ἰβηρίαν διέπλευσε
Φλαμίνιος δὲ τρισμυρίοις τε πε
ζοῖς καὶ τρισχιλίοις ἱππεῦσι τὴν ἐν
τὸς Ἀππεννίνων ὀρῶν Ἰταλίαν ἐφύ
λασσεν· ἣν καὶ μόνην ἄν τις εἴπ
κυρίως Ἰταλίαν· τὰ γὰρ Ἀππεννῖν
κατέρχεται μὲν ἐκ μέσων τῶν Ἀλ
πίων ἐπὶ θάλασσαν· ἔστι δ' αὐτῶ
τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ πάντα, καθα
ρῶς Ἰταλία, τὰ δὲ ἐπὶ θάτερα ἐ
τὸν Ἰόνιον φθάνοντα, νῦν μέν ἐστι
ταῦτα Ἰταλία (ὅτι καὶ Τυῤῥηνία νῦ
Ἰταλία) οἰκοῦσι δ' αὐτῶν τὰ μὲ
Ἕλληνες ἀμφὶ τὴν Ἰόνιον ἀκτὴν
τὰ δὲ λοιπὰ Κελτοὶ, ὅσοι τῇ Ῥώ
μῃ τὸ πρῶτον ἐπιθέμενοι, τὴν πό
λιν ἐνέπρησαν. ὅτε γὰρ αὐτοὺς ἐξε
λαύνων Κάμιλλος ἐδίωκε μέχρι τῶν
Ἀππεννίνων ὀρῶν, ἐμοὶ δοκοῦσιν,
ὑπερβάντες αὐτὰ, ἀντὶ ἠθῶν τῶν
ἰδίων, παρὰ τὸν Ἰόνιον οἰκῆσαι, καὶ
τὸ μέρος τῆς χώρας ἔτι νῦν οὕτως
καλοῦσιν, Ἰταλίαν Γαλατικήν.
Ῥωμαῖοι μὲν δὴ μεγάλοις στρατοῖς
ἐς πολλὰ ὁμοῦ διῄρηντο. Ἀννίβας
δὲ τούτων αἰσθόμενος, ἅμα τῷ ἦ-
ρι τοὺς ἄλλους λαθὼν, ἐδῄου τὴν

Τυῤῥη-

ύρρηνίαν, καὶ προὔβαινεν ἐς τὸ ος τὸ ἐπὶ Ῥώμης. οἱ δὲ, πλησιάζοντος αὐτοῦ, πάνυ ἔδεισαν, παρούσης σφίσιν ἀξιομάχου δυνάμεως. ἐστράτευον δὲ ὅμως ἐκ τῶν λοιπῶν ἐς ὀκτακισχιλίους· καὶ τλένιον αὐτοῖς τινα τῶν ἐπιφανῶν τῶν, οὐδεμιᾶς ἀρχῆς παρούσης, γησάν τε καὶ ἐξέπεμπον ἐς Ὀμβρικοὺς ἐς τὴν Πλεισίνην λίμνην, στενὰ προληψόμενον, ᾗ συντομώτατον ἐστὶν ἐπὶ τὴν Ῥώμην. ἐν τούτῳ καὶ Φλαμίνιος ὁ τοῖς τρισμυρίοις τὴν ἐντὸς Ἰταλίαν φυλάσσων, αἰσθόμενος τῆς σπουδῆς νίβου, μετέβαινεν ὀξέως, οὐ διαπαύων τὴν στρατιὰν, δεεὶ τε περὶ τῆς πόλεως, καὶ αὐτὸς ὢν ἀπειρόπολεμός τε, καὶ ἐς τὴν ἀπὸ δοξοκοπίας ἡρημένος, ἠπείγετο Ἀννίβᾳ συμπλακῆναι. ὁ δὲ, αἰσθόμενος αὐτοῦ τῆς τε ὁρμῆς καὶ ἀπειρίας, ὄρος μὲν τι καὶ λίμνην προυβάλλετο περὶ ἑαυτοῦ, ψιλοὺς

eſt. Quúmque urbem verſus procederet, magnus terror Romanos occupavit, exercitu, quem advenienti Annibali objicerent, carentes. Ex iis tamen qui ſupererant ad octo millia conflaverunt: quibus quia deerat alius magiſtratus, præfecerunt Centenium, privatum quidem, ſed patritia gente virum: & in Umbriam ad Pleſtinam paludem, ut quà ad urbem propior eſt via, fauces præoccuparet, emiſerunt. Interea Flaminius, qui triginta hominum millibus interiorem Italiam cuſtodiebat, audita Annibalis celeritate, metuens urbi, ſtatim caſtra movit, nullaque agmini conceſſa requie, vir rei bellicæ ignarus, qui faſtu & jactatione populari ad imperium lectus fuerat, magnis itineribus ad Annibalem, ut quamprimum confligeret, properabat. Cognita hominis ferocia & imperitia, Annibal caſtra poſt montem endam paludémque locat, levem armaturam equitatúmque in

Centenius.

Pleſtina palus.

319

Καὶ Κεντλήνιον αὐτοῖς τινα τῶν ἐπιφανῶν ἰδιωτῶν.] Fortaſſe ſcripſit Appias τινὰ τῶν ἐπιφανῶν, ἰδιώτην. Vel, ἀλλ' ἰδιώτην. Sed debuit interpres, eo quidem judicio, dicere, *quia deerat magiſtratus*, non interjecta voce us. Ceterùm ut hic τοὺς ἐπιφανεῖς opponit τοῖς ἰδιώταις, ita in Hiſp. hiotiæ, pag. 299. τοὺς ἐπιφανεῖς & τοὺς ἐκ τοῦ πλήθους.

Καὶ ἐς τὴν ἀπὸ δοξοκοπίας ἡρημένος.] Ubi habes, non ſequente nomine od cum hoc articulo jungatur, ſcribo, καὶ ἐς τὴν στρατηγίαν. Nam deeſſe tan quampiam vocem manifeſtum eſt: vix autem aptior reperiri ulla poteſt, quidem ipſi etiam Appiano uſitatior, ea utenti & pag. quæ hanc proximè accedit: ubi ſcribit, τὴν στρατηγίαν ἐνδέχεται παρὰ τοῦ Σκιπίωνος. Sed um tamen apud Suidam in vocabulo δοξοκοπία, poſtquam expoſuit κενοξία, ſequatur Appiani nomen, & huic verba iſta ſubjungantur, ὁ δὲ Φλανιος τὴν ἀρχὴν ἀπὸ δοξοκοπίας ἡρημένος ἠπείγετο Ἀννίβᾳ συμπλακῆναι: tius eſſe dico, accuſativum hunc illi articulo τὴν (qui alioqui hîc nullum bet) dare: præfixa tamen præpoſitione ἐς. neque enim dubium eſt quin rarii errore apud Suidam prætermiſſa ſit. Atque etiam apud Suidam, in legato loco ſcriptum eſſe vides δοξοκοπίας: ſed nec iſta ſcriptura δοξοκομίας diſplicere debet, ut oſtendam in paginam 323.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

in valle abſcondit. Mane ſub lucis ortum conſpicatus hoſtium caſtra Flaminius, paululum ibi, dum reficeret exercitum, moratus, vallum inſuper jecit. quo facto, mox in aciem copias educit, nondum à vigiliis ac laboribus recreatas. Sed poſtquam undique inſidiæ eruperunt, tum monte & lacu clauſus, & hoſtibus circumfuſus, occiditur, & cum eo viginti hominum millia.

Rom. clades maxima ſub Flaminio.

Reliquos decies mille, qui in pagum quendam natura munitum confugerant, Maharbal, inter Annibalis duces, magnam & ipſe ex re militari laudem conſequutus, quia vi expugnare facilè non poterat, cum deſperatis autem dimicandum non ducebat, perſuaſit ut arma traderent, fidémque dedit ſe quò vellent abire permiſſurum. Armis depoſitis, nudos ad Annibalem deduxit: qui negans injuſſu ſuo potuiſſe Maharbalem quicquam paciſci, quos ex ſociis captivos reperit, humaniter tractatos, ſine pretio dimiſit, hac clementia civitates ad ſe alliciens & venans: Romanos omnes in vinculis habuit. Gallorum quoque auxiliis, ut eos quæſtu deliniret, prædam diſtribuit. Poſt hæc ulterius progredi cœpit. Harum rerum fama ad Servilium coſ. juxta Padum ſtativa habentem pervenerat: íſque

Maharbal dux.

δὲ καὶ ἱππέας ἐς φάραγγα ἀποκρύψας, ἐστρατοπέδευεν. καὶ αὐτὸν Φλαμίνιος κατιδὼν ἅμα ἕῳ, σμικρὸν μέν τι διέτριψε, καὶ στρατ[ὸν] ἀναπαύων ἐξ ὁδοιπορίας, καὶ χαρακοποιούμενος· μετὰ δὲ τοῦτο ἐξῆγ[εν] εὐθὺς ἐπὶ τὴν μάχην αὐτοὺς ὄ[ν]τας ἀπ' ἀγρυπνίας καὶ κόπου. τῆ[ς] δ' ἐνέδρας ἐκφανείσης, ἐν μέσ[ῳ] ληφθεὶς τοῦ τε ὄρους καὶ τῆς λίμνης κ[αὶ] τῶν ἐχθρῶν, αὐτός τε ἀνῃρέθη καὶ συ[ν] αὐτῷ δισμύριοι· τοὺς δὲ λοιποὺς ἐ[ς] τι μυρίους ἐς τινὰ κώμην ὀχυρὰ[ν] συμφυγόντας Μαάρβαλ ὁ ὑποστράτηγος Ἀννίβου, μεγίστην καὶ ὁδ[ὲ] ἐπὶ στρατηγίᾳ δόξαν ἔχων, οὐ δυνάμενος ἑλεῖν εὐχερῶς, οὐδὲ ἀξιῶ[ν] ἀπεγνωκόσι μάχεσθαι, ἔπεισε τ[ὰ] ὅπλα ἀποθέσθαι, συνθέμενος ἀπολύσειν ὅπῃ θέλοιεν. ὡς δὲ ἀπέθεντο, λαβὼν ἦγεν αὐτοὺς πρὸς τὸν Ἀννίβαν γυμνούς. ὁ δ' οὐ φάμενος εἶ[ναι] κύριον χωρὶς αὐτοῦ ταῦτα συνθέσθαι τὸν Μαάρβαλ, τοὺς μὲν ἐκ τῶν συμμάχων φιλανθρωπευσάμενος, ἀπέλυσεν ἐς τὰ ἑαυτῶν, θηρεύων τ[ῇ] φιλανθρωπίᾳ τὰς πόλεις· ὅσοι δὲ Ῥωμαίων ἦσαν, εἶχε δήσας. τὴν δὲ λείαν τοῖς συστρατεύουσι Κελτοῖ[ς] ἀποδόμενος, ἵνα καὶ τοὺς θεραπεύσειε τῷ κέρδει, προύβαινεν ἐς τὸ πρόσθεν· αἰσθομένου μὲν ἤδη τῶν γιγνομένων τοῦ περὶ Πάδον στρατηγοῦ

Σερουι-

Μετὰ δὲ τοῦτο ἐξῆγεν εὐθὺς ἐπὶ τὴν μάχην αὐτοὺς ὄντας ἀπ' ἀγρυπνίας καὶ κόπου.] Inter αὐτοὺς & ὄντας deeſſe ſuſpicor μαλακούς. ut pag. 317. καὶ γὰρ ὑπὸ τοῦ κρύους καὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς ἀγρυπνίας τετρυμμένοι καὶ μαλακοὶ ὄντες. Ac vel ex hoc loco ſuſpicari etiam poſſit quiſpiam, deſiderari hic participium τετρυμμένους: & alius fortaſſe, deeſſe κεκμηκότας, qui legerit, pag. 343. κεκμηκότας ὑπὸ ἀγρυπνίας καὶ κόπου. Sed quoniam habemus hic ὄντας, potius mihi perſuaſerim ſcriptum & hic fuiſſe μαλακοὺς ὄντας.

Καὶ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ερουιλίου, καὶ τετρακισμυρίοις ἐπὶ
υῤῥηνίας ἐπειγομένου, Κεντηνίου
ὲ ἤδη τοῖς ὀκτακισχιλίοις τὰ στενὰ
προειληφότος. Ἀννίβας δὲ, ἐπει-
ὴ τήν τε λίμνην εἶδε τὴν Πλει-
ίνην, καὶ τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ αὐτὴν,
τὸν Κεντήνιον ἐν μέσῳ κρατοῦν-
α τῆς διόδου, τοὺς ἡγεμόνας τῶν ὁ-
ῶν ἐξήταζεν εἴ τις εἴη περίοδος. οὐ-
εμίαν δὲ φαμένων εἶναι τελέον,
λλὰ ἀπόκρημνα πάντα καὶ φα-
ραγγώδη, δι' αὐτῶν ὅμως ἔπεμπε
ὺς ψιλοὺς νύκτωρ τὸ ὄρος περιϊέ-
ναι, καὶ Μαάρβαλ μετὰ τῶν. τεκμη-
ράμενος δ' ὅτι δύναιντο περιελ-
θεῖν, προσέβαλε τῷ Κεντηνίῳ κατὰ
μέτωπον· καὶ συνεστώτων ἑκατέρων,
πάνυ προθύμως ὁ Μαάρβαλ ἐκ
ρυφῆς ἄνωθεν ὤφθη τε καὶ ἠλάλα-
ξεν. Ῥωμαίων δ' εὐθὺς ἦν φυγὴ,
καὶ φόνος κεκυκλωμένων· καὶ τρισ-
χίλιοι μὲν ἔπεσον, ὀκτακόσιοι δ' ἑ-
λήφθησαν· οἱ δὲ λοιποὶ μόλις διέ-
φυγον. πυθόμενοι δὲ οἱ ἐν ἄστει, καὶ
δείσαντες μὴ εὐθὺς ἐπὶ τὴν πόλιν ὁ
Ἀννίβας ἔλθοι, τό, τε τεῖχος ἐ-
πλήρουν λίθων, καὶ τοὺς γέροντας
ὥπλιζον, ὅπλων μὲν ἀποροῦντες,
τὰ δὲ λάφυρα ἐκ τῶν ἱερῶν κατα-

jam cum quadraginta millibus in
Hetruriam properabat. Adhæc
Centenius octo millibus angu-
ſtias obſederat. Annibal Pleſti-
nam paludem montémque ſu-
perjectum conſpicatus, & Cen-
tenium tranſitum tenentem, di-
ligenter itinerum duces eſt per-
contatus, num qua parte mons
circumiri poſſet. Quum nullos
ad tranſitum calles eſſe, ſed cun-
cta derupta atque confragoſa di-
cerent, nihilominus Maharba-
lem cum levi armatura noctu
montem circumire jubet, & ſub
id tempus quo conjectabat eum
in montem evaſiſſe, Cente-
nium à fronte adoritur. Dum 320
prælium conſeritur, Maharbal
ſtrenuè certè in montis vertice
ſublato clamore ſeſe oſtendit.
Tum Romanorum fuga ſtragéſ- Romanorum clades ſub Centenio.
que fuit magna: tria millia occi-
ſa, capti octingenti: reliqui vix
evaſerunt. Hac clade audita, qui
in urbe erant Romani, graviter
timuerunt ne confeſtim Annibal
exercitum ad urbem admoveret.
Quapropter muros telis munie-
unt, & ſenes armarunt, &, quia decerant arma, quæſita aliis bellis
& ad

Καὶ Μαάρβαλ μετὰ τῶν. τεκμηράμενος δ' ὅτι δύναιντο περιελθεῖν.] Si quis interpretationem hanc ſequi velit, leget, μετὰ τῶν ψιλῶν: in ea enim legitur, *um levi armatura*. Sed quomodo legi poteſt μετὰ τῶν ψιλῶν, quum τοὺς ψιλοὺς præcedere videamus? Verùm interpres ille totum hunc locum perin le vertit acſi ſcriptum eſſet, δι' αὐτῶν ὅμως ἔπεμπε νύκτωρ Μαάρβαλ (niſi potius ſcribendum τὸν Μαάρβαλ) τὸ ὄρος περιϊέναι μετὰ τῶν ψιλῶν. Sed potius crediderim poſt μετὰ τῶν deeſſe alium quemqiam genitivum: & multos mihi aſſenſuros ſi dixerim eum eſſe τῶν ὁπλιτῶν. nam ψιλῶν & ὁπλιτῶν mentionem ſæ-pe ſimul fieri, ſatis notum eſt: quamvis habita ſignificationis ratione unum alteri opponatur. Verùm apud hunc ſcriptorem videmus etiam ψιλοὺς & ἱππεῖς conjungi, cùm alibi, tum pagina 326. ea autem quæ hanc ſequitur, ἱππεῖς & πεζούς. Ceterùm pro particula ὅτι, quæ eſt ante δύναιντο, minimè dubium eſſe poteſt quin ſcribendum ſit ὅτε.

& ad decus affixa templis ſpolia detraxerunt: quódque etiam in maximo metu fieri ſolet, Fabium Maximum dictatorem crearunt. Sed Annibal, Deo avertente, ad Ionium iter flexit: vaſtatáque maritima regione ingentem prædam egit. Servilius coſ. Annibali ſeſe opponens, Ariminum devenit, atque, ut Gallos nondum alienatos in fide contineret, itinere unius diei ab eo exercitum continuit, donec veniens Fabius Maximus dictator, Servilium, ut qui nec conſulatum ullum, creato dictatore, nec imperium gereret, Romam remiſit. Ipſe Annibalem per veſtigia ſubſequens, prælio omni abſtinebat, quamvis identidem provocaretur: ſatíſque ducebat ſi obſervando inſtandóque, ne quod oppidum obſideret, impediret. Annibal vaſtata regione famem ſentire cœperat: quare candem iterum obeundo, ſingulis diebus eductis in aciem copiis, ad pugnam Fabium elicere conabatur. Verùm nullam pugnandi copiam faciebat dictator, improbante quidem ejus factum magiſtro equitum Minutio Rufo, qui Romam ad amicos ſcriptitabat, Fabium ignavia & timiditate prælium horrere. Accidit autem ut ſacrificiorum cauſa Romam profecto Fabio, Minucius cum Annibale collatis ſignis dimicaret. Quo prælio quia ſuperior fuiſſe videbatur, tum ferocius mittendis ad Senatum literis, Fabium criminari, tanquam vincere nolentem. Senatus reverſo

Fabius Maximus dictator creatus.

Minutius Rufus magiſter equitum.

Fabium criminatur.

φέροντες, οἳ ἐκ πολεμίων ἄλλων κόσμος αὐτοῖς περιέκειτο. δικτάτορά τε, ὡς ἐν κινδύνῳ, Φάβιον εἵλοντο Μάξιμον. Ἀννίβας δὲ, θεοῦ παράγοντος αὐτὸν, ἐπὶ τὸν Ἰόνιον αὖθις ἐτράπη, καὶ τὴν παράλιον ὁδεύων ἐπόρθει· λείαν τε περιήλαυνε πολλήν. Σερουίλιος δὲ ὕπατος ἀντιπαρελθὼν αὐτῷ, κατῆρεν εἰς Ἀρίμινον, ἀπέχων Ἀννίβου μίαν ἡμέραν, ἔνθα τὴν στρατιὰν συνεῖχε, καὶ τοὺς ἔτι φίλους Κελτῶν ἀπεθάῤῥυνεν. ἕως ἀφικόμενος Φάβιος Μάξιμος ὁ δικτάτωρ Σερουίλιον μὲν ἐς Ῥώμην ἔπεμψεν, ὡς οὔτε ὕπατον, οὔτε στρατηγὸν ἔτι ὄντα, δικτάτορος ᾑρημένου· αὐτὸς δὲ τῷ Ἀννίβᾳ παρακολουθῶν, ἐς μὲν χεῖρας οὐκ ᾔει, πολλάκις ἐκείνου προκαλουμένου· πολιορκεῖν δὲ οὐδὲν εἴα, παραφυλάσσων καὶ ἐπικείμενος. ὁ δὲ, τῆς χώρας ἐξαναλουμένης, τροφῶν ἠπόρει· καὶ αὐτὴν αὖθις περιιὼν, ἑκάστης ἡμέρας ἐξήτασσε, προκαλούμενος ἐς μάχην. Φάβιος δὲ οὐ συνεπλέκετο, καταμωκῶντος αὐτοῦ Μινουκίου Ῥούφου, ὃς ἵππαρχος μὲν ἦν αὐτῷ, ἔγραφε δὲ ἐς Ῥώμην τοῖς φίλοις ὡς ὀκνοίη Φάβιος ὑπὸ δειλίας. Διαδραμόντος δ' ἐς Ῥώμην ἐπὶ θυσίας τινὰς τοῦ Φαβίου, ὁ Μινούκιος ἡγούμενος τοῦ στρατοῦ, συνεπλάκη τινὰ μάχην τῷ Ἀννίβᾳ· καὶ δόξας πλέον ἔχειν, θρασύτερον ἐς Ῥώμην ἐπέστελλε τῇ βουλῇ, τὸν Φάβιον αἰτιώμενος, οὐκ ἐθέλοντα νικῆσαι. καὶ ἡ βουλὴ, ἐπανεληλυθότος ἐς τὸ στρατόπεδον ἤ-

δὴ τὸ

Καὶ τοὺς ἔτι φίλους Κελτῶν ἀπεθάῤῥυνεν.] Malim ἐπεθάῤῥυνεν.

Καὶ

τῇ τοῦ Φαβίου, ἴσον ἰσχύειν αὐτῷ τὸν ἵππαρχον ἀπέφηνεν. οἱ μὲν δή, μεριζόμενοι τὴν στρατιάν, πλησίον ἀλλήλων ἐστρατοπέδευον· καὶ τῆς γνώμης ἑκάτερος εἴχοντο τῆς ἑαυτοῦ, Φάβιος μέν, ἐκτρύχειν Ἀννίβαν τῷ χρόνῳ, καὶ πειρᾶσθαι μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν· ὁ δὲ Μινούκιος, μάχῃ διακριθῆναι. συνιόντος δὲ ἐς μάχην τοῦ Μινουκίου, Φάβιος τὸ μέλλον ἔσεσθαι προορῶν, ἐν μέσῳ τὴν στρατιὰν ἀτρεμοῦσαν ἔστησε τὴν ἑαυτοῦ, καὶ τοὺς τοῦ Μινουκίου τραπέντας ἀνελάμβανεν, τοὺς δ' Ἀννίβου διώκοντας ἀπεκρούετο. καὶ Φάβιος μὲν ὧδε τὴν συμφορὰν ἐπεκούφισε τῷ Μινουκίῳ, οὐδὲν ἐπιμηνίσας τῆς διαβολῆς· ὁ δὲ Μινούκιος, αὐτοῦ καταγνοὺς ἀπειρίαν, ἀπέθετο τὴν ἀρχήν, καὶ τὸ μέρος τοῦ στρατοῦ παρέδωκε τῷ Φαβίῳ ἡγουμένῳ πρὸς ἄνδρα τεχνίτην. οὗ δὴ καὶ ὁ Σεβαστὸς ὕστερον πολλάκις ἐμέμνητο, οὐκ ὢν εὐχερὴς οὐδ' οὗτος ἐς μάχας μᾶλλον τόλμῃ ἢ τέχνῃ χρῆσθαι. Φάβιος μὲν οὖν αὖθις ὁμοίως ἐφύλασσε τὸν Ἀννίβαν, καὶ τὴν χώραν πορθεῖν ἐκώλυεν, οὐ συμπλεκόμενος αὐτοῦ τῷ στρατῷ παντί, τοῖς δ' ἀποσκιδναμένοις μόνοις ἐπιτιθέμενος· καὶ σαφῶς εἰδὼς ἀπορήσοντα τροφῶν

in caſtra Fabio, dictatoris ac magiſtri equitum jus æquari voluit. Quamobrem copias inter ſe partiti, prope ſe invicem caſtra metati ſunt, ambo in ſua opinione hærentes: Fabius, ut Annibalem mora conficiendum ac vexandum duceret, dandámque operam ne quid detrimenti ab eo caperet: Minucius, Marte quamprimum decernendum. Qui paulo pòſt, quum manus cum Annibale contereret, interea copias ſuas Fabius quietas continuit, ſatis prævidens caſum futurum, & Minucii militem in fugam verſum recepit: Annibalem autem inſequentem repreſſit: atque hoc modo ab ingenti clade Minucium vindicavit, nihilo illi infenſior ob falsò ſibi impoſita crimina. Tum Minucius ultro ſeipſum damnans inſcitiæ, depoſito imperio, partem exercitus Fabio tradidit. Cujus rei poſteris temporibus ſæpius meminit Auguſtus, qui & ipſe tardus in prælia erat, & arte uti quàm audacia malebat. Fabius, non ſegnius quàm antea Annibalem explorabat, atque à populatione prohibebat, ita tamen ut in univerſæ dimicationis caſum non veniret, ſed ſi quos palantes offenderet, aggrederetur, haud dubiè ſciens Annibalem brevi omni commeatu defectum iri. Appropinquante

Dictatoris & magiſtri equitum jus æquatum.

321

Auguſtus in prælio arte uti quàm audacia malebat.

Καὶ τῆς γνώμης ἑκάτερος εἴχοντο τῆς ἑαυτοῦ.] Primo quidem aſpectu videri poſſit εἴχοντο mutandum in εἴχετο: nihil tamen neceſſe eſt, ſed intelligendum, τῆς γνώμης εἴχοντο, ἑκάτερος τῆς ἑαυτοῦ. ſub. εἴχετο. Rectè autem vertit interpres, *in ſua opinione hærentes*. quum alioqui poſſet ſic etiam reddere, *ſuam opinionem retinentes*. Sic autem & pag. 322. τῆς αὐτῆς γνώμης ἐχόμενος.

Φάβιος μὲν, ἐκτρύχειν Ἀννίβαν τῷ χρόνῳ.] Sic in fine paginæ 323. ὑπομένειν ἐκτρύχοντας Ἀννίβαν.

Εἶτα

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

te autem ad anguſtias quaſdam utroque exercitu, Annibal quidem eas non prævidit: at Fabius præmiſſis quatuor millibus hominum, eas ſtatim occupavit, ac cum reliquis ex altera parte in tumulo quodam firmo caſtra poſuit. Annibal, ut ſe inter Fabium & fauces à Fabianis obſeſſas incluſum ſenſit, vehementi metu, ut nunquam antea, perculſus eſt: nec enim ullum tranſitum videbat, ſed omnia prærupta & inacceſſa. Adhæc deſperabat Fabium tam firmo loco poſſe dejici. In hoc æſtu atque difficultate

Quinque millia captivorum ab Annibale jugulata.

quinque millia captivorum, nequid novi tumultus ab iis impendente periculo excitaretur, jugulavit. Deinde boum cornibus quotquot in caſtris erant, (magna copia fuit) faces alligari juſſit, & proxima nocte accenſis facibus, extinctóque omni per caſtra igne, ac indicto alto ſilentio, audaciſſimis juvenibus negotium

Annibalis commentum.

dat ut boves in devia illa loca quæ inter Fabii caſtra & fauces erant, magna feſtinatione agant. Tum boves à ducibus extimulati, &

322 ardentis ignis calore exuſti, per rupes ſaxáque magno impetu diſcurrere, & quum deorſum devolverentur, rurſum majore vi ſumma repetentes ferebantur. Romani qui utrinque erant, in caſtris Annibalis cum tenebris ſilentium conſpicati, ceterùm per montes diverſis in locis varios ignes elucere, planè quid iſtud eſ-

αὐτίκα τὸν Ἀννίβαν. στενῆς δὲ διόδου πλησιαζούσης, ὁ μὲν Ἀννίβας αὐτὴν οὐ προείδετο, Φάβιος δὲ προπέμψας τετρακισχιλίους, κατέλαβε, καὶ τοῖς λοιποῖς αὐτοῖς ἐπὶ θάτερα ἐστρατοπέδευεν ἐπὶ λόφου καρτεροῦ. Ὁ δὲ Ἀννίβας, ὡς ᾔσθετο ληφθεὶς ἐν μέσῳ Φαβίου τε καὶ τῶν στενῶν φυλασσομένων, ἔδεισε μὲν ὡς οὔ ποτε πρότερον· (οὐ γὰρ εἶχε διέξοδον, ἀλλὰ πάντα ἦν ἀπόκρημνα καὶ δύσβατα, οὐδ' ἤλπιζε Φάβιον ἢ τοὺς ἐπὶ τῶν στενῶν βιάσασθαι διὰ τὴν τῶν χωρίων ὀχυρότητα) ὧδε δὲ ἔχων ἀπορίας, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ἐς πεντακισχιλίους ὄντας κατέσφαξεν, ἵνα μὴ ἐν τῷ κινδύνῳ νεωτερίσειαν, βοῦς δὲ ὅσας εἶχεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ (πολὺ δὲ πλῆθος ἦν) τοῖς κέρασιν αὐτῶν δᾷδας περιέθηκε, καὶ νυκτὸς ἐπιγιγνομένης τὰς δᾷδας ἐξάψας, τὸ λοιπὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ πῦρ ἔσβεσεν, καὶ σιγὴν βαθεῖαν ἔχειν παρήγγειλε. τοῖς δ' εὐτολμοτάτοις τῶν νέων ἐκέλευσε τὰς βοῦς ἐλαύνειν μετὰ σπουδῆς ἄνω πρὸς τὰ ἀπόκρημνα, ἃ ἦν ἐν μέσῳ τοῦ τε Φαβίου, καὶ τῶν στενῶν· αἱ δ' ὑπό τε τῶν ἐλαυνόντων ἐπειγόμεναι, καὶ τοῦ πυρὸς ἐκκαίοντος αὐτὰς, ἀνεπήδων ἐπὶ τοὺς κρημνοὺς ἀφειδῶς καὶ βιαίως· εἶτα κατέπιπτον αὖθις ἀνεπήδων. Ῥωμαῖοι δὲ οἱ ἑκατέρωθεν ὁρῶντες, ἐν μὲν τῷ Ἀννίβου στρατοπέδῳ σιγὴν καὶ σκότον, ἐν δὲ τοῖς ὄρεσι πῦρ πολὺ καὶ ποικίλον, οὐκ ἔχοντες, ὡς ἐν νυκτὶ, τὸ γιγνόμενον ἀκριβῶς

ἀκριβῶς

Εἶτα κατέπιπτον αὖθις ἀνεπήδων.] Scribendum puto καὶ αὖθις ἀνεπήδων.

διέδραμεν

κρυβῶς ἐπινοῆσαι· ὁ μὲν Φάβιος
καζεν εἶναι τι στρατήγημα τοῦτο
ἰννίβου· καὶ συνεῖναι μὴ δυνάμε-
ος, ἀτρέμα συνεῖχε τὴν στρα-
ιὰν, τὴν νύκτα ὑφορώμενος· οἱ
ἐν τοῖς στενοῖς, ὑπέλαβον ἅπερ
θελεν ὁ Ἀννίβας, φεύγειν αὐτὸν,
ς ἐν ἀπόροις, ἄνω διὰ τῶν κρη-
νῶν βιαζόμενον· καὶ μετεπήδων, ἐ-
ὶ τὴν φαντασίαν τοῦ πυρὸς κα-
αθέοντες, ὡς ἐκεῖ ληψόμενοι τὸν
ἰννίβαν κακοπαθοῦντα. Ὁ δὲ, ὡς
δε καταβάντας αὐτοὺς ἐκ τῶν στε-
ῶν, διέδραμεν ἐς αὐτὰ τοῖς ταχυ-
ατοις ἄνευ φωτὸς μετὰ σιωπῆς, ἵνα
λαλάθοι. καταλαβὼν δὲ αὐτὰ καὶ
ρατυνάμενος, ἐσήμηνε τῇ σάλ-
ιγγι, καὶ τὸ στρατόπεδον ἀντεβόη-
εν αὐτῷ, καὶ πῦρ αἰφνίδιον ἐξέ-
ηνεν. Ῥωμαῖοι μὲν δὴ τότε ᾔσθον-
ο τῆς ἀπάτης· ὁ δὲ στρατὸς ὁ ἄλ-
ος Ἀννίβου, καὶ οἱ τὰς βοῦς ἐ-
αύνοντες, ἐπὶ τὰ στενὰ ἀδεῶς διέ-
ραμον· καὶ αὐτοὺς συναγαγὼν ἀπ-
ρεν ἐς τὸ πρόσω. οὕτω μὲν ἐξ ἀ-
λπτου τότε ὁ Ἀννίβας, αὐτός τε
περιῆν καὶ τὸν στρατὸν περιέσωζε· καὶ
ς Γερωνίαν τῆς Ἰαπυγίας ἐπειχ-
εὶς, ἣ σίτου πλήρης ἦν, ἐξεῖ-
εν αὐτήν· καὶ ἐν ἀφθόνοις ἀδεῶς
χείμαζεν.

Ὁ δὲ Φάβιος, καὶ τότε τῆς αὐ-
τῆς γνώμης ἐχόμενος, εἵπετο, καὶ
τῆς Γερωνίας ἀποχὼν δέκα σταδίους
στρατοπέδευεν, λαβὼν ἐν μέσῳ πο-
ταμὸν Αὔφιδον. ληγόντων δὲ αὐτῷ

ſet, noctu præſertim, intelligere non poterant. Fabius quidem dolum aliquem Annibalis eſſe ſuſpicabatur: ſed quia certi nihil habebat, ſuos munimentis tenuit: ſatis credens nihil eſſe noctu tutum. At qui ad inſidendas fauces locati erant, Annibalem rati (quod etiam ipſe peroptabat) per ſuperiores montium rupes erumpentem fugere, loco exceſſêre, & quò micans flamma ducebat, tanquam ibi Annibalem laborantem oppreſſuri, decurrêre. Vix inde pedem moverant quum Annibal magno ſilentio, ſine lumine, ut facilius lateret, cum expeditiſſimis accurrit, occupatíſque ac præſidio firmatis faucibus tuba reliquo exercitui ſignificavit: ad cujus ſonitum viciſſim totis caſtris eſt acclamatum, ignı́ſque ſublatus. Tum Romanis fraus innotuit. Reliquum Annibalis agmen, & qui boves egerant, jam tutò ad fauces devenêre. Sic collectis copiis omnibus Annibal, atque præter ſpem & victoria & exercitu incolumi recepto, ulterius progreſſus, Gerionem, Apuliæ urbem, frumento plenam, pervenit. qua expugnata in maxima rerum copia tutò hybernabat.

Gerione expugnata.

Fabius eodem ſemper animo ac voluntate è veſtigio ſubſequutus, decem ſtadia à Gerione caſtra locat, interpoſito inter utriuſque caſtra Aufido amne. Exactis

Aufidus amnis.

Διέδραμεν ἐς αὐτὰ τοῖς ταχυτάτοις ἄνευ φωτὸς μετὰ σιωπῆς.] Appianum ſcripſiſſe crediderim, *ἅμα τοῖς ταχυτάτοις* idémque & interpres videtur credidiſſe. Facilè autem poſt *αὐτὰ* potuit omitti *ἅμα*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

actis verò ſex menſibus (quod ſpatium eſt dictaturæ apud Romanos) coſſ. Servilius & Attilius magiſtratum denuo ingreſſi, ad exercitum venêre, regreſſo Romam Fabio. Atque hac hyeme levia quædam inter utroſque certamina crebrò conſerebantur: quibus ſemper & ſuperior & glorioſior Romanus erat. Quapropter Annibal ad eum uſque diem, quoties ad ſuos ſcriberet, maximis laudibus ſua facta ſolitus ornare, tum rebus cœpit diffidere, ac ſupplementum pecuniáſque petere. Sed inimici, qui ſemper ejus cœpta reprehenderant, tum maximè ſe non intelligere fingebant, quum victores non petere, ſed ultro pecunias patriæ mittere conſuevissent, ecquid Annibal tot victoriis ſuperbus poſtularet. Quorum verbis commoti Carthaginienſes nec milites, nec pecunias miſêre. Quod deplorans Annibal, miſſis ad Aſdrubalem fratrem in Hiſpaniam literis, mandat ut ineunte æſtate cum quam maxima poſſet militum & auri copia in Italiam irrumperet, ejúſque partem ulteriorem depopularetur: ut dum tota ureretur, Romani ancipiti bello opprimerentur. Atque hoc in ſtatu erant res Annibalis.

Annibal rebus ſuis incipit diffidere.

323

Flaminii & Centenii clade Patres graviter offenſi, & tot ſimul ac inſperatis malis exerceri contra dignitatem ſuam eſſe rati, denique in ſolo ac ſedibus ſuis bellum ferre non valentes: novo delectu habito, cùm quatuor legiones ex urbe, non ſine ſtomacho,

τῶν ἓξ μηνῶν, ἐφ' οὓς αἱροῦνται Ῥωμαῖοι τοὺς δικτάτορας, οἱ μὲν ὕπατοι Σερουίλιός τε καὶ Ἀτίλιος ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἀρχὰς ἐπανήεσαν, καὶ ἦλθον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ Φάβιος ἐς Ῥώμην ἀπῄει. γίνονται δὲ τινὲς ἐν τῷδε τῷ χειμῶνι Ἀννίβᾳ καὶ Ῥωμαίοις ἀκροβολισμοὶ συνεχεῖς ἐς ἀλλήλους· καὶ τὰ Ῥωμαίων ἐπικυδέστερα καὶ εὐθαρσέστερα ἦν. Ὁ δ' Ἀννίβας ἐπέστελλε μὲν ἀεὶ, τὰ γιγνόμενα Καρχηδονίοις ὑπερεπαίρων· τότε δὲ ἀπολωλότων αὐτῷ πολλῶν, ἠπόρει, καὶ στρατιὰν ᾔτει καὶ χρήματα. οἱ δὲ ἐχθροὶ, πάντα ἐπισκώπτοντες τὰ Ἀννίβου, καὶ τότε ὑπεκρίνοντο ἀπορεῖν, ὅτι τῶν νικώντων οὐκ αἰτούντων χρήματα, ἀλλὰ πεμπόντων ἐς τὰς πατρίδας, ὁ Ἀννίβας αἰτοίη, λέγων νικᾶν. οἷς οἱ Καρχηδόνιοι πεισθέντες, οὔτε στρατιὰν ἔπεμπον, οὔτε χρήματα. καὶ ὁ Ἀννίβας ταῦτ' ὀδυρόμενος, ἔγραφεν ἐς Ἰβηρίαν Ἀσδρούβᾳ τῷ ἀδελφῷ, παρακαλῶν αὐτὸν, ἀρχομένου θέρους μεθ' ὅσης δύναιτο στρατιᾶς καὶ χρημάτων ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἰταλίαν, καὶ πορθεῖν αὐτῆς τὰ ἐπέκεινα, ἵνα δῃοῖτο πᾶσα, καὶ Ῥωμαῖοι κάμνοιεν ὑπ' αὐτῶν ἑκατέρωθεν. καὶ τάδε μὲν ἦν περὶ Ἀννίβαν.

Ῥωμαῖοι δὲ τῷ τε μεγέθει τῆς ἥττης Φλαμινίου καὶ Κεντηνίου περιαλγοῦντες, ὡς ἀνάξια σφῶν καὶ παράλογα καὶ ἀθρόα παθόντες, καὶ τὸν πόλεμον ὅλως οὐ φέροντες ἔνδον ὄντα παρ' ἑαυτοῖς, ἄλλα τε κατέλεγον ἐν Ῥώμης τέλη στρατιωτῶν τέσσαρα μετ' ὀργῆς ἐπὶ τὸν Ἀννί-

βαν,

ίαν, καὶ τοὺς συμμάχους πανταχό-
εν ἤγειρον ἐς Ἰαπυγίαν· ὑπάτους
ε αἱροῦνται, ἐκ μὲν δόξης πολεμι-
ῆς, Λεύκιον Αἰμίλιον, τὸν Ἰλλυ-
ιοῖς πολεμήσαντα, ἐκ δὲ δημοκο-
ίας, Τερέντιον Οὐάρρωνα, πολ-
ὰ αὐτοῖς ἐκ τῆς συνήθους δοξοκο-
ίας ὑπισχνούμενον· καὶ αὐτοὺς προ-
πέμποντες ἐξιόντας, ἐδέοντο κρῖ-
αι τὸν πόλεμον μάχῃ, καὶ μὴ τὴν
όλιν ἐκτρύχειν χρόνῳ τε καὶ στρα-
είαις συνεχέσι, καὶ εἰσφοραῖς καὶ
ιμῷ, καὶ ἀργίᾳ τῆς γῆς δῃουμένης.

tum ſociorum undique magnam vim in Apuliam coëgerunt. Adhæc conſules duos crearunt, alterum bellicis laudibus, ſplendentem, L. Æmilium, qui cum Illyricis bellarat: alterum ex populari factione, Terentium Varronem, ingentibus promiſſis de more plebis animos demulcentem. Quos quum paludatos ad bellum emitterent, orarunt ut quam primum Marte confligerent, nec diutius trahendo bellum,

L. Æmilius & Terentius Varro coſſ.

Ἐκ μὲν δόξης πολεμικῆς, Λεύκιον Αἰμίλιον.] Mirum videri cuipiam poſ-t, laudari hic iſtam electionem quæ fiat ἐκ δόξης πολεμικῆς, quum in Hi-panica hiſtoria, pag. 300. reprehendat quod ὡς ἐπὶ δόξαν ἐξῄεσαν τινὲς ἐς ὰς ϛρατηγίας; verùm hic non (ut illic) de gloria quam ſibi bello pepererant, ed de ambitioſa gloriæ cupiditate loquitur.

Ἐκ δὲ δημοκοπίας, Τερέντιον Οὐάρρωνα.] Hic quidem habemus ἀπὸ ῆς δημοκοπίας, ſed pag. 319. in principio, ἀπὸ δοξοκομπίας ᾑρημένος. Ac ro ea quidem lectione quæ ſe hic noſtris oculis offert, facit quod legitur i-itio paginæ ſequentis, Τερέντιος δ' οἷα δημοκόπος. Viciſſim verò pro altera icere videri poteſt hoc quod occurrit in eo de quo agitur loco, πολλὰ αὐτοῖς κ τῆς συνήθους δοξοκοπίας (nam ita ibi ſcriptum eſt, non δοξοκομπίας) ὑ-ισχνούμενος: paulo poſt illa verba, ἐκ δὲ δημοκοπίας. Ego & loco illi pagi-æ 319. ſcripturam ſuam & huic quoque ſuam ſervandam eſſe exiſtimo: uum poſſit idem & δημοκόπος eſſe & δοξοκόπος, ſive δοξοκόμπος: de uibus vocabulis vide annotationem quæ huic proximè ſubjuncta eſt.

Πολλὰ αὐτοῖς ἐκ τῆς συνήθους δοξοκοπίας ὑπισχνούμενον.] Non dubito quin ὶ δοξοκομπίας hic legi poſſit, quod extat in principio illius paginæ 319 ac ateor certè non apud hunc tantùm ſcriptorem, ſed apud alios etiam utrunque gi, & interdum in uno eodémque loco, diſſentientibus exemplaribus. Quamvis autem nomen δοξοκοπία ſæpius occurrat, magis tamen quàm al-erum mihi ſuſpectum eſt. Alioqui certè δοξοκοπία factum dicetur ad exem-lum τοῦ δημοκοπία (nam hoc prius eſſe illo vel hinc veriſimile eſt, quòd tam t frequens quàm illud rarum) ſicut δοξοκομπία factum eſſe apparet ad exem-lum quorundam aliorum compoſitorum quæ partim ex alio nomine, par-im ex κόμπος orta ſunt. Ceterùm Suidas locum hunc ſubjungit ei qui ex-tat initio pag. 319. utrobique δοξοκοπίας legens: & ibi quidem autoris no-nen præfigens: at hic nequaquam.

Καὶ ἀργίᾳ τῆς γῆς δῃουμένης.] Malè interpres ἀργίᾳ, quod de terra dicitur, enitivo τῆς γῆς cum dativo illo cohærente (ſicut pag. 299. legimus, καὶ γῆς ργία καὶ τροφῶν ἀπορία) de ipſis dici hominibus putavit. (ut certè paulo oſt ἀργίαν ferre non poſſe dicitur.) Accipio autem δῃουμένης ita ut ſi dictum ſſet, ἅτε δῃουμένης. Ac ne hoc quidem mihi placet, quòd interpres iſtud articipium de regione quæ ureretur potius quàm ſimpliciter de ea quæ va-taretur, accipit: præſertim quum potius dativum πυρὶ verbo δῃοῦσθαι ad-divi-

lum, civitatem tot militiis, tributis, fame exhauriri, néve regionem per ignaviam uri paterentur. Conſules, accepto qui in Apulia erat exercitu (erat is in univerſum peditum LXX. M. equitum VI. M.) in Cannis, Apuliæ vico, Punicis caſtris caſtra oppoſuerunt, Annibal, cùm ſemper pugnæ avidus otiíque impatiens, tum eo tempore maximè certamen non detrectabat, urgente inopia, metúque ne mercede conductus miles, quia ſtipendia non perſolvebantur, aut transfugeret, aut frumentandi gratia per agros diſſiparetur. Itaque hoſtes aſſiduè laceſſebat. Conſulum erant diverſæ diſcordéſque ſententiæ: Æmilii, mora & patientia conficiendum Annibalem, quem raptis in diem commeatibus viventem, non poſſe diu reſiſtere conſtabat: cum tot victoriis, tot præliis exercitato duce atque exercitu non dimicandum: Terentii, (qui popularis erat, & populi mandata ſubinde commemorabat) quamprimum Marte decernendum. At que illi, præter unum Servilium ſuperioris anni conſulem, aſſentiebatur nemo: huic omnes & ſenatores, & qui ex equeſtri ordi

L. Æmilius & Terentius Varro coſſ.

324

οἱ δὲ, τὴν στρατιὰν τὴν ἐν Ἰαπ-
γίᾳ παραλαβόντες, καὶ τὸ σύμπα
ἔχοντες πεζοὺς μὲν ἑπτακισμυρίου
ἱππέας δ' ἑξακισχιλίους, ἐστρατ
πέδευον ἀμφὶ κώμῃ τινὶ καλουμ
νῃ Κάνναις· καὶ ὁ Ἀννίβας αὐτι
ἀντεστρατοπέδευε. φύσει δὲ ὢν φιλ
πόλεμος ὁ Ἀννίβας, καὶ οὔποτε φ
ρων ἀργίαν, τότε μάλιστα τῆς ἀπ
ρίας αὐτὸν ἐνοχλούσης, ἐξέτασ
συνεχῶς ἐς μάχην, δεδιὼς μὴ
μισθοφόροι μεταθοῖντο διὰ τὴν ἀ
μισθίαν, ἢ σκεδασθεῖεν ἐπὶ συλλ
γὴν ἀγορᾶς. καὶ ὁ μὲν οὕτω προ
καλεῖτο τοὺς πολεμίους· γνώμη δ
τῶν ὑπάτων ἦν, Αἰμιλίου μὲν
ὑπομένειν ἐκτρύχοντας Ἀννίβαν,
δυνησόμενον ἀντέχειν ἐπὶ πολὺ δ
τὴν ἀπορίαν, μηδὲ διὰ χειρὸς ἐ
χεσθαι γεγυμνασμένῳ πολέμοις κα
εὐτυχίαις ἀνδρὶ καὶ στρατῷ· Τερεντί
δ' οἷα δημοκόπου, μνημονεύειν ὧ
ὁ δῆμος ἐξιοῦσιν ἐνετέλλετο, κα
κρῖναι τὴν μάχην ὀξέως. τούτοι
Αἰμιλίῳ μὲν προσετίθετο Σερου
λιος ὁ πέρυσιν ὕπατος, ἔτι πα
ρών· Τερεντίῳ δὲ ὅσοι τε ἀπὸ βου
λῆς καὶ τῶν καλουμένων ἱππέων ἤ

τῶν

di videamus quum de ea quæ uritur intelligendum eſt. Itidem tamen paul antè δηωθῇ reddit *ureretur*.

Τερεντίου δ' οἷα δημοκόπου.] Quod hic dicit οἷα δημοκόπου, convenit cum eo quod pag. præcedente dictum fuit, hunc Terentium Varronem fuiſſe electum imperatorem ἐκ δημοκοπίας: & populum, quum abeuntem illum deduceret, ad hoc eum hortatum eſſe.

Καὶ κρῖναι τὴν μάχην ὀξέως.] Pag. præcedente κρῖναι τὸν πόλεμον μάχῃ dixit, quod hic brevius ſed minus propriè, κρῖναι τὴν μάχην dicit. quomodo enim quis dicatur κρῖναι τὴν μάχην quæ nondum incepta eſt? at τὸν πόλεμον κρίνειν διὰ μάχης à Diodoro dicitur ſicut hic antea dixit τὸν πόλεμον κρῖναι μάχῃ. Polyb. dixit etiam κρίνειν τὰ ὅλα, necnon κρίνεσθαι περὶ τῶν ὅλων.

Ὁ δ'

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

θεῶτο τῆς στρατιᾶς. ἀντεχόντων δ'
π τῶν ἑτέρων, ὁ Ἀννίβας τοῖς χορ-
τολογοῦσιν αὐτῶν ἢ ξυλευομένοις ἐ-
πιτιθέμενος, ὑπεκρίνετο ἡττᾶσθαι·
ῃ περὶ ἐσχάτην ποτὲ φυλακὴν ἐκί-
τὸ πλῆθος, ὡς ἀναζευγνύς· ὁ
Τερέντιος ἰδὼν, ἐξῆγε τὴν στρα-
ιὰν ὡς ἐπὶ φεύγοντα τὸν Ἀννίβαν,
παραγορεύοντος αὐτῷ καὶ τότε τοῦ
Ι'μιλίου. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθεν, οἰω-
ζετο ὁ ΑἸμίλιος ἐφ' ἑαυτοῦ, κα-
κπερ εἰώθασιν· καὶ πέμψας ὁδεύον-
ι ἤδη τῷ Τερεντίῳ, τὴν ἡμέραν
παράσιον ἔλεγεν εἶναι. ὁ δὲ ἐπανῆλ
', αἰδούμενος οἰωνοῖς ἀπειθῆσαι·
ὰς δὲ κόμας ἐν ὄψει τῆς στρατιᾶς
ίλλετο, καὶ χαλεπῶς ἔφερεν, ὡς
ὴν νίκην ἀφῃρημένος ὑπὸ ζηλο-
υπίας τοῦ συνάρχου· καὶ τὸ πλῆθος
υτῷ συνηγανάκτει.

Ἀννίβου δὲ, ἐπεὶ τῆς πείρας ἐξέ-
ιπτεν, αὐτίκα εἰς τὸ στρατόπεδον
πανελθόντος, καὶ τὴν ὑπόκρισιν
κφήναντος, οὐδὲ τοῦτ' ἐδίδαξε τὸν
'ερέντιον πάνθ' ὑπονοεῖν τὰ Ἀννί-
ου, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἐν τοῖς ὅπλοις,
τὸ στρατήγιον ἐσδραμὼν, παρόν-
ων ἔτι τῶν τε ἀπὸ βουλῆς, καὶ τα-
ιάρχων, καὶ χιλιάρχων, ᾐτιᾶτο
ερὶ τῶν οἰωνῶν τὸν ΑἸμίλιον παρα-
ασίσασθαι, καὶ νίκην φανερὰν ἀφ-
λέσθαι τὴν πόλιν, ὀκνοῦντα ὑπὸ
ειλίας, ἢ οἱ φθονοῦντα διὰ ζηλο-
υπίαν. οὕτω δ' αὐτοῦ βοῶντος
πὸ ὀργῆς, ἡ στρατιὰ περιεστῶσα
ὴν σκηνὴν, ἐπήκουε, καὶ τὸν ΑἸ-
ίλιον ἐβλασφήμουν. ὁ δὲ πολλὰ

ne munere aliquo in caſtris fungebantur. Dum Romani ſic perdurant, Annibal frumentandi aut lignandi gratia nonnullos ex iis egreſſos adortus, primò ſe victum eſſe, deinde circa extremam noctis vigiliam motis caſtris, veluti patriam repeteret, fugere ſimulavit. Quod intuitus Varro, tanquam fugientem inſectaturus, aciem eduxit, vetante ac reclamante maximè Æmilio. Qui ubi ſe ſenſit nihil proficere, ſolus, ut Romanis mos eſt, ad captanda auſpicia ſe contulit: & quia pulli non addixerant, obnuntiari Varroni jam ſigna efferenti juſſit. Ceſſit ille quidem religioni, ſed in caſtra reverſus, coram cuncto exercitu capillos vellebat, & invidentia collegæ extortam ſibi è manibus victoriam clamitabat, aſſentiente conquerentéque reliqua turba.

Annibal, ubi fraudem ſuam videt parum proceſſiſſe, protinus in caſtra rediit, & ſimulatam fugam detexit. Nec tamen iſta omnia Varronem movere potuerunt ut deinceps Annibalem ſuſpectum haberet: quin potius in armis prætorium ingreſſus, ante ora ſenatorum & centurionum & tribunorum militum graviter eſt in Æmilium invectus qui prætenta auſpiciorum religioniſque calumnia certiſſima victoria urbem orbaſſet: ſive ignavia & mollitie pugnam extimeſceret, ſive ſuæ gloriæ propter æmulationem invideret. Hæc irato animo vociferantem milites, tabernaculum circumſtantes, æquis auribus audiebant, & probris Æmilium lacerabant: qui nihilominus non deſtitit (etſi fruſtra) inter ſuos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

multa utilia præcipere. Quum verò omnes (uno Servilio excepto) in Varronis ſententiam pedibus iviſſent, & ipſe aſſentiri coactus, poſtero die, quo penes
325 eum ſumma erat imperii (ceſſerat enim Varro) ad pugnam copias inſtruebat. Annibal id ſenſit: ſed eo die, quia nondum ſatis inſtructus erat, in aciem non venit. Poſtridie duces utrinque in campum deſcenderunt: Romani triplici acie, quarum unaquæque ſic inſtructa erat ut pedites medium, latera levis armatura equitatúſque cingeret: duces ipſi, mediam pugnam Æmilius, cornu ſiniſtrum Servilius, Varro dextrum tenebat: habebántque ſinguli circum ſe mille delectos equites, qui laborantibus, ubi opus eſſet, ſubſidio venirent. Sic inſtructi erant Romani. Annibal non neſcius ventum quendam procelloſum (Vulturnum vocant) circa meridiem ſurgentem, regionem illam perflare, ante omnia, loca occupavit in quibus à tergo ventum eſſet habiturus. Deinde in monte quodam arboribus veſtito, & crebris convallibus diſrupto equites aliquot cum expeditis militibus in inſidiis locat: quibus edixerat ut conſerto prælio ventóque exorto hoſtes à tergo adorirentur. Adhæc quingentis Celtiberis præter longos gladios, quibus accincti erant, etian ſicas ſub loricis occultas ferre, ac, donec dato ſigno eorum oper

Copiæ Romanorum, & Annibalis.

μὴ εἶπεν τοῖς ἔνδον συμφέροντα, μά
την· Τερεντίῳ δὲ, πλὴν Σερουι
λίου, τῶν ἄλλων συντιθεμένων ε
ξαι, καὶ τῆς ἐπιούσης ἐξέτασεν, αὐ
τὸς ἡγούμενος. παρεχώρει γὰρ
Τερέντιος· Ἀννίβας δὲ ᾔσθετο, καὶ
τότε μὲν οὐκ ἐπεξῆλθεν (οὐ γὰρ πα
ρὸς μάχην διετέτακτο) τῇ δ' ἐ
πιούσῃ κατέβαινον ἐς τὸ πεδίον ἑκά
τεροι, Ῥωμαῖοι μὲν ἐς τρία τε
ταγμένοι, μικρὸν ἀπ' ἀλλήλων δι
εστῶτες, καὶ μέρος ἕκαστον αὐτῶν εἶ
χε τοὺς πεζοὺς ἐν μέσῳ, τοὺς δ
ψιλοὺς καὶ ἱππέας ἑκατέρωθεν· στρα
τηγοὶ δ' ἐφειστήκεσαν, τῷ μέσῳ μ
Αἰμίλιος, τῷ δὲ λαιῷ Σερουί
λιος, Τερέντιος δὲ τοῖς ἐπὶ δε
ξιᾷ, χιλίους ἀμφ' αὐτὸν ἕκαστος
ἔχων ἱππέας ἐπειλεγμένους, ἐπι
κουρεῖν ὅπῃ τι πονοίη· οὕτω μὲν ἐτά
ξαντο Ῥωμαῖοι. ὁ δ' Ἀννίβας πρῶ
τα μὲν εἰδὼς περὶ μεσημβρίαν εὖ
ρον ζοφώδη, τῆς χώρας ἐξ ἔθους ἐ
πιπνέοντα, προὔλαβεν ὅπῃ κατὰ νώ
του τὸ πνεῦμα ἔμελλεν ἕξειν· ἔπει
τα ἐς τὸ ὄρος περίφυτον καὶ φα
ραγγῶδες ἱππέας προενήδρευσε, καὶ
ψιλούς, οἷς εἴρητο, ὅταν αἱ φα
λαγγες ἔργων ἔχωνται, καὶ τὸ πνεῦ
μα ἐπίῃ, κατόπιν γίγνεσθαι τῶν
πολεμίων· ἄνδρας τε πεντακοσίους
Κελτίβηρας ἐπὶ τοῖς μακροῖς ξί
φεσιν ὑπὸ τοῖς χιτῶσιν ἄλλα ξίφ
βραχύτερα περιέζωσεν, οἷς ἔμελ
λεν αὐτὸς, ὅτε δέοι χρῆσθαι, ση
μαίνειν. σύμπασαν δὲ τὴν στρατιά

κἀκεῖ

Ὁ δ' Ἀννίβας πρῶτα μὲν εἰδὼς περὶ μεσημβρίαν εὖρον ζοφώδη,] Ut hi εὖρον ζοφώδη, ſic in fine pag. ſequentis, καὶ τὸ πνεῦμα κατέβαινε πολὺ κα ζοφῶδες.

Ἐπέστη

κἀκεῖνος ἐς τέλος διήρκει, καὶ τοὺς ἱππέας τοῖς κέρασιν ἐπέταξεν ἐκ μεγάλων διαστημάτων, εἰ δύναιντο κυκλώσασθαι τοὺς πολεμίους. ἐπέστησε δὲ τῷ μὲν δεξιῷ Μακρῶν τὸν ἀδελφὸν, τῷ δ' ἑτέρῳ τὸν ἀδελφιδοῦν Ἄννωνα, τὸ δὲ μέσον αὐτὸς εἶχεν κατὰ δόξαν Αἰμιλίου τῆς ἐμπειρίας· δισχίλιοί τε ἱππεῖς ἐπίλεκτοι παρέθεον αὐτῷ, καὶ Μαάρβαλ ἑτέρους ἔχων χιλίους, ἐφεδρεύειν ὅπῃ τι πονούμενον ἴδοι. καὶ τάδε πράσσων, ἐς δευτέραν παρέτεινεν ὥραν, ἵνα τὸ πνεῦμα θᾶττον ἐπέλθοι. γενομένων δὲ πάντων εὐτρεπῶν ἑκατέροις, οἱ στρατηγοὶ περιέθεον παρακαλοῦντες αὐτοὺς, καὶ ὑπεμίμνησκον, οἱ μὲν γονέων τε καὶ παίδων καὶ γυναικῶν καὶ τῆς προγεγενημένης ἥττης, ὡς ἐν τῇδε τῇ μάχῃ περὶ σωτηρίας κριθησομένους· ὁ δὲ Ἀννίβας, τῶν τε προγεγονότων ἐπὶ τοῖσδε τοῖς ἀνδράσι κατορθωμάτων, καὶ ὡς αἰσχρὸν ἡττᾶσθαι τῶν ἡττημένων. ἐπεὶ δ' αἵ τε σάλπιγγες ἤχησαν καὶ αἱ φάλαγγες ἐβόησαν, πρῶτον μὲν αὐτῶν οἱ τοξόται καὶ σφενδονῆται καὶ λιθοβόλοι, προδραμόντες ἐς τὸ μέσον, ἀλλήλων κατῆρχον· μετὰ δὲ τοὺς αἱ φάλαγγες ἐχώρουν ἐπὶ τὸ ἔργον· φόνος τε καὶ πόνος ἦν πολὺς, ἐκθύμως ἀγωνιζομένων ἑκατέρων. ἐν ᾧ σημαίνει μὲν ὁ Ἀννίβας τοῖς ἱππεῦσι κυκλοῦσθαι τὰ κέρατα τῶν ἐχθρῶν· οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων ἱππεῖς,

uti vellet, quietos expectare juſſit. Jam verò copiis trifariam diviſis, & equitatu quàm extentiſſimè in cornibus locato, ad hoſtem circumveniendum, quum dextro cornu Magonem fratrem, ſiniſtro Annonem, ex fratre nepotem, præfeciſſet, mediam aciem ipſe tenuit, ut Æmilio ſe opponeret: cujus in re militari virtus ſumma habebatur. Bis mille ſelectos equites, præter alios mille, quibus præerat Maharbal, diſcurrere, & ad omnem caſum intentos laborantibus ſubveniri juſſit. Atque hæc agendo, quo maturius ventus oriretur, ad horam ſecundam prælium diſtulit. Poſtquam ſatis inſtructa ſunt omnia, duces utrinque ad cohortandos milites progreſſi: Romani ſuos, ut parentum, liberorum, uxorum & cladis acceptæ memores, ſcirent ſe hoc prælio pro ſalute dimicaturos: Annibal contrà, tot egregia facinora, tot victorias de his hoſtibus relatas commemorando, turpiſſimum eſſe dicebat à toties victis ſuperari. Signo tuba dato, & clamore à peditibus ſublato, levibus primùm armis pugna commiſſa eſt, inde legiones prælium ineunt. Tum magna ſtrages erat, labórque ingens, quum utrinque animosè dimicaretur. Interea Annibal equitibus dat ſignum ut hoſtium cornua circumdarent: quibus Romani equites, tametſi inferiores numero,

326 Prœlium inter partes commiſſum.

Ἐπέστησε δὲ τῷ μὲν δεξιῷ Μακρῶν τὸν ἀδελφόν.] Fortaſſe Μάκρωνα potius ſcribendum eſt: niſi vera ſcriptura eſt Μάγωνα, quam interpres ſequutus eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

mero, tamen promotis ordinibus & quam longiſſimè exporrectis, ingentibus animis pugnando ſe objiciunt: præſertim ii qui in ſiniſtro cornu ad mare erant. Quapropter Annibal & Maharbal, aſſumptis quos circa ſe habebant equitibus, magno impetu immaníque ac barbarico ululatu in Romanos invecti ſunt, tanquam eos perculſuri ac impreſſione violenta everſuri. Sed Romani hunc impetum fortiter ſuſtinentes, nec territi, nec veſtigio moti ſunt. Annibal, ubi videt hunc ſuum conatum fruſtra cecidiſſe, quingentis illis Celtiberis ſignum ſuſtulit: qui mox extra aciem egreſſi, ad Romanos tranſibant, parmáſque, ceu transfugæ, & jacula & gladios manifeſtos tradebant. Collaudatos Servilius, armis properè ademptis, in ſolis loricis (ut credebat) à tergo conſidere juſſit, ut qui in conſpectu hoſtium transfugas in vin-

ὀλιγώτεροι τῶν πολεμίων ὄντες, ἀντιπαρῆγον αὐτοῖς, καὶ τὴν τάξιν ἐκτείναντες ἐπὶ λεπτὸν, ἠγωνίζοντο ὅμως ὑπὸ προθυμίας, καὶ μάλισθ᾽ οἱ τὸ λαιὸν ἔχοντες ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ. Ἀννίβας δὲ καὶ Μαάρβαλ ὁμοῦ τοὺς περὶ σφᾶς ἱππῆγον, ἀπλέτῳ καὶ βαρβαρικῇ νομίσαντες ἐκπλήξειν τοὺς ἐναντίους. οἱ δὲ καὶ τούτους εὐσταθῶς καὶ ἀκαταπλήκτως ὑπέμενον. Διαπιπτούσης δὲ καὶ τῆσδε τῆς πείρας, ὁ Ἀννίβας τὸ σημεῖον ἐπῆρε τοῖς Κελτίβηρσι τοῖς πεντακοσίοις. οἱ δὲ, τῆς τάξεως ἐκδραμόντες, ἐς τοὺς Ῥωμαίους μετετίθεντο, καὶ τὰς ἀσπίδας αὐτοῖς καὶ τὰ δόρατα καὶ τὰ ξίφη τὰ φανερὰ ὤρεγον, ὥσπερ αὐτομολοῦντες. καὶ ὁ Σερουΐλιος αὐτοὺς ἐπαινέσας, τὰ μὲν ὅπλα αὐτῶν αὐτίκα παρεῖλεν, ἐν δὲ μόνοις, ὡς ᾤετο, τοῖς χιτῶσιν ἔστησεν ὀπίσω. οὐ γὰρ ἐ-

δοκίμαζε

Ἀπλέτῳ καὶ βαρβαρικῇ νομίσαντες ἐκπλήξειν τοὺς ἐναντίους] Poſt βαρβαρικῇ deeſſe κραυγῇ, aut βοῇ, venire & aliis in mentem poteſt. At interpres, *barbarico ululatu* dicens, videtur βαρβαρικῇ ὀλολυγῇ legiſſe. Vereor tamen ne ululatus huic loco magis quàm ὀλολυγὴ convenire dici poſſit, quoniam ὀλολυγὴν de alto quidem clamore uſurpari conſtat, ſed tali potius qualis eſſe ſolet ejulantium; at voci ululatus nequaquam hoc peculiare eſt. Unde legimus apud Livium, *Mox ululatus cantuſque diſſonos, vagantibus circa mœnia turmatim barbaris, audiebant.* Ubi obſerva barbarorum eſſe ululatus, ſicut βαρβαρικὴν ὀλολυγὴν Beraldus ſcriptum eſſe credidit. Apud Cæſarem verò legimus, *clamore & ululatu ſuorum animos confirmabant.* Quin etiam victorum eſt ululatus apud eum, *Tum verò ſuo more victoriam conclamant, atque ululatum tollunt.* Hoc autem magis ἀλαλαγμῷ convenit: ut & in fine hujus pag. habemus ἀλαλάξασαι.

Καὶ τὰς ἀσπίδας αὐτοῖς καὶ τὰ δόρατα καὶ τὰ ξίφη τὰ φανερὰ ὤρεγον.] Non abs re hîc ſcriptum eſt, τὰ ξίφη τὰ φανερὰ ὤρεγον, non τὰ ξίφη φανερὰ ὤρεγον. ac debuit interpres, ut vim articuli exprimeret, dicere, *& manifeſtos illos gladios tradebant.* ſive *porrigebant.* illos, inquam, manifeſtos gladios: ut diſtinguantur ab iis quos pag. præcedente dixit ab illis occultos geſtari.

Ἐν δὲ μόνοις, ὡς ᾤετο, τοῖς χιτῶσιν ἔστησεν ὀπίσω.] Non abſimile vero eſt, ſcriptum fuiſſe, ἐν δὲ μόνοις, ὡς ᾤετο, τοῖς χιτῶσιν ὄντας ἔστησεν ὀπίσω.

Τὰ

δοκίμαζε καταιδεῖν αὐτομόλους ἐν
ψὶ πολεμίων· οὐδὲ ὑπώπλισεν, ἐν
χιτῶσι μόνοις ὁρῶν· οὐδὲ καιρὸς ἦν
ἐν τοσῷδε πόνῳ. σπεῖραι δ' ἔτε-
ραι Λιβύων προσεποιήσαντο φεύγειν
ἔχει τῶν ὀρῶν, καὶ ἀλαλάξασαι μέ-
α. σύμβολον δ' ἦν ἡ βοὴ τοῖς
ἐν ταῖς φάραγξι κεκρυμμένοις, ἀ-
ναστρέφειν ἐς τοὺς διώκοντας. καὶ αὐ-
τοὺς οἵ τε ψιλοὶ καὶ ἱππεῖς ἐκ τῆς
ἐνέδρας ἐξεφαίνοντο, καὶ τὸ πνεῦμα
κατέβαινε πολὺ καὶ ζοφῶδες ἐς τὰς
Ῥωμαίων ὄψεις μετὰ κονιορτοῦ φε-
ρόμενον· ὃ καὶ μάλιστα αὐτοὺς ἐκώ-
λυε προορᾶν τοὺς πολεμίους. τά τε
βέλη Ῥωμαίοις μὲν πάντα ἀμ-
βλύτερα, διὰ τὴν ἀντίπνοιαν,
ἦν· τοῖς δὲ ἐχθροῖς ἐπιτυχῆ, τοῦ
πνεύματος τὴν βολὴν συνωθοῦν-
τος. οἱ δὲ, οὔτε ἐκκλίνειν αὐτὰ
δυνάμενοι, σφίσι τε αὐτοῖς προσ-
πταίοντες, ἤδη ποικίλως ἐθορυ-
βοῦντο. τότε δὴ τὸν καιρὸν ὁρῶντες
τὸν ἐπηγγελμένον σφίσιν οἱ πεντακό-
σιοι, τὰ ξίφη τὰ βραχύτερα ἐκ
τῶν κόλπων ἐπισπάσαντες, πρώ-
τους ἀνῄρουν ὧν ἦσαν ὀπίσω. μετὰ
δ' ἐκείνους, ἁρπάσαντες αὐτῶν τὰ
ξίφη τὰ μείζω, καὶ τὰς ἀσπίδας
καὶ τὰ δόρατα, πᾶσιν ἐνέπιπτον καὶ
μεταπηδῶν ἀφειδῶς· καὶ φόνον εἰρ-
γάζοντο πλεῖστον οὗτοι μάλιστα, ἅ-
τε πάντων ὄντες ὀπίσω. τό, τε κα-
κὸν ἤδη πολὺ τοῖς Ῥωμαίοις καὶ

cula conjici non eſſe honeſtum arbitraretur: deinde quos ſolis loricis accinctos videbat, nihil ſibi ab iis metuebat. denique tum temporis conſerto ex omnibus partibus prælio parum tempeſtivum id videbatur. Jam aliquot etiam Aphrorum cohortes ſimulata fuga magno clamore verſus montes diſcurrere, ut hoc ſigno moniti (nam ita convenerat) qui in anfractibus vallium latebant, in inſequentes converterentur. Igitur undique & levis armatura & equitatus ex inſidiis conſurgunt, & eodem tempore vehemens & obſcurus ventus coortus, multo pulvere in ora Romanorum volvendo proſpectum adimebat. Cujus adverſo flatu quemadmodum Romanorum tela repercuſſa hebeſcebant, ſic hoſtium adjuta & certius & validius impellebantur. Ea quum Romani declinare non poſſent, inter ſeque colliderentur, tum acies perturbari cœpit. ac Celtiberi illi quingenti, rei agendæ occaſionem tenentes, eductis è ſinibus ſicis, primos illos quorum à tergo erant, cædunt: deinde arreptis eorum gladiis, ſcutis & pilis, liberius in totam aciem impetum faciunt, ſtragémque ingentem, ut qui ponè omnes eſſent, ediderunt. Romani

Annibalis ſtratagema.

327

Τὰ ξίφη τὰ βραχύτερα ἐκ τῶν κόλπων ἐπισπάσαντες.] Paulo pòſt dicit, πάντων ὄντες ὀπίσω, (ac dictum jam fuerat pag. 326. ἔστησεν ὀπίσω) at hic, πρώτους ἀνῄρουν ὧν ἦσαν ὀπίσω. Quid igitur? an omnes occidebant? Immò intelligendum puto, ex illis quorum à tergo erant, primos fuiſſe occiſos eos qui proximi, aut ſaltem aliis multo propinquiores erant. Neque tamen ſuſpicari quis poſſit aliqua huic loco verba deeſſe.

ni inſtantibus hoſtibus, inſidiiſque circumiri, quum paſſim à Numidis ſecum permixtis trucidarentur, nec converti in eos urgens à fronte Pœnus permitteret, ſimilitudo etiam armorum (nam Romana ſcuta habentes vix à ſuis poterant dignoſcere) falleret: multiplici ancipitique periculo diſtrahebantur. Sed in tantis malis pulvis vento excitatus maximè Romanos lædebat. Nam ne intelligere quidem ſuas clades poterant, ſed (ut in pavore ac tumultu uſuvenire ſolet) omnia multo graviora, inſidias majores, quingentos illos longè plures eſſe animis concipiebant: donec tandem, quia caſtra jam undique & equitibus & transfugis circumdata credebant, effuſè fuga fieri cœpta eſt, primùm à dextro cornu, autore fugæ Varrone coſ. deinde à ſiniſtro: cujus dux Servilius quum ad Æmilium accurriſſet, & circum utrumque fortiſſimi quique equites & pedites ad decem millia conveniſſent, imperatores móxque cæteri equites ad pedes deſcendentes, quanvis undique hoſtibus circumfuſi eſſent, tamen contra equitatum Annibalis pedeſtre prælium reſtituunt. Ibi à viris bellandi peritis, faciente animos rerum deſperatione, ubi ſe in hoſtes magno impetu atque ira intuliſſent, egregia facinora edi vidiſſes. Verùm ex omnibus partibus cædebantur, & jam Annibal eos incluſerat, ac

Varronis fuga.

ποικίλον ἦν, πονουμένοις μὲν ὑπὸ τῶν ἐναντίων, κεκυκλωμένοις δ' ὑπὸ τῆς ἐνέδρας, ἀναιρουμένοις δὲ ὑπὸ τῶν ἀναμεμιγμένων. οὐδὲ ἐπιστρέψαι πρὸς αὐτοὺς ἐδύναντο, διὰ τοὺς ἐπικειμένους σφίσιν ἐκ μετώπου· οὐδ' ἐπεγίγνωσκον ἔτι αὐτοὺς εὐμαρῶς, Ῥωμαϊκὰς ἀσπίδας ἔχοντας. ὑπὲρ ἅπαντα δ' αὐτοὺς ὁ κονιορτὸς ἠνώχλει, καὶ οὐκ εἶχον οὐδ' εἰκάσαι τὸ συμβαῖνον· ἀλλ', οἷον ἐν θορύβῳ καὶ φόβῳ, πάντα πλείω νομίζοντες εἶναι, καὶ τὰς ἐνέδρας οὐ τοσαύτας, οὐδὲ τοὺς πεντακοσίους εἰδότες ὅτι ἦσαν πεντακόσιοι, ἀλλ' ὅλον σφῶν τὸ στρατόπεδον ὑπὸ ἱππέων καὶ αὐτομόλων ἡγούμενοι κεκυκλῶσθαι· τραπέντες ἔφευγον ἀκόσμως, πρῶτοι μὲν οἱ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ (καὶ ὁ Τερέντιος αὐτοῖς ἐξῆρχε τῆς φυγῆς) μετὰ δ' ἐκείνους οἱ τὸ λαιὸν ἔχοντες· ὧν ὁ Σερουΐλιος ἡγούμενος πρὸς τὸν ΑΙ'μίλιον διέδραμεν, καὶ περὶ αὐτοὺς ἦν ὅσον ἄριστον ἱππέων τε καὶ πεζῶν ἀμφὶ τοὺς μυρίους. καταθορόντες δὲ ἀπὸ τῶν ἵππων οἱ στρατηγοί, καὶ μετ' αὐτοὺς ὅσοι ἄλλοι ἦσαν ἐπὶ ἵππων, ἐπεζομάχουν τοῖς ἱππεῦσι τοῖς Ἀννίβου, κεκυκλωμένοι· καὶ πολλὰ μὲν ἐξ ἐμπειρίας σὺν εὐψυχίᾳ καὶ ἀπονοίᾳ λαμπρὰ ἔδρασαν, ἐμπίπτοντες σὺν ὀργῇ τοῖς πολεμίοις· πανταχόθεν δὲ ἀνῃροῦντο, περιτρέχοντος αὐτοὺς τοῦ Ἀννίβου, καὶ

τοὺς

Καὶ ὁ Τερέντιος αὐτοῖς ἐξῆρχε τῆς φυγῆς.] Hic quidem nihil aliud de Terentio ignominioſum dicit, niſi quòd autor fugæ fuit: at pag. ſequente vocat τὸν φαυλότατον, nec non τὸν συμφορῶν αἴτιον.

Οἱ δὲ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ἐς ἰδίους ὁτὲ μὲν ἐξοτρύνοντος, καὶ
παρακαλοῦντος τὸ λείψανον τῆς
κης ἐκπονῆσαι, ὁτὲ δ' ἐπιπλήσσ-
οντός τε καὶ ὀνειδίζοντος, εἰ τὸ
λῆθος νενικηκότες ὀλίγου οὐ πε-
ιέσονται.

Ρ'ωμαῖοι δὲ, ὡς μὲν αὐτοῖς ὁ
Ἰμίλιος καὶ ὁ Σερουίλιος περιῆ-
ω, πολλὰ δρῶντές τε καὶ πάσχον-
ες, ὅμως ὑπέμενον ἐν τάξει· ἐπεὶ
ἔπεσον αὐτῶν οἱ στρατηγοί, διὰ
έσων βιαζόμενοι τῶν ἐχθρῶν, μά-
α καρτερῶς κατὰ μέρη διέφυγον·
μὲν, ἔνθαπερ οἱ πρὸ αὐτῶν ἐπε-
φεύγεσαν, ἐς τὰ στρατόπεδα δύο
τα καὶ σύμπαντα· οἱ δὲ ἐγένοντο
μφὶ τοὺς μυρίους καὶ πεντακισχι-
ίους, οἷς ὁ Ἀννίβας φυλακὴν ἐπ-
στησεν· οἱ δὲ ἐς Κάννας, περὶ δισ-
ιλίους· καὶ παρέδωκαν ἑαυτοὺς οἵδε
δισχίλιοι τῷ Ἀννίβᾳ· ὀλίγοι δ' ἐς
Κανούσιον διέδρασαν· καὶ οἱ λοιποὶ
τὸ μέρος ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς
λας. Τοῦτο τέλος ἦν τῆς ἐπὶ Κάν-
ναις Ἀννίβου τε καὶ Ρ'ωμαίων μά-
χης· ἀρξαμένης μὲν ὑπὲρ ὥραν δευ-
έραν, ληξάσης δὲ πρὸ δύο τῆς νυ-
κτὸς ὡρῶν· οὔσης δ' ἔτι νῦν ἀοιδί-
μου Ρ'ωμαίοις ἐπὶ συμφορᾷ. ἀπέ-
θανον γὰρ αὐτῶν ἐν ταῖσδε ταῖς ὥ-
ραις πεντακισμύριοι· καὶ ζώντων ἑ-
λήφθη πολὺ πλῆθος· ἀπό τε τῆς βουλῆς πολλοὶ παρόντες ἐτελεύτη-

ſuos animabat, nunc hortando, ut victoriæ reliquias perſequerentur, nunc gravioribus probris increpando, quòd fuſo & profligato exercitu paucos debellare non poſſent.

Romani, quandiu Æmilius 328
Serviliúſque ſteterunt, tandiu, multis illatis acceptíſque vulneribus, in acie permanſerunt: ſed poſtquam duces ceciderunt, tum per medios hoſtes via vi facta, ſtrenuè admodum diverſi in diverſa loca evaſerunt, circiter quindecim millia, in bina caſtra, quò jam priores aufugerant: atque hos Annibal confeſtim præſidio interclusit. Duo millia, quæ in vicum ipſum Cannas perfugerant, Annibali ſe tradiderunt: pauci Canuſium incolumes pervenerunt: reliqui per ſylvas diſſipati. Hæc finis fuit pugnæ Cannenſis, cœptæ quidem illius ante horam ſecundam, & ad duas noctis horas protractæ: nunc quoque ſua clade percelebris, ut qua paucis horis cæſa hominum fuêre quinquaginta millia: capti vivi quamplurimi: ſenatorii ordinis multi interfecti: cum iis centuriones

Æmilii & Servilii interitus.

Clades Romanorum ad Cannas.

Οἱ δὲ ἐγένοντο ἀμφὶ τοὺς μυρίους καὶ πεντακισχιλίους.] Videat lector ne hic fallatur, exiſtimans has voculas οἱ δὲ, quæ ſunt ante ἐγένοντο, reddi illis, οἱ μὲν, quæ ſunt ante ἔνθαπερ. non enim hæc οἱ δὲ ἐγένοντο (&c.) redduntur illis, ſed iſta, οἱ δὲ ἐς Κάννας, περὶ διχιλίους. Ne autem falleretur lector, parentheſis includenda notis erant illa quæ ſunt inter σύμπαντα, & οἱ δὲ ἐς Κάννας.

Καὶ ζώντων ἐλήφθη πολὺ πλῆθος.] Vereor ne Sigiſmundi interpretatio injuriam his imperatoribus faciat, dum eos non vocat fortiſſimos, & à Terentio Varrone non ſeponit (ut ita loquar) ſed tantùm *fortiores* hoc appellat. Sed major etiam videri poſſit illis fieri injuria ſtatim pòſt, ubi dicitur, *Si-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

riones omnes ac primipili, trium imperatorum duo fortiores. Siquidem tertius ignavior, & calamitatis hujus auctor, ſub initium fugæ prælio exceſſerat. Romani ergo jam biennium cum Annibale bellantes, tum ſuorum tum ſociorum ducenta millia amiſerant.

Romani biennio ducenta hominum millia ſub Annibale amiſerunt.

Hac præclara & ſingulari victoria potitus Annibal, uno die quatuor rebus egregiè & prudenter peractis: vento hoſtibus objecto, transfugarum ficta defectione, fugæ ſimulatione, inſidiarum per valles collocatione, extemplo ad ſpectandam mortuorum in acie ſtragem acceſſit. inter quos quum fortiſſimum quemque ex amicis cæſum videret, ingemuiſſe, dixiſſéque fertur, altera pari victoria haud ſibi eſſe opus. Quod idem ſuperiore ſeculo fama eſt dixiſſe Pyrrhum, regem Epiri, qui haud diſſimili clade Romanos vicerat. Sed qui in majora caſtra confugerant, duce Publio Sempronio, per Annibalis vigiles, ſomno & prælio fatigatos, eruptione facta, Canuſium circiter hominum decem
329 millia evaſerunt. At quinque millia, quæ in minoribus caſtris reſtiterant, poſtero die ab Annibale capta ſunt. Terentius coſ. exercitus reliquiis collectis, quum

Annibalis dictum.

Pyrrhi, Epiri regis, dictum.

σιν, καὶ ἐπ' αὐτοῖς ταξίαρχοί τε πάντες καὶ λοχαγοί, καὶ τῶν στρατηγῶν αὐτῶν οἱ ἄριστοι δύο. ὁ δὲ φαυλότατός τε καὶ τῶν συμφορῶν αἴτιος ἀρχομένης τῆς τροπῆς ἐπεφεύγει. καὶ Ῥωμαῖοι δύο ἔτεσιν ἤδη περὶ τὴν Ἰταλίαν Ἀννίβᾳ πολεμοῦντες, ἀπολωλέκεσαν ἀνδρῶν ἰδίων τε καὶ συμμάχων ἐς δέκα μυριάδας.

Ἀννίβας δὲ, νίκην ἀρίστην τε καὶ σπάνιον ἐξενεγκάμενος, ἡμέρας μιᾶς στρατηγήμασι τέσσαρσι, τοῦ τε πνεύματος τῇ φορᾷ, καὶ τοῖς ὑποκριθεῖσιν αὐτομολεῖν, καὶ τοῖς προσποιηθεῖσι φεύγειν, καὶ τοῖς ἐν μέσαις ταῖς φάραγξι κεκρυμμένοις, εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ἔργου τοὺς πεσόντας ἐπῄει. θεώμενος δὲ τῶν φίλων τοὺς ἀρίστους ἀνῃρημένους, ᾤμωξε, καὶ δακρύσας εἶπεν, οὐ χρῄζειν ἑτέρας τοιᾶσδε νίκης. ὁ καὶ Πύῤῥον φασὶν εἰπεῖν πρὸ αὐτοῦ τὸν Ἠπείρου βασιλέα, Ῥωμαίων κἀκεῖνον ἐν Ἰταλίᾳ κρατοῦντα σὺν ὁμοίᾳ ζημίᾳ. τῶν δὲ φυγόντων ἐκ τῆς μάχης, οἱ μὲν ἐν τῷ μείζονι στρατοπέδῳ, στρατηγὸν αὐτῶν ἑσπέρας ἑλόμενοι Πούπλιον Σεμπρώνιον, ἐβιάσαντο τοὺς Ἀννίβου φύλακας, ὕπνου καὶ κόπου πλήρεις ὄντας· καὶ διέδραμον ἐς Κανούσιον περὶ μέσας νύκτας ἀμφὶ τοὺς μυρίους. οἱ δ' ἐν τῷ βραχυτέρῳ πεντακισχίλιοι τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ἐλήφθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀννίβου. Τερέντιος δὲ στρατὸν ἀγείρας, τοὺς διεῤῥιμμένους ἐπειρᾶτο παραθαῤῥύνειν, καὶ στρα-

quidem tertius ignavior. Quum enim quis aliis ignavior dicitur, illos alios fateri ignavos neceſſe eſt. Ad hoc autem periculum vitandum, vel potius malum, dicere (meo quidem judicio) debuerat, *illorum trium imperatorum ii duo qui erant fortiſſimi* vel *ſtrenuiſſimi* & pro his, *tertius ignavior*, dicere, *tertius qui erat ignaviſſimus.*

Κερεαθλῶσαι

καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἐπιστήσας τῶν χιλιάρχων τινὰ Σκιπίωνα, ἐς Ῥώμην διέδραμεν. ἡ δὲ πόλις, ἀπαγγελθείσης τῆς συμφορᾶς, οἱ μὲν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐθρήνουν τε, τοὺς οἰκείους ἀνακαλοῦντες, καὶ σφᾶς ὡς ἐυτίκα ἁλωσομένους ὠλοφύροντο· αἱ δὲ γυναῖκες ἱκέτευον ἐν τοῖς ἱεροῖς μετὰ τῶν τέκνων, λῆξαι ποτὲ τὰς συμφορὰς τῇ πόλει· οἱ ἄρχοντες θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς ἱλάσκοντο τοὺς θεοὺς, εἴ τι μήνιμα ἐνοχλεῖ, κορεσθῆναι τοῖς γεγονόσιν.

Ἡ δὲ βουλὴ Κόϊντον μὲν Φάβιον, τὸν συγγραφέα τῶνδε τῶν ἔργων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμπε, χρησόμενον περὶ τῶν παρόντων. δούλους δὲ ἐς ὀκτακιχιλίους, τῶν δεσποτῶν ἐπιδόντων, ἠλευθέρου, ὅπλα τε καὶ τόξα τοὺς ἐν ἄστει πάντας ἐργάζεσθαι παρεσκεύαζε, καὶ συμμάχους, καὶ ὡς, τινὰς συνέλεγεν. Κλαύδιόν τε Μάρκελλον, μέλλοντα πλεῖν ἐς Σικελίαν, ἐς τὸν Ἀννίβου πόλεμον μετέφερεν. ὁ δὲ τὸν μὲν στόλον ἐμερίσατο τῷ συνάρχῳ Φουρίῳ, καὶ τὸ μέρος ἔπεμψεν ἐς τὴν Σικελίαν· αὐτὸς δὲ τοὺς δούλους ἄγων, καὶ ὅσους ἄλλους ἐδύνατο τῶν πολιτῶν ἢ συμμάχων, γενομένους ἅπαντας ἐς μυρίους πεζοὺς καὶ δισχιλίους ἱππέας, ἐς τὸ Τέανον παρῆλθε, καὶ ὅ,τι πράξειν ὁ Ἀννίβας μέλλοι, παρεφύλασσεν. Ἀννίβου δὲ δόντος τοῖς αἰχμαλώτοις ἐς Ῥώμην πρεσβεύσασθαι περὶ

mœſtos dejectóſque animos pro viribus confirmaſſet, præfecto caſtris Scipione, trib. militum, Romam contendit. Hujus cladis nuntio in urbem allato, ingens multitudo promiſcuè portis effuſa eſt, ſuos lamentantium, ac nominatim compellantium, ſéque tanquam è veſtigio ab hoſte capiendos deplorantium. Matres cum liberis per templa diſcurrentes deos orare ut tandem aliquando tot malis modum aliquem ſtatuerent. Magiſtratus etiam, ſi qua divina ira civitatem premeret, ſuperioribus cladibus ſatiatam, ſacrificiis ſupplicationibúſque conari placare.

Senatus Q. Fabium (qui & ipſe harum rerum hiſtoriam conſcripſit) Delphos ad oraculum miſit ſciſcitaturum de præſenti rerum ſtatu. Octo millia juvenum ex ſervitiis, dominis ultro donantibus, manumiſit: ſcuta arcúſque paſſim in urbe parari juſſit: ex ſociis aliquem numerum conflavit. Claudium Marcellum, qui in Siciliam erat navigaturus, ad bellum contra Annibalem mutata ſententia mittendum cenſuit. Is claſſem cum Furio collega partitus, & parte in Siciliam miſſa, reliquas copias ſervorum, civium & ſociorum, ad decem peditum, equitum duo millia, Theanum traduxit, ut quid moliretur Annibal, exploraret. Ceterùm Annibal captivis Romam legatos mittendi, (ſi fortè eſſent ex civibus

Q. Fabii hiſtoria Anniba-lica.

Claudius Marcellus.

Furius.

Theanum.

Κορεσθῆναι τοῖς γεγονόσιν.] Quale hoc, κορεσθῆναι τοῖς γεγονόσιν, tale apud quendam poëtam Latinum, (Naſonem, ſi bene memini) *ſatia tua pectora pœnis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

vibus qui ſuo pretio vellent redimere) copiam fecerat: & tres omnium ſuffragio delectos legatos, quorum princeps Cneus Sempronius erat, nullo alio accepto fidei pignore quàm quòd jurarant ſe redituros, dimiſerat. Captivorum itaque propinqui forum circumſtantes, ſuum quiſque neceſſarium privata pecunia ſe redempturos pollicebantur, ſibíque id à ſenatu permitti orabant, collacrymante & comprobante plebe. Senatorum alii poſt tot clades non eſſe remp. tot virorum jactura affligendam cenſebant, nec ingenuis ſervos præferendos. alii, hac indulgentia non aſſuefaciendos ad fugam, ſed potius docendos in prælio aut vincere aut mori: nec verò fas eſſe, eum qui fugerit, ullam ſuorum humanitatem aut miſericordiam experiri. Multis exemplis ultro citróque productis, ſenatus demum vetuit à propinquis captivos redimi: quòd exiſtimaret, tot reſtantibus periculis, præſentem clementiam in poſterum damno futuram: inhumanitatem autem & ſeveritatem, quamvis triſtem, cùm deinceps fructuoſam, tum eo ipſo tempore Annibali, tam audaci conſilio, formidabilem. Quapropter Sempronius aliíque captivi duo ad hoſtem rediêre. Iratus Annibal,

Cn. Sempronius.

Romanorum de captivis non redimendis conſilium.

330

σφῶν, εἰ θέλοιεν αὐτοὺς οἱ ἐν ἄστει λύσασθαι χρημάτων· καὶ τοὺς αἱρεθέντας ὑπ᾽ αὐτῶν τρεῖς, ὧν ἡγεῖτο Γναῖος Σεμπρώνιος, ὁρκώσαντος ἐς αὐτὸν ἐπανήξειν· οἱ μὲν οἰκεῖοι τῶν ἁλόντων, περιστάντες τὸ βουλευτήριον, ἐπηγγέλλοντο λύσεσθαι τοὺς οἰκείους ἕκαστος ἰδίοις χρήμασιν, καὶ παρεκάλουν τὴν βουλὴν τοῦτο σφίσιν ἐπιτρέψαι, καὶ ὁ δῆμος αὐτοῖς συνεδάκρυε καὶ συνεδεῖτο· τῶν δὲ βουλευτῶν οἱ μὲν οὐκ ἠξίουν ἐπὶ τοσαῖσδε συμφοραῖς ἄλλους τοσούσδε βλαβῆναι τὴν πόλιν, οὐδὲ δούλους μὲν ἐλευθεροῦν, τοὺς δὲ ἐλευθέρους ὑπερορᾶν. οἱ δ᾽ οὐκ ᾤοντο δεῖν αὐτοὺς ἐθίζειν τῷδε τῷ ἐλέῳ φεύγειν, ἀλλ᾽ ἢ νικᾶν μαχομένους ἢ καὶ ἀποθνήσκειν, ὡς οὐκ ὂν οὐδ᾽ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐλεεῖσθαι τὸν φυγόντα. πολλῶν δὲ παραδειγμάτων ἐς ἑκάτερα λεχθέντων, οὐκ ἐπέτρεψεν ἡ βουλὴ τοῖς συγγενέσι λύσασθαι τοὺς αἰχμαλώτους, ἡγουμένη, πολλῶν σφίσιν ἔτι κινδύνων ἐπόντων, οὐ συνοίσειν ἐς τὸ μέλλον τὴν ἐν τῷ παρόντι φιλανθρωπίαν. τὸ δ᾽ ἀπάνθρωπον, εἰ καὶ σκυθρωπὸν εἴη, πρός τε τὰ μέλλοντα χρήσιμον ἔσεσθαι, καὶ ἐν τῷ παρόντι καταπλήξειν Ἀννίβαν τῷ τολμήματι. Σεμπρώνιος οὖν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δύο τῶν αἰχμαλώτων πρὸς Ἀννίβαν ἐπανήε-

Τῶν δὲ βουλευτῶν οἱ μὲν οὐκ ἠξίουν ἐπὶ τοσαῖσδε συμφοραῖς ἄλλους τοσούσδε βλαβῆναι τὴν πόλιν] Significantius eſt quod hîc dicitur, οὐδὲ δούλους μὲν ἐλευθεροῦν, τοὺς δὲ ἐλευθέρους ὑπερορᾶν, quàm quod apud interpretem habemus: præſertim quum ſubaudire oporteat δουλεύοντας cum hoc ὑπερορᾶν. Quid ſi verò adjectum ab ipſo ſcriptore fuiſſe, ſuſpicari ſe aliquis dicat? Non erit certè à ratione aliena ſuſpicio.

Ὅσος

πανήεσαν· ὁ δ᾽ ἔστι μὲν οὓς ἀπέδοτο τῶν αἰχμαλώτων, ἔστι δ᾽ οὓς ὑπ᾽ ὀργῆς ἀνῄρει, καὶ τοῖς σώμασι τὸν ποταμὸν ἐγεφύρου καὶ ἐπέρα. ὅσοι ᾽ ἦσαν ἀπὸ τῆς βουλῆς, ἢ ἄλλως πιφανεῖς, μονομαχεῖν αὐτοὺς ὑπὸ εαταῖς τοῖς Λίβυσιν ἠνάγκασεν· πατέρας τε υἱοῖς καὶ ἀδελφοὺς ἀδελφοῖς· οὐδὲν ἐκλείπων ὑπερηφανίας ιμῆς.

Μετὰ δὲ τοῦτο ἔτι ὄντας ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐλυμαίνετο, καὶ Πελιδένοις μηχανήματα προσῆγεν. οἱ δ᾽, ὀλίγοι μὲν ἦσαν, ὑπὸ δὲ τόλμης, μετὰ τῶν γυναικῶν ἐπεξέθεον αὐτῷ, καὶ πολλὰ καὶ γενναῖα ἔδρων· τάς τε μηχανὰς αὐτοῦ συνεχῶς ἐνεπίμπρασαν, οὐκ ἧσσον αὐτοὺς τῶν γυναικῶν ἀνδριζομένων. ὀλιγώτεροι δὲ γιγνόμενοι καθ᾽ ἕκαστον ἔργον, ἐκακοπάθουν μάλιστα ὑπὸ λιμοῦ· καὶ ὁ Ἀννίβας αἰσθανόμενος, περιετείχισεν αὐτούς, καὶ Ἄννωνα ἐπέστησε τῇ πολιορκίᾳ. οἱ δ᾽ ἐπιτείνοντος αὐτοῖς τοῦ κακοῦ, πρῶτα μὲν τοὺς ἀχρείους σφῶν ἐς μάχας, ἐξέβαλον ἐς τὸ μεσοτείχιον, καὶ κτηνυ-

captivorum alios vendi, alios necari jubebat: eorúmque corporibus in flumine ponte facto exercitum trajiciebat. Quos verò vel ex ſenatu vel nobilitate in caſtris habuit, parentes liberis, fratres fratribus componens, ferro decernere ſpectantibus Aphris cogebat: denique nullum ſuperbæ crudelitatis genus omittebat.

Captivi Romani quomodo ab Annibale tractati.

Mira crudelitatis Annibalis exempla.

Inde ad ſociorum populi Romani agros devaſtandos arma convertit, atque ad Peteliam machinas admovit. Petelini, tametſi numero pauci, tamen animis reſiſtebant: & adjuvantibus mulieribus (quæ audacia viris haudquaquam cedebant) crebrò erumpentes & ſtrenuè pugnantes opera illius incendebant. Sed cùm ſingulis præliis carpebantur, tum fame abſumebantur. quod ubi Annibal comperit, urbem circumvallavit, & Annonem obſidioni præfecit. Oppidani, ingraveſcentibus malis inutilem bello turbam intra murum & foſſam excluſe-

Mulierum fortitudo.

Ὅσοι δ᾽ ἦσαν ἀπὸ τῆς βουλῆς, ἢ ἄλλως ἐπιφανεῖς.] Sic & alibi Appianus ἐπιφανῶν appellationem latè extendit, ita ut etiam τοῖς ἰδιώταις & alicubi τῷ πλήθει opponatur: ſicut in quadam annotatione oſtendi: ideoque meritò quis dubitaverit annon latius etiam pateat quàm patritiorum appellatio. Ad hunc quidem certè locum quod attinet, non placet eum ita reddi, *vel ex ſenatu vel ex nobilitate*, quaſi verò ſenatores à nobilibus, ſive nobiles à ſenatoribus diſtinguendi ſint: & quum Appianus non dixerit, ἀπὸ τῆς βουλῆς, ἢ ἐπιφανεῖς, ſed particulam ἄλλως interjecerit. Dicendum igitur erat itidem (meo quidem judicio) *vel ex ſenatu, vel ex alia nobilitate*. ſive, *aut alioqui ex nobilitate*.

Μετὰ δὲ τοῦτο ἔτι ὄντα ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐλυμαίνετο, καὶ Πελιδένοις μηχανήματα προσῆγεν.] Non dubito quin ſcribendum ſit, τὰ ἔτι ὄντα ὑπὸ Ῥωμ. Et Petelinos, non Πελιδένους ſed Πετηλίνους vocari videmus, pag. 346. ſicut ipſam Peteliam, Πετηλίαν. Malim tamen Πετηλινοὺς (ut ſcriptum eſt in fine pag. 347.) quàm Πετηλίνους. immo verò non Πετηλινοὺς ſed Πετηλινοὺς, cum ι, in penultima. Sic certè apud Stephanum Πετηλία & Πετηλινός, non Πετηλινός.

Καὶ

excluſerunt: eámque, dum ab Annone trucidaretur, æquis oculis, ceu meliori conditione morientem, ſpectabant. Verùm eodem fato haud multo pòſt & ceteri, quum premente extrema inopia in hoſtes incurſionem feciſſent, multáque præclara facinora edidiſſent, quia deficientibus inedia corporibus in urbem regredi non valebant, ab Aphris penitus cæſi ſunt: potitúſque eſt Anno oppido: paucis tamen, quibus ad fugam ſatis virium fuit, elapſis: quos Romani profligato hoc bello, tum ob ſingularem erga ſe fidem ac benevolentiam, tum incredibilem virtutem, ſtudioſe conquiſitos (fuêre autem circiter octingenti) patriæ reſtituêre.

Petelini expugnati & miſerè tractati.

331

μένους ὑπὸ τοῦ Ἄννωνος ἐφεώρ[...] ἀλύπως, ὡς εὐμοιρότερον ἀποθν[...] σκοντας. τῷ δ᾽ αὐτῷ λόγῳ καὶ λοιποὶ πάμπαν ἀπορούντες, ἐξ[...] δραμον ἐπὶ τοὺς πολεμίους· κα[...] πολλὰ μὲν καὶ γενναῖα καὶ τότε [...] δρασαν· ὑπὸ δὲ ἀτροφίας καὶ ἀ[...] σθενείας σωμάτων, οὐδ᾽ ὑποστρέ[...] ψαι δυνάμενοι, διεφθάρησαν ἅ[...] παντες ὑπὸ τῶν Λιβύων. καὶ τὴ[...] πόλιν εἷλεν ὁ Ἄννων, ἐκφυγόντω[...] καὶ ὡς ἀπ᾽ αὐτῆς ὀλίγων, τῶν δρα[...] μεῖν δυνηθέντων. τούτους διερριμ[...] μένους οἱ Ῥωμαῖοι σπουδῇ συνῆγον, καὶ γενομένους ἐς ὀκτακοσίους, κατή[...] γαγόν τε καὶ συνῴκισαν μετὰ τὸν δὲ τὸν πόλεμον αὖθις εἰς τὴν πατρίδα, ἀγάμενοι τῆς τε περὶ σφᾶς εὐνοίας καὶ τοῦ παραδόξου τῆς προθυμίας.

Sed quum Celtiberi equites qui inter Annibalis auxilia erant, ſtrenuè dimicarent, Romani imperatores, qui in Hiſpanis rem gerebant, à Celtiberorum civitatibus ſibi ſubditis alios pares equites impetrarunt, atque in Italiam ut illis opponerentur miſerunt. Hi propter caſtrorum vicinitatem nacti liberam colloquiorum facultatem, ſuum quiſque municipem aut popularem ad ſe pelliciebant. Quo factum ut, multis partim ad Romanos transfugientibus, partim dilabentibus, dum Annibal nihil jam ſibi tutum exiſtimat, eóſque ſuſpectos habet, viciſſim illis ſuſpectus res Punica labaſceret.

Τῶν δὲ Κελτιβήρων ἱππέων, οἱ ἐμισθοφόρουν Ἀννίβᾳ, λαμπρῶς ἀγωνιζομένων, ὅσοι Ῥωμαίων ἐστρατήγουν ἐν Ἰβηρίᾳ, τοιούσδε ἑτέρους τὰς πόλεις τὰς ὑπὸ σφίσιν αἰτήσαντες, εἰς ἀντίπαλον ἐκείνων ἔπεμψαν ἐς τὴν Ἰταλίαν· οἳ τοῖς ὁμοεθνέσιν, ὅτε πλησίον Ἀννίβου στρατοπεδεύοιεν, ἀναμιγνύμενοι, μετέπειθον αὐτούς· καὶ πολλῶν μετατιθεμένων τε καὶ αὐτομολούντων, ἢ ἀποδιδρασκόντων, οὐδὲ τὸ λοιπὸν ἦν ἔτι τῷ Ἀννίβᾳ πιστὸν, ὑποπτευόμενόν τε ὑπ᾽ ἐκείνου καὶ ὑποπτεύοντες αὐτόν. κάκιον οὖν ἔπρασσεν ὁ Ἀννίβας τὸ ἀπὸ τοῦδε.

Arpi. Argivus Diomedes. Daſius.

Porro Arpis, Apuliæ oppido, cujus conditor fertur Argivus Diomedes, Daſius quidam, ab i-

Ἀργύριππα δ᾽ ἐστὶ πόλις ἐν τῇ Δαυνίᾳ, ἣν Διομήδης ὁ Ἀργεῖος λέγεται κτίσαι· καὶ τις ἐκγο-

νος

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

ος εἶναι ἀπὸ Διομήδους νομιζό-μενος Δάσιος, ἀνὴρ εὐμετάβο-λός τε τὸ φρόνημα καὶ οὐ Διομή-δους ἄξιος, Ῥωμαίων περὶ Κάν-νας τὴν μεγάλην ἧτταν κεκτημέ-νων, ἀπέστησε τὴν πατρίδα πρὸς τοὺς Λίβυας ἀπὸ Ῥωμαίων. τότε δ' αὖ δυσπραγοῦντος Ἀννίβου, ἐ-λαθεν ἐς Ῥώμην διϊππεύσας, καὶ ἐπὶ τὴν βουλὴν ἐπαχθεὶς, ἔφη δυνάσθαι τὸ ἁμάρτημα ἰάσασθαι, καὶ μεταβαλεῖν αὖθις ἐς Ῥωμαίους τὴν πόλιν. οἱ δ' ὀλίγου μὲν αὐ-τὸν καὶ διέφθειραν, ἐξέβαλον δ' εὐθὺς ἐκ τῆς πόλεως. ὁ δὲ καὶ τούσ-δε καὶ τὸν Ἀννίβαν δεδιὼς, ἠλᾶτο ἀνὰ τὴν χώραν. καὶ ὁ μὲν Ἀννί-βας αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέ-κνα ζῶντας ἔκαυσε. τὰ δὲ Ἀργύ-ριππα, ἑτέρων ἐνδόντων, εἷλε Φάβιος Μάξιμος, νυκτὸς, καὶ κτείνας ὅσους εὗρε Λιβύων, φρου-ρὰν ἐπέστησε τῇ πόλει.

Τάραντα δὲ φρουρουμένην ὑπὸ Ῥωμαίων Κονωνεὺς ὧδε προὔδωκε. κυνηγετεῖν εἴθιστο ὁ Κονωνεὺς, καὶ φέ-ρων αἰεί τι τῷ φρουράρχῳ Ἰουνίῳ, συνήθης ἐκ τοῦδε ἐγεγένητο. ὡς δ' ἐν πολεμουμένῃ χώρᾳ, νυκτὸς ἔ-φη δεῖν τὰ λαμβανόμενα. νυκτὸς οὖν αὐτῷ τῶν πυλῶν ἀνοιγομένων, συνθέμενος Ἀννίβᾳ, καὶ στρατιώτας λαβὼν, τοὺς μὲν ἔκρυψεν ἐν λόχμῃ πλησίον· τοὺς δ' ἐπακολουθεῖν

pſo (ut ajebant) Diomede oriundus, ceterùm lubrica fide, & tam claro ſanguine haudquaquam dignus, poſt inſignem illam apud Cannas cladem, à Romanis ad Annibalem diſceſſerat, patriámque ad defectionem ſecum traxerat. Tunc quia res Annibali minus ſecundæ erant, clam omnibus Romam venit, atque in ſenatum introductus, dixit ſe poſſe patriam, quò peccatum corrigeret, in Romanorum poteſtatem reducere. At eum parum abſuit quin Romani necarent: urbe certè quamprimum ejecerunt. Quare tum eos, tum Annibalem metuens, errabundus per regionem diſcurrebat. Ejus uxorem Annibal liberóſque vivos exuſſit. Arpos prodentibus aliis cepit Fabius Maximus, noctu, interfectíſque quos invenit Pœnis, præſidium impoſuit.

Transfuga ut à Romanis exceptus.

Transfugæ uxor & liberi crudeliter necati.

Tarentum autem, quod Romano præſidio eodem tempore ſervabatur, hoc pacto Cononeus prodidit: Venandi hic ſtudio deditus, quia fermè aliquid captum donare Junio præfecto præſidii ſolitus erat, ei perſamiliaris eſſe cœperat. Verùm, ut in regione ab hoſtili metu haudquaquam libera, nocte ſibi ad prædam uberiorem faciendam opus eſſe dicebat. Quamobrem ubi jam eò 332 conſuetudinis res adducta eſt ut quovis noctis tempore portæ ei paterent, cum Annibale congreſſus, acceptíſque ab eo militibus, (quo-

Tarentum à Cononeo proditum.

Καὶ ὁ μὲν Ἀννίβας αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα ζῶντας ἔκαυσε.] Obſervavi Annibali ſæpe hoc ſupplicium placuiſſe: atque ex iis locis in quibus id à me obſervatum fuit, unus eſt pag. 339.

Ἐὰς

(quorum alios ſylva, haud procul oppido, occuluerat, alios non longo, intervallo ſe ſubſequi juſſerat, partem ſecum duxerat, ſuper quidem, habitu venatorum, ſed ſubter, loricis gladiiſque accinctos) noctu ad portas venit, præeuntibus qui ingentem aprum perticæ impoſitum portarent. Patefactis de more portis, qui ingreſſi ſunt, ſtatim vigiles obtruncant: qui ſequebantur, accurrentes unà irruerunt, & ſocios ex ſylvis excitos exceperunt. Tum Annibalem portis refractis intromiſerunt. Ille ingreſſus, totáque urbe facile potitus, conciliatis Tarentinis, ad oppugnandam arcem quam Romani tenebant, animum adjecit. Hoc pacto proditum eſt à Cononeo Tarentum. At Romanorum quinque millia erant in arce, & Tarentinorum nonnulli eos ſecuti. Adhæc præfectus præſidii quod Metaponti erat, dimidiam partem militum adduxerat, telorúmque ac machinationum omnis generis magnam multitudinem, quibus à muro Annibalem facilè repelleret: qui & ipſe iis rebus abundabat. Jámque admotis turribus catapultis & teſtudinibus, quædam quatiebat, & falcibus funibus ſuſpenſis pinnas evertebat, murúmque nudabat: Romani ſaxis demiſſis machinas confringebant, & laqueis falces avellebant, crebríſque & repentinis excurſionibus in hoſtem erumpentes, nunquam niſi aliqua trepidatione aut ſtrage edita redibant. Et quum ſereno aliquo die ventus coortus eſſet, Romani eam occaſionem intuiti, dum

ἐκέλευσεν ἑαυτῷ δι' ὀλίγου· τοὺς
σὺν αὐτῷ περιστέναι, θώρακας ἐ
δόθεν ὑπεζωσμένους καὶ ξίφη, τ
δ' ἐκτὸς, ὡς ἂν ἐς κυνηγέτας
σκευασμένους. κάπρον τε αὐτοῖς
πὶ ξύλων ἐπιθεὶς, ἧκεν νυκτὸς ἐπ
τὰς πύλας. καὶ τῶν φυλάκων, ὥς
περ ἔθος ἦν, ἀνοιξάντων, οἱ μὲν
συνεισελθόντες αὐτῷ, τοὺς ἀνοίξαν
τας αὐτίκα διεχρῶντο· οἱ δ' ἑπό
μενοι, κατὰ σπουδὴν συνεσέπιπτ
ἐκείνοις, καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς λόχμης ἐ
δέχοντο, καὶ τὰς πύλας ἀνεῴγνυο
τῷ Ἀννίβᾳ. ὁ δὲ, εἴσω παρελθὼν,
τῆς μὲν ἄλλης πόλεως εὐθὺς ἐκρά-
τει, καὶ τοὺς Ταραντίνους ἑταιρισά-
μενος, τὴν ἄκραν ἔτι φρουρου-
μένην ἐπολιόρκει. ὧδε μὲν Κονωνεὺς
Τάραντα προέδωκε. Ῥωμαῖοι δὲ
ὅσοι τὴν ἀκρόπολιν εἶχον, ἐς μὲν
πεντακισχιλίους ἦσαν, καὶ αὐτοῖς
Ταραντίνων τε τινὲς προσεχώρουν,
καὶ ὁ τῆς ἐν Μεταποντίῳ φρουρᾶς
ἡγεμὼν τὸ ἥμισυ τῆς φρουρᾶς ἔχων
ἦλθε, βελῶν τε καὶ ὀργάνων πολλῶν
εὐπορῶν, ὡς ἀπὸ τείχους εὐμαρῶς
ἀμυνεῖσθαι τὸν Ἀννίβαν. εὐπόρει δὲ καὶ
ὁ Ἀννίβας. πύργους τε οὖν καὶ κα-
ταπέλτας ἐπάγων καὶ χελώνας, ἔ-
νια διέσειε, καὶ δρεπάνοις ἀπὸ κάλων
ἐπάλξεις τε κατέσυρε, καὶ τὸ τεῖ-
χος ἀπεγύμνου. οἱ δὲ, λίθους μὲν
ἐπὶ τὰς μηχανὰς ἀφιέντες, πολλὰς
συνέτριβον· βρόχοις δὲ τὰ δρέπανα
περιέσπων, καὶ πολλάκις ἐκθέοντες
ἄφνω συνετάρασσον ἄν τι καὶ κτεί-
ναντες ἐπανῄεσαν. ὡς δὲ καὶ πνεῦμα
ποτὲ λαμπρὸν ἐθεάσαντο, οἱ μὲν
ἀπὸ τοῦ τείχους δᾷδας ἡμμένας καὶ

στυππεῖον

στυππεῖον καὶ πίσσαν αὐτοῦ τοῖς μηχανήμασιν ἐπερρίπτουν· οἱ δὲ καὶ ἐκδραμόντες, ὑπετίθησαν. ἀπογνοὺς οὖν Ἀννίβας τῆσδε τῆς πείρας, περιετείχισε τὴν πόλιν, χωρίς γε τοῦ πρὸς θαλάσσῃ μέρους· οὐ γὰρ ἦν καὶ τοῦτο δυνατόν. καὶ παραδοὺς Ἄννωνι τὴν πολιορκίαν, εἰς Ἰάπυγας ἀνεχώρει. λιμένες δὲ εἰσὶ τοῖς Ταραντίνοις πρὸς Βορρᾶν ἄνεμον ἐκ πελάγους ἐσπλέοντι διὰ ἰσθμοῦ· καὶ τὸν ἰσθμὸν ἀπέκλειον γεφύραις. ὧν τότε κρατοῦντες οἱ Ῥωμαίων φρουροί, σφίσι μὲν ἐδέχοντο τὴν ἀγορὰν ἐκ θαλάσσης, Ταραντίνοις δ' ἐκώλυον ἐσκομίζεσθαι. ὅθεν ἠπόρουν ἀγορᾶς οἱ Ταραντῖνοι· ἕως ἐπελθὼν αὐτοῖς ὁ Ἀννίβας ἐδίδαξε, λεωφόρον ὁδὸν, ἣ διὰ μέσης τῆς πόλεως ἔφερεν ἀπὸ τῶν λιμένων, ἐπὶ τὴν νότιον θάλατταν, ὀρύξαντας, ἰσθμὸν ἕτερον ποιήσασθαι. καὶ οἱ μὲν οὕτω πράξαντες, εἶχόν τε ἀγορὰν, καὶ τριήρεσι τοὺς Ῥωμαίων φρουροὺς, ναῦς οὐκ ἔχοντας, ὑπὸ τὸ τεῖχος ἔβλαπτον, ὅτε μὴ χειμὼν εἴη μάλιστα, καὶ τὴν ἀγορὰν τὴν καταπλέουσαν ἐκείνοις ἀφῃροῦντο. οἱ δ' ἠπόρουν, καὶ νυκτὸς αὐτοῖς Θουρίων σῖτόν τε ναυσὶ πεμπόντων, καὶ τριήρεις ἐς φυλακὴν τῶν νεῶν, οἱ Ταραντῖνοι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς Λίβυες, πυθόμενοι, καὶ λοχήσαντες, εἷλον αὐτόν τε σῖτον καὶ αὐτοῖς ἀνδράσιν ἅπαντας. πρεσβευομένων δὲ θαμινὰ

pars è muro faces ardentes, ſtupam & picem in Pœnorum opera demitterent, alii egreſſi ignem ſubjiciebant. Annibal, deſperata expugnatione, niſi qua parte mare ſpectabat, quia id fieri non poterat, urbem circumvallavit. Deinde obſidionis cura Annoni tradita, in Apuliam ſe recepit. Sunt autem portus Tarentinorum ad Boream verſi, ſiquis è mari per iſthmum intrò naviget. At iſthmum pontibus evitabant:
quos quum Romani tenerent, 333
facilè mari advectum frumentum ſibi habebant, Tarentinis ne importaretur impediebant. Quapropter tandiu inopia laborarunt Tarentini, quoad reverſus Annibal monuit, ut perfoſſa via publica, quæ à portu ad alterum mare verſus auſtrum ferebat, alium iſthmum facerent. Quo facto, celeriter rem frumentariam expediebant, & Romanorum præſidio, nihil claſſis habenti, ſuis triremibus plurimum incommodabant, præſertim tranquillo mari: & quicquid annonæ ad Romanos advehebatur, intercipiebant. Romanis ergo penuria rerum neceſſariarum conflictantibus, Thurini noctu naves fru- Thurini.
mente onuſtas, comitantibus aliquot triremibus, ſummittebant. Quod Tarentini & qui unà erant Pœni ubi reſciverunt, ſtructis inſidiis omnes cum ipſis viris & frumento ceperunt. Ventitantes autem

Ἕως ἐπελθὼν αὐτοῖς ὁ Ἀννίβας ἐδίδαξε, λεωφόρον ὁδὸν.] Rectè interpungitur poſt verbum ἐδίδαξε, quippe quod jungitur cum ποιήσασθαι, ſicut accuſ. λεωφόρον ὁδὸν cum ὀρύξαντας.

Οἱ ἐν

autem pro captivis redimendis identidem legatos Tarentini ad Annibalem pellexerunt. Annibal captos omnes Thurinos dimiſit. Hi domum reverſi invitis ſuis portas Annoni aperuerunt. Sic factum ut dum Thurini Tarentum Romanis ſervare conantur, ipſimet imprudentes in Pœnorum poteſtatem devenerint. Præſidium quod in urbe erat, Brunduſium clàm ſe recepit.

Thurini in Pœnorum poteſtatem veniunt.

Metapontini.

Metapontini, poſt abductam à præfecto præſidii partem Tarentum, paucis qui relicti erant interfectis, Annibali ſe dediderunt. Quorum exemplum metu potius quàm voluntate ſecuta eſt & Heraclea, inter Metapontum & Tarentum ſita. Et jam Annibalis res glorioſiores erant. Anno proximo Lucanos quoſdam, qui à Romanis deſciverant, Sempronius Gracchus Procos. bello premebat.

Heraclea.

Lucani.

Flavius Lucanus.

Flavius autem Lucanus, ejus partis quæ cum Romanis adhuc ſtabat, amicus & hoſpes Gracchi, & ejuſdem proditor, perſuaſit ei ut in quendam locum veniret, ubi à Lucanorum prætoribus, qui pœnitentia ducti in amicitiam Romanorum redire cupiebant, fidem acciperet viciſſimque daret. Ille nihil doli ſubeſſe ratus, cum triginta equitibus ſequebatur. Sed quum undique
334 Numidæ hoſtes conſurrexiſſent, Flavius ſe illis adjunxit. Gracchus detectis inſidiis ex equo cum aliis equitibus deſiliit, & ſtrenuè dimicans cum ſuis omnibus cæſus eſt: tres duntaxat Annibal capere

Gracchi interitus.

τῶν Θουρίων, καὶ ἀξιούντων λύσασθαι τοὺς εἰλημμένους, οἱ Ταραντῖνοι τοὺς φοιτῶντας αὐτῶν μετέπειθον ἐς Ἀννίβαν. καὶ ὁ Ἀννίβας ὅσους εἶχε Θουρίων αἰχμαλώτους, εὐθὺς ἀπέλυεν. οἱ δὲ τοὺς οἰκείους σφῶν βιασάμενοι, τὰς πύλας Ἄννωνι ἀνέῳξαν· καὶ Θούριοι μὲν Ῥωμαίοις Τάραντα περιποιούμενοι, ἔλαθον οὕτως ὑπὸ Καρχηδονίοις αὐτοὶ γενόμενοι. ἡ δὲ ἐν τῇ πόλει φρουρὰ Ῥωμαίων εἰς Βρεντέσιον λαθοῦσα διέπλευσεν.

Μεταποντῖνοι δ' ἐξ οὗ σφῶν ὁ φρούραρχος τὸ ἥμισυ τῆς φρουρᾶς ἄγων ἐς Τάραντα ᾤχετο, τοὺς λοιποὺς, ὀλίγους γενομένους, ἀπέκτειναν, καὶ Ἀννίβᾳ προσέθεντο. προσέθετο δὲ καὶ ἡ μεταξὺ Μεταποντίνων τε καὶ Ταραντίνων Ἡράκλεια, δέει μᾶλλον ἢ γνώμῃ. καὶ πάλιν ἦν ἐπικυδέστερα τὰ Ἀννίβου. τοῦ δ' ἑξῆς ἔτους καὶ Λευκανῶν τινὲς ἀπέστησαν ἀπὸ Ῥωμαίων, οἷς Σεμπρώνιος Γράκχος ἀνθύπατος ἐπελθὼν ἐπολέμει.

Λευκανὸς δέ τις ἐκ τῶν ἔτι Ῥωμαίοις ἐμμενόντων Φλάβιος, φίλος ὢν καὶ ξένος Γράκχου, προδιδοὺς αὐτὸν, ἔπεισεν ἔς τι χωρίον ἐλθόντα, συνθέσθαι Λευκανῶν τοῖς στρατηγοῖς, ὡς μετανοοῦσι, καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν πίστεις. ὁ δ' οὐδὲν ὑποτοπήσας, εἵπετο μεθ' ἱππέων τριάκοντα· Νομάδων δὲ πολλῶν αὐτὸν ἐξ ἐνέδρας κυκλωσαμένων, ὁ μὲν Φλάβιος ἐξίππευσεν ἐς ἐκείνους· ὁ δὲ Γράκχος, συνεὶς τῆς προδοσίας, καθήλατο μετὰ τῶν ἱππέων· καὶ πολλὰ καὶ γενναῖα δρῶν κατεκόπη μετὰ πάντων, πλὴν τριῶν· οὓς μόνους εἷλεν ὁ Ἀννίβας, πολλὴν ποιησάμενος

σπουδὴν

πεδίῳ λαβεῖν ζῶντα Ῥωμαίων τὸν ἐνθύμιστον. αἰσχρῶς δ' αὐτὸν ἐνηδρευμένον ἀγάμενος ὅμως τῆς τελευταίας ἀρετῆς, ἔθαψεν, καὶ τὰ ὀστᾶ Ῥωμαίοις ἔπεμψεν. καὶ ἀπὸ τοῦδε αὐτὸς μὲν ἐν Ἰάπυξιν ἐθέριζεν, καὶ σῖτον πολὺν ἐσωρεύεν.

Ῥωμαίων δ' ἐπιθέσθαι Καπυαίοις γνωκότων, ἔπεμπεν Ἀννίβας Ἄννωνα μετὰ χιλίων πεζῶν καὶ χιλίων ἱππέων, ἐσδραμεῖν νυκτὸς ἐς Καπύην. καὶ ὁ μὲν ἔδραμε, Ῥωμαίους λαθών· οἱ δ' ἡμέρας γενομένης, ὡς πλέονας εἶδον ἐπὶ τῶν τειχῶν, τὸ συμβὰν ἔγνωσαν· καὶ τῆς μὲν πόλεως εὐθὺς ἀνεχώρουν, τὰ δὲ θέρη τὰ Καπυαίων καὶ τῶν ἄλλων Καμπανῶν περικατελάμβανον. ὀδυρομένοις δὲ περὶ τούτου τοῖς Καμπανοῖς ὁ Ἀννίβας ἔφη πολὺν ἔχειν σῖτον ἐν Ἰαπυγίᾳ, καὶ πέμποντας ἐκέλευε λαμβάνειν ὁσάκις θέλοιεν. οἱ δ' οὐχ ὑποζύγια μόνον οὐδ' ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας καὶ παιδία ἔπεμπον ἀχθοφορήσοντα τοῦ σίτου. καὶ γὰρ ἐθάρρουν τῇ ὁδῷ, μετελθόντος ἐς αὐτὴν ἐξ Ἰαπύγων Ἀννίβου, καὶ παρὰ τὸν Ἄλωρα ποταμὸν στρατοπεδεύοντος, πλησίον Βενεβενδέων· οὓς μόνους ἐδεδίκεσαν, Ῥωμαίοις ἔτι συμμάχους ὄντας. τότε δὲ Ἀννίβου παρόντος, πάντων κατεφρόνουν. συνέβη δὲ, Ἀννίβαν μὲν, καλοῦντος αὐτὸν Ἄννωνος, ἐς Λευκανοὺς διελθεῖν, τὰ πολλὰ τῆς κατασκευῆς ἐν τῷ περὶ Βενεβεντὸν στρατοπέδῳ μετ' ὀλίγης φρουρᾶς καταλιπόντα· δυοῖν δὲ Ῥωμαίοις στρατηγούντοιν, Κλαυδίου τε καὶ Ἀννίου, τὸν ἕτερον αὐτοῖν πυθόμενον ἐπιδραμεῖν τοῖς Καμπα-

potuit, omni prius ſtudio anniſus procoſ. Romanum vivum capere. Quem, etſi inſidiis fœdè circumventum, tamen ob eximiam in ultima morte virtutem admiratus, funere decoravit, oſſibus Romam remiſſis. Inde in Apulia æſtatem traduxit, undique convehendo frumento intentus.

Annibal Gracchi virtutem admiratus, hoſtem funere decorat.

Quum verò Romani Capuam aggredi conſtituiſſent, Anno ab Annibale præmiſſus cum mille peditibus & totidem equitibus, urbem inſciente hoſte introiit. Orta luce Romani ut plures in mœnibus ſunt conſpicati, re cognita, ſtatim ab urbe exercitum removerunt, & ad Capuæ totiúſque Campaniæ frumenta demetenda dimiſerunt. Quod ægrè ferentibus Campanis, Annibal ſatis in Apulia ſibi eſſe frumenti dixit: proinde quoties vellent eò mitterent & acciperent. Illi non jumenta modò & viros, ſed & uxores & liberos ad frumentum comportandum emiſerunt, nihil periculi in itinere metuentes, Annibale ex Apulia in Campaniam regreſſo, & ad Alorem fluvium caſtra habente; haud procul Beneventanis, quos ſolos, quia fidi Romanis remanſerant, timebant. Tunc igitur præſente Annibale cunctos deſpiciebant. Verùm accidit ut circa id temporis Annibal ab Annone accitus in Lucanos tranſiret, impedimentorum majori parte in caſtris ad Beneventum cum modico præſidio relictis: Romanorum autem imperatorum (duo enim erant, Claudius & Annius) alter ea de re certior factus, in Campanos

Alor fluvius.

Beneventani.

Claudius & Annius Rom. impp.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

frumentum convehentes impetu
facto, multos (quum inermis &
incondita turba eſſet) cæderet, &
frumentum Beneventanis dona-
ret: tum Annibalis caſtris prædá-
que ibi relicta potiretur. Quin-
etiam ambo duces Romani jun-
cti, morante in Lucania Anni-
335 bale, primum Capuam vallo mu-
róque cinxerunt: deinde extrin-
ſecus ducto altero, inter utrum-
que caſtra fecerunt: propugna-
cula autem partim ad urbem ob-
verſa, partim extrorſus, ſi hoſtes
adorirentur, oppoſita erant. Ca-
ſtrorum facies inſtar ampliſſi-
mi oppidi exiguam urbem in ſe
complectentis, ſpatium à vallo
ad urbem uſque duorum ſtadio-
rum fuit. In quo ceu theatro mu-
ris circumdato cùm indies nova
prælia fiebant (provocantibus ſe-
ſe ad ſingulare certamen utrin-
que fortiſſimis viris) tum Clau-
dii Aſelli Romani memorabile
unum fuit. Provocarat hunc
Taureas Campanus, & pugna
commiſſa victus, verſus urbem
ceſſim ibat. Claudius ad mœnia
uſque refugientem inſequutus,
quum equum è via reflectere non
poſſet, patenti hoſtium portæ in-
vectus, toto oppido percurſo per
alteram incolumis ad ſuos evaſit,
edito projectæ audaciæ facinore.

Claudii Aſelli memorabile facinus. Taureas Campanus.

Annibal, infecto negotio cujus
cauſa in Lucanos accitus fuerat,
ad Capuam reverſus, tantæ urbis
(quam ad tot tantáſque res op-
portunam Romanis fuiſſe norat)
defenſione omni ſtudio curáque
ſuſcepta, Romanorum muni-

νοῖς διαφέρουσι τὰ θέρη· καὶ πολλοὺς
μὲν, οἷα ἀπαρασκεύους, διαφθεῖραι,
καὶ τὸν σῖτον Βενεβενδεῦσι δοῦναι· λα-
βεῖν δὲ καὶ τὸ στρατόπεδον Ἀννίβου, καὶ
τὴν ἐν αὐτῷ παρασκευὴν ἁρπά-
σαι· καὶ Καπύην, ἔτι ὄντος ἐν
Λευκανοῖς Ἀννίβου, περιταφρεῦσαι
τε καὶ ἐπὶ τῇ τάφρῳ περιτειχίσαι
πᾶσαν ἐν κύκλῳ. καὶ τοῦδε τοῦ πε-
ριτειχίσματος ἐκτὸς ἄλλο ποιή-
σαντες οἱ στρατηγοὶ τὸ μέσον εἶχο
ἀντὶ στρατοπέδου. ἐπάλξεις δ᾽ ἦσα
αὐτοῖς, αἱ μὲν ἐς Καπυαίους πο-
λιορκουμένους, αἱ δ᾽ ἐς τοὺς ἔξωθε
ἐπιόντας ἐπεστραμμέναι. ἦτε ὄψι
ἦν πόλεως μεγάλης σμικροτέραν ἐ
χούσης ἐν μέσῳ. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ πε-
ριτειχίσματος ἐς τὴν Καπύην
διάστημα, διστάδιον ἦν μάλιστα· ἐ
ᾧ πολλαὶ ἐγίγνοντο πεῖραι καὶ συμ-
βολαὶ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν. πολ-
λαὶ δ᾽ ὡς ἐν θεάτρῳ μεσοτειχί
μονομαχίαι προκαλουμένων ἀλλήλους
τῶν ἀρίστων, καὶ τις Καπυαῖος Ταυ
ρέας Ῥωμαίων ἐν μονομαχίᾳ Κλαύ
διον Ἄσελλον περιφεύγων, ὑπεχώ
ρει, μέχρι τοῖς Καπυαίων τείχεσι
ὁ Ἄσελλος ἐγκύρσας, καὶ τὸν ἵππ
οὐ δυνάμενος ἐκ τῆς ῥύμης ἐπιστρ
ψαι, διὰ τῶν πολεμίων πυλῶν ἐ
τὴν Καπύην ἐσήλατο σὺν ὁρμῇ
καὶ διιππεύσας τὴν πόλιν ὅλην, κ
τὰς ἑτέρας ἐξέδραμεν ἐς τοὺς ἐν
θατέρᾳ Ῥωμαίους. καὶ ὁ μὲν οὕτω
παραβόλως διεσώζετο.

Ἀννίβας δὲ τῆς χρείας ψευσθε
ἐφ᾽ ἣν ἐς Λευκανοὺς μετεκέκλητο
ἀνέστρεφεν ἐς Καπύην, μεταποιού
μενος μὴ περιϊδεῖν πόλιν μεγάλη
καὶ εὔκαιρον ὑπὸ Ῥωμαίοις γενομέ
νην. προσβαλὼν δὲ τῷ περιτειχίσ
ματι, καὶ μηδὲν δυνηθεὶς μηδὲ ἐ

πινοε

πινοεῖν ὅπως ἂν ἐς τὴν πόλιν ἐσπέμψειεν ἢ σῖτον ἢ στρατιάν, οὐδεὸς οὐδ' ἀπ' ἐκείνων αὐτῷ συμβαλεῖν δυναμένου, ἀλλὰ τὴν ἐπιτείχισιν πάντῃ περιλαμβανόντων, ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἠπείγετο παντὶ τῷ στρατῷ, πυνθανόμενος μὲν κἀκείους ὑπὸ λιμοῦ πιέζεσθαι, ἐλπίζων δὲ τοὺς στρατηγοὺς αὐτῶν ἀπὸ Καπύης ἀναστήσειν, ἢ αὐτός τι Καπύης μεῖζον ἐργάσεσθαι. συντόνῳ δὲ σπουδῇ διελθὼν ἔθνη πολλὰ καὶ πολέμια, τῶν μὲν οὐ δυνηθέντων αὐτὸν ἐπισχεῖν, τῶν δὲ οὐδὲ ἐς πεῖραν ἐλθεῖν ὑποστάντων, ἀπὸ δύο καὶ τριάκοντα σταδίων τῆς Ῥώμης ἐστρατοπέδευσεν, ἐπὶ τοῦ Ἀνιῶνος ποταμοῦ. καὶ ἡ πόλις ἐθορυβήθη θόρυβον οἷον οὐ πρότερον· οἰκεῖον μὲν οὐδὲν ἔχοντες ἱκανόν (ὃ γὰρ εἶχον, ἐν Καμπανίᾳ τότε ἦν) πολεμίου δὲ στρατοῦ τοσοῦδε σφίσιν ἐπιστάντος ἄφνω, καὶ στρατηγοῦ δι' ἀρετὴν καὶ εὐτυχίαν ἀμάχου· ὅμως δὲ ἐκ τῶν παρόντων, οἱ μὲν δυνάμενοι φέρειν ὅπλα, τὰς πύλας ἐφύλασσον, οἱ δὲ γέροντες ἐς τὸ τεῖχος ἀνεπήδων, γυναῖκες δὲ καὶ παιδία λίθους καὶ βέλη περιέφερον· οἱ δὲ ἐκ τῶν ἀγρῶν συνέθεον ἐς τὸ ἄστυ δρόμῳ. βοῆς δὲ παμμιγοῦς καὶ θρήνων καὶ εὐχῶν καὶ παρακελεύσεων πρὸς ἀλλήλους πάντα μεστὰ ἦν. εἰσὶ δὲ αὐτῶν οἱ τὴν γέφυραν τὴν ἐπὶ τοῦ Ἀνιῆνος ἐκδραμόντες, ἔκοπτον. μικρὸν δέ τι πολίχνιον Ῥωμαῖοι ποτε ἐπιτειχίζοντες Αἰκανοῖς, Ἄλβην ἀπὸ τῆς αὐτῶν μητροπόλεως ἐκάλεσαν· συνεχρόνῳ δὲ ἐπισύροντες ἢ διαφθεί-

menta adortus eſt. Et quum nulla ratione efficere poſſet ut in urbem aut commeatum aut ſupplementum induceret, (nam ne ex oppido quidem, propter tam arctam obſidionem, ad colloquia egredi poterat quiſquam) cum omni exercitu Romam contendit. Movebat eum quòd ibi ſamem eſſe intellexerat, & ſe vel ab oppugnanda Capua Romanos imperatores abſtracturum, vel aliquid majus quàm Capuam liberaſſe, ſacturum ſperabat. Quamobrem continuato itinere multos hoſtiléſque populos emenſus, (quorum alii, quia vires deerant, tranſitu arcere non potuerant, alii ne prælii quidem aleam ſubierant) triginta duo ab urbe ſtadia ad Anienem fluvium caſtra admovet. Nunquam tantum pavoris tumultúſque Romæ fuit. Deerant idoneæ copiæ (quas habebant, in Campania erant) & inſperantibus ingens imminebat exercitus, dúxque & virtute & felicitate invictus. Tamen (quæ tum erat copia) qui ferre arma poterant, portas cuſtodiebant. Senes in muros inſiliebant, mulieres cum pueris ſaxa teláque comportabant: ex agris magna turba in urbem confluebat. Jam promiſcuo ululatu, planctibus, precibus, mutuis cohortationibus omnia perſtrepere. Nonnulli urbem egreſſi, pontem qui ſuper Anienem erat, reſciderunt. Romani quondam in Æquis oppidulum quoddam munierant, Albámque, metropolis ſuæ nomine, appellarant. Lapſu temporis, ſive producto vel corrupto vocabulo,

Anien fluvius.

Romanorum pavor & tumultus.

336

Æqui.

bulo, ſive ut ab Albanis diſtinguerentur, Albenſes vocitati. Hi ad duo millia quum ad participandum periculum Romam accurriſſent, ſtatim armati, portarúmque cuſtodiæ præpoſiti ſunt. Tantam fidem ac benevolentiam tunc temporis una hæc ex tam multis colonia erga Romanos præſtitit: Platæenſium exemplum imitata, qui numero non multi, pugna Marathonia Athenienſibus ſeſe adjunxerunt, ut communibus viribus præſens periculum propulſarent. Romanorum imperatorum Annius ad Capuam remanſit, haud dubia ſpe expugnandæ urbis: alter, Claudius Flaccus, diverſo itinere, incredibili celeritate, Annibali caſtra in altera Anienis ripa oppoſuit. Qui quum interciſum pontem, & Claudium ex advorſum ſedentem offendiſſet, fontes fluvii circuire conſtituit. quo iter faciente & Claudius ipſe caſtra promovebat. Hic Annibal more ſuo inſidias admiſcuit: aliquot equites reliquit, qui, ubi exercitus receſſiſſent, trajecto flumine agrum Romanum depopulati, quum ad urbem uſque terrorem attuliſſent, ut juſſi erant, ad Annibalem redierunt. Ipſe luſtratis fontibus fertur noctu cum tribus ſpeculatoribus, urbis, quæ non procul diſtabat, ſitum clàm eſſe contemplatus, ſolitudinémque & trepidationem intra mœnia intellexiſſe: Capuam tamen re-

Platæenſes.

Annibal cum tribus ſpeculatum Romam it.

ρουντες, ἢ ἐς τὴν Ἀλβανῶν σύγκρι-
σιν, Ἀλβησέας αὐτοὺς καλοῦσι
τούτων τότε τῶν Ἀλβησέων ἐς Ῥώ-
μην δισχίλιοι δρόμῳ διέθεον, τ
κινδύνου μετασχεῖν. καὶ ἅμα ἀφ
κνοῦντο, καὶ ὡπλίζοντο, καὶ τ
πύλας ἐφρούρουν. τοσήδε προθυ-
μία βραχὺ πολίχνιον ἐκ τοσῶνδ
ἀποικιῶν ἐχρήσατο μόνη. οἷον τι κ
Ἀθηναίοις ἐς Μαραθῶνα μικρ
πόλις ἡ Πλαταιέων ἔδραμε, τοῦ τ
τε κινδύνου μετασχεῖν. τῶν δὲ στρατη-
γῶν Ἄννιος μὲν Καπύῃ παρέμενε
κἀκεῖνος ἡγούμενος ἑλεῖν Καπύην
Κλαύδιος δὲ Φλάκκος ἑτέραις ὁδοῖ
ἐπειχθεὶς ἀλέκτῳ τάχει ἀντεστρατο-
πέδευσε τῷ Ἀννίβᾳ, μέσον ἔχων τὸ
Ἀνιῆνα. τῷ δὲ Ἀννίβᾳ, τὴν γέ-
φυραν εὑρόντι λελυμένην καὶ τὸ
Κλαύδιον ἀντικαθήμενον, ἔδοξε τὰ
πηγὰς τοῦ ποταμοῦ περιοδεῦσαι. κ
ὁ μὲν Κλαύδιος ἀντιπαρώδευεν.
δὲ καὶ ὡς ἐνήδρευε, Νομάδας ἱπ-
πέας ὑπολιπὼν, οἳ τῶν στρατῶν ἀ-
ναστάντων τὸν Ἀνιῆνα ἐπέρασαν, κ
τὰ Ῥωμαίων ἐδῄουν· μέχρι πρὸς
τὴν πόλιν αὐτὴν γενόμενοι, καὶ φο-
βήσαντες ἐπέστρεψαν ἐς Ἀννίβαν. οὕ-
τω γὰρ αὐτοῖς παρήγγελτο. αὐτὸ
δὲ, ἐπεὶ τάς τε πηγὰς τοῦ ποταμο
περιῆλθεν, καὶ ὁδὸς ἦν ἐς τὸ ἄστυ
πολλὴ, λέγεται μὲν νυκτὸς σὺν τρι-
σὶν ὑπασπισταῖς λαθὼν κατασκέ-
ψασθαι τὸ ἄστυ, καὶ τὴν τῆς δυνά-
μεως ἐρημίαν καὶ θόρυβον τὸν ἐπέχον-
τα ἰδεῖν· ἀναστρέψαι δ' ἐς Κα-
πύην,

Οἷόν τι καὶ Ἀθηναίοις ἐς Μαραθῶνα μικρὰ πόλις ἡ Πλαταιέων ἔδραμε.] Primo quidem aſpectu videri poſſit ſcribendum ἔδρασε, ſed magis placet προσέδραμε, aut συνέδραμε.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

τύλην, εἴτε θεοῦ παράγοντος αὐτὸν αἰεὶ, ὡς καὶ τότε, εἴτε τὴν τῆς πόλεως ἀρετὴν καὶ τύχην δείσας· εἴτε, ὡς αὐτὸς τοῖς ἐσβαλεῖν προτρέπουσιν ἔλεγεν, οὐκ ἐθέλων τὸν πόλεμον ἐκλῦσαι, δέει Καρχηδονίων, ἵνα μὴ καὶ τὴν στρατηγίαν αὐτὸς ἀποθοῖτο. οὐ γὰρ ὅγε σὺν Κλαυδίῳ στρατὸς ἦν αὐτῷ πάμπαν ἀξιόμαχος. ὁ δὲ Κλαύδιος ἀναστρέφοντι παρείπετο, κωλύων τε προνομεύειν, καὶ φυλασσόμενος μηδὲν ἐξ ἐνέδρας παθεῖν.

Ὁ δ᾽ ἐπιτηρήσας νύκτα ἀσέληνον, καὶ χωρίον ἐν ᾧ Κλαύδιος πέρασεν, τεῖχος μὲν οὐκ ἔφθανεν ἐγεῖραι, τάφρον δ᾽ ὀρυξάμενος, καὶ διαστήματα ἀντὶ πυλῶν καταλιπὼν, καὶ τὸ χῶμα περιβαλὼν ἀντὶ τείχους, ἡσύχαζεν· ἔς τε λόφον περικείμενον αὐτοῦ καρτερὸν ἔπεμψε λαθὼν ἱππέας, οἷς εἴρητο ἡσυχάζειν ἕως οἱ Ῥωμαῖοι τὸν λόφον, ὡς ἔρημον ἀνδρῶν, καταλαμβάνωσι. τοῖς δ᾽ ἐλέφασι τοὺς Ἰνδοὺς ἐπιβήσας, ἐκέλευσεν ἐς τὸ τοῦ Κλαυδίου στρατόπεδον ἐσβιάζεσθαι διά τε τῶν διαστημάτων καὶ διὰ τῶν χωμάτων, ὡς δύναιντο· σαλπιγκτὰς δὲ αὐτοῖς καὶ βυκανητάς τινας ἐξ ὀλίγου διαστήματος ἕπεσθαι κελεύσας, προσέταξεν, ὅταν ἔνδον γένωνται, τοὺς μὲν, θόρυβον πολὺν ἐγείρειν περιθέοντας, ἵνα πολλοὶ δόξωσιν εἶναι· τοὺς δὲ, Ῥωμαΐζοντας βοᾶν ὅτι Κλαύδιος ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς κελεύει τὸ στρατόπεδον ἐκλείποντας, ἐπὶ τὸν ἐγγὺς λόφον ἀναπηδᾶν. τόδε μὲν ἦν τὸ στρατήγημα τοῦ Ἀννίβου. καὶ τούτων τὰ μὲν προ-

diiſſe, ſive deus aliquis, ut aliâs,
ſic id temporis averterit, ſive ur-
bis virtutem fortunámque perti-
muerit, ſive (quod amicis ad eam
oppugnandam hortantibus dice-
re ſolebat) debellare noluerit, 337
metuens ne finito bello à Car-
thaginienſibus imperio privare-
tur. Nam quod ad Claudianum
exercitum attinet, non erat ullo
modo cum Annibalis copiis con-
ferendus. Claudius revertentem
Annibalem veſtigiis ſequens, ſa-
tis agere ſe putabat ſi & eum pa-
bulatione prohiberet, & ſibi ne-
quid per inſidias damni accide-
ret, caveret.

Sed Annibal nocte illuni ex-
plorato loco quo Claudius exer-
citum traduxerat, nullum qui-
dem ipſe murum extruxit, ſed
foſſa ducta intervalliſque aliquot
pro portis relictis, denique agge-
re, qui muri vice eſſet, oppoſito,
ſeſe continuit, atque in immi-
nentem tumulum, natura mu-
nitum, miſſis equitibus, man-
dat ut quieti loco ſe non move-
rent, quoad Romani locum va-
cuum rati occupaviſſent. Adhæc
Indos conſcenſis elephantis in
Claudiana caſtra irrumpere, quo-
cunque modo per intervalla ag-
geréſque poſſent, jubet. Hos exi-
guo intervallo ſubſequi juſſi tu-
bicines ac buccinatores aliquot,
edictúmque ut ingreſſi quam-
maximum ſtrepitum ederent,
quo plures eſſe viderentur. Unà
immiſſi nonnulli Latinæ linguæ
gnari, qui Claudii imperatoris verbis juberent deſertis caſtris in
proximum collem evadere. Atque hæ Annibalis fraudes ab ini-

tio ſatis ex ſententia ſuccede-
bant Nam elephanti protritis ſta-
tionibus irruperant, & tubicines
eos ſecuti (quum ſtrepitus ad au-
res ſurgentium è lecto Romano-
rum obſcura nocte ex inſpera-
to accidiſſet) plurimum terroris
Annibalis ſtratagema. præbuerant. Præterea audito La-
tinis verbis de occupando pro-
ximo tumulo, imperio, jam ſeſe
ad fugam accingebant. Verùm
Claudius, cui omnia Annibalis
conſilia, ceu inſidiis doliſque ple-
na, ſuſpecta erant, tunc vel ſua-
pte prudentia vel divino motus
impulſu, vel ab aliquo captivo
rei veritatem edoctus, celeriter
tribunos militum per vias in tu-
mulum ferentes diſponit, qui eò
ruentes arcerent, docerentque
hoc edictum non juſſu Romani
imperatoris ſed Annibalis fraude
338 proclamatum. Deinde ipſemet
vallo impoſitis ſtationibus validis
ad repellendos, ſiqui fierent, im-
petus, per caſtra diſcurrebat, cla-
mitans nihil eſſe periculi, paucos
cum elephantis irrupiſſe. quo-
rum tandem (accenſis ejuſdem
juſſu facibus, ignibuſque ſubla-
tis) quum paucitas apparuiſſet,
verſo in iram metu Romani eos
omnes deſpectos, facile (utpo-
te leviter armatos) ceciderunt.
Elephanti, quia receptui ſpatium
deerat, per tabernacula & præ-
ſepia impliciti agitabantur, &
(nullis telis propter anguſtias lo-
ci corporúmque vaſtitatem irri-
tis, paſſim ſauciabantur) donec
dolore tandem accenſi, excuſſis
& proculcatis ſeſſoribus (nam in

τὰ πάντα μετὰ νοῦ ἀπήντησεν· οἵ τε γὰρ ἐλέφαντες ἐσῆλθον, τὰς φυλακὰς καταπατήσαντες, καὶ οἱ σαλπιγκταὶ τὸ αὐτὸ ἐποίουν. καὶ ὁ θόρυβος Ῥωμαίοις ἐξ εὐνῆς ἀνισταμένοις ἐν μελαίνῃ νυκτὶ ἀδόκητος ἐμπεσὼν, ἐπιφοβώτατος ἦν. τῶν τι Ῥωμαΐζόντων ἀκούοντες ὅτι παρήγγελται φεύγειν ἐς τὸν λόφον, περὶ τοῦτο ἐγίγνοντο. Κλαύδιος δὲ αἰεί τινα προσδοκῶν ἐνέδραν, καὶ τοῦτο ὑποπτεύων ἐν ἅπασι τοῖς Ἀννίβου, εἴθ' ὑπ' οἰκείας τότε συνέσεως, εἴτε θεολήπτῳ γνώμῃ περιπεσὼν, εἴτε παρ' αἰχμαλώτου τὸ ἀκριβέστατα μαθὼν, τοὺς χιλιάρχους ὀξέως ἐπέστησε ταῖς εἰς τὸν λόφον ἀγούσαις ὁδοῖς, κωλύειν τοὺς δι' αὐτῶν φερομένους, καὶ μεταδιδάσκειν ὅτι τοῦτ' οὐχ ὁ στρατηγὸς Ῥωμαίων, ἀλλ' Ἀννίβας ἐκήρυξεν ἐνεδρεύων. αὐτὸς δὲ τοῖς χώμασι φυλακὰς ἀκριβεῖς ἐπιστήσας, μή τις ἔφοδος ἔξωθεν ἄλλη γένοιτο, ἐβοηδρόμει μεθ' ἑτέρων ἀνὰ τὸ στρατόπεδον ἅπαντα ἔχειν ἀσφαλῶς, καὶ ὀλίγους τοὺς μετὰ τῶν ἐλεφάντων ἐσελθόντας εἶναι· δᾷδάς τε ἧπτε καὶ πῦρ πανταχόθεν ἤγειρε, καὶ καταφανὴς ἦν ἡ τῶν ἐσελθόντων ὀλιγότης. ὥστε αὐτῶν πάνυ καταφρονήσαντες οἱ Ῥωμαῖοι, ἐς ὀργὴν ἐκ τοῦ πρὶν δέους μεταβαλόντες, εὐμαρῶς, ἅτε ψιλοὺς καὶ ὀλίγους, διέφθειραν. οἱ δὲ ἐλέφαντες, οὐκ ἔχοντες εὐρυχωρίαν οὐδὲν ἐς ἀναστροφήν, εἱλούμενοι περὶ σκηνὰς καὶ φάτνας, ἐβάλλοντο πρὸς ἁπάντων ἐπιτυχῶς, διὰ τὴν στενότητα τοῦ χωρίου καὶ τὸ μέγεθος τῶν σωμάτων· μέχρι περιαλγοῦντές τε καὶ ἀγανακτοῦντες καὶ ἐπιδραμεῖν ἐς τοὺς πολεμίους οὐκ ἔχοντες,

ζοντες, τοὺς ἐπιβάτας σφῶν ἀπετείνοντο καὶ κατεπίπτουν, σὺν ὀργῇ καὶ βοῇ πάνυ ἠγριωμένῃ· καὶ ἐξεπήδων ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Κλαύδιος μὲν δὴ Φλάκκος εὐσταθῶς καὶ εὐμηχάνως αἰφνιδίῳ συνενεχθεὶς ἐνέδρᾳ, περιῆν τοῦ Ἀννίβου, καὶ τὸν στρατὸν περιέσωζεν, ἀεὶ πεφεληκότα τὰς Ἀννίβου μηχανάς.

Ὁ δ᾽ Ἀννίβας, ἐπεὶ τῆς πείρας ἀπέτυχεν, ἐς Λευκανοὺς διελθὼν, ἐχείμαζε· καὶ ἐπὶ τρυφῆς ἦν οὐ συνήθους, ἐρωμένην τε εἶχεν ἄγριος ἀνήρ· καὶ εὐθὺς αὐτῷ κατ᾽ ὀλίγον ἐτρέπετο πάντα. Κλαύδιος δὲ ἐς Καπύην πρὸς τὸν συστράτηγον ἐπανῄει, καὶ τοῖς Καπυαίοις προσέβαλλον ἄμφω καρτερῶς, ἐπειγόμενοι χειμῶνος ἑλεῖν τὴν πόλιν, ἕως Ἀννίβας ἠρεμεῖ. Καπυαῖοι δὲ, τῶν τροφῶν σφᾶς ἐπιλειπουσῶν, καὶ οὐδαμόθεν ἄλλων ἐπεισαγομένων, ἐνεχείρισαν ἑαυτοὺς τοῖς στρατηγοῖς· ἐνεχείρισαν δὲ καὶ ὅσοι Λιβύων αὐτοὺς ἐφρούρουν, αὐτοῖς στρατηγοῖς, Ἄννωνι ἑτέρῳ καὶ Βώστᾳ. Ῥωμαῖοι δὲ τῇ μὲν πόλει φρουρὰν ἐπέστησαν, καὶ ὅσους εὗρον αὐτομολήσαντας, χεῖρας αὐτῶν ἀπέτεμον· Λιβύων δὲ τοὺς μὲν ἐπιφανεῖς ἐς Ῥώμην ἔπεμψαν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀπέδοντο. καὶ Καπυαίων αὐτῶν τοὺς μὲν αἰτίους μάλιστα τῆς ἀποστάσεως ἀπέκτειναν, τῶν δ᾽ ἄλλων τὴν γῆν ἀφείλοντο μόνον. εὔφορος δὲ ἐστὶν ἐς σῖτον ἡ περὶ τὴν Καπύην πᾶσα· πεδιὰς γάρ ἐστι. Καπύη μὲν δὴ πάλιν ἐς Ῥωμαίους ἐπανῆκτο, καὶ μέγα τοῦτο Λιβύων ἐς τὴν Ἰταλίαν πλεονέκτημα περιῄρητο.

Ἐν δὲ Βρυτίοις, οἵ μέρος εἰσὶ τῆς Ἰταλίας, ἀνὴρ ἐκ πόλεως Τι-

hoſtes irruendi nulla erat facultas) cum ira horrendíſque barritibus è caſtris erupêre. Hoc pacto Claudius Flaccus magna conſtantia & ſolertia improviſis occurrendo inſidiis, & Annibalem ſuperavit, & ejus artes perhorreſcentem exercitum ſervavit. Annibal à Claudio Flacco ſuperatus.

Annibal irrito incepto, in Lucaniam traductis copiis hybernabat, vírque ferus, nullis aſſuetus deliciis, luxui amoríque operam dabat. Qua ex re ſenſim nec multo pòſt magnam induxit rebus ſuis omnibus mutationem. Claudius Capuam ad collegam redierat, & jam ambo in urbis oppugnationem acriter incumbebant, eámque, quieſcente Annibale, hyeme expugnare conabantur. Campani, rerum omnium penuria (quia nihil aliunde advehebatur) afflicti, ſeſe Romanis imperatoribus dediderunt. Dedidêre ſe & Carthaginienſis præſidii præfecti Anno & Boſtar cum ſuis militibus. Romani, impoſito urbi præſidio, transfugis, quotquot inventi ſunt, manus amputarunt: Aphrorum nobiles Romam tranſmiſſi: reliqui venundati. Inde in ipſos Campanos converſi, auctores defectionis extremo ſupplicio, ceteros agros modò mulctarunt. Eſt autem Campanus ager, quia campeſtris, frugum ferax. Capua Romanis reſtituta magnum ad res in Italia gerendas momentum Carthaginienſibus ablatum erat.

Annibal amori ſe dedit.

Capua Romanis ſe dedit.

Anno. Boſtar.

In Brutiis (pars eſt Italiæ) vir ex Tiſia civitate, venari & de 339

præda

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Tiſia civitas per proditionem capta.

præda ſemper aliquid afferre ad præfectum præſidii Punici quod in urbe erat, ſolitus, ita ad ejus amicitiam adrepſerat ut propè imperii conſors eſſet. Hic injurias militum in patriam iniquo animo ferens, pactus cum Romano imperatore, data fide & accepta, nonnullos in dies veluti captivos in arcem intromittebat, armáque eorum ceu ſpolia inferebat. Quos numero auctos ubi vinculis laxaſſet, atque armaſſet, Punico præſidio oppreſſo Romanum induxit. Sed brevi pôſt tempore, prætereunte illac Annibale, territi præſidiarii, Rhegium confugerunt, Tiſiatæ Annibali ſe tradiderunt, qui defectionis principibus crematis, aliud præſidium urbi impoſuit. Salatiæ in Apulia (quæ tum ſub Punico imperio erat) duo fuêre genere quidem, divitiis & potentia, facilè principes, ſed inter ſe admodum diſcordes: Daſius, Punicam, Blatius rem Romanam fovebat. Quandiu ergo Annibali res ſecundæ erant, Blatius quievit: at poſtquam recuperato majori ex parte imperio Romana potentia revixit, Blatius inimicum hortari eſt auſus ut pro ſalute patriæ tantùm ſecum conſentiret: ne, ſi Romani eam vi expugnarent, tandem inſanabili malo implicaretur. Daſius ſimulans ſe aſſentiri, rem aperit Annibali. Diſcepta-

Tiſiatæ Annibali redditi.

Salatia, Apuliæ urbs.

Daſius. Blatius.

σίας, φρουρουμένης ὑπὸ τῶν Λιβύων, ἐθίσας αἰεί τι λῄζεσθαι καὶ φέρειν τῷ φρουράρχῳ, καὶ παρὰ τοῦτο αὐτῷ συνήθης ἐς πάντα γεγονώς, καὶ σχεδὸν συστράτηγος, ἤλγει τῶν φρουρῶν ἐς τὴν πατρίδα ὑβριζόντων. συνθέμενος οὖν τῷ Ῥωμαίων στρατηγῷ καὶ πιστὰ δοὺς καὶ λαβὼν, ἑκάστοτε τινὰς, ὡς αἰχμαλώτους, ἐσῆγεν ἐς τὴν ἄκραν, καὶ τὰ ὅπλα αὐτων ἐσέφερεν ὡς σκῦλα. ἐπεὶ δὲ πλέονες ἐγένοντο, ἐξέλυσε αὐτοὺς καὶ ὥπλισε, καὶ τὴν Λιβύων φρουρὰν ἀνεῖλε, καὶ παρὰ Ῥωμαίων ἄλλην ἐσηγάγετο. Ἀννίβου δὲ οὐ πολὺ ὕστερον παροδεύοντος αὐτοὺς, οἱ μὲν φρουροὶ, καταπλαγέντες, ὑπὸ τοῦ δέους ἐξέφυγον ἐς Ῥήγιον· οἱ δὲ Τισιᾶται παρέδωκαν αὑτοὺς τῷ Ἀννίβᾳ. καὶ ὁ Ἀννίβας τοὺς μὲν αἰτίους τῆς ἀποστάσεως ἔκαυσε, τῇ δὲ πόλει φρουρὰν ἐπέστησεν ἄλλην. Γαπὺ δ' ἐν πόλει Σαλατίᾳ Λιβύων ὑπηκόῳ δύο ἤστην ἄνδρε, τῶν μὲν ἄλλων γένει καὶ πλούτῳ καὶ δυνάμει διαφέροντε, ἀλλήλοιν δὲ καὶ πολλοῦ διαφόρω· τούτοιν Δάσιος μὲν τὰ Λιβύων ᾑρεῖτο, Βλάτιος δὲ τὰ Ῥωμαίων. ἕως μὲν οὖν ἤκμαζε τὰ Ἀννίβου, ἐφ' ἡσυχίας ἦν ὁ Βλάτιος. ἐπεὶ δὲ ἠγείρετο τὰ Ῥωμαίων καὶ τὰ πολλὰ τῆς ἐσφετερισμένης ἀρχῆς ἀνελάμβανον, ἔπειθεν ὁ Βλάτιος τὸν ἐχθρὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐτῷ συμφρονῆσαι μόνης, μή τι πάθοι, Ῥωμαίων αὐτὴν βίᾳ λαβόντων, ἀνήκεστον. ὁ δ' ὑποκρινάμενος συντίθεσθαι, κατεμήνυσε τοῦτο Ἀννίβᾳ.

Γαπὺ δ' ἐν πόλει Σαλατίᾳ Λιβύων ὑπηκόῳ δύο ἤστην ἄνδρε.] Vel Ἰαπυγίας vel Ἰαπύγων ſcribendum eſt. Sic autem & in præcedentibus ubi Ἰαπυγίαν habemus Apuliam dicit.

Ἀννίβᾳ. καὶ ἐδίκαζεν αὐτοῖς ὁ Ἀννίβας, Δασίου μὲν κατηγοροῦντος, Βλαττίου δ' ἀπολογουμένου, καὶ συκοφαντεῖσθαι διὰ τὴν ἔχθραν λέγοντος. οὗ καὶ τέως ἄρα προορῶν, ἐτόλμησεν ἐχθρῷ προσενεγκεῖν λόγον τοιόνδε, ὡς ἀπίστῳ κατηγόρῳ διὰ τὴν ἔχθραν ἐσομένῳ. Ἀννίβας δ' οὔτε ἀπορρίψαι τὸ ἔργον, οὔτε τῷ παρ' ἐχθροῦ πιστεῦσαι ῥᾳδίως ἀξιῶν, μεθίστατο αὐτοὺς, ὡς σκεψόμενος ἐφ' ἑαυτοῦ. στενῆς δὲ τῆς ἐξόδου πάμπαν οὔσης, ὁ Βλάττιος ἔφη τῷ Δασίῳ, τοὺς ἄλλους λαθὼν, ΟΥ' σώσεις ἀγαθὲ τὴν πατρίδα; ὁ δὲ καὶ τοῦτο εὐθὺς ἐκβοήσας ἐμήνυεν. καὶ ὁ Βλάττιος οἰκτισάμενος, τότε μάλιστα ἀξιοπίστως εἶπεν ὡς ἐπιβουλεύοιτο ὑπ' ἐχθροῦ τεχνίτου. Τοῦ-
» το δ' ἔφη τὸ νῦν ἐπιβούλευμα,
» καὶ τῆς προτέρας ἀμφιλογίας, εἴ-
» τις ἦν, ῥύσεταί με. τίς γὰρ ἂν
» ἢ πρότερον ἐχθρῷ περὶ τοιῶνδε
» διεπίστευσεν ἢ νῦν, εἰ καὶ τέως
» ἐπεπλάνητο, ἀπίστῳ καὶ κατηγό-
» ρῳ περὶ ἐκεῖνα γεγενημένῳ; κιν-
» δυνεύων ἔτι καὶ κρινόμενος καὶ
» ἀρνούμενος, αὖθις ἂν τὰ δεύ-
» τερα ταῦτ' ἐθάρρησεν εἰπεῖν, καὶ
» μάλιστα ἐν τῷ δικαστηρίῳ, πολ-
» λῶν μὲν ἀκοῦσαι δυναμένων, τοῦ
» δὲ κατηγόρου καὶ τόδε μέλλοντος,
» εὐθὺς ὁμοίως ἐρεῖν. εἰ δὲ δὴ καὶ ἐ-
» γεγόνητο, ἔφη, χρηστὸς ἐξαίφνης
» καὶ φίλος, τί μοι συλλαβεῖν
» ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἔτι δυνατὸς
» ἦν; τί δ' ἂν ἐδεόμην ἐγὼ μη-

tor ac judex erat Annibal, Daſius accuſator. Blatius reus hoc unum ut ſe defenderet dicere, ſibi propter privatas inimicitias falſa crimina imponi. Et certe quum prævidiſſet accuſatori hoſti propter ſimultatem fidem nullam fore, liberius cum eo hac de re ſermonem contulerat. Annibal rem non contemnendam, nec hoſti nimiùm fidendum ratus, utrumque juſſit ſecedere, tanquam per ſe cogniturus. Quum verò peranguſtus exitus foret, Blatius Daſium remotis arbitris ſic compellavit. Non tu vir bone patriam ſervabis? Daſius exclamans è veſtigio Annibali indicat. Tum Blatius quiritans. Nunc nunc (inquit) nemo non credet me ab hoſte aſtuto inſidiis peti. omni dubia ſuſpicione, ſiqua antè fuit, hic me dolus liberabit.
Quis obſecro, niſi mentis inops, 340
hæc voluiſſet inimico credere? Sed potuit primò fortaſſe decipi. At quis in judicium adductus & cauſam dicens, factúmque pernegans, pro tribunali, multis audientibus, præſente accuſatore, qui rem poſſit prodere, deintegro eadem communicare cum eo ſuſtinuiſſet, quem perfidum indicem eſſet expertus? Jam verò, ut fidelis amicus mihi fuiſſet, quid opis tamen mecum in patriæ ſalutem conferre potuiſſet? Eccur

Οὗ καὶ τέως ἄρα προορῶν, ἐτόλμησεν ἐχθρῷ προσενεγκεῖν λόγον τοιόνδε] Scribo, ὃ καὶ τέως ἄρα προορῶν.

Οὔτε τῷ παρ' ἐχθροῦ πιστεῦσαι ῥᾳδίως ἀξιῶν.] Deeſſe puto dativum λόγῳ: & ſcribendum, οὔτε τῷ παρ' ἐχθροῦ λόγῳ πιστεῦσαι ῥᾳδίως ἀξιῶν.

Eccur ego ejus auxilium imploraſſem qui nullius auxilii copiam habet? Hæc Blatius longè antè (ut arbitror) exitum proſpiciens, data opera in aurem Daſii inſuſurrarat, tum ut ejus fidem in poſterum auctoritatémque minueret, tum ut exinde Annibal animum induceret non credere ullum ſibi verum crimen objectum. Nec verò dimiſſus Blatius deſtitit adverſarium obtundere, quem veluti in omnibus rebus fide detracta non formidandum contemnebat. Itaque Daſius iterum ſimulavit ſe ejus oratione moveri, atque ex eo pervelle totam deſciſcendi viam intelligere. Ille nihil cunctatus, Ego, inquit, in caſtra Romana (oſtendebat autem illi remotiſſima) tranſcurram: indéque acceptas à prætore, qui mihi eſt amiciſſimus, copias adducam. Tu hìc me operieris, & in urbe cuſtodiæ cauſa manebis. Sic locutus, extemplo, clam Daſio, urbe exceſſit, rectáque Romam, non in illa caſtra, contendit. unde mox dato filio obſide, acceptíſque à ſenatu mille equitibus, citato gradu rediit, jam eventum animo præcipiens.

,, δὲν ἐπικουρεῖν δυναμένου; ἀ μ[ὴ]
δοκεῖ προϊδὼν πάλαι ὁ Βλάπος
ψιθύρως ἐντυχεῖν τῷ Δασίῳ, κα[ὶ]
ἐς ἀπιστίαν αὐτὸν ἐμβαλεῖν μείζονα
ἐπαγαγέσθαι δ' ἐκ τοῦδε καὶ Ἀ[ν]
νίβαν ἐς ἀπιστίαν τῶν προτέρων εἰρη-
μένων. οὐ μὴν οὐδὲ ἐκφυγὼν τὴν
δίκην ὁ Βλάπος ἀφίστατο μὴ με-
ταπείθειν τὸν ἐχθρὸν, καταφρονῶν
ἄρα ὡς ἐς πάντα γεγονότος ἀπί-
στου. ὁ δὲ αὖθις ὑπεκρίνετο σιωπῇ
θεᾶσθαι, καὶ τὴν ἐπίνοιαν τῆς ἀποστά-
,, σεως ἤτει μαθεῖν. ὁ δὲ, Οὐδὲν,
,, ὀκνήσας, ἔφη, διαδημεῦμαι μὲν
,, ἐπί τι τῶν στρατοπέδων ἐγὼ τῶν Ῥω-
,, μαϊκῶν (μηνύσας αὐτὸ τὸ πά-
,, νυ ποῤῥωτάτω) καὶ στρατιὰν ἄξω
,, λαβών· ἔστι γάρ μοι φίλος ὁ
,, στρατηγὸς ἐκείνου τοῦ στρατοῦ· σὺ
,, δ' ὑπομένειν μοι δεῦρο καὶ τὰ
,, ἔνδον ἐπιτηρεῖν. ὁ μὲν εἶπεν οὕτω,
καὶ εὐθὺς ἐξέδραμε, λαθὼν Δά-
σιον, οὐκ ἐς ἐκεῖνο τὸ στρατόπεδον,
ἀλλ' ἐς Ῥώμην οὐδὲν ἐλάσσων· καὶ δοὺς
τῇ βουλῇ τὸν υἱὸν ὅμηρον, ἱππέας
ἤτει χιλίους, μεθ' ὧν ἠπείγετο κατὰ
σπουδὴν, τὸ μέλλον ἔσεσθαι προορώ-
μενος. ὁ δὲ Δάσιος ταῖς ἐπιούσαις
ἡμέραις τὸν ἐχθρὸν οὐχ ὁρῶν, εἴκα-
σεν αὐτὸν ἐγχειρεῖν τοῖς ἐγνωσμέ-
νοις, ὡς ἤδη πιστεύοντα αὐτῷ. νο-

Daſius ſequentibus diebus adverſarium non conſpicatus, ſtatim conjecit eum jam ſibi fidem habentem ad opus perficiendum abiiſſe. Sed dum arbitratur in il-

μίσας

Ὁ δὲ, Οὐδὲν, ὀκνήσας, ἔφη, διαδημοῦμαι μὲν ἐπί τι τῶν στρατοπέδων ἐγὼ τῶν Ῥωμαϊκῶν] In locum hujus vocabuli διαδημοῦμαι, quod non solùm nullum hic, ſed ne in Græca quidem lingua habere locum poteſt, ſubſtituo διαδραμοῦμαι. Sic in fine hujus pag. legimus, διέδραμε πρὸς Ἀννίβαν. Et pag. 329 de Terentio Varrone, ἐς Ῥώμην διέδραμεν.

Σὺ δ' ὑπομένειν μοὶ δεῦρο καὶ τὰ ἔνδον ἐπιτηρεῖν.] Non debent ſuſpecta eſſe hæc infinitivi modi verba, quum ſciamus hunc modum nonnunquam vice imperativi fungi.

Αὐτῶν

μίσας οὖν ἐς ἐκεῖνο τοῦ ὅτι τὸ πορρώτερω στρατόπεδον αὐτοῦ εἴχε[ν], διέδραμε πρὸς Ἀννίβαν, καταφρονῶν ὅτι φθάσει ἐκεῖνον ἐπανελθών· καὶ νῦν μὲν, ἔφη, παραδώσω σοὶ τὸν Βλάττιον ἐπ' αὐτοφώρῳ στρατιὰν ἐπάγοντα τῇ πόλει. καὶ τὸ γεγονὸς ἐκθέμενος, καὶ λαβὼν τινὰς, ἐπανήγεν ἐς τὴν πατρίδα μετὰ σπουδῆς, ὡς οὔπω τοῦ Βλαττίου πλησιάζοντος. ὁ δ' ἔνδον τε ἦν ἄρτι καὶ τὴν φρουρὰν τῶν Λιβύων, ὀλίγην οὖσαν, ἀνελὼν, ἐφύλασσε μηδένα παρελθεῖν· καὶ πύλας τὰς μὲν ἄλλας ἐκεκλείκει, τὰς δ' ἐς τὴν ἐπάνοδον Δασίου μόνας εἴασεν ἀνεῷχθαι, καὶ τὸ κατ' ἐκείνας μέρος ἅπαν εἶχεν ἀνυπόπτως· τὰ δ' ἐντὸς ἐξετετάφρευτο καὶ διείληπτο, ὡς μὴ δύνασθαι τοὺς ἐμπεσόντας ἐς πόλιν διαδραμεῖν. Δάσιος δὲ, ἐπεὶ τὰς πύλας εἶδεν ἀνεῳγμένας, ἥσθη, νομίσας προλαβεῖν τὸν ἐχθρὸν, καὶ ἐσήλατο γηθῶς. ὁ δ' ἐπικλείσας διέφθειρεν αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐσδραμόντας, ἀθρουμένους ἐν στενῷ, καὶ διαδρομὴν διὰ τὰς τάφρους οὐκ ἔχοντας· ὀλίγοι δ' αὐτῶν διὰ τοῦ τείχους ἐξαλλόμενοι διέφυγον. καὶ Βλάττιος μὲν οὕτω περιῆν Δασίου, τρὶς ἀντενεδρεύων.

Φούλβιος δὲ Ῥωμαίων ὕπατος, Ἑρδονίαν ἐπολιόρκει· καὶ αὐτὸν Ἀννίβας ἔλαθεν ἑσπέρας ἐγγὺς γενόμενος, καὶ ἐπεῖπε πυρὰ μὴ καίειν, καὶ σιωπὴν παρήγγειλε. περὶ δὲ ἕω γενομένης ὁμοῦ τι καὶ ὁμίχλης, τοὺς μὲν ἱππέας ἔπεμψεν ἐπιχειρεῖν τῷ Ῥωμαίων στρατοπέδῳ· καὶ αὐτοὺς ἡ-

la longinquiſſima profectum caſtra, lentè ac ſecurè ad Annibalem acceſſit, non dubitans quin redeundo facilè alteri anteverteret. Atque Annibalem affatus, Jam tibi, inquit, dum in urbem hoſtiles turmas inducit, in ipſo facto oppreſſum Blatium tradam. Deinde re expoſita, acceptíſque aliquot ab Annibale militibus, in patriam advolat, nondum (ut ipſe deputabat) appropinquante Blatio. At ille jamdiu cæſo Punico præſidio, quod exiguum erat, urbem occuparat, diligentérque caverat nequis oppido egrederetur. Et reliquis portis obſtructis, ſolas quæ revertenti Daſio occurrebant, patere voluerat. Murus etiam ea parte omni ſuſpicione vacabat, ſed interiora foſſis ſic dirupta & intercepta erant ut irrumpendi nulla eſſet facultas. Adveniens Daſius, ut apertas portas vidit, lætus, & hoſtem anteveniſſe ratus, in urbem ovans eſt ingreſſus. Sed eum omnéſque qui unà irruperant, incluſos, quum in anguſtiis colliderentur, & propter foſſas nullus eſſet receptus, Blatius facilè cecidit, paucis exceptis, qui muro delapſi evaſerunt. Sic Blatius Daſium, ter inſidiis circumventum, ad extremum ſuperavit.

Daſii interitus.

Ceterùm dum Fulvius coſ. Romanus Herdoneam obſidet, Annibal juxta eum neſcientem veſpere caſtra admovet, extinctis, ut melius lateret, ignibus, ſilentióque totis caſtris indicto. Sub lucem orta etiam nebula, equitatum præmittit ad laceſſendos Romanos. Illi quidem cum trepida-

Fulvius coſ. Herdoneam obſidet.

341

trepidatione (ut qui è lectis ſurgerent) ſed fiducia pleni (quòd paucos hinc illinc credebant adveniſſe) hoſtem repellebant. verùm Annibal altera ex parte urbem circumeundo, tum ut eam contemplaretur, tum oppidanos ſpe repleret, tandem in Romanos, ſive quia viſus erat, ſive caſu, incidit, eóſque incluſit. Tum utrinque petiti effusè ruebant. Cæſa octo millia cum coſ. Fulvio: reliqui in vallum quoddam quod ante caſtra erat, celeriter evaſerunt, fortitérque dimicandò, & illud & caſtra ab Annibalis expugnatione ſervarunt.

Clades Romanorum ſub Fulvio. Fulvii interitus.

Apuli. Poſthæc ut Romani Apulos, quia defecerant, depopulabantur, ſic Annibal Campanos, quòd omnes ad Romanos rediiſſent, præter ſolos Attellanos: quos (ne Brutiorum & Lucanorum & Apulorum bello vexarentur) Thurium traduxit. Et Romani, Nuceriæ exules, Attellam migrare juſſerunt, atque ſocios Annibalis infeſto exercitu aggreſſi Antoniam ceperunt, & Brutiorum agrum incurſionibus vaſtarunt. Eodem tempore terra maríque Tarentum obſidebant: quod ſub Carthalone præfecto, præſidio Punico tenebatur, aſſumptis (quia pauci erant Pœni) in ſocietatem Brutiis: quorum præſidii præfectus mulierculam amabat, cujus frater in caſtris Romanis militabat. Hic per ſororem perpulit præfectum ad proditionem ejus partis muri cujus cuſtodiæ præpoſitus erat. Sic Romani

Attellani.

Antonia urbs.

342

Carthalo dux.

μύνοντο ἐκεῖνοι, σὺν θορύβῳ μὲν ὡς ἀπ' εὐνῆς, σὺν θάρσει δὲ, οἱ ὀλίγους ποθὲν αὐτοῖς ἐπιφανέντας. ὁ δ' Ἀννίβας ἐπὶ θάτερα τῷ πεζῷ τὴν πόλιν περιῄει, κατασκεπτόμενός ἅμα, καὶ τοὺς ἔνδον ἐπελπίζων· ἕως ἐπῆλθε τοῖς Ῥωμαίοις ἐν τῇ περιόδῳ, εἴτε προϊδόμενος, εἴτε κατὰ συντυχίαν, κυκλούμενος αὐτούς. οἱ δ' ἐπιπεσόντων ἤδη λάβρως καὶ ἀθρόως, ἀμφίβολοι γεγονότες· καὶ ἀπέθανον αὐτῶν ἐς ὀκτακισχιλίους, καὶ ὁ ὕπατος ὁ Φούλβιος. οἱ λοιποὶ δ' ἐς τὸ χῶμα περὶ τοῦ στρατοπέδου ἀναθορόντες, αὐτό τε διέσωσαν, γενναίως ἀμυνόμενοι, καὶ τὸν Ἀννίβαν ἐκώλυσαν λαβεῖν τὸ στρατόπεδον.

Μετὰ δὲ τοῦτο Ῥωμαῖοι μὲν τὴν Ἰαπύγων ἀποστάντων ἐδῄουν, Ἀννίβας δὲ τὴν Καμπανῶν, ἐς Ῥωμαίους μεταθεμένων, χωρὶς Ἀτέλλης μόνης· καὶ Ἀτελλαίους μετῴκιζεν ἐς Θουρίους, ἵνα μὴ τῷ Βρουτίων καὶ Λευκανῶν καὶ Ἰαπύγων ἐνοχλοῖντο πολέμῳ. καὶ Ῥωμαῖοι τοὺς ἐκ Νουκερίας ἐκπεσόντας ἐν Ἀτέλλῃ μετῴκιζον· ἔς τε τὴν Ἀννίβου ἔτι ὑπήκοον ἐσβαλόντες, Αὐτωνίαν τε εἷλον, καὶ τὴν Βρουτίων γῆν ἐπέτρεχον, καὶ Τάραντα φρουρουμένην ὑπὸ Καρθάλωνος, ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης ἐπολιόρκουν. ὁ δὲ καὶ Καρθάλων, ὀλίγων Καρχηδονίων παρόντων, Βρουτίους ἐς τὴν φρουρὰν προσέλαβεν. τῶν δὲ Βρουτίων ὁ φρούραρχος ἤρα γυναικὸς, ἧς ἀδελφὸς ὑπὸ Ῥωμαίοις στρατευόμενος, ἔπραξε διὰ τῆς ἀδελφῆς τὸν φρούραρχον ἐνδοῦναι Ῥωμαίοις, ἐπάγουσι τὰς μηχανὰς ᾗ τοῦ τείχους αὐτὸς ἐφρούρει. Τάραντα μὲν δὴ Ῥωμαῖοι

μαῖοι τόνδε τὸν τρόπον ἀνέλαβον, εὔκαιρον ἐς πολέμους χωρίον καὶ κατὰ γῆν δὲ κατὰ θάλασσαν.

Ἀννίβας δὲ ἐπειγόμενος ἐς αὐτὴν, ὡς ἔμαθεν εἰλημμένην, παρῆλθεν ἀχθόμενος ἐς Θουρίους· κἀκεῖθεν ἐς Βενουσίαν. ἔνθα αὐτῷ Κλαύδιός τε Μάρκελλος, ὁ Σικελίαν ἑλὼν, πέμπτον ὑπατεύων τότε, καὶ Τίτος Κρισπῖνος, ἀντιστρατοπεδεύοντες, οὐκ ἐτόλμων ἄρχειν μάχης. λείαν δὲ τινὰ ὑπὸ Νομάδων ἀγομένην Μάρκελλος ἰδὼν, καὶ δόξας ὀλίγους εἶναι τοὺς ἄγοντας, ἐπέδραμεν αὐτοῖς μετὰ τριακοσίων ἱππέων σὺν καταφρονήσει· καὶ πρῶτος ἡγεῖτο, θυμικὸς ὢν ἐς μάχας καὶ παρακινδυνευτικὸς αἰεί. ἄφνω δὲ πολλῶν τῶν Λιβύων φανέντων, καὶ πανταχόθεν αὐτῷ προσπεσόντων, οἱ μὲν οὐραγοῦντες Ῥωμαίων, πρῶτοι φυγῆς ἦρχον· ὁ δὲ Μάρκελλος, ὡς ἑπομένων αὐτῶν, ἐμάχετο γενναίως· μέχρι κατακοντισθεὶς ἀπέθανε. καὶ αὐτοῦ τῷ σώματι ὁ Ἀννίβας ἐπιστὰς, ὡς εἶδε τὰ τραύματα ἐπὶ στέρνων, ἐπῄνεσε μὲν ὡς στρατιώτην, ἐπέσκωψε δὲ ὡς στρατηγόν· καὶ τὸν δακτύλιον αὐτοῦ περιελὼν, τὸ μὲν σῶμα ἔκαυσε λαμπρῶς, καὶ τὰ ὀστᾶ τῷ παιδὶ προσέπεμψεν ἐς τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον.

Σαλαντίνοις δὲ μηνίων, εὐθὺς ἐτύπωσεν ἐπιστολὴν τῇ σφραγῖδι Μαρκέλλου, πρὶν αἰσθέσθαι πολλοὺς περὶ τοῦ θανάτου· καὶ αὐτόμολον ἄνδρα Ῥωμαίων ἔπεμψε φέρειν, δηλοῦντα ὅτι στρατιὰ Μαρκέλλου κατόπιν ἔρχοιτο, καὶ ὁ Μάρκελλος αὐτὴν ὑποδέξασθαι κελεύοι. ἄρτι δ' εἰλήφεσαν Κρισπίνου γράμματα, περιπέμψαντος ἐς ἅπαντας

Tarentum receperunt, oppidum terra marique opportuniſſimum.

Tarentum Romani proditione recipiunt.

Annibal ad Tarentum feſtinabat: ſed in itinere certior factus captum eſſe, graviter dolens, Thurium ſe recepit. inde Venuſiam quo in loco Claudius Marcellus, qui Siciliam devicerat, tum quintum coſ. & T. Criſpinus, caſtra habebant, ſed prælio tamen abſtinebant. Forte fortuna autem Marcellus Numidas prædam agentes conſpicatus, ratúſque paucos eſſe, cum trecentis equitibus ſecurè in eos impetum fecit, virque ingenio ferox & in pericula præceps præibat. Sed quum undique exciti Aphri in eum inveherentur, qui in extremo agmine erant Romani, primi fugam arripuerunt: Marcellus, qui eos ſequi crederet, egregiè pugnabat, donec jaculo transfixus cecidit. Ejus cadaverę potitus Annibal, poſtquam adverſa vulnera vidit, ut militem, laudavit, ſed, ut imperatorem, cavillatus eſt. Detracto annulo corpus magnificè cremavit, oſſáque ad filium remiſit in caſtra.

Cl. Marcelli interitus,

Annibalis de Claudio Marcello judicium.

Porro priuſquam mortis hujus fama latius manaſſet, Salatinis vehementer infenſus, cum literis annulo Marcelli obſignatis Romanum transfugam Salatiam mittit, qui ſignificaret Marcelli exercitum adventare: jubere ut ſibi portæ pateant. Cives, paulo antè Criſpini literis acceptis (miſerat enim circa proximas civitates

tates nuntios Marcelli annulo Annibalem potiri) nuntium, ne remanens ſua conſilia reſciſceret, polliciti ſe mandata facturos, remiſerunt.

343 Interea armis ſumptis per mœnia diſpoſiti, inſidias expectabant: venientíque Annibali cum Numidis arma Romana habentibus, cataracta in altum ſubducta, portam aperiunt læti & gratulabundi veluti Marcellum excipientes. Quúmque tot admiſiſſent quot ſe facilè poſſe opprimere confidebant, cataracta dejecta intra urbem incluſos omnes interfecerunt. Alios è muro miſſilibus abſterrebant ac vulnerabant, Annibal ad Salatiam ſecundò ſua ſpe fruſtratus, abſceſſit.

Annibali dolus apud Salatinos quomodo ceſſerit.

Dum hæc fiunt, Annibalis frater, Aſdrubal, exercitum, quem in Celtiberia mercede conſcripſerat, in Italiam traduxit, benignéque excipientibus Gallis, duobus menſibus Alpes, ab Annibale prius patefactas & ſex menſium ſpatio vix ſuperatas, emenſus, Hetruriam irruit, adducens ſecum peditum XXXXVIII. M. equitum VIII. M. elephantos XV. Inde de adventu ſuo literas ad fratrem miſit. Quas quum Romani intercepiſſent, & ejus copiæ quantæ forent intellexiſſent, coſſ. Salinator & Nero contractis in unum omnibus viribus ad Senam illi occurrerunt. Ille, qui nondum pugnare conſtituerat, ſed quamprimum fratri ſe con-

Aſdrubal cum exercitu in Hetruriam irruit.

Salinator & Nero coſſ. Aſdrubali occurrunt.

ὅτι τῆς Μαρκέλλου σφραγῖδος Ἀ
νίβας κεκράτηκε. τὸν οὖν ἄγγελο
ἵνα μὴ παραμένων ἐπιγνοίη τὰ γ
γνόμενα, ἀπέπεμψαν, ὑποσχόμ
νοι τὰ προστασσόμενα ποιήσειν. α
τοὶ δ᾽ ὁπλισάμενοι, τὴν ἐνέδρ
ἐπὶ τῶν τειχῶν ἀνέμενον· καὶ προσιο
τος τοῦ Ἀννίβου μετὰ Νομάδων,
Ῥωμαϊκοῖς ὅπλοις ἐσκεύασεν, τ
μὲν πύλας ἐκ μηχανήματος ἀ
σπάσαν, ὡς δὴ Μαρκέλλου προσιό
τος ἀσμενίζοντες· εἰς δεξάμενοι
ὅσων εὐμαρῶς κρατήσειν ἔμελλον
αὖθις ἐκ τοῦ μηχανήματος αὐτὰ
ἐπικαθῆκαν. καὶ τοὺς μὲν ἐσελθόντα
ἔκτειναν, τοὺς δ᾽ ἔξω τῶν τειχῶν
τι περιεστῶτας, ἄνωθεν ἔβαλλόν
καὶ κατετίτρωσκον. καὶ δευτέρας τῆς
δὲ πείρας ὁ Ἀννίβας ἐπὶ τῇ πόλι
σφαλεὶς ἀπεχώρει.

Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Ἀσδρούβας ὁ ἀ
δελφὸς Ἀννίβου τὴν στρατιὰν
ἐξενάγησεν ἐν τοῖς Κελτίβηρσιν
ἔχων, διέβαινεν ἐς τὴν Ἰταλία
καὶ Κελτῶν φιλίως αὐτὸν δεχομέ
νων, τὰ Ἄλπια ὄρη ὡδοποιημένα
πρότερον ὑπὸ Ἀννίβου, διώδευ
δύο μησὶν, ὅσα τέως Ἀννίβας
διῆλθεν ἐσέβαλέ τε ἐς Τυῤῥηνία
ἄγων πεζοὺς μὲν τετρακισμυρίους
πι ὀκτακισχιλίοις, ἱππέας δὲ ὀκτα
κισχιλίους, καὶ ἐλέφαντας πεντεκαί
δεκα. καὶ γράμματα πρὸς τὸν ἀδελ
φὸν ἔπεμπε, δηλῶν ὅτι παρείη
τούτων τῶν γραμμάτων ὑπὸ Ῥω
μαίων ἁλόντων, οἱ ὕπατοι Σαλι
νάτωρ καὶ Νέρων μαθόντες αὐτοῦ τ
πλῆθος τῆς στρατιᾶς ἀπὸ τῶν γραμ
μάτων, συνῆλθον ἐς τὸ αὐτὸ πά
σαις ταῖς δυνάμεσιν, καὶ ἀντεστρα
τοπέδευσαν αὐτῷ περὶ πόλιν Σήνας.
ὁ δ᾽ οὔπω μάχεσθαι κεκρικὼς, ἀλλὰ τῷ ἀδελφῷ συνελθεῖν ἐπειγόμενος,
ὑπεχώ-

σεχώρει. καὶ νυκτὸς ἀναζεύξας,
ὰ ἕλη καὶ τέλματα καὶ ποταμὸν
κ εὔπορον ἠλᾶτο· μέχρι, φανεί-
ς ἡμέρας, οἱ Ῥωμαῖοι καταλα-
όντες αὐτοὺς διερριμμένους τε καὶ
κμηκότας ὑπὸ ἀγρυπνίας καὶ κό-
ου, πλείστους μὲν αὐτῶν ἅμα τοῖς
ξιάρχοις συντασσομένους ἔτι καὶ
ιόντας διέφθειραν, καὶ αὐτὸν ἐπ'
κείνοις Ἀσδρούβαν· πλείστους δ'
ιχμαλώτους ἔλαβον· καὶ μεγάλου
ους ἀπήλλαξαν τὴν Ἰταλίαν, ἀ-
μάχου ἂν σφίσι τοῦ Ἀννίβου γενομένου,
καὶ τήνδε τὴν στρατιὰν προσ-
αβεῖν. θεὸς δέ μοι δοκεῖ τόδε Ῥω-
μαίοις ἀντιδοῦναι τῆς ἐπὶ Κάνναις
τυχίας, οὐ πόρρωτε ἀπ' ἐκείνης
ἰσοστάσιον πως ἐκείνῃ γενόμενον.
ρατηγοί τε γὰρ οἱ ἑκατέρων ἀπώ-
οντο, καὶ στρατοῦ πλῆθος ἐγγυτά-
τω μάλιστα ἐπίσης· καὶ τὰ αἰχμά-
λωτα, πολλὰ γενόμενα καὶ τοῖσδε κα-
κείνοις συνέβη ληφθῆναι στρατοπέδου τε καὶ
παρασκευῆς τῆς ἀλλήλων διαψιλοῦς
κρατοῦσιν ἑκατέροις. οὕτω παραλ-
λὰξ ἡ πόλις εὐτυχιῶν καὶ συμφο-
ρῶν ἐπειρᾶτο. Κελτιβήρων δ' ὅσοι
διέφυγον ἐκ τοῦ κακοῦ, οἱ μὲν ἐς τὰ
οἰκεῖα, οἱ δ' ἐς Ἀννίβαν ἐχώρουν.

Ὁ δ' ἐπί τε τοῦ ἀδελφοῦ καὶ στρα-
τιᾶς τοσῆσδε δι' ἀπειρίαν ὁδῶν αἰ-
φνιδίου ἀπολωλυίας δυσφορῶν, καὶ
τεσσαρεσκαιδέκατον ἔτος ἔχων ἐν
πόνοις ἀτρύτοις, ἐξ οὗ Ῥωμαίοις
ἐν Ἰταλίᾳ διεπολέμει, πάντων τε
ὧν εἰλήφει πρότερον, ἐκπεπτω-
κώς, ἐς Βρυττίους, ὅπερ αὐτῷ λοι-
πὸν ἔθνος ὑπήκοον ἦν, ἀνεχώ-
ρει· καὶ ἡσύχαζεν, ὡς ἑτέρας δυνά-
μεως ἀφιξομένης ἀπὸ Καρχηδόνος.
οἱ δ' ἔπεμψαν μὲν αὐτῷ ναῦς ἑκα-
τὸν στρογγύλας, ἐφ' ὧν σῖτός τε ἦν

jungere, noctu movit caſtra, ac per loca paluſtria ripáſque fluminis vado carentis cum errore obiens, non multum proceſſit. Sub primam lucem Romani palatos & vigiliis laboréque feſſos aſſecuti, plurimos cum centurionibus acie inſtructa congreſſos & ipſum unà Aſdrubalem ſuderunt, multóſque vivos ceperunt: atque iis copiis deletis (quas ſi Annibal ſuis adjunxiſſet, invictus videbatur) ingenti terrore Italiam liberarunt. Ac mihi quidem videtur deus Romanis hanc victoriam rependiſſe pro clade Cannenſi. Par enim æqualíſque hæc illi fuit, tum imperatorum interitu, tum exercitus haud diſparis ſtrage. Accidit etiam ut utrinque multos captivos habuerint, alteríſque alterorum caſtris direptis luculenta præda potiti ſint. Sic variante fortuna Romani modò proſperas modò adverſas res experiebantur. Celtiberi, qui inter cædem effugerant, pars in patriam, alii ad Annibalem ſe contulerunt.

Aſdrubalis clades, cladem Cannenſem æquans.

344

Qui fratris & tanti exercitus, ignoratione viarum præpropera cæſi, clade non mediocriter perculſus, amiſſis omnibus quæ totos quatuordecim annos in Italia cum Romanis bellum gerens, immenſis laboribus pepererat, in Brutios (ea gens ſola in ejus ſocietate permanſerat) ceſſit: ibíque novas Carthagine copias quietus expectabat. Miſerant autem Carthaginienſes centum navibus onerariis frumentum,

Brutii, Annibali fidi.

tum, & ſupplementum & pecunias: quas quum mille triremes deducerent, ventúſque in Sardiniam detuliſſet, Sardiniæ prætor longis navibus adortus, viginti depreſſit, ſexaginta cepit: reliquæ Carthaginem repetiêre.

Carthaginienſes naves amiſſæ.

Major hinc in caſtris Annibalis omnium rerum penuria orta eſt, deſperato præſertim Carthaginienſi ſubſidio. Ad hæc mala & illud accedere, quòd Mago in Galliam Liguriámque ad conducendum mercede militem dimiſſus, auxilii nihil mittebat, ſed otioſus eventum rei expectabat.

Brutii ab Annibale tributis vexati.

Quamobrem certò prævidens Annibal ſe illis in locis diutius manere non poſſe, ipſos etiam Brutios, tanquam mox alienos futuros contemnens, gravibus tributis vexabat. Oppida natura munita, quaſi defectionem molirentur, in planitiem traducebat: multos, ut in eorum fortunas invaderet, falſis criminibus circumventos opprimebat.

καὶ στρατιὰ καὶ χρήματα· οὐδενὸς ἐρεπικοῦ παραπέμποντος αὐτὰς ἄνεμος ἐς Σαρδόνα κατήνεγκεν· ὁ δὲ Σαρδόνος στρατηγὸς ἐπιπλεύσας μακραῖς ναυσὶν, κατέδυσε αὐτῶν εἴκοσιν, ἑξήκοντα δ' ἔλαβεν· αἱ δὲ λοιπαὶ διέφυγον ἐς Καρχηδόνα. καὶ ὁ Ἀννίβας ἔτι μᾶλλον ἀπορούμενός τε, καὶ τὰ παρὰ Καρχηδονίων ἀπεγνωκὼς, οὐδὲ Μάγωνος αὐτῷ τι, τοῦ ξενολογοῦντος ἐν Κελτοῖς καὶ Λίγυσιν, ἐπιπέμποντος, ἀλλὰ τὸ μέλλον ἔσεσθαι περιορωμένου· συνιδὼν ὅτι μένειν ἐπὶ πλεῖον οὐ δυνήσεται, αὐτῶν ἤδη Βρουτίων, ὡς ἀλλοτρίων ὅσον οὔπω γενησομένων, κατεφρόνει, καὶ ἐσφορὰς ἐπέβαλλεν αὐτοῖς πάνυ πολλάς· τάς τε ὀχυρὰς τῶν πόλεων μετῴκιζεν ἐς τὰ πεδινὰ, ὡς βουλευούσας ἀποστᾶσιν· πολλούς τε τῶν ἀνδρῶν αἰτιώμενος διέφθειρεν, ἵνα τὰς περιουσίας αὐτῶν σφετερίζοιτο. καὶ ὁ μὲν ἐν τούτοις ἦν.

Ἐν

Αὐτῶν ἤδη Βρουτίων, ὡς ἀλλοτρίων ὅσον οὔπω γενησομένων.] Alibi paſſim Βρύττιοι, non Βρούττιοι, appellantur, & quidem in hac etiam ipſa pag. circa principium. Vide pag. quæ proximè ſequitur, & eam quæ illam excipit. Vide item pag. 338. & 341. necnon 346. & 348. Apud Stephanum tamen Βρούττιοι habemus, & Βρουττία pariter. Quamvis antem duas tantùm ex hoc hiſtorico ſcripturas attulerim hujus nominis (quod ex iis eſt quæ ἐθνικὰ grammatici appellant) non ignoro tamen & tertiam apud eum extare. Nam in hiſtoria De bellis Punicis, pag. 26. ſemel atque iterum occurrit genitivus Βρετίων. Sed vix hujus ſcripturæ, tanquam apertè mendoſæ, audebam mentionem facere. Interim autem lector de his diverſis unius nominis ἐθνικοῦ ſcripturis admonitus, meminerit, ubi aliorum nominum quæ hujus claſſis ſunt, diverſæ ſcripturæ occurrent, cautionem adhibere. De hoc certè & annotatio quædam in paginam 330. ubi de Græca Petelinorum appellatione agitur, illum potuit commonefacere.

Τάς τε ὀχυρὰς τῶν πόλεων μετῴκιζεν ἐς τὰ πεδινὰ] Quod ab Annibale fieri hic videmus in Brutiorum urbibus, idem narrat (in Hiſpanica hiſtoria) factum à T. Didio, in Termiſo. Scribit enim de hac, ἐξ ἐρυμνοῦ κατήγαγεν ἐς τὸ πεδίον: ſicut hic legimus, τάς τε ὀχυρὰς τῶν πόλεων μετῴκιζεν ἐς τὰ πεδινά.

Οὐκ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Ἐν δὲ Ῥώμῃ γίγνονται μὲν ὕπατοι Λικίνιός τε Κράσσος καὶ Πούπλιος Σκιπίων ὁ λαβὼν Ἰβηρίαν· ὑπάτων δὲ Κράσσος μὲν ἀντεστρατοπέδευσεν Ἀννίβᾳ περὶ Ἰαπυγίαν· Σκιπίων δὲ τὸν δῆμον ἐδίδασκεν, οὔποτε Καρχηδονίους οὐδ' Ἀννίβαν ἀποστήσεσθαι σφίσιν ἐνοχλοῦντας ἀμφὶ τὴν Ἰταλίαν, εἰ μὴ Ῥωμαίων στρατὸς ἐς Λιβύην διέλθοι, καὶ κίνδυνον αὐτοῖς ἐπιστήσειεν οἰκεῖον. λιπαρήσας τε πάνυ καρτερῶς καὶ πείσας ὀκνοῦντας, ᾑρέθη στρατηγὸς αὐτὸς ἐς Λιβύην, καὶ διέπλευσεν εὐθὺς ἐς Σικελίαν. ἔνθα στρατὸν ἀγείρας τε καὶ γυμνάσας, ἐπέπλευσε Λοκροῖς ἄφνω τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ φρουρουμένοις ὑπὸ Ἀννίβου· καὶ τὴν φρουρὰν κατασφάξας τε καὶ παραδοὺς Πληημινίῳ τὴν πόλιν, αὐτὸς ἐς Λιβύην διέπλευσεν. Πληημίνιος δὲ οὐδεμίαν ὕβριν ἢ ἀσέλγειαν ἢ ἀνοσιότητα ἐς τοὺς Λοκροὺς ἐκλιπών, ἐσύλησε λέγων καὶ τὸ τῆς Φερσεφόνης ἱερόν. καὶ τόνδε μὲν Ῥωμαῖοι μετὰ τῶν συναμαρτόντων αὐτῷ φίλων διέφθειραν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, καὶ τὰς περιουσίας αὐτῶν ἔδοσαν Λοκροῖς ἐς τὸν θησαυρὸν τοῦ θεοῦ φέρειν· ὅσα τε ἄλλα ἐδύναντο τῶν ἀπολωλότων, ἀνευρόντες, τὸ λοιπὸν ἐκ τοῦ κοινοῦ σφῶν ταμιείου τῇ θεῷ προσέθεσαν.

Τοῦ δὲ αὐτοῦ χρόνου Κωσεντίαν τε, μεγάλην πόλιν Βρυτίων, καὶ ἄλλας ἓξ ἐπ' αὐτῇ περιέσπασεν ἀπὸ Ἀννίβου Κράσσος. καὶ γιγνομένων ἐν Ῥώμῃ σημείων ἐκ Διὸς φοβερῶν, οἱ μὲν τὰ Σιβύλλεια ἐπισκεπτόμενοι

Interea Romæ conſulatum ineunt Licinius Craſſus & P. Scipio, domitis Hiſpaniis clarus. Craſſus in Apuliam adverſus Annibalem profectus eſt. Scipio populum admonebat, Carthaginienſes Annibalémque non prius Italia poſſe depelli quàm Romanus exercitus in Aphricam tranſportaretur, & domeſtico ipſi terrerentur periculo. Atque aſſiduè inſtando, cunctantéſque urgendo, obtinuit ut ſibi Aphrica provincia decerneretur. Tum nulla mora interpoſita, trajectis in Siciliam copiis, quum aliquantum temporis in colligendis atque exercendis militibus inſumpſiſſet, repente Locros Italiæ (ubi Punicum erat præſidium ab Annibale impoſitum) advectus eſt: oppreſſoque præſidio, & ad tuendam urbem relicto Pleminio legato, in Aphricam tranſgreſſus. Verumenimvero Pleminius, nullo ſceleris aut infandæ contumeliæ aut crudelitatis genere in Locros non edito, ad extremum Proſerpinæ etiam templum ſpoliavit. Quare hunc Romani cum ejuſdem culpæ affinibus amicis in carcere necarunt, bona publicata Locris tradiderunt in theſauris deæ reponenda. ſublatæ autem ſacrilegio pecuniæ partem quam potuere conquiſiverunt: quod reſtabat, ex ærario publico placuit ſuppleri.

Licinius Craſſus & P. Scipio coſſ.

Scipionis conſilium de exercitu in Africam mittendo.

345

Africa provincia P. Scipioni decreta.

Locri.

Pleminius.

Ejus infanda facinora.

Sub idem tempus Craſſus Conſentiam, urbem magnam Brutiorum, atque aliquot oppida ab Annibale abſtraxit. Romæ etiam quum horrenda prodigia animos hominum ſuperſtitione repleviſſent, Decemviri libros Sibylli-

Conſentia, Brutiorum urbs.

Prodigia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

nos adire juſſi, retulerunt, paucis ab hinc diebus in Peſſinuntem, urbem Phrygiæ (ubi mater deorum colitur) de cælo aliquid caſurum quod Romam advehi referret. Nec multo pòſt cecidiſſe nuntiatum eſt & Romam aſportatum deæ ſimulachrum. Et nunc quoque diem illum quo in urbem illatum eſt, feſtum matri deorum celebrant. Fama eſt, navem qua ferebatur, vado Tiberini fluminis hæſiſſe, nec ullo modo aut ulla vi potuiſſe moveri: & quum vates prædixiſſent ſecuturam ſi mulier ab omni alieno concubitu pura & caſta traheret,
Claudia Quintia. Claudiam Quintiam ſuſpectam ſed non ream adulterii (hanc verò opinionem de ſe excitarat nimio luxu) prius deam pro ſuo peccato enixè obteſtatam, cingulo ſuo navem illigaſſe, deámque ſecutam. Sic Claudiam, turpem antea famam clariſſimo nomine mutaviſſe. Sed ante hoc Claudiæ facinus, Romani Sibyl-
346 linis libris admoniti ut per optimum totius civitatis virum ſimulachrum ex Phrygia accerſerent, jam eò miſerant virum tunc temporis optimum judicatum,
Scipio Naſica. Scipionem, cognomento Naſicam, filium Cn. Scipionis, qui in Hiſpania imperator occubuerat, & patruelem Scipionis, qui adempto Pœnis imperio primus Aphricani nomen retulit. Hoc modo dea Romam per viros & fœminas optimas adducta.

δέκα ἄνδρες, ἔφασαν ἐξ οὐρανοῦ τι ἐς Πεσσινοῦντα τῆς Φρυγίας, ἔνθα σέβουσιν οἱ Φρύγες θεῶν μητέρα, πεσεῖσθαι τῶνδε τῶν ἡμερῶν, καὶ δεῖ αὐτὸ ἐς τὴν Ῥώμην ἐνεχθῆναι. μετ' οὐ πολὺ δὲ πεσεῖν τε προσηγγέλθη καὶ ἐς Ῥώμην ἐκομίσθη τι βρέτας· καὶ τὴν ἡμέραν ἑορτάζουσι καὶ νῦν μητρὶ θεῶν ἧ τότε ἐκομίσθη. λέγεται δὲ τὴν ναῦν, ἣ ἔφερεν αὐτὸ, ἰλύϊ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Τιβέριος ἐνσχεθεῖσαν, οὐδεμιᾷ μηχανῇ σαλεύεσθαι, μέχρι τῶν μάντεων προειπόντων ἕψεσθαι μόνης εἰ γυνὴ καθαρεύουσα ξένων ἀνδρῶν, ἑλκύσειεν, Κλαυδίαν Κυϊντίαν, μοιχείας ἔγκλημα ἔχουσαν ἔτι ἄκριτον καὶ δι' ἀσωτίαν ἐς αὐτὸ πιθανωτάτην οὖσαν, ἐπιθειάσαι τε πολλὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἀναδήσασθαι τῇ μίτρᾳ τὸ σκάφος· καὶ ἡ θεὸς ἕπετο. Κλαυδία μὲν δὴ ἐξ αἰσχίστης δόξης ἐς ἀρίστην μετέβαλεν. Ῥωμαίοις δὲ καὶ πρὸ τῆς Κλαυδίας ἐκέλευε τὰ Σιβύλλεια διὰ τοῦ παρὰ σφίσιν ἀρίστου τὸ βρέτας ἐκ Φρυγίας μεταγαγεῖν. καὶ τὸν ἄριστον ἐν τῷ τότε σφίσι δοκοῦντα εἶναι Σκιπίωνα τὸν Νασικᾶν ἐπίκλην ἐπεπόμφεσαν, υἱὸν μὲν ὄντα Γναίου Σκιπίωνος τοῦ στρατηγήσαντος ἐν Ἰβηρίᾳ καὶ ἐν αὐτῇ πεσόντος, ἀνεψιὸν δὲ Σκιπίωνος τοῦ Καρχηδονίους ἀφελομένου τὴν ἡγεμονίαν, καὶ πρώτου κληθέντος Ἀφρικανοῦ. ὧδε μὲν ἡ θεὸς ἐς Ῥώμην δι' ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀρίστων ἀφικνεῖτο.

Porro quum in Aphrica Carthaginienſes crebris præliis à Scipione vincerentur, id reſciſcen-

Ἐν δὲ Λιβύῃ, Καρχηδονίων συνεχῶς ὑπὸ τοῦδε τοῦ Σκιπίωνος ἡττωμένων, ὅσοι Βρυτίων ζῶντα ἐγί-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

νωσκον, ἀφίσταντο ἀπὸ τοῦ Ἀννίβου, καὶ τὰς φρουρὰς οἱ μὲν ἔκτεινον, οἱ δ' ἐξέβαλλον· οἱ δὲ οὐδέτερα τούτων δυνάμενοι, λάθρα πρὸς τὴν σύγκλητον ἐπρέσβευον, τὴν μὲν ἀνάγκην αὐτῶν καὶ τὴν προαίρεσιν ἀποδεικνύοντες. Ἀννίβας δὲ ἐς μὲν Πετηλίαν ἔνοπλος παρῆλθεν, οὐκέτι Πετηλίων ἐχόντων αὐτήν· ἐκβαλὼν γὰρ αὐτοὺς, ἐδεδώκει Βρυτίοις· ᾐτιᾶτο δ' ὅτι ἐπρέσβευσαν ἐς Ῥώμην· ἀρνουμένων δ' ἐκείνων, ὑπεκρίνετο πιστεύειν· ἵνα δ' ἔφη μηδ' ὑπονοεῖσθαι, τοὺς μὲν δυνατοὺς παρέδωκε τοῖς Νομάσιν, κεχωρισμένως τηρεῖν αὐτῶν ἕκαστον· τοῦ δὲ πλήθους τὰ ὅπλα παρείλετο· τοὺς δὲ δούλους καθοπλίσας, ἐπέστησε τῇ πόλει φύλακας. καὶ τούτοις ὅμοια, τὰς ἄλλας πόλεις ἐπιὼν, ἐποίει. Θουρίων δὲ τρισχιλίους Καρχηδονίοις μάλιστα εὔνους ἐξελόμενος, καὶ πεντακοσίους ἄλλους ἀπὸ τῶν ἀγρῶν, τὰ λοιπὰ τῇ στρατιᾷ διαρπάζειν ἔδωκε. καὶ τῆς πόλεως ἐγκρατῆ φρουρὰν καταλιπὼν, ἐς Κρότωνα τοὺς τρισχιλίους καὶ πεντακοσίους μετῴκιζε· τὴν πόλιν εὔκαιρον ἡγούμενος εἶναι, καὶ ταμιεῖον αὐτὴν ἑαυτῷ καὶ ὁρμητήριον ἐπὶ τὰς ἄλλας τιθέμενος.

tes Brutii certatim ab Annibale deſciſcebant: eorúmque alii Punica præſidia obtruncabant, alii extrudebant. Qui neutrum poterant, clàm Romam miſſis legatis, ſaltem ſuam neceſſitatem & voluntatem declarabant. Annibal Peteliam armato exercitu advenit: quam urbem Brutii ejectis civibus ab Annibale traditam tenebant. Cum iis autem expoſtulabat quòd legatos Romam miſiſſent. Quod quum ſedulò negarent, finxit ſe credere: ſed ut omnem ſuſpicandi occaſionem præcideret, potentiores ſeparatim aſſervandos Numidis tradidit. Arma populo adempta ſervis præbuit quos urbis cuſtodiæ præpoſuerat. Nec verò mitius in alias civitates quas adiit ſe geſſit. nam & Thurinorum bona militibus diripienda exhibuit, præterquam trium millium civium, quos Carthaginienſium cupidiſſimos norat, & ex agreſti turba quingentorum: quos omnes, relicta urbe in poteſtate militum præſidiariorum, Crotonem traduxit. quod oppidum propter opportunitatem, & horreum & ſedem belli ſibi delegerat.

Brutii deſciſcunt ab Annibale.

Petelia.

Sed

Οὐκ ἔτι Πετηλίων ἐχόντων αὐτήν.] At in fine pag. ſeq. vocantur Πετηλῖνοι. Neque tamen hic Πετηλινῶν ſed potius Πετηλινῶν ſcribendum puto. Vide annot. in pag. 330.

Ἵνα δ' ἔφη μηδ' ὑπονοεῖσθαι, τοὺς μὲν δυνατοὺς παρέδωκε τοῖς Νομάσιν] Admitti hæc ſcriptura non poteſt, ἵνα δ' ἔφη μηδ' ὑπονοεῖσθαι. neque enim ſequitur quidquam quod dixerit: & fuiſſet certè utendum futuris primæ perſonæ, non aoriſtis tertiæ: quinetiam dicendum, μηδ' ὑπονοήσοντο. Sed nequaquam veriſimile eſt tali ſermone uſum fuiſſe: contrà verò credibilem fore ſpero hanc meam conjecturam, ἵνα γὰρ ᾖ μηδ' ὑπονοεῖσθαι. vel, ἵνα γὰρ εἴη μηδ' ὑπονοεῖσθαι.

Annibal à ſuis revocatus ut patriæ ſuccurrat.

Sed ubi à civibus (miſſo ob id ipſum ut maturaret Aſdrubale, claſſis præfecto) accerſitus eſt ut periclitanti patriæ quamprimum opem contra Scipionem ferret, graviter eſt de Carthaginienſium perfidis ingratíſque in ſuos imperatores (ut qui diutius erat expertus) animis conqueſtus: &, quia ipſe primus auctor in Hiſpania hujus belli fuerat, ſibi timere
347 cœpit. Sequi tamen, quia parendum erat, conſtituit, navéſque multas, affatim materiem ſuppeditante Italia, exædificavit. Ac priuſquam ſolveret, ſociarum ſibíque ſubditarum urbium, quas jam ceu hoſtiles oderat, expilationibus ac direptionibus militem ſuum ditare conſtituit, ut ejus benevolentia tutus eſſet adverſus civium calumnias. Sed veritus ipſemet contra fidem æquitatémque ſocios violare, aliena opera uti voluit, Aſdrubalémque, claſſis præfectum, per ſimulationem cauſámque viſendi præſidia, per civitates dimiſit: qui ſingulas ingreſſus, juſſis civibus unà cum ſervis, ſublatis quas ferre poſſent ſarcinis, aliò migrare, reliqua diripiebat. Qua re divulgata, multi ante adventum Aſdrubalis in milites præſidiarios inſurrexerunt: varióque eventu nunc oppidani, nunc milites victoria potiebantur. Sic cæ-

Annibalis perfidia in urbes ſocias.

Καρχηδονίων δ' αὐτὸν μεταɩ
λουμένων καὶ σπουδὴν ἐπικουρεῖν κ
δυνευούσῃ τῇ πατρίδι ὑπὸ Σι
πίωνος, καὶ τὸν ναύαρχον Ἀσδρ
βαν ἐπ' αὐτὸν, ἵνα μὴ βραδύνω
πεμψάντων, ἤχθετο μὲν, τὸν Κα
χηδονίων ἐς τοὺς ἄρχοντας ἀπιστ
τε καὶ ἀχαριστίας ἐς πεῖραν ἐρχόμ
νος διὰ μακροῦ· καὶ τὴν αἰτι
ἐδεδοίκει τοῦ τοσοῦδε πολέμου, πρῶ
τος ἐμβαλὼν ἐν Ἰβηρίᾳ. ἐγνώ
δ' ὑπ' ἀνάγκης ὅμως ἕπεσθαι, κ
ναῦς εἰργάζετο πολλὰς, εὐξύλου
Ἰταλίας οὔσης. τῶν δὲ ἔτι ὑπηκόι
οἱ πόλεων, ὡς ἀλλοτρίων, κατα
φρονῶν, ἔγνω διαρπάσαι πάσας
καὶ τὴν στρατιὰν πλουτίσας, εὔνου
ἐς τὰς ἐν Καρχηδόνι συκοφαντί
ἐπαγαγέσθαι· αἰδούμενος τε αὐτ
παρασπονδεῖν, Ἀσδρούβαν τὸν ναυ
αρχον ἐπὶ προφάσει περιέπεμπε
τοὺς φρουροῦντας ὀψόμενον· ὁ δὲ ε
ἑκάστην πόλιν εἰσιὼν, ἐκέλευσε τοῖ
ἐνοικοῦσιν, αὐτούς τε καὶ δούλου
αὐτῶν ὅσα δύναιντο λαβόντας, ἐ
τῶν πόλεων μεθίστασθαι· καὶ τὰ λοιπ
διήρπαζε. τούτων ἔνιοι πυνθανόμε
νοι, πρὶν τὸν Ἀσδρούβαν ἥκειν, τοῖ
φρουροῖς ἐπετίθεντο· καὶ συνέβαινε
ὅπου μὲν κρατεῖν τὰς πόλεις, ὅπο
δὲ τοὺς φρουρούς· σφαγή τε ποι
κίλη

Εὐξύλου τῆς Ἰταλίας οὔσης] Debuit interpres dicere potius, *quòd Italia materie abundet*, ſive *lignis abundet*. Poteſt enim aliqua regio affatim ligna ſuppeditare, ſed quæ aliunde in eam invecta fuerint. Et mox deſunt fortaſſe aliquot verba inter ἀλλοτρίων & καταφρονῶν: hæc videlicet, ὅσον οὔπω γλυνσομένων quibus inſertis ſcribendus ita ſit hic locus, τῶν δὲ ἔτι ὑπηκόων οἱ πόλεων, ὡς ἀλλοτρίων ὅσον οὔπω γλυνσομένων, καταφρονῶν. Ita autem locum hunc ſcribens, ſequor quendam paginæ 344. ubi de Brutiis eodem modo loquitur.

Κατιφρό-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

κίλη καὶ γυναικῶν ὕβρεις καὶ παρθένων ἀπαγωγαί, καὶ πάντα, ὅσα ἐν πόλεσιν ἑαλωκυίαις, ἐγίγνοντο. αὐτὸς δὲ ὁ Ἀννίβας τοὺς συστρατευομένους οἱ τῶν Ἰταλῶν εἰδὼς εὖ γεγυμνασμένους, ἔπειθε πολλαῖς ὑποσχέσεσιν ἐς τὴν Λιβύην αὐτῷ συστρατεῦσαι. καὶ τούτων οἱ μὲν τὰ ἡμαρτημένα σφίσιν ἐς τὰς πατρίδας δεδιότες, εἵποντο, φεύγοντες τὴν οἰκείαν ἑκόντες· οἱ δὲ οὐδὲν ἁμαρτόντες, ὤκνουν. ἀθροίσας οὖν τούσδε τοὺς ὑπομένειν ἀξιοῦντας, ὡς δή τι λέξων αὐτοῖς ἢ χαριούμενος τῶν γεγονότων, ἢ περὶ τοῦ μέλλοντος ἐπισκήψων, περιέστησε τὴν στρατιὰν ὡπλισμένην ἄφνω, καὶ προσέταξε τοῖς ἰδίοις ἀνδράποδα ἐξ αὐτῶν ὅσα θέλουσιν ἐπιλέξασθαι. ὡς δὲ οἱ μὲν ἐπελέξαντο, οἱ δὲ ᾐδοῦντο συστρατιώτας πολλὰ συνειργασμένους σφίσιν ἀνδραποδίσασθαι, τοὺς λοιποὺς κατηκόντισεν ἅπαντας, τοῦ μὴ τοιούσδε ἄνδρας ποτὲ Ῥωμαίοις γενέσθαι χρησίμους· ἐπικατέσφαξε δ' αὐτοῖς καὶ ἵππους ἐς τετρακισχιλίους, καὶ πλῆθος ὑποζυγίων, οὐ δυνάμενος ἐς Λιβύην ἐπάγεσθαι. μετὰ δὲ τοῦτο ἐς τὰς ναῦς τὸ πλῆθος ἐμβιβάσας, τὸ πνεῦμα ἀνέμενεν, ὀλίγους ἐς φυλακὴν ἐπὶ τῆς γῆς καταλιπών. οἱ δὲ Πετηλῖνοι καὶ σὺν αὐτοῖς ἕτεροι Ἰταλοὶ ἐπέθεντο, καὶ τινὰς αὐτῶν κατασφάξαντες, ἀπέδρασαν.

Ἀννίβας δ' ἐπὶ Λιβύης ἀνήγετο, ἑκκαίδεκα ἔτεσιν ὁμαλῶς πορθήσας τε τὴν Ἰταλίαν, καὶ τοὺς ἄνδρας ἐμπλήσας κακῶν μυρίων, καὶ ἐς

des ingens, tum matronarum ſtupra, virginúmque raptiones, aliáque quæ captis urbibus uſuvenire ſolent, admittebantur. Annibal Italici generis milites qui ſub ſe meruerant, haud ignarus ſtrenuos ac probè exercitatos eſſe, magnificis promiſſis tentavit in Aphricam ſecum pertrahere. Quorum qui ob flagitia in patriam redire metuebant, voluntario exilio ſeſe mulctantes ſecuti ſunt: ſed qui nullius facinoris mali ſibi conſcii erant, abnuerunt. Eos igitur qui remanere quàm ſequi maluerunt, in unum locum (quaſi vel ad eos verba facere, vel præmia rerum geſtarum rependere, vel aliquid in poſterum mandare vellet) convenire omnes juſſos, repentè exercitu armato circumſepſit, ſuíſque imperavit ut ex iis quot luberet mancipia deligerent. Fuere qui eligerent, alios puduit, commilitones, quibuſcum tot res geſſiſſent, ſic in fœdam ſervitutem protrudere. Qui reſtabant, ne Romanis unquam commodare poſſent, omnes jaculis confixit. Adhæc equorum quatuor millia, & jumentorum vim non parvam, quia in Aphricam trajicere non poterat, jugulari juſſit. Poſthæc impoſito in naves exercitu, paucíſque præſidii ſpecie in agro Brutiorum relictis, ventum expectabat. At Petelini alíique Itali eos adorti, aliquot trucidatis aufugerunt.

Romani jaculis perfidè confixi.

Equorum quatuor millia & jumenta non pauca jugulata.

Sic tandem Annibal repetens Aphricam, Italia excedebat, quam totos ſexdecim annos devaſtarat, poſtquàm miſeros incolas 348

Annibal Italia excedit.

colas infinitis ærumnis afflictos in extremum periculum ſæpius adduxiſſet, Romanorúmque ſubditos & ſocios omnibus contumeliis affeciſſet. Nam quorum opera, non tam benevolentia quàm neceſſitate coactus, uſus antea fuerat, quo tempore nihil in iis auxilii aut commodi eſſe ſenſit, ceu hoſtes, violavit. Annibale digreſſo, ſenatus Italicis omnibus populis, qui ad Pœnum defecerant, veniam dedit, réſque omnes anteactas oblivione ſempiterna delendas cenſuit. Brutiis, quia ad ultimum promptiſſimi ſocii Annibali permanſerant, pars agri adempta, armáque ſiqua reſtabant præter ea quæ Annibal prius eripuerat. Omni etiam militia, (ut qui jus libertatis amiſiſſent) illis interdictum: & Romanos conſules in provincias euntes, ad publica munia obeunda, velut famuli, ſequi juſſi ſunt. Hic fuit exitus expeditionis Annibalis in Italiam, hujus belli Punici annus ſecundus & quinquageſimus.

Brutiis pœna impoſita.

κίνδυνον ἔσχατον πολλάκις συναγαγών· τοῖς τε ὑπηκόοις αὐτῶν καὶ συμμάχοις ἐνυβρίσας, ὡς πολεμίοις. ἅτε γὰρ καὶ τέως αὐτοῖς οὐκ ἐπ' εὐνοίᾳ μᾶλλον ἢ χρείᾳ χρώμενος, οὐδὲν ἔχων ἔτι πρὸς αὐτῶν ὠφελεῖσθαι, κατεφρόνησεν ὡς πολεμίων. Ἀννίβου δ' ἀποπλεύσαντος, ἡ βουλὴ τοῖς μὲν ἄλλοις ἔθνεσι τῆς Ἰταλίας ὅσοι μετέθεντο πρὸς ἐκεῖνον, συνέγνω τῶν γεγονότων, καὶ ἀμνηστίαν ἐψηφίσατο· Βρυτίων δὲ μόνων, οἳ μέχρι τέλους αὐτῷ προθυμότατοι ἐγεγόνεσαν, χώραν τε πολλὴν ἀφείλετο, καὶ ὅπλα, εἴ τινα ἦν ἔτι χωρὶς ὧν Ἀννίβας ἀφῄρητο· ἔς τε τὸ μέλλον ἀπεῖπεν αὐτοῖς μὴ στρατεύεσθαι, ὡς οὐδ' ἐλευθέροις οὖσιν. ὑπηρέτας δὲ τοῖς τε ὑπάτοις καὶ στρατηγοῖς τοῖς ἐς τὰς τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίας ἀπιοῦσιν, ἐς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας, οἷα θεράποντας, ἀκολουθεῖν. τοῦτο τὸ τέλος ἦν Ἀννίβου τῆς ἐς τὴν Ἰταλίαν γενομένης ἐσβολῆς, καὶ ἔτη τοῦ Καρχηδονίων τοῦδε πολέμου δύο καὶ πεντήκοντα ἦν.

Κατεφρόνησεν ὡς πολεμίων] Hic *κατεφρόνησεν ὡς πολεμίων*, quod plus eſt quàm quod de Brutiis & aliis dixit, *ὡς ἀλλοτρίων καταφρονῶν*. Vide annotat. in paginam proximè præcedentem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

2 vol.
13. IX. 1908
WLO
2-10-73

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
145 E 7 vol. 1